TOTIUS IURIS CANONICI COMPENDIUM, SIUE, BREUIS SUMMA IN QUINQUE LIBROS DECRETALIUM SACRI...

Jan Honorius : van Axel de Seny

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
26 B
26

405.

Digitized by Google

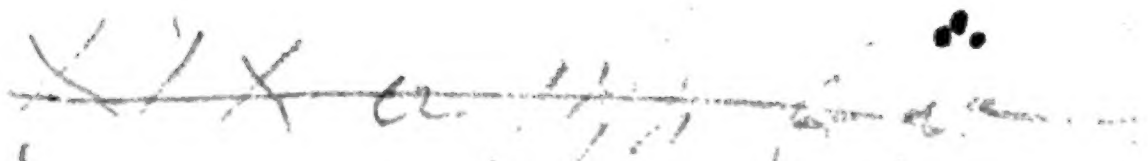

Digitized by Google

13-16.A.46

Digitized by Google

COMPENDII TOTIUS JURIS CANONICI,

SIVE,

BREVIS SUMMÆ
IN QVINQVE LIBROS DECRETALIVM
SACRI CONCILII TRIDENTINI
Decretis accommodatæ;

PARS SECUNDA,

Continens Librum Quartum & Quintum Decretalium:

Auctore

JOANNE HONORIO VAN AXEL DE SENY,
ULTRAJECTENSI, Ciue & Aduocato
Romano.

COLONIÆ AGRIPPINÆ,
Apud Joannem Antonium Kinchium Juniorem
1656.
Cum Privilegio S.C.M.

Digitized by Google

IOHAN. HONORII VAN. AXEL SVMMÆ DECRETALIVM.

LIBER QUARTUS.

De Sponſalibus, & Matrimoniis.

Titulus I.

SVMMARIA.

1 *Cauſa matrimonialis eſt mere ſpiritualis.*
2 *Sponſalia ſunt futurarum nuptiarum repromiſſio.*
3 *Contrahuntur quandoq; per verba de futuro.*
4 *Quandoque per verba exprimentia conſenſum de præſenti.*
5 *Sponſione utrimque facta.*
6 *Fidei ratione juramento interpoſito, datis arrhis ſponſalitiis, annuli ſubarrhatione, nudo conſenſu.*
7 *Per procuratorem.*
8 *In iis contrahendis ætas definita non eſt, canones requirere videntur quod ſeptimus annus ſit completus.*
9 *Ex ſponſalibus puris oritur impedimentum juſtitiæ publicæ honeſtatis ad impedicndum & dirimentum ſequentia ſponſalia matrimonia non autem ad præcedentia diſſolvendum.*
10 *Cõntrahitur inter ſponſum & conſanguineos ſponſæ, & econtra inter conſanguineos ſponſi & ſponſam.*
11 *Quod Synodus Tridentina, ubi ſponſalia quæcunque ratione valida non erant, prorſus ſuſtulit ubi valida fuerint, decrevit primum gradum non excedere.*
12 *In publica honeſtate quæ inſurgit ex ſponſalibus ſive matrimonio de præſenti, licet non conſummato, vetera jura remanent incorrecta in omnibus caſibus & gradibus.*
13 *Si alter ex ſponſis non vult perficere matrimonium poteſt ad petitionem alterius compelli per judicem compulſione moderata.*
14 *Non inducunt bigamiam.*
15 *Diſſolvantur octo modis hic relatio.*
16 *Matrimonij ſubſtantialia ſunt tria fides, proles, ſacramentum.*
17 *Matrimonij impedimenta ſunt duplicis generis, quædam impediunt matrimonium contrahendum, ſed non dirimunt contractum.*
18 *Inceſtus ſcienter commiſſus cum conſanguinea ſua vel affine.*
19 *Raptus ſponſæ alterius.*
20 *Homicidium propriæ uxoris etiam adulteræ.*
21 *Suſceptus propriæ prolis ex baptiſmo, vel confirmatione.*
22 *Homicidium presbyteri.*

Digitized by Google

23 *Pœnitentia ſolemnis publica.*

24 *Connubium cum moniali, interdictum Eccleſiæ ſeu judicis, tempus feriarum.*

25 *Vagatio.*

26 *Infirmitas non impedit matrimonium contrahendum.*

27 *Matrimonij impedimenta quæ impediunt contrahendum & dirimunt contractum in libro quarto decretalium per ſingulos titulos explicantur.*

28 *Leges quæ prohibent matrimonium inter certas perſonas, & aliæ ſimiles inducentes impedimenta matrimonii ſunt correctæ.*

29 *In matrimonio requiritur conſenſus cum plena libertate tempore promiſſionis de contrahendo & tempore contractus monaſterij.*

30 *Si timetur violentia inferri puellæ de cujus matrimonio inter duos contenditur puella ſequeſtratur.*

31 *Matrimonia vinculo pœnæ obſtringi inhoneſtum eſt, ſive futura ſive jam contracta.*

32 *Promiſſio ex cauſa mere lucrativa, quæ confertur in matrimonij tempus inter ſponſum & ſponſam non valet.*

33 *Matrimonium contractum per metum an ſit ipſo jure nullum.*

34 *Matrimonium eſt triplex, verum, præſumptum, & putativum. Verum contrahitur inter perſonas legitimas per verba de præſenti.*

35 *Præſumptum eſt quando inter perſonas legitimas intervenerunt ſponſalia de futuro verbis & mente contrahentium, quæ transeunt in matrimonium per carnalem copulam.*

36 *Aliquando inter perſonas ætate inhabiles verbis & mente contrahentium fiunt ſponſalia de præſenti quæ tranſeunt in matrimonium per oſcula, munera, amplexus ſi interveniant poſt tempus pubertatis.*

37 *Quandoque inter puberes intervenerunt verba apta ad contrahendum matrimonium habentia tractum in eventum conditionis, vel arbitrij alieni & ſuccedit copula per quam receditur ab omni eo quod matrimonium ſuſpendebat.*

38 *Hodie in parochiis in quibus Concilium Tridentinum eſt receptum & decretum c. 1. Seſſ. 24. de reſor. matrim. publicatum non habent locum præſumpta matrimonia.*

39 *Putativum matrimonium & quando contrahitur præcedentibus proclamationibus in conſpectu Eccleſiæ in gradu prohibito, data ignorantia impedimenti ab ipſis contrahentibus vel altero ipſorum tempore contractus & tempore conceptionis filiorum, vel obtenta diſpenſatione ſuper impedimento forſan minus ſufficiente & defectu poteſtatis diſpenſantis.*

40 *Filij nati ex putativo matrimonio cenſentur legitimi etiam quoad ordines.*

CAuſa matrimonialis ſpectat ad forum Eccleſiaſticum, non ſolum cum tractatur de ſubſtantia vinculi, ſed etiam cum agitur poſſeſſorio, *c. ex conqueſtione & ibi Pan. in 2. not. de reſtit. ſpoliat.* & ſecundum Canones non ſecundum leges terminatur, *c. tuam de ord. cognit. Pan. poſt glo. in c. 1. ſub num. 4. hoc tit.* ac eſt mere ſpiritualis, † 1 *d. c. tuam de ord. cognit* de qua ſecularis Iudex nec incidenter nec alio modo poteſt cognoſcere, quando incidit per modum diſceptationis & eſſentia matrimonii, per hoc in aliquo lædi poteſt, *c. cauſam & 2. Qui fil. ſint legit. gloſ. fin. in c. lator. eod. tit. Bart. in l. titia. num. 3. & ſeq. qui diſtinguit pulchrè & Bald. num. 3. & DD. ff. ſolut. matr. Covar. ſuper 4. decret. par. 2. c. 8. §. 12. n. 3. & ſeq. Franc. Marc. quæſt. 16. 5. & ibi add. pulchrè & deciſ. 493.*

par. 2.

Digitized by Google

part. 2. ideò ſubjicit de ſponſalibus ſunt futurarum nuptiarum repromiſſio,† quæ ſe habent ad matrimonium, ut quoddam præambulum, *c. noſtrates* 30. *quæſt.* 5. *l.* 1. 2. & 3. *ff. de ſponſal.* prohibito matrimonio, prohibentur ſponſalia, *l. oratio ff. de ſponſ.* ſed contrahenti ſponſalia non infligitur eadem pœna, quæ contrahenti matrimonium, *c.* 1. & *ibi gloſ. in ver. contrahere & Can. de conſang. & affinit.* contrahuntur quandoque per verba 3 de futuro,† id eſt, per verba exprimentia conſenſum, non de præſenti, ſed de futuro, & iſta poſſunt propriè dici ſponſalia, quandoque per verba exprimentia conſenſum 4 de præſenti,† & iſta impropriè appellantur ſponſalia reſpectu vinculi matrimonialis cujus reſpectu promittunt de præſenti, ſed dicuntur ſponſalia ante carnalem copulam & traductionem ad domum, *c. ſi inter virum hoc tit. & ibi Can. c. accepiſti, & ibi Pan. in* 2. *not.* 5 *de ſponſ. duor.* ſponſione utrinque facta,† nam altero tantum loquente non ſunt ſponſalia de præſenti aut de futuro, *gloſ. in d. c. ſi inter virum in ver. dicente, c. tuæ. & ibi gloſ.* 1. *& Can. hoc tit. Pan. in c. tua nos num.* 10. *de ſponſal. ſpeculat. de ſponſal. num.* 3. *& ibi Bald. in addit. in princ. l. ſponſalia la.* 2. *ff. de ſponſal.* fi- 6 dei † datione, *c.* 2. *c. is cui fidem hoc tit.* juramento interpoſito, *d. c.* 2. *d. c. is cui fidē hoc tit.* datis arrhis ſponſalitiis, *l. arrhis C. de ſponſ. l.* 1. *C. ſi Rector Provinciæ l.* annuli ſubarrhatione, *c. fin. de deſponſ. impub. & ibi gloſſ. 1. c. ſi quis uxorem & c. ſeq.* 27. *quæſt.* 2. nudo conſenſu, *l. ſufficit l. in ſponſalib. la.* 1. *& l. ſponſalia la.* 2. *ff. de ſponſ* expreſſo per ſigna exteriora, *Pan. in c. tua in* 1. *not. hoc tit. gloſ.* 1. *in c. ſufficiat.* 27. *quæſt.* 1. *latè Covar. in epit. lib.* 4. *decret.* 2. *par. cap.* 4. *in princ.* denique conſtat etiam abſenti abſentem deſponſari poſſe, *d. l. ſufficit.* 2. *reſp. cū l. ſeq. & l. fin. ff. de ſponſal.* ſed ſi 7 pœniteat, & procuratorem † datum revocaverit, antequam contraxerit, licet cum quo contraxit, abſens, vel procurator datus non fuerint certiorati, non ſunt ſponſalia aut matrimonium, cum illius conſenſus deficiat, ſine quo firmitatem habere non poſſunt, *gloſ. fin. in d. l. ſufficit, & ibi DD. c. procurator de procurat. in* 6. *Felin. in c. ex parte & 3. num.* 9. *de reſcript.* contra Communem Iuris regulam, quod revocario procuratoris dati ſpecialiter ad contrahendum cum certa perſona, debeat utrique intimari, *l.* 1. §. *ſed ego quæro. ff. quod juſſu l. ſi fidejuſſor.* §. 1. *ff. mand. d. c. ex parte & 30. & ibi Pan. & Felin. de reſcript.* In ſponſalibus † de futuro contra- 8 hendis, ætas contrahentium definita non eſt, ut in matrimoniis quapropter à primordio ætatis ſponſalia effici poſſunt, ſi modo id fieri ab utraque perſona intelligatur, id eſt ſi non ſint minores quàm ſeptem annorum, *l. in ſponſalibus la.* 2. *ff. de ſponſ. & ibi gl. c. literas & ibi gloſſ. pen. & Can. de deſponſal. impub.* Imo canones ad ſponſalia de futuro contrahenda, tam in maſculo quàm in fœmina requirere videntur quod ſeptimus annus ad minus ſit completus, ita quod hæc ætas non poſſit præveniri, *c. acceſſit & ibi Pan. num.* 3. *per illum text. de deſponſ. impub. Pan. in d. c. litteras num.* 3. *per illum text. eod.* 30. *quæſt.* 2. *in ſumma & c. unico. C. unico.* multiplex eſt eorum effectus. Primò ex ſponſalibus puris † 9 oritur efficax impedimentum Iuſtitiæ publicæ honeſtatis ad impediendum & dirimendum ſequentia ſponſalia vel matrimonia, non autem ad præcedentia diſſolvendum, *c.* 1. *hoc tit. in* 6. ex ſponſalibus conditionalibus ante conditionem extantem, ſicuti conſenſum non habentibus & incertis, nulla publicæ honeſtatis Iuſtitia oritur, *d. c.* 1. §. *fin. hoc tit. in* 6. Contrahitur † au- 10 tem inter ſponſum & conſanguineos ſponſæ & econtra inter conſanguineos ſponſi &

Digitized by Google

ſponſam, *c. continebatur de ſponſ. impub. c. ſponſam hoc tit. c. referes, text. & ibi Pan num. 2. qui fil. ſint legit.* quod ſancta ſynodus Tridentina † in ſponſalibus de futuro, ubi ea quacunque ratione valida non erunt, prorſus tollit, ubi valida fuerint, decrevit primum gradum non excedere, quoniam in ulterioribus gradibus jam non poteſt hujuſmodi prohibitio abſque diſpendio obſervari c. juſtitiæ de refor. matr. ſeſſ. 24. & correcta ſunt c. juvenis, cap. ad audientiam c. ſponſam hoc tit. cum ſimilib. & c. 1. hoc tit. in 6. ac notata per Cov. in epit. li. 4. dec. 2. par. c. 6 §. 2 n. 1. 2. & 3. In publica honeſtate † quæ exurgit ex ſponſalib. ſive matrimonio cõtracto per verba de præſenti, licet non conſummato, vetera jura manent incorrecta in omnibus caſibus & gradibus, *Pius §. conſtit. 62. in bullario*, nam major honeſtas exigit, ut non ducam eam in uxorem, quæ fuit ſponſa de præſenti conſanguinei mei, quàm quod abſtineam ab ea quæ fuit ſponſa conſanguinei mei de futuro, *c. non debet & ibi gloſſ. in ver. ſecundis nuptiis & Pan. num. 13. de conſang. vel affin. l. ſemper ff. de rit. nupt.* publica namque honeſtas oritur ex contractu ſponſaliorum de futuro & de præſenti, affinitas ex copula, *Pan. in c. tuæ fraternitatis de eo qui cog. conſ. uxoris ſuæ & c. 1. hoc tit. in 6. & ibi gloſ. in not. & ver. idẽ facit & Can.* Secũdo q̃ ſi alter † ex ſponſis non vult perficere matrimonium, poteſt ad petitionem alterius moneri compelli per Iudicem, compulſione moderata non præciſa, maximè ſi ſponſalia ſint jurata, *c. 2. hoc tit. c. ex litteris & 2. & ibi Pan. num. 3. & 6. & Can. eod. Card. Seraph. deciſ. 1112. Gabr. com. 186. vol. 2. Greg. per deciſ. 376. & ibi annot.* Tertiò non inducunt bigamiam, † unde ſi quis ſponſam alterius, non tamen illi nuptam nec ab eo cognitam uxorem duxerit, ſacerdos fieri non prohibetur. *c. Valentino 34. diſt. c. debito de bigam. nõ ord.* Diſſolvuntur ſpõſalia † mutuo diſſenſu etiã jurata, *c. 2. hoc tit.* Secundo per ingreſſũ religionis, *c. commiſſũ hoc tit.* Tertio quando alter etiã poſt ſponſalia jurata contrahit cũ alia perſona per verba de præſenti, vel per verba de futuro carnali copula ſubſecuta, *c. ſi inter §. fin. c. ſicut hoc tit.* Quarto quando alter ſe transfert ad remotã regionem, *c. de illis hoc tit.* Quinto lapſu termini, quando certus terminus temporis eſt appoſitus in ſponſali. etiã juratis ad contrahendũ matrimonium, ille per quẽ nõ ſtetit, liber eſt, & alias contrahit nuptias ſine perjurio, de quo alteri imponitur pœnitẽtia, *c. ſicut hoc tit.* Sexto quãdo alter in leprã vel etiã in paralyſim incidit, vel oculos, vel naſum amittit, aut quidquam ei turpius evenit, *c. quemadmodum §. ſi de jure jur.* Septimo quando alter fornicatur, ſolvuntur ſponſalia quoad innocentem, *d. c. quemadmodum in princ.* etiamſi ſponſa fuerit oppreſſa per violentiam, *Pan. poſt Io. And. in d. c. quemadmodum §. illud num.* 12. quia fornicatus non poteſt reſilire ſi alter innocens velit ſecum contrahere, quia delictum ſuum non debet ei præſtare abſolutionem à ſuo contractu. *Pan. in d. c. quemadmodum §. illud num. 4.* Octavo quando ſupervenit conſanguinitas, affinitas, vel aliquod aliud perpetuum impedimentum, *c. ex litteris 2. & ibi gloſſ. fin. & Can. hoc tit.* vel alter incidit in hæreſim. *c. non ſolum 28. q. 1. c. quanto de divort. gloſſ. fin. in d. c. de illis hoc tit. de præfatis caſibus recitat quatuor verſus.* Omiſſa definitione matrimonii tradita in Inſt. Imperialib. tit. de pat. pot. in princ. ac prætermiſſis cæteris traditis ibi. tit. de nupt. ſubſtantialia † matrimonii ſunt tria, fides, proles, ſacramentum. *fin. de cond. appoſ. & ibi gloſſ. & Can.*

Impedimenta matrimonii † ſunt duplicis generis, quædam impediunt matrimonium

nium contrahendum, sed non dirimunt
18 contractum, ut incestus † scienter commissus cum consanguinea sua, vel affine, *c. si quis sponsam 7. quæst. 7. c. si quis viduam c. qui dormierit c. concubuisti & c. seq. 32. quæst. 7. Garsi. de benef. part. 8. cap. 3. num. 33. & 36. & seqq.* & ita servat stylus Curiæ, quatenus cum dispensat ut consanguinei, qui se incestu polluerunt contrahant inter se matrimonium, apponit clausulam ut superstes sine spe matrimonii maneat, *Navarr. conf. 1. de eo*
19 *qui cog. consang. uxor. sua.* raptus † sponsæ alterius, *c. statutum 27. quæst.* secus si rapiat solutam, *c. denique 36. quæst. 2. c. pen. & fin. de*
20 *rapt.* homicidium † propriæ uxoris, *c. 1. de divort. c. inter hæc & c. seq. 33. qua. 2.* etiam adulteræ, *c. interfectores & ibi gloss. 1. c. inter hoc & c. seq. 33. quæst. 2.* Præterea amittit quod ex statuto sibi debetur, *Bart. in l. si ab hostibus §. si vir. uxorem in fin. ff. solut. matr.* & prohibetur à successione uxoris, *Bald. in l. unic. n. 3. C. unde vir & uxor*, quia qui occidit, videtur sua culpa divertisse, nec licet marito occidere uxorem etiam adulteram nisi certas personas & certis casibus notatis in l. marito & l. seq. ff. de adult. & authen. si quis ei C. eodem, mariti enim calor & impetus facile sævientis est refrenandus, *l. nec in ea §. ideo ff.*
21 *de adult.* susceptus † propriæ prolis ex baptismo vel confirmatione, *c. si vir de cognat. spi-*
22 *rit. c. de eo quod 30. quæst. 1.* homicidium † presbyteri, *l. c. 2. de pœnit. & c. qui presbyte-*
23 *rum 17. quæst. 4.* pœnitentia † solemnis publica nisi ratione adolescentiæ ei conjugium permittatur, *c. de his vero 33. quæst. 2.* quia taliter pœnitens, vovere intelligitur, *c. contrarium & c. seq. de pœnit. distinct. 5. c. aliud 11. quæst. 1.* licet alii ei libere matrimonium
24 permittant, connubium † cum moniali, *c. si ergo 27. quæst. 1.* interdictum ecclesiæ seu judicis, *c. 1. de matrim. cont. interdict. eccles.* tempus feriarum, *c. Capelsan. & ibi gloss. in ver. quocunque tempore & Can. de feriis gloss. fin. in c. 2. de pœnit. & remiss. de præfatis impedimentis recitat quatuor versus & ibi Can. ea enumerant.* his adde vagationem, † nam 25
Concilium Tridentinum monet omnes ne vagabundos ad matrimonium facile recipiant, præcipit parochis ne illorum matrimoniis intersint, nisi prius diligentem inquisitionem fecerint, & re ad ordinarium delata, ab eo licentiam id faciendi obtinuerint, *c. 7. sess. 24. de refor. matr.* Istis autem quibus propria connubia prohibentur, interdicitur etiam nuptialibus conviviis interesse, *c. lect. vers. fin. & c. seq. 34. dist.* Infirmitas † non impedit matrimonium con- 26
trahendum, imo in articulo mortis potest quis contrahere matrimonium, adeo quod filii antea geniti legitimantur, *c. tanta vis qui fil. sint legit. Pan. in c quoniam num. 4. de conjug. leprof.* Quædam impediunt † contrahen- 27
dum matrimonium, & dirimunt contractum, de quibus in hoc libro singulos habet titulos & comprehenduntur intra scriptis versib. error personæ, non fortunæ vel qualitatis, *c. 1. 29. quæst. 1.* conditio *tit. de cond. appos. & de conjug. ser.* votum, *tit. qui cler. vel vovent* cognatio, *tit. de cognat. spirit. cum trib. tit. seq.* crimen, *tit. de eo qui dux. in matr. quam poll.* cultus disparitas, 28. *qu. 1. per tot. c. quanto de divort.* vis, *c. de muliere c. cum locū c. consuluit hoc tit* ordo, *tit. qui cler. vel vovent.* ligamen, id est, vinculum prioris matrim. quo ligatus sit uni alteri cōjugi, *§. affinitatis vers. quod ita Instit. de nupt. c. quomodo virgin. 31. quæst. 1. c. nupt. 32. qu. 1.* honestas, *c. ad audientiam c. sponsā hoc tit. dixi in princ. hujus tit.* sensus, *c. dilectus hoc tit. l. oratione in fine ff. de rit. nupt. l. sunor ff. de spōsal. c. hiqui & c. seq. 32. q. 7.* & affinis, *tit. de consang. & affin.* si forte coire nequibis, *tit. de frigid. malef. & imp. coeundi.* Hæc so-

ciunda

cianda vetant, connubia juncta retractant.
28 Leges † quæ prohibent matrimonium inter certas personas, ut inter tutorem & pupillam tuam, C. *de interd. matr. inter pupill. & tut.* inter Rectorem Provinciæ & subditam, C. *si Rector Provinciæ* inter quacunque potestate præditum suppositum suæ jurisdictioni, C. *si quacunque potest prad.* inter filium senatoris & libertinam, *l. si quis officij l. oratione ff. de rit. nupt.* & aliæ similes inducentes impedimenta matrimonii, sunt correctæ per jus Canonicum non assistentes juri civili, *Anchar. in c. fin. num. 11. de secund. nupt. & ibi Io. And. num. 6. Panorm. in c. eccles. S. Mariæ nu. 19. & seqq. de const.* In matrimonio requiri-
29 tur consensus † cum plena libertate & securitate, *c. cum locum c. requisivit hoc tit. & utrobique Can. 31. quæst. 2. in summa & c. 1. & c. de nuptiis l. Titia. ff. de verb. oblig.* non solum tempore promissionis de contrahendo, sed etiam tempore contractus matrimonii, *Pan. in c. Gemma num. 4. hoc tit.* Concilium Tridentinum præcipit omnibus & singulis Dominis temporalibus & magistratibus cujuscunque gradus, dignitatis, & conditionis existant sub anathematis pœna, quam ipso facto incurrunt, ne quovis modo directè vel indirectè subditos suos, vel quoscunque alios cogant, quo minus libere matrimonia contrahant, *c. 9. sess. 24. de refor. matr.* quia maxime nefarium est matrimonii libertatem violare, & ab eis injurias nasci à quibus jura expectantur, æquiparanturque raptoribus, *c. nullus 36. quæst. 2.* si timetur inferri violentia puellæ, de cujus matrimonio inter duos contenditur, nisi alter ex duobus maritis litigantibus sit in possessione, *Anchar. in c. cum locum in fi. hoc tit. Bal. in c. pen. numer. 8. de prob. Achil. decis. 1. hoc tit. Franc. Marc. q. 165. num. 2.* puella sequestratur & Iudex debet sibi providere locum tutum & honestum, donec causa terminetur *d. c. cum locum & ibi gloss. in ver. nihil timere h. t. c. accedens de procur. & utrobique Can.* etiamsi timeatur de violentia parentum, *c. Pan. in d. c. cum loc. num. 5. c. pen. de prob. l. si in vita C. de nupt. c. non est h. t.* eadem ratione inhonestum
31 est vinculo † pœnæ matrimonia obstringi, sive futura, sive jam contracta, *c. Gem. h. t. l. Titiaque ff. de ver. obl. l fi. C. de spons. & ibi Bald. num. 12.* sive pœna promittatur † ab ipsis
32 contrahentibus, sive eorum parentibus, *Bald. in l. hæres meus §. fi. ff. de cond. & demonstr. per illum text. Pan. in d. c. Gemma num. 9. & ibi Can. Bald. in addit. ad spec. de spons. in fin.* Similiter promissio ex causa merè lucrativa quæ confertur in matrimonii tempus inter sponsum & sponsam non valet, nam ab altero conjugum non potest alter invitari ad matrimonium spe lucri, quia esset præsumptio quod fieret causa libidinis, nõ raro probabilis causa hujusmodi stipulationis est, *l. si ita stipulatus 3. §. si tibi nupsero ff. de verb. oblig.* ideo si constaret quod non fieret causa libidinis, valet stipulatio, ut si promittens erat vilis, alia pars nobilis, vel ista stipulatio fiebat causa pacis, *Bart. in d. §. si tibi nupsero*, aut si promittatur causa dotis vel donationis propter nuptias, *gl. in d. §. si tibi nups. Greg. XV. dec. 563. & ibi annot. Pan. in c. de illis num. 3. de cond. appos.* hinc infertur quod matrimonium contractum per metum † est
33 ipso jure nullum, *Pan. in d. c. cum locum num. 46. & seqq. per c. significavit de eo qui dux in matr. quã polluit & c. veniens & 2. h. t. c. de muliere & ibi gl. 1. c. cons. in fin. h. t. gl. unic. in Abbas vers. & 1. in caus. matr. de iis quæ vi metusve caus. fiunt.* & cujuscunque sint ætatis se possunt per illatam violentiam excusare, *c. de illis & 2. de desp. imp.* contractum per reverentiam parentum tenet, dummodo metus non intervenerit, *l. si patre ff. de rit. nupt. l.*

nec

nec fil. C. de nupt. Pan. in c. veniens & 1. num. 4. h. t. purgatur autem metus præcedens per copulam carnalem voluntariam, non coactam subsequentem, *c. ad id quod d. c. veniens & 1. & ibi gl. in ver. cognosci permisit & Pan. num. 6. h. t. d. c. conf. & ibi gl. in ver. ante carn. cop. & ibi gl. margin. & Can. eod.* vel si post violentiam consensus expressus, vel præsumptus accedat, *c. de illis & 2. in fi. & ibi gl. & Can. de desp. imp.* qua autem solennitate debeat contrahi matrimonium dicetur inf. tit. de cland. desp.

34 Matrimonium est triplex, † verum, præsumptum, & putativum: verum contrahitur inter personas legitimas per verba de præsenti apta ad contrahendum matrimonium, *c. si inter virum in princ. hoc tit.* Præsum-

35 ptum est, † quando inter personas legitimas interveniunt sponsalia de futuro verbis & mente contrahentium, quæ vires decretalium non transeunt in matrimonium per oscula, munera, amplexus, nisum carnalis copulæ, *c. fin. h. t. Io. And. in c. 1. num. 3. de matr. contrah. conc. interd. eccl. c. 1. §. idem quoque & ibi gl. add. post gl. in ver. modum alium de desp. imp. in 6. Franc. Marc. dec. 494. p. 2.* sed benè per carnalem copulam, *c. ad id quod c. ii qui fidem hoc tit.* Aliquando inter

36 personas ætate † inhabiles verbis & mente contrahentium fiunt sponsalia de præsenti, quæ juris interpretatione sunt de futuro, ut contracta inter impuberes non proximos pubertati, vel puberem & impuberem, & transeunt in matrimonium, non ex nisu carnalis copulæ, *c. attestationes de desponsat. impub.* aut ex solo adventu pubertatis, sed per oscula, munera, amplexus & similia, si interveniant post tempus pubertatis, *d. c. attestationis §. consultationi tuæ de desponsat. impub. c. 1. §. idem quoque eodem in 6.* si verò impuberes aut impubes sint proximi pubertati, & malitia suppleat ætatem, censetur matrimonium contractum, *d. c. 1. §. 1. & ibi Franc. num. 1. Io. And. & Can. de desponsat. impub. in 6.* Quandoque inter puberes † interveniunt verba 37 apta ad contrahendum matrimonium habentia tamen tractum in eventum conditionis, vel arbitrii alieni, & succedit copula carnalis in quo casu præsumitur recessum ab omni conditione & modo, & generaliter ab omni eo quod matrimonium differebat, vel suspendebat, neque contra hujusmodi præsumptionem admittitur probatio in contrarium, *c. ii qui fid. h. t. c. per tuas de cond. appos. in matr.* Hodierno die in parochiis, † 38 in quibus Concilium Trid. est receptum, & decretum c. 1. sess. 24. de ref. matr. est publicatum post lapsum triginta dierum à prima publicatione non habet locum c. is qui fid. h. t. adeo quod nullum sit in eis hodie matrimonium præsumptum per copulam carnalem subsecutam, *Navar. in manual. c. 25. num. 144. & consil. 5. num. 2. hoc tit. Rot. divers. decis. 429. part. 1.* ex eadem ratione non habet locum c. à nobis de desp. imp. c. 1. §. idem quoque eodem in 6. & alii similes canones, quia Concilium Tridentinum eos qui aliter quàm præsente parocho, vel alio sacerdote de ipsius parochi seu ordinarii licentia, & duobus vel tribus testibus matrimonium contrahere attentabunt, ad sic contrahendum omninò inhabiles reddit, & hujusmodi contractus irritos & nullos esse decernit. *c. 1. §. qui aliter sess. 24. de refor. matrim.* In cæteris Provinciis in quibus Concilium Tridentinum nondum est receptum aut decretum d. c. 1. sess. 24. in parochia non est publicatum, antiqua jura sunt servanda, *Navar. cons. quinto num. 2. hoc tit. Rot. divers. d. decis. 429. part. 1.* Etenim Concilium Tridentinū in d. c. 1. §. fin. sess. 24. præcipit ordinariis omnibus ut hoc de-

cretum curent populo publicari & explicari in ſingulis ſuarum diocæſum parochialibus eccleſiis, & decernit ut in unaquaque parochia robur ſuum poſt triginta dies habere incipiat à die primæ publicationis in eadem parochia factæ numerandos. Putati-
39 vũ † eſt quando matrimoniũ contrahitur præcedentibus proclamationibus in conſpectu eccleſiæ in gradu prohibito, data ignorantia impedimenti ab ipſis contrahentibus, vel altero ipſorum tempore contractus, *c. fin. §. ſi quis vero de clandeſt. deſponſ. Dur. in c. referente qui fil. ſint legit. Put. deciſ. 77. lib. 2. Greg. XV. deciſ. 461. & ibi annot.* ac tempore conceptionis filiorũ, *Pan. inc. ex tenore num. 3. per illum textum & ibi Can. qui fil. ſint legit.* vel obtenta diſpenſatione ſuper impedimento forſan minus ſufficiente ex defectu poteſtatis diſpenſantis, *Rot. diverſ. deciſ. 477. part. 1. c. ſi virgo & cc. ſeqq. 34. q. 2. vincta l. fin. Cod. de iis que à non Domino manumiſſi ſunt l. generaliter in fin. ff. de noxal. art. Bald. in l. 1. num. 28. C. de furt.* nam quoad effectum legitimationis prolis ſufficit colorata matrimonii poſſeſſio, *Præpoſit. in c. ex tenore in §.*
40 *5. not. qui fil. ſint legit. & Can.* & filii † ex eo nati cenſentur legitimi etiam quoad ordines, *c. cũ inter c. pervenit c. per tuas & c. ex tenore & ibi Pan. n. 3. 8. & 9. qui fil ſint legit.* ſecus ubi contrahentes ſcirent impedimentum, & matrimonium in conſpectu eccleſiæ contrahere præſumunt, vel etiam ignoranter contraherent clandeſtinè in caſu prohibito, aut contra interdictum eccleſiæ, *d. c. referente & Pan. in d. c. ex tenore num. 5. qui fil. ſint legit. & c. cum inhibitio §. ſi quis de clandeſt. deſponſ. juncto c. 1. ſeſſ. 24. de reform. matrim.* ignorantia facti excuſat, *d. c.* ex tenore & multo fortius ignorantia facti & juris, *Pan. in d. c. referente num. 5.* ac etiam ignorantia juris tantum, *l. qui in Provincia §. 1. ff. de rit. nupt. facit. l. ſed etſi lege § ſcire ff. de petit. hared.* quia filii ſunt fructus matrimonii, & ſufficit in poſſeſſore abeſſe malam fidem ut eos ſuos faciat, *gloſſ. fin. in l. 2. C. ſi quis ign. rem min. eſſe ſine decreto comp. & ibi Bald. l. bonæ fidei ff. de acquir. rer. domin Bart. in d. l. ſed etſi lege §. ſcire.* Is autem qui allegat juris errorem tenetur eum probare, quia ſcientia præſumitur, *l. leges C. de legib. Bar. in d. §. ſcire num 3.* Hinc infertur quod ad probandam prolem illegitimam, non ſufficit probare impedimentum, ſi fuit matrimonium contractum in facie eccleſiæ, *d. c. pervenit qui fil. ſint legit.* ſi conjugatus viventeprima uxore contrahit cum ſecunda hoc ignorante, legitima eſt eorum proles, *d. c. ex tenore*, item proles legitima quam mulier per judicium eccleſiæ ſeparata à primo, concipit ex ſecundo cum quo vivente primo contraxit, *c. Perſarum qui fil. ſint legit.* ac ſeparato matrimonio in facie eccleſiæ contracto, filii geniti, vel concepti ante ſententiam ſint legitimi. *d. c. cum inter.*

De deſponſatione impuberum.

Titulus II.

SVMMARIA.

1 *Pubes ſecundum canones eſt qui habitu corporis pubertatem oſtendit & generare poteſt.*

2 *Puerperæ ſunt quæ in annis puerilibus pariunt.*

3 *Matrimonium licite contrahunt ac ſponſalia ætate habiles impotentes ad generandum.*

4 *Matrimonium licite contrahunt habiles ad generandum, licet ætate inhabiles.*

5 *Matrimonialiter conjungi canones inhibent eos quorum uterque vel alter ad ætatem legibus vel canonibus determinatam non per-*

Digitized by Google

pervenerit, absque sedis Apostolicæ dispensatione.

6 *Sponsalia de futuro per puberem cum impubere minore septennio de facto contracto invalida sunt.*

7 *Quando pubes contractus sponsalia cum impubere majore septennio, tenetur expectare donec impubes perveniat ad legitimam ætatem, claudicat enim contractus sponsaliorum.*

8 *Impuberes minores septennio inter se de facto contrahentes sponsalia de futuro, non intelliguntur sponsalia contraxisse ob defectum consensus.*

9 *Si majores septennio contrahunt sponsalia de futuro, ab illis neuter ante pubertatem potest resilire.*

10 *Si vero inter se contrahant, aut pubes cum hujusmodi in pubere sponsalia de præsenti, juris interpretatione intelliguntur contraxisse sponsalia de futuro, quæ per adventum pubertatis non transeunt in matrimonium nisi aliter approbetur.*

11 *An inducant publica honestatis justitiam.*

12 *Ex sponsalibus contractis à parentibus pro filiis nec ipsi filij obligantur, nec publicæ honestatis justitia inde surgit nisi ipsi filij consenserint expresse vel tacite.*

13 *Ex sponsalibus contractis per fratrem, sororem, obligatur ex sola præsentia, sed oportet quod consentiat.*

LEGES ex annis infantiam, *glos. in l. 1. in ver. promiserit ff. de novat. §. pupillus & ibi glos. Instit. de inutil. stipul.* & pubertatem §. *pubertatem Instit. quib. mod. tut. finiat.* æstimant, secundum Canones pubes † est, qui habitu corporis pubertatem ostendit, & 1 generare potest, & puerperæ † sunt, quæ in annis puerilibus pariunt, *c. puberes c. de illis & 2. hoc tit. glos. fin. 20. quæst. 1. in summa circa fin.* ideo titulum de desponsatione impuberum annectit. Desponsatio proprie est futurarum nuptiarum repromissio, *c. accessit ibi desponsationes & matrimonia hoc tit. & ibi Pan. & Can.* in hac rubrica comprehendit sponsalia de futuro & sponsalia de præsenti, ut constat ex nigro *c. continebatur c. de illis hoc tit.* Constituendæ sunt duæ regulæ, Prima est, ætate habiles, † impotentes ad gene- 3
randum, licite contrahunt sponsalia & matrimonium, *Pan. in c. puberes num. 4. hoc. tit. per c. laudabilem de frigid. & malef.* quod non debet separari etiam constito de impotentia, sed expectatur an impedimentum sit perpetuum, vel temporale usque ad decimum octavum annum completum, *Host. in d. c. puberes num. 5. & 6. & ibidem Can. communiter Franc. in c. 1. §. 1. num. 3. hoc tit. in 6. Boich. in c. 1. num. 2. vers. fallit in minoribus 15. annorum. de frigid & malef.* Altera regula est, habiles † ad generandum, licet ætate in- 4
habiles, licitè contrahunt matrimonium, *c. puberes c. continebatur c. à nobis hoc tit.* quod iutuitu minoris ætatis separari non debet, *c. de illis & 2. hoc tit.* cum carnalis commistio interdum tempus anticipare soleat pubertatis, & in eis ætatem malitia suppleat, *juribus proxime allegat.* Canones districtius inhibent, ne aliqui, quorum uterque, † vel alter 5
ad ætatem legibus vel canonibus determinatam non pervenerit, conjungantur, nisi forte aliqua urgentissima necessitate interveniente, utpote pro bono pacis talis conjunctio tolleretur, *c. 2. hoc tit.* ex dispensatione Sedis Apostolicæ & summi Pontificis, *Navar. cons. 4. & 5. hoc tit.* Sponsalia † de futuro per puberem cum impubere minore, septennio de facto contracta invalida sunt, quia desponsationes & matrimonia ante septem annos fieri non possunt ob defectum consensus, neque ex eis etiam jure

decretalium oritur impedimentum publicæ honestatis, *c. literas c. accessit hoc tit. c. pr. in princ. eod. in 6.* nisi impuberis, postquam septimum annum complevit, consensus accesserit per mutuam cohabitationem, seu aliàs verbo vel facto, *iuribus supra allegatis*, & tunc idem jus obtinet prout in casu proximo,
7 quando pubes † contrahit sponsalia cum impubere majore septennio, qui tenetur expectare donec impubes perveniat ad legitimam ætatem, *c. de illis 1. §. si vero alteruter & §. seq. c. à nobis hoc tit.* nisi invitus contraxerit sponsalia cum minore, *c. ex literis hoc tit.* quod si minor veniens ad legitimos annos non consenserit in matrimonium, judicio ecclesiæ poterit resilire, si vero consentiat, major dissentire non potest, cum in id semel consenserit; claudicat enim contractus sponsaliorum, nam minor non obligatur majori, saltem priusquam pervenerit ad legitimam ætatem, *d. c. de illis & 1. hoc tit. & ibi Pan. & Can.* ex eis jure decretalium oritur publica honestas, *c. continebatur hoc tit. c. 1. §. 1. eod. in 6.* quia nõ sunt nulla ex defectu consensus, *c. 1. de desponsat. & matrim. in 6.* sed non hodierno jure ex dispositione Concilii Tridentini, *c. Iustitia publicæ sess. 24. de refor. matrim. quod corrigit d. c. 1. desponsat. & matrim.*
8 *in 6.* Impuberes † minores septennio inter se de facto contrahentes sponsalia de futuro, non intelliguntur sponsalia contraxisse ob defectum consensus, ideoque publicæ honestatis justitiam non inducunt etiam jure decretalium, *c. accessit c. ad dissolvendum hoc tit.* nisi utriusque post completos septem annos consensus accesserit, *c. duo pueri hoc tit.*
9 majores septennio † contrahunt sponsalia de futuro, à quibus neuter ante pubertatem resilire potest, *d. c. de illis & 1. & c. à nobis hoc tit.* & dictis duobus casibus inducitur jure decretalium publicæ honestatis justitia, *d. c. duo pueri & d. c. continebatur*, quæ sublata est per Concilium Tridentinum, *d. c. Iustitia sess. 24. de refor. matr.* Si vero contrahant inter se †, aut pubes cum hujusmodi impu- 10
bere sponsalia de præsenti, juris interpretationem intelliguntur contraxisse sponsalia de futuro, etiamsi subarrhatio intervenerit, quæ per adventum pubertatis in matrimonium non transeunt de præsenti, nec matrimonium, quod ut matrimonium ætate non tenuit prohibente, per lapsum dicti temporis convalescit, nisi aliter approbetur *c. fin. hoc tit. c. 1. §. idem quoque hoc tit. in 6. dictum est supra tit. 1. §. matrimonium est triplex*, ac jure decretalium inducunt publicam † honestatem, *d. c. 1. §. idem quoque in fin.* 11
hoc tit. in 6. quia non sunt nulla ex defectu consensus, *c. 1. de sponsat. & matrim. in 6.* quæ an sit sublata per Concilium Tridentinum, *d. c. Iustitia sess. 24. de ref. matr.* dubitari potest, stante constitutione Pii Quinti 62. ejusque verbis, in eis durare adhuc impedimentum in omnibus illis casibus & gradibus quibus de jure veteri introductum erat.

Ex sponsalibus contractis à parentibus † 12
pro filiis, nec ipsi filii obligantur, nec publicæ honestatis justitia inde surgit, nisi ipsi filii expresse consenserint, vel tacitè, ut si præsentes fuerint, nec contradixerint: aut si tempore sponsaliorum absentes, & etiam ignorantes eadem sponsalia postea scientes ratificaverint tacitè vel expressè, *c. 1. hoc tit. & ibi Can. c. 1. §. fin. eodem in 6.* ex sponsalibus contractis per fratrem †, soror non ob- 13
ligatur ex sola præsentia, sed oportet quod consentiat saltem tacitè per aliqua signa, *c. 1. & ibi Pan. num. 2. de matr. contrab. conf. interd. eccles.* pater autem & frater obligantur ad inducendam filiam & sororem, ut cum illo contrahat, *c. ex literis 2, desponsat. matrim. & ibi glos. 1.*

De

De clandestina desponsatione.

Titulus III.

SVMMARIA.

1 *Matrimonia clandestina, ecclesia semper fuit detestata & penitus inhibuit.*

2 *Sunt difficilis probationis.*

3 *In eis sufficit probatio ordinaria, quando non agitur in præjudicium alterius matrimonij, vel de dicti matrimonij separatione.*

4 *Matrimonia clandestina dicuntur multis modis, uno modo cum non habentur testes vel exinde legitima probatio.*

5 *2. Quando non fiunt publice cum solennitatibus matrimonia.*

3. Quando matrimonium contrahitur promissis in ecclesiis per presbyteros publice denunciationibus competenti termino præfinito, ut intra illum qui voluerit & valuerit legitimum impedimentum opponat.

6 *Iure decretalium, matrimonium in facie ecclesia contractum non propositis edictis, dicitur clandestinum quantum ad privilegium ignorantiæ, ad effectum excusandi prolem à defectu illegitimitatis.*

7 *Decreta Concilij Tridentini circa denunciationes & solemnitates matrimonij contrahendi & nuptiarum benedictionem.*

8 *4. Matrimonium dicitur clandestinum quando contrahitur contra expressum interdictum presbyteri parochialis.*

9 *5. Quando quis in uno loco accepit mulierem & ad alium locum eam traduxit, & ibi publicavit eam, quam constat in alio tertio loco emisisse professionem.*

10 *Matrimonia occulte contracta, si personæ contrahentium voluerint publicare, nisi rationabilis causa impediat, ab ecclesia recipienda sunt, & comprobanda tanquam à principio in conspectu ecclesiæ contracta.*

11 *Quod si post approbationem contra matrimonium probetur impedimentum dirimens, tunc geniti post approbationem sunt legitimi, sed antea geniti non sunt legitimi.*

SPONSALIA palam & clam contrahi possunt ac matrimonia clandestina libere contrahentium consensu facta, vera & rata sunt matrimonia, *c. nec illud vers. prohibentur 30. quæst. 5. Pan. in c. 1. num. 2. hoc tit.* ac sancta synodus Tridentina anathemate damnat eos, qui ea vera & rata esse negant, *c. 1. in princ. sess. 24. de refor. matrim.* quamdiu ea irrita non fecit. *c. 1. §. qui aliter sess. 24. de reform. matrim.* sed ecclesia † semper ea fuit 1 detestata, & penitus inhibuit, prohibuit etiam ne quis sacerdos esse præsumat, *c. cum inhibitio in princ. hoc tit. c. 1. in princ. sess. 24. de reform. matrim.* quia mutata voluntate alterius eorum, alterius confessione, fides iudici fieri non potest, *c. si quis divinis 30 quæst. 5.* & sunt difficilis † probationis, *arg. l. quoties 2 & ibi not. per Bart. C. de naufrag. lib. 11.* quod pro clandestino matrimonio non præsumatur, sed illud alleganti incumbit onus probandi, *c. 1. & ibi Pan. num. 1. & Can. hoc tit.* sufficit in eo probatio † ordinaria quando 3 non agitur in præjudicium alterius matrimonii, vel de dicti matrimonii separatione *Cas. decis. 5. num. 5 & 7. de sponsa. matrim. attestans, ita judicatum in Rot. Dec. cons. 162. num. 10. & seqq. ferret cons. 364. num. 5. & seqq. Pan. in c. 2. num. 6. hoc tit. & ibi Can.* ideo ponit titulum de clandest. desponsa.

Clandestina dicitur multis modis, † uno 4 modo cum non habentur testes, vel exinde legitima probatio non apparet, *c. 2. hoc tit. c. si quis divinis & c. fin. 30. quæst. 5.* Secundo quando non fiunt publicè † cum solenni-

tatibus matrimonia, *c. aliter c. noſtrates & cc. ſeqq. 30. quæſt. 5.* Tertio, quando contrahitur non præmiſſis in eccleſiis, quando in diverſis parochiis ſponſus & ſponſa moram traxerunt, per presbyteros publicè denunciationibus, competenti termino præfinito, ut intra illum, qui voluerit & valuerit, legitimum impedimentum opponat, *c. cum inhibitio in princ. hoc tit.* idem juris eſt in ſponſalibus de futuro ſine dictis denunciationibus contractis, quia multis caſibus tranſeunt in matrimonium ipſo facto, *Pan. in c. cum inhibitio num. 6. hoc tit.* matrimonium contractum in facie eccleſiæ, non propoſitis edictis, citcumſcripta conſuetudine, non poteſt dici jure decretalium clandeſtinum, *Pan. in d. c. cum inhibitio num. 9. Achil. deciſ 3. num. 1. hoc tit.* ſed dicitur clandeſtinum, quantum ad privilegium ignorantiæ, ad effectum excuſandi prolem à defectu illegitimitatis, *Put. deciſ. 256. num. 1. & 2. libr. 3. Achil. deciſ. 3. num. 2. hoc tit. Pan. in c. quod nobis num. 5. in fin. qui fil. ſint legit. & ibi Anchar.*
6 *n. 6. & Can.* nam jure decretalium † quoad eccleſiam tenet, ſed filii inde nati, etiamſi matrimonium, etiam utroque ignorante in gradu prohibito contractum fuerit, detecto impedimento ſunt illegitimi, *d. c. cum inhibitio §. penult.* etiamſi conjuges cohabitaſſent per tempus triginta annorum, *Achil. deciſ. hoc tit. Put. d. deciſ. 256. lib. 3. Pand. d. c. quod nobis num. 5. qui fil. ſint legit.* quia requiritur contractus cum certa forma, qua non ſervata inſurgit titulus à jure reprobatus. *c. qui contra jura de reg. jur. in 6. & ibi Dyn. Bald. in repe l. celſus in 4. not. ſub num. 20. verſ. 4. limita ff. de uſucap.* quæ jura ſervanda ſunt, ubi Concilium Tridentinum non eſt receptum, aut in parochiis decretum c. 1. ſeſſ. 24. non fuit publicatum, ubi vero Con-
7 cilium Tridentinum eſt receptum †, & in parochiis d. c. 1. ſeſſ. 24. publicatum, antequam contrahatur matrimonium ter à proprio contrahentium parocho, non rurali *c. ii qui de ſepultuis 6. Rot. diverſ. deciſ. 643. & 656. par. 1.* tribus continuis feſtis diebus, in eccleſia inter miſſarum ſolemnia publicè denunciatur, inter quos matrimonium ſit contrahendum: ex cauſa poſſunt in toto, vel parte remitti arbitrio ordinarii, vel etiam poſt celebrationem matrimonii ante ejus conſummationem fieri, *d. c. 1. §. quod ſi aliquando ſeſſ. 24.* quibus denunciationibus factis, ſi nullum legitimum opponatur impedimentum ad celebrationem matrimonii in facie eccleſiæ proceditur, ubi parochus coram duobus aut tribus teſtibus, viro & muliere interrogatis, & eorum mutuo conſenſu intellecto, vel dicat, ego vos conjungo in matrimonio, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, vel aliis utatur verbis juxta receptum uniuscujuſque Provinciæ ritum, *d. c. 1. ſeſſ. 24.* nulla pro benedictione exacta pecunia *c. ſuam de ſimon.* cum vero apparuerit probabilis conjectura contra copulam contrahendam, contractus interdicitur expreſſe à parocho, donec quid fieri debeat ſuper eo manifeſtis conſtiterit documentis, *c. cum inhibitio in fin. princ. hoc tit.* eos autem qui aliter quam præſente parocho, qui poteſt aſſiſtere matrimonio ſuorum parochianorum in aliena parochia, *Garc. de benef. par. 5. cap. 8. num. 136.* vel alio ſacerdote de ipſius parochi ſeu ordinarii licentia, etiam generali verbo vel ſcripto data, *Navar. conſ. 12. & ſeq. hoc tit.* & duobus vel tribus teſtibus, licet ad id nō vocatis, *Navar. conſ. 11. hoc tit.* matrimonia contrahere attentabunt, Concilium Tridentinum ad ſic contrahendum omnino inhabiles reddit, & hujuſmodi contractus irritos & nullos decernit, & poſſunt partes à ſeipſis ab eo diſcedere,

dere,& alteri copulari, *Navar. conſ. 5. hoc tit.* & parochum vel alium ſacerdotem, qui cum minore teſtium numero,& teſtes qui ſine parocho hujuſmodi contractui interfuerint, nec non ipſos contrahentes graviter ex arbitrio ordinarii, qui poteſt inquirere ex officio contra utentes matrimonio clandeſtinè contracto, *Navar. conſ. 7. de off. ord. per c. 1. de off. ord.* puniri præcipit, *d. c. 1. §. qui aliter & §. ſeq. ſeſſ. 24. dictum eſt ſupra tit. 1. §. matrimonium eſt triplex.* Concilium Tridentinum non annulat ſponſalia clandeſtinè contracta, *Navar. in manuali c. 25. ſub n. 144.* Benedictio nuptiarum àproprio parocho fieri debet, neq; à quoquam, niſi ab ipſo parocho vel ab ordinario licentia ad præfatam benedictionem faciendam alii ſacerdoti cõcedi poteſt, quacumq; conſuetudine etiam immemorabili vel privilegio non obſtante, *d. c. 1. §. præterea eadem ſeſſ. 24.* Sufficit parochus mulieris, quando in parochia mulieris contrahitur matrimonium, itidem parochus viri, quando in ejus parochia contrahitur, *Navar. in manuali d. c. 5. num. 144. in fi.* quia Concilium Tridentinum requirit præſentiam parochi, & intelligentiam ad faciliorem matrimonii probationem, *Navar. conſ. 11. de cland. deſponſ. c. ſi quis divinis 30. quæſt. 5. Car. Seraph. deciſ. 1099. num. 5.* & ut in libro, quem apud ſe diligenter cuſtodire debet, deſcribat conjugum & teſtium nomina, diemque & locum contracti matrimonii, *c. 1. §. habeat ſeſſ. 24. de reform. matr.* non voluntatem aut authoritationem per poteſtatem quam habet in ſubditum; nam ſi parochus & teſtes adeſſent, etiamſi parochus nullum verbum proferret, aut diſſentiret, matrimonium valet, *Card. Seraph. deciſ. 1093. num. 5. Cand. aureum de ſacram matr. num. 22. in fi.* ſi autem abeſſent, nullum eſt matrimonium, *c. 1. §. qui aliter quam præſente ſeſſ. 24. de refor. matr. gloſ. in c. cauſam matrimonij in ver. ſolummodo de off. deleg. & ibi Pan. num. 6. l. coram ff. de ver. ſignif. l. diem proferre §. coram ff. de arbitr.* ac poſito quod requirat authoritationem, ea extra dioceſim poteſt interponi *l. emancipare ff. de adopt. & ibi Bald. Zab. in c. omnes in 5. not de pœnit. & remiſſ. per illum text. licet aliter ſentiat Navar. conſ. 14. num. 3. & 6. de clandeſt. deſponſ.* voluntaria namque jurisdictio non circumſcribitur loco, §. *ſervi Inſtit. de libert. l. 2. ff. de off. proconſ. & leg. l. etiam §. fin. in fine & l. apud proconſulem ff. de manu vind. §. præterea verſ. noſtra autem & ibi gloſſ. in verb. magiſtratus Inſtit. quib. mod. vaſ. pat. pot. ſol.* poteſtque quilibet parochus, *Franc. Marc. quæſt. 505. par. 2. Vital. in clem. 1. num. 3. & ſeqq. de privileg.* vel alius ſacerdos, ſive ſæcularis ex generali, ſive regularis ex ſpeciali proprii parochi licentia, *clem. 1. de privileg.* matrimonio conjungere alterius parochiæ conjuges & benedicere, *arg. à cõtrario ſenſu c. 1. §. qui aliter & §. ſi quis parochus ſeſſ. 24. de reform. matr. Card. Seraph. deciſ. 1093. n. 3. Collect. in c. omnes n. 26. de pœnit. & remiſſ. c. placuit de pœnit. diſt. 6. & ibi Navar. n. 4. & ſeqq & n. 49 & ſeqq. latè.* præmiſſis, vel ſi ſuſpicio ſit id malitioſe impediri poſſe, poſt celebratũ matrimoniũ ante illius conſummationẽ, *c. 1. §. quod ſi aliquando ſeſſ. 24. de ref. matr.* factis tribus, in propria parochia, denunciationibus à proprio contrahentium parocho, *c. 1. §. cui malo ſeſſ. 24. de ref. matr. Pan. in c. ſi. num. 7. de cland. deſponſ. & ibi latius Præpoſ. num. 7.* quæ à Parochis remitti non poſſunt, *Navar. conſ. 1. de cland. deſponſ.* ſed earum remiſſio relinquitur prudentiæ & judicio ordinarii *d. c. 1. §. quod ſi aliquando,* quia proprius parochus poteſt dare licentiam ſuo parochiano, ut recipiat ſacramenta ab alio ſacerdote, non expreſſo nomine

mine parochi, aut ſacerdotis: ſimiliter dare licentiam alteri ſacerdoti etiam religioſo, non expreſſo nomine parochianorum; licet conſultius ſit quod fiat ſpecificatio tam ſacramentorum exhibendorum, quam etiam recipientis & ea conferentis, *clem. 1. in princ. & ibi poſt gloſ. in ver. ſpecial. Can. de privil.* prohibitio enim quæ ſit parochianis, ut non recipiant ab alio ſacerdote, vel quæ ſit aliis ſacerdotibus etiam religioſis, ut non miniſtrent ſacramenta alienis parochianis proceſſit favore ipſorum parochorum, igitur ipſi ſuper hoc poſſunt licentiam impartiri, *l. quod favore ff. de legib. Vital. in d. clem. 1. num. 16. & ſeqq.* Animadvertendum eſt, quod aliud eſt dare licentiam, aliud dare commiſſionem alteri ſacerdoti, *pulchrè Bald. in L. falſus num. 18. & 19. in fin. & ſeqq. C. de furt. Vital. in d. clem. 1. num. 18. Zab. in 23. quæſt.* nam quando dat licentiam, tunc ipſe curatus non cenſetur miniſtrare, ſed ſolum alium ſacerdotem ad hoc habilitare, ita quod habilitatus proprio nomine miniſtrat, non autem nomine licentiam dantis, *Vital in d. clem. 1. num. 18. Bald. in d. l. falſus num. 19. in fin.* de qua licentia præhabita poteſt quandoque probari, ſicut ejus defectus poteſt quandoque allegari, *arg. l. licet C. de procur. Dec. in c. quoniam contra num. 227. & ſeqq. de probat. Cravet. conſ. 108. in prin.* ſtaturque ſuper eo dicto parochiam, *gloſ in d. clem. 1. in ver. non habita*, ac etiam presbyteri dicentis habere licentiam ab epiſcopo vel proprio parocho, *Card. Seraph. deciſ 1099. num. 3. Rebuff. in pract. lib. 1. tit. form. dimiſſ. litt. num. 36. Felin. in c. ſicut poſt num. 27. verſ. adde aliud exemplum de re jud.* quia quilibet Sacerdos tunc miniſtrat jure proprio, ideoque inſpicitur veritas non ejus opinio, §. *ſi quis rem ſuam & ibi pulchrè Faber inſtit. de legat. l. 2. ff. de ingen. manumi. & ibi Bald. notat. l. inter omnes §. recte ff. de furt.* nam juriſdictio acquiritur ignoranti, *l. cum furioſus ff. de jud. Innoc. in c. prudentiam ſub num. 9. de off. deleg.* & in conditionibus juris ſufficit ſola exiſtentia *l. multum intereſt ff. de cond. & demonſt.* Quandoque dat commiſſionem alteri Sacerdoti ut miniſtret, tunc ipſo Curatus cenſetur miniſtrare *l. ita autem §. geſſiſſe ff. de adm. tut.* & valet delegatio, licet is cui fit ſit extra territorium committentis, *gloſ. 1. in fi. in l. eum qui ff. de juriſd. omn. Iud. & ibi Bal. ſub num. 1. & Dd. c. paſtoralis & ibi gloſſ. in ver. nullam habeat poteſtatem & Can. de off. deleg. Iac. in rubr. ff. de offic. ejus cui mandata eſt juriſd. num. 7.* ſed hic oritur quæſtio. An de commiſſione prius conſtare debeat, quam Sacramenta miniſtrentur, *L. quæro ff. de eo qui pro tut. & ibi Bart. c. ſuper eo & 2. & ibi poſt gloſ. Can. de appell.* & puto ſufficere quandocunque de commiſſione conſtare, quia ſpeciale eſt quod in his quæ ſunt voluntariæ juriſdictionis, vicarius poſſit dare Vicarium, *Archil. in c. perlectis num. 16. & 17. diſt. 25. Pan. in c. 2. in ult. not. & in c. 3. in princ. de offic. archipreſ. Navar. conſ. 13. num. 3. de clandeſt. deſponſ. in termini matrimonii gloſ. in clem. 1. in ver. presbyteri & ibi Pan. num. 9. & Can. de privileg.* quodque quovis tempore etiam feriato poſſint exerceri *l. 2. & l. actus C. de feriis*, ac quovis in loco, etiam in eccleſiis, ac in itinere ad theatrum & balneum §. *multis & §. ſeq. Inſtit. de libert. cum aliis ſupra allegati*, & coram quibuslibet magiſtratibus, *Authen. de defenſ. Civit. §. jusjurandum verſ. ſed neque proprias & ibi poſt gloſ. in verb. & quidquid Dd. col. 3.* etiam extraordinariis, *l. etiam §. fi. in fine ff. de matr. vind. §. præterea verſ. noſtra autem & ibi gloſ. in ver. vel magiſtratus & Dd. Inſtit. quib. mod. jur. pat. poſ. ſol.* ergo etiam ſufficit de facta delegatione quandocunque docere,

argum.

argum. l. plures la. 2. ff. de vulg. & Pap. & ibi not. & quia in ſpiritualibus veritas præjudicat opinioni & juriſdictioni, *Zab. in clem. 2. §. 1. in 5. quæſt. de pœnit. & remiſ.* ac in matrimonialibus præfertur rei judicatæ. *c. loci §. his ita 35. q. 9. c. fraternitatis de frigid. & malef. & ibi Can. c. lator c. tenor. cum c. ſeq. de re jud.* Si quis ſacerdos ſive ſecularis ſive regularis, alterius parochiæ ſponſos ſine licentia matrimonio conjungere, aut benedicere auſus fuerit, ipſo jure tamdiu manet ſuſpenſus quamdiu ab Ordinario ejus parochi, qui matrimonia intereſſe debebat, ſeu à quo benedictio ſuſcipienda erat, abſolvatur, *d. c. 1. §. quod ſi quis ſeſſ. 24.* jure decretalium per triennium ab officio ſuſpendendus eſt *c. cum inhibitio §. ſi. hoc tit.* Quarto
8 matrimonium dicitur clandeſtinum † quando contrahitur contra expreſſum interdictum presbyteri parochialis qui ex apparente probabili conjectura contra copulam contrahendam contractum nuptiarum inhibuit *c. cum inhibitio in fine princ. hoc tit. & ibi Pan. & Can.* Quinto matrimonium dicitur clandeſtinum, quando quis in uno loco
9 accepit unam mulierem, † & ad alium locum eam transduxit, & ibi publicavit edicta quam conſtat in alio tertio loco emiſiſſe profeſſionem, *arg. c. eos & ibi gloſ. in ver. affectata & ver. figmento de temp. ord & qual. ord. in 6. l. qui contra C. de inceſſ. & inut. nupt. & ibi Dd. Achil. deciſ 1. hoc tit.* Matrimonia
10 occultè contracta † ſi perſonæ contrahentium voluerint publicare, quia ſuper contractu matrimonii ſtatur ſimplici verbo contrahentium, *Bald. in l. eam quam num. 24. C. de fide ic. c. quod nobis qui fil. ſint legit.* niſi rationabilis cauſa conſanguinitatis, *c. horrendas 32. quæſt. 5. c. contradicimus 35. quæſt. 3.* vel affinitas vel aliud *c. ſuper eo de eo qui cogn. conſang. uxor. ſuæ vel ſponſæ* impediat, ab eccleſia recipienda ſunt, & comprobanda tanquam à principio in eccleſiæ conſpectu contracta, & filii, ſive ſint nati ante approbationem, ſive poſtea ſunt, legitimi, *c. quod nobis & ibi Pan. num. 5. & Can. qui fil. ſint legit.* quia hæc à principio valebant quoad Deum, licet non quoad eccleſiam, ſed nunc demum quoad eccleſiam declarantur valere ſervata forma c. cum inhibitio hoc tit. vel c. 1. ſeſſ 24. de refor. matr. *c. 2. & ibi Pan. num. 3. 4. & 5. hoc tit.* niſi ex cauſa epiſcopus, ac quilibet ordinarius habens jura epiſcopalia, *Navar. conſ. 2. de clandeſt. deſponſ.* non inferior Prælatus diſpenſaverit ſuper denunciationibus & aliis ſolemnitatibus, *Boich. in c. cum inhibitio num. 11. & 12. & ſeqq. hoc tit.* quod ſi poſt approbationem † 11
contra matrimonium probetur impedimentum dirimens, tunc geniti poſt approbationem ſunt legitimi, ſed antea geniti non ſunt legitimi, *gloſ. in c. quod nobis qui fil. ſint legit. & ibi Pan. in fin.* quia ſoboles ſuſcepta ex clandeſtino matrimonio prorſus eſt illegitima detecto impedimento. *c. fin. §. ſi quis hoc tit. §. ſi adverſus inſtit. de nupt. facit lex Paulus ff. de ſtat. hom.*

Deſponſa duorum.

Titulus IV.

SVMMARIA.

1. *Fides duobus modis dicitur, fides pactionis quando aliquis promittit alicui fidem, quod eam ducet ſive contrahit ſponſalia de futuro.*
2. *Fides conſenſus eſt, quando mutuo ſe concedit unus alteri & mutuo ſe ſuſcipiunt ſive contrahunt ſponſalia de præſenti.*
3. *Dans fidem conſenſus ſucceſſive duabus tenetur adhærere primæ.*

Digitized by Google

4 *Si prima dederit fidem pactionis, secundæ fidem consensus debet adhærere secundæ.*

5 *Sponsalia de futuro non solvuntur per alia sponsalia de futuro.*

6 *Matrimonium secundum contractum, pendente lite super desponsatione facta per consensum mutuum de futuro aut de præsenti valet, nec revocatur ut attentatum.*

7 *Nisi in ecclesia eis publicè interdictum sit ne ante decisionem causæ aliud contrahant matrimonium.*

8 *Aut Papa vel ejus signatura gratia inhibuerit ne matrimonium lite pendente contrahatur, & si de facto contrahatur, illud decernat irritum.*

QVandoque quis successivè fidem dat diversis, ideo subjungit de sponsa
1 duorum, fides duobus † modis dicitur, fides pactionis, quando aliquis promittit alicui fidem quod eam ducet, sive contrahit sponsalia de futuro, est etiam fides consen-
2 sus, † quando etsi non stringit manum, corde tamen & ore consentit ducere & mutuo se concedit unus alii, & mutuo se suscipiunt, sive contrahunt sponsalia de præsenti, *c. 1. §. est autem fides hoc tit.* Dans fidem consensus
3 † successivè duabus, tenetur adhærere primæ etiamsi prius secundam cognoverit, nec valet contraria consuetudo, quia si personæ vinctæ legitimè cum aliis, postea de facto contrahant, quod prius de jure factum fuerat, non potest irritari, *c. accepisti c. licet c. fin.*
4 *hoc tit.* si primæ dederit fidem † pactionis, secundæ fidem consensus, tenetur adhærere secundæ, etiamsi pactionis fides fuerit jurata, & imponitur ei pœnitentia de fide mentita, *c. sicut §. postulationi de sponsa. & mat. c. 1. in princip. hoc tit.* quia sponsalia de futuro solvuntur per sponsalia de præsenti, *d. c. sicut §. postulationi c. si inter §. fin. de sponsa. & matr.* sed sponsalia de futuro † non 5
solvuntur per alia sponsalia de futuro, sed prima fides pactionis & juramentum sunt servanda, & de secunda fide temere promissa injungenda est ei pœnitentia, *c. de illis in fi. c. sicut §. quod si forte de sponsa. & matr.* Pendente lite super dispensatione † facta per 6
consensum mutuum de futuro, *c. ex litteris de matr. contr. cont. interd. eccles.* aut de præsenti, sive appellatum fuerit sive non, valet secundum matrimonium quod contrahitur, nec revocatur ut attentatum, quod speciale est in matrimonio contra juris prohibitionem & communem regulam ut lite pendente, &c. quia contracto matrimonio vinculum imprimitur auctoritate Dei quod est irrevocabile, *c. cum in apostolica de sponsa. & matr. & ibi Butr. num. 4. Anchar. in 4. not. & Can. c. 1. & 2. de matr. contr. cont. interd. eccles.* nisi in ecclesia † eis publicè interdi- 7
ctum sit, ne ante decisionem causæ aliud contrahant matrimonium, *c. tua hoc tit. & ibi Pan. num. 3. dicit dispositionem d. text. non debere restringi ad pendentiam appell. & Can. communiter c. 1. & 2. de matr. contr. con. interd. eccles.* etsi contra interdictum ecclesiæ publicè factum venire præsumpserit, matrimonium tam præsumptuosè contractum, sive lite pendente super sponsalibus de futuro, *c. 1. & 2. de matr. contr. con. interd. eccles.* sive de præsenti, propter contemptum ecclesiæ, interdicta copula separatur ad tempus, injuncta contravenienti pœnitentia competenti, *d. c. cum in apostolica* vel etiam perpetuo, quando subest perpetua causa prohibitionis, promulgata inter eos sententia divortii, *glos. fin. in d. c. tua & ibi Can. communiter hoc tit. Butr. num. 5.* Ideo lite pendente super sponsalibus de futuro aut de præsenti recurrendum est ad sanctissimum Dominum Papam, † aut ejus 8
signa-

Digitized by Google

ſignaturam gratiæ ut inhibeat, ne matrimonium lite pendente contraharur, & ſi de facto contrahatur, illud decernat irritum, *c. ad diſſolvendum in fin. de deſpouſ. impub. Butr. in d. c. tua fraternitas ſub n. 5. hoc tit. Zabar. in clem. unic. q. fin. de rer. permut.*

De Conditionibus appoſitis in deſponſatione vel aliis contractibus.

Titulus V.

SVMMARIA.

1 *Deſponſatio fieri poteſt ſub omni conditione honeſta.*

2 *Quod ſi ante eventum conditionis deſponſatam cognoſcit, videtur à conditione receſſiſſe jure decretalium.*

3 *In locis ubi Concilium Tridentinum receptum & in parochiis decretum. c. 1. de reformat. matrim. ſeſſ. 24. publicatum eſt, ceſſant præſumpta matrimonia.*

4 *Si pendente conditione alter pœniteat, licet poſtea exiſtat conditio, non eſt inter illos matrimonium, aut ſi cum alio contrahat, tenet ſecundum matrimonium.*

5 *Conditiones appoſitæ contra ſubſtantiam matrimonij illud vitiant, quando uterque conſentit conditioni appoſitæ.*

6 *Quando autem alter contradicit vel tacet, valet matrimonium.*

7 *Cætera inhoneſtæ conditiones aut impoſſibiles habentur pro non appoſitis.*

8 *Eadem diſtinctio obſervanda eſt quando matrimonium contrahitur ſub certo modo.*

9 *Cauſa & demonſtratio appoſita deſponſationi ſive vera ſive falſæ pro nō appoſitis habentur.*

COnditio quandoque apponitur in ſponſalibus vel aliis contractibus, ideo ne auctor haberet materiam geminandi rubricam, ſubnectit de conditionibus appoſitis. Deſponſatio † fieri poteſt ſub omni 1
conditione honeſta, quæ eſt de ſubſtantia matrimonii, ut ſi Chriſtianus dicat Iudeæ vel Paganæ aut hæreticæ, contraho tecum ſi vis fieri Chriſtiana, quia ſine iſta non teneret matrimonium, *c. cave c. non oportet: & c. ſeq. 28. quæſt. 1.* cum hæretica quæ ſuſcepit ſacramentum baptiſmi, validum eſt matrimonium, *Pan. in c. fi. num. 5. hoc tit. & ibi Io. And. num. 8. & Can. per c. decrevit de hæret in 6.* ac ſub alia qualibet conditione honeſta, quæ à jure admittitur, & ante implementum conditionis nequaquam cogendus eſt ad matrimonium contrahendum, puta ſi centum mihi dederis, *c. de illis hoc tit.* ſi patri meo placuerit, *c. ſuper eo c. per tuas hoc tit.* quod ſi ante eventum conditionis deſponſatam cognoſcit, † videtur à conditione 2
receſſiſſe, etiamſi proteſtetur ante copulam quod non vult à conditione recedere *Specul. in hoc tit. num. 9.* jure decretalium, *c. per tuas hoc tit.* niſi alternativa fuerit deſponſatio, ut promittens aliquam ducere in uxorem ſi ipſum ad copulam admiſerit, vel dare mille, habet electionem, quæ non tollitur per carnalem copulam ſubſecutam quæ eſt magna limitatio ad d. c. is qui fidem de ſponſal. *B. Anton. in 3. parte ſummæ tit. 1. c. 19. §. circa finem Albert. in Dictionario verſ. matrimonium* 5. In locis ubi Concilium Tridentinum, † receptum eſt, & in parochiis de- 3
cretum c. 1. de reform. matrim. ſeſſ. 24. publicatum eſt, ceſſant præſumpta matrimonia, *dictum eſt ſupra tit. 1.* ſi pendente conditione alter pœniteat, † licet poſtea exiſtat 4
conditio, non eſt inter illos matrimonium, aut ſi cum alia contrahat, tenet ſecundum matrimonium; *c. ſuper eo & ibi gloſ. in verb. a. lieno arbitrio c. per tuas & ibi gloſ. in ver. præſumendum*

Digitized by Google

mendum hoc tit. & utrobique Pan. & Can. quia postea conditio existens non reperit extremum ad quod possit trahi. Si contrahatur matrimonium sub conditione quæ omnino extitura est, ut si sol cras oriatur, videtur purè contractum, & est matrimonium antequam existat conditio. *glos. in d. c. per tuas in ver. præsumendum in fi. l. quod si ea ff. de condict. indeb.* In conditionibus inhonestis & turpibus adjectis desponsationi est distinguendum, Aut sunt contra substantiam matrimonii, † & illis appositis vitiatur matrimonium, *c. fin. hoc tit.* quando uterque consentit conditioni appositæ, *c. aliquando* §. *si ambo* 32. *q.* 2. substantia matrimonii consistit in tribus, prole, fide, & sacramento; *c. sicut in fin. c. solet c. aliquando* 32. *q.* 2. contra prolem est ista conditio, si generationem prolis evites, *c. pudor c. solet & c. seq.* 32. *q.* 2. contra sacramentum, si & donec inveniam digniorem, *d. c. solet in fin.* contra fidem, si pro quæstu adulterandam te tradideris, *c. sicut crudelis c. conjugio & c. seq. c. non enim in sola* 32. *q.* 1. sive appositæ fuerint suspensive, ut si prolem evitaveris, sive resolutive, ut si commiseris adulterium liceat mihi à matrimonio recedere, donec inveniam digniorem &c. *c. fin. & ibi Pan. num.* 2. *hoc tit.* Quando autem alter contradixit † tenet matrimonium, si fuit processum ad consummationem ipsius, *c. aliquando verf. si ambo* 32. *q.* 2. sed etsi tacuit, tenet matrimonium, quia præsumitur contradicere in favorem matrimonii, *arg. d. c. per tuas Pan. in c. fi. num.* 6. *hoc tit. post Innoc.* Aut sunt aliæ inhonestæ † turpes aut impossibiles conditiones & appositæ pro non adjectis haberi debent propter matrimonii favorem, *capit. primo, & c. fin.* §. *fin. hoc tit.* eadem distinctio servanda est quando matrimonium contrahitur sub certo modo, salva distinctione inter modum & conditionem traditã in §. longe magis per glos. in verb. sed si conditionaliter & ibi Dd. Instit. de legat. nam modus contrarius substantiæ matrimonii vitiat contractum matrimonii, ut latius prosequitur D. Antoninus in summæ par. 3. cap. 19. §. 5. Causa & demonstratio † appositæ sponsalibus aut matrimonio sive veræ sive falsæ pro non appositis habentur, & pure intelliguntur contrahi sponsalia aut matrimonium, *arg. l. falsa ff. de cond. & demonst.* §. *hinc proxima &* §. *longe magis Instit. delegat. B. Anton. in summa par.* 3. *cap.* 19. §. 5. *verf. cum vero in contractu matrimonii.* De secunda parte tituli tractatur in Instit. Imper. §. sub conditione & §. conditiones Instit. de verb. oblig. & §. cum quis Instit. de inutil. repub. Gail. obser. 2. lib. 2.

Qui clerici vel voventes matrimonium contrahere possunt.

Titulus VI.

SVMMARIA.

1 *Clerici in minoribus constituti licite contrahunt matrimonium & compelluntur ad uxores retinendas.*

2 *Constituti in sacris ordinibus si uxores ducant, compelluntur uxores dimittere & abjurare.*

3 *Quinam dispenset in clericis constitutis in sacris ordinibus contrahentibus matrimonium de facto.*

4 *Papa solus Subdiacono ac cæteris Superioribus potest dare licentiam contrahendi matrimonium.*

5 *Votum solemnitatum per professionem factam alicui de religionibus approbatis impedit & dirimit matrimonium postea contractum at dissolvit matrimonium prius contractum quando*

Digitized by Go

quando per carnis copulam non fuit consummatum.

6 *Votum solemnitatum per susceptionem sacri ordinis impedit & dirimit matrimonium post contractum, sed non dissolvit matrimonium prius contractum etiamsi per carnis copulam non fuerit consummatum.*

6 *Vota alia quacunque solemnitate emissa impediunt aliquando matrimonium sed non dirimunt contractum.*

EXPEDITIS generalibus compilator tractat de impedimentis matrimonii & primo de voto, quod datur dupliciter, quandoque annexum est ordini, quandoq; sit religioni, ideo dicit rubrica qui clerici vel voventes, &c. Clerici in minorib.† constituti licitè contrahunt matrimonium, & compelluntur ad uxores retinendas, ipsorumq; beneficia vacant ipso jure, *c. 1. & ibi glos. c. quod à te c. diversis c. cum decorem de cler. conjug. Garz. de benef par. 11. c. 8. ubi ampliat & limitat Io. And. in c. Io. n. 13. de cler. conjug.* etiamsi non fuerit carnali copula consummatum, *Rot. decis. 21. de probat. in antiq.* vel contraxerit matrimoniū cum impubere habente undecim annos per verba de præsenti, & nō fuerit carnalis copula secuta, *Rot. decis. 1. de sponsa. in antiq. per c. fraternitatis de eo qui cogn. consang. uxor. c. 1. de sponsa. in 6.* seu consanguinea in gradu prohibito, *Tiraq. de retr. lignag. §. 26. glos. 2. n. 9. Prob. ad monach. in n. 12. de cler. conjug.* aut matrimoniū postea declaretur nullū, *fuse Staphil. de lit. grat. tit. de ver. vac. mod. §. quintas vacationis modus sub n. 9. & 10. Anchar. cons. 34. n. 10.* aut contractū sit sine parocho & testibus, quia inspicitur factū ipsum non facti validitas, *Garz. de benef. par. 11. c. 8. n. 13. ubi adfert decis. ex Rot.* vel sponsa de præsente antequam sit cognita ingrediatur monasterium, *Capell. Tholos. decis. 240. & ibi add. nu. 4. Io. And. in c. 1. n. 2. de cleric. conjug.* secus si tantum contraxerit sponsalia de futuro, *Pan. in c. 1. n. 5. & 6. de cler. conjug. Rot. decis. 1. eod. in nov. dictū est supra tit. de cler. coniug. Garz. de benef. par. 11. c. 8. n. 19.* Constituti in sacris ordinib. † si uxores ducant, compel- 2
luntur uxores dimittere, & abjurare quod ulterius eas nō admittant, *c. ex litterarū & ibi glos. in ver. abjurare Pan. n. 3. & Can hoc. tit. Covar. in epit. lib. 4. decretalium 2. par. c. 6. §. 3. per tot.* qualis abjuratio præstari solet in divortio cujuscunq; matrimonii, *c. ab isto die p. 35. q. 6.* sed non in separatione clericorum à concubinis, *c. clericor. de cohabitat. cleric. & mulier.* ipsorumq; beneficia vacant ipso jure *c. decernimus 28. dist. c. 1. & ibi Pan. n. 7. de cler. conjug. sed Franc. in c. 1. n. 4. de cler. cōjug. in 6. requirit sententiā Capel. Tholos. decis. 240. & ibi add. n. 4.* sunt ipso facto excommunicati, & publicè tamdiu nunciandi, donec suum recognoscentes errorē separētur ab invicem, & beneficium absolutionis humiliter obtineant, *clem. 1. de consang. & affin.* perdunt executionem omnium ordinum, *d. c. decernimus c. ex tuarum & ibi Pan. in 3. not. & Can. hoc tit.* efficiuntur irregulares, adeo ut nec in susceptis ministrare possint, nec ad majores ordines suscipiendos admitti *c. 1. & ibi Pan. nu. 3. hoc tit.* Immo clericus depositus ab ordine & exauctoratus non potest contrahere matrimonium, & tenetur vivere secundum regulam ecclesiasticam, *c. 1. dictum 81. dist. & ibi glos. fin. & Can. Pan. d. c. 1. n. 6. hoc tit.* Dispēsat episcopus † cum clericis constitutis in 3
sacris ordinibus contrahentibus de facto matrimonium, quando cum unica virgine contraxerunt, & contrito ac humiliato corde ad ecclesiam redeunt, dimissis illis, quas acceperant in uxores, absolutione obtenta, & injuncta sibi pœnitentia, post eam peractā vel ejus partem, *c. ex tenore de temp. ord.* super executione ordinum susceptorum, & si

Digitized by Google

perfectæ vitæ & conversationis fuerint, ad majores ordines promovet; *c. sane & 2. de cler. conjug. c. 1. hoc. tit. & ibi glos. in ver. dispensative Pan. in c. 2. num. 5. eod. & ibi Can.* cum istis clericis qui inciderunt in bigamiam, ut quia de jure aut de facto contraxerunt cum duabus, vel cum una corrupta, Episcopi non dispensant propter affectum intentionis cum opere subsecuto, *c. nuper. de bigam. non ordin. glos. in c. 1. in ver. dispensative hoc tit. & Pan. d. c. 2. num. 5. eod.* ut autem matrimonium contrahere possint, episcopi dispensare non possunt, sed cum Sub-
4 diacono † dispensat summus Pontifex, *c. 1. de illo & ibi glos. 32. dist. & Can.* ac etiam cæteris superioribus potest dare licentiam contrahendi matrimonium, quia sacri ordines obligant ad continentiam ex constitutione ecclesiæ, contra quam Papa potest dispensare, *Zabar. in clem. ut hi qui in 8. quæst. de etat. qualit. & ordin proficien. Archid. in c. de illo n. 1. 32. dist. c. cum in præterito & ibi Archid. nu. 3. 84. dist. Dec. in c. quæ in ecclesiam nu. 46. & 47. de const.*

5 Votum solemnizatum † per professionem expressam vel tacitam, factam alicui de religionibus per sedem apostolicam approbatis, impedit & dirimit matrimonium post contractum, *c. 1. & 2. c. meminimus in princ. c. fin. hoc tit. c. 1. de vot. in 6.* ac dissolvit matrimonium prius contractum, quando per carnis copulam non fuerit consummatum, *c. ex publico de convers. conjug. & ibi glos. & Can. dictum est supra tit. de convers. conjug.* Religiosi & moniales post professionem matrimonia contrahentes, tunc ipso facto excommunicati, & tamdiu publicè, etiam ex officio, & nemine deferente, per ecclesiarum Prælatos excommunicati sunt nunciandi, donec suam recognoscentes errorem, separentur ab invicem, & ab episcopo obtineant absolutionis beneficium. *clem. 1. de consang. & affin. & ibi glos. & Dd.* Votum solemnizatum † per susceptionem sacri or-6
dinis impedit ac dirimit matrimonium post contractum, uti dictum est, sed non dissolvit matrimonium prius contractum etiamsi per carnis copulam non fuerit consummatum, *extravag. Ioh. 22. 1. de vot. & voti redempt. c. rursus & ibi glos. 2. mag. & Can. hoc tit.* Alia vota quacunque solemnitate † etiam impediunt quandoque matrimo-7
nium, sed non dirimunt contractū, *c. 1. in fi. de vot. in 6.* ut votum simplex religionis, *c. meminimus §. verum c. rursus hoc tit.* susceptio habitus professorum extra religionem à non habente potestatem incorporandi religioni, *c. consuluit hoc tit.* votum castitatis factum sine mutatione loci vel vestis. *c. veniens hoc tit.* Solus Papa dispensat cum monacho & moniali ut matrimonium contrahant, vel ut ad tempus in matrimonio commorentur, donec prolem suscipiant, & postea ad monasterium redeant. *Innoc. in c. cum ad monasterium num 1. & per tot. de stat. monach. Bald. in l. si tibi filius num. 3. ff. de adopt. Io. And. in c. actus legitimi num. 5. & seqq. & in c. semel Deo de reg. jur. in 6. in mercurialibus Felin. plures cumulans in c. si quando num. 5. de rescript. ubi allegat unum exemplum. Dec. in c. quæ in ecclesiam. n. 46. de constitut late Boich. in c. cum ad monasterium num. 8. & seqq. de stat. monach.*

De eo qui duxit in matrimonium, quam polluit per adulterium.

Titulus VII.

SVMMARIA.

1 *Matrimonii legitimi existentia causat perpetuum impedimentum contrahendi matrimonium*

Digitized by Google

monium etiam post obitum conjugis & dirimit contractum cum polluta data fide per adulterum.

2 *Sedes apostolica dispensat cum eis addita clausula dummodo neuter eorum in mortem conjugis defuncti, machinatus fuerit.*

3 *Matrimonium contractum cum secunda tenet quando matrimonium seu sponsalia de præsenti cum prima contracta non tenent propter justum metum aut alias.*

4 *Contractus matrimonij superstite prima, qua sit legitima uxor, de facto cum secunda, qua scit, virum aliam uxorem habere, inducit perpetuum inter eos impedimentum etiam post mortem primæ impediens & dirimens matrimonium.*

5 *Si secunda ignoravit virum aliam uxorem habere toto tempore ante mortem primæ uxoris, est in potestate decepta separari à viro putativo, vel implorare ipsum compelli si noluerit sponte ad contrahendum cum ea de novo matrimonium.*

6 *Si autem certiorata de vita primæ uxoris, passa sit se cognosci ab illo, non potest amplius eum habere maritum.*

7 *Machinatio alterius ex conjugibus, & personæ extraneæ, ea intentione ut matrimonio copularentur, in mortem alterius conjugis secuta morte impedit & dirimit inter eos matrimonium, etiamsi non intercesserit adulterium, si intervenerit machinatio alterius tantum non impedit matrimonium nisi sit machinatio conjuncta cum adulterio.*

SEcundum impedimentum causatur ex pollutione per adulterium, vel machinatione in mortem conjugis, de quibus tractat sub hoc tit. in qua duæ constituendæ sunt regulę. Prima est validum est matrimonium quod quis post obitum uxoris contrahit cum ea, cui uxore vivente fide data promisit se illam ducturum, vel cum ipsa de facto contraxit, si necante nec post, legitima ejus uxore superstite, cognovit eandem *c. fin. & ibi glos. fin. hoc tit. & ibi Can.* Altera, validum est matrimonium cum polluta, † 1 superstite uxore per adulterium, *c. significasti hoc tit. c. si quis vivente* 31. *q.* 1. *in princ.* nisi uxore vivente, aut fidem sibi dederit de contrahendo matrimonio, *d. c. significasti c. relatum* 31. *quæst.* 1. aut de facto cum ea contraxerit, *c. ex litterarum c. cum haberet c. fi. in fi. hoc tit.* vel machinatio alterius intervenerit in mortem conjugis, *c.* 1. *& ibi Pan. num.* 3. *c. super hoc c. veniens circa fin. hoc tit.* quodlibet istorum impedimentorum conjunctum cum adulterio, impedit contrahendum, & dirimit contractum matrimonium; nam adulter separatur à secunda, etiamsi longo tempore ei cohabitaverit, & filios procreaverit. *c.* 2. *c. ex litterarum c. cum haberet hoc tit. glos. fin. in fi. in d. c.* 1. *hoc tit. & ibi Pan. num.* 4. *& Can. communiter.* Pro majore explicatione singula persequar. Sola existentia legitimi matrimonii causat perpetuum impedimentum contrahendi matrimonium, etiam post obitum conjugis, & dirimit contractum cum polluta data fide per adulterium, etiamsi prima conjux non fuerit cognita, *c.* 2. *& ibi Pan. num.* 4. *hoc tit.* & fuisset ab eo separata quoad thorum, *c. ex litterarum hoc tit.* sedes apostolica † & 2 non episcopus *Navar. conf. fin. hoc tit.* consuevit cum eis dispensare, addita clausula, dummodo neuter eorum in mortem conjugis defuncti machinatus fuerit, & legitimare prolem susceptam post obitum alterius conjugis, & exinde suscipiendam. *Mandoc. de signat. grat. tit. de spons. matrim. §. si uxor alicujus.* Quando matrimonium seu sponsalia de præsenti cum prima † contra- 3 cta non tenent, propter justum metum, aut alius,

Digitized by Google

alius, ita quod prima non ſit uxor legitima, tenet matrimonium contractum cum ſecunda *c. ſignificavit hoc tit. & ibi gloſ. & Doct.* Contractus matrimonii, ſuperſtite prima
4 quæ ſit legitima uxor † de facto cum ſecunda, quæ ſcit virum aliam uxorem habere, etiã ſeparatã propter adulterium, inducit perpetuum inter ipſos impedimentũ etiam poſt mortem primæ impediens & dirimens matrimonium, *d. c. ex litterarum & ibi gloſ. in ver. aliam ſuperinduxit Anchar. & Can.* ſi ſe-
5 cunda ignoravit † virum aliam habere uxorem toto tempore ante mortem primæ uxoris, poteſt vir uxore defuncta, utpote à lege ipſius ſolutus in ſecundam de novo matrimonialiter conſentire, ita ut matrimonium valeat ex nunc, ſi illa in eum voluerit conſentire, quia non compellitur, *c. 1. & cap. veniens hoc tit. & ibi gloſ. in verb. de novo eo Can.* vir ratione promiſſionis compellitur ad contrahendum de novo cum decepta, in poteſtate deceptæ eſt ſeparari à viro putativo, vel implorare ipſum compelli, ſi ſponte noluerit, nam mortua prima uxore non confirmatur inter eos matrimonium eo ipſo, quia conſenſus viri fuit illegitimus tanquam adulterinus, & deceptæ mulieris fuit erroneus, *c. 1. hoc tit. & ibi Can.* ſi au-
6 tem certiorata † de vita primæ uxoris, paſſa ſit ſe cognoſci ab illo, non poteſt amplius eum habere maritũ, *c. fin. in fin. hoc tit. c. ſi*
7 *virgo* 34. *quæſt.* 2. Machinatio † alterius ex conjugibus, & perſonæ extrancæ ea intentione ut matrimonio copularentur, in mortem alterius conjugis ſecuta morte impedit & dirimit inter eos matrimonium, etiamſi non interceſſerit adulterium, *c. 1. in princ. de conu. in fid. c. ſi quis vivente* 31. *qu.* 1. quando uterq; machinatus eſt, *Io. And. in d. c. 1. de converſ. in fid. num.* 2. *Pan. in d. c. 1. ſub num.* 3. *hoc tit.* ſi intervenerit machinatio alterius tantum non impeditur matrimonium, niſi ſit machinatio conjuncta cum adulterio; *c. ſuper hoc tit. & ibi Pan. & Can. Pan. in d. c. 1. ſub num.* 3. *hoc tit.* ſola voluntas & affectus machinationis, nullum præſtat impedimentum, *c. ſi quis ſuadente & ibi gloſ. in verbo occidiſſe* 17. *quæſt.* 4. ſi verò occidit non ea intentione ut conjungerentur, ſed caſu, quia inimici ſunt vel ex alia cauſa, tunc poteſt ducere in matrimonium uxorem occiſi, *c. laudabilem §. ad hoc de converſ. in fid.*

De Conjugio leproſorum.

Titulus VIII.

SVMMARIA.

1 *Lepra impedit contrahendum & diſſolvit Sponſalia de futuro ſano volente, ſed non dirimit matrimonium contractum, licet nondum ſit conſummatum.*
2 *An ſanus teneatur conjugi leproſæ vel alia contagione laboranti debitum conjugale reddere.*
3 *Deportatione alterius ex conjugibus non ſolvitur matrimonium.*
4 *Furor ſubſequens matrimonium contractum non diſſolvit.*

TERTIUM impedimentum eſt lepra, quæ impedit contrahendum † & diſ- 1
ſolvit ſponſalia de futuro, ſano volente *c. fin. hoc tit. c. quemadmodum de iureiur.* ſed non dirimit matrimonium legitime contractum *c. 1. & ibi Pan. num.* 5. *&* 9. *& c. 2. hoc tit.* per verba de præſenti, licet nondum ſit conſummatum, *Pan. in d. c. fin. num.* 3. *hoc tit. per c. quemadmodum de iureiur. in fine princ.* quia infirmitas quantumcumque gravis ſuperveniens non ſolvit matrimonium, etiam quoad

Digitized by Google

quoad thorum & mutuam ſervitutem, *c. ſi uxorem 32. quæſt. 5. c. hi qui matrimonium & cc. ſeqq. 32. quæſt. 7. Pan. in c. 2. num. 3. hoc tit. l. ſi eum dotem §. ſi maritus verſ. quid enim tam humanum ff. ſolut. matr.* An autem ſa-
2 nus † teneatur conjugi leproſæ, vel alia contagione laboranti reddere debitum conjugale, vide Pan. in c. 2. n. 5. hoc tit. & ibi Can.
3 Deportatione † quoque alterius ex conjugibus non ſolvitur matrimonium, *l. res uxoris & authen. ſed hodie C. de donat. int. vir. & uxor. l. 1. C. de repud.* ſed uxor tenetur ſequi virum, niſi efficiatur vagabundus, & vir uxorem quando ex cauſa neceſſaria ſe abſentat, *c. 1. & ibi gloſ. in ver. ſequantur hoc tit. c. unaquæque & ibi gloſ. 1. 34. quæſt. 2. &*
4 *ubique Can.* ſed & furor † ſubſequens matrimonium contractum non diſſolvit. *l. furor ff. de ſponſ. l. oratione §. fin. ff. de rit. nupt. c. dilectus & ibi gloſ. fin. de ſponſ. c. hi qui & c. ſeq. 32. quæſt. 7.*

De conjugio Servorum.

Titulus IX.

SVMMARIA.

1 *Servitus dirimit matrimonium contractum, quando liber ignoranter contraxit cum ſerva & ex quo credidit eſſe ancillam, in eam facto aut verbo non conſentit.*

2 *Servi à Sacramentis eccleſiæ non removentur, nec inter ſervos matrimonia ullatenus debent prohiberi, etiamſi contradicentibus dominis & invitis contracta fuerint.*

1 QUARTUM impedimentum eſt ſervitus quæ dirimit † matrimonium contractum, quando liber ignoranter contraxit cum ſerva, & ex quo audivit & credidit eſſe ancillam, in eam facto aut verbo non conſenſit, aut eam carnaliter non cognovit, & liberè poteſt cum alia contrahere, *c. 2. & fin. hoc tit.* ſervi † à ſacramentis eccleſiæ non 2
removentur, nec inter ſervos matrimonia ullatenus debent prohiberi, etiamſi contradicentibus Dominis & invitis contracta fuerint, nulla ratione propter hoc ſunt diſſolvenda, *c. 1. hoc tit. l. poſſeſſionum C. comm. utr. iud.* debita tamen & conſueta ſervitia non minus debent propriis Dominis exhibere, *c. 1. in fin. hoc tit.* ſed & partus penes dominum ancillæ remanet, *l. & ſervorum ff. de ſtat. hom.*

De natis ex libero ventre.

Titulus X.

SVMMARIA.

1 *Natus ex libero ventre, ſive mater libera ſit ſive liberta liber eſt.*

2 *Serva & liberta patris eſt ſerva & liberta filiorum, ſed liberti liberorum non ſunt liberti parentum.*

SÆpius dubitari contingit, an natus ex libero ventre ſit judicandus liber vel ſervus, ideo poſt rubricam præcedentem ſubjicitur de natis ex libero &c. in quo conſtituenda eſt regula quod natus † ex libero 1
ventre, ſive mater libera ſit, ſive liberta libera eſt *c. 1. hoc tit. c. fin. de ſer. non or. l. Inſt. de ingen. in princ. &* §. 1. quia partus ventrem ſequitur: *l. partum C. de rei vend.* tamen valet conſuetudo quod partus ſequatur conditionem patris *c. licet de conjug. ſervor.* Nota quod ſerva † & liberta patris eſt ſerva & li- 2
berta liberorum, ſed liberti liberorum non ſunt liberti parentum, *l. licet la. 2. ff. de ver. ſignif.*

Digitized by Google

De cognatione Spirituali.

Titulus XI.

SVMMARIA.

1 *Cognatio Spiritualis contrahitur in baptiſmo etiam domi propter neceſſitatem abſque ſolemnitate facto, & confirmatione impediens contrahendum & dirimens contractum matrimoniũ quando eadem præceſſit matrimonium, ſi autem ſecuta eſt ſcienter vel ignoranter non dirimit matrimonium.*

2 *Suſcipiunt infantem de baptiſmo aut confirmatione, unus ſive vir ſive mulier, aut ad ſummum unus & una.*

3 *Inter quos ac baptiſatum ipſum & illius patrem & matrem nec non inter baptiſantem, baptiſatum baptiſatique patrem & matrem tantum ſpiritualis cognatio contrahitur.*

4 *Parochus ante baptiſmum ſuſcitatur ab iis ad quos ſpectat, quem & quos elegerint ut baptiſandum de ſacro fonte ſuſcipiant, & eum vel eos admiſtit, eorumque nomina in libro deſcribit, ſi alii ultra deſignatos baptiſatum tetigerint cognationem ſpiritualiter nullo modo contrahunt.*

5 *Si vero plures quam duo deſignati & admiſſi fuerint omnes fiant patrini.*

6 *De confirmatione idem eſt judicium, ſciat de baptiſmo quoad cognationem ſpiritualem.*

7 *Cognatio contracta inter ſuſcipientem & ſuſceptam dicitur filiatio inter ſuſcipientem & ſuſcepti patrem & matrem dicitur compaternitas.*

8 *Si alter ex conjugibus ſuſcipiat alienum putrum, & vir & uxor carnaliter prius cognita compatres exiſtunt parentibus ſuſcepti.*

9 *Per ſponſam de præſenti ante conſummationem matrimonij non acquiritur compaternitas.*

10 *Non contrahitur per procuratorem.*

11 *Sedes apoſtolica inter ſuſcipientem & ſuſceptum contrahendum matrimonium non diſpenſat ſuper compaternitate diſpenſat.*

12 *Per Cathecimum non contrahitur cognatio ſpiritualis.*

QVintum impedimentum eſt cognatio, ea quadruplex eſt, ſpiritualis, legalis, nata ex illicito amplexu, contracta ex juſtis nuptiis, de quibus ordinatè tradito Spiritualis † contrahitur in baptiſmo etiam 1
domi propter neceſſitatem abſque ſolennitate facto, *c. ſi vir hoc tit. c. ad limina 30. qu. 1. c. ſuper quibus 30. quæſt. 3. Covar. 4. lib. decret. epit. 2. par. c. 6. §. 4. num. 4.* & confirmatione, *c. de eo & c. ſeq. c. omnes 30. quæſt. 1. c. 1. & fin. hoc tit. in 6.* impediens contrahendum & dirimens contractum matrimonium, quando eadem præceſſit matrimonium, *c. Martinus & c. veniens hoc tit.* ſin autem ſecuta eſt ſcienter vel ignoranter, non dirimit matrimonium, *c. ſi vir hoc tit.* & doloſe facienti imponitur pœnitentia, *c. contracto hoc tit.* Non plures ad ſuſcipiendum de baptiſmo infantem, aut in confirmatione accedant, quam unus ſive vir ſive mulier, *c. non plures de conſecrat. erit 4. c. quamvis hoc tit. in 6.* aut ad ſummum unus † & una ba- 2
ptizatum de baptiſmo ſuſcipiant, *c. docet ſeſſ. 24. de refor. matr.* inter quos ac baptizatum † ipſum, & illius patrem & matrem, nec 3
non inter baptizantem & baptizatum, baptizatique patrem & matrem tantum ſpiritualis cognatio contrahitur, *d. c. docet Pius 5. conſtit. facta 4. Calen. Decemb. 1566. a. 1.* nec verba patrini reſpondentis neceſſaria ſunt, ſed ſola ſuſceptio ex ſacro fonte eſt de ſubſtantia, cætera ad ſolennitatem ſpectant, *c. 1. c. fin. hoc tit. in 6. Covar. lib. 4. decret. epit. 2. par. c. 6. §. 4. nu. 7. Caputaque dec. 164. p. 1.* ſi quis plures filios alicujus ſuſceperit in ba- 4
ptiſmo

ptiſmo,unica eſt compaternitas *Garſ. de benef. par.* 8. *cap.* 3. *num.* 78. tenetur paro-
4 chus ante † baptiſmum diligenter ſciſcitari ab iis,ad quos ſpectat, quem & quos elegerint ut baptizandum de ſacro fonte ſuſcipiant, & eum vel eos admittere , & in libro eorum nomina deſcribere,quod ſi alii ultra deſignatos baptizatum tetigerint , cognationem ſpiritualem nullo modo contra-
5 hunt,*d. c. docet* §. *parochus*, ſi vero plures, † quam duo contra prohibitionem Concilii Tridentini deſignati & admiſſi fuerint,omnes fiunt patrini,*c. fin. hoc tit. in 6. Navar. conſ. hoc tit.* & omnes obligantur apud Deum & ſunt ſuſcepti fidejuſſores *c. vos ante omnia de conſecrat. diſtinct.* 4. De confirma-
6 tione † idem eſt judicium ſicut de baptiſmo,quoad cognationem ſpiritualem,*c. 1.* §. *fin. & c. fin. hoc tit. in 6.* quæ confirmantem & confirmatum , illiusque patrem & matrem,ac tenentem non egreditur, omnibus inter alias perſonas hujus ſpiritualis cognationis impedimentis ſublatis , & ſic omnia ferè c.hujus tit.& c. 1.hujus tit.in 6.ſunt cor-
7 recta,*d. c.docet* §. *fin.* cognatio contracta † inter ſuſcipientem&ſuſceptum dicitur filiatio,*c. de eo c. omnes* 30.*q.* 1.*c.ita diligere* 30.*q.* 3.*c.ad limina* §. *filia* 30. *q.* 1. *c. ſi quis cum matre* 30. *quæſt.* 2. inter ſuſcipientem & ſuſcepti patrem & matrem dicitur compaternitas,*d. c. de eo* 2. *reſp.* 30.*quæſtione prima,*
8 ſi alter ex conjugibus † ſuſcipiat alienum puerum , & vir & uxor carnaliter prius cognita compatres exiſtunt parentibus ſuſcepti,*c.* 1. *hoc tit. in 6. c. ſi quis ex uno* 30. *quæſt.* 4. Concubina carnaliter cognita non efficitur commater,*gloſ. in d. c.* 1. *in ver. uxorem hoc tit. in* 6. per ſponſam de præſenti
9 † ante conſummationem matrimonii non acquiritur compaternitas,*gloſ. in ver. caro in d. c. ſi quis ex uno* 30.*q.* 4. *& ibi Can.* Præterea non contrahitur † per procuratorem, ſed 10 requirit actum proprium patrini per ſe tenentis,& reſpondentis,*Navar. conſ. 6. hoc tit. Covar. lib. 4. decret. epit. 2. part. c. 6.* §. *4. nu.* 6. quia ea, quæ non ſunt in adminiſtratione patrimonii,non poſſunt fieri per procuratorem,*l. nec mulierem C. de vind. libert. l. fin. ff. de curat. furiorum l. ſervus furioſi ff. de manum iſſ. laſ. poſt. Bart. in l. gallus* §. *forſitan num.* 7. *&* 14. *ff. de lib. & poſthu.* Sedes apoſtolica † in prima ſpecie cognationis inter 11 ſuſcipientem& ſuſceptum circa contrahendum matrimonium non diſpenſat,*Pan. in c. fin. ſub num.* 5. *in ſi. & num.* 6. *de purg. Can. Felin. in c. at ſi clerici num.* 14. *in fin. de jud.* ſuper compaternitate ſæpius diſpenſatur , ut docet experientia rerum magiſtra, *c. ubi periculum in princ. c. quam tit. in princ. de elect. in 6.* olim contrahebatur cognatio ſpiritualis per catheciſmum † impediens contra- 12 hendum, ſed non dirimens contractum, *c.* 2. *hoc tit. in* 6. quæ hodie ſublata videtur per Concilium Tridentinum in d. c. docet in fine de reform. matr. ſeſſ. 24. ibi. Omnibus inter alias perſonas hujus ſpiritualis cognationis impedimentis omnino ſublatis , ex datione aliorum ſacramentorum cognatio ſpiritualis nequaquam oritur,quæ matrimonium diſſolvat vel impediat , *d. c fin. in fine hoc tit. in 6.*

De cognatione legali.

Titulus XII.

SVMMARIA.

1 *Clericus in ſacris conſtitutus quoad temporalia poteſt adoptare aliquem.*
2 *Religioſus non poteſt adoptare.*
3 *Adoptatus ex indulto ſummi pontificis ſuccedit in feudis eccleſiaſticis.*

4 *Cognatio legalis in linea aſcendente & deſcendente durante adoptione vel etiam finita impedit & dirimit matrimonium.*

5 *Affinitas qua & inter adoptatum & uxorem adoptantis, item inter uxorem adoptati & adoptantem durante & finita adoptatione matrimonium impedit & dirimit.*

6 *In linea collaterali proximitas inter adoptatum, & illos quibus agnoſcitur durante adoptatione impedit & dirimit matrimonium ipſa vero ſoluta diſſolvitur impedimentum.*

7 *In arrogatione idem juris eſt.*

DE cognatione legali traditur in Inſtit. Imper. tit. de nupt. § 1. verſ. & hæc adeo & §. ſed ſi qua & tit. de adopt. clericus
1 † in ſacris conſtitutus, quoad temporalia, poteſt adoptare aliquem, *Alex. in l. Gallus. §. quid ſi is qui filium num.* 10. *& ibi Dd. ff. de lib. & poſt Alex. poſt. Bald. in l. ſi quis poſthum. nu.* 6. *& ſeqq. & ibi DD. ff. eod. Io. And. in rubrica hujus tit. circa finem & ibi Hoſt. num.* 4. quia conſideratur magis aptitudo naturalis, quam impedimentum accidentale, *l.* 2. *verſ.*
2 *illud. ff. de adopt.* Religioſus † non poteſt adoptare, quia eſt in poteſtate Abbatis, *c. quorumdam in princ. & c. ſi Religioſus in princ. de elect. in* 6. *c. non dicatis* 12. *quæſt.* 1. ado-
3 ptatus ex Indulto † ſummi Pontificis ſuccedit in feudis eccleſiaſticis, *Curt. jun. conſ.* 138. Impedimentum cognationis legalis conſideratur tribus modis, quod ad matrimonium impediendum & dirimendum pertinet. Primo in linea aſcendente &
4 deſcendente † durante adoptione, vel etiam finita, & impedit & dirimit matrimonium, §. 1. *verſ. & hæc adeo Inſtit. de nupt. l. quin etiam in princ. ff. de rit. nupt.* Secundo in
5 affinitate † quæ inter adoptatum & uxorem adoptantis attenditur, item inter uxorem adoptati & adoptantem, quæ ſimiliter durante & finita adoptione matrimonium impedit & dirimit, *l. adoptivus ff. de rit. nupt. §. affinitatis & §. ſeq. Inſtit. de nupt.* Tertio in linea collaterali † inter adoptatum & in- 6
ter illos quibus agnoſcitur, quæ proximitas durante adoptione impedit & dirimit matrimonium, *c. ita diligere* 30. *quæſt.* 3. ipſa vero ſoluta, diſſolvitur impedimentum, *l. per adoptionem ff. de rit. nupt. c. per adoptionem* 30. *quæſt.* 3. *c. unica hoc tit. §. ſed etſi quia Inſt. de nupt.* Nec differt in hoc adoptio ab arrogatione, † imo idem utroque 7
caſu dicendum eſt, *c.* 1. *& ibi gloſſ. unica verſ. alij dicunt quod adoptatus & Can. hoc tit. Covar. lib.* 4. *decret. epit* 2. *part. cap.* 6. *§.* 5. *num.* 2. Arrogatus filiam illegitimam arrogantis poteſt ducere in uxorem, quia inter eos nec naturalis nec civilis cognatio eſt cum filia illegitima non ſit in poteſtate arrogantis, *arg. §. fratris verſ. ejus vero mulieris Inſtit. de nupt. gloſ. in c. unico hoc tit. & ibi DD.*

De eo qui cognovit conſanguineam uxoris ſuæ vel ſponſæ.

Titulus XIII.

SVMMARIA.

1 *Affinitas contracta ex copula ſeu complexu illicitu non diſſolvit matrimonium antea contractum, impedit contrahendum, & dirimit poſtea contractum inter aſcendentes & deſcendentes in infinitum, inter collaterales jure decretalium uſque ad quartum gradum & ex decretis Concilij Tridentini uſq; ad ſecundum gradum tantum.*

2 *Requiritur copula conſummata vera & perfecta.*

3 *Impedit exactionem debiti, etſi matrimonium*

Digitized by Google

niam non eſt conſummatum non poteſt etiam niſi prævia diſpenſatione epiſcopi reddere ſine peccato mortali.

4 *Ex copula ignoranter vel violenter habita oritur affinitas, quæ non privat facultate exigendi debitum aut inhabilitat ad contrahendum matrimonium.*

5 *Cum inceſtuoſo ut poſſit contrahere matrimonium cum alia, quiſnam diſpenſet.*

IN hoc titulo compilator tractat de cognatione aut proximitate orta ex amplexu
1 † ſeu copula illicitis, ex quibus non oritur publica honeſtas, ſed affinitas, *c. diſcretionem & ibi gloſ. in ver. publicam honeſtatem & Pan. in c. tuæ fraternitati num. 3. hoc tit.* quæ non diſſolvit matrimonium antea contractum, *c. 1. d. c. diſcretionem c. pen. & c. fin. hoc tit.* impedit contrahendum, *c. fraternitati tuæ & ec. ſeqq. hoc tit.* & dirimit poſtea contractum, inter aſcendentes & deſcendentes perpetuo & in infinitum, *l. adoptivus in princ. verſ. unde nec l. nuptiæ la. 4. cum l. ſeq. ff. de rit. nupt.* inter collaterales jure decretalium uſque ad quartum gradum, *c. ſuper eo hoc tit. c. non debet de conſ. & affin.* quod ſacrum Concilium Tridentinum reſtrinxit ad ſecundum gradum, in ulterioribus gradibus ſtatuit hujuſmodi affinitatem matrimonium poſtea contractum non dirimere, *c. præterea ſeſſ. 24. de refor. matr.* nam affinitas ex illicita copula procedens ſemel nata etiam poſt mortem ſic cognitæ durat, *c. fraternitatis 35. quæſt. 10. Navar. conſ. 5. de conſ. & affin.* Re-
2 quiritur autem copula † conſummata vera & perfecta, ut vir intret clauſtra pudoris conſanguineæ & ſeminet intra vas, *Garc. de benef. par. 8. cap. 3. num. 98. & 103. & ſeq.* itaque ſi quis cognoſcat conſanguineam ſuæ ſponſæ ſolvuntur ſponſalia de futuro, *c. veniens 1. hoc tit.* quando de eo conſtat per famam, *c. ſuper eo de conſ. ang. & affin.* ac ſponſus non poteſt ſponſam ducere in uxorem, obſtante affinitate, *d. c. fraternitatis tuæ & ec. ſeqq. hoc tit.* quia fornicarius & fornicaria per copulam efficiuntur una caro, *c. in eo 32. quæſt. 4.* nec eam quam cognovit, obſtante publica honeſtate hodie reſtricta ad primum gradum, *dictum eſt ſupra tit. 1. hoc lib.* ſi quis cognoſcat conſanguineam uxoris ſuæ ſcienter, affinitas ſuperveniens non diſſolvit matrimonium contractum, ſed exactionem debiti † impedit reſpectu delinquentis, qui 3
non poteſt ſine peccato debitum exigere, & ſi matrimonium non ſit conſummatum, non poteſt etiam, niſi prævia diſpenſatione quam facere poteſt epiſcopus, reddere ſine peccato mortali, quia poteſt intrare religionem, & hoc modo vitare redditionem debiti, *Sylveſt. in verb. matrimonium 8. quæſt. 15. verſ. ſeptimum.* Illud enim quod eſt licitum & poſſibile, & per quod ſolum poteſt vitari peccatum mortale, cadit ſub præcepto ſicut & vitatio peccati mortalis, & inhabilitat inceſtuoſos ad contrahendum matrimonium cum quacunq; *c. 1. c. tranſmiſſæ d. c. diſcretionem c. tuæ hoc tit.* ex copula ignoranter † vel 4
violenter habita oritur affinitas, *d. c. diſcretionem h. t.* quæ non privat facultate exigendi debitum, aut inhabilitat ad contrahendum matrimonium, *c. inebriaverunt c. non eſt quod cuiquam 15. quæſt. 1. c. in lectum & ec. ſeqq. 34. quæſt. 2. c. qui propinquam c. ſi quis cum matre & c. ſeq. 35. quæſt. 2. & 3. Garc. de benef. par. 8. cap. 3. num. 106. & ſeqq.* ſi vero propinquitas etiam per illicitum coitum præceſſit detractum matrimonii, & de ea ex probabilibus & fide dignis probationibus conſtat, matrimonium poſtea contractum irritatur, *d. c. ſuper eo hoc tit.* uſque ad ſecundum gradum, non ulteriores, *ut ſupra eſt dictum.*

Digitized by Google

5 Cum inceſtuoſo †, ut poſſit contrahere matrimonium cum alia, Papa diſpenſat, cum iſtud ſit impedimentum juris poſitivi, *c. propoſuit, §. licet de conceſſ. præb.* Epiſcopus non diſpenſat quando commiſſum eſt verum crimen inceſtus, niſi ratione juventutis *c. ſi quis cum duabus 33. quæſt. 2. c. ſi duo in fin. 35. quæſt. 6. c. & literis hoc tit.* quando non eſt proprie crimen inceſtus, ut quia commiſſum eſt cum conſanguinea ſponſæ, poteſt diſpenſare etiam circa juventutem, *c. veniens & 1. in princ. hoc tit. & ibi Pan. num. 3. & Can.*

De conſanguinitate & affinitate.

Titulus XIV.

SVMMARIA.

1 *Conſanguinitas eſt vinculum perſonarum ab eodem ſtipite deſcendentium, vel quarum una deſcendit ab alia carnali propagatione contractum.*

2 *Diſtinguitur tribus lineis, aſcendentium, deſcendentium, & collateralium ſive transverſalium.*

3 *Inter aſcendentes & deſcendentes perpetuo prohibetur matrimonium.*

4 *In collateralibus prohibitio uſque ad quartum gradum durat inclusive.*

5 *Qui ex latere venientium eam duxerit, quam vetatur, vel affinem, quam impeditur, inceſtus dicitur contrahere nuptias, & ejus pœna.*

6 *Conſanguinitas probatur teſtibus qui computationem graduum debent incipere à ſtipite, id eſt, à parentibus vel germanis.*

7 *Affinitas eſt proximitas perſonarum ex quocunque cultu ſeminum commixtione intra naturale vas, vel ſeminis viri commixtione naturæ mulieris, ſecuta, omni carens parentela.*

8 *Affinitas unde dicatur.*

9 *Inter virum & uxorem nulla contrahitur affinitas, & per connubium conſummatum efficiuntur una caro.*

10 *Inter conſanguineos viri & conſanguineos uxoris ex eorundem viri & mulieris conjugio nulla oritur proximitas.*

11 *Affinitas contracta inter aſcendentes & deſcendentes perpetuo & in infinitum impedit & dirimit matrimonium.*

12 *Inter collaterales ſive ex uno ſive ex utroque latere contracta fuerit affinitas, in primo genere tantum impedit & dirimit matrimonium contractum uſque ad quartum gradum inclusive.*

13 *Matrimonium in gradu prohibito inter affines contractum eſt nullum & pœna contrahentium.*

14 *Olim erant nuptiæ prohibitæ inter collaterales non ſolum in primo, ſed etiam in ſecundo & tertio genere affinitatis quæ duo genera ſunt ſublata & explicantur.*

15 *Nuptæ quæ aliis rationibus quam conſanguinitatis & affinitatis prohibentur ſimpliciter illicitæ & inutiles appellantur & pœnæ ſcienter eas contrahentium.*

16 *Super matrimonio diſpenſat ſummus pontifex in omnibus impedimentis jure humano inductis, ac in gradibus conſanguinitatis non tamen lege divina aut jure naturali prohibitis, ac in quibuſdam gradibus Levit. 18. prohibitis, ac in primo affinitatis gradu, ac in ſecundo gradu collaterali conſanguinitatis, ac in primo & ſecundo gradu in linea inæquali inter magnos principes.*

17 *Epiſcopus diſpenſat propter ſcandalum ſuper impedimentis occultis dirimentibus quando matrimonia ſunt publice contracta & ſuper omnibus impedimentis impedientibus tantum.*

18 *Iuſta*

Digitized by Google

18 *Iusta causa dispensandi sex enumerantur.*
19 *Matrimonialis dispensatio sub & obreptitia est ipso jure nulla.*
20 *In qua veritas narratorum verificari debet, de tempore datæ dispensationis.*
21 *De quibus in ea debeat fieri mentio.*
22 *In ea casus mixtus non continetur simplici.*
23 *Limitata ad forum conscientiæ non suffragatur in foro fori.*
24 *An dispensatione super impedimento obtenta requiratur novus consensus ad matrimonium contrahendum.*
25 *An defectu consensus vel alio impedimento quod ab initio vigere vel alter scit, cessante opus sit, quod omnia de integro ponantur, quæ sunt de essentia matrimonij.*
26 *Matrimonium contractum inter infideles in gradu à lege canonica prohibitio, post utriusque conjugis conversionem non separatur & filij ex eo nati censentur legitimi.*
27 *In matrimoniali dispensatione in gradibus prohibitis si intervenit contractus matrimonij aut copula, summus pontifex exigit emendas pecuniarias sive mulctam aut compositionem.*
28 *Quæ pauperibus remittitur & luunt in corpore.*

SUPEREST videre de cognatione carnali orta ex justis nuptiis, quæ consistit ex consanguinitate & affinitate. Consan-
1 guinitas est vinculum personarum † ab eodem stipite descendentium, vel quarum una descendit ab alia carnali propagatione contractum, *l. 1. circa fin. §. post suos statim ff. de suis & leg. hared. §. sunt agnati & ibi glos. in verb. consanguinei & Dd. Instit. de legit. ag. succes. c. conjunctiones §. eos autem c. progeniem & cc. seqq. 35. quæst. 2. & 3. c. consanguinitas 35. quæst. 4.* Dicitur consanguinitas quasi sanguinis unitas, *c. series & c. seq. 35. quæst. 5.* distinguitur tribus lineis, † Prima est ascen- 2
dentium. Secunda descendentium. Tertia collateralium sive transversalium, *Instit. tit. de grad. cog.* quomodo autem gradus consanguinitatis sint computandi tam jure Civili quàm jure Canonico, traditur in glos. addit. ad tit. Instit. de grad. cogn. ad quem me remitto, & in c. ad sedem 35. quæst. 5. pulchrè Oinot. in Instit. Imper. tit. de nupt. in princ. Inter ascendentes, † & descen- 3
dentes perpetuo prohibetur matrimonium, §. 1. *Instit de nupt. l. nuptiæ consistere la. 2. ff. de rit. nupt.* & nihil interest, an ex justis nuptiis cognatio descendat vel non, *l. & nihil interest ff. de rit. nupt. l. nec adoptivus §. unde nec vulgo ff. eod.* & si tales personæ inter se coierint nefarias atque jure gentium incestas nuptias contraxisse dicuntur, §. *ergo Instit. de nupt. l. fin. ff. de ritu nupt. glos. in rubr. C. de incest. & inutil. nupt.* & intereos præsumitur scientia, *l. de tutela C. de in integ. restit. min. l. 8. in fin. ff. unde cognat.* In collateralibus † 4
prohibitio usque ad quartum gradum inclusive durat, *c. non debet hoc tit. & ibi Pau. num. 8. & Can. communiter*, matrimonium intra dictum gradum ab eis contractum est nullum, nullaque longinquitate defenditur annorum, cum diuturnitas temporis non diminuit peccatum sed auget, *c. non debet §. fin. hoc tit.* Qui ex latere venientium eam duxerit, † quam vetatur, vel affinem 5
quam impeditur, incestas dicitur contrahere nuptias, *glos. in rubric. & l. pen. & fin. C. de incest. nupt.* siquidem plam fecerit levius, si vero clam hoc commiserit, gravius punitur, *l. fin. vers. qui vero ff. de rit. nupt.* nam illud scienter contrahentes incidunt in excommunicationem latæ sententiæ, & præcipitur ecclesiarum Prælatis, ut illos, quos eis constiterit, taliter contraxisse, excommunicatos publicè tamdiu

nun-

nuncient, seu à suis subditis faciant nunciari, donec suum humiliter recognoscentes errorem separentur ab invicem, & absolutionis beneficium obtinere mereantur, juribus quæ sic contrahentibus alias pœnas imponunt, in suo robore permanentibus, *clem. unic. hoc tit. Authent. incestas & authen. ex complexu C. de incest. nupt. c. consanguineorum 3. quæst. 4. §. si adversus instit. de nupt.* Ex decretis Concilii Tridentini is, qui intra gradus prohibitos contrahere, & multo magis si etiam consummare ausus fuerit, separatur, & spe consequendæ dispensationis caret, si ignoranter id fecerit, siquidem solennitates in contrahendo matrimonio neglexerit, eisdem subjicitur pœnis, quia salubria ecclesiæ præcepta temerè contempsit, si vero solennitatibus adhibitis impedimentum aliquod postea subesse cognoscatur, cujus probabilem ignorantiam habuerit, tunc facilius cum eo & gratis dispensari poterit, *c. si quis sess. 24. de refor. mat.* Contrahentes vero sponsalia de futuro in gradibus prohibitis non incurrunt dictas pœnas, *glos. in d. clem. 1. in verb. contrahere hoc tit. & ibi Can.* Distans à stipite primo aut quarto gradu vel citeriore, potest contrahere matrimonium cum distante quinto & ulteriore gradu, quia quoto gradu distat remotior à communi stipite, & à quolibet per aliam lineam descendentium ex eodem, *c. fin. hoc tit. & ibi Anchar. Buf. cont. Host.* Con-
6 sanguinitas probatur † testibus, qui computationem graduum debent incipere à stipite, id est, à parentibus vel germanis & per ordinem ab utroque latere distinguere singulos gradus, nominibus propriis, vel æquipollentibus indiciis, designando personas, *c. tua nos hoc tit. c. series c. licet de testibus, &c.*

7 Affinitas est proximitas † personarum ex quocunque coitu, seminum commixtione intra naturale vas, §. *affinitatis & ibi gl. 1. & Dd. Instit. de nupt. c. nullū in fin. & ibi glos. fin. c. extraordinaria & ibi gl. 1. c. sane & c. seq. 35. quæst. 2. & 3.* vel seminis viri commixtione naturæ mulieris *glos. fin. in d. c. extraordinaria 35. quæst. 2. & 3. Pan. in c. fraternitati num. 3. & circa fin. cap. de eo qui consang. & c. Freder. cons. 301* secuta, omni carens parentela, *l. vitrico, l. affinitatis C. comm. de succes.* nam ex copula vi præcisa, vel conditionali aut cum dormiente habita oritur affinitas *c. discretionem ibi quantum potuit renitentem, de eo qui cog. & c. Covar. in 4. lib. decret. epit. par. 2. cap. 6. §. 7. num. 2.* De jure civili non contrahitur affinitas nisi legitimæ sint nuptiæ, *l. non facile §. affines & ibi glos. in ver. per nuptias & §. sciendum ff. de grad. affin.* quia consideratio legis est circa hæreditates & tutelas deferendas, & ne quis cogatur adversus affinem testimonium dicere, *l. Iurisconsultus ff. de grad. affin.* Canones vero considerant unionem carnis, *c. in eo 32. quæst. 4. c. si vir & uxor. 35. quæst. 2. &* 3. Dicitur-
8 que affinitas † quod duæ cognationes, quæ diversæ sunt inter se per nuptias copulantur, & altera ad alterius cognationis finem accedit, *l. non facile §. affines ff. de grad. cons. & affin.* Inter virum & uxorem † nulla con-
9 trahitur affinitas, sed ipsi sunt causa affinitatis, & per connubium consummatum, efficiuntur una caro, & ideo uxor communicat marito suos consanguineos, & è contrario vir uxori, *Pan. in c. quod super num. 2. hoc tit.* inter consanguineos viri & consanguineos uxoris, ex eorundem scilicet viri † & uxoris
10 conjugio, nulla oritur proximitas, nullum vinculum, unde absque omni peccato licitè inter se contrahunt matrimonium, *c. quod super his h. t. §. mariti tamen Inst. de nupt.* quomodo computentur gradus affinitatis tra-

traditur in Inſtit. Imp. tit. de grad. cogn.
11 Affinitas contracta † inter aſcendentes & deſcendentes perpetuo, & in infinitum impedit & dirimit matrimonium, ſive ſit contracta ex primis nuptiis in primo genere, *l. non facile hos igitur ff. de grad. affin. l. adoptivus §. nunc videamus & l. nupt. la. 4. ff. de rit. nupt. Anchar. in c. fin. h. t. Oinot. in Inſt. Imp. tit. de nupt. de arbor. affin. num.* 12, ac in ſecundo genere affinitatis, *l. uxorem ff. de ref. nupt. latè Oinot. in Inſt. Imp. tit. de nupt. de arb. affin. num.* 13. *&* 14. ſive etiam contracta fuerit ex illicito coitu, *l. adoptivus in princ. verſ. unde nec l. nuptiæ la. 4. cum l. ſeq. l. ſi qua mihi §. ſi uxor juncta l. ſemper in conjunctionib. ff. de rit. nupt. §. ſi uxor Inſt. de nupt. 35. quæſt. 5. & ibi gl. declar. arb. affin. verſ. nunc quæritur.* in
12 ter collaterales vero ſive ex uno † ſive ex utroque latere contracta fuerit affinitas, *Pan. in c. non debet num.* 10. *hoc tit.* in primo genere tantum impedit & dirimit matrimonium contractum uſque ad quartum gradum inclusive, ut uxore mortua quis non poſſit contrahere cum ejus conſanguinea uſque ad quartum gradum, *c. non debet hoc tit. c. de propinquu c. nullum c. & hoc quoque c. ſane c. porro 35. quæſt. 2. &* 3. contracta per illicitam copulam impedit & dirimit matrimonium cum ſic cognitæ conſanguineis collateralibus uſque ad ſecundum gradum tantum, *c. præterea ſeſſ. 24. de refor. matr. dictum eſt in tit. præcedenti*, in ulterioribus uſque ad quartum non impedit aut dirimit, *d. c. præt. ſeſſ. 24. in fin. Pius c. conſt. facta quarto Cal. Decemb. 1566. Pontif. an.* 1. Matrimonium
13 in gradu prohibito † inter affines contractum eſt nullum, *d. c. non debet h. t.* ipſi contrahentes incurrunt excommunicationem latæ ſententiæ, *clem.* 1. *hoc tit.* ſeparantur, ac ſpe conſequendæ diſpenſationis carent, juxta diſtinctionem ſupra poſitam in impedimento conſanguinitatis: Olim nuptiæ erant
14 prohibitæ † inter collaterales, non ſolum in primo, ſed etiam in ſecundo & tertio genere affinitatis, quæ duo genera hodie ſunt ſublata, *d. c. non debet.* Ideo ea paucis explicabo, perſona adjuncta per carnis copulam ſanguini alterius, inducit primum genus affinitatis; perſona vero addita primo generi inducit ſecundum genus; & perſona addita ſecundo inducit tertium genus; ſed nullo caſu mutat gradum affinitatis: *d. c. non debet & ibi gl. in verb. in ſecundo & tertio & Pan. num. 6. & Can. com.* exempli gratia, ea quam frater meus duxit in uxorem, eſt in primo genere affinitatis mihi eodem gradu juncta affinitatis, quo eſt mihi frater conſanguinitatis, ſi fratre meo præmortuo uxor ejus & affinis mea alii nubat, tunc ille cui nubit, erit mihi in ſecundo genere affinitatis eodem gradu quo erat mihi conſanguinitatis frater meus præmortuus; rurſus ſi illa mortua, hic affinis meus in ſecundo genere affinitatis ducat aliam in uxorem, tunc illa mihi erit in tertio genere affinitatis eodem gradu juncta, quo frater meus prædefunctus erat conjunctus conſanguinitatis; ex quibus conſtat quod perſona addita perſonæ per carnis copulam, aut nuptas, mutat genus non gradum. Alia exempla ponit Oinot. *tit. de nupt. de arb. affin. num.* 13. *&* 14. *& per tot.* Primum genus contrahitur tantum ex una parte, ſecundum & tertium genus quandoque ex una parte ut in præſcriptis exemplis, quandoque ex utraque parte ut in uxoribus duorum fratrum quarum alterutra fratri maritiſt in primo genere & primo gradu affinitatis conjuncta & ideo mortuo altero ex fratribus & uxore alterius ſuperſtes relictam viduam fratris non poteſt uxorem ducere *c. porro 35. quæſt. 2. &* 3. *Io. Andr. poſt Innoc. in c. non debet num.* 13. *de*

Digitized by Google

consang. & affin. & ibi gl. marg in verb. in 2. & 3. sed uxores fratrum invicem sunt in secundo genere affinitatis quia copula cujuslibet causat affinitatem, & quæ jungitur mihi uxor mea est affinis secundi generis uxori fratris mei, & quæ jungitur fratri meo est affinis uxori meæ in secundo genere & in primo gradu, sed si altera post mortem mariti nupserit Sempronio, iste Sempronius attinet uxori alterius fratris superstitis in tertio genere affinitatis in primo gradu, quia est persona addita secundo generi affinitatis & præmortuo altero fratre suaque uxore poterit viduam ejus uxorem ducere, *Pan. in d. c. non debet num. 10. & seqq. & ibi Butr. num. 13. & seqq. & Can.* Aliud exemplum poni potest, Alexander ducit in uxorem Catharinam sororem Antonii hic est Alexandro junctus in primo genere & primo gradu affinitatis, postea Antonius ducit Petronillam in uxorem quæ jungitur Alexandro in primo gradu, sed in secundo genere affinitatis. Præmortuis itaque Catharina & Antonio Alexander poterit ducere Petronillam quia secundum genus hodie non impedit aut dirimit matrimonium, *35. quæst. 5. & ibi gl. in declar. affinit. verf. aliud exemplum & ibid. gl. in declar. arboris affin. verf. circa hoc*
15 *quæro.* Nuptiæ quæ aliis rationibus, † quam consanguinitatis & affinitatis prohibentur, simpliciter illicitæ & inutiles appellantur, *gl. in rubr. Cod. de inceft. & inutil. nupt. gl. in authen. de inceft. & nef. nupt. in princ. in verf. illicitas tol. 2. & ibi DD. gl. mag. in §. funt & alia & ibi DD. Inft. de nupt.* & scienter eas contrahens punitur juxta *l. qui cont. C. de inceft. & inut. nupt. & ibi DD. §. fi adverfus ea, & ibi poft gloff. DD. Inft. de nupt.*

Dispensat super matrimonio summus
16 Pontifex † in omnibus impedimentis jure humano inductis, *c. cuncta per mundum 1. & 2. 9. qu. 3. c. propofuit §. licet autem de conceff. prob. & ibi gl. in ver. difp. Covar. latè in epif. lib. 4. decret. 2. par. c. 6. §. 9. & feq.* ac in gradibus consanguinitatis, *c. quia circa h. t. & ibi gl. in ver. à fede apoftolica & Can. c. fi. & ibi gl. in ver. facramentum de tranfact. c. quædam § quod fcripti 35. q. 2. & 3. c. de gradibus 35. q. 8.* non tamen lege divina & naturali prohibitis, *c. litteras §. refcripto & ibi gl. in ver. non poteft & Can. de reftit. fpol. c. fin. & ibi gl. in verb. facramentum & Can. de tranfact. latè Covar. in epist. lib. 4. decret. 2. par. c. 6. §. 10. n. 1. 4. 5. & 6.* ac in quibusdam gradibus levitici 18. prohibitis, *Covar. in d. epist. 4. lib. decretalium 2. par. c. 6. §. 10. n. 2. & 7. & seqq. Pract. Cancell. tit. not. super disp. matr. verf. dispensare & verf. item poteft.* ac primo affinitatis gradu, *c. fin. de divort. Pariſ. conſ. 68. vol. 4. Mãdoc. de ſignat. grat. tit. diſp. matr. verſ. in primo affin. grad. ubi enumerat exempla.* ac in secundo gradu collaterali consanguinitatis, *l. c. ſi quis in fin. ſeſſ. 24. de refor. matr. c. propoſuit & ibi gl. in ver. diſpenſ. in fi. de conceſſ. prab.* ac in primo & secundo gradu in linea inæquali, *Pan. in c. fi. ſub. n. 8. de tranſact. Rot. diverſ. dec. 746. par. 3. lib. 3. qua refert contrarias opiniones Canoniſtarũ & Theologorum,* inter magnos Principes & ob publicam causam, inter alios in secundo gradu nunquam dispensatur, *c. ſi quis in ſi. ſeſſ. 24. de refor. matr.* etiamsi concurrant plures urgentes causæ, *Navar. conſ. 13. hoc tit. Cand. aureum tit. diſp. in dictis concil. 3. & quæſt. ſeq. Garc. de benef. par. 11. c. 5. §. 4. à n. 34. uſque ad nu. 369.* Episcopus dispensat † propter 17
scandalum, id est, quando separatio foret scandalosa, super impedimentis occultis dirimentibus, quando matrimonia sunt publicè contracta, & non fit ad Papam propter legitima impedimenta, vel paupertatem accessus, & super omnibus impedimentis impedientibus tantum incestus cum affinibus

Digitized by Google

finibus, *Beat. Anton. in 3. par. ſumma tit. 1. c. 16. §. 4. Navar. in manual. c. 22. num. 85.* Iu-
18 ſtæ cauſæ diſpenſandi ſunt plures † in ſecundo & aliis gradibus prohibitis. Prima bonum quietis ac pacis atque confœderatio, *c. 2. de deſp. imp.* ſecunda evitatio, ſcandalorum, *c. quia circa hoc tit.* Tertia proles ſuſcepta, diuturnitas temporis & exemplum quod in ſimili caſu aliàs fuerit diſpenſatum, *d. c. quia circa & ibi gl. fin. circa fin. verſ. Item habet hic & ibi Pan. n. 2. & Can. hoc tit. Staphil. de reſcrip. apoſt. in forma brevis §. datur per breve. num. 7. Pariſ. n. 132. & ſeq vol. 4.* Quarta ad diſpenſandum in quarto gradu aut tertio defectus dotis competentis. Quinta extinctio magnæ litis. Sexta quod major pars ſibi parium ſuæ civitatis vel loci inſignis quem inhabitat ſint ei conſanguinei vel affines intra quartum gradum, vel ſi eſt alius locus minor, ſi ipſa non habet ſufficientem dotem ad nubendum extra illum, *Navar. in manual. cap. 22. num. 87. verſ. ſeptimo ubi atteſtatur de uſu Curiæ.* Præterea diſpenſatio præſumitur inter virum & uxorem qui in gradu prohibito contraxerunt, ſi per decem annos continuos & ultra in matrimonio vixerunt & mortui ſunt, *c. illud de præſumpt. & ibi Can. Caputaque deciſ. 269. par. 1. Achil. deciſ. 1. de præſumpt.* & contraxerunt præcedentibus edictis, *c. fin. de cland. deſp.* alias etiam per cohabitationem triginta annorum non purgatur mala fides, *c. non debet in fin. hoc tit. Achil. deciſ. 2. & 3. de cland. deſponſ.*

19 Diſpenſatio matrimonialis † ſubreptitia & obreptitia non eſt valida, niſi poſtea Papa eam confirmaret, *c. quia circa hoc tit.* imo eſt ipſo jure nulla, non ſolum per ſubreptionem in exprimendo falſum, ſed etiam in tacendo verum, *c. ad audientiam & 2. de reſcript. cap. 2. in fin. de fil. presbyt. in 6.* in qua veritas † narratorum conſideranda eſt ſecun- 20
dum tempus impetrationis, non enim ſufficit narrata priùs eſſe vera, vel poſt impetrationem diſpenſationis verificata, ſed debet verificari de tempore datæ diſpenſationis, *Pan. in d. c. quia circa num. 4. & 5. Collect. in princ. Io. And. num. 2. & 3. & 7. & Can. hoc tit.* In ea debet fieri mentio † de copula, ſi- 21
ve de inceſtu, ſed non debet exprimi quot vicibus ſit habita, *Garc. de benef. part. 8. c. 3. num. 77.* ac etiam de matrimonio de facto contracto, quamvis non ſit carnali copula conſummatum, *capit. 5. ſeſſ. 24. de reform. matrim. Garc. c. de benefi. part. 8. cap. 3. numer. 30. & ſeqq. & numer. 41. & ſeqq. plures cumulant.* Imo ſi copula ſit habita poſt impetratam diſpenſationem in forma commiſſaria, antequam ordinarius, cui diſpenſatio commiſſa eſt, diſpenſet, diſpenſatio eſt nulla & ſubreptitia ob non factam mentionem de iſta copula, quia antequam ordinarius diſpenſet juxta commiſſionem ſibi factam, non eſt perfecta diſpenſatio, & in eſſe producta, ac neceſſarium eſt obtinere novam diſpenſationem ſeu perinde valere, & ſi copula eſt ſecreta, poteſt expediri gratis in foro conſcientiæ per ſacram pœnitentiariam, *Garc. de benef. part. 8. capit. 3. numer. 69. & ſequentib. & numer. 73. & ſequentib.* vel ab Epiſcopo petenda eſt diſpenſatio, quia inceſtus inter conſanguineos impedit non dirimit. *Navar. conſil. 10. & 11. de conſanguin. & affin. ſed add. ibidem dicit omnes mittendos eſſe ad ſedem apoſtolicam à Iudicibus commiſſ.* quod ſi de copula in diſpenſatione à ſummo Pontifice obtenta ſit facta mentio, & antequam ordinarius diſpenſet, iterum ſit copula inter eos habita, eadem non facit novum impedimentum, *Garc. de benef. part. 8. capit. 3. numer. 77.*

Subsistentibus pluribus impedimentis matrimonii valet dispensatio facta super uno impedimento nulla facta mentione de alio, licet non possit justum juris effectum sortiri, donec super alio fuerit dispensatum, *Navar. consil. 8. & consil. 9. & 10. hoc tit. asserens ita servare stylum Curiæ. Bart. in lege cum propter ff. de leg. præstand.* quia tot debent esse dispensationes, quot sunt obstacula : tutius est super omnibus obstaculis simul & semel dispensationem obtinere, *c. ex tuarum de aucl. & usu pall. Gemin. consil. 33. num. 8. Navar. consil. 6. de rescript.* nam quando dispensationes se contingunt, aut impedimentum tacitum auget expressum, super quo dispensatur, tunc necesse est de utroque mentionem facere, alias dispensatio est nulla omninò, ut quando concurrit impedimentum consanguinitatis cum impedimento affinitatis, *Covar. in quarta part. 2. capite 6. §. 7. num. 1.* vel quando est conjunctio ex duplici linea: *Mandoc. de signat. grat. tit. dispens. matrimon. circa fin. Garc. de benef. par. 8. capit. 3.*
22 *num. 54. & sequentib.* in ea casus mixtus † non continetur sub simplici, sive petatur dispensatio ut quis possit contrahere matrimonium, sive ut in contracto possit remanere, *cap. 3. hoc tit. Rot. decis. 70. libr. 2. part. 3. divers. arg. leg. cum passum §. præscriptione ff. de adulter. l. 2. & ibi DD. ff. de verb. obligat.* eadem ratione in dispensatione facienda est mentio de affinitate & publica honestate ubi simul concurrunt, & publica honestas non venit accessoriè ad affinitatem, ut quando quis cognovit consanguineam in secundo gradu sponsæ suæ de futuro, & impetrat dispensationem ut cognitam liceat sibi uxorem ducere, non obstante affinitate, nulla de publica honestate facta mentione, sed de publica honestate quæ est accessoria ad affinitatem, non est opus facere mentionem, ut ex matrimonio consummato oritur affinitas & publica honestas accessoria ad affinitatem, *glos. in c. non debet in verb. secundo & tertio in fine & ibi Pan. num. 12. hoc tit. Navar. consil. 7. hoc tit.* quia dispensationes hujusmodi sunt odiosæ, *Paris. consil. 52. num. 38. vol. 4. Gozad. consil. 51. num. 41. Gemin. consil. 33.* secus si concedatur alicui Episcopo quod possit dispensare cum conjunctis in secundo, quia poterit dispensare cum conjunctis in duplici secundo etiam quod esset ei concessa hujusmodi facultas dispensandi respectu certarum personarum, dummodo non ad petitionem illarum, cum quibus dispensatur quia hujusmodi beneficium Principis est latissimè interpretandum, *Rot. decis. 70. libr. 2. parte 3. di vers. Put. decis. 39. libr. 3. dictum est supra de rescript. §. dispensatio in fine.* Dispensatio super matrimonio limitata † ad 23
forum conscientiæ non suffragatur in foro fori, cum plures dentur casus in quibus matrimonium in foro pœnitentiali uno modo, altero vero modo in foro judiciali venit judicandum. *Beat. Antonius in summa parte 3. titulo primo, cap. decimo, versiculo quod si dicat accipiam, Panormit. in cap. cum apostolica num. 6. de sponsalib. & matrimon. Rot. diversar. decision. 605. numer. 7. & decision. 606. in princ. part. 1.*

Quando, inter quos obstante impedimento canonico, non poterat esse matrimonium, illud contraxerunt sub conditione, si Papa dispensaret, pendente conditione; contra communem regulam quod pendente conditione non sit licita pœnitentia in contractu conditionali per l. hæc venditio in princ. ff. de contrah. empt. l. 3. cum gl. ff. de serv. export. possunt pœnitere quia contractus est reprobatus, *Greg. 15. decis. 461. num. 9.* & si demum Papa dispensavit,

requi-

24 requiritur novus eorum conſenſus † ad matrimonium contrahendum, *Pan. in c. ſuper eo num.* 8. *de cond. appoſi. Greg.* 15. *dec.* 410. *& ibi annot.* quia ex priori contractu nulla inter eos fuit orta obligatio, quod conditio exiſtens non poſſit retrotrahi obſtante impedimento à principio, *l. ſi in qui pro emptore ff. de uſucap.* quando vero matrimonium ab initio, mutuo conſenſu, fuit nulliter contractum inter conſanguineos vel affines vel aliter impeditos, & à Papa eſt diſpenſatum in radice, tunc non requiritur novus conſenſus, ſed ſufficit ille primus cum affectu maritali præſtitus: *c. non debet & ibi gloſſ. in verb. de cætero Hoſt. num.* 8. *& Can.* 2. *tit. Boer. quæſt.* 264. *num.* 26. *Anchar. conſ.* 409. *num.* 4. *& ſeqq. Rot. farin. dec.* 687. *num.* 12. *par.* 2. quotieſcunque vero matrimonium non tenet ex conſenſus defectu,

25 † aut alio impedimento, quod ab initio vi gere ſciunt, aut alter ſcit, ſi poſtea ceſſet, opus eſt quod omnia de integro ponantur, quæ ſunt de eſſentia matrimonii, *c. tua nos in fi. & ibi gloſ. in verb. nec forma Butr. num.* 10. *Pan. in fin. & Can. de ſponſ. & matr. c. ſufficiat* 27. *quæſt.* 2. *c. tua nos de ſponſ. duor. Victor. in relect. Theol. relect.* 7. *de matr. in* 2. *puncto* 1. *part. verſ. in contrarium, num.* 9. *Nav. conſ.* 14. *de ſponſ. & matr. Greg.* 15. *deciſ.* 395. *allegans multa ſimilia*, quia ea quæ ſunt de forma debent intervenire in tempore, cò quo actus producitur in eſſe, *l. obſervare §. poſt hæc & ibi Bald. in addit. num.* 3. *ff. de offic. proconſ. Felin. in c. cum dilecta ſub num.* 7. *verſ. amplia.* 6. *& ibi Can. de reſcript.* ac ſufficit quod matrimonium ſit contractum poſt diſpenſationem, licet veriſimiliter non potuerit haberi notitia impetrationis & diſpenſationis, *Put. dec.* 343. *num.* 1. *lib.* 1. *Pan. in c. ſuper eo nu.* 8. *de cond. appoſit. Gregor.* 15. *deciſ.* 410. *num.* 2. *& ibi latè annotat.*

Matrimonium contractum inter infideles, † in gradu à lege canonica prohibito, 26 poſt utriuſque conjugis converſionem & baptiſmi lavacrum non ſeparatur, *c. de infidelibus hoc tit.* & filii ex eo nati cenſentur legitimi, *c. ſi qui fil. ſint legit. c. gaudemus de divort.* ac etiam nati ex ſecundo matrimonio, poſt repudium datum primæ conjugi, quia credebant legitimè poſſe contrahere, poſt repudium primæ, & ſic nati ſunt ex matrimonio putativo, *gloſſ. fin. in c. fin. qui fil. ſint legit. & ibi Can.* licet de rigore ignorantia juris divini non excuſat. *l. ſi quis adulterium cum inceſtu §. ſtuprum ff. de adult. l. venia C. de in jus voc. c. qui ea* 38. *diſtinct.* quia infideles non aſtringuntur legibus canonicis circa ſacramentalia & concernentia animam ante baptiſmum, unde licitè contrahunt matrimonia in gradibus prohibitis humana lege, poſt baptiſmum vero eis aſtringuntur, ſed id, quod ante geſſerunt, antequam ſubjicerent legi Chriſtianæ, tenet, ex quo non eſt geſtum contra legem divinam, *c. fin. de divort.* lex enim non concernit præterita ſed futura, *l. leges C. de legib. & ibi gloſſ. & Dd.* Præterea id ſuadet utilitas publica, ut alii facilius convertantur, *c. fin. qui fil. ſint legit.* & converſorum infirmitas, *c. fin. de divort.* Exigit ſummus Pontifex quando diſpenſat ſuper matrimonio in gradibus prohibitis ſi intervenit contractus matrimonii per verba de præſenti, *clem.* 1. *hoc tit.* vel copula *cap. de inceſtis* 35. *qu.* 2. *&* 3. ob delictum commiſſum, ne diſſimulatione culpabili nefanda licentia corroboretur, *l. fin. in fine C. de inceſt. & inut. nupt. c. cavete* 22. *quæſt.* 5. emendas pecuniarias, † ſive mulctam, & gra- 27 viorem à nobili nam nobilitas eſt exprimenda, alias ſurreptitia eſt diſpenſatio, non divitiæ, *l. humilem C. de inceſt. & inut. nupt. c. legimus verſ. potentia* 93. *diſt.* quam igno-

bili,*c. qui contra & ibi gloss. in verb. ignobilis 24. quæst. 1. c. non tegantur & ibi 1. gloss 41. distinct.* quia ingenuis & illustribus castitatis observatio præcipuum debitum est, *l. si qua illustris C. ad S.C.tum orphic.* & majorem à scienter contrahentibus, ac minorem ab ipsis qui errore acerrimo, non affectato, neque ex vili causa decepti sunt, aut ætatis lubrico lapsi, *arg. l. qui contra C de incest. nupt.* quæ compositio vocatur & solvitur Datario,& arbitrio Papæ in pios usus convertitur, *l. mulctarum C. de modo mulct. quæ à Iudic. inflig.* Præterea præcipit eos separari ad tempus,illisque imponi competentem pœnitentiam salutarem pro modo culpæ,*c. fin. in fin. de eo qui cogn. consang. c. quod super his hoc tit.* quæ est arbitraria, *c. latores & ibi gloss. fin. de cleric. excommun. c. tempora 26. quæst. 7.* & mandat à dispensatis præstari juramentum, quod talia deinceps non committent,neque committentibus præstabunt auxilium,consilium vel favorem,ne indulgentia sanctæ matris Ecclesiæ sit dispensatis aut aliis incitamentum ad peccandum, & faciat vilescere auctoritatem summi Pontificis ob injuriam dispensationum frequentationem *Zab. in clem. 2. §. 1. in xi. not. de pœnit. & remiss.* Pauperibus mulcta remittitur,*l. fin. in fin. C. de mod.*
28 *mulct.* † quia non habent in ære luunt in corpore,cum ex delicto teneantur, *Pan. in c. statuimus num. 2. de male,* soletque Datario apponere clausulam eos inprimis ab invicem separet, & si veniam petierint humiliter, eam illis, & pœnitentiam publicam imponatur atque orator fabricę aut in aliud servitium alicujus Ecclesiæ operam suam impendat saltem quatuor mensibus, pœnitentia puplica non intelligitur de solemni, quæ alio tempore quam in principio quadragesimæ fieri non potest, *c. in capite 50. dist. & ibi Præpos. num. 4. Gemin. num. 2. Cand. aureum in utr. pœnitentia tit. de solem. pœnit.* sed de publica,quia debet fieri in facie Ecclesiæ,ut quando injungitur peregrinatio ad montem acutum cum baculo, *Summa Tabiani ver. pœnitentia in nona quæst. vers. secunda est pœnitentia publica.* ut aliquantulum sit in Ecclesia humi jacens,terram deosculans, *Cand. aureum. d. loc. citato de pœnit. public.* qualis postea etiam imponi Sacerdoti, & famam aut honestatem viri probi non imminuit,*c. quæsitum de pœnit. & remiss. & ibi Pan. n. 11. Burr. n. 4. B. Anton. in summa par. 3. tit. 14. cap. 17. de pœnit. §. 6. vers. pœnitentia publica.* servitium imponitur alternativè ut impendat fabricæ aut in aliud servitium Ecclesiæ vel pii loci,& est electio ipsius cum quo dispensatum est, quia Summus Pontifex lex animata ad ipsum dispensatum verba dirigit. *Pan. in c. à crapula sub num. 4. de vit. & honest. cleric. Bart. in l. 1. ff. de effract.* Necesse autem est,ut aliud servitium sit corporis afflictivum,ut scopis emundare chorum Ecclesiæ, sternere lectum ægrotorum, propter dictionem aliud, quæ est implicativa similis servitii quæ fit fabricæ, *c. sedes & ibi Felin. num. 6. de rescript.* secluso omni delicto, in dispensatione de contrahendo in tertio aut inferiore gradu graviores expensæ fiunt in Curia,quam in dispensatione super quarto gradu. Item minores sunt sumptus quando subest justa causa dispensandi,quia tunc quodammodo debetur, *c. bonæ 2. de post. prael. l. 1. §. committitur. ff. de acquir. quotid. & æstiva.* majores verò quando non subest justa causa,ut metu expensarum homines à petitione hujusmodi dispensationum cohibeantur, *clem. 1. in fi. de off. ord. c. quapropter 2. quæst. 2. l. 2. C. de petit. bon. sub lib. 10.*

Titulus

Digitized by Google

Titulus XV.

De frigidis & maleficiis & Impotentia coeundi.

SVMMARIA.

1 *Impotentia coeundi eſt impedimentum perpetuum naturale vel accidentale ad copulam naturalem perfectam impediens contrahendum & etiam dirimens contractum matrimonium tribus concurrentibus, nempe*
2 *Quid ſit irreparabile arte medicorum.*
3 *Præcedat contractum matrimonij.*
4 *Subſit ignorantia facti.*
5 *Naturale impedimentum quod dicatur.*
6 *Accidentale impedimentum quod dicatur.*
7 *Impotentia alia eſt perpetua.*
8 *Alia temporalis.*
9 *Petens matrimonium ſeparari proter impotentiam non tenetur ſpecificare cauſam impotentiæ.*
10 *Impotentia coeundi probetur aſpectu corporis.*
11 *Iuramento proprio cum ſeptima manu propinquorum vel vicinorum bonæ famæ.*
12 *Cohabitatione continua triennali quæ in minorib. quindecim annis ſemper exſpectatur.*
13 *In iis qui ſunt plenæ pubertatis & compleverunt decimum octavum annum adhibitur diſtinctio, quandoque ab utroque proponitur impotentia alterius proveniens ex maleficio.*
14 *Interdum proveniens ex frigiditate in viro, vel arctitudine in muliere, vel alias.*
15 *Quandoque alter tantum accuſat impotentiam alterius.*
16 *Matrimonium ſeparatum propter maleficium eo ſublato non reparatur ſive reintegratur quoad vinculum.*
17 *Propter frigiditatem viri ſi poſtea potens apparet reintegratur.*
18 *Propter aliud impedimentum utputa arctationem in muliere, nimiam viri carnoſitatem, ſi id eſt amotum per divinum miraculum aut opera medicorum cum gravi periculo neutro caſu reintegratur primum. num. 19.*
20 *Si ſine gravi periculo ſeu per frequentem uſum, reintegratur primum.*
21 *Si libellus generalis fuit admiſſus & verificatus ſuper impotentia & uxore contrahat & tollatur impotentia non reſtituitur primum connubium.*

SEXTUM impedimentum eſt impotentia non generandi, ſed coeundi, † quæ eſt 1
impedimentum perpetuum naturale vel accidentale ad copulã naturalem perfectam, *c. 1. & c. quod ſedem & ibi gloſ. fin. & Can. hoc tit.* impediens contrahendum ac etiam dirimens contractum matrimonium, *c. ex litteris tuis c. fraternitatis hoc tit.* tribus concurrentibus. Primò quod ſit irreparabile † arte 2
medicorum abſq; periculo corporis, *d. c. ex litteris & ibi Pan. n. 2. & 3. & c. fraternitatis h. t.* ſecundo præcedat contractum † matrimo- 3
nii, ſi ſequitur matrimonium ratum, licet non conſummatum, non dirimit, præbet ſufficientem cauſam ut Papa illud poſſit ſeparare, ſi multum timetur de incontinentia ſani & potentis, *Pan. in d. c. ex litt. num. 3. & 4. & in c. conſultationi ſub n. 2. hoc tit.* & multo minus conſummatum dirimit: *c. hi qui 32. quæſt. 7.* in dubio præſumitur quod impedimentum præceſſit matrimonium non conſummatum, ut ſic expediantur nec remaneant impediti. *Hoſt. in c. fratern. ſub num. 4. & ibi Boich. ſub n. 7. & Can. hoc tit. Pan. in c. fin. n. 3. hoc tit.* Tertio ſubſit ignorantia † facti, ſcienter contrahens cum impotente, tenetur

eam

eam habere ut ſororem,& illi in neceſſariis ſubvenire *d. c. conſultationi & ibi Pan. ſub nu. 4. & ibi Boich. ſub num. 7. & Can. hoc tit. Pan. in c. fin. num. 3. hoc tit.* etſi cum ſecunda contrahat, tenet ſecundum matrimonium, non obſtante quod ſit obligatus ad morandum cum prima tanquam cum ſorore, quia verum matrimonium non conſiſtit cum impotente, ſed ſemper tenetur alere illam impotentem cum qua ſcienter contraxit, *Anchar. in d. c. conſultationi num. 3. & ibi Pan. nu. 2. & Can. communiter arg. c. de illis deſponſ. impub.* nec dicitur matrimonium contractum diſſolvi, ſed à principio non fuiſſe, tractuque temporis non convaleſcit,& poſt multos annos poteſt allegari, *c. fraternitatis & ibi Pan. in 1. not. & c. littera & ibi Pan. in 1. not. & Can. hoc tit.*

5 Naturale impedimentum † ſeu naturalis impotentia triplex eſt, in viro frigiditas, *c. 1. c. laudabilem hoc tit.* arctatio in muliere, vel aliud impedimentum exceſſus vel defectus à natura proveniens, *c. ex litt. c. conſultationi hoc tit.* defectus ætatis, *c. quod ſedem*
6 *hoc tit.* Accidentalis † provenit ex maleficio, *c. litt. hoc tit.* ſectione ſive caſtratione, *gloſ. fin. in c. hi qui 32. q. 7. & ibi Can.* medicinis, prout Anchar. poſt Io. And. in c. conſultationi hoc tit. refert accidiſſe in quadam domina caracoſa, quæ ita ſuum inſtrumentum medicinavit intendens placere viro, quod nec à viro, nec ab alio poſtea potuit cognoſci. Item impotentia alia eſt
7 perpetua, † ut frigiditas, arctatio, cui ope medicorum non poteſt ſubveniri, ſectio ſive caſtratio, maleficium quod deleri non po-
8 teſt, alia eſt temporalis, ut pueritia, arctatio cui ſubveniri poteſt ope medicorum, maleficium temporale. Omne impedimentum præſumitur perpetuum quando triennali cohabitatione facta conjuges matrimonium conſummare non potuerunt. *Pan. in c. fraternitatis n. 15. hoc tit.*

Qui petit matrimonium ſeparari propter impotentiam,† non tenetur ſpecifica- 9
re cauſam impotentiæ, ſed ſatis eſt dicere conjugem non habere potentiam ſecum coeundi, *Pan. in c. fin. num. 3. hoc tit. Hoſt. Io. And. & DD. comm.* contra communem regulam, quod in actione perſonali quis cogitur exprimere cauſa, *dictum eſt ſupra tit. de lib. oblat. §. notant DD.* Quia dubietas oritur ex facto adverſarii, quo caſu admittitur libellus generalis & incertus, *c. conſtitutus & ibi Innoc. num. 2. in integ. reſtit. l. qua de tota §. incerta. ff. de rei vind.* & videtur omnes ſuum jus in judicium deduxiſſe *c. requiſiſti & ibi gloſſ. in ver. acceperit. eo Can. 33. quæſt. 1. Pan. in c. littera num. 4. hoc tit.* Argumenta ad probationem impotentiæ plura ſunt, A-
ſpectus † corporis, *c. fraternitatis hoc tit.* ſic. 10
ut mulier poteſt inſpici, ita & maſculus *l. minor. 25. annis adito præſide ff. de minoribus. Hoſt. in c. puberes num. 1. & 2. de deſponſ. impub.* Iuramentum proprium † cum ſepti- 11
ma manu propinquorum vel vicinorum bonæ famæ, *c. laudabilem. hoc tit.* & cohabitatio continua † triennalis, *d. c. laudabilem* 12
& in c. fin. hoc tit. quæ in minoribus quindecim annis ſemper expectatur, *c. puberes & ibi Hoſtienſ. de deſponſ. impub. num. 5. & 6. & Can.* In iis qui ſunt plenæ † pubertatis & 13
compleverunt decimum octavum annum, *§. minorem natu Inſt. de adopt.* adhibenda eſt infraſcripta diſtinctio, quandoque ab utroque proponitur impotentia alterius proveniens ex maleficio, & datur triennium ad cohabitandum à die quo egerint pœnitentiam de commiſſis, & aſſignati poſtea per Iudicem triennii, quod per Iudicem non poteſt abbreviari: *c. fin. & ibi Butr. num. 10. hoc tit. Hoſtienſ. in c. laudabilem num. 1. hoc tit.*

Digitized by Google

tit. in c. 1. num. 6. hoc tit. post cohabitationem triennalem præsumitur impedimentum perpetuum & præcessisse matrimonium: *Pan. c. fraternitatis, num. 15. & 16.*
14 *hoc tit.* interdum proveniens † ex frigiditate in viro, vel arctitudine in muliere vel alias, nec potest apparere de impotentia ante triennium, & tunc eis indulgetur triennium computandum à die quo egerint pœnitentiam, & triennii postea per judicem assignati. *c. laudabilem, & ibi Hostiens. in princ. verf. tu dicas. hoc tit. & Can.* Si constat de impotentia ante triennium, aut per veras probationes, & non opus est cohabitatione triennii, & juramento propinquorum: *c. 1. in princ. hoc tit. atque à contrario sensu c. laudabilem in princ. hoc tit.* aut per confessionem amborum conjugum, nec non per aliqua signa frigiditatis, vel impotentiæ, & cum juramento conjugum, & septimæ manus propinquorum, & in eorum defectum vicinorum bonæ famæ, scilicet ut conjuges jurent factis Sacrosanctis Evangeliis de veritate, non quidem specificè super aliquo impedimento, sed generaliter, quod nunquam potuerunt consummare matrimonium, *Pan. in c. laudabilem num. 4. hoc tit.* consanguinei sive vicini super credulitate quod credant eos verum jurare, tunc istis concurrentibus, potest matrimonium in continenti separari non expectato lapsu triennii: *c. laudabilem. §. si autem & ibi Panorm. circa fin. hoc tit. Pan. in c. 1. num. 5. in princ. & post num. 6. hoc tit.* soli verò eorum confessioni non est standum contra matrimonium, etiamsi uterque confiteatur, ne intra se contra matrimonium valeant colludere, & ad confessionem impotentiæ facile prohibere, si judicio suo crederent per judicium Ecclesiæ concurrendum ad ejus separationem. *arg. c. super eo de eo qui cogn. conf. uxor. & glos. fin. c. 1. hoc tit.* Quandoque alter tantum confitetur & accusat † alterius impotentiam, siquidem uxor propter eam agit ad separationem, & vir negat, nec mulier provocavit in exordio, pro virgine nupta, reperta, corrupta non auditur, reperta virgo non auditur, nisi post cohabitationem triennalem, quia vir caput est mulieris: si in novitate reclamavit, & per aliqua signa potest probari impotentia mariti, incontinenti auditur. *c. 1. & ibi Pan. num. 5. hoc tit. & Can.* Aut vir confitetur impotentiam uxoris, agitque ad separationem & ei assignanda est triennalis continua habitatio post pœnitentiam per ætatem de commissis. *c. fraternitatis, hoc tit.* 15

Matrimonium separatum propter † maleficium, eo sublato & cessante non reparatur sive reintegratur quoad vinculum, quia maleficium, quod fit instigente diabolo, restringitur sæpè ad certam personam, ut omnes possit cognoscere præter uxorem, ideò si post divortium ducat aliam & cognoscat, non per hoc apparet ecclesiam fuisse deceptam, ideò non debet separari secundum & reparari primum: *c. si per fortiarias 33. quæst. 1. Pan. in c. 1. in fin. hoc tit.* 16

separatum propter † frigiditatem viri, si postea apparet potens, reintegratur, *c. 1. 2. resp. & c. laudabilem §. fin. hoc tit.* 17

separatum propter aliud impedimentum, ut puta arctationem † in muliere nimiam viri carnositatem, si id est amotum per divinum miraculum, aut opera medicorum cum gravi corporis † periculo, neutro casu reintegratur primum: *arg. à contrario sensu c. fratern. §. quamvis verf. nos tamen hoc tit.* si sine gravi periculo seu per frequentem † usum secundi viri reintegratur primum, & à modo non debet in secundo aliquatenus remanere, postquam fuit ab eo cognita, sed irrevocabiliter 18 19 20

biliter reſtituitur primo, *Pan. in c. fratern. nu. 20. & ibi Can. hoc tit.* nam apparet impedimentum fuiſſe temporale, quod ex poſt facto ceſſavit, & eccleſiam fuiſſe deceptam, & mulier cognita ab uno viro præſumitur quod ſit cognoſcibilis à quolibet viro præſumptione juris, *c. fratern. & ibi Boich. num. 12. & 13. hoc tit.* niſi apertè probaretur diſſimilitudo, *Pan. in c. fratern. num. 19. in fin.* vel obſtiterit votum ſolemne, quod per ingreſſum, & profeſſionem religionis ſtatim ſolutum fuit matrimonium ſi quid fuit inter eos, *c. ex publico de converſ. conjug.* aut fornicatio, *d. c. fratern. §. & prædicta.* fornicando enim dat operam rei illicitæ, contrahendo cum ſecundo viro dat operam rei licitæ, cum putaret ſe ſolutam à primo, ideoque primus non poteſt ei opponere de adulterio, *Pan. in d. c. fratern. num. 20.*

21 Quod ſi libellus † generalis fuit admiſſus ſuper impotentia & verificatus, & uxor ſecundo contrahat & tollatur impotentia, non reſtituitur prius connubium, quia idem eſt ac ſi propter frigiditatem & maleficium fuerit ſeparatum, *c. requiſiſti & ibi gloſ. in verb. acceperit 33. quæſt. 1.* ſententiaque tranſit in judicatum. *Pan. in c. litteræ ſub nu. 4. in fine hoc tit.*

Titulus XVI.

De matrimonio contracto contra interdictum Eccleſiæ.

SVMMARIA.

1 *Interdictum eſt probibitio contractus matrimonialis ex cauſa ſuſpicionis de impedimento facta vel à proprio parocho vel ab epiſcopo.*

2 *Impediens contrahendum quando prohibitio facta fuit ex cauſa temporali, ac dirimens matrimonium contractum quando facta fuit propter impedimentum perpetuum.*

3 *Pœna contravenientis interdicto.*

4 *Sponſo quæ remedia dantur, ſi dubitet, ne ſponſa contrahat matrimonium cum aliquo.*

5 *Nuptiæ prohibentur ab adventu Domini noſtri Ieſu Chriſti uſque ad diem Epiphaniæ, & à feria quarta cinerum uſque ad octavam paſchatis incluſive.*

SEPTIMUM impedimentum eſt interdictum, quæ eſt prohibitio † contractus matrimonialis, ex cauſa ſuſpicionis de impedimento, facta vel à proprio parocho, *c. cum inhibitio de cland. deſponſ. innovatum per c. 1. ſeſſ. 24. de reform. matr.* vel ab Epiſcopo ad quem ſpectat cognitio tantum cauſarum matrimonialium, *c. cauſæ omnes §. ad hæc ſeſſ. 24.* (Legati à latere, Nuncii, aut Archidiaconi, vel alii inferiores interdictum hujusmodi facere non poſſunt) *d. c. cauſæ omnes §. legati ſeſſ. 24.* impediens contrahendum, † quando facta fuit ex cauſa temporali, ac dirimens matrimonium contractum, quando facta fuit propter impedimentum perpetuum. *gloſ. fin. in c. tua de ſponſ. duor. Pan. c. num. 4. in c. fin. num. 3. hoc tit.* Solum interdictum non ſufficit ad irritationem matrimonii poſt contracti, etiamſi accedant ſponſalia de futuro, ſed contra interdictum facientibus † pœnitentia imponitur, *c. 2. hoc tit. Franc. Marc. quæſt. 501. & quinque ſeqq. par. 2.* ac pœna pecuniaria, *Franc. Marc. quæſt. 506. par. 2. c. dilectus & ibi Pan. imp. not. & Can. de off. ord.* & intra pœnitentiæ tempus carnale commercium interdicitur, *c. cum in apoſtolica de ſponſ. & matr.* & interim ſeparantur, donec de cauſa interdicti cognoſcitur, *c. 1. in fin. & c. fin.*

Digitized by Google

fin. hoc tit. glos. in c. tua de spons. duor. & ibi
4 *Can.* unum remedium est sponso, † si dubitat ne sponsa contrahat matrimonium cum alio, ut imploret officium judicis, quod sub pœna excommunicationis interdicatur sponsæ ne contrahat cum aliquo matrimonium, *c. 1. & ibi Pan. num. 7. hoc tit. dixi supra tit. de spons. duor.* & debet addere in interdicto, quam ex nunc profero in his scriptis, si contra feceris, vel alia verba similia, *glos. in c. ex litteris in ver. in terminatione & ibi Pan. in fin. hoc tit.* Alterum est ut lite pendente recurrat ad sanctissimum Dominum nostrum, aut ejus signaturam gratiæ, ut inhibeat ne lite pendente matrimonium contrahatur, & de facto contrahitur illud decernatur irritum. *Butr. in c. tua fraternitas n. 5. de spons. duor. pro quo allego textum in c. ad dissolvendum in fin. de desponsat. impub. Franc. Marc. qu. 102. & 503. par. 2. Anchar. in clem. unica. n. 13. Zab. n. 21. de rer. permut.*

Propter reverentiam dierum Concilium
5 Tridentinum ab adventu † Domini nostri Iesu Christi usque ad diem Epiphaniæ, & à feria quarta cinerum usque ad octavum Paschatis inclusive antiquis solemnium nuptiarum prohibitiones diligenter ab omnibus servari præcipit, in aliis temporibus nuptias solemniter celebrari permittit, *c. ab adventu sess. 24. de reform. matr.* quæ prohibitio accipienda est, quod tempore isto feriarum possint contrahi sponsalia ac etiam matrimonia, sed prohibentur deductio uxoris, nuptiarum solemnitas, carnalis copula, convivia nuptialia, *Pan. in c. capellanus nu. 2. & 4. de feriis post glos. ibi & Can. communiter.* si contra fecerint, arbitrio Iudicii separantur ad tempus. *c. non oportet 35. quæst. 4. glos. fin. in c. tua & ibi Can. de spons. duor. Franc. Marc. quæst. 500. par. 2.*

Titulus XVII.

Qui filii sint legitimi.

SVMMARIA.

1 *Filiorum multæ sunt species.*
2 *Legitimi & naturales.*
3 *Naturales tantum.*
4 *Spurij.*
5 *Nati ex damnato coitu.*
6 *Legitimi tantum.*
7 *Legitimati.*
8 *Spirituales.*
9 *Legitimus in dubio præsumitur filius, data assidua cohabitatione viri soluti & mulieris solutæ.*
10 *In legitimitatis possessione per quæ filius constituatur.*
11 *Legitimitatis quasi possessionis effectus.*
12 *Matrimonio probato inter parentes, filij in dubio præsumuntur nati tempore licito.*
13 *Legitimus quis non præsumitur ad hoc quod adjudicetur sibi beneficium, & ut quis manu teneatur in possessione beneficii præsumitur legitimus.*
14 *Legitimus est partus quamdiu possibile eum nasci ex matrimonio & ex eo natus præsumitur.*
15 *Filiatio probanda est ab eo qui asserit se filium, sive agat, sive conveniatur.*
16 *Illegitimitas probatur ex dispensatione petita.*
17 *Spurius præsumitur & non naturalis, natus ex soluto & soluta non retenta domi præsumitur magis natus, ex non damnato coitu, quam ex damnato 18.*
19 *Legitimantur per subsequens matrimonium nati ex soluto & soluta.*

20 *Vulgo concepti quando ſunt certi per confeſſionem patris & matris.*

21 *Nati ex clerico conſtituto in minoribus ordinibus beneficiato.*

22 *Etiam invitis parentibus & contra proteſtantibus ac filiorum conſenſu & voluntate minime requiſitis.*

23 *Quoad ordines etiam Epiſcopatum, honores, feuda, ſucceſſionem, ac ſtatua excluſiva fœminarum.*

24 *Legitimantur nati ex matrimonio, mutuo conſenſu contracto, cui obſtat aliquod impedimentum canonicum per diſpenſationem ſummi pontificis ſuper matrimonio, etiam reſpectu hæreditatum & ſucceſſionum.*

25 *Ac poſt mortem alterius aut utriuſque conjugum quando pater in vita vel in teſtamento ordinavit filium legitimari.*

26 *Quando pater pro filio ordinavit, Papa poteſt requiſito eo, vel ſi nollet, eo non requiſito, de cujus præjudicio agitur, legitimare matrimonium, ut ex tunc ſive circa radicem ipſius matrimonij.*

27 *Aliquando papa legitimat matrimonium, ut ex nunc.*

28 *Mandatum pontificium de diſpenſando, ut conjuges maneant in matrimonio contracto & mandatum de legitimando filios jam natos ſunt æquè principalia.*

29 *Matrimonium nullum ex defectu ætatis vel ratione metus convalidatur, ex ſpontanea poſt legitimam ætatem aut ceſſationem metus, cohabitatione vel ſi ſemel carnali copula conſenſum eſt.*

30 *Spuriorum & cæterorum legitimatio conceditur per reſcriptum à ſummo pontifice in terris Eccleſiæ 31.*

32 *In terris & regionibus, aliis temporali juriſdictione ſubjectis, non legitimat quoad hæreditariam ſucceſſionem niſi legitimaret ex cauſis multùm arduis, præſertim eos qui præter Romanum pontificem inter homines ſuperiorem alium nō recognoſcunt, qui legitimandi habeat poteſtatem, aut recognoſcentes ſuperiores, vel eorum filios de ſuperiorum conſenſu vel niſi in ſpiritualibus.*

33 *Ab imperatore circa temporalia in terris ſibi ſubjectis mediatè & immediatè.*

34 *Ac in terris Eccleſiæ conſentientibus patre & filio etiam filium ſacerdotis quoad bona ubique ſita.*

35 *Ac filium ejus qui habet uxorem.*

36 *Non poteſt legitimare clericum in minoribus conſtitutum, ſed poteſt cum eo diſpenſare, quoad bona matrimonialia.*

37 *Comitis Palatini creatio eſt de reſervatis ſummo principi, ac Comes creatus de jure non poteſt legitimare & ideò inſpicienda eſt facultas conceſſa Comiti.*

38 *In qua non venit legitimatio abſentis vel infantis ad effectum, ut inviti vel ignorantes tranſeant in poteſtatem parentum.*

39 *Neque venit legitimatio naturalium aut ſpuriorum exiſtentibus maſculis legitimis.*

40 *In ea non requiritur cauſa publica, ſed particularis & honeſta.*

41 *Legitimatio & diſpenſatio quomodo differant.*

42 *In legitimatione aut diſpenſatione non requiritur citatio agnatorum.*

43 *Niſi agnatis delata aut ab eis adita ſit hæreditas.*

44 *In ea qualitas illegitimitatis debet plenè narrari in genere.*

45 *Debet fieri mentio de filiis legitimis & naturalibus ſi adſint.*

46 *Requiritur legitimandi & ejus patris conſenſus.*

47 *In matrimonialibus cauſa ſive nativitatis & legitimitatis judex competens eſt Epiſcopus.*

48 Coram

48 *Coram quo si pars vere paupertatem probaverit, & obtinuerit sententiam favorabilem in prima Instantia, non cogitur extra provinciam, nec in secunda nec in tertia Instantia litigare, nisi pars altera alimenta & expensas litis velit subministrare.*

49 *Matrimoniales causæ aliis quam Episcopis à Sede Apostolica non possunt delegari.*

50 *Episcopus est judex competens non solum si inter sponsos aut conjuges est quæstio, sed etiam si cum filiis eorundem & aliis post parentum obitum.*

51 *Principaliter aditus super matrimonio aut nativitate potest judicare de incidenti temporali quæstione.*

52 *Si quæstio matrimonialis aut nativitatis incidat coram judice sæculari, non potest de ea cognoscere, sed eam remittit ad judicem Ecclesiasticum.*

53 *Actor contra quem excipitur de illegitimitate coram judice sæculari potest adire judicem Ecclesiasticum & petere, ut præfigat excipienti terminum intra quem teneatur probare sub pœna silentij.*

POST tradita impedimenta nuptiarum subjicit hunc titulum, quia matrimonii
1 fructus sunt filii, quorum multæ † sunt species. *Panorm post gloss. in c. tanta num. 8. & seqq. hoc tit. & ibi Io And. num. 9 & Can.*
2 Prima est legitimorum & † naturalium, qui sunt nati ex vero, præsumpto vel putativo matrimonio, *dictum est supra tit. de sponsa. & matr. §. matrimonium est triplex c. 2. c. ex tenore hoc tit. notant. DD. in §. si adversus ea Inst.*
3 *de nupt.* Secunda naturalium tantum † *§. fin. Inst. de nupt. §. quibus connumerari Inst. de hæred. quæ ab intest. def.* Ius Canonicum hominem ex soluto & soluta natum naturalem appellat, quicquid rigor juris civilis dictat, *c. innotuit de elect. Butr. in c. per venerabilem. num. 26. vers. quæro circa hanc partem hoc tit. Cravet. cons. 166. num. 8. plures cumulans.* non ad effectum successionis, in qua standum est juri civili, *Pan. in c. tanta num. 12. hoc tit. c. per venerabilem in fi. hoc tit. Rip. in l. si unquam num. 78. C. de revoc. donat.* sed legitimationis, *Bald. in c. nisi jam pridem num. 18. de renunciat. Rot. divers. in discursu posito post decis 911. num. 23. &* 24. *par. 1.* Tertia species dicuntur spurii,
† id est, nati ex coitu non approbato, 4
nec improbato à lege, ut vulgo concepti, §. *fin. Inst. de SC. Tertyll. & §. vulgo Inst. de succes. cogn. gloss. in c. nisi cum pridem. §. persona & ibi gloss. in verb. manzeres de renunc. distinguit inter manzeres nothos, spurios naturales.* filii clericorum, qui dicuntur spurii, & ex stupro nati: *Bald. in l. si quis incest. sub num. 4. C. de incest. nupt. Bart. in l. figner. num. 2. ff. de his quib. ut indig. cont. gloss. in c. per venerabilem in verb. adulterinis & ibi Pan. num. 32. hoc tit.* sub generali appellatione spurii complectuntur nati ex quocunque genere illiciti coitus, tam concepti ex damnato, quam non damnato coitu, *l. vulgo concepti ff. de stat. hom. gloss. in c. consuluit de ser. non ord. gloss in §. si adversus in verb. vulgo Inst. de nupt. Afflict. decis. 96. num. 10. Rot. divers. decis. 808. num. 1. par. 1.* Quarta species est eorum qui ex
damnato † coitu nascuntur ut adulterini, 5
incestuosi, sacrilegi & similes, §. 1. *Inst. de nupt. §. fin. ultima si quidem Authen. quib. mod. nat. eff. sui.* ideo natus ex uxorato & concubina etiam domi retenta, dicitur natus ex damnato congressu utroque jure. *l. unica C. de concub. c. nemo 32. quæst. 4.* Quinta species est legitimorum tantum, † 6
Inst. de adopt. supra tit. de cogn. leg. Sexta species est legitimatorum, † §. *quibus Inst. de* 7
hæred. quæ ab intest. def. Authen. quib. mod. nat.

Digitized by Google

eff. legit. c. per venerabilem hoc tit. Septima
8 ſpecies eſt ſpiritualium † tantum, *ſupra tit. ſpirit. cogn.* Quodnam tempus conſiderandum ſit, an conceptionis, vel nativitatis, ut filii dicantur legitimi, naturales, vel ſpurii, vide Garc. de benef. par. 7. cap. 2. num. 35. & ſeqq. plures citantem Hoſt. in c. tanta ſub n. 2. in gloſſ. ſuper verb. ſuſcepit. Zab. in verſ quæro aliquis & Can. l. Paulus alias incipit eum, qui & ibi Bart, & DD. ff. de ſtat. hom.

Data aſſidua cohabitatione viri ſoluti & mulieris ſolutæ, an natus ex eis filius legiti-
9 mus vel illegitimus † in dubio ſit præſumendus, controverſæ eſt quæſtionis, in qua Pan. in c. pervenit hoc tit. magiſtralem ponit diſtinctionem, & Rot. diverſ. deciſ. 470. par. 1. quæ eſt Cæſaris de graſſis 1. hoc tit. pro utraque opinione plures cumulat Doctores, & plures magiſtrales ponit diſtinctiones Menoch. præſumpt. 54. lib. 6. poſt recenſitas tres opiniones dicit hanc communiorem, quod filius in dubio præſumitur legitimus, & ejus reddit ſex rationes, pro qua opinione videtur text. l. in libera ff. de rit. nupt. & in §. ad hoc Auth. ut liceat matri & Avier. l. miles §. defuncto ff. de adult. gloſſ. fin. in l. filium ff. de his qui ſunt vel alien. jur. & ibi Bald. num. 8. & 17. Pan. in c. lator. num. 6. hoc tit. quia potius præſumitur poſſibile honeſtum, quam impoſſibile inhoneſtum, *l. 3. verſ. ſed neceſſe eſt ff. de concub. & in terminis noſtris. Pan. in c. lator. num. 6. hoc tit.* & multo magis quando
10 filius eſt conſtitutus in † quaſi poſſeſſione legitimitatis, nam illa quaſi poſſeſſio for-
11 tiorem reddit † legitimæ filiationis præſumptionem. *gloſſ. pen. in c. lator. & ibi Can. hoc tit. Pan. in c. pervenit ſub num. 4. hoc tit. Gemin. in c. ſi forte num. 4. de elect. in 6. & ibi Can.* Conſtituunt autem filium in quaſi poſſeſſione legitimitatis confeſſio & nominatio utriuſque parentis facta principaliter de per ſe non incidenter, *c. per tuas de probat. c. per tuas hoc tit. Bart. in l. 1. §. quod Senatusconſulto num. 3. ff. de lib. agnoſc. vel alend.* eandem quaſi poſſeſſionem legitimitatis inducit nominatio & confeſſio patris tantum, §. *ad hoc & ibi Bart. Authen. ut liceat mat. & avia, l. 1. §. Iulian. verſ. quandoque ff. de ventr. inſpic. Caſt. part. l. fin. ff. de probat. Bart. in l. 1. §. quod Senatusconſulto nu. 3. ff. de ventr. inſpic.* ac etiam matris tantum, *l. non nudis & ibi gloſ. fin. & DD. C. de probat. & videtur text. in l. uxorem ff. de manum. teſt.* tractatus, *Bald. in l. non ignorat. C. de iis qui accuſ. non poſſ. nu. 4. & 5. c. Michael & ibi gloſ. fin. de fil. presb. l. quod labeo ff. de Carb. edic. Caputaque deciſ. 150. par. 2. late Butr. in c. transmiſſa ſub num. 10. hoc tit. & Præpoſ. num. 9.* diutina cohabitatio patris & matris, ex qua favore filiorum & legitimitatis præſumitur inter eos matrimonium, ſed reſpectu ipſorum viventium, Canon præſumit potius ſtuprum, *Pan. in c. lator. num. 6. & ibi Præpoſ. num. 8. & Can. hoc tit. gloſ. in c. 1. in ver. Concubina & ibi Can. 30. quæſt. 5. cap. is qui & ibi gloſ. 34. diſt.* quaſi poſſeſſio matrimonii colorata, etiam quoad effectum ſucceſſionis in foro contentioſo, *c. ex tenore hoc tit. & ibi Præpoſ. & Pan. Salic. in l. non nudis ſub num. 6. C. de probat. Cæſar deciſ. 6. hoc. tit. plures cumulans & deciſ. 18. num. 9. de probat. Greg. XV. deciſ. 247. & deciſ. 248. plures conjecturas cumulans & utrobique annot.* ut quoad ordines eccleſiaſticos, *Pan. in d. c. ex tenore. num. 8. hoc tit. & Can.* Communis vox & fama, *l. ſi vicinis & ibi gloſ. fin. & Can. C. de nupt. Pan. in c. tranſmiſſa ſub num. 10. & ibi Can. hoc tit.* quæ ſola ſufficit abſque aliis adminiculis in probanda legitima filiatione antiqua; *Præpoſ. in c. tranſmiſſa ſub num. 9. verſ. quandoque*

adeſt

adeſt ſola commun. opinio hoc tit. Prob. ad Monach. in c. ſcienti num. 15. de reg. jur. in 6. antiquum autem in hac materia cenſetur tempus 20. annorum *Cæſar. deciſ. 6. num. 11. hoc tit. Archid. in c. 2. in princ. de ſepult. in 6. & ibi Franc. num. 1. circa fin. & Can.* inſtrumentum antiquum inter alios confectum in quo aſſeritur aliquis filius N. legitimus, *l. optimam C. de cont. & commit. ſtipul. c. cum olim, & ibi gloſſ. in verſ. Inſtrument. & Can. de cenſib. Natta conſ. 235. num. 5. & ſeqq.* inſtitutio hæredis, *l. quidam cum filium ff. de verb. oblig. Bald. in c. tranſmiſſa ſub num. 4. de reſtit. ſpol.* ſententia lata in poſſeſſione quia filius miſſus eſt in poſſeſſionem bonorum patris, *l. 3. in fin. C. de ſuis & legit. hæred. l. 1. C. unde liberi, Natta conſ. 473. num. 1. 2. & ſeqq.* Multi ſunt iſtius quaſi poſſeſſionis, effectus recenſiti in tit. de cauſ. poſſ. & propr. inter cæteros facit plenam probationem circa ea quæ in præparatoriis judiciorum veniunt, ut circa alimenta & expenſas litis, *Caputaq. deciſ. 150. par. 2. l. ſi quis à liberis. §. ſi vel parens & §. ſi quis exhis qui in text. eſt verſ. dicti §. & utrobique Bart. & DD. ff. de lib. agnoſ.* Præterea poteſt Iudex Eccleſiaſticus, ad quem cauſa illegitimitatis coram Iudice ſæculari incidens fuit delata, terminum peremptorium præfigere excipienti de illegitimitate, juxta circumſtantias & malitiam opponentis, intra quem teneatur hanc exceptionem probare. *c. lator. hoc tit.* Infra ſcriptæ regulæ ſunt indubitatæ. Probato
12 matrimonio inter parentes filii † in dubio præſumuntur nati tempore licito, *Salicet. in l. neque natales num. 3. C. de probat. Gail. obſer. 97. lib. 2.* quia ubi eſt dubium temporis, præſumitur in benigniorem partem. *l. non ſolum. §. ſciendum, & ibi Iaſ. num. 10. & 11. ff. de nov. oper. nunc. & DD. communiter.* Non
13 præſumitur quis legitimus † ad hoc quod adjudicetur ſibi beneficium niſi probetur, *c. innotuit de elect. Rot. deciſ. 1. in princ. de præſumpt. in antiq.* & ut quis manu teneatur in poſſeſſione beneficii, præſumitur legitimus, niſi contrarium probetur. *Rot. deciſ. 1. de præſumpt. in antiq. in fine. Io. Monach. in c. ſi Iudex num. 4. 7. & 8. de ſent. excom. in 6. & ibi Prob.* In legitimitate auctoris ſufficiunt probationes leviores, & non requiruntur exactæ. *Put. deciſ. 77. lib. 3. Bell. deciſ. 593. gloſ. in c. illud. in verb. fama loci & ibi Felin. num. 7. de præſumpt. c. dilecto & ibi Pan. num. 8. de præbend.* Partus legitimus eſt † quam- 14
diu poſſibile eſt eum naſci ex matrimonio & ex eo natus præſumitur, *l. miles. §. defuncto ff. de adult. Socin. ſen. in c. officij num. 6. de pœnit. & remiſſ.* licet uxor ivit ad lupanar, & ibi peperit, ex quo maritus quoque poterat ire ad lupanar & uxorem cognoſcere, *Cyn. in l. ſi vicinus num. 4. C. de nupt. Rot. diverſ. deciſ. 135. num. 8. & 9. par. 2. l. miles §. defuncto & ibi gloſ. marg. ff. de adult.* ac etiam ſi probaretur acceſſus adulteri ad eam tempore conceptionis, ac plures aliæ conjecturæ tam ex parte matris, quàm filii & adulteri, ac etiam legitimatio filii ejuſque inſtitutio ab ipſo adultero, *d. l. miles §. defuncto. l. filium verſ. non tamen ferendum ff. de his qui ſunt ſui vel alien. jur. pulchrè. Achil. deciſ. 1. hoc tit.* niſi de tempore conceptionis probaretur abſentia mariti, vel conſtaret maritum aliquamdiu cum uxore non concubuiſſe, infirmitate interveniente vel alia cauſa, vel quod ea fuit valetudine, ut generare non poſſit, quibus ex ſimilibus caſibus qui in domo natus eſt, licet vicinis ſcientibus, filius non eſt. *d. l. filium in princ. & fine Creſcent. deciſ. 1. hoc tit. Mohed. deciſ. 1. & 2. hoc tit.* Filiatio probanda eſt † ab eo, qui aſſerit ſe 15
filium ſive agat ſive conveniatur, præſertim quando prætendit conſequi hæreditatem,

Angel. gens

Angel. in l. liberorum num. 2. post gloss. in verb. prætor enim ff. de iis qui nat. in fam. & ibi DD. Iac. in l. neque professio num. 3. C. de testam. & ibi DD. Felin. in c. per tuas sub num. 12. & ibi Can. de prob. Paris. cons. 12. num. 240. volum. 2. Gregor. XV. decis. 223. quia filiatio concernit legitimationem personæ, qualia opponi possunt in qualibet parte judicii, & omissa reddunt processum nullum. *l. si quæramus ff. de testam. Bart. in l. 2. in fin. C. de edict. D. Adrian. toll. Iac. in rubr. C. qui admitti poss. ad bonor. possess. in princ. & ibi DD. Gregor. XV. decis. 223. num. 3. & decis. 264. & ibi annot.* 16 Illegitimitas probatur † ex dispensatione petita, *Bald. in l. 2. num. C. de jur. ann. aur. Ias. in l. decem num. 18. ff. de verb. oblig. & ibi DD. Felin. in c. litteras num. 19. de præsumpt. & ibi Can. latè. Greg. XV. decis. 331. & ibi annot. cons. Rom. in l. 1. ff. de nov. oper. nunc aliter sentientem.* Natus ex soluto & soluta non retenta domi, præsumitur spu-
17 rius, † & non naturalis, nomine naturalis filii sumpto strictè & propriè. *Pan. in c. tanta num. 13. hoc tit. Bart. in l. si gener num. 2. ff. de iis quib. ut indig. leg. auf. Alciat. de præsumpt. reg. 2. præsumpt. 5. plures cumulans, Natta cons. 421. num. 9. & 10. Rota in discursu posito post decis. 811. à num. 6. usque ad num. 11. par. 1. diverf.* Ratio est, quia ut dicatur filius naturalis, requiruntur plurima, notata in §. fin. Instit. de nupt. l. 3. ff. de concubinis §. si quis autem Authen. quib. mod. nat. eff. sui Rot. diverf. decis. 254. in princ. par. 2. quæ in facto consistant, ideoque præsumi non possunt, *l. in bello §. facta ff. de capt.* & in du-
18 bio præsumitur magis natus ex non † damnato coitu, quàm ex damnato, *Rot. decis. 808. num. 23. & seq. par. 1. diverf. Card. Paleot. de noth. & spur. c. 16. num. 4. & 5. Bald. in l. vulgo num. 1. ff. de stat. hom.* quia quando ex duobus delictis vel prohibitis unum necessario præsumi debet, tunc præsumendum est illud delictum vel prohibitum, quod est minus. *l. si præses in fin. l. interpretatione ff. de pœnis l. semper in dubiis ff. de reg. jur. c. in obscuris. de reg. jur. in 6.*

Prætermissis successionibus ab intestato de quibus traditur in Instit. Imper. lib. 3. in princ. pauca subjiciam de legitimatione. Legitimantur per subsequens † matrimo- 19
nium naturales, §. *fin. Instit. de nupt. §. quib. Instit. de hared. qua ab intest. defer. Garc. de benef. par. 7. cap. 2. num. 28. 30. & plurib. seqq.* nati ex soluto & soluta inter quos poterat esse matrimonium si tunc consensus adfuisset, *c. 1. c. tanta & ibi Pan. num. 14. hoc tit.* vulgò concepti, † quando certi sunt per 20
confessionem patris & matris, *Bald. in l. eam quam num. 24. C. de fidei.* ac nati ex clerico † constituto in minoribus ordinibus bene- 21
ficiato, quia est impedimentum revocabile sine dispensatione Ecclesiæ, *Pan. in d. c. tanta fin. Butr. num. 19. sed contra eos facit. c. si autem de cohab. cleric. & mulier.* etiamsi matrimonium contrahatur sine dote & dotalib. instrumentis, *Pan. in d. c. tanta num. 2. Mohed. decis. 3. hoc tit.* à constituto in extremis vitæ, ac deficiat spes tollendæ prolis, *Io. And. in c. tanta num. 2. hoc tit. l. nuper C. de nat. lib.* etiam parentibus invitis, † & contra 22
protestantibus, *Præpos. in c. tanta in 12. quæst. hoc tit. Covar. in epit. 4. decret. 2. par. cap. 8. §. 2. num. 12. & seqq.* ac filiorum consensus aut voluntate non requisitis, *Præpos. in c. tanta quæst. 13. & Can. hoc tit. Covar. in epit. 4. decret. 2. par. cap. 8. §. sub. num. 13. vers. hæc tamen omnia Angel. Peruf. cons. 17. sub num. 5. vers. hodie autem ista circa finem* (contra regulam, quod filii illegitimi non possint contradicentibus parentibus legitimari, sicut è converso filiorum voluntas necessaria est, vel scientia cum taciturnitate ut legitimi effician-

efficiantur,)§. *ſi vero verſ. generaliter Authen. quib. mod. not. eff. ſui & ibi DD. Boer. deciſ. 160. ubi limitat. duobus modis*, quoad omnia,
23 ordines, etiam Epiſcopatum, † honores, feuda, *gloſſ. in c. innotuit in verb. conjugata de elect. & ibi Can. gloſſ. in d. c. tanta in verb. legitimi & ibi Pan. num. 7. & Can. communiter Mynſ. obſ. 42. cent. 5.* & ſucceſſionem. *c. 1. hoc tit.* ac ſtatuta excluſiva fœminarum, *Butr. in c. per venerabilem num. 17. hoc tit. & ibi Can. latè Gail. obſerv. 141. li. 2. plures citans* tam in terris eccleſiæ, quàm Imperii. *Mohed. deciſ. 3. hoc tit. Pan. in c. tanta hoc tit. num. 4. & ſeq. & ibi Butr. num. 20. & Can. Bald. in l. qui contra n. 10. & ſeqq. C. de inceſt. nupt.* neque intermedium parentum matrimonium impedit legitimationem, *Authen. quod jus C. de nat. lib. Pan. in c. tanta num. 3. poſt Io. Andr. hoc tit.* remanet tamen macula originalis, *Nav. conſ. 624. num. 15. & ſeq.* non enim aboletur turpitudo, quæ poſtea eſt intermiſſa, *l. palam §. non ſolum ff. de rit. nupt. Cæſar. deciſ. 6. num. 5. hoc tit.* Nati ex inceſtu, vel adulterio per ſubſequens matrimonium non legitimantur, *c. cauſam quæ hoc tit. c. tan-*
24 *ta §. ſi vir hoc tit.* Nati ex matrimonio † mutuo conſen contracto, cui obſtat aliquod impedimentum canonicum conſanguinitatis, affinitatis, publicæ honeſtatis vel alterius generis, legitimantur per diſpenſationem ſummi Pontificis, qui diſpenſando ſuper matrimonio, etiam contracto per conſtitutum in ſacris ordinibus, aut profeſſum, *Io. Andr. in c. per venerabilem ſub num. 30. verſ. de prole vero genita hoc tit.* per conſequens diſpenſat ſuper legitimitate filiorum antea natorum in figura matrimonii, non autem natorum aut conceptorum ante matrimonium, *Greg. 15. deciſ. 19. c. quod nobis qui filij ſint legit. Rot. farinac. deciſ. 455. num. 12. ubi ponderat verb. ſuſceptam &*

ſuſcipiendam exinde par. 1. Rot. farin. deciſ. 687. par. 2. etiam reſpectu hæreditatum & ſucceſſionum, *Pan. in c. referente num. 3. & 4. hoc tit Io. And. in d. c. per venerabilem ſub n. 30. verſ. ſi vero proles genita fuit*, etiam poſt mortem † alterius, aut utriuſque conjugum, 25
Anchar. conſ. 409. num. 4. & 5. Boer. quæſt. 264. num. 26. Ruin. conſ. 189. num. 16. Rot. farin. deciſ. 687. num. 16. & ſeqq. par. 2. c. referente & ibi gloſſ. in ver. permiſſionem hoc tit. Put. deciſ. 472 lib. 2. & in præjudicium tertii alias vocati ad ſucceſſionem, *Mart. Laudenſis de legit. ſub num. 138. ac verſib. proximè allegat. Put. deciſ. 472. lib. 2. Bart. in l. gallus §. & quid ſi tantum nu. 14. & ibi Iaſ. & DD. ff. de lib. & poſthum.* at eo non citato, quando pater in vita vel teſtamento ordinavit filium legitimari, *Iaſ. poſt. Bart. in l. gallus §. & quid ſi tantum n. 135. & ſeqq. ff. de lib. & poſthum. & ibi DD. Auth. item ſi quis & in corpore unde ſumitur. C. de natur. liberis*, etiam poſt aditam hæreditatem, *Bald. in l. reſcripta ſub num. 11. C. de precib. Imper. offer. Iaſ. in d. §. & quid ſi tantum ſub num. 135. & ſeqq.* quando vero pater nihil pro † filio ordinavit, Papa tunc 26
poteſt eo requiſito, vel ſi vellet, eo non requiſito, de cujus præjudicio agitur, legitimare, *Bart. in d. §. & quid ſi tantum ſub n. 14. circa fin. & ibi Iaſ. n. 139 & ſeqq. l. 2 C. de nat. reſtit.* quando legitimat matrimonium ut extunc, id eſt, ac ſi à principio fuiſſet legitimè contractum, ſive circa radicem ipſius matrimonii, & non requiritur novus conſenſus ſed ſufficit ille primus cum affectu maritali præſtitus, *Anchar. conſ. 409. num. 4. & ſeq. gloſ. in c. non debet in verb. de catero & ibi Hoſt. n. 8. & Can. de conſ. & affin. Boer. quæſt. 264. num. 26. Rot. farin. 687. nu. 8. & 12. & ſeq. par. 2. Covar. ſub 4. decret. 2. par. cap. 8. art. 8. nu. 12. Ant. de Roſellis de legit. lib. 2. in princ. à n. 18. uſque ad n. 23. Mart. Laud. de legit. n. 87.*

& plur. seqq. Garc. de benef. par. 7. cap. 2. n. 39. & seqq. & n. 41. & seqq. & quoad vtrumq; forum proles fit legitima, *Io. And. in c. per venerabilem sub n. 30. hoc tit.* secus si Papa simpliciter dispensat, quia tunc solum ad illa prohibita admittitur, in quibus est dispensatum cum tales dispensationes sint odiosæ, *c. 1. in fin. de fil. presbyt in 6. Io. And. in d. c. per venerabilem sub num. 30.* Aliquando Pa-
27 pa † legitimat matrimonium ut ex nunc, *Pan. in c. per venerabilem num. 22. vers. ego pro concordia hoc tit. Covar. super 4. decret. 2. part. cap. 8. art. 8.* ut plerumque solet approbare ex maxima causa matrimonia in quibusdam gradibus à lege divina prohibitis contracta, *Io. And. in d. c. per venerabilem sub num. 30. vers. si dicat etiam in gradibus.* Mandatum
28 Pontificis † de dispensando ut conjuges maneant in matrimonio contracto non obstante impedimento canonico dirimente, & mandatum de legitimando filios jam natos, contenta in eadem gratia, non censentur connexa & dependentia, sed æque principalia, & filii non efficiuntur legitimi ob legitimum matrimonium subsecutum, quia tempore conceptionis aut nativitatis *l. nuper in fin. C. de nat. lib.* eorum, non poterit subsistere matrimonium obstante impedimento canonico, *Pan. in c. tanta num. 14. hoc tit.* sed provenit hæc legitimitas ex approbatione Papæ, qui ratificando matrimonium de facto contractum legitimat prolem in figura matrimonii susceptam, & licet gratia quoad matrimonium non possit habere effectum, debet tamen demandari executioni quoad legitimitatem, in qua non est impedimentum, *Rot. decis. 207. par. 1. divers. Felin. in c. sedes num. 2. de rescript. quiponit regul. & limitat. & ibi Can. c. si eo tempore de rescript. 6. Gonz. super reg. de mens. & alt. gloss. 5. §. 9. num. 57.* ordinarii sive vicarii quibus committuntur dispensationes matrimoniales & aliæ, non possunt quicquam accipere pro labore, receptione, & examinatione testium, vel alio quovis titulo, juxta decretum in dispensationibus matrimonialibus apponi solitum, quod pro illarum executione nihil muneris, aut præmii etiam sponte oblati capi possit, *Garc. de benef. par. 8. cap. 1. num. 102. usque ad 118. plures declarat. Concil. Trident. referent.* & ea clausula non obstante possunt subdelegare. *Garc. de benef. part. 6. cap. 2. §. 1. num. 105.* Matrimonium nullum ex defectu ætatis, † vel ra- 29
tione metus, convalidatur exspontanea post legitimam ætatem, aut cessationem metus, cohabitatione, vel si semel carnali copulæ consensum est, *c. insuper qui matrim. accus. poss. & ibi gloss. fin. & Can. c. ad id desponsat. & matrim.* eisdem modis convalidatur matrimonium nullum ex errore conditionis, *c. proposuit & c. fin. de conjug. serv.* Extra hos casus Iustinianus plures modos excogitavit legitimandi naturales proprie dictos. *Authen. quib. mod. nat. effic. legit. Auth. quib. modis nat. effi. sui Præpos. in c. per venerabilem §. quod autem. n. 17. tradit. 11. modos hoc tit. & ibi Can. Ang. Peruf. cons. 17. per totum.*

Spuriorum vero † ac cæterorum legiti- 30
matio conceditur per rescriptum, plenissima est quæ fit per subsequens matrimonium, plenior quæ fit à summo Pontifice dispensante super radice matrimonii, & hæc legitimatio, restitutiva à Doctoribus appellatur, *Butr. in c. per venerabilem num. 16. & ibi Can. hoc tit. Ant. de Rosell. de legitim. lib. 2. tit. legitimationis effectus num. 9. & seq.* plena quæ fit per rescriptum supremi Principis, *Achill. decis. 5. hoc tit. in fi. Socin. sen. in l. gallus §. si ejus sub num. 5. vers. quartus casus & ibi DD. ff. de lib. & posth.* & hæc legitimatio collativa appellari potest, quia noviter con-

fert

Digitized by Google

fert jus legitimationis non reſtituendo retro, *Præpoſ. in c. per venerabilem §. quod autem num. 19. Butr. num. 16. hoc tit. Ant. de Roſell. de legitim. lib. 2. legitimationis effectus n. 9. 10. & ſeqq.* alia eſt legitimatio diſpenſativa, de qua inferius dicetur.

Summus Pontifex per reſcriptum legiti-
31 † mare poteſt illegitimos in terris eccleſiæ in quibus ſummi Pontificis exercet auctoritatem, & ſummi Principis exequitur poteſtatem; *c. per venerabilem §. quod autem in fin. & ibi gloſſ. in verb. Beati Petri & §. rationibus*
32 † *hoc tit.* in terris & regionibus, aliis temporali juriſdictione ſubjectis non poteſt quoad hæreditariam ſucceſsionem, *Rot. deciſ. unica hoc tit. in nov. c. per venerabilem hoc tit. licet Hoſt. ibidem teneat contrarium*, niſi legitimaret circa radicem matrimonii, *c. tanta hoc tit. Pan. in c. per venerabilem ſub num. 22. hoc tit. & ex ſuprad.* aut etiam extra radicem matrimonii ex cauſis multum arduis, præſertim eos qui præter Romanum Pontificem inter homines ſuperiores alium non recognoſcunt, qui legitimandi habeat poteſtatem, aut recognoſcentes ſuperiorem vel eorum filios de conſenſu ſuperioris, *Pan. in c. per venerabilem num. 25. hoc tit.* vel niſi in ſpiritualibus, tunc tamen per quandam conſequentiam intelligitur etiam legitimare quoad alios honores ſæculares inhærentes perſonæ, puta, ut poſsit eſſe Iudex vel delegatus, & habere alias dignitates illegitimis interdictas: videretur ſiquidem monſtruoſum, ut qui legitimus ad ſpirituales fieret actiones, circa ſæculares actus illegitimus remaneret, ſed non quoad hæreditatem, *c. per venerabilem §. quod autem & ibi gloſſ. in verb. habeat poteſtatem & Pan. num. 22. & Can. communiter hoc tit.* Ratio eſt, quia primo caſu nulli fit præjudicium, ſecundo caſu fit, quia auferetur hæreditas venientibus ab inteſtato, & ſummus Pontifex in alienis regionibus quoad temporalia non eſt ordinarius, ſed in eis certis cauſis inſpectis temporalem exercet juriſdictionem, *c. per venerabilem & ibi gloſſ. in verb. certis caſibus notat dictos caſus & Can. hoc tit.* tum quia jus ſucceſsionis & acquiſitionis bonorum eſt diverſum & ſeparatum à jure legitimationis, quod recipit ipſam filiationem, ideoque inductum in uno non porrigitur ad aliud, *Bart. in l. is poteſt numer. 8. & ibi Iaſ num. 20. & ſeqq. & DD. communiter ff. de acq. vel omitt. hæred. Dec. in l. ſolet num. 9. ff. de juriſd. omn. Iud. Dec. in l. partum num. 15. C. de collat. Tiraq. in l. ſi unquam in verb. donatione largitus num. 317. plures cumulans Rot. deciſ. 505. num. 9. & ſeq. par. 1. diverſ.* & ſubreptio in uno non inficit aliud. *Rot. diverſ. deciſ. 614. num. 10. & 11. par. 1. Butr. in c. conſtitutus nu. 21. & ibi DD. de reſcript. Felin. in c. ſedes n. 2. eod. tit. c. ſi & tempore eod. tit. in 6.*

Imperator per reſcriptum legitimat † 33
circa temporalia in terris ſibi ſubjectis mediate & immediate, & Reges ac alii Principes, qui recognoſcunt Imperatorem in Dominum, de jure non poſſunt legitimare, quia legitimatio, famæ reſtitutio, interpoſitio auctoritatis in arrogatione, & ſimilia ſunt reſervata Imperatori, *Bald. in l. 1. num. 1. C. de jure aur. ann. Bald. in l. cum in adoptivus §. quæ in filio ſub num. 4. C. de adopt. Pan. in c. per venerabilem num. 10. hoc tit. Roſtaur. Caſtald. in tract. de Imper. quæſt. 110.* In terterris eccleſiæ, conſentientibus † patre & 34
filio, poteſt non ſubditam legitimare, etiam filium ſacerdotis, quoad bona ubique ſita, *Achil. deciſ. 7. hoc tit. infinitos cumulans gloſſ. in §. fin. in verb. participium Authen. quib. mod. nat. eff. ſui l. qui in Provincia §. fin. ff. de rit. nupt. Bald. in l. etſi contra C. de nupt. Præpoſ. in c. per venerabilem §. quod autem num. 70. & 81.*

hoc tit. latè caputaque decis. 146. cum 3. decis.

35 *seqq. par. 2.* ac filium ejus † qui habet uxorem, quia potest Imperator tollere obstaculum matrimonii, ne impediat legitimationem, & sufficit quod talis homo in genere potuerit habere filios legitimos. *Achil. decis. 5. hoc tit. Autheun. quib. mod. nat. effi. frt. §. illud vers. si quis ergo Franc. Aret. in l. ex facto num. 8. & seq. ff. de vulg. & pupill. & ibi*

36 *DD.* Clericum etiam in minoribus † constitutum legitimare non potest, *Achil. decis. 8. in princ. hoc tit. Dec. cons. 150. Marsf. sing 667. Anchar. in c. fin. sub 8. not. vers. quaro circa hoc de jud. in 6. & ibi gemin. & Can.* sed potest cum eo dispensare quoad bona patrimonialia; potest enim clericus prorogare jurisdictionem voluntariam Iudicis laici, ubi non requiritur citatio, nec tangitur persona, quia per istam dispensationem non subjicitur patriæ potestati. *Achill. decis. 8. n. 2. hoc tit. Covar. super quarto decret. 2. part. c. 8. §. 8. n. 19. in fin. Franc. in c. fin. §. si vero sub n. 5. vers. quid autem sit super rebus temporalibus de jud. in 6. & ibi Can.*

37 Creatio Comitis Palatini † est de reservatis summo Principi, *Rot. diu dec. 133. num. 2. p. 1. & decis. 253. num. 3. p. 2. 6. per venerabilem qui fil. sint leg. Authen. quib. mod. nat. effi. sui §. illud l. gallus §. & quid si tantum ff. de lib. & posth.* ac Comes creatus non potest de jure legitimare, quia facultas legitimandi non competit jure magistratus sed jure Cæsareo & reservato, & ita inspiciendæ sunt facultates concessæ Comitibus, *Bart. in l. Imp. n. 17. ff. de jurisd. omni Iud. Bald. in l. 1. in pr. C. de ver. aur. ann. Paris. cons. 12. n. 131. & seq. vol. 2. Rot. div. dec. 255. p. 2.* In concessa legitimandi potestate non comprehenditur legi-

38 timatio absentis † vel infantis, nisi in specie Comiti concessa fuerit, *Curt. sen. cons. 19 nu. 4. & 5. per l. jubemus C. de emancip. liber. Ang. de Perus. in l. inviti ff. de his qui sunt sui vel alien. jur.* ad effectum ut inviti vel ignorantes transeant in potestatem parentum, sed absens ac infans major factus, habita notitia legitimationem in absentia vel in minore ætate factam possunt ratificare, §. *illud tamen à nobis sanctum vers. generaliter Authen. quib. mod. nat. eff. sui Salicet. in l. jubemus C. de emancip. lib.* etiam post mortem patris, *Socin. sen. in l. gallus §. forsitan. num. 6. Iaf. num. 10. & 11. & DD. ff. de lib. & posth.* quia propter absentiam vel infantiam, non est absolute nulla legitimatio, sed habet implicitum statum validitatis, ac pendet à ratificatione. *Dec. cons. 55. num. 7. Achil. dec. 4. hoc tit. late Greg. 15. decis. 41. per tot. Soc. sen. in d. §. forsitan num. 5.* Imo sola scientia legitimationis sufficit sine contradictione pro ratificatione. *Iaf. in l. quæ dotis sub n. 7. ff. solut. matr. Covar. in epit. 4. decret. 2. par. c. 8. §. 2. n. 13. Boer. decis. 160. Greg. 15. dec. 82.* & proximus pubertati poterit legitimationem in infantia factam ratificare cum solennitatibus; *Soc. sen. in d. §. forsitan. sub n. 6. vers. secunda concl.*

Item non venit legitimatio naturalium, † 39 aut spuriorum, stantibus masculis legitimis, *gloss. in §. si vero in ver. in quib. Authen. quib. mod. nat. eff. sui & ibi DD. Iaf. in l. gallus §. & quid si tantum num. 93. & 104. & seqq. ff. de lib. & posth. Bald. in l. 2. num. 44. C. de servit. & aqu. Bald. in l. cum fil. ff. de testam. mil. Gail. obs. 142. num. 7. & seq. lib. 2. Mynsi. obs. 35. cent. 1.* nisi expresse & in specie concedatur, aut in facultate legitimandi essent apposita verba legitimandi quoscunque, vel, nec non, absque præjudicio eorum qui ab intestato deberent venire, *Achill. decis. 3. hoc tit. Cæsar. decis. 9. num. 7. & 8. de testam.* & tunc est necessaria citatio filiorum legitimorum, *Authen. præterea C. de nat. liber.* nisi in facultate Comitis esset apposita clausu-

la,

Digitized by Google

la, citatis vel non citatis illis de quorum præjudicio agitur, *Mohed. deciſ. 4. hoc tit. in princ. Bald ſin l. ita divus in princ. ff. de adopt. & ibi DD.* & in legitimatione non requiritur
40 cauſa publica, † ſed ſufficit cauſa particularis & honeſta, *Iaſ. in d. §. & quid ſi tantum n. 98. ff. de lib. & poſth. Bart. arg. §. cum autem impubes Inſtit. de adopt. late Mohed. deciſ. 4. hoc tit.* quia legitimatio eſt donum patris, & donum Prncipis, *Iaſ. in d. §. & quid ſi tantum n. 105.*

41 Differt legitimatio à diſpenſatione † ſive legitimatione diſpenſativa, legitimatio eſt quando quis reſtituitur plene natalibus, *Achil. deciſ. 5. hoc tit. l. 2. C. de jur. aur. ann. Auth. quib. mod. nat. eff. leg. ſit igitur Butr. in c. per venerabilem num. 17. & ſeqq. ubi ponit effectus legitimationis & Can. hoc tit. Iaſ. in rubr. ff. de lib. & poſth. n. 3. 5. & ſeqq. Ant. de Roſell. de legitimit. tit. legitimationis effectus n. 8. & 9. ubi tradit plures formas*, quamvis limitetur ſucceſſio, & apponatur clauſula ſine præjudicio venientium ab inteſtato, *Rot. diverſ. deciſ. 353. nu. 3. & ſeq. & deciſ. 355. & deciſ. 661. num. 3. & 4. par. 1. l. ſed ſi hoc §. patronum & §. ſeq. ff. de in jus voc. & ibi caſt. num. 5. & ſeq. Authen. ſed hodie C. de jur. aur. annul. pulchre Hut. Zuccard. in l. poſthumo n. 43 & ſeqq. C. de bon. poſſ. cont. tab. quam prat. lib. poll. Tiraq. in l. ſi unquam in verb. donatione largitus n. 317. & ſeqq. Gregor. 15. dec. 134. & deciſ. 135. & utrobique annot. & deciſ. 201 & ibi annot.* etenim cum per reſcriptum ſint effecti legitimi, ex conſequenti jus habent univerſale, & jus filiationis & agnationis, *arg. §. per adoptionem Inſtit. de legit. agn. ſucceſſ. & l. qui in adoptionem*
42 *ff. de adopt. Gail. obſ. 140. lib. 2. ubi enumerat caſ. in quibus legitimatus per reſcriptum non ſuccedit.* Validum eſt enim argumentum ab arrogatione ad legitimationem, *Iaſ. in rubr. ff. de lib. & poſth. num. 7. gl. fin. in l. 1. ff. ad municip. & in terminis noſtris Butr. in d. c. per venerabilem num. 17. & Can.* ac limitatio quæ fit de ſucceſſione, intelligitur in illis caſibus propriè, in quibus limitat, & quatenus de neceſſitate infert, nec ultra extenditur, *Rot. diverſ. deciſ. 353. num. 5. & ſeqq. & d. deciſ. 355. par. 1. l. 2. & Authen. ibi poſita C. de jur. aur. annul. cum ſimilib.* & licet non ſit ſimpliciter jus commune, ſi tamen non eſt alteri præjudicialis, dicitur privilegium & beneficium Principis in corpore juris clauſum & favorabile, *Authen. item ſine legitimis ibi & principis & legis dono C. de nat. lib. Gemin. in c. 1. §. ille vero ſub num. 3. de fil. presbyt. ord. vel non Rot. diverſ. deciſ. 505. num. 7. & ſeqq. par. 1.* Diſpenſatio vero eſt, quando fit reſtrictio circa ipſam reſtitutionem natalium, & tanquam exorbitans à jure communi eſt ſtrictè intelligenda, *Franc. in c. 1. n. 3 & ſeqq de fil. presbyt. in 6. Decius in c. at ſi clerici §. de adulteriis n. 93. & ſeq. de jud.* Diſpenſatus, quia non eſt plenè legitimus, nec habet jus univerſale filiationis, non contra tabulas, nec petit ſupplementum legitimæ, *Iaſ. in rubr. ff. de lib & poſth. num. 14. & ſeqq. Caſtr. in l. 1. num. 5. C. de jur. aur. ann. Caſtr. in l. 3. n. 9. C. de collat. Dec. in l. 1. ſub num. 1. C. de bon. poſſ. contr. tab.*

In legitimatione, aut diſpenſatione etiam ſpurii, non requiritur citatio † agnato- 42
rum, quia eorum præjudicium non eſt conſiderabile, *Pan. in c. per venerabilem num. 29. & ibi Can. communiter hoc tit. Achil. deciſ. 2. hoc tit. infinitos cumulans Gail. obſ. 142. in prine. lib. 2.* tum quia eſt voluntariæ juriſdictionis, *Præpoſ. in c. per venerabilem §. quod autem ſub nu. 72. verſ. quia ſuperius dixi de legitimat. hoc tit.* & ita ſervat ſtylus Archivii, quod nullum mandat citari, & nihil aliud curat niſi apponere clauſulam ſine præjudicio venientium ab inteſtato. Imo

Digitized by Google

nec dignatura Papæ procedit judicialiter citando, ſed attendit ad narrativam, etſi quid omittitur quod inducat ſubreptionem, remittit ad judicium contradictorium, & diſpoſitionem juris, *Rot. diverſ. deciſ. 569. in princ. & num. 1. part. 1.* niſi agna-
43 tis delata, † aut ab eis adita ſit hæreditas, *arg. l. 2. 4. & fin. ff. de nat. reſtit.* quia tunc legitimatio eſt juriſdictionis contentioſæ, *Præpoſ. in d. §. quod autem ſub num. 72. in fin. Ant. de Roſell. de legit. lib. 2. in princ. ſub num. 15. Martin. Laudenſis de legit. num. 120. &*
44 *ſeqq.* In ea qualitas † illegitimationis debet plenè narrari, *l. 1. ff. de nat. reſtit. c. per venerabilem in fin. hoc tit. & ibi Pan. num. 27. Menoch. de arbitr. jud. caſu 203. in princ. lib. 2. cent. 3.* in genere, non in ſpecie, aut in individuo, *Præpoſ. in d. c. per venerabilem §. quod autem num. 20. plures citans & numer. ſeqq. &*
45 fieri mentio † de filiis legitimis & naturalibus, ſi adſint, *§. ſi quis vero & ibi Angel. de Peruſ. num. 9. quib. mod. nat. effi. legit. Auth. præterea de nat. lib. Præpoſ. in d. c. per venerabilem §. quod autem poſt num. 27. verſ. & licet non*
46 *requiratur*, & requiritur legitimandi, † ac ejus patris conſenſus. *Authen. quib. mod. nat. effi. ſui §. illud tamen à nobis verſ. generaliter autem Auth. quib. mod. nat. effi. legit. §. ſed & aliud & ibi Angel. de Perus num. 7. per illum text.*

In cauſa matrimoniali ſive nativitatis aut
47 legitimitatis Iudex † competens eſt Epiſcopus non inferior Prælatus, *Pan. in c. cauſam & 1. num. 1. de off. deleg.* coram quo ſi
48 pars † vere paupertatem probaverit, & obtinuerit ſententiam favorabilem in prima inſtantia, non cogitur extra Provinciam, nec in ſecunda, nec in tertia inſtantia litigare, niſi pars altera alimenta & expenſas litis velit ſubminiſtrare, *c. cauſa omnes §. ad hæc ſeſſ. 24. c. 1. §. fin. de conſang. & affin.* quia ſumptus litis & alimenta ſunt ſubminiſtranda adverſatio collitiganti probata paupertate & præſumptione boni juris, *l. fin. C. de ord. cognit. l. ſi inſtituta §. fin. ff. de inoff. teſtam pulchre Franc. Aretin. in c. ſi qui teſtium num. 13. & ſeqq. de teſtib. Covarr. pract. quæſt. cap. 6. num. 5. in fin. & num. 6. Creſcent. deciſ. 8. de jud. Gregor. 15. deciſ. 189. & ibi late annot. & deciſ. 524. & deciſ. 534. & deciſ. 543.* contra regulam, quod nemo tenetur pecuniam propriam, aut proprios reditus collitiganti in ſumptus litis ſubminiſtrare, *l. Imperatores & ibi DD. ff. de tut. & rat. diſtrah. Greg. 15. deciſ. 263.*

Prohibetur Legatis, Nunciis, exceptis iis qui Legati à latere habent poteſtatem, *c. 1. de off. leg. Gamb. de auct. legat. à latere lib. 8. num. 6. & ſeqq.* Gubernatoribus eccleſiaſticis & aliis ne quarumcumque facultatum vigore, Epiſcopis in præfatis cauſis, eorum juriſdictionem præripiant, aut turbent, alias ipſorum proceſſus ordinationesve nullius ſunt momenti, atque ad damni ſatisfactionem partibus illati tenentur, *d. c. cauſæ omnes §. Legati ſeſſ. 24.* Ex quibus infertur, quod cauſa matrimonialis & legitimitatis aliis quam Epiſcopis † à ſede apoſtolica 49
non poſſit delegari, quia ſpectat ejus cognitio ad dignitatem epiſcopalem, *c. accedentibus de exceſſ. Prælat. & ibi Io. And. in princ. in ver. matrimonialibus.* & ita ſervat ſtylus Curiæ, quamvis jure decretalium poſſit committi cuicunque clerico, ſalva diſpoſitione c. ſtatutum de reſcript. in 6. *Pan. in c. 1. num. 10. de conſ. & affin. c. fraternitatis de frigid. & malef. gloſ. 1. in c. literas de reſtit. ſpol. & ibi Can.* Eſt autem Epiſcopus † Iudex com- 50
petens, non ſolum ſi inter ſponſos aut conjugatos eſt quæſtio, ſed etiam ſi cum filiis eorundem & aliis poſt parentum obitum, quia licet reſpectu filiorum ſufficiat probare

Digitized by Google

bare merum factum, illa tamen possessio adhæret rei spirituali & matrimonio, *Anchar. in c. lator. num. 3. hoc tit. dixi in princ. tit. de sponsa. & matrim.* etsi principaliter aditus
51 † fuerit super matrimonio, aut nativitate, poterit judicare de incidenti temporali quæstione, quæ venit accessoriè ad causam ecclesiasticam, *c. de prudentia de don. int. vir. & uxor. c. 1. hoc tit. Pan. in c. causam quæ & 2. num. 5. hoc tit.* verum non potest exequi sententiam suam latam super incidenti temporali, puta causa dotis contra laicum, in bonis laici sibi temporaliter non subjecti, sed laico Iudici executionem demandabit, *Ang. in l. fin. n. 5. C. de jud. Innoc. in c. significasti de off. deleg. n. 4.* si vero quæstio matrimo-
52 nilis † aut nativitatis incidat coram Iudice sæculari in causa petitionis hæreditatis vel alia, tunc non potest de ea cognoscere, sed debet eam remittere ad Iudicem ecclesiasticum, cui non potest præfigere terminum, infra quem eam expediat, *Pan. in d. c. de prudentia sub num. 2. de donat. inter vir. & c. Anchar. in c. lator. in 5. not. hoc tit. dixi in tit. de ord. cognit. §. 3. si judex &c.* & ecclesiasticus postquam cognovit de incidenti, non potest postea cognoscere de causa principali sæculari, sed remittit partes ad judicem sæcularem, *d. c. lator. & ibi Pan. num. 5. d. c. causam quæ & 2. & ibi Pan. num. 5. & Can. hoc*
53 *tit.* actor quoque contra † quem excipitur de illegitimitate coram Iudice sæculari potest adire Iudicem ecclesiasticum, ac petere ut præfigat excipienti terminum, intra quem teneatur probare sub pœna silentii, ac tunc coram eo non servatur ordo judiciarius, qualis termini præfixi locum non habet, quando reus principaliter committit causam super illegitimitate, sed tunc ordo judiciarius est secundus, *d. c. lator. & ibi pulchre Præpos. sub num. 7. Zab. in fin. Io. And. num. 2. & 3. Greg. 15. decis. 237. num. 4.*

Qui matrimonium accusare possunt vel contra illud testificari.

Titulus XVIII.

SVMMARIA.

1 *Sponsalia de futuro contrahenda impediuntur per simplicem assertionem accusantis.*
2 *Post contracta sponsalia per simplicem assertionem, non impeditur matrimonium contrahendum.*
3 *In matrimonij contractu sufficit ordinaria probatio.*
4 *Ad separandum matrimonium requiruntur probationes & testes omni exceptione juniores.*
5 *Iuramentum necessarium contra matrimonium à judice non est deferendum.*
6 *Semiplene probanti matrimonium potest deferre.*
7 *Eadem distinctio servanda est in juramento judiciali & voluntario, transactione & compromisso.*
8 *Matrimonium accusatur ad diversos fines quandoque ad totalem separationem, & si subest, impedimentum, quod conjuges remittere possunt, soli conjuges admittuntur.*
9 *Si impedimentum provenit ex peccato, vel induxit peccatum, quilibet admittitur, quibusdam exceptis.*
10 *Quando agitur de impedimento consanguinitatis, consanguinei proferuntur extranei, & inter extraneos proferuntur antiquiores de vicinia.*
11 *Fratres uxoris invitis conjugibus admittuntur ad disceptationem matrimonij.*
12 *Quan-*

Digitized by Google

12 *Quandoque agitur ad thori ſeparationem propter adulterium & ſoli conjuges admittuntur.*

13 *Quando agitur ad pœnam legalem ſive canonicam ob adulterium, & quilibet admittitur, maritus autem præcateris.*

14 *In matrimoniali cauſa admittuntur in teſtes nedum conſanguinei, ſed etiam parentes utriuſque ſexus tam ſuper conſanguinitate probanda, quam contractu matrimonij probando, quando ſponſa eſt ſuperior vel æqualis ſponſo.*

15 *Vbi ſponſa petit in virum ſe ſuperiorem, teſtimonium parentum non eſt aliquatenus admittendum.*

16 *Super aliis impedimentis, ut voti, cognationis, ſpiritualis, quilibet admittitur in teſtem.*

17 *Deſiderium victoriæ in totum rejicit in teſtem.*

18 *Intereſſe minus principale quam ſecundarium non repellit, ut ſi erat cuſtos, & virgo erat cognita.*

DIctum eſt de impedimentis impedientibus ac dirimentibus matrimonium, ad ſeparationes autem & divortia pervenitur per accuſationes & teſtimonia. Ideo præmittit hanc rubricam, ſponſalia de
1 futuro contrahenda † faciliter impediuntur per triplicem aſſertionem accuſantis, cui ſtatur, *c. præterea c. ad diſſolvendum verſ. denunciari de deſponſ. impub.* poſt contracta †
2 ſponſalia per ſimplicem aſſertionem non impediuntur matrimonium contrahendum, niſi fama loci concurrat, *c. cum in tua de ſponſ. & matr. c. ſuper eo de conſang. & affi* aut impedimentum probetur per unum teſtem, *c. ſuper eo §. ſuper illa & ibi Pan. n. 7. & Cande teſt.* In contractu matrimonii ſufficit
3 † ordinaria probatio, *Pan. in c. ſuper eo in 3. not. de teſtib. & atteſtatur Dec. conſ. 162. num. 13. & ſeqq.* Ad ſeparandum † matri- 4
monium contractum requiruntur probationes & teſtes omni exceptione majores, *c. 1. §. quocirca de conſang. & affin.* Iuramentum neceſſarium contra † matrimonium, 5
ut ſi quis jurare paratus ſit, matrimonium non eſſe contractum, à Iudice nulla ratione deferendum eſt, ſemiplene vero probanti † matrimonium, ſi pro eo in ſupplemen- 6
tum probationis jurare paratus ſit. Iudex conſideratis qualitatibus perſonarum & aliis circumſtantiis, juramentum neceſſarium poteſt deferre, *c. mulieri & ibi Pan. num. 6. & Can. de jurejur. latè Gail. obſer. 94. lib. 2. Franc. Marc. quæſt. 475. par. 2.* ſimilis diſtinctio † eſt ſervanda in juramento judicia- 7
li, & voluntario, ac tranſactione, compromiſſo, ut valeant delata & facta pro matrimonio, non autem contra matrimonium; quia non eſt in poteſtate partium diſſolvere matrimonium, *l. 3. & ibi gloſſ. in ver. agatur ff. de jurejur. & Bart. num. 2. & DD. communiter latè Gail. obſ. 94. lib. 2. nu. 13. & ſeqq. c. fin. & ibi gloſ. in ver. ſacramentum & Can. de tranſact.* eadem ratione ſententia pro matrimonio lata, ubi nullum ſubeſt impedimentum, tranſit in judicatum, contra matrimonium, aut pro matrimonio, quando ſubeſt perpetuum impedimentum lata, nunquam tranſit in judicatum, *c. lator. & ibi gloſ. fin. latè Felin. & Can. de ſent. & rejud. l. ait prætor. & ibi gloſſ. in ver. agatur ff. de jurejur.*

Matrimonium accuſatur † ad diverſos 8
fines, quandoque ad totalem ſeparationem perpetuo, *c. non debet de conſang. & affin. c. fraternitatis & ibi Pan. in 1. not. c. litera & ibi Pan. in 1. not. de frig. & malef.* & ſi ſubeſt impedimentum, quod conjuges remittere poſſunt, ut frigiditatis, arctationis, erroris conditionis, ſoli conjuges admittuntur, extrancorum enim non intereſt, unde eis in-

vitis

Digitized by Google

vitis possunt simul morari, *c. consultationi c. laudabilem §. quod si ambo de frig. & malef. c. proposuit. c. fin. de conjug. ser.* si vero im-
9 pedimentum provenit † ex peccato, vel inducit peccatum, ut consanguinitatis & affinitatis, &c. tunc quilibet admittitur, *d. c. tua nos de cogn. spirituali.* etiam perpetuo, exceptis absente, qui per scripturam matrimonium accusare non potest, *c. à nobis hoc tit.* eo qui accusat matrimonium propter quæstum, *§. significante hoc tit.* ac eo qui tempore denunciationis sine bannimentorum tacuit, nisi denunciationem probabiliter ignoraverit, vel juret de novo didicisse, & quod non obiit malitiose, *c. fin. hoc tit.* ista enim accusatio nulla longinquitate annorum tollitur, quia diuturnitas temporis non minuit peccatum, sed auget, tantoque sunt graviora crimina, quanto diutius infelicem animam detinent alligatam, *c. non debet in fin. de consang. & affi.* Consanguinei præ-
10 feruntur extraneis, † quando agitur de impedimento consanguinitatis, *c. videtur hoc tit. l. de tutela. C. de in integ. restit. min. 35. quæst. 6. in summa & ibi glos. & c. 1. 2. & seq.* si progenies tota defecerit, inter extraneos præferuntur antiquiores de vicinia, & maturiores ac veraciores, *c. 1. in fin. 35. quæst. 6.* Vxori agenti ad dissolutionem matrimonii contra maritum, qui tuetur matrimonium, debet maritus subministrare alimenta, *Pan. in c. ex parte num. 10. de accus. Surd. de alim. tit. 1. quæst. 118. Menoch. de præsumpt. quæst. 35. num. 18. plures cumulans Greg. 15. decis. 534. & ibi annot.* etiamsi habeat unde vivat, *Mynsi. obs. 64. cent. 1.* ac fra-
11 tres uxoris, † invitis conjugibus, admitti debent ad disceptationem matrimonii propter timorem collusionis, & injuriam quæ etiam fratres tangit, præsertim si pro interesse proprio comparent, & non tanquam conjunctæ personæ, *Specul. in §. debet sub nu. 5. hoc tit. arg. l. hæc autem ff. ex quibus caus. in poss. eat. Achil. decis. 1. hoc tit.* ut enim quilibet de populo admittitur ad impediendum & accusandum matrimonium, ita quilibet admitti debet ad reintegrandum matrimonium injuste separatum, vel separandum quoad vinculum, *Pan. in c. tenor. num. 7. de rejud.* Quando agitur ad thori † sepa- 12
rationem propter adulterium, soli conjuges admittuntur, quorum & non extraneorum interest, *c. tua §. si vero de procurat. c. quemadmodum de jurejur. c. per venerabilem §. præterea rex ipse qui fil. sint legit. & ibi Can.* cognitioque ejus spectat ad judicem ecclesiasticum privative quoad laicum, *c. tuæ de procur. Pan. in c. cum sit generale nu. 23. de for. compet. & ibi Can.* Quando agitur ad pœ-
nam † legalem sive canonicam infligendam 13
ob adulterium, quilibet admittitur, quod crimen sit publicum, *c. tuæ in princ. de procur. & ibi post gloss. Can. §. Item lex Iulia Inst. de adult.* maritus autem præ cæteris sine metu calumniæ, & ex præsumptione violenta intra sexaginta dies utiles jure mariti, postea jure extranei, *l. jure mariti & l. quamvis adulterij C. hoc tit. glos. 1. & 2. in c. tuæ de procurat. & ibi Can. c. maritis de adult.* & patri uxoris præfertur, *l. 2. §. fin. & l. seq. ff. de adult.* ejusque cognitio est mixti fori juxta qualitatem pœnæ, ad quam concluditur in libello, *Pan. in c. cum sit generale num. 23. de for. compet. & ibi pulchra add. Rom. sing. 674.*

Quisquis idoneus est ad accusandum matrimonium, est etiam idoneus testis in causa matrimoniali, *Pan. post Innoc. in rubric. hujus tit. circa fin.* Admittuntur in te-
stes † nedum consanguinei, etiam parentes 14
utriusque sexus, tam super consanguinitate probando, sive agatur ad conjungendum, sive dirimendum matrimonium, quam de

contractu matrimonii probanda, quia præsumuntur scire suam geneologiam, & in hujusmodi contractibus consanguinei & parentes solent intervenire, *c. videtur hoc tit.* quando sponsa est superior sponso, vel æqualis sponso, nisi appareat quod alter affectet illud matrimonium, vel ex circumstantiis eorum testimonium suspectum appareat arbitrio Iudicis, *Pan. in d. c. videtur num. 6. & ibi Boich. & Can. c. super eo & 2. & ibi Pan. num. 1. & num. 8. de testib.* ubi sponsa
15 petit † in virum se superiorem divitiis, nobilitate, potentia aut honore, testimonium parentum est suspectum, nec aliquatenus admittendum, *c. super eo & 2. in princ. de testib. & ibi Can.* sive quæratur de consanguinitate, sive de contractu matrimonii, *Pan. in d. c. videtur sub num. 6. hoc tit.* nisi concurrunt circumstantiæ propter quas judicaretur non suspectum, ut puta, quando nobilis diligebat multum plebeam fœminam, quam habere non poterat nisi cum ea contraheret, & parentes sint honesti, *Pan. in d. c. super eo & 2. num. 8. & ibi Butr. sub num. 9. & Can. communiter pulchrè Cæsar. dec. 2. num. 14. & decis. 3. 4. & 5. de spons & mat.* Super a-
16 lio impedimento † ut voti, cognationis spiritualis, quilibet admittitur in testem arbitrio Iudicis, qui in dubio stare debet pro matrimonio etiam clandestino, quia est favorabile, *c. videtur in fin. & ibi Boich. num. 2. & Can. hoc tit. c. fin. de re jud. latè Cæs. dec. 5. de spons. & mat.* plura enim specialia sunt constituta in matrimonio enumerata à Boich. in d. c. videtur num. 4. hoc tit. à me
17 suis locis annotata, Desiderium victoriæ † in causa matrimoniali in totum rejicit testem, *Pan. cons. 15. num. 30. vol. 2. Cæsar. decis. 3. num. 12. de testib. arg. l. fin. ff. de testib. & c. fin. cod. titul. in 6.* nisi reddat bonam rationem, *Cæsar. decis. 4. num. 6. & decis. 13. num. 9. de testib. c. cum causam & ibi post gloss. in verb. de causis Pan. & Can. de testib. c. si habes & ibi post gloss. in verb. idonei Can. 24. quæst. 3.* Interesse minus Principale † quam secun- 18
darium testes non repellit, ut si erat custos, & virgo erat cognita, quia injuriæ afficiuntur consanguinei non famuli, *Cæs. decis. 13. sub num. 9. de testib. l. 6. Cornelia & ibi glos. in verb. eorum Bart. & DD. ff. de injur. l. unica in princ. C. de rap. virg. &c. & ibi Bald. nu. 5. & DD.*

De divortiis.

Titulus XIX.

SVMMARIA.

1 *Divortium est viri à muliere, vel mulieris à viro legitima separatio.*

2 *Vxor pendente lite divortij est alenda à viro & debet habere sumptus litis.*

3 *Divortij causæ enumeratæ in titulis ff. & codicis hodie non obtinent, & jure canonico tres sunt causæ legitimæ, propter quas matrimonij consummati fit divortium quoad thorum & mutuam servitutem, injunctâ utrique continentiæ prima & fornicatio spiritualis sive hæresis.*

4 2. *Magna viri sævitia.*

5 3. *Fornicatio sive adulterium.*

6 *Excipiuntur à tertia causa septem casus hic enumerati.*

7 *Divortij sententiam fert solus episcopus.*

8 *Super parentela notoria & manifesta ex officio inquirit.*

9 *Conjuges non possunt se separare absque judicio ecclesiæ etiam ob notoriam & publicam parentelam.*

Excipe quia propter fornicationem spiritualem in qua pertinaciter persistit,

licitum

licitum est innocenti redire propria auctoritate.

10 *Fornicatio carnalis semel commissa sufficit ad divortium.*

11 *Innocens potest fornicantem invitam sibi reconciliare.*

12 *Probatur confessione fornicantis, cui statur in separatione quoad thorum.*

13 *Impedimenta matrimonium dirimentia confessione conjugum non probantur.*

1 PROBATO impedimento dirimente, aut adulterio, fit divortium, quod est viri † à muliere, vel mulieris à viro legitima separatio, non enim homo separat, quos pœna damnat, quos reatus accusat, quos maleficium coarctat, *c. quos Deus* 23. *quæst.* 2. Dicitur à diversitate mentium, quia hi, qui matrimonium distrahunt, in partes diversas eunt, *l.* 1. *ff. de divort.* uxor pendente lite divortii, etiamsi ipsi accusat matrimonium ex aliqua causa consanguinitatis vel affinitatis, interim est alenda à marito & debet habere sumptus litis, *Pan. in c. ex parte num.* 10. *& ibi Felin. circa fin. & Can. de accusat. Menoch. de præsumpt. q.* 35. *lib.* 1. *num.* 19. *Afflict. decis.* 152. *Surd. de aliment. tit.* 1. *quæst.* 118. *per totam Gregor.* 15. *decis.* 534. *& ibi annot.* De impedimentis dirimentibus vinculum matrimonii sub suis titulis, de dissolutione matrimonii quoad vinculum per sponsæ vel sponsi de præsenti ingressum in monasterium, supra de conver. conjug. nec non per dimissionem infidelis nolentis ad fidem converso cohabitare, dictum est supra de
3 conver. in fid. Causæ divortii † enumeratæ in titulis ff. de divort. & C. de repud. &c. hodie non obtinent, quia jure canonico tres sunt causæ legitimæ, propter quas matrimonii legitimi & consummati fit divortium, non quoad fœdus seu vinculum matrimoniale, *c. per venerabilem* §. *videbatur,* §. *præterea rex ipse in fin. qui fil. sint legit.* sed quoad thorum & mutuam servitutem, injuncta utrique continentia, *d. c. ex literis hoc tit. c. licite c. fieri c. placuit* 32. *quæst.* 7. *c. tua nos de jurejur. c. significasti hoc tit.* 1. est fornicatio spiritualis sive hæresis, *c. quæsivit c. quanto* §. *si vero alter hoc tit.* 2. Magna viri † sævitia, adversus quam mulieri caveri 4 idoneè non poterit, *c. literas* §. *fin. c. ex transmissa de restit. spoliat. & utrobique Can.* 3. Fornicatio sive † adulterium, 32. *quæst.* 5 7. *in summa & c.* 1. *& 2. & per totum,* de quo maritus potest accusare uxorem, licet tempore adulterii & ante illud denegaverit sibi providere de necessariis, debuit enim uxor agere contra virum & petere alimenta, *Pan. in c. ex literis in* 3. *not. hoc tit.* excipe à tertia causa septem † casus, 1. est, quando is qui & agit ad divortium, de fornicatione convincitur, *c. si de adult.* 32. *quæst.* 6. *in summa & c.* 1. imo si post separationem auctoritate ecclesiæ factam, innocens non continet, debet matrimonium reintegrari, *c. ex literis hoc tit. c. fin. & ibi gloss. mag. de adult. & ibi Pan. num.* 3. *& seq.* officio Iudicis, facta hinc inde adulterii etiam post sententiam commissi compensatione, quia sententia super divortio quoad thorum non in toto transit in rem judicatam, *Pan. in d. c. ex literis num.* 21. etiamsi jurassent se ulterius non repetituros, *c. tua nos de iureiur.* 2. quando vir uxorem prostituit *c. discretionem* §. *quod si de eo qui cogn. consang. uxor. & c.* 3. quando mulier credens maritum mortuum nupsit alteri, quam maritus rediens tenetur recipere sine fornicationis exceptione, *c. cum per bellicam & cc. seqq.* 33. *quæst.* 1. *& 2.* 4. Si quis falso simulans se maritum, lectum uxoris intravit & eam cognovit, *c. in lectum* 34. *quæst.* 1. *&* 2. 5. si mulier fuerit oppressa *c.*

propoſito 32. *quæſt.* 5. vi abſoluta, & non conditionata *c. ex litteris hoc tit.* 6. quando maritus reconciliat ſibi uxorem adulteram, *c. ſi quis uxorem & c. ſeq.* 32. *quæſt.* 1. 7. quando paganus repudiata prima uxore, cum ſecunda contraxit, & convertitur ad fidem, poſt baptiſmum adhærebit primæ repudiatæ ſi ad fidem converti voluerit, etiamſi illa cum alio contraxiſſet, ſecus ſi fuiſſet fornicata *c. gaudemus* §. *qui autem & ſeq. & ibi Pan. num.* 8. *& ſeqq. hoc tit.* Sen-
7 tentiam divortii † fert ſolus epiſcopus, ad cujus notitiam tantum ſpectant cauſæ matrimoniales ex diſpoſitione Concilii Tridentini *c. cauſa omnes* §. *ad hæc ſeſſ.* 24. Su-
8 per impedimento parentelæ † notoriæ & publicæ ſive manifeſtæ, aut de qua fama eſt in loco, epiſcopus ex officio inquirit, & compellit, ut quicunque veritatem ſciret, perhibeat teſtimonium, & illicitè contracta matrimonia adhibita gravitate poteſt diſſolvere, *c. porro* §. *fin. & ibi poſt gloſ. in verb. ſeu publica Can. hoc tit. c. notificamus & cc. ſeqq.* 35. *quæſt.* 6. imo quilibet tenetur eam denunciare eccleſiæ, *c. tua de cogn. ſpirit.*
9 Conjuges vero non poſſunt † ſe ſeparare abſque judicio eccleſiæ, etiam ob notoriam & publicam parentelam, non ſolum quando diſſolutio tendit ad ſubſtantiam vinculi, *c. porro hoc tit. & ibi Butr. in* 1. *not. & num.* 12. *& Can* ſed etiam quando agitur de diſſolutione reſpectu mutuæ ſervitutis & cohabitationis, *cap. litteras & ibi gloſ. in verb. diverſis & Can. de reſtit. ſpol. Butr. in d. c. porro num.* 12. *Pan. in c. tua nos & 2. num.* 1. & 2. *de jurejur. Navar. in c. divortium de pœnit. diſt.* 1. *Greg.* 15. *deciſ* 294. non enim poteſt ſacramentum reſcindi ex ſola opinione conjugum, ideoque conjunx poteſt compelli per excommunicationem ad recipiendum conjugem incautè dimiſſam, *c. porro in princ. in hoc tit.* propter ſpiritualem fornicationem, in qua pertinaciter perſiſtit, licitum eſt innocenti recedere propria auctoritate, *c. de illa hoc tit. c. idololatria c. non ſolum* 28. *quæſt.* 1. nec compellitur per eccleſiam redire ad perſeverantem in infidelitatis errore, *c. non ſolum* 28. *quæſt.* 1. ſed ei, cum reverſus fuerit redditur, ſive propria auctoritate receſſerit, ſive judicio eccleſiæ fuerit abſoluta, & ſi reverti noluerit, per eccleſiam compellitur, *d. c. de illa hoc tit. gloſ. fin. in c. fin. de converſ. conjug. & ibi Dd.* quia per pœnitentiam eſt ſanatus, *c. cum renunciatur & c. ſeq.* 32. *quæſt.* 1. niſi receſſerit judicio eccleſiæ, & velit intrare religionem, quo caſu non compellitur redire ad converſam. *c fin. de converſ. conjug.* Carnalis for-
10 nicatio ſemel commiſſa † ſufficit ad divortium, & non requiritur perſeverantia, propter quam non licet recedere propria auctoritate, ſed tantum auctoritate eccleſiæ, & pendente judicio interim alteruter, jure quod habet in altero, privari non poterit, *c.* 2. *ut lite pendente &c.* ac poteſt innocens, ſi
11 vult, † reconciliare ſibi fornicantem invitam, etiamſi fuerit ſeparata judicio eccleſiæ, *Pan. in c. ex litteris in fi. hoc tit.* ſed non cogitur, *d. c. de benedicto* 31. *quæſt.* 1. quia ſententia lata fuit in favorem non delinquentis, *c. gaudemus de converſ. conjug. Pan. in d. c. ex litteris num.* 12. *hoc tit. arg. l. unica* §. *accedit verſ. neque enim & ibi gloſ. allegat. concord. C. de rei ux. act.* Ratio diverſitatis eſt, tum quod in fornicatione carnali anima & corpus polluitur, in ſpirituali anima tantum, *cap. non* 28. *quæſt.* 1. tum quia ſi maritus cognoſceret uxorem poſt carnalem fornicationem poſtea ea mortua propter defectum ſacramenti non poteſt promoveri ad ordines, & ſic præjudicium ei fieret ſi cogeretur, *c. ſi cujus uxorem & ibi gloſ. in ver. admitti c. ſilaici*

34. *diſt.*

34. *dist.* Præterea carnalis fornicatio pro-
12 batur confessione † fornicantis facta in judicio, cui statur in separatione quoad thorum, *c. ex litteris & ibi Pan. n. 2. hoc tit.* Im-
13 pedimenta vero dirimentia † matrimonium confessione conjugum non probantur, *c. super eo de eo qui cogn. consang. uxor &c. & ibi glos. 1. & Can.* quia in fornicatione agitur de confitentis solius præjudicio, qui perdit quod prius habebat in conjuge, *c. distretionem §. fin. de eo qui cogn. cons. uxor. & c. quidam de convers. conjug.* & innocens in fornicante retinet, quia peccata suos tenent auctores, *l. sancimus C. de pœnit.* secundo casu vero confessio non fit principaliter contra confitentem, sed pro se & contra matrimonium ad cujus separationem agit, *glos. 1. in d. c. super eo de eo qui cogn. cons. uxor. & c.* quod recipit indissolubilitatem à solo Deo, *c. quos Deus 33. quæst. 2. c. 1. 35. quæst. 10.* Sententia in causa matrimonii non transit in rem judicatam & revocatur, quandocunque error detectus fuerit, *c. lator de re jud. & ibi glos. in verb. permanere Gail. obs. 112. lib. 1.*

De donationibus inter virum & uxorem & dote post divortium restituenda.

Titulus XX.

SVMMARIA.

1 *Donatio propter nuptias non est sine matrimonio prout nec dos, sed matrimonium sine ea & dote celebrari potest.*

2 *Introducta est ut mulieribus magis sit cautum pro dote & ob alias sex causas hic explicatas.*

3 *Fructus rerum donatarum propter nuptias percipit maritus & sunt mariti pro sustentandis oneribus matrimonij.*

4 *Dos dividitur in profectitiam & adventitiam, profectitia dicitur quæ à patre vel à paterno avo profecta est de bonis vel facto ejus.*

5 *Adventitia est quæ datur ab extraneo, vel quæ non profectitia à patre tanquam patre.*

6 *Profectitia redit ad patrem si erat in potestate filia, quando filia præmortua est in matrimonio.*

7 *Præmortuo marito dos communis est patri & filiæ.*

8 *Si filia fuerit emancipata, dos sine stipulatione expressa ad patrem non revertitur.*

9 *Pro dote adventitia actio competit filiæ etiam invito patre & præmortua filia in matrimonio transit ad filios hæredes.*

10 *Dos alia est æstimata, alia inæstimata.*

11 *In dote inæstimata maritus præstat dolum, culpam, ac diligentiam.*

12 *Æstimatio fit dupliciter ut sciatur an res dotalis fit facta deterior, & res ipsa est in dote.*

13 *Aut æstimatio facit emptionem quod in dubio præsumitur & periculum rerum dotalium pertinet ad maritum.*

14 *De dote actio cessa extraneo per mulierem an gaudeat privilegio.*

15 *Acconcium quando sit restituendum.*

16 *Donatio propter nuptias adæquata est doti.*

17 *Ex consuetudine vel nulla sit donatio vel alia forma vel minor, & nulla etiam donatione facta dos constituta tenet.*

18 *Pro donatione propter nuptias consequenda uxor habet jus tacitæ hypothecæ sed non jus prælationis.*

19 *Paraphernalia sunt bona quæ habet mulier præter dotem.*

20 *Quæ si maritus permittente uxore administret & nomina seu fœneratitias cautiones marito dederit, ex sola traditione instrumentorum, maritus censetur constitutus procurator ad exigendum nulla ratihabitione ab eo exigenda.*

21 *Si alias res extra dotem marito dederit non fiunt mariti, ac fructus ex eis etiam vo-*

luntate mulieris perceptos tenetur restituere, si extent consumptos, si fuerint industriales lucratur, nam [illegible]les magnos tenetur restituere.

22 *Aut non constat de voluntate mulieris tacita aut expressa, quod marito administrationem permiserit & cogitur maritus indistincte omnes fructus restituere.*

23 *Ex paraphernis in pecunia numerata fructus mulieri non debentur.*

24 *Receptitia bona uxoris sunt, quæ dum dos daretur ex bonis suis sibi retinuit nec voluit esse in mariti potestate.*

25 *Donatio quæ constante matrimonio inter conjuges fit ex qua alter est locupletior & pauperior, alter efficitur firmitatem non habet.*

26 *Confirmatur obitu donatoris quando non excedit legitimam quantitatem.*

27 *Aut specialiter per donatorem in ultima voluntate.*

28 *Quibus casibus obitu donatoris non convalescat.*

29 *Iudex ecclesiasticus potest adiri principaliter super divortio, & si sententiam divortij ferat, debet pronunciare dotem restitui.*

30 *Item matrimonio prius separato potest principaliter adiri super restitutione dotis.*

31 *Dos ad quem redeat aut cui applicetur separato matrimonio.*

DIVORTIO ficto, aut dos & donatio propter nuptias restituuntur, aut fisco applicantur, *c. 1. & 2. hoc tit. §. si adversus Instit. de nupt.* de quibus subjungit, omissis eis quæ in Instit. Imp tit. de donat. §. pen. traduntur de donatione propter nuptias, ea variis nominibus nominatur, Antipherna ab anti, quod est contra, & pherna, id est dos, quasi contra dotem donatio, *l. cum multa C de donat. propter nupt. & ibi glos. in ver. antipherna.* sponsalitia largitas, *Authen. eo decursum C. de donat. propter nupt. Authen. sive a me C. ad SC Vellejan.* dotalitium, *c. plerumque hoc tit. & ibi glos. pen. & Can.* non est † si- 1
ne matrimonio, prout nec dos, sed matrimonium sine ea & dote celebrari potest, *l. cum multæ vers. quare enim C. de donat. propter nupt. l 3. ff. de jur. dot.* introducta est, ultra hypothecam & privilegium prælationis, omnibus creditoribus sive tacitam sive expressam hypothecam tempore anteriorem habentibus juxta obs. Mynsi. 13. cent. 4. ex C assiduis C. qui potior. in pign. habeat, explicata per Covar. var. resol. lib. 1. cap. 6. ut mulieribus magis cautum † sit de dote, 2
ut scilicet dote à marito malè consumpta, vel soluto matrimonio uxor habeat unde damnum acceptum resarciat, *d. l cum multæ vers. fin. in princ. C. de donat. ante nupt. c. nuper in fin. hoc tit.* transit enim dominium rei donatæ propter nuptias ipso jure in uxorem, ita ut ei rei vendicatio competat, *Authen. permissa C. de donat. ante nupt. 2.* maritus rem immobilem, aut etiam mobilem quæ servari potest sive à se sive ab alio pro se datam propter nuptias, non potest alienare neque obligare, etiam consentiente uxore, nisi & secundo post biennium profiteatur, & aliæ res jure sint, quibus uxori consuli possit, *Authen. sive à me C. ad SC. Vellejan. & ibi Bart. & Dd.* non solum tempore contractus, sed etiam tempore quo uxor agit, aut agere potest, *Pan. in c. pervenit in 1. not. de empt. & vend. & ibi Can.* absque his enim, neque si frequenter consentiat lædetur, & alienatio sive obligatio quantum ad mulierem pro non scripta & pro non dicta habetur, *Auth. sive à me C. ad SC. Vellejan.* res vero dotalis immobilis etiam servata prædicta firma d. Authen. sive à me, non potest alienari, *Bart. post glos. in verb. & multo magis in d. Authen.*

Authen. sive à me num. 1. 3. marito committente adulterium uxor lucratur donationem propter nuptias, sicut vir propter adulterium uxoris, dotem, *c. plerumque hoc tit. & ibi Pan. n. 6.* 4. quando maritus vergit ad inopiam vel incipit male uti substantia sua, etiã constante matrimonio, uxor agere potest tam ad dotem quam donationem propter nuptias, *l. ubi adhuc cum authen. ibi posita C. de jur. dot. l. si constante & ibi Bart. & Dd. ff. solut. matr. Pan. in c. pen. n. 12. hoc tit. Gail. obs. 83. cum duabus seqq. obs. lib. 2.* sed maritus evitat restitutionem dotis, quæ consistit in pecunia, per satisdationem qualem dare potest de ea conservanda, vel mercatori dos committitur, ut de parte honesti lucri, non certæ quantitatis, puta ut dentur decem annua pro quolibet centenario, *glos. addit. in §. de illa in verb. & ideo Instit. de societ. Pan. in c. per vestras num. 8. in fin. hoc tit.* maritus onera matrimonii possit sustinere arbitrio Iudicis, in alternativis enim juris optio datur Iudici, nisi verba dirigantur ad partem, *c. per vestras & ibi Pan. num. 14. hoc tit.* potestque pecunia deponi apud mercatorem ex pacto, ut capitale sit salvum & de lucro solvatur certa pars uti dictum est, *§. de illa in fin. Inst. de societ. Rot. divers. decis. 763. à num. 17. utque ad finem par. 1. Covar. var. resol. lib. 3. c. 2. ubi ponit tres conclusiones tom. 2.* vel cum eo fieri pactum de assecuratione summæ dotis, recepta aliqua competenti mercede, *Rota Farinac. decis. 304. par. 2. tom. 1. num. 7. & seqq. usque ad fin. Dec. cons. 7. l. hoc jure §. labeo ff. de donat. & ibi post glos. Bart. & Dd. Covar. var. resol. lib. 3. c. 2. num. 5. Lupus in c. navigante in præfat. num. 11. de usur.* & ratio administrationis pecuniæ datæ ad ratificandum, solum peti poterit in fine anni, *l. nemimem C. de suscept. & arcar. lib. 10. Ram. sing. 121. & ibi addit plures cumulans Isa. in §. sequens num. 43. Inst. de act. Cap. Tholos. decis. 447. 5.* fortius jus habet mulier in rebus sibi donatis propter nuptias pro dote recuperanda, quam in aliis rebus mariti, quia in his uxor potest renunciare unico consensu juri hypothecarum *l. etiam l. jubemus C. ad SC. Vellejan.* in rebus donatis propter nuptias non potest, sed requiritur secundus consensus mulieris post biennium uti dictum est, *Pan. in c. pervenit num 9. circa fin. de empt. & vend. 6.* pactum quod fit de lucranda dote extenditur in favorem mulieris ad donationem propter nuptias, de qua lucranda nihil dictum est, ut sicuti maritus ex pacto lucratur dotem præmortua uxore, ita uxor lucratur illam donationem præmortuo viro, *l. cum multæ §. fin autem donatio C. de donat. ante nupt. c. fin. in fine & ibi Pan. n. 12. hoc tit.* etiam in donatione propter nuptias & dote promissa ac nondum soluta, *l. cum post §. sed is de quo ff. de adm. & peric. tut. & ibi glos. in ver. habet dotem Gail. obs. 79. lib. 2.* fructus rerum donatarum propter nuptias percipit † maritus, & sunt mariti pro 3 sustinendis oneribus matrimonii, *l. ubi adhuc & ibi glos. in verb. ad sustentationem C. de jur. dot. & Dd.*

Dos à muliere, vel ejus patre, vel quovis alio, marito vel ejus patri propter onera matrimonii datur, ut perpetuo sit penes eum, *l. 1. l. cum pater. l. promittendo ff. de jur. dot.* data in primo matrimonio, in secundo censetur repetita, *l. dotem l. divus severus ff. de jur. dot.* prædium non dicitur dotale, aut res pro dote assignata dotalis nisi secuta traditione, *l. de divisione ff. sol. matr. l. dotale §. 1. ff de fund. dotal. glos. in l. 1. §. univers. ff. pro dot. Gail. obs. 79. lib. 2. num. 9.* dividitur in profectitiam † & adventitiam. Profectitia di- 4 citur quæ à patre vel à paterno Avo profecta est de bonis vel facto ejus, *l. profectitia*

digeſt. de jur. dotal. etiamſi conſtituta ſit pro filia emancipata, quia non jus poteſtatis, ſed parentis nomen dotem profectitiam facit, *d. l. profectitia §. ſi pater pro filia emancipata*
5 *Mynſ. obſ.* 32. *cent.* 5. Adventitia eſt † quæ datur ab extraneo, vel quæ non proficiſcitur à patre tanquam à patre, ut ſi extraneus dederit patri, ut daret in dotem pro filia, vel pater debebat filiæ & ejus voluntate dedit in dotem viro, *d. l. profectitia § ſi quis cer-*
6 *tam & §. ſeqq.* Profectitia redit ad † patrem diſſoluto matrimonio, ſi erat in poteſtate filia jure poteſtatis, *l. conſtitutus C. de bon. quæ lib. &c.* vel tacitæ ſtipulationis duobus concurrentibus, quod dotans ſit de aſcendentibus paternis, & habeat in poteſtate, non jure ſucceſſionis, *l. unica §. accedit C. de rei uxor. act. & ibi gloſ. & Dd.* quando filia præmortua eſt in matrimonio etiam extantibus liberis: *l. dot. à patre & ibi gloſ. mag. & Dd. C. ſolut. matr. quemad. Bart. in l. poſt dotem num.* 29. *ff. ſolut. matr.* præ-
7 mortuo marito dos † communis eſt patri & filiæ, & non ſolum in exigenda, ſed etiam in ſolvenda dote utriuſque voluntas exquiritur, nec alter alterius conditionē deteriorē facere poteſt, *l. filia C. ſolut. matr. l.* 2. *§. quod ſi in patris & l.* 3. *ff. ſolut. matr.* ſed ſi pecunia ad patrem pervenerit, actio de dote utriusque tollitur, *l.* 3. *in fine ff. ſolut. matr.* quia videtur filia patri conſentire niſi evidenter contradicat, *l.* 2. *§. voluntatem ff. ſolut. matr.* nec patri licet, filia denuo nubente, dotem diminuere, niſi forſan ſubſtantia ejus decreſcat aliqua fortuita clade: *Authent. ſed quamvis C. de rei uxor. act.* ſi filia fuerit emanci-
8 pata, † dos ſine ſtipulatione expreſſa ad patrem non revertitur cum ipſa mulier videatur ſtipulari cum ab extraneo datur, extraneus autem dicitur qui eam non habet in poteſtate, *d. §. accedit C. de rei uxor. act.* tum quia per emancipationem conſolidatur actio dotis filiæ, *l. unica §. videamus C. de rei uxor. act. l.* 2. *§.* 1. *ff ſolut. matr.* ergo ſi conſolidatur jam quæſita patri, multo magis impeditur acquiri poſt emancipationem, *Bald. in l. profectitia §. ſi pater pro filia emancipata ff. de jur. dot.* Pro dote adventitia, actio competit † filiæ etiam invito patre, 9
Bart. in l. poſt dotem num. 25. *ff. ſolut. matr.* & diſſoluto matrimonio redit ad filiam, *c.* 1. *& 2. & c. fin. §. ſane hoc tit.* & deſinit eſſe dotalis poſtquam eſt reverſa in poteſtatem mulieris, & poteſt alienari, *Bald. in l.* 1. *num.* 1. *C. ſine cenſ. vel reliquis l. aliam ff. de novat.* præmortua vero filia in matrimonio tranſit ad filios hæredes, *Authen. in ſucceſſione C. de ſuis & legit. lib. l. quod ſcitis C. de bon quæ lib. Bart. in d. l. poſt dotem n.* 26. *ff. ſolut. matr.*

Altera diviſio eſt, quod dos alia eſt æſtimata, † alia inæſtimata. In re dotali inæſti- 10
mata maritus, † ac pater mariti dotem acci- 11
piens, præſtat dolum ac culpam, qui ſui cauſa dotem accipit, *l. in rebus* 1. *& ibi gloſ.* 1. *& l. in rebus* 14. 2. *ff. de jur. dot.* ac diligentiam qualem ſuis rebus adhibere ſolet, *l. ſi conſtante §. ſi maritus ff. ſolut. matr. & ibi gloſ in ver. culpanda l. in rebus* 1. *& ibi gloſ.* 1. *ff. de jur. dot.* de caſu fortuito non tenetur, ſed res melior & deterior fit mulieri, *l. plerumque in princ. ff. de jur. dot. l. cum poſt §. fin. in fine ff. de jur. dot.* fructus ejus, non tamen partus ancillæ, *l. plerumque §. ſi ſervi ff. de jur. dot.* cedunt mariro pro oneribus matrimonii, *l. pro oneribus C. de jur. dot. d. l. plerumque §. ſi ſerv.* æſtimatio fit dupliciter † ut ſciatur an 12
res dotalis facta ſit deterior, & res ipſa eſt in dote, non æſtimatio, ſed ſi eſt deteriorata etiam uſu mulieris *l. æſtimata ff. ſolut. matr. d. l. plerumque in princ. ff. ſolut. matr.* debet reſtitui pretio taxato, nec ultra quicquam peti poteſt, & tenetur maritus de dolo, culpa, &

pa,& diligentia , non de caſu fortuito, *l. ſi inter vir. & uxor. & ibi gloſ. fin. Bald, & Dd. C. de jur. dot. l. cum poſt. §. cum res in dotem ff. de jur dot. l. æſtimatio ff. ſolut. matr. l.* 1. *C. ſolut.*
13 *matr.* aut æſtimatio facit emptionem , † quod in dubio præſumitur,quamvis res dotales mulier in uſu habeat, *l. cum poſt §. fin. verſ. pen ff. de jur. dot. gloſ.* 1. *in l ſi inter vir. C. de jur. dot & ibi Dd. l. cum fundus ff. locat. l. quoties C. de jur. dot. Greg.* 15. *deciſ.* 573. *nu.* 4. *& 5. & ibi late annot.* periculumque rerum doralium ad maritum pertinet,etiamſi mulier eas attriverit, *l. plerumque ff. de jure dot.* & mulier tenetur actione ex empto , ut præſtet quæ præſtanda ſunt , *l. cum dotem C. de jure dot.l. ex conventione C.de pact.l. quoties ff. de jure dot.* ſed in caſu reſtitutionis repetitur actione de dote;quia non ſimplex venditio fit,ſed dotis cauſa, *l. quoties §. quæ ſententia ff. de jur. dot. gloſ.* 1. *in d. l. cum dotem & ibi Bald num.* 4. *C. de jur. dot.* tum quia brevi manu mulier videtur recepiſſe pretium,& ſic ſublata eſt actio ex vendito,& ipſum in dotem convertiſſe. *l. ſane videndum ff. de jur. dot. arg. l. ſingularia ff. ſi cert. pet.*
14 Quando mulier ceſſit actionem de dote † alteri,quo caſu eſt utilis,& is eam intentet, non habet amplius illa privilegia quæ habuiſſet ſi intentata fuiſſet directa per ipſam mulierem, *Bald. in l.* 1. *num.* 6. *C. de privil. fiſci Iaſ. in l. cum fundus §. ſervum tuum num.* 15. *ff. ſi cert. pet. Mynſing. obſer.* 3. *cent.* 3. *ubi cumulat privilegia actionis de dote.* Acconcium
15 † ſive præparamentum ſeparatim à dote datum non eſt reſtituendum,*l. ſi ego §. fin. & ibi gloſ. in ver. commiſſa de jur. dot. theſ. dec.* 195. *num.* 6. ſed reſtituendum eſt quando eſt datum ſimul cum dote,ita ut conſtituat unicam ſummam cum dote. *Pariſ conſ.* 95. *num.* 15. *vol.* 2. *Card. Seraph. deciſ.* 126. *& deciſ.* 132. *l. inter ſocerum §. cum inter patrem*

& ibi gloſ. in verb. ſeparabitur ff. de pact. dot. Theſaur. 195.

Donatio propter nuptias adæquata † eſt 16
doti,ſicut enim dos ante & poſt matrimonium conſtitui,ac poſtea augeri poteſt, ita quoque hæc donatio,*§. eſt & aliud Inſtit. de donat. l. ſi conſtante l. cum multa C. de donat. ante nupt.* In eis quoque conſtituendis & augendis ſervanda eſt æqualitas quantitatis & æſtimationis,& dilationis præſtationis, *Auth. ſed jã neceſſe, auth. dos data C. de don. ante nupt. Authen. æqualitas cum auth. ſeq. C. de pact. convent. Gail. obſ.* 78. *lib.* 2. ſi quidem vir ære alieno non impediatur , in qualibet re proceditaugmentum, at ſi debitor ſit,res immobiles omnino incremento dotis proficiunt,ſi vero mulier immobilis ſubſtantiæ domina, res mobiles in augmentum dederit, in hac parte dotis nullo utetur adverſus alios creditores privilegio. *Authen. ſed jam neceſſe C. de don. ante nupt.* Præterea in lucris nuptialibus æqualitas ſervari debet,ut quantam partem vir lucretur de dote,tantam uxor de donatione propter nuptias,*l. ex more & authen. æqualitas juncta gloſ. in verb. lucris C. de pact. convent.* unde & pars quæ nihil intulit , nihil quoque capit, quæ vero minus dedit quam ſe datutum promiſit, tantum dumtaxat recipit quantum intulit, *d. Authen. æqualitas cum authen. ſeq. C. de pact. convent.* diſparibus pactis ſuper lucro initis, major lucri pars ad minorem deducitur,ut eo modo uterque minorem partem lucretur, *l. lege Leonis C. de pact. convent.* Hodie ex conſuetudine,vel nulla fit donatio, † vel alia forma vel minor, & 17
nulla etiam donatione facta dos conſtituta tenet , & prælegata authen. æqualitas & ſeq. per conſuetudinem ſunt ſublatæ , *gloſ. fin. in d. authen. æqualitat. & ibi Dd.* In conſequenda donatione propter nuptias † uxor 18
habet

habet jus tacitæ hypothecæ in bonis mariti, ſed non Ius prælationis, *l. ubi adhuc C. de jure dotium & ibi gl. in verbo ſuppoſitas l. ſi conſtante §. jura C. de donat. ante nupt. Covar. var. lib. 1. cap. 7. ſub num. 1. Mynſ. obſ. 4. cent. 5.* Pa-
19 raphernalia † ſunt bona, quæ habet mulier præter dotem, dicta à para quod eſt juxta & pherna quod eſt dos, *l. fin. in princ. C. de pact. convent. l. ſi ego ſcia §. dotis cauſa ff. de jur. dot. l. pen ff. ad leg. falcid.* & ſi maritus permit-
20 tente † uxore hæc adminiſtrat, ſiquidem nomina, id eſt ſe non fœnoratitias cautiones marito dederit, actiones omninò apud uxorem remanent, ex ſola vero traditione inſtrumentorum, maritus cenſetur conſtitutus procurator ad exigendum, ac licentia ei data eaſdè actiones movendi apud competentes Iudices nulla ratihabitione ab eo exigenda, poteſt eorum uſuras circa ſe & uxorem expendere, pecunias autem ſortis quas exegerit tenetur ſervare mulieri, vel in cauſas ad quas ipſa voluerit diſtribuere, pro his habet mulier tacitam hypothecam contra res mariti, *l. ubi adhuc C. de jure dot. & ibi gl. in verbo ſuppoſitas l. fin. C. de pactis con. Iaſ. in §. fuerat. num. 41. Inſtit. de act. Mynſ. obſ. 4. cent. 5.* ſed non jus prælationis *gl. in l. ſi ego in verbo ſed conduct. ff. de jure dot. Covar. lib. 1. variar. ref. c. 7. ſub num. 1. Mynſ. obſ. 4. cent. 5.* ex quo pecunias ille exegit, ſi ab initio in dotali Inſtrumento hypothecæ pro his nominatim à marito ſcriptæ non ſint, quibus mulier ad ſuam cautelam contenta eſſe debet, quia ſibi præcavit; teneturque maritus circa nomina & cautiones, dum apud eum remanent, & dolum & diligentiam præſtare qualem circa ſuas res habere invenitur, ne ex ejus malignitate, vel deſidia aliqua accedat mulieri jactura: *l. fin. C. de pact. convent. & ibi Dd.* quod ſi alias res extra
21 dotem † marito dederit, quarum libellum ex uſu vulgari Romano ſolet marito offerre, ut is ſubſcribat, quaſi acceperit, & velut chyrographum ejus retinet, non fiunt mariti, quia hoc non agitur inter virum & uxorem, ut dominium earum ad eum transferatur, *l. ſi ego ſcia §. plane §. verum ff. de jure dot.* fructusque ex eis etiam voluntate mulieris perceptor tenetur reſtituere ſi extant, conſumptos, ſi fuerint induſtriales, lucratur, naturales magnos tenetur reſtituere, *l. pen. & ibi Bart. ff ad leg. falcid. l. ſi ſtipulata & ibi gloſ. in verb factus eſt ff. de donat. int. vir. & uxor. gloſ. in l. fin. in verb. circa ſe C. de pact. convent.* in quantum factus eſt locupletior, parvos non tenetur reſtituere, *l. ſi id quod §. ſi quas ſervi & l. utrum ff. de donat. int. vir. & uxor.* Ratio diverſitatis eſt quia in exigendo & agendo ex nominibus & cautionibus fœnoratitiis labor eſt, qualis non fit in fructibus. *gloſ. in d. l. fin. in verb. circa ſe C. de pact. convent.* Aut non conſtat de voluntate † 22
expreſſa vel tacita mulieris quod marito ad miniſtrationem paraphernalium permiſerit, & cogitur maritus indiſtinctè omnes fructus reſtituere, *l. pen. ff. ad leg. falcid. & ibi Alex. & Dd. Theſaur. deciſ. 187. num. 4. in utrumqae partem*, ex parapherno in pecunia numerata † ſeparatim à dote promiſſo 23
mulieri, non debentur ipſi fructus, & ſi qui fortè ſoluti fuerint, computantur in ſortem principalem, quia pecunia ſterilis eſt & nullos parit fructus, *l. indeb. C. de uſur. Greg. 15. dec. 80.*

Præterea habet uxor bona receptitia, † 24
quæ dum dos daretur ex bonis ſuis ſibi retinuit, neque voluit eſſe in mariti poteſtate, in quibus maritus generalis Curatoris officio fungi non poteſt, unius rei, aut actionis procurator eſſe poteſt, *§. iidem reſcripſerunt Inſtit. de excuſ. tut. vel curat. & ibi Mynſ. Bald. in l. ſi quis §. Iulianus num. 4. & ibi Bart. ff. de*

ff. de proc. Gail. obſ. 133. li. 1. pulchre Mynſ. obſ. 53. cent. 3.

25 Donatio quę cõſtante matrimonio† inter conjuges fit ex qua alter locupletior,& pauperior alter efficitur,firmitatem non habet, niſi donatoris obitu † cõfirmetur ſi traditio
26 interveniat vel quaſi,*c. fin. in princ. h. t. & ibi Pan. n. 7. & Can. l. donatio l. ſi maritus* 1. C. *de donat. inter vir. & uxor. Mynſ. obſ. 33. cent.* 2. quando quantitatẽ legitimã non excedit,vel eam excedens actis fuerit intimata,nam amplioris quantitatis donatio minime intimata per ſilentium ejus qui donavit,nõ confirmatur,
27 aut ſpecialiter eas in ultima † voluntate donans confirmaverit ſine ulla diſtinctione,ita tamẽ ut ſiquidem ultra lege finitam quantitatem expoſita,minimè actis inſinuata fuerit,ſpecialis ejus confirmatio ex eo tempore vim habeat,ex quo eadem donatio confirmata eſt,ſi vero vel non amplior ſit donatio, vel cum amplior eſſet, inactis inſinuata ſit, tunc & ſilentium donantis & ſpecialis confirmatio ad illud tẽpus refertur,quo donatio conſcripta eſt,*l. antepen. C. de don. int. vir. & uxor.* quantũ ad cõmodum poſſeſſionis, medii temporis fructus,& partus , & ut de damno dato in re non teneatur,*l. cum pater §. pater filiæ ff. de leg. 2. l. ſi mortis cauſ. int. vir. & uxor. ff. de donat. cauſ. mort.* nõ quantum ad dominium,*arg. l. filiæ C. famil. erciſſ. Bald. in d. l. pen. C. de donat. int. vir. & uxor.* quia nec initio dominium transferri poteſt , *l. à marito C. de donat. inter vir. & uxor.* Non convaleſcit
28 donatio†obitu donantis ſi divortium interceſſerit,vel prior perſona quæ liberalitatem accepit reb. humanis fuerit exempta,vel ab eo qui donavit fuerit revocata,*l. à marito C. de don. inter vir. & c. c. fin. & ibi gloſ. in ver tacite vel expreſſe h. t.* vel res donata à donãte fuerit ſpecialiter alteri obligata, donata, vẽdita, vel alio quolibet modo alienata, *l. ſi maritus la. 2. C. de donat. int. vir. & uxor.* Quicquid acquiſivit uxor cõſtante matrimonio,id præſumitur eã acquiſiviſſe ex bonis mariti,ut mala ſuſpicio turpis quæſtus evitetur & ideo talia bona ſunt mariti & hæredum ejus,*l. Quintus ff. de don. int. vir. & uxo. l. etiam C. eod. c. ſignificavit h. t. Mynſ. obſ. 92 cent. 2.* Iudex eccleſiaſticus poteſt adiri principaliter † ſuper divor- 29
tio & ſeparatione matrimonii,& ſi ſententiã divortii ferat,debet pronunciare dotẽ reſtitui , etiamſi de cauſa matrimoniali cognoſcat ex delegatione Summi Pontificis, quia Iudex eccleſiaſticus judicat de cauſa temporali laicorum,ſi venit acceſſorie ad cauſam eccleſiaſticã,ac etiã de incidente quæſtione temporali,*c. prudentia h. t & ibi Pan. n. 2.* nam regulariter qui cognoſcit de principali debet cognoſcere de acceſſorio, *c. præterea c. prudentia §. ſexto in fine c. ſuſpicionis de off. deleg. l. 2. ff. de juriſd. omn. Iud.* etiamſi alias cognoſcere non poſſet,*l. quoties C. de jud. l. fi. C. ubi & apud quẽ c. pen. de in integ. reſtit.* Item matrimonio prius ſeparato † poteſt Iudex 30
eccleſiaſticus principaliter adiri ſuper reſtitutione dotis,*c. 2. & ibi Pan. n. 2. h. t. Pan. poſt Inno. in cap. 3. num. 7. h. t.* quia ratione connexitatis ampliatur juriſdictio, *c. quanto de jud.* ſeparato itaq; matrimonio † dos redit 31
ad uxorem ſive patrem dotãtem,*l. dos à patre C. ſol. matr. l. 2. ff. ſol. matr. c. 1. c. 2. & c. fin. § ſane h. t.* donatio vero propter nuptias ad maritũ, ſi ſit facta ſeparatio quoad thorũ & mutuam ſervitutem ex alio capite quã adulterii,*c. 2. c. nuper in fine & c. fin. §. ſane h. t.* ſi ſeparatio matrimonii fiat ex eo quod contractũ fuit contra leges aut canones,*Pan. in c. & ſi neceſſe n. 10. h. t.* aut contraxerũt per verba de præſenti illud ſcienter,& habet locũ cõfiſcatio dotis, & donationis propter nuptias,& multo fortius ſi illud ſcienter conſummarunt in his qui ſuperiorem recognoſcunt, §. *ſi adverſus*

ea in fin. & ibi glos. & Dd. Instit. de nupt. Pan in c. & si necesse sub n. 9. h.t. ubi deest superior de jure vel de facto, recurrendum est ad Summum Pontificē ex generali potestate quam recipit à Deo, non ut vendicet sibi pœnam à lege impositā, sed ut Iustitiam faciat, qui potest si velit providere propter bonum pacis, vel faciliorem dissolutionem matrimonii, ut dos vel donatio facta pro conservatione illiciti matrimonii restituantur, *c. & si necesse & ibi Pan. n. 8. & seqq. h.t.* Aut contraxerūt ignoranter, & attentis qualitatibus ignorantiæ fit restitutio hinc inde dotis & donationis, & non applicantur fisco, quia amittere dotem vel donationem propter nuptias est perdere proprium patrimonium. *Pulchre Bart. in l. avunculo n. 4. ff. de condict. sine caus. & ibi Dd. Anchar. in c. & si necesse n. 8 hoc tit. & ibi Can.*

De secūndis Nuptiis.

Titulus XXI.

SVMMARIA.

1 *Nuptiæ secundæ approbantur ab ecclesia ac tertiæ & ulteriores.*

2 *Non benedicuntur & ratio.*

3 *Sacerdotis benedicentis secundas nuptias pœna.*

4 *Pœnæ mulieri impositæ in odium secundi matrimonij aut propter festinationē sunt sublatæ.*

5 *Pœnæ quæ apponuntur mulieri transeunt ad secundas nuptias post annum luctūs non sunt sublatæ.*

6 *Sunt communes utrique conjugi.*

7 *Conjux transiens ad secunda vota nō potest ullo liberalitatis titulo in secundā conjugē transferre plus quam reliquerit uni ex filiis primi matrimonij cui minus reliquit & quod ultra reliquit pro non scripto habetur, & explicatur l. hac edictali C. de sec. nupt.*

8 *Coniuges ad secunda vota transeuntes quicquid titulo lucrativo de prioris coniugis bonis consecuti sunt, obnoxii sunt liberis prioris matrimonij conservare.*

9 *Dubitans de morte coniugis non potest transire ad secundas nuptias.*

DIVORTIO facto solēt homines transire ad secundas nuptias, ideo subjicitur hic titulus. Secundę nuptiæ approbantur ab ecclesia, † ac etiam tertiæ & ulteriores, *c. aperiant 31. q. 1.* non benedicuntur, † *c. 1. h.t.* imo 1 2 si unus ex Conjugibus fuerit alias benedictus, nō debet de novo benedici, *c. vir autem h.t.* quia benedictio semel habita durat, & qui transit ad secundas nuptias communicat socio vel sociæ eam benedictionem, *arg. c. quod in dubiis de consecrat. eccles. vel altar.* Sacerdos benedicens secundas nuptias † punitur suspensione ab officio & beneficio, non 3 ipso facto, sed per sententiam, vel alia arbitraria pœna, attentis circūstantiis & loci cōsuetudine à qua potest absolvi p̄ episcopū, *c. 1. & ibi Pan. n. 4. & seqq. h.t. Menoch de arbitr. ind. cent. 5. cas. 417.* Pœnæ mulieri impositæ † per leges in odiū secundi matrimonii, seu 4 propter festinationē, ut quia contraxit nuptias intra annū luctus, *l. 1. & authen. ibi positis & l. 2. C. de secund. nupt. l. liberorum §. 1. ff. de iis qui not. infam.* sunt sublata, *c. super illa c. fin. h.t.* nam cum mulier mortuo viro suo ab ejus lege sit soluta, & nubendi cui vult in domino tantum habeat facultatem, non debet sustinere jacturam si concessa sibi ab apostolo utatur potestate, *c. fin. h.t.* viri vero uxores lugere jure civili non compelluntur, & sponsi nullus est luctus. *l. uxores ff. de iis qui not. infam.* Pœnæ † quæ apponuntur mulie- 5 ri transeunti ad secundas nuptias post annū luctus non sunt sublatæ, *l. fœmina cum authen. & ll. seqq. C. de sec. nupt Gail obs. 98. lib. 2.* quia nō sunt appositæ in odium matrimonii sed favore liberorum, *Bart. in l liberorū n. 2. ff. de iis qui not. in fam. Pan. in c. fin. n. 3. h.t. & ibi Anchar. n. 9. & 10.* tum quia sunt communes † utrique conjugi, *l. generaliter cum authen. ibi* 6

positis

positis C. de secund.nupt. Ideo conjunx transiens ad secunda vota non potest ullo liberalitatis † titulo, ullo pacto, vel relicto in secundam conjugē transferre plus, quam reliquerit uni ex filiis primi matrimonii, cui minus reliquit, & quod ultra reliquit, pro non scripto habetur, *l. hac edictali C. de secund.nupt.* quæ lex nō mutat titulū institutionis novercæ aut vitrici, neq; etiam mutat portionem sive bona eis relicta, sed solum revocat tanquam non scriptū illud plus relictum novercæ aut vitrico, quod est ultra illud minus, quod filio prioris matrimonii est relictum, *d. l. hac edictali §. fin. vero plus Angel. de Peruf. in Authen. de non eligendo secund.nup.n.13. Rot. diverf.432. in princ & decif.712. per totū par.1.* dum tamē relictū fuerit usq; ad legitimam, nam filio cui minus relictū est legitima, cum possit agere ad supplementum legitimæ, videtur relicta legitima, & per consequens conjunx secundi matrimonii debet habere quantum valet legitima filii, sive filius egerit ad supplementū legitimæ, sive nō, quia suppletio à lege fit ipso jure, *Dec. in l. humanitatis sub n.7. verf. 2. quia de supplemēto & ibi Franc. Aretin. sub n.5. verf. pro ista quæstione & Dd. Cod. de impub. & aliis subit. Mohed. decif.1. de testam. Put. decif.1. lib.2.* si dispositioni d. l. hac edictali contrahens secundas nuptias contraveniat. Rota servat quod filii primi matrimonii consequantur legitimam jure naturæ sibi debitam, & reliquum hæreditatis inter eos & vitricum seu novercam dividatur, *Rot. decif.432. n.1. & decif.496. n.1. par.1. diverf. Crescent. decif.4. de testam. post relatas quatuor opiniones Rot. diverf. decif.756. par.3. lib.3. plures cumulans late Franc Marc. q.23. & tribus seqq. par.2.* ne novercalibus delinementis, filii injuria & damno afficiantur, *l.4. C. de inoff. testam.* si vero relictum sit filio primi matrimonii pro eo & toto quod petere posset ratione legitimæ, tunc relictum secundo conjugi transfertur in filiū, *Cravet. conf.193. n.13. Rot. diverf. decif.596. n.3. par.1.* sed transiens ad secundas nuptias nō prohibetur plus relinquere filius natis ex secundo matrimonio quam filiis primi, dummodo hos non fraudet legitima, *Paul. de Castro in auth. unde si parens nu.2. C de inoff. testam Dec. conf.245. per tot. Cravett. conf.193. n.11. Rot. diverf decif. 432. n.7. par.1. Franc. Marc. qu.23. par.7. Greg. 15. decif.173 & decif.443.* Præterea conjuges ad secunda vota transeuntes † quicquid titulo lucrativo de prioris conjugis bonis consecuti sunt, obnoxii sunt liberis prioris matrimonii conservare, *l. fœminæ cum authen. ibi & l. generaliter cum authen. ibi C. de secund. nupt. Mynsing. obser.24. cent.5. per totum.* Mater quæ per transitum ad secunda vota perdidit tutelam, etiamsi testamento data sit tutrix, illam post mortem secundi mariti indistincte reassumere vetatur. *Cyn. in Auth. ut matri & aviæ in 8. quæst. C. quando mul. off. tut. fungi pot. Bald. in §. nos autem sub n.48. Instit. de Attil. tut. Mynf. obf. 83. cent.3.* Dubitans de morte † cōjugis potest transire ad secundas nuptias jure civili postquam conjugem per quinquennium expectavit, *l. uxores §. si autem ff. de divort.* Iure Canonico non potest contrahere secundas nuptias donec ei constat quod ex hac vita migravit conjunx ejus, *c.2. hoc tit. & ibi Can.* Quod si secundum matrimonium bona fide contraxerit, & superveniat dubietas de morte prioris conjugis, ei cum quo contraxit debitum non deneget postulanti, quod à se nullatenus noverit exigendum; si de prioris vita constiterit, statim relictis adulterinis complexibus ad priorem conjugem revertatur, *c.2. §. si vero & §. seq. hoc tit. & ibi Can.*

7

8

9

IOHAN. HONORII VAN. AXEL SVMMÆ DECRETALIVM.

LIBER QUINTUS.

De Accuſationibus, Inquiſitionibus & Denunciationibus.

Titulus I.

SVMMARIA.

1 ACCUSATIO *eſt criminis alicujus hominis apud iudicem competentem inſcriptione interveniente, legitima facta delatio ad vindictam publicam.*

2 ACCUSARE *quilibet poteſt, niſi prohibeatur.*

3 *Exceptio de illegitimitate accuſatoris eſt dilatoria.*

4 *Prohibetur accuſare criminaliter, laicus clericum.*

5 *Clerici ſacerdotem accuſare non poſſunt, qui ad eundem non poſſunt honorem promoveri.*

6 *Monachi Abbatem ſuum accuſare poſſunt, alios non poſſunt.*

7 *Familiares vel ſervi alicujus domus, eum cujus familiaritati vel dominio inhærent.*

8 *Alimentatus à tenera ætate, ſuum alimentatorem, frater fratrem.*

9 *Accuſatus ſuum accuſatorem de pari vel minore crimine non poteſt accuſare, de majore poteſt.*

10 *Inimici capitales illiſque cohabitantes.*

11 *Et plures alij remiſſive.*
Quando plures ſimul veniunt ad unum accuſandum, quid juris ſit.

12 ACCUSARI *poſſunt omnes paucis exceptis.*

13 *Semel accuſato & abſoluto, qualis exceptio eſt peremptoria.*

14 *Abſente.*

15 *Magiſtratu temporali niſi circa officium delinquat, & alij plures remiſſive.*

16 IN ACCUSATIONE *proceditur oblato libello, & quid debeat continere*

17 *In ea non admittitur procurator, nec ad agendum, nec defendendum.*

18 *Accuſato & accuſatore comparentibus uterque ex vinculis cauſam dicit arbitrio judicis,*

19 *Si accuſatus citatur, non comparet lite non conteſtata, utroque jure annotantur ejus bona.*

20 *Si lis eſt conteſtata, & liquet de cauſa in majoribus criminibus, in quibus imponitur pœna corporis afflictiva, nunquam fertur definitiva contra reum abſentem, in minoribus vero qua pœnam relegationis*

nis vel aliam imponunt, fertur definitiva.

21 *Accusator post productam accusationem ante citationem accusati impune desistit.*

22 *Si accusator post citationem accusati ante litem contestatam non comparet, quomodo sit procedendum.*

23 *Si accusator accusationem contestatus fuerit, & intra statutum tempus accusationem persequi supersederit citra abolitionem, quomodo puniatur.*

24 CRIMINALIUM *causarum judices sunt episcopi.*

25 *Qui dum exercent jurisdictionalia ex dispositione juris communis, tam in civilibus quam in criminalibus tenentur convocare sua capitula, & eorum requirere consilium vel consensum.*

26 *Quando capitula cathedralium vel collegiatarum ecclesiarum sunt exempta à jurisdictione episcoporum, & sunt sedi apostolicæ immediate subjecta, jure decretalium episcopus capitulo certum terminum præfigit ad correctionem faciendam.*

27 *Ex decretis Concilij Tridentini quando extra visitationem ex officio proceditur, vel ad petitionem alicujus, contra obtinentem dignitatem vel canonicatum capitulum initio cujuslibet anni eligit ex capitulo duos.*

28 *Qui vero non obtinent dignitates, nec sunt de capitulo, ij omnes in causis ecclesiasticis episcopo subijciuntur.*

29 *Quando universum capitulum delinquit, episcopus solus procedit absque consilio & consensu duorum de capitulo.*

30 *Regularis exemptus extra claustra delinquens, à quo sit puniendus.*

31 *Clerici seculares exempti de eorum criminibus delictis, à quo puniantur.*

32 *Si capitula sive religiosi aut clerici seculares sint exempti à suo ordinario, & immediate alteri quam summo pontifici subjiciuntur, puta metropolitano, an decreta Conc. Trid. locum habeant.*

33 ACCUSATIONIS *multiplices sunt effectus, primo accusatus non potest promoveri ad ecclesiasticas vel seculares dignitates.*

34 2. *Quando ex eodem facto, vel ex duobus factis invicem contingentibus, ab actore movetur causa civilis, & ante litem in ea contestatam, vel antequam liquet, & concluſum sit in causa civili, æque principaliter accusatio criminalis intentatur à convento, tunc criminalis facit silere civilem ratione præjudicij*

35 *Accusatio pendente accusatione ab alio super eodem crimine non potest deferri.*

36 4 *Iudex in criminalibus tantum non potest absolvere reum à crimine eundemve condemnare civiliter ad rei restitutionem, sed quando constat sibi de delicto, potest reum condemnare ex officio ad restitutionem rei similiter emissa sententia in causa criminali.*

37 5. *Accusatus antequam reus factus est, vel accusatio sit contestata, potest accusatorem suum reaccusare, quando persequitur suam aut suorum injuriam, aut de crimine majori, non pari vel minori, sed postquam reus factus, non potest reaccusare, etiam de majori, nisi crimen, quod secundo infertur, sit majus & præjudiciale ad primum.*

38 APPELLATIONIS *causa in criminalibus à sententia Episcopi vel ipsius Vicarij generalis à sede apostolica committenda est metropolitano seu illius vicario, aut unus ex vicinioribus episcopis seu illorum vicariis, non autem inferioribus judicibus.*

39 ACCUSATIONIS *pœna jure canonico est capitis diminutio, sive depositio ab ordine vel degradatio.*

40 Accu- 40 A.A o

40 ACCVSATIO *criminalis tollitur ſpacio viginti annorum.*

41 INQVISITIO *eſt alicujus criminis præcedente clamoſa diffamatione, & quaſi denunciante, fama ex bono & æquo à judice competente facta inveſtigatio.*

42 PRÆLATI *quilibet inquirunt contra ſuos ſubditos.*

43 INQVISITIO *quædam eſt generaliſſima.*

44 *Quædam eſt generalis.*

45 *Quædam ſpecialis, qua fit contra certam perſonam, & hæc poteſt fieri dupliciter ex debito officij ad peccatum evitandum.*

46 *Item fit de crimine ad vindictam publicam, ſive pœnam imponendam, quam ſemper debet præcedere infamia, & eſt judicium ordinarium.*

47 2. *In ea requiritur, ut ſuper infamia cognoſcatur inquiſito excipiente.*

48 3. *Quod inquiſitus citetur, & ſi comparet, juris ordo ſervandus eſt in deciſoriis, non præparatoriis.*

49 4. *Quod epiſcopus convocet canonicos cathedralis eccleſiæ.*

50 5. *Quod copia capitulorum inquiſitionis tradatur inquiſito, ſi petierit antequam judex incipiat inquirere de veritate criminis.*

51 6. *Dicta & nomina teſtium ſunt inquiſito publicanda, nec non exceptiones & replicationes legitimæ ſunt admittendæ.*

52 *Contra inquiſitum, ſi contumax fuerit, judex teſtes recipit lite non conteſtata, & per ſententiam punit.*

53 *Inquiſitionis ſpecialis introducta effectus eſt idem qui accuſationis.*

54 *Inquiſito, crimine probato pœna imponitur ſecundum perſonæ merita, & qualitatem exceſſus diſcretione judicantis moderanda.*

55 *Officium judicis ad inquirendum præſcribitur viginti annis.*

56 ACCVSATVS *vel inquiſitus de crimine, & ob urgentia judicia tortus, ſi crimen non ſit confeſſus, an debeat abſolvi definitive, & ei ex tali abſolutione competat exceptio peremptoria rei judicatæ.*

57 DENUNCIATIO *eſt criminis alicujus apud judicem ſine inſcriptione legitima facta, delatio ad pœnitentiam peragendam, vel ad pœnam legitimam imponendam, vel ad utrumque.*

58 *Quadruplex eſt, evangelica, iudicialis, canonica, regularis.*

59 IN EVANGELICA *denunciatione ſex requiruntur, & quomodo ea probentur.*

60 *Quilibet poteſt denunciare evangelicè, & quinam ad eam teneantur ex præcepto.*

61 *Denunciari poteſt quilibet perſeverans in crimine.*

62 *Denunciatus repellit denunciantem per obiectum criminis.*

63 *In ea non ſervatur ordo iuris.*

64 *Effectus eſt, ut peccator pœniteat.*

65 IVDICIALIS *denunciatio alia eſt publica, alia eſt privata.*
Publica eſt, quando iudex ex officio ſuo nulla motione præcedente ad denunciationem ſuorum officialium procedit citra ſolemnia accuſationum.

66 *Denunciatores conſtitui poſſunt ab iis, qui habent merum & mixtum imperium.*

67 *Ipſis incumbit neceſſitas probandi parte citata, ea qua denunciarunt, nec citra periculum ſui.*

68 *Inquiſitionis proceſſus in quibus differat à proceſſu denunciationis.*

69 *Denunciationis publicæ effectus eſt idem, qui accuſationis.*

70 *Privata iudicialis denunciatio competit læſo propter ſuum intereſſe, in foro ſæculari expeditur nulla præmiſſa monitione, ſive fiat ab illo, qui non poteſt agere, ſive proponatur condictio certi, vel ſine cauſa per l. ſi & me*

& ll.

Digitized by Google

& Titium ff. si cert. pet. cujus remedium est subsidiarium.

71 *In foro ecclesiastico requiritur in ea bina monitio.*

72 *In ea denuncians non compellitur exceptione criminis.*

73 *Iudex ecclesiasticus in quibus casibus admittit denunciationem privatam.*

74 *Denunciatus potest excipere, quod potest haberi regressus ad judicem secularem.*

75 *Et allegare justam causam quare contra conscientiam non teneat.*

76 *In ea servatur ordo juris.*

77 CANONICA *denunciatio alia est specialis, alia generalis, specialis competit ei soli, cujus interest habere bonum prælatum aut subditum.*

78 *Requirit præcedentem infamiam ac monitionem.*

79 *Denuncians repellitur exceptione criminis.*

80 *Generalis vel publica est, quando de impedimentis matrimonij, vel delictis perpetrandis, vel perpetratis, quæ recipiunt augmentum propter multiplicationem actuum aut continuationem injuria agitur.*

81 *Non requirit monitionem præcedentem. Quilibet eam facit.*

82 *Ordo juris in utraque tam generali quam speciali est servandus, ac manifesta requiruntur probationes.*

83 *In utraque potest intervenire procurator.*

84 *Tendunt ad finem corrigendi.*

85 REGULARIS *denunciatio est, qua expeditur secundum diversas religiosorum constitutiones de plana & simpliciter.*

86 EXCIPITUR *sæpius de crimine, & est considerandum ad quem finem tendat exceptio criminosa, quando objicitur, ut ab accusatione vel testificatione aliquis repellatur, non est necessaria inscriptio.*

87 *Quando opponitur, ut quis à promotione officij vel beneficij excludatur, si ante confirmationem crimen objicitur, excipiens non tenetur se inscribere.*

88 *Si post confirmationem objicitur, cum ordinandus fuerit aliquis, aut etiam consecrandus, excipiens astringitur ad pœnam extraordinariam secundum arbitrium judicis discreti.*

89 *Criminosus non admittatur ad excipiendum de crimine.*

90 *Notorium crimen non indiget aliquo præponente accusationem, aut aliqua probatione, sed sententia tantum in judicio publicatur dato termino ad se defendendum.*

IN LIBRO quinto compilator tractat de criminibus, & pœnis eorum, super quibus proceditur quandoque per accusationē, quandoq; per inquisitionem, quandoque per denunciationem, ideo subjicitur titulus de accusationibus. Accusatio † est criminis alicujus hominis 1
apud Iudicem competentem inscriptione interveniente, legitima facta delatio ad vindictam publicam, *Felin. in rubr. hujus tit. nu.* 3. Quilibet potest accusare † nisi prohi- 2
beatur, *Instit. de publ. jud. in fi. princ. l. qui accusare ff. de accus.* exceptio de illegitimitate accusatoris † est dilatoria, & proponenda 3
est ante litem contestatam, seu antequam nomen accusati receptum sit inter reos, *c. 1. & ibi Pan. num. 1. & 3. Felin. num. 2. hoc. tit. l. si maritus §. lex Iulia vers. præscriptiones ff. de adult. c. exhibita de iud.* postea proponi non potest, nisi ab eo qui ignoravit hanc exceptionem sibi competere, *c. pastoralis de except. c. si quis episcoporum §. exceptio & ibi gloss. mag. 3. quæst. 6. dictum est supra tit. de except.* Prohibetur accusare criminaliter laicus † 4
clericum, *c. cum P. Manconella & ibi gloss. in*

verb. laicus & Can. hoc tit. etiamsi esset patronus ecclesiæ, *Pan. in d. c. cum P. Manconella n. 6. 2. q. 7. in summa & ibi glos* quia laicus præsumitur ex odio accusare clericum, *c. nullus c. laico c. laicos c. laici 2. quæst. 7.* & debet clericum revereri tanquam patrem, *c. sacerdotes & 1. & c. oves 2. q. 7.* Imo laicus civiliter non potest accusare clericum, quia laicorum non interest intromittere se de clericis, *Pan. in c. illa num. 5. hoc tit. late Felin. in in c. ex parte num. 6. & seqq. de testib. & attest. ubi limitat quatuor modis & ibi Pan. num. 5.* excipe patronum ecclesiæ, & parochianos, qui de crimine civiliter agere possunt contra Prælatum, ut privetur ecclesia, quia eorum interest habere bonum Prælatum, *c. Maximinianus & ibi gl. in ver. querelam. 81. dist. c. filiis 16. quæst. 7. Felin. in d. c. ex parte n. 8. de testib. & c. & ibi Pan. sub num. 5. Pan. in d. c. illa num. 5. hoc tit.* fallit regula principalis quando laicus prosequitur suam vel suorum injuriam, *c. de cætero de testib. & c.* in criminibus exceptis simoniæ, *c. tanta de sim. c. sane 15. quæst. 3. c. si quenquam C. de episc. & cleric.* hæresis, *c. sacerdotes 2. quæst. 7.* læsæ majestatis, *l. famosi ff. ad l. Iul. majest. c. inprimis §. de persona Ianuarij 2. quæst. 1. gloss. in c. cum P. Manconella in verb. laicus & ibi Pan. num. 6. & Can.* defraudatæ annonæ, *c. prohibetur §. mulierem & ibi gloss. in ver. ad annonam 2. quæst. 1.* sacrilegii, *c. inprimis §. de persona Ianuarij 2. quæst. 1.* in quibus & consimilibus criminibus laici bonæ famæ admittuntur; laici malæ famæ & personæ viles, ita demum admittuntur, si clericus super isto crimine sit infamatus, *c. inprimis §. si quis in hoc genus vers. quod autem dicitur 2. quæst. 1. & ibi glos in verb. crimine c. tanta c. per tuas de simon. gloss. in c. cum P. Manconella in verb. laicus hoc tit. approbata ibidem per Pan. sub n. 6. & Can.*

Clerici accusare sacerdotes † criminaliter non possunt, qui ad eundem nō debent, nec possunt honorem promoveri, *c. beati c. ipsi apostoli c. sacerdotes & 2. quæst. 7.* nam in accusatione criminali, pari passu ambulant accusatio, testimonium, ordo, *gloss. in d. c. apostoli*, Monachi Abbatem † suum accusare possunt, alios non possunt accusare, *c. nullus monachus 2. quæst. 7. c. ex parte tua h. tit.* 5 6

Familiares vel servi † cujuslibet domus cujuscunque criminis delatores atque accusatores contra eum cujus familiaritati vel dominio inhærēt in ipsa expositione criminum, atque accusationis exordio, ultore gladio feriuntur, vocem enim funestam intercidi oportet potius quam audiri, *l. pen. & l. fin. C. qui accus. non poss. c. fi. §. si quis 3. q. 11.* alimentatus † à tenera ætate suum alimentatorem, & frater fratrem de causa capitali non accusat, *l. si magnum l. iniquum C. de iis qui accus. non poss.* accusatus suum † accusatorem de pari crimine, aut minore, non potest accusare, nisi suam suorumque injuriam exequatur, ita tamen, ut & ipse inscriptionem contra accusatorem etiam pendente accusatione deponere possit, de majori potest, *l. 1. l. neganda C. de iis qui accus. non poss.* quia non relatione criminis, sed innocentia reus purgandus est, *l. is qui reus ff. de public. jud. & ibi pulchrè Bald.* repelluntur quoque ab excusatione inimici † capitales, illisque cohabitantes, *c. repellantur & ibi Pan. num. 4. & 5. h. t.* etiamsi inimicitia causata sit culpa ipsius accusati, *argum. l. nec timorem ff. de eo quod met. caus. gest. erit c. veniens & 2. & ibi gloss. fin. de spons. Pan. in d. c. repellantur sub num. 5. hoc tit.* dummodo accusati absit malitia, *l. 1. §. in causa vers. cum quis latrones ff. de quæsti.* nec attendi debet an processerit justa causa vel injusta, sed an potuerit provocare animum ad inimicitiam, *l. 1. &* 7 8 9 10

ibi

ibi Bart. ff. de iis quib. ut indig. leg. auf. Pan. in c. meminimus num. 8. *hoc tit. Pan. in c. 1. nu.* 2. *de jud.* quænam inimicitiæ graves & capitales censeantur, relinquitur arbitrio Iudicis, *c. cum oporteat & ibi gloss. in verb. inimicos hoc tit. l. licet & ibi gloss. & DD. in verb. capitales ff. de arbitr.* Præterea prohibentur
11 accusare † enumerati in l. qui accusare ff. de accusat. & in c. prohibentur 2. quæst. 1. & per Oenotomum & DD. Instit de public. jud. in princ. num. 6. & sine accusatore nemo damnari debet, *c. de manifesta* 2. *quæst.* 1. *l. rescripto* § *si quis accusatorem ff. de de mun. & honor. gloss.* 1. *in l.* 3. C. *de iis qui accus. non poss. C. fin. ff. de privat. delict. Capra concluf.* 74. *c. nihil.* 2. *quæst.* 1. Quando plures simul veniunt ad unum accusandum ante nomen accusati receptum inter reos, *l. reos l. qui de crimine acc.* si plurium interest principaliter, ut filiorum de homicidio patris, plures ad accusandum admittuntur, *l.* 3. §. *si ad plures ff. de sepul. viol. Bart. in l. si plures ff. h. tit.* Quod si nullius principaliter interest Iudex, exceptione opposita eligetunum, qui accuset causa cognita, æstimatis accusatorum personis, *d. l. si plures & ibi Bart.* quod si non fuerit exceptum, procedit accusatio plurium, *l. si accusatoribus C. de accusat. & ibi post. gloss.* 1. DD. *Bart. in d. l. si plures.*

12 Accusari possunt omnes † paucis exceptis, *l. hos accusare ff. h. t. in qua enumerantur personæ quæ accusari non poss.* semel accusato, *l. si cui* §. 1. *ff. h. t. c. de his h. tit. & ibi gl. mag.*
13 *& Can.* qualis exceptio † contra accusationem secundo loco propositam ab absoluto in prima, est peremptoria, quia de delicto unius hominis sæpius quæri non debet, *l. licet* §. *si. in fin. ff. naut. caup. st. ab. & c. Pan. in c. de his post gl. h. t. ubi ponit duas fall. Bar. in d. l. si cui.* §.
14 1. *ff. h. t. & ibi DD.* absente, † contra quem in causa capitali non potest procedi, nisi per annotationem bonorum, & si ad condemnationem est processum, sententia est nulla, *c. accusatorum* 2. *quæst.* 8. *l. absentem C. de accusat. c. absens* 3. *quæst.* 9. Magistratu † tem- 15
porali, nisi circa officium delinquat, *Authen. ut Iudex sine quoque suffragio* §. *illud & 2.* etsi alias accusatetur admittitur accusatio, sed differtur examinatio usque ad finem honoris data cautione de judicio sistendi, *l. si adulterii* §. *si. in fine ff. de adult. gl. in l. hos accusare in verb. magistratu populi ff. h. t. & DD.* & alii enumerati p Oenot. tit. de pub. jud. in Instit. n. 7. & ibi DD. Bannitus pro uno delicto de alio delicto accusari potest, verũ citatus ad personaliter comparendũ, potest petere sibi concedi salvum conductum à Principe, Senatu, vel Iudice, ad hoc ut possit comparere & se defendere. *Bart. in l. is qui reus num.* 12. *per illum text. ff. de pub. jud. Iul. clar. lib.* 5. §. *fin. pract. crimin. quæst.* 16. *num* 4. *& quæst.* 32. *num.* 12. inceditur in accusatione oblato † libello, qui continere debet nomina 16
accusantis & accusati, crimen, locum commissi criminis, locum loci, annum, mensem, sed non diem vel horam, inscriptionem ad pœnam talionis, & subscriptionem accusatoris, *l. libellorum ff. hoc tit. c. super his hoc tit. & ibi gloss. in ver. oportet inscribi & Pan. & Can. c. post scripta* §. *libellorum* 2. *quæst.* 8. *latè Oenot. Instit. de public. iud. in princ. num.* 10. *gloss. in c. tuæ in ver. in lege civili de procurat. & ibi Host. num.* 4. *c. nullus.* §. *inscriptio* 4. *quæst.* 4. *& ibi text. ponit.* 4. *casus in quibus inscriptio non est necessaria.* & si non apponatur locus seu tempus tunc libellus est ipso jure jure ineptus & Iudicium nullum, etiamsi non opponatur, *l. libellorum* 5. *quod si libelli & ibi Bart. ff. de accus. Mynsi. pulchre distinguens obs.* 22. *cent.* 2. præterea accusator debet dare fideiussionem de exercenda

accusatione, *l. qui crimen C. de iis qui accus. non poss. l. si cui in fin. princ. & ibi gloss. mag. & add. hoc tit.* petente accusato diem certam exprimi, quia forte intendit probare quod eo die erat in alio loco remoto à loco delicti, cogitur accusator diem specificare arbitrio Iudicis: *Bart. in l. u qui sub num. 10. ff. de publ. iud. Clar. lib. 5. §. fin. pract. crim. quæst. 12. num. 13. Cas. decis. 1. num. 6. hoc tit. Mynsi. obs. 40. cent. 2.* in ea non admitti-
17 tur procurator † nec ad agendum nec defendendum, nisi ad allegandum causas absentiæ seu alias exceptiones non tangentes crimen, *c. veniens & ibi gl. 1. mag. quæ ponit fall. & DD. h. tit. c. abs. 3. quæst. 9. c. in criminalibus 5. quæst. 3. l. pen. §. 1. ff. de publ. iud.*
18 *& ibi DD.* Accusato & acusatore † comparentibus, uterque ex vinculis causam dicunt arbitrio Iudicis, *l. p. ff. de custod. & exhib. reor. c. 6. §. in omnib. sess. 25. Mynsi. obs. 69. cent. 5.* in quibus detineri debent, donec cognitio veritatis reperitur celebrata; *c. quisquis 2. quæst. 8. c. fin. 3. quæst. 9. l. nullus in fin. C. de exhib. reis & ibi Bald. & DD.* quod
19 si accusatus legitime citatus non † comparet, lite non contestata utroque jure civili & canonico annotantur ejus bona, & clericus, si Iudici videbitur, privatur suis beneficiis, *c. quamvis §. in causis & §. seq. sess. 25. quod diversas contumacia pœnas relinquit in arbitrio jud.* nec alterius proceditur, *l. 1. ff. de requir. reis & l. absentem ff. de pœn.* post annum si non redierit, bona in fiscum coguntur, *l. si quis reum ff. de requir. reis* nec super bonis aut beneficiis auditus, sed bene auditur super crimine, *l. 2. C. de req. reis l. pen. & fin. ff. eod. Bell. 3. quæst. 9. in summa num. 3.* is qui reum criminis, pro quo satis dedit non exhibuerit, pœna pecuniaria plectitur, si dolo non exhibet extra ordinem damnatur, sed si neque cautione neque decreto præsidis quantitas certa comprehensa est, ac nec consuetudo ostenditur, quæ certam formam habeat, Iudex de modo pecuniæ quam inferri oporteat, statuet: *l. si quis reum ff. de cust. reor.* si lis est contestata † & li- 20
quet de causa in majoribus criminibus in quibus imponitur pœna corporis afflictiva nunquam proceditur aut fertur definitiva contra absentem, *l. annus ff. de requirent reis & ibi DD. Gemin. 3. quæst. 9. in sum. num. 4. Præpos. num. 3.* quia sententia esset frustratoria, & non posset habere excusationem, cum ea sit facienda in personam. In minoribus verò quæ pœnam relegationis, damnum existimationis, aut pœnas pecuniarias continent, proceditur & fertur sententia contra absentem. *l. absentem ff. de pœnis Gemin. 3. quæst. 9. in summa nu. 4. Præpos. nu. 3. licet ibi gl. mag. & post eam Archid. aliter distinguant & Goffr. in summ. tit. de dol. & contem. sub num. 8. vers. in criminal.* Accusator
21 ante litem contestatam † post productam accusationem ante citationem accusari impunè desistit. *Bald. in l. 1. nu. 4. C. ut crim. quæst. instr. cert. temp. ferm. Bart. in l. quaritum ff. ad Turp. Pan. in c. licet sub num. 6. h. t. Butr. in fin. & Can. qui latius disting.* quod si
22 accusator post † citationem accusante litem contestatam non comparet, edicto citandus est per intervalla triginta dierum sicut in causa civili, ut veniat ad causam peragendam, & si non affuerit non solum extra ordinem æstimatione Iudicis puniendus est, sed etiam sumptus quos in eam rem, & circa ipsum iter ad litem vocatus fecerit, dependere cogetur, *l. qui crimen C. de iis qui accus. non poss. & ibi gl. in ver. edicto admonendi & ibi Bald. num. 16. in fine l. absentem ff. de pœn.* vel certa perficiendæ accusationis tempora Index statuit, intra quæ si agere supersederit, renũciare causæ intelligitur, *l. si ea C.*

de

de iis qui accuſ. non poſſ. nam, licet cauſæ criminales etiam mixtæ, *Hoſt. in cap. tuæ n. 6. poſt gl. fin. de proc. per l. Pap. §. ſi quis ff. de inoff. teſta.* omnimodo intra duos annos à conteſtatione litis connumerandos finiri, nec ulla alia occaſione ad ampliora produci poſſint tempora, *lib. fin. C. ut intra certum tempus crim. ff. gl. 1. in fin. in c. de cauſ. deoff. deleg. & ibi Can.* excluſa ſpe reſtitutionis in integrum, *l auxilium ff. de minor. 25. annis l. abolitionem & ibi Bald. C. de adult. Odd. de reſt. in integ. par. 2. q. 89. art. 3.* tamen & prius poteſt Judex feſtinare, & ſtatuere recitius tempus ad teſtes producendos & alia facienda, ultra quod non audiatur accuſator, *gloſſ. 1. in l. ſi ea C. de iis qui accuſ. non poſſ. & ibi Bald. num. 10. licet & ibi gl. ſuper verb. trium menſ. & Can. de prob.* Quiſquis accuſator reum in judicio de crimine publico ſub inſcriptione detulerit & litem conteſtatus fuerit ſi intra tempus ſtatutum tempus
23 † accuſationem cœptam ſine juſta cauſa cognitæ veritatis ex noviter deductis per accuſatum, *l. deſtitiſſe ff. de jud.* perſequi ſuperſederit citra abditionem, vel ultima die adeſſe neglexerit, quarta bonorum omnium parte mulctatur, & infamia, *lib. 1. C. ut intra certum tempus crim. quaſt. term.* ac etiam tenetur Senatusconſulto Turpiliano, *lib. 1. C ad ſen. C. Turpil. & ibi gl. 1. l. ab accuſat. §. deſtitiſſe ff. ad Turp.* quo pœna quinque librarum auri in deſiſtentem ſtatuitur, *l. 3. verſ. fin. ff. de prævar.* & infamia, ac etiam pœna extraordinaria, & à fidejuſſore dato de proſequenda lite quantitas promiſſa exigitur, *l. 2. C. ad ſent. C. Turpil. l. qui crimen C. qui accuſ. non poſſ. gl. in 3. in verb. deſtituiſſe ff. de prævar. & ibi DD.* & agere amplius & accuſare prohibetur, *l. qui deſtit. ff. ad Turp.* Abolitio privatim à præſidibus poſtulari & impetrari ſolet, item pro tribunali, non de plano; ſi plura crimina idem eidem intulerit, ſingulorum debet abolitionem petere, alioquin prout quid omiſerit, ejus nomine Senatusconſulti pœnam patietur, *c. ſp. ſi quem §. ſi quis autem 2. quæſt. 3. lib. 1. in fine primc. ff. ad Turpill.* Is qui libello, aut Principi aut Judici dato publicum crimen falſi ſe objecturum minatus eſt, ſi non objecerit, Turpiliano non tenetur, *lib. quæſitum ff ad Turpill. & ibi gloſſ. fin. & DD. c. licet, hoc tit* ſed perpetuum ſilentium ei impoſitum, *d. c. licet hoc t.* Deſiſtens à privato crimine intentato vel extraordinario non punitur Turpiliano, ſed alias Judicis officio, *l. ſi quis repetere §. ſi ſtellio natus l. in privatis ff. ad Turpil.* Secundum canones omne crimen quaſi publicum cenſetur, unde per tranſactionem ſive gratiam à lite recedere non licet, *gl. in c. 1. in verb. gratiam circa mod. de colluſ. deteg & ibi Can.*

Criminales cauſæ non Decani, Archidiaconi, aut aliorum inferiorum judicio etiam viſitando, ſed Epiſcopi † tantum exa- 24
mini & juriſdictioni ex decretis Concilii Tridentini relinquuntur, *c. cauſæ omnes §. ad hæc ſeſſ. 24.* prout jure decretorum ſtatutum erat, *c. viſit. ante fin. 16. q. 2.* Legati quoque de latere, Nuncii, Gubernatores aut alii quarumcunque facultatum vigore contra clericos aliaſve perſonas eccleſiaſticas, niſi Epiſcopo prius requiſito, eoque negligente, poſſunt procedere, alias eorum proceſſus, ordinationeſve nullius momenti ſint, atque ad damni ſatisfactionem partibus illati tenentur, *d. c. cauſæ omnes §. legati ſeſſ. 24.* Tenentur autem Epiſcopi † ex diſpoſitione 25
juris communis quando exercent juriſdictionalia tam in civilibus quàm etiam in criminalibus convocare ſua capitula, *c. ſi quid 86. diſt. c. ſi autem 15. quæſt. 7. c. qualiter & quando & 2. hoc tit.* & eorum requirere conſilium vel conſenſum, *c. ex litteris de divort. 1. Epiſcopus 15. quæſt. 7. Pan. in c. qualiter & quando &*

2. n. 6. hoc tit. de jure enim communi jurisdictio spectat ad Episcopum & Capitulum, *Mohed. dec. 7. de præscript. c. Episcopus nullius 15. quæst. 7. c. novit. & c. seq. de his quæ fiunt à Prælat. c. scitote vers. unde non oportet ibi sacerdotes & Episc. 6. quæst. 3.* Capitulum tamen non est particeps ejusdem officii æquè principaliter cum Episcopo, quia Canonici sunt tanquam membra, Episcopus caput, *c. novit. de his quæ fi. à Prælat.* Et cum Episcopus est negligens in correctione subditorum, non devolvitur jus corrigendi vel puniendi ad Capitulum, *c. irrefragabili §. excessus & ibi gloss. in verb. per capitulum circa finem vers. hoc tamen verum & Can. de off. ord.* sed vel recurrendum est ad summum Pontificem, vel Metropolitanum, qui compellit Episcopum ad suum officium debite exercendum, *dictum est supra tit. de off. ord. §. metropolitanus sive Archiepiscopus.* An vero procedere debeat cum consilio vel consensu cāpituli, in jure est controversum, *latè Achil. de off. ord. decis. 2. Put. decis. 92. li. 3. Felin. in c. irrefragabili. num. 3. citans authores & gloss. in utramque partem, tam pro consilio, quàm consensu de off. ord. gloss. in c. ex pœnitentibus in verb. perdidit circa medium & ibi Can. Oldrod. consil. 251. num. 2.* Communior conclusio est, in arduis requiri consensum, in cæteris consilium Capituli, etiam ad cognoscendum & condemnandum unum de capitulo, omisso consilio delinquentis, ejusque consanguineorum, *c. irrefragabili §. excessus & ibi gloss. in ver. per Capitulum in fin. & Can. de off. ord. Card. Seraph. decis. 1213. num. 3. Mohed. decis. 2. de for. compet.* cumque materia sit valde dubia, consuetudo declarans certum modum procedendi, est interpretativa & non requirit aliquam temporis præscriptionem: *Rot. diversf. dec. 615. p. 1. Put. decis. 203. lib. 1. & decis. 92. lib. 3. plures utrobique citant Cravett. conf. 101. n. 4. dictum est supra tit. de consuet. c. 3. de consuet. in 6. & ibi post gloss. Can. Pan. in c. 1. n. 2. de exceff. Prælа. & ibi Can.* quæ procedunt in Capitulis non habentibus exemptionem, *Rot. diversf. decis. 743. n. 8. par. 1. & decis. 305. & decis. 308. par. 2. per c. 4. sess. 6. arg. c. 4. sess. 14. in ver. quibuscunque exemptionib.* & in iis ecclesiis in quibus Episcopi, aut eorum Vicarii, ex constitutionibus vel privilegiis aut consuetudinibus sive concordiis seu quocunque alio jure majorem non habent potestatem, auctoritatem aut jurisdictionem, quàm decreto c. 6. sess. 25. comprehensum sit, *d. c. 6. §. fin. sess. 25.* Quando vero Capitula Cathedralium † vel Collegiatarum Ecclesiarum sunt exempta, aut habent consuetudines, vel sententias, aut juramenta, vel concordias, vel statuta, quorum vigore sunt exempta, id est immunia & libera à visitatione & jurisdictione Episcoporum, *latè Rota decis. 743. per totam & num. 9. quæ singula c. 4 sess. 6. & c. 6. sess. 25. verba & clausulas examinat.* & sunt sedi Apostolicæ immediatè subjecta, jure decretalium potest Episcopus certum terminum capitulo præfigere ad correctionem faciendam, quo elapso, ipse Episcopus corrigit appellatione postposita: *c. irrefrag. §. exc. c. de off. ord.* Ex decretis Conc. Trid. † quano extra visitationem proceditur, ex officio, vel ad petitionem alicujus, contra obtinentem dignitatem, vel Canonicum, capitulum initio cujuslibet anni eligit ex Capitulo duos, de quorum consilio & assensu Episcopus seu ejus Vicarius in levibus & gravibus delictis, *Card. Seraph. decis. 710. d. c. 6. in princ. ibi ex officio junctal. leviaff. de accus. & d. c. 6. in omnibus autem casibus*, tam in formando processum, quàm in cæteris omnibus actibus usque ad finem causæ inclusive, coram Notario tamen Episcopi, & in ejus domo

26

27

aut

aut consueto tribunali procedere tenetur, unum tamen est utriusque votum, potestque alter Episcopo accedere: si ambo discordes in aliquo actu, seu interlocutoria, vel definitiva sententia fuerint ab Episcopo, intra sex dierum spatium cum Episcopo tertium eligunt, & si in electione tertii etiam discordent, ad viciniorem Episcopum electio devolvitur, & juxa eam partem, cum qua tertius conveniet, articulus in quo erat discordia terminatur, alias processus & inde secuta nulla sunt, nulloque producunt juris effectus, *c. 6. sess. 25. §. quod si ambo in fin.* & ita isti duo electi à Capitulo propter immediatam sedis Apostolicæ subjectionem locorum distantiam, & moræ periculum, *Anchar. in c. fi. num. 11. & 12. de stat. monach.* sunt participes ejusdem officii cum Episcopo, contra regulam c. Episcopus nullius 15. q. 7. c. si quid vero 86. dist. c. ex litteris de divort. In criminibus ex incontinentia provenientibus de quibus dictum est in tit. de vit. & hon. cle, & in atrocioribus delictis depositionem aut degradationem requirentibus ubi de fuga timetur, & ne judicium eludatur, opus est personali detentione, potest initio solus Episcopus ad summariam informationem & necessariam detentionem procedere, in reliquis servato ordine præmisso, *d. c. 6. §. in crim. sess. 25.* Qui vero non obtinent dignitates, † nec sunt de capitulo, ii omnes in causis ecclesiasticis Episcopo subjiciuntur, non obstantibus quoad supradicta privilegiis etiam ex fundatione competentib. nec non consuetudinibus etiam immemorabilibus sententiis, juramentis, concordiis, quæ tantum suos obligant auctores, exceptis cõcordiis à sede Apostolica cum causæ agnitione confirmatis, *c. const. de relig. dom. Ser. dec. 475. attest, ita pluries decisum* & salvis in omnibus privilegiis quæ universitatib. studiorum seu earum personis sunt concessa. *d. c. 6. §. qui vero non obtin.* dictusque canon Conc. Tr. intelligitur etiam de futuris concordiis, & juramentis, *Cæs. dec. 2. de jur. j. l. si mihi & tibi § in leg. ver. nam. & cum ff. de legat. 1. & ibi Bart. & Bald.* quia Episcopus in sua vita tenetur servare juramentum, dato quod esset contra dispositionem juris communis. *Cæsar. dec. 1. per totam & dec. 2. n. 8. de jurej. Card. Seraph. decis. 460. n. 6. & 7. C. ad notæ & 1. de jurejur. & ibi Felin. circa fin. vers. & per hoc apparere existimo & Can. c. cum veniissent & ibi post gl. in ver. abjurasse Can. de inst.* Quando universum † capitulum deliquit, Episcopus solus procedit absque consilio & consensu duorum de capitulo & punit, *c. capitula sess. 6. junctò c. 6. sess. 25.* modo delictum non sit in personam Episcopi, vel in contemptum ejus, vel ubi Episcopus habeat interesse: ex quò enim Episcopus se adversariũ constituit capitulo nõ debet esse Iudex in facto suo, *l. unica. C. ne quis in sua caus. jud. c. 1. 4. quæst. 4. c. conquerente & ibi post gloss. in verb. si ita est & verb. volueris Can. de restit. pol.* sed jurisdictio contra capitulum devolvitur ad proximum superiorem, tanquam à summo Pontifice delegatum, *c. irrefragabili §. caterum de off. ord.* Regularis exemptus, † quando intra claustra monasterii degit, & extra ea notorie delinquit, ut populo scandalo sit, Episcopus superiori delinquentis certum tempus præfigit, intra quod ipsum severe puniat, ac de punitione se certiorem faciat, quo de curso delinquens ab Episcopo puniri potest, & superior monitus à suo superiore officio privatur, *c. regularis sess. 25. de regul. & monial. Clemens. 8. const. edita 7. Cal. Martij 1595. incip. suscepti muneris*, si extra conventum sine mandato superioris in scriptis

obtento

obtento repertus fuerit, ab ordinariis locorum tanquam desertos sui instituti punitur, *c. prohibet sess. 25. de reg. & monial.* & coram eis ratione delicti sortitur forum, *cap. 1. de privil. in 6.* Is qui ex mandato superioris etiam ad universitates causa studiorum mittitur, & extra conventum habitat, jurisdictioni ordinarii subjicitur, *cap prohibet in fin. sess. 25. de reg. & monial.* etsi deliquerit, prætextu privilegii sui ordinis tutus non censetur, quominus ab ordinario loci tanquam sedis apostolicæ delegato puniatur,
31 *cap. ecclesiarum sess. 6.* Sæculares clerici † quicunque qualitercunque exempti, non censentur tuti personalis, *d. c. eccles. sess. 6.* aut cujusvis privilegii prætextu, quominus ab ecclesiarum Prælatis in ecclesiis suis residentibus, quorum jurisdictioni alias subessent, de eorum excessibus, criminibus & delictis, quoties & quando opus fuerit, etiam extra visitationem tanquam ad hoc sedis Apostolicæ delegatis corrigi & castigari possint, quibuscunque exemptionibus, declarationibus, consuetudinibus, sententiis, juramentis, concordiis, quæ tantum suos obligant auctores ipsis clericis & eorum consanguineis, capellanis, familiaribus, procuratoribus, & aliis quibuslibet, ipsorum exemptorum contemplatione & iniuitu minimè suffragantibus, *cap. omnes sess. 14.* Prædicta locum habent in exemptis sedi apostolicæ immediatè subjectis; in aliis autem sive capitulis sive Religiosis aut clericis sæcularibus, qui eximuntur à suo ordinario, & immediate alteri quam summo Pontifici subjiciuntur, puta suo metropolitano, decreta Concilii Tridentini locum habere non videntur, *clem. attendentes de stat. monach. & ibi Vital. num. 12. cap. unico §. fin. de stat. regul. in. 6. qui duo textus ponunt istam distinctionem c. ad abolendam § fi. de haret.* quia tunc de jure non spectat jurisdictio aut correctio ad Papam, unde eam demandare non censetur, *Zab. in clem. unic. nu. 6. de suppl. negl. Prælat. Vital. in clem. attendentes §. igit. num. 3. & 4. de stat. monach. & Can.* tum quia quando à Papa, vel auctoritate Papæ aliquod onus imponitur exemptis, videtur intellexisse de exemptis sibi immediate subjectis, & non de aliis, *clem. attendentes §. hoc igitur & ibi Vital. n. 23. & 9. de stat. monach. ca. ad abolendam §. fin. de hæred.* comprobatur ex verbis c. 4. sess. 6. quod conceptum est negativè & copulativè, videlicet capitula nullis exemptionibus tueri se possint quominus à suis Episcopis & aliis majoribus Prælatis visitari, corrigi possint, ideoque requirit, ut neutrum factum sit, *l. si quis ita ff. de verb. oblig. Pan. in c. 2 sub. n. 7. de rescript.* ac ex aliis d. c. 4. verbis, etiam auctoritate Apostolica, & d. c. 6. sess. 25. se referentis ad d. c. 4. ac etiam ex verb. cap. 4. sess. 14. tanquam ad hoc sedi Apostolicæ delegati, ubi Concilium Tridentinum prorogat jurisdictionem Prælatorum contra immediatè sedi Apostolicæ subjectos, quam ipsi volentes prorogare non possunt, obstante jure Canonico, *Pan. in c. cum temp. in 5. not. de arb. & ibi Can. Cresc. dec. 3. de for. comp.* ac stylo notorio Curiæ, quo contra exemptos non solet deputari ordinarius loci, *Pan. in cap. ex par. sub num. 5. de priv. & ib. Can. cle. fin §. fin. de priv.* & cõsuetudo tribuens jurisdictionẽ capitulo in Canonicos est jure communi approbata, *c. irrefragabili §. excessus & ibi Can. de off. ord. cap. cum extinguit de for. comp.*

33 Multiplices sunt effectus † accusatioois, primus est quod accusatus pendente accusatione non potest promoveri ad Ecclesiasticas vel sæculares dignitates, maximè quãdo eam præcessit infamia, *ca. competens & ibi Pan. num. 4, hoc tit. l. reus ff. de muner. & honor.*

cap.

c. tantis Daniel 81. *idſt. l. reum criminis, C. de procur. gloſſ.* 1. *in c. fin. de teſtib. Navar. conſ.* 6. *&* 7. *hoc tit. Garc. de benef. par.* 7. *cap.* 8. *num.* 6. nec teſtis eſſe poteſt, *l. in teſtibus, ff. de teſtib.* nec procurator, *d. l. reum. C. de procur.* nec nomen militiæ dare, *l. fin. ff. de re milit.* niſi poſt annum, *l. reus. §. fin. ff. de muner. & honor. in rubr. & nig. C. de reis poſt lib.* 10. ſed non privatur honoribus & dignitatibus obtentis *l. libertus §. in quæſtionibus, ff. de munerib.* Secundus eſt quando ex eodem facto, † vel ex duobus factis ſe invicem contingentibus, ſive connexis, ab auctore movetur cauſa civilis, & ante litem in ea conteſtatam, vel antequam liquet & concluſum eſt in cauſa civili, *Bald. in l.* 1. *num.* 7. *& ſeq. C. qui accuſ. non poſſ. qui recenſet utramque opinionem*, non incidenter per viam exceptionis, quia tunc terminari debet cum quęſtione civili, *l. cum civilis C. de ord. jud.* ſed æquè principaliter accuſatio criminalis intentatur à convento, criminalis facit ſilere civilem ratione præjudicii, quando criminalis abſorbet civilem, id eſt, ſententia in criminali lata parit exceptionem rei judicatæ, aut facit præjudicium in civili, *l.* 1. *C. qui accuſ. non poſſ. l. fin. C. de ord. jud. & ibi Paul. de Caſtro poſt gloſſ. in verb. de crimine gloſſ.* 1. *in l. interdum in fin. & ibi DD. ff. de publ. vid. Alberic. in l. fin. num.* 11. *C. quand. civil. act. crimin. præjud. Rot. deciſ.* 206. *num.* 1. *par.* 2. *plures cumulans.* ut ſi ab uxore contra maritum proponatur actio ex ſtipulatu pro repetitione dotis, & à marito convento quæſtio adulterii, *l. adulterij C. de adult.* aut ab actore rei vendicatio, à reo convento accuſatio de vi, *l. ſi de vi ff. de jud.* vel ab actore cilis ex teſtamento, inſtrumento, vel ſententia, à reo criminalis de falſitate teſtamenti, inſtrumenti, vel ſententiæ, *l. divus Pius §. divus Adrian. & ibi Bart. in* 1. *not. &*

Summa in Decretal.

DD. & l. ſi teſtamentum ff. de petit. hæred. Caſtrenſ. in l. ſi. n. 2. *de ord. jud. l. ex initio C. de falſo.* niſi accuſatio falſi objiciatur cauſa morandæ ſolutionis, quia debitor ad ſolutionem compellitur ſalva executione criminis, *l. ſatis C. de falſ.* aut accuſatio falſi intentata ſit contra teſtes; quia ad hoc ut accuſatio falſi intentata præjudicet civili, requiritur quod ſit intentata contra ipſam partem, vel contra teſtes, ac etiã contra ipſam partẽ, & non contra teſtes tantum, *Bart. in l. ſi teſtamentum num.* 3. *ff. de petit. hæred. Bald. in l. fin. num.* 13. *de fid inſtrum.* quodque jus totius cauſæ conſiſtat in illis teſtibus accuſatis de falſo, *Afflict. deciſ.* 220. *Rolan. conſ.* 13. *volum.* 3. *Rot. diverſ. deciſ.* 206. *par.* 2. Præterea criminalis facit ſilere civilem, quando ab actore civilis, & à tertio, puta fiſco criminalis movetur, quæ eſt præjudicialis civili, ut accuſatio hæreſis à fiſco contra petentem fructus ſui Canonicatus à capitulo, *latè Put. deciſ.* 93. *lib.* 1. *per l minorem ff. de jud. & ibi not. per gloſ. & Bart. & Bald. & ideo Put. ibidem in fin. dicit quod tit. reformando commiſſio.* poſt litem autem in cauſa civili conteſtatam, vel ſi de ea liquet, aut ſi in ea ſit concluſum, quæſtione civili terminata fit indagatio criminis. *l. damus & ibi gloſſ. in verb. quæſtione C. de falſ. qui prior ff. de jud. l.* 1. *C. de appell. ſecundum* 3. *intellect. gloſſ. l. interdum ff. de public. jud.* Quando vero criminis quæſtio non abſorbet civilem, ut ſi agis contra me ad pecuniam, ego te accuſo de homicidio, tunc criminalis ratione majoritatis non facit ſilere civilem, *Paul. de Caſt. poſt Iaſ. Butrig. Bald. & alios in l. fin. num.* 2. *C. de ord. cognit. licet Cyn. & Salycet. in d. l. fin. C. de ord. jud. atteſtẽtur communiter Doctores tenere, quod criminalis ratione majoritatis faciat ſilere civilem.* quia accuſatus pendente accuſatione non perdit regulariter adminiſtrationem

bonorum ſuorum quouſque ſit condemnatus,& bona ſua publicata , & poteſt agere contra ſuos debitores,& Creditoribus ſuis ſolvere,alioquin plerique innocentium neceſſario ſumptu egebunt, *l. reo criminis cum l. ſeq. ff. de ſolat. l. aufertur §. in reato ff. de jur. fiſci l. quod ſi forte §. ſunt quædam verſ. quid ergo & l. quæritur, §. 1. ff. de ſolut.* niſi ſit contumax & bona fuerint annotata, ne fuga ejus inſtruatur, *l. fin. in fin. ff. de requir. reu.* Tertius eſt effectus,de crimine in accuſationem deductus,pendente accuſatio-
35 ne, † ab alio ſuper eodem crimine non poteſt deferri, *l. qui de crimine C. hoc tit. l. hi tamen §. ab alio delatum,ff. hoc tit.* ne reus in plures diſtinguatur adverſarios, *l. ne in plures ff. de exercit. aut l. ſi plures ff. de accuſ.* & ſæpius de ejuſdem admiſſo quæratur,*l. pen. in fin. ff. naut. caup. ſtab.* proceditque , etiamſi de crimine agi cœptum ſit ad privationem,quia accuſatio eſt, licet mixta *c. tuæ & ibi gloſſ. & Can. de procur. c. per tuas & 1. in fin. de ſimon. Rot. diverſ. deciſ. 138. numer. 5. par. 2.* iſtaque exceptio contra accuſationem ſecundo loco propoſitam eſt dilatoria,impediens proceſſum,& in initio eſt proponenda.*Bart. in l. Senatus num. 2. ff. hoc tit. Alber. in l. qui de crimine num. 1, & ibi DD. hoc tit.* Quartus eſt judex in crimi-
36 nalibus tantum,† non poteſt abſolvere reum à crimine, eundemque condemnare civiliter ad rei reſtitutionem, quia partes expreſſè aut tacitè non poſſunt prorogare jurisdictionem Iudicis criminalis tantum,ad civilem,*l. ſolemus,§. latrunculator. & ibi Paul. de Caſtr. & DD. ff. de jud. latè Creſcent. deciſ. 5. de jud. Rot. diverſ. deciſ. 445, num. 7. par. 1.* ſed quando conſtat ſibi de delicto,incidenter reum condemnandum eſſe ad rei reſtitutionem , poſt reum condemnare ex officio & quadam æquitate ad reſtitutionem rei civiliter,omiſſa ſententia in cauſa criminali,quæ eo ipſo per hujuſmodi ſententiam ſublata cenſetur,eo quod reus in periculum majoris pœnæ deductus eſt,*l. interdum la. 2. §. qui furem ff. de furt. l. 4. §. ſi dicantur. ff. fin. regund. Bald. in l. 2. num. 28. verſ. unum quæro C. de eden. Bart. in l. ſi quis ad ſe fundum num. 8. & ibi Salicet. & DD. C. ad leg. Iul. de rei publ.* quando autem fert ſententiam ſuper pœna non poteſt in eadem ſententia delinquentem condemnare ad reſtitutionem rei ſubtractæ,raptæ, vel invaſæ, *Cyn. in l. ſi quis ad ſe fundum num. 10. C. ad leg. Iul. de rei publ. l. interdum. ff. de publ. jud. Anchar. in c. 2. verſ. juxta prædicta quæro de homicid. in 6.* & peracta accuſatione, poteſt intentari civilis rei reſtitutionem, *l. 1. C. quand. civil. act. præjud. crimin. l. 2. §. 1. ff. de vi bon. rapt. §. liberum autem & Inſtit. de leg. Aquil. & ibi gloſ. & DD.* Quintus effectus eſt, accuſa-
tus † antequam reus factus eſt, ſive ante- 37
quam nomen ejus ſit receptum inter reos, id eſt,antequam Iudex propoſitis exceptionibus dilatoriis pronunciet eſſe ſuper accuſatione procedendum,vel accuſatio ſit conteſtata, *Bart. in l. is qui reus,num. 3. & 4. ff. de public. jud.* poteſt accuſatorem reaccuſare, quando proſequitur ſuam aut ſuorum injuriam , aut de crimine majori non pari vel minori, *3. quæſt. xi. in ſumma & ibi gloſſ. mag. c. neganda primo & ſecundo l. neganda C. de iis qui accuſ. non poſſ.* ut ſi accuſatus de fornicatione, de adulterio, aut ſimonia accuſatorem ſuum , qui prior inſcriptionem depoſuit,impetere voluerit,*c. non eſt §. huic autem & c. prius 3. quæſt. xi.* poſtquam reus factus eſt reaccuſare non poteſt etiam de majori, quia non relationes criminum , ſed innocentia purgare ſe debet , *l. is qui reus ff. de public. jud.* niſi crimen,quod ſecundo infertur ſit majus & præjudiciale ad primum, *l.*

prima,

Digitized by Google

prima, C. de iis qui accuſ. non poſſ. ut ſi accuſatus à te de furto ſervi tui reaccuſet te de homicidio ejuſdem ſervi; quia condemnatoria lata in ſecundo crimine, eo ipſo eſt impoſitum ſilentium ſuper primo, & abſolutoria lata ſuper ſecúdo poteſt procedi ſup primo, *d. l. 1. C. de iis qui accuſ. non poſſ. & ibi DD. Bart. in d. l. is qui reus.* aut hæc exceptio, quoad reus accuſet ſuum accuſatorem, fuerit omiſſa, quia ſi de eo accuſans non exceperit, tenet proceſſus. *gloſſ. in l. reum C. de procur. Bart. in l. is qui reus n. 5. de publ. iud.*

38 Cauſa appellationis † à ſententia Epiſcopi, vel ipſius in ſpiritualibus Vicarii generalis, ubi appellationi locus fuerit, ſi Apoſtolica authoritate in partibus eam committi contigerit, Metropolitano ſeu illius etiam Vicario in ſpiritualibus generali, aut ſi ille aliqua de cauſa ſuſpectus foret, vel ultra duas legales dietas diſtet, ſeu ab ipſo appellatum fuerit, uni ex vicinoribus Epiſcopis ſeu illorum Vicariis, non autem inferioribus Iudicibus committenda eſt, *c. à ſententia ſeſſ. 13.* ac reus appellans coram Iudice ad quem appellavit, acta primæ inſtantiæ tenetur omnino producere, & Iudex appellationis niſi illis viſis ad illius abſolutionem minimè poteſt procedere. Is autem à quo appellatum fuit, intra triginta dies, acta ipſa poſtulanti gratis debet exhibere, alioqui abſque illis cauſa appellationis hujusmodi terminatur, *c. reus ſeſſ. 13.*

39 Pœna accuſationis † varia eſt jure civili juxta varietatem delictorum, §. *publica & §§. ſeqq. Inſtit. de public. jud.* jure Canonico eſt capitis diminutio, ſive depoſitio ab ordine, & degradatio, quando delictum eſt grave, *c. qualiter & quando & 2. §. verum hoc tit. & ibi gloſſ. in ver. forma & Panorm. 10. 11. & 12. not. c. inventum 16. quæſt. 7. & ibi gloſſ. & Can.* & infamia non ex omni crimine, ſed ex eo, quod judicii publici cauſam habeat, vel ex crimine privato, quod ex ea actione ſit, quæ etiam in judicio privato infamiam condemnato importat, *l. infamem ff. de public. iud. & ibi gloſſ. mag. & DD.* quando agitur ad amotionem ab adminiſtratione cauſa non cenſetur criminalis, ſed civilis. *d. c. per tuas & 2. §. tales de ſimon.*

Accuſatio criminalis † tollitur ſpatio vi- 40
ginti annorum. *l. querela C. de falſ. & ibi gl. mag. & DD. ponunt. fallent.*

* Inquiſitio eſt alicujus criminis † præce- 41
dente clamoroſa diffamatione, ac quaſi denunciante fama ex bono & æquo à Iudice competente facta inveſtigatio, *c. fin. de coll. deteg. c. qualiter & quando & 2. §. ex quibus §. ſed cum ſuper hoc tit.* Inquirunt quilibet Prælati † contra ſuos ſubditos, ne ſan- 42
guis ſubditorum in die judicii exquiratur de eorum manibus, *c. irrefragibili de off. ord. c. fin. de reg. jur.* ac poteſt inquiſitio ſpecialis & generalis à Sede Apoſtolica delegata Abbatibus, *c. qualiter & quando primo, hoc tit.* ac etiam monachis, *c. cum dilecti hoc tit.* ſed hodie ſervandum eſt c. ſtatutum de reſcript. in ſexto. Quædam eſt † generaliſ- 43
ſima, ut quando Prælatus quolibet anno, & ex decretis Concilii Tridentini quolibet triennio inquirit ſuper ſtatu totius Provinciæ, in qua non eſt neceſſe infamiam præcedere, *c. ſicut olim hoc tit. quoniam quidem 81. diſtinct. c. Romana de cenſibus in 6. c. provincialia ſeſſ. 24.* Quædam eſt generalis, † quando 44
inquiritur ſuper ſtatu diœceſis, civitatis, caſtri, vel alicujus loci, quæ non exigit infamiam præcedentem, *Panorm. in c. cum dilecti in 2. not. hoc tit. Zab in c. per tuas & 10. verſ. quæro, an Prælato infamato de ſimon.* ac tenetur Prælatus eam facere quotannis, vel ſi non poteſt propter amplitudinem diœceſis, totam biennio complere, *c. 1. & ibi gloſ. in ver.*

Digitized by Google

in ver. ſecundum quod canones cenſent de off. ord. & ibi Can. l. congruit de off. præſid. c. patriarcha ſeſſ. 24. In his generalibus inquiſitionibus, Inquiſitores ab inquiſitis recipiunt juramentum ſub duplici forma, videlicet, ut jurent quod ſuper his quæ ſciunt vel credunt in Eccleſia ſua eſſe reformanda, tam in capite quam in membris, exceptis occultis criminibus, meram & plenam dicant inquiſitoribus veritatem, *c. qualiter & quando & primo in fine hoc tit.* aut quod ad interrogata veraciter reſpondebunt: *c. cum dilecti hoc tit.* inter quas formas magna eſt differentia, quia confeſſio facta præcedente juramento de dicenda mera & plena veritate, non recipit excuſationes ex poſt facto, cum ſecundum juramentum nec veritatem tacere, nec admiſcere debuerit falſitatem. Confeſſio facta ſub ſecunda, recipit excuſationes, quæ confeſſionem non perimant, ſed exponant; *d. c. cum dilecti hoc tit.* ſub eisdem formis juramentum exigi poſſunt in inquiſitione ſpeciali inſtituta contra certam perſonam, *c. cum dilecti in princ. ibi quia de Agathenſ. Epiſcopo per frequentem clamorem multa ſibi fuerant inſinuata ſiniſtra hoc tit.* Juramenta, promiſſiones, obligationes, ac interdictum à Superiore factum ſubditis, aut aliis quibusvis perſonis, etiam ſub cenſuris, ne ſtatum locorum, perſonarum & rerum ipſorum exponant inquiſitoribus, nullius penitus ſunt firmitatis, nec quisquis quomodolibet obligatur, *c. quia plerique de off. ord. in 6.* vel extorta relaxari poſſunt, *c. olim. hoc tit.* Quædam eſt ſpe-
45 cialis † quæ fit contra certam perſonam, & hæc poteſt fieri dupliciter, ex debito officii ad peccatum evitandum, ut ne matrimonium contrahatur propter impedimentum, *c. cum inhibitio in fine princ. de clandeſt. deſponſ.* ne quis promoveatur ad Prælaturam, aut confirmetur ejus electio, *c. poſtquam c. nihil de elect. c. de elect. in 6. cap. 1. ſeſſ. 24.* quod reſtituantur uſuræ, quando debitores propter jumentum impediuntur eas repetere, *c. ad noſtram & 2. de jurejur. c. tuas de uſur.* aut quando de crimine inquiritur ad imponendam pœnitentiam; *c. novit. de judic.* & iſtis caſibus non requiritur diffamatio præcedens: *Pan. in c. qualiter & quando & 2. num 11. hoc tit. juribus allegat.* Item fit inquiſitio contra certam perſonam de crimine ad vindictam † pulicam, ſive pœ- 46
nam imponendam, vel ad amotionem ab adminiſtratione, quam ſemper debet primo procedere infamia, *c. qualiter & quãdo & 2. §. ex quib. & § ſed cum ſuper h. t. & ibi Anchar. n. 6. & Can. com.* eſt judicium ordinariũ tam jure canonico, *c. inquiſitionis & c. qualiter & quando & 2. §. ad corrigendos in fin. ibi formam judicij hoc tit. Pan. in rub. tit. de jud. nu. 3. Franc. in c. dilecto. num. 8. & 9. de ſent. excom. in 6. & Can.* quam jure civili, *Bart. in l. 2. §. ex publ. num. 6. & ſeqq. cont. gloſ. & Dyn. ibid. ff. de adult. ubi ponit quinque reg. & add. ibid. in verb. 5. reg. ponit ſextam.* 2. in ea requiritur ut ſuper infamia † cognoſcatur, 47
inquiſito excipiente, *c. cum oporteat c. inquiſitionis §. 3. verſ. ad hæc, hoc tit.* quia propter infamiam ortam, non providis & honeſtis viris, ſed à malevolis & maledicis, *c. cum oporteat §. diſcret. veſt. mandamus c. qualiter & quando, & 2. §. ex quibus hoc tit.* aut propter paucorum dicta, quis non reputatur infamatus, cujus apud bonos & graves læſa opinio non exiſtit, *c. inquiſitionis §. fin. hoc tit.* & dictum unius facile ſequitur multitudo, *c. cum in juventute §. unde nos de purgat. Can.* quia deferens clamor, & denuncians, fama eſt loco accuſatoris, quæ ſufficit quando ſæculares clericos inquiritur: *d. c. qualiter & quando & 2. in princ. & §. 1. & §. ad corrigendos*

Digitized by Google

gendos, & d. c. inquisitionis §. tertiæ & utrobique Can. contra sæculares Prælatos oportet, quod sit talis & tanta quod sine scandalo & periculo nō possit tolerari aut dissimulari, *d. c. qualiter & quando & 2. §. licet autem & §. seq.* quia non possunt omnibus complacere, cum ex officio suo teneantur non solum arguere, sed etiam increpare, qui etiam interdū suspēdere, nonnunquam vero ligare, frequenter odium multorum incurrunt, & insidias patiuntur, ideoque non solum fallæ, sed etiam malignæ contra eos criminationi per diligentem cautelam janua est præcludenda: *d. §. licet autem, & §. seq.* Contra Abbates vel Priores Conventuales servanda est dispositio, d. c. qualiter & quando & 2. licet non ad unguem, quia regulares personæ, cum causa requirit, facilius & liberius à suis possunt administrationibus amoveri. *d. c. qualiter & quando & 2. §. fin. & ibi Can. c. per tuas & 1. §. tales vers. & utique de simon.* Contra regulares inferiores non servatur ordo, d. c. qualiter & quando & 1. quia possunt removeri ad libitum ab administratione, *c cum ad monasterium §. vale de stat. monach.* nisi ageretur ad depositionem ab ordine, incarcerationem, aut aliam hujusmodi pœnam, quod tunc agatur de præjudicio gravissimo & delicto, cum ex genere pœnæ arguarur majoritas delicti, quia debet pœna commensurari delicto: *c. non asseramus 24. quæst. 1. Authen. ut fratrum filij §. quia vero.* Si inquisitus non exceperit, quod de crimine non sit diffamatus, tenet inquisitionis processus, non præcedente diffamatione. *c. fin. hoc tit. in 6.* Tertiò requiritur quod
48 inquisitus citetur, † & si comparet, juris ordo in inquisitione facienda est servandus, in decisoriis, non in præparatoriis. *c. ad petitionem & ibi gloss. in ver. non servatum, c. qualiter & quando & 2. §. debet igitur præsens esse, & ibi gloss. hoc tit. & utrobique DD.* Quartò, quod Episcopus † convocet Ca- 49
nonicos Cathedralis Ecclesiæ, *c. si quid 86. dist.* Quintò quod copia † capitulorum 50
inquisitionis tradatur ipsi inquisito, si petierit, antequam Iudex incipiat inquirere de veritate criminis: *d. c. qualiter & quando & 2. §. debet igitur Franc. in c. 1. num. 3. hoc tit. in 6. ubi limitat tribus mod.* contra quæ capitula inquisitus potest excipere de non facta legitima specificatione personarum, loci, temporis, aliarumque circumstantiarum, sive agatur ad pœnam, sive ad remotionem ab administratione: & est notandum, quod specificatis personis semper debet fieri specificatio loci, & temporis, aliarumque circumstantiarum, *Socin. sen. in c. qualiter & quando & 2. num. 842. & 851. & seqq. hoc tit. Rot. divers. decis. 773. par. 1.* quia in his cessat ratio ob quam personæ non sunt specificandæ, quæ est quod fama potest esse generalis & non specialis, & ne infamentur personæ, cum inquisitio fiat ad hoc ut niteat fama bonorum, si exprimerentur personæ, cum quibus dicuntur crimina commissa, inquisitio consequeretur contrarium effectum, quod fieret ad aliorum diffamationem, *Innoc. in c. accepimus, num. 1. de purgat. can. Card. num. 9. Pan. & Can.* quod si ab inquisito non fuerit petita copia capitulorum, validus & processus inquisitionis, etiamsi hujusmodi copia tradita non fuerit, *cap. 1. in fin. & c. 2. & ibi Franc. num. 1. hoc tit. in 6.* Sextò dicta & nomina † testium, ut quid, & 51
à quo sit dictum appareat, sunt inquisito publicanda, nec non exceptiones & replicationes legitimæ sunt admittendæ; ne per suppressionem nominum infamandi, per exceptionum verò exclusionem

deponendi, falsum audacia præbeatur. *d. c. qualiter & quando & 2. §. debet igitur hoc tit.* Confessus crimen non potest confessionem suam eo prætextu revocare, quod diffamatio non præcesserit, aut inquisitionis capitula non habuerit: *c. ad petitionem hoc tit. c. 1. hoc tit. in 6.* si verò inquisitus fuerit contu-
52 max, † Iudex contra eum testes recipit lite non contestata, *c. quoniam §. sunt & alij ut lit. non contest.* & per sententiam punit, *veritatis de dol. & contum.* Inquisitores qualibet occasione debitum inquisitionis ordinem prætermittentes, possunt se cautè & prudenter corrigere, & adhuc ipsum tempore opportuno observare, ne nascantur injuriæ unde jura nascuntur, *c. qualiter & quando & 1. hoc tit.* quoniam ex his quæ inordinatè sunt acta, non potest ordinabiliter quicquam agi, *c. forte c. neque enim 14. quæst. 5. c. non est putanda 1. quæst. 1.* Effectus in-
53 troductæ inquisitionis † specialis est, idem qui accusationis, quia inquisitionem debet præcedere infamia, *jurib. supra alleg.* præterea Prælato inquisito de dispensatione, interim omnis penitus interdicitur alienandi potestas, *c fin. hoc tit.*

54 Crimine probato, † inquisito secundum personæ merita, & qualitatem excessus, pœna imponitur discretione judicandis moderanda; nisi tale sit crimen quod ordinis susceptiexecutionem, aut retentionem beneficii etiam post peractam pœnitentiam impediret, puta si homicidium commisisset, aut adeptus esset ordinem, vel beneficium vitio simoniæ, quo casu imponenda est pœna ordinaria depositionis ab ordine aut privationis benficii, *c. inquisitionis hoc tit. & ibi Can.* Inquisitio sive officium Iudicis ad
55 inquirendum præscribitur † viginti annis, *Bart. & Sal. num. 3. in l. querela cont. gloss. 1. C. de falsi. predicta gloss. facit gloss. in l. sicut in ver. prosecutione C. de præscript. 30. vel 40. annor.* de jure Canonico de falso agi potest perpetuo, etiam utique ad centum annos in causis matrimonialibus & spiritualibus, in quibus nunquam transit sententia in rem judicatam, si, Ecclesia reperiatur decepta. *c. loci §. 1. & c. seq. 35. quæst. 9. Alber. in d. l. querela num. 3. C. de falsi.*

Accusatus vel inquisitus † de crimine & 56
ob urgentia indicia tortus si crimen non sit confessus, ac verè & evidenter constat de ejus innocentia, ut quia constat alium crimen commisisse, absolvitur definitivè nec potest amplius adversus ipsum inquiri aut ab eodem vel alio accusari seu alio modo procedi, quia sibi competit exceptio peremptoria rei Iudicatæ. *l. fin. C. de cust. reorum l. si is cui §. iidem ex ibi Bart. ff. de accus.* Si verò constat de delicto, & non de persona delinquentis, quia tamen propter torturam quam sustinuit purgasse censetur, indicia absolvi debet ab inquisitione & processu, *Bart. in l. fin. in princ. ff. de quæst.* & si nova superveniant indicia contra ipsum rursus procedi poterit, quia ei non competit exceptio peremptoria rei judicatæ ex tali absolutione. *Bald. in l. si qui sub num. 3. & ibi Salicet. C. de adult. Mynsing. observ. 12. cent. 5.*

Denunciatio † est criminis alicujus apud 57
Iudicem sine inscriptione legitime facta delatio ad pœnitentiam peragendam, vel ad legitimam pœnam imponendam, vel ad utrumq;, *c. 2. c. super h. t. c. nouit de judic.* quadruplex est, † Evangelica quæ tendit tantum 58
ad correctionem, judicialis, canonica, & regularis, de quibus ordine videndum est.

In denunciatione Evangelica † plura re- 59
quiruntur, primo quod denunciandus sit frater, id est, Christianus, *c. admensam 11. quæst. 3.* infideles non possunt denunciari, nisi peccent contra jus naturæ aut leges in

mora-

moralibus, quo casu Papa in eis habet jurisdictionem. *Innoc. in c. quod super his de voto.* Secundo quod procedat secreta monitio, in qua denuncians debet ostendere peccatum suum mortale denunciato, monendo & obsecrando quod desistat, ne resultet inimicitia, non præmissa monitione. Tertiò, quod peccatum non sit omninò publicum, neque etiam occultum: *c. præcipuè in fi. & ibi gloss. fi. 12. quæst. 3.* sed quod possit probari ad minus per duos testes, nam si unus solus testis esse non posset denunciari ad agendam pœnitentiam, soli denunciatori super crimine non datur fides etiamsi esset Episcopus, *c. si tantum & c seq. 6. quæst. 2.* & omnino occulta sunt in Dei judicio, *c. si omnia 6. quæst. 1.* Quartò, quod si non desistat, vel se emendet, adhibeat testes, qui sciunt, & cum quibus potest eum convincere, & coram illis faciat secundam monitionem. Quintò, quod si secundo monitus se non corrigat, denunciet Prælato. Sextò, quod denuncians probet delictum, & se observasse formam denunciando, *c. novit. & ibi Pan. num. 2. & 3. de judic. & ibi Can. c. si peccaverit 2. quæst. 1. & ibi Archid. & Præpos. num. 30. & 38. & Can. Bart. super constit. ad reprimendum in verb. denunciationem num. 5. & seqq.* Prima monitio probatur per monentem tantum. Secunda per monentem & unum testem. *c. in omni de testib. & ibi Can. Anchar. in c. novit. num. 19.* Quilibet
60 potest denunciare Evangelicè, † etiam mulieres, infames, criminosi, dummodo non perseverent in crimine, quia non refert quis nunciet, dummodo anima salvetur, *c. tua nos de cogn. spirit. c. si peccaverit 2. quæst. 1. c. in omni de testib.* ex opinione aliquorum quilibet ad eam tenetur ex præcepto, quia verba evangelica sunt imperativi modi *Pan. in c. novit. num. 34. & seqq. de jud. & ibid. Ant. de But. Archi. in d. c. si peccaverit num. 4. & ibid. Præpos. num. & seqq. 4.* Alii tenent quod nullus ad illam obligetur, nisi sicut ad alia opera pia, præter quam is ad quem spectat ratione curæ, vel officii, ut Curatus, Prælatus, paterfamilias, maritus, Rector provinciæ, *c. duo ista 23. quæst. 4. & ibi gloss. in verb. Episcopo & Can. c. quemadmodum §. fin. in fine & ibi Can. de jurejur. Io. And. in c. novit post num. 6. de jud.* Quilibet quoque denunciari † potest perseverans in crimine, 61
ne libera ei præbeatur facultas peccandi propter impunitatem, *c. quemadmodum §. fin. vers. cum scriptura de jurejur.* & potest denunciatus denunciantem † repellere per 62
objectum criminis, etiamsi suam injuriam persequatur, quia non movetur bono zelo ad corruptionem alterius, qui non est correptus *gloss. fin. in d. c. novit. de judic. c. infames in fin. §. item Evangelio & c. qui sine peccato & c. judicet 3. quæst. 7. c. præterea §. hujusmodi de testib. cog.* in ea non servatur † ju- 63
ris ordo, *Panorm. in c. novit. num. 44 in fin. & seq. & num. 55. & seqq. ubi ponit differentias inter Evangelicam & judicialem privatam denunciationem de jud.* effectus ejus † est, ut 64
peccator pœniteat, & si correctionem contempserit, per districtionem Ecclesiasticam coercetur, non ut beneficio, vel officio privetur, nisi retento ordine beneficio, vel rebus pœnitere non possit. *gloss. in c. tua nos de cogn. spirit. Anch. in d. c. novit. num. 19. & ibi Boich. num. 4. Decius num. 128. & 132. & seqq.*

Iudicialis denunciatio, † alia est publi- 65
ca, alia est privata. Publica dicitur quando Iudex ex officio suo nulla monitione præcedente, ad denunciationem suorum officialium procedit, citra solemnia accusationum, *l. ea quidem C. hoc tit. & ibi Bald. num. 42. l. 1. & ibi gloss. in ver. solicitudinis C.*

de

de cust. reor. l. 1. *§. fin. vers. & sane ff. de off.*
66 *præf. urb.* quales constitui possunt † ab eis, qui habet merum vel mixtum imperium, *l.* 1. C. *de curiosit. lib.* 12. *facit lex magis §. ne tamen ff. de rebus eorum quæ sub tut. c. præterea de testibus cogn. & ibi Can. c. sicut olim hoc tit. & ibi gloss. mag. & Can.* 4. *d. l.* 1. *§. fi. vers. & sanè ff. de off. præf. urb.* faciunt præsumptionem quantum ad inquirendum, *l. divus la.* 2. *ff. de custod. reor. gloss. in l. ea quidem in ver. citra solemnia* C. *hoc tit. & ibi Bald. sub num.* 38. *vers. id quod vero dicuntur.* repelluntur exceptione criminis, vel infamiæ, *c. cum oportcat. c. cum dilectus hoc tit. c. præterea §. hujusmodi de testib. cog. & ibi* Can. *c. cum in tua in fine de sponsal. c. cum dilectus filius c. sic-*
67 *ut olim hoc tit.* ac ipsis incumbit necessitas † probandi, *l. ab accusatione vers. nunciatores ff. ad Turpil. l.* 1. C. *de curios. lib.* 12. parte citata ea, quæ denunciarunt; quia per negationem res potest effici dubia, ac adversus notorium potest competere justa defensio. *Bald. in l. ea quidem num.* 43. C. *hoc tit.* nec citra periculum sui: nam Iudex eos punit, si malignè insontibus calumnias nexuisse constiterit in exemplum, ne quid aliud postea tale facere moliantur: *l.* 1. C. *de curios. lib.* 12. *l. divus la. c.* 2. *in fin. ff. de custod. reor. l. ea quidem l. singul.* C. *de accusat.* si parum prudenter non exquisitis argumentis denunciaverint, Iudex simpliciter denotat denunciatores minus retulisse: si vero diligenter & fideliter hoc fecerint eos collaudat. *l. divus la.* 2. *vers. & ibi diligenter & vers. seq. ff. de cust. reor.* In denunciatione, quoad præparationem causæ, non est necessarius ordo juris, quia denuncians se non inscribit, *l. ea quidem* C. *de accus. c. super his hoc tit.* in decisoriis requiritur ordo juris, quia officiali non creditur, ut dictum est, *juribus allegatis.* Diversus est † processus inquisitionis, qui fit ex mero Iudicis officio, ab illo qui fit alio denunciante. Quando Iudex procedit ex mero Iudicis officio ad inquisitionem generalem, aut specialem, recipit juramentum ab illis contra quos facienda est inquisitio: *dictum est supra §. inquisitio*: quando procedit ad denunciationem alterius, tunc non recipit hoc juramentum, & denuncians debet probare à se denunciata, *l. ea quidem l. singul.* C. *hoc tit. l. divus la.* 2. *de cust. reor. & alii supra alleg.* Secundò, quando procedit ad denunciationem, admittit probationes contrarias super bona fama, *c. cum in juventute de purg. Canon.* quando procedit ex officio, quia contra denunciantem præsumitur, non contra Iudicem, *c. in præsentia de renunciat. & ibi Can. c. in nostra §. nos vero de procurat. c. nisi essent de præbend. c. ad audientiam, §. nos igitur de præscript.* Tertiò in denunciatione fit quædam litis contestatio cum denuncian-
te, *c. cum dilectus §. dictus vero de purg. Can.* secus in inquisitione ex officio, quia ibi non est cum quo possit fieri litis contestatio, sed fit quædam quasi contestatio inter infamiam, quæ tenet locum † accusatoris, 69
& responsionem inquisiti. Quarto in inquisitione ex officio recipiuntur testes publicatis attestationibus, tunc enim cessat timor subornationis cum semper dicta testium sint nota Iudici, secus quando proceditur ad denunciationem, *c. cum clamor de testibus. Panorm. in c. qualiter & quando & secundo num.* 17. *hoc tit.* Bart. in l. 2. §. si publicè num. ff. de adult. dicit quod in qualibet causa criminali Iudex ex officio suo etiã post aperturam testiũ potest testes de novo recipere, tam ad offensam, quam defensam, *l.* 1. *§. fin. & l. unius ff. de quæst. Io. Andr. in c. fraternitatis de testib.* effectus publicę denunciationis est qui accusationis. *ex jurib. supra alleg.*

Privata

Privata judicialis denunciatio competit
70 læſo † propter ſuum intereſſe, & fit ad privatum commodum. In foro ſæculari expeditur nulla præmiſſa monitione, quando fit denunciatio ab illo qui non poteſt agere, ut à ſervis poteſtati alterius ſubditis, religioſis, ruſticis oppreſſis, & aliis conquerentibus de injuſtis gravaminibus Prælatorum, vel eorum quibus ſubſunt, §. *pen. Inſtit. de his qui ſui vel alien. jur. ſunt & ibi* DD. *l.* 1. §. *ſervos & §. quod autem dictum eſt ff. de off. præf. urb. & ibi* DD. *l. nec quicquam §. de plano ff. de off. proconſ. c. quæritur ſecunda quæſt.* 7. *Gemin. & Franc. in c. cum ſingula ſub num.* 5. *de præben. in* 6. aut ſi fiat denunciatio de his quæ ſpectant ad forum venale, ut juſto pretio vendantur, *l.* 1. §. *cura ff. de off. præf. urb.* aut ſi res mea ad te pervenit, nec eſt cauſa, quare apud te debeat remanere, quam jure civili condico condictione certi vel ſine cauſa per l. ſi & me & Titium ff. ſi cert. pet. cujus remedium eſt ſubſidiarium, *Socin. in d. l. ſi & me & Titium ff. ſi cert. per ſub num.* 3. *verſ. tertio & ultimo ff. ſi cert. pet. per l. ſi cum ſervum ff. ſi cert. pet. & ibi poſt gloſſ. DD. Greg. XV. deciſ.* 216. in foro Eccleſiaſtico re-
71 quiritur † bina monitio ficut in Evangelica *c. ſi quis ergo Epiſcopum* 2. *quæſt.* 7. *Panorm. in c. nocuit. ſub. num.* 57. *de jud. & ibi Can.* in ea
72 denuncians non † repellitur prætextu criminis, *c. de cætero de teſtib.* nemini enim jus ſuum perſequenti obſtat exceptio criminis, *c. omnibus* 4. *quæſt.* 6. *c. conſtitutum* 16. *quæſt.* 1. *c. filius* 16. *quæſt.* 7. *Pan. in c. novit. ſub num.* 32. *verſ. gloſ. ultima quærit de jud.* niſi fortè excommunicatio obſtaret, *c. exceptionem de except.* vel ſpoliatio ſive deprædatio, *c.* 2. *& fin. de ord. cognit.* vel alia exceptio præjudicialis, *Panorm. in d. c. novit. num.* 32. *in fin. & num.* 33. *Bart. in extravag. ad reprimendum in verb. denunciationem num.* 12, *& ſeqq.* formam libelli eſt, Domine Iudex, talis tenet rem meam contra ſcientiam, in periculum animæ ſuæ, cum ad me pertineat, ideò imploro officium veſtrum, ut cogatis eum ad reſtitutionem, *Pan. in d. c. novit. ſub n.* 52. Iu-
73 dex Eccleſiaſticus † non admittit indiſtinctè hanc denunciationem, ne pereat temporalis gladii juriſdictio, *c. novit. in princ. de jud. c. cauſam. quæ el.* 2. *qui fil. ſint legitim. c. venerabilem in princ. de elect. c. cum ad verum c. duo c. ſi Imperator* 96. *diſtinct.* ſed tantum in certis caſibus, quando crimen eſt Eccleſiaſticum de ſui natura, *c.* 1. *de off. ord. & ibi gl. & DD.* vel talis ſit cauſa quæ ad judicium Eccleſiaſticum noſcitur pertinere, *c. ex tenore §. nos igitur & ibi gloſſ. in verb. Eccleſiaſticum Iudicem de for. compet.* ratione pacis vel treugæ violatæ, *c. novit, & ibi Panorm. nu.* 9. *Anchar. n.* 1. *& Can. communiter c. placuit* 90. *diſt. Pan. in rubr. de treug. & pac.* juramenti violati, *c. fin. de for. compet.* 8. *c. novit. §. licet autem c. omne quod c. prædicandum* 22. *qu.* 1. quando crimen eſt notorium, *c. quoniam de fil. presbyt. & ibi Can. c. manifeſta c. quæ Lotharium* 2. *quæſt.* 1. *c. cum ſit Romana §. fin. de appell.* quando non auditur in foro ſæculari, *Panorm. in c. novit. nu.* 49. *&* 50. *& ſeqq. de judic. c. ad noſtram de jurejur. & ibi gloſſ. penult. & Can.* quando miſerabilis perſona denunciat, 87. *diſtinct. in ſumma & c.* 1. *& c.* 2. quando propter potentiam adverſarii non poteſt ſe juvare, in foro ſæculari, *l. denuntiamus C. de his qui ad Eccleſ. confug. l. illicitas. §. ne potentiores ff. de off. præſid.* quando ſubeſt obligatio naturalis tantum, *c. qualiter de pace, Pan. in c. fin. num.* 22. *& ſeqq. de præſcript.* quando quis gravatur ab illo, qui ſubeſt immediatè Imperatori, in Iudicio vel extra illud, & difficilis eſt aditus ad Imperatorem *d. licet §. liceat de for. compet. Authent. ut differ. jud. §. ſi verò contigerit. verſ. ſi tamen contigerit.*

tit. In his & ſimilibus caſibus reducibilibus ad iſtos locum habet hæc denunciatio. De-
74 nunciatus poteſt excipere † quod poteſt habere regreſſus ad Iudicem ſæcularem. *Bart. in extravag. ad reprimendum num. 9. & ſeqq.*
75 Item allegare juſtam † cauſam quare contra conſcientiam non teneat. *Anchar. in c. novit. ſub num. 22. verſ. ſecundo principaliter quæro, & num. 23. de jud. Bart. in extravag. ad reprimendum num. 18. ubi tradit quando & quomodo dicta cauſa ſit probanda.* In hac de-
76 nunciatione ſervandus † eſt ordo juris, libellus offertur, lis conteſtatur, ſententia fertur in ſcriptis, *Io. And. in d. c. novit. in fin. Pan. num. 55. & ſeqq. ubi tradit differentias inter denunciationem evang. & judicialem & Can. com. Bart. in d. extravag. ad reprimendum num. 7.* effectus & finis eſt ejus, ut reſtituantur, & læſus ſervetur indemnis. *jurib. ſup. alleg.*

77 Canonica denunciatio, alia † eſt ſpecialis, alia generalis, ſpecialis competit ei ſoli, cujus intereſt habere bonum Prælatum Eccleſiaſticum, *c. olim hoc tit. c. Metropolitanus cum trib. cap. ſeqq. 2. quæſt. 7. c. filiis 16. quæſt. 7.* aut ſubditum, *c. 1. in fin. de off. cuſtod.* re-
78 quirit præcedentem infamiam, † etiam quando proceditur contra regularem Prælatum, *Pan. in c. olim num. 9. hoc tit. per c. qualiter & quando & 2. hoc tit. & licet h. li de ſimon.* ac monitionem trinam, *c. quapropter & ibi gloſſ in verb. protinus 2. quæſt. 7.* vel binam, *c. cum dilectus hoc tit. Pan. in c. novit. nu.*
79 59. *de jud.* Denuncians repellitur † exceptione criminis, *d. c. cum dilect. hoc tit. & ibi*
80 *Can.* Generalis vel publica † eſt quando de impedimento matrimonii, *c. cum inhibitio de clandeſt. deſponſ. c. præterea c. cum in tua de ſponſ. c. ad diſſolvendum de deſponſ. impub.* vel delictis perpetrandis, aut perpetratis, quæ recipunt augmentum propter multiplicationem actuum, aut continuationem injuriæ, agitur, ſicut eſt quando aliquis conſiſtit in illicito contubernio, vel quando perſiſtit in injuria, vel rapina, vel furto, *l. interdum fur. l. inficiando §. infans ff. de furt. Iaſ. in l. eum qui, §. in popularibus, num. 11. & ſeqq ff. de jurejur.* ut ab eis deſiſtatur: *Invoc. in c. novit. ſub num. 4. verſ. hæc autem denunciatio Canonica & ibi Panorm. ſub num. 59. de jud. c. ſi quis convictus §. fin. & c. ſeq. 22. quæſt. 5.* non
81 requirit † monitionem præcedentem *c. hoc videtur 22. quæſt. 5. c. quemadmodum §. fin. in fine de jurejur. c. ad diſſolvendum & ibi gloſſ. in verb. denunciari de deſponſ. impub.* quilibet eam facit, dummodo ſit gravis & honeſta perſona, *c. cum in tua, & ibi gloſſ. in verb. perſona gravis de ſponſal. & Can. gloſſ. in c. ad diſſolvendum in verb. denunciari & verb. ſalvis exceptionibus & Can. de deſponſ. impub.* nemo ad eam arctatur, ſicut nec ad alia pia opera, *Pan. in d. c. novit. num. 60. de jud.* ac denunciante negligenter Iudex eam ex officio perſequitur, *c. cum in tua. §. ad quod taliter de ſponſ. Anchar. in d. c. novit. nu. 20. in fi.* Ordo
82 juris ſervandus † eſt circa deciſoria in Canonica denũtiatione ſpeciali, ſed nõ uſquequaq; contra regulares: danda eſt itaq; copia articulorum, nominum, ac depoſitionum, teſtium denunciatio, *c. olim & ibi gloſſ. in verb. judiciorum, & in verb. copiam faciatis & ibi Pan. num. 8. & Can. hoc tit.* ac manifeſtæ requiruntur probationes, *c. Epiphanium, 5. quæſt. 6. c. quapropter 2. quæſt. 7. l. fin. C. de probat.* ac etiã in generali, *c. ad diſſolvendũ de deſponſ. impub.* in utraque poteſt †
83 intervenire procurator, *Pan. in c. cum dilectus num. 1. hoc tit.* circa præparatoria ordo juris non ſervatur, *c. ſuper his hoc tit.* effectus earum eſt, quod iis pendentibus nihil eſt invocandum, per quod poſſit impediri earum perſequutio, tam in generali, *d. c. ad*

diſ-

Digitized by Google

dissolvendum. quam in speciali, *c. cum dilectus in fin. d. c. olim. & ibi Pan. & Can. comm hoc tit.* Tendunt ad finem † corrigendi, 84
non autem ad remotionem ab officio, *gloss. fin. & marg. in c. 1. de off. just. & ibi Pan. nu. 1. & Can. comm. c. super his hoc tit. & ibi Can.*

Regularis denunciatio est, † quæ expe- 85
ditur secundum diversas Religiosorum constitutiones de plano, & simpliciter, nec contra eam appellatur. *c. ad nostram c. reprehensibilis de appell.*

Excipitur sæpius de crimine † coram Iu- 86
dice, & est considerandum, ad quem finem tendat exceptio criminosa: quando objicitur, ut ab accusatione vel testificatione aliquis repellatur, non est necessaria inscriptio, & repulsus ab accusatione vel testificatione non fit infamis infamia legali; *c. si Episcopus & ibi Præpos. Gemin. & Can. 50. distinct.* quando opponitur, ut quis
87 à promotione † officii, vel beneficii excludatur, si ante confirmationem objicitur, excipiens non tenetur se inscribere; quia crimen hoc modo probatum impedit promovendum, & obstat ei in dignitatibus postea acquirendis, ob gravatam ejus famam, *c. super eo de elect.* sed non dejicit jam
88 promotum: si post confirmationem † objicitur, cum ordinandus fuerit aliquis, aut etiam conservandus, ad extraordinariam pœnam secundum arbitrium Iudicis discreti, citra vinculum inscriptionis, excipiens adstringitur si defecerit in probatione; quia crimine sic probato perdit, quod per electionem & confirmationem ei fuerat acquisitum, sed prius habita non amittit, *c. cum super his §. cum autem hoc tit.* licet agatur de crimine, non est tamen hujusmodi quæstio criminalis, & in ea potest intervenire procurator, *c. cum super his §. licet enim & ibi Can. hoc tit. c. per tuas & 1. §. tales de simon.* Criminosus † 89
non admittitur ad excipiendum de crimine, quando se opponit pro bono publico; quia est excipiens voluntarius, & videtur concernere viam accusationis, à qua repellitur, *Archid. in c. illud num. 5. 23. distin.* quando persequitur interesse proprium, ut quia ille contra quem excipit, est futurus suus Prælatus, vel ipse est patronus, admittitur ad excipiendum, non testificandum, quia est excipiens necessarius, *Archid. in d. c. illud num. 5. 23. distinct. Pan in c. super his nu. 10. & 11. & ibi Felin. n. 6 Innoc. nu. 7. & Can. communiter hoc tit.*

Notorium crimen † non indiget aliquo 90
proponente accusationem, aut aliqua probatione, sed sententia tantum in judicio publicatur, *c. evidentia hoc tit. gloss. 1. in l. 1. C. qui & adversus quos in integ. restit. non poss.* tam in notorio facti permanentis, quàm in notorio facti transeuntis, de quo Iudici constet, *Can. in d. c. evidentia licet. Pan. ibidem aliter sentiat gloss. in cap. 2. in verb. manifestum de verb. signif. in 6. & ibi Can. c. vestra & ibi gloss. mag. in verb. notorium & Can. de cohabit. cleric. & mulier. c. manifesta 2. quæst. 1. & ibi gloss. mag. & Can. c. Deus §. quando & ibi gloss. mag. & c. seq. 2. quæst. 1.* præmissa jure Canonico secunda aut tertia monitione, *d. c. Deus §. quando ibi post secundam & tertiam correctionem & ibi gloss. & Can.* ac dato termino ad se defendendum: *Felin. in c. cum non ab homine num. 11. de jud. & ibi Can.* redditur delictum notorium alternativè ex tribus, videlicet ex rei evidentia, vel confessione, vel alia legitima probatione, *c. fin. de cohab. cleric. & mul. c. cum olim de verb. signif. latè Decius in c. cum speciali §. porro n. 5. & seq. de appell.*

Digitized by Google

Titulus II.

De Calumniatoribus.

SVMMARIA.

1 CALUMNIARI *eſt falſa crimina intendere ſcienter.*

2 PRÆVARICARI *eſt vera crimina abſcondere & diverſam cauſam adjuvare prodita cauſa ſua.*

3 TERGIVERSARI *eſt in univerſum ab accuſatione publici criminis deſiſtere.*

4 CALUMNIATOR *in accuſatione publici criminis punitur ſimilitudine ſupplicij.*

5 *Infamia notatur, ſi fuerit calumniæ cauſa damnatus.*

6 *In privatis & extra ordinariis criminibus, extra ordinem pro qualitate admiſſi plectitur.*
Præſumitur calumniari qui non probavit quod objecit.

7 PRÆVARICATOR *ſive in privato ſive in publico judicio extraordinaria pœna punitur.*

8 TERGIVERSATOR *mulctatur quarta omnium bonorum parte infamia & incidit in ſanctum Turpilianum.*

9 DENUNCIANS *ſi non probavit quod intendit, præſumitur calumniari & ſive egerit ad pœnam ſive ad pœnitentiam, ſuſpenditur ab officio & beneficio, donec purgaverit ſuam innocentiam.*

10 IN *inquiſitione non eſt ſtatuta pœna inquiſitori non probanti & eſt arbitraria.*

11 DE *calumnia punitur quis tribus modis, officio judicis mercenario, officio Iudicis nobilis & per viam accuſationis.*

ACCUSATORES & denunciatores quandoque calumniantur, ideò ponitur titulus de calumniatoribus: tribus modis detegitur accuſatorum temeritas, & tribus pœnis ſubjicitur, *c. ſi quem pœnituerit §. accuſatorum 2. quæſt. 3. l. 1. ff. ad Turpill.* Aut enim calumniantur, prævaricantur, aut tergiverſantur: Calumniari eſt † falſa crimina intendere ſcienter, *l. athletas §. calumniator ff. de infamib.* 1

Prævaricari † eſt vera crimina abſcondere: & diverſam cauſam adjuvare, prodita cauſa ſua, *d. l. athletas §. prævaricator l. 1. ff. de prævaricat. l. prævaricatores ff. de verb. ſignif. c. ſi quem pœnituerit §. prævaricatorem 2. quæſt. 3. l. 1. in princ. verb. prævaricatores ff. ad Turpil.* 2

Tergiverſari † eſt in univerſum ab accuſatione publici criminis deſiſtere, *l. 1. in princ. l. ab accuſatione ff. ad Turpil.* 3

Calumniator † in accuſatione publici criminis punitur ſimilitudine ſupplicii, *c. calumniator & ibi gloſſ. ponit ſex fall. & c. ſeq. 2. quæſt. 3. c. Paulus in fin. 2. quæſt. 3. c. quisquis & c. ſeq. 2. quæſt. 8.* ut Monachus deficiens in accuſatione Abbatis, inhabilitatur, ut non poſſit eſſe Abbas, *Felin. in c. ſuper his num. 5. in fin. de accuſat.* quando poteſt ex toto puniri ſimilitudine ſupplicii, alias pœna commutatur arbitrio Iudicis, ut Subdiaconus calumnioſe accuſans Diaconum, ſubdiaconatu privatur, & publicè verberibus caſtigatus mittitur in exilium, *c. 1. hoc tit.* Calumniator notatur infamia, † ſi fuerit calumniæ cauſa damnatus, neque enim ſufficit calumniatum fuiſſe, *l. Athletas §. calumniator ff. de infam.* ideo ad accuſandum de cætero non admittitur, *c. prohibentur 2. quæſt. 1. l. qui accuſare ff. de accuſat.* niſi proprias cauſas, non tamen criminales vel eccleſiaſticas aſſerere voluerit, *c. ſi accuſatorum 3. quæſt. 10. & ibi Can. & iſtum eſſe verum iſtius textus intellectum colligitur ex verb. culpabiles apparuerint.* 4 5

In privatis & extra ordinariis † criminibus, omnes 6

mnes calumniati extra ordinem pro qualitate admitti plectuntur. *l. & in privatis ff. ad Turpill.* Accusator præsumitur calumniari, qui non probavit quod objecit, *c. qui non probaverit 2. quæst. 3. gloss. in c. cum dilectus in verb. calumniandi & ibi Pan. ponit casus exceptos in quibus non præsumitur calumnia hoc tit. & ibi Io. de Anan. num. 9. & Can.* Quotiescunque ab accusatore multa crimina objiciuntur, & unum ex his, de quo prius egerit, probare non valuerit, ad cætera jam non admittitur, *c. placuit 3 quæst. 10. & ibi*
7 *gloss. mag.* Prævaricator † sive in privato sive in Iudicio publico extraordinaria pœna punitur arbitrio Iudicis, *l. 1. in fin. & l. 2. ff. de prævaricat.* & postea ex lege non accusat, *l. accusator ff. de prævaricat.* In criminibus quæ extra ordinem objiciuntur, eadem pœna afficitur, qua teneretur, si ipse in legem commisisset, qua reus propter prævaricationem absolutus est, *l. pen. ff. de prævaricat.*
8 Tergiversator † mulctatur quarta omnium bonorum parte, & infamia, & incidit in Senatusconsultum Turpilianum, *dictum est supra tit. de accus. §. proceditur in accusatione.*
9 Denuncians † quoq; si non probavit quod intendit, præsumitur calumniari, *Pan. in c. fin. num. 5. & ibi Io. de Anan. num. 19. hoc tit. & Can.* & sive egerit ad pœnam sive ad pœnitentiam suspenditur ab officio & beneficio, donec purgaverit suam innocentiam, quod non calumniandi animo ad hujusmodi crimina proponenda accessit, ut cæteri simili pœna perterriti, ad infamiam aliorum non facile prosiliant, *c. fin. hoc tit. c. homicidium de pœnit. dist. 1. c. deteriores & c. ex merito 6. quæst. 1. c. 1. 2. 5. quæst. 1.* sed non est præsumptio juris & de jure, imo admittit probationem innocentiæ, *Pan. in c. fin. num. 6. hoc tit.* quia potest ex causa calumnia excusari, ejusque rei inquisitio arbitrio cognoscentis committitur: qui reo absoluto de accusatoris, & denunciatoris incipit consilio quærere, qua mente ductus ad delationem criminis accessit, *l. 1. ff. ad sen. C. Turpil. c. fi. hoc. tit.* In inquisitione † non est 10
statuta pœna ordinaria inquisitori non probanti, ideo in arbitrio Iudicis relinquitur, *c. de causis de off. deleg. gloss. 1. in c. calumniator 2. quæst. 3. & ibi.* De calumnia † punitur 11
quis tribus modis, 1. Ex officio Iudicis mercenario, & tunc vel pœna debet inferi in ipsa sententia *l. 1. C. de calum.* vel sufficit pronunciari per Iudicem quod fuerit calumniatus, quamvis nihil subjecerit de pœna, *l. 1. ff. ad S. C. Turpil* quia pœna legis authoritati reservatur, aut suppleri potest per illam diem qua accusato data fuit absolutoria, quia tanto tempore durat Iudicis officium in accessoriis, *cum appellationibus de appella. ni 6. l. Paulus ff. de re jud.* 2 Ex officio Iudicis nobili, etiam longo tempore post sententiam, ex quo enim commisit delictum in præsentia Iudicis, potest judex ex officio suo nobili postea inquirere & punire, *c. 1. & ibi Pan. in 3. not. hoc tit. l. 1. in princ. vers. sed non utique ff. ad Turpil.* 3. Per viam accusationis, sicut de quolibet alio delicto, sed non est publica accusatio, *l. prævaricationis §. si ideo quis ff. de prævaricat. Pan. in c. 1. sub num. 4. hoc tit. l. 1. §. suspecti vers. item si dicatur ff. ad Turpil.*

Titulus III.

De simonia & ne aliquid pro spiritualibus exigatur aut promittatur.

SVMMARIA.

1 SIMONIA *est mixti fori.*

2 *Eſt voluntas ſtudioſa vel cupiditas emendi vel vendendi aliquid ſpirituale vel ſpirituali annexum.*

3 *Triplex eſt mentalis, realis, conventionalis.*

4 1. *Mentalis Simonia committitur in prohibitis quia ſimoniaca, & non committitur in ſimoniacis quia prohibita.*

5 *Realis committitur quomodolibet dando & recipiendo.*

6 *Ipſo jure privat beneficiis obtentis & punitur aliis pœnis hic recenſitis.*

7 *Ob Simoniam conventionalem per ſententiam quis venit privandus, obtentis, ſed rigoroſa conſtitutio Pij V. privat ipſo facto obtentis & inhabilitat ad futura.*

8 *Conventionalis contrahitur quando per pactum precedens convenitur ſuper habendis ſpiritualibus, mediante aliquo temporali, & primo.*

9 *Actus correſpectivi ſive reciproci, facio ut facias, eo ut facias inducunt ſimoniam conventionalem.*

10 2. *Committitur quando deducitur in pactum munus ab obſequio, munus à manu & manus à lingua.*

11 3. *Quando fit collatio beneficij cum obligatione quod is cui confertur teneatur interpretari ſacram ſcripturam, dare aliquid pro fabrica, luminaribus eccleſiæ.*

12 4 *Quando aliquid accipitur vel datur pro eccleſiarum inveſtitura ſive juris ſive facti, etiamſi ſit conſuetudo & recenſetur decretum Concilij Tridentini in c. pluribus ſeſſ. 24.*

13 5. *Committitur quando Epiſcopi exigunt primos fructus, annatas, taxas, pro conſecrationibus Epiſcoporum, benedictionibus, abbatum ordinibus, clericorum abſolutionibus, diſpenſationibus.*

14 6. *Quando clericus ex pacto largitur eccleſia bona ſua, ut illa pro prabenda retineat & in canonicum admittatur.*

15 7. *Committitur quando pro receptione monachi vel monialis ante vel poſt illam, paſtus, prandia, cœnæ, jocalia, aut alia res etiam ad uſum eccleſiaſticum deputata ſeu deputanda quoquo modo petuntur, ac dantium & recipientium pœnæ.*

16 8. *Quando prælati vices ſuas ſub annuo cenſu concedunt vel aliquid exigunt pro licentia docendi.*

17 9. *Quando aliquid promittitur, datur, recipitur, vel etiam promiſſio recipitur pro juſtitia vel gratia à ſede Apoſtolica obtinenda.*

18 10. *Quando pro rebus ſpiritualibus aut habendo beneficio homagium præſtatur.*

19 *Abſque Simonia munus à manu licitè intervenit in ſpiritualibus in ſeptem caſibus, hic ſpecificatis.*

20 SIMONIA *conventionalis primo coercetur ſuſpenſione cum diſtinctione, An ſimonia ſit commiſſa in ordine recipiendo, aut in ordine conferendo aut in beneficio.*

21 2. *Perpetua depoſitione ab officio & beneficio ac infamia.*

22 3. *Reſignatione ſpiritualium & temporalium, ac reſtitutione pecuniæ ſine diminutione illi Eccleſiæ in cujus ignominiam data fuit.*

23 4. *Inhabilitate ad ſerviendum in ordine ſuſcepto per ſimoniam, & ad obtinendum nedum beneficium per ſimoniam habitum, etiamſi illud de novo conferatur, ſed etiam ad alia poſtea conferenda.*

24 5. *Pœnæ ſurum & intruſorum.*

25 6. *Nullitate proviſionis, collatio enim ſimoniaca non tenet etiam ignorante beneficiato.*

26 *Deſignatio beneficij ſimoniaca non tenet & reſignatorio nullum jus quæritur.*

27 *Quando nominatio eſt ſimoniaca, acceptatio, proviſio, breve & omnia inde ſecuta ſunt ſimoniaca.*

28 *Quando præſentatio eſt ſimoniaca inſtitutio eſt nulla, etiamſi unus patronorum laicorum præſentet aliquem cum hoc pacto, quod aliquid ſolvat quando præſentant ut univerſi ſeu jure collegij ſicut eſt in patronis præſentantibus ut ſingulis.*

29 *Electio ſimoniaca eſt nulla imò una vox per ſimoniam obtenta, licet alias non ſit neceſſaria electo à majori parte capituli facit electionem ſimoniacam.*

30 SIMONIAM *accuſant criminoſi, ſervus etiam proprius, meretrix, quando contra ſimoniacum agitur civiliter, vel ut repellatur à beneficio obtinendo.*

31 *Contra teſtes illæ tamen admittuntur exceptiones quibus probatis conſtaret, eos ex malignitatis fomite proceſſiſſe, ut conſpirationis inimicitiæ capitalis.*

32 *Admittuntur in teſtes mediatores, ſocij criminis tantum, ſocij muneris tantum.*

33 *Prælati in teſtes non ſunt admittendi, quando contra ſimoniacum agitur criminaliter ut deponatur ab ordine, dejiciatur ab obtento beneficio.*

34 *Requiritur ſive civiliter ſive criminaliter agatur plena & concludens probatio, & non admittantur conjecturæ & præſumptiones niſi quæ eam neceſſario concludant.*

TRACTATUS compilator de criminibus præmittit de ſimonia propter ejus enormitatem, quia cætera reſpectu hujus pro nihilo reputantur, *c. fin. 1. quæſt. 7. c. ſicut ſimonia & c. tanta hoc tit. c. per tuas 1. §. nos vero hoc tit.* quod crimen ſimoniæ committatur in Deum, id eſt, in his quæ ſpecialiter ei ſunt deputata & dedicata, ſcilicet res, & dignitates, & ſacramenta, officia eccleſiaſtica; *arg. c. ſicut qui 17. quæſt. 4. c. monet §. ſed quæritur 22. quæſt. 1.* eſt mixti † fori, & poteſtas ſæcularis 1
procedit non ſolum contra laicos, ſed etiam clericos ſimoniacos, ſi clerici commoniti non reſipuerint, *c. fin. 1. quæſt. 7.* poteſt enim poteſtas ſæcularis clericos etiam non depoſitos in certis caſibus coercere, *c. nec licuit & ibi gloſſ. fin. 17. diſt. c. Principes & ibi gloſſ. mag. iſtos caſus cumulat 32. quæſt. 5. licet Pan. in c. cum ſit generale de for. compet. num. 20. dicat eſſe crimen merè eccleſiaſticum.* Simonia eſt voluntas † ſtudioſa, 2
vel cupiditas emendi vel vendendi aliquid ſpirituale, *gloſſ. in ſumma & c. 2. & ſeq. & c. qui ſtudet 1. quæſt. 1.* vel ſpirituali annexum, *c. quæſitum de rer. permut. c. præterea 1. & 2. ibi Can. de tranſact. c. de jure de jure patr. c. veniens. & 1. & ibi Pan. num. 1. & ſeq. & Felin. in 2. not. & Can. de teſtib. c. ſi quis objecerit 1. quæſt. 3.* Triplex eſt, † mentalis, realis, 3
conventionalis. Mentalis † committitur in 4
prohibitis, quia ſimoniaca; qualia ſunt illa, quæ in veteri & novo Teſtamento ſimoniaca ſunt, ut vendere ſacramenta, *c. nemo C. ſi quis hoc tit. Felin. in c. ad audientiam el. 2. verſ. quod autem dicta conventio de reſcript.* eſt peccatum mortale, & ſufficit per ſolam pœnitentiam ſuo ſatisfacere Creatori; *c. fin. hoc tit. Garc. de benef. par. 8. cap. 1. num. 45. & ſeqq.* non committitur in ſimoniacis, quia prohibita; qualia ſunt quæ per conſtitutionem eccleſiæ factæ ſunt ſimoniaca, ut datio paſtus poſt receptionem in Canonicum, reſignatio ſimplex facta ab eo, qui habet in animo ut ei detur, alias non renunciaturus, *gloſſ. 1. in c. ordinationes*

tiones l. quæſt. 1. Pan. in c. ex par. 1. ſub nu. 4. de off. deleg. in quibus ſoluta voluntas non ſufficit ad inducendam ſimoniam, dum tamen ſit contenta ſuis terminis, *c. ex parte el. 1. & ibi gloſſ. in verb. dimittere de off. deleg. & ibi Pan. num. 4. & 5. & Can. communiter c. Salvator & ibi gloſſ. in verb. Iudicem 1. quæſt. 3. gloſſ. in c. cum pridem in verb. illicitæ partionis de pact. & utrobique Can. Felin. in c. ad audientiam el. 2. num. 3. & ſeqq. de reſcript. Garc. de benef. par. 11. cap. 3. §. 2. num. 161. & ſeqq. uſque ad num. 214.* ſed requiritur alterum dario vel conventio. Realis † committitur quomodolibet dando & recipiendo, *c. cum omnis avaritia & cc. ſeqq. c. emendari & c. ſeq. c. baptizandis & cc. ſeqq. 1. qu. 1. extravag. cum deteſtabile §. ſtatuentes de ſimon. in communib. gloſſ. in ſumma & cap. 1. & ſeq. & c. altare & c. ſeq. 1. quæſt. 3.* punitur graviſſimis pœnis; ipſo jure † ſunt privati obtentis beneficiis, *Gonzal. ſuper reg. de menſ. & alter gloſſ. 15. num. 69. & ſeqq. Caſſad. deciſ. 5. de conſtit. Caputaque deciſ. 201. par. 1. & deciſ. 238. par. 3.* Ordinati per ſimoniam realem ſunt ipſo jure à ſuorum ordinum executione ſuſpenſi, electiones, confirmationes, proviſiones & quævis aliæ diſpoſitiones de beneficiis, quas per ſimilem ſimoniacam labem fieri contingerit, viribus omninò carent, & per eas cuiquam jus nullatenus acquiritur, nec inde facit fructus ſuos, ſed reſtringitur ad eorum, quos percepit reſtitutionem, quique eam committunt, ejuſque mediatores ſententiam excommunicationis incurrunt, à qua, niſi à Romano Pontifice non poſſunt abſolvi, præterquam in mortis articulo conſtituti, *d. extravag. cum deteſtabile de ſimon. in communib.* Ob ſimoniam conventionalem, † etiamſi conventio non ſit executa, regulariter per ſententiam quis venit privandus obtentis, & non eſt privatus ipſo facto, *Caſſad. deciſ. 5. de conſtit. in princ. Caſſad. deciſ. 1. hoc tit. c. 2. de conſeſſ. c. per inquiſitionem de elect. c. presbyter 1. quæſt. 1. c. inſinuatum hoc tit. Garc. de benef. par. 8. cap. 1. num. 36. & 37. Rot. deciſ. 405. num. 1. par. 1. diverſ.* ex rigoroſa conſtitutione Pii V. privatur ipſo facto obtentis, & inhabilitatur ad futura. *Pius V. in conſtit. in bullario antiquo 87. §. ſed ne quiſpiam.* Propter pactiones illicitas, quæ non continent veram ac puram ſimoniam, licet ſapiant ſpeciem ſimoniæ, non poteſt quis beneficiis privari, ſed pactiones irritæ judicantur, *c. conſtitutus & ibi Pan. num. 3. & Can. & c. ſuper eo de tranſact. Pariſ. conſ. 29. num. 10. & ſeq. vol. 4. Iul. clar. in §. ſimonia num. 10. Io. And. in c. nemo num. in fin. hoc tit.* ut ſi collatio beneficii fiat alicui cum pacto, quod non renunciabit beneficio, quod non efficietur familiaris Cardinalis, vel Papæ. *Pariſ. d. conſ. 29. vol. 4.* Contrahitur conventionalis, † quando per pactum præcedens. *c. Artaldus 8. quæſt. 3. c. ordinationes & ibi gloſſ. 1. & Can. 1. quæſt. 1. Greg. 15. deciſ. 517. num. 20. & num. 30. & ſeq.* convenitur ſuper habendis ſpiritualibus mediante aliquo temporali, *c. quicunque & cc. ſeqq. 1. quæſt. 1. c. nobis & ibi Can. hoc tit. c. cum pridem c. fin. de pact. c. ex multis & c. ſeq. 1. quæſt. 3. c. ordinationes & ibi gloſſ. in verb. prætio 1. quæſt. 1. c. dilecto & ibi gloſſ. 1. de præb. Garc. de benef. par. 11. cap. 3. §. 2. num. 165. & plur. ſeqq.* quantumcunque modicum ſit illud, quod ex pacto datur, nec dimittitur peccatum, niſi reſtituatur malè receptum, *Pan. in c. ex tua num. 5. ubi diſtinguit hoc tit.* & ſimplicitas non excuſat à ſimonia, *Put. deciſ. 159. lib. 2. Mandot. de ſig. grat. tit. privationes verſ. nullitas proviſionis arg. l. veniæ C. de in jus. voc. l. 1. C. de interd. matrim. & ibi poſt gloſſ. fi. DD.* fuſius me explicabo, 1. Actus reſpectivi,

Digitized by Google

9 vi,† sive reciproci, facio, ut facias, do ut facias, inducunt simoniam conventionalem non realem, *Rot. diverſ. deciſ. 405. par. 1. Bell. deciſ. 12. Sarnen. in reg. de triennal. quæſt. 12. §. Secundo principaliter limitantur, verſ. ſola igitur conventio l. fundi partem & ibi gloſſ. in verb. vendidiſti allegat concordantias ff. de contrah. empt* Cenſentur autem actus correſpectivi facti unico contextu, vel unus ex intervallo poſt alium, quando unus fit gratia alterius, ſive unus venit ad determinationem alterius, aut ambo recipiunt eundem finem, idem negotium, ſeu habent dependentiam inter ſe & connexitatem, *l. 1. §. quæ onerandæ ff. quar. rer. actio non datur l. petens & ibi Dec. poſt Bald. num. 3. C. de pact. plures cumulans l. ſi ventri §. fin. ff. de privil. credit. Bald. in l. pen. §. mulier num. 3. ff. ſolut. matr. Felin. in c. paſtoralis ſub num. 7. verſ. ſuas etiam quod ſi unus de reſcript. latè Tiraq. in l. ſi unquam in verb. donatione largitur, num. 116. & 118. & ſeqq. C. de revoc. donat. plures cumulans quotas Rot. diverſ. deciſ. 491. par. 1. Creſc. deciſ. 1. hoc tit.* ſola unitas ſcripturæ non facit capitula ſive actus correſpectivos, ſed unitas rationis, *l. eum actum ff. de neg. geſt. Pan. in c. dilectus el. 1. num. 6. de præb. l. etiam 1. §. ex cauſa ff. de minor. 25. ann. & ibi DD. Dec. in c. ſi duobus num. 56. & 58. de appell. latè Put. deciſ. 213. lib. 3.* In dubio contractus præſumuntur correſpectivi, *l. non adjecit & l. ſeq. ff. pro ſocio Rot. diverſ. deciſ. 112. num. 7. par. 1.* exempli gratia dimiſſio aut reſignatio beneficii, & reſervatio penſionis, nec non caſſatio unius, & reſervatio alterius penſionis cenſentur correſpectiva, ex præſtatione conſenſus unico contextu coram eodem notario & teſtibus ſuper utraque ſupplicatione, etiamſi in dictis ſupplicationibus ſint diverſæ datæ, & diverſæ miſſæ ſupplicationum reſignationis, reſervationis, & translationis, penſionis; *Rot. diverſ. dec. 446. par. 1. DD. poſt gloſſ. in l. petens C. de pact. l. cum ejuſdem §. interdum ff. de edil. edict.* ex conſtitutione unius & ejuſdem procuratoris; ex brevitate tempus quod intercedit inter unum & aliud mandatum; *Rot. diverſ. deciſ. 234. par. 2. in fi. l. ſi neutri §. eorum & §. ſeq ff. de privil. credit. & ibi DD. c. officij & ibi poſt gloſſ. in ver. incontinenti DD. de elect. Cravett. conſ. 153. num. 8. & 9.* ex mandatis ad cedendum & retrocedendum: *c. cum pridem & ibi Can. de pact. Anchar. in l. quæſitum num. 2. de ſer. permut.* Item correſpectivitas probatur ex verbis diſpoſitionis, videlicet, dummodo alia ſimilis penſio validè reſervetur & non alias; *Rot. diverſ. deciſ. 446. ſub. num. 3. verſ. de mente & num. 5. par. 1. Pan. in c. cum pridem num. 11. de pact. & ibi Can. Pan. in c. inſinuante num. 6. qui clerici vel voventes*, modo & forma infra ſcriptis; attentis præmiſſis; *Rot. diverſ. deciſ. 589. ſub num. 4. par. 1. l. petens C. de pact. & ibi DD. l. lecta ff. ſi cert. petat.* clauſula quæ omnia & ſingula; clauſula juramenti, aut ſi alter contrahentium alias non fuiſſet contracturus, *Cæſar deciſ. unic. num. 8. 9. & 10. de fid. initium l. cum ejuſdem generis & l. ſeq. ff. de edil. edict.* cenſeturque unus actus alteri ineſſe, ut unus habeatur contractus, *l. fundi partem ff. de contrah. empt. l. petens C. de pact. Rot. diverſ. deciſ. 471. num. 8. & 9. par. 1. & deciſ. 278. n. 5. & ſeqq. par. 2. latè Gabriel. de præſumpt. concluſ. 13. plures cumulans*, uno ceſſante vel ſublato alter corruit, *l. fin. ff. de accept. l. etiam §. ex cauſa & ibi DD. ff. de minor. 25. ann. Rot. diverſ. deciſ. 115. num. 5. plures cumulans & deciſ. 589. ſub num. 3. & num. 4. par. 1.* propter labem unius tota converſio dicitur ſimoniaca, etiamſi non ſortiantur effectum, & alias eſſent licita, cum tamen deducta fuerunt in conventionem non dicuntur

cuntur licita. *Mohed. decis. 1. hoc tit. Anchar. in c. quæsitum num. 3. & seqq. de rer. permut. & Can. Anchar. in c. cum olim in 3. not. & nu. 3. de rer. permut.* Quando vero quælibet res habet suam recompensam, aut obligatio contineat plura negotia, diversam rationem habentia, cessat præsumptio correspectivitatis, & tot dicuntur dispositiones separatæ, quot sunt res & negotia, & contraventio in uno non inducit contraventionem in alio, etiamsi sint posita in uno eodemque instrumento facto eisdem die loco & mense coram eisdem testibus & notario, quia non reflectuntur ad idem factum, *l. scire debemus ff. de verb. oblig. §. quoties Instit. de verb. oblig. l. si plura mancipia ff. de edil. edict. Tiraquell. de retract. lignag. §. 23. gloss. 1. num. 20. & seqq. plures cumulans*, ut mandatum ad consentiendum coadjutoriæ in Canonicatu, & attendatio fructuum ejusdem Canonicatus ad triennium anticipata solutione trecentorũ ducatorũ, *Put. decis. 167. in una Hispalen. lib. 2. Mohed. decis. 3. h. t. c. tua nos & ibi post gloss. in verb. incontinenti Zab. & Can. hoc tit.* Duplex est correspectivitas, successiva quæ momento temporis non finitur, & momentanea, vel conditio quæ oritur ex correspectivitate, aliquando est momentanea, & sufficit momento adimpletam esse, aliquando est successiva & requirit perseverantiam, *l. si quis heredem & ibi Ias. in princ. & num. 11. & DD. communiter C. de instit. & substit. Imol. in clem. etsi principalis num. 14. de refeript. l. cum uxoris & ibi DD. C. quando dies legat. vel fideicomm. eod.* Item successiva vel est suspensiva vel resolutiva: *l. 2. & ibi gloss. & DD. ff. de in diem addict. Bald. in l. generaliter num. 5. & 7. & seq. C. de Episc. & cleric. Tiraquell. in reg. cessante causa limit. 23. in terminis correspectivitatis Rot. diverf. decis. 115. num. 14. & decis. 677. sub nu. 1. & seq. part. 1.* effectus est valde notabilis, quia conditionem momentaneam sufficit semel fuisse adimpletam, quamvis non duret implementum; *l. si quis heredem C. de instit. & substit. l. cum uxori C. quando dies legat. vel fideicom. ced.* In conditione successiva, non sufficit momentaneum implementum, sed requiritur perseverantia, *l. si quis ita legaverit ff. de cond. eidem l. si a te ff. si servit. vend.* In actu gesto sub conditione suspensiva, ante implementum nulla oritur obligatio; in actu gesto sub conditione resolutiva statim oritur obligatio pura & resolvenda; *l. 2 ff. de in diem addict. & ibi gloss. & DD. l. 1. cum l. seq. ff. de leg. commiss. l. 1. ff de donat.* conditioni resolutivæ potest unus tacite renunciare, *l. 2. & l. seq. l. de lege commissoria §. post diem & l. seq. ff. de leg. commiss.* non suspensivæ, *l. unica C. ut actiones ab hæred. & cont. hæred. §. ex conditionali Instit. de verb. oblig.* Purgatur præsumptio simonia quæ oritur ex actibus reciprocis, per infrascriptam clausulam, quæ supplicationibus solet inseri. Quod A ad cedendum vel resignandum dictum beneficium in favorem B. ipse vero B. ad retrocedendum in favorem dicti A. & ipse A. ad consentiendum regressui ac pensioni seu fructuum reservationi in favorem B. eodem contextu procuratores constituerunt, exprimi possit in litteris, & tunc cum oportuna absolutione & dispensatione desuper necessariis, *Mandos. de sign. grat. tit. redemptio propter correspectivitatem, Idem tit. retrocessiones vers. in Hispaniis*, sed juxta stylum modernum dicta clausula non apponitur, sed sufficit exprimere in supplicatione totius facti seriem. 2. Committitur simonia quando deducuntur in pactum † munus ab obse- 10

quio,

quio, id est servitus, *c. cum esset hoc tit. & ibi gloss.* 1. *& Can.* munus à manu, nempe pecunia, *c. veniens. c. ex tua, hoc tit. c. Iudices placuit* 2. 1. *quæst.* 1. aut munus à lingua id est favor, *c. sunt nonnulli* 1. *quæst.* 1. *Felin. in c. ad audientiam el. 2. n.* 10. *de rescript.* In beneficialibus reprobatę sunt promissiones etiamsi fiant ex causa remuneratoria, *c. cum essent c. dilectus 2. in fin. c. tua nos in princ. & ibi glos. in verb. purè consentiant h. t. Rot. divers. decis.* 285. *par.* 1. ac ignorante beneficiato, cujus ignorantia non excludit vitium simoniæ, *c. si alicujus & ibi Pan. & Can de elect. c. de regularibus 2. resp. & duob. cap. seq. hoc tit.* Resignatio facta cum pacto, quod resignatarius faciat omnem impensam in expeditione. Bullarum pro se signante, est simoniaca, nisi Papæ exprimatur, *Navar. cons.* 25. *&* 30. *hoc tit. Paris. de resig. lib.* 14. *quæst.* 7. *num.* 9. *& in ista quæstione casus* 24. *similes cumulat Garc. de benef. par.* 11. *cap.* 3. §. 2. *num.* 147. *& seqq. plures quæstiones resolvit*, Item resignatio facta in favorem certæ personæ, cum clausula & non alias, coram ordinario, *dictum est supra tit. de renunciat.* 3. Com-
11 mittitur simonia, quando fit collatio † beneficii cum vinculo obligationis, quod is cui confertur, teneatur legere, & interpretari sacram scripturam, dare aliquid pro fabrica, luminaribus ecclesiæ, pauperibus, *c. ex multis §. constituimus* 1. *quæst.* 3. *c. non est putanda §. nimis ergo* 1. *quæst.* 1. *Put. decis.* 396. *lib.* 3. quia liberæ, gratuitæ & puræ debent esse omnes collationes, *c. fin. de pact. c. unico ut eccles. benef. sine dimin. cons. c. tua nos hoc tit. cap.* 2. *& ibi gloss. in verb. incerta & Can. de elect. in* 6. *Garc. de benef. par.* 8 *cap.* 1. *num.* 75. *& seqq. usque ad* 100. ac etiam præsentationes, excepto casu el. 2. §. fin. de jurpatr. *Franc. in c.* 2. *sub num.* 6. *in fine de elect. in* 6. unde patroni præsentantes ad parochialem sub conditionibus quod teneatur præsentatus alere duos Capellanos, quorum utrumque vel alterum nominant, ita quod videatur magis factum intuitu personarum, quàm ecclesiæ, & salicare porticum committunt simoniam, *Achill. decis.* 4. *hoc tit. c. significasti & ibi post gloss. in verb. conditione Pan. Dec. numer.* 36. *& seq. & Can. de elect. Felin. post Pan. in c. cum ll. num.* 20. *& seqq. de constit.* nisi ostenderetur quod onera hujusmodi essent annexa beneficio, aut alteri unito isti beneficio, quo casu collatio facta per ordinarium cum expressione præfata non est simoniaca; quia hujusmodi, expressio est potius admonitio & certi oratio, quam conditio quæ non vitat actum; *c. significasti de elect. c. significatum de præb. Felin. in c. ad audientiam el.* 2. *numer.* 8. *& seqq. ubi ponit duas fall. de rescript. Caputaque decis.* 132. *part.* 1. aut si per statutum hujusmodi onera imponantur dignitati, ea vacante, licet statutum est invalidum; prout etiam capitula conclavis non sunt simoniaca, quia cum nullo fit pactum. *c. significatum & ibi post gloss. Pan. numer.* 7. *de præb. c. significasti & ibi Boich. num.* 2. *&* 3. *de elect. & ibi Can. c. cum dilectus de consuet. Achill. decis.* 5. *hoc tit.* 4. Com-
mittitur simonia quando aliquid accipi-
tur † vel datur pro ecclesiarum investitu- 12
ra, sive juris, sive etiam facti, id est, pro inductione in corporalem possessionem, *c. cum in ecclesiæ c. in tantum §. pravam c. Iacobus hoc tit. c. si quis præbendas 1. qu.* 3. etiamsi sit consuetudo quod detur partus, vel pastellus, quæ est reprobata, *c. si quis objecerit* 1. *quæst.* 3. *c. veniens c. Iacobus hoc tit. gloss. fin. in c.* 1. *hoc tit. & ibi DD. gloss. in c. in tantum §. pravam in verb. consuetudinem & ibi Can. hoc tit.* Concilium Triden-

tinum c. in pluribus sess. 24. & subsecuta Pii V. constitutio in Bullario 106. revocavit absolute quæcunque statuta, constitutiones & consuetudines etiam immemorabiles, sive pro solvēdis debitis, sive aliis causis concessa, etiam Apostolica auctoritate confirmata, per quæ vacantibus beneficiis fructus ac etiam quotidianæ distributiones primo ab ipsa vacatione anno, aut longiore, vel etiam breviore tempore, proventuri, hæredibus defuncti Canonici, mensæ Episcopali seu Capitulari, aliove loco integre, vel ad partem remanent, sive applicantur, aut in communes usus cedunt, seu alias inter Canonicos & personas ecclesiæ seu Capituli dividuntur, ac etiam quæ in aliquibus ecclesiis turnorum lucra dicuntur. Insuper statuit, ut ubicunque hujusmodi, fructus & distributiones fabricæ, vel sacristiæ, aut alterius pii loci usibus ultra semestre tempus reperiuntur concessi, horum dumtaxat dimidia pars ipsi sacristiæ, vel fabricæ, aut pio loco deinceps tribuatur, alteram vero beneficiati sive de dictis beneficiis provisi integrè percipiant; per quæ correcta videtur extravag. Ioan. 22. suscepti de elect. *Garc. de benef. par.* 11. *c.* 5. §. 1. *n.* 37. *& seqq. &* 148.

13 *& seqq.* 5. Committitur, quando Episcopi † exigūt primos fructᵒ, annatas, taxas pro cōsecrationibus Episcoporum, benedictionibus Abbatum, ordinibus clericorum, absolutionibus, dispensationibus: *c. sicut pro certo c. ad nostram & ibi gloss. alleg. concord. hoc tit.* nam licet in Romana Curia hujusmodi solvantur ex voluntate Papæ pro sustentatione officialium, tamen Episcopi similes taxas facere non possunt absque labe simoniæ; *Ioan. Andr. post Hostien. in c. inter cætera in gloss. fin. de offi. ord. c. ex multis c. constituimus 1. quæst. 3. c. non satis cum duobus cap. seqq. hoc tit.* alioquin exacta restituunt duplicata in utilitatem locorum, in quorum fuerunt soluta dispendium, fideliter convertenda, *c. audivimus hoc tit. 6.* Quando clericus ex pacto, † vel cum conditione largitur aut of- 14
fert ecclesiæ bona sua, ut illa pro præbenda retineat, & in Canonicum admittatur, *c. tua nos in princip. hoc tit.* Si purè, ac sine pacto, vel conditione qualibet offerat, rogans humiliter ut in Canonicum admittatur, & bona sua retinere sibi liceat pro præbenda, & clerici ecclesiæ purè consentiant, receptio non est simoniaca; *d. c. tua nos §. si vero & ibi gloss. in verb. purè consentiant & Can. c. tuam & ibi gloss. in verb. nullam prorsus & Can. de ætat. qualit. & ord. præfic.* aut quando pactum facit cum beneficiatis de relevando ipsos indemnes ab omni damno & interesse, ob receptionem de se faciendam, ad exclusionem alterius, *Lambert. de jure patr.* 11. *art.* 9. *quæst. princ.* 1. *part.* 2. *libr. Card. Seraphin. decis.* 764. *num.* 4. vel cum aliquis accipit beneficium cum animo illud dimittendi. *c. mutationes* 7. *quæst.* 1. *Achill. decis.* 1. *num.* 5. *off. vic.* 7. Committitur quando
pro receptione † monachi, vel monialis, aut 15
ingressū religionis etiam militaris, etiam sub prætextu paupertatis, *c. quoniam simoniaca hoc tit. in principio*, ante vel post illam, pastus, prandia, cœnæ, jocalia, aut aliæ res etiam ad usum ecclesiasticum seu quemvis alium pium usum deputata vel deputanda directe vel indirecte quoquo modo petantur seu exiguntur, si sint singulares personæ, tam dantes quam accipientes, excommunicationis, si Capitulum vel Conventus fuerit, suspensionis sententiis eo ipso subjacent, à quibus præterquam in mortis articulo absolvi nequeunt absque sedis Apostolicæ licentia speciali: *extravag.* 1. *hoc tit. inter communes*, quæ simonia non impedit monachatum, sed impedit habere locum in illo monasterio.

nasterio, & tam recipiens quam receptus, sive sit subditus, sive Prælatus, sine spe restitutionis de suo monasterio expelluntur restituta pecunia, *c. veniens hoc tit.* in locum arctioris regulæ ad agendam perpetuam pœnitentiam retrudendi, sine ordinis sui executione, qualitercunque constet de crimine, sive per accusationem, sive inquisitionem; *c. quoniam simoniaca hoc tit. & ibi gloss. in verb. expellatur c. de regularibus 1. resp. 1. hoc tit. & ibi gloss. in verb. dimittant c. qui studet 1. quæst. 1. Franc. Marc. quæst. 669. par. 2. c. dilectus filius el. 2. & ibi gloss. in verb. amot. hoc tit.* quod si non inveniantur arctiora monasteria, nihilominus mutabunt ea, vel renunciabunt locis suis, & assignabuntur inferiora, & denuo restituentur in eodem monasterio dispensative: *d. c. quoniam simoniaca §. de his autem*, & ne per simplicitatem vel ignorantiam se valeant excusare, tenentur diocæsani Episcopi singulis annis hoc per suas diocæses facere publicari, *d. c. quoniam simoniaca §. fin.* sin autem ignorantibus receptis data sit pecunia, post renunciationem loco eidem, postmodum in ipsum redire, vel in alio loco, qui sit de ordine ipso, possunt collocari, *c. de regularibus 2. resp. hoc tit.* Sine pacto & conditione licitum est tempore ingressus & receptionis aliquid dare, & non committitur simonia, *gloss. in c. tua nos in verb. pure consentiant hoc tit. approbata à Puteo decis. 167. num. 4. in fine & num. 5. libr. 2. Mohed. decis. 3. num. 3. hoc tit.* 8. Committitur quando Prælati vices suas sub an-
16 nuo censu concedunt, † vel aliquid exigunt pro licentia docendi, ut suis locis & titulis demonstrabitur. 9. Committitur à quibuscunque, qui aliquod pactum fecerint, sive aliquid parvum vel magnum promise-
17 rint, † vel promissionem receperint, aut ex pacto sive promissione occulte vel manifeste facta, sub generalibus & plenarie non expressis, sive sub specialibus & expressis aperte verbis, quidquid dederint aut receperint, magnum vel parvum vel promissionem de quacunque re aut utilitate propter hoc consequenda fecerint, vel receperint, pro aliqua justitia sive gratia pro se aut pro alio in causis & judiciis seu alias, per litteras apostolicas, & quibuscunque modis apud sedem apostolicam obtinenda: qui omnes, & tales scientes, & intra triduum non revelantes, & similibus gratiis utentes sunt excommunicati, & eorum absolutio reservatur summo Pontifici, ad quam non admittuntur nisi prius datum & acceptum pauperibus erogatum fuerit integraliter, & justitia ac gratia obtenta nullius est momenti, *extravag. 1. de sent. excomm. inter communes.* Gregorius XIII. Bulla 28. dictam extravag. extendit ad dantes supradictis consilium, auxilium vel favorem, & eos omnes ipso jure omni beneficio, & officio ecclesiastico, & sæculari privat, infamiæ subjicit, inhabiles ad illa & alia declarat, & mandat illis imponi pœnam arbitrariam, quæ cæteris sit exemplo. 10. Quando pro rebus spiritualibus, aut habendo bene-
18 ficio ecclesiastico homagium † præstatur, *ex diligenti hoc tit.* Sunt certi casus in quibus munus à manu licite intervenit, in spiritualibus, primus est cum quid sponte datur & gratis offertur, *c. dilectus el. 2. §. fin. c. tua §. vero hoc tit. c. de eulogiis 18. dist. 2.* Quando talia sunt dona, quæ voluntatem recipientis inclinare non debeant, vel movere, quia in accipiendis & dandis muneribus tria sunt attendenda, qualitas personæ dantis & accipientis, quantitas muneris, & donationis tempus, *c. etsi quæstiones hoc tit. Pan. in c. ex tua num. 5. ubi distinguit hoc tit.* 3. Quando munus datur pro operibus spiritualibus

ab eo collatis , qui ad hæc ex officio non tenetur, *c charitatem §. fin. & ibi gloss. & c. quicunque 2. quæst. 2. c. suam , & ibi gloss. 1. mag. & Can. hoc tit.* 4 Quando eleemosyna datur pro vita æterna,& peccatorum remissione juxta illud , peccata tua eleemosynis redime. 5. Pro redimenda vexatione injustè illata,is dare potest pecuniam, qui jus spirituale quæsitum possidet , retinet , & defendit , *c. dilectus el. 1. & ibi gloss. mag. in verb. & accepit Pan. num. 3. & 4. hoc tit. & Can. Pan. in c. cum pridem num. 9. & seqq. de pact. Collect. in c. foras num. 23. de verb. signif. Sarnen. in reg. de annali. quæst. 2. num. 7.* pro jure spirituali quærendo non non est licitum dare pecuniam etiam ad redimendam vexationem , sine contradicatur de jure,sive de facto. *c. querelam hoc tit. Pan. in c. audivimus sub num. 1. vers. adverte hoc tit.* Hinc infertur quod non licet carenti possessione seu spoliato , redimere vexationem quantumcunque jus habeat in beneficio , quia possessio beneficii est quid spirituale , seu spirituali annexum, propter administrationem ordinis , seu clavium quæ inde sequitur , *c. dilectus & ibi Pan. num. 3. & 4. & Can. hoc tit. Garc. de benef. par. 1. cap. 2. num. 53. & seqq.* & quod non licet electo dare contradicenti pecuniam , ut desistat à contradictione, & si dederit confirmatus censetur simoniacus,& tenetur renunciare beneficio. *Matthæus hoc tit. & ibi glos. & Can.* Infertur secundo , quod illicita est pactio , qua unus resignat omne jus suum quod habet in beneficio in favorem alterius , & alter pro fructibus & expensis dat vel promittit certam pecuniam , sive fiat ante litem motam,nullæ factæ fuerunt expensæ,& fructus non debentur nisi ex tempore motæ litis, *c. cum pridem de pact. Mohed. decis. 5. hoc tit. Put. decis. 42. lib. 2.* sive etiam lite mota, quia potest in se continere simoniam , nam si renuncians habet jus in beneficio , videtur renunciare juri spirituali pro temporali , *Pan. in d. c. cum pridem in 2. not. de pact.* Sextus laudabiles consuetudines à laicis sunt observandæ , quæ fuerunt inductæ, non ex præcedenti exactione,sed ex pia devotione fidelium , *c. ad Apostolicam & ibi gloss. fin. & Panorm. num. 5. vers. pro intellectu hoc tit.* Septimus non est simoniacum dare pecuniam episcopo vel alteri Prælato, ut non conferat beneficium indigno , licet Episcopus turpiter accipiat,& dans possit repetere , imò est datio meritoria , qua grave peccatum Episcopi alias indigno collaturi impedivit, *Archid. in c. quam pio num. 1. prima quæst. 2, Boich. in c. ex tua in princ. hoc tit.* sed est simonia si detur pecunia, ut non conferatur beneficium digno , quia hoc casu delinquit bonum in persona digni impediendo , & procurando collationem fieri alteri tertio, *Boich. in d. ex tua num. 2. h.t.* qui tenetur illi renunciare, quia videtur habere beneficium per illam simoniam,sine qua non ipse,sed iste dignus beneficium obtinuisset.

Simonia conventionalis † pluribus pœ- 19
nis coërcetur , primo suspensione cum infra scripta distinctione , Aut simonia est commissa in ordine recipiendo , aut in ordine conferendo,aut in beneficio. Quando simonia committitur in ordine recipiendo , ordinato sciente & consentiente, tacitè vel expressè , vel ipsomet pecuniam promittente , tunc ordinatus est ipso jure præcisus ab Ecclesia & excommunicatus, *c. reperiuntur c. quicunque c. placuit 1. quæst. 1.* ipsoque jure suspensus quoad se & quoad alios nedum ab ordine simoniacè recepto, sed etiam ab omnibus aliis ordinibus licitè

rece-

receptis, quia licet plures sint ordines, unum tamen est ordinis sacramentum, *c. accusatum & ibi gloss. in verb. solemnia, & Panor. num. c. tanta & ibi gloss. in verb. omnis peccator & Can. hoc tit. c. qui studet & ibi gloss. in verb. ordine c. eos §. ait enim Petrus 1. quæst.* 1. indistinctè sive sit notorius, sive quantumcunque occultus, *Pan. in d. c. accusatum. 4. & in d. c. tanta sub num.* 4. *& seq. & Felin. in c. accusatum hoc tit. c. præter hoc §. verum & §. seq.* 32. *dist.* atque etiam remotus ab administratione spiritualium & temporalium suorum beneficiorum: *Io. And. in c. per tuas el.* 2. *num.* 6. *hoc tit. & Can. c. eo* 5. §. *ait enim c. fertur & c. seq.* 1. *quæst.* 1. cum eo dispensat solus Papa, *c. pen. & ibi gloss. hoc tit. c. post translationem & ibi gloss. in verb. nequeat & Can. de renunc. c. erga* 1. *quæst.* 1. *c. nobis in fine hoc tit.* nec est necesse quod renunciet ordini, cum vitium rei furtivæ possit purgari, re furtiva apud furem remanente de voluntate Domini, *c. ordinationes & ibi gloss. in verb. fures & Can.* 1. *quæst.* 1. si ab alio simonia fuerit commissa ordinato ignorante, nec postea ratum habente, tunc est suspensus ab ordine simoniacè suscepto, non ab aliis quo prius licitè recepit, nec à beneficiis prius licitè obtentis, & potest recipere beneficia de novo sibi collata, quia simoniacus non est, *c. de simoniace hoc tit.* in ordine tamen simoniace suscepto remanere aut deservire non potest, quia eum habet vitiorum, *Archid. in c. præsentium num.* 1. *prima quæst.* 5. *& ibi Gemin. num.* 1. *gloss. fin. in d. c. simoniacè & ibi Can.* neque promoveri ad majorem ordinem, quia videretur per saltum promotus, nisi prius secum in ordine simoniacè suscepto fuerit dispensatum per Episcopum, *Panor. in c. de simoniacè n.* 3. 5. *& 6. hoc tit. ubi refert opinionem aliorum distinguentium, an simonia in ordine sit manifesta vel occulta, & Io. And. num.* 2. *Felin. in 1. conclus. c. præsentium* 1. *quæst.* 5. *& ibi Gemin. num.* 4. qui potest dispensare quando pecunia sibi data non fuerit, sed ejus prædecessori, vel alteri, alias si Episcopo data fuerit, in ordine taliter collato dispensat solus Papa, *gloss. fin. in d. c. præsentium.* Qui simoniam committit in ordine conferendo, ipso facto est suspensus perpetuò ab ordinibus quod se & alios, *c. statuimus §. sicut & duob. cap. seqq.* 1. *quæst.* 1. indistinctè tam occultus quam notorius, *c. præter. §. verum & §. seqq. & ibi gl. in verb. officium* 32. *distinct. c. per tuas el.* 2. *& ibi gl. fin. h. t. & Pan. & Can.* unde ab eo non debemus recipere aliqua sacramenta, nisi baptismum & corpus Domini tempus necessitatis, *c. præter §. porro & ibi gl. in verb. sed agentib.* 32. *distinct.* cum eo non solet summus Pontifex dispensare, *c. erga* 1. *quæst.* 1. neq; etiam cum ordinatis simoniacè à simoniaco, *c. ab excommunicatis* 9. *qu.* 1. *gl. mag.* 9. *q.* 1. *in summa.* Qui ordinaverit seu ordinem præsentaverit aliquem promissionem vel juramentum ab illo recipiens, quod super provisione sua non inquietet eundem, ordinatur à collatione præsentator ab executione ordinum per triennium, & ordinatus ab ordine sic suscepto tantum, & non ab aliis licitè susceptis, prohibito eidem ascensu ad superiores, donec dispensationem super hoc per sedem Apostolicam obtinere meruerint, ipso jure sunt suspensi, *c. per tuas el.* 2. *c. pen. hoc tit. & utrobique Can.* Ratio est, quia hoc casu non intervenit aliquod pretium vel remissio obligationis jam natæ, sed ordinator & præsentator tantum voluerunt evitare damnum, quod inde possent consequi, sicut & ordinatus non intendebat emere ordinem, sed voluit servare indemnes ordinatorem & præsentatorem, *gloss. in d. c. pen. in verb. per triennium*

nium & ibi Pan. & Can. hoc tit. Is qui recepit non ſimoniace ordinem ignoranter ab eo qui alias ſimoniam ſive manifeſtam, ſive occultam in collatione ordinum commiſit, eſt ſuſpenſus ab ordine ſic ſuſcepto, donec probata ignorantia, & laudabili vitæ honeſtate cum eo miſericorditer à ſummo Pontifice, vel ſecundum alios à quocunque ſuperiore fuerit diſpenſatum, *c. ſi quis à ſimoniacis prima quæſt. 1. & ibi gloſſ. prima & ſecunda, & Can. c. præſentium 1. quæſt. 5.* non autem ab aliis, quos prius licitè recepit, nec à beneficiis prius licitè adeptis, vel de novo adipiſcendis. *Panorm. in c. per tuas el. 2. num. 6 in fin. hoc tit.* Qui ſimoniam committit in acquirendo beneficio, ſi eſt notorius eſt ſuſpenſus quoad ſe & alios ipſo jure, & in beneficio ſic ſimoniacè quæſito nec ſpiritualiter nec temporaliter poteſt miniſtrare; non eſt ſuſpenſus quoad alia beneficia non ſimoniacè prius recepta, in quibus poteſt miniſtrare, *c. per tuas el. 2. & ibi Io. Andr. ſub num. 6. verſ. & idem dicendum & Panorm. nu. 8. & Can. communiter hoc tit.* unde ſi quis emit epiſcopatum non dico ordinem, ſed dignitatem Epiſcopalem, non poteſt valdè clericos ordinare, & ordinati ab eo non habent executionem, quia illa collatio procedit ex illa emptione beneficii, *c. ea quæ prima quæſt. 3. c. primo, c. qui ſtudet 1. quæſt. 1. c. dudum, ſecundo reſp. primo de elect. c. ordinationes & c. ſeq. prima quæſt. 1.* & licet renunciet beneficio, eget tamen diſpenſatione ſicut quilibet notorius criminoſus, *c. fin. de temp. ord. Pan. in c. tanta ſub n. 5. hoc tit.* ſi vero habet dignitatem Abbatialem, aut alia beneficia non ſimoniacè acquiſita: ab illis non intelligitur eſſe ſuſpenſus uti dictum eſt, dicitur autem notoria de qua conſtat per confeſſionem, probationem, aut evidentiam facti, *c. de hoc tit.* Aut eſt occultus, & tunc eſt ſuſpenſus quod ſe non quoad alios, ſed ſuſpendendus: etſi renunciet beneficio poteſt ordinem ſuum exequi poſt peractam pœnitentiam, beneficio retento in quo fuit commiſſa ſimonia, non poteſt agere pœnitentiam, *c. inquiſitionis in princ. de accuſ. Pan. in c. accuſatum num. 4. & in c. tanta num. 5. hoc tit.* Quando ſimonia commiſſa eſt in beneficio ab alio, ignorante beneficiato, tunc beneficiatus non eſt ſuſpenſus quoad alios, & cum hoc ſciverit, debet dimittere beneficium, quia proviſio ejus eſt vitioſa licet non peccaverit, *Pan. in d. c. tanta in fine, hoc tit. c. ſicut, c. nobis, hoc tit.* Cum ſimoniaco in beneficio interdum diſpenſat Sum. Pont. interdum Epiſcopus, adhibita diſtinctione, an beneficium in quo commiſſa eſt ſimonia eſt curatum, dignitas, canonicatus, vel beneficium ſimplex, 1. caſu, an fuit ſciens vel ignorans, ſi ſciens & poſt adeptam ſimoniaci curam, dignitatem, canonicatum, catholicè ſacros ordines ſuſcepit, ſi ſponte renunciat beneficio, curato, dignitati, canonicatui poteſt per Epiſcopum ſecum diſpenſari ad aliam eccleſiam cum executione omnium ordinum, ſed ut habeat illam, in qua commiſſa fuit ſimonia, aut in ea dignitatem vel canonicatum, Epiſcopus diſpenſare non poteſt, niſi ut in ea habeat aliquod beneficium ſimplex cum executione minorum ordinum, ita ut ad miniſterium ſacrorum ordinum, quos poſt ſimoniacè adeptam eccleſiam, dignitatem, canonicatum receperat, non aſcendat, ſalva in omnib. Apoſtolicæ Sedis auctoritate, *c. quicunque §. illi verò & ibi gloſ. & Can. 1. qu. 5. Pan. in d. c. de ſimoniacè ſub num. 6. verſ ſed quoad ſecundum de adepto beneficio hoc tit. & ibi Can. Io. And. in c. pen. num. 4. de elect.* ex quibus patet quod magis punitur remanens in Eccleſia ubi ſimoniam commiſit, quam

ſi ad

si ad aliam transferatur : si catholicè prius ordinatus fuerit & postea simoniam in beneficio commiserit, cum id quod simoniacè acquisiverit, dimiserit, & vitam canonicam egerit, potest Episcopus dispensare, ut in eadem Ecclesia in suis gradibus vel ordinibus sacris ministret, nisi forte hujusmodi Ecclesia sit, ubi primum, vel singularem, vel Præpositura locum debeat obtinere, *d. c. quicunque* §. *quitamen* 1. *quæst.* 5. *& ibi glos. & Can. c. nobis in fine hoc tit. c. pen. de elect.* Ratio diversitatis est, quia primo casu cum essent criminosi, permittendo se ordinari graviter deliquerunt, *c. ex pœnitentibus* 50. *distinct.* aut non renunciet sponte, sed expectat sententiam condemnatoriam, & cum eo nullo modo dispensat Episcopus, nec ut habeat beneficium alibi, nec in ista Ecclesia, *c. pen.* §. *quamvis & ibi post glos. pen. Can. de elect. c. post translationem & ibi glos. in vers. nequeat & Can. de renunc. arg. c. quicunque* §. *illi vero &* §. *seq.* 1. *quæst.* 5. *Pan. in d. c. de simoniacis sub num.* 6. *vers. sed quoad secundum de adepto benef. hoc tit.* quia mitius agitur cum confesso, quam convicto, *c. presbys.* 50. *distinct. c. qui admisit c. si quis presbyt.* 15. *quæst.* 8. tum quia damnatis de simonia efficitur infamis infamia juris, *c. fin.* 1. *quæst.* 3. *c. sanè in princ.* 15. *quæst.* 3. & cum infami non dispensat Episcopus, nisi in casibus in jure expressis, *c. cum de re jud. & ibi Can.* Aut fuit ignorans, ut quia alius pro eo ignorante dedit pecuniam pro adeptione beneficii curati vel Ecclesiæ, & tunc aut data fuit ab æmulis, & sibi non præjudicat, *c. nobis primo responsio. c. sicut hoc tit.* aut ab amicis & consanguineis, & tunc cum isto clerico ignorante nullo casu Episcopus dispensat in ea vacatione, ut habeat Ecclesiam sive dignitatem aut singularem locum in Ecclesia empta, *c. quicunque in princ. juncto* §. *si quis tamen, & ibi gloss. in verb. nisi & in verb. primum prima quæst.* 5. *c. pen. de elect. & ibi gloss. in verb. illa vice & Can. de elect.* propter proximitatem vitii, nam ea quæ in continenti fiunt videntur inesse, *c. officij & ibi gloss. mag. de elect.* etiam in delictis, *Achill. decis.* 1. *hoc tit. Bart in l post contractum, num.* 1. *& seq. ff. de donat. l. sed si maritus in fine. ff. qui & à quibus manum. l. si aliquis* §. *de mort. caus. don.* quod purgabitur per intermediam personam, & in alia vacatione potest Episcopus cum eo dispensare. Canonicatum verò & alia beneficia sic empta in Ecclesia potest obtinere sine dispensatione, ex quo ipse non committit simoniam, *Pan. in d. c. de simoniace sub num.* 6. *& num.* 7. *hoc tit. & ibi Felin. in* 3. *concluf. & Can.* Secundo casu quando beneficium est simplex, in quo simonia est commissa, Episcopus duobus concurrentibus potest dispensare, etiam ut in illa vacatione habeat beneficium, in quo commissa est simonia, primò quod commissa fuerit ignorante beneficiato, nec postea ratum habente, Secundo quod præcedat libera resignatio à certiorato de simonia : *c. penult.* §. *quamvis & ibi gloss & Can. de elect. c. ex insinuatione & ibi gloss. antepenult. hoc tit.* cum ignorante simoniam, & expectante sententiam, aut cum eo qui scienter commisit simoniam beneficio simplici, non potest Episcopus dispensare, ut illud in ea vacatione obtineat, *Pan. in d. c. de simoniace sub numer.* 7. *vers. si vero beneficium fuit simplex, hoc tit. & ibi Felin. in* 4. *concluf. & Can. communiter.* Limita omnes casus in quibus Episcopus potest dispensare, ut procedant quando sibi pecunia data non fuerit, sed prædecessori vel alteri : alias si ipsi Episcopo data fuerit, Episcopus dispensare non poterit,

Summa in Decretal.

ſed diſpenſabit ſucceſſor, vel quilibet alius ſuperior in beneficio ſimoniacè acquiſito, *c. præſentium & ibi gloſſ. fin. & Can. 1. quæſt. 5. Felin. in d. c. de ſimoniace in 5. concluſ. hoc tit. & ibi Can.* vel niſi ageretur de electione ad Epiſcopatum, quia tunc qui aliâs commiſit ſimoniam, & alias poteſt abſolvi ab Epiſcopo, tunc non abſolveretur. *Felin. poſt. Io. And. & alios 4. ſe allegatos in d. c. de ſimoniace in 5. concluſ. hoc tit.*

21 Secundo coërcetur perpetua † depoſitione ab officio & beneficio, ſive quis per viam accuſationis ſive inquiſitionis convictus fuerit de ſimonia, *c. conſulere & c. de hoc in princ. & ibi gloſſ. in verb. deponendi hoc tit.* & infamia, cum per ſententiam de hoc crimine fuerit damnatus, *c. fin. 1. quæſt. 3. c. ſane 15. quæſt. 3. Pan. in c. ex diligenti, num. 6. hoc tit. Garc. de benef. par. 8. cap. 1. num. 37. & ſeqq.* ſive infamatus ſe purgare non potuerit, *d. c. de hoc §. ſi vero & c. inſinuatum §. illis autem & ibi gloſſ. fin. hoc tit. & Can.* quia probabilis præſumptio tranſit ad violentam, ex eo quod non habet teſtes ſuæ honeſtatis, *Felin. poſt gloſſ. fin. in d. c. inſinuatum in princ. verſ. nota quod deficiens, hoc tit. & ibi Can.* Notorius ſimoniacus in beneficio deponitur à benficio, juris ordine non ſervato, *c. inſinuatum hoc tit.* & ab officio ordinis poſt ſimoniam in beneficio commiſſam ſuſcepti, & non ab officio ordinis per prius ſuſcepti, quia tunc ſimonia non eſt commiſſa niſi in beneficio, *c. quicunque §. illis vero & §. ſi qui tamen prima quæſt. 5. Panorm. in c. inquiſitionis ſub num. 7. de accuſ.*

22 Tertio reſignatione ſpiritualium † & temporalium, *c. fin. hoc tit.* ac reſtitutione pecuniæ acceptæ ſine diminutione, illi Eccleſiæ, in cujus ignominiam data fuit, licet non provenerit ex bonis Eccleſiæ etiam per Reges & Principes ſi quam acceperint, ut electioni alicujus præſtarent conſenſum. *c. de hoc §. fin. hoc tit.*

Quartò inhabilitate ad deſerviendum † 23
in ordine ſuſcepto per ſimoniam, *c. ſi quis omnem c. requiſitis 1. quæſt. 7. gloſſ. in ſumma 1. quæſt. 5.* ac ad obtinendum nedum beneficium per ſimoniam habitum, etiamſi illi de novo conferatur, *c. penult. de elect. gloſſ. in ſumma & c. 1. prima quæſt. 5. Pariſ. de reſign. benef. lib. 14. quæſt. 2. num. 37.* ſed etiam ad alia poſtea conferenda, ſive ſimonia fuerit realis ſive conventionalis: *Creſcent. deciſ 3. hoc tit. Achill. deciſ. 2. hoc tit. latè Felin. in c. 2. num. 4. & ſeq. de reſcript. & ibi Can. c. penult. & ibi Can. de elect. Put. deciſ. 8. lib. 2. Caput. deciſ. 201. par. 1. & deciſ. 239. par. 3. Garc. de benef. par. 8. cap. 1. num. 56. & 62. & ſeqq.* obtentis autem ſuper quibus non intervenit ſimonia non privatur ipſo jure. *Achill. d. deciſ. 2. hoc tit. Mandor. de ſig. grat. tit. diſpenſationes cum ſimoniaco, verſ. ſimoniæ inhabilitat. Felin. in c. 2. n. 3. & ibi Can. de reſcript.*

Quintò pœna furum † & intruſorum, *c.* 24
ordinationes & ibi gloſſ. in verb. fures prima quæſt. 1. c. fertur & c. ſeq. prima quæſt. 1. arg. c. dudum & ſecundo in princ. verſ. & retinendo & ibi gloſſ. in verb. furtum & verb. decepta de elect. c. alienationes. 12. quæſt. ſecunda. Goffr. in ſumm. hujus tit. num. 22. ideò ſimoniacus reali ſimoniam in ſpolio non auditur, quia eſt ipſo jure excommunicatus, *Caſſad. deciſ. 1. hoc tit. c. ex inſinuatione & ibi gloſſ. in verb. aliud canonicum. Pan. & Can. de procur. c. dilectus 1. & ibi gloſſ. in verb. excommunicationis & Can. de reſcript.* poſtquam ſuper crimine lata eſt ſententia declaratoria: ante hujuſmodi ſententiam non impedit reſtitutionem: *Caput deciſ. 63. num. 4. & 5. par. 3. Panorm. in c. Item cum quis num. 9. de reſtit. ſpol.* & ſimoniacus triennalis poſſeſſor non

evitat

evitat sequestrum, juxta formam clem. ad compescendas de sequest. poss. & fruct. *Cassad. prima num. 6. hoc tit. reg. Cancell. de triennali in princ. absque simoniaco ingressu.*

25 Sextò nullitate provisionis, † collatio enim simoniacæ non tenet, *c. ordinationes 1. quæst. prima, Garc. de benef. par. 8. cap. 1. in princ. & num. seqq. ubi ampliat tribus modis, & num. 17. & seqq. docet per simoniam conventionalem factam de beneficio provisionem esse ipso jure nullam per text. in c. ea quæ 1. quæst. 3. c. nobis ibi penitus reprobanda, hoc tit.* etiam ignorante benficiato, *c. penult. & ibi Panorm. in 1. not. de elect. c. nobis, hoc tit. Boich. in c. querelam hoc tit.* possidens tamen beneficium habitum per simoniam se ignorante commissam habet titulum coloratum, & gaudet privilegio regulæ de triennali, *Garc. de benef. par. 8. cap. 1. num. plures cumulans.*

26 Resignatio beneficii simoniaca † non tenet, *Archid. in c. dudum in princ. de præb. in 6. Innoc. in c. cum universorum in gloss. fin. & ibi Host. de rer. permut. Boich. in c. querelam num. 5. hoc tit. latè præpos. in c. ordinationes num. 34. & seq. prima quæst. 1.* resignatio nullum jus quæritur, etiamsi simonia commissa fuerit ipso ignorante, *Crescent. decis. 4. hoc tit. Panor. in c. penult. in primo not. & ibi Can. de elect. c. ordinationes & ibi Præpos num. 35. Bell. & DD. prima quæst. 1.* quia resignans per simoniam conventionalem non privatur ipso jure obtento beneficio, ut dictum est, & vacat per obitum resignantis, *Mohed. decis. 4. hoc tit. latè Præpos. in d. c. ordinationes num. 34. & 35. prima quæst. 1. & Can.* vel acquiritur secundo reintegratario cui, postea per simoniacum resignantem absque simoniaca labe beneficium fuit resignatum. *Crescent. d. decis. 4. hoc tit. c. super hoc & ibi gloss. in verb. pecuniæ & Can. de renunc.* Quando

27 præsentatio est simoniaca, † acceptatio, provisio, breve, & omnia inde secuta sunt simoniaca, *Mohed. decis. 4. de jure patr. c. 2. hoc tit. Panorm. in c. veniens 1. num. 1. & 2. ibi Can. de testib. l. unica in fin. C. de impon. lucr. descript. lib. 10. principatus prima quæst. 1.* quando præsentatio est simoniaca, † insti- 28
tutio est nulla, *c. veniens el. 1. & ibi Pan. in 1. not. & Can. de test.* etiamsi unus patronorum laicorum præsentet aliquem cum hoc quod aliquid solvat vel eroget etiam in favorem Ecclesiæ, & plures alii patroni simpliciter eum præsentaverint; *Crescent. decis. 5. hoc tit. c. ex multis §. constituimus 1. quæst. 1. & ibi Præpos. Felin. in c. cum N. num. 20. & seqq. de constit. & ibi Can. text. in c. nobis & ibi Pan. in 2. not. hoc tit. & Can.* quando puæsentat, ut universi sive jure collegii: *c. nobis hoc tit.* secus est in patronis præsentantibus ut singulis, quilibet enim patronus de per se præsentat, & tot sunt præsentationes, quot sunt patroni, ut una præsentatio vitiosa seu simoniaca non influit in alias: *Garc. de benef. par. 8. cap. 1. num. 11. & 12. l. 1. §. Item quæritur verf. Marcellus ff. de acqu. quot. & est. l. pecuniæ fenebris & ibi post gloss. DD. de usur.*
electio simoniaca † est nulla, si electoribus 29
promissa fuit pecunia, etiam electo ignorante, *c. pen. de elect.* nisi hoc factum fuerit in fraudem electi, *c. nobis hoc tit.* Imò una vox per simoniam obtenta, licet alias non sit necessaria electo à majori parte, facit electionem simoniacam. *c. Matthæus hoc tit. & ibi Can.*

Simoniam accusans criminosi, † servus 30
etiam proprius, meretrix, *c. tanta & ibi Panorm. & Can. hoc tit.* quando contra simoniacum agitur civiliter, ut ab administratione amoveatur tanquam inmeritus & damnosus, *c. per tuas el. 1. §. tales igitur hoc tit.* nec non ut repellatur à beneficio obtinendo, *Monach. in c. 1. num. 3. de testib. in 6. con-*

31 tra teſtes illæ tantum † exceptiones admittuntur, quibus probatis teſtes non zelo juſtitiæ, ſed malignitatis fomite proceſſiſſe conſtaret, ut conſpirationis & inimicitiæ capitalis; cæteræ exceptiones, ut furti, adulterii repelluntur, quoniam & ſi probatæ fidem teſtium debilitent, non tamen evacuant ex toto, aliis adminiculis ſuffragantibus, præſertim cum teſtes de crimine fuerint emendati. *c. licet heli in fine c. per tuas 1. §. nos vero hoc tit. & ibi Can.*

32 præterea admittuntur mediatores, † *c. 1. de teſtibus in 6.* ſocii criminis tantum, ſocii muneris tantum. *gloſſ. pen. in c. veniens el. 1. de teſtib. & ibi Can* ſed non admittuntur ſocii criminis & muneris, *c. veniens el. 1. de teſtib.* quia teſtes plures qui plures patiuntur defectus omnino ſunt repellendi etiam in criminibus exceptis, *Franc. in c. 1. numer. 3. de teſtib. in 6. Cravett. conſ. 249. num. 11. & 12. Mart. ſing. 385.* ſed ſi agatur contra ſimoniacum criminaliter, ut deponatur ab ordine, vel dejiciatur ab obtento beneficio, quia probatio requiritur liquidior quando criminaliter agitur,

33 *l. ſciant C. de probat.* præfati † in teſtes non ſunt admittendi, ſed ſtatur juri antiquo, *c. 1. & ibi gloſſ. in ver. ad teſtimonium de teſtib. in 6. Monach. numer. 2. & Can. commun. c. per tuas 1. §. fin. hoc tit. & ibi gloſſ. in verb. taliter Pan. num. 13. Butr. ſub num. 9. &*

34 *Can. commun.* Requiritur † autem jure civiliter ſive criminaliter agatur plena & & concludens probatio, & non admittuntur conjecturæ & præſumptiones, niſi ſint tales, quæ eam neceſſario concludant. *Greg. XV. deciſ. 238. ubi alias deciſ. 238. ubi alias deciſ. refert & ibi annotat. plures cumulat. Caputaque deciſ. 202. par. 1. Greg. XV. deciſ. 517.*

Titulus IV.

Ne Prælati vices ſuas, vel Eccleſias ſub annuo cenſu concedant.

SVMMARIA.

1 PRÆLATI *vices ſuas ſub annuo cenſu concedere non poſſunt.*
2 *Contravenientium pœnæ ſunt tres.*
3 PRÆLATI *Eccleſias ſub annuo cenſu poſſunt concedere.*
4 *Contravenientes puniuntur eisdem pœnis quibus puniuntur ſimoniaci.*
5 ECCLESIARUM *& beneficiorum fructus ex prædiis provenientes, & ipſæ obventiones Eccleſiaſticæ poſſunt locari laico ſub annuo cenſu.*
6 DUMMODO *ipſe ponat clericum laico ſui pro collectis obventionum Eccleſiaſticarum.*

SIMONIAM committit, qui per pecuniam rerum Eccleſiaſticarum adminiſtrationem obtinet, *c. ſicut el. 1. & c. conſulere de ſimon.* aut vicedominatum, aut vicevicariatum, *c. ad noſtram & d. c. conſulere de ſim. & ibi Can. c. ſalvator circa medium 1. quæſt. 1.* vel Iuriſdictiones Eccleſiaſticas ſeu facultates nominandi, aut deputandi Vicarios in ſpiritualibus, locat, aut conducit, aut conductas per ſe aut alios exercet, *c. magnam §. non liceat ſeſſ. 25.* Ideo ſubjicit rubricam ne Prælati vices ſuas, &c. quæ continet duas regulas negativas, prima eſt ne Prælati † vices ſuas ſub annuo cenſu con- 1
cedant, ratio prohibitionis eſt, quod Prælatus qui Vicarium conſtituit, tradat Vicario curam ac juriſdictionem ſpiritualem ac Eccleſiaſticam ordinariam, ſive Vicarius conſtituatur ad tempus ſive in perpetuum,

mum, *c. 2. hoc tit. & ibi Pan. num. 3.* & tenetur Episcopus ei constituere salarium de Camera sua, *c. inter cætera de off. ord. & ibi Can. arg. c. charitatem §. fin. & c. quicunque 2. 2 12. quæst. 2.* Fœnæ contravenientium † variæ sunt, primo dans & accipiens ab illa Ecclesia, in cujus contumeliam dare pecuniam & accipere voluerunt, justè excluduntur, *c. consulere de simon.* Secundo dans officium amittit, & Prælatus sic conferens illud amplius conferre poterit, *cap. 1. hoc tit.* Tertio dans à Clero removetur, & Episcopus districtione canonica percellitur, *cap. 2. §. fin. hoc tit.* id est, deponitur vel suspenditur ad tempus pro qualitate delicti, *gloss. fin. in d. 2. hoc tit.* neuter ipso jure est excommunicatus, aut inhabilis ad beneficia Ecclesiastica, quia non admiserunt simoniam in ordine vel beneficio, cum talis Vicaria non sit beneficium, *Navar. in manual. cap. 23. sub num. 111. vers. ad decimum tertium add. ad practic. crimin. Diac. cap. 91. in verb. simoniaci sub lit. D. vers. quarto quod illa verba.* Altera regula prohibitiva est, ne Prælati Ecclesias † sub annuo censu concedant, ratio est, quia quando Prælatus instituit vel confirmat alicui regimen Ecclesiæ in titulum, dat ei jurisdictionem ordinariam, *c sicut el. 1. de simon. Panorm. in c. 2. nu. 3. hoc tit.* tum etiam quia dum sacerdotium in titulum sub hujusmodi mercede venale disponitur, ad æternæ retributionis præmium consideratio non habetur, *cap. 3. hoc tit.* Contravenientes puniuntur † eisdem pœnis quibus simoniaci, fructus Ecclesiarum † & beneficiorum ex prædiis provenientes, ac ipsæ obventiones Ecclesiasticæ possunt locari laico sub annuo censu, *c. fin. hoc tit.* quia fructus etiam proveniunt ex beneficiis, non sunt spirituales, & quicquid obvenit Ecclesiæ, cedet conductori laico, dummodo ipse ponat † clericum loco sui pro collectis obventionum Ecclesiasticarum, non contingat laicum aliquid spiritualitatis attingere, *Pan. in c. fin. in princ. & numer. 9. hoc tit. & ibi Can. Mobed. decis. 7. 8. 9. & 10. de locat. & cond. Franc. Marc. quæst. 195. par. 2.*

Titulus V.

De Magistris & ne aliquid exigatur pro licentia docendi.

SVMMARIA.

1 SIMONIAM *committit prælatus qui exigit pecuniam à clerico pro danda sibi licentia eundi ad studium.*

2 *Seu pro licentia docendi pretium exigit, aut promissionem.*

3 *Spoliandus est officio, & dignitate, solutum restituit, promissum remittit.*

4 MAGISTER *quis appelletur.*

5 AD *magisterij seu doctoratus gradum promovent princeps & collegia study universalis.*

6 IN *doctorando requiritur approbatio in morib. & scientia quæ fit promisso scrutinio à doctorib. eum præsentantib. votis; juratis, examinatio & approbatio doctorum, decretum Superioris, emissio professionis fidei Catholicæ, & quod ei dentur insignia.*

7 DOCTORANDI *licentia de stylo curiæ concedi solet in Romana Curia per solam signaturam.*

8 *Extra curiam per breve extensum seu supplicatione introclusa.*

9 *Religiosi doctorātur de licentia Superiorū.*

10 MAGISTER *constituendus est in qualibet Cathedrali Ecclesia.*

12 *In aliis collegiatis quarum sufficere possunt facultates.*

12 *Præterea in Metropolitana Ecclesia constituendus est Theologus.*

13 *Assignantur cuilibet magistro unius præbendæ proventus.*

14 *In singulis monasteriis quibus ad hoc suppetunt facultates idoneus magister est tenendus.*

15 *Ex decretis concilij Tridentini præbenda seu aliud quovis modo nuncupatum stipendium pro lectoribus Sacræ Theologiæ deputatum personis idoneis est conferendum.*

16 *In Ecclesiis Metropolitanis & Cathedralibus & in singulis collegiatis, ubi nulla præbenda, vel stipendium pro lectione Sacræ Theologiæ deputatum est, præbenda quomodocunque prima vacatura in eum usum ipso facto deputata intelligitur & quatenus in ipsis vel nulla vel non sufficiens præbenda fuerit, Episcopus cum consilio capituli providet, ut Theologiæ lectio in eis haberi possit.*

17 *Quando Ecclesiarum proventus tenues fuerint & exigua cleri & populi multitudo Episcopus cum consilio capituli, eligit magistrum Grammatices cui fructus beneficij simplicis assignantur.*

18 *In monasteriis monachorum ac etiam conventibus aliorum regularium lectio Sacræ Scripturæ haberi debet.*

19 *Cathedralis Metropolitanæ & his majores Ecclesiæ certum puerorum numerum in collegio alere & religiosè in Ecclesiasticis disciplinis instruere tenentur, & assignantur redditus pro collegio.*

20 *Scholasteria quibus sunt conferenda.*

21 THEOLOGIAM *docentes dum in Scholis studiorum generalium docuerint & studentes eidem de licentia prælatorum integrè per annos quinque percipiunt proventus præbendarum & beneficiorum suorum non tamen distributiones quotidianas.*

22 IURI *civili aut canonico studentes non gaudent privilegio c. fin. hoc tit. sed potest Episcopus dispensare, ut absentes causa studiorum utriusque juris fructus percipiant.*

23 IN *universitatibus studiorum generalium omnis jurisdictio in civilibus & criminalibus est penes Rectorem.*

24 SCHOLARIBUS *datur electio fori, an coram Rectore vel Episcopo loci velint conveniri.*

POST tractatum de simonia subjicitur hæc rubrica de magistris, quia scientia est donum Dei, *c. revertimini §. si quis doctus c. 6. quæst. 1. c. non solum 1. quæst. 3.* ideò tanquam res spiritualis vendi non debet. Prælatus qui exigit pecuniam à clerico, † 1
pro dãda sibi licentia eundi ad studiũ, simoniam committit, *Pan. in c. 2. num. 2. hoc tit.* (quia dare hanc licentiam est ministerii Ecclesiastici) *c. ad nostram de simon. juncto c. relatum in fin. de cleric. non resid.* seu pro licentia docendi † pretium exigit aut pro- 2
missionem, *c. primo, §. per licentia c. secundo, in princ. hoc tit.* vel sub obtentu alicujus consuetudinis, ab eis qui docent aliquid quærit, aut docere quemquam, qui sit idoneus, petita licentia, interdicit. *c. 1. §. pro licentia c. quanto hoc tit.* Spoliandus est, † officio ac 3
dignitate, *c. 1. §. fin. c. quanto §. fin. hoc tit.* appellatione cessante, solutum restituit, promissum remittit, *c. secundo in princ. & ibi gloss. in verb. remitti & Can. hoc tit.* quia idoneus ad docendum quasi coactus redimit jus suum, unde sibi potius restitui debet quam remanere penes Prælatum, aut obtinentem dignitatem qui simoniam commisit: *c. secundo & ibi gloss. prima, hoc tit.* Magister appellatur † cujuslibet disciplinæ 4
præceptor à monendo sive monstrando, *in l. quibus §. unde etiam ff. de verb. signif.* quia

opor-

oportet excellere moribus primùm, deinde facunda, *l. professores C. de profess. & med. lib.* 10. *Panorm. in c.* 1. *num.* 4. *hoc tit.* apud Italicos in Iure Canonico & Civili appellatur Doctor, in artibus verò liberalibus & Theologiæ magister, ultra montes omnes appellantur magistri. *Panorm. in c. 1. num. 3. in fine hoc tit. clem. 2. hoc tit. & ibi Can. post gloss. secundam.* Summus Pontifex omnes magistros appellat in suis rescriptis gratiæ & Iustitiæ. Promovent ad gradum Do-
5 ctoratus † sive magisterii Princeps, §. *responsa prudentum Inst. de jur. nat. gent, & civil.* & Collegia studii universalis ex auctoritate Principis, *l.* 1. *C. de stud. lib. urb Rom. lib.* 11. *& ibi DD. notant l. magistros C. de profess. & med. lib.* 10. *DD. in d.* §. *responsa prudentum.*
6 In doctorando requiritur approbatio † in morib. & scientia, quæ fit præmisso scrutinio à Doctoribus cum præsentantibus votis juratis sub gestorum testificatione, *l. nemini* §. *jurisperitos C. de advoc. diversi. judicior.* examinatio & probatio Doctorum, *l. magistros. & l. seq. C. de profess. & med. lib.* 10. qui de jure communi debent esse septem, *l. si quis C. de profess. & med. lib.* 10. *Io. And. in c.* 1. *num.* 7. *de elect. miss.* Licentia jure decretum superioris, *d. l. magistros clem.* 2. *hoc tit.* & emissio professionis fidei Catholicæ, *Panorm. 4. constit. edit. Idibus Novembris* 1564. *in bullario fol.* 829. ac ultimo quod dentur ei insignia, quæ sunt cathedra, biretum, libri clausi & aperti, annulus, osculum. *gloss. in d. clem.* 2. *in verb. insignia Doctoratus & ibi Can. Bart. in l. magistros C. de profess. & med. lib.* 10. *Salicet. in l. nemini n.* 2. *C. de advoc.*
7 *diversi. judicior.* De stylo Curiæ licentia † doctorandi concedi solet in Romana Curia per solam signaturam, & in utroque jure alicui Prælato vel Advocato Consistoriali, in Theologia quoad sæculares & Religiosos magistro sacri Palatii committi consuevit: extra Curiam † per Breve extensum, 8
seu supplicatione introclusa committitur in dignitate Ecclesiastica constituto, ut assumptis secum tribus ejusdem scientiæ Doctoribus vel Licentiatis, oratorem Doctorem creent, cum clausulis rigoroso examine præcedente, & assistentium votis juratis, *Staphyl. de rescript. Apost. in form. brevis* §. *datur per breves num.* 11. *& seqq. Mandoc. de sign. grat. tit. licentia doctorandi in princ. & vers. in Theologia.* sed hi qui gradum recipiunt ex diplomate sive bulla, non gaudent privilegiis Doctorum: *l. reddatur C. de profess. & med. lib.* 10. interdum datur indultum eis, quod gaudeant privilegiis & favoribus quibus gaudent alii ejusdem facultatis Doctores, quarumcunque universitatum cum clausula, in quibus studuit tantum, *Mandoc. de signat. grat. tit. licentia doctorandi vers. quando quis petit.* Religiosi doctorantur † de licentia Superiorum, *Pan.* 9
post Hostiens. & Io. And. in c. quia nonnullis nu. 1. hoc tit. c. Doctor. c. moderamine c. sunt nonnulli c. 6. quæst. 1. Constituendus est idoneus magister, † non solum in qualibet Ca- 10
thedrali Ecclesia, *c.* 1. *in princ. hoc tit.* sed etiam in aliis Collegiatis, † quarum sufficere 11
possunt facultates, à Prælato cum Capitulo, seu majori & saniori parte eligendus, qui clericos ipsarum Ecclesiarum gratis, & alios, si divites sint collecta petita, instruat: præterea in Metropolitano † constituen- 12
dus est Theologus, qui Sacerdotes & alios in sacra pagina doceat, & in his præsertim informet, quæ ad curam animarum spectare noscuntur, *c. quianonnullis* §. *verum & ibi gloss. in verb. pauperes & Can. & c. fin. hoc tit.* Assignatur cuilibet † magistrorum à Capi- 13
tulo unius præbendæ proventus, & pro Theologo à Metropolitano tantundem,

non

non quod propter hoc efficiatur Canonicus, sed tamdiu ipse redditus percipiat, quamdiu steterit in docendo, *d. c. quia nonnullis §. assignatur. hoc tit.* non percipit distributiones quotidianas, quæ tantum residentibus dari consueverunt, *c. licet de præbend.* Canonicatus verò & præbenda non vacant, neque Capitulo currunt sex menses ad eligendum vel conferendum, quamdiu sunt ibi magistri qui doceant, nisi ab eo tempore, quo ibi magistri non fuerint: *c. quia nonnullis §. assignatur & ibi gloss. in verb. præbendæ & Can.* si de duobus Metropolis gravatur, Theologo juxta modum ipsa providet. Grammatico verò in alia Ecclesia suæ Civitatis vel diœcesis facit provideri: *d. c. quia nonnullis §. fin. hoc tit.* Si quis à Superiore monitus distulerit magistros in locis congruis instituere, superiori licet appellatione postposita, ibi aliorum institutioni proficere viros providos, honestos & discretos. *c. 2. in fin. hoc tit. & ibi gloss fin. Panorm. in fine & Can.* Præterea in singulis monasteriis,
14 † quibus ad hoc suppetunt facultates, idoneus magister est tenendus, qui monachos in primitivis scientiis instruat diligenter, *clem. ne in agro §. ad ampliationem de stat. monach.* nempe Grammatica & Logica, *Zab. in d. clem. ne in agro §. rursus.* Hisce sacro-
15 sancta Synodus Tridentina adjecit, † quod in Ecclesiis in quibus præbenda, præstimonium, seu aliud quovis modo nuncupatum stipendium pro lectoribus Sacræ Theologiæ, deputatum reperitur, nonnisi personis idoneis, & quæ per seipsos id munus explicare possint, conferantur, & alias facta collatio nulla sit: quas ordinarii locorum ad lectionem & interpretationem sacræ Scripturæ etiam per subtractionem fructuum compellunt. In Ecclesiis Metropolitanis
16 † & Cathedralibus, si civitas populosa sit, & Collegiatis insignibus, etiam nullius diœcesi ibi clerus numerosus fuerit, ubi nulla præbenda vel stipendium huiusmodi deputatum reperitur, præbenda quomodocunque præterquam ex causa resignationis primo vacatura, cui aliud onus incompatibile iniunctum non sit, ad eum usum ipso facto deputata intelligatur, & quatenus in ipsis ecclesiis vel nulla, vel non sufficiens præbenda fieret, Episcopus de consilio Capituli providet per assignationem fructuum alicuius simplicis beneficii, contributionem beneficiatorum Civitatis vel Diœcesis, vel alias, prout commodè fieri poterit, ut Theologiæ lectio in eis haberi possit; ita tamen ut quæcunque aliæ lectiones prius institutæ propter id minimè prætermittantur: ubi verò Ecclesiarum proventus tenues fuerint, & exigua cleri & populi multitudo, Episcopus cum consilio Capituli eligit magistrum Grammatices, cui fructus alicuius beneficii simplicis, quamdiu in docendo perstiterit assignantur, aut meres persolvitur pro ratione Ecclesiæ & Diœcesis accommoda. In monasteriis monachorum † lectio sacræ scripturæ habeatur & ne- 18
gligentiam Abbatum supplet Episcopus tanquam sedis Apostolicæ delegatus. In conventibus aliorum regularium, in quibus studia commodè vigere possunt, similiter lectio sacræ scripturæ habeatur, quæ à Capitulis generalibus vel provincialibus assignetur dignioribus magistris. In Gymnasiis publicis, ubi instituta non fuit, est instituenda, instituta neglecta restituenda: nemo autem ad huiusmodi lectionis officium tam publicè quam privatim admittendus est, qui prius ab Episcopo loci de vita, moribus & scientia examinatus & approbatus non fuerit, quod tamen delectoribus in clausuris monachorum non intelligatur, c. 1.

sess. 5.

seſſ. 5. Præterea ex decretis Concilii Tridentini ſingulæ Cathedrales Metropolita-
19 næ † & his majores eccleſiæ, pro modo facultatum, & diœceſis amplitudine, certum puerorum numerum ipſius civitatis & Diœceſis, vel ejus Provinciæ, ſi ibi non reperiantur, in Collegio ad hoc prope ipſas eccleſias, vel alio in loco convenienti ab Epiſcopo eligendo, alere ac religioſe in eccleſiaſticis diſciplinis inſtituere tenentur, in quo recipiantur, qui ad minimum duodecim annos & ex legitimo matrimonio nati ſint ac legere & ſcribere competenter noverint, & quorum indoles & voluntas ſpem adferat eos eccleſiaſticis miniſteriis perpetuo inſervituros, vult pauperum filios præcipue eligi, nec tamen ditiorum excludit, modo ſuo ſumptu alantur, tonſura ſtatim atque habitu clericali ſemper utantur, Cathedrali ac aliis eccleſiis, diebus feſtivis inſerviant, quæ omnia & alia ad honeſtam educationem puerorum oportuna ſinguli Epiſcopi cum Conſilio duorum Canonicorum, quos ipſi elegerint, conſtituant, & ut ſemper obſerventur ſæpius viſitando operam dare debent. *cum adoleſcentium in princ. ſeſſ.* 23. Cumque redditus neceſſarii ſint ad Collegii fabricam inſtituendam, mercedem præceptoribus & miniſtris ſolvendam & alendam juventutem & alios ſumptus, Conſilium Tridentinum decrevit ut Epiſcopi cum Conſilio duorum de Capitulo, quorum alter ab Epiſcopo, alter ab ipſo Capitulo eligatur, itemque duorum de clero Civitatis, quorum quidem alterius electio ſimiliter ad Epiſcopum, alterius ad clerum pertineat, ex fructibus integris menſæ Epiſcopalis & Capituli & quorumcunque dignitatum, præbendarum, portionum Abbatiarum, Prioratuum, hoſpitalium, quæ dantur in titulum, ſive in adminiſtrationem, & beneficiorum quorumcunque etiam regularium, etiamſi juriſpatronatus cujuſcunque fuerint, etiamſi exempta, etiamſi nullius diœceſis, vel aliis eccleſiis vel piis locis etiam exemptis ſint annexa, ac ex fabricis, & ex quibuscunque aliis eccleſiaſticis redditibus etiam aliorum Collegiorum, in quibus ſeminaria diſcentium vel docentium actu non habentur, hæc enim exempta ſunt, præter quam ratione fructuum ſuperfluorum, ſeu corporum vel confraternitatum, & omnium Monaſteriorum, non tamen mendicantium, ac ex decimis quacunque ratione ad laicos, ex quibus ſolvi ſubſidia eccleſiaſtica ſolent, & milites cujuſcunque militiæ, fratribus ſancti Ioannis Hieroſolymitani dumtaxat exceptis, pertinentibus, aliquam portionem detrahant, & eam ſic detractam, nec non beneficia aliquot ſimplicia cujuſcunque qualitatis & dignitatis fuerint, etiam ante vacationem, etiamſi beneficia ſint reſervata vel affecta, collegio priuserecto, & in quo actu ſcholares adſunt, *Garc. de benef. par.* 12. *cap.* 2. *num.* 193. *& ſeqq. Gonzal. ſuper reg. de menſ. & alter gloſſ* 5. §. 7. *num.* 68. *& pluribus ſeqq. & num.* 75. *& ſeqq. Rot. farinac. deciſ.* 361. *& ſeqq. par.* 2. applicent & incorporent, *d. c. cum adoleſcentium* §. *& quia ad Collegij fabricam ſeſſ.* 23. quæ uniones per reſignationem ipſorum beneficiorum ſuſpendi, vel ullo modo impediri non poſſunt, ſed omnimodo quacunque vacatione, etiamſi in Curia ſuum effectum ſortiantur, & quacunque conſuetudine non obſtante, quando Epiſcopus beneficia in ſuis menſibus vacantia, & ad ſuam collationem pertinentia unius ſeminario, ſed ſi beneficia in ſuis menſib. vacantia non univerit, tunc beneficia vacantia in menſibus reſervatis aut alias reſerva-

ta, poſt eorum vacationem, autante, eidem unire non poterit cum fraus in hoc cenſeatur, *Garc. de benef. par. 12. cap. 2. num. 100. 102. & 105. & ſeq. & 107.* Conſilium duorum de Capitulo & duorum de clero præſumitur, ſi per Epiſcopum enuncietur, quia tempore applicationis & unionis intervenire potuit, *Iaſ. in l. ſciendum num. 15. & ibi* DD. *ff. de verb. oblig. Felin. in c. ſicut nu. 27. de re jud. Cæſ. de Graſſ. in termino dec. 1. num. 15. de reb. eccleſ. non alien.* Ad hanc autem portionem ſolvendam beneficiorum & omnium & ſingulorum ſupra commemoratorum poſſeſſores, non modo pro ſe, ſed etiam pro penſionibus, quas aliis forſan ſolvunt, retinendis, pro rata factæ ſolutionis ex dictis penſionibus, ab Epiſcopo loci compelluntur, quibuſvis privilegiis & exemptionibus, quacunque appellatione, allegatione non obſtantibus: *d. c. cum adoleſc. §. ad hanc autem*, negligentiam Epiſcopi, præmiſſa monitione, Archiepiſcopus, Archiepiſcopi & ſuperiorum Synodus provincialis corripit, eoſque ad ſupradicta cogit. *d. c. cum adoleſcentium §. quod ſi Cathedralium*, regulariter enim ubi non præfixo tempore devolvitur ad alium poteſtas aliquid agendi propter negligentiam, debet ad convincendam negligentiam monitio præcedere. *gloſ. fin. in c. ad Apoſtolicæ de re jud. in 6. c. expar. §. nos igitur & ibi Can. notant de conceſſ. præb. Pan. in c. 2. in fin. hoc tit. & ibi Can.* Rationes reddituum ſeminarii Epiſcopus ſingulis annis accipit præſentibus duobus à Capitulo actotidem à clero Civitatis deputatis, *d. c. cum adoleſcentium §. rationes autem.* Officia vel dignitates illæ
20 quæ ſcholaſteriæ dicuntur, † nonniſi Doctoribus vel Magiſtris aut Licentiatis in ſacra pagina, aut in jure Canonico, aut alias perſonis idoneis, quæ per ſe ipſos munus docendi explere poſſunt, ſunt conferenda, & aliter facta proviſio nulla eſt & invalida, *d. c. cum adoleſcentium §. deinde verſ. de cætero.* Docentes in Theologica † facultate 21
dum in ſcholis ſtudiorum generalium, *c. tua de cler. non reſid.* docuerint, ex generali licentia Canonis, *Garc. de benef. par. 3 cap. 2. ſub num. 87.* & ſtudentes, de licentia Prælatorum, *c. relatum 1. ibi niſi forte de licentia ſuorũ Prælat. vel ſtudio litterarum & ibi poſt gl. Can. de cler. non reſid. Franc. in c. 2. num. 4. poſt princ. de privil. in 6. & ibi Can. Garc. de benef. p. 3. cap. 2. num. 87. & 88. & ſeqq.* in ipſa integre per annos quinque percipiunt proventus præbendarum & beneficiorum ſuorum, non tamen diſtributiones quotidianas, non obſtante alia aliqua conſuetudine vel ſtatuto, iis qui parochiales eccleſias obtinent, tam reſpectu docentium, quam reſpectu ſtudentium, excluſis, *Garc. de benef. p. 3. c. 2. num. 83. & ſeq. & nu. 107. & ſeqq. per c. 1. ſeſſ. 23. in Trid.* cum denario fraudari non debeant in vinea Domini laborantes, *c. fin. §. decentes & ibi gloſſ. & Felin. num. 3. limitat ſex mod. & Can. hoc tit. c. 1. §. fin. ſeſſ. 5. Garc. de benif. p. 3. cap. 2. num. 82. & ſeqq.* & ſtudentibus quibus proprii proventus eccleſiaſtici non ſufficiunt, tenentur eccleſiarum Prælati & Capitula neceſſaria ſubminiſtrare, *c. fin. §. ſtatuentes hoc tit.* ſtudentes juri civili † aut Canonico non 22
gaudent dicto privilegio, *gl. fin. in c. 2. de priv. in 6. & ibi Can. Pan. in c. fin. ſub num. 6. hoc tit. Pan in c. tua ſub num. 5. de cler. non reſid.* ſed poteſt Epiſcopus diſpenſare, ut abſens cauſa ſtudii præſertim in jure canonico, quod eſt pars & practica theologiæ, *Pan. in c. fin. num. 7. de cler. vel monachi c. minus de jurej. c. 1. §. præterea & juram. calum. Felin. in c. fin. num. 2. hoc tit.* in abſentia fructus percipiat Canonicatus, dignitatis ſervato

modo-

Digitized by Google

moderamine c. 1. ne clerici vel monachi in 6. *c. cum ex eo de elect. in 6. Pan. in c. tua n. 6. de cler. non resid. gloss. fin. in c. 2. de priv. in 6. & ibi Franc. latè sub num. 4 & Can.* In
23 universitatibus † studiorum generalium omnis jurisdictio in civilibus, ac etiam in criminalibus est penes Rectorem, qui potest erigere proprios carceres, *Achil. dec. 3. de rest. spoliat. in fin. C. de jurisd. omn. Iud. Pan. in c. 1. in fin. de elect.* aut etiam requirere Episcopum vel alium Prælatum pro executione suarum sententiarum, ut incarceret scholares eosque puniat, *c. significasti in fin. de off. deleg. Achill. dec. 3. de rest. spoliat.* daturque
24 scholaribus electio † fori an coram Rectore vel Episcopo loci velint conveniri. *Authen. habita C. ne filius pro patre.*

Titulus VI.

De Iudeis, Saracenis & eorum Servis.

SVMMARIA.

1 IUDÆI *& pagani non sunt subjecti canonibus in spiritualibus.*

2 *Puniuntur ab ecclesia quando delinquunt contra legem universalem vel divinam, ac Iudai contra legem veteris testamenti in moralibus in criminibus ecclesiasticis.*

3 *Ecclesia exercet contra eos jurisdictionem in his quæ tendunt in opprobrium religionis catholicæ eosque punit pœna pecuniaria seu corporali, aut interdicit mercimonium &*

4 1. *Prohibet Iudæis & Saracenis ne familiaritatem assiduam habeant Christianorum & Christianis ne cum eis habitent, aut eorum conviviis intersint, & pœna contravenientium.*

5 2. *Prohibet ne aliquis Christianorum in infirmitatibus suis vocet medicos Iudæos, aut medicinam ab eis præparatam percipiat.*

6 3. *Ne collegia Iudæorum, aut Iudæi ex testamento Christiani aliquid capiant.*

7 4 *Mandat ut omnes Iudæi & Saraceni qualitate habitus publicè ab aliis populis distinguantur.*

8 5. *Prohibet Iudæis ne de novo construant synagogas.*

9 6. *Ne Iudæi aut Christiani quondam Iudæi vel pagani publicis officiis administrationibus, aut dignitatibus præficiantur & contravenientium pœna.*

10 7. *Compellit Iudæos ad persolvendas prediales decimas & oblationes debitas de domibus & possessionibus personales decimas non solvunt sed earum æstimationem.*

11 8. *Ne immoderatas usuras à Christianis extorqueant.*

12 9. *Ne quid attentent in contemptum Christianæ fidei.*

13 10. *Ne quenquam qui non est suæ nationis præsumant circumcidere.*

14 11. *Ne Christianam uxorem ducant.*

15 12. *Ne aliquem qui ad Dei cultum respexerit, aliquo furoris genere attentent.*

16 13. *Nulli Iudæo licet baptizatum aut baptizari volentem emere vel in suo servitio retinere.*

17 *Colonos ascriptitios baptisatos habere eis licet*

18 14. *Interdicit cum infidelibus omne commercium tempore guerræ sub pœna excommunicationis latæ sententiæ.*

19 *Guerra cessante per pacem initam interdicit commercium certarum mercium hic specificatarum sub gravioribus pœnis.*

20 IUDÆI *ad fidem nullo modo sunt compellendi, & filij parvi eorum invitis parentibus*

bus non ſunt baptizandi, ſi coactio fuerit abſoluta poſſunt recedere.

21 *Coactio conditionalis non impedit Sacramentum baptiſmi.*

22 *Mephitis cum Iudæis qui adhuc in veteri ritu ſunt nulla debet eſſe communio & contravenientium pœna.*

23 IUDÆI *converſi non excluduntur à bonis mobilibus & poſſeſſionibus ſuis.*

24 *Filij familias legitimam aut quamcunque aliam portionem bonorum vivis & invitis parentibus habere poſſunt.*

25 *Excipe ſi bona fuerint comparata de uſuris aut alio illicito quæſtu, & notæ ſint perſonæ quibus reſtitutio ſit facienda, quibus non extantibus eiſdem tanquam in pium uſum libere conceduntur.*

26 *Non perdunt agnationem.*

27 *Promoventur ad ordines & beneficia ex diſpenſatione Apoſtolica.*

POST titulum de ſimonia, ſubdit de Iudæis & Saracenis qui Deum dehonorant & blaſphemant male colendo, & eorum ſervis ſtricte & proprie, qui ſunt in eorum dominio, *c. 1. 2. & fin. h. t.* & famulis qui ſerviunt pro mercede, licet non ſint ſervi ſed liberi, *c. Iudæi 2. c. ad hæc c. & ſi Iudæos h. t.* quandoque enim ſervi pronunciantur pro famulis & econtra, *c. de famulis de ſer. non ord.* Iudæi & pagani non ſunt ſubje-
1 cti † Canonibus, *Felin. in c. 1. num. 37. & ibi Can. 1. omnes de conſtit.* in ſpiritualibus, quia non curatur de eorum anima, *Felin. in c.*
2 *Iudæi el. 2. hoc tit.* ſed eccleſia punit eos † quando delinquunt contra legem naturalem aut divinam, quia illam omnes tenent, *c. gaudemus & ibi Pan. nu. 13. & 12. de divort. c. quod ſuper his & ibi Pan. nu. 12. de voto* & Iudæos quando delinquunt contra legem veteris teſtamenti in moralibus, *Felin. in c. 1. n. 38. de conſtit. & ibi Can.* & in criminibus eccleſiaſticis, in quibus Papa & eccleſia exercet juriſdictionem contra infideles, ſicut exercet contra fideles; *Innoc. in c. quod ſuper his num. 4. de vot. & vot. redempt. & ibi Can.* in criminibus non eccleſiaſticis Imperator contra eos exercet jurisdictionem, ſubſunt enim legibus Romanis, *gloſſ. 2. in c. jus quæſitum 1. diſtinct. & ibi Can. l. nemo & l. Iudæi C. de Iudæis & cælic. & ibi DD. Felin. in d. c. Iudæi el. 2. num. 3. & 4. hoc tit.* in mixtis locus eſt prævention *Pan. in c. quod ſuper his num. 13. & 14. & ibi Can. de vot.* Præterea eccleſia exercet contra eos juriſdictionem † in his, 3
quæ tenduntin opprobrium religionis Catholicæ, *c. ſæpè & cc. ſeqq. 28. quæſt. 2. c. in nonnullis §. fin. hoc tit.* eoſque punit pœna pecuniaria ſeu corporali, *c. conſtituit 17. quæſt. 4. & ibi gloſſ. in verb. cædibus c. ſæpe 28. quæſt. 1. c. poſtulaſti h. t.* aut interdicit mercimonium, *c. miſerabilem de uſur.* & ex contractu cum eo poſt prohibitionem inito non oritur obligatio, *Anchar. in c. poſtulaſti in fi. hoc tit. & ibi Io. de Anania, num. 6. & Can.* 4
& primo prohibet Iudæis & Saracenis † ne familiaritatem aſſiduam habeant Chriſtianorum, & Chriſtianis ne cum eis habitent, *c. Iudæi el. 2. hoc tit. c. nullus 28. quæſt. 1.* eorum azyma manducent, cum eis in balneo lavent, *d. c. nullus*, eorum conviviis interſint, aut eos ad convivium accipiant, *c. omnes 28. quæſt. 1.* quia cum apud Chriſtianos communibus cibis non utantur; ſacrilegium eſt eorum cibus à Chriſtianis ſumi, cum ea quæ Apoſtolo permittente Chriſtiani ſumunt, ab illis judicentur immunda: *d. c. omnes.* Solet ſedes Apoſtolica indulgere exeuntibus ad prædicandam Chriſti fidem paganis, ut eis his cibis cum modeſtia & gratiarum actione, ſervata temporum qualitate juxta Canonicas ſanctio-

Digitized by Google

ctiones uti liceat, qui eis ab infidelibus apponuntur, *c. quam fil. hoc tit.* Eadem ratione prohibet Chriſtianis, ne Iudæorum ſervitio ſe aſſidue pro aliqua mercede exponant, obſtetricibus & nutricibus ne Infantes Iudæorum in eorum domibus nutriant, *c. ad hæc c. ſed etſi Iudæos hoc tit.* ne filii liberæ filiis famulentur ancillæ, *d. c. et ſi Iudæos*, ſi quiſquam prædicta fecerit, ſi clericus eſt deponitur, ſi laicus excommunicatur, *c. nullus* 28. *quæſt.* 1. ſi Iudæus, diſtinctè inhibetur ei omne commercium, *c. nullus* 28. *quæſt.* 1.

5 2. Prohibet ſub eiſdem pœnis ne aliquis † Chriſtianorum in infirmitatibus ſuis vocet medicos Iudæos, aut medicinam ab eis præparatam percipiat, *nullus* 28. *quæſt.* 1. emere licet ab eis & poſtea præparare, *gloſſ. fin. in d. c. nullus arg. l. nemo* 2. C. *de Iudæis.*

6 3. Ne Collegia † Iudæorum, *l.* 1. C. *de Iudæis*, aut Iudæi ex teſtamento Chriſtiani aliquid capiant, *c. ſane el.* 2. §. *Item multi* 24. *q.* 2. contra, cum ſenatus ff. de rebus duobus.

7 4. Mandat ut omnes Iudæi † & Saraceni utriuſque ſexus in omni Chriſtianorum provincia, & omni tempore, qualitate habitus publicè ab aliis populis diſtinguantur, & prohibet ne in diebus lamentationis & dominicæ paſſionis in publicum prodeant, eo quod nonnulli ex ipſis, talibus diebus, & ornatus non erubeſcunt incedere, ac Chriſtianos, qui ſacratiſſimæ paſſionis memoriam exhibentes, lamentationis ſigna prætendunt, illudere non formidant, *c. in nonnullis hoc tit.* & ne Iudæi oſtia vel feneſtras in die paraſceves, id eſt, veneris ſancta apertas habeant, ſed clauſas teneant tota die. *c.*

8 *quia ſuper his hoc tit.* 5. Prohibet Iudæis † ne de novo conſtruant ſynagogas, ubi non habuerunt, antiquas ſi corruerint, aut ruinam minentur reædificare permittit, non exaltare, aut ampliores vel pretioſiores facere quam antea fuiſſe noſcuntur. *c. Iudæi el.* 2. *& c. conſuluit hoc tit.* 6. Ne Iudæi, aut † Chriſtiani quondam Iudæi, *c. conſti* 9 *tuit & ibi gloſſ.* 1. *Archid. & Can.* 17. *quæſt.* 4. *c. plerique de conſecrat. diſt.* 4. vel pagani publicis officiis, adminiſtrationibus, aut dignitatibus præficiantur, quoniam ſub tali prætextu Chriſtianis plurimum ſunt infeſti: præficiens per provinciale Concilium monitione præmiſſa diſtinctione, qua convenit, compeſcitur: propoſito, tamdiu Chriſtianorum communio in commerciis & aliis denegatur, donec in uſus pauperum Chriſtianorum ſecundum prudentiam diocœſani Epiſcopi, convertatur, quidquid fuerit à Chriſtianis adeptus, occaſione officii ſic ſuſcepti, & officium cum pudore dimittat, quod is irreverenter aſſumpſit, *c. cum tit. h. t. l. fin.* C. *de Iudæis c. nulla* 54. *diſt.* aut publicis ædibus deputatur, *c. conſtituit* 17. *quæſt.* 4. Si forte Princeps redditus ſuos Iudæis vendiderit, vel paganis, Chriſtianum tunc deputare debet de gravaminibus inferendis clericis & eccleſiis non ſuſpectum, per quem Iudæi ſeu Saraceni ſine Chriſtianorum injuria jura regalia conſequantur, *c. pen. hoc tit.* Hinc infertur quod non poſſunt eſſe Doctores aut tabelliones. *Rom. ſing.* 679. Sedes Apoſtolica nunquam indulget Iudæis quod legum Doctores poſſit creari, concedit eis licentiam faciendi doctorati in medicina, quia ſervi medicinam exercere non prohibentur. *Staphyl. de reſcript. apoſt. in form. brevis* §. *datur per breve num.* 14. *Mandoſ. de ſig. grat. tit. licentia doctorandi verſ. Iudæis concedi ſolet & verſ. ſeqq.* 7. Compellit Iudæos ad perſolvendas prædiales † decimas, & oblationes 10 debitas de domibus & poſſeſſionibus, vel poſſeſſiones penitus renunciandas,

per ſubtractionem commercii ſeu participii Chriſtianorum ; *c. quanto de uſur. c. de terris de decim.* perſonales non ſolvunt, quia non ſunt de corpore eccleſiæ, *gloſſ. in d. c. de terris & ibi Can. de decim.* ſed aſtringitur ad ſatisfactionem ejus, quod eccleſia fuiſſet perceptura ab alio Chriſtiano, qui habitaſſet in parochia, *d. c. quanto §. fin. de uſur. Pan. in d. c. de terris num. 6. gloſſ. in c. tua nobis in verb. prætextu de decim. & ibi Can. 8.*

11 Ne graves † immoderataſve uſuras à Chriſtianis extorqueant , & donec promiſſas remiſerint, aut extortas reſtituerint per ſententiam ſubtrahenda eſt eis omnimoda communio, tam in commerciis, quàm in aliis rebus, *c. poſt miſerabilem c. quanto §. volentes de uſur.* 9. Ne quid attendent † in

12 contemptum, contumeliam aut confuſionẽ Chriſtianæ fidei, *c. & ſi Iudæos §. accepimus h.t. l. Iudæos C. h.t.* 10. Ne quenquam qui non

13 eſt ſuæ † nationis aut ſectæ præſumant circumcidere, etiamſi ſit eorum mancipium, *l. unica C. ne Chriſtiani mancip.* 11. Ne

14 Chriſtianam † uxorem ducant, neve Iudææ conjugium Chriſtianus ſortiatur , *c. ſi quis judæa 28. quæſt. 1. l. ne quis C. hoc tit.* 12. Ne aliquem qui illorum feralem fugerit ſe-

15 ctam † & ad cultum Dei reſpexerint , ſaxis, aut alio furoris genere attentent, *l. 2. C. hoc*

16 *tit.* 14. Nulli Iudæo licet baptiſatum † vel baptiſari volentem emere, vel in ſuo ſervitio retinere, *c. 1. & c. 2. in princ. & c. fi. h.t.* Co-

17 lonos aſcriptitios baptiſatos † habere poſſunt, qui conditione loci aſtricti rura colãt, conſuetas penſiones eis præbeant, & cuncta quæ de colonis vel originariis jura præcipiunt, peragant, & nihil eis extra hoc, oneris inducant, *c. 2. hoc tit.* quod ſi quiſpiam Iudæorum aliquem de his, vel ad alium locum transferre, vel ad aliud obſequium retinere voluerit, ipſe jus colonarium & jus dominii glebæ amittit , *c. 2. §. fin. hoc tit.* jure civili valet translatio , ſed reſtituitur agnatio translatorum, *l. poſſeſſionum C. comm. utriuſque in d. l. diffinimus C. de agric. & cenſ. & col. libr.* 11. 14. Interdicit cum infidelibus omne commercium, † tempore guerræ in- 18
ter Chriſtianos & infideles ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ , quam incurrunt, non ſolum deferentes merces prohibitas, de quibus inferius dicetur, ſed etiam deferentes quaſcunque merces, & omnes qui cum eis mercimonium habuerint , vel per ſe , vel per alios, navibus , ſeu quocunque alio ingenio eis aliqua rerum ſubſidia ſeu conſilia , quamdiu guerra duraverit, duxerint impendenda , *c. quod olim & ibi Pan. num. 1. Anchar. num. 2. hoc tit.* abſolvi poſſunt per proprios epiſcopos, quia ex quo Papa ſibi abſolutionem non retinuit, aliis indulſiſſe videtur , *c. nuper de ſent. excomm. gloſſ. in d. c. quod olim in verb. ſupponimus.* niſi ob hoc excommunicati eſſent ab homine, quia tunc ab illo vel ejus ſuperiore abſolvendi eſſent , *c. adreprimendum, & ibi Can. notant de off. ord. Hoſt. in d. c. quod olim num. 1. hoc tit.* guerra ceſſante † per pacem 19
initam , interdicit commercium certarum mercium ſub gravioribus pœnis , omnes itaque qui infidelibus equos, arma, ferrum, & ligamina deferunt galearum, vel deferri, aut de eorum partibus extrahi deferenda permiſerit, & qui eis galeas vendunt, vel naves , quique in piraticis eorum navibus curam gubernationis exercent, vel machinis aut quibuslibet aliis aliquod eiſdem impendunt conſilium vel auxilium , ſunt ipſo jure excommunicati , rerum ſuarum privatione mulctantur, & capientium ſervi fiunt, ſunt infames, inteſtabiles, inhabiles ad omnes actus legitimos, & hujuſmodi ſententia per omnes urbes maritimas diebus dominicis

Digitized by Google

minicis & festivis contra eos, postquam constiterit de hujusmodi eorum temeritate publicè innovatur, *c. ita quorundam c. significavit §. illi quoque & §. seq. c. ad liberandum hoc tit. extravag. unic. Io. 22. & 1. inter communes hoc tit.* absolutio reservatur summo Pontifici & sedi apostolicæ, *extravag. 1. hoc tit. inter communes.* quæ eis non indulgetur, nisi totum quod ex commercio tam damnato perceperint, & tantundem in subsidium terræ sanctæ de suo transmiserint, quod si forte solvendo non fuerint, sic alias reatus talium castigari debet, quod in pœna ipsorum aliis interdicatur audacia similia præsumendi, *d. c. ad liberandum §. & talibus hoc tit.* Iure civili capite puniuntur & confiscatione bonorum, *l. 2. C. quæ res exp. non deb.*

20 Iudæi ad fidem adducendi sunt † auctoritatibus, rationibus & blandimentis potius quam asperitatibus provocandi, & nullo modo sunt compellendi, *c. sicut Iudæi hoc tit. c. qui fyntera 45. distinct.* & filii parvi eorum invitis parentibus non sunt baptisandi, *gloss. in c. Iudæorum 28. quæst. 1. Zabar. in clem. unica num. 8. & ibi Imol. & Can. hoc tit.* coacti ad fidem & baptismum suscipiendum, si coactio fuerit absoluta, possunt recedere, quia nullus character imprimitur, coactio

21 conditionalis † non impedit sacramentum baptismi, vel etiam ordinis, *c. majores §. fin. & ibi gloss. in verb. conditionaliter de baptis. c. de Iudæis & ibi gloss. pen. dist. 45.* sed obligatio profitendi fidem catholicam est essentialiter annexa characteri baptismatis, *c. quidam de apost.* obligatio continendi ex statuto ecclesiæ vel voto tacito est annexa subdiaconatui, & non essentialiter, *d. c. majores §. fi. & ibi gl. in verb. conditionaliter in fi. & Can. de baptis & c. latè Cæs. decis. 2. n. 16. & seqq. & n. 26. de his quæ vi metusque caus. fiunt.* Nulla communio debet esse hebræis ad fidem Christianam translatis sive Neophitis, † 22 cum iis qui adhuc in veteri ritu consistunt, ne eorum participatione subvertantur; quicunque ex iis qui baptisati sunt, infidelium consortia non vitaverint, Christianis donantur, ut disciplina regantur ab eis, & hebræi publicis ædibus deputantur *c. super eos 28. quæst. 1.* Conversi † nullatenus exclu- 23 duntur à bonis mobilibus, immobilibus, aut possessionibus suis, imo filii familias in patria potestate constituti legitimam, † & 24 quamcunque aliam portionem bonorum patrimonialium maternorumque & omnium eorum consuetudine acquisitorum, quæ verum dominium habere non reminiscuntur, etiam vivis & invitis parentibus habere, tenere & possidere valent, *Paul. 3. in constit. facta die 21. Martij 1545. Pontif. anno 8. in bullario fol. 415. const. 29.* cum melioris conditionis ad fidem conversos esse oportet, quam antequam fidem susceperint, habebantur, *c. Iudæi el. 2. §. si qui hoc tit. extravag. duduni hoc tit. inter communes*, nisi fuerint comparata de usuris, † quæ 25 tenentur vendere, & usuras restituere, *c. cum tu de usur.* aut alio illicito quæstu, & notæ sint personæ, quibus eorum de jure restitutio facienda, personis vero non extantibus prædictis, quia bona ipsa essent per manum ecclesiæ in pios usus convertenda, bona hujusmodi eisdem Iudæis & aliis infidelibus, in favorem susceptæ baptismatis tanquam in pium usum libere conceduntur, eaque apud ipsos sic conversos remanent, *Paulus 3. in constit. facta die 21. Mart. 1542. Pontif. ann. 8. in bullario fol. 415. const. 29.* nec perdunt agnationem, † unde post conver- 26 sionem succedunt suis attinentibus & parentibus, sicut prius, *d. c. Iudæi el. 2. in fin. & ibi Pan. in 2. not. hoc tit.* admittuntur ex aliquo-

aliquorum opinione ad officia publica sæcularia & ad honores, *Rom. sing. 679. licet aliter sentiat Io. de Anan. in c. cum sit post num. 19. hoc tit. & pro eis est text. in c. consuluit 17. quæst. 1.* an possint promoveri ad sacros ordines, vel sint capaces beneficiorum ecclesiasticorum inter Doctores controvertitur, *latè Mandoc. de sign. grat. tit. dispensatio cum Neophyto per tot.* De stylo Curiæ dispensatur † cum eis ad omnes ordines & beneficia, dummodo ipsi semper vixerint ut Catholici, *c. eam te de rescript. Staphyl. de rescript. apost. in forma brevis §. fin. in fine.*

27

Titulus VII.

De Hęreticis.

SVMMARIA.

1 HÆRESIS *est crimen mere ecclesiasticum.*
2 HÆRETICUS *proprie & stricte quis dicatur.*
3 HÆRESES *quædam ex nomine suorum authorum nuncupantur, quædam ex causis authorum nuncupantur, quædam ex causis quas eligentes constituerunt.*
4 HÆRETICI, *credentes, receptatores, defensores, & fautores hæreticorum, sunt ipso jure excommunicati usque ad condignam satisfactionem, & variis pœnis subduntur cum distinctione.*
5 *Aut constat de hæresi, & eorum pœna.*
6 *Aut sunt credentes, receptores, defensores, & fautores hæreticorum & eorum pœna.*
7 *Aut sola suspicione inventi sunt notabiles & eorum pœna.*
8 *Hæreticus occultus est excommunicatus, sed absolutus in foro conscientiæ à suo episcopo, non videtur remanere inhabilis aut excommunicatus.*
9 *In hæresi deprehenso, aut propter suspicionem hæresis, seu receptionem, vel favorem hæreticis impensum, excommunicato, elapso anno absque satisfactione condigna in articulo mortis constituto, non ministrantur sacramenta, & si decesserit, non fit pro eo oblatio, nec inter Christianos accipit sepulturam, & pœna clericorum tales sepelientium.*
10 *Hæretici declarantur post mortem.*
11 *Ejus descendentibus & hæredibus citatis personaliter, quia hæredibus auferuntur bona, & descendentes inhabilitantur usque in secundam generationem paternam & primā generationem in linea materna ad beneficia ecclesiastica & officia secularia.*
12 POTESTATES *seculares, perpetui & temporales jurare tenentur, quod universos hæreticos ab ecclesia damnatos pro viribus exterminabunt.*
13 *Dominorum temporalium non purgantium terras suas hæretica fœditate pœna.*
14 IN HÆRESIS *causa ordo processus traditur remissive.*
15 *Ab hæresi rediens non potest ordinari aut in ordinatione ante hæresim canonice suscepta ministrare.*
16 *Quis cum redeunte dispenset, aut etiam rehabilitet.*
17 RELAPSI *in abjuratam hæresim sæculari judicio sine ulla penitus audientia relinquuntur.*
18 *Petita humiliter pœnitentia & eucharistia sacramenta illis non denegantur.*
19 *Vere relapsi qui dicantur.*
20 *Iuris fictione relapsi qui dicantur.*

SUBIICIT de iis, qui post fidem & baptismum susceptum Deum inhonorant, & in varios errores in fide incidunt per insipientiam & recessum ab unitate ecclesiæ,

1. fir-

c. firmißime hoc tit. Hæresis græce ab electione dicitur, quod scilicet eam sibi unusquisque eligat disciplinam, quam putat esse meliorem, *c. hæresis 24. quæst. 3.* est crimen
1 merè † ecclesiasticum, *Pan. in d. c. abolendam num. 7 hoc tit.* unde de eo Iudex secularis etiam contra laicum cognoscere non potest, sed sola executio ei relinquitur post sententiam episcopi & ad ejus requisitionem, *c. ad abolendam §. præsenti hoc tit. c. ut inquisitionis & c. cum secundum leges §. fin. l. super eo & ibi Anch. in 4. not. h. tit. in 6. Pan. in c. cum tit. generale nu. 19 & 31. de for. compet.*
2 Hæreticus proprie † & stricte est, qui falsam opinionem eligit, illique pertinaciter adhæret circa ea, quæ pertinent ad fidem, *c. hæreticus c. qui in ecclesia & cc. seqq. q. 3.* ut qui aliter sentit de articulis fidei, *c. hæc est fides c. quoniam 24. q. 1.* vel sacramentis, quam Romana ecclesia, *c. ad abolendam hoc tit.* Christiani qui ad ritum transierint vel redierint Iudæorum, etiamsi hujusmodi redeuntes, dum erant infantes, aut mortis metu, non tamen absolute aut præcise coacti, baptizati fuerunt, *c. contra Christianos hoc tit. in 6. c. quidam de apost.* Item is vere hæreticus dicitur, qui confingit nova perversa dogmata, aut vetera falsa, & ab Ecclesia damnata sequitur, *c. hæresis §. quicunque c. quid autem iniquius & c. quidam in fi. 24. quæst. 3. c. firmißime, & ibi gloss. in verb. hæreticum & Pan. num. 3. & Can. communiter hoc tit.* ut is qui asserit simplicem fornicationem non esse peccatum, *Capell. Tholos. decis. 347. Collect. in c. 1. num. 3. hoc tit.* & usuram non esse peccatum, *clem. 1. §. fin. de usur. Bellon. con. 78. num. 7.* vel levi argumento à judicio catholicæ religionis & tramite deviant, *l. 2. in fi. C. hoc tit.* sed qui sententiam suam quamvis falsam atque perversam, nulla pertinaci animositate defendunt, præsertim non audacia suæ præsumptionis pepererint, sed à seductis atque in errorem lapsis parentibus acceperunt, quærunt autem cauta sollicitudine veritatem corrigi parati cum invenerint, nequaquam sunt inter hæreticos deputandi, *c. dixit §. sed qui 24. quæst. 3.* Hæreses adversus catholicam fidem exortæ, & ab apostolis, & à sanctis patribus vel Conciliis damnatæ, quædam ex nomine suorum † aut horum noncupantur, quædam 3
ex causis, quas eligentes constituerunt, recensentur in c. quidam 24. quæst. 3. quæ dum in se multis erroribus divisæ, invicem sibi dissentiunt, communi tamen nomine adversus Ecclesiam Dei conspirant. Ante centum annos pessimæ, delitæ, & à naturali ratione discordes excitatæ fuerunt novæ hæreses, temporalis commodi, & vanæ gloriæ, & principatus gratia, facies diversas habentes, sed caudas ad invicem colligaras, quia de vanitate conveniunt in idipsum, *c. excommunicatus 1. & 2. in princip. hoc tit.* quæ cum ipsis auctoribus damnatæ fuerunt in Concilio Tridentino censura dogmatum pertinet ad Theologiam, punitio vero ad canones & leges.

Hæretici credentes, † receptores, defen- 4
sores, & fautores hæreticorum, sunt ipso facto excommunicati, *c. sicut 1. c. excommunicamus el. 1. §. credentes num. 2. hoc tit.* usque ad satisfactionem condignam, quæ constitit, quod abjurent hæresim, vel se purgenti, *Anchar. in c. excommunicamus el. 1. §. credentes num. 2. hoc tit.* & variis pœnis subduntur, cum infra scripta distinctione, aut constat † de hæresi, aut sunt credentes, † recep- 5
tatores, defensores & fautores hæreticorũ, 6
aut sola † suspicione hæresis sunt notati. 7
Primo casu quando constat de hæresi, antequam publicentur per ecclesiam hæretici, non debent vitari, nisi forte essent

hæretici manifeste, *Anchar. in c. excommunicamus 1. §. moneantur num. 2. hoc tit.* quia tunc notorium idem quod sententia operatur, *l. emptorem ff. de act. empt.* & non expectato anni tempore, *Pan. in c. si adversus sub num. 3. vers. adverte quod dicit gloss. hoc tit.* statim damnatis auctoribus, damnantur eorum libri, scripturæ, & opera, *c. fraternitatis hoc tit.* sunt infames, intestabiles, *l. fin. C. hoc tit.* inhabiles ad omnes actus legitimos, officia publica, & beneficia, *c. 2. §. hæretici & c. statutum hoc tit. in 6.* excluſi à privilegiis clausis in corpore juris, *l. 1. & auth. item privilegium C. hoc tit.* non licet eos in domo, vel terra sua tenere vel fovere, aut negotiationem cum eis exercere, *c. sicut l. 1. hoc tit.* mulieres contrahentes matrimonium cum viris quos tempore contractus hæreticos esse sciebant, ipso facto amittunt dotem, *c. decrevit hoc tit. in 6.* adepti dignitates, personatus, & quæcunque alia beneficia ecclesiastica ad preces hæreticorum, privantur taliter acquisitis, ita quod & habitis careant perpetuo, & si receperint illa scienter, ad alia vel similia nequaquam imposterum admittuntur, *c. 2. §. pen. hoc tit. in 6.* secus in laicis adeptis dignitatem vel officia sæcularia, *Franc. post Io. And. in 2. §. ad hæc in princ. hoc tit. in 6.* absoluti sunt ipso jure à debito fideliratis, dominii, & totius obsequii, vasalli, servi, liberi, familiares, & mercenarii, ac etiam omnes quicunque lapis manifestè in hæresim aliquo pacto quacunque firmitate vallato, tenebantur astricti, & si sub pœna vel juramento aliquis tenetur eis aliquid solvere certa die, licet non solvat, non incidit in pœnam aut perjurium *c. fin. & ibi gloss. fin. & Can. hoc tit.* filii desinunt esse in potestate parentum à die commissi criminis, *c. 2. §. fin. h. tit. in 6.* bona eorum ipso jure sunt confiscata, *c. cum secundum hoc tit. in 6. & ibi gloss. in verb. ipso jure*, à die commissi criminis, *l. 3. C. hoc tit.* quæ vendicantur per fiscum de manibus possessoris nullo dato pretio per quascunque manus transierint, *Franc. in d. c. cum secundum sub num. 2. vers. in gloss. in ver. ipso jure & ibi Io. And. in fin. & Can. communiter.* nisi pretium vel aliquid loco pretii esset in bonis hæretici, *arg. l. si cum dotem §. fin. cum l. seq. ff. solut. matr. l. Imperator §. cum l. seq. ff. de leg. 2.* sed confiscationis hujusmodi executio, vel bonorum ipsorum occupatio fieri non potest per Principes aut alios Dominos temporales, antequam per Episcopum loci, vel aliam personam ecclesiasticam, quæ super hoc habeat potestatem, sententia super hæresi fuerit promulgata, *d. c. cum secundum §. confiscationis hoc tit. in 6.* in terris ecclesiæ applicantur fisco ecclesiæ, in terris imperii Iudicis sæcularis fisco, etiam si filios habeant catholicos, *c. vergentis hoc tit. Authen. Gazones C. hoc tit.* Clericorum bona applicantur ecclesiis à quibus stipendia receperunt, *c. excommunicamus, el. 1. §. 1. hoc tit.* Beneficia vacant statim ipso jure, *c. ut commissi §. privandi & ibi Franc. & Gemin. & Can. c. cum secundum h. tit. in 6. Garc. de benef. par. 11. c. 10. §. 1. n. 59. & seqq. plures citant.* ac etiam beneficia quæ hæreticorum filii & nepotes obtinent eo tempore, quo eorum parentes committunt vel incidunt in hæresim, *latè Garc. de benef. par. 11. cap. 10. & §. 1. num. 72 & seqq. & num. 79. refert decisionem Rotæ*, in parentibus ubi crimen hæresis est commissum, licet in Curia Romana formatus fuerit processus, & lata sententia declaratoria, *Mand. design. grat. tit. absolutio ab hæresi vers. hæretici beneficia asserens ita decisum fuisse in Rota.* Præterea sunt irregulares & inhabiles ad acquirenda beneficia tam hæretici, *c. inter sollicitudines de purg. can.* quam

qui

qui fuerunt hæretici, etiamsi conversi fuerint ad catholicam fidem, *c. convenientibus §. ex hac auctoritate 1. quæst. 7. specul. tit. de dispens. §. 4. sub num. 16. vers. sexto hæreticus Felin. in c. eam te num. 12. de rescript. Garc. de benef. par. 11. cap. 10. §. 1. num. 8.* Deprehensi in hæresi, si continuo post deprehensionem erroris, ad fidei catholicæ unitatem sponte recurrere, & errorem suum ad arbitrium episcopi regionis illius publice consenserint abjurare, & satisfactionem congruam exhibere, evitant pœnam, *c. ad abolendam §. præsenti vers. nisi hoc tit. & ibi Pan. num. 5. & 6.* daturque eis absolutio ab hæresi facta publicè abjuratione, cujus formale ponitur in c. ego Berengarius de conse. diss. 2. & in c. quoties 1. quæst. 7. contra regulam quod in delictis non habet locum pœnitentia post delictum consummatum ad evasionem pœnæ, *l. qui ea mente & ibi gloss. fin. & DD. ff. de furt. l. quis fit. fugitivus post princ. ff. de edil. edict.* quod si statim & sponte non redierint, abjuraverint, satisfecerint, quia condemnatos hæreticos ecclesia monet semel & bis, sed non compellit, *c. dixit Apostolus in princ. & ibi gloss. & Can. 24. quæst. 3.* si clerici sunt, vel cujuslibet religionis obumbratione fuscati, totius ecclesiastici ordinis prærogativa nudati, omni officio & beneficio spoliati, *c. ad abolendam §. præsenti c. excommunicamus 2. hoc tit.* si in sacris ordinibus constituti sint, convocatis Abbatibus aliisque Prælatis, quod ex decretis Concilii Tridentini est jus regulare, *c. cum vero sess. 13.* & in hoc crimine hæresis, etiam religiosis personis ac literatis diœcesis, de quibus videbitur expedire, à solo episcopo degradati, *c. 1. hoc tit. in 6.* aut perpetuo immurantur, *c. excommunicamus 2. §. fin. hoc tit. c. 1. hoc tit. in 6.* aut traduntur sæculari potestati animadversione debita puniendi, *d. c. ad abolendam §. præsenti*, si laici fuerint, ecclesia fert contra eos sententiam de hæresi, cujus executio fit per potestatem sæcularem, *d. c. ad abolendam, §. laicus autem hoc tit.* vel ad intercessionem ecclesiæ in perpetuo carcere detruduntur, *c. pen. §. fin. in fin. hoc tit. 2.* Casu quando sunt credentes (credentibus pertinaciter exceptis qui hæretici judicantur) *c. pen. §. fin. in fine hoc tit.* receptores, defensores, & fautores hæreticorum, si quis eorum fuerit, propterea ab ecclesia excommunicatione denotatus, & satisfacere contempserit intra annum de essentia per publicam abjurationem familiaritatis hæreticorum, *c. inter §. in pœnam de purg. can.* cum accessoriis & sequelis, *Anchar. in c. excommunicamus 1. §. credentes num. 2. hoc tit.* ex tunc laicus ipso jure est factus infamis, inhabilis ad publica officia, consilia, & ad hujusmodi aliquos eligendos, testimonium, testamenti factionem, & ad omnes actus legitimos, si Iudex extiterit, ejus sententia nullam obtinet firmitatem, si tabellio, instrumenta per eum confecta nullius sunt momenti, sed cum auctore damnato damnantur: & idem observatur in similibus, *d. c. excommunicamus 1. §. credentes hoc tit.* Clericus ab omni officio & beneficio deponitur Garc. de benef. par. 11. cap. 10. §. 1. num. 68. dicit eos ipso jure esse privatos ac num. 72. credentium receptatorum & defensorum hæreticorum filios & nepotes ipso jure privatos obtentis beneficiis tempore commissi criminis per eorum parentes, qui tales postquam ab ecclesia fuerint denotati, evitare contempserint, usque ad satisfactionem condignam excommunicantur, *d. §. credentes vers. si vero clericus & vers. seq.* Advocati & scriniarii hæreticis aut credentibus fautoribus & defensoribus

eorundem, cum fuerint propterea excommunicati, in aliquo præstantes auxilium, consilium vel favorem, aut eis, in causis vel in factis, vel aliquibus litigantibus, sub eorum examine, patrocinium præbentes, & pro ipsis publica instrumenta, vel scripta facere attentantes, ipso facto ab officio sunt suspensi, & perpetuæ infamiæ subjacent, *c. si adversus hoc tit. 3.* casu quando sola suspicione inventi sunt notabiles, siquidem magna & vehemens suspicio contra eos orta est, *c. accusatus in princ. hoc tit. in 6.* aut probabilis, *d. c. excommunicamus 1. §. qui autem & ibi glos. in verb. suspicione & Can. hoc tit.* juxta considerationem suspicionis, qualitatem personæ, gravitatem scandali, indicitur sibi purgatio ad arbitrium episcopi, in qua si defecerint, clerici ecclesiasticæ disciplinæ mucrone percelluntur, id est degradantur, & ab officio & beneficio depositi in arctum monasterium detruduntur ad agendum pœnitentiam, *c. inter in fin. de purg. can.* ut in quibus major est culpa, gravior exerceatur vindicta, *c. excommunicamus §. credentes vers. si vero clericus hoc tit.* non traduntur Curiæ seculari, quia regulariter ex solis suspicionibus nemo damnari debet, *l. absentem ff. de pœnit. glos. fin. in c. inter de purg. can. & ibi Anchar. & Can. c. ad abolendam §. qui vero hoc tit. pondcrando verba similiter pœna & non dicit eadem*, non excommunicantur, quia pœnitent. Est enim duplex mucro ecclesiasticus eradicans & mortalis, ut degradatio, *d. c. inter de purg. can. & ibi post glos. fin. Anchar. num. 7 & Can.* qui tendit ad punitionem, post quem non facilè dispensatur, & est proprium episcoporum, *c. transmissam & ibi post glos. fin. Can. de elect.* alius disciplinans & medicinalis, scilicet excommunicatio, qui etiam mucro dicitur, *c. 1. de sent. excom. in 6. c. visis circa finem 16 quæst. 2.* à qua, absolutio quando pœnitet excommunicato est impartienda, *c. cum aliqui & c. seqq. 11. quæst. 3.* Laici propriam innocentiam juramento purgant, qui vero ex eis, juramenti religionem obstinatione damnabili respuentes, jurare noluerint ex hoc ipso, hæretici reputantur, *c. excommunicamus 1. §. adjicimus in fine hoc tit.* aut congrua purgatione monstrant, & si in ea defecerint, anathematis gladio feriuntur usque ad condignam satisfactionem, & ab omnibus evitantur, & si per annum in excommunicatione perstiterint, ex tunc veluti hæretici condemnantur, *c. excommunicamus 1. §. qui autem hoc tit. Pan. in c. ad abolendam num. 8. hoc tit.* vel citari possunt ab episcopo, ut de fide respondeant, & si parere subterfugerint, aut contumaciter se absentaverint, vinculo excommunicationis innodantur, quam si per annum animo sustinuerit pertinaci, ex tunc veluti hæretici condemnantur, *c. cum contumacia hoc tit. in 6.* quia hæc est violentissima præsumptio, cum primo probabilis fuerit propter infamiam, & quia noluit se purgare fuit excommunicatus, & per annum stetit in excommunicatione, pro convicto habetur, *c. excommunicamus 1. §. qui autem & ibi gloss. fin. hoc tit. arg. c. insinuatum de simon. & ibi gloss. fin. & Can. c. rursus c. quicunque c. 2. 11. quæst. 3.* In aliis criminibus interdum quis excommunicatur, quia non comparuit responsurus de crimine, & si in excommunicatione stat per annum, habetur pro convicto, non pro hæretico, *c. rursus c. quicunque 2. 11. quæst. 3. gloss. fin. in c. cum contumacia hoc tit. in 6. & ibi Can. Pan. in c. excommunicamus 1. num. 7. & 11. hoc tit.* Interdum non fertur sententia excommunicationis sed bona contumacis propter crimen annotantur, & si intra annum redierit & se purgaverit,

gaverit, integram rem ſuam habet, ſi neque redierit, neque qui ſe defendat habuerit, tunc poſt annum bona in fiſcum coguntur, *l. fin. ff. de requir. reis.* nulla vero temporis præſcriptione à cauſæ defenſione ſubmovetur, *l. pen. in fin. ff. de requir. reis.* Propter ſuſpicionem hæreſis incurritur ſuſpenſio beneficiorum, non inhabilitas ad illa vel ſæcularia officia publica obtinenda, *Put. deciſ. 390. lib. 2. Pan. in c. inter num. 2. & 6. & ibi Can. de purg. Can. c. accuſatum in fi. princ. de hæret. in 6.* aut obtentorum beneficiorum privatio, ideo abſoluto cum abjuratione, etiamſi tertio fuerint collata de facto, beneficia prius obtenta reſtituenda ſunt, quia cenſetur abjuratio purgativa, *c. inter §. purgatione & ibi Pan. num. 2. in fin. de purg. Can. Achill. deciſ. unic hoc tit. Garc. de benef. par. 11.* 8 *cap. 10. §. 1. num. 87.* Occultus † hæreticus eſt excommunicatus, *gloſſ. in clem. 1. §. verum in verb. eo ipſo hoc tit. & ibi Can. latè in utramque partem Garc. de benef. par. 11. cap. 10. §. 1. num. 91. & ſeqq. uſque 147.* ſed legitimè abſolutus à ſecreta hæreſi in foro conſcientiæ, *Garc. de benef. par. 11. cap. 10. § 1. nu. 137. & ſeqq. explicat iſta verba* à ſuo Epiſcopo, non ejus Vicario, *c. liceat ſeſſ. 24.* (qualis facultas conceſſa Epiſcopo non eſt ſublata per bullam cœnæ Domini) *latè in utramque partem Garc. de benef. par. 11. cap. 10. §. 1. num. 115. & 116. & ſeqq. & num. 125. & ſeqq.* non videtur remanere inhabilis aut irregularis, *Garc. de benef. par. 11. c. 10. §. 1. n. 83. & ſeqq. qui plures citat.* 5 deprehenſus in 9 hæreſi, aut propter † ſuſpicionem hæreſis, 1 eu receptionem, defenſionem vel favorem hæreticis impenſum, excommunicatus, elapſo anno abſque ſatisfactione condigna, in articulo mortis ſit conſtitutus, non miniſtrantur ei Sacramenta, & ſi deceſſerit non fit pro eo oblatio, nec inter Chriſtianos accipit ſepulturam, *d. c. ſicut 1. §. ſi quis autem c. excommunicamus 1. §. ſane hoc tit.* Quicunque clerici prædictos ſcienter præſumpſerint Eccleſiaſticæ tradere ſepulturæ, usque ad ſatisfactionem idoneam excommunicationis ſententiæ ſubjacent, nec abſolutionis beneficium merentur niſi propriis manibus publicè exumulent, & projiciant hujuſmodi corpora damnatorum, ac ſuo privantur officio, ad quod nunquam reſtituuntur, abſque indulto Sedis Apoſtolicæ ſpeciali, *d. c. excommunicamus 1. §. ſane clerici* ſed Epiſcopus poteſt eos reconciliare Eccleſiæ, *gloſſ. in d. §. ſanè in verb. Apoſtolicæ per c. ad abolendam §. 1. hoc tit.* Similiter puniuntur quilibet regulares, quibus etiam hoc infligitur ut illorum privilegia in illa diœceſi non ſerventur, in qua tales exceſſus præſumpſerint perpetrare. *d. c. excommunicamus 1. §. ſanè in fine.* & locis ille in quo ſepulti fuerunt, perpetua caret ſepultura. *cap. 2. hoc tit. in 6.* Declarantur hæretici poſt mortem, † *c. accuſatus §. in eo* 10 *h. t. in 6. Franc. Marc. qu. 775. par. 1.* epiſcopus & quilibet clericus hæredem inſtituens hæreticum vel paganum, ſive fuerit conſanguineus, ſive extraneus, poſt mortem excommunicatus nunciatur, *c. ſi quis & c. ſeq. hoc tit.* ut autem ſententia de hæreſi contra defunctum lata noceat ejus deſcendentibus, aut hæredibus, requiritur eorum † citatio *Late Bellam. deciſ.* 11 *677. Put. deciſ. 2. lib. 2. Bart. in l. fin. §. 1. ſub numer. 3. & ibi Dd. C. de Iur. de lib. Franc. in c. fin. & ibi Can. de elect. in 6. c. ſi iudex in princ. & ibi gloſ. in verb. intereſt & Monach. n. 2. de ſentent. excomm. in 6.* perſonalis, nec ſufficit generalis, aut per edictum, *Bellam. deciſ. 678. & deciſ. ſeq. d. c. fin. §. vocationem autem de elect. in 6. c. ſtatuimus & ibi gl. in verb. monitionem canonicam de ſent. excomm.*

in 6. si plures sint filii, vel ex filio nepotes, omnes sunt specialiter citandi, licet absentes sint à loco judicii, si de facili poterunt reperiri per diligentiam, *Put. decis. 6. lib. 2. d. Authen de hæred. & falcid. §. hinc nobis ingressa vers. fiat igitur & ibi Dd. d. c. fin. §. vocationem de elect. in 6. & ibi Can.* quia hæredibus auferuntur bona hæretici defuncti, *c. accusatus §. in eo hoc tit. in 6.* & hæreticorum, credentium, receptatorum, defensorum & fautorum eorum filii, quando parentes tales esse, vel tales etiam decessisse probantur, non autem illorum quos emendatos fuisse constiterit, & reincorporatos ecclesiæ unitati, usque in secundam generationem paternam, & primam generationem in linea materna, non admittuntur ad aliquod beneficium ecclesiasticum, vel officium sæculare publicum, & si secus actum fuerit irritum sit & inane, *cap. 2. §. hæretici & c. statutum 2. hoc tit. in 6.* qualem inhabilitatem filii non incurrunt ratione suspicionis de hæresi parentum, *Pan. in c. inter n. 6. de purg. can. Put. decis. 390. lib. 2.* quia suspectus de hæresi, non dicitur hæreticus, *c. accusatus in princ. hoc tit. in 6.*

Sæculares potestates quibuscunque fungantur officiis, compelluntur per censuras ecclesiasticas tempore assumptionis in potestatem, sive perpetuam sive temporalem, pro defensione fidei præstare publicè cor-
12 porale † juramentum, quod de terris jurisdictioni suæ subjectis universos hæreticos ab ecclesia denotatos, & eorum complices, juxta commonitionem episcoporum, fideliter & efficaciter pro juribus exterminare studebunt, si id observare noluerint honore quem obtinent spoliantur, & ad alios nullatenus assumuntur; si Domini tempo-
13 rales † terram suam purgare neglexerint hæ-
...itate ... retica fœditate postquam fuerint requisiti ab Episcopis, per Metropolitanum & Comprovinciales episcopos excommunicantur, etsi satisfacere contempserint intra annum, significatur hoc summo Pontifici, ut tunc ipse eos honore, quem obtinent, spoliatos, ad alios assumendos inhabiles, vasallos ab eorum fidelitate denuciet absolutos, ac terram exponat Catholicis occupandam, qui illam exterminatis hæreticis sine ulla contradictione possideant, si dominum principalem non habeant, & si illum habeant, salvo jure Domini, dumodo super hoc ipse nullum præstet impedimentum, *c. ad abolendam §. statuimus cap. excommunicamus 1. §. moneantur hoc tit.* Civitas vero aliarum commercio civitatum & episcopali dignitate privatur, *d. c. ad abolendam §. civitas*, exempti soli sedi apostolicæ immediate subjecti, in his quæ contra hæreticos instituta sunt, episcopis tanquam à Sede apostolica delegatis obsequuntur, *d. c. ad abolendam §. fin. hoc tit.*

Ordo processus † in causa hæresis tra- 14
ditur in c. ut officium & c. seq. c. per hoc & c. fin. hoc tit. in 6. & de custodia reorum. juramento Custodum, Ministrorum, Notariorum & Officialium, ætate Iudicum inquisitorum, muneribus & pecunia per eos prætextu officii non extorquenda, armis, numero & qualitate officialium in clem. 1. & 2. hoc tit.

Nullus rediens ab hæresi † potest ordi- 15
nari, aut in ordinatione ante hæresim canonicè susceptæ ministrare, *c. 1. & c. convenientibus §. ex hac auctoritate 1. quæst. 7.* dispensatur cum redeuntibus multipliciter, sive rehabilitantur tam in beneficio quam in ordine, non per episcopos, ut innuit textus in cap presbyteros & ibi gloss. in verbo penes 50 dist. sed solum summum † Pontifi- 16
cem; *c. nos consuetudinem & ibi glos. fin. &*
Can.

Can. 12. distinct. c. requiritis §. nisi rigor & c. seq. & c. tanta & cc. seqq. 1. quæst. 7. Milis in repert. verſ. diſpenſare non poteſt epiſcopus in hæreſi, nonnullis ſolet denegari rehabilitatio, ut maculatis iterata unctione, *c. ſaluberrimum in fine 1. quæſt. 7.* rebaptizatis, *c. eos de conſecrat. diſtinct. 4.* qui ad ſubverſionem fidei, adhæſerunt hæreticis, & in contemptum eccleſiæ voluerunt ordinari ab eis, *c. convenientibus 1. quæſt. 7.* ordinato ſcienter ab epiſcopo qui extra eccleſiam recepit manus impoſitionem, ſecus ſi ignoranter, & hoc probaverit, *cap. ordinationes 9. quæſtione prima, gloſ. mag. 5. quæſt. 1. in ſumma.*

17 Relapſi in abjuratam † hæreſim, ſæculari judicio ſine ulla penitus audientia relinquuntur, *c. ad abolendam §. illos hoc tit. & ibi gloſ. ord. in verb. audientia & marg. remiſsive cumulat caſus in quibus denegatur audientia. c. ſuper eo hoc tit. in 6.* à quo puniuntur, licet poſtmodum pœniteant, & ſigna pœniten-

18 tiæ in eis apparuerint manifeſta, ſed petita † tunc humiliter pœnitentiæ & euchariſtiæ ſacramenta, nequaquam ſunt eis deneganda, *d. c. ſuper eo hoc tit. in 6.* quando agitur de ſalute animæ eccleſia nulli claudit gremium redeunti, ſed non prohibet vindictam, quæ pertinet ad correctionem, quia relapſorum eſt inſanabilis peſtilentia, *c. duo iſta criminum c. ea vindicta 23. quæſt. 4.* Vere

19 relapſi ſunt † illi, de quorum lapſu in hæreſim ante abjurationem conſtiterit, vel poſtea convincuntur, ſi poſt illam deprehenſi ſunt in abjuratam hæreſim recidiſſe, vel ſi poſt illam hæreticos acceperint, deducant, viſitent ſive aſſocient, aut dona vel munera eis donent, vel mittant ſeu favorem eis impendant, qui excuſari non poſſit propter neceſſitatem famis, ignorantiam vel aliter etiam ſine adoratione, quia non eſt dubium illos id feciſſe ex approbata à ſe prioris erroris conſequentia, *c. ad abolendam §. illos quoque hoc tit. c. accuſatus §. ille quoque hoc tit. in 6.* necnon ii qui in una hæreſis ſpecie, vel ſecta commiſerunt, aut in uno fidei articulo ſeu eccleſiæ ſacramento erraverunt, & poſtmodum non ſpecialiter illam ſpeciem, vel ſectam ſeu errorem, ſed hæreſim ſimpliciter vel generaliter abjurarunt, ſi ex tunc in alia etiam hæreſis ſpeciem ſeu ſectam, aut alio articulo ſeu ſacramento committant, *d. c. accuſatus §. cum vero hoc tit. in 6. & ibi gloſ. in verb. ſimpliciter & Io. Andr. Franc. in d. c. accuſatus ſub num. 3. verſ. in gloſ. in verb. ſimpliciter recenſet Dd. contrarium tenentes*, quia ſtante ſimpliciter generali abjuratione, verum eſt quod deprehendantur in hæreſim abjuratam reincidiſſe, *dict. cap. ad abolendam paragraph. illos quoque hoc tit ul.* Iuris fictione † relapſi ſunt, accuſati de hæ- 20
reſi, vel ſuſpecti, contra quos de hoc crimine magna & vehemens ſuſpicio orta erat, ſi hæreſim in judicio abjurarunt, & poſtea committunt in ipſa, licet ante abjurationem, hæreſis crimen plenè probatum non fuerit contra ipſos, ſi autem modica & levis ſuſpicio illa fuerit, quanquam ex hoc gravius ſint puniendi, non tamen debent in hæreſim relapſorum pœna puniri, *c. accuſatus in princ. c. ſuper eo hoc tit. in 6. d. c. ad abolendam § præſenti juncto §. qui vero & §. illos quoque hoc tit.*

De Schiſmaticis & ordinatis ab eo.

Titulus VIII.

SVMMARIA.

1 SCHISMA *eſt illicitus ab unitate eccleſiæ Romanæ receſſus.*

2 *Ab hæreſi quomodo differat.*

3 *Hic*

3 *Hic titulus intelligendus est de Schismate sive hæresi, ut contingit inter contendentes de papatu.*

4 SCHISMATICUS *& sponte jurans de tenendo Schismate non est ipso jure excommunicatus sed suspensus ab officio & beneficio.*

5 *Certis casibus ipso facto incidit in excommunicationem hic notatis.*

6 SCHISMATICUS *licet schisma abjuraverit & pœnitentiam egerit, remanet irregularis & inhabilis ad beneficia de novo obtinenda.*

7 A SCHISMATICIS *episcopis gesta sive receperint ultimam manus impositionem in ecclesia sive extra ecclesiam, dum tamen forma ecclesiæ in eorum ordinatione fuerit servata in spiritualibus quæ ultra gratiam habent executionem, ut ordo sive scienter sive ignoranter quis ab eis ordinatus fuerit servata forma ecclesiæ sunt efficacia & ordinem conferunt, sed non conferunt executionem.*

8 *Ordinati ab episcopis qui receperunt ultimam manus impositionem in ecclesia, sive scienter sive ignoranter cum ad ecclesiæ unitatem redierint in ipsis quos acceperint ordinibus misericorditer suscipiuntur exceptis quatuor casibus.*

9 *Ordinati ab episcopis qui extra ecclesiam manus impositionem receperunt si scienter nunquam tollerantur, si ignoranter misericorditer suscipiuntur.*

10 *Quando vero forma ecclesiæ non fuit servata, ordinato non imprimitur character.*

11 *Prædicta obtinent si à Schismatico ecclesia, cœmiterium, altare, vestimentum aut alia res inanimata consecrata aut benedicta fuerunt.*

12 [illegible] *à Schismaticis in spiritualibus in qui-*
[illegible]*fertur uti-* [illegible] *confertur gratia & ultra eam non est aliqua executio facienda ut in Sacramento corporis Christi, baptismo, sive scienter sive ignoranter fuerint ab istis recepta conferunt gratiam, nec opus est aliqua dispensatione, sed recipientes peccant nisi receperint in necessitate mortis.*

13 *Vestes & altaria à catholicis episcopis benedicta & consecrata cum quibus Schismatici celebrarunt, non sunt rebenedicenda, aut reconsecranda.*

14 *Gesta à Schismaticis circa temporalia juribus carent & illis non est respondendum de juribus dignitatis.*

15 *Nisi quis forte cum Schismatico contraxit.*

16 *Quis dispenset cum Schismaticis aut ab eis ordinatis.*

SCHISMA omne intendit sibi constituere ecclesiam, & universalem ecclesiam quæ unica est impugnare, unde post titulum de hæreticis ponit titulum hunc, quia schismatici peccant in istum articulum fidei, unam sanctam ecclesiam Catholicam, *c. loquitur c. quia ex sola c. advocavit & cc. seqq. 24. quæst. 1.* schisma græcum nomen est, scissuram sonat, in unitate scissura esse non potest, proprie enim & stricte schisma † est illicitus ab unitate Ecclesiæ Romanæ recessus, *c. schisma 24. quæst. 1.* Inter schisma † & hæresim hoc interest, quod hæresis perversum dogma habeat, schisma propter episcopalem dissensionem ab ecclesia pariter separat, quod quidem in principio aliqua ex parte potest dici diversum. Cæterum nullum schisma non sibi aliquam hæresim confingit, ut rectè ab ecclesia recessisse videatur, *c. inter hæresim 24 quæst. 3.* Hic titulus † intelligendus de schismate sive hæresi, ut contingit inter contendentes de Papatu, quia unusquisque contendit Ecclesiam Romanam esse apud eum, *c. didicimus*

mus 24. quæſt. 1. gloſſ. fin. in fine 24. quæſt. 1. Dec. in c. quia diligentia num. 3. de elect. Schiſ-
4 maticus & ſponte jurans † de tenendo ſchiſmate non eſt ipſo jure excommunicatus, ſed ſuſpenſus ab officio ſive ſacris ordinibus & beneficio, *c. 1. §. illos hoc tit. Garc. de benef. par. 11. cap. 10. §. 1. numer. 153. & ſeq.* non privatur beneficiis antea obtentis, *Garc. de benef. par. 11. cap. 10. §. 1. num.*
5 *151. & ſeq.* certis caſibus † ipſo jure incidit in excommunicationem, videlicet is qui ſcienter recipit ordines à ſchiſmatico vel ordinato ab eo, ordinationeſque irritæ ſunt quoad executionem, aut recipit beneficia eccleſiaſtica ab eo, & caret impetratis, aut ab eo emit, vel aliter acquirit res eccleſiaſticas, & alienationes omni carent firmitate, & res alienatæ ad eccleſias ſine onere reverruntur, *c. 1. hoc tit. & ibi Pan. num. 2. & 3. Anchar. & Can. communiter notant.* In bulla cœnæ Domini excommunicantur abſolutè ſchiſmatici, *Garc. de benef. par. 11. cap. 10. §. 1. num. 158.* electus à pauciori-bus quam duabus partibus Cardinalium nomen epiſcopi ſive Pontificis Romani ſibi uſurpans, & ii quicunque receperunt ipſo facto excommunicationi ſubjacent, & totius ſacri ordinis privatione per ſententiam ſunt mulctandi, *c. licet & ibi Pan. num. 7. & Can. communiter de elect.* Græci quoque in antiquato ſchiſmate conſtituti ſunt ipſo facto excommunicati, *extravag. ad certitudinem de ſent. excom. inter communes* ſubditi non tenentur obedire ſuperiori ſchiſmatico, nec ab eo recipere ordines vel aliquod ſacramentum, imo poſſunt propria auctoritate ab eo recedere, *gl. 1. in c. cum non liceat & ibi Can. de præſcript. Pan. in c. quia diligentia num. 5. & ibi Can. de elect.* Ipſe
6 vero ſchiſmaticus, licet ſchiſma † abjuraverit juxta c. quoties 2. quæſt. 7. & pœnitentiam egerit, irregularis remanet & inhabilis ad beneficia de novo obtinenda, *c. 1. 1. quæſt. 7. c. quia diligentia & ibi Dec. in 1. not. & Can. de elect. Dec. in c. ſi clerici num. 251. de jud. Garc. de benef. par. 11. cap. 10. §. 1. n. 161. & ſeqq.*

Geſta ab epiſcopis ſchiſmaticis, † ſive re-7
ceperunt ultimam manus impoſitionem in eccleſia, ſive extra eccleſiam, dum tamen forma eccleſiæ in eorum ordinatione fuerit ſervata, in ſpiritualibus, quæ ultra gratiam, habent executionem, ut eſt ordo, ſive ſcienter, ſive ignoranter quis ab eis ordinetur, ſervata forma eccleſiæ, efficacia ſunt, ac ſemper ordinem conferunt, & character imprimitur à Deo, *c. convenientibus §. item vere vox Dei & ibi gloſ. in verb. ordinatio 1. qu. 7. & Can.* ſed irrita dicuntur, quia non conferunt executionem, *gloſ. mag. in ſumma & ibi Præpoſ. & Gemin. in c. 1. 9. qu. 1. gloſſ. in c. 1. in verb. irritas & ibi Can. hoc tit. c. miramur §. his auctoritatibus 24. quæſt. 1.* etenim ſchiſmatici ſunt ſuſpenſi ab ordinibus & beneficio, *c. 1. in fine hoc tit.* & conferendo dare nonn poſſunt quod non habent, *c. ſtatuimus 1. quæſt. 1. c. Doribertum 1. quæſt. 7.* ideo ordinatus à ſchiſmatico repellendus eſt ab officio incunctanter, niſi probet ſecum miſericorditer fuiſſe diſpenſatum, & ab ea perſona quæ ſuper hoc diſpenſandi habuerit poteſtatem, *c. 2. hoc tit.* vel niſi ordinatus probaret ſe neſciviſſe illum ſchiſmaticum qui ordinavit, *c. ordinationes in princ. 9. quæſt. 1. c. ſi quis à ſimoniacis 1. quæſt. 1.* quia ſi ignorantia eſt probabilis, & ſchiſma occultum opinio prævalet veritati, perinde eſt ac ſi non eſſet ſuſpenſus, & confert ordinum executionem, ſed poſtquam hoc fuerit pateſactum, requiritur diſpenſatio, *gloſſ. fin. in c. 1. de ordin. ab epiſc. qui renunc. epiſc. Pan. in c. 1. ſub num. 4. verſ. ſi vero ignoranter*

Digitized by Google

hoc tit. & ibi Can. In hoc ſolo eſt differentia,
8 quod ordinati ab epiſcopis † qui receperũt ultimam manus impoſitionem in eccleſia, ſive ſcienter ſive ignoranter, cum ad eccleſiæ unitatem redierint, ſi eorum religioſior vita & doctrinæ prærogativa viſa fuerit promereri, pœnitentia congrua indicta, in ipſis quos acceperunt ordinibus, prohibito aſcenſu ad majores, niſi utilitas & neceſſitas maxima flagitaverit, miſericorditer ſuſcipiuntur, *c. per illicita in fine c. ab excommunicatis & c. ordinationes §. qui vero 9. quæſt. 1.* exceptis quatuor caſibus, videlicet ſi ſunt maculati iterata unctione, *c. ſalubertimum in fine 1. quæſt. 7.* ſi ſunt ordinati ſimoniaci à ſimoniaco, *d. c. ab excommunicatis in princ. 9. quæſt. 1.* ſi ſunt rebaptizati, *c. eos de conſecrat. diſt. 4.* vel ſi ab unitate Catholicæ eccleſiæ in hæreticorum ſocietatem tranſierunt, ut de manibus eorum eccleſiaſticæ dignitatis ſacramenta percipiant, vel ſi contemptis orthodoxis ab hæreticis ordinari deſideraverunt, *d. c. convenientibus §. Conſtantinus epiſcopus Cypri. & §. ex hac auctoritate 1.*
9 *quæſt. 7.* ordinati ab epiſcopis qui extra † eccleſiam receperunt manus impoſitionem, ſi ſcienter nunquam tolerantur, ſi ignoranter, & hoc probaverint, miſericorditer ſuſcipiuntur, ſi vita & ſcientia eos commendet; *ordinationes §. qui vero 9. quæſt. 2. c. quia diligentia & ibi gloſ. in verb. ſuſceperit & Can. de elect.* quando vero ordinatio
10 † facta fuit non ſervata forma eccleſiæ, ordinato character non imprimitur, *c. detrahe 1. quæſt. 1. c. 1. & ibi not. de baptiſ. gloſſ. in c. 1. in ver. irritas hoc tit. & ibi Pan. ſub num. 4. verſ. ſi vero ſint ſchiſmatici, large & ibi Anchar. late num. 5. & Can.* prædicta etiam ob-
11 tinent, ſi à ſchiſmaticis † eccleſia, cœmiterium, altare, chryſma, indumentum, aut alia res inanimata conſecrentur, aut benedicantur, quia non carent effectu, licet executio, & uſus eorum interdicendus ſit, donec fiat reconciliatio. *Pan. poſt Hoſtien. in c. à nobis num. 1. de Sacram. non reiter. & ibi Ioannes de Anan. & Can. Io. & Andr. in c. conſuluiſti num. 1. & 2. de conſecr. eccleſiæ vel altar.* Geſta à Schiſmaticis † in ſpiritualibus, 12
in quibus tantum confertur gratia, & ultra eam non eſt aliqua executio facienda, ut in ſacramento corporis Chriſti, baptiſmo & ſimilibus ſive ſcienter ſive ignoranter fuerit recepta, ab iſtis, conferunt gratiam, nec eſt neceſſaria aliqua diſpenſatio, quia ſacramentorum puritas ab impuritate vel immunditia conſcientiæ ſive dantis ſive accipientis omnino eſt diſtincta; *c. Dominus declaravit 1. quæſt. 1. c. præter 32. diſt. gloſ. mag. in fine 9. quæſt. 1. in ſumma Pan. in c. 1. ſub nu. 4. verſ. ſecundo caſu & ibi Anchar. num. 6. hoc tit. & Can. communiter,* verum qui ſcienter à ſchiſmaticis recipiunt hujuſmodi ſacramenta, peccant, niſi receperint in neceſſitate mortis, ne ſine baptiſmate vel communione humanis rebus excedant, cum talibus & ordinationum & ſacramentorum confectio, & aliter quam præmiſſum eſt ſuſceptio, vehementer à ſacris canonibus prohibeantur, *d. c. præter §. porro & §. ſeq. 32. diſt.* veſtes ſacerdotales benedictæ ab Epiſcopis
† catholicis cum quibus Schiſmatici eccle- 13
brarunt non oportet propter hoc iterum benedici, ſicut nec altaria ab Epiſcopis catholicis conſecrata ſuper quæ celebrarunt reconſecrari, nec ſepultos catholicos ab eis exhumari, *c. à nobis de ſacram. non reiter.* Geſta per ſchiſmaticos circa † temporalia, 14
etiamſi gerantur prætextu publici officii, carent viribus, † *c. 1. §. alienationes & ibi Anchar. num. 1. & Can. hoc tit.* nam l. Barbarius ff. de off. præt. &c. conſultationibus de jure patr. habent locum in eo qui dignitatem

tatem poſſidet bona fide, ſchiſmatici non poſſident bona fide, ſed ſunt intruſi, & ſibi non eſt reſpondendum de viribus dignitatis à ſubditis, qui per ſolutionem illis factam non liberantur, quia non eis, ſed dignitatibus ſunt obligati, *Innoc. in c. in litteris num. 3. de reſtit. ſpoliat.* niſi quis fortè cum
15 ſchiſmatico † contraxiſſet, quo caſu tenetur eis ex cõtractu, *l. ſi urbana ff. de cond. indeb.* & geſta in damnum eccleſiæ non tenent, geſta ad commodum eccleſiæ tenent, *gloſſ. fin. in c. 1. hoc tit.* quando contractus fuerunt ſeparati, vel cum diverſis perſonis geſti, ſi vero plures contractus fuerint initi cum eadem perſona & permixtim, tunc commodum cum incommodo compenſatur. *Pan. in c. 1. in fi. poſt Hoſt. & ibi Boich. & Can. hoc tit.*

16 Diſpenſat cum ſchiſmatico ſolus † Papa, non ejus Legatus in epiſcopatu, *c. quia diligentia de elect. & ibi Pan. & Can.* dignitate exempta, *c. cum venerabilis de conſuet. c. fin. de renunciat.* & in aliis beneficiis aut ordinibus, cum eo qui recipit à ſchiſmatico ordinem ſcienter vel ignoranter, ſi ignorantia fuit craſſa & ſupina, *c. ordinationes §. qui vero verſ. Amodo vero 9. queſt. 1. gloſſ. fin. in fin. in c. 2. hoc tit.* ſi vero ignorantia fuerit probabilis, diſpenſat epiſcopus, *gloſſ. in c. præsbyteros in verb. penes 50. diſt. Pan. in c. 2. num. 7. & ibi Anchar. in fine hoc tit. & Can.* nec obſtat huic diſtinctioni quod canones dicunt, epiſcoporum, qui prius inter Catholicos deputati ſunt, ſi poſtea excommunicationis ſententia notati fuerint, ordinationes miſericorditer, *c. per illicitam in fine c. ab excommunicatis c. ordinationes §. qui vero 9. quæſt. 1.* & epiſcopi ſemper diſpenſant ubicunque à jure permittitur diſpenſatio in genere licet ſpecifice non permittatur epiſcopis, *Pan. in c. fin. ſub num. 10. in fin. de poſtul. Prælat. & in c. at ſi clerici §. de adulteriis ſub. num. 5. verſ. ſi vero expreſſe non indulget de jud. Prob. ad Monach. in c. 1. numer. 14. de ætat. qualit. in 6.* quia Vrbanus ſecundus Papa proteſtatus fuit in d. c. ordinationes 9. quæſtion. 1. quod amodo quicunque à ſchiſmaticis ordinari ſe permiſerint, nullatenus iſta venia digni habeantur, & nullum præjudicium ſacris canonibus fieri vult, ſed quod obtineant proprium robur, ipſe vero epiſcopus ſchiſmaticus converſus ad unitatem eccleſiæ & receptus in ordine ſuo cum ordinato à ſe in ſchiſmate non poteſt diſpenſare, ſicut nec Epiſcopus ſimoniacus cum ordinato à ſe data pecunia poteſt diſpenſare, *c. præſentium 1. quæſt. 5. gloſ. fin. in princ. c. 2. hoc tit. & ibi Pan. Anchar. & Can. communiter*, ſed bene ejus ſucceſſor, *c. 2. de ordin. ab epiſc. qui renunc. epiſcop. & ibi Can. notant. gloſ. in c. præſentium 1. quæſt 5. in ver. fratrum & ibi Can.*

Titulus IX.

De apoſtatis & reiterantibus baptiſma.

SVMMARIA.

1 APOSTASIA *eſt temerarius receſſus, à ſtatu fidei, obedientiæ, vel religionis.*
2 *Triplex eſt, perfidiæ, inobedientiæ, irregularitatis,*
3 *non incurruntur ex ſola tranſgreſſione vel contemptu ſed requiritur totalis deſertio.*
4 *Apoſtata perfidiæ punitur ut hæreticus.*
5 *Apoſtata inobedientiæ diverſimode punitur juxta diverſas inobedientiæ circumſtantias.*
6 *Apoſtata à religione dicitur regularis ſive monachus quantumcunque per omnia por-*

aut habitum ſuum ſi eum cooperit habitu clericorum ſecularium in ſuperiore veſte.

7 *poteſt incarcerari ut habitum reaſſumat.*

8 *quando habitum dimittit animo deſerendi religionem efficitur infamis & ineligibilis.*

9 *quando non apparet de animo deſerendi religionem, non incurritur infamia vel inhabilitas, ſed ipſo facto excommunicatio.*

10 *Quod ſi religioſus intrat aliud monaſterium in caſu non conceſſo non dicitur apoſtatare.*

11 CLERICUS *ſecularis qui dimittit habitum & tonſuram ſi eſt conſtitutus in minoribus dicitur apoſtatare quando habet beneficium & compellitur ad habitum reaſſumendum.*

12 *Conſtitutus in ſacris dicitur apoſtatare.*

13 *Clerici ſeculares in apoſtaſia deprehenſi non perdunt privilegia claricalia.*

14 *qua regula limitatur duobus modis.*

15 REBAPTIZANTIS & *rebaptizati pœna ſecundum leges civiles & canones.*

16 *Acholitus præbens miniſterium rebaptizandi an poſſit promoveri.*

POST titulos de hæreticis & ſchiſmaticis ſubdit compilator de apoſtatis, & reiterantibus baptiſma, qui cenſentur apoſtatare dum recedunt à priore baptiſmate. Apoſtaſia eſt temerarius † receſſus à ſtatu fidei, 1 2
obedientiæ, vel religionis, nam triplex eſt, † Perfidiæ quando quis recedit à fide, *c. non poteſt 2. quæſt. 7.* inobedientiæ quando quis transgreditur ſpontanea voluntate præceptum, & ſacris Canonibus obedire contemnit, *c. ſi quis venerit c. illud de major. & obed. c. generali & ibi gloſ. in verb. inhibemus de elect. in 6. & ibi Can.* irregularitatis cum quis recedit ab ordine ſuo ſive ſumptæ religionis, *c. 1. hoc tit. & ibi gloſſ. 1. & Can. c. fin. 50. diſtinct.* dicitur apoſtata, id eſt retro abiens, *c. non obſervetis §. qui autem 26. quæſt. 7.* dictæque tres ſpecies non incurruntur ex ſola † tranſgreſſione temeritate vel contemptu, ſed requiritur receſſus totalis & deſertio, *Achill. deciſ. unica. num. 8. & ſeqq. hoc tit. Io. de Anan. in c. 1. ſub num. 7. ibi dimiſſione habitus longæva continua hoc tit. Anchar. in c. 2. ſub num. 3. ne cleric. vel monach. in 6. & ibi Can.* 3

Apoſtata perfidiæ † punitur ut hæreticus, quia verè eſt hæreticus ex quo receſſit à fide, *juribus ſupra allegatis in tit. de hæret.* apoſtata inobedientiæ † diverſimodè punitur juxta diverſas circumſtantias inobedientiæ, qui non vult obedire Papæ ſeu ipſius Canonibus, credendo ipſum non habere poteſtatem condendi canones, punitur ut hæreticus, *cap. nulli & ibi gloſ. 1. & Can. 19. diſt. c. generali & ibi gloſſ. in verb. inhibemus & Can. de elect. in 6.* & eſt infamis, *c. infames in princ. 6. quæſt. 1.* ſi credit Romanam eccleſiam poteſtatem habere & contra facit canoni determenti, ſecus ſi exhortanti, non ſemel, ſed pluries, quia ſic ei placet, tunc præmiſſa monitione deponitur, *c. denique §. fin. 4. diſtinct. late Gemin. in c. generali num. 10. 11. & 12. de elect. in 6.* quando in illo canone, cui contravenit, non imponitur alia pœna, nam ſi in canone alia pœna imponeretur, tunc illa eſſet imponenda, *c. cupientes §. ſi vero & ibi gloſ. in verb. priventur de elect. in 6. & Can.* qui venerit contra decretum epiſcopi vel ſui ſuperioris excommunicatur, & ſi fuerit incorrigibilis, de fratrum conſortio expellitur, *c. ſi quis venerit c. cum in eccleſiis de major. & obed.* Apoſtata à religione † dicitur regularis ſive monachus, quantumcunque per omnia portet habitum ſuum, ſi eum cooperit habitu clericorum ſæcularium in ſuperiori veſte, *clem. 2. & ibi gloſſ. in verb. extrinſeci de vit. & honeſt. cleric.* neque enim cuiquam regulari datur licentia occultè deſerendi habitum 4 5 6

ſuæ

ſuæ religionis, *c. quicunque in fine ſeſſ. 25. de reg. & monial.* & poteſt incarcerari † & affligi ut habitum reaſſumat, *c. à nobis hoc tit.* quando habitum dimiſit animo † deſerendi religionem efficitur infamis, *c. alieni 2. quæſt. 7.* & ineligibilis, etiamſi poſtea efficiatur bonæ famæ; *Archid. in cap. 2. ſub numero primo, ne cleric. vel monach. ſæcul. neg. ſe immiſ. plures citant.* ex dimiſſione habitus regularis quando non apparet † de animo deſerendi religionem, non incuritur crimen apoſtaſiæ, infamia, irregularitas vel inhabilitas, ſed tantum ipſo facto excommunicatio, *d. cap. 2. ne cleric. vel monach. in 6. late Achil. deciſ. unic. hoc tit.* & non perdit privilegium c. ſi quis ſuadente 17. quæſt. 4. aut alia privilegia clericis & religionis indulta, *gloſſ. pen. in c. 2. ne cleric. vel monach. in 6. & ibi Can.* ideo ſi poſtea habitum male dimiſſum reaſſumat, & abſolvatur ab excommunicatione, poterit eligi in Abbatem, cum de tali irregularitate non probetur jure, *Gemin. in c. 2. §. doctores ſub num. 3. verſ. quod ſi religioſus ne cler. vel monach. in 6.* niſi ante reaſſumptionem habitus & abſolutionem celebraſſet in Divinis, quia tunc propter hoc incurrit irregularitatem, *d. arg. c. ii cui de ſent. excomm. in 6. Franc. in c. 2. in fine princ. de ſent. excom. in 6.* quæ ex rediti, reaſſumptione habitus, & abſolutione Abbatis non tollitur, *Achill. d. deciſ. unica num. 5. hoc tit. c. 2. ne cleric. vel monach. in 6. & ibi Franc. num. 7. in fine & Can. l. non omnes §. qui deſertioni ff. de re milit.* aut ſi aliquem ordinem ſacrum in apoſtaſia recepiſſet, in ſic ſuſcepto quantumlibet ſuo fuerit reconciliatus Abbati, & receperit pœnitentiam, abſque Romani Pontificis diſpenſatione non poteſt miniſtrare, *c. fin. hoc tit. c. legi 16. qu. 1.* aut ad majores ordines promoveri, quia videretur ordinatus per ſaltum, nam ex quo eſt irregularis non debet ordinari, *Pan. in c. fin. ſubnum. 2. hoc tit. & ibi Can.* Quod ſi Religioſus intrat aliud † monaſterium in caſu non conceſſo, non dicitur apoſtatare, etiamſi ſecundum monaſterium ſit magis largum, quia non reperitur venire contra ſubſtantialia regulæ, de quibus in c. cum ad monaſterium in fine de ſtat. monach. & Can. regul. & ſi ordinem ibi ſuſcepiſſet, poteſt ſine diſpenſatione in ordine ſuſcepto miniſtrare, *c. ex parte de temp. ordin. & qualit. ordin. & ibi Can. gloſſ. in fin. in c. fin. hoc tit. & ibi Can. Gemin. in c. 2. §. doctores in fine ne clecici vel monach. in 6.* Clericus ſæcularis † qui dimittit habitum & tonſuram, ſi eſt conſtitutus in minoribus apoſtatare dicitur, quando habet beneficium, & poteſt compelli ad reaſſumendum habitum & tonſuram, per excommunicationem, cenſuras eccleſiaſticas, ſuſpenſionem & alia remedia, *c. fin. & ibi gloſſ. 65. diſt. Pan. poſt Innoc. in c. tuæ num. 3. hoc tit. & ibi Can. c. Ioannes de cleric. conjug. dictum eſt ſupra de vit. & honeſt. cleric.* quando non poſſidet beneficium non dicitur apoſtatare, nec poteſt compelli ad reaſſumendum habitum, niſi cauſative, ut moneatur ad reaſſumptionem habitus & tonſuræ ſub comminatione quod ſi non reaſſumpſerit, perdet omne privilegium clericale; *c. in audientia de ſentent. excomm. Pan. in d. c. tuæ ſub numer. 3. hoc tit. & ibi Can.* ſi exercet actum omnino contrarium clericatui, ſine alia admonitione perdit privilegia clericalia, ut ſi corruptam ducat in uxorem, *cap. 1. de bigam. in 6. c. ſi quis viduam diſtinct. 34.* vel effectus ſit miles & exerceat ſæva, *Pan. in cap. 1. numer. 7. hoc tit. & ibi Can.* ſecus ſi actus non ſit omnino contrarius clericatui, *c. ſi diligenti de for. compet.* Conſtitutis in ſacris † dicitur apoſtatare, & compellitur ad reaſſum-

assumptionem habitus & tonsuræ per excommunicationem, *cap. si quis ex clericis 23. distinct. c. si quis ex clericis de vit. & honest. cleric. cap. 3. hoc tit.* per incarcerationem, *c. à nobis hoc tit.* & alia juris remedia, *dictum est supra de vit. & honest. cleric.* Clerici sæ-
13 culares in apostasia † deprehensi non perdunt beneficia clericalia, unde percutiens clericum qui dimisit habitum & tonsuram est excommunicatus, *cap. in audientia de sent. excommun. & ibi Panorm. numero primo, 2. & 3. Panorm. in c. contingit 2. numero 3. de sentent. excommun.* Limita pri-
14 mo † quia clerici quilibet etiam in minoribus constituti, qui relicto ordine clericali & habitu suo in apostasia tanquam laici conversantur, si in criminibus comprehensi teneantur, etiam sine prævia monitione episcopi, perdunt privilegium c. si quis suadente 17. quæstion. 4. unde eos comprehendentes & vincientes non incidunt in excommunicationem, sed non perdunt privilegium fori, *c. 1. hoc tit. & ibi Panorm. in ult. lect. Socin. sub numero 5. Panorm. in d. c. in audientia in fine & in c. contingit el. 2. numero tertio & sexto, de sentent. excommun. c. si Iudex laicus de sentent. excommun. in 6.* Limita secundo in clericis viventibus ut laicis, si tertio *Panorm. in c. contingit 2. numero sexto, de sentent. excommunicat.* moniti se non correxerint, tunc perdunt omnia privilegia clericalia, quæ pro clericorum tutela & laicorum violentia coercenda dignoscuntur instituta, *cap. in audientia & ibi Panormitan. numero quarto, c. contingit el. 2. de sentent. excomm. clem. 1. de vit. & honest. cleric.* relinquuntur ergo isti Iudici sæculari & per prius nulla fit degradatio, nam juris auctoritate post trinam monitionem habentur pro degradatis, *Pan. in d. c. in audientia num. 5. de sent. excomm.* Scienter † rebaptizans & rebaptizatus se- 15
cundum leges ultimo supplicio percelluntur, *l. 1. & 2. C. ne sanct. baptis. reib.* secundum canones clericus deponitur, *c. rebaptizare & c. sep. c. eos quos de consecrat. distinct. 4.* laicus excommunicatur, & non promovetur ad ordines, *c. qui in aliquo 51. distin. qui bis de consecr. Pan. in c. 2. in princ. & num. 2. hoc tit. & ibi Can.* Acolythus † 16
præbens ministerium repabtizanti, si crimen occultum est, potest promoveri, si publicum est, non potest promoveri ad majores ordines, nisi cum eo religionem intrante dispensetur, *c. 2. hoc tit.* In casu dubii potest quis se facere rebaptizari secundum formam c. 2. de baptismo, *c. placuit cum duobus cc. seqq. de consecrat. distinct. 4.*

Titulus X.

De his, qui filios occiderunt.

SVMMARIA.

1 PARRICIDA *jure canonico detruditur in monasterium.*
2 *Si pervenit in pœnitentia ingrediendo monasterium non est inde extrahendus, ut puniatur pœna civili.*
3 MATRIMONIUM *contractum ob filicidium non separatur.*
4 PARENTUM *pœna in quorum lectis infantes reperiuntur mortui aut oppressi.*

SIMONIA, hæresis, schisma, apostasia, de quibus dictum est principaliter in Deum committuntur, nunc subjicit delicta, quæ principaliter offendunt homines, & in consequentiam Deum, *arg. c. sicut 2. 17. quæst. 4.* præmittit per sex titulos subsequentes de homicidio, quia inter cætera crimina gravius

vi⁹ reputatur, & inter homicidia parricidiũ, parricida jur. civ. inſut⁹ culeo cũ cane & gallo gallinaceo, & vipera & ſimia, prout regionis qualitas tulerit, vel in vicinius mare, vel in amnem projicitur, ut omni elementorum uſu cujus carere incipiat, & ſi cœlum ſuperſtiti, terra mortuo auferatur, *l. unica C. de iis qui par. vel lib. occid. l. pœna ff. ad leg. Pomp. de parricid.* alioquin beſtiis ſubjicitur, *d. l. pœna ff. ad l. Pomp. de parric.* vel decapitatur & caret ſepultura, ejuſque carnes dantur canibus, *Bald. in l. unic. C. de iis qui par. vel lib. occid. l. 1. ff. ad l. Pomp. de parri-*
1 *cid.* Iure canonico detruditur † in monaſterium, in quo peccata ſua perpetua pœnitentia deploret, *c. 1. hoc tit.* & ſi pervenit
2 † in pœnitentia ingrediendo religionem non eſt inde eximendus ut puniatur pœna civili, & tradetur Curiæ ſæculari, quia per ingreſſum religionis mutavit ſtatum, *Io. de Anan. num. 8. & Anchar. in c. 1. n. 7. hoc tit.* & illi ſecuris quaſi ad radicem infructuoſæ arboris ponitur, & mundo mortuus eſt, *c. alia cauſa eſt c. placuit 2. 16. quæſt. 1.* & temporalem pœnam perpetuam noſcitur religionis obſervantiam commutare, *c. ſcripturæ de vot. & vot. redempt. c. quis aliquando §. his authoritatibus de pœnit. diſt. 1. c. admonere 33. quæſt. 2.* tum quia reus criminis ad eccleſias confugiens, non eſt inde extrahendus, *c. inter alia de immun. eccleſ.* quod ſi ad emittendam profeſſionem induci noluerit, & de incontinentia ejus, qui filium occidit, dubitetur, datur vel non denegatur ei licentia contrahendi matrimonium, quia tutius eſt, ut in Domino matrimonialiter ſocietur, quam inhoneſte vivat, poſtquam monachi ſibi obtinuerint membra & vitam juxta tradita in tit. de immunit. eccleſ. cœmit. vel rer. ad eas pertin. &c. contractum
3 quoque matrimonium ob filicidium † non ſeparatur, conjugibus manentibus in ſæculo, ſed pro commiſſo ſcelere pœnitentia imponitur, *c. intelleximus hoc tit.*

Quando in lectis † parentum infantes 4
reperiuntur mortui aut oppreſſi, ſi ſponte oppreſſerunt, tunc graviſſima pœnitentia debet eis imponi aliquantulum major, quam pro alio homicidio, quia magis peccare videntur occidendo filium proprium, *arg. c. cum juramento de homicid. c. acc. furta de pœnit. diſt. 1.* ſi culpa gravi præcedente, quia in medio ſui poſuerunt, pœnitentia ſeptem vel quinque annorum eſt imponenda, *c. ſi qua fœmina & c. ſeq. 50. diſt. c. quæſitũ de pœnit. & remiſſ. c. conſul. 2. q. 4.* ſi levis culpa præceſſit, ut quia in eodem loco, ſed longe poſuerunt puerum, poteſt imponi pœnitentia trium annorum, quorum unum peragant in pane & aqua, *d. c. conſuluiſti & ibi gloſ. in ver. per abortum c. fin. hoc tit.* ſi ex incuria ipſorum mortui inveniuntur in cunis, eis pœnitentia pro arbitrio pœnitentiarii imponitur, *c. quæſitum in fin. de pœnit. & remiſſ.* ſi nulla præceſſit culpa vel negligentia, de jure non ſunt puniendi, *c. ex litteris 1. de homicid.* ſed ad cautelam debet imponi pœnitentia propter ambiguum duplicitatis, circumſtantiis omnibus conſideratis, *c. conſideret de pœnit. diſt. 5. c. Deus qui de pœnit. & remiſſ. c. fin. & ibi gloſſ. in verb. ſine pœna & Can. hoc tit.* quia in pœnis fit durior interpretatio in foro poli, ubi tantum de ſalute animæ agitur, quod illa ſit tutior, *gloſſ. fin. in c. unico de ſcrutin. in ord. fac. & ibi Can. Innoc. in c. cum tu de teſtibus & c. c. ad audientiam & ibi Pan. 3. c. ſignificaſti 2. §. quod ſi diſcerni de homicid.*

Titulus

Digitized by Google

Titulus XL.

De infantibus & languidis expoſitis.

SVMMARIA.

1 EXPOSITORUM *defenſio eſt mixti fori.*
2 *Infans vel languidus cujuſcunque ætatis ſi exponatur, vel alicui eorum alimenta negentur à patre, patrono, domino, filiusfamilias liberatur à patria poteſtate, libertas excipitur in ingenuitatem, & ſervus in libertatem.*
3 *Qui expoſitos recolligunt, nihil juris in eorum perſonis acquirunt, & ſumptus alimentorum non competunt.*
4 *A qua regula excipitur unus caſus.*
5 *Si infans aut languidus expoſiti fuerunt, patre, patrono aut domino invitis vel ignorantibus, tunc poſſunt illos repetere reſtitutis expenſis.*
6 *Quid ſi partus aſſcriptus, aut aſſcriptitius exponatur.*
7 *Monachus expulſus & redire volens, non admiſſus, aut fugitivus vel ejectus, quem abbas requirere neglexit, ſi in ſæculo manens aliquid acquirat & moriatur, monaſterium ab ipſorum bonis manet ſegregatum, & ſuccedit in eis epiſcopus.*

NEGARE videtur non tantum is, qui partum præfocat, ſed & is qui abjicit, & qui alimoniam denegant, & is qui publicis locis miſericordiæ cauſa exponit, quam ipſe non habet, *l. necare ff. de lib. agn. l. 2. C. hoc tit. l. nec filium & ibi gloſſ. & DD. C. de patr. poteſt.* defenſioque expoſitorum eſt 1 mixti † fori pertinens ad Iudices eccleſiaſticos & ſeculares, *l. 3. in fine C. hoc tit. & ibi Bald. in fine notat. & DD. communiter*, quando infans vel languidus † cujuſcunque ætatis exponuntur, vel alicui eorum alimenta negantur à patre, patrono, vel domino, vel illis ratum habentibus ab alio, filiusfamilias liberatur à patria poteſtate, libertus eripitur in ingenuitatem, & ſervus in libertatem, quia pereuntes contempſerunt: illi qui expoſitos † recolligunt, nihil juris in 3 eorum perſonis acquirunt, *c. unico hoc tit. l. 2. & 3. C. eod. tit. c. fin. & ibi gloſſ. 1. & Can. 87. diſtinct.* & ſumptus alimentorum præſtitorum non repetunt, quia præſtiterunt cauſa pietatis, *l. cum is §. penult. ff. de cond. indeb. Pan. in c. unic. num. 3. hoc tit. & ibi Can* ac unico caſu † pater qui filiam expo- 4 ſuit, tenetur ad alimenta pro diſpendio burſali & non pro labore perſonæ, quando impedit vel renititur nuptiis jam factæ adultæ cum nutritore ejusque filio contrahendis, quas dicitur eo ipſo impedire, quod non dat dotem, cum nutritoris filius non vult eam ſine dote, *l. patrem & ibi Bald. C. de nupt.* Si in capitali cauſa ſervum ſuum reum crimine factum quis non defendat, non videtur eum pro derelicto habere, & ideo ſi abſolutus ſit, non fit liber, ſed manet domini, *l. ſciendum ff. de public. jud.* Quando expoſiti fuerint patre, patrono, aut domino invitis † veligno- 5 rantibus nullum fit eis præjudicium, quominus illos poſſint repetere, propoſita conteſtationis epiſtola intra decem dies, *c. fin. 87. diſtinct.* & perpetuo nulla facta proclamatione reſtitutis expenſis, ſi quæ in alendis eis, vel forte ad diſcendum opificium juſte conſumptæ fuerint, niſi à fure vendicaverint. *l. 1. C. hoc tit. gloſſ. in c. unico in verb. liberatus hoc tit. & ibi Can.* Idem obtinet in partu aſcriptitiæ, † ſive aſcriptitio expoſi- 6 to, *l. 1. C. hoc tit.* acin monacho quem Abbas & Capitulum communiter † expule- 7 runt,

runt, vel redire volentem salva ordinis disciplina non admiserunt, ac forsan in fugitivo vel ejecto, quem Abbas sollicite annuatim requirere & recolligere neglexit, juxta c. fin. de reg & transf. ad relig. & si ille in sæculo manens aliqua acquirat & moriatur: quia monasterium ab ipsius bonis remanet segregatum ob denegata alimenta, & in eis succedit Episcopus. *Innoc. in c. cum olim el. 2. num. 3. de privileg. & c. gloss. pen. in c. unico h.t. & ibi Pan. & latè add. ad Pan. & Can. communiter.*

Titulus XII.

De homicidio voluntario vel casuali.

SVMMARIA.

1 HOMICIDIUM *voluntarium est, quod animo & intentione occidendi hominem perpetratur per insidias, vel per industriam.*

2 *Committitur lingua vel authoritate aut consensu, vel corporali præsentia præstitis, nec non consilio aut mandato.*

3 *Item præcepto, actu & defensione, & ratihabitione homicidij nomine meo facti.*

4 *In quocunque istorum casuum, quis committit homicidium in figura judicij sive extra judicium, & intervenit actus proximus, & propter ipsum homo fuit mutilatus aut occisus, incurrit irregularitatem.*

5 *Quando vero homicidium præcessit culpa levissima, & actus fuit valde remotus, non contrahitur irregularitas.*

6 *Ex homicidio & membri detruncatione tantum incurritur irregularitas, & non ex quacunque alia pœna sanguinis, membrum quodnam appellatur. Summa in Decretal.*

7 *Irregularitatis effectus est inhabilitas ad officium & beneficium ecclesiasticum.*

8 *Clericus homicida repellitur à lectionibus legendis, & responsorijs in choro separatim cantandis.*

9 *Intruditur in districtum claustrum monachorum vel canonicorum regularium.*

10 *Collatio ipsi facta, est ipso jure nulla.*

11 *Non privatur obtentis, nisi duobus casibus.*

12 *Furiosus infans dormiens aliquem mutilans vel occidens, non incurrit irregularitatem.*

13 *Clericus habens jurisdictionem in loco criminalem, sive ratione beneficij, sive patrimonij pro maleficio in districtu suo commisso potest balivo suo, aut alij cuicunque delegare absque incursu irregularitatis, ut veritate inquisita justitia debitum exequatur.*

14 *Clerici & sacerdotes in justo bello possunt hortari alios ad pugnam contra hostes absque metu incursus irregularitatis.*

15 *Papa potest dare licentiam clericis pugnandi in bello justo.*

16 *Advocati & procuratores in causis capitalib. pro reo ad defensionem citra incursum alicujus irregularitatis possunt intervenire.*

17 *Clerici de laicis sive malefactoribus coram judice seculari possunt querelas deponere petendo emendam sibi fieri de criminibus, ex quibus debetur supplicium mortis, aut membri detruncationis, sine metu incursus irregularitatis protestando expresse, quod ad pœnam sanguinis non intendant.*

18 *De malefactoribus sibi conjunctorum etiam eorum, qui veniunt numero suorum clerici querelam exponentes, etiam protestatione præmissa incurrunt irregularitatem.*

19 ASSASSINATUS *crimen ex mixti fori.*

20 *Committitur quando quispiam pecunia data*

vel promissa, vel ut placeat, vel obediat, corruptus sive conductus interficit aliquem.

21 *Assassinatus pœna.*

22 HOMICIDÆ *voluntario laico datur absolutio in foro poli, vel etiam in polo exteriori extra terras ecclesiæ, quando jure civili licitum est homicidium, non jure canonico.*

23 *Dispensatio vero & rehabilitatio denegatur.*

24 *Exceptis prætoribus, judicibus, assessoribus, notariis, & procuratoribus in causis criminalibus, quibus datur rehabilitatio ad ordines & beneficia.*

25 *Ac armigeris concurrente nobilitate, ac aliqua magna causa.*

26 *Cancellario, Secretario, aliisque familiaribus dominorum, qui bellis interfuerunt cum clausula attento, quod orator non interfecit aut mutilavit, &c.*

27 CLERICUS *homicida voluntarius absolvitur in foro poli, ac ab altari avellitur, nec cum eo dispensatur, nisi cum certis clausulis hic annotatis.*

28 HOMICIDIUM *casuale est, quod præter voluntatem evenit, & ex casu fortuito quod in nullo imputatur occidenti, si dabat operam rei licitæ, & adhibuit diligentiam, quam debuit.*

29 *Si non adhibuit diligentiam, quam debuit, incurrit irregularitatem.*

30 *Si dabat operam rei illicitæ, indistincte incurrit irregularitatem.*

Quis dispenset super homicidio casuali.

31 HOMICIDIUM *necessarium est, quod committitur necessitate defensionis vitæ propriæ incontinenti cum moderamine inculpatæ tutelæ, & si necessitas erat inevitabilis, nullam incurrit irregularitatem mutilans vel occidens suum invasorem.*

32 *Si necessitas erat evitabilis, ad superiores ordines non promovetur, in susceptis misericorditer tolleratur.*

33 PATER, *aut filius, aut hæres, an possint agere ad damna, & interesse hominis liberi occisi.*

SEQUITUR rubrica de homicidio in genere quod duplex est, voluntarium, *c. 1. h. t.* & casuale, *c. lator hoc tit.* necessarium rubrica omittit, quia commissum pro necessitate defensionis vitæ propriæ, pœnam non meretur, *l. 4. ff. ad leg. Aquilam l. 2. & 3. C. ad leg. Cornel. de sicar. & c. c. 2. §. fin. h. tit.* de quibus ordinate videndum est. Voluntarium est †, quod animo & intentione occidendi hominem perpetratur cum effectu per industriam, vel per insidias, *c. 1. h. t. c. cum etiam sess. 14.* in dubio præsumitur dolose factum, *l. 1. C. ad leg. Cornel. de sicar. & ibi gl. in verb. non occidendi & DD. c. 1. & ibi gl. in verb. ludens & Can. de præsumpt. Gail. obs. 118. in princ. & n. 8. lib. 2.* committitur lingua, † *c. sicut §. qui vero hoc tit.* vel auctoritate, aut consensu, vel præsentia corporali præstitis, *c. sicut 1. §. 1, & 2. h. t. c. ex litteris de excess. Prælat. Franc. Marc. quæst. 503. n. 8. & 9. par 1.* nec non consilio, *Pan. in c. 1. n. 3. de furt. c. sicut § fin. h. t.* aut mandato, (licet mandans verberari in casu illicito, aut consulens expresse inhibeat, ne occidatur nullatenus, aut membro aliquo mutiletur, si mandatarius fines mandati excedens mutilet vel occidat, aut ipse mandatarius sive aggressor mutiletur aut occidatur, *c. fin. h. tit. in 6. & ibi Io. And. & Can. communiter.*) præcepto, † actu, & defensione, *c. si quis viduam 50. distinct. c. fin. de cleric. pug. in duell.* & rati habitione homicidii nomine meo facti & non alias, quia sola voluntate non incurritur irregularitas, *gloss. fin. & Archid. inc. omnes nu. 3. & 4. 17. quæst. 4. & in c. si quis viduam 50. distinct. sub dubio forte contra gloss. ibidem in verb. consilio in fine arg. c. si quis viduam de sent. excomm. in 6.*

1 2 3

4 *in 6.* In quocunque istorum † casuum quis committit homicidium, sive ex merito & in figura judicii criminalis, *gloss pen. in clem. unica hoc tit. Socin. in cr ad audientiam num.* 139. *& seqq. hoc tit. c. aliquantos & ibi gloss. mag. in verb. ad sacerdotium* § 1. *dist. in judice, assessore, notario, teste & alii*, sive extra judicium dolo lato culpa vel levi, *c. quæsitum & ibi Pan. num. 2. & 3. de pœnit. & remiss. c. de cætero c. sicut el. 2. h. t.* aut etiam culpa levis-
5 sima, † quando intervenit actus proximus, & propter ipsum homo fuit mutilatus aut occisus, incurrit irregularitatem, ut custodiens sarcinas & vestes sicarii sciens eum esse sicarium, *c. sicut. 1. §. hi quoque hoc tit.* qui in ludo non adhibuit diligentiam quam debuit, *c. continebatur & ibi gloss. fin. hoc tit. l. nam lusus ff. ad leg. Aquil.* qui calcaribus stimulavit equum bucca durum, cum equi vitium prius sciviſſet, *c. significasti el. 1. & ibi gloss. in verb. scilicet hoc tit.* aut si quasi ludens gravidam mulierem arripuit, & ipsa abortivit, *c. sicut 2. hoc tit.* quia abortivum præsumitur fuisse cum anima, *Pan. in d. c. sicut 2. num.* 7. clericus vel laicus qui clamavit, cum viderit furem, unde alii venerunt, & furem occiderunt, *Pan. sub dubio forte in c. significasti 1. el. 2. num. 12. hoc tit. & ibi pulchrè Io. de Anan. sub num. 6. &* 7. vulnerans aliquem de cujus vulnere an sit lethale, vel sciri non potest, si percussus ab alio, vel aliis occidatur, *d. c. significasti el 2. hoc tit. & ibi Can.* plures unum vulnerantes quando non apparet, ex quo vulnere ille mortuus fuerit, omnes censentur homicidæ, *l. item mela §. sed si plures ff. ad leg. Aquil. & ibi gloss. & DD. c. fin. 23. quæst. 8. Io. de Anan. in d. c. significasti num. 2. & ibi Can. Gaul. obs. 109. n. 10. libr. 2.* Prælati qui clericos mancipant, in durissimo carcere diminuentes adeo cibum & potum, ut in brevi tempore coguntur exspirare, licet enim Prælatis moderate diminuere cibū & potum, sicut agentes pœnitentiam faciunt, non tamen adeo quod possit sequi pœna mortis, *c. ad audientiam & ibi Pan. n. 4. de crimine falsi per illum textum.* quādo vero homicidiū præcessit culpa levissima, & actus † fuit valde remotus, nō con- 6
trahitur irregularitas, ut si quis requisitus transmisit Iudici sæculari insignia furis, *c. tua non §. fin. h. t.* vel si quis fecit fenestram in domo, & aliquis sponte se præcipitavit de ea, *c. de occidendis 23. qu. 5. c. de cætero & ibi Pan. n. 3 h. t.* Ex homicidio & membri mutilatione sive detruncatione tantum incurritur irregularitas, quæcunque alia pœna sanguinis imponatur, sive membrum debilitetur, aut nervi incidantur, seu sanguis effundatur, non incurritur irregularitas, *c. fin. & ibi Franc. n. 2. & 3. hoc tit. in 6. clem. 1. hoc tit. Pan. in c. 1. n. 9. qui clerici vel vovent.* Membrum appellatur, quod in corpore nostro habet officiū principaliter per se distinctum & separatum, *c. singula 89. distinct. Bart. in l. 2. ff. de republ. Iud. Pan. in c. 1. num. 10. qui clerici vel vovent. & c. c. 1. de cleri pugn. in duello*, ut oculus, *c. si evangelica* § 5. *distinct.* manus, *c. exposuisti de corp. vit. ord. Authen. sed novo jure C. de serv. fugit.* pes, aures, nasus, mammillæ mulierum, sed non mammillæ hominis, *Bald. in l. data opera num. 50. C. de iis qui accus. non poss.* genitalia hominis, *c. significavit c. ex parte de corp. vitiat.* barba est instrumentum formale non instrumentale, *Bald. in l. reos num. 5. & 6. C. de accus. & inscript.* digitus non est membrum, sed officium membri, *l. non sunt liberi ff. de stat. homin. & ibi gloss. & DD. l. item Officius ff. de edil. edic.* item dens, *l. cui dens ff. de edil. edict.* ideo abscindens alicui digitum vel excutiens dentem non est irregularis, *Pan. in cap. 1. num. 10. qui cleric. vel vov.*

vel si homini aut mulieri aliquid fecerit vel ad potandum dederit, ut non possit generare aut concipere aut nasci soboles, *c. si aquis & ibi gloss. 1. & Can. hoc tit.* Effectus
7 irregularitatis † est, quod laicus non potest ordinari, aut clericus in susceptis ordinibus ministrare, *c. miror 50. distinct. c sicut el. 2. hoc tit. c. fin. de temp. ord. c. inquisitionis de accus. c. cum non ab homine de jud.* etiamsi paganum vel Saracenum mutilet aut interficiat, *cap. pen. hoc tit.* sive inhabilitat ad officium & beneficium ecclesiasticum, *cap. sicut la grande hoc tit. Franc. Marc. quæst. 573. par. 2. Garc. de benef. par. 7. cap. 11. num. 6. & seqq.* Quin imò clericus ob homicidium voluntarium non solum ab altaris ministerio deponitur, sed etiam in ecclesiis nul-
8 lo unquam tempore lectionis † legit, vel responsoria in choro separatim cantat, sed in Psalmis apud Deum de commisso satagit veniam impetrare. Insuper in destri-
9 cto claustro † monachorum vel canonicorum regularium est recludendus, ita quod ad septennium vel quinquennium debeat ab ecclesiarum introitu coerceri, *cap. sicut 1. §. fin. hoc tit. c. clerici 23. quæst. 8.* collatio quoque beneficii facta † homicidæ est
10 ipso jure nulla, quando homicidium præcessit collationem, *Felin. in c. inquisitionis num. 2. & num. 7. de accusat. Achill. decis. 2.*
11 *num. 3. de fim.* non privatur † beneficio antea obtento etiam condemnatus de homicidio, nisi in sententia sit posita privatio beneficiorum: *Put. decis. 227. lib. 2. Franc. Marc. quæst. 397. & seq. & quæst. 573. num. 4. & 5. par. 2. c. clericis ne clerici vel monach. Garc. de benef. par. 11. cap. 3. §. 1. num. 48. & pluribus seqq. & part. 11. cap. 10. à num. 40. usque ad finem ubi ampliat & limitat. 4. mod. Collect. in c. inquisitionis num. 2. de accus. cap. Tholos. quæst. 208.* Excipe ab hac regula quando alii beneficiati alicujus ecclesiæ rectorem vel alium clericum ipsius ecclesiæ occidere vel mutilare per se vel alios præsumpserint, quo casu beneficiati beneficia prorsus amittant, *c. in quibusdam de pœnis & ibi Ioan. Andr. & Butr. num. 12. Anchar. num. 5.* nam dictio, prorsus est latæ sententiæ, *Felin. in c. Rodulphus sub numer. 31. vers. eo ipso de rescript.* Quando Prælatus non vult delinquentes increpare eos procul dubio occidit, *c. Ephesiis 43. distinct. c. error 83. distin. c. præterea 23. quæst. 8.* sed ex hac morte illata quoad animas subditorum non efficitur irregularis irregularitate indispensabili ab alio quàm à Papa, quam incurreret ex interfectione quæ fieret corpori alicujus: *Præpos. in d. c. Ephesiis 43. distinct.* Furiosus, † infans, aut dormiens aliquem mu- 12
tilans vel occidens non incurrunt irregularitatem, *clem. 1. in princ. hoc tit. facit Gail. observ. 110. num. 28. & seqq. cib. 2.* Clericus qui habet jurisdictionem † in loco 13
criminalem sive ratione beneficii sive patrimonii, pro homicidio aut alio maleficio in districtu suo commisso potest ballivo suo aut alii cuicunque delegare absque incursu irregularitatis, ut super hoc veritatem inquirens justitiæ debitum exequatur, quamvis ipse ballivus vel alius contra malefactores ad pœnam capitis vel detruncationis processerit justitia mediante, *c. fin. ne cleric. vel monach. in 6. & ibi Franc. in 1. not. & Can. communiter*, aut etiam contra justitiam, quia clericus non est in culpa quod justitiarius delinquat, *gloss. antepen. in d. c. fin. & ibi Can.* Idem juris est in laico habente merum imperium & committente ballivo ut justitiam exequatur, ut possit ordinari ad ordines absque ulla prævia dispensatione, quia nullam incurrit irregularitatem, *Gemin. post Ioan. Andr. in d. c. fin. nu. 5.*

necleric. vel monach. in 6. eadem ratione clerici qui consilium dant in legibus condendis, licet ex hoc sequeretur per accidens mors aut membri mutilatio, non fiunt irregulares. *Bald. in authen. habita numer. 2. C. ne filij patre.* Clerici etiam sacerdotes in
14 justo † bello possunt hortari alios ad pugnam contra hostes absque metu incursus irregularitatis, in propria persona pugnare non possunt, *c. quicunque & cc. seqq. 23. quæst. fin. cap. pen. & ibi not. hoc tit. cap. fin. de cleric. percuss.* & si lapides projecerint, aut alias prægnaverint, licet aliquem non percusserint, suspenduntur ad certum tempus à celebratione missarum, *c. præsentiam de cleric. percuss. & ibi Pan. & Can.* Po-
15 test Papa † dare licentiam clerico pugnandi in bello justo sine metu irregularitatis, imo possunt clerici ex justa causa movere bellum. *Zab. in cap. 2. in 1. quæst. de vita & hon. cleric. per c. dilecto. de sent. excom. in 6.* ac Episcopi & Abbates Imperii Principes sine metu irregularitatis agunt ad pœnas banni super fracta pace, *Mynsing. d. observ.*
16 *51. in fine cent. 2.* Advocati † & Procuratores in causis capitalibus pro reo ad defensionem citra incursum alicujus irregularitatis possunt intervenire, sed contra intervenientes incurrunt irregularitatem, *c. aliquantes & ibi gloss. in verb. ad sacerdotium 51. distinct. & ibi Can. licet Socin. in c. ad audientiam. num. 142. hoc tit. indistinctè teneat eos incurrere irregularitatem,* Clerici de lai-
17 cis suis † malefactoribus coram Iudice sæculari possunt querelam deponere petendo emendam sibi fieri, & provideri, ne contra eos talia de cætero præsumantur, de criminibus ex quibus debetur supplicium mortis aut membri detruncationis, sine motu incursus irregularitatis protestando expressè quod ad pœnam sanguinis sive vindictam non intendant, *cap. postulasti hoc tit. c. prælatis hoc tit. in 6. Mynsing. observ. 51. cent. 2.* alio quin daretur plerisque materia trucidandi clericos, & ipsorum bona libere deprædandi; *d. c. prælatis in fin. c. unum solum circa finem 23. quæst. 5.* si simpliciter querelam proponerent, omissa hac protestatione imputaretur sibi mors & mutilatio membri per Iudicem illata, quando tale erat delictum quod hujusmodi pœna debebat puniri, secus si imperitia vel sævitia Iudicis sit processum ad talem pœnam, *l. si per imprudentiam ff. de evict. l. qui cum natu major §. is demum videtur ff. de bon. lib. Franc. in d c. prælati sub numer. 6. hoc tit. in 6. & ibi Can. communiter,* injuria enim quæ fit reo non debet clerico contigere, eadem ratione clericus non incurrit irregularitatem quando petita executione sententiæ in civili latæ pro clerico contra laicum, hic familiæ Iudicis sive executoribus resistens occiditur vel mutilatur; hoc enim ejus duritiei vel malitiæ imputatur, *c. postulasti hoc tit. Anchar. in d. c. prælatis in 2. not. hoc tit. in 6.* De malefactoribus sibi † conjunctorum etiam 18
eorum qui veniunt appellatione suorum, de quibus in c. judicatum §. fin. 89. distinct. & in capit. fin. 12. quæst. 5. vel aliorum, clerici similem querelam exponentes, etiam protestatione præmissa, incurrunt irregularitatem, quia text. in d. c. Prælati loquitur de suis malefactoribus, *gloss. in clem. 1. in verb. suum hoc tit. & ibi Can.* nisi tales essent servi vel ancillæ, *d. c. prælatis ibi & ipsorum bona gloss. penult. in c. auctoritate de privil. & ibi Can. Franc. in d. c. prælatis in princip. hoc tit. in 6.* quia sunt in dominio nostro, §. *servitus Instit. de Iure pers. & ibi gloss. & DD.* Is quoque qui verberat, aut mandat aliquem verberari in

casu licito, non incurrit irregularitatem, si sequatur mors aut membri mutilatio præter propositum ipsius, quando cessat omnis ejus culpa, *Franc. in c. fin. numer. 4. & ibi Ioan. Andr. in fin. hoc tit. in 6. & Can. communiter c. & qui emendat. & ibi gloss. & Can. & cc. seqq. 45. distinct.* si vero non adhibuit omnem diligentiam, incurrit irregularitatem, & tam ab omni altaris ministerio perpetuo removetur, quàm ab officio sacerdotali deponitur, *c. præsbyterum hoc tit.*

19 Assassinatur † crimen gravius est homicidio, & horrenda inhumanitate, detestandaque sævitia enorme, *cap. 1. §. cum igitur hoc tit. in 6.* ejusque cognitio pertinet etiam ad Iudicem ecclesiasticum, quia hujusmodi delictum concernit statum totius Christianitatis. *Pan. in cap. cum sit generale sub numer. 26. de for. compos.* Committi-

20 tur quando quis pecunia † data, vel promissa, vel sine pecunia ut placeat vel obediat, conductus sive corruptus interficit aliquem, *Bart. in l. non solum §. si mandato meo, numer. 13. & 14. ff. de injur. l. Cicero ff. de pœnit. arg. l. venales C. quand. provoc. non est necess. pulchrè Remig. de Gonnÿ in tract. de immun. eccles. fallen. 15.* Quæcunque ecclesiastica sæcularisve persona quempiam Christianorum per assassiones interfici fecerit vel etiam mandaverit (quanquam ex hoc mors forsitan non sequatur, mandatumve re integra revocaverit,) aut eos receptaverit vel defenderit, seu occultaverit

21 excommunicationis † & depositionis à dignitate, honore, ordine, officio, & beneficio incurrit sententias ipso facto, & illa libere aliis per illos ad quos eorum collatio pertinet conferuntur, *capit. 1. §. sacri hoc tit. in 6. & ibi gloss. in ver. mandaverit.* Præterea cum suis bonis mundanis omnibus à toto Christiano populo perpetuo est diffidatus, id est, positus in banno Imperiali, *Authen. item quæcunque C. de epis. & cleric. Anchar. in d. c. num. in c. 12. & 13. not. hoc tit. in 6. & ibi Gemin. numer. 11. & 12.* & impune offendi potest tam clericus quam laicus etiam proditorie; *d. cap. 1. §. sacri. vers. tit. etiam & ibi gloss. marg. & Franc. numer. 5.* & postquam probabiliter constiterit, argumentis probatis per testes receptos parte citata, *Crescent. decis. 2. de testib. contra gloss. in d. cap. 1. in verb. libere hoc tit. in 6. Felin. in cap. inter quatuor de major. & inobed. in fine remissive gloss. Bart. & alÿ in l. fin. C. famil. evisc.* aliquem scelus tam execrabile commisisse, nullatenus alia excommunicationis, vel depositionis, seu diffidationis adversus eum sententia requiritur, *d. cap. 1. in fin. hoc titulo in 6.* sed sat est quod Iudex competens ferat sententiam declaratoriam, cum illius criminis esse culpabilem, *Franc. in d. cap. 1. numer. 6. hoc tit. Anchar. in 14. not. & Can. communiter*, licet de consuetudine quando clericus assassinus est in fortiis Iudicis sęcularis non feratur aliqua declaratoria, neque per Iudicem ecclesiasticum neque per sæcularem, sed rejecta exceptione clericatus proceditur ad ulteriora contra talem clericum, & constito de assassinio fertur per ipsum Iudicem sæcularem sententia declaratoria una cum ipsa condemnatione. *Iul. clar. libr. 5. §. fin. pract. crimin. quæst. 37. num. 30. & seq plures citans.*

Homicidæ laico voluntario non videtur concedenda absolutio ab homicidio à summo Pontifice, tempore cujus illud fuit perpetratum, *num. capit. 35. & Isa. capit. 20. & moriatur sacerdos magnus qui fuerit in illo tempore*, pietas sanctæ matris ecclesiæ istum rigorem non observat, sed homi-

homicidæ indistincte dat absolutionem in
22 foro † poli , vel etiam in foro exteriori extra terras ecclesiæ , quando jure civili licitum est homicidium , non jure Canonico , ut jure civili nocturnus fur impune occiditur quoquo modo , diurnus si se telo defenderit , *l. itaque §. lex ff. ad leg. Aquiliam l. furem & ibi gloss. & DD. ad leg. Cornel. de sicar. latè laſ. in l. ut crim. numer. 23. & sequent. ff. de Iust. & jur.* jure Canonico pro rebus tantum liberandis , etiamsi res ecclesiæ & ornamenta altaris aliter conservari non possint , *c. suscepimus & ibi Pan. numer. 1. & c. significasti 2. & ibi Pan. numer. 2. hoc titul.* non licet furem mutilare aut occidere etiam nocturnum , & incurritur irregularitas , & imponitur pœnitentia , *c. interfeciſti ibi te tuaque & Pan. numer. 2. & 4. hoc titul. gloss. in summa 23. quæst. 3. in verb. fugiens in fine c. suscepimus hoc titul. Pan. in cap. 2. numer. 3. de vit. & hon. clericor.* Iure civili pater potest occidere filiam adulteram , & etiam maritus certo casu uxorem , *l. nec ea & l. quod aut & l. marito ff. de adulter.* Iure Canonico non licet uxorem adulteram occidere , sed tantum dimittere : *c. interfeciſti & ibi gloss. mag. & duob. cc. sequent. & cap. si quod & c. seq. 33. quæstion. 2.* Dispensationem vero
23 † & rehabilitationem denegat , quia ex decretis Concilii Tridentini qui sua voluntate per industriam aut insidias homicidium perpetraverit , etiamsi crimen id nec ordine judiciario probatum , nec alia ratione publicum sed occultum fuerit, nullo tempore ad sacros ordines promoveri potest , nec illi aliqua ecclesiastica beneficia etiam si curam non habeant animarum conferri licet, sed omni ordine ac beneficio & officio ecclesiastico perpetuo carere debet , *cap. cum etiam sess. 14. c. de his 1. & ibi gloss. mag. & Can. 50. distinct. gloss. magn. in cap. sicut §. fin. in verb. consilium hoc titul. & ibi Can.* & correcta est opinio volentium Episcopum cum homicida voluntario posse dispensare ad simplex beneficium , *Staphyl. de lit. grat. tit. de var. mod. vacat. §. considerandi modo num. 11.* exceptis † Prætoribus , Iudicibus , Assesso- 24
ribus , Notariis & Procuratoribus in causis criminalibus , quibus datur rehabilitatio ad ordines etiam in altaris ministerio & ad beneficia quæcunque ; *c. cum minister & c. si homicidium 23. quæst. 5. Staphyl. de rescript. apost. in form. brev. §. indultum numer. 13.* quæ enim fecerunt , in executionem justitiæ fecerunt , *cap. quæsitum & c. seq. 23. quæstion. 4. cap si homicidium 23. quæstion. 5.* armigeris † concurrente nobi- 25
litate & aliqua magna causa , *c. miles & d. c. si homicidium 23. quæst. 5. c. aliquantos & ibi Archid. n. 3. & Can. 15. distinct.* Cancellario , † Secretario , aliisque familiaribus 26
Dominorum qui bellis interfuerunt datur, cum clausula , attento quod orator non interfecit neque mutilavit , neque incendia vel rapinas fecit , *arg. c. si quis post & ibi gloss. in verb. mutilaverit 51. distinct.* Clericus homicida † voluntarius absolvitur in foro 27
poli, at ab altari evellitur, *c. cum etiam in princ. sess. 14 c. 1. sicut 1. §. fin. hoc tit.* nec cum illo dispensatur etiam post peractam pœnitentiam , ut possit ministrare in suo ordine, *c. fin. de temp. ord. c. inquisitionis 1. resp. de accus.* nisi sit persona regularis , & tunc citra altaris ministerium, aut velit ingredi religionem mendicantium , cui datur rehabilitatio ad omnes ordines etiam in altaris ministerio ; *Staphil. de for. expedit. §. nova forma num. 22. Idem de rescript. apost. in forma brevis §. indultum num. 12. & seq.* interdum datur absolutio & conceduntur obtenta,

quibus

quibus ipso jure non est privatus, *c. his à quibus* 23. *quæst.* 8. cum clausula citra ascensum ad superiores ordines, *c. si quis post acceptum* 51. *distinct.* pro præsbytero adduntur clausulæ citra altaris ministerium & curata beneficia, *c. fin. de temp. ord. cap.* 2. *in fine & ibi gloss. fin. & DD. hoc tit.* item eo ad triennium suspenso à die perpetrati delicti computandum, & extra locum perpetrati delicti, *Staphyl. de rescript. apost. in for. brevis* §. *indultum ante num.* 12. & variæ adduntur clausulæ juxta qualitatem personarum & circumstantias homicidii, *c. sicut* 1. *in princ. hoc tit.*

28 Homicidium casuale † est quod præter voluntatem evenit & ex casu fortuito, *c. de Hisp. & ibi gloss. mag. & cc. seqq.* 50. *dist. c. si homicidium* 23. *quæst.* 5. quod in nullo imputatur occidenti si dabat operam rei licitæ & adhibuit diligentiam † quam potuit & debuit, *c. lator c. dilectus c. exlitteris* 2. *c. significasti* 1. *c. exhibita c. Ioannes. c. fin. hoc tit. Gail. observat.* 110. *numer.* 38. *lib.* 2. nisi contra ipsum grave scandalum sit exortum, vel tanta laboraret infamia, quod oporteat ei Canonicam purgationem indicere; *c. ex litteris* 1. *hoc tit.* si non adhibuit diligentiam quam debuit incurrit irregularitatem, & non potest ascendere ad superiores ordines, nec in susceptis ministrare, *c. præsbyterum c. ad audientiam hoc tit.* Hinc infertur quod laicus medicus ex solo artis exercitio non inhabilitatur ad sacros ordines, si mors infirmi non possit aliquo modo eidem imputari, sed ex imperitia vel negligentia incurrit irregularitatem: *c. ad aures de etat. & qualitat. Pan. in c. tua, nos numer.* 2. *& seq. hoc tit.* Quod si dabat operam rei 30 † illicitæ sine distinctione an adhibuerit diligentiam vel non, semper ei imputatur, & incurrit irregularitatem & non promoveturad ordines superiores, nec utitur ordine jam susceptо, *c. continebatur c. tua nos hoc tit.* exemplum poni potest in clerico sive religioso chirurgiam exercente, si inde mors sequatur, *d. c. tua nos hoc tit.* in clerico ludente cum laico, *d. c. continebatur*, ideo de stylo Curiæ beneficiato medico petenti conceditur licentia exercendi medicinam cum clausula citra aductionem & & incisionem, *c. sententiam* §. *nullus quoque ne clerici vel monachi*, ac amore Dei, *c. tua nos* §. *non igitur vers. si tamen causa pietatis hoc tit.* & si est medicus Principis adduntur hæc verba pro persona Principis & familiarium suorum domesticorum dumtaxat, quia studium physicæ sive medicinæ laicale est magis quam clericale, *c. fin. ne cleric. vel monach.* super homicidio casuali dispensat solus summus Pontifex quando culpa præcessit casum in sacris ordinibus, *c. clericus* 50. *distinct. c. continebatur & ibi Pan. numer.* 2. *hoc tit. c. cum etiam vers. si vero sess.* 14. in minoribus ordinibus dispensat Episcopus, *c. ad audientiam hoc tit. latè Franc. Marc. de utroque membro, quæst.* 572.

Homicidium necessarium † est quod 31 committitur necessitate defensionis vitæ propriæ, non ultionis, in continenti cum moderamine inculpatæ tutelæ, *c. si persodiens & ibi gloss. in verb. sæcularibus & Can. c. significasti* 2. *& ibi gloss. in verb. tutela & Can. hoc tit. gloss. mag. in c. sicut* §. *fin. in verb. Consilium hoc tit. & Can. l.* 2. 3. *&* 4. *C. ad leg. Cornel. de sicar. clem. unic.* §. *fin. eodem tit. Gail. observat.* 110. *num.* 10. *lib.* 2. *Pan. in cap.* 2. *de vit. & hon. clericor.* & si necessitas erat inevitabilis, nullam incurrit irregularitatem occidens vel mutilans suum invasorem, secus si occiderit volentem occidere patrem, filium, conjugem vel personam conjunctam, quam aliter juvare non pote-

rat

rat, *clem. 1. in fin. & ibi gloss. fin. & DD. hoc tit.* aut necessitas erat evitabilis, & ad superiores ordines non promovetur, sed in susceptis post peractam pœnitentiam misericorditer toleratur; quia clerico si potest fugere, non licet occidere aut mutilare, alias incurrit irregularitatem, *capit. de his clericis & c. seq. 50. distinct. c. interfeciſti & ibi gloss. fin. & Can. hoc tit.* Dispensat cum homi-
32 cida ex necessitate † evitabili solus Summus Pontifex, & jure quodammodo dispensatio & rehabilitatio debetur etiam ad sacrorum ordinum & altaris ministerium, & beneficia quæcunque ac dignitates, & committitur loci ordinatio, ex causa Metropolitano seu viciniori Episcopo, qui nonnisi causa cognita & probatis precibus & narratis, nec aliter dispensare potest, *c. cum etiam vers. si verò homicidium sess. 14.* Quando liber homo occisus sit ex dejecto, & pœna constituta 50. aureorum, *§. 1. Instit. de oblig. quæ & quas. del. nascunt.* etsi fuerit occisus ab animale feroce, quod eo loci habetur, quod vulgò iter est pœna 200. aureorum, *§. fin. Instit. si quandoque paup. fecis. dic.* utroque casu incurritur irregularitas, *c. de cætero c. Ioannes & c. fin. hoc tit. & ibi Can.* quia utroque casu datur opera rei illicitæ, præterea
33 filius aut pater † agere possunt ad damna & interesse, ut sicut hominis liberi vulnerati operæ & cætera damna æstimantur, ita & hominis liberi occisi, *l. qua actione §. si collactatione & ibi gloss. in verb. gloriæ causa l. huic. scripturæ, & ibi gloss. fin. ff. ad leg. Aquil. Achill. decis. 1. de injur. & damno dato.* etiamsi occiso extiterint hæredes, *Pan. in c. 1. num. 6. de injur. Achill. d. decis. 1. dicit nihil fuisse decisum.* & incertitudo temporis quo vivere potuisset, est determinata in l. hæreditatum ff. ad l. Aquiliam; *Facit Greg XV. decis. 186. & ibi annot.* hæres extraneus ad hujusmodi damna & interesse agere non potest, quia absurdum accideret, ut hæres pretium quasi occisi consequeretur ejus, cui hæres extiterit. *l. huic scripturæ in fine & l. nam sicut §. si Dominus servum ff. ad leg. Aquil.*

Titulus XIII.

De torneamentis.

SVMMARIA.

1 TORNEAMENTA *sunt feræ in quibus milites ex conducto convenire solent & ad ostentationem virium suarum & audaciæ congredi.*

2 *Ad torneamenta animo ea faciendi accedens & ibi mortuus, quamvis ei petenti pœnitentia non negetur, Ecclesiastica caret sepultura.*

3 LUDI *ad ostendendum vires extra torneamenta jure canonico non prohibentur.*

NVNC subjicit quosdam actus ex quibus interdum licet non semper provenit homicidium, & ideò hanc & sequentes duas rubricas subnectit. Torneamenta † 1 sunt nundinæ seu feriæ in quibus milites ex condicto convenire solent, & ad ostentationem virium suarum & audaciæ congredi, *c. 1. hoc tit.* prohibitæ ab Ecclesiasticis, quia periculosæ sunt, & ex eis imminet periculum mortis & animarum, pœna apposita contrafacientibus, quod si quis eorum, qui ad torneamenta animo, † id faciendi 2 accedunt, ibi mortuus fuerit, quamvis ei præsenti pœnitentia non negetur, Ecclesiastica tamen caret sepultura, *c. 1. §. quod si quis & c. 2. hoc tit.* corpus ejus quem constat ad torneamentum pervenisse non animo ludendi, sed percipiendi credita aut ex alia causa, licet ibi fortuito casu obierit Eccle-

siasticæ traditur sepulturæ, *c. 2. in 2. resp. h. tit.* Pœnæ excommunicationis & interdicti sublatæ sunt per extravag. Ioan. XXII. unicam hoc tit. alius ludus ad ostendendum
3 † vires extra torneamenta de jure Canonico non prohibetur, sicut est luctari, saltare, lapidem vel hastas projicere, *l. solent §. fin. & l. seq. ff. de aleat.* ideò ad damnum inde emergens quis non tenetur, *Pan. in c. 1. in fine hoc tit. per l. qua actione §. si in collatione ff. ad leg. Aquil.*

Titulus XIV.

De clericis pugnantibus in duello.

SVMMARIA.

1 Duellum *jure decretalium non inhabilitat laicum.*
2 *Certis casibus permittitur, quinque concurrentibus.*
3 *Clerici sponte duellum alicui offerentis vel oblatum suscipientis pœna.*
4 *Concilium Tridentinum decretalium duellorum usum penitus exterminavit sub gravissimis pœnis.*
5 *Quas clemens octavus extendit ad pugnantes in duello privato & ad divulgantes cartulas provocatorias.*

1 Dicit rubrica de clericis, quia jure decretalium duellum, † non inhabilitat laicum, nec reddit eum criminosum crimine enormi, *Rot. diverſ. deciſ. 30. par. 3. lib. 3. per quam recedituꝛ à deciſ. 94. par. 3. lib. 2. per not. à Felin. in c. 2. num. 2. & ſeqq. & ibi Can. de reſcript. Iaſ. in l. hoc jure num. 23. & ſeqq. ff.*
2 *de juſt. & jur. & ibi DD.* Imò in certis † casibus permittitur concurrentibus quinque requisitis, *latè Franc. Marc. queſt. 731. & ſeq. ubi num. 5. ponit exquiſita par.* 2. Clericus si alicui sponte † duellum obtulerit, vel ob- 3
latum susceperit, sive victus sive victor fuerit deponitur, *c. 1. hoc tit.* ac inhabilitatur ad beneficia, *c. ſtudeat & ibi gloſſ. pen. 50. diſt. c. 2. hoc tit. Put. deciſ. 70. lib. 3. facit c. præsbyterum & ibi gloſſ. 2. 28. diſt.* & sive ipse sive alius pro eo pugil datus in duello pugnaverit & adversarium interfecerit aut mutilaverit incurrit irregularitatem, nec excusat eum consuetudo contraria, *c. 2. hoc tit.* Episcopus jure decretalium dispensat cum clerico ineunte duellum, si mors aut membri mutilatio secuta non sit *c. 1. §. fin. hoc tit.* necnon cum sacerdote ad simplex beneficium, & non ad officium, quando per pugilem datum adversarium interfecit, *c. ſtudeat 50. diſt. in ji. & ibi gl. pen. &* Can. *c. 2. in fine hoc tit.* quæ jura per decreta Concilii Tridentini sublata videntur, juxta quæ pugnans in duello infamia notatur, quam Episcopus non potest abolere, *dictum eſt ſupra de off. ordin. §. pen.* nec cum homicida voluntario dispensare potest ad simplex bnenficium, *c. cum etiam ſi ff. 14.*

Ex decretis Concilii Tridentini † dete- 4
stabilis duellorum usus penitus exterminatur. Principes qui locum ad monomachiã in terris suis inter Christianos concesserint, eo ipso sunt excommunicati, ac jurisdictione & dominio civitatis, castri, aut loci, quod ab Ecclesia obtinent privati intelliguntur, & si feudalia directis Dominis statim acquiruntur, qui vero pugnam commiserint, & eorum patrini, excommunicationis, omnium suorum bonorum proscriptionis, ac perpetuæ infamiæ notam incurrunt, & ut homicidæ juxta sacros Canones puniuntur, & decedentes in ipso conflictu perpetuo carent Ecclesiastica sepultura. Illi qui consilium in causa duelli,

Digitized by Google

duelli, tam in jure quam facto dant, aut id ſuadent, nec non ſpectatores excommunicationis ac perpetuæ maledictionis vinculo tenentur nō obſtante privilegio ſeu conſuetudine etiam immemorabili, *c. deteſtabi-*
5 *lium ſeſſ.* 25. quas pœnas † Clemens Papa octavus in ſua conſtitutione edita 16. Cal. Septembris 1592. Pontificatus anno primo adpugnantes in duello etiam privatim nec non admittentes ſcribentes aut divulgantes chartulas provocatorias aut ſcripta, quæ dicuntur manifeſta, vel etiam verbo denunciantes, eorumque fautores & complices extendit, quia monomachia non eſt vera probatio & per eam tentatur Deus. *c. monomachiam 2. quæſt. 5.*

Titulus XV.

De Sagittariis.

SVMMARIA.

1. SAGITTARII *& Baliſtarii quando ſunt excommunicandi.*

1 SAGITTARII & Baliſtarii ſunt excommunicandi, (hanc artem exercent contra Catholicos aut Chriſtianos in bello injuſto, nam data juſtitia belli licitum eſt pugnare quibuſcunque armis & decipere inimicum parando inſidias. *c. unico hoc tit. & ibi gloſſ. & Can. c. Dominus 23. qu. 2. & c. ut pridem 23. quæſt. 8.*

Titulus XVI.

De adulteriis & ſtupro.

SVMMARIA.

1 COITVS *omnis præter uxorem eſt damnatus & punibilis quoad pœnam ſpiritualem.*
2 *Coitus dicitur damnatus lege civili ubi aliqua pœna temporalis imponitur per aliquam conſtitutionem, vel quando imponitur pœna extraordinaria.*
3 ADULTERII *accuſatio & caſtigatio eſt mixti fori.*
4 CONCUBINATVS *eſt crimen mere Eccleſiaſticum.*
5 ADVLTERII *pœnæ canonicæ ſunt variæ, prima excommunicatio & amiſsio debiti conjugalis.*
6 *Secunda ſeparatio thori & mutuæ ſervitutis.*
7 *Tertia amiſsio dotis donationis propter nuptias ac lucri ex ſtatuto, vel pacto debitī quando matrimonium ſeparatur judicio Eccleſiæ.*
8 *Vxor putativa, an amittit dotem propter adulterium.*
9 *Quarto poteſt Epiſcopus ex mero officio adulterum & adulteram laicos excōmunicare.*
10 *Quinto maritus non debet adulteræ ſubminiſtrare neceſſaria.*
11 *Sexto ex decretis Concilii Tridentini concubinarii, tam ſoluti quam uxorati ſi ab ordinario ter admoniti concubinas à ſe non ſeiunxerint excommunicantur, & ſi per annum in concubinatu cenſuris neglectis permanſerint contra eos ab ordinario pro qualitate criminis proceditur.*
12 *Septimo detruſio in monaſterium.*
13 *Octavo ex rigore inducit impedimentum impediens matrimonium.*
14 *Nono Calvatio.*
15 CONIVX *conjugem de adulterio impetere non poteſt, quando ipſe adulteriū commiſiſſe convincitur, quando agetur civiliter.*
16 *Secus ſi ageretur ad pœnam legalem.*
17 SACERDOS *ex confeſsione mulieris maritatæ aſſerentis ſe cum eo commiſiſſe adulterium non poteſt puniri.*
18 STVPRANS *virginem ſi laicus eſt, tenetur*

Digitized by Google

eam ducere in uxorem ſine dote, & eam ſibi conſtituere certam dotem, quod ſi non vult illam ducere, debet tanto plus dare propter deflorationem.

19 *Si clericus eſt debet eam dotare, caſtigatur & deponitur.*

20 *Eſt mixti fori.*

21 INCONTINENTIS *contra naturam pœna, eſt crimen mixti fori.*

IN decalogo poſt prohibitum homicidium ſtatim prohibetur mæchia ſive omnis coitus illicitus, *c. nemo c. meretrices* 32. *quæſt.* 4. Ideò compilator ſubjicit titulum de adulteriis & ſtupro, nam jure Divino & 1 Canonico omnes † coitus præter uxorium eſt damnatus & punibilis quoad pœnam ſpiritualem, *c. concubinæ* 32. *quæſt.* 2. *c. nemo c. dicat* 32. *quæſt.* 2. *clem. ad noſtrum verſ.* 7. *in verb. non eſt & Can. de hæret.* non quantum ad temporalem, alias nati ex concubina per ſubſequens matrimonium non legitimarentur, *Bart. in l. in concubinatu poſt gloſſ. pen. num.* 2. 3. & 4. *& ſeqq. ff. de concub. Ang. in §. noviſſimè in fin. Inſtit. de* 5. *orfic.* nec matri ſuccederent, §. *noviſſimè Inſtit. de S. Orfic.* aut patri in duabus unciis: *Pan. in c. tanta num.* 12. *qui filij ſint legit. Rip. in l. ſi unquam num.* 78. *C. de revoc. donat. Hoſt. in c. lator. nu.* 1. *& plurib. ſeqq. qui fil. ſint. legit. Butr. num.* 9. *Præpoſ. num.* 10. *& ſeqq. & Io. And. & Can. latè Rota in diſcurſu poſt deciſ.* 911. *à num.* 18. *uſque ad fin. par.* 1. *diverſ.* tunc dicitur coitus 2 † damnatus aliqua lege civili, ubi aliqua pœna temporalis imponitur per aliquam conſtitutionem juris civilis, ut patet, quando pro tali coitu habet locum pœna adulterii vel inceſtus, vel ſtupri, §. *Item lex Iulia. Inſtit. de publ. jud.* §. *fin. verſ. ult. ſiquidem auth. quibus mod. nat. eff. ſui gloſſ. in* §. *noviſſimè in verſ. admitti & ibi DD. Inſt. de ſen. Orfic.* vel quando imponitur pœna extraordinaria, ut ei qui retinet plures concubinas, §. *fin. verſ. ſi verò effuſa auth. quib. mod. nat. eff. ſui* §. *neque illo verſ. præſens autem lex & verſ. ſi autem confuſa Auth. de triente & ſemiſſ.* & ei qui habens uxorem accipit concubinam in domo, *d.* §. *neque illa* §. *ſicut enim qui Auth. de triente & ſemiſſ.* §. *fin. verſ. ſicut enim & ibi gloſſ. in verb. inteſtat. Auth. quib. mod. nat. eff. ſui* §. *noviſſimè & ibi Ang. num.* 8. *& DD. commun. Inſtit. de ſen. Orfic.* ſtuprum cum vidua plebeja, mulieribus vilis conditionis, impudica licet non publica, & ea quæ ſtat in concubinatu reprobato jure civili non eſt punibile, *l. quæ adulterium C. de adult. l. palam ff. de rit. nupt. l. ſi uxor in princ. verſ. ſed & in ea & ibi Bart. not. in fine princ. de adult. Angel num.* 2. *& DD. commun. Clar. in §. ſtuprum ſub num.* 4. *latè Rot. deciſ.* 808. *à num.* 5. *uſque ad fin. par.* 1. *diverſ.* adulterium quoque commiſſum cum ea quæ potantibus miniſterium præbuit, *d. l. quæ adulterium in fine C. de adult.* aut cum meretrice nupta non eſt punibile, *Bart. in l. adulterium cont. gloſſ. ibidem.* Accuſatio † & caſtigatio adulte- 3
rii eſt mixti fori juxta qualitatem pœnæ ad quam concluditur in libello, *c. intelleximus & ibi Pan. num.* 1. *hoc tit. cont. Io. And. in c. fin. de for. comp. in* 6. *c.* 1. *de offic. ord. c. grave eſt ſeſſ.* 24. *de refor. Pan. in c. cum ſit generale num.* 23. *de for. compet. Roman. ſing.* 674. *Iul. Clar. pract. crimin. lib.* 5. §. *fin. quæſt.* 37. *nu.* 3. & ſi incidat quæſtio de matrimonio, quia niſi ſit nupta, non eſt adulterium, iſte articulus ſive ſit quæſtio facti ſive juris, eſt remittendus ad Iudicium Eccleſiæ, *Bald. in l.* 3. *num.* 5. *C. de Iud. & ibi DD.* concubinatus eſt crimen merè † Eccleſiaſticum. *Pan. in d.* 4
c. cum ſit generale num. 35. *de for. com. Iul. Clar. lib.* 5. *pract. crim.* §. *fin. quæſt.* 27. *num.* 4.

Pœnæ

Digitized by

5 Pœnæ canonicæ adulterii † ſunt variæ, Prima eſt excommunicatio, *c. 2. c. intellexim. hoc tit.* Item amiſſio debiti conjugalis, quod adulter ab innocente exigere non poteſt, *gloſſ. mag. 1. in c. 1. 32. quæſt. 1. c. in conjugio & ibi gloſſ. & c. ſi quis uxorem 1. & 2. eadem cauſ. 32. quæſt. 1. c. ſi vir & ibi gloſſ. in ver. reus erit & c. tua & ibi gloſſ. mag. & Can. hoc tit. ſumma Angel. in verb. debitum conjugale num. 7. ubi limitat octo modis & num. 8.* & innocens poteſt ei negare propria auctoritate, *c. fin. & ibi Pan. num. 6. & ſeqq. hoc tit. Butr. in c. porro numer. 12. de divort. Nau. in c. divort. Nau. in c. divortium de pœnit. diſt. 1.* & ſi reddiderit non poteſt ulterius de præterito adulterio opponere propter præſumptam reconciliationem *Pan. in c. fin. nu.* 6 *7. & ſeqq. hoc tit.* Secunda ſeparatio † thori & mutuæ ſervitutis, *dictum eſt ſupra tit. qui matrim. accuſ. & cont. illud, & tit. de di-* 7 *vort. in princ.* Tertia amiſſio dotis † etiam ſi pater eam pro filia dedit, nec eam reddi ſoluto matrimonio ſibi incontinenti pacto vel ſtipulatione proſpexerit, *l. ſi dotem & ibi gloſſ. fin. & DD. C. de jur. dot. Butr. in c. plerumque in fine de donat. inter vir. & uxor.* donationis propter nuptias, ac lucri ex ſtatuto vel pacto debiti, ſed non bonorum paraphernalium aut receptitiorum.. *c. plerumque de donat. & dot. poſt divort. & Panorm.* quando matrimonium ſeparatur judicio Eccleſiæ, ſi ſeparetur à judice ſæculari non habet locum præfata pœna amiſſionis, nam Iudex ſæcularis non eſt in hoc competens quando agitur civiliter: *Pan. in d. c. plerumque num. 2. c. tua & ibi not. de procur.* uxor 8 putativa † propter adulterium amittit dotem quando præceſſit ſententia ſuper ſeparatione thori, *c. de plerumque & ibi gl. fin. de donat. & dote poſt l. ſi uxor ff. de adult.* ſecus ſi præceſſit ſententia ſuper ſeparatione matrimonii ex cauſa conſanguinitatis, & in repetitione dotis objicitur adulterium, *Rot. diverſ. deciſ. 605. & deciſ. 606. par. 1. Anchar. in plerumque num. 7. de donat. inter vir. & uxor. & ibi Butr. num. 11. & Can.* Hæresmariti non poteſt objicere adulterium ad effectum impediendi reſtitutionem dotis, *l. rei judicatæ §. hæredi in fine ff. ſolut. matrim. & ibi Bart. & DD. Bald. in l. fin. C. de adult. qui diſtinguit, an maritus ſciverit vel ignoraverit de adulterio.* maritus contra hæredes defunctæ uxoris poteſt objicere, *l. fin. C. de adult. Pan. in c. plerumque ſub num. 7. & ibi Can. de donat. & dote poſt divort.* In his duabus pœnis ſecunda & tertia eſt accuſatio mixta, id eſt, civilis criminaliter intentata, in qua poteſt intervenire procurator, *c. tua & ibi Imol. & DD. de procurat.* competens ſolis conjugibus, *c. quemadmodum §. alioquin de jure vir. c. per venerabilem §. præterea rex ipſe qui filij ſint legit. & ibi Can. c. tua §. ſi vero de procurat.* & in qua oportet accuſantem ſe inſcribere, ut deſignet in ſcriptis nomen locum & tempus & omnia quæ comprehenduntur in lege civili, ad talionem tamen non debet ſe aliquatenus obligare, *d. c. tua §. alioquin. de procurat.* & ſervare debet præfinita tempora accuſationi criminali, quibus de curſis non auditur, *gloſſ. fin. & Hoſt. in d. c. tua num. 6. de procur. Bald. in l. abolitionem C. hoc tit.* Quarta eſt quia poteſt Epiſcopus ex † mero 9 officio adulterum & adulteram laicos excommunicare, à qua adultera petens abſolutionem debet prius abjurare adulterium, id eſt, cum juramento renunciare promittendo de non redeundo amplius ad eundem, *c. intelleximus & ibi Pan. num. 1. & 2. hoc tit.* Quinta maritus † non debet ad 10 ulteræ ſubminiſtrare neceſſaria, *Pan. in c. ſi vir. ſub num. 2. hoc tit.* ſi vir ſciens uxorem ſuam deliquiſſe quæ non egerit pœniten-

etiam, ſed permanet in fornicatione, vixerit cum illa, reuseſt & ipſius peccati particeps, *d. c. ſi vir. hoc tit. c. in conjugio & c. ſi quis uxorem* 2. & 3. *quæſt.* 1. *c. apud miſericordem* §. *crimen* 32. *quæſt.* 2. Quod ſi mulier dimiſſa egerit pœnitentiam, & voluerit ad maritum reverti, poteſt maritus ei, etiamſi ſæpius deliquerit, & ſe correxerit, parcere, *c. quod autem & cc. ſeqq.* 32. *quæſt.* 1. & remittere uxori adulterium quoad pœnam fori contentioſi, pœnam fori pœnitentialis non poteſt remittere, *Imol. in c. quemadmodum num.* 8. *de jurejurando.* ſed Eccleſia pro ſæpius peccante non intercedit, *gloſſ. fin. in d. c. ſi vir.* quia indignum eſt eis ab Eccleſia ſubveniri per quas conſtat in Eccleſia ſcandalum generari. *c.* 2. *ne clerici vel monachi c. fin. de immunit. Eccleſ.* Sexta ex decretis
11 Concilii Tridentini Concubinarii, † tam ſoluti quam uxorati cujuſcunque ſtatus, ſi poſtquam ab ordinario etiam ex officio ter ea de re admoniti fuerint, concubinas à ſe non ſe junxerint, excommunicatione ſunt feriendi, à qua non abſolvuntur, donec re ipſa admonitioni factæ paruerint; quod ſi per annum in concubinatu cenſuris neglectis permanſerint contra eos ab ordinario pro qualitate criminis proceditur, mulieres ſive conjugatæ ſive ſolutæ, qua cum adulteriis ſeu Concubinariis publicè vivunt, ſi ter monitæ non paruerint ab ordinario etiam ex officio graviter pro modo culpæ puniantur, & extra oppidum vel diœceſim ſi ordinariis videbitur ejiciuntur, aliis pœnis contra adulteros & concubinarios inflictis in ſuo robore permanentibus, *c. grave ſeſſ.* 24. *de refor. matrim. c. de benedicto* 32. *quæſt.* 9. *Navarr. conſ.* 8. *de offic. ord.* Septima eſt
12 detruſio in † monaſterium ad agendam pœnitentiam in quo tonſa ſumit habitum, ſed non emittit profeſſionem, *c. gaudemus & ibi poſt gloſſ. fin. Can. de converſ. conjug. Auth. ſed hodie C. hoc tit. & ibi gloſſ. in verb. habit. Bald. & DD.* eadem à viro quæ ab uxore debetur caſtimonia, *c. nemo* 32. *quæſt.* 4. & eiſdem rationibus vir ad pœnitentiam redigitur, ſi uxor non velit ei reconciliari, *c. placuit* 32. *quæſt.* 7. *c. ſi quis uxorem* 1. *verſ. ſimiliter* 32. *quæſt.* 1. graviorem, quia gravius uxore adultera delinquit, *c. indignantur & c. ſeq.* 32. *quæſt.* 6. Octava eſt quia ex † rigo- 13
re inducit impedimentum impediens matrimonnium contrahendum, *c. hi verò in fine* 32. *quæſt.* 7. *c. ſi quis veniente & ibi gloſſ. in verb. regula* 31. *quæſt.* 1. Nona eſt calva- 14
tio, † id eſt abſciſſio capillorum & veſtium ante & retro in ignominiam & deciſionem, *c. de benedicto & ibi gloſſ. in verb. & calvatos* 32. *quæſt.* 1. Conjunx conjugem † de 15
adulterio non poteſt impetere, quando ipſe adulterum commiſiſſe convincitur, quia paria delicta mutua compenſatione tolluntur, quando agitur civiliter & ad privatam utilitatem, puta ad ſeparationem thori, amiſſionem dotis, *gloſſ. in ſumma, ubi notat* 7. *caſu in quibus maritus repellitur ab accuſatione adulterij & c.* 1. 32. *quæſt.* 6. *c. pen. & fin. hoc tit. & ibi Can. c. ſignificaſti de divort.* eſt autem exceptio adulterii peremptoria litis finitæ, quæ ante litem conteſtatam poteſt opponi ad impediendum litis ingreſſum, tu ipſe es adulteratus, ergò non es audiendus, vel etiam poſt litem conteſtatam in vim peremptoriæ: *Pan. in c. fin. num.* 9. *& ibi Can. hoc tit.* ſecus ſi ageretur † ad pœnam legalem 16
imponendam, quia tunc non repellitur exceptione lenocinii vel adulterii accuſator, ſed cujuslibet delictum pœna condigna eſt puniendum *l.* 2. §. *ſi publico ff. hoc tit. Pan in c. intelleximus n.* 5. *& 9. h. t. & ibi Can.*

Sacerdos ex confeſſione † mulieris ma- 17
ritatæ aſſerentis ſe cum eo commiſiſſe adulte-

ulterium non potest puniri, quia nihil probat ex eo quod est mulier. *c. forus de verb. signif.* sola, *c. licet de testib.* & particeps criminis, *c.* 1. *de confess. c. veniens de testib.* verum sacerdoti si est infamatus alias quàm ex confessione sola mulieris participis, quæ non est sufficiens ad causandam infamiam, *c.* 1. *inquisitionis* §. *fin. in fine de accus. gloss. penult. in c. significasti, hoc tit. & ibi DD.* indicitur purgatio, quam si præstiterit absolvitur, deficiens verò in ea suspenditur ab officio, *c. significasti h. t.*

18 Stuprans virginem † sive eam seduxerit sive eadem sponte acquieverit, *c.* 1. *& ibi Pan. num.* 2. *hoc tit.* nam semper virgo præsumitur & transfertur onus probandi in stuprantem, *Pan. in c.* 1. *num.* 5. *hoc tit.* & præsumitur seducta insidiis, *l. unic. C. de rapt. virg. gl. fin. in fine c. scienti de reg. jur.* si laicus est tenetur eam ducere in uxorem sine dote, ex propriis bonis alere, ac etiam sibi constituere certam dotem juxta facultatem suam, & dignitatem stupratæ, ut soluto matrimonio aliquo casu dos illa sic constituta redeat ad mulierem, aut lucrifaciat eam propter delictum viri, *c.* 1. *hoc tit.* quod si non vult eam ducere, debet tanto plus dare, quantum oporteat dare propter defloration em, cum virginitas sit secunda dos, præterea corporaliter castigatur, à communione Sacramentorum repellitur, & in monasterium detruditur, à quo non recedit sine licentia, *c.* 2. *& ibi Pan. num.* 2. *hoc tit.* quas pœnas evitat si ducat à se stupratam, cum matrimonia sint libera à pœnis conventualibus, *c. Gemma de respons.* non legalibus, quibus causative quis compellitur ad contrahendum matrimonium, *c.* 1. *& ibi*
19 *Anchar. num.* 4. *& 5. hoc tit.* si clericus † est, tenetur eam dotare, & quia non potest eam ducere fustigatur, & deponitur, *Pan. in c.* 2. *num.* 4. *hoc tit. c. presbyter & c. seq. si qui sunt* 81. *distinct. Pan. in c. at si clerici sub num.* 35. *de jud. Iul. Clar. lib.* 5. *sententia* § *stuprum num.* 3. *dicens esse communem licet Diac. in pract. crimin. aliter sentiat, plures citans Butr. in c. si autem num.* 3. *de cohabit. cleric. & mulier.* est mixti † fori, *c.* 2. *hoc tit.* 20

Incontinens contra naturam, † si clericus 21 est etiam occultus, atque etiam peracta pœnitentia suspensus est ab ordinis executione, & interim celebrans fit irregularis, *Apost. ad pract. Cau. Dias cap.* 86. *vers. illud tamen plures citans.* ac deponitur, & in monasterium detruditur, si laicus excommunicatur, & à cœtu fidelium penitus fit alienus, *c. clerici de excess. prælat.* est mixti fori, *Pan. in d. c. clerici Iul. Clar. pract. crim. lib.* 5. §. *fin. quæst.* 37. *num.* 3. Hodie ex constitutione Pii Quinti edita tertio, Calend. Septembris 1568. Pontificatus anno tertio quicunque presbyteri & alii clerici sæculares & regulares tam dirum nefas exercentes omni privilegio clericali, omnique beneficio, dignitate & officio Ecclesiastico, auctoritate dicti canonis privantur, ita quod per Iudicem Ecclesiasticum degradati potestati statim sæculari tradantur, qui de illis illud idem capiat supplicium, quod in laicos hoc in exitio devolutos legitimis reperitur sanctionibus constitutum, *Quarant. in summa bullarij in verb. sodomia & ibi add. limitat quinque mod. l. cum vir nubit C. de adult. & ibi DD. Garc. de benef. par.* 21. *c.* 10. §. 2. *à num.* 191. *usque ad fin.* nam & laicus sodomita ipso jure perdit dominium bonorum suorum, *Iul. Clar. lib.* 5. *sent.* §. *sodomia per c. cum secundum & ibi gloss. in verb. naturæ, contrarias de hæret. in* 6. & testari non potest, *Bart. in auth. ut non usur. cont. nat. num.* 7. *Franc. Marc. quæst.* 687. *par.* 2. *n.* 5.

Titulus

Titulus XVII.

De raptoribus, incendiariis & violatoribus Ecclesiarum.

SVMMARIA.

1 ECCLESIA *non cognoscit de delictis laicorum etiam in personas Ecclesiasticas aut in Ecclesia commissis, nisi delinquant Ecclesiam collectando, aut aliter ipsius bona rapiendo ratione sacrilegij & ratione turbatæ pacis, raptores, & invasores aliorum locorum, nec non in omnibus casibus in quibus est certa qualitas tribuens jurisdictionem Ecclesiæ contra laicos.*

2 RAPINAM *manifestam & inter non manifestam Ecclesia distinguit & illam gravius castigat attentis facilitate & difficultate raptoris in satisfaciendo hanc mitius.*

3 *Rapina manifestæ Ecclesiarum pœna.*

4 *Rapinæ occultæ sive nec manifestæ Ecclesiarum pœnæ.*

5 *Clericis vel laici Ecclesiæ seu cujusvis beneficij aliorumve piorum locorum bona seu quascunque obventiones usurpantis seu impedientis ne ab eis ad quos pertinent percipiantur pœnæ.*

6 *Arrestantis seu occupare præsumentis depositæ Ecclesiarum pœna.*

7 DOMINUS *agri seu possessionis, nec non Dominus castri comitatus, ac ipsa villa ex rapina facta in agro, possessione, territorio vel villa tenentur civiliter in simplum si sciverunt, potuerunt, & noluerunt rapinam impedire.*

8 SPOLIANTIUM *Christianos naufragium patientes pœna.*

9 INCENDIARII *sunt qui domos alienas, arbores, segetes, incendunt igne appositio.*

10 *Incendiariorum pœna.*

11 *Ecclesiæ incendiariorum pœna.*

12 RAPTUS *in virgine aut honestæ famæ fœmina jure canonico committitur, ubi nullus processit tractatus de nuptiis, sed libidinis causa de loco ad locum conducitur.*

13 *Quando præcessit tractatus de nuptiis & puella pro matrimonio contrahendo fuit abducta, jure canonico non admittitur raptus, quamvis parentes reclamaverint.*

14 *Utroque Iure non dicitur commissus raptus quando non est secuta copula carnalis.*

15 *Raptus pœnæ jure canonico sunt quinque.*

16 *Est mixti fori.*

IN decalogo post machinam sequitur, non furtum facies, ideò subdit de furtis, & præmittit de raptoribus, quia qui vi rapit, fur est improbissimus, *Instit. de vi bon. rapt. in princ. l. si cum exceptione §. qui cum ff. quod met. caus.* & pluribus tenetur actionibus, de quibus Franc. Marc. quæst. 251. par. secunda, de rapina mobilium, & violentia illata rebus immobilibus traditur in instit. Impetr. tit. de vi bon. rapt. & tit. de interd. §. recuperandæ, & quia sæpius fit plagium virginum, ac in rapinis committuntur incendia & violationes Ecclesiarum, ideò de his subjicit in eadem rubrica, Ecclesia regulariter nõ cognoscit de delictis, † laicorum etiam in personas Ecclesiasticas, *c. sunt quædam 23. quæst. 5.* aut in Ecclesia committit, *l. si quis in hoc C. de Episc. & cleric. c. fin. de immunit Eccles. Bart. in l. si cui §. fin. ff. de accus.* nisi delinquant Ecclesiam collectando, vel aliter ipsius bona rapiendo, de quibus Ecclesia cognoscit, & punit laicos ratione sacrilegii, quod ex mixti fori, *Pan. in c. cum sit generale num. 1. & 16. & num. 27. de for. compet. Iul. Clar. lib. 5. pract. crimin. §. fin. quæst.* 1

qu. 37. n. 6. & ratione turbatæ pacis, raptores, prædones, & invasores aliorum locorum, *Panorm. in d. c. cum sit generale sub num.* 29. nec non in omnibus casibus ubi certa qualitas est tribuens jurisdictionem Ecclesiæ contra laicos, ut injuriæ, violentiæ, molestiæ, oppressionis, fraudis, vel minus legitimi contractus, notorii delicti, vel ubi reperitur Iudicem Ecclesiasticum posse excommunicare, *latè Pan. in c. cum sit generale à num. 6. usque ad fin. de for. compet. ubi magistraliter docet quando contra laicos malefactores accumulatur forum Ecclesiasticum & ibi Felin. & Can. commun Lap. alleg. 65. Bald. in auth. clericus quoque num. 4 6. & 7. C. de Episc. & cler.* etiamsi dubia sit rapina vel oppressio quælibet. *Host. in d. c. cum sit generale sub num. 1. in fin. Mynsi. obs. 9. & seq. cent. 2.* Iure civili rapina etiam rei minimè punitur pœna quadrupli, in quo inest simplum, sive comprehendatur raptor in ipso delicto, sive non, *Inst. de vi bon. rapt. in princ.* Ius ca-
2 nonicum distinguit † inter manifestam rapinam & non manifestam, & illam gravius castigat attentis facilitate & difficultate raptoris in satisfaciendo, hanc mitius, *c. super eo juncto c. in litteris hoc tit. Panorm. in d. c. super. num.* 4. Quicunque ex iis, qui violenter surrexerint in rapinam sive Ecclesia-
3 rum violationes, manifeste † fuerit deprehensus, est ipso jure excommunicatus, *c. omnes 1. 17. quæst. 4. c. Canonica 11. quæst. 3. & utrobique gloss. C. conquesti de sent. excomm. & ibi not.* ac etiam excommunicatus, vel denunciatur excommunicatus ab illo Episcopo, in cujus diœcesi rapinam commisit, appositio præcepto, ne antea de illa parochia exeat, quam dignè, quæ perpetravit, emendaverit, dictamque excommunicationem significat proprio ejus Episcopo, ne eum recipiat antequam illuc redeat, ubi rapinam fecerit, & omnia plenè emendet, *c. primo hoc tit.* quia ratione delicti factus est de judiciali foro illius Episcopi ubi rapinam fecit, & ibi potest conveniri & puniri, *c. 1. 3. qua. 6. c. placuit secundo 6. q. 3. c. postulasti c. fi. de for. cõpet. Auth. qua in provincia C. ubi de crim. agi oport. Pan. in c. 1. nu. 6.* non pœnitentiali, quia confiteri debet proprio Episcopo, non Episcopo loci ubi deliquit, *in c. 1. 16. quæst. 1. & ibi gloss. in verb. spoliat. & Can. Pan. in 1. c. num. 4. & 5. hoc tit.* ante denunciationem excommunicationis, post factam excommunicationis denunciationem sive publicationem, absolutio reservatur summo Pontifici, *c. conquesti & ibi gloss. fin. & Can. de sent. excom.* si in rapina moriatur, denegatur ei cœmiteriũ, & sepultura Ecclesiastica, quia in peccato mortali decessit, nec pœnituit, *c. pro obeuntibus & ibi gloss. fin. 13. quæst. 2. c. placuit 23. quæst. 5. c. quicunque clericus 23. quæst. 8.* si verò ex rapina incolumis evasit, nisi prius ablata restituerit si poterit, vel emendandi plenam securitatem fecerit, penitus pœnitentiæ beneficium ei vivo, *c. secundo in princ. hoc tit.* & cœmeterium mortuo denegatur, *c. pro obeuntibus & ibi gloss. 13. quæst. secunda c. placuit 23. quæst. quinta, Panorm. in c. 2. in fine hoc tit.* quod si in vita, obstinata mente, noluit satisfacere, cum multoties potuit, aut in morte non potest satisfacere, aut cavere & contrito pœnitentiæ quantitas non venit imponenda, sed innotescenda, *c. primo 26. qu. 7. Panorm. in c. cum in litteris in fine h. t.* quia ex quo non potest pœnitentiã in hac vita peragere, peragat eam in purgatorio, *c. qualis 25. distinct. c. quid ergo 23. quæst. 5.* eique absolutio à quolibet propter extremam necessitatem impartitur, *c. fin. 26. quæst. 6.* ac viaticum & cœmiterium non negantur, verum denegatur ei so-

lemnis reconciliatio in foro fori in opprobrium hæredum, *Io. And. in d. c. in verb. videtur hoc tit.* & clerici ejus sepulturæ interesse non debent, nec ejus eleemosynam accipere: *c. 2. §. qui autem & ibi Panorm. in fine hoc tit. Anchar. num. 5. & Can.* aut in articulo mortis constitutus satisfecit, aut satisfacere promisit si convaleſceret, & ante satisfactionem moritur, absolvitur ac in cœmeterio comitantibus clericis sepelitur, *c. secundo §. si vero hoc tit. & ibi Panorm. in fine* aut de ejus facultatibus dubitatur, & pœnitentia, viaticum, cœmeterium non denegantur, sed clericorum præsentia & solemnis reconciliatio ad hæredum verecundiam, *Io. And. in d. c. 2. in fin. hoc tit. & ibi Anchar. num. 7.* qui compelluntur per Episcopum, ut juxta facultates defuncti condignè satisfaciant, *in c. litteris hoc tit. faciunt not. per Pan. in c. cum sit generale sub num. 22. de for. compet.* nam jure canonico hæredes non solum ex contractu, sed etiam ex delicto defuncti tenentur in solidum, etiamsi ex delicto nihil ad eos pervenerit, aut lis cum defuncto non fuerit contestata, juxta juxta vires hæreditarias & non ultra eas, *Pan. in d. c. in litteris nu. 3. & 4. hoc tit. Episc. qui filios & ibi gloss. mag. in verb. ad hæredibus & Can. 12. quæst. 2. c. si Episc. & ibi gloss. fin. & Can. 6. qu. 16. Capr. concluſ. 67. Gail. obſerv. 20. num. 21. & 22. de pac. publ. lib. 1.* præsertim quando defunctus contritus deceſſit, quia tunc videtur tacitè mandasse restitutionem fieri, *Pan. poſt gloss. in c. à nobis 2. num. 13. de sent. excomm. Pan. latè in c. fin. num. 5. de sepult. qui videatur.* ut sic à peccato valeat liberari. *c. in litteris in fin. hoc tit.* Si qui præsbyterorum vel clericorum contra præscripta in ta vel in morte pœnitentias dare, aut sepulturæ interesse, vel eorum eleemosynas accipere attentaverint, sive hujusmodi rapinæ particeps inventi fuerint, per sententiam ordinis sui damnum irrecuperabiliter patiuntur, & Ecclesiastico beneficio spoliantur, *d. c. 2. fin. hoc tit.* ac solus Summus Pontifex dispensat sive restituit eos, non autem Episcopus: *Io. And. in c. 2. in verb. irrecuperabiliter hoc tit.* Propter rapinam † occultam raptor incurrit etiam excommunicationem ipso jure, c. *canonica 11. quæst. 3. c. in litteris, hoc tit. & ibi gloss. in ver. anathematis.* verum non denegatur ei in extremis constituto pœnitentia, absoluio, & mortuo præsentia clericorum & Ecclesiastica sepultura, *Panorm. in d. c. 2. num. 4. hoc tit. & ibi Can. per c. in litteris hoc tit.* ratio diversitatis est, quia delicta notoria propter exemplum gravius puniuntur. *l. aut facta ff. de pœnis.* Clericus vel laicus † Ecclesiæ seu cujusvis beneficii, montium pietatis, aliorumque piorum locorum jurisdictionis, bona, jura, fructus, seu quacunque obventiones per se vel alios, vi seu incusso timore, vel quocunque quæsito colore usurpans, & in proprios usus convertens, seu impediens ne ab iis ad quos pertinent percipiantur, anathemati tamdiu subjacet, quamdiu jurisdictiones, bona, fructus & redditus quos occupaverit, vel ad eum quomodocunque pervenerint; Ecclesiæ ejusque administratori restituerit, ac deinde absolutionem à Romano Pontifice obtinuerit. Quod si Ecclesiæ patronus fuerit, ultra præfatas pœnas eo ipso privatus existit, clericus si usurpationi consentiens fuerit, eisdem pœnis subjacet, nec non quibuscunque beneficii privatus est, & ad quæcunque alia inhabilis, & ab executione suo-

Digitized by Google

ſuorum ordinum, etiam poſt integram ſatisfactionem & abſolutionem arbitrio ordinarii eſt ſuſpendendus, *c. ſi quem clericorum ſeſſ. 22. dictum eſt ſupra tit. de rebus Eccleſ. alien. vel non.* Arreſtans † ſeu occupare præſumens depoſita Eccleſiarum ſeu Eccleſiaſticarum perſonarum apud ædes ſacras, & ea ſcienter recipiens, eſt ipſo jure excommunicatus, & univerſitas in his culpabilis interdicto ſubjacet, c. *clericis §. 1. de immun. Eccleſ. in 6.* 6

7 Dominus agri † ſeu poſſeſſionis, *l. ne quid ibi inter fines agri & infra à Domino quoque poſſeſſionis ff. de incend. ruin. nauf. ratè non expug.* nec non dominus caſtri, comitatus, ac ipſa villa ſive univerſitas villæ, *Bart. in d. l. ne quid num. 2. & ſeq. ff. de incend. ruin. nauf. Pan. in c. 1. nu. 8. & 9. enumerat caſus in quib. in delictis quis teneatur ex ſolo conſenſu de reſtit. ſpoliat.* ex rapina facta in agro, poſſeſſione, territorio, vel villa tenentur civiliter in ſimplum tantum, ſi ſciverunt & potuerunt, & noluerunt rapinam impedire, *l. 1. in princ. verſ. is autem accipitur ff. ſi fam. furt. feciſ. dicat. l. 3. & 4. ff. de noxal. act. Gail. obſ. 64. lib. 2. Mynſ. obſ. 70. & 71. cent. 5.* ſi villa non eſt ſolvendo, imponitur collecta hominibus villæ, *l. 4. §. actor ff. de re jud. & ibi Bart. & DD.* Illi quoque qui Chri- 8
ſtiano naufragium † patientes damnata cupiditate ſpoliant rebus ſuis, niſi oblata reddiderint, poſt admonitionem, vel poſtquam in mora fuerint, cum poſſunt reſtituere & non reſtituunt, ipſo facto excommunicationi ſubjacent, c. *excommunicationem hoc tit. & ibi Pan.* habent enim Eccleſia in laicos publicè delinquentes juriſdictionem, *Pan. in c. cum ſit generale num. 30. de for. compet. & ibi DD.* uti dictum eſt.

9 Incendiarii † ſunt qui domos alienas, arbores, ſegetes incendunt igne appoſito ex odio vel vindicta, c. *peßimam 23. quæſt. 8. cum devotißimam 12. quæſt. 2.* qui, ac mandantes, eisque auxilium aut conſilium ſcienter tribuentes excommunicandi, † 10
carent ſepultura Eccleſiaſtica, nec abſolvuntur niſi prius damno, cui intulerint, reſarcito, & jurent ſe alterius ignem non appoſituros; pœnitentia eis danda eſt, ut Hieroſolymis aut in Hiſpania per annum integrum permaneant, in ſervitio Dei, *d. c. peßimam 23. quæſt. 8.* poſſunt abſolvi ab Epiſcopo ante pubicationem excommunicationis, poſt cujus publicationem ſive denunciationem abſolutio reſervatur Papæ, *gloſſ. in c. cum devotiſſimam 12. quæſt. 2. in verſ. ſi incendium Pan. in c. tua num. 2. de ſent. excom.* Incendiarii Ec-
cleſiæ † ſunt ipſo jure excommunicati, c. 11
in litteris hoc tit. & ibi gloſſ. in verb. anathematis & Can. gloſſ. in d. c. cum devotißimam in verb. ſi vero incendium in fine 12. quæſt. 2. & ante denunciationem ipſius excommunicationis poſſunt abſolvi ab Epiſcopo loci, poſt factam denunciationem, abſolutio reſervatur ſummo Pontifici, *Pan. in c. tua nos n. 2. de ſent. excom.*

Raptus à fornicatione, ſtupro, adulterio, inceſtu differt, *c. lex illa 36. quæſt. 1.* Raptus in virgine † aut honeſtæ vitæ fœmi- 12
na jure Canonico committitur, ubi nihil ante de nuptiis actum eſt, vel ubi nullus præceſſit tractatus de nuptiis, ſed libidinis & abducendi cauſa de loco ad locum conducitur, *Clar. in pract. crimin. §. raptus numer. 10.* ſive puellæ ſolummodo, ſive parentibus tantum, ſive utriſque vis illata conſtiterit, c. *lex illa & c. ſeq. 36 quæſt. 1. c. cum cauſa 1. reſp. hoc tit.* Idem videtur ubi parentes ignorabant, vel fortè non erant ſuperſtites, nam mulier non poteſt ſe ra-

Digitized by Google

ptui, aut membra ſua exponere, *l. liber homo 1. ff. ad leg. Aquil. c. ſignificavit & ibi not. de corp. vitiat.* ſemperque præſumitur decepta, & conſenſus eius præſumitur extortus, *l. unica C. de rapt. virg gloſſ. fin. in fine in c. ſcienti de reg. jur. in 6.* & ubi caſtitas periclitatur, eſt licitum propria manu perire, *c. non eſt noſtrum 23. quæſt. 5.* Quando præceſſit tra-
13 ctatus † de nuptiis, & puella pro contrahendo matrimonio fuit abducta, tunc jure Canonico non admittitur raptus, quamvis parentes reclamaverint, *c. cum cauſa 2. reſp. hoc tit. & ibi Pan. num. 4 & can.* Iure civili ſit raptus, quoties invitiis iis, in quorum poteſtate eſt abducitur, *l. 1. C. de rapt. virg.* etiamſi pater precibus exoratus injuriam remiſerit, tamen extraneus ſine quinquennii præſcriptione, reum poſtulare poterit, cum raptus crimen adulterium excedat, *l. qui cœtu §. qui vacantem ff. ad leg. Iul. de vi public.* ratio diverſitatis eſt quia jus Canonicum conſiderat libertatem matrimonii, & puella non poterat liberè contrahere in domo parentum & eis pœnitentibus, *d. c. cum cauſa hoc tit.* Ius civile conſiderat delictum raptoris & deceptionem mulierum, *l. 1. C. de rapt. virgin.* In matrimonio autem & acceſſoriis ſtamus juri Canonico, *c. pen. & fin. de ſec. nupt.*
14 præterea utroque † jure non dicitur commiſſus raptus, quando non eſt ſecuta copula carnalis, *l. 3. §. præterea ff. ad leg. Iul. de vi publ. c. cum cauſa ibi quam cognoverit hoc tit. Io. de Anan. in d. c. cum cauſa in fi. hoc tit. per l. 1. in princ. ibi cum virginitas & caſtitas corrupta reſtitui non poſſint C. de rapt. virg. & ibi Angel. & DD. Ferret. conſil. 63. lib. 1. Clar. in §.*
15 *rapt. num. 4. atteſtant. de commun.* Pœnæ † Canonicæ raptus ſunt plures. 1. Eſt quod raptor, ac omnes illi conſilium, auxilium & favorem præbentes ſunt ipſo jure excommunicati, perpetuo infames, omnium dignitatum incapaces, & ſi clerici fuerint de proprio gradu decidunt, 2. Raptor raptam tenetur dotare, ſive eam ducat, ſive non, *c. decernit verſ & nihilominus & verſ. fin. ſeſſ. 24. de refor. matrim. 3.* Inter raptorem & raptam quamdiu ipſa in poteſtate raptoris manſerit, nullum conſiſtit matrimonium, quod ſi rapta à raptore ſeparata & in loco tuto ac libero conſtituta illum in virum habere conſenſerit, eam raptor in uxorem habere poteſt, *c. decernit in princ ſeſſ. 24. de refor. matrim. c. fin. hoc tit.* & per huiuſmodi matrimonium raptor evitat pœnas à lege propter raptum impoſitas, *Ioan. de Anan. in utramq; partem diſputans in c. cum cauſa numer. 5. hoc tit. & ibi Pan. n. 4. Salicet. in d. l. unica num. 12. de rapt. virg. Clar. in d. §. raptus num. 8. atteſtans ita judicatum in ſenatu Mediolanen.* ſecundum antiquos Canones & ſecundum leges raptor non poterat contrahere cum rapta, *c. de puellis c. ſi autem c. placuit 36. quæſt. 2. l. unica §. fin autem C. de rapt. virgin.* hinc inolevit ſtilus quod in diſpenſationibus ſuper conſanguinitate & affinitate addatur clauſula, dummodo mulier rapta non fuerit. *reg. Cancell. 48. de diſpenſ. in grad. conſang. concordat lex unica C. de rapt. virg. ſeu vid. Ferret. conſ. 65. ſub n. 3.* 4. Pœna eſt quod raptori imponitur publica pœnitentia, qua peracta poteſt contrahere cum rapta, & ea mortua propter enormitatem criminis ſuperſtes iterare matrimonium non præſumat, niſi Epiſcopus aliquam conceſſerit indulgentiam, ut graviorem poſſit amovere offenſam, *c. ſi autem in fin. princ. 36. quæſt. 2. ſecundum ultimam caſus poſitionem*, raptæ non imponitur publica pœnitentia, quia non ita conſtat an rapinæ conſenſerit *gloſſ. in d. c. ſi autem in ver. public.* 5. Tollit exceptionem declinatoriam fori & beneficium appellationis, *l. unica in fin. princ. C. de rapt. virg.* Franc. Marc. quæſt.

2. par.

2. par. 1. & poſt eum Bern. Chou. in tit. Conc. Later. de public. concubin. in rubric. de ſtup. in fine, dicit crimen raptus quando agitur inter laicos eſſe civile, quodque cognitio ſpectat ad Iudicem ſæcularem, etiam quando puella ob raptum petit ſibi conſtitui dotem, *Franc. Marc. queſt. 6. p. 1.* ego dicerem eſſe mixti † fori, quia reperitur à Canonibus fulminata contra raptores excommunicatio uti dictum eſt, ac ſpecialis impoſita pœna etiam ſæcularibus, *Pan. in c. cum ſit generale n. 6. & ſeq. & in fin. de for. comp. & ibi Can. communiter.* 16

Titulus XVIII.

De furtis.

SVMMARIA.

1 FVRVM *pœna jure Canonico.*

2 FVRANS *ex maxima neceſſitate famis, vel nuditatis nullum incurrit peccatum in foro contentioſo aut in foro animæ.*

3 *Si neceſſitas non eſt multum urgens, levem pœnam incurrit.*

4 FVRTI *conſcius querenti Domino & ad eius inſtantiam non tenetur indicare furem ſed furtum.*

5 *Iudex ex implorato officio vel dum procedit per inquiſitionem generalem poteſt compellere aliquem ad indicandum furem.*

6 FVR *jure civili pro furto non punitur pœna mortis quam regulam Cepell. limitat octo modis.*

7 *Et iſtis caſibus quibus imponitur pœna furcæ non efficitur crimen publicum.*

8 FVRTI *actio non datur malæ fidei poſſeſſori ne ex improbitate ſua conſequatur actionem.*

DE furtis tractatur in inſtit. Imper. lib. 4. tit. 1. Iure Canonico † furibus & latronibus, ſi in furando vel deprædando occiduntur, oratio & eccleſiaſtica ſepultura denegantur, quia conſtat eos in mortali peccato deceſſiſſe; *c. placuit 23. queſt. 5. in fin. c. fures hoc tit.* ſi comprehenſi aut vulnerati confeſſi fuerint, communio & ſepultura eis non negatur: *d. c. fures h. t. c. pœnitentes in fi. 50. diſt. c. quæſtum eſt & c. ſeq. 13. q. 2.* Furans † ex maxima neceſſitate famis vel nuditatis 2
nullum incurrit peccatum in foro contentioſo aut in foro animæ, nec aliquam tenetur agere pœnitentiam, quia tempore neceſſitatis omnia ſunt communicanda, *c. ſi quis hoc tit l 2. §. cum in eadem in fin ff. ad leg. Rhod. de iact. c. diſcipulos & c. ſeq. de conſecrat. diſt. 5. & ibi gl. in verb. fame c. ſicut §. 1. & §. ſeq. 47. diſt.* nec tenetur illud reſtituere cum poteſt, quod talis ſubtractio permittitur tempore neceſſitatis, *c. ſacrorum & c. ſeq. 12. quæſt. 2.* ſi neceſſitas † non eſt multum ur- 3
gens, levem pœnam incurrit; *c. exigunt in fine 1. quæſt. 7. Pan. in c. ſi quis n. 5. & 6. hoc tit.* ſecus eſt in aliis malis, quæ tempore neceſſitatis non definunt eſſe mala, ut adulterari, peierare, idololatrare quæ prætextu paupertatis non ſunt committenda, & habet locum regula, potius omnia mala pati, quàm peccato conſentire, *c. ſicut 32. quæſt. 4. & ibi gloſſ. in ver. famel. palam §. non eſt ignoſcendum ff. de rit. nupt. c. quoniam & ibi gloſſ. in ver. paupertatis & Pan. n. 5. de fim. c. itane 32. quæſt. 5.* Conſcius furti † querenti Do- 4
mino & ad eius inſtantiam non tenetur indicare furem, ſed furtum, alias teneretur reus furti, *c. qui cum fure hoc tit. & ibi Pan. n. 5. poſt Hoſt. Bart. in l. civile C. de furt. Franc. Marc. queſt. 647. n. 3. par. 2. l. qui vas §. qui furem ff. h. t.* verum eſt quod ad inſtantiam

partis quis teneatur teſtimonium dicere contra furem, *l. nullum C. de teſtib. Franc. Marc. quæſt.* 561. *num.* 4. *par.* 2. ſed aliud eſt perhibere teſtimonium, aliud eſt indicare ſine teſtimonio, nam cum quis teſtificatur, jam fur eſt detectus per accuſationem, ſed Ju-
5 dex † ex implorato officio, vel dum procedit per inquiſitionem generalem poteſt aliquem compellere ad indicandum furem, *l. congruit ff. de off. præſid. Bart. in d. l. civile C. de furt. & ibi DD. Anchar. in d. c. qui cum fure n.* 3. *hoc tit.* quia Iudices tenentur omnibus modis purgare provinciam malis hominibus: *l.* 3. *ff. de off. præſid.* ex quibus juſtificatur ſententia Epiſcoporum, qui quotidie ſubditos ſuos conſcios furti admonent, ut debeant revelare & non revelantes excommunicant. *Pan. in d. c. qui cum fure num.* 2. *h. t. text. in c. dilectus & ibi Pan. nu.*
6 1. *de exceſſ. prælat.* Iure civili † fur pro furto regulariter non punitur pœna mortis, *Authen. ſed nove jure C. de ſerv. fugit. Iul. clar. in §. furtum num.* 7. *Iaſ. in l cum ſervus num.* 5. *&* 6. *ff. de cond. cauſ. dat. cauſ. non ſecut. Iaſ. in §. ex maleficiis Inſtit. de act.* quam regulam Cepell. limitat octo modis in d. authen. ſed novo jure n. 87. & ſeqq. & DD. communiter Iul. clar. in §. furtum n. 8. & ſeq. latè Covar. var. reſol. li. 2. c. 9. n. 7. & 8. plures citans Franc. Marc. quæſt. 6. n. 4. par. 2. & iſtis caſibus quibus imponitur pœna furcæ,
7 non efficitur † crimen publicum, ut quilibet de populo admittatur ad accuſandum ſed remanet privatum, *Iaſ. in l. cum ſervus nu.*
8 4. *ff. de cond. cauſ. dat.* non datur male † fidei poſſeſſori actio furti ne ex improbitate ſua conſequatur actionem, *l. itaq; fullo in princ. verſ. ſed furti actio & l. quire §. ſi quis furi ff. de furt. l. cum par. §. fin. & ibi gloſſ. ff. de reg. jur.*

Titulus XIX.

De uſuris.

SVMMARIA.

1 *VSVRA eſt quicquid ſorti mutuale accedit, ipſius rei uſus gratia, ex pacto vel intentione precedente.*

2 *Ex parte accipientis ad uſuram non eſt vis quid detur ratione lucri dummodo pecunia ſit eſtimabile.*

3 *Ex parte dantis ad uſuram non cadit niſi in mutuo viro vel palliato & in rebus in quibus conſiſtit mutuum.*

4 *Contractus in quo loco, alicui, pecunias ut teneat in banco ad pompam non eſt uſurarius.*

5 *Cenſus ſine annui redditus emptio non eſt contractus uſurarius.*

6 *Cenſus ſive annus redditus quomodo hodie conſtituatur ex conſtitutione Pii V.*

7 *Contractus in quo unus contrahentium dat certam pecuniam numeratam ut alio tempore certe ſibi grani, vini, vel olei menſura ab altero reddantur, ex ſua forma non cenſetur uſurarius.*

8 *Qui pannos, granum vel alias merces vendit ut amplius quã tunc valeant in certo tempore recipiat, ſi ea tempore contractus non erat venditurus, uſuram non committit.*

9 *VSVRA mentalis eſt prohibita & obligat ad reſtitutionem.*

10 *VSVRA dicitur quaſi raptus uſus utroque teſtamento prohibetur.*

11 *Dominium rerum ſolutarum pro uſuris quæ conſiſtunt in pondere, numero & menſura transfertur in uſurariũ quando ſunt conſumptæ vel permixtæ ſed competit repetitio.*

12 *Quod*

Digitized by Google

12 *Quod ſi res mobiles quæ ſervando ſervari poſſunt vel res immobiles pro uſuris ſolutæ ſint earum dominium non transfertur in uſurarium.*

13 VSVRARIVS *an teneatur ad reſtitutionem omnium quæ fuit lucratus de pecunia numerata an vero tantum ad reſtitutionem uſurarum.*

14 ANTICHRISIS *non eſt prohibita.*

15 VSVRÆ *triplices ſunt, aliæ ſunt merè lucrativæ, quæ jure divino ac etiam omni jure etiam noviſſimo civili prohibitæ.*

16 *Sors principalis propter ſtipulationem uſurarum non amittitur.*

17 *Quædam ſunt uſuræ reſtaurativæ damni, & iſtæ omni jure etiam divino ſunt permiſſæ.*

18 *Quædam ſunt alicuius commodi percipitivæ compenſativæ, quæ omni jure ſunt permiſſæ.*

19 CAMBIA *ſunt licitæ utilia & neceſſaria.*

20 *Triplicia ſunt realia.*

21 *Per literas.*

22 *Sicca.*

23 CAMBIA *& recambia ut debeantur mercatori propter retardatã ſolutionem quatuor requiruntur.*

24 ASSECVRATIO *eſt quando quidam ſuſcepit periculum mercium cuiuſdam navis navigaturæ, verbi gratia ex portu Romano in Hollandiam & ſi quidem ipſe nauta qui res tranſvehendas conduxit, ſuſcepit in ſe periculum rerum quæ portantur recepta certa mercede, pro centenario poteſt agi contra ipſum actione oneris averti.*

25 *Si vero tertius ſuſcepit periculum maius, eſt quidem contractus emptionis, vel venditionis aut ſaltem ei maximè accedit, nam in aſſecuratione æſtimantur merces quantum pretium poſtea ſolvitur.*

26 *Imo tale pactum licitum eſt inter dantem & recipientem pecunias ultra mare vehendas quando dans in ſe ſuſcipit periculum pecuniarum perierint.*

27 SOCIETATES *officiorum quomodo contrahuntur.*

28 VSVRARIVS *contractus quomodo probetur.*

29 SVPERFVTATIO, *anatiſmus, & fœnoris renovatio eſt prohibita etiam jure civili.*

30 VSVRARVM *in cauſa quis ſit judex competens.*

31 VSVRARIORVM *multiplices ſunt pœnæ, clericus ſuſpenditur ab officio & beneficio ac ab obtento repellitur & obtinendo beneficio, laicus per Iudicem eccleſiaſticum excommunicatur & eſt infamis.*

32 2. *Edunt libros rationum ſuarum.*

33 3. *Super computatione fructuum in ſortem aut repetitionem ſolutarum à fœnuſurarum nullatenus uſurarius auditur niſi priùs reſtituat uſuras quas extorſit ipſe à reo ac etiam ab alio nomine proprio vel ille cuius eſt hæres vel etiam alieno nomine & principalis non eſt ſolvendo.*

34 4. *Res ex uſuris empta eſt infecta & in ſubſidium pro illarum reſtitutione venditur.*

35 5. *Qui non habet in facultatibus, unde uſuras valeat reſtituere ſi ad pinguiorem fortunam pervenerit, tenetur, ut prius in ſolidum.*

36 6. *Officiales communitatum ſtatuentes ſuper uſuris ſolvendis non repetendis, non reſtituendis, vel judicantes ſecundum illa aut non delentes ſi poſſunt ſunt excommunicati.*

37 7. *Recipientes in terris ſuis alienigenas volentes fœnus publicè exercere puniuntur pœnis hic ſpecificatis.*

38 8. *Vſurarii manifeſti non admittuntur ad communionẽ altaris, oblationes, aut Chriſtianã ſepulturã, niſi aut reſtituerint, aut idonèè caverint de uſuris reſtituendis.*

39 Teſta-

Digitized by Google

39 *Teſtamenta manifeſtorum uſuriorum etiamſi deſierint uſuras exercere, exceptis Iudæis uſurariis aliter quam præmiſſa ſatisfactione aut idonea cautione, ſunt irrita ipſo jure, idem juris eſt in codicillis & qualibet alia ultima voluntate.*

40 9. *Manifeſtus uſurarius in cauſa reſtitutionis uſurarum non appellat, nec eius filii aut hæredes extranei.*

41 *Manifeſtus uſurarius quis dicatur. Vſurarius poteſt declarari poſt mortem etiam quoad annullationem teſtamenti & exhumationem.*

42 10. *Dominium rerum quas creditor extorquet à debitore ex cauſa uſurarum, non tranſit in ipſum uſurarium.*

VSVRAM exercens rapinam facit & furtum, *c. ſi quis & c. ſeq. 14. quæſt. 4.* & inſtar furis & raptoris tenetur ad reſtitutionem, *c. cum tu hoc tit.* ideo ſubjicit de uſuris.

1 Vſura eſt † quicquid ſorti mutuatæ accedit ipſius rei uſus gratia, *c. ſi fenerarerit & c. ſeq. & c. uſura 13. quæſt. 3.* ex pacto vel intentione præcedente, *c. conſuluit hoc tit. Bald. in rubr. Cod. huius tit. nu. 10.* dicitur quidquid,

2 nam ex parte accipientis † ad uſuram non eſt vis quid detur ratione lucri, ſive conſiſtat in dando ſive in faciendo, dummodo pecunia ſit æſtimabile & ultra ſortem exigatur, *c. putant & c. plerique 13. quæſt. 3. l. rogaſti & ibi gloſſ. in verb. condici non poſſe & DD. ff. ſi cert.*

3 *pet.* dicitur mutuata, quia uſura ex parte † dantis ad uſuram non cadit niſi in mutuo vero vel palliato, *gloſſ. magna in ſumma 13. quæſt. 3. & ibi Can. c. conſuluit hoc tit. gloſſ. in c. conqueſtus in ver. de feudo & Can. hoc tit. Rot. diverſ. deciſ. 197. n. 3. par. 2.* & in rebus in quibus conſiſtit mutuum, quia in iſtis transfertur dominium, & uſus rei non eſt ſeparatus à conſumptione rei, & ideo pro uſu rei mutuatæ nihil exigi poteſt, *gloſſ. mag. in ſumm. 13. quæſt. 3. l. 2. §. mutui datio ff. ſi cert. pet. Pan. in rubrica huius tit. n. 2. Bald. in rubric. C. huius tit. n. 11.* unde contractus, † in quo loco ti- 4
bi pecunias, non ut expendas, ſed ut ad pompam teneas in banco, ſub certa parte lucri, non eſt uſurarius, quia tunc uſus ſeparatus eſt à pecuniæ dominio, & non eſt mutuum, ſed locati, *l. ſed mihi §. fin. & l. ſeq. ff. commod. gloſſ. in c. conqueſtus in verb. de feudo in fine verſ. item ubi pecunia datur ad pompam hoc tit. Pan. in rubr. huius tit. n. 3.* Præterea licitum erat jure Canonico veteri, dare alicui centum, † ut ipſe ſingulis annis in perpe- 5
tuum, ſeu ad vitam ſuam ſeu hæredem, det tibi certum & annuum redditum, ſive iſte redditus annuus conſtituatur ex redditibus alicuius fundi, *late Franc. Marc. queſt. 21. par. 2.* aut oppidorum, terrarum, aliorum ve bonorum in contractu expreſſorum, & pro ipſius annui cenſus exolutione perpetuo obligatorum, cum pacto (quandocunque vellet libere, ſine alicuius requiſitione contradictione vel aſſenſu in toto vel in parte cenſum extingue) revenditionis pro eodem pretio, ad quam venditor invitus nequaquã aſtringi deberet; *extravag. 1. & 2. de empt. inter communes Gail. obſ. 7. & 3. ſeqq. lib. 2.* ſive etiam conſtituatur ex laboribus liberæ perſonæ, vel ſervi, quia in veritate non intervenit mutuum; & ſicut quis libere poteſt emere annuum redditum jam conſtitutum ab antiquo, ita licitum eſt, ſive in perpetuum, ſive ad certum tempus, vel ſine tempore, *Hoſt. in c. in civitate n. 7. h. t. Fab. in l. unica in fi. n. 1. C. de pact. pign. Iaſ. conſ. 153. vol. 4. Petr. Foller. de contract. cenſ. §. ut vides n. 14. Tiraq. de retract. convent. §. 1. gl. 2. nu. 69. & ſeqq. uſque ad fin.* de novo conſtitutum emere, *Pan. in c. in civitate n. 7. & 8. h. t. & ibi 10. And. n. 2. & Can. Bald. in l. ſi pater 2. C. de*

inoff.

inoff. teſtam. in fin. l. ſi ea paſſione & ibi Bact. & DD. C. hoc, C. tit. latè Covar. var. reſol. lib. 3. c. 7. n. 5. & ſeqq. & c. 8. n. 7. & 8. Ex con-
6 ſtitutione gl. mem. Pii V. † cenſus ſive annuus redditus conſtitui nullo modo poteſt pro ſe, aut perſona nominanda, *Rot. Farin. dec. 106. par. 2. l. ſecundum C. de contumet commit. ſtipul. & ibi DD. Alex. conſ. 232. n. 3. vol. 6. Greg. 15. dec. 157. & ibi annot.* niſi in re immobili, aut quæ pro immobili habeatur, de ſui natura fructifera, quæ nominatim certis finibus, *Rot. Farin. dec. 502. n. 8. & ſeqq. l. fin. & ibi gl. in ver. manifeſtum eſſet Bart. Salicet. & DD. C. de reb. cred.* deſignata ſit, *Rot. Farin. dec. 353. & dec. 502 p. 1. Bart. in l. demonſtratio falta n. 14. verſ. 7. quæro ff. de cond. & demonſtr. l. forma ff. de cenſib. Greg. 15. dec. 355. & ibi annot.* vel in re cum alio communi, aut ſubjecta fideicommiſſo ſuper qua competit detractio legitimæ & trebellianicæ, aut in quæ fecit melioramenta, *l. qui taberna ff. de contrah. empt. & vend. c. paſtoralis de don. Bald. in l. 1. n. 2. & ibi Paul. de caſtro n. 4. C. qui teſtam. fac. poſſ. Alex. in l. ſi domus §. ſi fundus n. 2. & ſeqq. ff. de leg. 1. l. quod in rerum §. ſi uſumfruct. ff. de leg. 1. l. uxor pativi C. de legat. Greg. 15. dec. 225. & ibi an. & dec. 256.* cujus valorem, quoad proprietatem & dominium, ſors, capitale, ſeu pretiũ cenſus, vel fructus cenſuũ, fructus rei non excedant, *Greg. 15. deciſ. 388. n. 1. & ſeqq. & n. 5. Cin. de cenſib. par. 1. c. 3. queſtion. 2. art. 1. n. 8. & 9. l. 1. C. de ann. & tribus & ibi gloſſ. fin. lib. 10. l. obſiſtere C. eod. tit. & lib.* & niſi vere pecunia numeretur, & in actu celebrationis inſtrumenti, non autem prius recipiatur integrum & juſtum pretium; quæ ſunt de ſubſtantia, & eorum neglectus vitiat conſtitutionẽ cenſus, *Rot. Farin. deciſ. 670. par. 1. Zaz. conſ. 12. lib. 1. Card. Seraph. deciſ. 1006. & deciſ. 1418. & deciſ. 1169. c. fin. de cond. appoſ. l. per ſervum §. fin. ff. de uſu & habit. Bald. in c. 1. §. fin. n. 7. per quos fiat inveſtitura Bart. in l. 2. n. 7. C. de jure emphyt. Bart. in l. ſi pater la. 1. in 2. lect. ff. de adopt. &c.* poteſt probari per teſtes, vel inſtrumentum, *Rot. Farin. deciſ. 539. par. 2. atteſtans de uſu Rota l. cum res C. de probat.* In eo non eſt licita pœnitentia, ſed emptor cenſus agit ad implementum, & in defectum implementi ad damna & intereſſe, & loco intereſſe petit ſortem principalem cenſus, non ut pretium, ſed ut intereſſe, *Bart. in l. ſi traditio n. 7. C. de act. empt. Rot. Farin. dec. 77. n. 2. par. 2. Greg. 15. dec. 88.* Re in totum vel pro parte perempta, aut infructuoſa effecta ad ratam petit cenſus, etiam quoad ſortem capitalem, *Rot. Far. deciſ. 175. par. 2. Covar. var. reſol. lib. 3. c. 7. n. 5. Roman. conſ. 417.* niſi fructus illius partis quæ remanſit, ſufficiunt pro ſolutione cenſus, *Greg. 15. dec. 388. in fin. l. ſi uno §. hoc idem ff. locat. l. formæ § illam volantatem ff. de cenſib.* alias non extinguitur, niſi per actualem reſtitutionem ipſius ſortis, *Rot. Farin. deciſ. 56. Pan. 1. l. 1. & 2. C. quand. liceat ab empt. diſced.* præmiſſa ante id per bimeſtre, cui pretium dandum eſt, denũciatione, *Rot. Farin. deci. 492. n. 2. & ſeqq. & deciſ. 535. par. 1.* poſt factam autem hujusmodi denunciationem infra annum tamen, etiam ab invito venditore, pretium cenſus repeti poteſt, & ubi pretium, nec volens intra bimeſtre ſolvit, nec ab invito intra annum exigitur, nihilominus quandocunque cenſus extingui poteſt, prævia tamen ſemper denunciatione, §. *volum d. conſt. Pij V.* non obſtante longiſſimi temporis ac immemorabilis imo centum & plurium annorum præſcriptione. Item plurima pacta reprobantur, quæ vitiantur & non vitiant conſtitutionem cenſus, *Rot. Far. d. deciſ. 670. par. 1. Card. Seraph. d. deciſ. 1418. & deciſ. 1431. Zaz. conſ. 12. lib. 1. Bart. in l. ubi ita donatur in fin.*

Digitized by Google

fin.& per tot. ff. de donat. cauſ. mortis &c. & ibi DD. Bald. in l. 2. ſub n. 5. C. de jur. emph. & ibi DD. Bald. in c. 1. §. fin. 7. per quos fiat inveſt. & c. per eandem conſtitutionem datam 1568. cujus tenor eſt ſervandus, *Navar. in comm. de uſur. à n. 84. uſque ad finem explicat dictam conſtitutionem.* Is cui conſtituitur, habet in re, ex qua cenſus debetur, aliquale dominium, quia res ubi vendenda eſt, dominus cenſus aliis præfertur in venditione voluntaria, & neceſſaria, quæ fit per viam ſubhaſtationis, *Greg. 15. deciſ. 193. per l. ſi ob cauſam C. de evict. l. ſi pignora ff. de evict. Idem deciſ. 425. Card. Seraph. deciſ. 1474. Rot. Far. dec. 620. par. 1.* eiq; denunciari debent conditiones, quibus vendenda ſit, & per mentem debet expectari, *Conſt. Pij V. in princ. verſ. ubi autem Greg. 15. dec. 425. Rot. Far. dec. 620. p. 2. arg. l. fin. §. 1. C. de jur. emph. & c. potuit de loc.* exigit cenſus præteritus à quolibet ſucceſſore ſingulari, *Guido Pap. quæſt. 42. & quæſt. 575.* nec exceptio excuſſionis poteſt ei opponi, quia cenſus eſt onus reale, quod tranſit cum ipſa re, *l. 2. & 3. C. ſine cenſ. vel reliq. & c. l. cum poſſeſſor. §. fin. ff. de cenſib. & c.* Simili ratione contractus in quo unus contrahentium dat certam † pecuniam numeratam, ut alio tempore certæ ſibi grani, vini vel olei menſuræ ab altero reddantur, ex ſua forma uſurarius non cenſetur, quia licet tunc plus valeant, utrum plus vel minus ſolutionis tempore ſint valituræ veriſimiliter dubitatur, c. *fin. §. 1. hoc tit. Bald. in rubric. Cod. hujus tit. num. 12. l. ſi ea lege l. oleo C. h. t.* ſi certum eſt, quod tempore ſolutionis plus valerent, cum nemo præſumatur jactare ſuum, videtur paleatum mutuum, & contractus cenſetur uſurarius, c. *in civitate hoc tit. gloſſ. in c. fin. in verb. dubitatur & ibi Can. hoc tit.* eadem ratione qui pannos, † granum, vinum, oleum, vel alias merces vendit, ut amplius quam tunc valeant in certo tempore recipiat, ſi ea tempore contractus non fuerat venditurus, uſuram non committit, alias ſi tunc fuerat venditurus, & plures recipit propter dilationem ſolutionis in alio termino, videtur ſimulatum mutuũ, ſtocco, ſive ciavantia nuncupatum & committitur uſura, *c. fin. §. fi. h. t. d. c. in civitate h. t. & utrobique Can.* nam jura quæ permittere videntur deceptionem uſq; ad dimidiũ juſti pretii, *l. in cauſa la. 2. §. idem Pomponius ait ff. de in int. reſt. min. & c. cum dilecti c. pen. de empt. & vend. l. 2. C. de reſc. vend.* intelligenda ſunt, quando res & pretiũ ſunt de præſenti, ſecus quando differtur ſolutio pretii, quia tunc id quod eſt ultra verum pretium, videtur conſtitutum propter illam dilationem pretii, *Pan. in c. in civitatem. nu. 6. h. t.* ac quandoque deceptio venit re ipſa: ſed ubi dolus dedit cauſam contractui, vel incidit in contractũ, cõpellitur, tam clericus, quam laicus ad reſtitutionẽ ejus, quod habuit ultra verũ pretium in foro eccleſiaſtico contentioſo, *Pan. in c. in civitate num. 6. hoc tit. & ibi add. Calder. in repetit. c. naviganti num. 17. h. t. Mynſ. obſ. 73. cent. 4. circa fin.* Dicitur ipſius uſus gratia, quia ſi pœnæ, vel intereſſe: vel damnorum loco opponeretur, non eſt uſura, c. *conqueſtus & ibi gloſſ. mag. in verbis de feudo hoc tit & Can. gloſſ. in ſumma 13. qu. 3. §. alteri ſtipulari verſ. pœnam Inſtit. de inutil. ſtipul. §. fin. & ibi gloſſ. in ver. probare Inſt. de verb. obl. Franc. Marc. qua. n. 4 in par. 1. per totam & q. 167. par. 2.* dicitur pactione, quia ſi ſine pactione aut exactione, gratis aliquid detur, non eſt uſura, *Bald. in l. rogaſti me §. ſi tibi ſub nu. 4. & 5. ff. ſi cert. pet. per l. ſi quis duos ff. de ſolut. Bald. in rubr. C. hujus tit. in prin. n. 14. & ſeqq. Innoc. in c. 1. in princ. hoc tit. Pan. in c. præterea in 1. not. & nu. 3. hoc tit. Prob. ad monach. in c 2. n. 16. h. t. it. in 6.* Dicitur intentione, quia uſura † mentalis eſt

Digitized by Google

eſt prohibita, & obligat ad reſtitutionem, c. *conſuluit hoc tit.* ſecus in ſimonia mentali, quæ licet ſit prohibita, non tamen obligat ad reſtitutionem, *gloſſ. fin. in c. fin. de ſimon. & ibi Can. gloſſ. in c. unic. in verb. receperit. in fin. & ibi Can. de cleric. non reſid. in 6. Zab. in clem. unic. 24. & 25. quæſt. hoc tit. latè Ioan. de Anan. in c. conſuluit hoc tit.* quia ex mutuo nihil eſt ſperandum, c. *conſuluit hoc tit. & ibi poſt gloſſ. in verb. ſperantes Can. Archid. in c. ſi fœneraveris 14. quæſt. 3. num. 3. poſt. fin. gloſſ.*

10 Dicitur uſura quaſi † raptus uſus, quia rapit & inducit uſum, ubi uſus non eſt, utroque teſtamento novo & veteri prohibetur, quia eſt contra pietatem & charitatem, nam debet quis ſubvenire proximo in neceſſitate conſtituto, c. *non ſatis 88. diſtinct.* c. *dilecteiſſimus 12. quæſt. 1.* c. *ſicut hi 47. diſtinct.* præterea eſt vitium quoddam contra naturam rerum, quia venditur uſus rerum, ubi uſus non eſt, & pecunia germinat pecuniam, quæ naturaliter non eſt apta germinare, cum ſit tantum in menſura rerum, *l. 1. ff. de cont. empt. &c.* c. *eũciens* §. *quicunque verſ. unde ſuper &* §. *ſeq. 58. diſtinct. Bald. in rubr. Cod. hujus tit. in princ. & numeris ſeqq. Pan. in rubr. hujus tit. num. 5.*

11 Dominium rerum † quæ conſiſtunt in pondere, numero & menſura ſolutarum pro uſuris, transfertur in uſurarium, quando ſunt conſumptæ ſeu permixtæ, *l. ſi à furioſo in fine & l. nam & ſi fur. l. non omnes* §. 1. *in fine ff. ſi cert. pet. l. ſi alieni & ibi gloſſ. in verb. accepit ff. de ſolut.* ſed competit repetitio, c.

12 *debitores de jurejur.* Quod ſi res mobiles † quæ ſervando ſervari poſſunt, vel res immobiles pro uſuris ſolutæ ſunt, an earum dominium tranſeat in uſurarium, difficultatem habet gloſ. in c. ſi quis uſuram 14. qu. 4. dicit, quod poſſit concedi, quod transferatur dominium Archid. ibid. & ibi fuſe tenet ſumma Tabiena in verb. uſura 6. in princ. ſed gloſſ. in c. ex transmiſſa in verb. licite in fine de decim. tenet quod in uſurium non tranſit dominium, ac idem videtur ſentire Bal. in l. rem quam num. 2. in fine C. de jur. dot. & in l. 1. nu. 3. & ſeqq. C. de pign. act. Franc. in c. quanquam n. 16. h. tit. in 6. Pan. in c. cum tu n. 13. hoc tit. latè Angelica in verb. uſura el. 2. n. 18. Sylveſt. in verb. uſura 16. in princ. Covar. var. reſol. lib. 3. c. 3. n. 6. verſ. ſed ad hujus plures citans, quæ opinio nihil placet, quia ex contractu uſurario nulla oritur obligatio, *gloſſ. 1. in c. debitores de jurejur. & ibi Can.* & nuda traditione ſine titulo vero vel putativo non transfertur dominium, *l. nunquam nuda & ibi gloſſ. ff. de acquir. rer. dom. l. traditionibus & ibi gloſſ. C. de pact.* tum quia ſi uſurarius res hujusmodi pro uſuris acceptas alienavit, tertius poſſeſſor compellitur officio Iudicis ad earum reſtitutionem indiſtincte, ſive poſſideat titulo lucrativo, ſive oneroſo, qualis diſtinctio ſit in re empta ex pecunia fenebri, *gloſſ. fin. in c. cum tu hoc tit. & ibi Can. Bald. in l. ſi tutor num. 3. & ſeq. C. de ſer. pig. dat. man.* ſed non habet locum in ipſis rebus formaliter datis pro uſuris, quia ſunt affectæ vitio, *Angel. in verſ. uſuræ el. 2. num. 18. in fine & ibi latè additio l. ſi cum exceptione* §. *aliquando verſ. unde &* §. *ſeq. ff. quod met. cauſ. Bald. in l. 1. C. de pig. act. n. 3. & 4. dicens pignoratitiam, fœneratitiam eſſe perſonalem in rem ſcriptam, quæ datur contra quemlibet ſingularem ſucceſſorem*, & iniquiſſimum eſt per illicitas uſurariorum extorſiones tertium locupletari, *l. licet tantum* §. *ex furtiva ff. de peculio l. fin. in fine princ. ff. de eo per quem factum erit l. metum. 3.* §. *fin. ff. quod met. cauſ.* An uſurarius † teneatur ad reſtitutionẽ omniũ 13 quæ fuit lucratus de pecunia uſuraria, an

Digitized by Google

vero tantum ad reſtitutionem uſurarum, vide Archid. in d.c. ſi quis uſuram n. 2. 14. quæſt. 4. & ibi Bell. & Can. Anchar. in c. peccatum n. 23. & 24. de reg. jur in 6. Pan. in c. fin. n. 21. hoc tit. Franc. in c. quanquam n. 14. hoc tit. in 6. & ibi Can.

14 Antichreſis † non eſt prohibita, *l. ſi ea pactione C. hoc tit. Archid. in c. plerique nu. 1. 14.*
15 *quæſt. 3. Gail. obſer. 3. lib. 2.* Vſuræ triplices † ſunt, *Bald. in l. 2. C hoc tit. Ioan. de Anan. in c. 1. poſt num. 6. hoc tit.* Aliæ ſunt mere lucrativæ, quæ jure divino & omni jure, etiam noviſſimo civili ſunt prohibita, *Inſt. Clar lib. 5. §. uſura n. 3. & 4. gloſſ. fin. in fine authen. ad hæc de uſur. & ibi DD. Imol. in clem. 1. n. 8. hoc tit. Covar. lib. 3. var. reſolut. c. 1. n. 6. Gail. obſ. 5. lib. 2. num. 5.* nec poſſunt peti in aliquo foro, quia jus divinum vincit humanum, *Bald. in rubric. C. huius tit. in princ. Idem in l. rogaſti §. ſi tibi nu. 13. ff. ſi cert. pet. Saliset. in authen. ad hæc n. 3. C. hoc tit.* nec licet eas exercere etiam pro opere pio, *c. ſuper eo hoc tit.* aut ſi mutuans in ſe ſuſcipiat periculum pecuniarum, *c. fin. in princ. hoc tit. Franc. Marc. qua. 889. par. 1.* Hinc infertur, quod ſi cui certa quantitas legetur, & quoad præſtetur in ſingulos annos certum aliquid, veluti uſuras juſſerit præſtari teſtator, legatum ſortis valet, legatum uſu, earum jure canonico non poteſt exigi, quia nullo modo poteſt imponi uſura, etiam in ultimis voluntatibus, *l. 3. §. fin. & ibi Bart. & DD. ff. de ann. legat. &c. Bart. in l. 2. num. 3. ff. de iis quæ pœna nom. relinq. & ibi DD.* tum quia iſta uſura provenit ex cupiditate & proviſione Legatarii, qui cum poſſit, non attingit hæredem ad ſolvendam certam quantitatem legatam, *l. 1. §. 1. verſ. nec tamen ff. de uſur.* Quando legatarius non poteſt exigere ſortem legatam, tunc valet legatum uſurarum, quatenus probabilem modum non excedit, ut teſtator alicui legat mille hac lege, quod ſi hæres nollet ſolvere, non poſſet cogi uſque ad decem annos, & pro eo tempore quo nollet ſolvere, ſolvat certum quid pro centenario, nam hoc caſu legatarius uſuras percipit ex judicio defuncti, non ex ſua cupiditate, quia ab invito hærede ſortem non poteſt exigere, *Bart. Socin. in l. 2. n. 7. & ſeqq. ff. de iis, quæ pœnæ nomine vel contra Franc. Aret. conſ. 151. Rot. Farin. deciſ. 773. n. 6. plures cumulans Covar. pract. quæſt. cap. 11. ſub n. 3. verſ. primum.* Simile eſt in uxore, quæ ſoluto matrimonio poteſt infra annum uſuras petere dotis conſtitutæ in pecunia, quam infra annum non poteſt exigere, poſt annum uſuras non poteſt petere, quia poteſt ipſam dotem exigere, *l. in inſulam §. uſuras & ibi Bart. & DD. communiter ff. ſolut. matr. Pan. in c. ſalubriter nu. 5. & ibi Can. hoc tit.* 2. Infertur, quod mutuans certam ſummam pecuniarum alicui cum pacto, quod fors reſtituatur in proximis nundinis cum dono quinque pro centum, ſin minus cum dono decem pro centum in ſequentibus nundinis, committit uſuram quocunque nomine huiuſmodi interuſurium fuerit appellatum, *c. ſi fœneraveris c. plerique 14. quæſt. 3. l. rogaſti §. ſi tibi & ibi Bald. n. 3. & DD. ff. ſi cert. pet. l. cum allegas C. de uſuris Rot. deciſ. 315. num. 2. par. 2. diverſ.* Sors autem principalis † propter ſtipulatio- 16
nem uſurarum non amittitur, quia pactum uſurarium non vitiat pactum alias per ſe licitum, ſed vitiatur, & pro non adiecto habetur, *l. ſi pecuniæ ff. de uſur. l. 1. §. ſed ſi mihi ff. de verb. oblig. gloſſ. in l eos §. ſi quis autem in verbo de ſuperfluo C. de uſur. Gail. obſer. 4. & obſer. 5. n. 7. libr. 2.* 3. Infertur, quod creditor committit uſuram, qui vult lucrifacere fructus rei ſibi pignoratæ, qui ipſo jure attenuant ſortem, quando creditor eos conſumpſit, *c. 1. & ibi Pan. & c. 2. conqueſtus hoc tit.*

4. Infer-

Digitized by Google

4. Infertur, quod pecunia, *Dec. conſ. 116. nu. 5. Bald. in l. 1. in 9. quæſt. C. pro ſocio c. plerique & ibi gloſſ. in verb. negotiationibus & Can. 14. quæſt. 3.* etiam pupillaris vel dotalis, non poteſt abſque uſuræ crimine mercatori tradi hoc pacto, ut quolibet anno ex ratione lucri, ſemper ſalva ipſa ſorte, certa quantitas pupillo, aut uxori, vel marito detur, ſed conveniri poteſt, ut detur certa pars ſive quota lucri, *Covar. var. reſol. lib. 3. cap. 2. ubi tradit tres concluſiones tomo 2. C. agn. in repert. l. curabit n. 21. C. de act. empt. Pan. in c. per veſtros n. 3. de donat. int. vir. & uxor. & c. Franc. Marc. quæſt 887. n. 2. & n. 18. par. 1. 5.* Quod ſocietas ita coiri non poteſt, ut is qui pecuniam confert, ſortem capitalem vocans, ſalvam habeat, damnum vero non ſentiat, quia talis contractus eſt vere mutuum, eo quod fors nullo periculo exponatur, ſed permaneat in dominio dantis, ex parte vero eius qui operam ponit, valet pactum, quod nullam partem damni fortis ſentiat, lucrum vero commune ſit, *Gail. obſerv. 24. lib. 2. Pan. in c. naviganti ſub n. 11. de uſur. & ibi Can.*

17 Quædam ſunt uſuræ † reſtaurativæ damni, & iſtæ omni jure, etiam divino ſunt permiſſæ, quia quantum ad petentem ſunt, ut fors, c. *dilecti ante fin. de for compet. c. 2. & ibi gloſſ. in verb. indemnem & Can. & c. 3. & ibi gloſ. in verb. aſſertiones de fideiuſſ. Bald. in l. 2. n. 2. C. h. t. Gail. 2. obſ. 6. lib. 2.* Ideo marito poſt moram in dando ſibi dotem debentur uſuræ conſtante matrimonio quando ſuſtinuit onera matrimonii, & non alias, *l. in inſulam §. uſuras & ibi Bart. & DD. ff. ſolut. matr. c. ſalubriter h. t. Greg. 15. dec. 93. & ibi annot. Rot. Farin. dec. 471. gl. fin. in l. de diviſione ff. ſol. matr. Gregor. 15. deciſ. 573. nu. 7. & 8. & ibi annot. Pan. in c. ſalubriter n. 4. hoc tit. & ibi Can. 2.* Fideiuſſor qui propter defectum debitoris compulſus fuit accipere ſub uſuris, ut ſolveret creditori uſuras & capitale, licite repetit uſuras, c. 2. *& ibi gl. in verb. indemnẽ & C. de fideiuſ. Innoc. in c. 1. h. t.* Imo ex aliquorum opinione fideiuſſor qui ſatisdat pro eo, qui pecunias mutuo accipit ſub uſuris, pro ſatisdatione poteſt accipere unum vel duo pro centenario, quia fideiuſſor non poteſt eſſe ita ſecurus, quin poſſit intervenire aliquod periculum, vel ſaltem aliqua difficultas & labor in re habendo, & ratione huius poteſt aliquid percipere plus vel minus, ſecundum periculi & rei qualitatem, *Sylveſt. in verb. negotium nu. 4. & ſummiſta Io. de Anan. in c. naviganti n. 42. h. t. qui dicit totius eſſe abſtinere & ibi Can. Bart. in l. hoc jure §. 1. ff. de donat. Dec. conſ. 7. in princ. Greg. 15. dec. 76. n. 4. & 5. dec. 161.* 3. Si debitor tenetur ſolvere ad certam diem, & quia non ſolvit creditor, ab aliis ſub uſuris accepit propter aliquam ſuam utilitatem, & rei familiaris neceſſitatem, debitor tenetur creditori reſarcire has uſuras, *Bald. in l. 2. n. 2. C. h. t. Pan. in c. 1. n. 6. hoc tit. & ibi Inno. n. 2. & Can.* verum animadvertendum eſt, quod non ſufficit creditori probare, quod acceperit pecunias ad cambium, poſtquam venerat dies ſolutionis, ſed eſt neceſſarium 1. quod probet in individuo, quod ob non ſolutum debitum à debitore acceperit pecuniam ad cambium, & ex defectu ſolutionis dictæ merces & cambia fuiſſent omiſſa, *l. 3. §. ſi & ibi Caſtr. n. 3. Iaſ. num. 6. & 8. ff. de eo quod certo loco &c. Pan. in c. conqueſtus. n. 6. & ibi Can. hoc tit. Mohed. deciſ. 3. hoc tit. Put. deciſ. 231. lib. 1. plures cumulans Franc. Marc. quæſt. 167. n. 7. & ſeqq. par. 2.*

Quædam ſunt alicuius commodi † per- 18
cepti recompenſativæ, quæ omni jure ſunt permiſſæ, quia potius loco permutationis quam loco pœnæ petuntur, *l. Iulianus §. ex vendito ff. de act. empt. l. 2. C. hoc tit. l. curabit C.*

Digitized by Google

de act. empt. c. ſalubriter hoc tit. Covar. var. reſolut. lib. 3. c. 4. fundantur in naturali æquitate, quæ eſt, quod quis cum aliena jactura non locupleretur, *l. ſi quis mancipis § proculus ff. de inſt. l. nã hoc natura ff. de cond. indeb.* Hinc emptor qui nactus poſſeſſionẽ fructus percepit, compellitur pretium, quod penes ſe habet cum uſuris reſtituere, quas perceptorum fructuum ratio, licet nulla mora interceſſerit, generavit, *l. curabit C. de act. empt. d. l. Iulianus §. ſi ex vendito ff. de act. emp. pulchrè Mynſ. obſer. 56. cent. 4. dicens eum teneri ad intereſſe pretii, non ſoluti & lucri ceſſantis, Greg. 15 deciſ. 297. n. 1. & ibi latè annot. & deciſ. 347. & ibi annot.* niſi emptori fuerit data certa dilatio ad ſolvendum, qua pendente non tenetur ad fructus interim perceptos, *l. lecta §. ſed cum ſertus ff. ſi cert. pet. Paul. de Caſtro in l. Iulianus §. ex vendito ſub n. 3. & 4. ff. de act. empt. Gab. conſ. 57. n. 5 vol. 1. Dec. conſ. 119. n. 6. & 7. Greg. 15. dec. 297. n. 1. & ibi late annot. & deciſ. 573. n. 6.* eadem æquitas intrat reſpectu vẽditoris, qui pretium recipit, & rem venditã retinuit, imo æquitas d. l. curabit, habet locum in omni contractu correſpectivo, tam nominato, quam innominato, *Caſtr. in l. de diviſione n. 10. & ſeqq. & ibi Iaſ. nu. 15. in fi. & DD. ff. ſol. matr. Rot. deciſ. 340. par. diverſ. n. 6.* ac retinente bona ſubiecta pacto cum onere dotandi, *Rot. diverſ. deciſ. 658. n. 2. par. 1. l. in minorum C. in quib. cauſ. in integ. reſtit. non eſt neceſſe l. initio in verb. dumtaxat & DD. C. de pact. int. empt. & vendit. & ibi gloſſ. & DD. ff. de act. empt. l. 2. C. de uſur. 2.* Gener non compellitur ad fructus poſſeſſionum, quæ ſibi à ſoceto pro numeranda dote ſunt obligatæ computandos in ſortem, *c. ſalubriter h. t. 3.* Generaliter concludi poteſt, quod licite qui percipit fructus ex poſſeſſione, data pecunia mutua, in pignus accepta, quando poſſeſſio erat ſua, vel ſibi debita, nec poterat eã aliter recuperare, & non cogitur eos computare in ſortem, ut dominus qui à vaſallo vel emphyteuta recipit pignori feudum vel emphyteuſim: clericus qui de manu laici recipit pignori beneficium eccleſiæ, *c. 1. in fin. & ibi gloſ. fin. Pan. n. 5. Io. de Anan. nu. 5. & Can. communiter hoc tit.* imo à principio poſſunt partes taxare, intereſſe ob moram ſolutionis ratione damni emergentis, & lucri ceſſantis, vel ob retardatam rei traditionem, quod non excedat legitimum modũ, & ſit infra dimidium centeſimæ, nempe quinque pro centum, *Dec. in c. cum venerabilis n. 57. & ſeq. & ſub n. 65. & ibi Can. de except. Cæſar. deciſ. 1. & 2. hoc tit. Covar. var. reſol. lib. 3. ca. 4. n. 6.* non in debito certæ quantitatis, aut in pecunia mutuata, *Felin. in cap. cum venerabilis num. 9. de except. plures cumulans.* ſed quando res eſt frugifera, *Rot. farin. deciſ. 331. num. 4. par. 1. l. rogaſti §. ſi tibi & ibi Bald. n. 3. & Dd. ff. ſi cert. pet. l. cum allegas juncta l. ſi ea lege C. de uſu.* quæ eſt notabilis limitatio ad regulam vulgarem quod taxatio fructuum ad rationem certi numeri pro centenario facta ab initio regulariter non valet, *Cagn. in l. curabit num. 36. C. de act. empt. Dec. conſ. 116.* quia procedit quando taxatio excedit fructus, ſecus quando eſt minor vel æquivalens fructibus, etiamſi intereſſe non videatur taxatum ratione fructuum, ſed pretii, quia intereſſe pretii non ſoluti habet reſpectum & relationem ad fructus, *Cagnol. in d. l. curabit numer. 4. Rot. diverſ. deciſ. 340. per totam & nnumer. 70. par. 1. & deciſ. 71. num. 1. & 5. par. 2. l. Iulianus §. ex vendito ff. de act. empt. & ibi poſt gloſ. in verb. poſt diem Dd. Dec. in c. cum venerabilis n. 65. de except.*

Cambia ſunt licita † utilia, ac etiam ne- 19
ceſſaria, propter diverſitatem pecuniarum quæ uno modo expenduntur in una Provincia

Digitized by Google

vincia,& alio modo in alia, & lucrum percipitur ex illis ratione Patriæ, quia pecuniæ aliis locis facilius & levioribus usuris inveniuntur, aliis difficilius & gravioribus usuris: *l. & in contraria ff. de usur. l. ideo ff. de eo quod certo loco Bald. obiter in l. 3. C. de instit. & exercit. act.* operarum, quia campsor subit pericula viarum, damna nunciorum, pensiones apothecarum, salaria factorum, institorum, famulorum, *l. nihil interest §. nec pignora & ibi glos. in verb. pro operis ff. de naut. fen. l. traiectitiæ & ibi glos. 1. & 3. ff. de act. & obligat. l. qui Romæ §. Callimachus ff. de verb. oblig. Ioan. de Anan. in c. fin. num. 49. & 50. & seqq. de usur.* & industriæ quæ accedit rei licitæ, *l. si hæres la. 1. in princ. ff. ad l. falcid. Ias. in l. 1. num. 64. C. de summ. Trinit.*

20 Triplicia sunt † realia, per litteras, sicca, Realia sunt quando campsor sibi cambiat ducatum, dando monetam, vel econtra recipiendo monetam dat tibi ducatum, & retinet unum denarium veri valoris, vel accipit unum denarium ultra verũ valorem ratione laborum in tui & aliorum utilitatem, quibus talia ministrantur, *Arg. §. si quis autem in princ. Authen. de Iudicibus Archid. in c. 2. num. 4. 14. quæst. 3. Hostien. in c. salubriter num. 4. circa finem vers. & forsan & tertius decimus hoc tit. Io. Andr. in c. conquestus in fine hoc tit.* Hinc videmus quod facultas fœnerandi per bancum possit locari à Principe contra glos. in lib. quædam §. nummularios in verb. decurritur in fine, dicentem quod hodie quilibet est campsor pro sua voluntate, sequitur Guid. Pap. qu. 287. & ratione facultatis fœnerandi Judex condemnat in certa pecunia, *Rot. divers. decis. 195. sub n. 2. vers. tertio par. 1. divers. l. si ea pactione C. de usur. & ibi Dd. gl. in c. conquestus in verb.*

21 *de feudo in fin. hoc tit.* Per litteras † fiunt quando campsor distanter facit numerare pecunias, ut mercator recipit à me in hac civitate centum ducatos, & occasione cambii facit mihi numerari nonaginta ducatos Neapoli, tale cambiũ est licitum, dummodo non nimis excedat modum, sed fiat secundum generalem consuetudinem mercatorum, etsi aliquid minus solvitur, illud solvitur ratione periculi & laborum, *Bald. in rubric. C. de constit. pecun. n. 1. Io. de Anan. in c. fin. sub n. 50. vers. in secundo casu hoc tit. Marsil. in repet. rubr. C. de probat. n. 305. & seq. Rot. Farin. decis. 304. par. 2.* continent huiusmodi litteræ cambii tria commercia, unum inter numerantem & dantem litteras, alterũ inter numerantem & eum cui diriguntur litteræ tertium inter dantem litteras & eum cui diriguntur, & omnibus istis casibus verificatur debitum contractum vigore litterarum cambii, quia numerans solvit, ut illas litteras haberet, & obligatio licet re contracta, tamen est correspectiva ad illas litteras, suntque mandata quæ contrahuntur gratia mandantis, mandatarii & aliena, *l. si procuratorem §. si tutores ff. mand. glos. in verb. quinque modis Instit. de mand. & ibi Dd. Bald. cons. 348. vol. 1 Rot. Card. Seraph. decis. 562. n. 3. Rota Genuen. decis. 1. nu. 27.* & huiusmodi litteræ eo ipso quod sunt lectæ & receptæ ab eo cui diriguntur censentur approbatæ, nisi in contrarium fuerit protestatus, *l. si filiusfamilias la. 2. & ibi Angel. in fine & Dd. ff. ad SC. Macedon. l. Titius la. 2. & ibi Bart. in fi. & l. quidam ff. de const. pecun. l. cum tabernam §. 1. ff. de pignor. late Rota divers. decis. 811. plures cumulans par. 1.* non liberant debitorem nisi fuerint solutæ, *Salicet. in l. si filiusfamilias la. 2. nu. 7. ff. ad SC. Maced. Cast. in l. si debitorem num. 3. ff. de novat. Bald. in l. pro debito num. 2. C. de bon. auct. iud. post Rot. Farin. dec. 679. num. 7. par. 1. cont. Bart. in l. singularia ff. si cert. pet. pulchrè Greg. 15. decis. 217. & ibi annot.*

aut

Digitized by Google

aut creditor ſecundum nummularium acceptaverit, *l. inter cauſas §. abeſſe ff. mandat. & ibi gloſ. in verb. admittit allegat. concord.* non pro ſolvendo, ſed pro ſoluto, *l. ſi debitorem ff. de novat. & deleg. Bald. conſ. 348. ſub n. 2. verſ. amplius dicendum lib. 1. Greg. 15. deciſ. 227. nu. 4. & 5. & ibi annot.* non poſſunt à ſcribente revocari, quia in iis vertitur principaliter utiliter utriuſque partis, quæ non poteſt ſola unius voluntate auferri, *l. antepen. ff. de ſolut. l. ſi cum fundum ff. de pact. Bald. in rubric. Cod. de conſtit. pecun. n. 16.* Hæc cambia non ſunt uniformia, modo enim plus, modo enim minus, nonnunquam nihil lucri, quandoq; etiam damnum adferunt, & ideo ad eandem rationē cum præſentibus futura cambia taxari non poſſunt: *l. ideo in fine ff. de eo quod certo loco dari oport. Rot. diverſ. deciſ. 315. n. 6. par. 1.*

22 Sicca † cambia committuntur circa tempus & dilationem ſolutionis, ut pro novem præſentibus, conſtituo me ſoluturum decem poſt menſem, quia iſtud pretium temporis eſt uſura, *l. quod ſi ephebi in fin. princ. ff. de eo quod certo loco dari oport. l. hactenus §. fin. ff. de conſtit. pecun. c. in civit. c. conſtitui. c. naviganti hoc tit. Bald. in rubric. C. de conſtit. pecun.*

23 Cambia & recambia † ut debeantur mercatori propter retardatam ſolutionem pecuniarum ſibi debitarum plura requiruntur, 1. ut creditor habeat facultatem à debitore in caſum moræ accipiendi pecunias ſibi debitas ad cambium & recambium damno prius debitoris, *l. pecuniæ §. uſurarum l. ſeia l. cum quidam §. explorato ff. de uſur. l. magnam C. de contrab. & commit. ſtipul.* aut ſi huiuſmodi facultatem non habet, præmittat proteſtationem & intimationem de hoc ipſi debitori *l. cum quidam §. ex locato l. mora ff. de uſur. 2.* quod cum effectu & realiter pecuniæ per creditorem accipiantur ad dictamnet cauſam ad cambium, idque notificetur ipſi debitori ad effectum, ut certo ſciat debitum ſuum jam eſſe ſub uſuris, ut ubi velit, valeat ſe liberare à futuris, ſolvendo quod debet, *l. pecuniæ in fine princ. l. ſeia in fine l. cum quidam ff. de uſur.* 3. quod litteræ verè tranſmiſſæ fuerint ad nundinas, quia lucrum percipitur ex cambiis propter diverſitatem regionum ut ſupra dictum eſt, *Rot. farin. deciſ. 52. par. 1. l. quemadmodum §. ſi navis verſ. plane ſi culpa ff. ad l. Aquil. l. naturalem §. 1. ff. de acquir. rer. domin. Afflict. deciſ. 20. & ibi Vrſill.* 4. quod probentur requiſita à Caſtr. in l. 3. §. fin. n. 3. ff. de eo quod certo loco, *Rot. diverſ. deciſ. 315. n. 6. p. 2. Mohed. deciſ. 3. de uſur. Dec. in c. cum venerabilis n. 57. & pluribus ſeqq. de except. & ibi Can. Bart. in l. 1. C. de ſent. quæ pro eo quod intereſt n. 29. & ſeq. & ibi Dd. Iac. l. n. ſummis n. 18. ff. de in litem. vir. Rot. Genuens. dec. 37. ſub nu. 11.* quia ita demum maioris pecuniæ fit condemnatio, quam intentatum eſt, ſi actoris interſit, *l. 2. ff. de eo quod certo loco l. cum allegas C. hoc tit. & ibi Bald. num. 26.* & hæc obiter dicta ſufficiant.

Aſſecuratio eſt, † quando quidam ſuſcepit periculum mercium cuiuſdam navis navigaturæ, verbi gratia ex portu Romano in Hollandiam, & ſi quidem ipſe nauta qui res tranſvehendas conduxit, ſuſcepit in ſe periculum rerum quæ portantur per mare, & recepit certam mercedem pro centenario & promittit emendare quocunque caſu perdantur, ſive tempeſtate maris, ſive certis cauſis, eis deperditis poteſt agi contra eum actione oneris averſi, *l. in nave Saupheli & ibi Paul. de Caſtro n. 6. ff. locat.* nam licet reſpectu operarum nautæ, ſit locatio & conductio, & ſuſceptio periculi, ex natura locationis intelligenda foret de periculo eveniente caſu fortuito, *§. quod fugerit & ibi poſt gloſ. in* 24

verbis

Digitized by Google

verb. in casus Dd. Inst. de empt. & vend. tamen ex pacto expresso inter eos convento de periculo rei, venit omnis casus fortuitus *l. quæ fortuitis C. de pign. act. l. quod sæpe §. si res ff. de contrah. empt.* dictaque actio oneris aversi est proprium nomen actionis, & non concurrit cum alia actione, *d. l. in nave Saupheli & ibi glos. in verb. oneris aversi & in verb. supervacuum & Dd. ff. locat.* Si vero tertius † susce- 25
pit periculum navis juxta formam hodiernam de apotheca ad apothecam, etiamsi navis jam portum exierat tempore assecurationis, & merces periissent negligentia vel dolo magistri navis, quodque navis possit morari in itinere per aliquot dies in tali insula vel portu, tunc est quidam contractus emptionis & venditionis, aut saltem ei maximè accedit, quia assecuratio fit pro certo pretio convento, & qui assecurationem facit, dicitur emere eventum periculi, & quia in assecuratione æstimantur merces, quarum pretium postea solvitur, *l. periculi pretium ff. de naut. fœn. l. si jactum retis ff. de act. empt. l. si fistulas §. frumenta ff. de contr. empt. & ibi Dd. de quibus vide Io. de Anan. in* c. *naviganti ub n. 2. v. 13. quæro hoc tit. & ibi Can. Alvarum Valascum decis. Lusitan. 64. Petr. Santarens. in suo tract. de assecurat. & sponsal. mercat. Beneventum Straccham in eodem tract. sum Sylvest. in verb. negotium n. 4. & summistas Greg. 15. decis.* 26
126. Imo tale pactum † licitum est etiam quando fit inter dantem & recipientem pecunias, nam qui mutuat alteri mille aureos ultra mare vehendos, aliquid præter sortem ipsam potest accipere in pretium susceptæ periculi, quando promittit eam pecuniam salvam fore, & si perierit, eam se non petiturum, *l. 1. d. nihil interest l. periculi ff. de naut. fœn. l. 1. & 2. C. eod. tit.* In hac enim specie quod ultra sortem accipitur, datur propter justissimam causam, nempe periculi, contra naturam mutui spectantis ad creditorem, *Covar. var. resolut. lib. 3. c. 2. n. 5. Lupus in c. navigauti in præfat. n. 11. de usur. Rot. Farin. decis.* 304 *sub n. 4. par. 2.* nec his obstat c. naviganti hoc tit. ubi usura est, si is qui suscepit in se periculum mercium inde aliquid percipit, quia ut ibi notat Io. Calderi, illud est verum, quando percipit ratione mutui facti mercatori propter usum pecuniæ, aut propter nudum interesse interusurii temporis, non ratione periculi.

Societates officiorum † contrahuntur 27
ad sex menses, & deinde ad beneplacitum cum disdicta quindecim dierum ipsi officiali facienda, & cum aliis pactis licitis & honestis juxta motum proprium Fælicis record. Pii Papæ quarti, *Castrac. de societ. c. 4. n. 19. & seqq. & c. 54. n. 14. Put. decis. 67. & decis. 68. lib. 3. Rota divers. dec. 763. parte 1.* currentibus dictis quindecim diebus durat societas, *Put. decis. 68. lib. 3. Castrac. de societ. c. 61.* nisi appositum sit pactum resolutivum in casu negligentiæ debitoris negligentis id ad quod tenebatur præstare, *Rot. divers. decis. 134. par. 1. divers.* consistunt inter dantes pecunias & ipsos officiales, *Gabriel. cons. 78. in princ. vol. 1. & cons. 63. nu. 5. & seqq. & n. 9. & seqq. vol. 2 Greg. 15. decis. 167. n. 3. & 4. Rot. Farin. decis. 117. par. 2. quæ alias decis. alleg.* etiam quando super vita alterius certæ personæ nominatæ posita est pecunia; *l. nemo l. si fratres §. idem respondit 1. & ibi glos. ff. pro Soc. Gabriel. cons. 78. n. 1. vol. 1. Castrac. de societ. c. 8. n. 29. & seqq.* alii accedentes societatibus non sunt socii, sed conveniuntur ex stipulatione per quam promittunt finita societate restituere sortem, & interim solvere fructus conventos, *Gabriel. d. cons. 63. sub n. 7. Greg. 15. decis. 167. n. 4. & seq.* adferunt annuos fructus ad rationem 12. pro centenario, *Castrac. de societ. c. 3. n. 7. §.* quos sola incertitudo vitæ dan-

dantium pecunias non juſtificat, niſi etiam concurrant officia vacabilia, non perpetua officialium pecunias accipientium, quæ ſunt ſubjecta & fundamenta ſocietatum, *Boccat. de ſociet. n. 196 & ſeqq. Greg. 15. deciſ. 107. n. 4. & ibi annot. Rot. Farin. deciſ. 552. par. 1. Caſtrac. de ſociet. c. 5. n. 5. Rot. deciſ. 742. n. 5. & 763. n. 7. par. 1. diverſ.* ac neceſſe eſt, ut eorum pretia & fructus ſufficiant pro tota ſumma accepta ad ſocietatem ejuſque redditu, *Boccat. de ſociet. n. 102. 126. & ſeq.* quod ſi ſumma ad ſocietates accepta valorem officiorum excedat, & concurrat ſcientia tam dantium pecunias, quam officialium, vel etiam officialium tantum, non ſuſtinentur ſocietates niſi uſque ad concurrentem valorem officiorum, quia in eo in quo excedunt, deficit ſubjectum, *Caſtrac. de ſociet. c. 6. num. 7. & ſeqq Boccat. de ſociet. nu. 102. & 126. Greg. 15. deciſ 167. n. 1. & 2. & ibi annot.* quid autem ſit dicendum data ignorantia exceſſus in dantibus pecunias, vide latè Zacch. de ſociet. offic. n. 71. & ſeqq. In eis pecuniæ non fiunt officialium eas recipientium, ſed remanent dantium ſub periculo amiſſionis earum in caſu mortis durante ſocietate, *arg. l. decem ff. de verb. oblig. Rot. Farin. deciſ. 552. num. 8. parte 1.* etiam quando pecuniæ datæ ſunt ſub periculo vitæ alterius, nam per obitum eorum qui pecunias dederunt, etiam quod perſona nominata ſupervivant, diſſolvuntur ſocietates & officiales ex eo die non compelluntur ad ſolutionem fructuum, neque poſſunt lucrari ſortem, etiamſi poſtea perſona nominata moriatur, quia illa pacta durant tantum donec ſocietates ipſæ durant, *Gabriel. conſ. 78. vol. 1. Caſtrac. de ſociet. c. 27. num. 1.* nihil autem commune habent cum cenſu vitalitio, quia in hoc dominium pecuniarum amittitur ab initio, quæ fiunt illius qui conſtituit ſe debitorem cenſus, *Rot. Farin. deciſ. 552. ſub nu. 8. par. 1.* Durant ſocietates quamdiu ſupereſt aliquid ex officio ſuper quo contrahuntur, ideo non diſſolvuntur per venditionem tituli notariatus retento dominio ſcripturarum, *Rot. deciſ. 175 par. 2. diverſ.* aut per venditionem alterius ex duobus pluribusque officiis ſuper quibus fuerunt contractæ, *Rot. deciſ. 555. par. 1. diverſ. in utramque partem & deciſ. 288. par. 1. diverſ.* finiuntur ſocietates per obitus officialium, & venditionem officiorum, & ſors principalis eſt reſtituenda, *Rot. Farin. deciſ. 149. num. 2. & ſeqq. par. 1.* ac is qui pecuniam dedit, eam amplius non poteſt amittere, neque illam lucrari officialis, aut is qui bonam fidem recognovit, quia ſecundum expreſſam formam pacti requiritur, ut moriatur qui pecuniam dat durante ſocietate, ſed neque fructus poſt mortuum officialem vel venditum officium ab eo qui pecuniam dedit amplius licitè poſſunt percipi, quia ceſſat periculum amiſſionis pecuniæ, *Gabriel. d. conſ. 63. num. 15. & ſeqq. vol. 2. & d. conſ. 78. vol. 1. Rot. deciſ. 67. par. 1. diverſ.* Item finiuntur per obitum dantium pecunias ad ſocietatem quas officialis lucratur, *Caſtrac. de ſoc. c. 16.* aliisque modis tractatis in l. verum §. fin. & ll. ſeqq. ff. pro Soc. & §. manet & §§. ſeqq. Inſtitut. de ſociet. Rot. Farin. deciſ 545. n. 2. par. 1. etiamſi ſint contractæ ad certum tempus. *Caſtrac. c. 39 n. 2. & c. 47. n. 2.*

Uſurarius probatur contractus † ex a- 28
perta contractus iniquitate, *l. cum alleg. C. hoc tit. c. ad noſtram de empt. c. illo voc. depign.* ex modicitate pretii in venditione, quando concurrit pactum de retrovendendo, cujus propriam vim & naturam expendit Covar. var. reſolut. lib. 3. cap. 8. quamvis emptor non ſit uſurarius, nec ſolitus fœnerari, *Caſſad. deciſ. 1. & 2. hoc tit. plures cumulans,*

laus, licet Rolan. conſ. 58. vol. 4. aliter ſentiat gloſſ. in c. conqueſtus in verb. de feudo paulò ante fin. verſ. item ſi vendo tibi fundum hoc tit. quam ibi Innoc. Hoſt. Io. And. & Can. ſequuntur communiter Mynſ. obſ. 62. cent. 3. ex præſumptionibus quæ oriuntur ex perſona, quod conſuevit fœnerari, & probantur contractus fœneratitii ab eo celebrati qui transferunt in eum omnis probandi, quod talis non fuerit de contractibus illis illicitis. *Franc. in c. quanquam §. caterum n. 6. hoc tit. in 6. plures cumulans.*

Nullo modo licet cuiquam uſuras præteriti temporis, vel futuri, in ſortem redige-
29 re, quia etiam jure civili ſuperfœdatio, † anatociſmus, & fœnoris renovatio eſt prohibita, *l. fin. C. hoc tit.* & uſuras uſurarum illicitè exigenti infamiæ macula ipſo jure irrogatur, *l. improbum C. ex quib. cauſ. infam. irrogat.* niſi uſura præterita ſit oblata in præſentia, & poſtea conceſſa ex cauſa mutui, nam duo actus creduntur intervenire, *gloſ. fin. in l. fin. C. de uſur. & ibi Dd.*

30 Iudex competens † in cauſa uſuratum eſt eccleſia, quæ hoc in caſu vendicat ſibi jurisdictionem in laicos, c. *præterea hoc tit. & ibi Pan. num. 2. Pan. in rubric. hujus tit. nu. 6.* cum hac diſtinctione, Aut ſunt tales uſuræ quæ debentur jure canonico & civili, & tunc Iudex ſæcularis poteſt in eis condemnare, aut conſtat eas non deberi, & poteſt abſolvere, Aut dubitatur an contractus ſit uſurarius & cauſa eſt eccleſiaſtica, quia uſura utriuſque teſtamenti pagina condemnatur, c. 3. *hoc tit. Franc. Marc. quæſt. 496. num. 21. par. 1.* & Iudex ſæcularis qui remittit articulum ſpiritualem, de quo ipſe non poteſt cognoſcere, ad Curiam eccleſiaſticam, bene poteſt aſſignare terminum comparendum in illa Curia, ſed non ad finiendam cauſam, *Bart. in l. præſes ſub num. 4. C. de appell. & ibi Paul. de Caſtroſub num. 2. & Dd. communiter* quæ diſtinctio non eſt adhibenda in cauſis ſpiritualibus in quibus indiſtinctè Iudex ſæcularis non poteſt pronunciare, *Bald. in l. 1. C. de ſent. quæ ſint cert. quantit. num. 14. gloſ. in ſumma 11. quæſt. 1. & ibi Can. late Gemin. in c. 1. num. 5. hoc tit. in 6. Bald. in l. 3. num. 2. C. de judic.* Quando non refricatur in dubium, an contractus ſit uſurarius vel ne, ſed ſolummodo repetuntur uſuræ, tunc utique Iudex laicus eſt competens, *Bald. in l. quoties C. de jud. ſub num. 3. in fin. & 4. Iul. Clar. lib. 5. pract. crimin. §. fin. qu. 3. ſub nu. 2. plures citans,* quando vero agitur criminaliter contra uſurarium ad pœnas, tunc eſt mixti fori, *Covar. var. reſol. lib. 3. c. 3. in princ. Clar. lib. 5. pract. crimin. §. fin. quæſt. 37. ſub num. 2.* quæ omnia procedunt, quando principaliter in judicio deducitur quæſtio uſuratum, cæterum quando incidenter opponitur per modum exceptionis contractum eſſe uſurarium, tunc benè poteſt Iudex laicus cognoſcere etiam ſuper quæſtione juris, & contractum tanquam uſurarium reſcindere, *Iul. Clar. lib. 5. §. fin. pract. criminal quæſt. 37. num. 2. in fin. Guid. Pap. conſ. 180 n. 2.*

Multiplices ſunt pœnæ † uſurariorum de 31
quibus Covar. var. reſol. lib. 3 cap. 31. eſt, clericus exercens uſuras, ſi monitus non deſiſtat, ſuſpenditur ab officio & beneficio eccleſiaſtico, *c. præterea hoc tit* ac ab obtento repellitur, c. *ſi quis oblitus c. quoniam multi 14. quæſt. 4. c. 1. hoc tit.* & multo fortius ab obtinendo beneficio, *c. inter dilectos de exceſſ. Prælat. & ibi Pan. num. 6.* cum quo epiſcopus diſpenſat poſt ſatisfactionem & pœnitentiam, *gloſſ. in c. præterea in verb. ſuſpendas hoc tit. Pan. in d. c. inter dilectos n. 6. de exceſſ. Prælat.* Laicus jure ff aut Cod. in foro ſæculari criminaliter aliqua pœna non punitur, *Dec. conſ. 169 per totum.* Iure noviſſimo

Digitized by Google

Authenticorum punitur, *Iul. Clar. lib. 5. pract. crimin. § fin. quæst. 37. & alij supra allegatis*, & per Iudicem ecclesiasticum monitus non desistens, excommunicatur, c. 2. & c. *præterea hoc tit.* & est infamis infamia juris vel facti citra aliquam sententiam, *l. improbum C. ex quib. caus. infam. irrog. & ibi add. ad Bart. Iul. Clar. lib. 5. §. usura n. 16. plures citans Garc. de benef. par. 7. c. 80. n. 20. & seqq.* fœneratores in causis usurarum coguntur
32 per censuram ecclesiasticam edere † libros rationum suarum, *clem. 1. §. cæterum hoc tit. Ias. in l. 1. nu. 8. & 9. C. de eden.* 3. usurarius
33 super computatione † fructuum in sortem, aut repetitione solutarum à se usurarum nullatenus auditur, nisi prius restituat usuras quas extorsit ipse à reo, ac etiam ab aliis nomine proprio, vel ille cuius est hæres, c. *tua* c. *quia frustra* c. *Michael hoc tit.* licet ex usuris nihil pervenit ad hæredem, quia non convenitur ex delicto defuncti, sed ex quasi contractu ratione indebiti soluti, *gloss. in* c. *Michael in verb. patet & ibi Pan. nu. 4. & Can. hoc tit. c. 2. & ibi glos. in verb. mandaverint & Can. hoc tit. in 6.* vel etiam alieno nomine extorsit, & principalis non sit solvendo, c. *fin. & ibi glos.* 1. 46. *distinct. Pan. in c. Michael n. 6. hoc tit.* An proxeneta contractus usurarii teneatur ad restitutionem usurarum, vide Summ. Angel. in verbo restitutio, versic. Vsurarius n. 5. & seqq. Rom. sing. 275. fui interrogatus, factor sive institor banco præpositus ad earum restitutionem non tenetur, *Ias. in l. 3. § 1. n. 15. ff. quod quisq; juris.* tutor vero & Curator exercentes usuras nomine pupilli, dato quod utilitas ad pupillum vel adultum pervenerit, ad earum restitutionem tenentur, *glos. in* c. *sicut non suo 46. dist. & ibi Can. Ias. in d. l. 3. § 1. nu. 15. ff. quod quisq; juris & Dd.* estque hæc exceptio dilatoria quæ proponi debet ante litem contestatam & probari intra octo dies, *Pan. in d. c. quia frustra in fin. per verb. nullatenus judicatur posita in dicto textu*, ab aliis autem civilibus actionibus usurarius non repellitur antequam restituat usuras, nam speciale est cum repetit usuras, ut non audiatur, nisi restituat à se extortas, ergo in aliis actionibus audiri debet hac exceptione non obstante, c. *quia frustra & ibi Pan. in 2. not. hoc tit.* non impedit manutentionem. *Gregor. 15. decis. 107. n. 2. & 3.* quie concernit proprietatem,
4. Res ex usuris † empta est infecta, & in 34
subsidium pro illarum restitutione venditur, c *cum tu § possessiones hoc tit. & ibi glos. fin. & Can.* officio Judicis, etiamsi pervenerit ad tertium ex causa non onerosa, sed lucrativa excusso prius usurario & eius hærede, *arg. §. item si quis in fraudem. Inst. de Action. Lex hoc edicto, in fin. princ. ff. de eo per quem factum erit*, non eo respectu quod res sit obligata, sed ex quadam æquitate, quia ex quo res mea vel mihi debita pervenit ad te ex causa lucrativa, tu teneris ad restitutionem, *l. si & me & Titium ff. si cert. petat. Pan. in c. cum tu n. 10. hoc tit. & in* c. *tua nos nu. 3. 7. & 8. hoc tit. & ibi Can.* Idem juris obtinet in re secundo loco empta de pecunia redacta ex venditione rei emptæ de pecunia fœnebri, *arg. c. ecclesia el. 2. ut lite pend. Goffr. in Summ. huius tituli n. 17.* quod si res empta de pecunia fœnebri titulo lucrativo devenerit ad eum qui usuras solvit, liberatur usurarius, *l. omnes debitores ff. de Action & oblig.* 5. Qui
non habet in facultatibus † suis unde usu- 35
ras valeat restituere, nulla pœna mulctatur, cum eum nota paupertatis evidenter excusset, si tamen ad pinguiorem fortunam pervenerit, tenetur ut prius in solidum, nec habetur ratione egeat in posterum quæsitis, c. *cum tu §. illi autem & ibi glos. in verb. in facultatibus & Can. hoc tit. & Pan. nu. 10.* 6. Officiales

36 ciales communitatum, † facientes, scribentes, vel dictantes statuta, quod solvantur usuræ, vel quod solutæ, cum repetuntur non restituantur plenè & liberè, aut scientes judicantes secundum ea, ipso facto sententiam excommunicationis incurrunt, eandem etiam sententiam incursuri, nisi statuta huiusmodi edita de libris communitatum ipsarum, si super hoc potestatem habuerint, intra tres menses deleverint, aut si ipsa statuta, sive consuetudines effectum eorum habentes quoquomodo præsumpserint observare, *item. 1. hoc tit.* 7. Nullum collegium nec alia universitas vel singularis persona cuiuscunque sit conditionis, pot-
37 est † permittere alienigenas publicè fœnebrem pecuniam exercentes, aut exercere volentes ad hoc domos in terris suis conducere, vel conductas habere, aut alias habitare, sed huiusmodi usurarios omnes intra tres menses de tertis suis tenentur expellere, nemo illis ad fœnus exercendum domos potest locare, aut sub alio quocunque titulo concedere, qui contra fecerint si personæ fuerint ecclesiasticæ, episcopi, suspensionis, minoris personæ singulares excommunicationis, Collegium autem, aut alia universitas interdicti sententiam ipso facto incurrunt, quam si per mensem animo sustinuerint indurato, terræ ipsorum, quamdiu in eis iidem usurarii commorantur, ex tunc ecclesiastico sujacent interdicto, & illis recedentibus cessat interdictum, si laici fuerint per suos ordinarios per censuram ecclesiasticam compescuntur, *c. 1. hoc tit. in 6.*
38 8. manifesti usurarii † non admittuntur ad communionem altaris, id est ecclesiam quando celebrantur Divina, oblationes aut Christianam sepulturam, *c. 3. hoc tit. & ibi Pan. nu. 23. & seq.* nec requiritur præcedens sententia Judicis, *Pan. in d. c. 3. num. 9. hoc tit.* imo licet hæres velit satisfacere, non tamen debet usurarius admitti ad sepulturam ecclesiasticam, quia ex quo decessit in mortali peccato, restitutio hæredum non liberat animam suam, oportet ergo quod ipsemet restituat, vel caveat de restituendo, ita quod appareat non decessisse in illo peccato, *glos. in c. 2. in verb. mandaverint in fine hoc tit. in 6. Pan. in c. 3. n. 4. hoc tit.* & hæres tenetur restituere, *c. tua nos hoc tit.* etiamsi de usuris nihil ad eum pervenerit insolidum, nisi fecerit inventarium, *c. episcopus qui filios & ibi gloss. mag. 12. quæst. 2. c. fin. & ibi glos. fin. & Can. de sepult. c. 2. & ibi glos. in verb. mandaverint & Can. hoc tit. 6.* quia, ut dictum est convenitur ex quasi contractu defuncti, Clericus qui acceperit oblationes, vel christianæ tradiderit sepulturæ, juxta Concilium Lateranense quæ acceperit reddere compellitur, & donec ad arbitrium episcopi sui satisfaciat, ab officii sui maneat ipso jure executione suspensus, *c. 3. §. qui autem hoc tit. & ibi Pan. nu. 9.* & corpora eorum exhumantur, si ab aliorum corporibus discerni possunt, & procul ab ecclesiastica sepultura jactantur, *c. sacris de sepult Franc. in c. 2. nu. 21. hoc tit. in 6.* ex constitutione Concilii Lugdunensis usurariis manifestis, quanquam de usuris quas receperunt expressa quantitate, vel indistinctè satisfieri in ultima voluntate mandaverint, ecclesiastica sepultura denegatur, donec de usuris his à quibus ipsas extorserunt, vel ipsorum hæredibus, vel his non superstitibus pauperibus loci in quo fuerunt extortæ usuræ, *c. cum tu & ibi Pan. n. 4. & ibi Can. hoc tit.* fuerit, prout patiuntur facultates eorum, plenarie satisfactum vel illis, quibus facienda est restitutio, si præsto sint ipsi, aut alijs qui eis possint acquirere, vel eis absentibus loci ordinario, aut eius vicem gerenti, sive Rectori paro-

Digitized by Google

chiæ in qua testator habitat, coràm aliquibus fide dignis de ipsa parochia aut servo publico de ipsius ordinarii mandato idoneè de restitutione facienda sit cautum per testatorem, aut post mortem illius quando jussit satisfieri de usuris per eius hæredes, *glos. in clem. 1. in verb. manifestos de sepult & ibi Can. Franc. in c. 2. hoc tit. in 6. n. 11. & ibi Can.* cum expressa receptarum usurarum quantitate, si manifesta sit, alioquin alia quantitate recipientes cautionem huiusmodi arbitrio moderanda, qui si scienter minorem, quam verisimiliter creditur, moderetur, ad satisfactionem residui de suo tenetur. Religiosi & alii qui manifestos usurarios contra formam præsentis sanctionis ad ecclesiasticam admiserint sepulturam pœnæ prædicti Concilii Lateranensis subjacent, *c. 2. hoc tit. in 6.* & ex constitutione Concilii Viennensis ipso jure excommunicationis sententiæ subjacent, à qua nullatenus absolvuntur nisi prius ad arbitrium diæcesani episcopi eis, quibus per præmissa fuerit injuria irrogata, satisfactionem exhibuerint competentem, nullo eis circa præmissa exemptionis vel quovis alio privilegio sub quacunque forma verborum concesso, suffragante, *clem. 1. in princ. de sepult.* Nullus testamen-
39 tis † manifestorum usuriariorum potest interesse, aut eos ad confessionem admittere sive absolvere, nisi de usuris satisfecerint, vel de satisfaciendo pro juribus suarum facultatum præstent idoneam cautionem, Testamenta quoque manifestorum usuriariorum, etiamsi desierint usuras exercere, *Iul. Clar. §. testamentum q. 26. n. 4.* exceptis Iudæis usurariis, qui sunt extra ecclesiam, *Iul. Clar. §. testamentum q. 26. nu. 5.* aliter quam præmissa satisfactione, aut idonea cautione facta, sunt irrita ipso jure, *c. 2. §. nullus & §. testamentum hoc tit. in 6. Iul. Clar. §. testamentum q. 26. n. 2. Covar. var. resol. lib. 3. c. 3. n. 6.* & prius facta non firmatur per subsequentem cautionem, præsertim si eadem post mortem præstetur, quia ab initio non valent, *d. §. testamenta & ibi glos. fin. in fine & Gemin. laten. 6. 10. And. in glos. fin. & Can. Iul. Clar. §. testamentum q. 26. n. 3. Covar. var. resol. lib. 3. c. 3. post n. 9. vers. 12.* Idem juris est in codicillo & qualibet alia ultima voluntate, *glos. fin. in d. §. testamenta Iul. Clar. §. donatio qu. 7. 9.* manifestus usurarius in causa
† restitutionis usurarum non appellat, *c. quã* 40
pernicioſum hoc tit. nec eius filii, aut hæredes extranei, *c. tua nos hoc tit.* datur autem optio Iudici quam ex dictis pœnis usurario velit infligere, *c. quoniam frequentes §. fin. in fine ut lit. non conteſt. Pan. in c. cum tu num 8. hoc tit. glos. fin. in c. præterea & ibi Pan. nu. 4. hoc tit. & Can.* Manifestus † usurarius est qui est 41
notorius, vel de jure, quia convictus & condemnatus de usuris, vel confessus coram Iudice, vel notorius notorietate facti, ut quia publicè tenet bancum paratum, *c. fin. in fine de cohab cleric. & mulier. Pan. in c. 3. in fine vers. ſed pro declaratione hoc tit. & ibi Can. glos. in c. 1. in verb. manifeſtu hoc tit. in 6. & ibi Can. Iul. Clar. d. § uſura ſub num. 15.* aut quando coram sacerdote & testibus confessus est se usurarium, & mandavit restitui usuras, & resignavit libros, quæ omnia coniunctim requiruntur, quia sola confessio extra judicialis non facit aliquem manifestum usurarium, *glos. 1. in c. 2. hoc tit. in 6. & ibi Franc. num. 3. & Can.* vel quando constat ex aliis præsumptionibus, fama, instrumentis usurariis, libro rationum, & post mortem potest ferri sententia declaratoria etiam quoad annullationem testamenti & exhumationem, *c. cum in diæceſi & ibi gloſſ. pen. & Pan. n. 6. & ſeq. hoc tit. pulchre Fred. de ſen. conſ. 8. Franc. in c. 2. n. 11. hoc tit. in 6. Iul. Clar.*

Clar.lib.5.§.usura n.15. 10. pœna eſt, quod
42 dominium rerum, † quas creditor extorquet à debitore ex cauſa uſurarum, non tranſit in ipſum uſurarium, *Sylveſt.in verb.uſura.6.in princ.Covar.var.reſol.lib.3.c.3. poſt n.6. verſ.ſed ad huius &c. Iul.Clar.lib.5.§ uſuram.* 12. uti dictum eſt ſupra illud notandũ eſt quod ſufficit remiſſio illius qui uſuras ſolvit, ut evitetur peccatum, abſque reſtitutione reali, quando uſurarius eſt paratus reſtituere uſuras, & non alias, *Pan. in c.cum tu in fin.hoc tit. & ibi Can.Io.de Anan.in c.conſuluit ſub num.1. verſ. nota quid libera hoc tit.c. peccatum & ibi gl.in verbo reſtituitur Dyn. & Can.de Reg.jur in 6.*

Titulus XX.

De Crimine falſi.

SVMMARIA.

1 FALSI *crimen eſt mixti fori.*
2 FALSI *pœna canonica eſt multiplex ſecundum diverſitatem falſitatum.*
3 *Quando civiliter agitur producenti Inſtrumenti ſuſpectum de falſo, judex ad inſtantiam partis præfigit certum terminum ad deliberandum an velit dicto inſtrumento uti.*
4 *Impugnanti privilegia de falſitate, judex præfigit certum terminum ad tam probandum, & ſi in termino non probaverit, imponit ei perpetuum ſilentium.*
5 *Falſitas commiſſa circa literas proviſionum Papæ aut inferiorum eſt ſufficiens ad imponendum perpetuum ſilentium ſuper ipſo beneficio.*
6 *Falſitatem committens in cauſa circa acta, eam perdit.*
7 *Quando agitur criminaliter inſpici debet, circa quæ falſitas eſt commiſſa falſarii literarum Papæ, per ſe vel alios ſunt ipſo jure excommunicati, clerici eccleſiaſtico omnibus officiis & beneficiis privati, & qui per ſe falſitatis vitium exerſuerunt degradati ſeculari poteſtati traduntur.*
8 *Literis apoſtolicis ab alio falſificatis utentium pœna.*
9 *Pœna quæ ipſo jure infliguntur ſtatim ubi falſum eſt commiſſum, intelliguntur inflictæ nec jus eſt qualiter fuerit actum, an civiliter vel criminaliter, qua diſtinctio adhibetur in pœnis infligendis per judicem.*
10 *Qui habet literas apoſtolicas falſificatas per alium & eis non utitur nulla pœna afficitur.*
11 *Clerici falſificantis ſigillum regis vel principis, pœna.*
12 *Falſificantis literas aliorum prælatorum, vel publica inſtrumenta vel privata aut falſum teſtimonium dicentis pœna.*
13 *Falſificantis literas capituli pœna.*
14 *Falſi pœna eſt arbitraria.*

IVXTA ordinem decalogi compilator ſubnectit de crimine falſi titulum generalem & deinde duos ſpeciales. Crimen falſi eſt mixti † fori, *Pan.in c.cum ſit generale* 1
n.24.de for.compet. Idem in c.ad falſariorum n.4. hoc tit. omiſſis traditis in Inſtit.Imper. tit. de public. jud. §. item lex Cornelia de falſis, Pœna canonica falſi † eſt multiplex 2
ſecundum diverſitatem falſitatum, & modum agendi de eis; quando civiliter † agitur, producenti inſtrumentum ſuſpe- 3
ctum de falſo, Iudex ad inſtantiam partis poteſt præfigere certum terminum ad deliberandum, an velit dicto inſtrumento, uti nec admittere debet reſponſionem eius cõditionalẽ, quod intendit eo uti, ſi & in quantum ſit verum, & legitimè confectum, &

non

non ultra nec aliter, c. *porrecta & ibi Can. de confir. util. vel inut. Archid. in c. in memoriam n.* 12. *dist.* 19. *l. Titia ff. de accus. l. mancipiorum ff. de opt. vel elect leg. Bart. in l. pen. ff. ad leg. Cornel. de falsf. n.* 1. *&* 2. *Lap. alleg.* 119. *Ferret. conf.* 88. *lib.* 1. eadem ratione Iudex impugnan-
4 ti † privilegia de falsitate, potest præfigere certum & peremptorium terminum ad probandum falsitatem, & si in termino non probaverit, imponere ei perpetuum silentium, c. *accepimus de fid. instrum. & ibi Pan. n.* 3. *& Can. communiter*, similiter sufficit vitium falsitatis commissæ, tam circa litteras
5 † provisionum Papæ, quam aliorum inferiorum ad imponendum perpetuum silentium super ipso beneficio, ei, qui falsitatem huiusmodi perpetravit, c. *olim ex litteris de rescript. & ibi Pan. n.* 2. *& Can. l. in fraudem §.* 1. *vers. quoties & ibi glos. in verb. cadat & Dd. ff. de jure fin.* violans acta Iudicum contra eadem non auditur, c. *cum olim el.* 2. *in fi. de off. deleg.* generaliter qui falsitatem committit
6 in causa, † circa acta, secus si circa alia, puta testes vel instrumenta, perdit eam, *glos. in d. l. in fraudem §.* 1. *vers. quoties in verb. cadat & ibi Bart. & Dd. ff. de jur. fisci glos. fin. in l.* 1. *C. de fori & impetr. act. subl. & ibi Bart. in rubr. in fi-*
7 *ne*, Quando agitur criminaliter, † inspici debet, circa quæ falsitas sit commissa, nam falsarii litterarum apostolicarum, qui per se, vel alios vitium falsitatis exercent, cum fautoribus & defensoribus, anathematis vinculo ipso jure sunt innodati, & clerici qui falsarii fuerint deprehensi, omnibus officiis & beneficiis ecclesiasticis perpetuo sunt privati, quique per se falsitatis vitium exercuerunt, postquam per ecclesiasticum Iudicem fuerint degradati, etiam non data incorrigibilitate, sæculari potestati traduntur secundum constitutiones legitimas puniendi, c. *ad falsariorum in princ. hoc tit. & ibi Pan. Anchar. & Can. Garc. de benef. par.* 11. *c.* 10. *§.* 2. *n.* 170. Qui litteris apostolicis † ab 8
alio falsificatis utuntur, si clerici fuerint, officiis & beneficiis ecclesiasticis spoliantur per sententiam, si laici, tamdiu ipso facto maneant excommunicationi subiecti, donec satisfaciant competenter, ita tamen ut malitia gravius, quam negligentia puniatur, *d. c. ad falsariorum §. qui vero & ibi Can.* Idem observatur etiam de iis, qui litteras impetrant apostolicas per suggestionem falsitatis, *d. c. ad falsariorum in fin. & ibi Pan.* In litteris gratiæ præsumitur malitia & scientia falsitatis, nisi probetur ignorantia, In litteris justitiæ præsumitur ignorantia falsitatis, quia de facili obtineri possunt, c. *accedens & ibi glos.* 1. *&* 2. *Pan. n.* 5. *& Can. hoc tit.* ubi dubitatur de falsitate commissa circa litteras Papæ, suspectus capitur & detruditur in carcerem, vel aliam custodiam, usquequo sedes apostolica consulta definiat, quid sit statuendum, c. *in memoriam* 19. *distinct. c. super hoc tit. & ibi Can.* Est autem notandum quod pœnæ, † quæ ipso jure infliguntur, 9
statim ubi falsum fuerit commissum, intelliguntur inflictæ, nec jus est, qualiter fuerit actum civiliter an criminaliter *glos. not. in clem.* 1. *§. penult in ver. eo ipso incurrunt de hæret. glos.* 1. *in l. infamem & ibi Dd. ff. de publ. jud.* In pœnis infligendis per Iudicem, adhibenda est distinctio, an civiliter vel criminaliter actum sit, *glos. in c. ad falsariorum in verb. deprehensi & ibi Pan. nu.* 8. *& Can hoc tit.* Qui habet apostolicas litteras † falsificatas per a- 10
lium & eis non utitur, nulla pœna afficitur, sed possunt Prælati ecclesiarum generalem ferre sententiam excommunicationis, quã per singulas parochias frequentius faciant innovari, Quod si quis falsas litteras apostolicas se habere cognoscat, intra viginti dies illas destruat, aut resignet, si pœnam excommu-

Digitized by Google

communicationis voluerit evadere, quam nullus relaxare præſumat ſine ſpeciali mandato Papæ, niſi in mortis articulo, c. *dura. §. fin. hoc tit.* ex quot & quibus ſignis falſitas litterarum apoſtolicarum apparere poteſt, traditur in c. licet, & c. quam
11 gravi hoc tit. Clericus falſificans † ſigillum Regis vel Principis, à ſuis ordinibus degradatur, in ſignum maleficii character aliquis ei imprimitur, quo inter alios cognoſcatur, contra regulam l. ſi quis in metallum Cod. de pœnis & Mynſ. obſ. 46 cent. 2. & ab epiſcopo, provincia ab eo abjurata, in exilium mittitur, c. *ad audientiam hoc tit.* falſificans litteras
12 † aliorum Prælatorum vel publica Inſtrumenta aut privata, aut falſum teſtimonium dicens, de rigore juris deponitur ab officii honore, & detruditur in monaſterium, utibi quamdiu vixerit, laicam dumtaxat communionem accipiat, id eſt in refectorio, dormitorio, choro, & aliis ſtet inter laicos, c. *ſi epiſcopus 50. diſtinct. & ibi Præpoſ. Gemin. in fine*, falſi-
13 ficans litteras † capituli, quæ ſummo Pontifici fuerunt præſentatæ, ipſo jure ab officio & beneficio eſt ſuſpenſus, donec mereatur ſedis apoſtolicæ indulgentiam obtinere, c. *tam litteris in fine de teſtibus*, ideo quidam rectè ſentiunt, quod falſitatis pœna eſt arbitraria † Iudici ſecundum
14 qualitatem capituli, aut alterius, cujus ſigillum aut litteræ falſificantur, & ſecundum qualitatem negotii in quo falſitas committitur, *Pan. in cap. tam litteris ſub nu. 4. de teſtib. l. ubi falſi C. de falſ. & ibi Dd.*

Titulus XXI.

De Sortilegiis.

SVMMARIA.

1 SORTILEGIUM *eſt mixti fori.*
2 SORTES *duplices ſunt illicitæ & licitæ, illicita eſt ſors divinatoria.*
3 *Licitæ ſunt ſors diviſoria & conſultoria.*
4 SORTILEGII *abſolutio reſervatur epiſcopo.*
5 *Sortilegij pœna eſt arbitraria:*
6 *Sacerdotis qui cantavit miſſam defunctorum pro inimico vivo, ut is mortem incurrat, pœna.*
7 *Sacerdotis & miniſtri eccleſiæ qui altaria veſtibus exuit aut luminaria extinguit in alterius perniciem pœna.*
8 SORTIBUS *licitis res dirimuntur in caſibus à jure expreſſis.*
9 *à Iudicio ſortis non appellatur.*
10 *Prohibentur in electionibus prælatorum ac in omni electione ad officia Eccleſiaſtica.*
11 *Sortibus quando ſit locus pulchra diſtinctione explicatur.*
12 *Inter plures fratres diviſio hæreditatis paternæ debet fieri ſorte vel officio judicis quia de jure frater major natu non tenetur facere partes, & minor eligere.*

SORTILEGIUM in ſe continet falſitatem, c. *hi qui c. illud c. qui ſine 26. quæſt. 1.* eſt crimen eccleſiaſticum *c. contra idolorum 26. quæſt. 5.* imo mixti † fori, quia locus eſt 1
prævention inter judicem eccleſiaſticum & ſæcularem, *l. nullus l. nemo C. de malef. & mathem. Pan. in c. cum ſit generale numer. 26. de foro comp. Pan. in cap. 1. num. 1. & 3. hoc tit.* Inquiſitor hæreticæ pravitatis ſe de

sortilegiis intromittere non potest, nisi sapiant manifestam hæresim, c. *accusatus* §. *sane de hæret. in* 6. sortes duplices † sunt, *gloss. in summa 26. quæst. 2. Archid. in* c. *sors 26. quæst.* 2. Illicitæ & licitæ. Illicita sors est divinatoria, quæ est ars divinandi futura sub nomine fictæ religionis per quasdam, quas sanctorum seu apostolorum sortes vocant, aut quarumcumque scripturarum inspectionem, c. *sortilegi 26. quæst. 1.* c. *hi qui 26. quæst. 2.* c. *aliquanti 26. quæst. 5.* aut per auguria, auspucia, constellationes, geneses aut incantationes, c. *illud 26. quæst. 2. c. 1. 26. quæst. 3. & 4.* c. 1. c. *episcopi &* c. *fin. 26. qu. 5.* à sanctis Patribus sub anathemate damnatæ, *26. quæst. 59. in summa &* c. 1. & c. *sortes c. si quis clericus c. augurijs & per totam quæstionem.* Licitæ sunt † sors divisoria, qua quæritur, quod cuilibet dandum sit, sive illud sit res, sive honor, sive pœna, sive actio aliqua, *l. si cum ambo ff. de jud. l. si quæ sunt cautiones ff. famil. ercis. l. si duobus C. comm. de legat. & fideic.* §. *optionis. Instit. de legat. l. 2. C. quom. & quando quarta pars lib.* 10. *& ibi gloss. in verb. in sortium & ibi Bart. num. 6.* & sors consultoria cum quæritur, quid sit agendum, *gloss. in summa 26. quæst. 2. in fin. Archid. in d. c. sors eod. qu. 1. & casu.*

Sortilegii variæ sunt pœnæ, nam absolutio † recusatur episcopo, qui potest laicos, qui se nolunt emendare, si servi sunt, verberibus castigate, si liberi, includere sive incarcerare, & in districtam pœnam dirigere, c. *contra 26. quæst.* 5. vel eos turpiter dehonestatos, puta mirando & ponendo ad scalam cum vituperio, ejicere extra diœcesim, c. *episcopi 26. quæst.* 5. quia sunt infames, & repelluntur ab accusatione & testimonio, c. *quisquis in fin. 2. quæst.* 8. c. *constituimus 2. quæst.* 5. clericos vero suspendere ad tempus ab administratione altaris, c. 2. *h. tit.* vel privare officio & beneficio de rigore juris, c. *non oportet c. aliquanti 26. quæst.* 5. vel in monasterium detrudere ad perpetuam pœnitentiam agendam, c. *si quis episcopus 26. qu.* 5. vel aliter punire arbitrio † ipsius episcopi, qui in imponenda pœna sortilegis, vel eos consulentibus, debet animadvertere ad qualitatem & quantitatem delicti, & ad animum delinquentis, & secundum hoc pœnam imponere, quandoque acerrimam, quandoque levem, *Pan. in* c. *in princ. & nu. 4. hoc tit.* Sacerdos † qui cantaverit missam defunctorum pro inimico vivo, ut is mortem incurrat, deponitur, & tam ipse sacerdos, quam is qui sacerdotem ad talia incitaverit, perpetuo exilio puniuntur, c. *quicunque* §. *plerique 26. quæst.* 5. *Niaz. in pract. crimin. Can. quæst.* 40. Sacerdos vero, † & minister ecclesiæ, qui altaria vestibus exuit, aut lugubri veste accingit, vel extinguit luminaria in perniciem alicujus, deponitur, nisi coram metropolitano pœnitentiam egerit, exceptis illis, qui hoc faciunt propter hostilitatem, hæreticos, vel alia justa de causa, *d.* c. *quicunque 1. resp. 26. quæst.* 5. præterea potest episcopus auctoritate sua cum ipsis dispensare, *gloss. fin. in fin. in* c. 2. *hoc tit.*

Sortibus licitis † res dirimuntur in casibus à jure expressis, & non aliis, *Ias. in l. si duobus num. 9. C. comm. de legat. & fideic.* & à judicio sortis † non appellatur, quia fortuna non habet superiorem in hoc mundo, *Bald. in d. l. si duobus num. 1. & 2.* Prohibetur sortis † usus, non solum in electionibus Prælatorum, sed etiam in electionibus compromissariorum, ac in omni electione ad officia ecclesiastica, electionesque sunt ipso jure nullæ, quia agitur de præjudicio ecclesiæ, & per sortem posset indignior præfici, secus est inter laicos vel inter clericos quoad tem-

Digitized by Google

temporalia, *c. fin. hoc tit. & Pan. num. 4 & 5. & Archid. num. 3. in fine*, vel distingue latius ex glos. additionali in l. si duobus in verb. fortunam C. comm. de leg. &c. & ibi DD.

11 Aut factum est incertum, † aut jus, 1. casu in judicio non admittitur sors, *l. 1. & ibi gloss. in verb. prohibebit in fine & DD. G. uti possid.* sed dicenti incumbit onus probandi, *l. ei qui ff. de probat. c. fin. 6. quæst. 5.* Aut factum est certum, & jus incertum, si tractatur de præjudicio alterius quam contendentium, & iste sit minor, tunc nunquam recurritur ad judicium sortis, §. *si ex testamento Instit. de satisd. tut. vel curat. & ibi gloss. pen. & DD.* si vero sit major viginti quinque annis, tunc ad petitionem illius Iudex jubet eos facere sortem, ut si is cui legatum fuerat, antequam constitueret qua actione uti vellet, decesserit duobus hæredibus relictis, quorum alter rem vendicare vult, alter in personam agere; petente hærede leguntur sortem jacere, *l. hujusmodi §. fin. ff de leg. 1. Io. And. in c. duobus sub num. 7. vers. in gloss. non tenentur de rescript.* quod si tertius non petat judicium sortis, tunc Iudex compellit eos ad concordiam, aliquando præcise definiendo, & sententiando inter eos quis sit potior, *l. sancimus §. ne autem vers. sin autem C. de donat.* aliquando causative si volunt audiri, & sic per denegationem actionis, *l. hujusmodi §. fin. ff. de leg. 1. & ibi Bart.* Aut tractatur de præjudicio contendentium, & si nolunt fortunam Iudicem discordiæ eligere non compelluntur, sed mutuo se impediunt, *l. 2. vers. cum singulis ff. quib. modo usufr. vel usus amitt.* ad petitionem alterius Iudex eos compellit ad sortem, ut quando plures cohæredes simul instituunt judicium familiæ erciscundæ, sorte dirimitur, quis sit reus, *l. cum ambo ff. de jud.* In extrajudicialibus sors non est prohibita, ut si unus Legatarii, cui optio data est, plures hæredes extiterint, & inter se circa optandum dissentiant, alio aliud corpus eligere cupiente, ne pereat legatum, sorte hoc dirimitur, §. *optioris Instit. de legat. l. si duobus C. comm. de legas &c.* quando pluribus legatur servus vel alia species, uni debetur res, alii æstimatio, si inter eos oritur controversia, quia uterque eorum vult rem, sorte dirimitur, *l. si duobus in princ. C. comm. de legat. &c.* quando plures fratres † veniunt ad divisionem, di- 12
visio debet fieri sorte vel officio judicis, quia de jure frater major natu non tenetur facere partes & minor eligere, *Ias. in d. l. si duobus n. 7. Bart. in l. unica n. C. de iis qui se deserunt lib. 10.*

Titulus XXII.

De collusione detegenda.

SVMMARIA.

1 COLLUSIO *est inter actorem & reum latens & fraudulenta conventio.*

2 *Pœna collusionis varia est, & recensentur quatuor.*

PRÆTEREA in collusione inest falsitas, est enim inter actorem † reum latens 1
& fraudulenta conventio. c. *si quem in princ. & §. prævaricatos & §. prævaricatorem 2. quæst. 3. gloss. 1. in c. audivimus hoc tit. & ibi Can. l. 1. vers. prævaricatorem ff. ad sen. Conf. Turpill. l. 1. ff. de prævaricat.* Pœna † e- 2
jus varia est, nam Iudex desistente accusatore potest inquirere super eadem instantia de crimine illato, etiamsi accusatus cum accusatore in gratiam redierit, *cap. 2. hoc tit. & ibi Pan. c. si quem in princ. 2. quæst. 3. c. cece 24. quæst. 3.* 2. Potest inquirere, an

Digitized by Google

per gratiam & ex charitate, an vero ex præmio comparata sit eorum amicitia, c. 1. *hoc tit. & ibi gloss. pen. mag. Pan. & Can.* Quando autem super crimine transigi possit, dixi tit. de transact. 3. Absolutio obtenta de criminibus illatis per collusionem, non impedit facultatem, iterum ex integro accusandi & inquirendi de eisdem criminibus, c. *fin hoc tit.* constito de prioris accusatoris prævaricatione, *l. prævaricationis ff. de prævaricat.* 4. Clerici qui super beneficiis à se quiete possessis per collusionem nomine transactionis solvunt pensiones annuas aliis, ut post mortem eorum in beneficiis illis, super quibus collusio facta est, jus sibi valeant vendicare, perpetuo dictis beneficiis spoliantur, c. *audivimus hoc tit.* quia satis esset iniquum, si fraus & dolus quæ in præjudicium viris episcopi ordinarii collatoris & aliorum nituntur committere, in eorum non redundaret incommodum & jacturam, *l. 1. l. nec ex dolo ff. de dolo l. non fraudantur l. nemo ff. de reg. jur. & ibi gloss. alleg. concord.*

Titulus XXIII.

De delictis puerorum.

SVMMARIA.

1 PVERIS *attribuitur omne peccatum furtum, perjurium, mendacium præter delictum carnis.*

2 PVERITIA *incipit à septennio, & finitur in masculo in decimo quarto anno, & in fœmina, in duodecimo anno, infra septennium infantia nuncupatur.*

3 PVERI *non ita severe sunt puniendi, sicut maiores.*

4 *Idem obtinet in minoribus, quando delictum non ex animo, sed extra venit, & sic propter minorennitatem probanda sunt circumstantiæ, quæ dolum excludunt.*

5 *Puer percutiens clericum, incidit in excommunicationem, sed absolvit eum episcopus.*

6 INFANTIBVS *nullum delictum imputatur.*

7 PATER *non tenetur pœnam pecuniariam, in qua condemnatus fuit filius ob delictum solvere, ex legitima vel alimentis filio debitis.*

DELICTA & à maioribus 25. annis & à minoribus commissa punienda sunt, nam pueris † attribuitur omne peccatum, furtum, periurium, mendacium &c. quibus pueris ætas plena est, præter delictum carnis, c. 1. *hoc tit. l. si minor. ff. de adult.* stuprum in puero committi potest, *l. stuprum ff. de adult.* pueritia † incipit à septennio, & finitur in masculo in decimo quarto anno, & in fœmina in duodecimo anno, infra septennium infantia nuncupatur, *l. si infanti C. de jur. delib. & ibi not. DD. §. pupillus & ibi gloss. in verb. infans & verb. infantiæ proximus & DD. Instit. de inutil. stipulat. gloss. in proem. lib. 6. in verb. perfectus & ibi Canon. Pan. in rubric. huius tit. n. 1. & ibi Canon. Ioann. de Anan. c. 1. nu. 4. hoc tit.* 1 2

Pueri † non ita severe sunt puniendi sicuti maiores, quia ætas excusat à tanto, non à toto, c. 1. *in fine & c. 2. & ibi gloss. in verb. multum hoc tit. l. auxilium §. 1. ff. de minor. 25. annis l. impunitas C. de pœnis*, quando non sunt doli capaces, *l. 1. & ibi gloss. in verb. minores & gloss. seq. C. si adversus delict. l. pupillum ff. de reg. jur. l. impuberem ff. de furt. & ibi DD.* Idem obtinet in minoribus, † quando delictum non ex animo, sed extra venit, *l. 1. C. si adverſ. delict. & ibi gloss. in verb. extra venit, & DD. Bart. in l. si quis in tantam num. 7. & 8. C.* 3 4

und e

unde vi, & ibi DD. qui excusant minorem 18. *annis à pœna dicta legis Decian. conf.* 24. *vol.* 4. *excusat minorem* 18. *annis furem à furca, vol.* 2. *l.* 1. §. *fin. & ibi gloss. in ver. non tenentur ff. commod. l. fere in omnibus ff. de reg. jur.* & sic præter minorennitatem, probandæ sunt circumstantiæ, quæ dolum excludant, nam sicut in delictis & furtis dolo commissis, minoribus per in integrum restitutionem non subvenitur, *l. in summa* §. *nunc videndum l. auxilium, ff. de minorib.* ita nec in pœna parcitur propter ætatem, etiam pupillo pubertati proximo, *l excipiuntur juncta l.* 1. §. *quæstionem vers. potuisse ff. de SC. Syll. &c.* §. 1. *& ibi gloss. & DD. Instit. quib. mod. tut. finit. l. si arroganti ff. de tut. Grammat. decis.* 48. *qui loquitur in minore* 20. *annorum condemnato ad furcas, ob multiplicata furta minimarum summarum pecunia. Contrarium quod pœna furti mitiganda sit in minore,* 25. *annis consuluit Rolan. conf.* 77. *per tot. vol.* 3. Puer percutiens
5 † clericum, incidit in excommunicationem, sed absoluit eum episcopus, & propter ætatem non debet accedere sedem apostolicam pro absolutione, sive ante, sive post pubertatem postulet se absolui, c. 1. *in fin. de sent. excomm. Pan. in* c. 2. *sub nu.* 4. *hoc tit. Fran.*
6 *Marc. quæst.* 613 *par.* 1. Infantibus † nullum delictum imputatur, *l. infans ff. ad leg. Cornel. de sicariis &c.* c. *illud* 15. *quæst.* 1. § *pupillus Inst. de inutil. stipul. & ibi DD.* Pater † non tenetur pœnam pecuniarum, in qua condemnatur filius ob delictum, soluere ex legitima aut alimentis filio debitis, c. 2. *hoc tit. & ibi Pan. in* 2. *not. l.* 1. *C. ne filius pro patre &c.* nisi in quantum pater locupletior factus est ex delicto filii, *l. licet* §. *ex furtiva ff. de pecul.* quia vivente patre legitima non potest separari à bonis patris, *l.* 1. §. *si impuberi ff. de collat. bonor.* & quamvis pater teneatur alere filium, tamen æs alienum non cogitur exolvere, *l. si quis à liberis* §. *si mater in fine ff. de lib. agnosc. & alien. &c.*

Titulus XXIV.

De clerico venatore.

SVMMARIA.

1 VENATIO *triplex est oppressiva hominum, clericis semper prohibita.*

2 *Arenaria quæ fit in arena cum feris indomitis, etiam clericis indistincte prohibita.*

3 *Saltuosa & clamosa quæ fit cum canibus, falconibus, accipitribus, clericis illicita etiam pauperibus, nisi jus venandi eis competat ex fundatione aut causa necessitatis, vel rarissime venentur causa recreationis.*

4 *Quædam est venatio, quæ fit cum retibus aut laqueis, & hæc licita est clericis.*

5 CLERICORVM *qui sæpius venatione detinentur pœna, variatur ex qualitate clericorum, episcopus tribus mensibus à communione, presbyter duobus, diaconus vero ab omni officio per sententiam suspenditur, clerici constituti in minoribus & beneficiati arbitrio episcopi.*

HVNC subjicit compilator de specialibus delictis clericorum, & 1. de venatione, quæ triplex † est, *gloss.* 1. *in* c. *qui venatoribus* 1. 86. *distinct. Panorm. in* c. 1. *nu.* 1. *hoc tit. Franc. Marc. q.* 529. *par.* 1. *per totum*, una oppressiva hominum clericis semper prohibita, quia non debent pugnare, etiam contra infideles, c. *ex multa* §. *fin. de vot. &c.* c. *petitio de homicid. vol. vel caf.* laicis permissa, quando movent bellum justum, c. *fin. in fine distinct.* 6. c. *sicut el.* 3. *de jurejur.* Alia arenaria, † quæ fit in arena cum feris indomitis, 2

etiam clericis indistincte prohibita, *arg.* c. 1. *hoc tit.* laicis permissa sub distinctione, nam qui operas suas, ut cum bestiis depugnarent, locant, notantur infamia, sine depugnaverint, sive non, quod si depugnaverunt cum non locassent, non notantur, non enim qui cum bestiis depugnavit, notatur, sed qui operas suas in hoc locavit, denique ii qui virtutis ostendendæ causa hoc faciunt sine mercede non notantur, nisi in arena passi sunt se honorari corona, vel alio simili præmio; Si quis operas suas locaverit, ut feras venetur, vel ut depugnet feram, quæ regioni nocet, extra arenam non notatur, *l.* 1. §. *Item senatusconsulto ff. de postul.* c. *infames* §. *nam ut præmissimus vers. similiter* 3. *quæst.* 7. Quædam est saltuosa † & clamosa, 3
quæ fit cum canibus, falconibus & accipitribus, c. 2. *hoc tit.* & ista permissa est laicis causa necessitatis pro carnibus & pellibus, & causa voluptatis, §. *feræ Instit. de rer. divis. l.* 1. *& l. seq. ff. de acquir. rer. dom.* præterquam tempore quadragesimali, jejuniorum, & aliis præcipuis festivitatibus, c. *quid prodest & c. seq.* 86. *distinct.* c. *licet de fer.* clericis vero est illicita, c. 1. *&* 2. *hoc tit.* etiam pauperibus, *gloss. in d.* c. *qui venatoribus* 1. 86. *distinct per c. quorundam* 34. *distinct.* quia possunt alias victum quærere, c. *clericus* 91. *distinct.* c. *nunquam de consecrat. distinct.* 5. nisi jus venandi eis competat ex fundatione, *argum. clem.* 1. §. *porro de venatoribus de stat. monach.* causa necessitatis, vel rarissime venentur causa recreationis, c. 1. *in verb. has voluptates sæpius detentus hoc tit. Pan. in* c. 2. *hoc tit.* Quædam est venatio, quæ fit cum 4
retibus † vel laqueis, aut piscando, & hæc licita est clericis, dummodo frequenter non insistant, *gloss. in d. c. qui venatoribus in fine* 86. *distinct. & Can. Pan. in* c. 1. *hoc tit. & ibi Can.*

Pœna clericorum qui sæpius venatione detinentur, variatur † ex qualitate clericorum, nam episcopus tribus mensibus à communione, presbyter duobus, diaconus vero ab omni officio per sententiam suspenditur, c. 1. *hoc tit.* unde Iudex potest restituere diaconum infra duos vel tres dies vel quando ei placuerit, sed non episcopum vel presbyterum, quibus certum tempus statuitur, *gloss in clem.* 1. §. *penult. in verb. excommunicationis sententia de hæret. & ibi Can. c. cupientes* §. *cæterum & ibi gloss. in verb. suspensos de elect. in* 6. *& Can. arg. l. certo genere* § *si toties ff. de servit. recis. prad.* clerici vero constituti in minoribus, & beneficati arbitrio episcopi, *Pan. in* c. 1. *hoc tit. & ibi ad eum addit.* 5

Titulus XXV.

De clerico percussore.

SVMMARIA.

1 PERCVSSIO *fit manu, pede, capite, cubito aut baculo, vel alio genere armorum, qua si fiat malitiose, peccatum est mortale, si fiat causa correctionis, licita est ei, qui habet delinquentem in potestate.*

2 EPISCOPVS *laicos sub una jurisdictione existentes ob delictum potest mandare flagellari*

3 *Clericos constitutos in minoribus pro levibus etiam culpis.*

4 *Constitutos in maioribus & sacris ordinibus pro gravioribus criminibus.*

5 *Episcopo non licet aliquem clericorum suis manibus verberare, sed clericos verberat per alium clericum.*

6. Præ-

6 *Prælati inferiores possunt pro levibus etiam culpis verberare in propria persona, vel si necessitas urgeat per alium clericum vel monachum.*

7 *Pœna eorum quando debitam correctionem in verberando excedunt.*

8 PERCVSSIO *facta causa emendationis, censetur eleemosyna.*

9 PERCVSSOR *malitiosus prohibetur ordinari.*

10 *Si fuerit promotus, & temerarie percutiat, suspenditur ad tempus, quod si se non emendaverit, deponitur.*

11 *Percussio spiritualis qua fit malo & inutili sermone, est mortale peccatum.*

DELINQVVNT clerici per elationem seu perturbationem percutiendo, c. *duæ sunt & cc. seqq. 45. distinct.* Percussio
1 † fit manu, pede, capite, cubito aut baculo, vel alio genere armorum, quæ si fiat ex odio vel malitiosè, peccatum est mortale, *gloss. in summa &* c. 1. *episcopum 45. distinct. cap. 2. 3. & 4. hoc tit.* si fiat causa correctionis, licita est ei qui habet delinquentem in potestate, c. *cum beatus c. tua 15. dist. c. cum voluntate §. fin. de sent. excomm. c. 1. §. noli*
2 *23. quæst.* unde Episcopus † laicos sub sua jurisdictione existentes ob delictum potest mandare flagellari, non crudeliter, sed ea moderatione adhibita, quod flagella in vindictam sanguinis transire minimè videantur, c. *in Archiepiscopatu de rapt. c. 2. & ibi*
3 *Pan. nu. 2. hoc t.* & clericos † constitutos in minoribus ordinibus pro levibus etiam cul-
4 pis, constitutos in maioribus † & sacris ordinibus non nisi in gravioribus criminibus, c. *cum beatus 45. distinct.* ut si fuerint, ebrii, & debent habere quadraginta ictus, aut triginta diebus à communione submoveri,
5 c. *ante omnia 35. distinct.* Episcopo † non licet aliquem clericorum suis manibus verberare, *cap. non liceat 86. distinct.* sed clericos verberat per alium non laicum, sed clericum, *cap. illi 5. quæst. 5. c. universitatis de sent. excomm.* alias tam qui verberari præcipit, quàm laicus verberans, etiamsi justa culpa subsit, incidunt in excommunicationem, *d. c. universitatis*, nisi clericus sit penitus incorrigibilis, tunc etiam per laicum potest mandare cum violenter capi, ad judicium trahi, & verberari, *cap. ut famæ de sent. excomm.* Alii vero Prælati † possunt 6
pro levibus etiam culpis verberare, ut Abbas causa regularis disciplinæ monachum in persona propria, vel si necessitas urgeat per alium clericum vel monachum; *d. c. universitatis de sent. excom. Diaz. in pract. crim. can. cap. 136.* quod si Prælati debitam † 7
correctionem in verberando excedant, incidunt in excommunicationem, c. *si quis suadente*, à qua non possunt absolui nisi à summo Pontifice, & mittuntur in exilium, *c. cum beatus in fin. princ. 45. dist. Pan. in c. universitatis num. 9. de sent. excomm.* aut ad certum tempus ab administratione missarum suspenduntur, *cap. 2. hoc tit.* & si ex incauta percussione mors aut membri mutilatio interveniat, etiamsi causa disciplinæ fiat, contrahitur irregularitas, c. *presbyterorum de homicid. l. sed etsi quemcunque §. proponitur & l. seq. ff. ad leg. Aquil.* ex sola sanguinis effusione, quæ ut plurimum in fustigatione intervenit, non contrahitur irregularitas, *Diaz. in pract. crim. can. cap. 136. nu. 4.* Percussio † facta causa emendationis censetur 8
eleemosyna, quia percutiens invito præstat beneficium, & castigati consulit utilitati, c. *& qui emendat 45. distinct.* percussor † do- 9
losus & malitiosus prohibetur ordinari, *in summa &* c. 1 *45. dist.* si fuerit promotus † & 10
non habens respectum ad suum ordinem, incautè

incautè aut temerarie percutiat, ſuſpenditur ad tempus, c. *præterea hoc tit.* quod ſi ſe non emendaverit deponitur, c. 1. *hoc tit.* c. *duæ ſunt* §. *percuſſores* 45. *diſt.* quia peccatum pluries iteratum, licet pluries punitum, aggravat tamen idem peccatum ultimum, *Bald. in authen. qui ſemel ſub num. 8. & 19. C. quom. & quando Iudex. Idem in authen. ſed novo n. 6. C. de ſerv. fugit facit l. cui* §. *fin. & ibi Bart. n. 6. & 7. ff. de accuſat.* Eſt alia percuſſio
11 ſpiritualis, † quæ fit malo & inutili ſermone, ut quando prælatus indiſcretus inutili ſermone percutit conſcientiam infirmorũ, & hæc ſemper eſt mala & mortale peccatum, *c. pen. in fin. & c. fin. 45. diſt.*

Titulus XXVI.

De maledicis.

SVMMARIA.

1 MALEDICVS *eſt qui obloquitur de homine detrahendo.*
2 MALEDICI *pœna.*
3 *Epiſcopus pro convitio ſibi facto neminem poteſt excommunicare.*
4 *Religioſorum in ſuis ſermonibus prælatis Eccleſiarum detrahentium pœna.*
5 BLASPHEMIA *eſt mixti fori.*
6 *Committitur verbo & facto, ac verbo multis modis hic relatis.*
7 *Facto ſi projicitur lapis aut ſpurcitia in figuram Domini noſtri Ieſu Chriſti vel beatæ virginis vel alicuius ſancti.*
8 *Abſolutio publicæ blaſphemiæ verbalis reſervatur Epiſcopo pœnitentia injungenda laico Epiſcopus cum eo non diſpenſat.*
9 *Clerico non imponitur pœnitentia publica, ſed alia arbitraria.*
10 *Publice blaſphemus quis dicatur.*
11 *Occulta verbalis blaſphemia non eſt reſervata Epiſcopo.*
12 *Blaſphemia facto commiſſa à clerico vel laico punitur pœna ultrice judici arbitraria.*

PRÆTEREA eſt & alia percuſſio quæ fit lingua, *in ſumma &* c. 1. §. *ecce 46. diſt. c. qui peccat. 23. quæſt. 4.* à maledicis & blaſphemis; maledicus † eſt qui obloquitur de ho- 1
mine detrahendo ei, & cum obloquiis deprimendo, c. *ex merito 6. quæſt. 1. c. 1. hoc tit.* cenſetur homicida, c. *ſumma 6. quæſt. 1. Iul. clar. lib. 5.* §. *hæreſis n. 25.* eſt infamis, † & ab 2
eccleſia fit extorris, *cap. deteriores 6. quæſt. 1.* Clericus de maledicto convictus in judicio cogitur ad poſtulandum veniam, ſi noluerit degradatur, ſive ſuſpenditur, nec unquam ad officium abſque ſatisfactione revocatur, c. *cleric. 1. & 2. 46. diſt.* & donec in vitio eſt non promovetur, *cap. cleric. 3. 46. diſtinct.* qui contumeliam ſive convitia Epiſcopo † 3
intulerit, quæ non ſolum Epiſcopum, ſed eccleſiam eius tangunt, ut ſi dicat eum eſſe ſimoniacum, mox depoſitus Curiæ ſæculari traditur, c. *ſi quis ſacerdotum 11. quæſt. 1. & ibi gloſſ. notat tres caſus in quibus ſtatim quis traditur Curiæ ſæculari* c. *ſi quis ab Epiſcopo & ibi gl. 2. quæſt 7.* maximè ſi in depreſſionem Domini Papæ & eccleſiæ Romanæ proruperit, c. 1. *hoc tit. & ibi gl. mag. in verb. temeritate hoc tit. & ibi Pan. num. 5. & DD. c. Guiliſarius 23. quæſt. 4.* Pro convitio ſibi facto Epiſcopus neminem poteſt excommunicare, ut ſi objiciatur Epiſcopo, tu es filius ruſtici, c. *inter querelas 23. quæſt. 4.* Religioſi † in ſuis ſer- 4
monibus Prælatis eccleſiarum detrahere non debent, alias duobus menſibus ſubjacent pœnis, quæ gravibus culpis eis ſolent infligi, ſuper quibus abſque manifeſta neceſſitate, cum eis non poteſt diſpenſari ab

eorum

Digitized by Google

eorum ſuperiore, *clem.* 1. §. 1 & §. *ſi quis vero de privil.*

5 Blaſphemia eſt † mixti fori, c. *ſtatuimus & ibi Pan. num.* 9. *hoc tit. Clar in prax. crim.* §. *blaſphemia num.* 4. *in fin.* committitur verbo
6 † & facto, verbo multis modis, 1. cum Deo attribuitur quod ei non convenit, c. *ſi quis per capillum* 22. *quæſt.* 1. *Authent. ut non luxurientur contra naturam* §. *& quoniam quidem.* 2. Cum ab eo removetur quod ei convenit, & ideò qui derogat Divinæ majeſtati, poteſtati, aut bonitati blaſphemus eſt, *D. Thom.* 2. 2. *quæſt.* 13. *art.* 1. *Covar. in c. quamvis* §. 7. *num.* 8. 1. *par. relect. de pact. Menoch. de arbitr. jud. lib.* 1. *cent.* 4. *caſu* 375. *num.* 3. *& ſeqq.* 3. Cum creaturæ tribuitur, quod convenit creatori ſoli ut adoratio, c. *non invenitur* 23. *quæſt.* 4. c. *Imp.* 11. *quæſt.* 3. *Boerius deciſ.* 301. *num.* 2. *& ſeq.* 4. Quando ſanctis attribuitur, quod Deus ex ſua gratia declaravit nolle in eis eſſe, vel ab eis removetur quod declaravit in eis eſſe, & eodem modo eſt peccatum blaſphemia Dei, c. *ſi quis dixerit & 2.* cc. *ſeqq.* 11. *qu.* 3. *latè ſummiſtæ de his omnib. in verb. blaſphemia Menoch. de arbitr. d. caſ.* 375. *in princ. uſque ad num.* 18. *lib.* 1. *cent.* 4. & hæc quidem propriè, impropriè enim quodlibet convitium in Deum prolatum, & itidem contumelia maledictione in Deum, aut virginem matrem, aut ſanctos blaſphemiæ nomen habet, *c. cum cap. ver. verbum autem Domini* 23. *qu.* 5. c. *violatores* 25. *qu.* 5. *Gram. dec.* 50. *nu.* 7. *& ſeqq. Bart. in l. item apud labeonem* §. *ait prætor. num.* 4. *ff. de jurejur. Io. de Imol. in l. his verbis* §. *illa inſtit. ff. de hæred. inſt. Clar. in praxi crim.* §. *blaſphemia Menoch. de arb. jud. li.* 1. *cent.* 4. *caſu* 375 *num.* 18. *& ſeqq. Io. de Anan. in c.* 2. *num.* 12. *h. t. & ibi Can. Laſ. in l. ait prætor.* §. *jura-*
7 *ri num.* 12. *& ſeqq. ff. de jurej. Cov. in c. quamvis* §. 8. 7. 1. *par. relect. de pact.* facto † committitur, ſi jactatur lapis vel ſpurcitia in figuram Domini noſtri Ieſu Chriſti, vel B. Virginis, vel alicujus ſancti, c. *ſi Canonici* §. *fin. de off. ord. in* 6. *l. non contrahit cum l. ſeq. & l. famoſi in fi. ff. ad leg. Iul. majeſt. Io. de Anan. in c.* 2. *nu.* 14. *h. t. Menoch de arbit. caſu* 376. *per tot. li.* 1. *cent.* 4. Abſolutio † publicæ blaſphemiæ verba- 8
lis, ſive verbo commiſſæ reſervatur Epiſcopo, c. *& ibi gl. in verb. reſervantur enumerat caſus Epiſcopo reſervatos de pœnit. & remiſ. in* 6. *ibi Can. Pan. in c.* 2. *in* 1. *not. h. t.* qui debet injungere pœnitentiam laico, quod ſtare debeat in manifeſto ſeptem diebus Dominicis præ foribus eccleſiæ dum aguntur miſſarum ſolemnia, & ultimo die ſine pallio & calceamentis, & ligatus corrigia circa collum, ſeptemque diebus præcedentibus ſextis feriis præfatarum Dominicarum jejunet in pane & aqua, & nullatenus intret eccleſiam, quolibet quoque prædictorum dierum tres ſi poterit, vel duos, aut ſaltem unum pauperem reficiat, & ſi nec ad hoc ejus ſuppetant facultates in aliquam pœnam corporalem, c. *finem litib. de dol. & contum. l. fin. ff. de in jus voc.* commutatur, renitenti ſuſcipere & peragere prædictam pœnitentiam, inderdicitur ingreſſus eccleſiæ, & in obitu eccleſiaſtica ſepultura, præterea per temporalem poteſtatem, coactione, ſi neceſſe fuerit, Epiſcopi adhibita, blaſphemus ſi dives eſt 40. ſolidis mulctatur, alioquin 30. ſive 20. vel ſi ad id non ſufficiat, quinque uſualis monetæ, c. *ſtatuimus h. t.* & concurrunt Iudex eccleſiaſticus & ſæcularis ad puniendum idem delictum, nec pœna impoſita per unum impedit pœnam imponendam per alium, quia blaſphemus utrumque hominum genus offendit & clericorum & laicorum, 12. *q.* 1. c. *duo ſunt.* & ideo duplici pœna punitur, *Hoſt. in d. c. ſtatuimus num.* 9. *& ibi Pan. num.* 4. *& Can.* nullam in hoc miſericordiam habiturus, & ideo Epiſcopus cum eo non poteſt diſpen-

dispensare c. *statuimus hoc tit. & ibi Pan. num.*

9 5. Clerico † blasphemo non imponitur pœnitentia publica, sed pœna arbitraria, & ita grave posset esse delictum, ut fieret depositio, *Pan. in d. c. statuimus num.* 8. *c. si quis per*

10 *capillum* 22. *q.* 1. Publice † blasphemus dicitur quando blasphemia est notoria de jure, ut quia convictus & condemnatus in judicio, vel facto, quia publice & palam pluries blasphemiam intulit, *c. fin. de cohabit. cler. & mulier. c. de manifesta* 2. *qu.* 1. *c. cum olim de verb. sign.* vel quando coram pluribus personis in camera vel platea blasphemavit, referentibus hoc postea Episcopo, *l. palam ff. de verb. sign. c.* 1 *in princ. h. t. c. quam sit & ibi gl.* 1. *de excess. prælat. l.* 3. *& ibi gl. in verb. publ. C. de summa trinit. Pan. in c statuimus num.* 7. *h. t. & ibi*

11 *Host. num.* 4. *& Can.* Occulta † verbalis blasphemia non est reservata Episcopo, sed quilibet sacerdos potest ab ea absolvere, *c. Christiana* 32. *q.* 5 *c. sicut tuis in fin. & ibi gl. fin. alleg. concord. de simon. Host. in d. c. statuimus n.* 2.

12 *& Can.* blasphemia † facto commissa à clerico vel laico punitur pœna ultrice Iudici arbitraria, *c. si Canonici in fin. & ibi gl. fin. & Can. de off ord. in* 6. *c. de causis* §. *fin. de off. deleg. Menoch. de arb. jud. li.* 1. *cent.* 4. *cas.* 376. *n.* 4. *& seq.* vel clericus, nisi pœnituerit & satisfecerit, privatur loci sui dignitate & honore, *c. quinque* 26. *quæst.* 5.

Titulus XXVII.

De clerico excommunicato, deposi vel interdicto ministrante.

SVMMARIA.

1 EXCOMMUNICATIO *duplex est major & minor, major privat participatione sacramentorum, communione fidelium & suspendit ab ordine.*

2 *Non privat privilegio c. si quis suadente fori aut aliis privilegiis.*

3 *Minor excommunicatio privat tantum participatione sacramentorum, quæ consistit in perceptione non communione fidelium, nec suspendit ab ordine.*

4 DEPOSITIO *est perpetua remotio ab ordinibus & gradibus ecclesiasticis propter crimen aut magnam negligentiam verbaliter non solemniter.*

5 *Depositio quomodo fiebat per jura antiqua & quomodo fiat hodie ex decretis Concilij Tridentini.*

6 DEGRADATIO *est actualis sive solemnis clerici ab ordinibus & gradibus ecclesiasticis exauthorizatio cum detractione insignium.*

7 *Quomodo fiat juxta decreta Concilij Tridentini.*

8 DEPOSITIO *à beneficio est quando clericus eo privatur.*

9 SUSPENSIO *ab officio sive executione ordinum aut à divinis, vel est perpetua, vel fit ad certum tempus.*

10 *Interdum quis suspenditur à certo actu officij.*

11 *Aliquando quis suspenditur ab officio quoad alios.*

12 *Aliquando quis suspenditur quoad se & quoad alios.*

13 *Suspensio à beneficio tantum non repellit à divinis.*

14 *Suspensio ab officio & beneficio.*

15 INTERDICTUM *factum clerico non differt à suspensione ab officio.*

16 *Aut locus est interdictus & clerici sunt suspensi quoad alios non quoad se.*

17 MINISTRARE *quando dicantur clerici.*

18 *Clerici constituti in minoribus aut sacris ordinibus excommunicati maiore excommunicatione, scienter ministrantis pœna est irregularitas à qua solus Papa absolvit.*

19 Et

19 *Et perpetua depositio ab officio & beneficiis omnibus ecclesiasticis imponenda per judicem super qua cum parato se corrigere, Episcopus potest dispensare si non est paratus se corrigere, Episcopus cum deponit & cum depositio dispensat solus Papa.*

20 *Excommunicatione minori ligatus celebrat nullam incurrit irregularitatem.*

21 DEPOSITI *aut & gradati presbyteri vel clerici ministrantis pœna & quis cum eo dispenset.*

22 SUSPENSI *à Iudice ab officio sive perpetuo sive ad tempus celebrantis pœna & quis cum eo dispenset.*

23 *Suspensi à canone propter crimen sive perpetuo sive ad tempus ministrantis pœna & quis cum eo dispenset.*

24 *Quid si ministrans sit suspensus à canone propter aliquem defectum.*

25 *Propter infamiam?*

26 *Suspensus à certo officio in misceat se alteri officio quam illi à quo est suspensus?*

27 *Suspensus ab ingressu ecclesiæ à canone vel ab homine divino in ea se ingesserit?*

28 *Suspensus ab officio quoad alios tantum aut quoad se tantum celebraverit?*

29 *Episcopus suspensus à pontificalibus celebraverit.*

30 *Episcopus suspensus ab executione pontificantis officij se immiscuerit officio ordinis Episcopalis.*

31 *Episcopus suspensus sit à sacerdotali officio.*

32 *In interdicto loco scienter celebrantis pœnæ.*

33 *Clerus quando interdicto notatur singulares in eo personæ interdicto censentur.*

34 *Populus alicujus terræ quando interdicitur singulares personæ interdictæ sunt.*

OB crimina de quibus dictum est, commissa, clerici, vel excommunicantur, vel deponuntur, vel suspenduntur, & quia interdum contemnendo claves ecclesiæ ingerunt se divinis, ideò subjicit hunc titulum de clerico excommunicatio † duplex est 1
major & minor, major privat participatione sacramentorum, communione fidelium, & suspendit ab ordine, *c. à nobis & ibi Pan. num. 5. & c. exceptionem de except. c. intelleximus de jud. c. penult. de sent. excomm.* unde excommunicatus majore excommunicatione non potest divina officia publicè vel privatim celebrare, aut sibi facere celebrari, & communioni fidelium se ingerere, sed debet fideles vitare, & ab eis vitam, c. *si quis Episcopus damnatur & cc. seqq. 11. quæst. 3. c. illud hoc tit.* horas Canonicas potest & debet occultè dicere non officiando, sed quasi privata persona, c. *quod in in te §. & in conventualibus de pœnit. & remiss.* solus, & non cum aliis, c. *nuper §. in secunda de sent. excom.* & non debet dicere dominus vobiscum vel aliud simile quod competit ad dignitatem ordinis, *Gemin. in cap. 1. §. sciturus num. 5. de re jud. & ibi Can. c. cum excommunicato & c. seq. 11. quæst. 3. Pan. in cap. 2. num. 8. hoc tit.* non perdit
† privilegium c. si quis suadente 17. quæst. 2
4. aut privilegium fori, aut alia privilegia, *Franc. Marc. quæst. 609. par. 2. Boich. in c. ecclesia sub num. 15. de immun. eccles. cæmit. c. at si cleric. §. fin in fin. de jud.* Minor † excommunicatio tantum privat par- 3
ticipatione sacramentorum, quæ consistit in perceptione, non communione fidelium, *c. ad mensam §. evidenter & §§. seqq. 11. quæst. 3.* nec suspendit ab ordine, aut ministratione sacramentorum, c. *fin. hoc tit. c. duobus & ibi gloss. in fine de sent. excomm.* Depositio † est perpetua remo- 4
tio ab ordinibus & gradibus ecclesiasticis propter crimen, aut magnam negligentiam, *c. dict. 81. dist. & ibi gl. 1. & Can. c. ea quæ*

& ibi gl. in ver. negligentia & Can. de off. Arch. c. placuit & ibi gl. 11. q. 3. c. quamvis & ibi gl. mag. de reg jur. cap. 1. de off. cuſtod. verbaliter, non ſolemniter præcedente legitima, ſive canonica accuſatione, quia ſine accuſatore nemo eſt degradandus, licet alias ſit puniendus, c *dilectus filius Anuncius de ſim. juncta gloſſ. in verb. ſeveritatis & ibi Can. Hoſt. in ſumma tit. de accuſat. §. ſi quis ſit effectus accuſationis verſ. ergo ſine accuſatore Pan. in c. at ſi clerici num. 34. de jud.* facta, *cap. at ſi clerici de jud. Pan. in c. ſuper eo num. 2. & 3. de rapt.* à proprio Epiſcopo per ſe, ſibi aſſiſtente in degradatione clericorum in ſacris conſtitutorum certo Epiſcoporum numero definito canonibus, puta in cauſa presbyteri ſex, in cauſa Diaconi & Subdiaconi, tribus, c. *degradatio & ibi gloſſ. in verb. Canonibus de pœnis*
5 *in 6. c. felix & cap. ſeq. 15. quæſt. 7.* per jura † antiqua numerus Epiſcoporum requiritur in verbali depoſitione, non actuali dogradatione, *Gemin. in d. c. degradatio num. 6. & ibi Can. per illum textum Felin. in c. non poteſt num. 9. de re jud.* ex decretis Concilii Tridentini licet Epiſcopo per ſe ſeu Vicarium ſuum in ſpiritualibus generalem contra clericum in ſacris etiam presbyteratus ordinibus conſtitutum, etiam adillius condemnationem, nec non verbalem depoſitionem procedere, c. *cum vero ſeſſ. 13.* Degradatio
6 eſt † actualis ſive ſolemnis clerici ab ordinibus & gradibus eccleſiaſticis exauthorizatio cum detractione inſignium, *d. c. degradatio §. actualis & §. ſeq.* c. *Epiſcopus presbyter. 11. quæſt. 3. c. 1. & 2. & utrobique Pan. in 1. not.*
7 *hoc tit.* ad quam per decreta Concilii † Tridentini, in caſibus in quibus aliorum Epiſcoporum præſentia in numero à Canonibus definito requiritur, etiam abſque illis procedere licet Epiſcopo per ſeipſum, adhibitis totidem Abbatibus uſum mitræ & baculi ex privilegio Apoſtolico habentibus, ſi in civitate aut diœceſi reperiri, & commode intereſſe poſſunt, alioquin aliis perſonis in dignitate eccleſiaſtica conſtitutis, quæ ætate graves, ac juris ſcientia commendabiles exiſtant, c. *cum vero ſeſſ. 13. & correcta ſunt not. per Zab. in c. grave in 11. quæſt. de prabend.* ſæculari poteſtate præſente, cui pronunciandum, cum fuerit celebrata, ut in forum ſuum recipiat degradatum, c. *novimus de verb. ſignif. Gail. de pace publ. l. 1. c. 1. nu. 20. uſque ad 32.* quia in nullum ſive clericum ſive laicum in dignitate conſtitutum fit executio mortis, *gloſſ. in l. omnes §. præterea in verb. poſt amiſſionem C. de Epiſc. & cler. l. 2. §. ignominia, verſ. ſed etſi ita & ibi gloſſ. & DD. ff. de iis qui not. infam. l. etſi excepta ibi præſidio dignitatis exutus C. de malef. & mathem. Gail. de pace publ. lib. 1. c. 1. num. 29. plures cumulans Clar. in pract. crimin. §. fin. quæſt. 74.* ad degradationem eorum qui minores duntaxat ordines receperunt, procedit proprius Epiſcopus ſine aliorum Epiſcoporum, Abbatum, aut Prælatorum præſentia, in præſentia ſui capituli, c. *ſi autem in fine & c. ſeq. 15. quæſt. 7. c. qualiter 2. de accuſ. c. 1. de exceſſ. prælat. d. c. degradatio & ibi gloſſ. in verb præſentia & Can. de pœnis in 6. c. cum non ab homine de jud. c. 2. hoc tit. in princ. gloſſ. in ſumma 15. qu. 7. & ibi Can.* nam clericus in minoribus ordinibus conſtitutus, capax eſt ſententiæ depoſitionis ſeu degradationis, c. *ſi quis Epiſcopus 27. quæſt. 1. Diaz. in pract. crim. Can. c. 143. num. 3. c. clericus el. 2. & ibi Panorm. nu. 2. de vita & honeſtat. clericor.* Quoties in aliquo canone dicitur, quod clericus degradetur, & detrudatur in monaſterium, intelligitur de degradatione verbali, quia ſi fieret actualis, ſtatim fieret de ſæculari, c. 2. *de pœnis in 6. Felin. in c. qualiter & quando §. licet autem in fi. de accuſat.* Clericus depoſitus

non

Digitized by Google

non eſt exutus omni privilegio clericali, unde non ſtatim traditur curiæ ſæculari, c. *at ſi clerici* §. *de adulteriis in fi. de jud. c. dictum* 81. *diſtinct. & ibi gloſſ fin. & Can.* niſi ſit incorrigibilis: c. *cum non ab homine de judic. Anchar. in c. ad abolendam num.* 12. *& ſeqq. de hæret.* Degradatus actualiter exuitur omni ordine, beneficio, & privilegio clericali, *d. c. degradatio in fine & ibi gloſſ. fin. & Can. de pœnis in 6. c. cum non ab homine & ibi gloſ fin. & Can. de judic. Zab. in c. at ſi clerici* §. *de adulteriis in 2. not. de jud. Franc. Marc. quæſt.* 670. *par.* 2.

8 Imò clericus † depoſitus aut degradatus non deſinit eſſe clericus, quia hæc rubrica depoſitum appellat clericum, & ſacerdos per degradationem actualem non perdit poteſtatem conficiendi corpus Chriſti, quia illa cauſatur à charactere impreſſo in anima per Deum inviſibiliter, unde etiam per mortem non perditur clericatus, c. *licitè & ibi gloſſ. in verb. nunquam* 32. *quæſt.* 7. c. *accedens & ibi gloſſ. in verb. presbytero* 50. *diſt. cap. quod quidam* 1. *quæſt.* 1 *gloſſ.* 1. *in ca.* 2. *hoc tit. & ibi Pun. num.* 6. *& Can. Pan. in c. ex parte nu.* 2. *de cler. coniug.* nullum crimen inducit depoſitionem niſi ſpecialiter in canone exprimatur, c. *fin. de temp. ordin. gloſſ. in ſumma* 15. *quæſt.* 8. c. 1. *& ibi gloſſ. in verb. damnatione* 81. *diſt. Panorm. in c. at ſi clerici num.* 33. *& ſeqq. de jud. enumerat delicta quæ ſunt digna ſuſpenſione depoſitione, & degradatione gloſſ. & Panorm. in c. novimus de verbor. ſignif. Butr. in d. c. at ſi clerici nu.* 13. *& 14. & Can. commun.* Eſt & alia depoſitio à beneficio quando clericus eo privatur, de qua ſolus Epiſcopus poteſt cognoſcere in ſuis clericis: c. *ſi quis Abbas* 18. *quæſt.* 2. c. *inventum* 16. *quæſt.* 7. c. *ſi quis Epiſcopus damnatus* 11. *quæſt.* 3. c. *ſicut de cohab. cleric. & mul dixi tit. de prabend. in 3. parte tit.* 1. *Zab. in c. grave in* 12. *& 13. quæſt. de*

9 *prab.* Suſpenſio † ab officio ſive executione ordinum, aut à divinis, vel eſt perpetua, & habet effectum privationis, ſive depoſitionis, *clem.* 1. *verſ. ſi quis autem & ibi gloſſ. in verb. pœnam & Can. de rebus Eccleſ. alien. vel non cap. latores in princ. hoc tit. Franc. in c. cupientes* §. *caterum num.* 4. *circa fin. de elect. in* 6. vel ſit ad certum tempus, quo durante ſuſpenſus à Divinis deſervire Eccleſiæ non poteſt, ſed providetur quod ab alio de eius fructibus officietur Eccleſia, c. *quia ſæpè & ibi gloſſ. in ver. officio & Can. de elect. in* 6. c. *latores* §. *ſi verò & ibi gloſſ. in verb. ab officio hoc tit. & Can.* quia ſuſpenſus ab officio cenſetur ſuſpenſus etiam à beneficiis quæ dantur intereſſentibus Divinis, *pulchrè Imol. in clem. cupientes, num.* 11. *de pœn.* nam ubi unum propter alterum, utrobique tantum, c. *eos* 81. *diſtinct. c. quia ſæpe & ibi gloſſ. in verb. beneficiis quibuscunq; & Can. de elect. in* 6. *gloſſ. in c. latores in verb. ab officio hoc tit. quo minus ff. de fluminib.* inſignia verò non auferentur ſuſpenſo in perpetuum vel ad tempus, *Archid. in c. Epiſcopus n.* 10. 11. *quæſt.* 3. Interdum † quis 10
ſuſpenditur non ſimpliciter ab officio, ſed à certo actu officii, ut latè per gloſſ. in clem. cupientes in verb. ſuſpenſi de pœnis & ibi Can. *Boich. in c. ſi celebrat. num.* 10. *& ſeq. hoc tit.* aliquando quis ſuſpenditur † ab officio 11
non quoad ſe, ſed quoad alios, ut peregrini, c. 1. *& ibi gloſſ. in verb ſuſpenſione & c. tua & c. fin. de cleric. peregrin.* aliquando † quis ſuſpen- 12
ditur quoad ſe, non quoad alios, ut ordinati à non ſuo Epiſcopo ſine licentia Epiſcopi proprii, qui ſunt ſuſpenſi ipſo jure ab executione ordinum, quoad ſe tantum, & quoad alios ſunt ſuſpendendi, c. 2. *& ibi gl. in verb. ſtatuant de temp. ord. in* 6. *& ibi Archid. ſuper verb. jura Monach. num.* 9. c. *ordinationes in fin. ſeſſ.* 23. ſuſpenſio † à beneficio 13
tantum non repellit à divinis & ſervitio Eccleſiæ, imò ſuſpenſi à beneficio tantum de-

Digitized by Google

bent ea celebrare recepta modica ſuſtentatione, c. *cum Vintonienſis & ibi gloſſ. in verb. admiſerunt & Can. de elect. cap. latores & ibi gloſſ. in verb. ab officio hoc tit.* quando ſuſpenſio eſt facta propter crimen: ſecus ſi propter contumaciam, quo caſu non eſt ſuſpenſo à beneficio in aliquo ſubveniendum, nam ſæpè hominesde cibo ſecuri juſtitiam negligunt. *Pan. in c. paſtoralis §. verum ſub num. de appell. c. non omnis 5. quæſt. 5.*

14 Eſt & alia ſuſpenſio † quæ fit ſimul ab officio & beneficio. c *fin. de exceſſ. prælat. c. tuarum*

15 *de privileg.* Interdictum † aut fit clerico, & non differt à ſuſpenſione, c. *ſi celebrat, & ibi*

16 *Boich. num. 19. hoc tit.* Aut locus † eſt interdictus & clerici ſunt ſuſpenſi quoad alios, non quoad ſe, c. *quæſitum & ibi gloſſ. in verb. ad ſeipſum de cohabit. cleric. & mulier. c. fin. de ſent. excomm. in 6.* Dicuntur prædicti mini-

17 ſtrare † ſi aliquid de miniſterio ſibi interdicto agere præſumpſerint, etiamſi exerceant officium deputatum minoribus ordinibus, *cap. 2. & ibi Panorm. numer. 4. hoc tit. cap. 1. de re jud. cap. 1. §. fin. c. ii cui in fine 1 reſponſ. de ſent. excomm.* & quæcunque de officia celebrent legendo aut cantando in quibuſcunque horis in Eccleſia ſicut prius intrando chorum cum aliis, c. *illud in fine hoc tit. c. ſi quis Epiſcopus in Concilio 11. quæſt. 3. Franc. in c. 1. §. cauſam num. 1. & 3. de ſent. excomm. in 6. Pan. in c. ſi quis presbyter nu. 4. & in c. clerici ſub n. 1. hoc tit.*

18 Pœna clerici conſtituti † in minoribus, aut ſacris ordinibus, *Pan. in c. 2. numer. 10. hoc tit.* excommunicati maiore excommunicatione ſive à canone, ſive ab homine ſcienter miniſtrantis eſt irregularitas, quam ipſo facto incurrit, *Boich. in c. ſi celebrat. num. 9. hoc tit. c. 1. §. ſciturus de re jud. in 6. Panorm. in c. clerici num. 1. & 2. hoc tit.* à qua, poſtquam incurſa eſt, ſolus Papa eum abſoluit: c. *cum æterni §. fin. de re jud. in 6.* in diſpenſatione ſuper contracta huiuſmodi irregularitate nō eſt neceſſarium exprimere, quod pluries miniſtraverit; *Garc. de benef. par. 8. cap. 3. num. 80. & ſeqq. Navar. conſ. 3. n. 6. de rapt.* Dicitur autem miniſtrare, quando attentat aliquid attributum alicui ordini, ſecus ſi attentat aliquid exercibile per laicum, ut quia cantat unum reſponſorium in Eccleſia, vel dicit aliquem verſum de pſalmo, tunc licet graviter peccet non evitando communionem, non tamen efficitur irregularis, c. *illud §. licet & §. ſeq. hoc tit. Panor. in cap. 2. numer. 7. hoc tit.* Item perpetua † depoſitio ab officio & benefi- 19
ciis omnibus Eccleſiaſticis, *cap. fraternitati hoc tit.* imponenda per Judicem, etiam nulla præcedente monitione, quæ de neceſſitate non requiritur, ſed tantum diſpenſative, *Panorm. ind. c. clerici n. 1. & 2. hoc tit.* ſive ſententia excommunicationis lata ab homine ſit juſta, ſive injuſta ex cauſa, animo, vel ordine, c. *ſacro & ibi gl. in verb. juſta fuerit & Can. de ſent. excomm. cap. ſententia & cap. Epiſcopus §. primo 11. quæſt. tertia.* imò ſi de excommunicatione lata contra eum per hominem notitiam habuerit, ex ſola fama de rigore juris debet deponi, licet cum eo poſſit miſericorditer diſpenſari à ſolo Summo Pontifice ab irregularitate jam cauſata, *cap. illud hoc tit.* Hinc de ſtylo Curiæ ſignatur ſupplicatio privationis, propter miniſtrationem in Divinis per excommunicatum, & ſi celebrans excommunicatus erat à jure, non poteſt allegari ignorantia, nec probatio notitiæ requiritur, ſi verò excommunicatus fuiſſet ab homine per ſignaturam in ſupplicatione, additur clauſula, ſi declaratus & publicè denunciatus erat, *Staphyl. deſign. lit. juſt. §. verum num. 4. & 5. Sarnen. in reg. de ſub-*

Digitized by Google

de subrog. collitig. quæst. 7. numer. 15. vers. primus est. Cum parato se corrigere post monitionem sine ulla delatione, & peractam pœnitentiam Episcopus potest dispensare super perpetua depositione imponenda, alias si non est paratus se corrigere Episcopus eum deponit, & cum deposito dispensat solus Papa; *Pan. in c. clerici sub numer. 2. hoc tit. Io. And. in c. at si clerici num. 9. & 10. & ibi Can. de jud.* excommunicatus qui de excommunicatione non habuit notitiam probabilem, celebrans non indiget dispensatione super irregularitate, c. *Apostolicæ hoc*
20 *tit.* Excommunicatione † minori ligatus, si celebrat, aut confert Ecclesiastica sacramenta graviter peccat, & punitur arbitrio superioris, c. *fin. in princ. & ibi gloss. primæ hoc tit.* nullius tamen irregularitatis notam incurrit, potest eligere, vel ea quæ ratione jurisdictionis sibi competunt exercere, sed electio de eo facta est irritanda, pro eo quod ad susceptionem eorum eligitur à quorum perceptione à sanctis Patribus est privatus, *d. cap. fin. in princ. & §. 1. hoc tit. & ibi gloss. in verb. scienter & Panorm. num.* 8. Collata ab eo sacramenta virtutis non carent effectu, dummodo non in contemptum Ecclesiasticæ disciplinæ, videlicet contra prohibitionem superioris communioni excommunicatorum pertinaciter se ingesserit, in quo casu hoc ipso intelligitur remotus à collatione sacramentorum & est anathemate feriendus, c. *fin. §. peccat. & §. fin. & ibi gloss. in verb. dummodo hoc tit. & Can.* dispensat cum eo Episcopus, c. *sanè 2. de cleric. coniug.* aut etiam is qui à minore excommunicatione potest absolvere, c. *si celebrat hoc tit. & ibi Boich. sub n. 9.*

21 Presbyter aut clericus † depositus, aut degradatus ministrans, si postea ab Episcopo suo correptus, in incepta præsumptione perduraverit, excommunicatur, quod si excommunicationem contempserit, & Episcopus minimè emendare potuerit Regis judicio ad requisitionem Ecclesiæ exilio damnatur, c. 1. & 2. *hoc tit.* quantumcunq; fuerit emendatus, non recuperat pristinum statum, quia depositio & degradatio infliguntur propter crimen, sed sibi dispensativè Ecclesia providet de aliquib. temporalibus ne cogatur mendicare in opprobriorum clericorum, c. *studeat 50. distinct. in fine c. dictum 81. distinct. Felin. in c. Apostolicæ num.* 10. *& seqq. de except. qui inter depositum verbaliter aut actualiter distinguit.* & restituitur à solo Summo Pontifice quando depositus fuit ab omnibus ordinibus, *gloss. fin. in c. clerici hoc tit. & ibi Anchar. & Can. communiter.* vel degradatus solemniter, c. *ideo huic & ibi gloss. in ver. ac restitutionibus & Can.* quia Episcopus sententiam suam revocare non potest, *l. 1. in fine ff. de quæst. l. apud acta ff. de rejudic.* nisi depositio allegetur nulla seu invalida ex defectu ordinis, *Panorm. in c. 1. in fine hoc tit.* vel injusta, ut quia facta per falsos testes, vel per falsa instrumenta, c. *Episcopus presbyter 11. quæst. 3. & ibi Archid. & Can.* Item Episcopus depositum à se sacerdotio tantum potest recipere in inferioribus ordinibus similiter & de diaconis observandum est. c. *qui admisit & c. si quis presbyter 15. quæst. 8. gloss. fin. in d. c. clerici hoc tit.*

Suspensus à Iudice ab officio, sive perpe- 22
tuo, sive ad certum diem, sive quousq; pœniteat, si celebrat, vel officio suo se immiscet, ut prius fit irregularis, c. 2. *hoc tit. c. presbyter si à plebe 2. qu. 4. latè Boich. in c. si celebrat n. 10. & seq. & sub num. 12. vers. si ab homine hoc tit.* & est deponendus: *cap. clerici c. latores & ibi gloss. 1. & Can. hoc tit.* super irregularitate incursu dispensat solus Summus Pontifex, c. *cum æterni de jud. in 6. c. 1. de sent. excomm.*

comm. in 6. Hoſt. in c. quod translationem n. 3. de temp. ordin. ſuper depoſitione imponenda, cum parato ſe corrigere, poſt peractam pœnitentiam, Epiſcopus, *Io. And. in cap. at ſi clerici n. 8. & 10. & ibi Can. de jud.* nam reſtitutio ſuſpenſorum ſpectat ad eos qui ſuſpendunt. *Boich. in c. clerici num. 6. hoc tit.* Su-
23 ſpenſus † à canone propter crimen, ſive perpetuo, ſive ad tempus, in ordine ſuo, ut prius miniſtrans incurrit quoque irregularitatem, à qua ſolus Papa abſoluit, c. *cum æterni §. pen. & fin. de re jud. in 6. cap. 1. de ſent. excom. in 6. latè Boich. in c. ſi celebrat n. 33. & 14 hoc tit. & ibi Innoc. n. 1. & 2. Franc. in c. 1. §. ſciturus nu. 5. de re jud.* venit deponendus, *d. c. clerici hoc tit.* à pœna perpetuæ ſuſpenſionis à jure impoſita Papa abſoluit, non Epiſcopus, quia habet effectum privationis, item ab inducta ad certum tempus inferior à Papa non abſoluit, ſi verò non ſit determinatum certum tempus, tunc poteſt Epiſcopus abſoluere, ex quo ſuperior non reſervat ſibi abſolutionem, *Franc. in c. cupientes §. caterum ſub num. 4. verſ quare dicas de elect. in 6. clem. 1. § pœn. & ibi gloſſ. in verb. excommunicationis ſententia de haret. Pan. in c. quam ſit grave num. 3. de exceſſ. Prælat.* Su-
24 ſpenſus à canone † propter aliquem defectum, ut illegitimè natus, corpore vitiatus, miniſtrando non incurrit irregularitatem, & ita ſervat Curia Romana quæ in talibus ſimpliciter diſpenſat ſuper defectu, & non ſuper irregularitate quam contraxit celebrando ante diſpenſationem, *Franc. in c. 1. §. ſciturus num 4. in fine de re jud. Boich. in c. ſi celebrat. n. 18. hoc tit. & ibi Pan. ſub nu. 4. circa finem. Hoſt. ſub num. 4. Can.* ſuſpenſus quo-
25 que à canone propter † infamiam, ſicut ille cuius crimen eſt notorium, qui etiam poſt peractam pœnitentiam celebrare prohibetur, celebrando irregularitatem non incurrit, *Boich. in d. c. ſi celebrat num. 18. Pan. num. 4. in fine Innoc. ſub numer. 3. Hoſt. ſub numer. 4. in fine & Can. c. ſicut de cohabit. cleric. & ibi Innoc. Rot. deciſ. 5. de ſent. excomm. in antiq.* ſuſpenſus à certo † officio, immiſcens ſe alteri 26
officio quam illi à quo eſt ſuſpenſus, ut quia ſuſpenſus à celebratione miſſæ immiſcet ſe officio diaconatus aut ſubdiaconatus, non fit irregularis, c. 2. *ibi de miniſterio ſibi interdicto hoc tit. cap. ſanè el. 2. & ibi gloſſ. in verb. officium de off. deleg.* ſuſpenſus ab † ingreſſu Ec- 27
cleſiæ à canone, vel ab homine irregularis efficitur, ſi contra interdictum huiuſmodi divinis in ea ſe ingerit in ſuo agens officio ſicut prius, talis quoque ſi hoc interdicto durante decedat, non debet in Eccleſia vel cœmeterio Eccleſiaſtico, niſi pœnituerit, ſepeliri, c. *is cui de ſent. excomm. in 6.* ſuſpenſus ab officio † quoad alios tantum, aut 28
quoad ſe tantum, ſi celebrent, nullam incurrunt irregularitatem, c. 2. *& ibi gloſſ. in verb. ſtatuunt & Can. de temp. ord. in 6. Hoſt. in c. quod translationem num. 1. 2. & 3. de temp. ordin. Boich. in c. ſi celebrat ſub num. 18. verſ. ſequitur de ſuſpenſis ab officio hoc tit. Franc. in c. 1. §. ſciturus num. 4. de re judic. in 6.* Suſpenſus † à Pontificalibus, i.e. apparatu, Pontificati, 29
ſive à Pontificalibus, ornamentis, divinis ſe immiſcendo, vel in Pontificalibus celebrando, non incurrit laqueũ irregularitatis, quia talis non ſuſpenditur à Divinis, ſed ab additamento ad Divina, quia Pontificalia non ſunt de ſubſtantia ordinis vel officii: *Boich. in c. ſi celebrat num. 10. & 11. hoc tit.* ſuſpenſus verò † ab executione Pontificalis officii 30
immiſcendo ſe officio ordinis Epiſcopalis fit irregularis, c. *ſanè §. ſanè ibi Epiſcopum verò ab executione Pontificalis officii ſuſpendit de transl. Epiſ. vel elect. Extravag. Ioannis 22. ſuſcepti §. & ſi quisquam & ibi gloſſ. in verb. à Pontificalibus enumerat ea quæ ſunt pontificalis officii*

officii de elect. Boich in d. c. si celebrat num. 12.

31 interdum Episcopus suspendatur † a sacerdotali officio, c. *sane el. 2. de off. deleg.* & tunc non potest uti pontificali, etiam alibi quam in missa, aut exercere ea quæ sunt ordinis Episcopalis, quia sine sacerdotali officio non potest impleri pontificale. c. *ex litteris in fin. de excess. prælat. gloss. in d. extravag. Ioannis XX. suscepit in verb. a pontificalibus in fine Boich. in d. c. si celebrat numero 12.*

32 Celebrans in loco † interdicto scienter irregularitatem incurrit à qua per solum Papam liberari potest, est inelegibilis activè & passivè, c. *ut qui §. fin. de sent. excomm. in 6.* impostulabilis, c. 1. *& ibi gloss. in verb. personam de postul. prælat.* suspensus ab officio, beneficio, & omni jurisdictione ob contemptum clavium, c. *fin. de excess. prælat.* & clerici qui præsumpserint interdictum violare, sunt excommunicationis vinculo innodandi & beneficiis spoliandi, nec audiuntur si dicant, quod sint injustè excommunicati, monachi & moniales in actionibus monasteriis ad agendam pœnitentiam detrudendi, c. *postulastis §. quæsivistis & ibi gloss. pen. hoc tit. & Can.* electio verò in loco interdicto facta valet, quia per interdictum solum suspenduntur divina & Ecclesiastica sacramenta. *Panorm. in c. num. 33. de postul. prælat.* Ob prohibitionem celebrationis divinorum in Ecclesia, celebrans in ea non incurrit irregularitatem, nam in multis casibus prohibitum est celebrari in Ecclesia cumulatis per Anchar. in c præsenti num. 1. c. is qui in princ. de sent. excomm. in 6. & irregularitas non incurritur nisi in casibus à jure expressis, *d. c. is qui de sent. ex-*

33 *comm. in 6.* Quando clerus † interdicto notatur, singulare ex eo personæ interdictæ censentur, & immiscentes se alicubi, etiam in loco non interdicto, divinis incurrunt irregularitatem, c. *si sententia de sent. excom. in 6.* Quando populus † alicjus terræ in- 34
terdicitur, singulares quoque personæ interdictæ sunt, qui divinorum auditio, & sacramentorum perceptio populo, ut universis non competit & non debent alicubi, casibus expressis in jure dumtaxat exceptis, audire divina, vel Ecclesiastica recipere sacramenta, alias incurrunt irregularitatem, c. *si sententia §. fin. de sent. excomm. in 6. & ibi gl. in verb. alicubi & Can.*

Titulus XXVIII.

De clerico non ordinato ministrante.

SVMMARIA.

1 CLERICUS *non ordinatus temere exercens officium spectans ad ordinem quem non habet, & utens illius insignis tenetur pœna falsi, deponitur sive à susceptis ordinibus, ac beneficio suspenditur arbitrio Episcopi & nunquam ordinatur.*

2 DISPENSAT *cum non ordinato ministrante in ordine suscipiendo Papa. Episcopus vero super executione ordinum susceptorum & beneficio.*

PROXIMO titulo dictum est de pœna clerici celebrantis post interdictum officium, tunc subjicit de pœnis non ordinati ministrantis, per saltum promoti, & ejus qui furtive suscepit ordines, clericus non ordinatus temerè † exercens officium spe- 1
ctans ad ordinem quem non habet, ac utens illius insigniis, & in solemni apparatu ministrans, tenetur pœna falsi, *l. eos ff. de falsi.* deponitur, sive à susceptis ordinibus ac beneficio suspenditur arbitrio Episcopi, ac

Digitized by Google

& Can. quia non intelligitur iteratum quod factum esse nescitur, c. *Ecclesiæ* c. *solemnitates de consecrat. dist. 1.* c. *placuit de consecrat. dist.* 4. Collatio † quoque beneficii eidem facta est nulla: *Garc. de benef. par. 7. cap. 1. §. 1. num. 16 & num. 163. limitat.* Cum scienter † per saltum promoto & in ordine non gradatim suscepto ministrante, dispensat solus Summus Pontifex super executione ordinis & promotione ad majores, quia incidit in mentem proxime superioris tituli, *Boich. in* c. *unico sub num.* 3. *hoc tit.* si non ministravit, † vel ministravit credens se promotum fore gradatim, licet honesti viri inter quos erat conversatus contrarium asserant, dispensabit Episcopus discreta pœnitantia injuncta. c. *qui piè in fin. sess.* 23. c. *unic. hoc tit.*

Titulus XXX.

De eo qui furtivè ordinem suscepit.

SVMMARIA.

1 FURTIVE *ordinatus quis dicatur.*
2 *Recipit verum ordinem, sed non executionem ordinis furtivè suscepti.*
3 *Furtivè ordinati pœnæ.*
4 DISPENSAT *cum eo qui furtivè ordinem suscepit ut possit in ordinem prius furtivè non suscepti ministrare Episcopus.*
5 QUIS *dispenset ei in executione ordinis furtivè suscepti, & ut possit ad alios majores promoveri.*

1 FURTIVE ordinatus † dicitur, qui contra conscientiam Episcopi proprii sine examinatione promovetur, c. *nullus &* c. *quando distinct.* 24. c. *sancta sess.* 23. item qui quatuor minoribus ordinibus non contentus, una & eadem die subdiaconatus ordinem recipit, c. 2. *hoc tit.* nec non qui duos sacros ordines eodem die simul suscipit, c. *fin. hoc. tit.* recipit † verum ordinem, sed 2 non executionem ultimi ordinis furtivè suscepti absque dispensatione, c. 1. *& ibi Pan. in 1. not. & in c. fin. num. 4. & Can. hoc tit. c. litteras de temp. ordin.* & est deponendus, etiamsi in omnibus sit idoneus, quæ depositio fieri debet; non ab eo qui ordinavit, quia & ipse deponi debet, sed ab ejus superiore, c. *fin. & ibi gloss. ord. & mag.* 24. *distinct. & Can. c. si qui sine examinatione* 81. *distinct.* 2. *ibi gl. & Can.* Quando contra hoc facientes lata est excommunicatio ab Episcopo ipso facto incurrenda, *Anchar. in* c. 1. *num.* 2. *hoc tit. & ibi Can.* si suscipit sine examine sacrum ordinem, c. 1. *hoc tit.* aut eadem die minores & subdiaconatum, c. 2. *& ibi DD. hoc tit.* vel plures sacros ordines, c. *fin. hoc tit.* incurrit † irregularitatem, suspenditur 3 ab executione omnium ordinum, & de rigore juris debet deponi, c. *fin. hoc tit.* quia cum ordinatio sacrorum ordinum fiat cum celebratione missæ inter Epistolam & Evangelium, irregularis efficitur, qui excommunicatus concelebrat ordinatori, c. *clerici de cleric. excom. depos.* Idem obtinet in minoribus ordinibus si prohibitio excommunicationis facta fuerit de minoribus, *gloss. in verb. ordines in* c. *fin. hoc tit.* quia excommunicatus eos suscepit, & venit deponendus, c. *cum illorum & ibi Pan. num.* 1. *de sent. excomm.* & Episcopus si non vult aliquem promovere ad duos minores vel plures non compellitur, imò de jure interstitia etiam temporum sunt servanda, c. *in singulis* 77. *distinct.*

Dispensat † cum eo qui furtivè ordinem 4 suscepit, ut post in ordinibus prius furtivè non receptis ministrare Episcopus, c. 2. *hoc*

Digitized by Google

tit. In executione ordinis furtive ſuſcepti, ſi prohibitio præceſſerit ſub excommunica-
5 tionis, diſpenſat † ſolus Papa, c. 1. *hoc tit. & ibi Pan num. 3. c. cum illorum & ibi Pan. num. 1. de ſent. excom.* etiam cum transferente ſe ad aliquam religionem, c. *fin. in fine hoc tit. ibi de noſtra licentia diſpenſare.* ſi non præceſſerit talis inhibitio, diſpenſat Epiſcopus, c. 1. *hoc tit. & ibi Can.* & cum ingreſſo domum religionis, vita & moribus eius exigentibus Abbas, c. 2. *in fin hoc tit.* Eadem diſtinctio adhibenda eſt, ſi is qui aliquem ordinem furtivè ſuſcepit velit ad alios maiores promoveri, nam ſi præceſſit inhibitio ſub excommunicatione, diſpenſat ſolus Papa, ſi non præceſſit diſpenſat Epiſcopus, c. 1. *hoc tit. & ibi Pan. n. 3. Anchar ſub n. 1. verſ. tertium membrum.* & nullo caſu Abbas, quia hoc jure cautum non reperitur.

Titulus XXXI.

De exceſſibus Prælatorum & ſubditorum.

SVMMARIA.

1 EXCESSVS *appellatione comprehenditur delictum in committendo & omittendo.*
2 PRÆLATORVM *appellatione qui veniant.*
3 *Prælatus tenetur de dolo, culpa lata levi & leviſſima.*
4 SVBDITORVM *nomine qui veniant.*
5 PRÆLATORVM *exceſſus enumerantur ſex.*
6 SVBDITORVM *exceſſus enumerantur ſex.*

POST ſpeciales titulos diverſorum criminum ſubjicit compilator generalem titulum de exceſſibus Prælatorum & ſubditorum, exceſſus eſt quando exceditur modus ſive in eo quod eſt amplius, ſive in eo quod eſt minus, c. *manet 24. quæſt. 1. c. diſciplina c. omnis c. ſicut nam, 45. diſt. gloſſ. in c. 1. in verb. modum & ibi Can. de off. cuſtod.* & appellatione † exceſſus comprehenditur 1
delictum in committendo & omittendo, c. 2. *& ibi Pan. num. 3. de ſuppl. negl. Prælat.* Appellatione † Prælatorum veniunt Epiſcopi 2
ſuperiores Epiſcopis, c. 1. *de cleric. agrot. in princ. in 6.* inferiores Epiſcopis, c. 2. *de donat.* Abbates, & his inferiores, c. 1. *de hæret. in 6.* omnis inferior habens juriſdictionem fori contentioſi, c. *decernimus & ibi gloſſ. fin. de judic. c. 1. de eo qui furt. ord. ſuſcep. c. reprehenſibilis de appell.* Rectores Parochialium Eccleſiarum & plebani, c. *cum ab Eccleſiarum de off. ordin. c. tua de cleric. agrot. vel debilit.* quilibet qui ex electione habet prælaturam, c. *experientia & ibi gloſſ. 1. 11. quæſt. 1. clem. fin. de procur.* tenetur prælatus † de culpa le- 3
viſſima, quia tenetur de negligentia, c. *ea & ibi gloſſ in verb. negligentia, & Panorm. num. 1. & 2. de off. Archid.* non tamen tenetur dicere ſuam culpam ſubdito quando exceſſit in corrigendo, ne dum nimiam ſervatur humilitas, regendi frangatur auctoritas. c. *quando 86. diſtinct.* Nomine † ſubditorum venit 4
quilibet ſubiectus ſive clericus ſive laicus in iis, quæ de jure vel conſuetudine ſpectant ad forum prælatorum, *gloſſ. in clem prima in verb. ſubditos de for. compet.* item ſubditus dicitur ratione domicilii, beneficii Eccleſiaſtici, aut originis propriæ vel paternæ, c. 3. *de temp. ord. in 6. l. aſſumptio §. filius & ibi Bart. ff. ad municip.* impropriè verò ratione delicti, c. *nuper §. in primo de ſent. excomm.*

vel

Digitized by Google

vel contractus, *gl. in clem. in verb. ſubditos in fine, de for. compet.* aut rei, *Franc. in c. primo n. 2. de privileg. in 6.*

5 Prælati excedunt † primo quando Eccleſiam ſibi commiſſam pro alienis gravant debitis, aut litteras alicui ſeu ſigilla concedunt, quibus poſſent Eccleſiæ obligari, ſuntque ipſo facto ſuſpenſi, non ab officio, ſed ab adminiſtratione ſpiritualium & temporalium, & Eccleſiæ ad ſolutionem talium debitorum non tenetur, c. 2. *de ſolut. & ibi gloſſ. Panorm. & Can.* mutuantes pecuniam Eccleſiæ non incidunt in iſtam ſuſpenſionem, quando Eccleſia habet pecuniam ſuperfluam, quia ut Eccleſia tenetur facere Eleemoſynam indigenti, ita & pecuniam mutuare, c. *quoniam 16. quæſt. 1. Pan. poſt 10. And. in c. 2. n. 9. de ſolut.* Secundo quando tallias & exactiones indebitas exercent, aut ſubditos irrationabiliter gravant, c. 1. *in princ. hoc tit. dictum eſt ſupra tit. de cenſib.* Tertiò quando ſine prælentia capituli ſui ſententias dicunt & irrita eſt Epiſcopi ſententia, c. *penult. & fin. 15. quæſt. 7. c. 1. & ibi gloſſ. in verb. capituli hoc tit. l. cum ſententiam C. de ſent. & interloc. omni jud.* Quartò quando concedunt privilegium uni Eccleſiæ in enorme alterius Eccleſiæ præjudicium ſine cauſa & conſenſu capituli. c. *conſtitutus & ibi gloſſ. in verb. in quocunq; Pan. num. 11. & Can. de relig. domib. c. ad hæc & ibi gloſſ. 1. & Pan. num. 3. & Can. hoc tit.* Quinto quando ſibi retinent, vel propria auctoritate ſe intrudunt in beneficia etiam regularia & manualia, quorum habent inſtitutionem, præſentationem vel collationem, c. *ad aures hoc tit. & ibi gloſſ. 1. Panorm. num. 4. & Can. clem. quia regulares de ſuppl. negl. prælat.* Sexto quando exigunt, vel percipiunt aliquid ab inferioribus contra tenorem libertatis aut privilegii eis indulti à Sede Apoſtolica, c. *ſane c. nimis el. 2. hoc tit. clem. 1. hoc tit.* & ſententia propterea contra eccleſias aut perſonas inferiorum ipſo jure non tenet, c. *cum ad quorundam hoc tit.*

Subditi excedunt † primo, quando Vi- 6
carii, perſonis fide & ſacramento obligati, perſonatum ſibi falſo aſſumentes, contra perſonas ſe erigunt, & poſtquam ſuper hoc in jure confeſſi vel confict. fuerint, de cætero in eodem Epiſcopatu vel alio ad officii ſui executionem nullatenus admittuntur, c. *illud hoc tit. & ibi gloſſ. & Can.* Secundo quando inferiores prælati Eccleſias ſuas vel ſibi ſubjectas etiam pleno jure alteri Eccleſiæ uniunt ſine Epiſcopi conſenſu, etiam Metropolitani auctoritate interveniente, c. *ſicut unico hoc tit.* aut cognoſcunt, de cauſis matrimonialibus, pœnitentiaſve publicas, vel indulgentias concedunt, c. *accedentib. hoc tit.* Nam inter ſpectantia ad Epiſcopum quædam ſunt ordinis Epiſcopalis, quædam dignitatis, quædam ſimplicis juriſdictionis; *Pan. in c. accedentibus hoc tit. idem in c. tranſmiſſam num. 3. de elect.* ea quæ ſunt ordinis, ut chriſmare, Eccleſias conſecrare, clericos ordinare, & ſimilia enumerata in c. quamvis cor Epiſcopi 68. diſtinct. non poſſunt competere inferioribus etiam ex conſuetudine, quia in eis deficit pontificatus apex; Ea quæ ſunt dignitates Epiſcopales, ut unio, c. *ſicut hoc tit.* cognitio cauſarum matrimonialium, iniunctio pœnitentiarum publicarum, conceſſio indulgentiarum & ſimilia notata in c. accedentib. hoc tit. vel juriſdictionis Epiſcopalis, ut cognitio cauſarum clericorum & alia notata in gloſſ. fin. in cap. tranſmiſſam de elect. & ibi Can. jure communi inferioribus non competunt, ſed poſſunt competere eis ex conſuetudine præſcripta vel conceſſione ſuperioris, c. *cum olim c. auditis & ibi Pan. num. 6. de præſcript.*

Pan. in c. accedentibus numer. 2. & in d. c. sicut num. 3. hoc tit. late Host. in c. dilecto filio nu. 23. & seq. de off. Archid. Tertio quando clerici non erubescunt publicè confiteri se deliquisse, & propter scandalum inde secutum suspenduntur ab officio & beneficio, c. *quam sit grave hoc tit. & ibi gloss. Pan. & Can.* Quartò quando contra fidem juramenti præstiti ac debitam reverentiam Episcopum suum esse Dominum negant, vel in foro sæculari deponunt contra eum super rebus spiritualibus quæstionem, aut tam invasori Episcopi & sociorum eius, quam complicibus suis causam & concilium præbent, & deponuntur perpetuo à beneficio obtento in Ecclesia Prælati taliter læsi, c. *gravem hoc tit.* Quinto quando clerici in Ecclesia beneficiati contra voluntatem superioris etiam Abbatissæ sibi usurpant signa collegii, & volunt constituere unum corpus, quod capitulum appellatur, c. *dilecta hoc tit. & ibi Anchar. fusè tractat. quando plures homines possunt constituere collegium Archid. in c. 1. num. 2. 10. quæst. 1.* Sexto quando cogunt sacerdotem ad relevendum furem sive furtum in pœnitentia confessum, c. *dilectus hoc tit. Franc. Marc. quæst. 772. par. 1. n. 2.*

Titulus XXXII.

De novi operis nunciatione.

SVMMARIA.

1 NOVI *operis nunciatio fit illi qui edificat aut edificii formam addendo vel detrahendo mutat in alterius præiudicium.*

2 *Fit ex tribus causis, gratia juris proprii conservadi, damni depellendi & publici juris tuendi.*

3 *Tripliciter per inhibitionem prætorii, manum, id est lapilli jactum & novi operis nunciationem simplici verbo factum.*

4 *Qui possint novum opus nunciare.*

5 *Fit nunciatio quocunq; die à clerico contra laicum coram judice Ecclesiastico.*

6 *In repræsenti, id est, in loco ubi novum opus fit & qui in præsenti fuerit ut fabri.*

7 *Pro iis operibus tantum quæ solo coniuncta sunt & quæ futura sunt etiamsi fiant Ecclesia aut loca religiosa.*

8 *Tot debent esse nunciationes quot sunt loca in quibus ædificatur & consequenter debent esse plures remissiones.*

9 *Novi operis nunciatio est remedium extraordinarium & in subsidium introductum.*

10 *Ex parte eius cui nunciatur est in rem.*

11 *Ex parte nunciantis est in personam.*

12 NVNCIANS *novum opus parte petenti jurat de calumnia.*

13 *Secundo in testationem referre debet si quid operis jam sit factum.*

14 *Tertio si procuratorio nomine nunciat & dubitetur de mandato satisdat de rato.*

15 *Quarto quoties in partem fit nunciatio, demonstratio facienda est in quo loco opus novum nunciet.*

16 NVNCIATIO *novi operis habet plura capita.*

17 *Prohibitorium interdictum.*

18 *Interdictum restitutorium seu demolitorium.*

19 *Interdictum permissorium.*

20 *Lex in honorariis ff. de act. & oblig. procedit de jure civili, jure canonico remedia prætoria quantumcunq; sunt pœnalia, tamen sunt perpetua.*

21 NOVI *operis nunciatio quibus modis tollatur.*

SVB-

Digitized by Google

SVBIICIT de exceſſu eius qui novum opus facit, adverſus quem plura competunt juris remedia & actiones enumeratæ per gloſ. in l. prætor ait §. nonnulli in verb. interdictum ff. hoc tit. Gail. obſerv. 16. lib. 1. & plerumque fit nunciatio novi operis illi † qui ædificat ad æmulationem, *l. opus novum ff. de oper. publ.* c. *Piſanis in fin. de reſtit. ſpol. Gail. obſ. 69. lib. 2.* aut ædificat, aut ædificii formam addendo vel detrahendo mutat in alterius præjudicium, *l. 1. in princ. & §. inde quæritur in l. antepen. §. opus ff. hoc tit.* c. *ſignificantib. hoc tit.* qui antiquum reficit, *l. 1. §. ſi quis ædificium ff. hoc tit.* aut rivos, aut cloacas reficit, vel purgat, *l. de pupillo §. ſi quis rivos ff. hoc tit.* novum opus non facit, fit ex tribus † cauſis, gratia juris proprii conſervandi, damni depellendi, & publici juris tuendi, *l. 1. §. nunciatio & l. de pupillo §. ſextus ff. hoc tit.* tripliciter † per inhibitionem prætoris, per manum id eſt, lapilli jactum, & per novi operis nunciationem ſimplici verbo factam, cæterum quoties quis in noſtro ædificat, vel in noſtrum immittere, vel projicere vult, ſimplici novi operis nunciatione poſſeſſorē eum faciemus cui nunciaverimus, at ſi in ſuo quid faciat quod nobis noceat, tunc ſimplex novi operis nunciatio erit neceſſaria, *l. de pupillo §. meminiſſe ff. hoc tit.* ſi in publico aliquid fiat, omnes cives † novum opus nunciare poſſunt, *l. in provinciali §. fin. ff. hoc tit.* ſi in privato, dominus rei in qua fit novum opus & quaſi dominus, *l. in provinciali §. ſi ego ff. hoc tit.* creditor cui pignoris nomine prædium tenetur, *l. creditori ff. hoc tit.* pupillus intercedente tutore auctore, *l. de pupillo ff. hoc tit.* is cui ſervitus perſonalis debetur, ei à quo habet ſervitutem novum opus nunciare non poteſt, ſed vindicat uſumfructum per confeſſoriam, extraneo, poteſt procuratorio nomine domini; *l. 1. §. fin. ff. hoc tit.* is cui ſervitus ruſtica debetur adverſus eum qui ædificando eius uſum impedit, non nunciat novum opus, ſed agit confeſſoria, *l. qui viam & ibi Bald. ff. hoc tit.* ſed ei qui in ædes noſtras immittit aut uſurpat ſervitutem urbanam fit nunciatio, *l. de pupillo § ſed etſi in ædes ff. hoc tit.* quia prædia ruſtica debent eſſe magis libera quàm urbana propter favorem agriculturæ vel ideo quod licet quis ædificando uſum ſervitutis ruſticæ occupet, alio tamen loco æquè idoneo eadem ſervitus reponi poteſt, *laſ. in l. 1. §. uſufructuarius ſub num. 8 ff. hoc tit. l. ſi cui ff. de ſervit. Zaſ. ſing. reſponſ. li. 1. c. 9.* fit nunciatio † quocunq; die, *Butr. in c. 1. n. 9. hoc tit.* à clerico contra laicum coram judice eccleſiaſtico, quia ubicunque clericus comparet contra laicum ad tuendam ſuam poſſeſſionem reus ſtimulatus cenſetur quoad forum; c. *ſignificantibus & ibi Butr. in 2. not. hoc tit.* in re præſenti, † id eſt, eo loci ubi novum opus fit, ei qui in præſenti fuerit, ut fabris & opificibus, qui iſtic operantur, nec refert quis ſit is qui in præſenti fuerit, cuiuſve conditionis, & ſi ſervo nuncietur, vel mulieri, vel puero, vel puellæ, tenet nunciatio, alibi autem facta nunciatio nullius eſt momenti, *d. l. de pupillo §. nunciationem*, pro iis opetibus † tantum quæ ſolo conjuncta ſunt, quorum ædificatio vel demolitio videtur opus novum continere, *l. 1. §. hoc autem editum 2. ff. hoc tit.* & quæ futura ſunt, non ad præterita, *l. 1. §. 1. ff. hoc tit.* etiamſi fiant eccleſiæ aut loca religioſa, quæ non ſunt in alterius præiudicium ædificanda, c. 1. & 2. *hoc tit.* & tot debent † eſſe nunciationes, quod ſunt loca in quibus ædificatur, nec ſufficit una nunciatio pro pluribus locis, & conſequenter debent eſſe plures remiſſiones, *d. l. de pupillo §. ſi in pluribus*

Digitized by Google

pluribus ff. hoc tit. exceptis generaliter iis oporibus, quorũ mora universale jure commune periculum allatura est toti civitati, vel viciniæ, in quibus contemnenda est novi operis nunciatio, si vero imminet speciale periculum eius cui fit nunciatio, tunc sperni non potest; *l. de pupillo §. si quis rivos vers. preterea ff. hoc tit.* posset tamen esse tantum periculum eius cui fit nunciatio, quod posset sperni, ut in casibus in quibus non potest appellari, *l. fin. ff. de appell. recip. Bart. in d. §. si quis rivos.*

9 Nunciatio novi operis est remedium † ext. ordinarium & in subsidium introductum, ideo cessat ubi habet locum ordina-
10 rium, *l. in provinciali ff. hoc tit.* ex parte eius † cui nunciatur est in rem, & ideo sufficit si uni ex sociis fiat nunciatio, & morte eius, aut alienatione cui fuit nunciatum, non ex-
11 tinguitur, ex parte nunciantis † est in personam, ideoque debent omnes socii nunciare ac re integra, furore, *arg. l. si quis alicui ff. de acquir. poss.* morte nunciantis & alienatione extinguitur, quia voluntas nunciantis morte, & causæ juris conservandi & damni depellendi finiuntur alienatione, *l. de pupillo §. si plurium l. non solum §. fin. ff. hoc tit.* etiam quando præstita est satisdatio per nuntiatum de opere demoliendo, quæ non impedit quin morte nunciatoris extinguatur cunciatio, *laf. post Bart. in l. non solum §. morte sub num. 9. vers. in ea gloss. ibi vel hic non fuerit satisdatum & num. 10. & ibi DD ff hoc tit.* sed traxit in successorem nunciantis pro futuro opere præcedentibus connexo, ita quod si parum de opere est factum in vita nunciantis, post mortem vero eius perfectum est, destruatur in totum, *l. si tutor post pubertatem ff. de tut. & rat. dist. Bart. in l. non solum §. morte num. 6. & ibi DD. ff hoc tit.* Idem juris est si nunciasset novum opus pro se suisque hæredibus & singularibus successoribus, *Bart. in d. §. morte num. 5. Ias. num. 4.* Nuncians parte petente † debet jurare de calu- 12
mnia coram prætore, *d. l. de pupillo §. qui opus novum. 2.* Intestationem † referre debet si 13
quid operis jam sit factum, *l. non solum §. qui opus & §. sciendum in fin. ff. hoc tit. 3.* Si procuratorio nomine † nunciat & dubitetur 14
de mandato quod requiritur speciale, debet satisdare de rato, *d l. de pupillo §. qui procuratorio ff. hoc tit. 4.* Quoties in partem † 15
fit nunciatio toties demonstratio facienda est, in quo loco opus novum nunciet, scituro eo cui nunciatum est ubi possit ædificare, & ubi interim abstinendum sit, cæterum si in totum opus fiat non est necesse demonstrare, *l de pupillo §. qui nunciat ff. hoc tit.*

Nunciatio novi operis habet plura † ca- 16
pita; prohibitorium, † & sufficit quod o- 17
pus sit inchoatum, *l. de pupillo §. nunciationem in princ. l. prætor ait §. si ut autem ff. h. t.* demolitorium sive restitutorium † & tunc o- 18
portet quod habeat se instar alicuius operis, *l. stipulatio § opus autem ff. h. t.* & permissorium † interdictum, ne quis prohibeat 19
volentem ædificare qui satisdedit, *l prætor ait § hoc interdictum 2. ff. hoc tit. gl. in d l. de pupillo §. meminisse in verb. uti possidetis Bart. ind. 1. §. potest autem ff. hoc tit.* quod cessat si cautum non perseveret, *d. l. prætor ait §. hoc interdictum 2. & § seq. ff. hoc tit.* Jodius me explico circa effectus seu capita nunciationis, Circa prohibitorium, 1. quicquid ædificatum est post nunciationem debet demoliri expensis ipsius ædificantis, sive jure sive injuria ædificatum sit, *l. prætor §. 1. & §. ait prætor ff. hoc tit.* 2. Est in optione nunciantis novum opus, an intra tres menses de præjudicio doceat an recepta cautione de opere demoliendo statim ædificare permittat, c.

signifi-

significantibus & c. fin. hoc tit. l. fin. C. de ædif. privat. poſt lapſum trium menſium proceditur in cauſa, ac etiam in ædificio, data cautione de opere reſtituendo ſive demoliendo, *Pan. in d. c. ſignificantibus num. 2. & ibi Can. l. unica C. hoc tit. Bart. in d. l. prætor ait §. ſi quis parat.* etiam quod nuncians incontinenti ſe probaturum offerat jus ædificandi nunciato non competere, c. *fin. hoc. tit, Creſcent. deciſ. 1. hoc tit.* non ſufficit dicere nunciato ego ſum paratus ſatisdare, ſed oporteret ſecum ducere fidejuſſores, *l. ſervus ſi hæredi in fin. ff. de ſtat. lib. l. qui ducem §. idem reſponſum ff. de ſolut. Bart. in d. l. prætor ait §. ſi quis paratus*, ſi ageretur de eccleſia ædificanda, ultra dictam cautionem de demoliendo deberet interponi decretum quod lite durante eccleſia non conſecretur, *Creſcent. deciſ. 1. hoc tit. arg. §. nullius & §. ſacræ Inſtit. de rer. diviſ.* 3. Omnis actio præjudicialis ad nunciationem novi operis interim ſilere debet, non ipſo jure, ſed ope exceptionis, *l. fundi & ll. ſeqq. ff. de except.* & Iudex debet interdictum in eum, cui novum opus nuciatum fuit, tantum reddere de opere reſtituendo, *l. 1. §. ſed & ſi u ff. hoc tit. & ibi Bart. & DD.* quod ſi nuncians omiſerit exceptionem proponere, paſſus eſt eum cui novum opus nunciavit agere confeſſoria, vel alia præjudiciali actione, & hic agens obtinuerit, non poterit poſtea conveniri interdicto reſtitutorio, aut à nunciante ab agendo repelli, *arg. c. cum dilectus de cauſ. poſſ. & propr. & c. 1. de reſtit. ſpol. Bart. in l. 1. §. ſed & ſi is num. 2. ff. hoc tit.* 4. Si quis quam ædificatum eſſet ageretur confeſſoria aut negatoria, nec res à convento defenderetur, quia latitat, in pœnam contumaciæ officio judicis continetur, ut jubeat reum cavere, ſi actum ſit confeſſoria, non prius ſe ædificaturum, quam ultro egerit & probaverit prædii ſui libertatem, ſi verò negatoria opus novum ſe non nunciaturum, nec ædificanti vim facturum donec de ſervitute ſibi debita doceat, & ſic utroque caſu partes actoris ſuſtineat, *l. ſi prius quam ff. hoc tit. & ibi Bart.* 5. Interdictum prohibitorium perpetuo durat ultra triginta annos, etiamſi aliquando nunciatio fiat officio Iudicis: quia cauſatur ex timore de futuro opere, *l. prætor ait §. hoc interdictum & ibi Bart. num. 3. & §. fin. num. 1. ff. hoc tit. & DD.* Interdictum reſtitutorium ſive demolitorium, licet prætorium ſit & pœnale, ex parte conventi eſt perpetuum, datur hæredibus cæteriſque ſucceſſoribus contra ædificantem, ratum habentem, eorumque hæredes & ſucceſſores ad quos perveneritvel qui dolo fecerint ne perveniret, *l. prætor ait §. hoc interdictum 1. & ibi Bart. & Iaſ. ff. hoc tit.* ſi nihil pervenerit ad hæredem, tenetur ad patientiam, non autem ad expenſas ſive pœnam, in quam hæres non ſuccedit, niſi lite conteſtata; *d. l. prætor ait §. hoc interdictum 1. & ibi gloſſ. in verb. competat & l. pen. ff. hoc tit. & ibi poſt gloſſ. DD.* ſucceſſor prælati in dignitate tenetur ad patientiam & impenſas, quando poſt nunciationem factam prædeceſſori opus ſcienter perfecit, ac nomine eccleſiæ fuerit ædificatum, c. *2. hoc tit. & ibi Pan. num. 8. & Can. Bart. in l. per ff. hoc tit. & ibi add.* ſingulari quoque ſucceſſori in rem & contra eum datur pro opere præterito, damno tamen futuro, quia omnia interdicta, & alia in rem ſcripta, ſunt in rem ſcripta ex parte utriuſque tam activè, quàm paſſivè, *l. ſi tertius §. ſi quis priuſquam ff. de aq. pluv. arc. & ibi gloſſ. Iaſ. in d. l. prætor ait §. hoc interdictum nu. 6.* pro opere vero futuro ipſe ſucceſſor in rem nunciare debet, cum nunciatio ſit extincta re integra per alienationem, *Bart. in*

d. l. prætor ait §. hoc interdictum 1. in fi. ff. hoc Interdictum permiſſorium, ne quis prohibeat ædificare volentem, qui ſatiſdedit, datur hæredi, eſt annale, *l. prætor §. fin. ff. hoc tit.* contra hæredem non datur, *l. in honorariis ff. de act. & oblig.* nam ex parte conventi continet pœnam, quia datur ad id quod ad eum non pervenit, nempe intereſſe prohibiti ædificare poſt ſatisdationem, naſciturque ex inquietatione ipſi facta, *Bart. in d. l prætor ait §. fin. num. 2. & 3. hoc tit.* Procedit autem regula, d. l. in honorariis † ff. de act. & obligat. de jure civili, jure Canonico remedia prætoria, quantumcunque ſunt pœnalia, tamen ſunt perpetua, c. *ſollicitæ & ibi gl. fin. de reſt. ſpoliat. & Can.* & hæres ex delicto defuncti tenetur inſolidum, quatenus eſt in hæreditate, *latè Pan. in c. fin. num. 5. de ſepult. dixi ſupra hoc lib. tit. de rapt.*

20

21 Tollitur ſive remittitur † nunciatio verbis, *l. non ſolum §. ſciendum ff. hoc tit.* tranſactione, *l. 1. §. inde queritur ff. hoc tit.* morte nunciantis re integra ac alienatione, *l. non ſolum §. fin. ff. hoc tit.* data ſatisdatione idonea de demoliendo, c. *c. fin. hoc tit. l. unic. C. hoc tit.* aut oblata ſi nuncians ſtipulari noluerit, *l. prætor ait §. ſi quis paratus & §. deinde ait. ff. hoc tit.* contrario juſſu Iudicis, *l. ſi opus ff. hoc tit.*

Titulus XXXIII.

De privilegiis & exceſſibus privilegiatorum.

SVMMARIA.

1 PRIVILEGIUM *propriè eſt quando aliquid conceditur contra jura.*

2 *Quando aliquid conceditur præter jus commune ſine alicujus præjudicio, tunc propriè dicitur beneficium.*

3 PRIVILEGIORUM *aliud eſt reale.*

4 *Quoddam eſt perſonale & conceſſum uni, ad alias perſonas non extenditur.*

5 *In dubio privilegium præſumitur potius perſonale quam Reale,*

6 PRIVILEGIUM *aliud eſt generale.*

7 *Aliud ſpeciale quod perſonæ conceditur & extinguitur cum perſona.*

8 PRIVILEGIUM *qui poſſint concedere.*

9 *An in conceſſione privilegij debeat fieri mentio juris communis.*

10 *Privilegij alteri prius conceſſi.*

11 *In impetratione ſecundi privilegij debeat fieri mentio de primo.*

12 *An debeat fieri mentio ſtatutorum ſeu conſuetudinum.*

13 PRIVILEGIUM *acquiritur privilegiato ſtatim à die date & ante notitiam illius, vel à tempore notitiæ, mox ubi pervenit ad privilegiatum.*

14 PRIVILEGII *interpretatio pertinet ad principem.*

15 *Beneficum propriè ſumptum largiſſimè eſt interpretandum, limita quando agitur de incapacitate privilegiati vel ſubreptione privilegij quibus caſibus inferior poteſt declarare privilegium niſi princeps ſit in loco.*

16 PRIVILEGIUM *propriè ſumptum largiſſimè eſt interpretandum, utrum quando præjudicat tertio vel juri communi debet ſtrictè interpretari quod probatur aliquot exemplis.*

17 PRIVILEGIATUS *non utitur privilegio contra pariter privilegiatum limita regulam 2. modis.*

18 PRIVILEGIUM *perditur multis modis hic recenſitis.*

19 EXEMPTIO *eſt ſeparatio à Iuriſdictione ordinarij.*

20 EXEM-

Digitized by Google

20 EXEMPTIONEM *concedunt ſummus pontifex & Epiſcopus.*

21 SUMMUS *pontifex concedit privilegium, libertatis exceptionis, & indulgentiæ.*

22 LIBERTAS *idem importat quod nullius diœceſis practici appellant, locus liber nec eſt in diœceſi nec de diœceſi.*

23 *Prælatus in loco libero habet juriſdictionem quaſi Epiſcopalem.*

24 *Eccleſiæ & monaſterium nullius diœceſis ſunt in provincia ſed non de provincia.*

25 EXIMIT *ſummus pontifex quandoque locum vel perſonas ratione loci & quomodo iſta exemptio probetur.*

26 *Per exemptionem conceſſam eccleſiæ quinam eximantur.*

27 *Hoſpitali conceſſam quinam eximantur.*

28 *Monaſterio exempto, an capellæ & membra cenſeantur exempta.*

29 *Eccleſiæ, monaſteria, cæteraque loca exempta licet non ſint de diœceſi ſunt tamen in diœceſi.*

30 *Quid ſi canonici alicujus eccleſiæ eximantur quinam cenſeantur exempti.*

31 *Quid ſi clerici cujusvis eccleſiæ eximantur.*

32 *Interdum eccleſia & plebs eximuntur pleno jure quoad legem juriſdictionis & quoad legem diœceſanam, & exemptus prælatus habet juriſdictionem quaſi Epiſcopalem in ſuos ſubditos.*

33 *Libertas aut exemptio quantumcunque lata ſit non includit exemptionem ratione delicti contractus vel rei, ſi ſit delictum perpetratum contractus initus, vel res ſita in loco non exempto qui minus ſi ibi reperiantur coram ordinariis iſtorum locorum conveniri poſſint ubi autem domicilium habent non poſſunt conveniri alequatenus ſuper iſtis.*

34 EXEMPTIS *à ſummo pontifice quandoque conceditur perſonæ non reſpectu certi loci ut Protonotariis, Comitibus Palatinis, familiaribus Papæ qui ex decretis Concilij Tridentini ipſis ordinariis tanquam ſedis Apoſtolicæ delegatis plenæ in omnibus ſubijciuntur.*

35 EXIMIT *eccleſiam & clerum quandoque ſummus pontifex à juriſdictione Epiſcopi & alteri Prælato vel Archiepiſcopo, aut viciniori Epiſcopo pleno jure ſubijcitur perpetuo & videtur omne jus Epiſcopale conceſſiſſe.*

36 *Vel ad tempus eximit clerum totum, aut ſingularem clericum propter litem quam habet cum Epiſcopo, & deputat Archiepiſcopum vel viciniorem Epiſcopum qui juriſdictionem in clerum aut clericum exerceat durante lite.*

37 *Aliquando ſummus Pontifex committit judici ut durante lite eximat conſtituto de ſævitia.*

38 INDULGENTIA *à libertate & exemptione differt quia reſtringitur ad certum tempus vel ad certos actus, cujus plura ponuntur exempla.*

39 ORDINARII *locorum poſſunt eos qui ſe aſſerunt per privilegium, ſeu indulgentias ſedis Apoſtolicæ exemptos requirere & ipſi requiſiti tenentur hujusmodi privilegia vel indulgentias ipſis ordinariis oſtendere.*

40 EXEMPTUS *non poteſt juriſdictioni ordinarij ſe ſubijcere per prorogationem aut alias.*

41 *In reſcriptis ad lites debet fieri mentio de exemptione, ubicunque literæ impetrantur contra exemptum de ſtylo curiæ.*

42 EXEMPTA *loca ac perſonæ exempte etiam regulares ratione loci ſubjacent ordinarij ſive Epiſcopi juriſdictioni uti ſedis Apoſtolicæ delegati multis caſibus qui hic recenſentur.*

43 *An liceat Episcopo in casibus allegatis in loco exempto constituere officialem.*

44 *Sunt & alii casus in quibus datur ordinario jurisdictio in exemptos simpliciter absque clausula delegationis à sede Apostolica.*

45 *Archiepiscopi per loca exempta suæ provinciæ possunt facere ante se portari crucem, item Archiepiscopi & Episcopi diœcesani possunt in eisdem locis exemptis populo benedicere.*

46 EXEMPTIONES *concessa à summo pontifice sunt odiosa & restringenda.*

47 EXEMPTIO *& libertas quam Episcopus concedit latissimè est interpretanda, quia per eam superioribus prælatis nullum fit præjudicium.*

48 *Episcopus interdum ecclesiam & clerum eximit à sua jurisdictione & nullis eos subjicit & vendicat sibi locum c. sicut unire in fine de excess. prælat. c. 1. in princip. de for. compet. in 6.*

49 *Interdum Episcopus eximit ecclesiam in certis specialibus casibus aut servitia sibi debita remittit.*

50 *Nonnunquam Episcopus ecclesiam ordinariæ jurisdictioni subjicit inferioris prælati consentientibus clericis ex causa & cõsensu Capituli, & videtur omnia jura concessisse exceptis quibusdam quæ à se alienare non potest.*

51 *In tribus casibus potest Episcopus in totam à se eximere ecclesiam hic annotatis, quibus additur quartus.*

52 *Exemptus per Episcopum à sua jurisdictione potest exemptioni renunciare & jurisdictionem ordinarii prorogare.*

53 *Canones concedunt ordinariis jurisdictionem delegatam authoritate Apostolica certis casibus in exemptos sedi Apostolicæ immediatè subjectos, sed nunquam in exemptos à jurisdictione Episcopi, & alteri immediatè subiectos.*

54 EXEMPTA *ecclesia potest uti duplici privilegio exemptionis nempe privilegio sibi concepto ab Episcopo aut privilegio libertatis sibi indulto à sede Apostolica.*

55 EPISCOPVS *non potest aliquam ecclesiam suæ diœcesis à jurisdictione Episcopali eximere & subjicere alteri Episcopo.*

56 EXEMPTIO *sive libertas acquiritur privilegio & præscriptione, quando privilegium non ad plenum per se sufficit ad exemptionem sive libertatem comprobandam, sed tale est, quod probet causam præscriptionis.*

57 *Exemptio sive libertas acquiritur sola præscriptione canonica quadraginta annorum cum titulo vel tanti temporis, cuius initii extat memoria in qua inter alia allegari & probari debet, quod alius prælatus in eu jurisdictionem præscripserit.*

58 EPISCOPVS *contra quem subditus se pretendit exemptum privilegio tantum, privilegio & præscriptione, aut præscriptione canonica tantum, cognoscit judiciaiter de illa quæstione.*

59 EPISCOPVS *an in ecclesias vel clericos aliena diœcesis possit præscribere jus episcopale.*

60 MVLTVM *interest, an quis contra ordinarium suum ad probandum se exemptum alleget privilegium tantum, an privilegium & præscriptionem, vel præscriptionem tantum.*

QVANDOQVE subditi delinquunt abutendo privilegiis suis, vel terminos eorum excedendo, sæpius etiam dubitari contingit, de intellectu privilegiorum, ideo subiungit de privileg. & excess. privilegiat. Privilegium † proprie est, quando aliquid 2
conceditur contra jura, & dicitur quasi privata

vata lex, c. *privilegia. dist. 3. c. fin. §. quanquam 25. quæst. 1. c. fin. 25. quæst. 2. §. plane Instit. de de jur. nat. gent. & civil. l. privilegia. ff. de reg.*
2 *jur.* quando aliquid conceditur præter † eis commune sine alicuius præjudicio, tunc proprie dicitur beneficium, ut quando princeps concedit aliqua jura ad se spectantia, *Pan. in c. olim num. 7. de verb. signif. Ias. in l. fin. num. 27. & 31. plures cumulans ff. de con-*
3 *stit. princip.* Privilegium † quoddam est reale, quoddam personale. Reale est, quod ecclesiæ, dignitati, civitati, vel loco, aut personis ratione loci, vel alicui rei, aut causæ, vel actioni conceditur, c. *cum olim el. 1. & c. seq. hoc tit. l. in omnibus causa la. 2. & l. privilegia ff. de reg. jur. & ibi Dec. num. 13. & seqq. & DD. c. quoniam abbas de off deleg. & ibi Can.* & est perpetuum, *cap. 1. & seq. 25. quæst. 2. l. vectigalia & ibi Bald. C. de vectig. & commiss. Dyn. in cap. privilegium num. 6. de reg. jur. in 6.* nisi forte res perimatur, vel nisi revocetur ex causa, c. *recolentes §. si enim relictis de stat.*
4 *monach.* Quoddam est personale, † & concessum uni, ad alias personas non extenditur, ideo privilegium concessum regibus non extenditur ad reginas, vel filios, c. *nec aliqui & ibi Gemin. num. 2. & Can. hoc tit.* etiam ex identitate rationis, c. *sane hoc tit. cap. privilegia distinct. 3. c. hinc etiam est 16. quæst. 1. c. constitutus in fine de concess. præb. l. cum vero & ibi gloss ponit exempla & DD. cum 2. ll. seqq. ff. de legib. l. licitatio §. mercatores & ibi Bart. ff. de public. vectig. & comm.* neque etiam ad personas accessorias, & familiares temporales, *l. scrinarios, & ibi latè Ias. & DD. C. de testam. milit.* nisi alias privilegium foret inutile, *l. licet §. 1. & 2. hoc tit. in 6. clem. fin. de cens.* aut quando respicit litis ordinationem, sive executionem, quod transit ad adversarium, ut servetur in judiciis equalitas, *l. fin. & ibi gloss. marg. ad gloss. 1. Bart. & DD. communiter C. de fruct. & lit. expens. l. petenda C. de temp. in integ. restit.* In recipientibus litis decisionem verissima est regula, quod personalia privilegia non transeat ad alium, etiam hæredem universalem privilegiati, *l. privilegia ff. de regul. jur. l. 1 ff. de jure immun. l. 1. C. de privileg. dot. & ibi gloss.* nisi verba hoc sonent, quod ad alios transeant, *l. 1. & 2. C. si adversus transact. l. 1. C. de reput. quæ fiunt in jud. in integ. restit. l. quod si minor ff. de minor. & c. Bart. in l. fin. C. de fruct. & lit. expens. ubi clare distinguit l. assiduis C. qui pot. in pig. hab. l. non solum ff. de in integ. restit.* In dubio privilegium † præsumitur potius personale, quam 5
reale, c. *cum venissent & ibi gloss. in verb. probatum & Canon. de restit. gloss. in summa 25. qua. 2. & ibi Can. Gail. obs. 2. num. 13. & seq. lib. 2.* Præterea privilegium aliud est generale, † aliud speciale. Generale est, quod con- 6
ceditur corpori, vel collegio, c. *cum & plantare hoc tit.* ordini, *cap. contingit 1. de sent. excomm. c. si quis suadente 17. quæst. 3.* generi, *l. 1. & l. immunitates ff. de jur. immun.* ætati, *toto tit. ff. & C. de minor. 25. annis*, sexui, *tit. ff. & Cod. ad Senat. consult. Velleian.* ecclesiis, c. *1. 3. & 5. de integ. restit.* Speciale † est, quod per- 7
sonæ conceditur, & extinguitur cum persona, §. *sed & quod princeps vers. plane Instit. de jur. nat. gent. & civil. c. privilegium de reg. jur. in 6.* quando persona est proxima causa privilegii, secus quando persona est causa remota, & alia est causa proxima, *l. non solum ff. de in integ. restit. l. minor autem §. fin. & l. seq. ff. de minorib. Dyn. in c. privilegium numer. 9. de reg. jur. in 6.*

Concedunt privilegium † Papa in spiri- 8
tualibus & certis casibus in temporalibus, quando temporalis jurisdictio ad eum devolvitur, c. *per venerabilem §. 1. §. rationibus & ibi gloss. in verb. certis casibus Qui fil. sint legit.* Imperator in temporalibus, & non in

ſpiritualibus, c. *bene quidem* 95. *diſt.* Epiſcopi & ſuperiores prælati, c. *conſtitutus de relig. domib.* c. *cum venerabilis de cenſib. gl. in ſumma verſ. ſed certe hoc non eſt verum* 25. *qu.* 2. ſubditis ſuis, *Felin. in* c. *paſtoralis ſub num.* 7. *verſ. non concedit de off. ordin.* c. *placuit & ibi gloſſ. ſi. & Archid.* 16. *quæſt.* 6. *Collect. in* c. *quo ſimul hoc tit. gloſſ. in ſumm.* 25. *quæſt.* 2. *in princ.* de conſenſu ſuorum Capitulorum ex cauſa rationali, ſed non in enorme alterius præjudicium, *gloſſ. in d.* c. *conſtitutus in ver. à quocunq; & ibi Pan. n.* 11. *& Can. de relig. domib.* c. *ad hæc & ibi gloſſ.* 1. *& Can. de exceſſ. prælat. &c.* nulla præmiſſa aliquorum citatione, in his quæ partem non lædunt, aut lædunt modice, ſeu cauſæ cognitionem non requirunt, alias ſecus, *Bart. in l.* 2. *num.* 3. *C. de temp. & repar. appell. &c. Bart. in l. adoptio ff. de adopt.* quia conceſſio privilegii non eſt actus contradictorii judicii, ſed quædam donatio, c. *licet epiſcopus de præben. in* 6. *l. libertus ff. de in ius voc. Felin. in* c. *cum olim num.* 6. *de re jud.* plures cumulans *Bald. in l. ſi. ſub num.* 11. *C. de*
9 *fruct. & lit. expenſ.* ac nulla facta mentione † juris communis, quia privilegium derogat juri communi, etiam nõ facto de ipſo mentione, nec ei per jus commune derogatur, c. *privilegia* 3. *diſtinct. gloſſ.* 1. *in* c. *grave de off. ord. & ibi Can.* niſi conſtitutio ſit conciliaris, c. *ex parte de* c. *monach. Rot. diverſ. deciſ.* 122. *num.* 3. *& deciſ.* 123. *par.* 1. aut exprimatur in jure, quod de eo debeat fieri mentio, c. *unico de exceſſ. prælat. & ſub num.* 6. *Zab. in clem.* 1. *in* 3. *quæſt. de cenſib. &c. & ibi Can.* Pri-
10 vilegio alteri † prius conceſſi debet fieri mentio in ſubſequẽti privilegio derogatione illius præcedenti privilegii alias non valet, c. *veniens verſ. non obſtante & ibi gl. & Pan. n.* 12. *qui latius diſtinguit de præſcript. gloſſ. in ſumm.* 25. *quæſt.* 2. *verſ. nunc videndum & ibi Archid. n.* 11. c. *cum ordinem & ibi gl. fin. de reſcript. Felin. in* c. 1. *n.* 10. *de reſcript. & ibi Ripa n.* 48. ſed ſi privilegiatus impetrat ſecundũ † 11
privilegium diverſum à primo nulli præjudiciale, aut primo omnino conforme, vel quaſi illius executivum, non tenetur facere mentionem de primo, quia hoc nullibi cavetur, ſolum propter odioſam pluralitatem beneficiorum cautum hoc reperitur in impetrationibus beneficiorum, c. *ſi motu proprio de præben in* 6. c. *in noſtra de reſcript. Pan. in* c. *veniens num.* 13. 14. *& 17. de præſcri. & ibi Can.* quod limitandum eſt, quando primum privilegium haberet aliquam limitationem, vel moderationem conformem juri communi, aut conſervantem jus alterius in parte, & fit impetratio indefinita, vel generalis ſecundi privilegii ab eodem, quia tunc non ſolum debet facere mentionem primi, ſed etiam de illa moderatione in eo contenta, nam ſi princeps recordatus fuiſſet à ſe vel ab alio id fuiſſe conceſſum limitate, non ita facile conceſſiſſet indefinite, aut generaliter ſine illa moderatione, aut limitatione, *Innoc. in* c. *veniens n.* 4. *& ibi Pan. n.* 13. *& ſeqq. Ioan. And. n.* 14. *Felin. nu.* 2. *& Can. de præſcript.* ſi vero impetrat contrarium privilegium, renunciat juri ſibi quæſito per primum privilegium, vel per præſcriptionem, ita quod non poſſit præſcribere contra id, quod in privilegio continetur, *Innoc. in* c. *veniens n.* 5. *Pan. nu.* 7. 19. *Ioan And. n.* 15. *de præſcript.* ſecus autem eſſet, ſi ſecundum privilegium impetraretur ad corroborationem primi privilegii, vel primæ præſcriptionis, vel juris, quia tunc utrumque valeret, c. *inter dilectos de fid. inſtr.* c. *auditis de præſcript. cap. cum olim* c. *ex tenore de privil. Io. And. in* c. *veniens n.* 16. *de præſcri.* ſtatutorum
† quoque & conſuetudinum in privilegio 12
eis contrario debet fieri mentio, alias valet contra jus commune, nõ contra ſtatuta, vel

con-

consuetudines, *Franc. in c. cum ex eo sub n. 4. vers. in gl. ibi caveant & Gemin. & Can. de elect. in 6. per c. 1. de constit. in 6. Franc. in c. 1. nu. 9. & 10. de fil. presbyt. ord. vel non in 6.* Acquiri-
13 tur privilegiato † statim à die datæ, c. 1. §. 1. *in fin. vers. nam si alicui de concess. præb. in 6. c. 1. & ibi Host. n. 13. host. tit. in 6. & Can. latè Ias. in l. beneficium n. 46. & seqq ff. de constit. princip.* & ante notitiam illius, sive in favorem totius ordinis fuerit concessum, *l. pen. C. de decursionibus &c. lib. 10. in fin. in verb. ex die ex quo promulgata est*, sive alicui privato, *§. sed ex constitutione nostra ibi illico Imperialibus codicillis præstitæ Instit. quib. mod. jus pat. pot. sol. late Rota dec. 14. in prin. & n. 10. par. 2. diverſ.* vel à tempore notitiæ, mox ubi pervenerit ad privilegiatũ, *Card. Zab in proœm. clem. §. universitati n. 5. per tex. in c. 1. §. ex pacto de concess. præb. in 6. Ias. in l. fi. nu. 46. & plurib. seqq. ff. de const. princ. & ibi DD. Rot. d. dec. 14. n. 11. par. 2. plures cumulans*, nulla facta notificatione aut intimatione illi, cui per privilegium fit præjudicium, *Dec. conſ. 168. nu. 3. & 4. Gemi in c. 1. §. dicebat abbas num. 4. per illum text. & §. ex parte n. 5. & seq. de concess. præb. in 6.* atq; concernit præterita tantum quoad actus futuros, futura autem nullo modo concernit, *clem. 1. in fin. de censib. &c. & ibi Can. clem. literas de reſcr. & ibi Can.* Interpretatio
14 privilegii † spectat ad principem, *c. ordinarii §. si vero de off. ord. in 6. l. ex facto in prin. ff. de vulg. & pup. c. fi. in fi. prin. de conceſſ. præb. in 6. c. cum veniſſent de jud. l. fi. C. de legib. Bal. in c. 1. n. 3. & ibi DD. communiter apud quem vel quos cont. feud. deb. term.* sive de interpretatione privilegii agatur principaliter, *l. Nerac ff. de reg. jur. c. inter alia de sent. excom. c. ſicut §. ex his verſ. ſicut enim in qu. 1.* sive incidenter, de mente concedentis privilegium, est disputatio, *c. ex parte el. 1. de verb. ſignif. & ibi Innoc. c. cum tempore de arbit. Pan. in c. cum veniſſent sub n. 3. & ibi Can. communiter de vid.* ac etiamsi privilegium ex post facto evasisset enormiter lativum juris tertii, quia pro eius declaratione, & restinctione fieri debet reversus ad principem, *c. decet & ibi gl. 1. in fin. & Can. de reg. jur. in 6. gl. fin. in c. ſuggeſtum de dec. Alex. in l. ex facto n. 9. ff. de vulg. & pup. Rot. diver. deciſ. 83. par. 2.* quæ regula limitanda est 1. quando agitur incidenter de interpretatione privilegii, & disputatur, non de mente concedentes privilegium, sed de incapacitate privilegiati, vel subreptione privilegii, quibus casibus, inferior potest declarare privilegium, nisi princeps esset in loco, *arg. c. 1. & 2. de conſir. util. vel inutil. Pan. in c. cum veniſſent sub n. 3. vers. aut quæritur nunquid inferiorum, & ibi Frau. Aret. Fel. n. 1. & Can. communiter de jud.* Beneficium proprie sumptum † 15
largissime est interpretandum, quia tantum præjudicatur cõcedenti, & in hac specie intelligenda est lex, beneficium, ff. de const. princ. ac cætera jura quæ dicunt, quod beneficia principis largissime debent interpretari. Privilegium etiam proprie † sumptum 16
debet largissime interpretari, verum in quãtũ præjudicat tertio, vel juri communi debet stricte interpretari, in quo non habent locum jura dicentia beneficia principis latissime interpretanda fore, *Pan. in c. olim n. 7. de verb. ſignif. & ibi Can. Ias. in l. beneficium n. 25. 31. & 33. ubi limitat utrumque regulam & DD. ff. de const. prin. late Fel. in c. cauſ. quæ n. 10 & seq. de reſcript.* Hinc infertur, quod exemptus ratione certæ rei vel loci certi, non censetur exemptus ratione alterius rei, vel loci, *c. cum capella h. t.* Quod religiosis quibus à Sede apostolica est indultum, ut ecclesias suas in proprios usus possunt convertere, decedentibus personis earum, non licet auctoritate propria possessionem earundem intrare, sed per diœcesanum epi-

scopum

ſcopum in ipſa ſunt inducendi, quia per indulgentiam huiuſmodi epiſcopali jure non derogatur, c. *paſtoralis h.t.* Privilegium monaſterio indultum, ut nullus epiſcopus eccleſias utroque jure illi ſubjectas interdicto ſupponere, vel monachum ſeu clericum eiuſdem monaſterii ſynodare, vel excommunicare præſumat, intelligitur de monachis & clericis in ipſo monaſterio permanentib. vel ad eccleſias deſtinatis utroque jure ſibi ſubjectas, c. *quoniam h.t.* Privilegium de decimis novalium non ſolvendis, non comprehendit decimas tempore privilegii impetrati ab aliis poſſeſſas, c. *dudum h.t.* Is quoque qui habet privilegium ſive indultum percipiendi fructus primi anni beneficiorum vacantium, non poteſt illos recipere propria auctoritate, ſed de manibus eius cui infra illum annum beneficium fuit collatum, ad quem pertinet exercitium actionum, regimen & gubernium beneficii, *Anch. in c. ſi propter numer. 5. de reſcr. in 6. Rot. diverſ. dec. 7. num. 4. par. 2. reprobata gl. in d. c. ſi propter*, quia differentia eſt inter conceſſionem fructuum & conceſſionem uſusfructus, *l. fundi Trebatiani ff. de uſuf. leg. l. ſi quis ita ff. de uſuf.* Privilegium conceſſum diſpoſitioni principali, ad diſpoſitionem ſibi adjunctam non trahitur, *l. ſi ita ſcriptum fuerit cum Titius ff. de manumiſ. teſtam.*

17 Privilegiatus non † utitur privilegio contra pariter privilegiatum, *l. verum §. fin. in prin. ff. de minor. §. ſed & hoc præſenti authent. de ſanctiſſ. Epiſc. &c.* fallit quando unus eſt privilegiatus in genere, ſed non in ea cauſa de qua agitur, altera vero eſt privilegiatus in cauſa, quia tunc utetur privilegio contra alterum in genere privilegiatum, c. *auditis de reſt. in int. l. ſi. ff. ex quib. cauſ. maiores &c. & ibi gl. & DD.* 2. Fallit, quando uterque eſt privilegiatus reſpectu eiuſdem cauſę de qua agitur, ſed unus habet privilegium potentius altero, qui præfertur, *l. verum §. ſi. in fin. cum l. ſeq. ff. de min.* poteſt autem eſſe potentius, quia unus certat de damno, alter de lucro, vel quia cauſæ concedendi privilegium ſunt favorabiliores, *d. l. verum §. ſi. cum l. ſeq. l. regula verſ. hac ratione ff. de jur. & fact. ignor. l. Titio uſufructus §. ff. de cond. & demonſt.* vel quia lemoto privilegio jus commune ei aſſiſtit, *l. eius militis §. 1. ff. de milit. teſt. Luc. de penna in l. 4. C. de ſilent. &c. li. 12.* quando vero cauſæ privilegiorum ſunt pares, vel privilegia paris potentiæ, tunc conquaſſatis privilegiis jure communi utuntur, *Pan. in c. præſentia num. 36. & 37. de prob.* vel concurrunt ambo & pariter admittuntur, *l. privilegia ff. de privileg. credit. & ibi gloſſ. magn. & DD.* & inter ipſos potior eſt conditio poſſidentis, *l. ſi ſecum §. ſequitur ff. de verb. oblig. c. in part. de reg. jur. in 6. Pan. in c. in præſentia n. 36. 38. & ſeqq. de probat. Bart. in authen. quas actiones n. 3. & 4. C. de ſacroſ. eccl. & ibi DD.*

Perditur privilegium † multipliciter, 18
gloſſ. 1. in c. ſuggeſtum de decim. & ibi Pan. nu. 6. & Can. Gail. obſ. 60. lib. 2. 1. Modo à lege, vel ab homine expreſſo, quo finit curſum ſuum, *l. quoties C. de precib. Imp. offer. Felin. in c. cum acceſſiſſent, num. 24. de conſtit.* ac ceſſante cauſa privilegii, c. *generaliter 16. qu. 1. l. non tantum §. eos qui ff. de excuſ. tut. l. cura §. deficientium ff. de muner. & honor.* quando continet actum ſucceſſivum, ſecus ſi habent ſuam perfectionem, *Pan. in d. c. ſuggeſtum numer. 5. de decim.* Quando competit ratione alterius, eo ſublato, tollitur & privilegium, *l. filio §. matri ff. de adm. leg. Rot. diverſ. deciſ. 70. per totum par. 1.* 3. Datum ad aliquid faciendum non uſu per decennium, *l. 1. ff. de nund Felin. in c. cum acceſſiſſent. n. 25. de conſt. ubi ampliat & limitat.* 4. Datum ad aliquid

aliquid non faciendum, per contraventionem & unicum actum privilegio contrarium, c. *proillorum de præb.* c. *cum acceſſiſſent in fin. & ibi Felin. num. 8. ampliat & limitat & Can. & cum M. de conſt. l. 1. C. de iis qui ſponte pub. mun. ſub & ibi DD. lib. 10.* 5. Revocatione principis, quando privilegium conceſſum fuit ſine cauſa ſubdito *gloſſ. in caſus poſit. in fine & gloſſ. fin. in c. decet de reg. jur. in 6. & ibi Franc. num. 4. & DD. gl. in clem. dudum in princ. in verb. inſtantes de ſepult. & ibi Can.* vel ex cauſa diſſolutionis, vagationis, diminutionis cultus divini, *c. fin. de reſcr. in 6.* vel quia ex poſt facto aliis infertur læſio enormis, *c. ſuggeſtum c. nuper. de decim. c. quid per novale de verb. ſignif.* vel quia privilegiatus non ſervat privilegia à ſuperiore ſubditis ſuis conceſſa, *c. dilecti & ibi gloſſ. fi. alleg. concord. hoc tit.* quæ ſi fiat per viam legis, nocet poſt duos menſes, c. 2. *& ibi notatur in verb. ante prohibitionem & ibi Can. de conſtit. Felin. in c. ex parte el. 3. ſub num. 21. verſ. fallit 11. de reſcript.* aliter facta revocatio non nocet ante notificationem factam privilegiato, *Franc. poſt Ioan. And. in c. fin. ſub num. 5. de reſcript. in 6.* interim dat titulum coloratum, *Achil. deciſ. 4. de reſtit. ſpol. Archid. in c. fin. in fine de reſcript. in 6. c. propoſuiſti circa finem verſ. ſed ea plane 82. diſtin. & ibi gloſſ. in verb. rogabitur & Can.* tertio, cui per revocationem fit præjudicium, non debet fieri intimatio, *Zab. in clem. 1. in 31. quæſt. de appell. Creſcent. deciſ. 13. num. 2. & 3. hoc tit.* Privilegium conceſſum non ſubdito eſt irrevocabile, *gloſſ. in caſus poſit. in d. c. decret. & ibi Canon. Pan. in c. novit. ſub num. 23. & ſeqq. de jud. & ibi Can. 6.* Renunciatione expreſſa, vel tacita privilegiati, *c. ſi deterra hoc tit. c. ad apoſtolicam c. ſtatuimus de regul. & c. c. quam ſit periculoſum 7. quæſt.* 1. etiamſi ſit conceſſum cum decreto irritanti, *Panorm. in c. fin. §. ſi autem in 2. not. & num. 5. de off. deleg. & ibi Can. Creſcen. deciſ. 4. num. 3. hoc tit.* modo non tangat jus ſuperioris, *c. cum tempore de arbit.* aut tertii, *c. contingit de ſent. excomm.* aut privilegiatus non contravenerit, ſed tantum paſſus ſit per alium contraveniri privilegio habenti decretum irritans, *Archid. in c. cum de beneficio num. 2. de præben. in 6. Franc. num. 6. & Can. communiter Creſcent. deciſ. num. 4. hoc tit.* 7. Propter abuſum, *c. privilegium 11. quæſt. 3. c. ubi 74. diſtinct. l. libera ff. de pecul. l. qui ſine ff. de neg. geſt. 8.* Præſcriptione quadraginta annorum tolluntur privilegia eccleſiarum, ac ſtatuta & conſuetudines eccleſiæ favorabiles, *c. accedentibus & ibi Pan. num. 4. & 5. & Can. hoc tit.* ac etiam privilegia communitatibus competentia, *Creſcen. deciſ. 4. num. 5. hoc tit. per not. in l. fin. & authen. quas actiones C. de ſacroſ. eccleſ. 9.* Morte omnium qui ſunt de collegio, ut ne unus quidem ſuperſtes remanſerint, quia collegium renovatum non eſt idem cum priore, *arg. l. poſtquam in princ. ff. ut leg. nom. cau. & ibi gl. in ver. perſonæ l. intercidit ff. de cond. & demon. l. quidam ff. de jur. codicil. Horat. Mand. de privil. ad inſtar. gl. 7. num. 44.* niſi forſan loco conceſſa fuerint privilegia, *l. ſicut §. fi. & ibi gl. fi. & DD. ff. quod cujuſque univerſ. nom. Bart. in l. fi. in fi. ff. de colleg. illic. Bald. in l. ſi grege dicit omnib. mortuis collegium remanere habitu, & durare ejus privilegia ff. de leg.* 1. 10. Deſtructo collegio per ſuperiorem, *l. ſi uſusfructus ff. quib. mod. uſusf. finiat. Bal. in d. l. ſi grege ff. de leg.* 1. *Inno. in c. cum injuncto num. 2. & ibi Can. de nov. op. nunt. Gail. obſ. 61. lib.* 2. Per ſecundum privilegium in dubio non cenſetur revocatum primum, quia privilegia non æſtimantur ex tempore, ſed ex cauſa, *gloſſ. mag. in ſumma 25. q. 2. verſ. nunc videndum eſt quod privilegium, & ibi Can.* etiamſi ſecundum ſit impetratum ſuper eadem re, *Pan. in c. cum olim el. 2. num. 17. hoc tit.* niſi privilegia

vilegia ſint inter ſe contraria, *Butr. in c. accedentibus ſub nu. 8. verſ. conclude per prædicta hoc tit. & ibi Can. Caputaq. deciſ. 309. par. 1.*

19 Exemptio † eſt ſeparatio à juriſdictione ordinarii, *arg. l. ſed etſi per prætorem §. actio exempta ff. ex quib. cauſ. major. §. item contra Inſtit. de inut. ſtipulat. in fine l. qui ſaxum ff. donation.* acquiritur privilegio tantum, c. *cum olim & ſeq. hoc tit. c. cum perſona §. nos volentes hoc tit. in 6.* præſcriptiones & privilegio, c. *cum perſona §. quod ſi tales hoc tit. in 6.* ac præſcriptione tantum, c. *cum perſona §. ſi autem*

20 *& §. ſi ſi. hoc tit. in 6.* Exemptionem † concedit Summus Pontifex quia eſt de reſervatis Sedi Apoſtolicæ, c. *frater noſter 16. quæſt. 1. c. quod translationem & ibi gloſ. mag. circa fin. de off. leg. & Can. c. ſicut uſura & ibi gloſ. mag. & Can. de exceſſ. prælat.* Item Epiſcopus qui poteſt Eccleſiæ inferiori dimittere ſervitia & jura ſibi debita ex cauſa, & de conſenſu Capituli, c. *conſtitutus de relig. domib. c. cum venerabilis & ibi Archid. 1. not. Io. And. nu. 7. & Can. de cenſib. vital. in cle. ac tendentes §. hoc igitur n. 10. & ſeq. de ſtat. monac.* Imperator in temporalibus, *Gail. obſ. 17. & obſ. 21. lib. 1.* de quibus ſigillatim videamus.

Summus Pontifex concedit privilegium

21 † libertatis exemptionis, ac indulgentias, quæ diverſæ ſunt, ut patebit ex infra dicendis, nam exemptio Eccleſiarum multis modis fit, ad inſtar emancipationis, *Pet. Rebuff. conſ. 142. col. 3. §. fin. Inſt. quib. mod. jus par. pot. ſol. & ibi poſt gloſſ. ſi. Dd.* vel manumiſſionis, & ex pluribus cauſis, *Baldus de privileg. in tract. de empt.* nulla facta diœceſani Epiſcopi mentione, c. *cum olim el. 1. §. non igitur & ibi Buſ. n. 17. & Can. hoc tit.* in his datur poſitivus, comparativus, & ſuperlativus, *Io. And. in c. Epiſcoporum, num. 10. hoc tit. in 6.*

22 Libertas † diverſa eſt ab exemptione, c. *cum perſona in princ. ibi prætextu exemptionis vel libertatis c. ſi papa in princ. ibi ſententiæ exemptionis ſeu libertatis h. t. in 6. c. cum inter viros ibi libera extitit & exempta de conſuet.* & idem importat quod nullius diœceſis practici appellant, locus enim liber nec eſt in diœceſi, nec de diœceſi, ſed territorium ſeparatum, c. *auditis §. quocirca de præſcript. c. cum olim de præſcrip. Felt. in c. grave n. 2 de off. ord. Roſ. diver. deciſ. 207. num. 2. & ſeqq. par. 2. c. 9. ſeſſ. 24. ibi quæ in nullius diœceſi eſſe dicuntur ab Epiſcopo cujus Cathedralis Eccleſia eſt proximior.* plerumq;

Prælatus † in loco libero habet juriſdictionē 23
quaſi Epiſcopalem, omniaq; pertinentia ad dignitatem & juriſdictionem Epiſcopalem poſſunt per eum explicari, *Pan. in c. ſicut univerſe ſub n. 3. de exceſſ. prælat. c. abbates & ibi gloſ. in verb. quaſi Epiſcopalem & Can. h. t. Innoc. in c. 1. in fine de clem. peregr. Can. poſt gl. in verb. propriis in clem. 1. de reb. Eccleſ. non alien.* & coram eo poſſunt fieri concurſus Ordinarii in collationibus parochialium, *Card. Seraph. deciſ. 1386. c. Ordinariis & ibi poſt gl. 1. Can. de off. ord. in 6. clem. 1. & ibi poſt gl. in verb. diœceſanis Can. de for. compet. Garc. de benef. par. 9. c. 2. §. 1. n. 129. & ſeqq.* Literæ diſpenſationum matrimonialium & ſimiles eidem à ſede apoſtolica remittuntur, *Card. Serap. deciſ. 1052. Pan. in clem. 1. n. 15. & ibi Can. de for. comp. Garc. de benef. par. 9. c. 2. §. 1. n. 142. & ſeq.* ac exercet juriſdictionem, & viſitat privative quoad epiſcopum, *Card. Seraph. deciſ. 1278. n. 4. Gemin. in c. 2 nu. 3. & nu. 19. & ibi Can. de conſtit. in 6. Garc. de benef. par. 9. c. 2. §. 1. n. 145.* præterea quæ ſunt ordinis epiſcopalis, *d. c. abbates & ibi gl. in verb. quaſi epiſcopalem Pan. in c. accedentibus nu. 2. & ſeqq. de exceſſ. prælat. Franc. in c. quamvis 1. §. quanquam n. 8. de præb. in 6.* Eccleſia † & monaſterium nullius diœceſis 24
ſunt in Provincia, *clem. fin. in princ. ibi per quæ vis loca exempta ſuæ provinciæ h. t.* ſed non de provincia *Vitalin. in d. clem. fin. n. 40. & 41.* ac

poteſt

poteſt Archiepiſcopus in eis, eorumque diſtrictu & territorio de prælati & capituli, vel abbatis,& conventus conſenſu exercere ea,quæ ſunt ordinis,ſed aliquâ juriſdictionē in eiſdem non poteſt exercere, etiam de eorum licentia,*Vitalin in d.clem.ſi.nu.64.& 65. & Can. communiter*, Quandoque ſummus
25 Pontifex eximit † locum,vel perſonas ratione loci, & ſiquidem in alio privilegio vel ſcriptura,nō facta principaliter ſuper donatione, vel ſententia exemptionis, ſeu etiam libertati aliquam eccleſiā ad jus & proprietatē Romanæ eccleſiæ pertinere,vel conſimilia verba narrat,non propterea illius eccleſiæ exemptio eſt probata, niſi de exemptione aut libertate aliter doceatur,ſi autem eccleſiæ vel monaſterio exemptionis privilegium concedendo, vel ſuper illius exemptione ſententiando aſſerat ipſam eccleſiam fore exemptam, aut eam juris Beati Petri exiſtere,ſive ad jus & proprietatem Romanæ eccleſiæ,vel ad Romanam eccleſiam ſpecialiter,aut ſine medio,vel etiam ſimpliciter pertinere,vel ſi dicat,quod eccleſia ſit libera, vel quod potiatur Romanæ eccleſiæ libertate, aut ſi dicat indefinite quod Romanæ eccleſiæ annuum cenſum ſolvat, ad perceptæ libertatis indicium, ſola enim ſolutio cenſus non probat exemptionem,c.*recepimus h.tit.c.ſi Papa §.ſi vero hoc tit.in 6.* ſive quod illam eccleſiam eximit ab ordinarii poteſtate,vel quod non audeat iſtic epiſcopus cathedram collocare,aut imperandi, ſeu ordinationē, quamvis leviſſimā faciendi exercere aliquam poteſtatem;ſimiliter ſi aliquis recipiat in proprios & ſpeciales ſubjectos, ſecus ſi ſpeciales filios, aut utatur aliis multiplicibus verbis & formis in c. ſi Papa hoc tit.in 6.relatis,& per Canoniſtas cumulatis,plenè debent eccleſiæ, monaſteria, & perſonæ hujuſmodi exempta judicari,c.*ſi ſi Papa hoc tit. in 6.* Per exemptionem † ec- 26
cleſiæ conceſſam,ipſa eccleſia cum atrio,& ipſius Prælatus qui eſt de corpore eccleſiæ, *Bart. in l. quod conſtitut. per illum text. ff. de milit.teſtam. Felin.in proem.desret. in verb. Greg. n.*13. monachi, vel Canonici,clerici etiam, & converſi, perpetuoq; oblati (non tamen eccleſiæ ejuſdem presbyter qui parochianorum curam habet, quoad ea quæ ad eandem curam pertinent, nec ipſi parochiam, ſive populus) intelliguntur exempti, c. *per exemptionem in princ.hoc tit. in 6. pulchrè Archid.in c.frater n.2.& ſeqq.*16. *quæſt.*1. Hoſpitali † exempto Prior ejuſdem qui eſt de cor- 27
pore hoſpitalis eſt exemptus,ſed ſi Prior hoſpitalis eſſet laicus prout eſſe poteſt, *clem.2. de relig.domib.* tunc in his quę reſpiciunt ſuam perſonam non eſt exemptus,*Bart.in d.l. quod conſtitutum n.*3. *ff.de milit.teſtam.* Monaſterio exempto,† capellæ,ſive membra non cen- 28
ſentur exempta, quorum ratione tenetur abbas exemptus accedere ad Synodum epiſcopalem,& pro ipſis membris epiſcopi exhibere reverentiam, obſequium & honorem,c.*ex ore hoc tit.* ipſæque eccleſiæ,† mo- 29
naſteria,cæteraque loca exempta, licet non ſint de diæceſi,ſunt tamen in diæceſi, *clem. fin.& ibi Anchar.in* 1.*not.Vitalin.n.*40.*& ſeqq. hoc tit.Felin.in* c. *grave n.*2.*de off. ord. Pan. in* c. *apoſtolicæ n*3. *de donat. & utrobique Can. Rot. diverſ.deciſ.*207.*n.*2 *& ſeq par.*2. exceptio enim cum ſit privatio, utique præſupponit habitum,*l.decem ff de verb.oblig.l.manumiſſiones ff. de juſt. & jur.* c. *quod vero non formatum 32. quæſt.*2. quod ſi canonici † alicujus eccle- 30
ſiæ eximantur, ipſi ſoli Canonici, non autem eccleſia vel alii ejus clerici converſi,vel oblati ſunt exempti,c. *per exemptionem* §. *verum & ibi gloſſ. pen. & fin. hoc tit. in 6.* ſi autem clerici cujuſvis † eccleſiæ eximantur, 31
tunc tam Canonici, quam alii clerici exi-

muntur, non tamen ecclesia, *d. c. per exemptionem § fin. hoc tit. in 6.* Interdum eccle-
32 sia † & plebs eximuntur, *c. cum olim §. quia prædictus de præscript.* pleno jure quoad temporalia & spiritualia, & quoad legem jurisdictionis, & quoad legem diœcesanam, *Pan. in c. quoniam num. 3. & Innoc. in c. exore in gloss. super verb. exempta & ibi Io. And. post num. 7. idem Innoc. in c. pastoralis numer. 3. hoc tit. c. dilectus & ibi not. de off. ord. c. 1. de stat. monac. c. per exemptionem hoc tit. in 6. c. cum & plantare §. in ecclesiis & ibi glos. & Dd. hoc tit. glos. in clem. 1. in verb. ad mensam vers. nec putes de excess. prælat. Pan. in c. de monachis nu. 9. de præben. late Felin. in c. auditis n. 4. & seqq. de præscr. latissime Pan. in c. cum inter vos n. 12. & seqq. de rejudic.* & exemptus prælatus habet jurisdictionē quasi episcopalem in suos subditos, *clem. 1. & ibi gloss. in ver. proprii & Card. in 34. q. de reb. eccl. non alien. Navar. cons. 23. de priv. Prob. ad monac. in c. abbates numer. 4. & 5. hoc tit. in 6. Bald. in auth. causa quæ sub n. 6. vers. in gloss. quid si est Cod. de episc. & cleric.* & quando exemptio est plena non tenetur ad jus reverentiale episcopo, *Felin. in c. cum inter sub num. 4. vers. quod non placet de rejud. & ibi Pan. num. 13. & 15. & Can. Put. decis. 114 lib. 3. Achill. decis. 14. hoc tit.* imo exemptio papalis plena tollit jus visitandi, *Socin. in tract. de visit. num. 16. vers. primo quæro per c. cum persona hoc tit. in 6. arg. c. cum venerabilis & c. cum instantio de consil.* maxime quando correctio conceditur abbati, & prohibetur quod episcopus non possit excommunicare, quia cum sint cohærentiæ visitationi, sublata censetur visitatio, *Achill. decis. 15. hoc tit. arg. à contrario sensu c. cum venerabilis §. 1. de censib. Marian. Socin. in tract. de visit. nu. 15. & 16.* verum quantumcumque lata sit liber-
33 tas, † vel exemptio, non includit exemptionem ratione delicti, contractus vel rei, si sit delictum perpetratum, contractus initus, vel res sita in loco non exempto, quominus, si ibi reperiantur, coram ordinariis istorum locorum, conveniri possunt, *c. 1. in prin. hoc tit. in 6. c. quoniam & ibi Host. num. 2. hoc tit. & Can. Pan. in c. tuarum num. 8. hoc tit.* ubi autem domicilium habent, non possunt conveniri aliquatenus super istis, nec domiciliorum, prætextu locorum diœcesani (si ubi deliquerunt, vel contraxerunt, aut res ipsa consistit, illi conveniantur) remittendi eos illic, vel ipsis ut illic respondeant injungendi aliquam habent potestatem, *c. 1. §. nunquid hoc tit. in 6. & ibi Franc. & Can. communiter*, sed tunc recurritur ad Papam, *Franc. in d. c. 1. num. 3. in fin. hoc tit. in 6. & ibi Can.* quandoque exemptio conceditur personæ, † non respectu certi loci, ut protho- 34
notariis, Comitibus palatinis, familiaribus, & Capellanis Papæ & similibus, *c. ne aliqui hoc tit. in 6.* qui jure veteri ratione delicti non poterant coram ordinario conveniri, alias eorum privilegium fuisset inutile, *Pan. in c. tuarum in fin. hoc tit.* ex decretis Concilii Tridentini ipsis ordinariis tanquam Sedis apostolicæ delegatis plene omnibus subjiciuntur, *c. quoniam 1 sess. 24. c. ecclesiarum 1. resp. sess. 6.* Martinus Papa quintus in Concilio Constantien. revocavit omnes exemptiones concessas ab obitu Gregorii 11. usque ad tempus ipsius constitutionis, sive à veris, sive à schismaticis Pontificibus, præter exemptiones concessas de consensu ordinariorum, *Rot. Farin. decis. 355. par. 2. Greg. 15. decis. 509.* Aliquando † summus 35
Pontifex eximit ecclesiam, aut clerum à jurisdictione episcopi, eosq; nō sibi, sed alteri prælato, *c. auditis §. quocirca c. cū olim de præscript. Pan. in c. cū inter n. 15. de rejudic.* vel Archiepiscopo aut episcopo viciniori pleno jure subjicit, *Gemin. in c. statutum §. cum vero*

num. 3.

num.3. de reſcript. in 6. Rot. diverſ. deciſ. 207. *num.5. par.2. faciunt not. per Pan. in cap. ſuper hoc num.6. de paroch. & alien.* perpetuo, & videtur conceſſiſſe omne jus epiſcopale, nihil epiſcopo reſervato, *Pan. in d.c. cum inter nu.*
36 15. *de rejud. & ibi Can.* vel ad tempus † clerum totum, aut ſingularem clericum propter litem quam habet cum epiſcopo civile, vel criminalem *Mandoſ. in praxi ſign. grat tit. exemptiones ab epiſcopo verſ. clerici epiſcopo ſubjecti & verſ. ſeq.* & deputat Archiepiſcopũ, vel viciniorem epiſcopum qui juriſdictionem in clerum aut clericum exerceat durante lite, *Faber. in § ſed hoc tempore num.* 7. *Inſtit. de iis qui ſunt ſui vel alien. jur. Bald. in l. 2. §. dominorum num.2. & 4. ff. de his qui ſunt ſui vel alien. juris & ibi Dd. Caſſad. deciſ. fin. n. 3. & ſeqq. hoc tit.* duratque hæc exemptio & deputatio, non ſolum quamdiu durat lis ſuper cauſa principali, *Staphyl. de lit. apoſt. in form brev. §. indultum num.* 10. niſi ſimpliciter conceſſa durante lite ad petitionem epiſcopi teſtringatur ad certum tempus, ut ſubditi ſint diligentes in cauſę expeditione, *Caſſad. deciſ. fin. in fine hoc tit gloſ. unica in l. unica C. ut nemo invitus agere vel accuſ. cog. in fine l. ſi eo C. de remiſſ. pign. l.* 1. *& ibi gloſſ. 2. alleg. concord ff. de curat. bon. dand.* ſed etiamſi durat lis ſuper fructibus & expenſis, quo caſu ſolet præfigi terminus certorum menſium ad liquidandum, *Rot. diverſ. deciſ.* 768. *par.* 1. *l.* 3. *& l. fin. C. de execut. rei jud.* Aliquando ſum-
37 mus Pontifex non eximit, † ſed committit Iudici, ut durante lite eximat, addita clauſula, conſtito de ſævitia, quæ an omnia probari debet per actus poſt litem motam geſtos, ex quibus præſumitur ſævitia, niſi per epiſcopum deceatur de proceſſu, *Mandoſ. in praxi ſig. grat. tit. exemptiones ab epiſcopi verſ. clerici epiſcopo & verſ. ſeq. Achill. deciſ.* 16. *hoc tit.* ex eiſdem cauſis jure civili datur exemptio à juriſdictione Iudicis ordinarii, *text. in l.* 1. *C. de off. comit. Socin. patrim. l.* 1. *§. illo videlicet adjiciendo C. ſi quicunque præd. pat. l. fin. ff. ſi quis à par. manumiſſ. fuerit l. ſi poſtulaverit §. jubet ff. de adult. l. ſi lenones C. de epiſc. And. Gaiſ. obſ.* 17. *lib.* 1. Præterea quod ſi Civitas efficitur rebellis Principis poteſt Princeps eximere caſtra ab obedientia Civitatis, quæ poſtea non recuperabit, licet revertatur ad obedientiam, *Pan. in cap. inter quatuor ſub num.* 4. *& 5. & ibi Felin. in princ. de major. & obed.* Quando Papa concedit aliquod privilegium exemptis, vel aliquod onus imponit exemptis, videtur intellexiſſe de exemptis ſibi immediatè ſubjectis & non de aliis, *c. ad abolendam § fin. de hæretic. Vitalin. in clem. attendentes §. hoc igitur nu. 9. & ſeq. de ſtat. monach.*

Indulgentia † à libertate & exemptione 38
differt, *Ftanc. in c. cum perſonæ in* 3. *not. h. tit. in 6. c. ſi Papa §. idem dicimus hoc tit. in 6. Zab. in clem.* 1. *in 6. not. de cenſib.* quia reſtringitur ad certum tempus, *Io. And. in c. cum in noſtra ſub num.* 2. *in verb. Indulgentia de ſepult. & ibi Can.* ut in exemptione conceſſa propter litem, vel ad certos actus, *d. c. ſi Papa §. idem dicimus hoc tit. in 6. cap. fin. §. fin hoc tit.* qualem habent illi quibus, ut non niſi ſub uno certo Iudice teneantur de ſe conquerentibus reſpondere, apoſtolico privilegio eſt conceſſum, *c.* 1. *c.* 1. *hoc tit. in 6. in fin. prin.* ac ratione delicti vel contractus, aut rei alibi perpetrati geſti vel ſitæ, ſi ibi reperiantur, coram ordinariis locorum conveniri poſſunt, coram ordinario ubi domicilium habent, ſuper iſtis nullatenus conveniri poſſunt, aut ab eodem ad locum delicti, contractus rei remitti, vel illis injungi, ut illic reſpondeant, ſi ubi deliquerunt, vel contraxerunt aut res ipſa conſiſtit illi conveniantur, ſed recurrendum eſt ad ſummum Ponti-

ficem, c. 1. *in fin. & ibi gloſſ in verb. & id ipſum & gloſſ. ſeq. Franc. & Can. hoc tit. in 6.* Reſidentes in Curia Romana vigore Eugenianæ conſtitutionis, aut familiaritatis Cardinaliũ, *extravag. divina hoc tit. inter comm.* qui ex decretis Concilii Tridentini, ratione beneficiorum eccleſiaſticorum quæ obtinent, ordinarii juriſdictioni ſubjecti permanent, nõ obſtantibus quibuſcunque inhibitionibus, c. *quoniam el. 1. in fine ſeſſ. 24.* Capellani Regii qui gaudent huiuſmodi privilegio quod nullus Archiepiſcopus, vel epiſcopus in perſonas Canonicorum eiuſdem Capellæ ſuſpenſionis, vel excommunicationis, aut interdicti ſententiam audeat proferre, c. *cum capella hoc tit.* c. *quoniam el. 1. verſ. & quoad Capellanos ſeſſ. 24.* ideoque in capella delinquentes poſſunt per epiſcopum alia pœna puniri, quia in certis articulis privilegiati ordinariorum juriſdictioni quantũ ad alia ſunt ſubjecti, c. *ſi Papa § pen. hoc tit. in 6. Rot. deciſ. 744. n. 2. & 4. par. 1. diverſ.* ſi vero Capellani regii obtinent parochiales, aut alia beneficia epiſcopo ſubjecta, & in eis delinquunt, poſſunt ordinarii debitum ſuæ juriſdictionis etiam quoad præmiſſa contra ipſos liberè proſequi & exercere, d. c. *cum capella in fin.* Idem obtinet in religioſis quãplurimis, in quorũ privilegiis continetur, ne quiſquam epiſcopus, vel Archiepiſcopus monaſteriorum ſuorum monachos pro ulla cauſa ullove loco interdicere, ſuſpendere vel excommunicare præſumant, quia iidem ordinarii juriſdictionem ſuam quantum ad iſta, ubicunque illi fuerint penitus exercere non poſſunt, niſi forſan monachi ad monaſteriorum ſuorũ prioratus, ordinariis eiſdem ſubiectos, vel ut gerant eorum regimen, vel in eis tanquam proprii locorum ipſorum monachi reſideant, fuerint deſtinati, tunc enim ratione eotundem Prioratuum ordinarii ſua juriſdictione in ipſis etiam quoad præmiſſa, quamdiu morantur in illis, licitè uti poſſunt, *l. § in eos hoc tit. in 6. & ibi gloſſ. in verb. quantum ad iſta & Can. communiter.* Simile judicium eſt de eccleſiis & capitulis, quæ habent conſuetudines, juramenta, ſententias, concordias, quarum vigore ſunt immunia & libera à viſitatione, correctione, & emendatione epiſcoporum, & exempta dici poſſunt exemptione capta in genere. *Rot. diverſ. deciſ. 743. ſub n. 3. par. 1. per c. 4. ſeſſ. 14.* In his & ſimilibus indulgentiis inſpicienda ſunt eccleſiarum privilegia & ipſorum tenor eſt diligentius attendendus & obſervandus, c. *porro c. recipimus hoc tit.* Poſſunt locorum ordinarii † eos qui ſe aſſerunt per privilegia ſeu in- 39
dulgentias ſedis apoſtolicæ exemptos requirere, & ipſi requiſiti tenentur huiuſmodi privilegia vel indulgentias ipſis ordinariis in loco congruo & ſecuro, aut aliquibus prudentibus viris omni ſuſpicione carentibus ad hoc per dictos ordinarios deputatis, intra terminum competentem pro facti qualitate ipſorum ordinariorum, vel delegatorum ſuorum arbitrio moderandum, juſto impedimento ceſſante, oſtendere, & ad legendum integraliter exhibere, nec non de articulis de quibus controverſia fuerit tranſcriptum tradere, c. *cum perſona §. 1. hoc tit. in 6.*

Exemptus † non poteſt juriſdictioni or- 40
dinarii ſe ſubjicere per prorogationem, aut alias, quia non tantum de ſuo, ſed etiam ſuperioris præjudicio agitur, c. *cum tempore de arbitr. c. cum dilectus de relig. domib. late Pan. in c. ſignificaſti num. 9. & ſeqq. de for. compet. Creſcen. deciſ. 3. de for. compet. Alvar. de prohib. feud. alien. per Freder. § præterea ſi inter ſub n. 4. verſ. nec obſtat regula & verſ. ſeq. & Afflict. n. 28. in fine & Dd. Felin. in c. 2. in fine de ſent. excom.*

pulchrè

pulchre Felin. in c. cum olim n. 3. & ſeq. de preſcript. & ibi Can. Gail. obſer. 40. li. 1. n. 2. & ſeqq. ſententiaque per ordinarium contra exemptum lata, eſt ipſo jure nulla, *c. cum olim el. 1. & ibi Anchar. in 13. not. & c. ſeq. & utrobique Can. hoc tit.* maxime quando privilegium habet decretum irritans, *Creſc. deciſ. 3. de for. comp. c. ſtatutum §. in nullo & ibi gloſſ. in verb. citet partes & verb. expreſſu de reſcr. in 6. & ibi Dd.* Imo non ſolent canones diæceſanis delegatam auctoritate apoſtolica dare juriſdictionem in caſibus in quibus nimiũ præjudicaretur privilegiis exemptionum, *clem. 1. §. ne igitur & ibi gl. in ver. ſuperiores de celeb. miſſ. & Can.* ſed & in reſcriptis † ad lites debet
41 fieri mentio de exemptione, ubicunq; litteræ impetrantur contra exemptum de ſtylo Curiæ, licet de jure communi de privilegio, quod cauſat peremptoriam exceptionem, ſicut de ipſis peremptoriis non eſt neceſſe facere mentionẽ in tali reſcripto, nec de illis poſſit opponi in cum ſubreptionis, *c. 1. de lit. conſ. in 6. c. ex multiplici & ibi Zab. in 1. not. de decim. Card. Seraph. deciſ. 351. n. 25.* ſecus ubi privilegium cauſat dilatoriam, *c. cum ordinẽ de reſcript.* ratio ſtyli eſt, quia Curia dat alios Iudices contra exemptum, nam contra exemptum non ſolet deputari ordinarius loci, ſive epiſcopus, *c. exparte el. 1. & ibi Hoſt. ſub nu. 1. in ver. nulla mentio hoc tit. & Can.* ſive Archiepiſcopus ob metum gravaminum, *clem. 2. §. fin. hoc tit.* quæ ratio concludit, ut ſemper fiat de exemptione mentio, ſive impetretur in præjudicium exemptionis, ſive nõ, qui ſtylus eſt obſervandus, *Pan. poſt Hoſt. in c. exparte 1. n. 5. hoc tit. c. frater noſter 16. q. 1. & ibi poſt gl. Can.* Multi ſunt caſus in quibus loca † empta, ut in clem. attendentes de
42 ſtat. monach. clem. quia contingit de relig. domib. c. ad abolendam §. fin. de hæret. ac perſonæ exemptæ etiam regulares, ratione loci, ſubiacent juriſdictioni ordinarii, ſive epiſcopi uti ſedis apoſtolicæ delegati, non autem capitula ſede epiſcopali vacante, aut Archiepiſcopi, aut Patriarchæ, in quorum Provincia ſitus eſt epiſcopatus, etiam quando epiſcopo conceditur juriſdictio in loca, *Zab in clem. attendentes in princ. in 4. qu. & ibi Anchar. n. 2. in fine Vital. in §. fin. in fine*, ne detrahatur privilegio exemptionis ultra quam ſit expreſſum, *Io. And. in c. ad abolendam n. 16. Pan. n. 16. Zab. in §. fin. & Can. communiter de hæret.* dictaq; delegatio morte ſummi Pontificis, aut epiſcopi nõ expirat quia ſunt delegati, non Papæ, ſed Sedis apoſtolicæ, quæ non moritur, *c. ſi gratioſe de reſcript. in 6.* & iſta juriſdictio non delegatur perſonæ, ſed dignitati, quæ etiam nõ moritur, *c. quoniam de off. deleg.* & ſi contigerit appellari, appellabitur ad Papam, & non ad proximum ſuperiorem, *gloſſ. in clem. 1. in verb. ſua circa finem de ſuppl. negl. Prælat. & ibi Can. late Zab. in c. ad abolendam §. fin. de hæretic.* quod ſi Archiepiſcopus, vel quicunq; ſit, impedit proceſſum epiſcopi contra talem exemptum, poterit epiſcopus eum coercere, quia quoad eam ſpeciem eſt eo maior, *c. ſane 2. de off. deleg Butr. in d. c. ad abolendam n. 27. & 2. ſeqq. de hæret. & ibi late Zab. in §. fin. & Can. communiter*, & ordinarii negligentiam ſupplet ſolus Papa, *Zab. in clem. quia cõtingit §. in quo n. 4. de relig. domib.* 1. eſt in viſitatione, *c. 4. ſeſſ. 6. c. 8. ſeſſ. 7. c. 8 ſeſſ. 21. c. 9. ſeſſ. 24. Rot. diverſ. deciſ. 736. & deciſ 744. par. 1.* 2. in collatione ordinum, *c. 10. ſeſſ. 23.* 3. in approbatione ad beneficia curata per concurſum, *c. 18. ſeſſ. 24.* 4. quoad confeſſiones audiendas, *cap. quamvis ſeſſ. 23. Rot. Farinac. deciſ. 332. par. 1.* & prædicationem, *c. 2. ſeſſ. 5. c. 4. ſeſſ. 24.* 5. eſt quoad proceſſiones publicas, *c. 13. ſeſſ. 25. de regul.* 6. eſt quoad feſta, cenſuras & interdicta, *c. 12. ſeſſ. 25. de regul.* 7. in clem. 1. de ſuppl.

de ſuppl.negl. Prælat. 8. eſt in danda licentia laicum extrahendi ab eccleſia, in caſibus à canone permiſſis, quæ in loco exempto & nullius diœceſis pertinet ad epiſcopum viciniorem, *Gregor. 14. in conſtit. ſuper immunit. eccleſ. edita 1591. §. volumus dictaque auctoritate declaramus.* 9. quod in civilibus cauſis moueedum, & miſerabilium perſonarum clerici ſæculares aut regulares extra monaſterium degentes quomodolibet exempti, etiamſi certum Iudicem à Sede apoſtolica deputatum in partibus habeant, in aliis vero ſi ipſum non habuerint coram locorum ordinariis tanquam in hoc ab ipſa ſede delegatis conueniuntur, & ad ſolvendum debitum compelluntur, c. *in exemptorum ſeſſ. 7.* reliquos enumerat Pariſ. de reſign. benef. lib. 3. quæſt. 11. n. 8. & ſeq. quos ego ſparſim ſub ſuis titulis annotavi, & triginta duos caſus enumerat Stephanus Quaranta in ſumma bullarii in verb. exemptio: Non li-
43 cet epiſcopo † in dictis caſibus, aut quando tantum habet juriſdictionem in perſonas exemptas in loco exempto officialem conſtituere, & per eum juriſdictionem ſuam exercere, c. 1. *hoc tit. in 6. clem. 1. de teſtam.* quando vero habet juriſdictionem in loco exempto, tunc poteſt conſtituere officialem, *clem. attendentes de ſtat. monach. clem. quia contingit de relig. domib. Io. And. in c. cum epiſcopus num. 1. in fine & num. 2. de off. ord. in 6. Gemin. num. 10. Anchar. num. 2. Franc. num. 3. in fine approbati à Rota diverſ. deciſ. 796. par.*
44 1. *& deciſ. 145. par. 2.* Sunt & alii caſus † in quibus datur ordinario juriſdictio in exemptos ſimpliciter, abſque clauſula delegationis à ſede apoſtolica ut in c. 1. de privileg. in 6. clem. 1 de teſtam. clem. abuſionibus de pœnit. & remiſ. c. 1. de præbend. in 6. Ratio eſt, quia res non eſt exempta circa quam exemptus delinquit & trahit ad ſe exemptionem & eam vincit: *Zab. in d. clem. 1. de teſtam. ſub n.* 1. Archiepiſcopi † per loca ex- 45
empta ſive Provinciæ poſſunt facere portari ante ſe crucē, item Archiepiſcopi & epiſcopi diœceſani poſſunt in eiſdem locis exemptis populo benedicere, divina officia publicè vel privatim ibidē audire, & ea etiā in pontificalibus celebrare, & facere in ſua præſentia ſine pontificalibus celebrari, quovis contrario privilegio non obſtante, per iſta tamen nullum exemptioni vel privilegiis eorundem aliud præjudicium generatur, nec ipſis Archiepiſcopo vel epiſcopo jus aliquod acquiritur, *clem. fin. hoc tit. & ibi late Zab. §. 1. num. 5. & 6. & Can.* Ratio eſt, quia poſſunt uti inſigniis quæ ſunt voluntariæ juriſdictionis & honoris, non autem quæ ſunt contentioſæ juriſdictionis, ut celebrare ordines ſedere pro tribunali, c. *cum epiſcopus de off. ord. in 6. c. luminoſo 18. quæſt. 2. Zab. in clem. fin. in 1. oppoſ. hoc tit. & ibi Anchar. & Can.* extra provinciam Archiepiſcopus non poteſt facere ante ſe portari crucem, quia licet delatio crucis non ſit controverſæ juriſdictionis, eſt tamen inſigne ſapiens ſuperioritatem, *arg.* c. *ex tuarum de auct. & uſu pall.* & inſignia deputata alicui dignitati non poſſunt deferri ultra territorium dignitatis, c. *ut apoſtolica & ibi Anchar. hoc tit. in 6.* Quatuor patriarchæ faciunt ante te deferri crucem ubicunque, præterquam in urbe, vel ubi eſt Papa, vel Legatus, utens inſigniis apoſtolicæ dignitatis, c. *antiqua §. dominica hoc tit.* epiſcopi pontificalibus extra ſuam diœceſim uti poſſunt abſque mixtura juriſdictionis vel officii, cum mixtura juriſdictionis vel officii non poſſunt, *Anchar. in clem. fin. n. 7. hoc tit. poſt gloſſ. in ver. & celebrare & ibi Can.*

Exemptiones † conceſſæ à ſummo Pon- 46
tifice, quia ſunt præjudiciales, nedum epiſcopis,

ſcopis,ſed etiam Archiepiſcopis,& ſuperioribus prælatis, cum eccleſiaſtica juriſdictio ſit ordinata per gradus, c. *mos diſtinct. 65.* c. *cum dilectus de elect.* c. *2. de conceſſ. præb.* c. *Romana* §. *1. de appell. in 6.* c. *1.* & *2. per totum 9. quæſt. 3.* ſunt odioſæ & reſtringendæ, c. *1.* & *ibi Can. hoc tit. in 6.* Libertas vero & exemptio
47 † quam epiſcopus concedit ex lege juriſdictionis, c. *cum olim el. 2.* §. *diſtinguentes hoc tit.* c. *dilectus de relig dom.* quia per eam ſuperioribus prælatis nullum fit præjudicium, ſed tantum epiſcopo concedenti, ac ejus ſucceſſoribus, quibus in pertinentibus ad dignitatem epiſcopalem poteſt præjudicare, etiamſi non accedat confirmatio pontificia, c. *cum veniſſent & ibi Pan. in 3. not. & Can. de conſtit. & ſentire videtur Anchar. in* c. *veniens ſub n. 4. & ibi Can. de tranſact. Dec. conſ. 151. in cauſ. exempt. in princ.* latiſſime eſt interpretanda, *Pan. in* c. *olim ſub n. 7. de verb. ſignif. & ibi Can.* nec poteſt dici juri contraria aut læſiva non minus quam emancipatio filii facta ab alio, vel à patre, quæ contra eos latiſſimè venit interpretanda, *l. fin. C. de emancipat.* aut manumiſſio ſervi facta à Domino, §. *peculium Inſtit. de leg.* ac ſalvum remanet epiſcopo jus revocandi eos in poteſtatem ex cauſa ingratitudinis, *l. unica C. de ingrat. lib.* §. *finitur Inſtit. quib. mod. tut. finit. cum vulgar.* unde gloſ. in c. *1.* in verb. exemptionis hoc tit. in 6. & poſt eam Io. And. dicunt quod eximere eſt proprie ſedis Apoſtolicæ, c. *frater 16. quæſt. 1.* c. *nunc vero 9. quæſt. 3* unde Legatus à latere hoc non poteſt, c *fin. de confir. util. vel inutil.* nec epiſcopus, c. *2. de exceſſ. prælat.* nec Archiepiſcopus, c. *ſicut unire de exceſſ. prælat.* quia exemptiones epiſcoporum ſuperioribus Prælatis, & inferioribus non præjudicant, *d.* c. *2. de exceſſ. prælat.* ſed tantum ſibi-
48 met ipſis. Interdum epiſcopus eccleſiam † & clerum eximit à ſua juriſdictione, & nulli eos ſubjicit, & vendicat ſibi locum c. *ſicut unire in fine de exceſſ. prælat.* c. *1. in princ. de for. compet. in 6.* juxta quæ Archiepiſcopus vel ejus officialis in prima inſtantia, ac aliàs etiam per ſimplicem querelam tanquam judex cognoſcit de cauſis clericorũ, & judicat eccleſias jure metropolitico quos ſuffraganei epiſcopi à ſua juriſdictione eximerunt, quia tunc conſtat de diæceſanorum ſuorum voluntate, *d.* c. *1.* & *ibi Franc. in ult. not. de for. compet. in 6. Gemin. n. 3.* & *Can. communiter* c. *ſignificaſti in fine de for. compet.* c. *conſtitutus de relig. domib. in quo monaſterium ab epiſcopo exemptum fuit & nulli alteri ſujectum d.* c. *ſicut unire de exceſſ. prælat.* c. *cum olim el. 2. in princ.* & §. *diſtinguentes* & *ibi Can. de privileg.* c. *cum dilectus ibi à juriſdictione ejuſdem epiſcopi exemptam de relig. domib.* c. *abbatibus 18. q. 2. Vital. in clem. attendentes* §. *hoc igitur n. 10. de ſtat. monach. Bart. in l. 1.* §. & *poſt operis n. 3. ff. de nov. oper. nunc.* & *ibi Dd.* c. *conqueſtus ibi eo invito 9. quæſt. 3.* nam licet eccleſia ſit exempta à juriſdictione ſuffraganei, permanet tamen in provinciâ, & Archiepiſcopus pinguiorem in eam acquirit juriſdictionem, *juribus proxime alleg.* & exercet omnia quæ ſunt ordinis & dignitatis epiſcopalis, ac etiam juriſdictionis, c. *nullus primas juncto c. fin.* §. *ſed aliud 9. q. 3. Franc. in* c. *Romana in 2. not. de off. ord. in 6.* & *ibi Can.* & ſub exemptione à juriſdictione epiſcopali, juriſdictio archiepiſcopalis tanquam major non includitur, *clem. 1.* & *ibi Vital. n. 60.* & *61. de cenſ. Marian. Socin. de viſit. lib. 11. in 14 quæſt. verſ. ſecundo quæro circa finem*, nec requiritur, ut præter factam à ſe exemptionem epiſcopus conſentiat, vel voluntatem ſuam declaret, ut archiepiſcopus in eos juriſdictionem exerceat, quia quilibet epiſcopus ſub ſimili teſtimonio alienam poteſt ingredi diæceſim, & in ea exercere jurisdictionem, *c. nullum & c. ſeq. 9. q.*

2. & archiepiſcopus datata exemptione à juriſdictione epiſcopali, nihil præſumptive aſſumit ſed debitum ex ordine gerit officium charitatis, c. *fin. 9. qu. 3. c. Romana*
49 *in princ. de for. compet. in 6.* Interdum eximit† eccleſiam in certis ſpecialibus caſibus, & competit epiſcopo jus epiſcopale in omnibus, illis tantum exceptis, quæ per authentica ſcripta ei dignoſcuntur ſubtracta, c. *cum venerabilis §. 1. de relig. domib.* aut ſervitia ſibi debita remittit, juriſdictione retenta, c. *cum venerabilis de cenſib.* Nonnunquam eam
50 ordinariæ juriſdictioni† ſubjicit inferioris prælati conſentientibus clericis & non eis invitis, *Anchar. in c. ſignificaſti num. 8. de for. compet. & ibi Can. communiter Hoſt. ſub num. 2. in verb. voluntas*, ex cauſa & conſenſu capituli, & videtur omnia jura conceſſiſſe quæ ipſe poſſidebat in eccleſia, c. *viſis & ibi gloſ. in verb. tradita & Can. 16 q. 2. Pan. in c. cum inter num. 13. de re jud. & ibi Felin. num. 3. & ſeq. & Can. c. fin. 12. quæſt 3. & ibi gl. & Can. c. cum venerabilis & ibi Pan. in 1. not. Io. And. n. 7. & Can. de cenſib.* exceptis quibuſdam quæ à ſe alienare ſeu abdicare non poteſt, ut eſt correctio, c. *viſis 16. quæſt. 2. in fine.* viſitatio & procuratio ratione viſitationis, c. *cum venerabilis de cenſib.* cathedraticum, c. *paſtoralis de donat. gloſ. 1. in c. quicunque 1. 16. q. 7.* reverentia quæ ſibi debetur ab eccleſia inferiori, *Felin. in c. cum inter num. 3. & 4. de re jud. Bald. in l. fi. ſub num. 3. C. de bon. libert.* charitativum ſubſidium, c. *eum apoſtolus §. 1. de cenſib.* inſtitutio authoriſabilis quoad curam populi, c. *cum ſatis de off. Archid. c. 1. de capell monac. in 6.* & ea quæ ſunt ordinis epiſcopalis, c. *per ſingulas 9. q. 3. gloſ. in*
51 *ſumma 16. quæſt. 2.* In tribus† tamen caſibus poteſt epiſcopus à ſe in totum eximere eccleſiam, primus eſt quando epiſcopus eximit & Papa confirmavit, c. *conſtitutus de relig. domib. & ibi Pan. num. 10. & in c. cum venerabilis nu. 3. de cenſib. & utrobique Can. Lap. alleg. 139. n. 16. Archid. in c. viſis n. 4. 16. q. 22.* eſt quando lata fuit contra epiſcopum ſententia ſuper plena exemptione per eum facta, & non fuit appellatum, c *cum inter de re jud. 3.* quando per modum vicariæ perpetuæ conceſſit perſonaliter inferiori prælato, vel etiam realiter recipienti nomine dignitatis omnia jura epiſcopalia ex cauſa & de conſenſu capituli, tunc enim omnia jura prædicta in prælatum tranſeunt præter cathedraticum, reverentiam & charitativum ſubſidium, *Io. And. in c. cum venerabilis ſub n. 7. verſ. expræditis collige & ibi Pan. n. 8. & Can. communiter de cenſib.* per hoc tamen jura hæc non erunt abdicata ex toto ab epiſcopo, quia illo negligente poterit epiſcopus ea exercere, c. *irrefragabile § exceſſus de off. ord. Io. And. in d. c cum venerabilis ſub n. 7. verſ. expræditis & ibi Can.* poteſt addi 4. de commiſſione per viam delegationis, in qua etiam ſemper remanet idem jus penes epiſcopum, & majus propter jus revocandi & reſumendi, *l. judicium ff. de jud. c. cum veniſſent de inſtit. c. dudum de præbend. in 6.* ultimi duo modi exemptionibus pontificiis applicari poſſunt, nam vidi ego bullas apoſtolicas conceſſæ exemptionis & libertatis, in quarum fine ſummus Pontifex, prælatum loci à ſe exempti ſuum vicarium conſtituit, qualis vicariatus transfert legitimam & ordinariam adminiſtrationem temporalium & ſpiritualium, ac collationem beneficiorum, c. *fin. §. fin. de ſuppl. neglig. prælat. in 6. c. is cui de elect. in 6.* non ſolum in cathedrali eccleſia, ſed etiam in aliis eccleſiis inferioribus, *Gemin. in d. c. is cui n. 5. & ibi Io. And. in princip.* ac facultatē diſpenſandi, *gl. in d. c. is cui in ver. ſpiritualiter*, & poteſtatem liberè exercendi omnia quæ juriſdictionis epiſcopalis exiſtunt, & quæ poteſt electus exequi confirmatus, *d. c. is cui*

in princ. ejuſq; juriſdictio non expirat morte ſummi Pontificis, *gloſſ. in d. c. is cui in ver. confirmatus & ibi Franc. in fin. & Can.* aut per præſentiam Legati à latere, quia ſpecialis diſtrictus eſt ei commiſſus in majorem generali legato habet poteſtatem, c. 2. *& ibi poſt gloſſ. in verb. non poteſt Can. de off. leg.* ab eo appellandus eſt ſummus Pontifex non legatus à latere, *Pan. in d. c. 2. num. 3.* Præterea vidi alias litteras apoſtolicas in quibus ſummus Pontifex vices ſuas delegavit Prælato loci exempti, quo caſu honorari debet tanquam repræſentans perſonam delegantis, *c. pen. in fine & c fin. & ibi gloſſ. pen. 93. diſtinct.* & habent l cum canones loquentes de delegatis à ſummo Pontifice; c. *ſtuduiſti & ibi not. de off. leg.* c. 1. *& c. ſi quando* c. *ſane de offic. deleg.* ac facta dignitati delegatio, tranſit in ſucceſſorem, c. *quoniam abbas de off. deleg.* Exemptus per epiſcopum à ſua juriſdictio-
§ 2 ne, † & ſubditus aut Archiepiſcopo, aut inferiori Prælato poteſt exemptioni renunciare, & juriſdictionem ordinarii prorogare, *Felin. in c. P & G. num. 3. de off. deleg. & idem in c. cum acceſſ ſent ſub nu. 6. verſ. ad idem quod notat de conſtit. Card. Seraph. deciſ. 595. num. 7. Greg. 15. deciſ. 325. ſub n. 23. & ibi annot.* Cano-
53 nes concedunt † ordinariis juriſdictionem delegatam auctoritate apoſtolica certis caſibus in exceptos ſedi Apoſtolicæ immediate ſubjectos, ſed nunquam in exemptos à juriſdictione epiſcopi, & alteri immediatè ſubjectos, *clem. attendentes de ſtat. monach. quæ eſt conſtitutio Concilij Viennenſ.* c. *unico §. fin. de ſtat. reg. in 6.* c. *ad abolendam §. fin. & ibi Io. And. & Can. de hæret.* & unicus tantum reperitur caſus ſpecialis, in quo canones Ordinariis dant juriſdictionem delegatam in exemptos ſedi Apoſtolicæ immediatè ſubjectos, ac alios exemptos in clem. quia contingit de rel. dom. in fin. prin. ibi rectores eoſdem utique non exemptos propria, exemptos vero & alios privilegiatos Apoſtolicæ ad id auctoritate compellant, juncta gl. in c. 1. in verb. exemptionis de privil. in 6. quæ inquit, quod exemptio propriè conceditur à Summo Pontifice, non ab Epiſcopo, quia ejus exemptio non præjudicat ſuperioribus Prælatis, aut inferioribus, c. 2. *de exceſſ. Prælat. & ibi Can.* Poteſt Eccleſia uti duplici
† privilegio exemptionis, nempe privilegio § 4
ſibi conceſſo ab Epiſcopo, ac privilegio libertatis ſibi indulto à Sede Apoſtolica, & ſi ſuccumbat ex uno, poteſt nihilominus ex alio ſe juvare & obtinere, c. *cum olim hoc tit.* quia impetrando ſecundum privilegium exemptionis etiam ab alio ſuperiore, non videtur impetrans renunciare priori privilegio ſuper eodem obtento, imò poteſt ex utroque ſe defendere, c. *nullus pluribus de reg. jur. in 6 c. poſt election. de conceſſ. præb.* Non
poteſt Epiſcopus aliquam Eccleſiam † ſuæ 55
diæceſis à juriſdictione Epiſcopali eximere & ſubjicere alteri Epiſcopo, quia canonibus prohibitum eſt Epiſcopis, ne ad Eccleſias, quæ extra eorum terminos ſunt, accedant, ut quicquam ibi diſponant, vel ordinent, vel judicent, aut conſtituti in ſua diæceſi alienum clericum ordinent aut recipiant, niſi aut invitati, vel cum voluntate & teſtimonio Epiſcopi, ſub cujus diſpoſitione eſt Eccleſia, vel clericus, c. 1. 2. *& ſeq. & per totum 9. q. 3. c. 1. 71. diſt. & per totum c. nullas de paroch. c. 2. de temp. ord. in 6.* ſub pœnis recenſitis per text. & gloſ. in d. c. 2. in verb. ſtatuunt & Can. de temp. ordin. in 6. ac etiam ne confundant, aut permiſceant Eccleſiarum, aut diæceſum terminos, c. *Epiſcopi 9. quæſt 3 c. licet in regulis 16 quæſt. 3. Butr. in c. ſup. 1 eo ſub n. 5. poſt Innoc. de paroch.* Io. And in c. de monachis n. 11. de præbend. ſentit quod omnia

Digitized by Google

sint translata, quando Episcopus alteri Episcopo Ecclesiam confert pleno jure.

56 2. Acquiritur exemptio † sive libertas privilegio & præscriptione, quando privilegium quod Ordinario, sive ab eo deputatis prudentibus viris exhibendum est, non ad plenum per se sufficit ad exemptionem sive libertatem comprobandam, sed tale est quod causam præbet præscriptioni quam coram Ordinario aut personis prudentibus ab eo delegatis cum cursu quadraginta annorum & aliis requisitis qui se exemptos asserunt, probare tenentur, c. *cum personæ §. quod si tales hoc tit. in 6.* ut si doceatur de cōcessione Episcopi, quæ dicitur facta cum consensu Capituli, de quo non apparet, aut alio titulo, errore facti, non juris suffulto, qui dat justam causam præscribendi, *l. 2. §. si à pupillo ff. proemptore l. fin. ff. pro legat. l. 2. ff. de jur. & fact. ignor. cap. ea noscitur in fine de his quæ fiunt à Prælatis &c. Rota decis. 3. de præscript. in nov. Franc. in d. c. cum personæ §. quod si tales & ibi Io. And. num. 4.* quando dubium est de prima causa ex qua res acquiritur, tunc ex cautela potest acquiri ex secunda causa, c. *post electionem de conces. præb.* aut si prima causa dubia sit, declarari, c. *cum dilectus de consuet.* vel pinguius subveniri per secundum, *l. 4. ff. ad leg. Falcid. l. in bello §. si quis servum ff. de capt. l. qui à debitore ff. qui pot. in pign. hab.*

57 3. Acquiritur exemptio sive libertas sola † præscriptione canonica, c. *cum personæ §. si autem hoc tit. in 6. Pan. in c. cum inter num. 16. & seqq. de re jud. & ibi Can.* quadraginta annorum cum titulo, *d. c. cum personæ §. si autem & ibi gloss. in verb. canonicam,* vel tanti temporis cuius initii non extat memoria, in qua inter alia allegari & probari debet, quod alius Prælatus in eis jurisdictionem præscripserit, *Rot. decis. 1. de præscript. in nov. Pan. in c. auditis numer. 4. & ibi Can. de præscript. c. cum personæ §. quod si tales hoc tit. in 6. & ibi Can. late Oldrod. cons. 172. quia omnes fere objectus,* quia nullus potest se ipsum judicare, vel corrigere, nec ea possidere, neq; præscribere, sed ipsi possunt præscribere, quod alii Prælato subsunt quoad jurisdictionem & correctionem, & subditus ipse ab alio Prælato præscribi potest, c. *cum ex officii c. cum non liceat,* c. *auditis de præscr. Rot. decis. 2. de præscript. in nov.* Imo inferior Prælatus potest præscribere certam partem diœcesis, excludendo prorsus episcopum in illo loco ab exercitio jurisepiscopalis, *Pan. in c. auditis num. 7. per illum textum de præscript. & ibi Felin. num. 8. & Can. Pan. in c. cum contingat num. 29. de for. comp.* ac ipse subditus certas libertates potest præscribere, c. *accedentibus in fine de excess. prælat. c. 1. de consang. & affin.* de qua præscriptione eiusque requisitis coram Ordinario, vel delegatis ab eo prudentibus viris non suspectis fidem facere tenentur, c. *cum personæ §. si autem hoc tit. in 6.* nec est alienum à jure communi quod episcopus, † contra quem subditus se præ- 58
tendit exemptum privilegio tantum, privilegio & præscriptione, aut præscriptione canonica tantum, cognoscit judicialiter de illa quæstione, utrum sit exemptus nec ne, *d. c. cum personæ §. si autem & ibi Franc. in fine post gloss. & Anch. in 13. not. & Can.* contra rubr. C. ut nullus in sua caus. judicet, quia procedit super eo quod spectat ad officium suum, vel suam ecclesiam ex dispositione juris communis, & causa ecclesiæ non est propria episcopi, *l. si quis erga & ibi gloss. fin. 2. quæst. 7. cap. 2. & ibi gloss. in verb. punire de pœnit. in 6. Felin. in c. insinuata numer. 3. vers. causa ecclesiæ & ibi Pan. post num. 4. de off. deleg. c. cum personæ §. si autem & ibi gloss. in verb. ordinarius Franc. & Canon.*

Digitized by Google

non communiter hoc tit. in 6. l de jure & ibi gl. in ver. provincia & DD. ff. ad municipal. &c. tum quia ordinarius cognoſcit an ſua ſit juriſdictio, c. *dilecto & ibi Innoc. de ſent. excommun. c. literis de reſcript. l. ſi quis ex aliena ff. de jud.* ſed ad omnem ſuſpicionem evitandam conſultius videtur id expediri per delegatos non ſuſpectos, *d.c. cum perſonæ hoc tit. in 6. l. ſi quis contra de foro compet. l. præter ff. de juridict. omn. judic.* Pan. in c. venerabile n. 3. in fine & n. 4. de cenſib. dicit, quod epiſcopus in d.c. cum perſonæ, non procedit ut Iudex, ſed ut pars extrajudicialiter ad conſecrationem jurium ſuorum, & videt privilegium exemptionis ſibi oſtenſum à ſubdito, non ut judicet, ſed ſe informet, & poteſt ſe defendere gladio materiali & ſpirituali, c. *de ſent. excomm. in 6.* cuius opinio reprobatur ex textu d.c. cum perſonæ §. ſi autem & §. ſeq. in quibus probatio teſtium requiritur quoad poſſeſſionem, & requiſita ad præſcriptionem.

Difficilis eſt quæſtio, an epiſcopus in ec- 59
cleſias vel clericos † alienæ diœceſis poſſit præſcribere jus epiſcopale, in quo variè à variis fuit notatum, ut refert Innoc. in c. ſuper eo de paroch. &c. & ibi Ioan. And. num. 3. & Can. Gloſſ. mag. in c. quicunque 16. quæſt. 3. in verb. legis, dicit communionem eſſe opinionem, excepto limite provinciarum diœceſum, parochiarum, & cohærentiis limiti quæ ſunt impræſcriptibilia, *Boich. late in cap. ſuper eo de paroch. &c.* quod quicquid eſt intra limites alterius diœceſis præſcribi poteſt quoad proprietatem tantum, non quoad juriſdictionem epiſcopalem, & hoc quia conſtat de limitibus, & ibi Archid. in verb. vel territorium, c. *ſuper eo & ibi gloſ. & DD. de paroch.* quia ſtatus diœceſum perpetuæ etatis firmitate durat, quem nec negligentia Pontificis, nec temporalis obiectio, quæ per injuriam forte generatur, neque ignavia faciente conſenſus adhibitus, nec ſubrepente ſupplicatione præceptio divellere poteſt, c. *licet §. nulla 16. quæſt. 3.* ſi de limitibus non conſtat, tunc quoad proprietatem, & quoad epiſcopalia jura res alterius epiſcopi præſcribitur, *cap. 1. de relig. domib. Boich. in d.c. ſuper eo c. licet in fine & c. ſeq. 16. quæſt. 3.* ſed Pan. in d.c. ſuper eo de paroch. &c. n. 6. tenet quod unus Epiſcopus poſſit præſcribere omne jus epiſcopale in aliquibus eccleſiis ſitis in diœceſi alterius cum titulo, vel per tantum tempus cuius initii non extat memoria, c. *1. de præſcript in 6.* pro quo allegato textum in c. dilectis §. poteſt 16. quæſt. 3. & hanc ultimam opinionem approbat Zab. in d.c. ſuper eo in 8. quæſt. de paro. &c. Rot. Rom. deciſ. 207. n. 5. p. 2. diverſ. quia epiſcopus ſciens & patiens ab alio epiſcopo excommunicari, & abſolui ſuos ſubditos, & non contradicens, amittit quaſi poſſeſſionem juriſdictionis, *Anchar. in c. cum contingat in 7. not. de for. compet. l. quamvis ſaltus ff. de acquir. poſſeſſ. l. ſi finita §. non autem ſtatim ff. de damno infect.*

Multum intereſt, † an quis contra ordi- 60
narium ſuum ad probandum ſe exemptum alleget privilegium tantum, aut privilegium & præſcriptionem, vel præſcriptionem tantum, quia primis duobus caſibus non poteſt ordinarius pendente articulo probationis, quæ ſemper fieri debet ab eo, qui ſe exemptum dicit, *l. ſi ſolemnibus & ibi Cyn. Bart. & Bald & gloſ. marg. C. de fid. inſtrum. Anchar. in d c. cum perſonæ in 12. not. in fine & ibi Can.* exercere juriſdictionem ſuam contra illum, qui in libertatis & exemptionis poſſeſſione exiſtit, *d.c. cum perſonæ §. quod ſi tales in fine hoc tit. in 6. c. 1. ut lite pend. &c.* alias ſi ordinarius ſit in poſſeſſione ſubiectionis, tunc lite pendente poterit uti juriſdictione con-

tra ipſum, ſicut cõtra alios ſubditos, etiamſi talis appellaret, cum appellatio non debeat ipſum ordinarium ſua poſſeſſione privare, *Io. And. late in c. venerabilem num. 3. & ſeqq. de cenſib. & ibi Panorm. nu 3. & Can. comuniter. Franc. in d. c. cũ perſona §. ſi vero n. 3. & ibi Can. hoc tit. in 6.* 3. Vero caſu, ſive ordinarius ſit in poſſeſſione ſubjectionis, ſive non, poteſt uti ſua juriſdictione contra illum, quouſque probet præſcriptionem, *d. c. cum perſona §. fin. Rot. diverſ. deciſ. 145. nu. 6. par. 2.* propter odium præſcriptionis, *cum contingat de decim.* & favorem juris communis, c. *ad decimas de reſtit. ſpol. in 6. cap. 1. de præſcript. in 6.*

Titulus XXXIV.

De purgatione canonica.

SVMMARIA.

1 PVRGATIO *eſt de objecto crimine, innocentiæ oſtenſio, cuius duæ ſunt ſpecies, canonica & vulgaris.*

2 PVRGATIO *canonica inducitur ab Ordinario omnibus fide dignis.*

3 *Interdum in cauſa civili.*

4 *Regulariter in criminali accuſatore & teſtibus nullis apparentibus ob vulgatam infamiam.*

5 *Aut accuſatore deficiente in probatione plena propter vehementem ſuſpicionem ex dictis teſtium ſubortam.*

6 *Item indicitur propter frequentem inſinuationem ſubditorum.*

7 *Super criminibus, quorum cognitio ſpectat ad eccleſiam, defectu impediente promotionem ſubreptione in impetratione abſolutionis ab excommunicatione.*

8 *Purgatio quibus caſibus non indicatur.*

9 *Modus procedendi in dicenda purgatione canonica.*

10 *Forma purgationis eſt, infamatus jurat de veritate ad ſancta Dei evangelia, quod illa crimina non commiſit, purgatores jurant de credulitate ſuper ſancta Dei evangelia, quod credant illum verum juraſſe.*

11 *Purgatorum numerus olim erat definitus, hodie eſt arbitrarius.*

12 *Qualitates requiſitæ in purgatoribus.*

13 *Nullus ex eccleſiaſtico ordine cuiquam laico juramentum expurgationis ſuper ſacra Dei evangelia præſtare præſumat.*

PROPTER delicta, de quibus infamati convinci non poſſunt, devenitur ſæpius ad purgationem ideo poſt varios exceſſus prælatorum, ſubditorum, & privilegiatorum ſubjicit de purgatione, quæ eſt de objecto † crimine innocentiæ oſtenſio, *l. is qui reus ff. de public. jud. l. reum C. de procur. c. presbyter. & c. ſeq. uſque ad finem quæſtionis 2. qu. 4.* cuius duæ ſunt ſpecies, canonica, & vulgaris: Canonica † indicitur ab ordinario, c. *cum dilectis in prin. hoc tit.* omnibus fide dignis, c. 1. *hoc tit.* laicis, c. 1. *hoc t.* epiſcopo, c. *quoties c. fin. h. t.* clericis, c. 2. c. *cum P. h. t.* ac etiam regularibus, c. *moniales h. tit.* exceptis infamibus infamia juris, *Pan. in c. 1. n. 4. h. tit.* interdum in cauſa † civili præſumptione faciente pro actore, quo caſu reus condemnatur ſub conditione, niſi per juramentum ſe purgaverit, *Pan. in c. quoad conſultationem nu. 2. de re jud.* regulariter in criminali † accuſatore & teſtibus nullis apparentibus, c. 2. & c. *nos inter h. t.* ob vulgatam infamiam vel grave ſcandalum, aut accuſatore † deficiente in probatione plena propter vehementem ſuſpicionem ex dictis teſtium in accuſatione, vel inquiſitione, c. *habet hoc proprium & ibi gloſ. 1. 2. quæſt. 4.* vel exceptione

1 2 3 4 5

ceptione criminis, c. *inter & ibi gloss. in verb. subortam h.t.* formatis subortam, c. *inter §. attendentes hoc tit.* c. *habet hoc proprium & ibi gl. 1. & Can. 4. quæst. 4.* vel publicam famam, c. *quoties hoc tit. Mynſ. obſ. 87. cent. 2.* nam licet in criminalibus non deferatur juramentum in ſupplementum probationis accuſatori, ſecus eſt in reo ubi de pecuniaria pœna agitur, *l. in bonæ fidei, & ibi poſt gloſ. 1. Bart. & DD. communiter* c. *de reb. cred. laſ. in l. admonendi n. 274. & 275. ff. de jurejur. Mynſ. d. obſ. 87. cent. 2.* Item indicitur propter frequen-
6 tem † inſinuationem ſubditorum, c. *tua verſ. ſi vero publicum de cohabit. cleric. & mulier.* c. *licet in prin. de ſimon.* poteſt enim populus ab epiſcopo juramento ſeu banno chriſtianitatis aſtringi ad infamiam laicorum, ac etiã præsbyterorum patefaciendam, c. 2 *hoc tit.* prava exempla, c. 2. *hoc tit.* ſuſpiciones veri-
7 ſimiles, c. 4. *hoc tit.* ſuper criminibus † quorum cognitio ſpectat ad eccleſiam, c. *nos inter hoc tit & ibi gl. 1. & Can.* nonnunquam ſuper defectu impediente promotionem ad ſacros ordines, c. *accedens hoc tit.* ſubreptione commiſſa in impetratione abſolutionis ab excommunicatione à ſummo Pontifice, c. *ex parte de off. ord.* negligens in præſtanda indicta purgatione compellitur ad eius præſtationem per cenſuras, c. *nos inter*
8 *h.t.* non indicitur purgatio, † quando crimen eſt probabile, c. *ſi quis el. 2. h.t.* quando apparet accuſator, c. *nos inter & ibi Pan. in 2. not. & c. cum dilectus, § fin. & ibi Can. h.t.* c. *ad noſtram de probat.* quando infamia non habet ortum ex probabilibus conjecturis, c. *cum juventute §. unde nec h. t.* ſuper notorio crimine, c. *cum dilectis §. dictum in fine & ibi gl. in verb. indicenda hoc tit.* c. *tua 1. reſp. de cohab. cler. & mul.* quando ſuper criminibus lis pendet coram delegato Papæ, c. *cum dilectis §. fin. in fine hoc tit.*

Hic autem eſt modus † procedendi in 9
indicenda purgatione canonica, ſi clericus de crimine ſit infamatus, epiſcopus præfiget terminum accuſare volentibus, & ſi aliquis comparuit, auditur canonice, c. *omnib. 2. quæſt. 4.* c. *115. quæſt. 3.* c. *ex tuarum §. quia vero & ibi Can h.t.* ſi accuſator non apparet, tunc epiſcopus pro ſuo arbitrio, *gloſſ. 1. in fin. in* c. *habet hoc proprium 2. quæſt. 4. & ibi Can.* aut proceditad inquiſitionem, c. *qualiter & quando el. 2. de accuſ.* c. *ſi quid vero 86. diſt.* etiamſi infamatus ſe velit purgare, quia per purgationem negativa probatur, per inquiſitionem affirmativa, unde quamdiu affirmativa probari poteſt, nunquam ſuper negativa probatio eſt admittenda, c. *ad noſtram de probat. l. 2. ff. de probat. Io. And. in* c. *inter & ibi Boich. in princ. & Can. hoc tit.* aut ad purgationem indicendam abſque eo quod præmittatur inquiſitio, c. *cum dilectis & ibi Pan. in 1. not. hoc tit.* cum diſtinctione an ſit infamatus de delicto ſucceſſivo, quia tunc præmittendæ ſunt neceſſario admonitiones, poteſt enim ſe corrigere deſiſtendo ab actibus ſuſpectis, & infamia facti tollitur per contraria opera bona, *Pan. in* c. *ex tuarum num. 4. hoc tit.* primo ſeorſim ab epiſcopo, deinde ſub duob⁹ vel tribus teſtibus, & ſi non emendaverit, epiſcopus eum publice increpatione admonet, ſi vero nec ſic ſe correxerit, ſuſpendit eum ab officio uſq; ad condignam purgationem, c. *cap. 2. hoc tit.* vel de delicto momentaneo, ut eſt homicidium, furtum, ſimonia, in quibus epiſcopus poteſt ſine illis admonitionibus procedere ad purgationem indicendam, & ubi enormitas delicti, vel ſcandali non ſubeſt, non debet ante purgationem præſtitam aliquam ſuſpenſionem facere, ſed expectare exitum, c. *nomen 2. quæſt. 1.* c. *fin. hoc tit.* ubi vero ſubeſt ſcandalum ex eius celebratione

Digitized by Google

bratione, vel grave delictum, potest à principio ab officio suspendere, donec se purgaverit, c. *presbyter el. 2. quæst. 4.* c. *fin. 3 quæst. 3.* c. *ex tuarum hoc tit.* vel etiam propter magnitudinem criminis ab officio & beneficio, c. *inter hoc tit. & ibi Panorm. in 2. not. & Canon. gloss. in d. c. presbyter el. 2. in verb. suspendatur 1. in fine & Canon. 2. quæst. 4.* termino peremptorio præfixo ad se purgandum, si intra terminum præfixum non comparet, & se purgat, habetur pro convicto, c. *decernimus 2. quæst. 9. Panorm. post Innoc. in c. cum P. num. 3 in fine hoc tit.* criminis cuius insimulatur propter contumaciam, non tamen prohibetur probare postea suam innocentiam, *l. si is qui te. C. qui test. fac. poss. Mynsing. obs. 88. cent. 2. ubi ampliat duobus modis, & obs. 52. cent. 3.* si comparet & præstat purgationem absolvitur, & boni testimonii nunciatur, c. *ex tuarum in fi. hoc tit.* nisi purgatus malè incendio peractus illicitos, & à jure reprobatos dedit causam infamiæ & scandalo, qui post purgationem debet remanere suspensus ab officio, donec sopiatur scandalum, ut sic illicita eius opera præcedentia puniantur, c. *inter & ibi Panorm. sub num. 3. hoc tit.* sed notandum est, quod potest de illomet crimine accusari, si accusator vult in se suscipere onus probandi, quia fuit lata ex probatione non integra, cum testes juraverint de credulitate tantum, ideoque non obstat reperta de novo probatione, *arg. l. admonendi ff de jureiur. Panorm. in c. ex tuarum, ubi distinguit in fine hoc tit. Mynsing. observat. 82. cent. 2.* tum quia sententia lata ex probationibus privilegiatis nunquam transit in judicatũ, *Angel. de Perus. in l. 1. C. de sent. rescind. non poss. Diaz reg. 678.* si deficit in purgatione condemnatur, c. *cum P. Manconella §. deficientem c. inter §. fin. hoc tit. & ibi Pan. num. 4. Butr. n. 21. Boich. num. 2. & Canon. & 1. 2. & ibi Pan. in gloss. fin. hoc tit. Pan. in c. ad abolendam n. 8. de hæres.* & punitur ut convictus, unde si delictum super quo erat infamatus, & modus procedendi, puta accusationis ante purgationem indictam exigebant depositionem, iste deponetur, si vero aliam pœnam, illa imponetur duntaxat, *Pan. in c. cum P. sub nu. 3. vers. aut purgatione recepta hoc tit. Pan. in c. ad abolendam n. 8. & ibi Can. de hæres.*

Forma † purgationis est, Infamatus jurat de veritate super sancta Dei evangelia, quod illa crimina non commiserit, c. *quoties hoc tit. c. presbyter el. 2. quæst. 4.* Prælatus quod post promotionem suam illa crimina non perpetraverit, c. *fin. h. t.* Purgatores seu compurgatores jurant de credulitate super sancta Dei evangelia, quod credant illum verum juravisse, *d. c. quoties in fine c. constitutus §. fin. c. de testib. hoc tit.* numerus purgatorum † olim erat definitus, hodie est arbitrarius judici, inspecta personæ qualitate & infamiæ quantitate, c. *quoties c. cum in juventute hoc tit. c. cum P. in fine de accusat.* hinc versus: Pontificem parium manus purgat duodena, sexta sacerdotem, levitam tertia purgat, c. *omnibus 2. q. 4.* quem plebs infamat, purgabitur in manifesto, c. *presbyter el. 1. 2. quæst. 4.* quem chorus ante chorum, sua sit purgatio præsto, c. *si purgaverit §. pen. 2. q. 1.* Ratio est, ut ubi contigerit malum, ibi moriatur: Hoc hodie tamen judicis arbitrio restat; infrascriptæ qualitates † requirun tur in purgatoribus, ut sint honesti & bonæ famæ, c. *cum P. §. purgatores hoc tit.* quod tolerentur ab ecclesia, nec fuerint in judicio de aliquo crimine condemnati, c. *constitutus §. fin hoc tit.* ut eius, quem purgare debent, vitam & conversationem agnoscant, *d. c. cũ P. §. ut autem idonei c. cum dilectus hoc tit.* Nullas † ex ecclesiastico ordine cuiquam laico juramentum expurgationis super sacra Dei evan-

10 11 12 13

evangelia præstare præsumat, *c. nullus 22. qu. 5. c. si quis presbyter 2. qu. 4.*

Titulus XXXV.

De purgatione vulgari.

SVMMARIA.

1 PURGATIO *vulgaris, quam vulgus invenit vel sequitur.*
2 *Purgatio vulgaris à sacris canonibus jussa est exulare.*

1 VULGARIS purgatio † est quam vulgus invenit, vel sequitur, ut cum aquæ frigidæ, *c. ex tuarum de purg. can.* vel candentis ferri, *c. fin. hoc tit.* vel singularis certaminis, *c. 1. & 2. hoc tit. c. monachiam 2. q. 4.* quis subit judicium, quæ cum Deus in his tentari
2 videatur, merito jussa † est sacris canonibus exulare, *c. 1. c. fin. hoc tit.* absolutio facta secundum vulgarem purgationem non tenet, eaque non obstante potest per ordinarium de novo indici purgatio, & de novo admittitur accusatio, *c. ex tuarum de purg. can.* eadem ratione facta condemnatio non tenet, *c. 2. hoc tit.* quia peregrina judicia sunt prohibita, *d. c. ex tuarum.*

Titulus XXXVI.

De injuriis & damno dato.

SVMMARIA.

1 *Ex injuria illata clerico competit actio clerico, ac etiam episcopo.*
2 CLERICUS *injuriam sibi illatam potest æstimare pecunialiter.*
3 VERITAS *convicij non excusat injuriantem, Summa in Decretal.*
4 SUPERIOR *an possit se injuriantem punire.*
5 PACTUM *factum cum aliquo, quod illi possim inferre injuriam, an valeat.*
6 MAGISTRATUI *quando & quatenus liceat resistere.*
7 INJURIAM *verbalem fas est repellere istis verbis, quæ tendunt ad excludendum crimen vel injuriam.*

PER excessus prælatorum & subditorum frequenter inferuntur injuriæ & damna, de quibus obiter videamus, prætermissis eis quæ copiose tradita sunt in quarto libro instit. Imper. titulis de injuriis & leg. Aquil. Gail. obs. 59. cum 7. obs. seqq. lib. 2. ex injuria illata clerico competit † actio clerico, ac 1 etiam episcopo, *c. cum desideres c. parochianos de sent. excomm. c. 2. & ibi Pan. in 1. not. de pœnis.* Clericus injuriam sibi illatam † potest 2 æstimare pecuniariter, & pœna pecuniaria sibi applicatur, *c. olim hoc tit.* nemo tenetur damni æstimationem aut satisfactionem injuriæ remittere, sed rancorem, *c. si quis contristatus & ibi gloss. 1. 90. distinct. c. fin. de pœnit. dist. 5. Pan. in c. 1. num. 3. 4. & 7. de maled.* quando injuriantem pœnitet, & petit remissionem, *Bald. in §. fin. num. 2. Inst. de injur. alleg. mag. sentent. in expos. orat. dom. in verb. & dimitte nobis debita nostra &c.* alias non tenetur sibi ostendere signa amicitiæ & dilectionis, *c. si quis monachus c. studendum & ibi gloss. 90. dist. Bart. in l. si tibi decem millia §. quædam num. 3. ff. de pact. Pan. in c. 1. num. 7. de maled.* Imo remittendo odium & rancorem, non videtur remittere actionem injuriarum aut damni dati, *Bart. in l. si tibi decem millia §. quædam num. 3. ff. de pact. Pan. in c. 1. in fine de maled. Mynsing. obs. 10. Cent. 4.* Veritas † convitii 3 non excusat, *Mynsing. obs. 4. cent. 4. Roma cons. 96. Covar. libr. 10. variar. resol. c. 11. num. 6.* An superior † possit se injuriantem punire fuse 4

pitales. Pœna capitalis altero de tribus modis intelligitur, de morte naturali, de morte civili, ut quia quis efficitur servus, & amissione civitatis, puta per deportationem quæ eximit alicujus caput ex civitate & privat omnibus actibus civilibus. *l. 2. ff. de pub. Iud. l. 2. ff. de pœnis §. publicorum Inst. de publ. Iud.* 3 *Mynsing. obs. 45. cent. 2.* Pœna non † capitalis censetur quando imponitur relegatio, *d. l. 2. usu nam cæteraff. de pub. Iud.* aut quando infamia irrogatur cum damno pecuniario. *d. §. publicorum Inst. de pub. Iud.* Item dividun- 4 tur in personales, † reales, & mixtas. Personales sunt suspensio ab officio, *Archid. in c. 2. num. 4. de off. deleg. in 6. gloss. in clem. cupientes in verb. suspensi de pœnis.* excommunicatio, depositio, *c. cum non ab homine & ibi gloss. fin. de jud.* interdictum hominum, *c. quæsitum & ibi gloss. in verb. ad se ipsum de cohab. cler. & mul. c. ex litteris & ibi Pan. in 3. not. de off deleg.* intrusio, *c. tua hoc tit.* incarceratio, *c. quamvis hoc tit. in 6. c. nominis §. fin. de verb. signif.* verberatio, *c. fin. 35. distinct. c. in Archiepiscopatu de rapor.* characteris impressio, *c. ad audientiam de crim. falsi.* servitus, *c. ita quorundam §. fin. de Iudæis*, privilegiis clericalis denudatio, *c. in audientia de sent. excom.* Curiæ sæculari facta traditio, sive degradatio *c. novimus de verb. signif.* pœnitentiæ, sacramentorum & sepulturæ denegatio, *c fin. 35. dist. c. nullus 55. dist. c. super eo de raptorib. c. 3. de usur.* interdictio ingressus, sive suspensio ab ingressu ecclesiæ, *Archid. in c. 2. num. 3. de off. deleg. in 6. c. præsenti 5. quæst. 2. Collect. in c. 1. n. 3. de cler. excomm. ministr.* cujus effectus per appellationem sequentem non suspenditur, *c. ii cui de sent. excom. in 6.* obligatio sub periculo causæ, *c. fin. de crimine falsi c. cum dilecti in fin. de elect* obligatio sub pœna ordinis, amissionis beneficii, quam non incurrit nisi obligatio facta fuerit approbante ordinario, *Felin. in c. per tuas el. 1. nu. 6. de simon.* anathematis, *c. quoties 11. quæst. 7. c. ego Bereng. de consuet. distinct. 2.* obstagiis aut carceris, *l. succurritur §. fin. cum l. seq. l. nec non §. item. si quis. ff. ex quib. caus. major. Gail. obs. 45. lib. 1.* privatio communionis aliarum ecclesiarum quæ certis casibus imponitur Episcopis, *c. placuit 18. dist. c. fin. 58. distinct.* Reales † in odium personæ inductæ hæ dici § possunt, beneficii privatio, *c. quod ad se de cleric. conjug.* suspensio à beneficio, sive ejusdem subtractio, *c. cum ad hoc de cler. non resid.* bonorum omnium confiscatio, *c. ad liberandum de Iudæis c. in Archiepiscopatu de rapt. c. 2. h. t.* mulcta sive pecuniarum amenda, *c. 2. hoc t. c. in Archiepiscopatu de rapt. c. 3. & ibi Pan. num. 9. hoc tit.* Mixtæ † sunt exilium, 6 proscriptio, deportatio, relegatio, *c. 1. in fin. de calumniat. c. Episc. 26. quæst. 5. in princ. c. probi num. 16. quæst. 1. & ibi gloss. fin.* terræ generale interdictum, *c. non est vobis de sponsa. c. sane el. 2. de off. deleg. c. 1. de usur in 6.* absolutio vasallorum à fidelitate, *c. fin. hoc t.* jurispatronatus privatio, *c. in quibusdam & c. fin. hoc tit.* reliquiarum de ecclesia extractio, *c. 2. de jurepatronat.* privatio cinguli militiæ & spei conjugii, *c. 2. de pœnit. & remiss.* Personalis † pœna non commutatur in pecunia- 7 riam, quia non sunt puniendæ res pro delictis, *c. licet hoc tit.* nisi judex † super pœna 8 possit dispensare, quia tunc potest eam commutare, alias secus, *l. & si severior & ibi gl. fin. & DD. C. ex quib. caus. infam. irrog. l. quid ergo §. pœna gravior ff. de iis qui not. infam. Anchar. in c. licet num. 2. hoc tit.* Imo Iudex à lege ipsa habet facultatem & arbitrium quod pœnam à lege præscriptam augere vel minuere vel prorsus in aliam speciem commutare possit, nulla expressa causa in genere aut specie, prout pulchre tradit Mynsi obs. 30. & 54. cent. 2. plures cumulans, & obs. 9.

9 cent. 3. Realis † sive pecuniaria in personalem commutatur, quandocunque damnati inopes reperiuntur. c. *fraternitas tua* 12. q. 2. c. 1. & *ibi gl. in verb. Cruciatus* 14. q. 6. l. *quicunq;* C. *de serv. fugit.*

Imponunt prædictas pœnas ecclesiastici
10 † ordinarii etiam inferiores, c *dilectis de appell.* c. *irrefragabili de off. ord.* ac delegati, c. *sane el.* 2. *de off. de leg.* excepta degradatione quæ fit per solum Episcopum, c. 4. *sess.* 13. *dixi supra de cler. excom. ministr.* clericis & certis casibus laicis, c. *contra* 26. q. 5. *Gem. in c. cum Episc. n.* 5. 9. & *seq. de off. ord. in* 6. c. *statuimus & ibi gl. in ver.* 60. *num.* 16. q. 1. c. *quisquis* 17. *quæst.* 4. *Pan. in c. licet num.* 8. *h. t.* ac ratione delicti ecclesiastici, *Pan. in c. ad abolendam post num.* 8. vel delicti commissi in ecclesiam, vel clericum privant laicos etiam Principes bonis, dignitatibus, honoribus & officiis, & inhabilitant ad aliqua alia assumenda, *Gem. in c. felicis* §. *quod si quis num.* 3. *hoc tit. in* 6. & *ibi Can. Gem. in* c. 1. §. *sacr. n.* 7. *de homicid. in* 6. Interdum alicui & eius filiis seu posteris usque ad certam generationem pœna imponitur ab homine vel à jure, quæ pœna eos tantum afficit, qui per masculinam, non fœmininam lineam descendere dignoscuntur, nisi aliud in canone vel sententia sit expressum, c. *ubicunq; h. t. in* 6. quia honor aut dignitas, *l. eos indulserunt l. exemplo l. nullus l. si ille* C. *de decurionib. li.* 10. vel immunitas à pœna & quælibet alia vacatio, sive immunitas alicui & suis posteris concessa, non comprehendit fœminas, *l. vacatio ff. de muner. & honor. l. 1. in fin. ff. de jure im-*
11 *munit.* Præterea exigunt † pœnas sive emendas pecuniarias & mulctas ordinarii, *l.* 2. §. *fin. in fin. ff. de jud.* c. 2. *h. t.* Archiepiscopi à subditis suffraganeorum in casibus in quibus possunt eos excommunicare, c. *venerabilibus* §. *denique de sent. excom. in* 6. de legati, *l.* 2. C. *de sport.* c. *in Archiepiscopatu de rapt.* c. *ex litteris & ibi gloss. mag. in verb. si subdelegatus de off. & pot. jud. deleg.* ac etiam arbiter si hoc sibi fuit concessum, *l. non ex omnibus in prin. vers. siquidem & ibi gl. & Bart. in* 2. *lect. ff. de arbit.* differt pœna à mulcta, quia pœna certa est à jure indicta, à qua non appellatur, mulcta à judice per sententiam irrogatur, & ab ea appellatur, *l. si qua pœna ff. de verb. signif. Mynsi. obs.* 43. *cent.* 3. Applicantur † emendæ pecu- 12
niariæ parti, quando lex imponens huiusmodi pœnam, introducit actionem, c. 1. & *seq.* c. *fin. de jurejur. & damn. dat.* c. *procurationum in fin. de censib.* c. *audivimus de simon. l. si cui ff. de verb. signif. l. si qua ff. de verb. signif. l.* 2. *circa princ. in l.* 3. *ff. de sepulchr. viol.* nisi in lege aliter exprimatur, *l. agraria ff. de term. mot. l. fin. ff. de jur. fin.* 6. *quicunque in fine* C. *de serv. fugit.* quando introducit accusationem applicantur, fisco applicatur, *l. jubemus* 2. §. *in quoque judicibus & ibi gl.* C. *de sacros. eccles. d. l. mulctarum* C. *de mod. mulct. l. Papin.* §. *meminisse ff. de inoff testam.* c. *si ver. & ibi gl.* 23. q. 5. *l. cum mortem ff. de jur. fin. Bart. in l. agraria ff. de term. mot. Anchar. in c. licet h. t. num.* 2. in his pœnis fiscus habet causam lucrativam, *l. unica* C. *pœn. fisc. credit. præf. lib.* 10. *Bal. in l.* 3. *sub num.* 2. C. *de pres. Imp. offerend.* Episcopus pœnas pecuniarias potest imponere, & sibi retinere, *latè Felin. in c. irrefragabili n.* 5. *vers. prima concl. & num* 8. & 9. *de off. ordin.* c. *in antiquis & ibi gloss.* 12. q. 2. nisi pœna imponatur damnificanti alium quo casu applicatur damnificato, *Felin. in d. c. irrefragabili n.* 10. *Pan. in c. licet hoc tit. in fin. & ibi Can.* quas non potest remittere nisi ex arbitrio suo pendeant, *Ioan. And. in s. nisi num.* 4. *de offic. leg. Gail. obsev.* 114. *lib.* 1. Limita quia emendas ab Episcopo exactas pro homicidio aut injuriis clericis suæ diœcesis illatis Canon non applicat hæredibus de consanguinitate cle-

rici

rici occisi ut sentit Pan. in c. 2. hoc tit. nu. 3. quia absurdum contingeret ut hæres pretium quasi occisi consequeretur eius, cuius hæres extiterit, *l. huic scripturæ in fine l. nam sicut §. si Dominus servum ff. ad leg. Aquil.* nec permittit Episcopum sibi retinere, sed debet eas dividere ita ut medietatem utilitatibus ecclesiæ tribuat cui injuriatus præfuit, alteram in eius eleemosynam juste dispergat, c. 2 *hoc tit. Covar. var. resolut. lib. 2. cap. 9. numer.* 10. & ideo non videtur quod tunc illas possit remittere, *Ioan. Andr. in d. c. nisi de off. leg.* ex decretis Concil. Tridentini mulctæ pecuniariæ locis piis ibi existentibus eo ipso quod exactæ fuerint assignantur, c. *quamvis excommunicationis §. in causis sess. 25.*

13 Sententia † in criminalibus lata transit in rem judicatam, sive feratur absolutoria pro reo quia crimen non commisit, *Cyn. in l. unica in 3. quæst. C. quando civilis actio præiud. Socin. in l. qui agnitis post numer. 6. ff. de except.* quæ transit in rem judicatam etiam quoad tertiam, unde si non fuit appellatum, non potest accusatio institui etiam à tertio, *l. licet §. fin ff. de naut. corp. tab. Bart. in l. si cui §. 1. ff. de accus. c. de his & ibi gloss. ponit duas fallentias de accus. & Felin. 12. limit.* secus si lata fuit, quia crimen non fuit probatum, tunc accusatio repeti potest, *Iul. clar. pract. crimin. lib. 5. §. fin. quæst. 57. num. 2. & 3.* & accusatus de crimine communis fori coram Iudice ecclesiastico, & ab eo causa cognita absolutus, quia crimen non committit, potest non obstante dicta absolutione, iterum coram judice laico de ipso crimine accusari & puniri, quia jurisdictio ecclesiastica & sæcularis sunt omnino distinctæ & prorsus separatæ: *Covar. var. resolut. lib. 2. cap. 10. num. 6. Iul. clar. lib. 5. pract. crimin. § fin. quæst. 57. num. 11.* sive condemnatoria feratur contra reum, quæ jure communi retractari non potest per lapsum decem dierum, licet appareant innocentiæ probationes, sed ex gratia speciali fit restitutio à Principe, *l. divisf. ff. hoc tit. l. 1. §. fin. in fin. ff. de quæst. l. pœnam C. hoc tit. Pan. in c. consanguinei numer. 12. de re jud.* ac punitus † à judice ecclesiastico de crimine 14
mixti fori poterit iterum pro eodem delicto à Iudice laico gravius puniri, *Felin. in c. de his num. 13. de accusat. Iul. clar. lib. 5. pract. crimin. §. fin. quæst. 57. num. 14. licet aliter sentiat Capra concluf. 69. Felin. remiss. sive in c. cum sit num. 21. de for. compet.* Quoniam vero per fictas causas quæ tamen satis probabiles videntur, interdum accidit, ut nonnulli gratias à summo Pontifice ac sede Apostolica extorqueant, per quas pœnæ illis Episcoporum justa severitate inflictæ, aut remittuntur omnino, aut minuuntur; statuit Concilium Tridentinum, quod Episcopus † apud ecclesiam suam residens, de surrep- 15
tione & obreptione gratiæ, quæ super absolutione alicuius publici criminis, vel delicti, de quo ipse inquirere cæperat, aut remissione pœnæ ad quam criminosus per eum condemnatus fuerat, falsis precibus impetratur, per seipsum tanquam sedis Apostolicæ delegatus, etiam summarie cognoscat, ipsamque gratiam, postquam per falsi narrationem, aut veri taciturnitatem obtentam esse legitimè constiterit, non admittat: c. 5. *sess. 13.* jure veteri locum habet c. ex parte de off. ord. His addit idem Concilium, quod ei cui ascensus ad sacros ordines à suo Prælato ex quacunque causa, etiam ob occultum crimen quomodolibet, etiam extra judicialiter fuerit interdictus, aut qui à suis ordinibus seu gradibus, vel dignitatibus ecclesiasticis fuerit suspensus, nulla contra ipsius Prælati voluntatem concessa licentia de se promoveri faciendo, aut

ad priores ordines gradus & dignitates, sive honores restitutio sufragetur, c. 1. *sess.* 14. c. *ad aures de temp. ordinat.*

16 Bonorum publicatio † quædam est extraordinaria, quæ in casu non expresso in jure, ex Iudicis potestate & officio imponitur, quæ conceditur illustribus in summa potestate positis, *l. unica C. ne fine juss. princ.*

17 *cert. judit. lic. confisc.* Alia est ordinaria, † quæ imponitur in casu à lege permisso per judicem habentem merum imperium, quia confiscatio, jurisdictioni & territorio adhæret, *l fin. §. sed ut quis ita C. ubi & apud quem cognit. in integ. restit. agit. tit. 1. Diaz. in pract. crimin. can. c. 135. in princ.* ac bona damna-

18 torum regulariter † non confiscantur, sed transeunt ad hæredes damnati, *Authen. bona C. de bon. damn.* præterquam in crimine læsæ majestatis divinæ, c. *cum secundum §. bona de hæret. in 6.* ac humanæ, *d. authen. bona in fin. l. quisquis C. ad leg. Iul. maiest. c. quæro ergo & c seq. 6. q. 1.* & aliis casibus recensitis in c. cum secundum in princ. de hæret in 6. In

19 confiscatione † bonorum laici per potestatem secularem, non veniunt feuda, officia, vel beneficia spiritualia, vel temporalia, quæ is cuius bona confiscantur tenet ab ecclesiis, neque etiam jus patronatus, quæ non transeunt in fiscum, sed remanent apud ipsas ecclesias, *clem. pastoralis §. dici ne ergo vers. rursus de re jud. Bart. in l. si finita §. si de vectigalibus num. 3. 6. & 9. ff. de damn. in fect. Franc. Marc. c. felicis §. nullus nu. 2. hoc tit. in 6.*

20 Iudices quoq; † ecclesiastici possunt clericos punire pœna amissionis bonorum pro delicto, pro quo laicus eadem pœna est puniendus, quæ devoluntur ad fiscum ecclesiæ, sive Episcopi, *gl. in c. quia diversitatem in verb. præter eius de conces. præb. & ibi Butr. in fin. Pan. n. 14. & Can. communiter.* & quænam bona veniant aut non veniant in hac generali confiscatione bonorum clerici, vide pract. crimin. Cœn. Diaz. c. 135. à n. 2. usque ad fin. & ibi addit.

† Quandoque imponuntur ipso jure † à 21 lege seu Canone certæ pœnæ, quarum quædam trahunt immediatè executionem ad factũ, nec sui natura expectant aliam extrinsecam executionem post se, sicut est quod quis sit infamis, *l. palam §. qua in adulterio ff. de rit. nupt.* & intestabilis perdat dominium, sit diffidatus, & in istis non est necessaria aliqua sententia declaratoria, c. *in quibusdam in verb. prorsus amittat & ibi gloss. & Can. hoc tit. l. amissione §. 1. & ibi gloss. in verb. amittant & DD. ff. de cap. dim. c. 1. de homicid. in 6. & ibi Can.* quædam expectat natura sui executionem post se, ut pœna confiscationis bonorum, videlicet, ut de facto transferantur bona, privationis beneficii, vel officii, repulsionis ob infamiam à testimonio, ut diffidatus possit offendi, & tunc requiritur sententia declaratoria super ipso facto, pœna autem sequitur à jure, c. *cum secundum §. confiscationis de hæret. in 6. Gemin. in c. Felicis num. 8. circa finem & ibi Franc. in §. nullus sub num. 3. hoc tit. in 6. c. si qui de præscript. in 6. Bart. in l. is qui delatorem num. 3. in fine ff. de jur fisc. Felin. in c. C. Rodulphus numer. 35. & seq. ubi limitat. 4. mod. de rescript. Pan. in clem. præsenti numer. 7. & 8. & numer. 9. ponit unam limit. de censib. Tiraq. in l. si unquam numer. 105. C. de revoc. donat. Mynsing. observ. 43. cent. 2.* quæ ferri potest quandocunque etiam post mortem, c. *cum in diœcesi & ibi Pan. sub num. 6. & Zab. in 1. oppos. & Can. de usur. c. accusatus §. in eo de hæret. in 6.* ac lata declaratoria fructus medii temporis applicantur fisco, restituiturque alienatio medio tempore facta, *Gemin. in d. c. Felicis numer. 8. & ibi Franc. in §. nullus post numer. 3.* verba latæ vel ferendæ sententiæ

tentiæ cumulat Felin. in cap. Rodulphus num. 24. & seq. de rescript. utrum ad pœnam incurrendam, quæ ipso † facto imponitur, requiratur monitio, distinguendum 22 est. Aut jus apponit pœnam ipsi facto affirmative, & non requiritur monitio, affirmative autem imponitur quando infligitur committenti, sive facienti aliquid, quod non est faciendum, ut si quis furtum fecerit, sit excommunicatus, aut apponit negative cum præfixione termini, & non requiritur monitio, aut sine præfixione termini, & requiritur monitio, vel saltem mora in non faciendo. Dicitur autem imponi negativè quando imponitur omittentem, sive non facientem, quod facere tenetur ut quicunque non recederit sit excommunicatus, c. *excommunicationi in fine & ibi gl. fin. Pan. num. 2. & Can. de rapt. c. extirpanda §. qui vero & ibi gloss. in verb. privatum de præben. Innoc. Host. & Can. Gemin. in c. licet §. is etiam num. 2. & ibi Franc. in 2. not. & Can. de elect. in 6.*

23 Plures pœnæ † pro eodem delicto imponi non possunt, *l. senatus ff. de accus. c. at si cler. § fin. & ibi gloss. in verb. duplici cumulat concord. & Can de jud.* quam regulam Franc. limitat octo modis in c. Felicis §. per hoc num. 4. hoc tit. in 6. Pœna legalis † non 24 tollitur per canonicam, c. *Felicis §. per hoc. hoc tit. in 6. & ibi late Anchar. num. 8. in 15. not. l. qui sepulchra in fine C. de sepulch. viol. c. statuimus & ibi Pan. n. 4. de maled.* quia sunt diversæ agendi formæ, ideo per electionem unius alia non tollitur, *l. nunquam plura ff. de privat. delict.*

Remissio, vel ut leges loquuntur transmissio, † ut in rubric. C. de exhib. & transmitt. reis in delictis quando sunt atrocia, & 25 de iis agitur criminaliter, & à Iudice loci in quo delictum fuit commissum petita fuit, *l. solent & l. non dubium ff. de cust. & exhibeti reor.* facienda est ex necessitate non urbanitate, §. *si quis vero comprehensorum Authen. ut nulli jud. lic. hab. locis servat l. sicut §. pen. & ibi gloss. alleg. concord. ff. de accus. clem. pastoralis §. quod si punitio & ibi gloss. mag. in verb. de more de re jud. & Can. Bart. in l. 1. numer. 1. C. ubi de crimin. agi oport. latè Panorm. in cap. fin. numer. 15. & seqq. de for. compet. Ant. de Matthæis in tract. de prorog. jurisd. num. 73. Matian. Socin. in cap. postulasti numer. 14. de for. compet. Iul. Clar. lib. 5. pract. crimin. § fin. quæst. 38. numer. 19. & seqq. latè Covar. pract. quæst. cap. 11. à numer. 3. usque ad finem.* prius expedito processu super crimine in suo territorio admisso, quam reum etiam pro maiori crimine ad judicem alterum remittat, *l. si cui §. fin. & ibi Bart. & DD. ff. de accus.* quia in delictis & cognitio & condemnatio & executio debet fieri in loco commissi delicti, *Auth. si verò criminis C. de adult. l. si cui §. pen. & fin. ff. de accusat. l. capitalium §. famosos ff. de pœn.* In contractibus † regulariter non ha- 26 bet locum remissio, *cap. Romana §. contrahentes de for. compet. in 6. Panorm. in cap. fin. numer. 37. ubi ponit tres fallent. de for. compet. Iaf. in l. si convenerit numer. 39. & 40. & seqq. ff. de jurisd. omn. jud. Rom. sing. 283. & ibi add. quorum uterque ponit 4. fallent. Præpos. in cap. præterea si inter sub numer. 5. circa fin. de prohib. feud. alien per Frederic. ubi ponit unam sing. fall. Iaff. Lanfr. decis. 3. cent. 1.* & in eis sententia potest fieri in uno loco, & in alio executioni demandat. *l. à divo Pio §. sententiam & ibi Bart. Iaf. & DD. ff. re judic.* fit autem remissio ita demum, si coram judice à quo petitur remissio de maleficio vel delicto fuerit probatum, *l. fin. & ibi Bald. in add. ff. de not. act. gloss in d. clem. pastoralis §. quod si punitio in fine de re jud.*

Curia.

Curia Romana nunquam in aliquo casu remittit alibi delinquentes Romæ irrecentes ad aliam Civitatem vel Provinciam. *Oldrad. cons. 124. in fine Clar. lib. 5. pract. crimin. §. fin. quæst. 38. nu. 25. Prosper Farin. praxis & theorica crimin. par. 1. tomo 1. quæst. 7. num. 12. ubi in fine dicti numeri dicit delinquentes extra territorium qui Romæ non fortiuntur forum ibidem inventos non pœna ordinaria, sed extraordinaria puniri arbitrio iudicis.*

Titulus XXXVIII.

De pœnitentiis & remissionibus.

SVMMARIA.

1 POENITENTIÆ *definitio.*
2 POENITENTIÆ *ministri sunt Episcopi & Sacerdotes.*
3 *Sacerdos nullus etiam regularis potest confessiones secularium etiam sacerdotum audire, nisi aut parochiale beneficium aut ab Episcopo approbationem obtineat.*
4 *Pœnitentiarius in omnibus cathedralibus Ecclesiis cum unione unius præbendæ ab Episcopo est instituendus.*
5 *Pœnitentia triplex est, solemnis & publica quæ imponitur laico maiori viginti quinq; annis à solo Episcopo in principio quadragesimæ propter delictum enorme notorium, scandalosum de quo per Episcopum absolutio imponi debet.*
6 *Non potest reiterari aut imponi clerico.*
7 *Alia est publica, sed non solemnis quo fit in facie Ecclesiæ, ut quia injungitur peregrinatio cum baculo & pera benedictio.*
8 *Alia est sacramentalis sive privata quæ est sacramentum remissionis peccatorũ commissorum post baptismum.*
9 PVBLICA *& privata possunt reiterari.*
10 POENITENTIA *partes sunt tres.*
11 *Contritio.*
12 *Confessio.*
13 *Satisfactio.*
14 *Restitutio rei alienæ non potest à Sacerdote imponi pro satisfactione pœnitenti qui ad eam obligatur.*
15 *Pœnitere quis debet de omnib. peccatis mortalibus actualiter commissis, de venialibus licet expediens sit, non tamen est necessaria pœnitentia.*
16 FIDELIS *omnis utriusq; sexus postquam ad annos discretionis pervenerit omnia sua solus peccata saltem semel in anno fideliter confiteatur proprio sacerdoti, in cuius parochia domicilium habet vel de eius licentia petita & obtenta alteri executionem ordinis habenti.*
17 *Et suscipiat reverenter ad minus in paschate Eucharistia sacramentum sub una specie.*
18 *Alioquin & vivens ab ingressu Ecclesiæ arcetur, & moriens Christiana caret sepultura.*
19 RVSTICI, *bubulci famuli religiosorum & pauperes in hospitali sito intra parochiam tenentur confiteri parocho.*
20 INSTRVCTVS *in beneficio curato, aut possidens plures parochiales Ecclesias absq; dispensatione non potest absolvere in foro pœnitentiali.*
21 CONSVETVDINE *nulla potest introduci quod aliquis præter sui superioris licentiam confessorem sibi eligere valeat, qui eum possit absolvere vel ligare.*
22 *Exceptis Episcopis his superioribus, & minoribus prælatis exemptio & certis casibus hic notatis.*
23 CONFESSIONIS *conditiones necessariæ ad eius validitatem, & ad eius perfectionem.*

24 POE-

24 POENITENTIÆ *sacramenti forma consistit in illis ministri verbis ego te absolvo.*

25 PAROCHUS *potest absolvere suum parochianum confiteri volentem etiam extra territorium suæ parochiæ à magnis criminibus, homicidio adulterio & ab omni excommunicatione majore & minore, latæ à jure nisi in casibus in quibus conditor canonis sibi vel alteri reservavit absolutionem.*

26 *Item ab omni excommunicatione lata à statuto cujuslibet Episcopi seu Prælati Ecclesiastici.*

27 *Non potest absolvere à casibus reservatis Episcopo aut Summo Pontifici.*

28 *Non ab excommunicatione lata ab homine.*

29 *In articulo mortis nulla est reservatio.*

30 *Absolutus propter mortis periculum aut aliud impedimentum ab eo à quo alias non poterat absolvi, cessante periculo & impedimento tenetur se illi à quo his cessantibus absolvi debebat præsentare & juxta mandatum illius satisfacere alioquin in eandem sententiam reincidit.*

31 ARCHIEPISCOPUS *absolvere potest in confessionibus subditos suorum suffraganeorum tempore visitationis.*

32 EPISCOPO *reservantur casus hic enumerati.*

33 ABBATES *nullius diœcesis, vel exempti habentes jurisdictionem quasi Episcopalem absolvunt subditos suos à casibus per canones Episcopis reservatis.*

34 *Abbas exemptus qui non habet jurisdictionem quasi Episcopalem monachum exemplum in casibus per canones reservatis non potest absolvere, sed nec Episcopus.*

35 MONIALES *in casibus per canones reservatis absolvunt Episcopi.*

36 ABBAS *non exemptus in Ecclesia sibi pleno jure subjecta absolvit subditos in casibus in quibus potest Episcopus.*

37 SEDI *Apostolicæ reservantur casus hic notati.*

38 SUMMO *Pontifici reservantur casus hic notati.*

39 PECCATI *duplex est malum, culpa quæ remittitur ex contritione peccatorum cum sacramenti voto.*

40 *Pœna peccati quæ dimittitur per satisfactionem & pœnitentiam exteriores.*

41 *Pœnitentia hodie omnes sunt arbitrariæ.*

42 *Pœnitentiam impositam à Papa Episcopus, impositam ab Episcopo sacerdos potest minuere præterquam si à superiore fuerit impositæ in commutatione sive dispensatione voti.*

43 *Remissio est indulgentia in toto vel parte pœnæ temporalis debitæ pro peccatis actualibus pœnitentium remissis in absolutione sacramentali facta à prælato Ecclesiæ sibi subditis.*

44 *Conceditur ex thesauro Ecclesiæ meritis Christi, B. Mariæ virginis & omnium sanctorum.*

45 *Duplex est una spiritualis quæ datur à presbytero, & ista est de foro pœnitentiali.*

46 *Alia generalis quæ est de lege jurisdictionis tantumque valet quantum verba sonant, sex concurrentibus & primo requiritur authoritas in concedente quæ principaliter residet in Summo Pontifice.*

47 *Legatus quam concedat indulgentiam.*

48 *Archiepiscopus & Episcopus quam concedant indulgentiam.*

49 *Prælati inferiores seculares & regulares, an concedant indulgentias.*

50 *Curati & omnes sacerdotes habentes licentiam audiendi confessiones in foro pœnitentiali concedunt indulgentias.*

51 *Secundo Idoneitas in recipiente.*

52 *Tertio pietas in fine.*

53 *Quarto utilitas in opere.*

54 *Quinto congruitas in tempore.*

55 *Sexto, ut recipiens sit subditus concedentis.*

56 *Remissionem dans ea uti potest, quia tanquam minister eam præparat, & tanquam subditus percipit.*

POENÆ de quibus dictum est imponuntur in foro judiciali. Pœnitentiæ in foro pœnitentiali, quæ relevantur quandoque per remissiones, id est, indulgentias, ideo
1 ponit. de pœnit. & remiss. Pœnitentia † est tristitia quædam voluntatis de peccato commisso, quia deforme & displicibile Deo cum proposito confitendi, satisfaciendi & imposterum abstinendi, à S. patribus laboriosus baptismus nuncupatus, c. 1. & 2. *sess.* 14. *c pœnitentiæ el. 2. & cc. seqq. de pœn. distinct.*
2 3. cujus ministri † sunt Episcopi & sacerdotes, c. 6. *sess.* 14. Sancta Synodus Tridentina ex justis causis decrevit, nullum etiam regu-
3 larem † posse confessiones sæcularium, etiã sacerdotum audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut parochiale beneficium, aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut alias idoneus judicetur, & approbationem quæ gratis detur, obtineat, c. 15. *sess.* 23. *concordat clem. dudum §. statuimus etiam & § seq. de sepult.* quanquam enim quilibet presbyter in ordinatione sua recipiat potestatem ligandi & absolvendi, illam tamen potestatem recipit in habitu, non autem in actu, ex quo non habet subditos. *Panorm. in c. dictum el. 2. in 6. not. de elect. c. adjicimus verf. monachi 16. quæst. 2.* Præterea statuit quod in omnibus Cathe-
4 dralibus Ecclesiis pœnitentiarius † aliquis cum unione præbendæ ab Episcopo instituatur, qui magister sit, vel Doctor, aut Licentiatus in Theologia vel jure Canonico, & annorum quadraginta, seu alias qui aptior pro loci qualitate reperiatur, qui non absolvit à reservatis nisi aliunde ea sibi facultas detur, *Navar. cons. 20. de pœnit. & remiss. Garc. de benef. par. 5. c. 4. §. 1. num. 112. & plurib. seqq.* & dum confessiones in Ecclesia audiet, præsens in choro censeatur. c. 8. § *in omnib. sess. 24. Garc. de benef par. 7. c. 4. nu. 32. & seq.*

Triplex † est, solemnis, & publica, quæ 5
imponitur laico, *c. in capite 50. distinct. in fine.* non juveni, sed majori viginti quinque annis, *c. pœnitentes 50. distinct.* à solo Episcopo in principio quadragesimæ, *in capite 50 distinct.* propter delictum enorme, notorium, scandalizans totam urbem, *c. fin. 26. quæst. 6.* de quo per Episcopum absolutio & pœnitentia indici debet, ut homicidio, sacrilegio, incestu, notoriis, *c. pen. dist. 50. c. de pœnitentibus de consecrat. dist. 3. c. fin. 26. qu. 6.* quia notoria debent peccatores Episcopo publicè confiteri, *c. in actione in fine c. judicet c. quem pœnitet in fine de pœnit. distinct. 1. c. Apostolus sess 2.* non inferiori nisi justa subit causa necessitatis, *c. accedentibus de excess. prælat. c. fin. 26. qu. 6.* Non potest reiterari † etiamsi 6
postea peccaverit, quia est figura expulsionis hominis ex paradiso, quæ tantum semel facta fuit, tum quia solemnizatio est quædam quasi professio perpetuò pœnitentiam conservandi, quæ reiterationi obsistit, *c. reperiuntur de pœnit. dist. 3 Boich in c. quæsitum. n. 7. hoc tit.* Ex decretis Concilii Tridentini potest Episcopus publicè hoc pœnitentiæ genus in aliud secretum convertere, c. 8. *sess.* 24. non potest imponi clerico, *c. illud & c. seq. 50. dist. c. presbyter 82. distinct.* nisi depositio, *c. si quis Episcopus 81. dist.* imo solemniter pœnitens ad clerum non admittitur, *c. in cap. in fine 58 distinct. c. ut constitueretur 50. dist.* & promotus nõ debet ministrare in ordine sic suscepto, *c. confirmandum, c. illud c. alienum & cc. seqq. 50. distinct.* non ratione pœnitentiæ, sed ratione peccati per pœnitentiam publica-

blica-

blicati c. *placuit* 50. *distinct.* & quia dudum fuit vas vitiorum, c. *illud in fine* 50. *distinct.*

7 Alia est publica , † sed non solemnis quæ quæ fit in facie Ecclesiæ , ut quia injungitur peregrinatio cum baculo & pera benedictis , & à sacerdote , c. *quæsitum hoc tit.* c. 2. *in fine de off. Archipresb.* c. *si quis presbyter* 50. *distinct.* c. *non oportet & ibi Archid. num.* 2. *de consecrat. distinct.* 5. imponitur clerico, c. *presbyter* 28. *distinct. & ibi gloss. fin. & Can.* c *pen.* 30. *quæst.* 1. & laico quando delictum est publicum, sed non scandalosum, c. 1. *hoc tit. & ibi Pan.* c. *quæsitum & ibi gl. in verb. in publicum hoc tit. Pan. in fin. & Can.*

8 Alia est sacramentalis † sive privata, quæ est sacramentum remissionis peccatorũ commissorum per baptismum, c. *secunda & c. seq. c. tres sunt actiones de pœnit. dist.* 1. nam quando delictum est grave, sed non generat scandalum, aut est occultum, tunc non opponitur pœnitentia, neque publica, neque solemnis, *Pan. in* c. 1. *in fine & in* c. *quæsitum num.* 1. *hoc tit.* Etenim cum qua qualitate peccatum est productum in esse , cum eadem per pœnitentiam est absolvendum, & peccata manifesta , manifestè debent corrigi, occulta verò occultè c. 1. *hoc tit.* c. *pen. & fin. de pœnit. & remiss. dist.* 1 c *sacerdotes* 50. *dist. & ibi gloss. fin. & Can.* c. *fin.* 30. *quæst.* 1. publica

9 † & privata possunt reiterari, c. *septies in die* c. *adhuc instant. de pœnit. dist.* 3. Pœnitentiæ

10 partes † sunt tres, contritio, confessio, satis-

11 factio , ca. 3. *& seqq. sess.* 14. Contritio † quæ primum locum inter pœnitentiæ actus habet , est animi dolor , ac detestatio de peccato commisso, quia displicibile Deo cum proposito non peccandi de cætero, continet enim non solum cessationem à peccato & vitæ novæ propositum & inchoationem , sed etiam veteris odium , c. 4. *sess.* 14. *in princ.* c. *in actione* c. *quis aliquando* §. *illud autem de pœnit. distinct.* 1. attritio est contritio imperfecta, quæ vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ & pœnarum metu communiter concipitur , & hominem ad Dei gratiam in sacramento pœnitentæ impetrandam disponit, c. 4. §. *illazi vero sess.* 14. Eorum quoque confessio , † qui asserent à peccatis non

12 posse abstinere , licet non sit vera hujusmodi pœnitentia admittitur , & crebris & salubrib. monitis ei pœnitentia indicitur. c. *quod quidam. h. tit.* c. *qui vult & c. seq. de pœnit. dist.* 2. Confessio primum fit Deo in recogitatione singulorum peccatorum, deinde sacerdoti oretenus, qui pro delictis pœnitentiam & precator & judex accedit , profertq; sententiam absolutoriam cum impositione satisfactionis, c. *voluissent* §. 1. *& c. sufficit de pœnit. dist.* 1. c. 3. *&* c. 6 *sess.* 14. c. *quis aliquando* §. *econtra el.* 2. *& §§. seqq. de pœnit. dist.* 2. c. *quem pœnit. & §. tanta itaque in fine de pœnit. dist.* 1. Contritio & confessio operantur peccatorum remissionem quoad culpam juxta symbolum, remissionem peccatorum , pœnam æternam debitam pro peccato mortali commutant in temporalem, restaurant virtutes & dona per mortale peccatum deperdita, resuscitant bona opera facta in gratia per mortale peccatum mortificata , conferunt gratiam, c *porrò & cc. seqq.* c. *convertimini & 3. cc. seqq.* c. *non potest* 1. *& c. agite & cc. seqq.* c. *in actione & c. mensuram & melius in* c. *quem pœnitet in princ. de pœnit. dist.* 1. ipsa reconciliatio Deo contritioni etiam in charitate perfecta sine sacramenti voto quod in ea includitur, non est ascribenda, c. 4. §. *docet sess.* 14. nam si contritus deinde tempore suo non exequatur propositum , quod de confessione satisfactione conceperat, non redeunt quidem dimissa peccata , tamen mortaliter peccat omit-

tendo, *Sylvest. post Host. in verb. contritio sub num. 6. vers. quantum vero ad effectum.* & erubescentia in præsentia sacerdotis pars est pœnitentiæ: c. *quem pœnitet de pœnit. dist.* 1.

13 satisfactio † fit per injunctæ pœnitentiæ expletionem, jejunia, eleemosynas, orationes, peregrinationes, & alia pia spiritualis vitæ exercitia, non quidem pro pœna æterna, sed pro pœna temporali ut dictum est, c. *medicina & c. seq. de pœnit. distinct.* 1. c. 14. *sess. 6. c. 8. & seqq. sess. 14.* vel per contractum matrimonii cum peccatrice parata se corrigere, & publica, c. *inter opera desponsi. & mat.* per redemptionem, per indulgentias,

14 ut infra dicetur. Restitutio † rei alienæ non potest à sacerdote imponi pro satisfactione pœnitenti, quia ad eam obligatur ex lege divina, c. *peccatum de reg. jur. in 6. & ibi gloss. & DD.* nam si res, fama, interesse ob delictum commissum possunt restitui, & non restituuntur, pœnitentia non agitur, sed simulatur, c. *si res. 14. quæst 6. Pan. in c. quia plerique num. 7. & seqq. de immun. Eccles.* debet

15 quis pœnitere † de omnibus peccatis mortalibus actualiter commissis, de venialibus, licet expedient sit, non tamen est necessaria pœnitentia, c. *unum orarium §. criminis §. intellectus & ibi est textus, quod ebrietas sit mortale peccatum si est assidua & §. quæ autem sint minuta 25. distinct.* nisi ratione dubii, utrum mortale vel veniale sit, aut ratione periculi quando habet aliquam affectionem venialem, quam nisi reprimat, dubitat ne trahat eum ad mortale, c. *tres autem sunt actiones de pœnit. dist.* 1. & c. *de quotidiana de pœnit. dist. 3. Pan. in c. significasti el. 2. num. 4. de homicid.*

16 Omnis utriusque sexus fidelis † postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua solus peccata saltem semel in anno fideliter confiteatur proprio sacerdoti, in cujus parochia domicilium habet, & ubi audit divina per annum, c. *quod autem & ibi gloss. fin. & Can. hoc tit.* c. *sacerdos §. quod autem & c. seq. & ibi gloss. 2. de pœnit. dist. 6. Pan. in c. omnis num. 12. hoc tit. Zab. in t. qu. Anchar. num. 8. Navar. in manual. confess. & pœnit. c. 27. tit. Miscel. 1. de præsent. confess. relig.* & ubi decimas personales dare debet, c. 2. & c. *ad Apostolica de decimis.* vel de ejus licentia petita, & obtenta alteri executionem ordinis habenti, & per episcopum approbato, c. *quamvis sess. 23. clem. dudum §. statuimus & seq. de sepult. & ibi Can.* aut privilegiato à Summo Pontifice, *clem. dudum §. si vero idem de sepult.* sine proprii sacerdotis etiam Episcopi licentia, cum Pontifex Romanus sit generalis Christianorum omnium sacerdos proprius, licet ordinarie id concedere non sit solitum, *Schalen. in enchr. de censib. titul. de privil. c. 2. §. in primis vero circa quod tamen sciendum est.* vel ab Episcopo, *Felin. Episcopus Scalen. in enchrid. de cens. irregul. & privil. tit. de privil. c. 2. & seqq. ubi pulchrè hanc materiam explicat.* in sua diœcesi non requisito loci parocho, cum Episcopus non solum parœcianorum omnium, sed etiam ipsorum parochorum totius diœcesis sit universalis proprius sacerdos, *Schalen. in d. §. in primis vers. circa quod tamen sciendum est.* & suscipiat jure decretorum in Pascha, Pentecoste, & Natali Domini, c. *etsi non c. sæculares de consecrat. dist.* 2. jure decretalium reverenter ad minus in Pascha te, † Euchari- 17
stiæ sacramentum, c. *omnis hoc tit.* sub una specie, c. *1. & c. 2. sess 21.* nisi fortè de proprii sacerdotis consilio & ostensa ejus licentia vel tolerantia, *Cæsar. decis. 6. num. 3. de testib.* c. *omnis in princ. ibi nisi fortè de proprij sacerdotis consilio ob aliquam rationabilem causam hoc tit.* ad tempus abstinendum duxerit hujusmodi perceptione, alioquin,

&vi-

18 & vivens † ab ingressu Ecclesiæ arceatur, & moriens Christiana careat sepultura, *d.c. omnis hoc tit.* quotidiana Eucharistiæ sumptio nec laudatur nec vituperatur, sed unius cuiusque conscientiæ relinquitur, c. *cotidie.*

19 *de consecrat. dist.* 2. rustici † quoque, bubulci & famuli religiosorum, licet habitent in monasteriis & grangiis religiosorum, *Pan. in c. fin. num.* 5. *de censib. exact. & procurat.* ac pauperes in hospitali sito intra parochiam habitantes, nisi aliter se haberet consuetudo antiqua, tenentur confiteri parocho, *clem. quia contingit* §. *fin. & ibi gloss. pen. de relig. domib.* Ratio est quia ad administrandũ pœnitentiæ sacramentum præter potestatem ordinis, simul necessaria est potestas jurisdictionis, quæ competit ex lege scripta, delegatione canonis aut hominis, vel ex privilegio generali, aut speciali, *Host. in d. c. omnis num.* 16. *&* 17. *& ibid. Can. Covar. var. resol. lib.* 1. *c.* 10. *num.* 11. *Candav. de confess. n.* 5. aut ex licentia data à proprio parocho, *Collect. in d. c. omnis num.* 26. *gloss in d. c. omnis in verb. alieno sacerdoti. Zab. ibid. vers. quæro quia permittitur confiteri. Boich. num.* 21. *& seq. c. placuit de pœnit dist.* 6. *& ibi Navar. num.* 40. *& seqq.* & nullius momenti est absolutio quam sacerdos in eum profert, in quem ordinariam aut subdelegatam non habet jurisdictionem, c. 6. §. *quamvis & c.* 7. *in princ. sess.* 14. *c si Episcopus hoc tit. in* 6. *c. quod autem hoc tit & ibi Pan. num.* 3. tum etiam quia non potest quis confiteri alieno sacerdoti, etiamsi in eius parochia peccaverit, quod jurisdictio in pœnitentialibus non potest prorogari licet in judicialibus. *c. placuit* 1. *& ibi gl. in verb. spoliat.* 16. *quæst* 1. *& ibi Can. arg. quod autem & ibi Pan. numer.* 5. *&* 6. *hoc tit. & Can Pan. in c.* 1. *num.* 4. *de raptor. & ibi Can. Iul. Clar. lib* 5. §. *fin. pract. crim. quæst.* 38. *num.* 5. *Anchar. in c. ea quæ in fine numer.* 1. *de reg. jur. in* 6. Intrusus in beneficio † curato, 20 aut possidens plures parochiales Ecclesias absque dispensatione, cum earum cura, quæ jam privatus fuerat ipso jure ad cum nullatenus pertineret, non potest absolvere etiam in foro pœnitentiali, & ideò debebunt parochiani iterum confiteri, cum sciant eam absolvere non potuisse, c. *dudum el.* 2. *in princ. vers. in suæ de elect. & ibi Pan. in 6. not. Collect. num.* 2. *& Can.* Episcopus solus concurrit cum quolibet prælato in sacramentorum administratione omnibus de diœcesi, c. *nos inter & ibi Pan. in* 1. *not. de purg. Can. c.* 2. *ibi gloss.* 1. *hoc tit. in* 6. Privilegiati sive delegati à Summo Pontifice ad absolvendum vel excommunicandum aliquos, vel injungendum pœnitentias, vel dispensandum cum irregularibus, aut prædicandum crucem, hæc aliis delegare non possunt, salva legatorum Sedis Apostolicæ auctoritate, quia non sibi jurisdictio, sed certum potius ministerium commissum est, *d. c. fin.* §. *fin. de off. deleg. & ibi DD.* & ex jurisdictione procedit judicis clandi potestas, *l.* 3. *in fin. ff. de jurisd. omnium Iud.* Illi verò quibus ex officio in certis casibus competit illos absolvere, qui pro violenta manuum iniectione incidunt in canonem sententiæ promulgatæ, licet aliis huiusmodi absolutionem committere, c *fin. de off. ord.* Nulla potest consuetudine † introduci quod aliquis præter sui su- 21 perioris licentiam confessorem sibi eligere valeat, qui eum possit absolvere vel ligare, *c.* 2. §. *fin. hoc tit. in* 6. exceptis † Episcopis & his superioribus & minoribus Prælatis exemptis, *c. fin. h. tit.* Datur quoque licentia laico à Summo Pontifice, quod possit sibi confessorem libere eligere, & non est opus alia licentia à sacerdote proprio. *Felin. in c.* 1. *post num.* 9. *vers. similiter consuluit & vers. tamen in casu de rescript. Mandos. de sign. grat.*

tit. confessional. sacramenta, vers. licentiam cõfitendi & vers seq. Præterea Summus Pontifex concedit confessionale continens plenariam absolutionem omnium peccatorũ semel in vita, & mortis articulo, conventui vel cõfraternitati, *Mandos. de sig. grat. tit. Confessionale vers. confessionale & vers. seq.* quod non prodest familiaribus conventus vel cõfraternitatis; c. *pen. §. pen. de privileg.* conceditur confraternitati cum clausula, dummodo confratres non excedant numerum ducentorum, quod non debet facere mentionem de religiosis, & si faciat, additur clausula, & de licentia superioris, *Mandos. de sig. grat. tit. confessionale de vers. confessionale el. 2. & vers seqq.* in clausulis de casibus reservatis, addi debent hæc verba casibus in bulla Cœnæ Domini contentis duntaxat exceptis, *Staphyl. de litt. Apost. in form. brev. §. datur num. 19.* in clausulis commutationis votorum addi debent hæc verba, Hierosolymitano, visitationis liminum Beatorum Petri & Pauli Apostolorum, ac sancti Iacobi Compostellæ, ac religionis & continentiæ duntaxat exceptis. *Mandos. de sign. grat. tit. voti commutatio vers. in clausulis commutationis & seqq.* Similiter conceditur petentibus quod possint recipere sacramenta Ecclesiastica à quocunque Catholico sacerdote cum clausulis, præterquam in festo pachatis & sine præjudicio parochiali Ecclesiæ. *Staphyl. de lit. Apost in form. brevis §. datur num. 20. Mandos. de sign. grat. tit. confessionale*
23 *vers. quando quis petit.* Conditiones † necessariæ ad validitatem confessionis sunt quatuor, accusans, integra, nuda, parere parata, in foro animæ creditur pœnitenti de omnibus quæ dicit, *Pan. in c. sicut nu. 4. de sent. excom. c. significasti el. 2. §. & quidam de homicid. & ibi Can.* reliquæ duodecim comprehensæ in infrascriptis versibus non requiruntur ad validitatem, sed ad perfectionem confessionis.

Sit simplex, humilis confessio, pura, fidelis
Atq; frequens, nuda & discreta, libens, verecunda,
Integra, secreta, & lachrymabilis, accelerata,
Fortis, & accusans, & sit parere parata.

S. Thom. in sum. de pœnit. lib. 2. rubric. de confess. lib. 14. c. 19. §. 2. & seq. Cand. aureum de confess. quæst. 19.

In ea debent exprimi circumstantiæ peccatorum, quando ea aggravant peccatum in loco, tempore, perseverantia, varietate personæ, & quali fecerit tentatione, & in ipsius vitii multiplici executione, c. *committeret de pœnit. dist. 5. c. sicut el. 1. & ibi Pan. numer. 2. de homicid.* forma † sacramenti pœni- 24
tentiæ consistit in illis ministri verbis, ego te absolvo, quibus de Ecclesiæ sanctæ more preces quædam laudabiliter adjunguntur, ad ipsius tamen formæ essentiam nequaquam spectant, aut sunt necessariæ, c. 3. *sess. 14.*

Parochus † sive proprius sacerdos potest 25
absolvere suum parochianum confiteri volentem etiam extra territorium sive parochiæ, quia pœnitentia est de jurisdictione voluntaria, *Archid in c. placuit de pœnit. dist. 6. Iaf in l. fi n. 6 ff. de jurid. omn. judic. allegans multa similia Anchar. in c. ea quæ n. 2. de reg. jur. in 6 Gonzal. super reg. Cancel. de rem. n. & alter. gl. 62. n. 9. Garc. de benef. par. 5. c. 8. n. 132.* à magnis criminibus homicidio, adulterio, c. *Deus qui h. tit. & ibi Pan. n. 5. per illum textũ Franc. in c. 2. n. 10. h. t. in 6. & ibi Can.* occultis, c. *quem pœnitet §. fin. qui ergò omninò de pœnit. dist. 1.* & ab omni † excommunicatione, tã 26
maiori, quam minori lata à jure, nisi in casibus † in quibus conditor canonis sibi rèser- 27
vavit vel alteri absolutionem, ut sentit gloss.

in c.

in c. si inimicus circa fin. 11. qu. 3 Innoc in c. nuper §. in secundo n. 6. ubi quinque casus reservatos enumerat de sent. excomm. Host. n. 15. & 21. Felin. in c. pastoralis sub n. 9. vers. fallit primo, & ibi ampliat de off. ord. 1. ac habet locum, nedum in canone Papæ, sed etiam in canone seu statuto cuiuslibet Episcopi seu Prælati Ecclesiastici, ut excommunicati per statutum suum possint absolvi à proprio sacerdote, ex quo conditor non reservavit sibi absolutionem, *Pan. in d. c. nuper n. 5 hoc t.* licet in absolutione ab excommunicatione maiori contrariũ sentiat Pan. in d. c. nuper n 6. & gloss. in c. si Episcopus hoc tit. in 6. & ibi Gemin. n. 7. Franc. nu. 9. quare tuti° judico, ut pro absolutione peccatorum, quibus excommunicationis censura annexa est, recurratur ad Episcopum pro tradita sibi supra reliquos inferiores sacerdotes auctoritate, c. 7. *neq; dubitandum est sess* 14. quando enim simpliciter relinquit absolutionem inferioribus, intelligitur de solis Episcopis. *Felin. in c. pastoralis sub n. 10. de off jud. ord. & ibi Pan. in §. præterea nu. 1. in fine.* Certi juris est quod parochus non potest absolvere à casibus reservatis Episcopis, aut Summo Pontifici de quibus inferius
28 dicetur. Ab excommunicatione † lata ab homine solus excommunicans absolvit, etiamsi sibi absolutionem non reservat, c. *adreprimendam c. pastoralis §. præterea de off. ord.* c. 1. *de treug. & pac. Felin. in c. nuper sub n. 1. vers. nota textum optimum in fin. de sent. excomm.* Verùm piè admodum in Ecclesia Dei custoditum semper fuit, ut nulla sit re-
29 servatio † in articulo mortis, in quo omnes sacerdotes etiam præsente parocho, quoscunque pœnitentes à quibuslibet peccatis absolvunt, c. *sess.* 14. *Navar. consil.* 23. *de pœnit. & remiss. Pan. in c. pastoralis §. præterea nu.* 2. & 3. *Felin. num.* 12. 13. *& seqq. de off. ord.* imò tempore necessitatis licitum est confiteri laico, qui non potest absolvere, vel ligare, quia non habet claves Ecclesiæ, c. *quem pœnitet §. tanta itaq; de pœnit dist.* 1. *gloss. in summa de pœnit. dist.* 6. *Pan. in c. pastoralis §. præterea n.* 3. *de off. ord. & ibi Felin. n.* 13. *vers. licitũ est confiteri & n.* 14. *& Can. com.* extra quem sacerdotes cum nihil possint in casibus reservatis, id unum pœnitentibus persuadere nitantur, ut ad superiores & legitimos judices pro beneficio absolutionis accedant, c. 7. *sess.* 14. Absolutus † propter mortis peri- 30
culum aut aliud impedimentum à sententia canonis, vel hominis ab eo à quo alias non poterat absolvi, c. *nuper in fine, de sent. excom.* si cessante postea impedimento vel periculo huiusmodi, se, illi à quo his cessantibus absolvi debebat, quam cito commodè poterit præsentare contempserit, mandatum illius super illis pro quibus excommunicatus fuerat humiliter recepturus & satisfacturus, in eandem sententiam ipso jure reincidit, c *eos qui in princ. de sent. excom. in 6.*

Archiepiscopus † absolvere potest in 31
confessionibus subditos suorum suffraganeorum tempore visitationis, alio autem tempore non potest, c *perpetuò §. fin. de censib. in 6. & ibi Can. Vital in clem. fin. n.* 54. *de privileg.*

Episcopo reservantur † sex casus tantum, 32
absolutio excommunicatorum maiori excommunicatione secundum unam opinionem, ut dictum est, blasphematorum Dei & Sanctorum, c. 2. *de maled. & ibi Pan. num.* 1. sortilegorum, c. 2. *de sortileg.* incendiariorum, c. *si quis & c. seq.* 33. *quæst.* 8. *dixi in tit. de rapt. incend.* commutatio quorumlibet votorum, c. 1. *de vot. & vot. redempt.* Dispositio malè ablatorum incertorum, vel certorum quando non extant hi quibus facienda est restitutio, c. *cũ sit de Iudæis & ibi Can. Ioan.*

And.

And. in c. 2. in verb. libere nu. 4. de teſtam. in 6. pœnitentia matrimoniorum clandeſtinè contractorum, c. *cum inhibitio de cland. deſponſ.* vel contra interdictum Eccleſiæ, c. 1. *in fin. de mat. cont. interd. Eccleſ.* pœnitentiæ omnium publicorum enormium criminũ, c. *quem pœn. diſt. 1. quicunq; 33. quæſt. 2. gloſſ. in cap. 2. verb. reſervantur hoc tit. in 6. & ibi Franc. num. 10. & Can.* omnes alii caſus ſibi reſervati ratione conſuetudinis, & omnes caſus quos ſibi in ſpecie Epiſcopus reſervaret, quia poteſt ordinaria poteſtas ſacerdotum, curatorum conceſſa eis à jure communi abſolvendo per Epiſcopum arctari & reſtringi per ſuam conſtitutionem, vel reſervationem, *clem. dudum & ibi gloſſ. in verb. conceſſa de ſepult. & ibi Anchar. in §. ſtatuimus num. 23. & Can. Franc. in c. 2. ſub nu. 10. verſ. quinto hoc tit. in 6.* ex quibus conſtat à verſibus de reſervatis Epiſcopo traditis per Boich. in c. Deus qui hoc tit. poſt num. 1. & per Anchar. in clem. dudum §. ſtatuimus poſt num. 23. & Rebuff. in bulla jejuniorum & ſuppl. in fine per jura noviſſima in multis eſſe receſſum. Præterea Epiſcopi in quibuſcunque caſibus occultis etiam Sedi Apoſtolicę reſervatis delinquentes quoſcunque ſibi ſubditos in diœceſi ſua per ſeipſos, aut Vicarium ad id ſpecialiter deputatum in foro conſcientiæ gratis abſolvunt, impoſita pœnitentia ſalutari idem in hæreſis crimine in eodem foro conſcientiæ eis tantum, non eorum Vicariis eſt permiſſum, c. *liceat verſ. & in quibuſcunq; caſibus ſeſſ. 24.*

33 Abbates † nullius diœceſis vel exempti habentes juriſdictionem, quaſi Epiſcopalem poſſunt abſolvere ſubditos à caſib. per canones Epiſcopis reſervatis, quia tenent vices Epiſcoporum, *clem. 1. & ibi gloſſ. in verb. proprii & verb. Eccleſ. non alien. & Can.* c. *Abbates & ibi gloſſ. in verb. quaſi Epiſcopalem & Can. de privil. in 6. Franc in terminis in c. 2. ſub num. 9. hoc tit. in 6. & ibi Can. Freder. de ſenis conſ. 14. nu. 4.* Archiepiſcopus verò in quorum ſunt Provincia, non poteſt ſubditos talium exemptorum audire in confeſſionib. & eis injungere pœnitentiam ſalutarem, *Vital. in clem. fin. num. 23. de privil.* alius Abbas exemptus, † qui non habet juriſdictionem 34
quaſi Epiſcopalem monachum exemptum à caſib. per canones reſervatis non poteſt abſolvere, niſi quatenus in jure reperitur expreſſum, *latè Freder. d. conſ. 14. clem. 1. de privil. & ibi gloſſ. in verb. quemquam & Can. 1. Monachi de ſent. excom. & ibi Pan. & DD.* ſed nec Epiſcopus eum poteſt abſolvere niſi ei ſpecialiter committatur à Papa, quia non eſt ſuæ juriſdictionis. *Summa Tab. in verb. exemptus num. 7. diſputat in utramque partem clem. cum ex ea in fine de ſent. excom. & ibi gloſſ. fin. & Pan. num. 10. & ſeqq.* Moniales † à caſibus 35
per Canones reſervatis, Abbates aut eorum ſuperiores non abſoluunt, ſed Epiſcopi, c. *de monalibus de ſent. excom. & ibi Pan. & Can.* Abbas † non exemptus in Eccleſia ſibi ple- 36
na jure ſubjecta abſolvit ſubditos in caſibus in quibus poteſt Epiſcopus, quia in ea exercet omnem juriſdictionem Epiſcopalem. *Pan. in c. ſtatuimus num. 4. in fine de tranſact. cont. Hoſt. ibidem allegatam.*

Sunt certi caſus † qui reſervantur Sedi 37
Apoſt. c. *pro illorum de ſent. excom. extravag. etſi Dominici 1. hoc tit. inter communes* ſunt aliqui reſervati, † Summo Pontifici, *clem. 1.* 38
§. pen. de hæret. primo caſu reſervantur dignitati, & poterunt abſolvi à collegio Cardinalium Sede vacante. Secundo caſu reſervantur perſonæ, non dignitati, poterunt ergo abſolvi à Papa vivente, vel ab eo cui commiſerit, & non à collegio Cardinalium ſede vacante, *Zab. in clem. 1. verum 2. num. 9. de hæret. & Imol. num. 18. in fin. & Can.* licet

ſecus

secus sit in alio Collegio quod succedit prælato in potestate absolvendi sede vacante, *c. unico de major. & obed. in 6.* Reservatur Sedi Apostolicæ facultas absolvendi à sententia excommunicationis pro violenta manuum injectione in clericos, quibusdam casibus exceptis, c. *cum illorum de sent. excom.* incendiariorum post factam publicationem seu denunciationem excommunicationis, *Pan. in c. tua nos n. 2. de sent. excom. per illum text. gloss. in c. cum devotißimum 12. quæst. 2. in verb. si jure incendium.* à generali sententia per Episcopum promulgata, & per omnes parochias innovata, ut si quis falsas litteras Apostolicas se habere cognoscat, illas aut destruat, aut resignat si pœnam excommunicationis voluerit evadere, c. *dura §. adjicientes de crim. falsi.* ab incursa irregularitate, quia celebravit ligatus, c. 1. §. *sciturus de re jud. in 6. Boich. in c. Deus qui num. 2. de his tradit certos versus hoc tit. & ibi Can.* Præterea in criminibus offensæ libertatis Ecclesiasticæ, violationis interdicti ab eadem sede impositi, hæresis, conspirationis in personam, aut statum Romani Pontificis, seu cujusvis offensæ, inobedientię, seu rebellionis ejusdem Pontificis vel Sedis Apostolicæ, Presbyteri cidii, offensæ personalis in Episcopum seu alium prælatum, invasionis, occupationis, deprædationis, aut devastationis terrarum Romanæ ecclesiæ, mediatè vel immediatè subjectarum, ac etiam mutationis Romipetarum, seu quorumcunque aliorum ad Romanam Curiam venientium, prohibitionis devolutionis causarum ad dictam Curiam, delationis armorum & aliorum prohibitarum ad partes infidelium, impositionis novorum onerum realium, vel personalium Ecclesiis, vel Ecclesiasticis personis, simoniæ super ordinibus, vel beneficiis assequendis in eadem Curia, vel extra contractæ, & generaliter in casibus contentis in Cœna Domini, *extravag. & si Dominici 1. hoc tit. inter communes ibi etiam Sedi Apostolicæ reservatos*, comprehensis infrascriptis versibus:

Ad futurum Concilium Pyrata imponentes falsarij.

Hæretici, appellas, latroque pedagra, falsas
transferentes ad infideles contra venientes Romã prohibita victualia procedentes eosq; privantes impidientes causas ad curiam devolutas.
Ferrum, annona, venit Romam, cum cardine, causas
bona Ecclesia, contra libertatem, imponentes, persequentes, avertentes causas.
Ecclesiæ clericum à curia.
Usurpans, status, decimas, capitalia avertas
occidentes vel spoliantes, Ecclesiastica, bona palatij, præsumentes absolvere.
atque peregrinos, terras, rapis ipseque solvens.

Reservatur Sum. Pont. absolutio à sententia excommunicationis, quam inquisitores, eorumque substituti eo ipso incurrunt, quando odii, vel amoris, lucri, aut commodi temporalis obtentu omiserint contra quemquam procedere, ubi fuerit procedendum super hæretica pravitate, aut obtentu eodem pravitatem ipsam, vel impedimentum officii sui alicui impendentes, quempiam super ea præsumpserint quoquo modo vexare, *clem. 1. §. pen. de hæret. & ibi Zab. & Can.* Duplex est malum † peccati, 39
scilicet culpa & pœna, uti dictum est culpa remittitur ex contritione peccatorum cum sacramenti voto, quod in ea includitur, c. *dixi c. sufficit c. sicut primi de pœnit. dist. 1.* Pœna peccati † ex sola contritione non di- 40

mittitur, niſi maxima eſſet contritio, nam illa maxima pœna eſt, *d. c. quem pœnitet. §. Deus enim de pœnit. diſt. 1. baptiſmi vicem in fine d. conſecrat. diſt. 4. Sylveſt. poſt S. Thomam in verb. contritio num. 6. in fine*, ſed neceſſaria eſt ſatisfactio & pœnitentia exterior, pro quolibet peccato mortali injungenda eſt pœnitentia ſeptem annorum, & in illo ſeptennio debet pœnitens jejunare ſemel vel pluries in ſeptimana, vel aliud bonũ agere ſecundum judicium ſacerdotis, & ſic intelligenda ſunt omnia jura imponentia pœnitentiam per numerum dierum vel annorum, non ſpecificando modum pœnitentiæ, c. *hoc ipſum 23. quæſt. 2. Pan. in c. accepiſti num. 4. deſponſ. duor.* niſi ſacerdos ex cauſa tempus abbreviaverit, quia poteſt ſacerdos ex cauſa pœnitentiam moderari, non ſolum quando ſpecifica pœnitentia jure non reperitur expreſſa, imò etiam ubi canones qui ſunt numero quadraginta ſeptem impreſſi poſt decretum ſpecificas pœnitentias pro certis peccatis imponunt, c. *ſignificavit c. quæſitum c. officij hoc tit. Pan. in c. Deus qui num. 4. hoc tit. Pan. in c. at ſi clerici §. de adult. poſt num. 5. de*
41 *jud.* Pœnitentiæ † enim hodie omnes ſunt arbitrariæ pro qualitate peccatorum & contritione & dolore confitentis, c. *Deus definitionem & c. menſuram de pœnit. diſtinct. 1. c. tempora & cc. ſeqq. 26 quæſt. 7.* poteſtque ſacerdos in impoſitione pœnitentiæ diſpenſare cum pœnitente circa reſiduum pœnæ, ſi major eſſet imponenda, c. *menſuram & ibi gloſſ. mag. & DD. de pœnit. diſt. 1. Pan. in c ſicut el. 1. num. 2. de homicid.* præterquam in caſibus reſervatis, *Butr. in c. at ſi cler. §. de adulteriis ſub num. 17. ver. in materia pœnitentiali de*
42 *jud.* præterea pœnitentiam † impoſitam à Papa Epiſcopus, impoſitam ab Epiſcopo ſacerdos poteſt minuere, *gloſſ. in c. tempora pœnitudinis 26. quæſt. 7. c. latorem 33. quæſt. 2. & ibi gloſſ. fin. licet gloſſ. fin. in c. cum P. de accuſ. & Io. And. in c. fin. poſt num. 2. hoc tit. aliter ſentiant.* præterquam ſi à ſuperiore fuerit impoſita in commutatione, vel diſpenſatione voti, *Nav. conſ. 25 de pœn. & remiſ.*

Remiſſio † eſt indulgentia in toto vel 43
parte, *Ant. Roſell. de indulg. num. 161. & ſeqq. Lud Bolog. de indulg. in princ. in explicatione definitionis Fel. in indulg. plen. num. 8. c. cum poteſtas ſeſſ. 25. decret. de indulg.* Pœnæ temporalis debitæ pro peccatis actualibus pœnitentiam remiſſis in abſolutione ſacramentali, ſive dicta pœna ſit injuncta per ſacerdotem, vel canones, ſive non ſit ab eis injuncta, ſed à Deo injungenda, *Pan. in c. quod autem n. 8. h. t. poſt gl. in verb. ut poſſint & ibi Anchar. & Can. Ant. Roſell. in tract. de indulg. n. 243.* facta à prælato eccleſiæ ſibi ſubditis, c. *quod autem c. pen. h. t. c. 1. h. t. in 6. gl. mag. in extravag. 1. h. t. inter communes ſummiſtæ in verb. indulgentia*, quæ morte concedentis non expirat, *Innoc. in c. quod translationem n. 2. de off. leg. Gem. in c. fin. n. 6. de reſcript. in 6.* quia quando alicui aliquod debitum eſt remiſſum ab eo qui habet poteſtatem, perinde eſt ac ſi ſolutum eſt, *l. peculium in prin. ff. de pecul. l. ſi mulier ff. de condict. ob cauſam l. ſatisfactio ff. de ſolut. §. vendite Inſtit. de rer. diviſ. l. 4. §. ait prætor ff. de re jud.*
Conceditur ex theſauro † eccleſiæ, meritis 44
Chriſti beatiſſimæ Virginis, & omnium ſanctorum coadunato, *extravag. unigenitus h. t. inter communis in prin. Zab. in clem. unica §. fin. n. 3. & ſeq. de reliq. & vener. & ſanct.* duplex eſt,
† una ſpiritualis, quæ datur à presbytero, & 45
iſta eſt de foro pœnitentiali, c. *multiplex c. verbum de pœnit. diſt. 1.* alia generalis † quæ nõ 46
eſt de foro pœnitentiali, ſed de lege juriſdictionis, c. *accedentib. de exceſſ. prælat. Anchar. in c. quod autem n. 8. h. t. & ibi Can.* tantumque valet quantum ſonat, ſex concurrentibus, requiritur 1. Auctoritas in cõcedente, non juſta

ſta cauſa c. *cum poteſtas ſeſſ. 25. S. Ant. in 1. par. ſummæ tit. 10. c. 3. §. 1. Tab poſt. D. Thom. in verb. indulgentia n. 21. in fin. gl. in clem. 2. § adhæc in verb. a pœna h. t gl. in extrav. 1. in verb. confeſſu & verb. & confitebuntur h. t. inter communes Vital. in clem. 1. nu. 49. & 50. & nu. 77. de priv. & ibi Zab. n. 17. 18 & 19.* quæ principaliter reſidet in ſummo Pontifice, & ſolus concedit remiſſionem plenariam ac jubileum, c. *cum ex eo fin. h. t. c. manet & c. ſeq. 24. q. 1. extravag. 1. & 2. h. t. inter communes.* ideo ſtationes urbis non conceduntur, niſi de expreſſa licentia ſummi Pontificis, nec dantur de ſtylo quoad ſeptem baſilicas urbis, in quibus ſunt plenariæ indulgentię, *Mandoſ. deſign grat. tit. indul-*
47 *gentia verſ ſtationes urb.* Legatus † à latere cõcedit perpetuam intra terminos ſuę legationis, ſicut poteſt ſtatuta perpetua facere, c. *fin. & ibi gl. 1. de off. leg.* etiamſi non ſit ſacerdos. *Pan. poſt D. Thomam in c. accedentib. n. 4. de*
48 *exceſſ prælat.* Archiepiſcopus † in ſua provincia, c. *noſtro hoc tit.* & Epiſcopus in ſua diœceſi, neuter in loco exempto, ut poſſit exemptis, *Vital. in clem. fin. num. 66. & ibi Zab. §. fin. n. 4. de privil.* dum dedicatur baſilica unius anni tantum, ſive ab uno, ſive à pluribus Epiſcopis dedicetur, ac deinde in anniverſario dedicationis tempore, quadraginta dierum de injunctis pœnitentiis remiſſionem indulgent, c. *cum ex eo §. ad hæc h. t. c. fin. h. t. in 6.* poſt electionis de ſe factæ confirmationem, etiamſi non ſint ſacerdotes, nam concedere indulgentias procedit ex diſpenſatione bonorum eccleſiæ & ex juriſdictione quandoque voluntaria, quandoque contentioſa, *Ant. Roſell. de indulg. num. 203. & plur. ſeqq.* in foro pœnitentię non poſſent abſolvere, vel indulgentias concedere, quia illud eſt ordinis presbyteralis, *Pan. poſt D. Thomam in c. accedentibus nu. 4. de exceſſ. prælat. c.*
49 *transmiſſam. de elect. & ibi Can.* Alii prælati † inferiores, ſive ſæculares, ut abbates & ejuſmodi eam concedunt ex ſpeciali conceſſione, aut privilegio, vel cauſa legitima, puta præſcripta conſtitutione, & non aliter, quia concedere indulgentias eſt dignitatis Epiſcopalis, c. *accedentibus de exceſſ. prælat. & ibi latè Io. An. num. 2 & Can.* ſed poſſunt communicare bona opera ſui collegii. Ex decretis Concilii Tridentini pravi quæſtus omnes pro conſequendis indulgentiis omnino abolentur, c. *cum poteſtas ſeſſ. 25. decretum de indulgentiis*, & publicatio indulgentiarum, aut aliarum gratiarum ſpiritualium conceſſarum à ſummo Pontifice ſpectat ad ordinarios locorum adhibitis duobus de Capitulo, quibus etiam eleemoſynas, atque oblata ſibi charitatis ſubſidia fideliter colligendi facultas datur, quæſtorum eleemoſynarum nomen, & uſus & prædicatio per ſe, vel alium penitus aboletur, c. *cap. 9. ſeſſ. 21. c. 2. § quæſtores ſeſſ 5.* In foro pœnitentiali curati † & omnes ſacerdotes, habentes li- 50
centiam audiendi confeſſiones, & multo fortius Epiſcopi & Archiepiſcopi, quando ſunt ſacerdotes poſſunt concedere concedere plures annos, dummodo faciant diſcrete, *Innoc. in c. quod autem in fine hoc t. & ibi Anchar. n. 8. & Can. dixi in proximo præcedenti § h. t. 2.* Idoneitas † in recipiente, quod ſit 51
purgatus à culpa per contritionem, & confeſſionem, & hoc tangitur in forma indulgentiæ, quæ verè pœnitentibus & confeſſis ſit, c. *peccati & ibi gl. mag. de reg. jur. in 6. extravag. & ibi gl. in verb. confeſſis in princ. & extravag. unigenitus in fine princ. h. t. inter communes. 3.* Pietas † in fine, ut honor Dei exaltatio fi- 52
dei, devotio augeatur, fides ſplendeat, ſpes vigeat, charitas inclareſcat, *extravag. unigenitus poſt princ. hoc tit. inter communes*, pontes reficiantur, c. *quod autem hoc tit.* pauperes ſuſtententur, c. *cum ex eo hoc tit. 4.* Utilitas

Digitized by Google

35 † in opere, id est quod opus pro obtinenda remissione impositum, sit ordinabile ad honorem Dei, & exaltationem fidei, in ea non attenditur quantitas operis, sed genus operis, respicit enim principaliter non meritum proprium, sed gratiam & meritum Christi, & passionis ejus, quæ fuit excessiva per quod liberamur à pœna, *extrav. unigenitus post*
37 *princ. h.t. inter communes.* 5. Congruitas † in tempore, id est ut debito tempore faciat id quod præscriptum est pro obtinenda indulgentia, *late gloss. mag. in extrav. in t. verb. & confitebuntur hoc tit. inter communes Pan. in c.*
38 *quod autem in fine hoc tit.* 6. Ut recipiens † sit subditus eam concedentis, c. *quod autem hoc tit. gl. mag. in c. nuper in verb. tunc erit absolutio de sent. excomm. & ibi Can.* Indulgentiæ concessæ ab alienis Episcopis non prosunt subditis, nisi proprii Episcopi hoc consenserint, ideo est expediens ut volens peregrinari & visitare loca pia, habeat licentiam à proprio Episcopo & gratiam percipiendi de alienis indulgentiis concessis ab alio, quàm à summo Pontifice, *Pan. in c. quod autem num. 7. hoc tit. & ibi Can. communiter*, respectu Papæ quilibet est subditus, c. *cuncta per mundum* c. *per principalem 9. quæst. 3.* Dans, remissione à se concessa uti potest, *Gemin. in c. fin. num. 7. hoc tit. in 6. & ibi Can.* qui tanquam minister eam præparat, & tanquam subditus percipit. Præterea indulgentiæ prosunt ad augmentum gratiæ, nam charitas meretur augeri, sed per opera meritoria facta ab existente in gratia meretur augmentum gratiæ, ac etiam quoad augmentum gloriæ, quia nullus potest lucrari indulgentiam nisi per fidem, & fides est virtus cui permittitur visio Dei.

Ant. Rosell. de indulg. num. 166. & 182. summista in verb. indulgentia num. 1. & 2.

Titulus XXXIX.

De sententia excommunicationis, suspensionis & interdicti.

SVMMARIA.

1 CENSURÆ *ecclesiasticæ nomine, veniunt, excommunicatio, suspensio & interdictum.*

2 *Excommunicatio est à communione exclusio, disciplinans, non eradicans, dum tamen is in quem lata fuit non contemnat.*

3 *Suspensio est inhabilitas quædam ordinum vel officiorum executionem impediens.*

4 *Interdictum ecclesiasticum est à certis sacramentis & omnibus divinis officiis & sepultura ecclesiastica facta prohibitio.*

5 *Censurarum hodierno tempore rarissimus est usus quia Bonifacius octavus prohibuit, ut nulla provincia, civitas, castrum, villa, locus, territorium, vel districtus supponatur interdicto pro pecuniario debito.*

6 *Prolatio interdicti specialis in ecclesiam vel ecclesias ob debitum pecuniarium non est correcta.*

7 *Excommunicationes quæ monitionibus præmissis ad finem revelationis aut pro deperditis seu subtractis rebus fiunt ex decretis Concilij Tridentini à nemine prorsus præterquam ab Episcopo decerni possunt pro re non vulgari.*

8 *A censuris Ecclesiasticis abstinere debent judices in causis civilibus ac criminalibus ex decretis Concilij Tridentini quandocunque executio realis vel personalis in qualibet parte judicij ab ipsis fieri poterit.*

9 EXCOMMUNICATIONIS *duæ sunt species, minor & major.*

10 *Minoris excommunicationis effectus.*

11. Non.

Digitized by Google

11 *Non ſolet proferri ab homine, ſed inſligitur à jure in duobus caſibus hic notatis.*

12 *Maioris excommunicationis effectus.*

13 *Excommunicatio maior reſpectu ipſius excommunicati trahit ſecum executionem paratam, ſtatimque operatur quoad omnes ſuas potentias.*

14 *Reſpectu fidelium ut teneantur vitare excommunicatum, aut interdictum eccleſiaſticum obſervare, non operatur praterquam in duobus caſibus, primo quando ſententia excommunicationis vel cenſura huiuſmodi nominatim & publicè & expreſsè fuerit publicata & denunciata; ſecundo quando quis eſt manifeſtus percuſſor clerici licet non ſit denunciatus.*

15 *Operatur excommunicatio dictos effectus quoad homines ſive juſta ſit ſive injuſta ex animo, vel ex ordine ſive ex cauſa niſi ſententia excommunicationis foret, nulla ex defectu juriſdictionis, aut alias quia excommunicationis nullius nullius eſt effectus.*

16 EXCOMMVNICATO *denunciato vel manifeſto percuſſori clerici in quibus non licet communicare.*

17 EXCOMMVNICATO *omnis competit defenſio.*

18 EXCOMMUNICATIO *maior aliquando inſligitur à canone & late ſententia excommunicatio nuncupatur.*

19 *Aliquando à judice proteſtatem habente & hac dicitur ab homine, aut judicialis excommunicatio, quia judicis miniſterio infertur ratione contumaciæ tantum de qua debet conſtare in actis.*

20 EXCOMMVNICATIONEM *maiorem qui poſſunt fulminare.*

21 EXCOMMVNICARI *quinam poſſint.*

22 EXCOMMVNICATIONIS *ſententia cum quibus ſolemnitatibus debeat ferri.*

23 APPELLATIO *à ſententia excommunicationis operatur effectum juriſdictionis devolativum non ſententiæ ſuſpenſivum.*

24 *Ideo poteſt excommunicatus non obſtante appellatione denunciari.*

25 *Quando ſententia excommunicationis fuit lata purè, ſecus ſi lata fuerit aut præceptum factum fuerit ad ſolvendum conditionaliter, niſi infra tres dies & medio tempore ante eventum conditionis juriſdictio judicis fuerit quoquomodo finita, aut ſi medio tempore ante eventum conditionis fuerit appellatum.*

26 *Item non poteſt denunciari quando appellatio ſint interpoſita à ſententia declaratoria incurſus cenſurarum, propter ſententiam excommunicationis latam à canone, vel propter inobſervantiam literarum apoſtolicarum ab executore earum & generaliter ubicunque declaratoria non venit poſt rem judicatam, ſed poſt factam.*

27 EXCOMMVNICATVS *abſtinens à prohibitis excommunicato non videtur appellationi interpoſitæ renunciare.*

28 APPELLANS *à ſententia excommunicationis & agens de eius injuſtitia non auditur, niſi ante omnia petat abſolutionem.*

29 *Epiſcopus quoque dicens quod juſte eum excommunicavit expetens ſuper eo probationes ſuas admitti ad impediendam abſolutionem non eſt audiendus, ſed appellans petens abſolutionem protinus eſt abſolvendus.*

30 *Archiepiſcopus vel eius officialis poſſunt excommunicatos in judicio vel extra judicium à ſuffraganeis in caſibus in quibus eis competit juriſdictio, excommunicatio dicitur injuſtè lata ſimpliciter vel ad cautelam abſolvere, niſi ex adverſo excipiatur*

quod fuerit lata pro manifeſta offenſa vel contumacia.

31 *Et exceptis caſibus in quibus jura prohibent poſt ſententiam appellare.*

32 *Is vero qui agit de nullitate ſententiæ excommunicationis contra ſe latæ, auditur, licet non petat abſolutionem purè, vel ad cautelam.*

33 *Tutius tamen agens de nullitate petit abſolutionem ad cautelam quia pendente probationis articulo in cæteris quæ ut actor in judicio attentaverit interim evitatur.*

34 *Rota ſemper conſuevit abſolvere à cenſuris latis in partibus, cum reincidentia ad beneplacitum quando commiſſa eſt cauſa appellationis & nullitatis, à cenſuris latis in curia, non dat abſolutionem niſi conſtet de nullitate.*

35 EXCOMMVNICATIONIS *ſententia poſt appellationem legitimam promulgata per negligentiam appellantis appellationem ſuam minime proſequentis, non convaleſcit.*

36 *Sed detecta appellatione ſententia à qua fuit appellatum mandatur executioni, ac quæcunq; alia poſtea lata, quæ ab ea dependet, puta excommunicatio, quæ exequi dicitur cum excommunicatus nominatim ſpecialiter & expreſſe denunciatur.*

37 EXCOMMVNICATVM *ab homine alius homo non abſolvit niſi vel fuerit appellatum ab eo vel ipſe fuerit negligens.*

38 *Archiepiſcopus vel eius officialis excommunicatus ab inferioribus prælatis ſuffraganeorum ſuorum non poteſt abſolvere.*

39 *Excommunicatos ab ipſis ſuffraganeis Archiepiſcopus abſolvit in tribus caſibus, primus eſt ſi ab ipſis partibus litigantibus ad eum fuerit appellatum.*

40 2. *Ex quando excommunicatus deponit querelam coram eo de ſuffraganeo, de injuſta excommunicatione ut ei imponatur pœna.*

41 3. *Eſt quando ſuffraganeus extra judicium, pro ſuorum jurium defenſione, vel etiam in judicio ex ſuo procedent officio inquirendo videlicet vel quid ſimile agendo excommunicavit.*

42 *An Archiepiſcopus aditus per querelam, vel quando ad eum appellatum extitit abſolvat excommunicatos à ſuo ſuffraganeo niſi prius eos remittat.*

43 *An Epiſcopus excommunicatam latam à prælato inferiore ſibi ſubdito poßit relaxare.*

44 *Papa & eius legatus à latere abſolvunt excommunicatos ab aliis eiſque injungunt at ordinariorum ſuorum vel aliorum quorumlibet ſuſcepturi pœnitentiam ab eiſdem conſpectui ſe præſentent & paßis injuriam ſeu his quibus propter hoc obligati ſunt ſatisfactionem exhibeant competentem, & ſi abſoluti ſe non præſentaverint aut ſatisfecerint ipſo jure reincidunt in eandem cenſuram.*

45 ABSOLVTORIA *ſententia ab excommunicatione qualiter ſit ferenda.*

46 *Excommunicatus pluribus de cauſis à jure vel ab homine ſi unam in abſolutione expreſſerit altera ſubticita remanet excommunicatus, quia quot ſunt excommunicationes, tot debent eſſe abſolutiones.*

47 EXCOMMVNICATVS *abſolutus, omnia priſtina jura recuperat ſi non neglexit abſolutionem ſecus ſi lata fuiſſet contra eum ſententia de amißione jurium.*

48 *An recuperet fructus.*

49 *Abſolutio non eſt impedienda niſi petenti*

50 *Excommunicatus indirectè poteſt compelli ut petat abſolutionem, non compellitur ſatisfacere de cauſa pro qua fuit excommunicatus.*

51 *Pra-*

51 *Prælatus qui videt excommunicationem etiam juſte latam officere poteſt eam diſcrete tollere etiam durante contumacia.*

52 MORTVO *excommunicato an ſit impendenda abſolutio & à quo.*

53 LIGATIO *& abſolutio prælati tenet quoad Deum clave non errante, unde ſi errat nihil valet quoad Deum quia judicium Dei veritati ſemper innititur.*

54 SVSPENSIO *aliquando accipitur generaliter & ea eſt multiplex.*

55 *Suſpenſio ſpecialiter ſumpta eſt cenſura eccleſiaſtica, qua clericus ob aliquam culpam à jure vel ab homine a beneficiorum, officiorum, ordinum vel eccleſiaſtica Iuriſdictionis executione in totum vel in partem perpetuo vel ad tempus prohibetur.*

56 *In dubio de ſuſpenſione ordinum intelligitur.*

57 *Inſligitur à Iure in multis caſibus.*

58 SVSPENSIO *in uno Epiſcopatu ab officio ſimpliciter, ſe extendit quoad omnes eccleſias, adeo quod ſi ſuſpenſus ea neglecta vel contempta, velper craſſam ignorantiam in officio ſuo adminiſtret ſtatim ſit irregularis à ſolo Papa diſpenſandus.*

59 *Privat jurisdictione, poteſtate, eligendi activa & paſſiva, poteſtate conferendi beneficia, & eadem per collationem ſuſcipienda.*

60 *Non privat ſuſpenſum juribus ſuis aut poſſeſſione illorum, neq; repellit à teſtimonio aut ſecreta recitatione horarum.*

61 *Suſpenſus ab officio perpetuo indiſtincte intelligitur ſuſpenſus à beneficiis.*

62 *Suſpenſus à canone vel ab homine, ab officio ad tempus incertum, ſive certum propter delictum, cenſetur etiam ſuſpenſus à quibuſcunque beneficiis.*

63 *Suſpenſus ab officio pro infamia, vel facto de quo dubitatur, an ſit mortale, vel propter ſcandalum, vel alias pro levi cauſa, aut ex defectu ætatis, vel ſimili non eſt ſuſpenſus à beneficio, privatur tamen diſtributionibus quotidianis.*

64 *Suſpenſus ab officio ſi ſit in mora petendi abſolutionem ab illa privatur obtentis & inhabilis redditur ad alia obtinenda.*

65 SVSPENSIO *à beneficio non repellit à divinis ſive officio. ſed ſolùm à perceptione fructuum, relicta ſibi ſuſtentatione, ne egeat.*

66 *In dubio reſtringitur ad ea beneficia, quæ ſuſpenſus in illa eccleſia obtinet, quam naſcitur propter delictum, ob quod ſuſpenditur, offendiſſe.*

67 *Si fructus percipiat, non ſit irregularis, ſed cogitur eos reſtituere.*

68 *Suſpenſio ab officio & excommunicatio æquiparantur quoad reſtitutionem, evitationem, monitionem præmittendam, incurrendam irregularitatem abſolutionem ad cautelam.*

69 *Suſpenſio juris, ſive à jure inflicta, quomodo tollatur.*

70 SVSPENSORVM *ab homine reſtitutio, ſpectat ad eos qui ſuſpendunt.*

71 A SVSPENSIONIS *perpetua pœna, à jure impoſita, vel à jure inducta ad certum tempus ſolus papa abſolvit.*

72 *Si vero non eſt determinatum tempus, tunc epiſcopus poteſt abſolvere, ex quo ſuperior non reſervavit ſibi abſolutionem.*

73 *Abſoluti à ſuſpenſione, beneficia ſibi collata tempore ſuſpenſionis ab officio retinere non poſſunt.*

74 *An recuperent fructus.*

75 INTERDICTVM *ſpecialiter ſumptum eſt cenſura eccleſiaſtica, qua à jure vel à judice divina officia quædam ſacramenta & ſepultura eccleſiaſtica prohibentur in pœnam contumacia vel offenſa.*

76 *Interdicti tres ſunt ſpecies, unum locorum, vel generale, ut cum interdicitur regnum, caſtrum,*

castrum, villa, aut speciale vel singulare, cum interdicuntur omnes ecclesiæ civitatis vel provinciæ, vel certæ ecclesiæ aut ecclesia.

77 *Aliud hominum vel generale, ut cum interdicitur populus aut clerus regni, provinciæ, castri, villæ &c. vel speciale, ut cum interdicetur universitas in populo inclusa, ut studium Bononiense, aliud singulare, cum certa persona vel incerta interdicitur.*

78 *Tertium locorum & hominum simul.*

79 *Ex hac distinctione inferuntur certa regulæ.*

80 *Iure novissimè interdictum, sive generaliter, sive specialiter, sive singulariter positum, duobus tantum casibus servatur.*

81 INTERDICTVM *quinam possunt ponere.*

82 INTERDICTI *generalis tempore ab homine vel à jure prolati in loco nulla divina officia vel sacramenta ecclesiastica sunt permissa celebrari vel ministrari, nisi in casibus à jure permissis.*

83 *Quænam sacramenta permittuntur tempore generalis interdicti in loca.*

84 *Interdictum ecclesiarum non est generale, quoad effectum generalis interdicti, etiamsi interdicerentur omnes ecclesiæ civitatis & provinciæ, nec tunc est locus d. c. alma hoc tit. in 6.*

85 *Interdicto populo regni, provinciæ, civitatis, non est locus d. c. alma.*

86 *Generale quoque interdictum dici non potest, si clerus civitatis interdicatur.*

87 INTERDICTVM *non servantium pœnæ.*

88 ABSOLVIT *ab interdicto juris, si conditor non reservavit sibi absolutionem, diœcesanus ab interdicto hominis ipse qui imposuit vel eius superior.*

89 *Absolutio ad cautelam an habeat locum in sententiis interdicti.*

90 CESSATIO *à divinis non est censura ecclesiastica, sed quid facti & est suspensio organorum divinæ laudis in locum vel in aliquam decreta ecclesiam, ex causa arduæ injuriarum repellendarum, ad tempus vel donec satisfaciat.*

91 *Duplex est generalis in loca, quæ indicta ab eo, qui potest, habet quasi effectum interdicti.*

92 *Specialis est, quæ fit in certa ecclesia, vel certis ecclesiis.*

93 *Cessationem quinam indicant.*

94 *Ordo processus præscripti in cessatione à divinis.*

95 *Tempore cessationis generalis in loco, puta provinciæ vel castro, à divinis, non licet in illis celebrare, servata forma c. alma hoc tit. in 6. sed permittitur baptismus & pœnitentia.*

96 *Appellatio præcedens non annullat cessationem generalem aut specialem.*

97 *Celebrans in loco in quo est cessatio à divinis, non incurrit irregularitatem.*

98 *A cessationis sententia quinam possint absolvere.*

99 *Excommunicatio, suspensio, & interdictum in quibus conveniant.*

100 *In quibus differunt.*

101 IRREGVLARITAS *est impedimentum canonicum, seu nota ex facto seu defectu proveniens, qua quis prohibetur ad ecclesiasticos ordines promoveri, vel in eis ministrare.*

102 *Non incurritur, nisi in casibus in jure expressis.*

103 *Causæ ex quibus provenit irregularitas.*

104 *Irregularitas non multiplicatur, ex multiplicatis transgressionibus sive peccatis.*

105 *Quando unus ex pluribus causis seu criminibus in plures inciderit irregularitates,*

tes, ſufficit una diſpenſatio, & non requiruntur plures.

106 *In dubio, nec magiſter nec judex debet aliquem reputare irregularem.*

107 *In dubio debet quis ſe irregularem reputare.*

108 *Irregularitatis effectus.*

109 *In dubio aut quis ceſſet à divinis, debet judicari irregularis.*

110 *Irregularis omnis efficitur, qui proprio facto alium reddit irregularem.*

111 *Irregularitas omnis tollitur baptiſmo, etiam ex homicidio contracta, præterquam ea quæ contracta eſt ex defectu ſacramenti ut bigamia.*

112 *Non tollitur pœnitentia neque monachatu.*

113 *Papa ſuper omni irregularitate diſpenſat.*

114 *Epiſcopus ſuper quibus irregularitatibus poſſit diſpenſare.*

EXCOMMUNICATIO lata à canone eſt pœna delicti; prolata ab homine, eſt pœna contumaciæ, ideo poſt titulos de pœnis & pœnitentiis ponit de ſententia excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti,
1 quæ veniunt † nomine cenſuræ eccleſiaſticæ, *c. quærenti de verb ſignif.* & infliguntur ob dolum, aut culpam, vel offenſam ſeu moram, *c. Romana §. caveant & ibi Franc. num. 3.*
2 *hoc tit. in 6. & Can.* excommunicatio † eſt à communione excluſio, *c. audi in princ. 11. q. 3. c. certum 34. qu. 3.* medicinalis, non mortalis, diſciplinans non eradicans, dum tamen in quem lata fuit, non contemnat, *c. 1.*
3 *h. t.* ſuſpenſio † eſt inhabilitas quædam ordinum, vel officiorum executionem impediens, *c. presbyter 2. & ibi gloſſ. in verb. ſuſpendatur 2. qu. 4 c. nullus & c. ſeq. 32. diſt.* Interdi-
4 ctum † eccleſiaſticum eſt à certis ſacramentis, & omnibus divinis officiis & ſepultura eccleſiaſtica facta prohibitio, *c. quod in te de pœnit. & remiſ. c. reſponſo h. t.* ſub nomine animadverſionis eccleſiaſticæ veniunt, non ſolum cenſuræ, ſed etiam depoſitio & aliæ pœna, *c. 1. & ibi Franc. num. 2. de homicid. in 6. Butr. in c. in quibuſdam n. 10. de pœnis Anchar. n. 3. & Socin. n. 6.* eadē veniunt ſub nomine correctionis, *gl. 1. in c. quærenti de verb. ſignif.* ac etiam ſub nomine diſtrictionis canonicæ, *gl. fin. in c. 2. ne prælati vires ſuas, &c.* verba ſeveritas eccleſiaſtica important condemnationem, *Felin. in c. præterea in fin. princ. de offic. & pot. Iud. deleg.* Rariſſimus † eſt hodierno tē- 5
pore cenſurarū uſus, quia Bonifacius Octavus prohibuit, ut nulla provincia, civitas, caſtrum, villa, locus, territorium, vel diſtrictus auctoritate ordinaria, vel delegata ſupponatur eccleſiaſtico interdicto pro pecuniario debito, vel pro cujuſvis monetæ, vel pecuniæ quantitate, quacunque occaſioni vel cauſa, ſeu quovis colore, pro eo maxime, quod ipſorum domini rectores, ſeu officiales, aut incolæ ſeu habitatores, aut ſingulares perſonæ ipſorum ordinatis ſeu ordinandis terminis hujuſmodi debitum ſeu quantitatem non perſolvent, non obſtantibus quibuſcunque contractibus &c. juramentorū, pœnarum ſpiritualium, & temporalium, ſeu mulctarum appoſitione, vel quacunque alia firmitate vallatis, ſine expreſſa & ſpeciali licentia ipſius Sedis apoſtolicæ per litteras apparente, *extrav. provide h. t. inter communes,* Prolatio † interdicti ſpecialis in eccleſiam 6
vel eccleſias ob debitum pecuniarium non eſt correcta, *Io. And. in c. præſenti n. 2. h. t. in 6.* Deindè decretis Concilii Trident. cautum fuit, quod excommunicationes illæ, † quæ 7
monitionibus præmiſſis ad finem revelationis, aut pro deperditis ſeu ſubtractis rebus fiunt, à nemine prorſus præterquam ab epiſcopo decerni poſſunt pro re non vulgari, & cauſa diligenter examinata, *c. quamvis §. 1. ſeſſ. 25.* excommunicatus vigore monitorii generalis,

neralis, censetur excommunicatus quoad Deum, non tamen quoad ecclesiam militantem, à qua vitabitur, c. *quidam* 5. *quæst.* 1. *& ibi post gloss. Can. c. sacerdos & ibi post gloss. in verb. nominatim Can. de off. ord. Franc. Marc. quæst.* 645. *&* 2. *seqq. & quæst.* 648 *discutit quinam. sub eo comprehendantur & quæst.* 651. *& seq. par.* 2. nec debet propter monitorum generale, nominatim pronunciari excommunicatus, quia ecclesia non judicat de occultis, c. 1. § *porro ut eccles. benef. sine dimin. conf. Franc. Marc. d. quæst.* 651. *num.* 7. *par.* 2. Præterea Concilium Tridentinum in cau-
8 sis judicialibus † civilibus mandat omnibus judicibus ecclesiasticis, ut quandocunque executio realis vel personalis in qualibet parte judicii propria auctoritate ab ipsis fieri potest, abstineant se, tam in procedendo quam in definiendo à censuris ecclesiasticis seu interdicto, & permittit in causis civilibus ad forum ecclesiasticum pertinentibus contra quoscunque etiam laicos per mulctas pecuniaris, quæ locis piis sibi existentibus, eo ipso quod exactæ fuerint, assignentur, seu captionem pignorum, personarum districtionem, per suos proprios vel alienos executores faciendum, sive etiam per privationem beneficiorum, aliaque juris remedia procedere, & causas definire, & in harum subsidium, §. *sciendum est Instit. de satisd. tut. vel curat.* § *tam autem, Instit. de inoff. test.* si sit adversus judicem contumacia, quæ constantius desideret remedium, *l. ordo C. de execut. re jud.* per anathematis mucronem & alias pœnas; Judices autem mulctas pecuniarias, captionem pignorum, aliasque supradictas pœnas simul cum declaratoria censurarum inferre non possunt, c. *presbyter ibi deponatur, non tamen communione privetur* 81. *dist.* c. *at si clerico* § *fin. in fine de jud. & ibi Can. arg. l. & ita* §. *si. ff. naut. caup. stab. &c.* In criminalibus quoque, ubi executio realis vel personalis fieri poterit, à censuris abstineri præcipit, sed si dictæ executioni facile locus esse non possit, permittit Judici hoc spirituali gladio in delinquentes uti, si tamen delicti qualitas, præcedente bina saltem monitione, etiam per edictum id postulet, c. *quamvis sess.* 25. §. *in causis* 1. *&* 2. quare obiter de his tractabimus.

Excommunicationis † species sunt duæ, 9
minor & major, *gl. mag. in* c. *si inimicus* 21. *q.* 3.
minor † separat à sacramentis percipiendis, 10
c. *ad mensam* §. *evidenter &* §§. *seqq.* 11. *q.* 3.
non etiam ministrandis, c. *si celebrat de cler. excom. &c. minist.* c. *duobus & ibi gl. mag. b. 1.*
excludit ab electione, non activa, sed passiva, redditq; ipsum excommunicatum inhabilem ad quodcunq; ecclesiasticum beneficium consequendum indistincte, non attenta scientia vel ignorantia eligentiũ, vel conferentium, *gl. in verb. scienter in* c. *si celebrat & ibi Can. de cler. excom. &* c. *minist. Garc. de benef. par.* 7. c. 13. *n.* 27. *& seqq.* nisi prius absolvatur, quia ille qui eligitur, vel promovetur ad aliquod beneficium, principaliter eligitur, ut exerceat se in sacramentis ecclesiæ, & per minorem excommunicationẽ ab illorũ perceptione est privatus, c. *si celebrat & ibi Pan. n.* 3. *& Can. post gl. mag. in verb. nec eligere prohibetur de cler. excom. minist.* non privat exercitio eorũ, quæ ratione jurisdictionis sibi cõpetunt, *d.* c. *si celebrat in primo,* non solet proferri † ab homine, *Sylvest. in verb. excomm.* 12
4. *n.* 2. *in fi. Dec. in l. semper in obscuris n.* 14. *ff. de reg. jur.* sed infligitur ab ipso jure in novẽ casib. secundũ sylvestrinã in verb. excommunicatus 4. qui ad duos casus reducuntur, *gl. mag. in* c. *si inimicus* 11. *q.* 3. quorũ 1. est, quãdo quis committit peccatũ mortale, c. *audi* §. *alio vero modo* 11. *q.* 3. siquidem est occultum,

alh

est suspensus solum quoad Deum, si vero notorium est, est etiã suspensus quoad ecclesiã, c: *vestra & c. fi. & ibi gl. pen. de cohab. cler. & muli.* 2. Est, quando quis participat cum excommunicato majore excommunicatione in locutione, oratione, salutatione, commestione, non autẽ in ipso crimine *c. nuper §. in secunda & c. si concubina & ibi gl. h. t. c. statuimus h. t. in 6.* Qui scienter in crimine communicat criminoso, ei consiliũ impẽdendo, auxilium vel favorẽ, incurrit majorẽ excommunicationem, & ratione damnati criminis videtur in eũ judicẽ delinquere, licet ipsius non sit subditus, qui criminosum damnavit, & ab eo ejusque superiore tenetur requirere absolutionem, cum facientem & consentientem par pœna constringat, *c. nuper §. in secunda & § seq. & ibi gl. mag. & Can. h. t.* de quo
12 inferius latius dicetur Major † privat sacramentis percipiendis & ministrandis, communione fidelium, *c. pen. hoc tit.* ingressu ecclesiæ, *c. cleros in fine & ibi gloss. fin. 21. distinct. c. perlectis §. ad ostiarium 25. distinct. Panorm. in c. num 5. de except.* & ab omni actu, salutatione, locutione, commestione, & oratione, *c. excommunicatos c. cum excommunicato & cc. seqq. 11. quæst. 1.* contractu, *c. postulasti & ibi Ioan. And. num. 2. de cleric. excomm. ministr.* & actu etiam legitimo, *c. exceptionem & ibi DD. de except.* ut puta actione, petitione manutentionis, *Marches. de commis. par. 3. fol. 353. Gregor. 15. decis. 64. num. 13.* procuratione & testimonio, *c. decernimus hoc tit. in 6. Panorm. in c. olim. num. 6. de accus.* & impetratione rescripti, quod & processus per ipsum habitus non valet, si ab excommunicato super alio quam excommunicationis, vel appellationis articulo fuerit impetratum, *c. 1. de rescript. in 6.* De stylo in Romana curia excommunicatus majori excommuncatione indifferenter commissionem alicujus causæ potest impetrare, *Rot. decis. 2. hoc tit. in antiq. gloss. in c. 1. in verb. processus vers. circa hanc igitur de rescript. in 6. & ibi Franc. num. 20. Gem. & Can. communiter*, & processus cum eo factus valet, nisi excipiatur, *Rot. dec. 27. hoc tit. in antiq. c. 1. & ibi gloss. mag. in verb. processus & Canon. de rescript. in 6.* sed si omittitur exceptio non reddit processum nullum, tamen sententia lata vigore rescripti impetrati ab excommunicato est nulla, *Achil. dec. 2. hoc tit. Prob. de monach. num. 2. & Can. in c. 1. de rescr. in 6.* Ratio differentiæ est, qui quantum ad processum, commissio facta auditori, distribuit tantum cognitionem, sed postea in judicando non tribuit jurisdictionem, *Achill. dec. 2. hoc tit. Prob. in d. c. 1. sub num. 2. de rescript. in 6. Cemin. cons. 95. Caputaq. dec. 90. par. 1.* reoque excipienti de excommunicatione contra actorem non obstat communionis replicatio, *c. à nobis de except.* quia ejus approbatio, seu habilitatio non pendet à voluntate rei, *Pan. in d. c. à nobis n. 6. & 7. de except.* excõmunicatus conventus cogitur defendere, vel per alium, *c. intelleximus de jud.* vel per semetipsum, quia in illo casu concessum est à jure in odium ipsius excommunicati, quod omnia possit facere quæ ad causam pertinent, & sic jurabit de calumnia, & omnes participantes sibi occasione litis non incidunt in canonem, cum talis communio sit potius ad damnum suum quam ad commodum *gloss. 1. in c. cum inter de except. & ibi Can.* privat suffragio ecclesiæ, quod prodest ad quatuor, videlicet ad augmentum gratiæ, quam quis habet, ad merendam gratiam quam non habet, ad protectionem Dei habendam, & ad defensionem ab hostibus promerendam, ideoque excommunicatus dicitur tradi Sathanæ, *c. audi & cc. seqq. c. omnis & c. seq. 11. quæst. 2. Pan. in c. &* à

quorundam ſub num. 3. de judæis &c. privat ſepultura eccleſiaſtica, c. *ſacris de ſepult.* fructibus beneficii ipſo facto, c. *paſtoralis §. verum in fin. de appel. Rip. in c. 1. num. 27. de jud. Felin. in c. apoſtolica num. 12. & ſeq. de excep. Put. dec. 273. lib. 1. c. præter hoc §. 1. & ibi gl. 1. 32. diſt.* in utilitatem eccleſiæ convertendis, c. 2. *ibi ſed ipſi eccleſiæ cedere de off. ord. in 6. c. pen. in fin. de cleric. non reſid. Garc. de benef. par. 7. c. 13. tit. de fruct. benef. excom. num. 134.* qui enim extra eccleſiam eſt, nihil nomine eccleſiæ poteſt poſſidere, c. *quo jure §. item relegantur leges 8. diſt. c. 1. & 2. 23. q. 7.* ac penſionarium fructibus ſuæ penſionis, qui remanent penes titularem, *Garc. de benef. par. 1. c. 5. num. 131. & ſeqq & par. 7. c. 13. tit. de fruct. ben. excom. num. 139.* neque debet ei provideri de neceſſitatibus, niſi fame periret, quia contemnit claves eccleſiæ, & poteſt ſibi providere petendo abſolutionem, *gl. fi. in fin. in c. paſtoralis §. verum de appel. Franc. Marc. dec. 683 par. 1. 2. Garc. de benef. par. 6. c. 13. tit. de fruct. benef. excomm. n. 98. & ſeqq.* ſed dum per excommunicationē non percipit commoda, non tenetur ad cenſum, *Bald. in l. fin. num. 1. C. de bon. auct. jud. poſſid. per l. inter quos §. damni & ibi gl. fin. ff. de damn. infect.* omni poteſtate adminiſtrandi beneficium etiam in temporalibus, c. *veritatis in fine de dol. & conſum. Pan. in d. c. paſtoralis §. verum num. 18. de appell.* ideoque beneficio excommunicati deputatur œconomus per ſuperiorem, aut Vicarius temporalis, *gloſſ. fin. in c. clericus victum 91. diſtinct. c. pervenit el. 2. de appell arg. c. cum ex eo de elect. in 6. Garc. de benef. par. 7. c. 13. ubi ampliat 6. mod. & limitat tribus n. 90. uſque ad fin. tit. de fructib. benef. excomm. &c.* non privat beneficiis obtentis, *Garc. de benef. par. 7. c. 13. tit. de fructib. benef. excomm. n. 90. & ſeqq. Pan. in c. 1. n. 24. de jud. & ibi Can.* niſi in excommunicatione perſeveraverit per annum, *Pan. in c. poſtulaſtis nu. 7. de cleric. excomm. miniſt. per c. 1. de jud. Ioan. And. in c. cum bona ſub num. 11. & 12. de ætat. qualit. præſicien. Butr. in c. 1. num. 20. & 43. de jud. & ibi Can. Card. Seraph. deciſ. 1285. per totam Rot. Farin. deciſ. 172. num. 7. quæ tradit quomodo inſordeſcentia probetur par. 1.* inhabilitat ipſo jure ad omne beneficium eccleſiaſticum conſequendum, *l. poſtulaſtis de cler. excom. & c. miniſt. & ibi Pan. & Can. notant late Covar. in c. alma mater in priori parte §. 7. in prin. de ſent. excom. in 6. Garc. de bene par. 7. c. 13. per tot. ubi ampliat octo modis & limitat tribus,* etiam ex reſignatione in favorem excommunicati facta, *Put. dec. 11. de renunciat. Zab. in clem. 1. verſ. ipſius num. 4. de pœnit. Covar. in c. alma mater §. 7. n. 2. par. 1. verſ. quinto hinc conſtat de ſent. exc. in 6.* excommunicato tempore collationis & captæ poſſeſſionis non datur manutentio, *Greg. 15 deciſ. 64. num. 3. & ibi addit plures cumulat. licet contrarium teneat Menoch. remed. ult. retinen. nu. 43. in fi. & Garc. de benef. par. 7. c. 13. n. 89.* & ſpoliato non datur reſtitutio, *Rot. deciſ. 5. de ſent. exc. in antiq. Put. deci. 78. lib. 3. Garc. de benef par. 1. cap. 5. n. 130. & ſeqq. in penſionario excommunicato.* Conferens ſcienter excommunicato beneficium, tamdiu debet à beneficiorum collatione per ſuperiorem abſque alia monitione ſuſpendi, donec ſuper hoc veniam conſequi mereatur, c. *poſtulaſtis de cleric. excomm. miniſt. & ibi Pan. n. 3. & 6.* nec hoc caſu habet locum c. grave de præbend. Ignoranter conferens non punitur, collatio tamen non tenet, quia conferentis ignorantia non poteſt excommunicatum habilitare, *arg. c. innotuit de elect.* etſi excommunicatus abſolvatur, non convaleſcit collatio interim facta, niſi impetrata fuerit nova proviſio, vel ab epiſcopo, vel à Sede apoſtolica, quando propter contemptum

Sedis

Sedis apoſtolicæ excommunicatus fuiſſet, vel talis foret excommunicatio, à qua ſolus Papa poteſt abſolvere, *d. c. poſtulaſtis & ibi gloſ. ord. & marg de cleric. excomm. miniſtr. & ibi Io. And. num. 6. c. cum bonæ de ætat. qualit. & ord. præfic.* & maxima cenſetur capitis diminutio, *gloſſ. in §. maxima in verb. Interdictum inſtit. de cap. diminut. & ibi Dd.* proprie tamen non æquiparatur deportationi, neque etiam relegationi, ſed ſimilitudo procedit in aliquibus, non in omnibus, *Pan. in c. paſtoralis §. verum ſub num. 18. de appell.* excommunicatio objici poteſt coram Judice ſæculari, *l. 1. Cod. de jur. & fact. ignor. & ibi not. l. placet & ibi Bart. C. de ſacroſ. eccleſ. & ibi Dd.* ſed per eum remitti debet ad Iudicem eccleſiaſticum, coram quo eſt probanda, adeo quod etiam per inſtrumentum non poteſt probari coram Iudice ſæculari, *c. ſi iudex laicus hoc tit. in 6. & ibi not. Bald. in l. 3. num. 6. & 7. C. de iud.* quia inſtrumentum productum coram judice non competente non probat, cũ omnis probatio fieri debeat judici competenti, *l. 2. C. de eedend.* Plures effectus excommunicationis cumulat ſumma Angel. in verb. excommunicatio ultimo &c. & ibidem ſummiſtæ ad quos me remitto. Re-
13 ſpectu †ipſius excommunicati trahit ſecum executionem paratam maior excommunicatio, ſtatimque operatur quoad omnes ſuas potentias, nec eſt neceſſaria declaratio, unde ſi judex etiam in obligatum vigore obligationis Cameralis ferat decretum de ſolvendo niſi infra tres, virtute huius decreti illico eſt excommunicatus, ſi ille non ſolverit infra tres dies, & licet occultus eſſet excommunicatus etiam non publicatus, collatio ei facta non tenet, *Pan. in c. poſtulaſtis num. 4. de cler. excom. miniſt. pulchre Caſſad. dec. 1. de præb. Franc. Marc. dec. 967. per totam par. 1.* & excommunicatus ab epiſcopo unius eccleſiæ, eſt neceſſario excommunicatus quoad omnes eccleſias, *c. ſi quis 1. & 2. c. curia 11. q. 3. c. ad repr. de off. ord.* ſed reſpectu
† fidelium, ut teneantur vitare excommuni- 14
catum ſub prætextu excommunicationis, vel cuiuſcunque cenſuræ à Canone vel ab homine promulgatæ, ſive in divinis ſive extra, aut interdictum Eccleſiaſticum obſervare, non operatur præterquam in duobus † caſibus, 1. quando ſententia 15
† excommunicationis, vel cenſuræ huiuſ- 16
modi nominatim & publicè & expreſſè fuerit publicata, & denunciata, 2. quando qui eſt manifeſtus percuſſor clerici, licet nõ ſit denunciatus, *Felin in c. Rodulphus n. 38. in fine num. 39. de reſcript. ac melius & diſtinctius Cand. aureum par. 2. de excomm. n. 70. & 75. & pluribus ſeqq. ubi refert decreta Concilii Conſtantien. & Baſilien. & dicit ſequendum eſſe decretum Concilii Conſtant. à me relatum & plures doctores citat Garc. de benef. par. 7. c. 14. n. 36. & pluribus ſeqq.* & jura antiqua circa evitationem excommunicatorum ſunt correcta: facta eſt autem dicta conſtitutio à Concilio Conſtantien. in favorem fidelium, & nullo modo relevat ipſum excommunicatum, vel alia cenſura Eccleſiaſtica nodatum, quia excommunicato non vitare multo magis quam non vitari periculorum exiſtit, non vitare ſiquidem (cum in eo ſit) excommunicatus ſine delicto non poteſt, ſed cum ex aliis pendeat, ſine ſuo delicto, poterit non vitari, *c. illud §. licet autem de clerici excom. miniſtr. c. ſi quis Epiſcopus damnatur & cc. ſeqq. 11. quæſt. 3.* hinc infertur quod ſi fidelis in communione civili incipit prius communicare cum excommunicato, ex dicta conſtitutione Concilii Conſtant. neutrum peccare, quia fidelis habet privilegiũ, & excommunicatus ſimiliter non peccat reſpondendi, quod conceditur illi in favo-

Digitized by Google

rem fidelis, quando verò ipſe excommunicatus prior incipit communicare, cum fideli, peccat ſicut olim, *Cand.aur.par.2.de excom. n.78.plures citans.* Item quod licitè à fidelib⁹ petantur Sacramenta à parocho excommunicato, ſed non denuntiato, nec tunc peccare excommunicatum parochum, modo ipſum pœniteat de peccato, quodq; parochus requiſitus licitè adminiſtret Sacramẽta excommunicatis nõ denunciatis, ſed parochum excommunicatum non denunciatũ, qui ſponte ſe ingerit divinis, aut excommunicatum non denunciatũ petentem ſibi adminiſtrari ſacramenta peccare ſicut olim, *Cand.aur par.2.de excomm.n.79.& 80.plures citans* Operatur excommunicatio dictos effectus quoad homines, ſive juſta ſit, ſive etiã injuſta, c.1.11 *qu.3.* ex animo, vel ex ordine, ſive ex cauſa, c.*ſi epiſcopus 11.qu.3.gl.in ſumma. 11.qu.3.c.ſacro & ibi gloſ.in verb.juſta fuerit hoc tit.* niſi ſententia excommunicationis foret nulla ex defectu juriſdictionis, ut ſi delegatus ferat ſententiam excommunicationis in cauſis ſibi non commiſſis, c. *cum olim Abbas de off. deleg. & ibi Innoc.n.4.& Can.* aut ex aliis caſibus quos 12. cumulat gl. in cap. præſenti in verb. ad cautelam, & ibi Can. hoc tit. in 6. nam excommunicationis nullus, nullus eſt effectus, c.*per tuas h tit. & ibi gloſſ & Dd.c.ſolet hoc tit.in 6.* Non licet communicare cum excommunicato denunciato vel manifeſto percuſſore clerici in contẽtis infra ſcripto verſu, os, orare vale communio, menſa negatur, ſi pro delicto quis anathema efficiatur, c.*ſtatuimus & ibi gloſſ.in ver.aliũ h t.in 6 & Can.Cand.aureum par.2. de excom.n.81.& ſeqq.* & communicans ſemper incurrit veniale, nõ mortale peccatum, *Io.And. in c.ſacris n.20.& ſeqq. ubi excipit ſex caſus in quibus eſt mortale peccatum de his quæ vi metuſq; cauſ. fiunt Franc.in c.ſtatuimus n.3.& ibi Gemin.n.8.h.tit.in 6.& Can.* exceptis certis perſonis qui excuſantur communicantes communicatis in dictis caſibus qui infraſcripto verſu comprehenduntur.

Hæc anathema ſolvunt ne poſſit obeſſe.

Vtile, c.*ſi vere c.cum voluntate in princ.&* §. 1.*h.t.*lex, c.*inter alia h.t.c.quoniam multos* 11. *quæſt.3.* humile, c.*quoniam multos* 11.*quæſt.3.* reſignorata, *d.c.quoniam multos c.ſicut* 1.§. *illi præterea de homicid.* neceſſe, *d.c.inter alia hoc tit. d.c.quoniam multos gloſ.mag. ponens & explicans dictos verſus in c.cum deſideret & ibi Innoc.& Can.h.t.* & cauſa humanitatis poteſt excommunicato aliquid dari ad ſuſtentationem, *d.c.quoniam multos.*

Excommunicato omnis competit † defenſio realis, ut eſt exceptio peremptoria rei cohærens, perſonalis deſcendens ab actione perſonali, dilatoria ſolutionis declinatoria, qualis eſt exceptio incompetentiæ judicis, recuſatio, dilatoria ratione temporis feriati, loci incongrui, reſcripti ſubreptitii, vel inepti libelli, & quælibet alia exceptio tendens ad ſuam defenſionem, c. *cum inter de except. & ibi gloſſ. mag. in verb. defenſio & Can.Io.And.in c.à nobis num.7.de except. & ibi Can.Socin.in c.ſacris n.363. & ſeqq. hoc tit.* ac replicatio, ut ago contra te ex mutuo, excipis de pacto de non petendo, replico de pacto de petendo, tu opponis contra replicationem, excommunicationem, certè hæc duplicatio non obſtat replicationi, quia replicatio ſe habet ad exceptionem, ſicut exceptio ad actionem, eſt enim replicatio quædam defenſio contra exceptionem, *inſtit.de replicat.in princ.* abſurdum enim foret quod haberetur reſpectus ad pactum de nõ petendo, & non ad pactum ſequens de petendo, *Pan.in c.à nobis n.12.de except.Specul.in tit.de except.§.fin.n.3.& 4.* & ſic reus non poteſt excipere de excommunicatione contra 17

repli-

replicationem, ſed bene poteſt excipere contra perſonam actoris, ut repellatur à judicio, quia excommunicatio in qualibet parte judicii opponitur, c. *exceptionem de except. c. 1. de except. in 6.* Item competit excommunicato appellatio, non quidem ab excommunicationis ſententia, quam dicit juſtam, ſed ſuper alio articulo, vel alia cauſa, & ſi opponatur ſibi de excommunicatione, poteſt replicare quod de hoc non eſt diſputandum, quia tenet locum rei, c. *fin. de except. Pan. in c. per tuas n. 7. hoc tit* Quinimò ſi excommunicatus conveniatur ſuper eo pro quo fuit excommunicatus injuſtè, poteſt excipere, quod non tenetur reſpondere, niſi ſibi reſtituatur communio hominum qua fuit injuſtè privatus, dummodo oſtendat quod injuſte fuit excommunicatus, *gloſſ. 1. in fine in c. cum inter de except, Rot. deciſ. 14. hoc tit. in antiq.* præterea excommunicatus poteſt intrare religionem, c. 1. *de eo qui furt. ord. ſuſcepit*, contrahere matrimonium, c. *ſignificaſti de eo qui duxit in matr. quam poll.* optare, quia non eſt nova collatio, *Rot. deciſ. 8. hoc tit. in antiq. c. fi. cum ibi not. per Archid. & Can. de conſuet. in 6.*

18 Infligitur excommunicatio † maior aliquando à jure ſive canone, qua quis ob delictum, c. *epiſcopi & ibi gl. 1. & Canon. 11. q. 3.* ab ipſo ſolum canone abſque judicis miniſterio innodatur, quæ excommunicatio canonis, & alio vocabulo latæ ſententiæ excommunicatio nuncupatur, c. *nuper §. in ſecundo & ibi Can. hoc tit. cap. cura in fine 11. queſt. 3.* qualis caſus triginta gloſ. enumerat in c. eos qui in verb. Canonis hoc tit. in 6. & ibi Franc. & quinquaginta gloſ. in clem. 1. in verb. canonis hoc titul. requiritur tamen citatio, & neceſſaria eſt ſententia declaratoria ſuper facto, niſi ſit publicum & notorium, & ab ea poteſt appellari, ut latius tractatur per Dec. poſt Panorm. num. 1 c. & Canon. in c. pervenit el. 1. de appell. aliquando infligitur † à judice poteſtatem habente, & hæc dicitur à judice ſive ab homine, aut judicialis excommunicatio, quia judicis miniſterio infertur, *d. c. nuper §. in ſecundo hoc tit.* ratione contumaciæ tantum, c. *epiſcopi & ibi gloſſ 1. 11. queſt. 3.* de qua conſtare debet in actis, c. *ſacro §. caveant & ibi Pan. n. 4 hoc tit.* ſive contumacia conſiſtat in non veniendo, ſive in parendo, *Panorm. in rubric. huius tit. in princ. Pan. in c. officii nu. 2. hoc tit. & ibi Can. c. ex parte & ibi Pan. num. 3. & Can. & cap. cum olim verb. ſignif.* aut in non ſatisfaciendo, etiam de fructibus non liquidatis, aut de alia incerta quantitate, in qua extitit generaliter condemnatus, & non relaxatur donec plene fuerit ſatisfactum, *Rot. deciſ. 5. de re jud. in nov. c. paſtoralis §. verum & ibi Can. de re jud.* ſed hoc caſu judicatus comparens & offerens ſe paratum ſatisfacere, non poteſt publicari, *Achill deciſ. 1. hoc tit. arg. cap. ſolet hoc tit. in 6.* multæ autem ſunt differentiæ inter excommunicationem latam à canone ſeu ſtatuto & proferendam ab homine cumulatæ per Franc. in c. Romana §. caveant num. 4. hoc tit. in 6. & ibi Can.

Fulminant excommunicationem † ſolus epiſcopus cum ſolemnitate, c. *debent 11. qu. 3.* abſque illa ſolemnitate omnes prælati inferiores, qui ordinariam habent juriſdictionem, c. *cum in eccleſiis de maior. & obed. & ibi Pan. in 2. not. c. cum ab eccleſiarum & ibi Pan. n. 3. de off. ord.* delegatus apoſtolicus ſimpliciter ſine aliqua forma expreſſa, c. 1. & c. *præterea de off. deleg.* Curati de jure cõmuni non poſſunt excommunicare, *Pan. in c. 2. nu. 10. & in c. 3. in fine n. 1. de off. ord. c. nemo & ibi gloſſ. 1. 2. queſt. 1.* Abbatiſſa excommunicare ſuſpendere ab officio, vel interdicere non poteſt

Digitized by Google

poteſt ea ſuſpenſione & interdictione quæ inducit irregularitatem, ſed bene ſuſpendere à beneficio, vel recurrere poteſt ad ſuperiorem, ut ſuam ſententiam mandet executioni, & excommunicet inobedientes, c. *dilecta & ibi gloſſ. mag. Pan. numer. 5. & Can. de maior. & obed.* quia cenſuræ pertinent ad claves eccleſiæ, c. *nova de pœnit.* c. *tanta de exceſ. prælat.* præterea excommunicare non poſſunt prælatis excommunicati, interdicti, ſuſpenſi à juriſdictione, c. *audivimus* c. *aperte* 24. *quæſt.* 1. c. *tanta & ibi gloſſ. in verb. inanes de exceſ. prælat.* quia illi jam antea fuerunt proſtrati unde quemlibet ejicere non poſſunt extra eccleſiam, *gloſſ. pen. in* c. *fin. de ord. ab epiſc. qui renunc. epiſcop.* c. *aperte* 24. *qu.* 1. intruſi in beneficio, *late Gemin. in* c. *propter num.* 2. 19. *diſt. Felin. in* c. *veniens num.* 2. *& 3. de accuſat.* & qui non ſervarunt interdictum poſitum à Sede apoſtolica, quia ſunt ſuſpenſi ab omni beneficio, officio & juriſdictione, c. *fin. de exceſſ. prælat.*

21 Excommunicari poteſt † ſubditus & inferior reſpectu excommunicantis, c. *à nobis el. 1. hoc tit.* c. *Romana* §. *1. h. tit.* & excommunicatus iterum poteſt excommunicari pro eadem cauſa & pro diverſis, ab eodem judice, & à diverſis, c. *Engelſtrudam* 3. *quæſt.* 4. *& ibi gloſſ. fin. cap. officii & ibi gloſſ. 1. h. tit. & Pan.* c. *ita quorundam in fine de judæis, &c.* ac etiam excommunicatus à jure pro certo delicto poteſt à ſuperiore iterum excommunicari pro eodem delicto aliter non reiterato, nec contumacia aliter de novo contracta, c. *ita quorundam de judæis &c.* c. *reprehenſibilis & ibi Panorm. num. 7. de appell. & Canon.* Ratio eſt quia duo ſunt effectus excommunicationis, ejiciendi extra eccleſiam, & ejectum confirmandi, ſive ut verbis Doctorũ utar, dejectio & legatio, quantum ad primum effectum excommunicatus excommunicari non poteſt, quantum ad ſecundum poteſt, *gloſ. in d. c. Engelſtrudam in fine* 3. *quæſt.* 4 *Anchar. in c. ita quorundam poſt gloſ. in verb. excommunicationum. 7. & ſeqq. de Iudæis &c. gloſſ. 1. in c. officiis & ibi Can. hoc tit.* ſimiliter infamis iterum infamari poteſt, *l. palam* § *quæ in adulterio ff. de rit. nupt.* excommunicari non poteſt maior ab inferiore, c. *inferior & ibi gloſ. 1. mag. & c. denig,* 21. *diſtinct.* univerſitas & collegium, ne contingat innoxios ligari, c. *Romana* §. *fin. h. tit. in* 6. mortui pro criminibus in vita commiſſis, quia jam ſunt extra eccleſiam, & non ſunt homines, ſed poterit Iudex declarare dum viverent in excommunicationem incidiſſe, *cap. damnationes* §. *his authoritatibus & cap. ſane el.* 2. 24. *quæſtione ſecunda.*

Sententia excommunicationis † ferri debet in ſcriptis, *capite primo hoc tit. in* 6. præmiſſa competenti perſonali, *Rot. deciſ. 2. num.* 52. *de reſcript. in nov. & deciſ. 1. num.* 3. *& 4. de feriis & deciſ.* 11. *de dol. & contum. in nov. & deciſ. 28. num. 5. de appell. in antiq. cap. ſi adverſarius & ibi not. de eo qui mitt. in poſſ. cauſa rei ſecu. Sarnen. in reg. de annali quæſtione* 48. *in fi. Felin. in* c. *cum contingat ſub num.* 10. *verſ. tamen cave de reſcript.* c. *ſacro hoc tit. cap. cum ſpeciali de appell.* monitione trina, vel una pro omnibus ut ſe corrigat facta nominatim cũ intervallo dierum, c. *ſacro ibi gloſ. 1. & Can. hoc tit.* c. *ſtatuimus & ibi gloſſ. in verb. monitionem canonicam &* c. *conſtitutionem hoc tit. in* 6. non pro paruis aut levioribus cauſis, aut rebus minimis, *cap. epiſcopi & ibi gloſſ. in in ver. minimis &* c. *nullus* 11. *quæſt.* 3. ſed ex cauſa rationabili quæ ſit manifeſta, & corã eo probata, *cap. ſacro* §. *caveant hoc tit. & ibi Pan num.* 4. *& Can.* c. *nemo* 2. *quæſt.* 1. non enim ſufficit quod ſit nota ſoli prælato, c. *ſi tantum &* c. *placuit* 6. *quæſt.* 2. prætetita vel præſenti non futura, c. *Romana* §. *caveant hoc*

22

tit.

Digitized by Google

tit.in 6.& ibi Anchar. ſub num.4.& in ſententia expreſſa,*c.1.§.quisquis hoc tit.in 6.*ac à Iudice ſedente inſcriptis recitati,*c.fin.§.fin. de ſent.& in re jud.in 6. Anchar.in terminis noſtris in c.præterea 40.num.3.in fine num.4.& 5.in fine de appell.& Can.*dato ſententiæ exemplo excommunicato, intra menſem ad ejus requiſitionem, ſuper qua requiſitione debet fieri publicum inſtrumentum, vel litteræ teſtimoniales confici ſigillo authentico cõſignatæ,*d.c.1.§.quis hoc tit.in 6.*Si quis Iudicum aliter tulerit ſententiam excommunicationis per unum menſem, excepti epiſcopis & ſuperioribus prælatis,*c.quia periculorum hoc tit.in 6.* ab ingreſſu eccleſiæ & divinis officiis eſt ipſo jure ſuſpenſus, & ſi contingat eum divina officia exequi ſicut prius in quocunque officio & quibuſcunque horis incurrit irregularitatem, ſuper qua nonniſi per ſummum Pontificem poterit diſpenſari, Superior ad quem recurritur excommunicationem ſine difficultate relaxat, & latorem excommunicato ad expenſas & omne intereſſe condemnat, & alia punit animadverſione condigna,*d.c.1.§.ſi quis & §.ſeq.& §.fin.hoc tit.in 6.*nam ſententia excommunicationis lata non ſervato prædicto ordine, tenet, ſi lata fuerit per ordinarium, ſecus ſi per delegatum,*c.1.& ibi gloſ.in verb.cauſam in fine & in verb.propter quam hoc tit.in 6.Rot.deciſ.ſi poſt num.3.verſ.præterea de appell.in nov. Rot.deciſ.10.& deciſ.23.hoc tit.in antiq. Felin. in c.ſacro ſub num.2.verſ.fallit hoc tit.plures citans.*Eadem obſervari debent in ſuſpenſionis & interdicti ſententiis, *dict.cap.1.§.& hæc eadem hoc tit.in 6.*

3 Appellatio † à ſententia excommunicationis operatur effectum juriſdictionis devolutivum, non ſententiæ ſuſpenſivum,*c.ad reprimendam de off.ord.& ibi Pan.nu.58.& 9. c.per tuas hoc tit.& ibi Pan.num.2.& 9.c.paſtoralis de appell.& ibi Can.* ideo poteſt † excommunicatus non obſtante appellatione publicari, quia excommunicatio ſecum trahit executionem, & excommunicatus per denunciationem amplius non ligatur,*c.paſtoralis §.verum de appell.& ibi Pan.n.22.& Can. c.ſacro hoc tit.4.in cui §.ſane & ibi Franc.hoc tit. in 6.* quod procedit in ſententia excommunicationis & cenſurarum † pure lata, ſecus ſi lata fuerit, aut præceptum factum fuerit ad ſolvendum *Præpoſ.in c.præterea el.2.in fine de appell.& Can.* conditionaliter, niſi infra ſex dies, vel aliud tempus, etiam cum clauſula ex nunc, & medio tempore ante eventum conditionis juriſdictio judicis fuerit quoquomodo finita, *Franc.in d.c.præterea num.* 11.*& ibi Præpoſ.num.9.* quia poſt extinctam juriſdictionem judicis, impoſſibile eſt dicere quod Judex tempore purificatæ contionis fulminaverit excommunicationem, quia extremum à quo non eſt habile actu, *Bart.in l.ſi is qui pro emptore num.8.& 52.& ibi Dd.ff.de uſucap.Bald.in l.gallus §.ſi ejus qui num.4.in fine ff.de lib.& poſthum.Zab.in clem. quod circa de elect.* aut ſi medio tempore ante eventum conditionis fuerit appellatum, etiam poſt decem dies à lata ſententia, *Pan. in d.c.præterea num.8.Boich.in princ.diſtinguit Franc.num.8.* quia tunc appellatio nedum devolvit cognitionem & executionem, verum etiam ſuſpendit juriſdictionem judicis, ac ſententiam excommunicationis & cenſurarum *c.Præterea 40.de appell.& ibi Pan.num.11.& Can.Socin.in c.ſacro num.* 124.*& ſeqq.de ſent.excomm.* vi ſubſecuta denunciatio ſit ipſo jure nulla, *Gemin.in c. licet num.3.& Can.de ſent.excomm.in 6.idem Gemin.conſ.99.num.3.4.& ſeqq.* Item procedit in publicatione excommunicationis latæ à judice ordinario, ſecus ſecundũ aliquos in excommunicato à delegato,

argum. c. paſtoralis §. 1. de off. deleg. Capel. Tholoſ. quæſt. 300. & ſeq. & ibi latè adden. quia cum conſtet de excommunicatione quæ injuſta eſt timenda, poteſt publicari non obſtante quacunque appellatione, dummodo Judex non detulerit appellationi & per hujuſmodi delationem juriſdictionem à ſe abdicaverit, *Pan. in d. c. paſtoralis §. verum num. 22. & Can. Achill. deciſ 4. hoc tit.* ſed non procedit in ſententia † declaratoria incurſus cenſurarum propter ſententiam excommunicationis latam ei canone, *Dec. in c. pervenit el. 1. num. 10. 11. & 12. de appell & ibi Pan. num. 5. & 6 Zab. in clem. 1. §. ſi quis autem nu. 10. de ſequeſt. poſſ. & fruct. & ibi Can. Franc. in c. is cui §. ſane in 3. limit. hoc tit. in 6.* quia hæc ſententia habet annexum factum, in quo potuit Judex decipi, ideoque appellatio ſuſpendit, & requiruntur tres ſententiæ conformes; vel propter inobſervantiam litterarum apoſtolicarum ab executore earum, quia per appellationem omnia geſta per executorem reſolvuntur in vim citationis, *Bald. poſt gl. in l. de pupillo §. memminiſſe nu. 2. ff. de nov. oper. nunc. Franc. in c. 1. in fine princ. verſ. ultimo quærit de conceſſ. præb. in 6. Achil. d. deciſ. 4. h. t. n. 10.* & generaliter ubicunq; declaratoria non venit poſt rem judicatam, ſed venit poſt factam, quod requirit tres ſententias, vel in executivis non poteſt judex in una & eadem ſententia canonizare & declarare, *c. Romano §. caveant & ibi Franc. in 2. not. & Can. h. t. Franc. in cap. is cui §. ſane verſ. tertio limita h. t. in 6. Zab. in clem. 1. §. ſi quis autem q. 11. de ſequeſt. poſſ. & fruct. Dec. in c. pervenit. nu. 10. & ſeq. de appell.* niſi daretur clauſula ſine retardatione ſolutionis penſionis, *dixi ſupra ut eccleſ. benef. ſive dim.* aut ſententia declaret adeſſe attentata, & incurſum fuiſſe in cenſuras, *Achill. deciſ 3. & deciſ. 4. in fin. h. tit. Zab. in clem. 1. §. ſi quis autem in fine de ſequeſt. poſſ. & fruct. per c. paſtoralis §. fin. de appell.* Amplia dictam regulam quod appellatio interpoſita poſt ſententiam definitivam intra decem dies non revocat per modum attentati excommunicationem medio tempore intra ſententiam & appellationem latam, ſicut revocat alia attentata, ſed neceſſaria eſt abſolutio, *c. venerabilibus §. porro in prin. & ibi gloſ. in verb. appellatum hoc tit. in 6.* quod eſt limitandum, ut procedat quoad prolationem ipſius ſententiæ excommunicationis, monitio vero & denunciatio, & omnia executorialia ſententiæ excommunicationis in facto conſiſtentia revocantur per viam attentati, *Rot. poſt Io. Monac. in c. is cui numero 5. & 6. hoc tit in 6. deciſ. Si poſt numerum 3. verſ. ſed quidquid ſit de appell. in nov. pro quo videatur text. in c. dilectis §. quia vero verſ. cum interim appellat. interpoſita procedere non debuerat ad ſenten. exequen. de appell.*

Excommunicatus abſtinens † à prohibitis excommunicato per hoc non cenſetur renunciare appellationi interpoſitæ, *Dec. in c. gratum. num. 27. & ſeqq de off. & pot. jud. deleg.* 27

Appellans † à ſententia excommunicationis, & agens de ejus injuſtitia non auditur probare volens ejus injuſtitiam, niſi ante omnia petat abſolutionem, *c. per tuas & ibi Pan. numero 3. hoc tit. c. cum contingat §. in eo de off. deleg. Bal. in d. c. cum contingat in princip.* ne cenſuram eccleſiaſticam contemnere videatur, & per hoc amplius ex ſuo contemptu ligetur, epiſcopus † quoque dicens quod juſte eum excommunicavit, & petens ſuper eo probationes ſuas admitti ad impediendam abſolutionem, non eſt audiendus, cum & ſi pro certo conſtaret rationabiliter in illum ſententia excommunicationis promulgatam eſſe, nihilominus eſſet abſolutio impendenda humiliter poſtulanti, 28 29

Digitized by Google

lanti, ideo protinus est absolvendus, ut sic demum utriusque partis probationibus admissis, utrum juste vel injuste ligatus fuerit decernatur, *cap. cum contingat* §. *verum si proponat de off. deleg. d. c. per tuas* §. *nos igitur hoc tit.* Archiepiscopus † vel ejus officialis *c. venerabilibus* §. *porro hoc tit. in 6.* possunt excommunicatos in judicio vel extra judicium à suffraganeis in casibus in quibus competit eis jurisdictio, & excommunicatio dicitur injustè lata, antequam incipiant causam audire ad petitionem partis, vel ex officio juxta formam ecclesiæ, *c. cum desideres hoc tit.* videlicet recepta cautione juratoria de parendo juri & satisfaciendo expensis in eventum in quo apparuerint justè excommunicati, quamvis in hoc excommunicator vel adversarius se opponat, *cap. solet & c. venerabili* §. *porro hoc tit. in 6 cap. per tuas & ibi glos. in verb. ad cautelam hoc tit. c. qua fronte de appell.* simpliciter sive de facto, *c. ad præsentiam de appell.* vel ad cautelam absolvere, nisi ex adverso excipiatur quod excommunicatus fuerit pro manifesta offensa vel contumacia ejusque offeratur probatio intra octo dies, qui incipiunt currere ipso jure sine alia assignatione à die exceptionis per Judicem admissæ, *Rot. decis. 4. hoc tit. in nov. c. solet hoc tit. in 6. & ibi Can.* & si probaverit quod opponit, non relaxatur sententia, nisi prius sufficiens præstetur emenda quando offensa est manifesta, vel competens cautio de parendo juri si offensa est dubia, *cap. solet* §. *porro hoc tit. in 6. cap. venerabilibus* §. *porro hoc titul. in 6.* aut quando manifesta est contumacia realiter solvantur expensæ, vel de eis reficiendis cautio fidejussoria vel pignoratitia detur, *Rot. decis. 1. & 2. hoc tit. in nov. c. venerabilibus* §. *porrò de sent. excommunicat in 6. capit. primo, & ibi post gloss. Canon de jud.* & exceptis casibus † in quibus jura prohibent post sen- 31
tentiam appellare, *c. venerabilibus* §. *porrò hoc tit. in 6.* quibus casibus licet non possint relaxare excommunicationem latam, tamen poterunt inhibere ne dictæ excommunicationis sententia mandetur executioni, *c. d. c. venerabilibus* §. *porro & ibi gloss. in verb casibus Franc. sub numero sexto, circa fin.* Is vero † qui agit de nullitate senten- 32
tiæ excommunicationis contra se latæ, *c. solet cap præsenti & ibi glos. in verb. ad cautelam hoc tit. in 6.* vel asserit in sententia excommunicationis intolerabilem errorem patenter fuisse expressum, vel conqueritur se post appellationem à definitiva vel interlocutoria legitimè interpositam excommunicatione fuisse inquodatum auditur, licet non petat absolutionem pure vel ad cautelam, & utriusque partis probationes admittuntur per quas apparebit an absolutione indigeat conquerens vel denunciandus sit non ligatus, *c. cum contingat* §. 1. *& 2. ff. de off. jud. deleg. cap. per tuas hoc tit. & ibi gloss. mag. in verb. intolerabilem errorem & ibi Pan. numero tertio.* nec hoc casu debet se gerere pro excommunicato, aut interdicto, aut abstinere ab aliquibus actibus legitimis vel extrajudicialibus aut à divinis, *Archid. post gloss. fin. in cap. licet numero tertio, & Canon. hoc tit. in 6. Gemin. cons. 99. numero quarto, & seqq.* quia absolutio non est necessaria, ubi excommunicatio est nulla, *Pann. in cap. per tuas numero nono, in fine hoc tit.* tutiustamen † 33
est in hisce casibus petere absolutionem ad cautelam, *c. per tuas* §. *nos igitur hoc tit. cap. solet cap. venerabilibus* §. *sed si ex causa & § pen. & fin. hoc tit. in 6.* citato illo pro quo lata est sententia, vel judice qui illam tulit, *Boich. in cap. per tuas numero septimo, hoc t.* quia non petita absolutione, is qui ad probandum admittitur, pendente probationis

articulo in cæteris quæ, ut actor in judiciis attentaverit, interim evitatur, extra judicium verò in officiis, postulationibus & electionibus, a caliis legitimis actibus nihilominus admittitur, *d.c. solet § fin. hoc tit. in 6. & ibi gloss fin. Franc. & Canon. cap. pastoralis §. fin. & ibi gloss pen. de appell.* quibus convenit stylus Curiæ, juxta quem in quibusvis impetrationibus ad effectum validitatis & subsistentiæ illarum concedi consuevit absolutio ab excommunicatione, *Navar. cons. 28. num. 18. & 21. hoc tit.* quæ non prodest in sordescentibus juxta regulam Cancellariæ de insordescentibus, falsificantibus litteras apostolicas, aut in eis manum apponentibus, impedientibus nuncios apostolicos, hæreticis, *Mandos. de sign. grat. titul. absolutio ab excommunicatione vers. absolutio ab excom.. non suffragatur &c. & vers. seq.* non juvat irregularem, *Navar. cons. 17. num. 1. de cler. excom. minist. Paris. de resign. lib. 4. quæstione 3. num. 32. & seq. & numer. 40.* Rota absolvit, prævia citatione partis adversæ ad effectum validitatis sententiæ, *Mandos. de sign. grat. tit. absolutio ab excommunicatione vers. Rota etiam*

34 *quando.* Rota † semper consuevit absolvere à censuris latis in partibus ad cautelam cum reincidentia ad beneplacitum, c. *adreprimendam in fine de off. ord.* etiam absque aliqua causæ cognitione, quando commissa est causa appellationis & nullitatis, *cap. per tuas §. nos igitur hoc titul. Cæsar. decis. 1. h. tit. Put. decis. 39. lib. 1.* licet à censuris latis in Curia non detur absolutionem, nisi aliter constet de nullitate, *Put. decis. 39. lib. 1. c. ad audientiam de appell. c. apostolica de cleric. excom. minist.* Contra eum qui petit absolvi, non probatur excommunicatio propter hoc quod petit se absolvi, nisi legitimis documentis probetur, *Innoc. in c. cum dilectus nu.. 9. de ord. cogn. Franc. in c. licet num. 5. hoc tit. in 6. Rota decis. 11. hoc tit. in antiq.* excommunicationis † sententia post appellationem 35
legitimam promulgata per negligentiam appellantis appellationem suam minimè prosequentis non convalescit, c. *licet hoc tit. in 6.* quia non capit effectum à taciturnitate, vel tempore, sed expost state excommunicantis, quæ nulla erat post appellationem legitimam quæ jurisdictionem suspendit, unde sententia excommunicationis postea lata non tenet propter jurisdictionis defectum, *argum. c. auditis de elect. c. non firmatur de reg. jur. in 6 c. quod ab initio de reg. jur. gloss. in d. c. licet in verb. convalescat & Can.* tum quia excommunicatio & eius effectus nunquam stant in suspenso, sed statim, aut tenuit, aut fuit nulla, licet nos possimus dubitare de eius validitate ante exitum appellationis, *Panorm in c. pastoralis §. verum n. 14. & 15. tradit an gesta per excommunicatum valida sint de appell.* Idem juris est si desertio insurgat ex renunciatione tacita vel expressa, c. *sollicitudinem in fine de appell. Franc. in d. c. licet post Ioan. And. sub num. 1. h. tit. in 6.* sed deserta † appellatione, non solum sententia 36
à qua extitit appellatum mandatur executioni, c. *ex ratione de appell.* sed etiam quæcunque alia postea lata quæ ab ea dependet, puta excommunicatio quæ exequi dicitur cum excommunicatus nominatim, specialiter & expresse denunciatur, & nedum in judicialibus, sed etiam in extrajudicialibus evitari, ac à legitimis actibus removeri debebit, quousque docuerit coram Iudice à quo, vel alio quocunque competente Iudice quod post appellationem legitimam excommunicatus fuerit, vel alias de ipsius sententiæ nullitate, *cap. licet hoc tit. in 6. & ibi Franc. & Canon.* Ratio est quia quæstio nullitatis non retarda executionem, sicut nec alia quæ requirit altiorem indaginem, c. *de*

cætero,

Digitized by Google

catero de re jud. l. 4. §. condemnatum ff. de re jud. & ideo donec conſtet de ipſius ſententiæ nullitate, ſuos ſortitur effectus, & geſta per illum excommunicatum & denunciatum medio tempore non tenent, niſi fortè ratione publici officii, *Panorm. in d. c. paſtoralis §. verum num. 15. de appell.* & ſi immiſcet ſe divinis, non incurrit irregularitatem, c. *ad præſentiam c. dilectis in fine de appell. Archid. in c. licet n. 3. hoc tit. in 6. Gemin. conſ. 99. n. 4.* quia non contempſit diſciplinam, c. *apoſtolica de cler. excommunic. miniſt. & ibi not. facit c. fin. de conſtit. in 6. notant Archid. & Canon. in dict. c. licet h. t. in 6.*

Qui poteſt ligare, poteſt abſolvere, & qui poteſt abſolvere poteſt etiam ligare, c. *inferior & ibi gloſſ. 1. ponit falſ. ad illas regulas 21. diſtinct.* nam regulariter excommunicatum
37 † ab homine, alius homo non abſolvit, c. *eum ab eccleſiarum c. paſtoralis & ibi Felin. n. 9. ubi ampliat & limitat de off. ord. cap. ab excommunicato de reſcript. & ibi gloſſ. & Canon.* niſi vel fuerit appellatum ab eo, vel ipſe fuerit negligens, *gloſſ. mag. in c. ſi inimicum 11. quæſt. 3. & ibi Canon gloſſ. fin. in c. ſi epiſcopus forte 11.*
38 *quæſt. 3.* unde Archiepiſcopus, † vel eius Officialis excommunicatos ab inferioribus prælatis ſuffraganeorum ſuorum abſolvere non poteſt, quia nec excommunicantium, nec excommunicatorum eſt Iudex, c. *venerabilibus in princip. hoc tit. in 6.* excommuni-
39 catum † ab ipſis ſuffraganeis vel eorum officialibus poteſt abſolvere in tribus caſibus. Primus eſt, ſi ab ipſis partibus litigantibus ad eum fuerit provocatum, ſi ſine appellationis interpoſitione aliqua ipſarum de excommunicatione contra eam lata pro re aliqua querimoniam deponat, non poterit ei abſolutionem impartiri, quia per viam querelæ à ſubditis ſuffraganeorum ſuorum cõtra eorum ſubditos adiri non poteſt, *d. cap. venerabilibus in princip. verſic. ſed ſi excommunicatus.* Secundus eſt, quando † excommu- 40
nicatus deponit querelam coram eo de ſuffraganeo ſuper injuſta excommunicatione, ut imponatur ei pœna, ſecus autem ſi conqueratur de ipſo, ut relaxetur huiuſmodi ſententia contra ſe ab eo pro alio promulgata, quia tueri hanc cauſam, non ad ipſum ſuffraganeum, ſed ad eum pro quo eſt ſententia lata ſpectat, *d. c. venerabilibus in princ. verſ. ſed ſi excommunicatus.* Tertius eſt, quando † ſuffraganeus extra judicium pro 41
ſuorum jurium defenſione, vel etiam in judicio exſuo procedens officio, inquirendo videlicet, vel quid ſimile agendo, aliquem excommunicat, *d. c. venerabilibus in fine princip.* quia ſuffraganeus hoc caſu coram Archiepiſcopo conveniendus eſt & cauſam ſuam defendit, ſed notabilis in eo eſt differentia, quod jure decretalium Archiepiſcopus † per querelam aditus non abſolvit ex- 42
communicatum à ſuo ſuffraganeo, niſi prius eum remittat, c. *ad reprimendam & ibi per illum text. notat Panormitan. in tertio not. de off. ord.* ſed quando per appellationem cauſa ad eum defertur, eſt in eius optione an velit remittere, niſi forſan epiſcopus ſubditum ſuum propter manifeſtum excommunicaſſet exceſſum, quem metropolitanus non debet abſolvere, niſi ſuffraganeus requiſitus abſolutionis beneficium ſibi malitioſe denegaverit, c. *per tuas paragraph. nos igitur verſic. quod ſi abſolutionis & verſ. finali & ibi Boich. num. 4. hoc tit.* Ex conſtitutione Innocentii quarti poſita ſub hoc titulo in ſexto, tres caſus diſtinguuntur, an excommunicatio ſit juſta vel injuſta, aut dubitetur, an juſta vel injuſta ſit, ſi certum ſit excommunicationem eſſe juſtam, ſuperior, niſi periculum ſit in mora, excommunicatum ad excommunicatorem prorſus remittere

Digitized by Google

fiunt pro omnibus fidelibus defunctis, ei prosunt, c. *literas & ibi gloss. in verb. tolerare & Can. de restit. spol. c. sacris hoc tit. gloss. 2. in fine c. 2. quodcunque 24. quæst. 1.* obtenta vero absolutione sepelitur in ecclesia, & pro eo oratur specialiter, *d. c. sacris in fine hoc tit.* & ecclesia hæredes ipsius ad satisfaciendum pro ipso, si monitione præmissa noluerint, per districtionem ecclesiasticam compellit, c. *à nobis el. 2. §. fin. hoc tit.* Absolutio autem illius mortui à Sede apostolica requirenda est, qui cum viveret, ab ea fuerat absolvendus aliorum absolutio ex proximis causis cæteris indulgetur, à quibus dum viverent, fuerant absolvendi, c. *à nobis el. 2. in, ut autem hoc tit.*

53 Ligatio † vel absolutio Prælati tenet quoad Deum, clave non errante, unde si errat, nihil valet quoad Deum, c. *manet 24. quæst. 1. gloss. 1. & 2. in c. quodcunque 24. quæst. 1. c. cum æterni de re judic. in 6. Panorm. in c. à nobis el. 2. num. 3. hoc tit. Gaffr. in summ. huius tit. num. 17. & seqq.* quia judicium Dei veritati, quæ non fallit, nec fallitur, semper innititur, judicium ecclesiæ nonnunquam opinionem sequitur, quam & fallere sæpe contingit & falli, *d. c. à nobis §. 1. & ibi Pan. n. 2. & Can. hoc tit.*

54 Suspensio † aliquando sumitur generaliter, eaque multiplex est, *clem. cupientes, & ibi gloss. in verb. suspensi de pœnis. Pan. in c. si celebrat n. 4. de cleric. excomm. &* c. *minist.* ali-
55 quando in specie & particulariter, † & est censura ecclesiastica qua clericus sæcularis vel regularis ob aliquam culpam à jure vel ab homine, à beneficiorum, officiorum, ordinum, vel ecclesiasticæ jurisdictionis executione in totum, vel in partem perpetuo, vel ad tempus prohibetur, c *presbyter ibi gloss. in verb. suspendatur & Can. 2. quæst. 4.*
56 *præter §. 1. & ibi Can. 32. distinct.* in dubio † suspensio intelligitur de suspensione ordinum, *Fran. in c. 1. num. 3. de temp. ordin. in 6. Franc. in c. 1. §. 1. in princ. de re judic. in 6.* infligitur † à jure in multis casibus, ex quibus 57
triginta septem cumulat summa Angelica in verb. suspensio el. 1. §. 1. & octuaginta duos Cand. aureum par. 2. tit. de suspensione à n. 118. usq; ad n. 129.

Suspensio † in uno episcopatu ab officio 58
simpliciter, sive ex causa irroganteinfamiâ, sive non, *Pan. in c. pastoralis §. verum n. 19. de appell.* se extendit quoad omnes ecclesias, quia ordo suspensus *c. illud & ibi Pan. Socin. num. 3. de excell. prælat. cap. si quis presbyter & ibi gloss. fin. 7. quæst. 1. c. quisquis 4. quæst. 5. & ibi gloss. in verb. communicet c. duæ sunt in prin. 9. quæst. 2. gloss fin. in fin. c. pastoralis de appell. & ibi Can.* impedit, ne exerceri possint ea, quæ sunt ordinis aut ordini annexa, adeo quod si suspensus ea neglecta, vel contempta, vel per crassam ignorantiam in officio suo administret, statim sit irregularis à solo Papa dispensandus, sive suspensio specialis sit & nominata, sive generalis, sive à canone, sive ab homine, *gloss. 1. & 2. in c. is cui hoc tit. in 6. Felin. in c. apostolicæ num. 16. in fine de except. Cand. aureum de suspens. num. 136. Zab. in clem. ut hi qui in 19. quæst. de ætat. qualit. & ord. &c.* aut ab episcopo emanaverit, *Cand. aureum de suspens. n. 131.* privat † juris- 59
dictione, quia illa competit ratione officii, *Pan. in c. fin. num. 7. de cleric. excommun. minist. c. cum dilectus & ibi gloss. in verb. à suspensis verf. alii dicunt & melius de converf. & ibi Can.* potestate eligendi activa & passiva, c. *cum inter R. seniorem in fine cap per inquisitionem de elect. c. cum dilectus §. quia nobis de consuet. & ibi gloss. & DD. in verb. à suspensis c. nos el. 2. & ibi gloss. 9. quæst. 1. c. constitutis de appell.* potestate conferendi beneficia, c. *quia diversitatem de conceff. præbend. gloss. in d. c. cum*

dilectus

dilectus de consuet. & eadem per collationem suscipiendi, *c. cum bonæ & ibi gloss. in verb. suspensi de ætat. & qualit. & ord. præfic. & ibi Panorm. sub num. 6* ideo collatio beneficii vel reservatio pensionis facta laico ordinato à nō suo episcopo in clericū, quia est suspensus ab executione primæ tonsuræ usque ad ratificationem sui Ordinarii vel Vicarii in spiritualibus habentis ad id speciale mandatum sunt nulla, nec ista ratihabitio trahitur retro in præjudicium tertii, *c. ordinationes sess. 23. Caputaq. decis. 126. par. 1. Gabriel. conc. 181. num. 4. & 6. & conc. 189. in princ. vol. 2. Garc. de benef. par. 7. cap. 14. num. 1. & seqq. Garc. de benefic. part. 1. c. 5. num. 141. & seqq.*

50 non tamen privat † suspensum juribus suis temporalibus vel spiritualibus, aut possessione illorum, *Panorm. in c. cum bonæ sub num. 6. de ætat. qualit. & ord præfic.* neque repellit à testimonio, *Pan. in c. cum olim num. 5. de accusat. & ibi Can.* aut secreta recitatione horarum, *glos. in c. 2. in verb. præsumpserit & in c. illud in verb. officia de cleric. excomm. minist. glos. fin. in c. presbyterum 28. dist. c. sicut. el. 1. §. fin. de homicid.* sed non debet dicere Dominus vobiscum. *Felin. in c. apostolica num. 16. de except. & ibi Can.* quamvis cum aliis secrete oraret. An autem intelligatur suspensus à beneficiis obtentis, difficilis est quæstionis, *glos. in clem. cupientes in verb. suspensi refert quinque opiniones vers. & quia supra posui ut diversa de pœnis, & ibi Zab. in §. quod si num. 8. Io. de Imol. num. 11. Pan. num. 7. & Can.* ego quasdam breves regulas subjiciam. Suspen-

61 sus † ab officio perpetuò, indistincte intelligitur suspensus à beneficiis, id est, fructibus beneficiorum, quia talis suspensio habet vim privationis, *clem. 1. & ibi gloss. in verb. pœnam de reb. eccles. non alien. Franc. in c. cupientes §. cæterum sub num. 4. vers. quare dicas de elect. in 6.* sed non privat obtentis, nisi prius sit in mora petendæ absolutionis, *Pan. in c. cum bonæ post Hostien. num. 4. de ætat. qualit. & ord. præfic. &c.* Suspensus † à canone vel ab 62
homine ab officio ad tempus incertum, sive certum propter delictum, censetur etiam suspensus à quibuscunque beneficiis, *c. quia sæpe de elect. in 6. & ibi glos. & Can. c. præter hæc & ibi glos. in verb. ab ecclesia 32. distinct. c. pen. de simon. & de suspenso ab homine probatur in c. eos 81. distinct. c. latores, & ibi glos. in verb. officia de cleric. excomm. minist. c. cum bonæ & ibi Pan. sub num. 6. de ætat. qualit. &c.* suspensus ab officio † pro infamia vel facto, de quo 63
dubitatur an sit mortale, vel propter scandalum, vel alias pro levi causa, aut ex defectu ætatis, vel simili ab executione certi ordinis, ex vi vocabuli non est suspensus à beneficio, quia istæ pœnæ sunt diversæ, *c. vel non est compos de temp. ordin. &c. c. 2. & c. inter de purg. Canon. Ioan. And. in c. à crapula num. 5. de vit. & honest. cleric. Imol. in clem. cupientes num. 11. post glos. de pœnis Panorm. ibi num. 7.* & sine gravi causa beneficium subtrahi non debet, *c. inventum 16. quæst. 7. c. presbyter & ibi glos. in verb. suspendatur 12. quæst. 4. in fin.* privatur tamen distributionibus quotidianis, quia divinis interesse non potest, *Panorm. in d. c. cum bonæ sub num. 6. Felin. in c. apostolica num. 12. & 13. de except.* nisi in canone aut sententia aliter de suspensione officii vel beneficii exprimatur, *d. c. inter de purgat. Can.* aut suspensus † ab officio sit 64
in mora petendi absolutionem ab illa, qui privatur obtentis, & inhabilis redditur ad alia obtinenda, *c. cum bonæ de ætat. qualit. & ord. præfic. c. fin. de elect. & ibi gloss. & DD. c. unico §. cum vero ne sede vacan &c. in 6.*

Suspensio † à beneficio non repellit à di- 65
vinis sive officio, *glos. in c. latores in verb. officij de cleric. excomm. ministr. c. cum Vintonien-*

poteſt ea ſuſpenſione & interdictione quæ inducit irregularitatem, ſed bene ſuſpendere à beneficio, vel recurrere poteſt ad ſuperiorem, ut ſuam ſententiam mandet executioni, & excommunicet inobedientes, c. *dilecta & ibi gloſſ. mag. Pan. numer. 5. & Can. de maior. & obed.* quia cenſuræ pertinent ad claves eccleſiæ, c. *nova de pœnit.* c. *tanta de excеſ. prælat.* præterea excommunicare non poſſunt prælatis excommunicati, interdicti, ſuſpenſi à juriſdictione, c. *audivimus* c. *aperte* 24. *quæſt.* 1. c. *tanta & ibi gloſſ. in verb. inanes de exceſ. prælat.* quia illi jam antea fuerunt proſtrati unde quemlibet ejicere non poſſunt extra eccleſiam, *gloſſ. pen. in* c. *fin. de ord. ab epiſc. qui renunc. epiſcop.* c. *aperte* 24. *qu.* 1. intruſi in beneficio, *late Gemin. in* c. *propter num.* 2. 19. *diſt. Felin. in* c. *veniens num.* 2. *&* 3. *de accuſat.* & qui non ſervarunt interdictum poſitum à Sede apoſtolica, quia ſunt ſuſpenſi ab omni beneficio, officio & juriſdictione, c. *fin. de exceſſ. prælat.*

21 Excommunicari poteſt † ſubditus & inferior reſpectu excommunicantis, c. *à nobis el. 1. hoc tit.* c. *Romana* §. *1. h. tit.* & excommunicatus iterum poteſt excommunicari pro eadem cauſa & pro diverſis, ab eodem judice, & à diverſis, c. *Engelſtrudam* 3. *quæſt.* 4. *& ibi gloſſ. fin. cap. officii & ibi gloſſ. 1. h. tit. & Pan.* c. *ita quorundam in fine de judæis, &c.* ac etiam excommunicatus à jure pro certo delicto poteſt à ſuperiore iterum excommunicari pro eodem delicto aliter non reiterato, nec contumacia aliter de novo contracta, c. *ita quorundam de judæis &c.* c. *reprehenſibilis & ibi Panorm. num. 7. de appell. & Canon.* Ratio eſt quia duo ſunt effectus excommunicationis, ejiciendi extra eccleſiam, & ejectum confirmandi, ſive ut verbis Doctorũ utar, dejectio & legatio, quantum ad primum effectum excommunicatus excommunicari non poteſt, quantum ad ſecundum poteſt, *gloſ. in d. c. Engelſtrudam in fine 3. quæſt. 4. Anchar. in* c. *ita quorundam poſt gloſ. in verb. excommunicatio num. 7. & ſeqq. de Iudæis &c. gloſſ. 1. in* c. *officiis & ibi Can. hoc tit.* ſimiliter infamis iterum infamari poteſt, *l. palam* § *quæ in adulterio ff. de rit. nupt.* excommunicari non poteſt maior ab inferiore, c. *inferior & ibi gloſ. 1. mag. &* c. *denique* 21. *diſtinct.* univerſitas & collegium, ne contingat innoxios ligari, c. *Romana* §. *fin. h. tit. in* 6. mortui pro criminibus in vita commiſſis, quia jam ſunt extra eccleſiam, & non ſunt homines, ſed poterit Iudex declarare dum viverent in excommunicationem incidiſſe, *cap. damnationes* §. *his authoritatibus & cap. ſane el.* 2. 24. *quæſtione ſecunda.*

Sententia excommunicationis † ferri debet in ſcriptis, *capite primo hoc tit. in* 6. præmiſſa competenti perſonali, *Rot. deciſ. 2. num.* 52. *de reſcript. in nov. & deciſ. 1. num. 3. & 4. de feriis & deciſ.* 11. *de dol. & contum. in nov. & deciſ. 28. num. 5. de appell. in antiq. cap. ſi adverſarium & ibi not. de eo qui mitt. in poſſ. cauſa rei ſecu. Sarnen. in reg. de annali quæſtione* 48. *in fi. Felin. in* c. *cum contingat ſub num.* 10. *verſ. tamen cave de reſcript.* c. *ſacro hoc tit. cap. cum ſpeciali de appell.* monitione trina, vel una pro omnibus ut ſe corrigat facta nominatim cũ intervallo dierum, c. *ſacro ibi gloſ. 1. & Can. hoc tit.* c. *ſtatuimus & ibi gloſſ. in verb. monitionem canonicam &* c. *conſtitutionem hoc tit. in* 6. non pro paruis aut levioribus cauſis, aut rebus minimis, *cap. epiſcopi & ibi gloſſ. in in ver. minimis &* c. *nullus* 11. *quæſt.* 3. ſed ex cauſa rationabili quæ ſit manifeſta, & corã eo probata, *cap. ſacro* §. *caveant hoc tit. & ibi Pan num.* 4. *& Can.* c. *nemo* 2. *quæſt.* 1. non enim ſufficit quod ſit nota ſoli prælato, c. *ſi tantum & c. placuit* 6. *quæſt.* 2. præterita vel præſenti non futura, c. *Romana* §. *caveant hoc tit.* 22

tit.in 6.& ibi Anchar. ſub num.4. & in ſententia expreſſa,*c.1.§.quisquis hoc tit.in 6.*ac à Iudice ſedente inſcriptis recitati,*c. fin.§. fin. de ſent.& in re jud.in 6. Anchar.in terminis noſtris in c.præterea 40.num.3.in fine num.4.& 5.in fine de appell.& Can.* dato ſententiæ exemplo excommunicato, intra menſem ad ejus requiſitionem, ſuper qua requiſitione debet fieri publicum inſtrumentum,vel litteræteſtimoniales confici ſigillo authentico cõſignatæ,*d.c.1.§.quis hoc tit.in 6.*Si quis Iudicum aliter tulerit ſententiam excommunicationis per unum menſem,excepti epiſcopis & ſuperioribus prælatis,*c.quia periculorum hoc tit.in 6.* ab ingreſſu eccleſiæ & divinis officiis eſt ipſo jure ſuſpenſus, & ſi contingat eum divina officia exequi ſicut prius in quocunque officio & quibuſcunque horis incurrit irregularitatem, ſuper qua nonniſi per ſummum Pontificem poterit diſpenſari,Superior ad quem recurritur excommunicationem ſine difficultate relaxat,& latorem excommunicato ad expenſas & omne intereſſe condemnat,& alia punit animadverſione condigna,*d.c.1.§.ſi quis & §.ſeq.& §. fin.hoc tit.in 6.*nam ſententia excommunicationis lata non ſervato prædicto ordine, tenet,ſi lata fuerit per ordinarium,ſecus ſi per delegatum,*c.1.& ibi gloſ.in verb. cauſam in fine & in verb.propter quam hoc tit.in 6.Rot.deciſ.ſi poſt num.3.verſ. præterea de appell.in nov. Rot.deciſ.10.& deciſ.23.hoc tit.in antiq. Felin. in c.ſacro ſub num.2.verſ.fallit hoc tit.plures citans.*Eadem obſervari debent in ſuſpenſionis & interdicti ſententiis, *dict.cap.1.§. & hæc eadem hoc tit.in 6.*

3 Appellatio † à ſententia excommunicationis operatur effectum juriſdictionis devolutivum,non ſententiæ ſuſpenſivum,*c.ad reprimendam de off.ord.& ibi Pan.nu.38.& 9. c.per tuas hoc tit.& ibi Pan.num.2.& 9.c.paſtoralis de appell.& ibi Can.* ideo poteſt † excommunicatus non obſtante appellatione publicari,quia excommunicatio ſecum trahit executionem,& excommunicatus per denunciationem amplius non ligatur,*c.paſtoralis §.verum de appell.& ibi Pan.n.22.& Can. c.ſacro hoc tit.4.in cui §.ſane & ibi Franc.hoc tit. in 6.* quod procedit in ſententia excommunicationis & cenſurarum † pure lata,ſecus ſi lata fuerit,aut præceptum factum fuerit ad ſolvendum *Præpoſ.in c.præterea el.2.in fine de appell.& Can.* conditionaliter, niſi infra ſex dies, vel aliud tempus, etiam cum clauſula ex nunc, & medio tempore ante eventum conditionis juriſdictio judicis fuerit quoquomodo finita,*Franc. in d.c.præterea num. 11.& ibi Præpoſ.num.9.* quia poſt extinctam juriſdictionem judicis, impoſſibile eſt dicere quod Judex tempore purificatæ contionis fulminaverit excommunicationem, quia extremum à quo non eſt habile actu, *Bart.in l. ſi is qui pro emptore num.8.& 52.& ibi Dd.ff.de uſucap.Bald.in l.gallus §. ſi ejus qui num.4.in fine ff.de lib.& poſthum.Zab.in clem. quod circa de elect.* aut ſi medio tempore ante eventum conditionis fuerit appellatum, etiam poſt decem dies à lata ſententia, *Pan. in d.c.præterea num.8.Boich.in princ. diſtinguit Franc.num.8.* quia tunc appellatio nedum devolvit cognitionem & executionem, verum etiam ſuſpendit juriſdictionem judicis, ac ſententiam excommunicationis & cenſuratum *c. Præterea 40. de appell. & ibi Pan.num.11.& Can. Socin. in c. ſacro num. 124. & ſeqq. de ſent. excomm.* vi ſubſecuta denunciatio ſit ipſo jure nulla, *Gemin. in c. licet num.3. & Can. de ſent. excomm.in 6. idem Gemin.conſ.99.num.3.4.& ſeqq.* Item procedit in publicatione excommunicationis latæ à judice ordinario, ſecus ſecundũ aliquos in excommunicato à delegato,

24

25

Digitized by Google

argum. c. paſtoralis §. 1. de off. deleg. Capel. Tholoſ. queſt. 300. & ſeq. & ibi latè adden. quia cum conſtet de excommunicatione quæ injuſta eſt timenda, poteſt publicari non obſtante quacunque appellatione, dummodo Judex non detulerit appellationi & per hujuſmodi delationem juriſdictionem à ſe abdicaverit, *Pan. in d. c. paſtoralis §. verum num. 22. & Can. Achill. deciſ 4. hoc tit.* ſed non procedit in ſententia † declaratoria incurſus cenſurarum propter ſententiam excommunicationis latam ei canone, *Dec. in c. pervenit el. 1. num. 10. 11. & 12. de appell. & ibi Pan. num. 5. & 6. Zab. in clem. 1. §. ſi quis autem nu. 10. de ſequeſt. poſſ. & fruct. & ibi Can. Franc. in c. ii cui §. ſane in 3. limit. hoc tit. in 6.* quia hæc ſententia habet annexum factum, in quo potuit Judex decipi, ideoque appellatio ſuſpendit, & requiruntur tres ſententiæ conformes; vel propter inobſervantiam litterarum apoſtolicarum ab executore earum, quia per appellationem omnia geſta per executorem reſolvuntur in vim citationis, *Bald. poſt gl. in l. de pupillo §. memminiſſe nu. 2. ff. de nov. oper. nunc. Franc. in c. 1. in fine princ. verſ. ultimo quærit de conceſſ. præb. in 6. Achil. d. deciſ. 4. h. t. n. 10.* & generaliter ubicunq; declaratoria non venit poſt rem judicatam, ſed venit poſt factam, quod requirit tres ſententias, vel in executivis non poteſt judex in una & eadem ſententia canonizare & declarare, *c. Romano §. caveant & ibi Franc. in 2. not. & Can. h. t. Franc. in cap. ii cui §. ſane verſ. tertio limita h. t. in 6. Zab. in clem. 1. §. ſi quis autem q. 11. de ſequeſt. poſſ. & fruct. Dec. in c. pervenit. nu. 10. & ſeq. de appell.* niſi daretur clauſula ſine retardatione ſolutionis penſionis, *dixi ſupra ut eccleſ. benef. ſive dim.* aut ſententia declaret adeſſe attentata, & incurſum fuiſſe in cenſuras, *Achill. deciſ 3. & deciſ. 4. in fin. h. tit. Zab. in clem. 1. §. ſi quis autem in fine de ſequeſt. poſſ. & fruct. per c. paſtoralis §. fin. de appell.* Amplia dictam regulam quod appellatio interpoſita poſt ſententiam definitivam intra decem dies non revocat per modum attentati excommunicationem medio tempore intra ſententiam & appellationem latam, ſicut revocat alia attentata, ſed neceſſaria eſt abſolutio, *c. venerabilibus §. porro in prin. & ibi gloſ. in verb. appellatum hoc tit. in 6.* quod eſt limitandum, ut procedat quoad prolationem ipſius ſententiæ excommunicationis, monitio vero & denunciatio, & omnia executorialia ſententiæ excommunicationis in facto conſiſtentia revocantur per viam attentati, *Rot. poſt Io. Monac. in c. ii cui numero 5. & 6. hoc tit in 6. deciſ. Si poſt numerum 3. verſ. ſed quidquid ſit de appell. in nov. pro quo videatur text. in c. dilectis §. quia vero verſ. cum interim appellat. interpoſita procedere non debuerat ad ſenten. exequen. de appell.*

Excommunicatus abſtinens † à prohibitis excommunicato per hoc non cenſetur renunciare appellationi interpoſitæ, *Dec. in c. gratum. num. 27. & ſeqq de off. & pot. jud. deleg.* 27

Appellans † à ſententia excommunicationis, & agens de ejus injuſtitia non auditur probare volens ejus injuſtitiam, niſi ante omnia petat abſolutionem, *c. per tuas & ibi Pan. numero 3. hoc tit. c. cum contingat §. in eo de off. deleg. Bal. in d. c. cum contingat in princip.* ne cenſuram eccleſiaſticam contemnere videatur, & per hoc amplius ex ſuo contemptu ligetur, epiſcopus † quoque dicens quod juſte eum excommunicavit, & petens ſuper eo probationes ſuas admitti ad impediendam abſolutionem, non eſt audiendus, cum & ſi pro certo conſtaret rationabiliter in illum ſententia excommunicationis promulgatam eſſe, nihilominus eſſet abſolutio impendenda humiliter poſtulanti, 28 29

lanti, ideo protinus est absolvendus, ut sic demum utriusque partis probationibus admissis, utrum juste vel injuste ligatus fuerit decernatur, *cap. cum contingat* §. *verum si proponat de off. deleg. d. c. per tuas* §. *nos igitur hoc tit.* Archiepiscopus † vel ejus officialis *c. venerabilibus* §. *porro hoc tit. in 6.* possunt excommunicatos in judicio vel extra judicium à suffraganeis in casibus in quibus competit eis jurisdictio, & excommunicatio dicitur injustè lata, antequam incipiant causam audire ad petitionem partis, vel ex officio juxta formam ecclesiæ, *c. cum desideres hoc tit.* videlicet recepta cautione juratoria de parendo juri & satisfaciendo expensis in eventum in quo apparuerint justè excommunicati, quamvis in hoc excommunicator vel adversarius se opponat, *cap. solet & c. venerabili* §. *porro hoc tit. in 6 cap. per tuas & ibi glos. in verb. ad cautelam hoc tit. c. qua fronte de appell.* simpliciter sive de facto, *c. ad præsentiam de appell.* vel ad cautelam absolvere, nisi ex adverso excipiatur quod excommunicatus fuerit pro manifesta offensa vel contumacia ejusque offeratur probatio intra octo dies, qui incipiunt currere ipso jure sine alia assignatione à die exceptionis per Judicem admissæ, *Rot. decis. 4. hoc tit. in nov. c. solet hoc tit. in 6. & ibi Can.* & si probaverit quod opponit, non relaxatur sententia, nisi prius sufficiens præstetur emenda quando offensa est manifesta, vel competens cautio de parendo juri si offensa est dubia, *cap. solet* §. *porro hoc tit. in 6. cap. venerabilibus* §. *porro hoc titul. in 6.* aut quando manifesta est contumacia realiter solvantur expensæ, vel de eis reficiendis cautio fidejussoria vel pignoratitia detur, *Rot. decis. 1. & 2. hoc tit. in nov. c. venerabilibus* §. *porrò de sent. excommunicat in 6. capit. primo, & ibi post gloss. Canon de jud.* & exceptis casibus † in quibus jura prohibent post sen- 31
tentiam appellare, *c. venerabilibus* §. *porrò hoc tit. in 6.* quibus casibus licet non possint relaxare excommunicationem latam, tamen poterunt inhibere ne dictæ excommunicationis sententia mandetur executioni, *c. d. c. venerabilibus* §. *porro & ibi gloss. in verb. casibus Franc. sub numero sexto, circa fin.* Is vero † qui agit de nullitate senten- 32
tiæ excommunicationis contra se latæ, *c. solet cap præsenti & ibi glos. in verb. ad cautelam hoc tit. in 6.* vel asserit in sententia excommunicationis intolerabilem errorem patenter fuisse expressum, vel conqueritur se post appellationem à definitiva vel interlocutoria legitimè interpositam excommunicatione fuisse innodatum auditur, licet non petat absolutionem pure vel ad cautelam, & utriusque partis probationes admittuntur per quas apparebit an absolutione indigeat conquerens vel denunciandus sit non ligatus, *c. cum contingat* §. 1. *& 2. ff. de off. jud. deleg. cap. per tuas hoc tit. & ibi gloss. mag. in verb. intolerabilem errorem & ibi Pan. numero tertio.* nec hoc casu debet se gerere pro excommunicato, aut interdicto, aut abstinere ab aliquibus actibus legitimis vel extrajudicialibus aut à divinis, *Archid. post gloss. fin. in cap. licet numero tertio, & Canon. hoc tit. in 6. Gemin. cons. 99. numero quarto, & seqq.* quia absolutio non est necessaria, ubi excommunicatio est nulla, *Pann. in cap. per tuas numero nono, in fine hoc tit.* tutiustamen † 33
est in hisce casibus petere absolutionem ad cautelam, *c. per tuas* §. *nos igitur hoc tit. cap. solet cap. venerabilibus* §. *sed si ex causa & § pen. & fin. hoc tit. in 6.* citato illo pro quo lata est sententia, vel judice qui illam tulit, *Boich. in cap. per tuas numero septimo, hoc t.* quia non petita absolutione, is qui ad probandum admittitur, pendente probationis

Digitized by Google

articulo in cæteris quæ, ut actor in judiciis attentaverit, interim evitatur, extra judicium verò in officiis, postulationibus & electionibus, acaliis legitimis actibus nihilominus admittitur, *d.c. solet §. fin. hoc tit. in 6. & ibi gloss fin. Franc. & Canon. cap. pastoralis §. fin. & ibi gloss pen. de appell.* quibus convenit stylus Curiæ, juxta quem in quibusvis impetrationibus ad effectum validitatis & subsistentiæ illarum concedi consuevit absolutio ab excommunicatione, *Navar. cons. 28. num. 18. & 21. hoc tit.* quæ non prodest in sordescentibus juxta regulam Cancellariæ de insordescentibus, falsificantibus litteras apostolicas, aut in eis manum apponentibus, impedientibus nuncios apostolicos, hæreticis, *Mandos. de sign. grat. titul. absolutio ab excommunicatione vers. absolutio ab excom. non suffragatur &c. & vers. seq.* non juvat irregularem, *Navar. cons. 17. num. 1. de cler. excom. minist. Paris. de resign. lib. 4. quæstione 3. num. 32. & seq. & numer. 40.* Rota absolvit, prævia citatione partis adversæ ad effectum validitatis sententiæ, *Mandos. de sign. grat. tit. absolutio ab excommunicatione vers. Rota etiam*

34 *quando.* Rota † semper consuevit absolvere à censuris latis in partibus ad cautelam cum reincidentia ad beneplacitum, c. *ad reprimendam in fine de off. ord.* etiam absque aliqua causæ cognitione, quando commissa est causa appellationis & nullitatis, *cap. per tuas §. nos igitur hoc titul. Cæsar. decis. 1. h. tit. Put. decis. 39. lib. 1.* licet à censuris latis in Curia non detur absolutionem, nisi aliter constet de nullitate, *Put. decis. 39. lib. 1. c. ad audientiam de appell. c. apostolicæ de cleric. excom. minist.* Contra eum qui petit absolvi, non probatur excommunicatio propter hoc quod petit se absolvi, nisi legitimis documentis probetur, *Innoc. in c. cum dilectus nu. 9. de cord. cogn. Franc. in c. licet num. 5. hoc tit. in 6. Rota decis. 11. hoc tit. in antiq.* excommunicationis † sententia post appellationem 35
legitimam promulgata per negligentiam appellantis appellationem suam minimè prosequentis non convalescit, c. *licet hoc tit. in 6.* quia non capit effectum à taciturnitate, vel tempore, sed ex potestate excommunicantis, quæ nulla erat post appellationem legitimam quæ jurisdictionem suspendit, unde sententia excommunicationis postea lata non tenet propter jurisdictionis defectum, *argum. c. auditis de elect. c. non firmatur de reg. jur. in 6 c. quod ab initio de reg. jur. gloss. in d. c. licet in verb. convalescat & Can.* tum quia excommunicatio & eius effectus nunquam stant in suspenso, sed statim, aut tenuit, aut fuit nulla, licet nos possimus dubitare de eius validitate ante exitum appellationis, *Panorm. in c. pastoralis §. verum n. 14. & 15. tradit an gesta per excommunicatum valida sint de appell.* Idem juris est si desertio insurgat ex renunciatione tacita vel expressa, c. *sollicitudinem in fine de appell. Franc. in d. c. licet post Ioan. And. sub num. 1. h. tit. in 6.* sed deserta † appellatione, non solum sententia 36.
à qua extitit appellatum mandatur executioni, c. *ex ratione de appell.* sed etiam quæcunque alia postea lata quæ ab ea dependet, puta excommunicatio quæ exequi dicitur cum excommunicatus nominatim, specialiter & expresse denunciatur, & nedum in judicialibus, sed etiam in extrajudicialibus evitari, ac à legitimis actibus removeri debebit, quousque devenerit coram Iudice à quo, vel alio quocunque competente Iudice quod post appellationem legitimam excommunicatus fuerit, vel alias de ipsius sententiæ nullitate, *cap. licet hoc tit. in 6. & ibi Franc. & Canon.* Ratio est quia quæstio nullitatis non retardat executionem, sicut nec alia quæ requirit altiorem indaginem, c. *de*

cætero.

cetero de re jud. l. 4. §. condemnatum ff. de re jud. & ideo donec conſtet de ipſius ſententiæ nullitate, ſuos ſortitur effectus, & geſta per illum excommunicatum & denunciatum medio tempore non tenent, niſi fortè ratione publici officii, *Panorm. in d. c. paſtoralis §. verum num. 15. de appell.* & ſiimmiſcet ſe divinis, non incurrit irregularitatem, c. *ad præſentiam c. dilectis in fine de appell. Archid. in c. licet n. 3. hoc tit. in 6. Gemin. conſ. 99. n. 4.* quia non contempſit diſciplinam, c. *apoſtolica de cler. excommunic. miniſt. & ibi not. facit c. fin. de conſtit. in 6. notant Archid. & Canon. in dict. c. licet h. t. in 6.*

Qui poteſt ligare, poteſt abſolvere, & qui poteſt abſolvere poteſt etiam ligare, c. *inferior & ibi gloſſ. 1. ponit falſ. ad illas regulas 21. diſtinct.* nam regulariter excommunicatum
37 † ab homine, alius homo non abſolvit, c. *eum ad eccleſiarum c. paſtoralis & ibi Felin. n. 9. ubi ampliat & limitat de off. ord. cap. ab excommunicato de reſcript. & ibi gloſſ. & Canon.* niſi vel fuerit appellatum ab eo, vel ipſe fuerit negligens, *gloſſ. mag. in c. ſi inimicum 11. quæſt. 3. & ibi Canon gloſſ. fin. in c. ſi epiſcopus forte 11.*
38 *quæſt. 3.* unde Archiepiſcopus, † vel eius Officialis excommunicatos ab inferioribus prælatis ſuffraganeorum ſuorum abſolvere non poteſt, quia nec excommunicantium, nec excommunicatorum eſt Iudex, c. *venerabilibus in princip. hoc tit. in 6.* excommuni-
39 catum † ab ipſis ſuffraganeis vel eorum officialibus poteſt abſolvere in tribus caſibus. Primus eſt, ſi ab ipſis partibus litigantibus ad eum fuerit provocatum, ſi ſine appellationis interpoſitione aliqua ipſarum de excommunicatione contra eam lata pro re aliqua querimoniam deponat, non poterit ei abſolutionem impartiri, quia per viam querelæ à ſubditis ſuffraganeorum ſuorum cõtra eorum ſubditos adiri non poteſt, *d. cap. venerabilibus in princip. verſic. ſed ſi excommunicatus.* Secundus eſt, quando † excommu- 40
nicatus deponit querelam coram eo de ſuffraganeo ſuper injuſta excommunicatione, ut imponatur ei pœna, ſecus autem ſi conqueratur de ipſo, ut relaxetur huiuſmodi ſententia contra ſe ab eo pro alio promulgata, quia tueri hanc cauſam, non ad ipſum ſuffraganeum, ſed ad eum pro quo eſt ſententia lata ſpectat, *d. c. venerabilibus in princ. verſ. ſed ſi excommunicatus.* Tertius eſt, quando † ſuffraganeus extra judicium pro 41
ſuorum jurium defenſione, vel etiam in judicio ex ſuo procedens officio, inquirendo videlicet, vel quid ſimile agendo, aliquem excommunicat, *d. c. venerabilibus in fine princip.* quia ſuffraganeus hoc caſu coram Archiepiſcopo conveniendus eſt & cauſam ſuam defendit, ſed notabilis in eo eſt differentia, quod jure decretalium Archiepiſcopus † per querelam aditus non abſolvit ex- 42
communicatum à ſuo ſuffraganeo, niſi prius eum remittat, c. *ad reprimendam & ibi per illum text. notat Panormitan. in tertio not. de off. ord.* ſed quando per appellationem cauſa ad eum defertur, eſt in eius optione an velit remittere, niſi forſan epiſcopus ſubditum ſuum propter manifeſtum excommunicaſſet exceſſum, quem metropolitanus non debet abſolvere, niſi ſuffraganeus requiſitus abſolutionis beneficium ſibi malitioſe denegaverit, c. *per tuas paragraph. nos igitur verſic. quod ſi abſolutionis & verſ. finali & ibi Boich. num. 4. hoc tit.* Ex conſtitutione Innocentii quarti poſita ſub hoc titulo in ſexto, tres caſus diſtinguuntur, an excommunicatio ſit juſta vel injuſta, aut dubitetur, an juſta vel injuſta ſit, ſi certum ſit excommunicationem eſſe juſtam, ſuperior, niſi periculum ſit in mora, excommunicatum ad excommunicatorem prorſus remittere

Digitized by Google

tenetur, nec debet eum absolvere nisi excommunicator requisitus malitiosè illi beneficium absolutionis deneget exhibere; si certum est eam esse injustam, nequaquã remittendus est excommunicatus ad excommunicatorem, sed debet sine difficultate aliqua mox absolui, quod si dubitetur an justa sit, vel injusta, superior nisi excommunicatori deferat, potest illam relaxare juxta formam ecclesiæ, ubi autem superiori competit de excommunicatione cognoscere, absolutio sive relaxatio, quam ipse fecerit, tenet, licet forsan sit injusta, quoniam contra jus litigatoris absolvit, c. *venerabilibus* §. *sane*
43 *h. tit. in* 6. Episcopus † excommunicationẽ latam à prælato inferiore sibi subdito potest relaxare si est irrationabilis, si autem est rationabilis facit eam inviolabiliter observari, & sine congrua satisfactione & absque eiusdem inferioris prælati conscientia non relaxat, c. *cum in ecclesiarum & ibi Panorm. n.* 3. *& Canon. communiter de Officio Ordinar.* si tamen eam de facto relaxet tenet absolutio; *gl. fin. in d. c. cum in ecclesiar. & ibi Boich. plures cumulans, & Can.* quia Episcopus est Iudex ordinarius; omniũ qui in sua Diœcesi sunt, c. *de persona* 11. *qu.* 1. *dictum est supra tit. de Of-*
44 *fic. Ordinar.* Papa † & eius Legatus à latere absolvunt excommunicatos ab aliis, eisque iniungunt, ut ordinariorum suorum, vel aliorum quorumlibet suscepturi pœnitentiã ab eisdem, cõspectui se præsentent, & passis injuriam seu his quibus propter hoc obligati existunt, satisfactionem exhibeant competentem, c. *eos qui* §. *idem h. tit. in* 6. quia in Curia Romana, vel Legatorum, circumstãtiæ, quæ ponderantur in imponendis pœnitentiis, vel quæ sunt arbitrandæ in satisfactionibus, non facilè possunt sciri, c. *perpendimus in fin. hoc tit.* & sic absoluti, cum primum commodè poterunt non se præsentaverint aut satisfecerint juxta præscripta, ipso jure reincidunt in eandem censuram, *d. c. eos qui* §. *idem h. t. in* 6.

Debet sententia † absolutoria ab excom- 45
municatione ferri cũ pœnitentiali psalmo, & tam oratione dominica, quam alia consueta, c. *à nobis el.* 2. §. *absolutionis h. t.* purè nõ conditionaliter, c. *actus de regul. iur. in* 6 c. 1. §. *biduum ff. quoad appell. tit.* præstita ab absolvendo, quando excommunicatus fuit pro manifesta offensa sufficienti emenda læsis, c. *ex parte* 1. *de verb. signif.* c. *venerabilibus* §. *porro hoc tit. in* 6. *Franc. Marc. dec.* 620. *par.* 2. juxta proprias facultates, c. *ap. porro* §. *parochianos hoc tit.* quando absolvitur in vita, in mortis articulo, sufficit promissio de satisfaciendo, c. *in litteris & ibi Panorm. numero quinto, de rapt.* vel si pro manifesta contumacia excommunicatus sit, facta reali solutione expensarùm, datave de eis reficiendis fidejussoria, aut pignoratitia cautione, & sufficienti cautione de stando juri, c. *ex parte el.* 1. *de verb. signif. Rot. decis.* 2. *hoc tit. in nov.* manifesta autem dicitur contumacia, vel offensa de qua constat per confessionem, vel legitimam probationem aut rei evidentiam, c. *cum olim de verb. signif.* aut si offensa vel contumacia dubia sit, præstita cautione juratoria competenti, quæ non est de substantia absolutionis, sed datur ad cautelam, c. *cum desideres, & ibi gloss. in verbo ad cautelã, & in verb. nisi forma ecclesia hoc tit. & Canon.* quod parebit mandato absolventis vel ecclesiæ, c. *ex tenore* c. *cum desideres c. à nobis el.* 2. §. *unde hoc tit. dict.* c. *ex parte* 1. *de verb. signif. Goffr. in Summ. huius titul. numer.* 20. etsi non adimplet quod promisit, ipso jure reincidit in excommunicationem, si fuerat excommunicatus à canone, si vero fuerat excommunicatus ab homine, & est absolutus ut supra, si non fecerit quod promisit, non reincidit

cidit ipso jure in excommunicationem, præterquam in casibus contentis in cap. eos qui hoc titul. in 6. sed per eundem judicem in eandem sententiam excommunicationis est reinducendus, *cap. quæstioni quam de appell. & ibi gloss. pen. & Canon. c. ad nostram & ibi Felin. post Panorm. numer. 2. de jurejur. Rot. decis. fin. hoc tit. in nov.* ac debet absolvens præcipere absolvendo, ne unquam faciat contra illum canonem, cui contraveniendo incurrit excommunicationem, nisi in casibus concessis à jure, c. *ex tenore hoc tit.*

46 *tul.* Si quis pluribus † de causis excommunicatus sit à jure vel ab homine, & unam in absolutione expressit, altera subticita, remanet excommunicatus, quia quot sunt excommunicationes, tot debent esse absolutiones, c. *cum pro causa & ibi post gloss. fin. mag. Pan. & Can. & c. officii hoc tit.* c. 1. *qui clerici vel vovent &c. & ibi Butr. in 4. not. Goffr. in summ. huius tit. n. 22. & seqq.* Excommunica-

47 tus † absolutus omnia pristina jura recuperat, si non neglexit absolutionem, secus si lata fuisset contra eum sententia de amissione jurium, quia tunc ea amplius non recuperat, c. *maximum & ibi gl. pen. 1. q. 7. & Can. Felin. in c. cum inter n. 19. & seqq. de except.* In

48 fructibus † distinguendum est, utrum juste, an injuste fuerit excommunicatus, si injuste eos recuperat, c. *super causis 2. qu. 5. c. quia diversitatem de concess præben. l. pen ff. de re milit.* si fuit juste, excommunicatus nō recuperat, sed applicantur ecclesiæ, *Pan. in c. pastoralis §. verum post gl. n. 21. & ibi Can. de appell.* Absolu-

49 tio † non est impendenda nisi petenti, c. *significasti in fine de eo qui duxit in matr. quam polluit &c* per se & nō per procuratorē, *Pan. in c. cum desideres n. 3. h. t. in Can.* quia impœnitenti non datur remissio, c. *legatur 24. qu. 2. c. quemadmodum 23. quæst. 7.* indirectè †

50 excommunicatos potest compelli, ut petat absolutionem, non compellitur satisfacere de causa pro qua fuit excommunicatus, etiam invocato brachio sæculari, *c. 2. § per temporalem & ibi Host. de maled. Pan. in c. significasti n. 7. de eo qui duxit in matr. quā post per adult.* Prælatus † quoq; qui videt hanc medicinam 51
excōmunicationis, etiā justè latæ non proficere, sed officere, potest eam discrete tollere, etiam durante contumacia, ex quo videt illius saluti sic expedire, c. *prodest 23. qu. 5. Io. And in c. 1. n. 1. hoc tit. in 6 post Divum Thomam.* ut enim in quantum est pœna, sicut fertur in invitum, sic auferri potest etiam ab invito, c. 1. *de reg. jur.* culpa autem ab invito auferri nō potest, quia voluntate contrahitur, & sine illa non remittitur, c. *à nobis el. 2. §. 1. vers. vinculum h. t. dictum est supra de pœnit. & renov.* Præterea excommunicato, † in quo 52
indicia fuerunt pœnitentiæ manifesta, nec per eum steterit, quo minus reconciliaretur ecclesiæ, si tamen morte præventus beneficium absolutionis non potuerit obtinere, ab ecclesia subvenitur, nam se informat de ipsius viventis pœnitentia & contritione per evidentia signa, ex quibus concludit vinculum, quo ligatus erat apud † Deum in 53
culpæ remissione dissolutum esse, illud autem quo ligatus est, apud ecclesiam relaxat, ac ei per sententiam, absolutionis beneficium impendit, c. *à nobis el. 2. & c. sacris hoc tit. gl. 2. in c. quodcunq; 24. qu. 1. & ibi Can.* & ante absolutionem quantumcumque defunctus se juramento præstito, quod ecclesiæ mandato pareret, humiliare curaverit, & quantacunque pœnitentiæ signa dederit, quamvis per ea quoad Deum absolutus fuisse creditur, non tamen habendus est apud ecclesiam absolutus, *d. cap. à nobis el. 2. §. unde hoc tit.* nec debet sepeliri in ecclesia aut cœmiterio, aut ecclesia pro eo specialiter orare, generales autem orationes quæ

fiunt

fiunt pro omnibus fidelibus defunctis, ei prosunt, c. *literas & ibi gloss. in verb. tolerare & Can. de restit. spol.* c. *sacris hoc tit. gloss. 2. in fine* c. 2. *quodcunque* 24. *quæst.* 1. obtenta vero absolutione sepelitur in ecclesia, & pro eo oratur specialiter, *d.* c. *sacris in fine hoc tit.* & ecclesia hæredes ipsius ad satisfaciendum pro ipso, si monitione præmissa noluerint, per districtionem ecclesiasticam compellit, c. *à nobis el. 2. §. fin. hoc tit.* Absolutio autem illius mortui à Sede apostolica requirenda est, qui cum viveret, ab ea fuerat absolvendus aliorum absolutio ex proximis causis cæteris indulgetur, à quibus dum viverent, fuerant absolvendi, c. *à nobis el. 2. ii. ut autem hoc tit.*

53 Ligatio † vel absolutio Prælati tenet quoad Deum, clave non errante, unde si errat, nihil valet quoad Deum, c. *manet* 24. *quæst.* 1. *gloss.* 1. *&* 2. *in* c. *quodcunque* 24. *quæst.* 1. c. *cum æterni de re judic. in 6. Panorm. in* c. *à nobis el. 2. num. 3. hoc tit. Gaffr. in summ. huius tit. num. 17. & seqq.* quia judicium Dei veritati, quæ non fallit, nec fallitur, semper innititur, judicium ecclesiæ nonnunquam opinionem sequitur, quam & fallere sæpe contingit & falli, *d.* c. *à nobis* §. 1. *& ibi Pan. n. 2. & Can. hoc tit.*

54 Suspensio † aliquando sumitur generaliter, eaque multiplex est, *clem. cupientes, & ibi gloss. in verb. suspensi de pœnis. Pan. in* c. *si celebrat n. 4. de cleric. excomm. &* c. *minist.* ali-

55 quando in specie & particulariter, † & est censura ecclesiastica qua clericus sæcularis vel regularis ob aliquam culpam à jure vel ab homine, à beneficiorum, officiorum, ordinum, vel ecclesiasticæ jurisdictionis executione in totum, vel in partem perpetuo, vel ad tempus prohibetur, c *presbyter ibi gloss. in verb. suspendatur & Can.* 2. *quæst.* 4.

56 *præter* §. 1. *& ibi Can.* 32. *distinct.* in dubio † suspensio intelligitur de suspensione ordinum, *Fran. in* c. 1. *num.* 3. *de temp. ordin. in 6. Franc. in* c. 1. §. 1. *in princ. de re judic. in 6.* infligitur † à jure in multis casibus, ex quibus 57 triginta septem cumulat summa Angelica in verb. suspensio el. 1. §. 1. & octuaginta duos Cand. aureum par. 2. tit. de suspensione à n. 118. usq; ad n. 129.

Suspensio † in uno episcopatu ab officio 58 simpliciter, sive ex causa irroganteinfamiã, sive non, *Pan. in* c. *pastoralis* §. *verum n. 19. de appell.* se extendit quoad omnes ecclesias, quia ordo suspensus c. *illud & ibi Pan. Socin. num.* 3. *de excell. prælat. cap. si quis presbyter & ibi gloss. fin.* 7. *quæst.* 1. c. *quisquis* 4. *quæst.* 5. *& ibi gloss. in verb. communicet* c. *duæ sunt in prin.* 9. *quæst.* 2. *gloss fin. in fin.* c. *pastoralis de appell. & ibi Can.* impedit, ne exerceri possint ea, quæ sunt ordinis aut ordini annexa, adeo quod si suspensus ea neglecta, vel contempta, vel per crassam ignorantiam in officio suo administret, statim sit irregularis à solo Papa dispensandus, sive suspensio specialis sit & nominata, sive generalis, sive à canone, sive ab homine, *gloss.* 1. *&* 2. *in* c. *is cui hoc tit. in 6. Felin. in* c. *apostolicæ num.* 16. *in fine de except. Cand. aureum de suspens. num.* 136. *Zab. in clem. ut hi qui in* 19. *quæst. de ætat. qualit. & ord. &c.* aut ab episcopo emanaverit, *Cand. aureum de suspens. n.* 131. privat † juris- 59 dictione, quia illa competit ratione officii, *Pan. in* c. *fin. num.* 7. *de cleric. excommun. minist.* c. *cum dilectus & ibi gloss. in verb. à suspensis verf. alii dicunt & melius de converf. & ibi Can.* potestate eligendi activa & passiva, c. *cum inter R. seniorem in fine cap per inquisitionem de elect.* c. *cum dilectus* §. *quia nobis de consuet. & ibi gloss. & DD. in verb. à suspensis* c. *nos el. 2. & ibi gloss.* 9. *quæst.* 1. c. *constitutis de appell.* potestate conferendi beneficia, c. *quia diversitatem de concess. præbend. gloss. in d.* c. *cum*

dilectus

dilectus de consuet. & eadem per collationem suscipiendi, *c. cum bonæ & ibi gloss. in verb. suspensi de ætat. & qualit. & ord. præfic. & ibi Panorm. sub num. 6.* ideo collatio beneficii vel reservatio pensionis facta laico ordinato à nō suo episcopo in clericū, quia est suspensus ab executione primæ tonsuræ usque ad ratificationem sui Ordinarii vel Vicarii in spiritualibus habentis ad id speciale mandatum sunt nulla, nec ista ratihabitio trahitur retro in præjudicium tertii, *c. ordinationes s. ff. 23. Caputaq. decis. 126. par. 1. Gabriel. conf. 181. num. 4. & 6. & conf. 189. in princ. vol. 2. Garc. de benef. par. 7. cap. 14. num. 1. & seqq. Garc. de benefic. part. 1. c. 5. num. 141. & seqq.*

50 non tamen privat † suspensum juribus suis temporalibus vel spiritualibus, aut possessione illorum, *Panorm. in c. cum bonæ sub num. 6. de ætat. qualit. & ord præfic.* neque repellit à testimonio, *Pan. in c. cum olim num. 5. de accusat. & ibi Can.* aut secreta recitatione horarum *glos. in c. 2. in verb. præsumpserit & in c. illud in verb. officia de cleric. excomm. minist. glos. fin. in c. presbyterum 28. dist. c. sicut. el. 1. §. fin. de homicid.* sed non debet dicere Dominus vobiscum. *Felin. in c. apostolica num. 16. de except. & ibi Can.* quamvis cum aliis secrete oraret. An autem intelligatur suspensus à beneficiis obtentis, difficilis est quæstionis, *glos. in clem. cupientes in verb. suspensi refert quinque opiniones vers. & quia supra posui ut diversa de pœnis, & ibi Zab. in §. quod si num. 8. Io. de Imol. num. 11. Pan. num. 7. & Can.* ego quasdam breves regulas subjiciam. Suspen-

61 sus † ab officio perpetuò, indistincte intelligitur suspensus à beneficiis, id est, fructibus beneficiorum, quia talis suspensio habet vim privationis, *clem. 1. & ibi gloss. in verb. pœnam de reb. eccles. non alien. Franc. in c. cupientes §. cæterum sub num. 4. vers. quare dicas de elect. in 6.* sed non privat obtentis, nisi prius sit in mora petendæ absolutionis, *Pan. in c. cum bonæ post Hostien. num. 4. de ætat. qualit. & ord. præfic. &c.* Suspensus † à canone vel ab 62 homine ab officio ad tempus incertum, sive certum propter delictum, censetur etiam suspensus à quibuscunque beneficiis, *c. quia sæpe de elect. in 6. & ibi glos. & Can. c. præter hæc & ibi glos. in verb. ab ecclesia 32. distinct. c. pen. de simon. & de suspenso ab homine probatur in c. eos 81. distinct. c. latores, & ibi glos. in verb. officia de cleric. excomm. minist. c. cum bonæ & ibi Pan. sub num. 6. de ætat. qualit. &c.* suspensus ab officio † pro infamia vel facto, de quo 63 dubitatur an sit mortale, vel propter scandalum, vel alias pro levi causa, aut ex defectu ætatis, vel simili ab executione certi ordinis, ex vi vocabuli non est suspensus à beneficio, quia istæ pœnæ sunt diversæ, *c. vel non est compos de temp. ordin. & c. c. 2. & c. inter de purg. Canon. Ioan. And. in c. à crapula num. 5. de vit. & honest. cleric. Imol. in clem. cupientes num. 11. post glos. de pœnis Panorm. ibi num. 7.* & sine gravi causa beneficium subtrahi non debet, *c. inventum 16. quæst. 7. c. presbyter & ibi glos. in verb. suspendatur 12. quæst. 4. in fin.* privatur tamen distributionibus quotidianis, quia divinis interesse non potest, *Panorm. in d. c. cum bonæ sub num. 6. Felin. in c. apostolicæ num. 12. & 13. de except.* nisi in canone aut sententia aliter de suspensione officii vel beneficii exprimatur, *d. c. inter de purgat. Can.* aut suspensus † ab officio sit 64 in mora petendi absolutionem ab illa, qui privatur obtentis, & inhabilis redditur ad alia obtinenda, *c. cum bonæ de ætat. qualit. & ord. præfic. c. fin. de elect. & ibi glos. & DD. c. unico §. cum vero ne sede vacan &c. in 6.*

Suspensio † à beneficio non repellit à di- 65 vinis sive officio, *glos. in c. latores in verb. officij de cleric. excomm. ministr. c. cum Vintonien-*

Digitized by Google

sis & ibi gloſ. in verb. admiſerunt de elect. & Can. acquiſitione beneficii, gloſ. in d. c. latores in verb. officy & Canon. electione activa (eligi tamen, vel provideri ſibi non poteſt, medio tempore in illa eccleſia in qua ſuſpenſus eſt,) c. cupientes §. caterum in verb. beneficiis de elect. in 6. Panorm. in cap. per inquiſitionem num. 8. de elect. poſt gloſ. fin. in fine & Canon. aut adminiſtratione in ſpiritualibus aut temporalibus, ſed ſolum à perceptione fructuum, Panorm. poſt gloſ. in d. c. Vintonienſis num. 10. & ibi Can. relicta ſibi ſuſtentatione ne egeat, ſi patrimonium non habeat, aut induſtriam unde vivere poſſit. Felin. in c. apoſtolica num. 9. ubi diſtinguit inter ſuſpenſum propter delictum aut contumaciam de excep. Bald. in c. cum Vintonienſis num. 3. de elect. c. paſtoralis §. fin. & ibi gloſ. fin. & Canon. de appell. Zab. in clem. ut hi qui §. illi vero in 20. quæſt. de etat. qualit. & ord. præſic. licet culpa ſua vel delicto in tali neceſſitate ſit conſtitutus, Dec. in c. paſtoralis §. verum num. 66 21. poſt gloſ. & Canon. de appell. In dubio † reſtringitur ad ea beneficia, quæ ſuſpenſus in illa eccleſia obtinet, quam noſcitur propter delictum, ob quod ſuſpenditur offendiſſe, c. cupientes §. caterum c. ſi compromiſſarius §. pen. & fin. de elect. in 6. c. cum in cunctis §. fin. de elect. niſi tale ſit, quod offendit in univerſum ſtatum eccleſiæ, nec minus unam eccleſiam quam aliam, clem. 2. in princ. & ibi gloſſ. in verb. beneficiorum de vit. & honeſt. cleric. & ibi Can. Panorm. in c. paſtoralis §. verum num. 20. de appell. latius di- 67 ſtinguit, quod ſi fructus † durante ſuſpenſione percipiat, non fit irregularis, cum hoc non ſit in jure expreſſum, gloſ. in clem. 2. in verb. ſuſpenſus de vit. & honeſt. cleric. & ibi Can. c. 1. qui hoc tit. in 6. Zab. in clem. ut hi qui in 19. quæſt. de etat. qualit. & c. ſed cogitur eos reſtituere, & diſtributiones quotidianæ accreſcunt confratibus, clem. ut hi qui de etat. & qualit. & ord. præſic. fructus præbendæ vel diſtincti beneficii eccleſiæ, c. pen. de cleric. non reſid. gloſ. in d. c. clem. 2. in verb. ſuſpenſus & ibi Vital in § præſenti num. 9. & ſeq. d. gloſ. explicat & Canon. neque obtentis beneficiis privatur, niſi canon ulterius procedat, & hoc exprimat, c. 1. §. fin. c. cupientes §. caterum de elect. in 6.

Suſpenſio † ab officio & excommunica- 68
tio æquiparantur quoad reiterationem, quia ſuſpenſus poteſt amplius ſuſpendi, ſicut excommunicatus excommunicari. c. capitulum & ibi gloſſ. in verb. ſuſpenſionis & Canon. quoad evitationem, dixi ſupra c. excommunicationis verſ. reſpectu hoc tit. quoad monitionem præmittendam, c. reprehenſibilis in princ. de appell. & ibi Pan. num. 5. & Can. & incurrendam irregularitatem, Franc. in c. 1. §. fin. num. 4. & ſeqq hoc tit. in 6. poſt gloſſ. pen. abſolutionem ad cautelam data juratoria cautione, c. venerabili hoc tit. differunt in abſolutione plena. Simplex ſuſpenſio † juris 69
propter delictum tollitur abſque abſolutione, & ipſo facto per contrarium reſtituitur ſuſpenſo officium, c. ſi qui ſunt & ibi gloſ in verb. emendent 81. diſtinct. gloſſ. in c. nullus 32. diſtinct. Suſpenſio quæ ſurgit ex notorietate peccati, durat propter ſcandalum, donec peracta pœnitentia per ſuperiorem fuerit cum ſuſpenſo diſpenſatum, Pan. in c. cum bona ſub num. 5. de etat. qual. & ord. præſic. ſuſpenſio ad tempus finito tempore ſtatim ceſſat, Anchar. in d. c. cum bona n. 3. de etat. qualit. Ioan. And. num. 5. c. non eſt, & ibi gloſ. mag. in verb. donec ibi fuerint de ſponſal. & ibi Canon. c. 1. §. ſi quis autem & ibi gloſſ. in verb. per mentem hoc tit. in 6. excommunicatio ſemper requirit formalem abſolutionem, c. cum deſideres c. à nobis el. 2. c. ſacro hoc tit. Præterea in excommunicatione ad limites

eos r.

certæ

certæ causæ pendente implemento ex facto excommunicatorum, videlicet donec desiterint & satisfecerint, post darum implementum & condignam satisfactionem requiritur absolutio, suspensi ad limites certæ causæ, donec desiterint & satisfecerint. Facta satisfactione non indigent absolutione, sed sufficit declaratio Iudicis super satisfactione & implemento causæ sine alia absolutione, *clem. 1. §. pen. & ibi gloss. in verb. donec de decim. & Zab. in 30. quæst. & Canon. communiter late Pan. in c. cum bonæ num. 5. & ibi Can. de ætat. qual. & ord. præfic. c. presbyter si à plebe 2. q. 4.* quando satisfactio est extrajudicialis, si vero est judicialis, & judici suspendenti præstita est satisfactio, tunc non requiritur nec absolutio, neque etiam declaratio, pone enim quod Judex suspendat Antonium, donec compareat coram eo, vel libello vel quæstioni respondeat, ex quo comparuit vel respondit, quis dubitat suspensionem cessare? si ergo nullum dubium, ad quid fieret declaratio? *Io. And. in* 70 *d. c. cum bonæ num. 5. in fi.* Restitutio † suspensorum ab homine spectat ad eos, qui suspendunt, *Boich. in c. clerici in 6. de cleric. excom. &c.* 71 *minist.* A pœna † perpetuæ suspensionis à jure imposita, vel à jure inducta ad certum 72 tempus, solus Papa absolvit. Si vero non sit † determinatum certum tempus, tunc episcopus potest absolvere, ex quo superior non reservavit sibi absolutionem, *Franc. in c. cupientes § caterum sub num. 4. vers. quare dicas de elect. in 6. clem. 1. §. pen. & ibi gloss. in verb excommunicationis sententia de hæres. Pan. in c. quam sit grave num. 3. de excess. prælat.* Absolu- 73 ti † à suspensione, beneficia sibi collata tempore suspensionis ab officio retinere non possunt, quia tempore collationis sibi facte erant inhabiles & indigni, cum tempus datæ inspiciendum sit, *c. cum bona & ibi gloss. in verb. postmodum & Can. de ætat. qualit. & ord. præfic.* in tantum quod episcopus cum eis, quando interim tractarunt spiritualia, dispensare non potest, sed impetranda est nova provisio à summo Pontifice, *Pan. post gloss. in d. c. cum bonæ num. 6. in fine de ætat. qualit. & ord. præfic.* fructus † deperditos non 74 recuperant, si fuerint juste suspensi, si vero injuste, tunc eos recuperant, si non fuerint per annum in mora petendæ absolutionis, *c. rursus c quicunque 11. quæst. Ioan. And. in d. c. cum bonæ num. 14 de ætat. qual. & ibi Can. Felin. in c. apostolicæ n. 12 de except.*

Interdictum dupliciter sumitur, generaliter pro remediis possessoriis, de quibus tractatur titulo de interdict. in instit. Imperial. Specialiter † sumptum est censura eccle- 75 stica, qua à jure vel à judice divina officia, quædam sacramenta atque ecclesiastica sepultura prohibentur in pœnam contumaciæ vel offensæ, *c. quod in te de pœnit. & remiss. c. responso hoc tit.* cujus tres † sunt species, 76 unum locorum vel generale, cum interdicitur regnum, provincia, comitatus, Baronia, civitas, castrum, villa, *c. cum in partibus de verb. signif.* etiamsi unica vel nulla esset ecclesia in castra & villa interdicto suppositis, *Ioan. And. in d. c. cum in partibus num. 1. in fine de verb. signif.* quia nulla in eo Divina officia, vel ecclesiastica sacramenta sunt permissa celebrari, nisi in casibus à jure expressis, *c. fin. & ibi Franc. & Can. hoc tit.* aut speciale vel singulare, cum interdicuntur omnes ecclesiæ civitatis vel provinciæ, vel certæ ecclesiæ, aut ecclesia, *Ioan. And. in c. præsenti sub num. 1. hoc tit. in 6. & ibi late & pulchre Anchar. c. si civitas §. ratione hoc tit. in 6.* Aliud hominum † vel generale, ut 77 cum interdicitur populus aut clerus regni, provinciæ, civitatis, castri, villæ, *c. si sententia in princ. & §. cum vero hoc tit. in 6.*

quia ſingulares ex populo perſonæ, caſibus expreſſis à jure dumtaxat exceptis, non debent alicubi audire Divina, vel eccleſiaſtica recipere ſacramenta, & ſingulares ex clero perſonæ non poſſunt ea alicubi miniſtrare, c. *ſi ſententia & ibi gl. in verb. alicubi & Canon. h.t. in 6.* vel ſpeciale, ut cum interdicitur univerſitas in populo incluſa, ut ſtudium Bononienſe, *l.1.§.1 ff. quod cive ſque univerſ. & c. & ibi gl. & DD.* & ſingulæ perſonæ de ſtudio, ſive ſint clerici, ſive laici, cenſentur interdictæ, aliud ſingulare, cum perſona certa vel incerta interdicitur, & non differt à ſuſpenſione ab officio, *Boich. in c. ſi celebrat n.19. de*
78 *cleric. excom. & c. miniſtr.* 3. Locorum † hominum ſimul, c. *ſi ſententia §. cæterum & ibi gl. in verb. interdicti h. t. in 6.* Poſita hac di-
79 ſtinctione, † claræ ſunt infraſcriptæ regulæ, interdicto loco, cives eiuſdem qui culpabiles non exiſtunt, dummodo & ipſi propter dominum vel rectorem puniendum in eis, non fuerint interdicti, poſſunt extra ipſum licite intereſſe divinis, c. *ſi ſententia §. cæterum hoc tit. in 6. Pan. in c. quod te n.3. de pœnit. & remiſ.* Interdicta eccleſia clerici non cenſentur interdicti, ſed clerici interdictæ eccleſiæ ibi celebrare non poſſunt, alibi celebrare non prohibentur, c. *ſi ſententia h. t. in 6. & ibi Franc. & Can.* Interdicta civitate &c. ſuburbia & continentia ædificia eo ipſo intelliguntur interdicta, c. *ſi civitas in princ. h.t. in 6.* ne vilipendi valeat ſententia interdicti. Ratione quoque ſimili ſi ſit eccleſia interdicto ſuppoſita, nec in capella eius celebrari, nec in cœmiterio ipſius eidem eccleſiæ contiguo poterit ſepeliri, *d.c. ſi civitas in princ. h.t. in 6.* Quando alicuius terræ populus interdicto nodatur, ſingulares ex eo perſonæ, ne ſententia effectu careat, non debent alicubi, caſibus expreſſis à jure dum-
[illegible]t exceptis audire divina, vel eccleſiaſtica recipere ſacramenta, c *ſi ſententia §. cum verò h.t. in 6.* Per ſententiam interdicti prolatam in clerum, non intelligitur interdictus populus, nec etiam è converſo, unde uno interdicto ipſorum alius licitè admittitur ad divina, c. *ſi ſententia hoc tit. in 6.* Iure
80 noviſſimo † interdictum ſive generaliter, ſi ve ſpecialiter, ſive ſingulariter poſitum, duobus tantum caſibus ſervatur notatis ſupra h. tit. §. excommunicationis verſ. reſpectu. Caſus in quibus interdictum profertur à jure recenſet Cand. aur. par. 2. tit. de interd. à num. 5. uſque ad n. 119.

81 Interdictum † ponit omnis prælatus habens ordinariam, vel delegatam juriſdictionem, *c. ſanè el. 2. de off. deleg. c. dilectis de appell.* Concilia provincialia, *clem. 1. §. quod etiam h.t.* ob contumaciam, vel delictum propriũ, vel alienum, c. *ſi ſententia §. cæterum & ibi gl. in verb. interdicti h.t. in 6.* c. *non eſt vobis de ſponſ. 1. qu. 4. in ſumma & ibi gl. fin. 24. qu. 3. in ſumma & ibi gl.* Tempore generalis † inter-
82 dicti ab homine vel à jure prælati in loca nulla divina officia vel ſacramenta eccleſiaſtica ſunt permiſſa celebrari vel miniſtrari, niſi in caſibus à jure permiſſis, unde dicenti talia fore permiſſa, incumbit onus probandi. In edictis enim permiſſoriis certorum caſuum, quod non reperitur expreſſè permiſſum, ſubiacet regulæ prohibitivæ, c. *conſuluiſti verſ. & quod ſanctorum 2. qu. 4.* c. *1. de tranſact. clem. exivi §. porrò verſ. nam ubi aliquid de verb. ſignif.* Permittitur † autem ba-
83 ptiſma, c. *non eſt de ſponſal.* confirmatio, c. *quoniam h.t. in 6.* c. *reſponſ. h.t. in fine*, matrimonium, ſed non ſolennis matrimonii benedictio, c. *Capellanus de feriis Franc. in c. alman. 3. h.t. in 6.* & ex gratia ſepultura clericis decedentibus, qui ſervaverunt interdictum in cæmiterio Eccleſiæ ſine campanarum pulſatione, ceſſantibus ſolemnitatibus

omni-

Digitized by Google

omnibus cum ſilentio, c. *quod in te §. licet de pœnit. & remiſſ.* cæteris ſepultura denegatur; *Anchar. in c. alma ſub num. 5. verſ. Item quæro h.ti in 6* pœnitentia infirmis, ac etiam ſanis, exceptis excommunicatis, qui tantum ad eam in mortis articulo admittuntur, ac illis etiam propter quorum culpam, dolum vel fraudem lata eſt ſententia interdicti, vel qui ad perpetrandum delictum, cuius occaſione ipſum interdictum eſt latum, præbuerunt auxilium conſilium vel favorem, niſi de ipſo delicto prius ſatisfecerint, vel de ſatisfaciendo idoneam dederint cautionem vel in eius defectum juratoriam, quod cum poterunt ſatisfacient, & ad ſatisfactionem cui fieri debet præſtandam dabunt auxilium, quibus tunc non facienda eſt relaxatio interdicti, ſed ſolummodo injungenda pœnitentia, c. *alma mater §. quia verò & duobus §§. ſeqq hoc tit. in 6.* Viaticum, ſive ſacramentum Euchariſtiæ morientibus tantum in præſentia ibi aſtantium vel venientium, *Franc. in d. cap. alma in princ. numer. 4.* Confectio Chriſmatis in die Cœnæ Domini, c. *quoniam hoc tit. in 6.* miſſæ, & alia divina officia ſicut prius in eccleſiis & monaſteriis ſitis in locis interdictis celebrantur ſubmiſſa voce, januis clauſis, excommunicatis & interdictis excluſis, & campanis non pulſatis, *d. c. alma §. adjicimus,* In feſtivitatibus Natalis Domini, Paſchæ, Pentecoſtes, & aſſumptionis Virginis glorioſæ campanæ pulſantur, & januis apertis, alta voce divina officia celebrantur, excommunicatis excluſis, & interdictis admiſſis, abſque ſacramentorum vel ſepulturæ præſtatione, ſic tamen quod illi propter quorum exceſſum huiuſmodi interdictum eſt prolatum, altari nullatenus appropinquent, & revocantur privilegia ultra præſcripta quibuſcunque conceſſa, *d. c. alma § in feſtivitatibus & §. fin. hoc tit. in 6.* Interdictum † Eccleſiarum non 84
eſt generale, quoad effectum generalis interdicti, etiam ſi interdicerentur omnes Eccleſiæ Civitatis vel Provinciæ, nec tunc eſt locus d. c. alma, quia tunc non poteſt in Eccleſiis celebrari etiam ſuppreſſa voce, *gloſſ. in d. c. alma §. adjicimus in verb. eccleſiis & ibi Franc. num. 2. & Can.* extra Eccleſias interdicta etiam in illo loco celebrari poteſt alta voce ſub tentorio, vel in Eccleſia loci ſi quæ eſſet non interdicta, nec tunc locus eſt denegationi ſepulturæ hominibus illius loci, præterquam in Eccleſiis & cæmiteriis interdictis, c. *ſi civitas in fine hoc tit. in 6.* & aliorum ſacramentorum & divinorum officiorum, *Ioan Andr. in c. præſenti ſub num. 1. hoc tit. in 6. & ibi Can. & ibi pulchrè Anchar.* Interdicto † quoque populo regni, Provin- 85
ciæ, civitatis, non eſt locus d. c. alma hoc tit. in 6. ſed poſſunt clerici januis apertis & pulſatis campanis alta voce celebrare divina, excommunicatis tamen & interdictis excluſis, *Ioan. Andr. in c. ſi ſententia numer. 9. hoc tit. in 6.* ſingulares verò ex populo perſonæ, quas interdictas eſſe conſtat, cum divinorum auditio & ſacramentorum perceptio populo ut univerſis non competat, non debent, caſibus in jure expreſſis dumtaxat, exceptis, alicubi audire Divina, vel Eccleſiaſtica recipere ſacramenta, *d. c. ſi ſententia §. cum verò hoc tit. in 6.* eoque reſpectu generale dici poteſt, *Anchar. in c. præſenti ſub num. 2. verſ. juxta prædicta hoc tit. in 6.* quia interdicto populo, † ſingulares ex populo 86
perſonæ ubique locorum ſunt interdictæ, *d. c. ſi ſententia §. fin. & ibi gloſſ. in verb. alicubi & Can.* Præterea generale interdictum dici non poteſt ſi clerus civitatis interdicatur, quia licet clerus civitatis, ubique locorum ſit interdictus, non propter hoc Eccleſiæ civitatis cenſentur interdictæ, unde alii clerici

in illis licitè celebrant divina publicè, & populo administrant sacramenta, *d.c. si sententia & ibi gloss. in verb. clerum & ibi Can. hoc tit. in 6.* alias differentias inter interdictum generale loci, & speciale interdictum ponit Anchar. in c. præsenti num. 1, in fine hoc tit. in 6. quem vide.

87 Pœna † non servanti interdictum est suspensio ab officio, beneficio, & omni jurisdictione, c. *tanta de excess. prælat. & ibi gloss. in verb. inanes & Can.* Religiosi quicunque etiam exempti cuiuscunq; ordinis vel conditionis existant, violantes observantiam interdictorum auctoritate sedis Apostolicæ vel ab ordinariis positorum, cum cathedralem, vel matricem, vel parochialem loci Ecclesiam illa viderint, aut sciverint observare, excommunicationem hoc ipso incurrunt: idem observandum est in interdictis & cessationibus à divinis per provincialium consiliorum statuta, vel ipsorum auctoritate, & in cessationibus generalibus à divinis, quas aliquando Capitula, Collegia, vel Conventus sæcularium aut regularium ecclesiarum sibi vendicant, *clem. 1. hoc tit.* Domini temporales qui locis interdicto suppositis quemquam clericorum divina celebrare officia quomodolibet cogunt, nec non qui per campanarum pulsationem, aut voce præconica, tunc ad illa audienda populum evocari faciunt, quique præcipiunt suis subditis excommunicationis vel interdicti sententia publicè innodatis, ne de Ecclesiis, dum in ipsis missarum solemnia celebrantur, instantibus etiam celebrantibus exeant, ipsique excommunicati publicè, & interdicti, qui in ipsis Ecclesiis nominatim à celebrantibus, ut exeant moniti, remanere præsumpserint, excommunicationis sententia innodantur, à qua per sedem dumtaxat Apostolicam possunt absolvi, *clem. 2. hoc tit.* celebrantes in loco interdicto incurrunt irregularitatẽ, c. *is qui §. fin. hoc tit. in 6. dixi supra de cleric. excom. minist. §. fin.*

Absolvit † ab interdicto juris, si condi- 88
tor non reservavit sibi absolutionem diœcesanus, ab interdicto hominis ipse qui imposuit, vel eius superior, *Franc. in c. si civitas circa finem post Archid. hoc titul. in 6. per Canones supra allegatos in absolutione ab excommunicatione,* Absolutio, † sive relaxa- 89
tio ad cautelam quoad interdicti sententias in civitates, castra, vel quælibet alia loca, sive terras aliquas generaliter promulgatas locum aliquatenus non habet, *cap. præsenti hoc titul. in 6.* quia potest ad tempus suspendi ab ordinario qui illud posuit, *gloss. mag. in cap. ad hæc quoniam 27. de appellat. & ibi Can. cap. dilectis §. quia verò de appellat.* In singulariter lato in personam habet locum absolutio ad cautelam, *dict. cap. præsenti hoc titul. & ibi gloss. in verb. generaliter & Can.* quia specialiter interdicto omnia sacramenta denegantur ante absolutionem, & sic idem obtinet quod in excommunicato, *Ioan. Andr. in d. cap. præsenti in fine hoc titul. in 6. & ibi Can.* nec non in specialiter lato in certas Ecclesias aut certam Ecclesiam, *Ioan. Andr. in cap. præsenti sub numer. 1. & 2. hoc titul. in 6. Rot. decis. 9. hoc titul. in nov.* ac etiam in promulgato in personas, ut populum, Collegium, Vniversitatem, *Franc. in d. c. præsenti num. 5. Rot. decis. 18. hoc titul. in antiq.* præterea in promulgato generaliter in loca, ubi interdictum petitur ab initio relaxari per illum per cuius culpam est latum, quia tunc potest habere locum æquitas c. cum contingat de offi. deleg. quia talis potest cavere, de stando juri, ubi autem petitur

relaxari

Digitized by Google

relaxari per alium quàm per illum propter quem est latum, tunc non habet locum d.c.cum contingat, quia injustè petitur cautio de stando juri & de satisfaciendo ab illo qui non fuit in culpa, nec est obligatus, & ideo non est mirum si in isto casu non fiat relaxatio ad cautelam. *Rot. decis. 19. hoc tit. in antiq. Gemin. in c. præsenti num. 6. hoc tit. in 6. & ibi Can.*

90 Cessatio † à divinis non est censura Ecclesiastica, sed quid facti, *Pan. in c. dilectis numer. 18. & 20. de appellat.* & est suspensio organorum divinæ laudis in locum, vel in aliquam decreta Ecclesiam ex causa ardua injuriarum repellendarum ad tempus, vel donec satisfiat, *clement. 1. §. in cessationibus & ibi gloss. in verb. generalibus hoc titul. cap. non est de spons.* sæpè enim ob factum civium Episcopus & Capitulum aut Capitula, vel Conventus secularium vel regularium Ecclesiarum cessant in Ecclesiis vel aliqua Ecclesia à divinis, & in aliis Ecclesiis non cessant, *cap. irrefragabilis §. cæteris & ibi gloss. in verb. cessaverunt & Can. de offic. ordin. cap. dilectis & ibi Pan. numer. 18. & sequentib. de appell. d. clement. 1. §. in cessationibus hoc titul. c. si Canonici & c. quamvis*
91 *de offic. ordin. in 6.* duplex † est, generalis in loca, quæ indicta ab eo qui potest, habet quasi affectum interdicti, c. *non est de spons.*
92 Alia specialis † est quæ fit in certa Ecclesia vel certis Ecclesiis, c. *si Canonici c. quamvis de offic. ord. in 6.* generalis servanda est ab omnibus etiam religiosis exemptis sub pœna excommunicationis eo ipso incurrendæ, *clement. 1. §. quod etiam & §. sequent. hoc titul.* specialis observatur tantum in Ecclesiis in quibus indicitur, *gloss. in d. clement. 1. §. in cessationibus in verb. generalibus & ibi*
93 *Can.* Indicuntur † cessationes per statuta Conciliorum provincialium, vel eorum auctoritate per ministerium hominis, *clement. 1. §. quod etiam hoc titul.* vel ex mandato superiores mandantis Capitulo à divinis cessare, c. *non est de spons.* c. *dilectis & ibi Pan. numer. 18. & sequentib. de appell.* c. *irrefragabilis §. caterum de offi. ord.* aut per illos de Capitulo, vel Conventu sæcularium, vel regularium propter offensam vel injuriam illis factam, *clement. 1. §. in cessationibus hoc titul. cap. quæ sunt de his quæ fiunt à maior. par. cap. & ibi gloss & Can.* In prima specie servandus † est ordo processus per statuta pro- 94
vincialia præscriptus, *d. clement. 1. §. quod etiam Ioan. Andr. in cap. quamvis in gloss super verb. Ecclesia de offic. ord. in 6.* In secunda & tertia specie servanda est forma processus præscripta in cap. si Canonici & c. quamvis de offic. ord. in 6. quia d. cap. quamvis nullum casum excipit, & in mandato superioris de cessando intelligitur excepta auctoritas Papæ, *Ioan. Andr. in d. c. quamvis in gloss. super verb. Ecclesia & ibi Anchar. in fine & Can. communiter.* requiritur 1. quod qui cessant hoc habeant de consuetuoine, vel alio jure ut cessare possint, c. *si Canonici de offic. ord. in 6. clem. 1. §. in cessationibus h.t.* 2. Quod vocentur absentes ad tractandum de cessatione. 3. Quod tractent. 4. Quod de cessando deliberent, c. *quamvis de offic. ord. in 6.* 5. Quod sit manifesta offensa propter quam cessant. 6. Quod sit rationabilis. 7. Quod ante cessationem instrumento publico vel patentibus litteris authentico sigillo munitis causam cessationis exprimant, 8. Illud instrumentum vel litteras tradant ei contra quem cessant, c. *si Canonici de offic. ordin. in 6.* 9. Quod requirant illum ut emendet competenter injuriam vel offensam, 10. Quod si non fecerit, tunc locum habet

cessa-

ceſſatio, & poſt ceſſationem ex tunc intra unius menſis ſpatium utraque pars debet arripere iter ad ſedem Apoſtolicam per ſe vel procuratores ſufficienter inſtructos, ac continuatis diebus habet tempus arbitrarium quo commodè poſſit ire, & conſpectui Apoſtolico ſe præſentare pro definitione negotii, omnibus his non ſervatis, non debet ſervari ceſſatio, *d. c. quamvis & ibi gloſſ. in verb. mittendo & Canon.* ceſſantesque à divinis omnia, quæ de quibuſcunque proventibus illius Eccleſiæ in qua ceſſatum fuerit, perceperint ceſſationis tempore, reſtituunt, illa verò qua pro eodem tempore debentur eis, nullo modo percipiunt, ſed ipſi Eccleſiæ cedunt, ac ei contra quem ceſſaverint de damnis & iniuriis ſatisfacere tenentur, ſi autem ceſſatio ritè & rectè facta fuerit, is qui ceſſationi cauſam dederat ad omne intereſſe Canonicis & Eccleſiæ ad certam quantitatem taxandam, & in divini cultus augmentum convertendam condemnatur, *d. c. ſi Canonicis*, præterea habet locum pœna arbitraria ſummi
95 Pontificis, *d. c. quamvis.* Tempore † ceſſationis generalis in loco, puta provincia, vel caſtro, à divinis, non licet in illis celebrare, ſicut in generali interdicto ſervata forma c. alma hoc tit. in 6. ſed permittitur baptiſmus & pœnitentia; c. *non eſt ibi nulla divina officia de ſponſ.* appellatio † præcedens
96 non annullat ceſſationem generalem aut ſpecialem, quia conſiſtant in facto, quæ autem conſiſtunt in facto non ſuſpenduntur per appellationem, ſed opus eſt contrario facto, *Pan. in c. dilectis num. 8. de appell.* Ce-
97 lebrans † in loco in quo eſt ceſſatio à divinis, ſive generalis, ſive ſpecialis non fit irregularis, *Pan. in c. dilectis num. 19. & ſeqq. de*
98 *appell.* Abſolvunt à ſententia † ceſſationis inductæ per ſtatuta Conciliorum provincialium Epiſcopi, *Zab. in clem. 1. §. quod etiam num. 5. hoc tit.* cæterarum ceſſationum, niſi intra unius menſis ſpatium, ſuperveniente concordia inter ceſſantes, & eum contra quem ceſſatur tollantur, cognitio & abſolution defertur ad ſedem Apoſtolicam, *d. c. quamvis §. ſi autem præmiſſis de off. ord. in 6.*

Breviter ſubjungam in quibus conveniunt † & differunt excommunicatio, ſu- 99
ſpenſio ab officio, interdictum. Conveniunt 1. quia quælibet earum eſt cenſura eccleſiaſtica, *c. quærenti de verb. ſignif.* 2. In ſcriptis ferri debet cauſa in eis expreſſa, c. 1. *hoc tit. in 6.* 3. Nullam earum ſuſpendit appellatio ſubſecuta, c. *is cui hoc titul. in 6. in fine & ibi Franc. in §. fin. limit. 3. mod.* & quamlibet annullat præcedens appellatio, *cap. ad hæc quoniam 37. de appell. & ibi gloſſ. mag. & Can. cap. dilectis de appell. Anchar. in cap. licet num. 1. de ſent. excomm. in 6.* Item obtinet in ſuſpenſione à beneficio tantum, *Joan. Andr. poſt Archid. in c. is cui num. 5. hoc titul.* 4. Quamlibet debet præcedere monitio, quia quælibet ab homine fertur ob contumaciam, c. *reprehenſibilis de appell. c. ſacro hoc tit.* Vbicunque jus fulminat excommunicationem, vel ſuſpenſionem propter delictum, tunc judex poteſt delinquentem excommunicare vel ſuſpendere ſine alia admonitione, *Pan. in d. c. reprehenſibilis num. 5. & ſeq. & ibi Can. Marſ. in l. de unoquoque num. 105. ff. de rejud.* 5. Quælibet eſt nulla cum fertur ſine canonica monitione ab excommunicatore contra participantes excommunicatis à ſe, c. *ſtatuimus c. ſtatutum hoc tit. in 6.* Impedit à divinis, c. *paſtoralis §. verum de appell. & ibi Can. 7.* In abſolutione omnium juratur de parendo mandatis abſolventis &

Eccle-

Digitized by Google

Eccleſiæ, *c. venerabili c. ex tenore hoc tit.* 8. Nulla earum contra receptos in filios ſpeciales Papæ ab ordinario ferri poteſt, *cap. 1. in princ. de verb. ſign. in 6.* 9. Quælibet à ſuperiore eſt ſervanda, quouſque is qui protulit eum tollat, aut de conſenſu ejus tollatur, *c. cum ab eccleſiarum de off. ord.* 10. Conſtitutus in aliqua ipſarum celebrando incurrit irregularitatem, *dixi ſupra tit. de cleric. excomm. miniſtr.* 11. Quælibet ipſarum ligat licet injuſta, *c. ſententia c. ſi quis Epiſcopus 11. quæſt. 3.* 12. Relaxatur ad cautelam, excepto interdicto generali prolato in loca, *c. venerabili hoc tit. juncto c. præſenti hoc tit. in 6.* 13. Ad incurſum cujuslibet earum requiritur ſpecialis intimatio, *Innoc. in c. fin. ſub numer. 3. de eo qui mitt. in poſſeſ. Rot. deciſ. 11. de dol. & cont. in nov. Mohed. deciſ. 7. numer. 1. ut lit. pend.* 14. Nulla earum tranſit in rem judicatam quantum ad effectum irretractabilem, quia poſſunt retractari etiam poſt mille annos, ſed quoad alios effectus tranſeunt in judicatum, *c. licet hoc tit. in 6. Pan. in c. ad reprimendam numer. 6. & ſeqq. de off. ord.* 15. Non poſſunt juſtificari ex noviter deductis, quia non debet penderi à poteſtate partis convalidare ſententiam cenſuratum nullam, *Innoc. in c. prudentiam numer. 6. de off. deleg. Rot. diverſ. deciſ. 221. numer. 5. part. 2. Ceſar. deciſ. 2. numer. 7. de re jud. dicit in Rota aliquando fuiſſe juſtificatas, aliquando non fuiſſe juſtificatas Caputaq. deciſ. 129. par. 3.* ſed poſſunt primæ probationes convalidari, *Ceſar deciſ. 20. numer. 11. de probat. Bald. in c. 1. de fid. inſtrum. in princ. Deciſ in Authen. ſi quis in aliquem princ. & numer. 3. de edend. l. ſi donatæ §. fin. ff. de donat. inter vir. & uxor.* 16. Sententiæ cenſuratum ſunt ſui natura individuæ, ideo latæ ad inſtantiam Alexandri & Antonii, ſi non adſit mandatum Antonii, non ſubſiſtunt reſpectu Alexandri, neque Antonii, niſi forent duæ diverſæ penſiones debitæ, quia tunc dicuntur duæ diverſæ ſententiæ, *Ceſar. deciſ. 2. numer. 7. & 8. hoc tit. Galleſ. ad form. oblig. Cam. par. ult. num. 36. Felin. in c. cum inter ſub num. 5. & ſeqq. & num. 10. & ibi Can. de re jud.* Differunt † verò quia excommunicatio & ſuſpenſio 100
feruntur propriè contra perſonas ſingulares, *c. Romana §. in univerſitatum hoc tit. in 6.* quod ſi univerſitas vel collegium de facto excommunicetur, valet ſententia, & omnes de univerſitate cenſentur excommunicati, quantum ad Eccleſiam militantem, & illi qui eorum poſtea ſurrogati debent ſe tenere pro excommunicatis & petere relaxationem à dicta excommunicatione, *gloſſ. in fine poſitionis caſus in c. Romana & in c. §. univerſitatem in verb. penitus hoc tit. in 6. c. ſicut el. 1. 7. & ibi gloſſ. in verb. adulterata.* Interdictum verò fertur contra loca, univerſitates & collegia, *c. ſi ſententia c. ſi civitas hoc tit. in 6.* Secundo cum ſuſpenſo & interdicto communicari poteſt in omnibus, exceptis ſacramentis certis & divinis officiis, non autem cum excommunicato, *ex ſupra dictis hoc tit.* Tertiò ſuſpenſio & interdictum poſita ad tempus certum determinatum expirant tranſacto tempore, ſi vero poſita ſint donec fuerit ſatisfactum, ſufficit declaratoria Judicis ſuper ſatisfactione ſine abſolutione, *c. non eſt & ibi gloſſ. in verb. donec ibi fuerint de ſponſ. c. 1. & ibi gloſſ. in verb. per menſem & ibi Can. hoc tit. in 6. clem. 1. in verb. donec de Deum. c. præſenti & ibi gloſſ. in verb. quouſque & Can. de off. ord. in 6.* ſed in excommunicatione neceſſaria eſt abſolutio, etiam poſt certum tempus & ſatisfactionem, *c. cum deſideres c. à nobis el. 2. c. ſacris hoc tit.* Quarto

effectus excommunicationis latæ ſuſpendi non poteſt, ſed effectus aliarum poteſt ſuſpendi, *c. ad hæc quoniam & ibi poſt gloſſ. in verb. interdictum in fine Can. de appell.* Ratio diverſitatis eſt, quia non poteſt quis eodem tempore eſſe in Eccleſia & extra Eccleſiam. Quinto Epiſcopi non incurrunt aliquam ſententiam ſuſpenſionis ab officio vel beneficio, *Anchar. in c. ſi compromiſſarius in 6. not. de elect. in 6. poſt gloſſ. in verb. de jure*, aut interdicti prolatam ab homine vel à jure niſi ſpecificè exprimatur, *c. quia periculoſum hoc tit. in 6. c. ſi compromiſſarius §. hujusmodi quoque de elect. in 6.* quod privilegium non habent quantum ad excommunicationem *Franc. in c. 1. §. ſuperior ubi has æquiparationes & differentias cumulat hoc tit. in 6. num. 4. & 5. Pan. in c. ad hæc. 37. ſub num. 3. de appell.* Sexto laici & clerici excommunicantur, *c. 1. §. decernimus hoc tit. in 6.* & interdicuntur, *c. ſi ſententia hoc tit. in 6.* ſuſpenduntur ab officio ſoli clerici, *c. 2. & c. latores de cleric. c. erect. om. miniſtr. c. 1. §. caveant hoc tit. in 6.*

Pauca dicenda reſtant de irregularitate, 201 † quæ eſt impedimentum canonicum, ſeu nota ex facto ſeu defectu proveniens, qua quis prohibetur ad Eccleſiaſticos ordines promoveri, vel in eis miniſtrare, *c. at ſi clerici & ibi gloſſ. in verb. diſpenſare, verſ. ſi vero Epiſcopus & ibi Can. de jud. c. 1. & ibi gloſſ. in verb. Sedis Apoſtolicæ de fil. presbyt. in 6.* non incur- 202 ritur † niſi in caſibus à jure expreſſis, *c. is qui hoc tit. in 6.* provenit ex defectu natalium, *tot. tit. de fil. presbyt. ord. vel non.* ex defectu ſacramenti, *tot. tit. de bigam. non ordin.* ex delicto proprio, *c. 1. 8 1. diſtinct. c. at ſi clerici §. de adulteriis de jud. & ibi gloſſ. & DD.* ſimonia reali ac etiam conventionali, ex conſtitutione Pii V. in Bullario antiquo 87. quia utraque privat obtentis, & inhabilitat ad futura beneficia, *Pariſ. de conſid. quæſt. 61. Maſol. de irregul. lib. 5. cap. 45. ſub num. 5. Garc. de benef. par. 8. c. 1. num. 64. & ſeqq. in utramque partem.* ex delicto alieno, puta dedit aliquis amicus tuus pecuniam te ignorante Epiſcopo, ut tibi conferat præbendam, Archidiacono ut te præſentaret ad ordines, *c. 1. & c. fin. 1. quæſt. 5.* ex merito, ut judex juſtè decapitans, *c. 1. 51. diſtinct. & ibi gloſſ. in verb. ſacerdotium.* ducens meretricem quæ ſe vult corrigere, *c. inter opera de ſponſ. c. maritum 33. diſt.* Is qui repellendo injuriam à ſocio aliquem mutilavit vel occidit, *clem. unica & ibi gloſſ. pen. de homicid. c. inferenda 23. q. 3.* ex defectu † membrorum, *tit. de corp. vitiat. ord.* 203 *vel non.* ex homicidio & mutilatione, *tit. de homicid. vol.* contemptu clavium violando excommunicationem, ſuſpenſionem, ab officio, vel interdictum, *tit. de cleric. excom. miniſtr.* ex obtentione plurium beneficiorum cum cura, vel plurium perſonarum, dignitatum etiam ſine cura, *c. de multa præben. extravag. execrabilis de præbend.* infamia, tam facti quam juris, *Garc. de benef. par. 7. cap. 8. num. 44. & ſeqq. ſpec. de diſpenſ. §. juxta 4. num. 18.* & ex aliis cauſis quas longum foret enumerare cumulatis per ſpecul. tit. de diſpenſ. §. 4. juxta propoſitionis ordinem, latiſſimè per Marian. Socin. in c. ad audientiam num. 12. & num. 134 & per totum de homicid.

Non multiplicatur † irregularitas ex mul- 204
tiplicatis tranſgreſſionibus ſive peccatis, ſecus eſt in cenſuris quæ multiplicantur multiplicatis tranſgreſſionibus ſeu peccatis, quia irregularitas eſt quædam inhabilitas per modum habitus permanentis, cenſura autem eſt quædam pœna per modum tranſeuntis, cum ſit de ſe abſolubilis, *Garc. de benef. par. 8. cap. 3. num. 80. & 87. & ſeqq. Sylveſt.*

in

in verb. irregularitas in 26. quæſt. verſ. & hac
105 *ratione putat.* Ideò quando † unus ex pluribus cauſis ſeu criminibus in plures incideri irregularitates, ſufficit una diſpenſatio, & non requiruntur plures, *Marian. Socin. in c. ad audientiam num. 416. & ſeqq. de homicid. & ibi Can. dicens ponderanda eſſe verba diſpenſationis.* Excommunicatus autem ob duplicem cauſam & abſolutus ab excommunitione non habetur abſolutus quoad aliam, *t. cum pro cauſa de ſent. excomm. & ibi Can. Bald. in l. pupillo §. ſi in pluribus ſub num. 1. de*
106 *nov. oper. nunc.* In dubio † nec magiſter, nec judex debet aliquem judicare irregularem, *c. pœna de pœnit. diſt. 1. l. interpretatione ff. de*
107 *pœnis & l. ſi præſes ff. eodem.* In dubio † autem unusquiſque debet ſe irregularem reputare, *c. ad audientiam §. quia verò & ibi Io. And. tradit num. 5. dictas duas regulas de homicid. c.*
108 *Matthæus de ſimon.* effectus † ejus eſt quod obſtat promotioni, interdum etiam dejicit promotum, *c. 1. §. fin. & cc. ſeqq. 81. diſtinct. c. fin. de temp. ord. & ibi gloſſ. & DD.* aliquando inducit depoſitionem & degradationem, *gloſſ. in ſumma 15. quæſt. 8. & ibi Can.* inhabilitat ad beneficium de novo acquirendum, nec non ad penſionem, *Navarr. conſ. 63. num. 5. de ſimon. & conſ. 44. num. 3. de homicid. Pariſ. de reſign. lib. 4. quæſt. 3. num. 32. & 37. Garc. de benef. par. 7. cap. 11. in princ.* ſed non adimit prius obtenta. *Milis in repert. verſ. irregularis, ut homicid. Achill. deciſ. 2. num. 3. de ſimon. Felin. in c. 2. num. 4. Garc. de benef.*
109 *par. 11. cap. 10. num. 47.* In dubio † ut quis ceſſet à divinis, debet judicari irregularis, *Panorm. in c. ſignificaſti el. 2. num 4. de homi-*
110 *cid.* Omnis ille qui proprio † facto alium reddit irregularem, ipſe quoque irregularis efficitur, ut verbi gratia, qui alii oculos eruit, manum abſcindit, aut quovis alio modo mutilat, *Cand. aureum de irregul. num. 35. in 21. not. Sylveſt. in ver. homicidium 3. §. 3. verſ. tertium in fine Angel. in verb. homicidium 5. §. 5. Bell. in c. Thomas num. 5. de corp. vitiat. ord.* ut in quo quis deliquit in eo puniatur.
Tollitur † baptiſmo omnis irregularitas etiam ex homicidio contracta, præterquam ea quæ contracta eſt ex defectu ſacramenti, ut bigamia, *Panorm. in c. gaudemus num. 16. de divort.* non tollitur pœnitentia † quæ eſt præambula ad diſpenſationem, *c. at ſi clerici §. de adulteriis de jud. c. fin. de temp. ord.* neque monachatu, *c. non liceat 19. quæſt. 3. & ibi gloſſ. fin. de Apoſt.* niſi in caſibus à jure expreſſis, *Panorm. in c. fine de Apoſt.* Secundo tollitur † diſpenſatione Papæ, qui in omni irregularitate poteſt diſpenſare, cum omnis irregularitas ſit de jure poſitivo, *Innoc. in c. niſi num. 8. de renunciat.* Tertio diſpenſatione Epiſcopi, qui poteſt diſpenſare ſuper omnibus, irregularitatibus & ſuſpenſionibus ex delicto occulto provenientibus, excepta ea quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentioſum. *c. liceat ſeſſ. 24.* Præterea Epiſcopus † diſpenſat ſuper irregularitate proveniente delicto alieno notorio, *c. de ſimoniacè c. de regularibus in fine de ſimon.* ea quoque quæ provenit ex delicto proprio notorio, ut adulterio & minoribus criminibus, non autẽ majo. criminibus, *c. at ſi clerici §. de adulteriis, & ibi gloſſ. in verb. diſpenſare de jud.* ac etiam ea quæ provenit ex defectu natalium ad minores ordines & beneficia, *c. veniens c. fin. de presbyt.*

111 112 113 114

Titulus XL.

De verborum ſignificatione.

SVMMARIA.

1 VERBORVM *proprietas ſemper eſt attendenda, nec ab ea receditur.*

2 *Niſi aliter conſtet de mente diſponentium, quam allegans tenetur probare.*

3 VERBA *ambigua interpretanda ſunt in contractibus contra fundantem ſe in verbis, aut contra eum qui potuit legem apertius dicere, aut ex duobus ſenſibus ſumitur ille, qui æqualitatem ſeruat inter contrahentes.*

4 *In ultimis voluntatibus arbitrio judicis ſunt exponenda.*

5 VERBVM *unum & idem quando ad plura diverſa refertur tunc variari debet in ſua ſignificatione, prout natura eorum ad quæ refertur ſuadet.*

6 VERBVM *quod poteſt referri ad plures actus, tunc refertur ad primum actum, quando primus actus conſumit effectum ſecundum intentionem loquentis, alias intelligitur etiam de ulteriori actu.*

SÆPE in canonibus aliiſque diſpoſitionibus dubitatur de ſignificatione verborum, ideò compilator in fine operis an-
1 nectit hanc rubricam, ſemper verborum † proprietas eſt attendenda, & ab ea non receditur. *l. non aliter ff. de leg. 3. l. labeo §. id tubere ff. de ſup. leg.* etiam in materia in qua fit ſtricta interpretatio ac alteri præjudicialis, *l. cum lege & ibi Franc. Aretin. ſub numer. 1. ff. de teſtam. Rot. diverſ. deciſ. 75. par. 2. numer. 40.* ſtandumque eſt verbo in diſpoſitione expreſſo etiam quod adeſſent aliquæ coniecturæ, & præſumptiones, nam cum in verbis nulla eſt ambiguitas, non debet admitti quæſtio voluntatis, *l. ſi alii in fine ff. de uſufruct. leg. l. fin. C. de reſpig. oblig. poſſ. l. ille aut ille & ibi gloſſ fin. allegat. Concord. de leg. 3.* niſi † aliter conſtet de mente di- 2
ſponentium, *l. non aliter & ibi gloſſ. in verb. teſtatorem ff. de leg. 3.* quam allegans tenetur probare, ex quo habet regulam juris contra ſe, *Franc. in rubric. de reg. jur. in 6. num. 5. Iaſ. in l. cætera in 3. not. ff. de leg. primo Dec. in l. 1. num. 8. ff. de reg. jur.* videlicet quod ratione juris communis de actu loquentis, *l. ſi duo ff. de acquir. hæred. l. hæredes mei §. cum ita ff. ad Trebell.* aut ratione actus de quo agitur, *l. ſi uno ff. locati l. inſulam ff. de præſcript. verb. l. miles ad ſororem ff. de legat. 2.* aut ratione excluſionis delicti, c. *cum tu de teſtibus l. 2. §. creditum ff. ſi cert. petat.* vel ratione cauſæ, *Innoc. in cap. Sedes numer. 4. de reſcript.* vel ſubiectæ materiæ improprientur, alterentur, reſtringantur, *l. cum pater §. donationis ff. de leg. l. quæro §. 1. ff. locat. Tiraquell. in l. ſi unquam in verb. revertatur numer. 38.* aut interpretanda ſint ſecundum naturam rei cui deſerviunt, c. *intelligentia hoc tit. l. Proculus ff. de uſufruct. l. ſi quis domum §. 1. ff. de locat. l. debitor §. fin. ff. ad Trebell.* quia non debet attendi natura unius dictionis, ſed mens diſponentium, cauſa finalis, & effectus ipſius diſpoſitionis, *l. unic. in fine C. ut action. ab hæred & cont. hæred. incip. l. de ſocietate in fine C. pro ſocio.*
Quando verba ſunt ambigua, † fit interpre- 3
tatio in contractibus contra fundantem ſe in verbis, *l. veteribus ff. de pact.* aut contra eum qui potuit legem apertius dicere, *cap. contra eum de reg. jur. in 6.* aut ex duobus ſenſibus ſumitur ille, qui æqualitatem ſeruat

inter

inter contrahentes, *d. l. si id quod ff. de rescind. vend. l. penult. in fine C. comm. divid.*

5 In ultimis † voluntatibus arbitrio judicis sunt exponenda, prout ratio subiectæ materiæ suadet, *l eas causas & ibi gloss. in ver. eas vero Bart. DD. ff. de cond. & demonst. l. gallus §. quæsitum ff. de lib. & posthum. & ibi*

5 DD. Si unum † & idem verbum ad plura diversa referatur, tunc variari debet in sua significatione, prout natura eorum ad quæ refertur suadet, *l. si ita scriptum fuerit cum Titius ff. de man. testam. l. servus post decem ff. de ann. leg. pater severinam §. conditionem verba ff. de cond. & demonstr. l. 2. ff. de offic. proconf. & leg. & ibi gloss. super verb. manumitto allegat. concord.* ac verbum positum inter duas orationes æqualiter utrasque determinat, *Bart. in l. prætor §. eritque differentia ff. vi bon. rapt. Bart. in l. seia §. Caio ff. de fund. instrum.* Præterea verbum † quod potest referri ad plures actus, tunc refertur ad primum actum quando primus actus consumit effectum secundum intentionem loquentis, quando vero primus actus consumit effectum secundum intentionem loquentis intelligitur etiam de ulteriori actu. *Bald. in l. mutus C. de procur. Mobed. decis. 20. in fine de renunc. Mobed. decis. 7. de appell.*

Titulus XLI.

De regulis juris.

SVMMARIA.

1 REGVLAM *qui habet pro se, liberatur ab onere probandi quod transfertur in adversarium.*

2 *Nisi regula implicitam habeat qualitatem quia tunc probanda est illa qualitas.*

3 *Pronunciandum est pro eo qui habet regulam pro se.*

4 REGVLARES *leges & communes ignorare est lata culpa, sed non ignorare leges singulares & exorbitantes.*

5 DICTIONES *semper, plerumque positæ in lege vel canone denotant actuum regularitatem.*

6 DICTIONES *interdum, aliquando, & similes denotant illud esse casuale & regulam esse in contrarium.*

VLTIMO loco subjicit regulas generales, quarum varius est effectus, primus est quod is † qui habet regulam pro se 1
liberatur ab onere probandi, quod transfertur in adversarium, *gloss. in rubric. de reg. jur. in 6. circa fin. & ibi Dyn. & Franc. Salicet. in l. si fundum in fine C. qui pot. in pign habeas.* nisi † regula implicitam habeat quali- 2
tatem, quia tunc probanda est illa qualitas, *Rota in pulchro casu dec. 210. par. 2. diu. plures citans arg. l. pater filium in princ. ff. de leg. 3. Bart. in l. non solum §. sed ut probavi ff. de nov. oper. nunc.* Secundus est quod † pronun- 3.
ciandum est pro illo qui habet regulam pro se, nisi adversarius doceat apertè per casum legis illud de quo est quæstio, esse specialiter exceptum, *Bald. in c. 1. sub num. 5. de alien. jud. mut. cauf. fact. Rot. diverf. decis. 582. par. 1.* Tertius quod ignorare leges † regu- 4
lares & communes est lata culpa, sed non ignorare leges singulares & exorbitantes, *l. quod te & ibi gloss. fin ff. si cert. pernotant DD. post Bart. in l. quod Nerua num. 16. ff. de depos.* ideò regulæ sunt memoriæ commendandæ in quas pulchrum commentarium scripsit Dynus Muxellanus. Dictiones † 5
plerum-

Digitized by Google

Digitized by Google

COMPENDIOSA

PRAXIS BENEFICIARIA

EX

CONCORDATIS INCLYTÆ

Nationis Germanicæ, Regnorum Poloniæ & Galliæ cum S. Sede Apostolica initis, ac privilegiis Clero Leodiensi ab eadem S. Sede indultis, vim quoque Concordatorum obtinentibus

DEDVCTA.

Variis Summorum Pontificum Constitutionibus, Diplomatibus Cæsareis, Cardinalium Concilii Tridentini interpretum Declarationibus, Rotæ Romanæ Decisionibus, & probatissimorum Auctorum placitis elucidata & roborata.

Operâ & studio

LAURENTII NICOLARTS

SS. Theologiæ Doctoris, Prothonotarii Apostolici, atque insignis Ecclesiæ Collegiatæ S. Ioannis Evangelistæ in Civitate Leodiensi Canonici.

Anno M. DC. LVIII.

COLONIÆ AGRIPPINÆ,
Apud Ioannem Antonium Kinchium.
Cum Privilegio S. C. Maiest.

Digitized by Google

Digitized by Google

Præfatio ad Lectorem.

Studioſo Lectori, praxis beneficiariæ diſcendæ amatori ſalutem.

BEnevole lector, tritum eſt: nemo debet inauditus damnari, *ne igitur me inauditũ præmaturo iudicio cenſeas, præſentem tractatum ab inſtituto meo alienum iudicando: utpote, qui hactenus theoriæ deditus, nunc ad praxim & Ius ſubitò deflexerim; viſum fuit prætoci cenſuræ ire obviam, innuens, hunc nequaquam vitæ, conditioni, aut ſtudiorum meorum rationi conatum repugnare, ſed vel maximè congruere: primùm quidem, quod nemini potiùs ſano iudicio, beneficiorum Eccleſiaſticorum naturam ſcrutari, præſcriptas in eorum collatione Regulas, pro quotidianis caſibus occurrentibus noſſe, & de iis agere, quàm perſonis Eccleſiaſticis & beneficiatis conveniat; adhæc maxima & arctiſſima inter Theologiam & SS. Canones, ac Pontificias Conſtitutiones, theoriam & praxim ſit communio, ut alterum ſine alterius connexione & adminiculo conſiſtere vix queat; neque ego uſque colui theoriam, ut praxim omninò excluſerim, præſertim beneficiariam,* CONCORDATORUM *Germaniæ inter Sedem nimirum Apoſtolicam, & inclytam Nationem Germanicam conventis articulis innixam: in qua non exigua mihi diſcendi fuit occaſio, dum ſub theoria, & poſt eam decurſam, in familia per-Illuſtris & Reverendiſſimi Domini* D GEORGII PAULI STRAVII *Epiſcopi Ioppenſis, ſuffraganei, & Vicarii in ſpiritualibus Generalis Colonienſis, Avunculi mei Colendiſſimi, praxeos Romanæ Curiæ ſtudioſiſſimi conſtitutus quotidianas fermè de eiuſmodi caſibus quæſtiones & diſcuti audirem, & diſcutiendas obſequens Nepos relativè acciperem, facem mihi aliquam* GEORGIO

BRAN-

Præfatio Ad Lectorem.

BRANDEN *in hac, ni fallar, materia propè unico præferente, qui tamen nimiùm brevitati ſtudens, principaliores controverſias vel omittendo, vel curſim tranſeundo, incidit in illud*: brevis eſſe laboro. obſcurus fio. *Dabis ergò veniam bone Lector, quod horis ſucciſivis prædicta* CONCORDATA *Germaniæ, quæ à pleriſque ignorantur, ab aliis contemnuntur, ab aliis ſiniſtrâ interpretatione depravantur, enucleatiùs explicare conatus ſim, eaq; de re præſens compendium, uſus Magiſtro Practico, concinnaverim, & publicæ utilitatis ergò, & præcipuè in beneficiatorum, & collatorum Ordinariorum gratiam, quibus hic libellus manuarius ſerviet pro forma & norma in beneficiorum collationibus obſervanda, conformiter ſupradictis Germaniæ* CONCORDATIS, *luce etiam publicâ donarim; ſpero ſiquidem hæc prima praxis mea tyrocinia tibi perquàm fore grata, mihi maius quid & limatius, temporis decurſu in eiuſmodi materia tentandi calcar additura. Interea hiſce fruere, atque ad tuam & proximi tui inſtructionem & ſalutem utere.*

Cenſura.

PRimus admodum Reverendi & eximii D. *Laurentii Nicolarts*, in antiquiſſima Pontificia Vbiorum ad Rhenum Vniverſitate Sacræ Theologiæ promoti Doctoris, Prothonotarii Apoſtolici, atque inſignis Eccleſiæ Collegiatæ S. Ioannis Evangeliſtæ Leodienſis Canonici Capitularis &c. *praxis beneficiaria*, ex Germaniæ, Poloniæ, Galliæ, aliiſq; Concordatis, accuratâ lucubratione formatus & limatus fœtus, is eſt, qui nil à bonis moribus, fide Romano-Catholica Apoſtolica devians complectitur; aſt maioris conaminis, & ingemi ad maiora nati non obſcurus prodromus; proin eundem dignum iudico, qui in totius Germaniæ, quin Eccleſiæ

cleſiæ utilitatem, comprimis tamen eorum, qui ſolidam praxis beneficiariæ, ad evitandum plurimas in iiſdem exorbitantias, notitiam ſectantur, commodum & directionem, typo divulgetur. Coloniæ Agrippinæ, 9. Novembris 1657.

LAURENTIUS PELLIONIS
SS. Theol. Doctor. Ædis Metropolitanæ Colonienſis Canonicus Capitularis Preſbyter, SS. Apoſtolorum Paſtor. M. P.

ALTERA.

LIber inſcriptus: *Compendioſa praxis beneficiaria* ab Admodum Reverendo & eximio Domino *Laurentio Nicolarts*, SS. Theologiæ Doctore Profundiſſimo, Inſignis Collegiatæ Eccleſiæ Leodienſis ad S. Ioannem Evangeliſtam Canonico Capitulari ſcitè compoſitus, non modò nihil ab orthodoxa fide, honeſtiſq; moribus alienum complectitur, ſed etiam præter complura alia inſignia documenta, eruditiſsimè perſpicuâ quâdam Concordatorum Germaniæ, Galliæ, & Poloniæ cum Sede Apoſtolica initorum, uti & Privilegiorum Leodienſi Clero ab eadem Sede conceſſorum elucidatione, in diverſis authenticis Summorum Pontificum Conſtitutionibus, Cæſareis Edictis, Eminentiſſimorum DD. Cardinalium Declarationibus, Sacræ Rotæ Romanæ Deciſionibus, ſolidiſq; Probatorum Theologorum & Canoniſtarum ſententiis fundatæ

data, exactam tradit normam & formam, iuxta quam in materia beneficiali quilibet meritò se dirigat. ita sentio Coloniæ, 9. Novembris anno 1657.

THEODORUS ELMPT
SS. Theol. Doctor & Professor in Vniversitate Colonienſi Ordinarius.

Approbatio

Reverendiſsimi Domini Cenſoris Ordinarii.

PRaxin Beneficiariam ex Concordatis Germaniæ, Poloniæ, Galliæ, aliiſq; deductam, Summorum Pontificum Conſtitutionibus, Cancellariæ Apoſtolicæ Regulis, Edictis Cæſareis, Eminentiſsimorum DD. Cardinalium S. Concilii Tridentini interpretum Declarationibus, atque Sacræ Rotæ Romanæ Deciſionibus ſtabilitam & elucidatam, operâ & ſtudio Admodum Reverendi & eximii D. LAURENTII NICOLARTS, SS. Theologiæ in celeberrima Vniverſitate Colonienſi promoti Doctoris, Prothonotarii Apoſtolici, & inſignis Collegiatæ Eccleſiæ S. Ioannis Evangeliſtæ Leodienſis Canonici Capitularis conſcriptam, nihil contra bonos mores, aut fidem

Digitized by Google

dem Catholicam Romano-Apostolicam continere, sed pro quorumcumque Ecclesiasticorum, beneficiatorum, ac Collatorum Ordinariorum, cæterorumq; omnium iuris & praxeos beneficiariæ studiosorum usu, utilitate, forma & norma, maximè dignam censemus, quæ in publicam lucem prodeat. Signatum Coloniæ die 10. Novembris. 1657.

GEORGIUS PAULUS STRAVIUS
Episcopus Ioppensis, Vicarius in Pontificalibus & Spiritualibus Generalis.

Loco † Sigilli.

ACROSTICHIS GRATVLATORIA

In compendiariam de Ecclesiasticis beneficiis Praxin,

A B

ADMODVM REVERENDO ET EXIMIO VIRO

AC DOMINO DOMINO

LAURENTIO à NICOLARTS

SS. Theologiæ Doctore, Coloniæ promoto, Prothonotario Apostolico, in D. Ioannis Evangelistæ apud Leodios Canonico dignissimo, ad multorum usum laboriosè ac doctè concinnatam.

LAudabunt alii numerosa poëmata, telæ
AZonis simplicis quæ texuit *Subtemine*
URaut *Lyricen* fidei Romanæ, aut grande cothurno
TEniens theatrum *Seneca* tragico, vel elegis
IVtens flexilibus *Vates*, qui tristia scripsit
SCum gaudio. multos pedestre *Tullii*
TRomano ore genus capiet, *Liviiq;* rotundis
IOrchestra delectabit utq; cochleis.
NEst sua cuiq; operi (neque contemnenda) voluptas:
LAbore tamen ad altiora strenuo
AZitentes, *Consulta Patrum, Canonesq; beatos*
UAgitant frequenter, affluuntq; honoribus,
RHalibus accinctum studiis, laus maxima te LAV-
RENTI manet, nec præmio tantus labor
IImmunis credetur: erit sua gloria *Praxi*
SHuæ per orbem Christianum. Avunculus
AAt quoque lætetur maturis STRAVIUS annis,
NAbiorum ovili qui præest, Episcopus
SSacratum referens peregrinæ nomen *Ioppæ*.
SEquana, Tibris, Vistula, Tagus plaudat operi.

Amicitiæ & honoris causâ alludebat

CHRISTIANUS ADOLPHUS THULDENUS *Canonicus Diaconus ad B. Mariæ Virginis Gradus. SS. Theologiæ Licentiatus, Coloniæ anno 1657. mense Novembri. postridie* D. *Cuniberti.*

Digitized by Google

ILLVSTRISSIMO ET REVERENDISSIMO DOMINO

D. JOSEPHO SANFELICIO ARCHIEPISCOPO

Conſentino, S^mi D. N. ALEXANDRI PAPÆ VII. & Apoſtolicæ Sedis ad Tractum Rheni, & inferiores Germaniæ partes cum poteſtate Legati de latere Nuntio, Domino & Patrono ſuo Colendiſſimo.

ILLVSTRISSIME ET REVERENDISSIME DOMINE,

PATRONE COLENDISSIME.

Numer. cap. 18. v. 8. & 11.

IN libro *Numerorum* eſt, quod Deus ſibi primitias, ſeu primam frugum obventionem, uti ſupremo rerum omnium Domi-

no debitam, in Sacerdotii prærogativam, AARONI eiuſq; filiis munificâ largitione attribuerit: unde & hodie Sacerdotibus aſſignnatur. Huiuſce legis ductu non dubitavi meorum quoque laborum primitias, ceu primos ingenii mei fructus ILLUSTRISSIMÆ C. V. promptè & devotè conſecrare, ac præſentem lucubratiunculam, ſeu commentariolum in CONCORDATA inter Sedem Apoſtolicam, & inclytam Nationem Germanicam pacta & inita confectum, ILLUSTRISSIMI NOMINIS SUI auſpiciis multis quidem titulis inſcribere; ac primùm quidem, quia nulli, quàm ILLUSTRISSIMA C. V. potiori iure debebatur, quæ non ſolùm munere magni Sacerdotis, ut AARON fungitur, iure quaſi Divino ſibi huiuſmodi primitias depoſcens: verùm etiam SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI ALEXANDRI PAPÆ VII. eiuſq; ſanctæ Sedis in hiſce Germaniæ partibus digniſsimum agit Legatum, & Magni illius AARONIS filium repræ-

c. 1. de decimis.

præſentat; præſentia autem CONCORDATA inter S. Sedis Apoſtolicæ tunc Legatum, & Nationem Germanicam fuere concluſa: & ita ipſi præ cæteris, qui eiuſdem honoris & legationis apud Nationem Germanicam vices obit, erant adſcribenda. Deinde ſi res ipſa, de qua agitur, ex æquó penſetur, non poterit non gratioſiſſimis eius oculis exiguum hocce ſtudium meum, quo nimirum inviolatum Sanctæ Sedis Apoſtolicæ cum Romanorum Rege FREDERICO *III.* & Germaniæ Principibus, ac Prælatis ſancitum fœdus enucleatur, blandè & ſuaviter abblandiri; quid enim ſancto fœdere, quid pace & unitate cum Eccleſia Romana omnium aliarum domina, matre ac magiſtra perpetuò conſervandâ præſtantius? quid gratius? quid ILLUSSTRISSIMÆ C. V. honorificentius? quæ Apoſtolicis planè conatibus, pacis quà publicè, quà privatim in perturbatiſſimo rerum omnium per Germaniam ſtatu tuendæ & reſtituendæ pro fidei Catholicæ pro-

 pa-

pagatione est usque adeò studiosa, ut non ita pridem ex speciali SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI Commissione, singulos Principes Electores Ecclesiasticos privatim convenire, & ad pacificam ac concordem novi Regis Romanorum electionem verbis efficacissimis hortari voluerit, eoq; etiam fine Francofurtum ad Imperii Comitia sit deputata, ut idipsum SUA præsentiâ, consilio, agendi dexteritate, de qua SUA SANCTITAS sibi plurimum pollicetur, cum immortali Sui NOMINIS gloria ampliùs præstetur, & universæ Germaniæ pacis promovendæ zelus innotescat.

Et munusculum hoc meum meritis quidem est impar, ea tamen de ILLUSTRISSIMÆ C. V. humanissima benevolentia mihi spes est, ut hoc etiam quantumcumque tenue obsequii genus prono affectu sit prosecutura: maximorum siquidem Virorum ea indoles est, ut offerentis tenuitatem humanitatis suæ opulentiâ non gravatè locupletent.

pletent. Patere igitur ILLUSTRISSIME DOMINE, ut dum ILLUSTRISSIMA C. V. Germaniæ paci, & unanimi Regis Romanorum electioni tantis ſtudiis proſpicit & intendit, hic CONCORDATORUM Germanię cum S. Sede Apoſtolica initorum tractatus (ſine quibus veteres Romani Pontifices, teſte *Leonino*, exiſtimarunt decus Chriſtianæ Religionis, pacis & tranquillitatis publicæ ſuſtineri & conſervari non poſſe) ſub ſplendidiſſimi & pacis amantiſſimi NOMINIS SUI inſigniis lucem aſpiciens, firmiſſimo Apoſtolicæ tutelæ præſidio contra æmulos & pacis oſores, ac Criticos quoſvis cenſores protegatur: eò enim faventiorem inveniet lectorem, quò illuſtriorem habuerit protectorem; omnibuſq; omninò id placebit, quod ILLUSTRISSIMÆ C. V. prudentia probarit, & benevolentia acceptarit; cui erga me hactenus adeò abundè demonſtratæ obſtrictiſſima ſunt quævis literarum mearum ſtudia, & devotiſſima

Leoninus conſil 50.

animi

animi obsequia. Cæterùm ut ansa mihi detur, illa futuris annis, vitâ, Deo favente, comite, in ILLUSTRISSIMA C. V. promptiùs declarandi, eiusq; beneficum favorem ampliùs demerendi, quod Vates lyricus Augusto Imperatori exoptabat:

Serus in cœlum redeas; diuq;
Lætus interfis populo Quirini. *Horat. lib. 1. ode 2.*

ILLUSTRISSIMÆ C. V. pro totius Germaniæ bono, pace & tranquillitate medullitus pariter opto, Deum supplex orando, ut eandem diutissimè sospitet, æternumq; post fata suprema beet. Coloniæ Agrippinæ die 11. Novembris. S. Martino Episcopo sacrâ. 1657.

ILLVSTRISSMÆ C. V.

Humillimus & Devotissimus servus

LAURENTIUS NICOLARTS.

Digitized by Google

Digitized by Google

PROOEMIUM.

CONCORDATORVM GERMANIÆ.

§. 1. CVm juxta Philosophum *lib. 2. poster. cap. 1.* de re qualibet priùs scisciatari oporteat, an sit: ideò pro debito ordine servando, & faciliori Concordatorũ Germaniæ notitia, necessariò præmittendam, quin & altiùs repetendam censui eorundem Concordatorum cum inclyta Natione Germanica initorum rationem, formam & normam.

Historica deductio de Concordatorum cum Natione Germanica initorũ ratione.

§. 2. Sciendum igitur est, uti Historici referunt, de Concordatis cum Natione Germanica ineundis tempore *Eugenij* Papæ IV. maximè agi cœptum, quando tota propemodum Christianitate eidem *Eugenio* vero Pontifici & Christi in terris Vicario obedientiam præstante, soli Nationis Germanicæ Principes inter se divisi tergiversabantur; alij enim Concilio Basileensi (quod idem *Eugenius* sua auctoritate dissoluerat) & *Felici V.* Antipapæ adhærebant: alij cum *Frederico III.* Imperatore neutrius partes sequentes, *neutrales* dici amabant; eoq; schismate durante, Ordinarij Collatores, teste *Bzouio in annalibus ad annum* 1444 pro arbitrio suo beneficia conferebant.

De eis sub Eugenio Papa 4. agi cœptum.

§ 3. Itaque *Eugenius*, ut hos ad veram obedientiam perduceret, & à Concilio Basileensi abstraheret, misit *Thomam Sarzanensem* Episcopum Bononiensem, posteà summum Pontificem *Nicolaum V.* dictum, *Ioannem Caruaiales* Doctorem Iuris, pòst S. R. E. Cardinalem S. Angeli, & *Nicolaum Cusanum* Theologum, pòst similiter S. R. E. Cardinalem Anno 1446. in Germaniam, ut cum Principibus ea de causa tractarent. Conventum ergò

Per suos ad Cæsarem, & Germaniæ Principes deputatos.

fuit Francofurti Anno 1446. cum Imperatoris *Frederici* Auſtriaci legatis *Alberto* Marchione Brandeburgenſi, *Petro* Auguſtenſi & *Sylveſtro* Chiemenſi Epiſcopis, & *Caſparo Schlick* Cancellario, nec non cum Electoribus *Theodorico* Moguntino, *Theodorico* Colonienſi, *Iacobo* Trevirenſi Archiepiſcopis, *Ludouico* Comite Palatino, *Iacobo* Marchione Badenſi, Oratoribus Ducis Saxoniæ, & *Friderici* Marchionis Brandeburgici in Marchia Brandeburgica reſidentis, *Friderico* Magdeburgenſi, *Friderico* Saliſburgenſi, *Gerardo* Bremenſi Archiepiſcopis, *Ioanne* Merſpurgenſi, *Petro* Naumburgenſi Epiſcopis, & Deputatis a Concilio Baſileenſi, *Ludouico* Arelatenſi, aliiſq; nonnullis Doctoribus, præſente *Æneæ Piccolomineo* aliàs *Syluio* nuncuparo *Frederico* Romanorum Regi à ſecretis, poſteà S. R. E Cardinale, & demum Pontifice *Pio.* II. dicto. Vbi unanimi conſenſu concluſum fuit, ut *Eugenius* maneret in Papatu, ac pro vero Pontifice agnoſceretur, dummodo tamen Decreta Baſileenſia ſervaret, ac nonnulla Nationi Germanicæ indulgeret. *Primùm* erat, ut Generale Concilium mense Majo anni ſequentis 1447 in uno ſex Germaniæ nominatorum locorum per Pontificem deſignando convocaretur. *Alterum*, ut profeſſio poteſtatis, auctoritatis &c. Generalium Conciliorum militantem Eccleſiam repræſentantium per Oratores Apoſtolicos facta, literis Apoſtolicis approbaretur. *Tertium*, ut Nationi Germanicæ ſuper prætenſis gravaminibus, nempe ſuper reſervatione & collatione Eccleſiarum & beneficiorum Eccleſiaſticorum opportunè provideretur. *Quartum* & ultimum, ut quæ in præjudicium duorum Principum Electorum Colonienſis & Trevirenſis, vel ſuarum Eccleſiarum acta eſſent, ex ſuæ Sanctitatis clementia revocarentur.

Et eorundem exco. à ad Pontificem legatos.

§. 4. Signatis hiſce articulis & pactis, ſingulorum Electorum, Principum, Archiepiſcoporum, & Oratorum ſingulis ſigillis, decreta eſt legatio ad *Eugenium* Pontificem, quæ nomine totius Germanicæ Nationis & Cæſaris ei obedientiam deferret, ac poſtulata & concordata impetraret in proxima Dominica *Lætare* Anni 1447. in Comitijs Norimbergenſibus publicandi.

Pontifex Concordata approbat.

§. 5. *Eugenius* porrò auditis in Conſiſtorio ſecretis Legatis, poſtulata conceſſit, & Concordata approbavit ſpeciali deluper edita

edita pauló ante obitum ſuum Conſtitutione: eoq; defuncto, *Nicolaus* huiuſce nominis Papa V. ſucceſſor, miſſo in Germaniam *Ioanne* Cardinale S. Angeli ad S. R. I. Proceres Alchaffenburgi congregatos, eadem priùs ſimpliciter, poſtea tamen certo modo confirmavit Conſtitutione ſua, quæ ſequitur.

bat. ejuſq; ſucceſſor Nicolaus eadem confirmat.

Tenor Concordatorum Germaniæ.

NICOLAUS PAPA V.

Nicolai Papæ 5. Conſtitut. Bullarij: em. 1.

Exordium.

AD ſacram PETRI ſedem Divina diſpoſitione ſublimati, ſingulis, quæ pro univerſalis Eccleſiæ unione, ac pace & tranquillitate profutura conſpicimus, Apoſtolicæ providentiæ ſolicitudine libenter intendimus, & ad felicem eorum proſecutionem & conſummationem, opem, & operam impendimus efficaces.

Frederi cus. Imperator Princi- pes, Germania, & legatus Apoſt. ordinationes ſive concordata fecerunt ſuper reſervatione, & collatione Eccleſiarum & beneficiorum.

Num. 1. Nuper ſiquidem charisſimus in Chriſto filius Noſter FREDERICUS Romanorum Rex Illuſtris, & nonnulli alii dilecti filii Eccleſiaſtici, & Seculares Principes inclytæ Nationis Germanicæ ex una, ac dilectus filius Noſter IOANNES S. Angeli Diaconus Cardinalis in partibus illis Apoſtolicæ Sedis de latere Legatus, per Nos ad dictas partes miſſus, ſufficienti deſuper à Nobis & Sede Apoſtolica auctoritate ſuffultus, ex alia partibus, Rom. Eccleſiæ & dictæ Nationis nominibus, pro ipſius Eccleſiæ unione, pace & tranquillitate, inter Eccleſiam & Nationem prædictam perpetuò ſolidandis & conſervandis, diverſa rationabilia & utilia ordinationes & ſtatuta, à partibus ipſis hinc inde approbata, laudata,

concluſa, acceptata, & Concordata fecerunt, ac ediderunt, Nobiſq; humiliter ſupplicari fecerunt, ut illis pro firmiori eorum ſubſiſtentia, robur Apoſtolicæ firmitatis adjicere, nec non auctoritatem potiorem, & decretum interponere dignaremur.

Quæ Pontifex approbat.

II. Nos itaque, qui ſtatuta, ordinationes, & Concordata prædicta per nonnullos ex Venerabilibus Fratribus Noſtris S. R. E. Cardinalibus, magnarum maturitatis, auctoritatis, & literaturæ Viros, diligenter examinari & diſcuti fecimus, eaq; rationabilia & ſalubria tam Eccleſiæ, quàm Nationi præfatæ fore comperimus; de dictorum, & aliorum Venerabilium Fratrum Noſtrorum prædictæ Eccleſiæ Cardinalium conſilio & aſſenſu, Apoſtolicâ auctoritate, & ex certa ſcientia approbamus, ratificamus, laudamus, & acceptamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus, juxta modum & formam ſubſequentes.

Modificando extrav. Execrabilis. & Ad regimen. de præben.

III. Placet Nobis ſuper Eccleſiarum, & Beneficiorum Eccleſiaſticorum quorumcumque proviſionibus, uti juris ſcripti reſervationibus & *Execrabilis. & Ad regimen.* conſtitutionibus modificatis, ut ſequitur. Ad Regimen Eccleſiæ generalis, quamquàm immeriti, ſuperna diſpoſitione vocati, gerimus in Noſtris deſiderijs, ut debemus, quod per Noſtræ diligentiæ ſtudium, ad quarumlibet Eccleſiarum, & monaſteriorum regimina, & alia beneficia Eccleſiaſtica, iuxta Divinum beneplacitum, & Noſtræ intentionis affectum, Viri aſſumantur idonei, qui præſint & proſint committendis eis Eccleſijs, Monaſterijs, & beneficijs prælibatis, Præmiſſorum itaque conſideratione

inducti

inducti, & ſuadentibus Nobis alijs rationabilibus cauſis, nonnullorum Prædeceſſorum Noſtrorum Romanorum Pontificum veſtigijs inhærentes, omnes Patriarchales, Archiepiſcopales, & Epiſcopales Eccleſias, & etiam Monaſteria, Prioratus, Dignitates, Perſonatus, & Officia, nec non Canonicatus, Præbendas, & Eccleſias, cæteraq; beneficia Eccleſiaſtica, cum cura, vel ſine cura, ſecularia, & regularia, quæcumque & qualiacumque fuerint, etiamſi ad illa perſonæ conſueverint, ſeu debuerint per electionem, ſeu quemvis alium modum aſſumi, nunc apud ſedem Apoſtolicam quocumque modo vacantia, & in poſterum vacatura, nec non per depoſitionem, vel privationem, ſeu translationem per Nos, ſeu Auctoritate Noſtra factas, & in antea faciendas ubilibet: nec non ad quæ aliqui in concordia vel diſcordia electi, ſive poſtulati fuerint, quorum electio caſſata, ſeu poſtulatio repulſa, vel per eos facta renuntiatio, & admiſſa Auctoritate Noſtra extiterit, ſeu quorum electorum, vel poſtulatorum, & in antea eligendorum, ſeu poſtulandorum electionem caſſari, ſeu poſtulationem repelli, aut renuntiationem admitti per Nos, aut Auctoritate Noſtra continget apud Sedem prædictam, vel alibi ubicumque: ac etiam per obitum Cardinalium eiuſdem Eccleſiæ Romanæ, aut officialium dictæ Sedis, quamdiu ipſa officia actualiter tenebunt (videlicet Vicecancellarij, Camerarij, ſeptem Notariorum, Auditoris literarum contradictarum, & Apoſtolici Palatij cauſarum Auditorum, Correctorum, centum & unius Scriptorum Literarum Apoſtolicarum, & vigintiquatuor Pœnitentiariæ præfatæ Sedis, & vigintiquin-

que Abbreviatorum, nec non verorum commenſalium Noſtrorum, & aliorum vigintiquatuor Capellanorum ſedis eiuſdem in epitaphio deſcriptorum) & etiam quorumcumque Legatorum, ſeu Collectorum, ac in terris Romanæ Eccleſiæ Rectorum, ac Theſaurariorum deputatorum, ſeu miſſorum hactenus, vel deputandorum, aut mittendorum in poſterum, nunc vacantia, & in antea vacatura, ubicumque dictos Legatos, vel Collectores, ſeu Rectores, & Theſaurarios, antequam ad Romanam Curiam redierint ſeu venerint, rebus eximi contigerit ab humanis: nec non quorumlibet pro quibuſcumque negotijs ad Romanam Curiam venientium, ſeu etiam recedentium ab eadem, ſi in locis à dicta Curia ultra duas dietas legales non diſtantibus jam forſan obierint, vel eos in antea ab hac luce tranſire contigerit: ac etiam ſimili modo quorumcumque Curialium peregrinationis, infirmitatis, ſeu recreationis, vel alia quacumque cauſa ad quævis loca ſecedentium, ſi eos, antequam ad dictam Curiam redierint, in locis ultra duas dietas ab eadem Curia, ut præmittitur, non remotis (dummodo eorum proprium domicilium non exiſtat ibidem) iam forſan deceſſerint, vel in poſterum eos contigerit de medio ſubmoveri, etiam nunc per obitum huiuſmodi vacantia, vel in poſterum vacatura; rurſus Monaſteria, Prioratus, Dignitates, Perſonatus, Decanatus, Adminiſtrationes, Officia, Canonicatus, Præbendas, & Eccleſias, cæteraq; beneficia Eccleſiaſtica, ſecularia & regularia, cum cura, vel ſine cura, quæcumque & qualiacumque fuerint, etiamſi ad illa perſonæ conſueverint, ſeu debuerint per electionem, ſeu quemvis alium modum aſſumi, quæ promo-

ti per Nos, seu Auctoritate Nostra ad Patriarchalium, Archiepiscopalium, & Episcopalium Ecclesiarum, nec non Monasteriorum regimina, obtinebant tempore promotionum de ipsis factarum, nunc quocumque modo vacantia, aut in posterum vacatura, nec non etiam per assecutionem pacificã quorumcumque Prioratuum, Dignitatum, Personatuum, Officiorũ, Canonicatuũ, Præbendarũ, Ecclesiarum, aut beneficiorum aliorum per Nos seu Auctoritate Nostrarum Literarum immediatè collatorum, seu conferendorum in posterum, præterquam, si virtute gratiæ exspectativæ assecutio fiet, nunc vacantia & in antea vacatura, plena super præmissis omnibus & singulis cum Fratribus Nostris collatione præhabita, & matura deliberatione secuta, ordinationi, dispositioni, ac provisioni Nostræ de ipsorum Fratrum consilio, Auctoritate Apostolica reservamus. Decernentes ex nunc irritum & inane, si secus super præmissis & quolibet eorum, per quoscumque quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari.

IV. Item placet Nobis, quod in Metropolitanis, & Cathedralibus etiam immediatè non subiectis Ecclesijs, & Monasterijs immediatè subiectis Sedi Apostolicæ fiant electiones canonicæ, quæ ad dictam Sedem deferantur, quas etiam ad tempus constitutionis fel. recor. NICOLAI Papæ III, quæ incipit, *Cupientes* &c. exspectabimus, & elapso dicto tẽpore, si non præsentatæ, vel si præsentatæ, minùs canonicæ fuerint, providebimus; & si canonicæ fuerint, eas confirmabimus, nisi ex rationabili & evidenti causa, ac de dictorum Fratrum consilio, de digniori & utiliori persona duxerimus provi-

c. quam 6. de elect. in 6.

Declarat. ipsi circa Ecclesias &c. constitutionem Nicolai 3. cæpæ in tit. de elect. in 6.

providendum, provisò, quod confirmati prædicti, & per Nos provisi Metropolitanis ſuis & alijs præſtent debita iuramenta & alia, ad quæ de iure tenentur. Et in Monaſterijs dictæ Sedi immediatè non ſubiectis, & alijs regularibus beneficijs, ſuper quibus pro confirmatione, vel proviſione ad dictam Sedem non conſuevit haberi recurſus, electi, ſeu illi, quibus providendum eſt, pro confirmatione & proviſione huiuſmodi ad Curiam Romanam venire non tenebuntur: ipſaq; Regularia beneficia ſub gratijs exſpectativis non cadant. Vbi autem pro Monaſterijs ad dictam Curiam venire, ſeu mittere conſueverint, non aliter confirmabimus, vel providebimus, quàm ſuperiùs de Cathedralibus Eccleſijs eſt expreſſum. Et de Monaſterijs monialium non diſponemus, niſi ſint exempta, & tunc per commiſsionem ad partes.

Declarat inſuper vacationes futuras in menſibus Ordinariorum, ac reſervatis ſe di Apoſtolicæ.

V. De cæteris verò dignitatibus, & beneficijs quibuſcumque ſecularibus & regularibus vacaturis, ultra reſervationes prædictas (maioribus dignitatibus poſt Pontificales in Cathedralibus, & principalibus in Collegiatis Eccleſijs exceptis) de quibus iure ordinario providetur per illos inferiores, ad quos aliás pertinet; placet etiam Nobis, quod per quamcumque aliam reſervationem, gratiam exſpectativam, aut quamvis aliam diſpoſitionem, ſub quacumque verborum forma, per Nos, vel Auctoritate Noſtra factam, vel faciendam, non impediemus Nos, quò minus de illis, cùm vacabunt de *Februarij, Aprilis, Iunii, Auguſti, Octobris, & Decembris* menſibus, liberè diſponatur per illos, ad quos eorum collatio, proviſio, præſentatio, electio, ſeu quævis alia diſpoſitio pertinebat, reſervatione, aliave quavis diſpoſitione

Auctori-

auctoritate Noſtrâ factis vel faciendis, non obſtantibus quibuſcumque. Quoties verò aliquo vacante beneficio in *Ianuarii, Martii, Maii, Iulii, Septembris & Novembris* menſibus ſpecialiter diſpoſitioni dictæ Sedis reſervatis, non apparuerit intra tres menſes à die notæ vacationis in loco beneficii, quod alicui de illo Apoſtolicâ auctoritate proviſum fuerit, ex tunc, & non anteà Ordinarius, vel alius, ad quem illius diſpoſitio pertinebit, de illo liberè diſponere poterit. Et ad finem, ut hæc ordinatio collationum beneficiorum non reſervatorum per alternos menſes poſsit per dictam Nationem publicari, & omnes qui ea gaudere voluerint, tempus congruum habeant eam acceptandi, tunc quoad dictam Sedem à Kalendis *Iunii* proximè futuris, ipſa currere incipiet, & durabit deinceps, niſi in futuro Concilio de conſenſu dictæ Nationis aliter fuerit ordinatum.

VI. Placet ſimiliter Nobis, quod circa proviſionem dictæ Sedis ordinandam, modus Annatarum hoc modo currat. De Eccleſiis Cathedralibus omnibus, & Monaſteriis Virorum duntaxat, vacantibus & vacaturis, ſolvantur de fructibus primi anni à die vacationis ſummæ pecuniarum in libris Cameræ Apoſtolicæ taxatæ, quæ communia ſervitia nuncupantur: & ſi quæ exceſsivè taxatæ ſunt, retaxentur, & quod provideatur ſpecialiter in gravatis regionibus ſecundùm qualitatem rerum, temporum & regionùm, ne nimiùm prægraventur, ad quod petentibus dabimus Commiſſarios in partibus, qui diligenter inquirant & retaxent. Taxæ autem prædictæ pro me- *Et quoad Annatas.*

dia parte infra annum à die habitæ poſſeſsionis pacificæ totius, vel majoris partis ſolvantur, & pro alia media parte infra annum ſequentem; & ſi infra annum bis vel pluries vacaverint, ſemel tantùm ſolvantur, nec debitum hujuſmodi in ſucceſſorem in Eccleſia, vel Monaſterio tranſeat. De cæteris verò Dignitatibus, Perſonatibus, Officiis & Beneficiis ſecularibus, ac regularibus quibuſcumque, quæ auctoritate dictæ Sedis conferentur, vel de quibus providebitur (præterquam vigore gratiarum exſpectativarum, aut cauſâ permutationis) ſolvantur Annatæ, ſeu medii fructus juxta taxam ſolitam à tempore poſſeſsionis intra annum, & debitum hujuſmodi ſimiliter in ſucceſſorem in beneficio non tranſeat. Sed de beneficiis, quæ valorem viginti quatuor florenorum auri de Camera non excedunt, nihil ſolvatur: duretq; hæc obſervantia deinceps, niſi eam ſimiliter in futuro Concilio de ipſius Nationis conſenſu contingat immutari.

Approbatio Conſtitutionis Eugenii IV Papæ, de qua ſuprà in proœmio.

VII. In aliis autem, quæ per fel. rec. EUGENIUM Papam IV. etiam Prædeceſſorem Noſtrum pro dicta Natione uſque ad tempus futuri Generalis Concilii permiſſa, conceſſa, indulta & decreta, ac per Nos confirmata fuerunt, in quantum illa Concordiæ præſenti non obvient, iſtâ vice nihil volumus eſſe immutatum. Et per hoc, quod in Concordatis hujuſmodi, ſive quibuſvis aliis eorum occaſione conficiendis literis, propter compendioſiorem deſcriptionem Alemannia ſpecialiter appellatur, Natio ipſa cenſeri non debet à Germanica Natione diſtincta, ſeu quomodolibet ſeparata.

Eugen. Papæ IV Conſtit. in Bullario tomo 1.

VIII. Et

VIII. Et præterea quia difficile foret præsentes literas ad singula, in quibus de eis forsan fides facienda fuerit, loca deferri, eâdem Apostolicâ auctoritate decernimus, quod ipsarum transumpto Metropolitanorum dictæ Nationis sigillo munito, tanquam præsentibus, si exhiberetur, literis plena fides adhibeatur, & perinde stetur, ac si dictæ præsentes literæ forent exhibitæ, vel ostensæ. Et insuper quoque irritum & inane, si secùs super his à quoquam quâvis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. *Fides dubia de transsumpto, & De rerum irritans.*

IX. Nulli ergò omninò hominum liceat hanc paginam Nostræ approbationis, ratificationis, laudationis, acceptationis, commutationis, reservationis, constitutionis & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicæ millesimo, quadringentesimo, quadragesimo septimo. Kalend. Aprilis. Pontificatus Nostri anno secundo. *Sanctio pœnalis.*

§. 6. Positis Concordatis, operæ pretium censui dubia, quæ circa illa moveri solent, quoad fieri poterit, breviter resolvere & elucidare. *Dubia super iisdem elucidantur.*

TITULUS I.
De Beneficiis Ecclesiasticis in genere, sub Concordatis Germaniæ comprehensis.

DUBIUM I.
Quænam Beneficia Ecclesiastica vigore Concordatorum Summo Pontifici, & respectivè Ordinariis sint reservata?

Concordata renovant reservationes Constitutionum Execrabilis & Ad regimen.

§. 1. PRo huius dubij resolutione, & pleniori Concordatorum intelligentia, notandum est inprimis Pontificem in ijsdem renovare, ac dispositioni suæ omninò reservare beneficia vacantia per Constitutiones *Execrabilis.* & *Ad Regimen* cum modificationibus ibidem expressis, quibus ne diutiùs immorer, Lectorem remitto ad commentarium q. *Ioannis à Cholier* Vicarij in Spiritualibus Generalis Leodiensis, viri de re literaria optimè meriti, *ad reg.* 1. *cancell. sub num.* 23. & *seq.* & *Barbos de offic. & potest. Episc. par.* 3. *allig* 57. *num.* 63 & *seq.*

Protrahit electio intra certum tempus à Sede Apostolica confirmanda.

§. 2. Notandum secundò, in dictis Concordatis statui, quod in Metropolitanis & Cathedralibus Ecclesijs, etiam immediatè non subiectis Sedi Apostolicæ, & in Monasterijs immediatè subiectis fiant canonicæ electiones, quæ ad diem sedem pro obtinenda confirmatione deferantur intra tempus constitutum per constitutionem Nicolai III. in cap. *Cupientes &c.* alioquin ad eandem Apostolicam Sedem electiones

c. quam 6 de elect. in 6.

ctiones devolvantur: & si dictæ electiones minùs canonicæ fuerint, de ijs per S. Sedem providebitur; & si canonicæ fuerint, per eandem confirmabuntur, nisi ex rationabili & evidenti causa de digniori & utiliori persona ex consilio Cardinalium duxerit providendum: at in Monasterijs dictæ Sedi immediatè non subiectis, & alijs beneficijs regularibus, super quibus pro confirmatione, vel provisione ad dictam S. Sedem non consuevit haberi recursus, electi, vel providendi ad Curiam Romanam pro confirmatione, vel provisione venire non tenebuntur. De monasterijs verò Monialium eadem S. Sedes non disponet, nisi sint exempta, & tunc per commissionem ad partes.

Electiones Ecclesiarum Metropolitanarum & Cathedralium, ac Monasteriorum non canonicæ, vel in præjudicium Sedis Apostolicæ non factæ, ad eam devolvuntur.

§. 3. Omissis ergò reservationibus per *extravag. Execrabilis. & ad Regimen.* pro quarum cognitione sufficit Lectorem remisisse ad Auctores *suprà* §. 1. citatos, ad speciales Concordatorum Germaniæ reservationes accedamus. *Respondeo primò*, per Concordata Germaniæ Papæ expressè reservari provisiones Ecclesiarum Metropolitanarum & Cathedralium, etiam immediatè non subiectarum Sedi Apostolicæ, ac Monasteriorum eidem immediatè subiectorum; ubi nimirum de ijs electiones non fuerunt factæ canonicæ, aut canonicæ factæ intra tempus per Constitutionem Nicolai Papæ III. *c. cupientes. 16. de præben. in 6.* non fuerunt ad eandem Sedem Apostolicam pro confirmatione obtinenda delatæ: cà enim sanctione statutum est, ut intra unum mensem post consensum, vel notitiam electionis, ipsemet electus per se, vel si legitimè sit impeditus, per procuratorem ad eandem Apostolicam iter arripiat, & ad illud conficiendum tantum temporis habeat, quantum necesse fuerit pro ipsorum intervallo *d. c. cupientes. in fin. vers. si post quam 33. de elect. in 6. Pallens. in pract. tit. Canon. lib. 1. tit. 6. §. 7. num. 4.*

Forma electionis seu nominationis.

§. 4. Vt autem electiones dicantur canonicæ, omninò observanda est forma in *c. quia propter. 42. de elect.* præscripta, scilicet ut fiant uno ex quatuor modis subsequentibus. *Primus est per spiritum*, quo præsentibus omnibus, qui debent, volunt & possunt interesse, tres de collegio fide digni eligun-

tur, qui cunctorum suffragia secretè & sigillatim diligenter exquirant, & in scriptis redacta mox publicent in communi: quâ publicatione factâ, nullius mutatio admittitur, *c. publicatio. 58. de elect.* Sed ex suffragiorum collatione is unus eligitur, in quem omnes, vel maior & sanior pars consenserit. Estq; hæc electio per unum aliquem vice omnium pronunciandâ, ut eo significetur electionem unicam & communem esse *c. sicut. 21. de elect. in 6.* forma autem pronunciandi hæc esse potest per eum, cui Capitulum commiserit. *Ego talem nomine meo & Capituli eligo. arg. c. 4. de sent. & re iudic. Canisius in sum. iuris Canon. lib. 1. tit. 11. de elect.* Altera via est *compromissi*, quando ij, quorum est eligere, compromittunt in unum, vel plures viros idoneos, qui vice omnium eligant, & Ecclesiæ viduatæ provideant de pastore *c. si compromissarius. 37. de elect. in 6. & c. cùm in veteri. 52. x. eod. tit.* Et in eum, qui electus fuit, omnes consentire, & si idoneus sit, recipere tenentur *d. c quia propter. 42. iuncto c. causam quæ. 8. de elect.* Idem autem pronunciandi modus in electione per compromissum observatur, qui in scrutinio. v. g. *Ego compromissarius talem eligo. Canisius loco cit.* Tertia per *quasi inspirationem Divinam*, seu *viam Spiritus sancti*, dum ab omnibus fit electio unanimiter, quasi conspirante consensu, *d. c. quia propter.* Quibus rectè additur quartus eligendi modus, *mixtus* videlicet ex *scrutinio & compromisso*, communiter receptus. *Canisius in sum. iur. Canon. lib. 1. tit. 11. de elect. Vallensis loco præcit. §. 4. sub num. 4.* puta, si ità compromissum sit, ut compromissarij, sive unus, sive plures secretò & sigillatim singulorum vota exquirant, illumq; eligant, in quem maior & sanior pars Capituli consenserit. Pronunciatio autem eodem modo hic fit, sicut in scrutinio *Canisius loc. cit. Vallensis suprà §. 4. n. 4.* Aliter autem facta electio est nulla, ac potestas providendi devolvitur ad summum Pontificem, uti frequentiùs decisum est à Rota Romana magistralibus sanè decisionibus coram Rev^mo. D. Decano *Coccino. 9. Iulij 1621. in una Mesen. Monasterii. & in altera Treviren. Abbatiæ S. Maximini.*

20. *No-*

20. *Novembris* 1624. *Item in eadem* 24. *Ianuarij* 1625. quarum duas postremas, q ia elegantissimæ & doctissimæ sunt, pro Lectoris notitia hic subjunxi.

DECISIO ROTALIS

In una Treviren. Abbatiæ S. Maximini coram Rev^mo. D. Decano Coccino. Mercurij die 20. Novembris 1624.

N. 1. PEritum fuit, ut Sanctissimus Dominus Noster confirmaret electionem Abbatis, quæ nisi valida sit, confirmari non debet. *c. nihil.* 44. §. *caterum. de elect.* Imò si est nulla, ob non servatam formam *c. quia propter.* 42. *de elect.* potestas providendi devoluta est ad Sedem Apostolicam, tam vigore iuris communis, ut est *text. expressus in c. quamquam.* 18. *de elect. in 6. Roman. cons.* 332. *num.* 11. quàm vigore Concordatorum & compactatorum Germaniæ. Ideò sanctissimus Dominus Noster mandavit, ut in Rota videretur, an constet de validâ electione, quæ veniat confirmanda; & resolutio pendet principaliter ex eo, an fuerit servata forma *c. quia propter.* 42. *de elect.* quod habet locum in electione etiam Abbatum, ut colligitur ex dicto *text. in verbo. Ecclesiæ viduatæ. iuncto text in c. ne pro defectu.* 41. *tit. eod. & in c. indemnitatibus* 43 §. *sanè.* cum §. §. *seq. de elect. in 6. Io. And. in d. c. quia propter. num.* 59. *ubi de communi. Bellam. ibid. num* 3. *in princ. Imol. n.* 3. *ubi de communi. Rot. decis.* 5. *in princ. iuncto. n.* 2 *de elect. in nov. cum pluribus allegatis in causa Metten Monasterij.* 5. *Iulij* 1621 *coram me.* quibus potest addi *Curch. instit. major. lib* 4 *tit. de elect. n.* 279 *in fin. Canis. de elect* §. *& hæc de Episc. Iodoc. Lorich. in thesaur utriusque Theolog. in verb. electio in forma scrutinij. vers. octavo hæc forma.* Et forma, quæ traditur in *d. c. quia propter.* est præcisè servanda, cum habeat decretum irritans, ibi, *electio aliter facta non valeat*, quæ verba dictum decretum important *l. non dubium. C. de legit. l. stipulatio. ff. de verbor. oblig. Io Sala. de leg. q* 96. *tract.* 14. *disput.* 16. *sect.* 11. *n.* 29. *Alex. cons.* 41. *num.* 13 *&* 14. *lib* 5. *Socin. sen. cons.* 87. *n.* 6. *vers. confirmatur. lib.* 3. *Iaf. cons.* 85. *n.* 8. *&* 9. *lib.* 3. *& in puncto d. c. quia propter.* dicunt *glos. &* DD. *in d. Matten.*

An electio Abbatis non servatâ formâ c. quia propter. valeat?

Meten. allegat. Compost. n. 20. vers. nunquid de ista. Io. Andr. n. 37. in verb. non valeat. Innoc. n. 6. eodem verbo. Gulielm. Mandagot. de elect. c. 22. Roman. cons. 332. n. 12.

Resolvitur negativè.

II. Et Domini negotio maturè discusso, cùm una tantùm pars informaret, censuerunt non constare de valida electione, quæ debeat confirmari. Cùm enim in *d. c. quia propter.* dentur tres formulæ electionis, per *scrutinium* scilicet, *compromissum*, & *quasi inspirationem*, quæ ultima verè non est formula, ut notant *DD. ibidem.* & fuerit electa forma *scrutinij*, non fuit servata forma in *d. c. quia propter.* præscripta. *Primò*, quia ibi disponitur, quod assumantur tres de Collegio fide digni, qui secretè & sigillatim vota cunctorum diligenter exquirant, & in hoc casu fuerunt assumpti tres quidem de Collegio, & tres extra Collegium; unde electio in duobus peccat, ac proinde remanet nulla. *Primò*, quia fuerunt electi sex, & tamen non debent esse plures quàm tres. *Secundò*, quia fuerunt electi tres extra Collegium, utrumque enim est contra formam substantialem illius *c. quia propter.* ut probatur ex *text. claro in c. Ecclesia vestra. il 2. 57. §. denique. de elect.* Vbi est expressum, quod clausula illa posita in *d. c. quia propter.* dum post requisita ad electionem legitimè faciendam subiungitur, *electio aliter facta non valeat &c.* refertur ad ea omnia quæ attentantur contra formam electionis repertam solùm à *d. c. quia propter.* in Concilio generali, non autem ad alia ibi narrata, quæ ad electionem faciendam reperta sunt ab alijs etiam Canonibus, quibus tamen omissis, illi Canones non invalidant electionem; hoc verò, quod scilicet tres de Collegio, & non plures debeant esse scrutatores, statutum est solummodo ab ipso Concilio generali in *d. c. quia propter.* non autem ab alio Canone: igitur electio omissâ istâ formâ, est nulla, cùm illa clausula *aliàs electio facta non valeat*, posita in fine *d. c.* ad dictam formulam à Concilio generali introductam referatur; ut bene dictum *text. in c. Ecclesia vestra.* ponderat *Roman. cons. 332. n. 12.* ad quod nullus alius, quem ego viderim, animadvertit.

Nec plures debent esse scrutatores, quàm tres.

III. Et quod etiam scrutatores debeant esse tres, & non plures, aliàs electio non valeat, est communis & indubitata sententia, *Abb. in d. c. quia propter. n. 13. vers. tertium substantiale. ubi de communi. Imol. n. 7. Innoc. n. 4. Bald. n. 31. Io. Andr. n. 9. vers. assumantur*, dum vult, quod substantialia *c. quia propter.* incipiant à verbo *assumantur Butr. n. 22. vers. dicitur sexto. Hostien. in sum. §. qualiter facienda. vers. sed verba Concilij. Baisi. de elect. p. 2. c. 23. ubi de communi. Bertrand. cons. 187. n. 1. ubi etiam de communi.* & quod ab hac opinione non sit recedendum in consulendo, neque iudicando, *Rebuff. super Concord. in tit. de reg. ad Pralat. nomin. facien. §. ult. verb. formam. vers tres. ubi de communi Franc. Marc. decis. 1201 ubi pariter de communi. Ioan. de Friburg. in sum. tit. de elect. q. 7. col. 2. vers. assumantur. Sylvest. in sum. verb. elect*

2. n. 12.

2.n.12.verſ.tertium de communi Ang.in ſum.eod.verb.n.26.Tabien.in verb elect. 1.n.20 verſ.ſecundum quod.Roſell eod.verb.col.5.verſ quot ſunt formæ. Azor. Inſtit.moral.p.2.lib.6.c.14.col.7 verſ.undecimò quæritur.Rodriq.in Sum. c. 2.de elect.col.3.ubi de communi aliàs cap.102.Iodoc Lorich.in theſau.utriuſque Theolog.in verb.electio.in forma prima Scrutinii.verſ.ſecundò ut ipſi eligant. & ratio hujus ſententiæ eſt,ut tres facilius conveniant,& fideliùs negotium tractent *Hoſtien.in ſum.Petr.de Baiſ. Butr & Bertrand. locis jam allegatis.*

IV. Et quòd etiam dicti tres Scrutatores debeant eſſe de Collegio, aliàs electio ſit nulla,eſt pariter communis opinio. *Abb. in d.c. quia pr pter. n.13.verſ.quartum ſubſtantiale.Imol.n.8.ubi de communi. Io. Andr.n.11.Butr. n.22.verſ.dicitur ſeptimò.Hoſtien.n.25.& 43.Card.n.3.q.12.Compoſt.n.5 in fin. verſ.de Collegio.Anchar.col.2.verſ.circa hoc. Goffred in ſum.de elect.n.7.Hoſtien. in ſum.eod tit.§.qualiter facienda.col.4.verſ.de Collegio.Roman. conſ. 312.n.12. ubi de communi.Rebuff.loco præfato,verſ.quartò requiritur.Baiſ de elect.part.3.c. 24.Franc.Marc.d.deciſ.1201.in fin.Sylveſt.in ſum.Ang.Io.de Fridburg.Tabien.Roſell.Azor.Iodoc.Lorich.locis ſuprà allegatis.* Et ratio hujus dicti eſt,quia præſumitur eos,qui ſunt de Collegio, fideliùs tractaturos electionem, & non eſt honeſtum,ut qui ſunt extra Collegium, ſciant conſcientiam illorum de Collegio.*Hoſtien.Imol.Baiſ.& Rebuff.ſuprà citatis locis.* *Et quidem de Collegio.*

V. Et quamvis ſecundùm aliquos ſubſtantialia formæ *c. quia propter.* non incipiant à verbis illis *aſſumantur tres de Collegio,* ſed à verbis immediatè ſequentibus,*qui ſecretè & ſigillatim vota cunctorum diligenter exquirant,* prout *gloſſ.in d.c.quia propter.in verb.ſanior.in fine.* & fuit opinio *Vincentii.& Tancredi.Mandagot.de elect.c.23. in verb. irritari.* ubi, quod in Curia fuit confirmata electio Abbatis Tullen.licet in ea fuerint electi ſex ſcrutatores,tres ſcilicet de Collegio,& tres extra Collegium,quem etiam refert *Card.in d.c.quia propter.n.13. q.12.verſ.Et juxta Mandagotum.* & hanc opinionem eſſe in Curia receptam dicunt, licet ipſi contrarium expreſsè tenent,*Hoſtien.in ſum.de elect §.qualiter facienda.col 4. verſ. aſſumendo. Goffr.in ſum.n.7. Io.de Fridburg.in ſum tit.de elect. q.7.col. 2. verſ.aſſumantur. Ioan.Andr.in d.c.quia propter.n.9.in verb.aſſumantur.* Prædicta tamen opinio *Gloſſæ* non eſt vera,ut patet ex ſupradictis,& bene dicunt DD. modò allegati,neque probatur,quod ſit recepta in Curia, quia non eſt credendum Doctori de receptione atteſtanti, prout nec creditur de conſuetudine atteſtanti.*Mobed.deciſ.2.& 3.de conſuetud.* & eſt ratio, quia conſuetudo eſt quid facti,& quod tunc fuit,poteſt hodie non eſſe : per quam rationem ſemper meo tempore Rota reprobavit opinionem illorum, qui tenent,quod credatur Doctori teſtanti de conſuetudine,quando eſt verſatus in illo foro. Eoq; magis non eſt credendum dictis Doctoribus, quia hoc dictum non videtur congruum, cùm fere omnes prædicti Doctores *Explicatur dictum c. quia propter.*

ctores videantur moveri ex prædicta confirmatione electionis, in qua fuerunt adhibiti ſex ſcrutatores, quæ quidem electio, ut rectè Rota advertit in *d. cauſa Meten. Monaſterii. 5. Iulii. 1621.* per ſummum Pontificem potuit confirmari ex gratia, non autem ex eo, quod electionem cenſuerit validam; nec prædicta electio adhibitis ſex ſcrutatoribus potuit ſuſtineri, prout nec iſta, ex regula, quod utile per inutile non vitietur *c. utile. de reg. jur. in 6.* quia iſta regula non habet locum, quando aliquid inducitur pro forma ſubſtantiali, prout eſt, quod tres tantùm eligantur ſcrutatores de Collegio, quia cùm forma ſit individua, utile per inutile vitiatur. *Dec. conſ. 532. n. 5. Mandoſ. de communi. reg. 27. q. 24. n. 10. Matien. in l. 1. tit. 4. lib. 5 gloſſ. 4. n. 9. Becc. conſ. 12. n. 30. Guttier. canon. qq lib. 2. c. 15. n. 114. Rota deciſ. 471. n. 9. par. 1. & in terminis electionis Roman. conſ. 66. n. 2. uſque ad finem.* ubi, *quod ſtante ſtatuto, ut electio fiat ad annum, & non ultrà, & ſi contra fiat, ſit nulla: electio facta per trienni. m eſt nulla in totum, quia illa verba dant formam electioni, quæ facit eam individuam. & ibi Add. in litera C.* quem ſequitur *Alciat. in l. 1. §. ſed ſi mihi. n. 13 ff. de verb. oblig. & Garz. de benefic. part. 2. c. 1. n. 59.* & optimè ad rem idem *Alciat. loco cit. n. 11. & 12* ubi ex *c. Maſſana. de elect.* dicit, quod ſi interveniant in electione Laici, & Clerici, electio eſt nulla in totum, ea ratione, quia non eſt ſervata forma, cùm lex de forma introduxerit, ut Laici non interveniant in electionibus, ut tenent *Card. & Imol. in d. c. Maſſana.*

Nec ſuffragatur contraria conſuetudo.

VI. Neque prædictis reſiſtit, quod de conſuetudine poteſt introduci, ut aliqui extra Collegium interveniant in electione, *Specul. de elect. §. 1. n. 12. Card. in c. quia propter. q. 12. in princ. Bertach. de Epiſc. lib. 1. part. 3. q. 5. n. 4.* quem refert, & ſequitur *Boer. ad Mandagot. de elect. c. 23. lit. R. verſ. adde, qui tales poſſunt eligi ſcrutatores. Card. & ſpecul. ubi ſuprà.* Quia quicquid ſit de hac opinione, procedit, quando illi extra Collegium de conſuetudine legitimè præſcripta habent vocem; tunc enim, ut conſiderat *Cardin. loco prædicto*, hi dicuntur de Collegio eligentium. In propoſito autem nullibi probatur, quod tres ſcrutatores exteri de conſuetudine debeant intereſſe electioni, & ſi probaretur iſta conſuetudo, non relevaret, quia apertè conſtat, quod hi ex conſuetudine non ſunt de Collegio eligentium, cùm in electione vocem minimè dederint. Si verò prætendatur, quod de conſuetudine poſſint eligi ſex ſcrutatores, tres de Collegio, & tres extra Collegium; hoc etiam probato, nihil efficeret; quia eſſet conſuetudo contra diſpoſitionem *d. c. quia propter.* quod cùm habeat decretum irritans, tollit omnem conſuetudinem in contrarium, ut in puncto illius *text. dicit Boer. deciſ. 1. n. 49 & 50.* & hoc eſt regulare in omni lege, & canone habente decretum irritans *c. quod ſuper his, 5. in fin. de conſanguin. & affinit. c. ſuper eo. 2. in princip. de cognat. Spirit. Covar. par. 4. c. 6. §. 10. num. 35. & ſeq. Uriedon. de Liber. Chriſtian.*

Digitized by Google

Chriſtian.lib.1.c.16. col.ult.verſ. Et hinc jam conſideranda. & confirmatur, quia lex irritans facit perſonam incapacem, quando circa illam verſatur, & conſuetudo non poteſt tollere incapacitatem, *Dec.in c. novit.de judic.n. 84. Felin. & Aym.quos allegat. Suar.de legibus.lib.7.c.19.num.13.in fin.* & quãvis ipſe *n.14.* hanc ſententiam non probet, dum tenet, quod lex irritans aliquâ ratione honeſtâ poſſit eſſe abrogabilis per conſuetudinem; tamen quicquid ſit de hac opinione, quatenus etiam eſſet vera, in caſu iſto nihil prodeſſet, quia ut idem *Suarez* declarat *n.16. & 17.* procederet, ſi univerſaliter in toto orbe per conſuetudinem contrariam cum requiſitis lex eſſet abrogata, quod in caſu iſto videtur improbabile; ſecus autem, quando in certo loco ſervatur contra id, quod in lege habente decretum irritans diſponitur; iſta enim eſt præſcriptio, quæ introduci non poteſt, obſtante decreto irritanti, quia cùm lex generaliter non ſit abrogata, remanet in ſuo robore; neque hîc repetendum eſt, quod aliàs dicebatur in *d. cauſa Meten.coram me*, quod videlicet non agatur de præſcribenda lege, ſed communi Doctorum ſententia, quia imò de præſcribenda lege agitur; nam licet aliqui DD. interpretentur ſubſtantialia *c.quia propter.* incipere ibi, *qui ſecretè inquirant.* nihilominus communis intellectus illius *text.* eſt, quod ſubſtantialia incipiant à verbo *aſſumantur*, & hoc in aliis juribus declaratur, ſcilicet *in d.c.Eccleſia veſtra.il 2.57.de elect.* ut ſuprà relatum eſt: & ſic agitur de præſcribendo contra jus, non autem contra communem ſententiam, quæ communis ſententia verſatur ſolùm circa interpretationem illius *text. Suarez de legibus.lib.6.c.1. n.5. verſ. de hac igitur interpretatione.*

VII. Secundò principaliter conſtat de nullitate electionis, quia dicti tres Scrutatores extra Collegium ſcrutati ſunt votum Fratris *Antonii* primi Scrutatoris de Collegio, & ſecundo loco præſente dicto *Antonio*, votum *Matthiæ* ſecundi Scrutatoris, ac tertio loco præſente *Antonio & Matthia*, votum *Valentini* tertii Scrutatoris; unde Scrutatio *Antonii & Matthiæ* corruit, quia etſi aliqui velint, quod eligatur quartus Scrutator, qui unà cum Notario ſcrutetur Scrutatores; rectiùs tamen & communiter ſervatur, quod duo ex eis tertium ſcrutentur; & ſic duo ex Scrutatoribus debebant *Antonium* ſcrutari, & duo *Matthiam*, quod minimè ſervatum fuit, ita *Abb.d.c.quia propter.n.9.verſ.quartò quæritur. Innoc.in verb. cunctorum.num.6. Hoſtien.num 43.verſ.ſed quis inquiret. Io. Andr. n.18. Butr. n.26. Compoſtell.n.6. Baiſ.de elect.part.3.c.26.n.8. Io Fridburg. in ſum. de elect. q.7.col.2.ante fin.verſ.Et puto. Roſell.in ſum. verb.electio.1.col.5.verſ.quot ſunt. Rodriq.qq.reg.tom.2.q.52.art.3.verſ.in princ.* & ſic non fuit ſervata forma *c.quia propter.* quia modus prædictus ſcrutandi eſt ſecundùm formam *d. text.* ibi, *vota ſingulorum diligenter exquirant, Hoſtien.in d.c.quia propter.num.3. in verb.*

Duo Scrutatores debent tertium ſcrutari.

in verb. cunctorum. & ſufficit quod forma deficiat in his duobus votis, cùm ſatis eſſet, quod etiam in uno non fuiſſet ſervata, ut electio corrueret, ut fuit opinio *Vincentii*, quem refert & ſequitur *Bellam. in d. c. quia propter. §. niſi fortè. verſ. Tertiò quæro.* Et ratio eſt, quia in parte relinquitur forma, quæ eſt indiviſibilis *Garz. de benef. part. 5. c. 4. n. 148.* qui loquitur, quando etiam defectus eſt in uno voto; & quod magis eſt, nec ille unus, in quo notatur defectus, poteſt poſteà aſſentire, quia cùm electio fuerit nulla, non poteſt ratificari. *Compoſtell. in d. c. quia propter. n. 29. Bellam. loco citato.*

Ipſimet autem exquirere vota eligentium.

VIII. Tertiò principaliter electio fuit nulla, quia ipſi Scrutatores extra Collegium ſcrutati ſunt, ſolùm aſſidentibus Scrutatoribus de Collegio, ut patet ex inſtrumento confirmationis tranſmiſſo Sanctiſſimo D. N. in quo ſic habetur, *Petrus Abbas Epternacen. Suffraganeus Treviren. & Abbas ad S. Matthiam* (qui ſunt Scrutatores electi extra Collegium) *in præſentia Notarii infraſcripti, primò votum Fratris Antonii Scrutatoris, deinde in præſentia iam dicti Antonii votum Matthiæ Scrutatoris, tertiò ipſo quoque Matthia præſente votum Valentini*, qui ſunt tres Scrutatores electi de Collegio: & poſteà ſublequitur, *aſſidentibus iam dictis Scrutatoribus, Venerabilis Patris Michaelis Prioris, & poſteà ſingulorum in ordine ſequentium vota præſtita, ab uoquoque primitus iuramento conſueto præſtito, inquiſiverunt, audiverunt, & exceperunt, &c.* Et ſic Scrutatores extra Collegium ſunt illi, qui ſcrutati ſunt vota, aſſidentibus ſolùm ſcrutatoribus de Collegio, atque ita contra formam *c. quia propter.* ubi expreſsè diſponitur, quod tres Scrutatores de Collegio vota omnium diligenter exquirant, quod verbum *exquirant* importat, ut ex ſe, & proprio ore exquirant: imò adhibitis quibuſdam verbis adhortatoriis, quæ tamen non poſſunt dici de ſubſtantia, prout de ſubſtantia eſt, quod ipſi exquirant, *Specu'. de elect. §. 1. n. 17.* quem ſequuntur *Bertach. de Epiſc. lib. 2. p. 1. n. 2. Butr. in c. quia propter. n. 25. Abb. n. 5. verſ. nota tertiò. Hoſtien. n. 30. Innoc. n. 6.* quod non fecerunt Scrutatores de Collegio. Aliud nempe eſt facere, aliud aſſidere, *l. 1. ff. de offic. Aſſeſſ.* & aliud eſt facere, aliud eſt eſſe præſentem actui per alium explicato, *Bart. in l. omnium. n. 5. per illum text. & ibi Bald. n. 9. Alex. n. 9. Bart. in l. modeſtinus. n. 3. ff. de donat. Bald. in l. illud ſub n. 4. C. de Sacr. Eccleſ.*

Quæ danda ſunt ſcripta.

IX. Quarta etiam principalis nullitas ex verbis ſuprà ponderatis reſultat, quia ut ex illis patet, vota non fuerunt redacta in ſcriptis, contra formam *text. in d. c. quia propter.* ibi, *& in ſcriptis redacta. Abb. ibidem num. 6. Butr. n. 27. 10. Andr. n. 19. Hoſtien. n. 31.* ubi *ait expreſsè.* quod aliter non ſervatur forma. *Innoc. n. 6. Imol. n. 5. in fin. verſ. in gloſſ. redacta.* Vbi. quod hoc requiritur, quia meliùs conſtat de voto per ſcripturam hoc eſt ne memoria Scrutatorum pereat. *Innoc. ibid. Anchar. ante num. 1. Baiſ. de elect. part. 3. c. 28. num. 1. & ſeq. Mirand. in Manual. Pralat. regul. tom. 2. q. 23. art. 16.*

X. Quinta

X. Quinta adeſt nullitas, quia vota in ſcriptis redacta publicari debent in communi, ut habetur in *d.c.quia propter.* & hoc eſt etiam ſubſtantiale, in præſenti autem fuit publicata ſolùm electio, non autem vota, ut in inſtrumento, ibi, *inquiſitis itaque, collectis, & collatis ſingulorum votis, Suffragiis & voluntatibus, nos omnes rurſus in unum, ac in locum capitularem convocati, atque pro publicatione novi Abbatis & Paſtoris inſtantes, per ſæpedictum Dominum Præſidentem expreſſè rogati, num factam per nos electionem ratam, firmamq; haberemus, conſentientes in Abbatem & Paſtorem noſtri Monaſterii, & Conventus Venerabilem Patrem &c. Pium, &c. publicari & proclamari fecimus, prout idē D. Præſidens Dominum electum altâ & intelligibili voce proclamavit, publicavitq; &c.* Vnde cùm fuerit publicata tantùm electio, non autem vota, electio fuit nulla, *Hoſtien. in d.c.quia propter. n. 44. verſ. quintum eſt. Io. Andr. n. 28. verſ. nonò. Anchar. & Butr. eod. verſ. Baiſ. d. par. 3. c. 29. in princ. Mirand. loco prædicto.* Neque dicatur, quod electio fuit unanimis, & propterea non erat neceſſaria publicatio votorum, cùm non eſſet facenda collatio numeri ad numerū, meriti ad meritum, vel zeli ad zelum, *Abb. in d.c. quia propter. n. 10.* quia reſpondetur, quod ex tenore narratæ electionis conſtat vota non fuiſſe publicata, ſed ſolùm electionem. Et quamvis in petitione confirmationis dicatur, quod electio fuit unanimis, hæc eſt ſimplex enunciativa, & ſi modò conſtaret, quod fuiſſet unanimis, non relevaret, dum non conſtat fuiſſe publicatam, cùm vota ſemper publicanda ſint; licet enim, ut ſuprà dictum eſt, quando electio eſt unanimis, non ſit facienda collatio numeri ad numerum, meriti ad meritum, vel zeli ad zelum, debet tamen fieri collatio numeri, meriti, & zeli, *Abb. in d.c. quia propter. num. 10. verſ. ſi unus.* vel ſaltem eſt facienda collatio numeri, aliàs eſſet in arbitrio ſcrutatorum pronunciare, quem mallent, & hoc bene requiritur, prout etiam quando quis eligitur à duabus partibus, quo caſu, licet non fiat collatio meriti & zeli. *c. ſi quando. 9. de elect. in 6. Abbas d. num. 10. verſ. nam maioritas. Franc. Marc deciſ. 924. ante num. 6. lib. 1.* nihilominus fit collatio numeri, licet non ad numerum. *Et publicanda.*

XI. Non obſtat, quod Monaſterium ſit Ordinis *S. Benedicti*, & in dicta electione dicatur *& lecto capitulo ex Regula de eligendo Abbate &c.* quod eſt *cap. 64.* ex quo forſan poſſet prætendi, quod electio facta, iuxta dictam Regulam ſuſtineatur, quia, ut advertit *Turrecrem. trac. 38.* illud caput habet duas partes principales, in prima agitur de ipſa electione, in ſecunda de qualitate ipſius electi: & circa primam partem tres ponuntur electionum differentiæ. *Prima eſt*, ſi tota Congregatio in timore Domini concors fuerit in eligendo. *Secunda*, ſi parva pars Congregationis, meliori tamen conſilio freta eligeret aliquem. *Tertia*, ſi tota Congregatio perverſa *Nec hæc contraria Regulæ Ordinis obſtat.*

versâ intentione corrupta aliquem elegerit. *Primam* & *secundam* approbat; *tertiam* verò reprobat, & hoc est, quod disponitur etiam postea in *d. c. quia propter.* ut suprà relatum est; circa modum autem eligendi, Regula nihil disponit, & si disponeret, non relevaret, quia licet verum sit, quod quando habenti facultatem datur certa forma, illâ non servatâ actus tenet, licet contravenieps possit puniri; secus tamen est, quando illa forma habet decretum irritans, vel perpetuam prohibitionem, prout in casu ilto. Nam cùm Regula *S. Benedicti* sit anterior, supervenit Constitutio Concilii Generalis, de qua in *d. c. quia propter.* quæ dat formam certam cum decreto irritanti: ergò quod fit in contrarium, est nullum, ut distinguendo dicunt *gloss. in Clement. 1. in verb. inhibentes. de iure patron. ubi Imol. n. 3. & 4 vitalin. n. 13. Anchar. in c. Statutum. § fin. per tot. de rescript. in 6. & in Clement. 1. n. 11. versic. Et hoc enim videtur. de Sequestr. poss. & fruct. Felin. in c. ex parte. limit. 2. de constit. Abb. consil. 91. col. 3. n. 6. vers. ad predicta induco. lib. 2. & q. 5. Augerio n. 6. vers. secundò probatur. Apostill. ad Roman. conf. 236. n. 8. in verb. singularis. Suarez de Legibus. lib. 5. c. 31. n. 10.* ubi materiam exornat. *Io. de Salas de Legibus. q. 96. tract. 14. disput. 16. Sect. 8. n. 33. Sa in summa verb. lex. n. 13.* & ista est communis opinio, ut per *Brun. de forma. tit. de potestate & effectu forme. & solemnit. in ult. effect. in 6. limit. fol. 57. col. 1. vers. sextò predicta regula.*

Licet Abbas sit regularis.

XII. Neque etiam obstat, si dicatur, quod ubi agitur de electione Abbatis Regularis, sufficit, quod electio fiat per vota secreta iuxta *Concil. Trident. sess. 25. c. 6. de Regular.* Quia fuit responsum, quod aut Concilium loquitur de Abbatibus temporalibus, prout innuunt illa verba, *in electione Superiorum quorumcumque, Abbatum temporalium, & aliorum officialium &c.* & super dispositione Concilii non est insistendum: aut loquitur de Abbatibus perpetuis, & eò magis electio est nulla, quia Concilium non derogat dispositioni *d. c. quia propter.* ut per *Rodriq. in Sum. cap. 1. aliàs 102. n. 2. & 3. de elect.* & fuit dictum coram me in dicta *Meten. Monasterii.* solùm addidit, quod nedum vota sint secreta, sed ita & taliter, ut nunquam eligentium nomina publicentur: unde si erat servanda forma *c. quia propter.* dispositio Concilii nedum non obstat, sed operatur, ut eò magis electio sit nulla, cùm eligentium nomina nunquam publicari debeant: ex quo fuit, cùm fuerint electi tres Scrutatores ex Collegio, & tres extra Collegium, electio non remanserit secreta, quod certè non esset dicendum, si tres tantùm de Collegio electi fuissent, *Rodriq. loco allegato. num. 3.* Et censuit Congregatio Illustriss. interpretum, quam refert *Garz. de benef. par. 5. c. 4. n. 189.* ubi, quod electio est nulla, si aliquis ex electoribus unam schedulam tantùm unico nomine scriptam recipit de manu Scribæ, vel duas recipit, & aliam scindit, quam

declara-

declarationem refert idem *Garz. in d.n. 189.* Sic in propoſito tres ſcrutatores extra Collegium ſciunt votum eligentis, unde illud poſſunt revelare, & intrat nullitas electionis per rationem declarationis præfatæ, cùm Concilium habeat decretum irritans verbis claris, quod inficit titulum & poſſeſſionẽ. Et quamvis *Navar. conſ. 9. de elect. & Rodriq. loco pradicto. n. 4. & qq. regul tom. 2. q. 52. art. 9.* teneãt, quod electio ſuſtineatur, quando votum alteri oſtenditur ſine culpa Capituli, tamen quicquid ſit de hoc, in caſu iſto cu'pâ Capituli votum non eſt ſecretum, cùm admiſerit tres ſcrutatores extra Collegium; neque etiam ſuſtineri poteſt electio, ex quo *Nauar. poſt Innoc. & alios aſſerat loco citato,* quod ſi adſit conſenſus, etiam non ſervatâ formâ, electio teneat, quia loquitur in foro conſcientiæ; nam in foro fori indubitatum eſt, electionem eſſe nullam, quia ſummus Pontifex poteſt conſenſum eligentium nõ ſolemniter præſtitum invalidare. *c. unic. de poſtul. Prelat. Abb. in c. quod ſicut. in fin. de elect.*

XIII. Neque facit, quod de prædictis ſolùm conſtet ex inſtrumento, in quo Capitulum petit confirmationem, quia cùm illud ſit manu publicâ ſcriptum, habeatq; ſigillum & ſubſcriptionem omnium eligentium, indubitatum eſt, quod probet, ut in puncto ſimilis inſtrumenti dicunt *Innoc. in c. innotuit. n. 3. de elect. Io. Andr. n. 20. Card n. 7. verſ. ſextò quæro. Bellam. n. 20. verſ. item dicit. Burſat. conſil. 159. n. 15. lib. 2.* & videtur facere *tex. in c. Eccleſia veſtra. il 2. 57. & ibi. DD. de elect.*

Electionis forma colligitur ex inſtrumẽto.

XIIII. Tandem fuit conſideratum, quod in omnem eventum electio non debet confirmari, cùm non fuerit petita iuxta terminos *c. cupientes. 16. de elect. in 6.* & Concordata Germaniæ, & impedimẽta quæ poſſent allegari non probantur; unde meritò fuit reſolutum in contumaciam alterius partis, non conſtare de valida electione, quæ debeat confirmari, neque etiam debere confirmari ex negligentia petitionis confirmationis. Et ita concluſum.

Ea etiam iuxta Concordata Germaniæ regulari debet ex c. cupientes. de elect. in 6.

§. 5. Sequitur altera deciſio prioris confirmatoria, coram eodem *Coccino die* 24. *Ianuarii* 1625. in qua perplura puncta tangentia canonicas Prælaturarum electiones, ſubtiliter reſolvuntur.

Subiungitur altera deciſio Rotalis.

Veneris

Veneris 24. Ianuarii. 1625. coram eodem D. Coccino.

N. I. CONtra deciſionem in hac cauſa factam, in qua fuit reſolutum, electionem non ſuſtineri, tria opponebantur. *Primum*, quod non omnes nullitates oppoſitæ ſubſiſterent. *Secundum*, quod electores poſſent iuvari conſuetudine hoc modo eligendi. *Tertium*, quod in omnem eventum erat iſta electio per *compromiſſum cum Scrutinio mixtum*, & ideò poterat ſuſtineri. His tamen non obſtantibus, & cauſâ bis maturè diſcuſsâ, Domini unanimi voto perſtiterunt in reſolutis. Nullitates enim in deciſione firmatæ ſubſiſtunt; nam cùm fuerit actum per viam *Scrutinii*, in pluribus non fuit ſervata forma tradita in *c. quia propter. de elect. Primò*, quia fuerunt electi tres Scrutatores extra Collegium, & tres de Collegio; & tamen numerus non poteſt augeri, nec ſumi extra Collegium. *Secundò*, quia Scrutatores extra Collegium ſcrutati ſunt votum fratris *Antonii* primi Scrutatoris, & deinde præſente dicto *Antonio*, votum *Matthiæ* ſecundi Scrutatoris, & demum præſentibus *Antonio & Matthia*, votum *Valentini* tertij Scrutatoris: unde vota *Antonii* & *Matthiæ* corruunt. *Tertiò*, exquiſitio ſuffragiorum fuit facta à ſcrutatoribus ſolùm extrà Collegium, aſſidentibus tantùm tribus Scrutatoribus de Collegio. *Quartò*, quia ſuffragia non fuerunt in Scriptis redacta. *Quintò*, quia non fuerunt publicata vota, ſed tantùm electio, quæ ideò corruit, ut in *c. quia propter. de elect.* & latè in alia deciſione fuit dictum; ille enim *text.* habet decretum irritans, ut in *ead. deciſ.* fuit deductum, & probat *text. in c ſi cui. 23. de elect. in 6.* ibi *decernens eas, ſi aliter fierent, non valere*, & *gloſſ. ibidē* dicit non valere ipſo iure. Quare cùm electio non fuerit canonica, S. D. N. illam confirmare non tenetur, tam ex diſpoſitione iuris communis, ut in *c. quamquā. 18. de elect. in 6.* quod licet procedat in electione Epiſcopatuum, habet tamen locū etiā in aliis beneficiis Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubjectis. *Roman. conſil. 332. n. 11. gloſſ. in d. c. quamquam. in figurat. caſ.* Quàm etiam vigore Concordatorum, ibi, & *lapſo dicto tempore, de quo ſcilicet in c.* cupientes. 16. de elect. in 6. *ſi non præſentatæ, vel ſi minùs canonica præſentatæ fuerint electiones, providebimus.*

Nullitates electionis ob non ſervatam formam c. quia propter. latiùs deducuntur.

II. Neque eſt inſiſtendum in eo, quod plerique DD. circa prædictas nullitates varient. Quia (ut fuit in prædicta deciſione firmatum) omnes nullitates deducuntur, ex quo ſecundùm communem DD. opinionem ſunt con-

Ex communi Doctorum opinione.

Digitized by Google

sunt contra substantialia formæ *c. quia propter. de elect.* quæ communis opinio operatur, ut ita debeat intelligi *tex.* & si aliquid contrarium fiat, non sit contra communem sententiam DD. sed contra ipsum *textum*, quem communis schola ita interpretatur. *Suarez de Legibus. lib. 6. c. 1. n. 5. vers. de hac igitur interpretatione.* Nec ex verbo *exceperunt*, deduci potest, quod vota in scriptis fuerint recepta, cùm non fuerit additũ in scriptis, prout loquitur *Suet. Tranq. de Tito Principe Romano*, ibi, *è pluribus comperi, notis quoque excipere velocissimè solitum &c.* & licet scriptores & Notarii vocentur exceptores in §. *deinde*, ubi *gloss. in verb. exceptorem. auth. de defens. Civit.* & in *l. exceptores*, ubi *gloss* 1. *C. de numer. actuar. lib.* 12. id tamen non concludit, quod dicendo *exceperunt*, in scriptis excepisse intelligendum sit: quid enim hoc verbum de per se positum importet, ipsi Grammatici bene discentiunt. Ad id verò, quod in *decis.* dicitur, nempe Scrutatores tantùm extra Collegium vota exquisiviſſe, assidentibus iis de Collegio, quod est contra formam *c. quia propter.* dum respondebatur. quod sufficiat præsentia, & consensus ex *Innoc. in c. in Genesi. n. 5. de elect. & ex gloss. in c. sicut. in verb. per unum. de elect. in 6.* fuit replicatum, quod *gloss. Innoc. & alii alleg.* non loquantur in his terminis. Quidquid autem dicendum esset, an unus ex Scrutatoribus possit tantùm scribere, schedulasque recipere, illud certum est, quod omnes Scrutatores debent exquirere; hîc verò tres tantùm Scrutatores extra Collegium exquisiverunt, Scrutatoribus de Collegio assidentibus. Nec debuit allegari; quod decretum irritans in *d. c. quia propter.* appositum, referatur solummodò ad formulas electionum, ita ut prohibeat omnem aliam formam; quàm *Scrutinii, Compromissi & quasi per inspirationem*, non autem referatur ad solemnitates circa Scrutinium dispositas. Quia iste intellectus nedum est valde subtilis & novus; sed contra *tex. expressum in c. Ecclesia vestra. 57. §. denique. de elect Roman. conf. 332. n. 12.* & contra alium *text. in c. si cui. 23. eod tit. in 6.* ibi, *talis electio cùm prater formas, quas generale Concilium servari statuit in electionibus celebrandis, decernens eas, si aliter fierent, non valere.*

III. Quantum attinet ad secundum caput, quod scilicet in hac electione fuerit servata forma consuetudinis huius Ecclesiæ, & ideò non fuerit opus servari formam *c. quia propter.* cùm lex per contrariam consuetudinem, etiam quod habeat decretum irritans, abrogetur *Suar. de Legibus. lib 7. c. 19. n. 14.* Tres fuerunt datæ responsiones. *Prima*, illam consuetudinem non probari. *Secunda*, non suffragari, cùm non adsit expressus Papæ consensus. *Tertia*, eò magis non suffragari, quia nec adest scientia Papæ. Quod non probetur consuetudo satis patet; quia illa non inducitur, si vario modo fuit servatum, quia requirit actus uniformes, *Bart. in* *Nec contra eam operatur illa consuetudo.*

Digitized by Google

l. 2. in fin. print. ff. solut. matrim. Dec. cons. 214. *n.* 2. *vers. Secundò hoc idem. & per tot. & cons.* 129. *col.* 2. *Alex. cons.* 5. *lib.* 5. *& cons.* 173. *per tot. lib.* 6. *Roland. cons.* 2. *n.* 118. *& seq. lib.* 1. *& cons.* 87. *n.* 53. *lib.* 2. *& cons.* 13. *n.* 18. *& 20. ubi, quod nullus discrepat. lib.* 4. *Aym. cons.* 96. *n.* 5. *Rimin. Iun. cons.* 264. *n.* 28. *& 29. lib.* 3 *& cons.* 265. *n.* 25 Et qãndo consuetudo est varia, quod non recedatur à iure communi, *Natt. cons.* 132. *in fin. & cons.* 309. *n.* 9. *Roland. d. cons.* 87. *n.* 53. *lib.* 2. *Curt. Iun. cons.* 260. *n.* 20 *lib.* 3. In proposito autem electiones, in quibus fit fundamentum, uniformes minimè sunt. In illa enim de anno 1502. sub *Alex. VI.* vota fuerunt redacta in scriptis, & tam Scrutatores de Collegio, quàm extra, suffragia exquisiverunt. In alia facta de anno 1514. sub *Leone X.* fuerunt electi tres Scrutatores de Collegio, & vota in scriptis redacta. In alia de anno 1525. sub *Clem. VII.* tres tantùm de Collegio Scrutatores fuerunt electi, & suffragia pariter redacta in scriptis. Sub *Pio V.* de anno 1565. tres etiam Scrutatores de Collegio tantùm fuerunt adhibiti. Sub *Gregor. XIII.* de anno 1581. suffragia fuerunt per Notarios scripta, quod est de iure permissum, *gloss. in d. c. quia propter. in verb. redacta.* sola enim quæstio est, an Laicus Notarius possit scribere, ut per Doctores ibidem. Vltima verò sanctæ mem. *Greg. XV.* de anno 1621. satis innuit, vota fuisse in scriptis redacta, cùm in ea dicatur, quod in præsentia Notarii vota scrutata fuerunt. Fuit præterea ex abundanti consideratum, quod tempore *Clem. VII.* fuit electus *Ioannes de Cellis*, & non datur alia electio usque ad tempus *Pij V.* & tamen electiones intermedias affuisse non est ambigendum, cùm sub *Pio V.* non fuerit facta electio per obitum dicti *Ioannis*, sed cuiusdam *Petri*, prout fuerunt etiam electiones intermediæ inter *Greg XIII.* & S. mem. *Greg. XV.* tempore enim illius fuit electus quidã *Bernerus*, & sub ultimo *Gregorio* fuit facta electio per obitum *Nicolai*, & sic non rectè deducitur status electionum. Fuit insuper ponderatum, quod in electione sub *Alex. VI.* fuit facta mentio electionum, de quibus in *c. quia propter*, & sub *Pio V.* dixerunt electores, quod volebant procedere per viam Scrutinii. Sub *Greg. XIII.* expresè etiam fuit dictum, quod ex tribus modis eligendi nimirum, per *Scrutinium*, per *compromissum*, & *quasi per inspirationem*, viam Scrutinii elegerunt. Et in postrema sub S. mem. *Greg. XV.* dicitur, quod viduatæ Ecclesiæ per viam Scrutinii intendebant providere. Ex quo igitur viam Scrutinii censuerunt eligendam, censendum est viam ordinariam elegisse, scilicet iuxta terminos *c. quia propter. specul. in rubr. de elect. n.* 12. si verò dictam formam servare nescientes errarunt, non potest dici aliquam consuetudinem induxisse, quæ ex certa scientia, non ex errore debet induci, *gloss. in c. fin. in verb. legitimè. vers. item quod ex certa scientia. & ibi etiam Abb n.* 12. *de consuet. Ayl.*

vest. in

veſt. in verb. conſuetudo. q. 4. Tabien not. 7. n. 8. Medic. de Leg. part. 2. q. 41. n. 5.

IV. *Secundò* fuit principaliter reſponſum, quod ad inducendam conſuetudinem contra Canones, requiratur ſcientia & expreſſus conſenſus Papæ, aliàs nunquam per contrariam conſuetudinem lex abrogatur. Quia Summus Pontifex non habet poteſtatem à populo, ſed immediatè à Deo; & ideò non eſt populus, qui inducit conſuetudinem contra Canones, ſed auctoritas Papæ permittentis, *Abb. in c. fin. n. 8. in fin. de conſuet. Salas de legibus. q. 97. trac. 14. diſp. 19 ſect. 6. n. 59. verſ. hæc ſententia.* Quod in lege Civili ſecus eſt: nam lex Civilis tendit ad bonum publicum, & in utilitatem privatorum: unde ſi populus vult ſibi præiudicium inferre, Principes ab eodem populo poteſtatem habentes non curant, *l. de quibus, verſ. nam cùm ipſe. ff. de leg. S. Thom. 1. 2. q. 47. art. 3. in reſp. ad 3. Abb. in c. fin. n. 9. de conſuet. Driedon de Libert. Chriſt. c. 11. ante fin.* Ius autem Canonicum principaliter intendit hominem in Deum dirigere, & venit ad bonum publicum Eccleſiaſticum; & cùm ſit inſtitutum à poteſtate ſpirituali, illa non poteſt in laicos cadere, *Abb. & Driedon locis præcitatis.* Hinc ergò cùm conſenſus Papæ operetur ad iſtam conſuetudinem inducendam, requiritur illius certa ſcientia, ita ut non ſufficiat error, ut dictum eſt, & inſimul requiritur animus inducendi conſuetudinem, *gloſſ. in d. c. fin. in verb. legitim. ubi Abb. n. 17* & facit *tex. in l. 1. C. quæ ſit long. conſuet.* Quare ſi conſenſus Papæ eſt ille, qui conſuetudinem inducit, & etiam ad hunc effectum requiritur certa ſcientia, & voluntas inducendi conſuetudinem, non poteſt deduci voluntas, niſi expreſſus conſenſus adſit; multa enim per patientiam toleratur, quæ deducta in iudicio, exigente iuſtitiâ, toleranda non eſſent, ut dicit *tex. in c. cùm iam dudum. 18. in fin. de præben.* quem in puncto allegat *gloſſ. in §. leges. in verb. abrogata. diſtinct. 4* & ex iſtis rationibus convincitur *Vaſquez part. 2. q. 97 diſp. 177. c. 12.* dum dicit nihil referre, quod Papa recipiat poteſtatem à Deo, & non à Populo, ut conſenſus eius tacitus non poſsit operari ad derogandum ſuæ legi: ut enim ex prædictis appareat, multum refert, quod Papa immediatè poteſtatem habeat à Deo. In hoc autem caſu nedum non adeſt expreſſus conſenſus ſummorum Pontificum; ſed nec etiam ſcientia, ut in tertia reſponſione oſtendemus. Et quod requiratur nedum ſcientia, ſed etiam expreſſus Papæ conſenſus ad inducendam conſuetudinem contra Canones, etiam quantocumque temporis ſpatio illa fuerit ſervata, tenent *gloſſ. in d. §. leges. in verb abrogata diſt. 4. Archid. in c. cùm de benef n. 2. circa med. verſ. nam & ibi notat. de præb. in 6. ubi optimè dicit caſum eſſe expreſſum in c. conſe-*

Quæ contra ſacros canones nunquam poteſt introduci, ſine certa ſcientia & expreſſo Papæ conſenſu.

quens, & in c. nolite. 11. dist. c. facta. 9. q. 3. & c. illud. & c. ridiculum. 12. distinct. Io. Andr. in d. c. cùm de beneficio. post princ. Gemin. n. 6. Franc. n. 3. & 4. S. Antonin. in sum. part. 1. tit. 16. c. unnc 92. ante fin. vers. dicit autem Ioannes. Io. de Salas de legibus. q. 97. tract. 14. disput. 19. n. 62. in fin. quam sententiam sequuta fuit Rota *in Romana observationis contractus 23. octobris 1551. coram Chisanen. relata apud Verall. decis. 204. n. 3. par. 3. & in Romana concordiæ S. Petri. 12. feb. 1610. coram Reverendissimo D. meo Cavalerio, nunc S. D. N. Datario.* quæ eò magis de plano procedunt, cùm *c. quia propter* habeat decretum irritans, ut considerant *Archid. Io. Andr. Gemin & Franc. locis prædictis.* cui sententiæ consonat etiam dictum *Goffr. & Innoc. in c. ad nostram in princ. de prob.* ubi, lex quæ est contra ius commune, non debet servari, cùm non sit inducta de certa scientia eius, cuius est condere & mutare legem, *l. de quibus. ff. de legibus.*

Quod fusius probatur.

V. *Tertiò* principaliter etiam fuit responsum, quod communis & indubitata conclusio est, legem Papæ non posse abrogari, saltem absque illius scientia, ut egregiè probat *Driedon. de libert. Christ. d. lib 1. cap. 2. in fin. Vasquez ad S. Thom. 1. 2. q. 97.* & hanc opinionem ab omnibus teneri affirmat *Petrus de Lorca ad 1. 2. S. Thom. in tit. de legibus disp. 29 in princ.* & latè fuit deductum in *d. causa Romana concordiæ S. Petri.* Quæ scientia, ex qua arguitur consensus, hîc non adest, sed error, qui non sufficit ad inducendam consuetudinem, ut suprà dictum est. Scientia enim summorum Pontificum, quæ deducitur ex confirmationibus non adest, cùm electiones nullas confirmaverit absque certa scientia, *Bar. in l. si constet. 12. n. 2. ff. de appel.* ubi, quod per confirmationem non confirmatur electio inualida, nisi fieret ex certa scientia. *Bal. in l. nominationes. 27. n. 2. vers. Tu dic. C de appellat.* ubi, quod confirmatio superioris non purgat vitium electionis, nisi Princeps confirmet ex plenitudine potestatis. Et loquitur in terminis electionis, in qua non fuit servata forma *c. quia propter. Franc. Marc. decis. 227. n. 5. & 6. part. 1. Innoc. in c. cùm dilecti. 31. n. 1. de elect. Alex. cons. 58. n. 8. l. 1.* ubi, quod nec certa scientia præsumitur, nisi probetur. In proposito autem, sive dicamus verba confirmationum de per se importare, quod Papa ex certa scientia confirmaverit, sive non; nihilominùs utcumque sit, veritas est, quod Summi Pontifices confirmaverint electiones tamquam canonicas, & verè non sint tales, cùm in illis non fuerit insertus tenor; præsumuntur circumventi ab iis, quibus electiones examinandas mandarunt. *Felin in c. cùm à nobis. n. 3. de test. Rain. cons. 41. n. 15. vers. secundò respondendum. lib. 1. Gabr. concl. 1. n. 42. & seq. de probat.*

VI. Ne-

Digitized by Google

VI. Neque facit, quod quando intervenit consensus de iure naturali requisitus, electio dicatur canonica, *Innoc. in c. cùm sicut. n. 7. Compostell. col. 6 in princ. num. 17 vers. item quæro. de elect. Archid. in c. nullus. n. 2. eod. tit. Franc. Marc. decis. 1322. n. 1. in fin. part. 1.* & in dictis electionibus intervenerit consensus de iure naturæ requisitus, & propterea tanquam canonicæ potuerunt confirmari, *Innoc. in d. c. quod sicut. n. 23. vers. circa primum. Io. Andr. n. 7. Bellam. n. 50.* Quia fuit responsum, electionem triplici modo dici canonicam. Largè, strictè & strictiùs; ut per *Gemin. in cons. 88. n. 4.* Strictiùs dicitur canonica electio, quando omnia interveniunt, quæ sunt de substantia & solemnitate: quæ si omittantur, electio est nulla, ut in *d. c. quia propter.* Strictè dicitur, quando servantur illa, quæ sunt de substantia; omissis tamen his, quæ pertinent ad solemnitatem, ut puta, vocatio absentium &c. & isto casu electio non est nulla, sed venit annullanda, ut in *c. quod sicut. 28. de elect.* Largè dicitur canonica, quando non sunt servata substantialia, nec alia solemnia requisita à iure positivo: sed habet tantùm validitatem iuris naturalis, ut quia scilicet habet consensum eligentiũ, & ista de iure non est valida, ut in *d. c. quia propter.* & in *c. sicut 21. de elect. in 6.* Vbi autem appellat electiones canonicas, censendum est intellexisse de electionibus canonicis strictiori modo, cùm iura tales approbent, & illud est proprium significatum, quod communiter iura recipiunt: dum enim dicunt canonicam, intelligunt de valida, ut patet in *c. postulastis. 7. in princ. de cleric. excomm. ministr.* & à propria verborum significatione recedendum non est, *l. non aliter. ff. de Legat. 3. c. in nostra. 8. de iniur. & in c. propterea. 8. de verb. significat.* Ita egregiè *Gemin. d. cons. 88. n. 4. & bene Rebuff. in praxi. tit. canonica institutio quæ dicatur,* ubi, quod solùm illa dicitur canonica, quæ fit secundùm Canones, *c. cùm olim 7. de dolo. c. gravis. 15. de cens. c. unic. de ætat. & qualitat. in 6.* nec potest dici canonica, quæ iure facta non sit, *c. 1. de elect.* Et si diceremus Summos Pontifices non ita sensisse electiones canonicas, confirmationes tanquam non factæ ex certa scientia corruerent, ut suprà ostensum est.

Electiones canonicæ intelliguntur strictiori modo.

VII. Neque debuit allegari, quod in Concordatis habeatur, Papam confirmaturum electiones canonicas, & Concordata debeant intelligi iuxta terminos Concilii Basileensis *Sess. 38. de elect.* in quo fuit statutum, quod electiones factæ ab omnibus, vel à maiori parte, etiamsi reliqua electionis formam concernentia omissa fuerint, confirmari deberent. Nam ut plenè satisfiat huic prætensæ vanitati, & minùs dignæ, ut à Catholicis allegetur, Concordata continent: *Placet Nobis, quod in Metropolitanis & Cathedralibus, &c. & Monasteriis immediatè subiectis Sedi Apostolicæ fiant electiones canonicæ, quæ ad dictam Sedem deferantur, quas etiam ad tempus constitutum in Constitutione fel. recor.* Nicolai Papæ III. *quæ incipit,* Cupientes.

Et de ijs loquuntur Concordata Germaniæ.

pientes. *exſpectabimus, & lapſo dicto tempore, ſi non præſentata, vel ſi minùs canonicè præſentata fuerint, providebimus, &c. & ſi canonicè fuerint, eas confirmabimus, niſi ex rationabili & evidenti cauſa, &c. de digniori & utiliori perſonæ duxerimus providendum, &c.* Huiuſmodi Concordata, quod ſint intelligenda de electionibus ſtrictiori modo acceptis, hoc eſt, iuxta formam *c. quia propter.* dicit Henr. *Canſ. in annot. ad dd. concordata* & probatur ex verbis illis, *ſi præſentata minùs canonicè fuerint*, quæ verba ſunt deſumpta ex *tex. in c. quanquàm. 18. de elect. in 6.* ubi minùs canonicas appellat illas electiones, quæ fiunt contra formam Concilii Generalis, quæ eſt forma *c. quia propter.* ut notat *gloſſ. ibidem.* Et hæc ſatis probant omnia ſuperiùs deducta ad interpretationem verbi *canonicas*, poſiti in confirmationibus. Et *Æneas Syl.* in eius epiſt. 338. *Martino Mayer* Archiepiſcopi Mogunrini Cancellario miſſa, data Romæ 12. *Kalen. Octobris* 1457. & ſic ſtatim poſt Concordata, videtur illa intelligere de electionibus canonicis, prout de iure communi: inquit enim, *nulla electio reiecta eſt, quam conſtitit fuiſſe canonicam; Pontificalis Eccleſia in Alemannia nulla reſervata eſt ſpecialiter S. D. N. contra Concordata veſtra. &c.*

Nec attendatur Concilium Baſileenſe, quod tum non niſi conciliabulum erat.

VIII. Et hoc poſito, inanis etiam eſt prætenſio, quod Concordata ſint intelligenda iuxta determinationem Concilii Baſileenſis, quia licet illud in principio fuerit Oecumenicum, eo quod auctoritate ſummi Pontificis fuerit indictum ſub Præſidio *Iuliani Cardinalis Cæſarini*, & proſequutum, donec illicitâ poteſtate uſurpatâ, & in Pontificem Romanum omni iudicio & ſubiectione coactiva iure Divino exemptum, iudicium ſuum ipſi converterent, & Pontifex Legatum ſuum, omnesq; alios Epiſcopos avocaret. Quando verò poſt horum diſceſſum, Synodus ſub Præſidio Cardinalis *Arelatenſis* continuata, invitoq; Pontifice prorogata eſt, non tantùm Oecumenica, verùm etiam Legitima Synodus eſſe deſiit. Nam eo tempore, quo Concilium in Pontificem ſententiam pronunciare aulum eſt, omnesq; præcipui Epiſcopi diſceſſerant, & Cardinalis *Arelaten.* præſidendi ſibi munus aſſumpſerat, quia Epiſcopi pauciſſimi erant, introduxerunt in Synodum ingentem Presbyterorum multitudinem, ita ut contra omnem formam Conciliorum, non Epiſcoporum, ſed Presbyterorum Synodus eſſet, ut Deus Opt. Max. ſententiam ſuam dicere volens, tam horribili peſte Baſileam affligebat, ut maior pars eorum, qui remanſerunt in conciliabulo, vel extincti, vel ſecedere coacti fuerint, ut refert *Æn. Syl. in hiſtoria Concilii Baſileen.* cui ipſe interfuit, quod Concilium in Concilio Lateranenſi ultimo ſub *Iulio II. Seſſ. 4. & ſub Leone X. Seſſ. 11.* appellatur ſchiſmaticum, ſeditioſum, & nullius prorſus auctoritatis; & Simem. *Eugenius IV.* ad orationem habitam per *Ioannem Bachenſtein* & petitionem factam nomine Concilii Baſileenſis, inter alia, cùm peteretur

tur obſervatio decreti de electionibus, præmiſsâ reſponſione, quod ſemper eius fuit intentionis invigilare in his, quæ honorem Dei, ſalutem animarum, ac bonum totius Eccleſiæ, & Reipublicæ Chriſtianæ concernerent, ſignanter ad extirpationem hæreſum, reformationem morum, ac pacem populi Chriſtiani: ad ſpecialiter petita ſic reſpondit: *Quantum autem ad negotium indulgentiarum, electionum, annatarum, cauſarum, & vacationum ſcriptorum & abbreviatorum Romanæ Curiæ; quia materia grandes ſunt, & diſcuſsione, & declaratione indigent, ſe unà cum fratribus ſuis S. R. E. Cardinalibus decreviſſe reſpondere per ſuos Concilio, quod quamprimùm facere intendit, ſperans reſponſiones ſuas tales eſſe debere, quæ iuſtitiæ & honeſtati conveniant, ipſiq; Concilio, & omnibus piè ſentientibus ad Dei honorem, charitatem & pacem, ac bonum univerſalis Eccleſiæ grata & accepta meritò fint futura.* Ita habetur *tom. 4. part. 1. Concilior. Colonia impr. in append. fol. 177. & ſeq. & fol. 179.* habetur prædicta reſponſio.

IX. Neque dici poteſt Concordata eſſe intelligenda iuxta Concilium Baſileenſe, ex quo *Nicolaus V.* qui Concordata fecit, decreta Concilii Baſileenſis confirmaverit, ut patet in eius Bulla, & refert *Æneas Syl. & Gobelin. locis citatis.* & ideò Concordata debent intelligi iuxta ſtatuta Concilii Baſileenſis per eundem Pontificem confirmata: quia hoc eſt merum figmentum, cùm Concordata habeant *Dat. Kalen. Aprilis. 1447.* Bulla autem habet *Datam ſub 14. Kal. Iulii 1449.* Et ſic de tempore Concordatorum Bulla non erat in rerum natura. Veritas tamen eſt, quod *Nicolaus V.* non confirmavit decreta Concilii, ſed pro bono pacis electiones factas in obedientia Concilii Baſileenſis, ut patet in prædicta Bulla, quæ habetur *in d. tom. 4. p. 1. fol. 96.* cuius hæc ſunt verba formalia. *Nicolaus &c. quaſcumque promotiones, electiones, confirmationes, poſtulationum admiſsiones, tranſlationes, commendas, adminiſtrationes, proviſiones, reſervationes, uniones, incorporationes, revocationes, pallii donationes, conſecrationes, perſonarum benedictiones, de ordine ad ordinem tranſlationes, infeudationes, abſolutiones, liberationes, quietationes ſuper quibuſcumque debitis ratione decimarum, indulgentiarum, annatarum, diſpenſationes tam ſuper ætatis, quàm natalium, & aliarum inhabilitatum defectus, & ac omnia & ſingula, tam juſtitiam, quàm gratiam concernentia, ſive in foro conſcientiæ, vel contentioſo, in perſonis & locis, quæ tempore conceſsionis, & aliorum præmiſſorum obediverunt prædicto Venerabili ac Chariſſ. Fratri Noſtro Amedeo Card. Felici V. nominato, ac congregatis (in Concilio Baſileen.) aut alterius eorum auctoritate, etiam per Legatos de latere, ſeu delegatos ab eis poteſtatem habentes conjunctim vel diviſim, qualitercumque facta, geſta, conceſſa, indulta, data, diſpoſita & ordinata, etiamſi maiora aut graviora, aut alterius cuiuſcumque naturæ à præmiſsis exiſtant, & ſpecialem requirentia expreſsionem, cum omnibus & ſingulis inde ſequutis, ac etiam omnia & ſingula per Ordinarios in*

Cuius decreta Nicolaus Papa V. ſolemniter non probavit.

dictis locis facta, pro bono pacis & unionis Ecclesiæ, motu proprio & ex certa scientia & Apostolicæ potestatis plenitudine, de consensu Venerabilium Fratrum Nostrorum S. R. E. Cardinalium præsentium serie approbamus, ratificamus & confirmamus, ratasq; & firma fieri volumus &c. Et quamvis prædicta clarissima sint, potest tamen addi, quod si gesta Concilii Basileen. fuissent confirmata, frustrà in Concilio Lateranen. sub *Iulio* II. *& Leone X. Sess.* 4. *&* 11. ut suprà relatum est, illud fuisset appellatum schismaticum, seditiosum, & nullius prorsus auctoritatis; & incassum, dum in eodem Concilio Lateranen. improbantur acta Basileen. fuissent facta Concordata cum Rege Franciæ. Et *Æneas Sylv.* epist. 369. sub *Data Romæ 8. Augusti 1457.* scribens d. *Martino Mayer* Cancellario Archiepiscopi Moguntini, non dicit decreta Concilii fuisse confirmata, imò totum oppositum: siq; aliter diceret, falsum esset. Audiatur ipsemet loquens ibi: *Sed ut ad querelas tuas veniamus, dicimus tibi, dignum esse, ut compactata cum vestra Natione serventur &c. verùm cùm dicis decreta Concilii Basileen. non custodiri, idq; putas iniuriosum esse Nationi, indignam dicimus esse querelam tuam; propter decreta enim Basileen. Concilii, inter Sedem Apostolicam & Nationem vestram dissidium cœpit: cùm vos illa prorsus tenenda diceretis: Apostolica verò Sedes omnia rejiceret. Itaque fuit denique compositio facta* (scilicet Concordata) *in qua nos Imperatorio nomine interfuimus, eam certam legem dedit inviolabiliter observandam, per quam aliqua ex decretis Concilii prædicti recepta videntur, aliqua rejecta*: hoc est, fuerunt facta Concordata, per quæ aliquid fuit concessum Nationi; non autem simpliciter dicit, quod per Concordata gesta in Concilio Basileen. fuerunt confirmata; & subditur: *Itaque non iustè agis, si per omnia servanda esse decreta contendis,* & sequitur ibidem. *Sed venio ad electiones quas passim contemni refers. Hoc non invenimus ita esse, ut asseris: nam postquàm ex Alemannia huc venimus, plures Ecclesiæ Cathedrales eiusdem Nationis vacaverunt, in quibus vel postulationes factæ, vel electiones fuêre. De postulationibus nihil est, quod objici possit: nam illæ ex gratia pendent etiam vetusto iure, liberumq; est Pontifici Maximo eas admittere vel rejicere: electiones autem si canonicæ fuerint, compactatorum vigore confirmationem merentur, nec repelli possunt, nisi de utiliori persona Romanus Pontifex de consilio Fratrum suorum S. R. E. Cardinalium duxerit providendum; sed neque hic est aliquid, quod reprehendi meritò possit.* Et sic apparet quod refert tenorem Concordatorum, & intelligit de electionibus canonicis, prout de iure communi, non autem iuxta disposita in prædicto Conciliabulo, & subsequitur idem Æneas; *de tempore dicimus quo Romanam Curiam sequimur, neque enim (tam biennium tantum est, quod hic sumus) ulla electio huc allata est, quæ ritè & canonicè comperta sit; nam Traiectensis electio, de qua magni rumores habiti sunt, in personam excommunicati ceciderat: aliæ verò alios defectus habuêre*; & concludendo dicit:

Digitized by Google

cit: Itaque vides non esse, cur vestra Natio circa electiones iustam querelam habeat &c.

Sed quædam deinceps ait in eodem pyxide, & per Concordata Germaniæ conventa concessis.

X. Non adversatur idem Æn Syl. sed favet *in Apoleg. ad eundem Martinū Mayer. fol. 672 secundum parvā impressionem*; ibi enim recensēt obitum *Eugenii IV.* & creationem *Nicolai V.* quodq; miserit legatum in Germaniā *Ioannem Carvaialē S. Angeli: eram quo* inquit *disceptatum est, quonam pacto Pontifex Nicolao prærendū esset erant, qui decreta Basileen. Concilii omnia suscipienda contenderent, illudq; salvis Papæ obediendum. Contrà Legatus Apostolicus eius Concilii legibus, quod Romana Sedes refutasset, nullam ineſſe vim aiebat: alii, quibus media sententia placebat, verum Basilea Concilium aliquando affirmabant, eiusq; temporis constitutiones haud quaquam rejiciendas esse putabant. Postremò eo modo concordiæ locus fuit, ut sententia quorundam decretorum Basileensis Concilii reciperetur: reliqua verò eius statuta reiecta viderentur.* Hæc verba non sunt intelligenda, quod decreta Concilii fuerint approbata, sed quod in Concordatis aliquid fuerit conventum, prout dispositum fuerat in Concilio Basileensi; & quoad formam electionum, quod Concordata non sequantur dispositā in Concilio Basileen. literis rotundis idem *Æneas* asserit ibi: *Sed pergis ulteriùs, & concordiæ formulam attingens, decretum super electionibus in Basilea promulgatum, tanquam receptum in conventionibus videatur, in fringi, rejici, contendis; inexcusabilem esse Romanum Pontificem arbitraris, & prorsus iniustum, qui cunctis electionibus adversetur, nec tolerabile hoc tuæ genti esse existimas, nec tibi responderi posse in hac parte confidis.* Sed subsequitur prædictæ obiectioni talis responsio. *Falleris haud modicè nostro iudicio, quemadmodum clarius tibi ostendemus; nam formula concordiæ, quæ respicit electiones, hunc sensum habet; illas enim in Ecclesiis Cathedralibus & ex Monasteriis exspectari iubet per tempora, quæ sunt à iure statuta, easq; si canonicæ fuerint, confirmari, nisi Romanus Pontifex de persona quæ sit magis idonea electo vacanti Ecclesiæ de Consilio Fratrum suorum S. R. E. Cardinalium providendum duxerit.* Et sic verbis, quibus nihil potest objici, dicit Concordata circa electiones non esse intelligenda, ut scilicet electiones subsistant, si iuxta tenorem Concilii Basileen. fiant; sed solùm quod sustineantur, si secundùm Canones factæ fuerint; & tamen recensēt plures electiones, quas Summi Pontifices tanquam canonicas confirmarunt; alias verò tanquam minùs canonicas reiecerunt. Denique *Gobelin. in comm. Pii II.* qui fuit idem *Æneas Sylv.* ita in minoribus appellatus. *fol. 12. secundùm magn. impress. & fol. 20. secundùm parvam. vers. interea Ioannes.* refert, quod Legati Romam missi retulerunt *Eugenium* durissimè respondisse, & quod *Æneas Sylv.* alias notulas composuit, quæ *Eugenio* mitterentur, ut verè postea Romam missæ fuerunt; sed hoc non tangit negotii veritatem, quæ clarè elucescit ex suprà deductis.

In hac electione non intervenit compromissum cum Scrutinio mixtum, nec expressum.

XI. Quantum attinet ad tertium principale caput oppositum, nempe quod ista non fuerit facta electio simpliciter per Scrutinium, sed per compromissum cum Scrutinio mixtum, quæ forma eligendi est canonica. Puta, si ita compromissum sit, ut compromissarii ipsi exquirant vota singulorum, illumq; eligant, in quem maior & sanior pars consenserit, ut est Constitutio *Innocentii* III. de qua *in c. cum dilectus, 32. de elect.* quæ non fuit revocata per Constitutionem *Alex.* III. in Concilio Generali de anno 1215. de quo in dicto *c. quia propter.* ut declarat *Bonifacius* VIII. *in c. cum expediat. 29. de elect. in 6. c. si cui. 27. eod. tit. Canis. in compend. jur. Canon. in tit. de elect. §. de concurs. comprom. cum Scrut in. Bais. de elect par. 3. c. 17. n. 4. vers. aliquando autem.* Cæterùm quod ista forma sit canonica non negatur, sed factum negatur; non enim fuit processum per viam compromissi cum Scrutinio mixti; quia compromissum aut sit expressè, aut tacitè ex verbis inducitur, ut sentit *Petr. de Bais. ead. p. 3. c. 17. n. 1. in fin. de elect. & Specul. in rubr. eiusdem tituli n. 13.* In hoc autem casu neutrum adest. Non expressum: quia congregato Capitulo, is, qui habet in Capitulo primam vocem, vel alius de mandato Capituli, seu quivis etiam sine mandato, Capitulo tamen non contradicente, requirit primò singulos sigillatim, an placeat procedere hâc formâ compromissi; & omnibus consentientibus, ita ut nullus omninò discrepet, debet requirere eos iterum, quibusnam personis, & per quem modum velint eis committere vices suas; & omnibus de personis concordantibus & de modo; tunc omnes simul, vel unus nomine omnium in personas huiusmodi eligendas transferat potestatem, si verò Capitulum nolit in compromissarios convenire, possunt eo casu, ut citiùs ad concordiam deveniatur, uni vel pluribus, qui vice omnium eligant compromissarios, committere vices suas, ita *Mandagot. de elect. part. 1. c. 39. Compostell. in c. quia propter. n. 26. vers. quæro modò. & ibi Bellam. in §. vel saltem. n. 7. eod. tit.* & de hoc debet confici publicum instrumentum. *Specul. in tit de elect. §. 2. in princ. Bertach. de Episcop. part. 1. lib. 3. q. 49. n. 93. idem specul. in c. de via compromiss. n. 4.* & hoc casu quæstio est, ut per *Bart. in l. instituto. n. 3. ff. de cond. instit.* an duo sint conficienda instrumenta, ut scilicet unum contineat: *Nos eligimus, quem tales compromissarii nominabunt* & alterum: *Eligimus illum, quando tales compromissarii nominabunt*, tamen idem *Bart.* concludit, quod licet de iure duo essent conficienda, de consuetudine contrarium servatur. Hanc autem formam hîc non fuisse servatam certum est, cùm nihil tale legatur in instrumento S. D. N. transmisso.

Nec tacitum.

XII. Reliquum est, ut videatur, an adsit compromissum cum Scrutinio mixtum, saltem tacitè. Abbas *Richardus* fuit electus Præsidens Capituli, & ea quæ uti talis gessit, gessit in præsentia Abbatis Trevirensis & S. Matthiæ

S. Matthiæ ; fuerunt etiam electi tres Scrutatores de Collegio, quibus, & antenominatis Abbatibus fuit data & concessa omnis auctoritas & potestas secretò & sigillatim vota omnium & singulorum scrutandi ; quapropter hi fuerunt electi Scrutatores, non compromissarii, ut scilicet eligerent per compromissum cum Scrutinio mixtum ; ut enim superiùs firmatum est, debet dari facultas, ut compromissarii vota singulorum exquirant, illumq; eligant, in quem maior & sanior pars consenserit, *d. c. cùm dilectus. 32. de elect.* quem ita explicat *gloss. in c. cùm expediat. 29.* quæ est prima, & incipit *pro intellectu. de elect.* Et quamvis in dicto instrumento subdatur, *& facta collatione numeri ad numerum, zeli ad zelum, meriti ad meritum, fuit data potestas illum in Abbatem nominandi, & publicandi, in quem omnes, vel maior pars Capituli inveniretur consensisse.* Hæc tamen verba sunt intelligenda; ut scilicet Scrutatores possint nominare, hoc est, verbo pronunciare, seu proclamare & publicare electionem factam à Capitulo ; non autem, quod ipsi tanquam compromissarii possint eligere ; quia post electionem factam à Capitulo, electio pronunciatur & publicatur, ut bene *Rebuff. super Concord. rubr. de reg. ad Prælat. nomin. §. ult. in verb. forma. in 13. 15. & 16. requis. fol. 230. & 231.* & tunc demum datâ facultate nominandi, censeretur data facultas etiam eligendi, si constat arbitros fuisse electos. Et in istis terminis procedit *tex. in c. cùm in iure peritus. 33. de elect. ubi Hostien. n. 13. vers. sed quidquid dicat. Io. Andr. n. 8. Rebuff. in pract. de nomin. q. 1. n. 24.* hîc autem non fuerunt electi arbitri, sed Scrutatores, ut dictum est: & ideò illa facultas nominandi debet quoad publicationem censeri, vel ad summum data ad electionem nomine Capituli faciendam ; cùm de substantia sit, ut unus nomine Capituli eligat, ut in *c. quia propter, & ibi DD.* quod clarius ex modo procedendi, de quo statim dicam, colligi potest.

XIII. Cessat denique omnis difficultas : quia in instrumento, quo petitur confirmatio, Capitulum his verbis loquitur : *Atque pro publicatione novi electi Abbatis & Pastoris instantes, per sæpe dictum D. Præsidentem expressè rogati, num actam per nos electionem ratam firmamq; haberemus.* Ex qua serie apparet, quod Abbas non vocatur compromissarius, sed Præsidens, & non agitur de electione facta à compromissariis, sed ab ipsomet Capitulo. Et quamvis in compromissis Capitulum censeatur eligere, quem arbitri nominabunt, *Compostell. in c. licet. n. 7. de elect. Hostien. n. 14. vers. utique quia ex compromisso.* hîc tamen Capitulum non loquitur de electione ipsius nomine facta à compromissariis, sed de electione ab ipsomet Capitulo facta, quod evidentiùs demonstratur ; quia Capitulum proclamari & publicari fecit electionem per ipsum Præsidentem *Richardotum* ; quod propriè convenit electioni per scrutinium : facta enim collatione, debet sequi communis electio per unum nomine Capituli per verba singularis

Quod & ex ipsâ electionis instrumento patet.

numeri, ut in *c. cum ab uno. 4. de renunc in 6. c sicut. 21. de elect in 6. Franc. Marc decis 922. n. 2. lib. 1.* Et ita communis electio potest etiam fieri per extraneum, dummodò electores tacitè, vel expressè consentiant. *Ruf in direct elect. part. 3. c. 33. n. 4. & seq.* Si igitur fuisset processum per viam cõpromissi, unus compromissarius omnium compromissariorum vice eligere debuisset, ut puta, dicendo, *Ego N compromissarius ex consensu & voluntate mpcorompissariorum meorum eligo &c.* Hanc formam ponit *Mirand. in manual. prælat reg. 1. par. 2 q. 3 art. 38. concl. 2.* & bene adaptatur, quando pronunciatio fit sine scriptis. *Mandagot. de elect. 7. 59 form 9.* ponit aliam, quæ idem in substantia continet; & subjicit opus esse, ut unus vice omnium eligat, alias electio est nulla. *Oldrad. cons. 184. in princ. Roman cons. 216. n. 4 vers quarto ejusdem nullit.s.* In proposito autem neque expressè, neque per æquipollens verba possunt importare, quod *Præsidens* tanquàm compromissarius nomine aliorum compromissariorum eligat.

Quin & in compromiss. observari debent substantialia Scrutinii.

XIV. Dato tamen, absente eo quod veritati prædicetur, quod electio fuerit per compromissum cum Scrutinio mixtum, nec etiam sustinetur; licet enim ista dicatur melior, & expeditior forma, cum non omnes formam Scrutinii bene sciant, ut ait *gloss. in c. cum expedit 29. in verb. inquisitus. de elect. in 6. Mandagot. de elect c. 41. in littera E.* Nihilominus illo casu non possunt omitti substantialia Scrutinii *c. sicut. 22. de elect. in 6.* ubi fuit actum quod electio facta per compromissum cum Scrutinio mixtum, ut scilicet eligatur ille, in quem maior pars respectu numeri, non autem respectu totius Capituli consenserit, valeat, non tenet. Et *gloss. ibid.* explicat in verbo *secretò*, si fuerit actum, quod vota non sint secreta: quia semper habet locum ratio finalis illius *tex.* & meritò hoc dicit; ex ea enim ratione *tex.* dicit electionem factam vigore compromissi non tenere, si actum fuit ut eligatur nominatus à maiori parte respectu minoris, cum hoc sit præter formam, quam Generale Concilium servari statuit in electionibus celebrandis, decernens eas, si aliter fierent, non valere, & *gloss. ibid.* explicat ipso iure: & tic ista ratio militat, quotiescumque omittitur aliquod substantiale, de quo in *c. quia propter.* ut bene *Abb. in d. c. quia propter. 5. vel fatem n. 2. vers non tamen de elect.* ubi dicit, quod etsi prædicta *gloss. in c. cum expedit.* bene formam utilorem nominet, non tamen intelligas, quod cõpromissarii possint aliquod tollere huius Capituli substantialia (ut dicit *c. quia propter. Bero in d. c. fin de elect. in 6. Lap. Abb. n. 2. Camis. in com. Cano. tr. de elect 3 de electo cons. cõpr.* & expressè sentiunt DD. nec allegatum à contrario sensu, quod in electione per compromissum cum Scrutinio mixtum nõ requiratur collatio plena, sed aliqualis, cum forma compromissi non requirat illam de se, quam requirit forma Scrutinii: illa enim arctior, ista laxior, nec tenetur cõpromissarius

ad

ad aliud, quàm ad id, quod in compromisso expressum est; quia non est necessaria collatio meriti ad meritum, zeli ad zelum, sed numeri tantùm ad numerum, ut nimirum videatur, an adfuit maior pars totius Capituli, *Monach. in c. cùm expediat. 29. n 9. ad fin. vers. item quæro. & n. 10 de elect. in 6. Io. Andr. in princ. Gemin. 2. 3 vers. quæro an ista forma. Compostell. in c. in Genesi. 59. col. 3. vers. in forma verò compromissi. ubi Abb. n. 2. in 4. notab. de elect.* & in hoc ista forma compromissi cũ Scrutinio mixti potest secundùm dictam *gloss.* utilior appellari. In nostro casu autem omnes defectus considerati in forma meri Scrutinii, in hac etiam electione militarent: excepto tamen, quod non dicerentur adhibiti sex Scrutatores: quia tres primi extra Collegium compromissariorum nomine venirent; & alia nullitas posset addi, quod unus ex compromissariis nomine aliorum compromissariorum electionem minimè publicavetit. Et ex forma ipsius compromissi corrueret etiam electio; quia Scrutatores de Collegio non exquisiverunt suffragia, & illa non fuerunt redacta in scriptis, prout fuerat ordinatum in instrumento compromissi: quæ omissio formæ vitiat compromissum, cùm forma data sit servanda, & illius verba debeant potius restringi, quàm ampliari, ut per DD. in illo *c. cùm expediat. loco citato.* & bene *Bald cons. 101. nobiles viri. n 8. vers. videtur concludendum in fin. & cons. 103. lib. 3. in princ. Soc. cons. 20. in princip lib. 1.* ubi, quod est strictæ iuris, & in ea veniunt solùm ea, de quibus specialiter est dictum. *Dyn. cons. 45. incip. Quæstio quæ vertitur.* Et ita concluſum.

§ 6. Hæc porrò forma electionis in *d. c. quia propter*, extenditur etiã ad dignitates maiores, & principales in Ecclesiis Collegiatis, quales in Germania sunt Præposituræ, uti mox dicemus, & patebit *infrà hoc titulo & dubio.* §. 10 ubi nimirum ex indulto Apostolico inferioribus ad easdem electio concessa est, uti Leodiensibus & aliis *infrà* §. 12. & 13. adducendis; non autem ad dignitates inferiores, veluti Decanatus, & alias, prout decidit Rota Romana in causa *Decanatus S. Bartholomæi Leodiensis* infrà scriptis decisionibus.

Forma electionis observari debet in maioribus & principalibus dignitatibus.

DECISIONES ROTALES

In una Leodien. Decanatus.

PRIMA

Coram R. P. D. Manzanedo. Veneris. 26. Februarii 1627.

Electio Decanatus valida declaratur.

N. I. Acante Decanatu Ecclesiæ Collegiatæ S. Bartholomæi Leodien. Capitulum & Canonici dictæ Ecclesiæ in Decanum elegerunt D. *Ioannem Sauueur*, qui præsentatâ electione Capitulo Cathedrali Leodensi, ab Episcopo petiit confirmationem illius, sed quia pro parte D. *Ioannis Novilia* fuit oppositum de invaliditate electionis, ideò causâ in Rota introductâ, & mihi commissâ, dubitavi an constaret de illius validitate, & Domini constare responderunt, & moti fuerunt ex eo, quod d. *Ioannes Sauueur* non solùm habuit maiorem partem votorum respectu totius Capituli, prout requiritur ad effectum, ut quis dicatur canonicè electus à maiori & saniori parte Capituli, *ad text. in c. Ecclesia vestra. 48. de elect. ubi Abb. n. 4 & cons. 25 n. 4. lib. 2. Franc Marc. decis 922. n. 3. lib. 1.* Sed etiã habuit omnia vota, ut legitur in instrumento electionis, de quo in *summario d. Ioannis n.* 1. unde negari non potest, quin appareat de validitate electionis, uti factæ à maiori parte Canonicorum, à Canonicis congregatis more Collegii, *ad trad. per Dec. in c. cùm omnes. 18 in prima lect. de cons sit.*

Cui non obstat c. quia propter de elect. vide in dignitatibus infrà.

II. Nec vitium fuit Dominis obstare dispositionem *text. in c. quia propter. 42. de elect.* cùm præscripta ibi forma procedat tolùm, & imperium vendicet in electionibus Ecclesiarum, quæ per mortem Prælati viduantur, ut notat ibi *gloss. 1. & ibid Abb. n 7. vers. circa istam partem. & vers. in hanc partem ubi testatur de communi. Io. Andr. n. 6 Butr. n. 19. Imol. n. 3. vers. sed non habet locum. Franc. Marc. decis. 924. n. 1. lib 1.*

Et in

Et in puncto, quod dicta forma non sit servanda in electione dignitatũ inferiorum dicit *Abb. ubi suprà. n. 7. vers. iste autem. Imol. d. n. 3. Franc. Marc. decis. 920. n. 3. & 4. lib. 1.* ex quo sequitur, quod licet Capitulum voluerit eligere per viam Scrutinii, non erat servanda in dicta electione forma *d. c. quia propter.* cùm non agatur de prima dignitate Collegiatæ, ut constat ex litteris *Sixti V.* ex fide Curialium, de quibus in dicto *summario Ioannis num. 2. & 3. Garcias de benef par. 1. c. 6. n 20.* *Illud locum nõ habet.*

III. Minus obstat, quod Scrutatores non publicaverint electionem iuxta præscriptam illis formam in Compromisso; quia cùm publicationem electionis Capitulum commiserit Scrutatoribus & directoribus, potuit illa fieri per unum ex illis, qui cæteris præsentibus, iure optimo potuit publicationem electionis facere. *ad text. in c. sicut. 21. de elect. in 6.* & tantò magis, stante præsentiâ & acquiescentiâ ipsius Capituli, dum Decanus S. Pauli unus ex compromissariis, tam nomine suo, quàm aliorum omnium publicavit in Decanum D. *Ioannem Sauueur*; ex quo resultat non solùm ratificatio gestorum per Decanum S. Pauli, quibus Capitulum tacendo videtur consensisse, ut in puncto *gloss. in d. cap. sicut. verb. per unum. Abb. in d. c. quia propter. n. 11. Specul. tit. de elect. §. 1. n. 2. vers. si autem. Franc. Marc. decis. 924. n. 2. Petr. de Bassio. in direct. elect. par. 3. cap. 33. n. 4.* qui DD. loquuntur, quando publicatio debet fieri ab eo, qui non est de Capitulo, ut in casu nostro, sed etiam declaratur & cognoscitur, quid & quomodo per d. Capitulum S. Bartholomæi Scrutatoribus ac directoribus fuerit ordinatum & dispositum. *Publicatio electionis potest fieri ab uno Scrutatorum.*

IV. Denique non obstat, quod instrumentum electionis, ex eo quod careat testibus, non videatur in forma probanti, cùm talis defectus suppleatur ex subscriptione directorum, præsertim cùm adfuerit unus testis, & Notarius, qui loco alterius testis habetur, nec non tot Canonici, qui sic & tanquam partes & interesse habentes considerentur, nihilominus visum fuit Dominis sufficere pro talis defectus supplemento. *Instrumentum electionis subscriptum à directoribus est in forma probantis.*

V. Ex quibus censuerunt Domini electionem fuisse validam, reservarunt tamen super electi idoneitate particulariter videre. *Conclusio pro validitate electionis.*

SECVN-

SECVNDA.

Mercurii 10. Decembris 1627. coram R. P. D. Pircuano.

De ipso altera prius confirmatoria.

N. I. 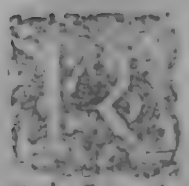 Esolotũ fuit, standum esse in decisis in hac causa 20 *Februarii proximi* 1627. quia *Sanueur* docet de suo titulo, nempe valida electione, nedum quia habuit maiorem votorum partem respectu totius Capituli ad canonicã electionẽ necessariã *c. Ecclesia vestra. 48 de elect. ubi Abb. n. 4. & cons. 52. n. 4. lib. 2. Dec. in c cùm omnes 18 in 1. lect. n. 7 de constit. Franc. Marc. dec. 922. n. 2. lib. 1.* Sed omnes de Capitulo concurrerunt ad eandẽ electionem, ut clarè colligitur ex instrumento electionis, quod datum fuit in eius *summario.*

Nec obstat c. quia propter. aut in suppositis decisione.

II. Non obstat, quod electio sit nulla, ob non servatam formam *c. quia propter. 42. de elect.* circa votorum diligentium, & ad invicem ipsorum Scrutationem, & ipsius electionis publicationem, quibus circumscriptis, electio invalida remanet, *Innoc. Hostien. Abb. Butr. in d. c. quia propter.* & latè fuit comprobatum in *Treviren. Abbatiæ.* 20. *Novembris* 1624. *coram D. Decano.* quia decisio respondit dispositionem *c. quia propter.* non se extendere ad inferiores dignitates in Collegatis existentes, prout est Decanatus, de quo agitur, *Abb. in d. c. Ecclesia vestra. n. 7. de elect. Imol. ibid. n. 3. Franc. Marc. decis. 922. n. 3. lib. 1.* ea ratione, quia Ecclesia non viduatur per inferiores, sed per primam dignitatem, *gl. fin. Abb. Io. Andr. Butr. Imol. in d. c. quia propter. Fran. Marc. d. decis. 922. n. 1. lib. 1. Garcias de benef. par. 1. c. 6. n. 19. & 20.*

Quia Decanatus non est principalis dignitas.

III. Non obstat, quod hæc Decanalis dignitas sit principalis in Ecclesia *S.* Bartholomæi, in qua contigit vacatio, & de qua agitur, ut propterea à supradicta retor. queantur, & intrant pro invalidit. ne electionis, quia visum fuit *Novitiam* impetrantem sufficienter non fuisse habile hanc qualitatem, prout ei necessarium erat, dum obiecit defectum formæ non servatæ in electione, *Rota decis. 8. & 9 de except. in nov. & decis. 353. n. 8 & 9. cum ibi addit. num. 18. coram Papa Gregor. XV.*

Quod ex probatis testibus in hac causa producti.

IV. Nam si probatio maioritatis huius Decanatus deducatur ex testibus datis per *Novitiam. Primus* quidem deponit explicitè Decanatum esse primam dignitatem, alii verò duo consentiunt Præposituram esse primam di-

mam dignitatem; nam *secundus* iuxta 19. dicit in Collegiatis Leodiensibus adesse duas dignitates, scilicet Decanatum & Præposituram, & primam dignitatem esse Præposituram. *Tertius* verò iuxta 21. pariter respondit in qualibet Collegiata Ecclesia adesse duas dignitates, Decanatum & Præposituram, primam verò dignitatem esse Præposituram, & habere sedem in digniori loco, quando ad chorum accedit, quamvis rarissimè soleant facere: & hæc probatio per testes conquassatur, quia duo destruunt dictum unius, & probant plenè contra inducentem, sicuti pro eo etiam probationem implerent, *Rota decis. 594. n. 2 par. 3. diverſ. & decis 747. n. 6. part. 2. recent.* quod idem fuit dictum in *Bononien. portion.* 8. *Martii.* 1610. *coram D. Patriarcha Pamphilio.* Nec vis facienda est in distinctione iurisdictionum, quod scilicet Præpositus non habeat iurisdictionem in spiritualibus, ut dicunt iidem testes, sed solùm cognoscat causas laicorum delinquentium, quia iurisdictio non distinguit prioritatem dignitatum, sed locus nobilior, qui est prima sedes post Pontificalem, quam testes admittunt esse Præpositi, *gloss. in c. quàm periculosum. in verſ. primatus. 7. q. 1. Felin. in rubr. n. 8. de maior. & obed. Boer. de auct magn. conſ. 79. Cassan. in catalog. glor. mundi. par. 1. conſid. 16. Tiraquell de iur. primog. in præfat. n. 13.* Et similiter non relevat, quod Decanus habeat curam animarum, inferendo per eam ad primariam dignitatem, quia ex dictis eorundem testium, cura non est apud Decanum in proprietate, sed quoad exercitium, dum eo mortuo, vel absente, Capitulum providet de vice-Decano; & idem est de iure, quod cura in Collegiatis sit penes Capitulum, *Put. decis. 290. lib. 1. Rota in recent. decis. 340. par. 2. Gonzalez ad reg. 8. gloss. 6. n. 71. & ſeq.* ut propterea nó vacante proprietate curæ, nó etiã ex hoc capite possit inferri ad viduationé Ecclesiæ.

V. Si verò hæc maioritas Decanalis dignitatis fundatur de iure communi, hoc pariter non probatur, sed contrarium ex *decis. 4. verſ ego verò dicebam. de elect. in nov. & ibi Papa Zon* asserens Præposituram esse principaliorem dignitatem, tribus concurrentibus. *Primò* quod sit electiva. *Secundò*, quod habeat administrationem temporalium. *Tertiò*, quod habeat prærogativã in sedendo. Quæ omnia concurrũt in præsenti ex dictis testiũ *Novitia* & hâc attestâ consuetudine, quæ in Germania viget ut Præposituræ sint primæ dignitates in Collegiatis, in Francia verò Decanatus, de qua testatur Compilator decisionis, cui multùm Domini detulerunt, cùm esset auditor Rotæ insignis: & ulteriùs visa fuit sufficienter comprobari hæc consuetudo ex attestatione *Sixti IV. & V.* & aliorũ in Concordatis exprimentium hanc Ecclesiam S. Bartholomæi, & Præposituras esse primas dignitates, quæ attestationes referuntur etiam per *Chokier Leodien. in ſuis comment. ad reg. Cancell. reg. 3. n. 16.* Et dantur duæ electiones de hac

Idſ. conſuendo in Germania confirmat.

Præpositura, tanquam de prima dignitate in Collegiata S Bartholomæi.

Quæ hic attēdatur.

VI. Non obstat, quod eadem decisio 4. *in nou. de elect.* contrariumde iure determinet, quia semper obstat consuetudo allegata per Compilatorem & suprà ex aliis comprobata. Neque decisiones *Burgen. iuris Præsidentiæ*, primò coram D. Patriarcha *Pamphilio*, quæ est *533. n. 4. par. 2. recent.* & deinde in eadem coram Domino meo *Merlino 18. Iunii 1627.* contrarium disponunt; quia prima dicit Decanatum esse dignitatem sub *n. 4.* quod non controvertitur, & sub *n. 5.* firmat, ubi non adest Archipresbyter, succedit in eius locum Decanus, & hoc admittitur, sed quando in eadem Ecclesia adest Præpositus & Decanus, & quæstio est de prioria, nihil dicit, prout nec secunda decisio hoc tangit. Et quæ deducuntur ex historia *Molani de Canonicis. cap. 4.* & *poemate Decani S. Pauli*, vel nō sunt attendenda in hac quæstione de maioritate, vel si aliqua fides esset adhibenda, illa diminuitur & annihilatur ex testibus, & ex instrumentis electionum datis, attestatione Compilatoris, & generalitate qualitatis Præpositurarum Germaniæ, quæ sunt primæ dignitates in Collegiatis, ex suprà deductis: ita ut assertio illorum conquassata remaneat ex contrariis allegatis, & penitùs irrelevans, *Rota decis. 160. n. 12. par. 1. recent. & in Maioricen sacristiæ 5. Novembris, 1603. coram Cardinale Pamphilio. Gratian. discept. 893. n 26. & 918. n. 26.*

Et sufficit publicatio per unum ex Scrutatoribus.

VII. Demum non obstat, quod si etiam admitteretur Decanatum non esse primam dignitatem, nec per consequens subiacere illius electionem formæ *c. quia propter.* nihilominus esset servanda forma præscripta in Compromisso, etiamsi forma non fuisset de iure necessaria. *Innoc. in c. si cui. 23. & ibi Franc. post Archid. & Io. Andr. n. 2. de elect in. 6.* propterea cùm publicatio electionis facta non fuerit ab omnibus deputatis in Compromisso, sed tantùm à Decano S. Pauli, dicebatur electionem corruere. Quia decisio causæ respondit sufficere publicationem esse factam ab uno ex Scrutatoribus aut Directoribus in compromisso nominatis, cæteris præsentibus. *c. sicut. 21. de elect. in 6.* & quod magis est, Capitulo præsente & acquiescente, quæ acquiescentia succedit loco ratificationis gestorum per Decanum S. Pauli, *Specul. in tit. de elect.* §. 1. *n.* 20. cum aliis in eadem decisione causæ allegatis. Et ita &c.

TERTIA

TERTIA.

Mercurii 14. *Iunii* 1628. *coram R. P. D. Pirovano.*

N. 1. Tertiò hæc causa fuit proposita, & Domini adhuc responderunt standum esse in decisis, quia *Ioannes Sauueur* fundat intentionem suam super valida electione Capituli, & Confirmatione Episcopi, ut in primis decisionibus abundè fuit firmatum; *Novilia* autem tanquam prætensus provisus à sede Apostolica, & de eadem dignitate Decanatus tanquam de prima in Collegiata non iustificat narrativam suarum literarum; quia tam de iure Decanalis dignitas non est prima, *c. quamvis. 9 de verbor. signif. Oldrad. cons. 281. n. 1.* quàm de consuetudine generali Germaniæ, de qua testatur Rota *decis. 4 de elect. in nov.* affirmando Præpositurale dignitatem esse primam in Ecclesiis Regionis prædictæ, cum qua concurrit altera assertio, de qua in Bulla Concordatorum Leodiensium, in qua ponitur hæc S. Bartholomæi Præpositura, & dicitur Præposituras esse primas dignitates, & dantur duæ provisiones Apostolicæ de hac S. Bartholomæi Ecclesia tanquam de prima dignitate: & his accedunt testes *Novilia* consentientes esse primam dignitatem; ex quibus in primis decisionibus excludebantur obiecta contra electionem *Sauueur*, quod scilicet non fuisset servata forma *c. quia propter. de elect.* ex quo prædicta forma non erat servanda in electione dignitatum, per quarum vacationem Ecclesiæ non viduantur, prout non viduantur per obitum obtinentium inferiores dignitates, ut latè fuit firmatum in decisionibus cauſæ.

Tertia decisio, quà prima statur.

II. Neque relevant, quæ hodie replicata fuerunt, quod licet Præpositus habeat primum sedem in Choro, & habeatur tanquam prima dignitas ad effectum relevationis, attamen nihil commune habeat cum Capitulo, aut ei præsit, ut ideò nec Præsidens, aut Prælatus, aut dignitas in ea dici possit, *Gemin. tract. 1. n. 7. vers. est ergò. de consuetud in 6. Add. ad decis. 4 de prab. in nov. Selva de benef. part. 1. q. 2. n. 71. & seq.* Quia hæc distinctio, ultra quod ex allegatis non probatur, neque in primo, neque in secundo capite, caret etiam ratione, nam distinguere effectus relevationis, & prioritatis, aliud non est, quàm admittere duo capita in eodem Collegio & Ecclesia, quod monstrosum reputatur, & in

Præpositus equidè dicitur prima dignitas licet non præsit Capitulo.

iure damnatur, ut in *decis. 5 de elect. in nov.* ponderatum. Valet quidem argumentum, non præsidet, ergò non est Prælatus, aut principalis dignitas; sed alter obtinet principalem dignitatem, & primam sedem in choro, alter verò administrat & imperat, ergò est prima dignitas ista, quæ administrat, non bene consequuntur; quia possunt contingere ex privilegio aut præscriptione, absque læsione status principalis dignitatis in suo esse, quod sit caput & sponsus Ecclesiæ: & per hanc rationem cessant argumenta à iurisdictione Archidiaconi, & cura animarum, quæ illi annexa prætenduntur, quia si cessarent probationes istius qualitatis prioralis, bene deserviunt tanquam signa ad distinguendum statum primæ dignitatis; sed admisso, quod plenè iste status sit probatus, prout verè probatur ex iam relatis, non est opus coniecturis aut signis circa ea quæ clarè patēt, ut iustificentur in sua qualitate, *l continuus ff de verbor. oblig. l. cùm de indebito ff. de probat. furd. decis. 194. n. 20.*

Ex per eius, non autem Decani mortem Ecclesia viduatur.

III. Minùs vilum fuit obstare, quod hodie prætendatur probari Ecclesiam viduari per obitum Decani, ex duabus attestationibus Cleri Leodiensis, & ex tribus enunciativis emanatis in tribus electionibus Decanatus, ac iuramentis eorundem, & auctoritatibus eorum, qui de dignitate Decanorum scripserunt. Quia assertiones Cleri adversus assertionem Papæ in Bulla Concordatorum non præponderant, similiter & enunciativæ electionum cedere debent enunciativis Papæ, tanquam de Præpositura prima dignitate, quæ emanarunt in duabus provisionibus Apostolicis; & iuramenta Decanorum confunduntur cum iuramentis Præpositorum, quorum forma data fuit, postquam ex eodem contextu apparet, quod defensio in arduis spectet ad eundem Præpositum. Ac demum auctoritates & historiæ non relevant contra veritatem, nam eis tantum creditur, quantum auctoritate comprobatæ sunt *Dec. in c. cùm causam. 13. n. 8. de probat. Paris. cons. 23. n. 152. lib. 1. Menoch cons. 112. n. 70. lib. 2.* & cùm auctoritate Papæ in Bullis Concordatorum, & à testibus eiusdem *Nevilii* nuncupetur hæc Præpositura prima dignitas, satis improbantur, ut illi fides non adhibeatur. Et ita fuit resolutum. Hactenus Rota.

Prædictarum decisionum confirmatio.

§. 7. Insuper præmissæ decisiones Rotales circa formam electionis *c. quia propter.* in dignitatibus maioribus, & principalibus in Ecclesiis Collegiatis necessariò observandam, confirmatæ fuere ab eadem Rota Romana *in una Leodien. Abbatiæ.* 19. *Ianuarii* 1633. per insigni decisione ad favorem *q. Ioannis à Chokier* Vicarii in spiritualibus Generalis Leodiēsis emanatá, quam, ne prolixior sim, hîc omitto.

§. 8. Ser-

Digitized by Google

§.8. Servanda quoque est prædicta forma in electione Prælatorum quarumcumque Ecclesiarum Regularium, super quo omnem ambiguitatem sustulit sacra Tridentina Synodus, quæ *d.c. quia propter.* minimè derogavit, sed *& sess. 25. cap. 6. de regular.* statuit hisce verbis. *In electione superiorum quorumcumque, Abbatum temporalium, & aliorum officialium, ac Generalium, & Abbatissarum, atque aliarum Præpositarum, quò omnia recte & sine ulla fraude fiant: inprimis sancta Synodus districtè præcipit, omnes supradictos eligi debere per vota secreta: ita ut singulorum eligentium nomina nunquam publicentur. Nec in posterum liceat Provinciales, aut Abbates, Priores, aut alios quoscumque Titulares, ad effectum electionis faciendæ constituere aut voces & suffragia absentium supplere. Si verò contra huius decreti constitutionem in aliquis electus fuerit, electio irrita sit, & is, qui ad hunc effectum se in Provincialem, Abbatem, aut Priorem creari permiserit, deinceps ad omnia officia in religione obtinenda inhabilis existat; facultates & super his concessæ eo ipso abrogatæ censeantur, & si in posterum alia concedantur, tanquam subrepticiæ habeantur.* Vide autem super his decisiones Rotales *suprà* § 4. *&* 5. citat. Et hæc de forma in electionibus Ecclesiarum & dignitatum servanda attigisse sufficiat, iam ad alia progrediamur.

Et in quibuscumque Prælaturis regularibus.

§.9. *Respondeo secundò*, in vim prædictorum Concordatorum Pontificiæ dispositioni reservati nominatim collationem & provisionem maiorum dignitatum in Cathedralibus post Pontificalem, & principalium in Ecclesiis Collegiatis in quocumque mense vacantium, ut patet ex tenore eorundem Concordatorum *suprà num.* 5. ubi Papa concedit de cæteris dignitatibus, & beneficiis quibuscumque, tam sæcularibus, quàm regularibus in sex Ordinariorum mensibus intrà designandis vacantibus, per eosdem Ordinarios posse disponi (*maioribus dignitatibus post Pontificalem in Cathedralibus, & principalibus in Collegiatis Ecclesiis exceptis*) quæ etiam per Regulam III. nunc IV. Cancellariæ Apostolicæ expressè sunt reservatæ, de quo vide *Garciam de benef. part. 5. cap. 1. §. 5. num 253. Chotier ad reg. 1. sub n. 23 casu 15. & ad reg. 3. n. 16. Layman. Theolog. moral. lib. 4. tract. 2. cap. 11. num. 1. Barbos. de off. & potest. Episcopi. part 3. alleg. 57. num. 94. & seq.*

Pa super Concordata reservans Papa maiores dignitates in Cathedralibus, & principales Ecclesias Collegiatas unius mensis.

Videlicet Præpositaturas.

§. 10. Maiores porrò dignitates post Episcopalem in Cathedralibus,& principales in Ecclesiis Collegiatis communi omnium passim locorum per Germaniam usu censentur Præposituræ,*Chokier ad reg. 3. cancell. n. 20 Layman. loco suprà cit. Rota decis. 4. in nov. de elect. & in decisionibus suprà hoc tit. & dub. post § 6. adductis.* Vbi tamen in Collegiatis nulla existeret Præpositura, Decanatus vicem principalioris dignitatis obtineret.

Ita. fuit per Rotam Romanam sæpè declaratum & decisum.

§. 11. Quin pro omni ambiguitate circa hanc reservationem Pontificiam tollenda, idipsum crebris Rotæ Romanæ decisionibus fuit definitum & confirmatum, uti videre est *part. 2. recent. decis. 580.* & apud *Branden. ad Concordat. quæst. 12. not ab. 3.*

Leodienses gaudent peculiari privilegio eligendi Præpositos.

§. 12. Verùm ab hac reservatione excipiuntur Leodienses,quos speciali Concordato,privilegio & prærogativa cohonestavit *Sixtus V.* Pontifex Maximus anno salutis 1585. Pontificatus sui primo,dum prætactas dignitates electivas, tam in Civitate,quàm tota Diœcesi Leodiensi voluit non comprehendi sub hac,& quibuscumque Regulis reservatoriis, aut aliis in corpore juris non clausis ; sed reliquit liberæ electioni inferiorum,dummodò tamen intra 30. dies á die vacationis computandos electio fiat,& confirmatio petatur à S. Sede infra sex menses à die electionis numerandos , aliàs ejusmodi electiones nullas declarat, suæq; & successorum suorum dispositioni reservat : nec eiusmodi electioni voluit præiudicium aliquod afferri per quascumque collationes, provisiones,commendas, vel quasvis alias in contrarium auctoritate Apostolicâ factas dispositiones,etiam cum speciali derogatione horum privilegiorum & Concordatorum prout apparet ex dicta Constitutione extensè posita *à Chokier. ad reg. 3. cancell. sub num. 16.* Quam *Vrbanus* Papa VIII. non solùm confirmavit,sed insuper indulsit, nullas prædictarum Præpositurarum resignationes,simplices cessiones,vel etiam coadiutorias admittendas esse,nisi in favorem Canonicorum eiusdem Ecclesiæ Cathedralis Leodiensis , cuius privilegii Apostolici tenorem pro maiori notitia hîc inserere libuit.

VRBA-

Digitized by Google

URBANVS PAPA VIII.

Constitutio Vrbani Papæ 8. ad favorem Leodiensium.

Exordium.

AD perpetuam rei memoriam. Clerum Leodiensem, ob eius amplitudinem, & sinceram erga sedem Apostolicam devotionem, paterno affectu complectentes, de eius privilegijs non conservandis tantùm, sed & ampliandis libentissimè cogitamus.

Recensentur indulta & privilegia à variis Pontificibus Clero Leodiensi concessa circa electiones ad Præposituras, vim Concordatorum habentia.

Num. I. Exhibita siquidem Nobis nuper pro parte dilectorum filiorum Capituli & Canonicorum Majoris Ecclesiæ Leodiensis petitio continebat, quod aliàs sel recor. SIXTO Papæ V. Prædecessori Nostro pro parte Capitulorũ dictæ Maioris, & Sæculariũ ac Collegiatarũ Ecclesiarũ Civitatis & Diœcesis Leodiensis, & quarundam particulariũ personarũ expositò, quod cùm ipsa Capitula prætextu literarum piæ memoriæ EVGENII Papæ IV. etiam Prædecessoris Nostri, quas vim Concordatorum inter ipsas Ecclesias, & Sedem prætactam habere prætendebant, ac quibus inter alia caveri dicebatur expressè, electiones ad dignitatem majorem post Pontificalem in Majori, & principales in Collegiatis Ecclesijs huiusmodi electivas per tempora à iure statuta expectari, illasq; approbari & confirmari, vel infirmari debere, prout iustitia & æquitas suaderet, atque etiam prætextu literarum recol. mem. PII II. & SIXTI IV. Pr. forsan aliorum Romanorum Pontificum etiam Prædecessorum Nostrorum, quibus inter alia idem ipsis etiam de novo indultum & concessum dicebatur,

tur,

tur, quibus etiam literis prætacti SIXTI IV. Prædecessoris antiqua consuetudo approbata prætendebatur, quod tam Majoris, quàm etiam ferè omnium aliarum Ecclesiarum prætactarum Civitatis & Diœcesis huiusmodi major & principales dignitates prætactæ, aliis quàm Canonicis actu præbendatis ipsius Ecclesiæ Majoris conferri aut commendari nequirent, quodq; ab ijsdem dignitatibus omnes aliæ, præter certas in dictis prætensis Concordatis, indultis & privilegijs expressas reservationes, erant exclusæ, occurentibusq; pro tempore vacationibus tam majoris, quàm principalium dignitatum huiusmodi, personarum idonearum ad illas electiones ad se pertinere legitimè prætenderent; ac postea inter provisos de illis auctoritate Apostolicâ, & electos à prætactis Capitulis ad easdem dignitates variæ sæpè lites & controversiæ orirentur, prout ortæ tunc erant, seu periculum erat, ne inter provisum à sede prætacta de aliquibus ex dictis dignitatibus, & ad illas electos orirentur. Idem SIXTUS V. Prædecessor supplicationibus sibi pro parte dictorum Capitulorum desuper tunc porrectis inclinatus, per suas sub data Romæ apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo octuagesimo quinto. Nonis Maii, Pontificatus sui anno primo expeditas literas, Concordata seu indulta, & Prædecessorum prætactorum literas moderans & amplians, loco illorum in perpetuum iisdē Capitulis omnium tam Majoris, quàm aliarum Ecclesiarum Civitatis & Diœcesis prætactarum, & eorum singulis, ut occurrentibus vacationibus Præpositurarum & Abbatiarum

batiarum sæcularium nuncupatarum earundem Ecclesiarum, tam scilicet majoris post Pontificalem, quàm principalium dignitatum Collegiatarum Ecclesiarũ huiusmodi, nisi illæ pro tempore vacantes per reservationes in corpore juris clausas, aut ex personis inibi nominatim expressis, dispositioni Apostolicæ reservatæ forent, ad liberam electionem personarum idonearum ad dignitates huiusmodi procedere liberè & licitè valerent, concessit & indulsit, nec non quod electio ipsa intra triginta dies à die vacationis huiusmodi computandos omninò fieri, & confirmatio intra sex menses à die electionis numerandos à Romano Pontifice pro tempore existente, à quo confirmari, vel infirmari deberet, prout æquitas & ratio suaderet, petenda esset, decrevit. Provisò tamen, quod sic confirmati Ordinarijs ipsis debita præstarent juramenta, obsequia & alia, ad quæ de jure, vel consuetudine tenerentur. Insuper ne ad Præposituram Majoris Ecclesiæ prætactæ, quæ inibi dignitas post Pontificalem major, vel ad *SS. Petri, Martini, Pauli, S. Crucis, SS. Ioannis, Dionysij, & Bartholomæi* Civitatis Leodiensis, necnõ *Tungrensis, Huensis, Fossensis, Beatæ Mariæ Trajectensis, Eyckensis, Visetensis, Amanensis, Cinacensis, Dionantensis, & Tudinensis* locorum seu Oppidorum dictæ Diœcesis, ac *Beatæ Mariæ Namurcensis* Ecclesiarum Præposituras, seu Abbatias sæculares, quæ in Collegiatis Ecclesiis huiusmodi princi-

pales sunt dignitates, aliæ personæ, præterquam Canonici eiusdem Majoris Ecclesiæ actu præbendati, & personaliter in ea residentes: etiamsi dignitatem aliam in ipsa Majori, aut aliis Ecclesiis prætactis obtinerent, eligi possent, aut deberent: & ne quis eorum plures, quàm unam ex Præposituris, seu Abbatijs sæcularibus, vel dignitatibus eiusmodi insimul retinere posset, perpetuò inhibuit & interdixit, decernens, aliasq; prætactas in corpore juris clausas, & ratione personarum sic nominatim expressarum ab ipso SIXTO V. vel eius Prædecessoribus, vel successoribus pro tempore factas, & faciendas speciales & generales de vacantibus & vacaturis beneficijs Ecclesiasticis & dignitatibus huiusmodi reservationes, etiam per Cancellariæ Apostolicæ Regulas, vel alias quascumque Constitutiones, vel Ordinationes Apostolicas, etiam perpetuas vel temporales, etiamsi in eis dignitates electivæ nominatim & in specie reservatæ, ac gratiæ & indulta huiusmodi in specie expressa forent, ad dignitates prætactas minimè extendi, sed quoties illæ emanarent, toties ipsa Capitula in suum pristinum jus restituta & reintegrata censeri debere decrevit, & aliàs prout in dictis SIXTI V. Prædecessoris literis, quas vim contractus inter ipsum & Sedem prætactam cum dictis Capitulis initi habere voluit, pleniùs continetur.

Eorum q. causa.

II. Cùm autem sicut eadem petitio subjungebat, eadem Capitula in possessione seu quasi, juris eligendi ad hujorem post Pontificalem, & principales dignitates Ecclesiarum hujusmodi juxta formam dictarum literarum existant, certumq; sit, non parum ornamenti ipsis Ecclesiis

accedere,

accedere, dum ad prætactas dignitates perſonæ ex gremio Capituli dictæ Majoris Eccleſiæ, quæ inter inſigniores Chriſtiani Orbis Eccleſias meritò connumeratur, & in qua nullus, niſi Doctrinâ, aut generis nobilitate conſpicuus admitti poteſt, aſſumuntur, maximeq; verendum ſit, ne ſecus plerumque accidat, ſi liberum ſit, aut permittatur dignitates ipſas obtinentibus, illas in ſibi bene viſarum perſonarum favorem reſignare, aut ſi ad illas alii, quàm ex dicto gremio aſſumantur. Quare pro parte Capituli & Canonicorum Majoris Eccleſiæ hujuſmodi, & qui ab ipſis pro eorum juribus tuendis & defendendis ad Nos & ſedem eandem miſsi ſunt, dilectorum filiorum *Lamberti de Lamotte* Prodecani, & *Erneſti de Kerkem* ac *Zegheri à Groesbeeck* ejuſdem Majoris Eccleſiæ Canonicorum Nobis fuit humiliter Supplicatum, quatenùs in præmiſsis opportunè providere, eoſq; amplioribus favoribus & gratiis proſequi de benignitate Apoſtolica dignaremur.

III Nos igitur earundem Eccleſiarum decori & ornamento conſulere volentes, ipſiuſq; Capituli & Canonicorum dictæ Maioris Eccleſiæ ſingulares perſonas à quibuſvis excommunicationis, ſuſpenſionis & interdicti, aliiſq; Eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris & pœnis, à jure vel ab homine quâvis occaſione, vel cauſâ latis, ſi quibus quomodolibet innodati exiſtunt, ad effectum præſentium dumtaxat conſequendum, harum ſerie abſoluentes, & abſolutos fore cenſentes, dictaſq; Sixti V. Prædeceſſoris literas, illarumq; totos & integros tenores præſentibus pro plenè & ſufficien-

Earundē indultorū extenſio ampliſsima.

sufficienter expressis habentes, illasq; & in eis contenta quæcumque, salvâ tamen infrascriptâ ampliatione & extensione, approbantes & confirmantes, omnesq; & singulos tam juris, quàm facti, & quosvis alios defectus, si qui desuper quomodolibet intervenerint, in eisdem supplentes, easq; modo infrascripto, illis aliàs, & quoad reliqua omnia in suo robore permansuris, ampliantes & extendentes, eisdem Capitulo & Canonicis dictæ Majoris Ecclesiæ, ut de cætero Præpositura dignitas ibidem major post Pontificalem Majoris Ecclesiæ, & *SS. Petri, Martini, Pauli, S. Crucis, SS. Ioannis, Dionysij & Bartholomæi* Civitatis Leodiensis, nec non *Tungrensis, Huyensis, Fossensis, Beatæ Mariæ Traiectensis, Eyckensis, Visetensis, Amanensis, Cinacensis, Dionantensis, & Tudinensis* locorum seu Oppidorũ dictæ Diœcesis, & *Beatæ Mariæ Namurcensis* Collegiatarum Ecclesiarum Præposituræ, seu Abbatiæ sæculares, dignitates inibi principales in aliorũ, præterquàm Canonicorum eiusdẽ Majoris Ecclesiæ actu præbendatorum, & personaliter in ea residentium favorem, & nisi etiam ad hoc Capitulorum huiusmodi ius seu privilegium eligendi habentium, seu majoris partis eorum accedat assensus, etiam causâ permutationis vel concordiæ, etiã in Nostris, vel Romani Pontificis pro tempore existentis, vel cujusvis alterius ad id facultatẽ habentis manibus, nunc & pro tempore illas obtinentibus resignari, seu jurium in illis, vel ad illas competentium cessiones fieri, vel in illarum re-

regimine & administratione, aliorum quàm Canonicorũ dictæ Majoris Ecclesiæ actu præbendatorum & personaliter residentium, ac de consensu prætacto facienda, etiam Apostolicâ & quavis aliâ auctoritate admitti, aut alij in Coadjutores perpetuos & irrevocabiles in regimine & administratione dictarum dignitatum, illas nunc, & pro tempore obtinentium, etiam de eorum consensu, & ad eorum instantiã deputari nequeant. Adveniente verò casu cessionis simplicis, seu ex decreto Apostolico dimissionis in manibus Nostris, seu alterius Romani Pontificis pro tempore existentis, de prætactis Præposituris seu Abbatijs sæcularibus, Canonicis dun taxat dictæ Majoris Ecclesiæ, ac de Capituli, ad quod ad Præpositurã, seu Abbatiã sæcularẽ, de qua cessionẽ simplicẽ, seu etiã ex decreto Apostolico dimissionẽ pro tempore fieri contigerit, electio spectat, consensu, & non aliàs, de illis provideri debeat, Apostolicâ auctoritate tenore præsentiũ perpetuò concedimus & indulgemus, ac quascumque Coadiutorum, etiam de consensu obtinentium, vel motu proprio de cætero deputationes, etiam cũ futura successione, nec non resignationes, cessiones q; ac dimissiones huiusmodi, illorum q; admissiones, & in illarũ consequentiã, etiam ex prætextu, seu ex eo quod vacatio ex resignatione seu dimissione in manibus Romani Pontificis facta, & per eum admissa oriens sub reservatione in corpore juris clausa comprehendatur, aut comprehensa, ac propterea ab indulto dicti Sixti V. Prædecessoris, quod ad tales resignationes ac dimissiones, & vacationes ex eis orientes, & quosvis dictarum dignitatum vacationum

modos, etiam ex quibus quævis generales reservationes in corpore juris clausæ ubicumque & quandocumque resultent, auctoritate & tenore prætactis extendimus, exceptadici, videri, censeri, aut interpretari possit, vel etiam deleat, ad quorumvis aliorumq; dictæ Maioris Ecclesiæ Canonicorum actu præbendatorum & personaliter residentium favorem, & de consensu Capitulorum ad illas eligendi ius habentium huiusmodi, etiam per Nos & Sedem prædictam, etiam motu simili & de Apostolicæ potestatis plenitudine, etiam consistorialiter, ac cum præsentium derogatione, & cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatorijs & alijs efficacioribus & insolitis clausulis, irritantibusq; , & aliis decretis de dignitatibus prædictis faciendas collationes, provisiones, commendas, commissiones, concessiones, aut quasvis alias dispositiones tanquam præter mentem, & intentionem Nostram, ac in præiudicium dictorum Capitulorum & præbendatorum, eorumq; iurium & privilegiorum factas, nullas & invalidas, nulliusq; roboris & momenti fore, nullumq; per eas cuiquam ius, aut etiam coloratum titulum possidendi tribui: præsentes verò litteras de subreptionis vel obreptionis vitio, etiam ex eo quod interesse forsan habentes, seu habere prætendentes ad id vocati & auditi non fuerint, & causæ propter quas emanarint, iustificatæ & verificatæ non fuerint, notari non posse, minusq; sub quibusvis similium vel dissimilium gratiarum revocationibus, suspensionibus, aut alijs contrarijs dispositionibus comprehendi, sed semper ab illis excipi, perpe-

perpetuoq; validas & efficaces exiſtere, & quoties illas revocari, ſuſpendi, aut contra eas aliquid diſponi contigerit, toties in priſtinum & validiſsimum, ac eum, in quo anteà quomodolibet erant, ſtatum reſtitutas, repoſitas, & plenariè reintegratas, ſeu de novo etiam ſub quacumque poſteriori data per dicta Capitula quàndocumque eligenda conceſſas eſſe & fore, ſicq; ab omnibus cenſeri.

Decretum irritans.

IV. Et ita per quoſcunque iudices Ordinarios vel delegatos, etiam cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores, ac Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, etiam de latere Legatos, & Nuncios iudicari & diffiniri debere, ac irritum & inane, quidquid ſecus ſuper his à quoquam quâvis auctoritate, ſcienter vel ignoranter contigerit attentari, eiſdem auctoritate & tenore decernimus.

Clauſulæ derogatoriæ.

V. Non obſtantibus præmiſsis, & quatenus opus ſit, ſimilis memoriæ BENEDICTI Papæ XII. pariter Prædeceſſoris Noſtri, quæ incipit *Ad regimen*, aliiſq; Conſtitutionibus & Ordinationibus Apoſtolicis, dictarumq; Eccleſiarum iuramento, confirmatione Apoſtolicâ, vel quâvis firmitate aliâ roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, uſibus & naturis, privilegiis quoque, indultis & literis Apoſtolicis, illis, eorumq; Capitulis, Præſulibus & aliis Superioribus, & perſonis, ſub quibuſcumque tenoribus & formis, etiam cum quibuſvis clauſulis & decretis in contrarium forſan quomodolibet conceſsis, approbatis & innovatis, quibus omnibus, etſi de illis, eorumq; totis tenoribus & formis ſpecialis, ſpecifica & individua, non autem

per

per clausulas generales idem importantes mentio, seu quævis alia expressio ad hoc habenda foret, tenores hujusmodi pro plenè & sufficienter expressis habentes, hac vice duntaxat, illis aliàs in suo robore permansuris, harum serie specialiter & expressè derogamus, cæterisq; contrariis quibuscunque.

Præservatio cuiuscunque præiudicij.

VI. Per præsentes autem non intendimus illis, ad quorum favorem Præposituræ, seu Abbatiæ sæculares prætactæ, vel earum aliquæ resignatæ, vel Coadjutoriæ cum futura successione ad Præposituras & Abbatias sæculares prætactas, vel earum aliquam seu aliquas Apostolicâ auctoritate jam concessæ reperiuntur, præjudicare, easdemq; præsentes, quòminus resignationes jam admissæ, seu Coadjutoriæ jam concessæ suum debitum consequantur effectum, ullo modo in aliquo volumus non obstare.

Sanctio pœnalis.

VII. Nulli ergò omninò hominum liceat hanc paginam Nostræ absolutionis, approbationis, confirmationis, suppletionis, ampliationis, extensionis, concessionis, indulti, decretorum & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ millesimo sexcentesimo vigesimosexto. Kalen. Aprilis, Pontificatus Nostri anno tertio.

A. Davius.

Digitized by Google

§.13. Quali etiam indulto Apoſtolico eligendi Præpoſitum gaudet Cathedralis Eccleſia Auguſtana, uti aſſerunt *Branden ad Concordat. quæſt.* 12. *& Layman. Theolog. moralis lib.* 4. *tract.* 2. *cap.* 11. *num.* 1. *Idem conceſſum Eccleſiæ Auguſtanæ.*

§.14. *Reſpondeo tertiò*, cæteras etiam dignitates poſt majores in Cathedralibus, & principales in Eccleſiis Collegiatis *ſuprà* nominatas, ſed & quæcumque beneficia Eccleſiaſtica ſeu ſecularia ſeu regularia, in menſibus *Ianuarii, Martii, Maij, Iulii, Septembris, & Novembris* vacantia, ejuſdem Summi Pontificis collationi & proviſioni eſſe reſervata, ſicut conſtat ex tenore dictorum Concordatorum *ſuprà n.* 5. ibi, *De cæteris verò dignitatibus, & beneficiis quibuſcumque ſecularibus & regularibus vacaturis &c.* ita tamen, ut ſi non apparuerit intra tres menſes à die notæ vacationis in loco beneficii computãdos, quod Pontifex alicui providerit de beneficio in menſibus ſibi reſervatis vacante, tum Ordinarius, vel alius, ad quem illius diſpoſitio pertinet, de illo liberè diſponere poſſit; verùm hoc per aliam Conſtitutionem *Gregorii XIII.* Pontificis Maximi, adducendam *infrà hoc tit. dub.* 11. §. 1. fuit ſublatum, aut ſaltem modificatum, eatenùs nimirùm, ut illi, quibus deinceps gratiæ eiuſmodi concedentur, earum conceſſionum fidem & teſtimonium intra tres menſes à die notæ vacationis in loco beneficii huiuſmodi, vel dictis collatoribus ſignificare, vel in ipſo beneficii loco publicare quoquo modo teneantur, decernitq; omnes & quaſcumque diſpoſitiones de dictis beneficiis ab eiſdem collatoribus poſt ſignificationem, ſeu publicationem huiuſmodi pro tempore factas, nullas & invalidas; quia verò prædicta Conſtitutio emanavit inconſultâ Natione Germanicâ, ideò minùs obſervatur, uti notant *Wameſius in conſil. canonic. tom.* 1. *conſil.* 255. *num.* 6. *Chokier ad reg.* 2. *cancell. num.* 16. *Zypæus in conſultat. canonic. lib.* 3. *de præben. conſultat.* 5. *Reſervans etiam Papæ dignitates & beneficia in menſibus Apoſtolicis vacantia.* *Gregorii Papæ 13. Conſtit. 41. Bullarii tom. 2.*

§.15. Nec eſt, quod Capitula contendant ad ſe in quovis menſe eiuſmodi dignitatum inferiorum electivarum diſpoſitionem pertinere; nam negari haud poteſt, quin cæteræ dignitates omnes, & beneficia etiam electiva, quocumque nomine vocentur, poſt maiores in Cathedralibus, & principales *Siquidem eadem ſub Concordatis cadere indubitatum eſt.*

Digitized by Google

in Eccleſiis Collegiatis, comprehendantur ſub alternativa Concordatorum reſervatione, quod ex ipſis Concordatorum verbis clarè elicitur; ſiquidem cùm in ijs paulò antè ſub *num.* 4. facta ſit mentio de dignitatibus & beneficiis electivis, quorum confirmatio à Papa peti debet, & poſteà *num.* 5. ſubjiciatur, *Decateris verò dignitatibus, & beneficiis quibuſcumque &c.* Papæ & Ordinario in alternis menſibus reſervatis, intelligendum eſt etiam de electivis, quia exceptio debet eſſe de regula, *gloſſ. in rubr. de reg. iuris in 6.* & accedit dictio *verò*, quæ eſt adverſativa, & inducit repetitionem omnium qualitatum expreſſarum in præcedenti diſpoſitione, *Bald. in l. omnes populi. num. 21. ff. de iuſt. & iur.* præſertim cùm eodem *num.* 5. ſubdatur, quorum beneficiorum collatio, proviſio, præſentatio, electio, ſeu quævis alia diſpoſitio ad inferiores (ceſſantibus ſcilicet reſervationibus) pertinebat, & quæ per eadem Concordata tum Papæ, tum Ordinario in alternis menſibus reſervantur: ex quibus evidens eſt, quod hujuſmodi dignitates, prout & beneficia quæcumque in ſex menſibus Papæ ad ejus diſpoſitionem, in aliis verò ſex vacantia ad Ordinariorum electionem & proviſionem ſpectent. Et ea de re extat inſignis deciſio Rotalis *in una Præpoſituræ Paderbornen.* relata per *Branden ad Concord. German. poſt quæſt. 2. notab. 3. & per Chokier in comment. ad reg. 24. aliàs 25. cancell. num. 19. & ſeq.* quæ etiam confirmatur *deciſ. 580. par. 2. recent.*

Adeoq; Decanatus & Scholaſtriæ in menſibus Apoſtolicis vacantes Papæ ſunt reſervatæ.

§. 16. Vnde conſequens eſt, quod Decanatus & Scholaſtriæ, & his ſimilia, quocumque nomine nuncupentur, quæ in omnibus penè Eccleſiis ſunt dignitates inferiores, ſeu beneficia, aut officia perpetua Eccleſiaſtica electiva, *Flamin. Pariſ. de reſignat. lib. 2. quæſt. 1. num. 87. & 127.* extra Romanam Curiam in menſibus Apoſtolicis vacantia, eſſe Pontificiæ collationi affecta, ut colligitur ex antedictis Concordatorum verbis *num.* 5. Et ita decidit Rota in præcitatis deciſionibus, quod Pontifex talia etiam beneficia inferiora electiva in menſibus ſuis vacantia conferre habeat. *Branden quæſt. 7 per tot. & Garcias de benef. part. 5. cap. 1. §. 1. num. 119 & §. 4. num. 255. ac §. 11. num.* 564. De quo certè nemo ambigere poteſt, niſi in luce meridiana,

Digitized by Google

diana caliget; quia cùm hujuſmodi dignitates ſint beneficia, vel officia perpetua Eccleſiaſtica electiva, ſeu adminiſtrationes veri beneficii rationem habentes, utpote quæ dantur in titulum,& conceduntur ad vitam titulati, *c.cùm acceſſiſſent.S. de conſtit.extravag.ad Romani.§.Nos &c. de præben.Hoieda de benef.incompatib.part 1.cap.8 num 3.Flamin.Pariſ. de reſignat. lib 2. quæſt.1.num.78.& ſeq.Gonzalez ad reg 8.gloſſ.5. §.11. num.2.* de quo latiùs *infrà hoc tit.dub.3.* minimè poſſunt excipi ab alternativa Concordatorum quæcumque beneficia,ſeu officia etiam electiva, vel adminiſtrationes, quæ in titulum conceduntur,quæq; jure beneficiorum Eccleſiaſticorum cenſentur,obtinentur & reguntur,*Clem.2.quia contingit.§. ut autem. verſ.niſi in illorum &c.de religioſ.domib.* in alternis menſibus expreſsè reſervantium,uti nec à Regula olim VIII.nunc IX. Cancellariæ Apoſtolicæ, *Gonzalez loc.cit,num.5. Garcias de benef.part.5.d.cap.3.§.1.num 119 & ſeq.Chokier ad reg.8. gloſſ 1. num. 24.& gloſſ.9.num.1.Rota apud Duran deciſ.340.num. 6. & ſeq.part.* 2.Adeoq; in menſibus Sedi Apoſtolicæ reſervatis vacantia ad Summi Pontificis collationem,uti & in menſibus Ordinariis ad Ordinariorum diſpoſitionem ſpectent, cujus rei exemplum habuimus ſuperioribus annis in Collegiata Tungrenſi Diœceſis Leodienſis; ſiquidem aliàs vacantibus ibidem Canonicatu & Præbendâ cum Scholaſtria per mortem q.*Lamberti Gilkens* anno 1606.de menſe Februarii extra Romanam Curiam defuncti, Præpoſitus ejuſdem Eccleſiæ uti collator Ordinarius vigore Concordatorum Germaniæ de Canonicatu & Præbenda quidem providit bon.mem.Reverendiſſimo D.Avunculo meo *Richardo Paulo Stravio*,poſteà Archidiacono majori Atrebatenſi & Cameracenſi,ac Sedis Apoſtolicæ in Belgicis ditionibus,Burgundiæq; Comitatu per annos novem inter-Nuntio,& dein Epiſcopo Dionyſienſi & Suffraganeo Leodienſi: de Scholaſtria verò *Guilielmo Voſsio*: unde deſuper per q.*Quirinum Bilſtain* Apoſtolicum in hiſce coadjutorem ipſis hinc motâ,& in Rota Romana introductâ, fuere utrique per gratiam motus proprii *Pauli* Papæ V.dicta beneficia in vim eorundem Concordatorum adjudicata, non

obstante dictâ coadjutoriâ, atque adversario perpetuum silentium impositum, uti videre est apud *Chokier ad reg. 8 gloss. 11. sub num. 23.* & nos referemus *infrà tit. 3. dub. 3. §. 13.*

Et sub indultis Apostolicis cadunt.

§. 17. Quin & easdem dignitates, ac beneficia electiva cadere sub Indulto Apostolico Vniversitatibus studiorum generalium concesso rectè consuluit *Wamesius in consil. canonic. tom. 1. consil. 257. per tot.* ubi non minùs eleganter, quàm doctè hanc materiam discutit in puncto Thesaurariæ ad favorem nominati ab Vniversitate Lovaniensi.

Excipiuntur Leodienses.

§. 18. Cessat tamen apud Leodienses hæc reservatio, præsertim circa Decanatus, ad quos in quocumque etiam mense vacantes ex peculiari Indulto Pontificio facultatem habent personas idoneas eligendi, quod majoris cognitionis ergò hîc subjicio.

PIUS PAPA II.

Exordium.

AD perpetuam rei memoriam. Cunctis orbis Ecclesiis disponente Domino Præsidentes, circa ipsarum ac dignitatum earundem statum salubriter dirigendum sollicitis studiis vigilamus, easq; sic cupimus utilis Nostræ provisionis ope dirigi, ut prosperis, auctore Domino, jugiter proficiant incrementis.

Indultum Pii Papæ 2. concessum Clero Leodiensi eligendi Decanos in omni mense.

Motivum hujus indulti.

Num. 1. Cùm itaque, sicut accepimus, Decanis Majoris, & Collegiatarum Ecclesiarum Civitatis & Diœcesis Leodiensis ut plurimùm incumbat onus Capitulis Ecclesiarum ipsarum præsidendi, aut singula ad directionem Divini cultus spectantia disponendi, ac majoritatem, & præla-

prælationem quodammodo ſapientiâ faciendi, ad quæ non omnes, quos ſors obtulerit, ſed quorum induſtria meritò comprobanda fuerit, aſſumendi ſunt viri idonei, qui ea ſciant debita cum decentia & gravitate, ac ipſarum Eccleſiarum venuſtate laudabiliter exercere.

II. Nos igitur habito Eccleſiarum ipſarum decentiæ & venuſtatis reſpectu, cupientesq; ut ad Decanatus ipſos, quoties illos pro tempore vacare contigerit, viri duntaxat aſſumantur idonei, ſperantesq; quod perſonæ Eccleſiarum ipſarum, quæ illorum, cum quibus aſsiduè converſantur, mores per quotidianam experientiam cognoverunt, id ſcient facilè adimplere, Motu proprio, non ad alicujus Nobis ſuper hoc oblatæ petitionis inſtantiam, ſed de Noſtra mera liberalitate, auctoritate Apoſtolicâ, & ex certa ſcientia, tenore præſentium ſtatuimus & ordinamus, ut ad Decanatus ipſos, quoties illos de cætero perpetuis futuris temporibus in quibuſcumque etiam Apoſtolicis menſibus vacare contigerit, præterquàm, ſi illi per modos reſervationum in aliis Noſtris literis ſub præſenti data expeditis exceptos reſervati non fuerint, per eos, ad quos jus eligendi perſonas ad eoſdem Decanatus aliàs de jure, vel conſuetudine, ſi ceſſarent Apoſtolicæ reſervationes, ſpectare dignoſcetur, quibuſvis per Nos & ſucceſſores Noſtros Romanos Pontifices pro tempore exiſtentes, aut Sedem Apoſtolicam de eiſdem Decanatibus, etiamſi dignitates in Collegiatis Eccleſiis principales fuerint, ac etiam ratione perſonarum illos obtinentium, vel aliàs pro tempore factis ſpecialibus vel generalibus, præterquàm præmiſsis reſervatio-

Electio ad Decanatus in quocumque menſe vacantes conceditur Ordinariis Leodienſibus.

Digitized by Google

ſervationibus, etiam cum irritantis interpoſitione decreti, nequaquam obſtantibus, perſonæ idoneæ iuxta formam iuris communis eligi, electiq; ipſi, ſi Decanatus principalis dignitas fuerit, illiuſq; fructus, redditus & proventus ad ſummam ſex marcharum argenti ſecundùm communem extimationem valorem annuum aſcendāt, iuxta alias ordinationes Noſtras à Nobis, ſi verò ad huiuſmodi valorem non aſcendant, aut ſi principalis dignitas non fuerit, ab illo ad quem de iure, vel conſuetudine electionis ſpectat confirmatio, ſi maluerint, confirmari debeant.

Excipiuntur à quibuſvis gratiis expectativis, & nominationum indultis,

III. Et inſuper volumus, & auctoritate prædictâ decernimus, quod præfati Decanatus in quibuſcumque mēſibus vacaverint, ſub gratiis expectativis, ſpecialibus vel generalibus reſervationibus, nominationibus, nominandi vel conferendi beneficia Eccleſiaſtica facultatibus, aut aliis ad vacantia, vel vacatura beneficia, etiam motu & ſcientia ſimilibus quibuſvis perſonis, ſub quacumque verborum forma, & cum quibuſvis derogatoriis clauſulis per ſedem Apoſtolicam, vel Legatos eius pro tempore conceſsis, aut concedendis literis minimè comprehendantur, nec illarum prætextu acceptari, aut de illis provideri valeat, ſed ab illis ſint, & omnino cenſeantur excepti.

Clauſulæ derogatoriæ.

IV. Non obſtantibus reſervationibus & aliis præmiſſis, ac quibuſvis etiam ſuper eiſdem reſervationibus, aut aliàs per Nos vel dictam Sedem pro tempore factis, & editis Conſtitutionibus & Ordinationibus, ſeu Regulis, quas, niſi de præſentibus Noſtris literis, & earum data, ac

Clero

Digitized by Google

Clerō Civitatis & Diœceſis prædictarum ſignāntēr mentionem expreſſam fecerint, nullum ſtatuto, ordinationi, & decreto ac voluntati præmiſsis præiudicium generari poſſe volumus, cæteriſq; contrariis quibuſcumque.

V. Nos enim ex nunc irritum & inane decernimus, ſi ſecus ſuper his à quoquam quâvis auctoritate, ſcienter vel ignoranter contigerit attentari. *Decretum irritans.*

VI. Nulli ergò hominum liceat hanc paginam Noſtrorum ſtatuti, Ordinationis, voluntatis & decreti infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo quinquageſimo octavo, tertio decimo Kalend. Februarii, Pontificatus Noſtri anno primo. *Sanctio pœnalis.*

D. De Piſcia.

§. 19. Quod ſanè indultum ſupervacaneum foret, ſi Decanatus & aliæ dignitates inferiores non ſubiacerent Concordatis Germaniæ; hinc optimè addit *Simonetta de reſervat. quæſt. 39. num. 2.* eos qui procedunt ad electiones non obſtantibus reſervationibus, eſſe in latiſſima culpa, & non ſine dolo, dum rei ad alium pertinenti ſe immiſcent *l. cum quarebatur. 11. C. unde ui.* *Vnde Ordinarii de iis in mensibus Apoſtolicis diſponere nequeunt.*

§. 20. Sed notare libeat, quod ab hac generali Concordatorum alternativa quæcumque beneficia in menſibus Pontificiis vacantia ſedis Apoſtolicæ diſpoſitioni reſervante in tantum excipiuntur Leodienſes, in quantum per ſpeciale indultum Apoſtolicum à *Pio* Papa II. conceſſum anno 1458. & à *Sixto* IV. ſummo Pontifice confirmatū anno 1470. uti oſtēdam *Leodienſes ex ſpeciali privilegio conſerunt in quocumque menſe beneficia.*

Digitized by Google

non excedentia duas argenti marchas.

dam *infrà tit. 3. dub. 1. §. 14. 15. & 16.* gaudent facultate conferendi beneficia Civitatis & Diœcesis Leodiensis in quocũque mense vacantia, quæ non excedunt duas argenti marchas, id est, duodecim ducatos de Camera; marchâ siquidem argenti puri iuxta *Gomezium ad reg. de valore exprim. quæst. 9. VVamesium in consil. canonic. tom. 1. consil 237. num. 20. Chokier ad preces primar. sect. 4. lit R.* valente sex ducatos de Camera. Quo privilegio etiam gaudent Cameracenses, referente eodem *VVamesio in consil. canon. tom. 1, consil. 236. num. 1.*

In aliis autem sex mensibus vacantia reservant Ordinarii.

§. 21. *Respondeo quartò*, eaidem quoque dignitates, dummodò non sint maiores post Pontificalem in Cathedralibus, & principales in Ecclesiis Collegiatis, quas *suprà hoc tit & dub.* §. 9. Sedi Apostolicæ specialiter reservatas ostendimus, & quæcumque beneficia Ecclesiastica, electiva & collativa, in sex aliis, videlicet *Februarii, Aprilis, Iunii, Augusti, Octobris, & Decembris* mensibus vacantia, Ordinariorum dispositioni, electioni, aut collationi esse reservata, sicuti clarè loquuntur dicta Concordata *suprà num 5.* Et sic, ne Ordinarii quererentur, Pontifex æquâ lance annum inter se, & eosdem divisit, ipsis sex, sibi autem aliis sex mensibus reservatis, ut nimirum Ecclesiasticorum, & Ecclesiarum quæ sunt per orbem, maior fit communicatio, & coniunctio cum Ecclesia Romana matre sua, dum non solùm in spiritualibus, quæ sæpè parùm curantur, sed etiam in temporalibus, & prouentibus Ecclesiasticis ab ea dependent. Quò enim in pluribus ab ea dependent, & ad eam confugere debent, eò magis reverentur, amant, & in iis, quæ ad fidem, mores, & sacra ministeria pertinent, se illi submittunt: quod si in nullo ab ea dependerẽt, facilè unio Ecclesiæ per schismata dissolveretur, prout non inscitè respondit *Lessius de iust. & iure lib. 2. cap. 34. dubit. 10. num. 48.* Meritó ergò menses anni partitus est inter se, & Ordinarios.

Sive per obitum vacent sive de iure, licet contrarium sit probabilius.

§. 22. *Respondeo quintò*, verisimile esse, quod alternativa per Concordata concessa non solùm habeat locum in beneficiis vacantibus per obitum, sed etiam per assecutionem secundi incompatibilis, per renunciationem, privationem, matrimonium

monium contractum, & ingressum religionis; ad modum alternativæ Regulæ VIII. nunc IX. Cancellariæ Apostolicæ, cùm non videatur esse illius ab hac discrepantia, *Zerola in praxi Episcop. par. 2. verb. Alternativa.* §. 1 ubi scribit, quod si vacet beneficium per assecutionem secundi incompatibilis in mense Papæ, quod valeat alternativa, & non possit Episcopus conferre; ideò Episcopus, qui vult privare aliquem beneficio, sit cautus, ut faciat cadere privationem in mense suo, ad hoc, ut possit de illo disponere. ita *Zerola loc. cit.* quem sequitur *Simonetta de reservat. quæst. 99. num. 9 & seq. usque ad fin. Chokier in comment. ad reg. 8. cancell. num. 23. & gloss. 7. ad eandem reg. num. 2.* tamen iuxta eundem *Chokier*, qui satis ambiguè in hac materia de Concordatorum alternativa loquitur, verosimilius est, quod beneficia ipso iure vacantia, de quibus latè tractat dictus *Chokier cit. gloss. 7. ad reg. 8. num. 12. 13. & seq. & Barbosa de off. & potest. Episc. alleg. 57. num. 199. & seq.* sic sint affecta, seu reservata Papæ, ut etiamsi vacent in mense Ordinario, non possit Ordinarius in Germania vigore Concordatorum ea conferre, sed solus Papa. Idcoq; beneficia hæreticorum etiam in mensibus Ordinariorum vacant soli Papæ, prout & beneficia vacantia ob non publicatam intra tempus constitutum Resignationem, vel commissam Simoniam; utpote sedi Apostolicæ reservata per Constitutiones *Pij IV. & V.* ac *Gregorii* XIII. Summorũ Pontificum ea de re editas, de quibus vide *Branden ad Concordat. quæst. 10. Gonzalez ad reg. 8. Cancell. gloss. 51. num. 101. casu 24 & num. 102. casu 25. Piasec. in praxi Episcop. part. 2. cap. 5. art. 1. num. 5. Chokier loco præcit. à num. 20.*

Pij Papæ 4. Constit. 25. & Pij Papæ 5. Cõstit. 29. & 85. nec non Gregorij Papæ 13. Constit. 66. & 85. Bullarij tom. 2.

§. 23. Item & beneficia vacantia per promotionem ad Episcopatum Papa expresé sibi reservavit, tam per Constitutionem *Ad regimen.* Concordatis Germaniæ incorporatam, sicuti ex iis dẽ liquet *suprá. sub n. 3.* uti sequitur, *Rursus Monasteria, Prioratus, dignitates, personatus, Decanatus &c. etiamsi ad illa personæ consueverint, seu debuerint per electionem, seu quemvis alium modum assumi, quæ promoti per Nos, seu auctoritate Nostrâ ad Patriarchalium, Archiepiscopalium & Episcopalium Ecclesiarum, nec non monasterio-*

Beneficia per promotionem ad Episcopatum vacantia summo Pontifici sunt reservata.

Digitized by Google

nasteriorum regimina obtinebant tempore promotionum de ipsis factarum, nunc quocumque modo vacantia, aut imposterum vacatura &c. ordinationi, dispositioni Nostræ &c. reservamus. quàm per Regulam XXVI. Cancellariæ Apostolicæ. Quibus conformiter decidit Rota apud *Branden ad Concord. quæst. 12. notab. 3. & Chokier ad reg. 24. aliàs 25. Cancell. num. 19.* quæ decisio, ut inquit idem *Chokier ibid. num. 24.* notanda est pro Capitulis Germaniæ, quæ plerumque eligunt Præpositum, vel Decanum in Episcopum, & ab eo recipiunt renunciationem Præposituræ, vel Decanatus, & eligunt alium Præpositum vel, Decanum. Nam talis electio est nulla, & Decanatus, aut Præpositura manet Pontifici reservata, & possessio electi est vitiosa, *Aegid. decis. 428.* cùm infra tempus electionis & confirmationis confirmandus resignare minimè possit, tum ex supradicta Regula XXVI. Cancellariæ, tum Constitutione *Ad Regimen. Branden ad Concord. quæst. 7. num. 2. & 3. ac quæst. 9. num. 1. & seq. Chokier loc. præcit. & ad reg 8. gloss. 11. num. 30.*

Non tamen beneficia Episcoporum titularium seu suffraganeorum.

§. 24. Nota tamen hanc reservationem non procedere in Episcopatibus titularibus in partibus infidelium existentibus, quales cōferri solent aliorū Episcoporū in Pontificalibus vices-gerentibus suffraganeis dictis; quia per illos non amittuntur alia beneficia, cùm non possint assequi possessionem ipsorum, nec per illos stet, quò minus assequantur. *Achill. de Grass. decis. 2 de elect. num. 3. Granat. ad Simonett. quæst. 27. de reservat. num. 7. Navarr. lib. 1. consil. 14. num. 3. de elect. Flamin. Paris. de resignat. lib. 3. quæst. 1. num. 9. & 89. & quæst. 6. num. 49. Piasec. in praxi Episcop. proœm. num. 24. Lessius de iust. & iure lib. 2. cap. 34. dubit. 27. num. 139 Garcias de benef. par. 11. cap. 6. num. 24. Barbosa de off. & potest. Episc. par. 3. alleg. 57. num. 74. Layman Theol. moral. lib. 4. trac. 2. cap. 8. sub num. 4.*

DVBIVM

Digitized

DVBIVM II.

An beneficia monocularia comprehendantur sub Concordatis Germaniæ?

§. 1. Non immeritò hæc quæstio movetur, utpotè in qua acerrimos persæpè vidi litium conflictus inter provisos de eiusmodi beneficiis in mensibus Apostolicis vacantibus à Papa, vel eius in partibus Nuntio, & provisos ab Ordinariis, eorundem collationem in quovis mense sibi vendicantibus; cùm verosimile ipsis non videretur, Papam voluisse illos privare unico hoc lumine, quod eis vix semel in vita contingit, iuxta *tex. in Clemen. 1. de sentent. excommunicat.* & *gloss. in Clement. 1. verb. in certa. de præben.* *Status & ratio huius quæstionis.*

§. 2. Pro eius itaque intelligentia & resolutione notandum est, beneficium monoculare dici, quoties in Ecclesia unum dũtaxat est beneficium, vel quoties collatori competit unius tantùm beneficii collatio, *Zerola in praxi Episcop. part. 1. verb. beneficium. § . 4. Chokier ad reg. 8. cancell. gloss. 4. num. 5. Massobr. in praxi haben. concurs. ad parochial. prælud. 9. Rota decis. 13. aliàs 216. de præben. in nov.* Vnde non dicetur beneficium monoculum, si quis habeat beneficii unius collationem tantùm, & in alio præsentationem, vel si quis habeat collationem in uno solus, & cum aliis collationem in pluribus, u.g. Decanus quis, vel Canonicus sit unius dumtaxat per se beneficii collator, habeat autem aliorum beneficiorum collationem cum Capitulo, vel saltem in turno suo, vice & ex parte Capituli, non erit is profectò collator monocularis, sed pluralis: satis enim est, quocumque modo plurium beneficiorum dispositionem habeat, actu, vel potentiâ. *Gonzalez ad reg. 8. gloss. 9. §. 4. num. 26. & 27. VVamesius consil. canonic. tom. 1. consil. 42. num. 7. Chokier loco citato.* Rota *decis. 40. aliàs 241 de rescript. in antiq.* *Beneficij monocularis explicatio.*

§. 3. His prænotatis, *Respondeo* beneficia monocularia minimè

Digitized by Google

Beneficia monocularia non excipiuntur à Concordat. 5.

nimè excipi à Concordatis Germaniæ, sed sub eorum alternativa reservatione indubitatò contineri: ita ut in mensibus Apostolicis vacantia rectè per Papam, vel eius in partibus Nuntium conferantur absque ulla Ordinariorum iniuria. Siquidem Concordata generaliter & plenissimè loquuntur de omnibus, seu quibuscumque beneficiis; ita ut etiam tenuissima comprehendant, prout & Regula IX. Cancellariæ Apostolicæ, *Garcias de benef. part. 5. cap. 1. §. 11. num. 514.* in alternis mensibus vacatura, ergò etiam comprehendunt monocularia, nam qui totum dicit, nihil excludit. *l. testatorem. 68. ff. de. legat. 3. VVamesius consil. canonic. tom. 1. consil. 222. num. 6. sub. fin.* & reservatio generalis suo ambitu complectitur omnia, & quantum ad comprehensa sub ea, sic singula comprehendit, ac si essent specialiter enumerata, *l. 2. C. de quadriennii præscript. VVamesius consil. canonic. tom. 2. consil. 596. num. 6.* Adeoq; in mensibus Pontificiis tribuunt sedi Apostolicæ ius Ordinarium ea conferendi, in quibus Ordinarii collatores nihil iuris prætendere possunt: imò nec conqueri valent se privari hoc unico lumine, quia id non contingit omni tempore, sed duntaxat in mensibus Apostolicis. *ita Gonzalez ad reg. 8. gloss. 9. §. 4. num. 15 & seq. simonetta de reservat. quæst. 85. VVames. consil. canonic. tom. 1. consil. 42. nũ. 6. & seq. & cons. 222. n. 6. in fin. Garcias de benef. part. 5. cap. 1. §. 11. num. 518. Chokier ad reg. 8. gloss. 4. nu. 5. ubi & sic se iudicasse refert. Barbosa de offic. & potest. Episc. par. 3. alleg. 57. num. 180.*

Imò nec dignitates monoculares.

§. 4. Quin & à fortiori hoc sequitur, ex quo tam per Regulam III. modò IV. & Regulam VIII. nunc IX. Cancellariæ Apostolicæ, quàm Concordata Germaniæ reservantia Pontificiæ collationi maiores dignitates in Cathedralibus post Pontificalem, & principales in Ecclesiis Collegiatis in quovis mense, etiam in quibus unica tantùm est dignitas, eadem pariter Sedis Apostolicæ dispositioni reservetur, *Flamin. Paris. de resignat. lib. 7. quæst. 11. nu. 30 simonetta loco præcit. Gonzalez loc. cit. nũ. 19. & seq. Garcias de benef. part. 5. cap. 1. §. 5. num. 267. & seq. Chokier ad reg. 3. cancell. num. 23. ac 24 Barbosa de off. & potest Episc. par. 3. alleg. 57. n. 102.* qui de super plures adducunt Decisiones Rotales.

§. 5. Nec Ordinarios iuvat, si allegent se esse in possessione, & usu

Digitize

& usu quasi immemoriali conferendi huiusmodi beneficia monocularia in utroque mense; non iuvat inquam, tum ob clausulam *Decreti irritantis* Concordatis adiectam, quæ tantæ est efficaciæ & potestatis, ut liget etiam ignorantes, & in causis beneficialibus ipso iure inficiat titulum & possessionem, & omnes actus subsequentes in contrarium, ac tollat omnem potestatem conferendi: ita ut taliter provisi nullo iuris adminiculo fulciantur, & ne coloratum quidem titulum habeant, etiam in iudicio possessorio summarijssimo, *VV amesf. consil. canon. tom. 1 consil. 252. nu. 3. 5. & 6. Garcias de benef. part. 5. cap. 1. §. 9. à num. 407. per tot. Chokier cum pluribus citatis ad reg. 8. cancell. gloss. 1. num. 5. sub fin. & gloss. 11. num. 8. & seq. & ad Preces primar. sect. 5. §. 2. lit. M.* Tum ob Constitutionem *Clementis* VII. Pontificis Maximi contra Ordinarios, qui non servatâ formâ Concordatorum Germaniæ, beneficia in mensibus Apostolicis vacantia, etiam qualiacumque fuerint, conferre præsumunt, expressè editam, quâ decrevit huiusmodi collationes sic factas, vel faciendas imposterum, nullum titulum, vel colorem ipsa beneficia possidentibus tribuisse, aut in futurum tribuere, sed illos pro malæ fidei possessoribus, & merè intrusis ab omnibus haberi & censeri debere, ac fructus per eos ex beneficiis huiusmodi perceptos & percipiendos nullo unquam tempore suos facere, sed ad illorum restitutionem in utroque foro efficaciter obligatos esse; adeoq; illi Ordinarii tanquam mali collatores teste *Zerola in praxi Episcop. part. 1. verb. beneficium. ad quæsit. secundum.* ultra peccatum mortale in quod incidunt, possunt graviter á summo Pontifice puniri, quia dant, quod non habent, *c. qui perfectionem. c ventũ est. 1. q. 1. & c. quomodo. de consecrat. dist. 4. l si universæ. 15. C. de legat.* usurpantes quod est alterius, contra illud *Sic nos existimet homo, ut ministros Christi, & mysteriorum Dei dispensatores &c.* & sic provisos faciunt similiter manere in peccato mortali, si hoc ipsi sciunt, & reddunt obnoxios restitutioni fructuum perceptorum, & aliis pœnis, hactenus *Zerola.* cui adstipulatur *Rovenius Reipub. Christianæ lib. 1. cap. 3. sub num. 3.* dicens conferentem beneficium absque potestate teneri ad restitutionem, tam ipsum,

Nec possessio, aut usus contrarius Concor. tessOrdinarios iuvat.

Clem. 7. Constit. 47. Bullarii tom. 1.

1. Corinth. cap. 4. v. 1.

Argumentum aliud contra Concordata.

§. 4. Annis porrò superioribus vidi nonnullos collatores Ordinarios, ut provisos Apostolicos excluderent, hoc ipsis potissimum opposuisse argumentum: scilicet beneficia, de quibus agebatur, esse tantùm officia temporalia & manualia, ad nutum amovibilia, seu legata pia: ex quo fortè literæ erectionis in titulum per Episcopum factæ vel essent deperditæ, aut certè non invenirentur, & sic non constaret de perpetuitate tituli: adeoq; sub Concordatis, & Regulis reservatoriis non cadere, *Gonzalez ad reg. 8. gloss. 5. §. 6. num. 9. Chokier ad eandem reg. 8. gloss. 1. num. 7.*

Beneficia Ecclesiastica præsumuntur perpetua.

§. 5. Verùm in ambiguo ejusmodi rerum statu scire juvat, de natura & conditione cujusque beneficii Ecclesiastici communiter esse, ut sit perpetuum, & in dubio perpetuum præsumatur, *c. unico. & ibi gloss. verb. perpetui. de capell. monach. in 6. & c. veniens. 5. de filiis Presbyter. Rebuff. in tract. de nominat. quæst. 9. num. 25. vers. in contrarium me trahit. Gonzalez ad reg. 8. gloss. 5. §. 6. num. 7. Vvamesius in consil. canonic. tom. 1. consil. 229. num. 2. Rota part. 1. divers. decis. 508. num. 7.* Quin etiam in dubio semper præsumendum sit, in beneficii Ecclesiastici fundatione & erectione Episcopi Diœcesani auctoritatem & consensum interveniisse, *Rebuff. in praxi tit. quid sit, & quot modis dicatur beneficium. num. 8 sub fin.* ubi, *capella fundata ad serviendum Deo, licet non appareat de approbatione Episcopi, præsumitur beneficium Ecclesiasticum. Gonzalez ad reg. 8. gloss. 5. num. 50. Barbosa de jure Eccles. univers. lib. 3. cap 5. num 1. 23. & 24. Rota apud Seraphin. decis. 871. num. 3. & cit. decis. 508. part. 1. divers. num. 7.* Adhæc perpetuitas & non temporalitas seu manualitas beneficii colligitur, ubi concurrunt cætera, quæ ad veri perfectiq; Ecclesiastici beneficii naturam & subsistentiam requiruntur; ut est habilitas ex parte conferentis, & ejus cui confertur ex Ecclesiastica conditione idonea: ut nempe persona conferens sit Ecclesiastica, Episcopus, Prælatus, vel Canonicus &c. & is cui providetur, sit clericus: item qualitas beneficio inhærens, quæ præcipua est, ut in titulum conferatur, *gloss. 1. in fin. Clem. 2. de decimis.* ut sit perpetua, id est, ad vitam beneficiati *c. Sanctorum. 70. distinct. c. veniens. 5. de filiis presbyter. Rota præcit. decis. 508. num. 3. & seq. part.*

Digitized by Google

part.1.diverſ. & apud Gregor. XV.deciſ 48. num.6. Et denique canonica inſtitutio,per quam quis in hanc perpetuitatem velut inveſtitur. Sunt enim hæc ſigna, & velut ſymbola veri Eccleſiaſtici ſpiritualizati & perpetui beneficii; *Ioan. de Selva.tract.de benef.part.1.queſt.1. Hoieda de benef. incompatib.part. 2.cap.8.num.10.VVameſius.in conſil.canon.tom.1.conſil.229.num.2. Layman Theol.moral.lib.4.tract.2.cap. 5.ſub num.6.* Itaque dum conſtat de diverſis ſucceſſive collationibus, proviſionibus & inſtitutionibus uſque ad vitam beneficiati factis, judicandum eſt illa beneficia habere veram rationem Eccleſiaſtici perpetui beneficii; præſertim dum ſic ſunt conceptæ,ut nullo modo poſſint intelligi factæ de manualibus aut temporalibus beneficiis,aut officiis; coq; magis,ſi expreſſa ſit,expreſſimq; adjecta formalis perpetuitatis appellatio,quæ non patitur hæc beneficia alio jure cenſeri,quàm denominatio demonſtrat, *l.labeo.7.ff.de ſuppell.leg.VVameſ. loc.cit. Garcias de benef.part.1. cap 2.num.113.* Ad quam perpetuitatem & inhærentem perpetui beneficii Eccleſiaſtici qualitatem coadjuvandam concurrere quoque poſſunt alia,quæ de hiſce officiis Eccleſiaſticis proviſis cum quotquot aliis in iiſdem Eccleſiis perpetuis beneficiatis ex æquo, aut ſaltem cum parvo diſcrimine forſan ſunt communia, & quæ non niſi ſimilibus competunt,videlicet idem habitus Eccleſiaſticus choralis, ſtallum in choro, eædem in officio Divino functiones, fructuum atque emolumentorum perceptio; quibus notis cum aliis perpetuis beneficiatis paribus, non imparia cenſeri debent horum beneficia, *VVameſius loc.cit.*

§. 6. Præterea beneficium de ſua natura manuale fieri poteſt perpetuum conſuetudine, vel præſcriptione; maximè, ſi eiuſmodi conſuetudo, vel præſcriptio proceſſerit à tempore quo ſciente & patiente illo,qui ius removendi prætendit, fuit aliquis proviſus in titulum perpetuum, & talis proviſio habuit effectum, *Gonzalez adreg. 8. gloſſ. 5. §. 6 num. 34. & ſeq. Chokier in comment.adreg. 57. aliàs 59. cancell. num. 11. D'Aluin. in trac. de Epiſcop. poteſt. cap. 6. num.1. & cap.17. num. 4. Barboſa de iure Eccleſ. univerſ. lib. 3. cap. 5. num. 23.* *Quis & manualia poſſint fieri perpetua.*

non excedentia duas argenti marchas.

dam *infrà tit.* 3. *dub.* 1. §. 14. 15. & 16. gaudent facultate conferendi beneficia Civitatis & Diœcesis Leodiensis in quocúque mense vacantia, quæ non excedunt duas argenti marchas, id est, duodecim ducatos de Camera; marchâ siquidem argenti puri iuxta *Gomezium ad reg. de valore exprim. quæst.* 9. *Vvamesium in consil. canonic. tom.* 1. *consil* 237. *num.* 20. *Chokier ad preces primar. sect.* 4. *lit R.* valente sex ducatos de Camera. Quo privilegio etiam gaudent Cameracenses, referente eodem *Vvamesio in consil. canon. tom.* 1. *consil.* 236. *num.* 1.

In aliis autem sex mensibus vacantia reservant Ordinarius.

§. 21. *Respondeo quartò*, eaidem quoque dignitates, dummodò non sint maiores post Pontificalem in Cathedralibus, & principales in Ecclesiis Collegiatis, quas *suprà hoc tit & dub.* §. 9. Sedi Apostolicæ specialiter reservatas ostendimus, & quæcumque beneficia Ecclesiastica, electiva & collativa, in sex aliis, videlicet *Februarii, Aprilis, Iunii, Augusti, Octobris, & Decembris* mensibus vacantia, Ordinariorum dispositioni, electioni, aut collationi esse reservata, sicuti clarè loquuntur dicta Concordata *suprà num* 5. Et sic, ne Ordinarii quererentur, Pontifex æquâ lance annum inter se, & eosdem divisit, ipsis sex, sibi autem aliis sex mensibus reservatis, ut nimirum Ecclesiasticorum, & Ecclesiarum quæ sunt per orbem, maior sit communicatio, & coniunctio cum Ecclesia Romana matre sua, dum non solùm in spiritualibus, quæ sæpè parùm curantur, sed etiam in temporalibus, & prouentibus Ecclesiasticis ab ea dependent. Quò enim in pluribus ab ea dependent, & ad eam confugere debent, eò magis reverentur, amant, & in iis, quæ ad fidem, mores, & sacra ministeria pertinent, se illi submittunt: quod si in nullo ab ea dependerẽt, facilè unio Ecclesiæ per schismata dissolveretur, prout non inscitè respondit *Lessius de iust. & iure lib.* 2. *cap.* 34. *dubit.* 10. *num.* 48. Meritó ergò menses anni partitus est inter se, & Ordinarios.

Sive per obitum vacent sive de iure, licet contrarium sit probabilius.

§. 22. *Respondeo quintò*, verisimile esse, quod alternativa per Concordata concessa non solùm habeat locum in beneficiis vacantibus per obitum, sed etiam per assecutionem secundi incompatibilis, per renunciationem, privationem, matrimonium

Digitized by Google

monium contractum, & ingressum religionis; ad modum alternativæ Regulæ VIII. nunc IX. Cancellariæ Apostolicæ, cùm non videatur esse illius ab hac discrepantia, *Zerola in praxi Episcop. par. 2. verb. Alternativa.* §. 1 ubi scribit, quod si vacet beneficium per assecutionem secundi incompatibilis in mense Papæ, quod valeat alternativa, & non possit Episcopus conferre; ideò Episcopus, qui vult privare aliquem beneficio, sit cautus, ut faciat cadere privationem in mense suo, ad hoc, ut possit de illo disponere. ita *Zerola loc. cit.* quem sequitur *simonetta de reservat. quæst. 99. num. 9 & seq. usque ad fin. Chokier in comment. ad reg. 8. cancell. num. 23. & gloss. 7. ad eandem reg. num. 2.* tamen iuxta eundem *Chokier*, qui satis ambiguè in hac materia de Concordatorum alternativa loquitur, verosimilius est, quod beneficia ipso iure vacantia, de quibus latè tractat dictus *Chokier cit. gloss. 7. ad reg. 8. num. 12. 13. & seq. & Barbosa de off. & potest. Episc. alleg. 57. num. 199. & seq.* sic sint affecta, seu reservata Papæ, ut etiamsi vacent in mense Ordinarii, non possit Ordinarius in Germania vigore Concordatorum ea conferre, sed solus Papa. Ideoq; beneficia hæreticorum etiam in mensibus Ordinariorum vacant soli Papæ, prout & beneficia vacantia ob non publicatam intra tempus constitutum Resignationem, vel commissam Simoniam; utpote sedi Apostolicæ reservata per Constitutiones P*ij IV. & V.* ac *Gregorii* XIII. Summorũ Pontificum ea de re editas, de quibus vide *Branden ad Concordat. quæst. 10. Gonzalez ad reg. 8. Cancell. gloss. 51. num. 101. casu 24 & num. 102. casu 25. Piasec. in praxi Episcop. part. 2. cap. 5. art. 1. num. 5. Chokier loco præcit. à num. 20.*

Pij Papæ 4. Constit. 85. & Pij Papæ 5. Cõstit. 29. & 85. nec non Gregorij Papæ 13. Constit. 66. & 85. Builarij n. 2.

§. 23. Item & beneficia vacantia per promotionem ad Episcopatum Papa expresse sibi reservavit, tam per Constitutionem *Ad regimen.* Concordatis Germaniæ incorporatam, sicuti ex iis dē liquet *supra sub n. 3.* uti sequitur, *Rursus Monasteria, Prioratus, dignitates, personatus, Decanatus &c. etiamsi ad illa personæ consueverint, seu debuerint per electionem, seu quemvis alium modum assumi, quæ promoti per Nos, seu auctoritate Nostrâ ad Patriarchalium, Archiepiscopalium & Episcopalium Ecclesiarum, nec non monasterio-*

Beneficia per promotionem ad Episcopatum vacantia summo Pontifici sunt reservata.

naſteriorum regimina obtinebant tempore promotionum de ipſis factarum, nunc quocumque modo vacantia, aut impoſterum vacatura &c. ordinationi, diſpoſitioni Noſtræ &c. reſervamus. quàm per Regulam XXVI. Cancellariæ Apoſtolicæ. Quibus conformiter decidit Rota apud *Branden ad Concord. quæſt. 12. notab. 3. & Chokier ad reg. 24. aliàs 25. Cancell. num. 19.* quæ deciſio, ut inquit idem *Chokier ibid. num. 24.* notanda eſt pro Capitulis Germaniæ, quæ plerumque eligunt Præpoſitum, vel Decanum in Epiſcopum, & ab eo recipiunt renunciationem Præpoſitræ, vel Decanatus, & eligunt alium Præpoſitum vel, Decanum. Nam talis electio eſt nulla, & Decanatus, aut Præpoſitura manet Pontifici reſervata, & poſſeſſio electi eſt vitioſa, *Aegid. deciſ. 498.* cùm infra tempus electionis & confirmationis confirmandus reſignare minimè poſſit, tum ex ſupradicta Regula XXVI. Cancellariæ, tum Conſtitutione *Ad Regimen, Branden ad Concord. quæſt. 7. num. 2. & 3. ac quæſt. 9. num. 1. & ſeq. Chokier loc. præcit. & ad reg 8. gloſſ. 31. num. 30.*

Non tamen beneficia Epiſcoporum titularium ſeu ſuffraganeorum.

§. 24. Nota tamen hanc reſervationem nō procedere in Epiſcopatibus titularibus in partibus infidelium exiſtentibus, quales cōferri ſolent aliorū Epiſcoporū in Pontificalibus vices-gerentibus ſuffraganeis dictis; quia per illos non amittuntur alia beneficia, cùm non poſſint aſſequi poſſeſſionem ipſorum, nec per illos ſtet, quò minus aſſequantur. *Achill. de Graſſ. deciſ. 2 de elect. num. 1. Granat. ad Simonett. quæſt. 27. de reſervat. num. 7. Navarr. lib. 1. conſil. 14. num. 3. de elect. Flamin. Pariſ. de reſignat. lib. 3. quæſt. 1. num. 9. & 89. & quæſt. 6. num. 49. Piaſec. in praxi Epiſcop. proœm. num. 24. Leſſius de iuſt. & iure lib. 2. cap. 34. dubit. 27. num. 139. Garcias de benef. par. 11. cap. 6. num. 24. Barboſa de off. & poteſt. Epiſc. par. 3. alleg. 57. num. 74. Layman Theol. moral. lib. 4. trac. 2. cap. 8. ſub num. 4.*

DVBIVM

Digitized by Google

DVBIVM II.

An beneficia monocularia comprehendantur sub Concordatis Germaniæ?

§. I. Non immeritò hæc quæstio movetur, utpotè in qua acerrimos persæpè vidi litium conflictus inter provisos de eiusmodi beneficiis in mensibus Apostolicis vacantibus à Papa, vel eius in partibus Nuntio, & provisos ab Ordinariis, eorundem collationem in quovis mense sibi vendicantibus; cùm verosimile ipsis non videretur, Papam voluisse illos privare unico hoc lumine, quod eis vix semel in vita contingit, iuxta *tex. in Clemen. 1. de sentent. excommunicat.* & *gloss. in Clement. 1. verb. incerta. de præben.* *Status & ratio huius quæstionis.*

§. 2. Pro eius itaque intelligentia & resolutione notandum est, beneficium monoculare dici, quoties in Ecclesia unum dũtaxat est beneficium, vel quoties collatori competit unius tantùm beneficii collatio, *Zerola in praxi Episcop. part. 1. verb. beneficium. § . 4. Chokier ad reg. 8. cancell. gloss. 4. num. 5. Massobr. in praxi haben. concurs. ad parochial. prælud. 9. Rota decis. 13. aliàs 216. de præben. in nov.* Vnde non dicetur beneficium monoculum, si quis habeat beneficii unius collationem tantùm, & in alio præsentationem, vel si quis habeat collationem in uno solus, & cum aliis collationem in pluribus, u.g. Decanus quis, vel Canonicus sit unius dumtaxat per se beneficii collator, habeat autem aliorum beneficiorum collationem cum Capitulo, vel saltem in turno suo, vice & ex parte Capituli, non erit is profectò collator monocularis, sed pluralis: satis enim est, quocumque modo plurium beneficiorum dispositionem habeat, actu, vel potentiâ. *Gonzalez ad reg. 8. gloss. 9. §. 4. num. 26. & 27. VVamesius consil. canonic. tom. 1. consil. 42. num. 7. Chokier loco citato. Rota decis. 40. aliàs 241 de rescript. in antiq.* *Beneficij monocularis explicatio.*

§. 3. His prænotatis, *Respondeo* beneficia monocularia minimè

Beneficia monocularia non excipiuntur à Concordat.

nimè excipi à Concordatis Germaniæ, sed sub eorum alternativa reservatione indubitatò contineri: ita ut in mensibus Apostolicis vacantia rectè per Papam, vel eius in partibus Nuntium conferantur absque ulla Ordinariorum iniuria. Siquidem Concordata generaliter & pleniſſimè loquuntur de omnibus, seu quibuscumque beneficiis; ita ut etiam tenuissima comprehendant, prout & Regula IX. Cancellariæ Apostolicæ, *Garcias de benef. part. 5. cap. 1. §. 11. num. 514.* in alternis mensibus vacatura, ergò etiam comprehendunt monocularia, nam qui totum dicit, nihil excludit. *l. testatorem. 68. ff. de. legat. 3. VVamesius consil. canonic. tom. 1. consil. 222. num. 6. sub. fin.* & reservatio generalis suo ambitu complectitur omnia, & quantum ad comprehensa sub ea, sic singula comprehendit, ac si essent specialiter enumerata, *l. 2. C. de quadriennii præscript. VVamesius consil. canonic. tom. 2. consil. 596. num. 6.* Adeoq; in mensibus Pontificiis tribuunt sedi Apostolicæ ius Ordinarium ea conferendi, in quibus Ordinarii collatores nihil iuris prætendere possunt: imò nec conqueri valent se privari hoc unico lumine, quia id non contingit omni tempore, sed duntaxat in mensibus Apostolicis. *ita Gonzalez ad reg. 8. gloss. 9. §. 4. num. 15 & seq. simonetta de reservat. quæst. 85. VVames. consil. canonic. tom. 1. consil. 42. nũ. 6. & seq. & cons. 222. n. 6. in fin. Garcias de benef. part. 5. cap. 1. §. 11. num. 518. Chokier ad reg. 8. gloss. 4. nu. 5. ubi & sic se iudicasse refert. Barbosa de offic. & potest. Episc. par. 3. alleg. 57. num. 180.*

Imò nec dignitates monoculares.

§. 4. Quin & à fortiori hoc sequitur, ex quo tam per Regulam III. modò IV. & Regulam VIII. nunc IX. Cancellariæ Apostolicæ, quàm Concordata Germaniæ reservantia Pontificiæ collationi maiores dignitates in Cathedralibus post Pontificalem, & principales in Ecclesiis Collegiatis in quovis mense, etiam in quibus unica tantùm est dignitas, eadem pariter Sedis Apostolicæ dispositioni reservetur, *Flamin. Paris. de resignat. lib. 7. quæst. 11. nu. 30 simonetta loco præcit. Gonzalez loc. cit. nũ. 19. & seq. Garcias de benef. part. 5. cap. 1. §. 5. num. 267. & seq. Chokier ad reg. 3. cancell. num. 23. ac 24 Barbosa de off. & potest Episc. par. 3. alleg. 57. n. 102.* qui desuper plures adducunt Decisiones Rotales.

§. 5. Nec Ordinarios iuvat, si allegent se esse in possessione, & usu

& usu quasi immemoriali conferendi huiusmodi beneficia monocularia in utroque mense; non iuvat inquam, tum ob clausulam *Decreti irritantis* Concordatis adiectam, quæ tantæ est efficaciæ & potestatis, ut liget etiam ignorantes, & in causis beneficialibus ipso iure inficiat titulum & possessionem, & omnes actus subsequentes in contrarium, ac tollat omnem potestatem conferendi: ita ut taliter provisi nullo iuris adminiculo fulciantur, & ne coloratum quidem titulum habeant, etiam in iudicio possessorio summarijssimo, *VV ameſ. consil. canon. tom. 1 consil. 252. nu. 3. 5. & 6. Garcias de benef. part. 5. cap. 1. §. 9. à num. 407. per tot. Chokier cum pluribus citatis ad reg. 8. cancell. gloss. 1. num. 5. sub fin. & gloss. 11. num. 8. & seq. & ad Preces primar. sect. 5. §. 2. lit. M.* Tum ob Constitutionem *Clementis* VII. Pontificis Maximi contra Ordinarios, qui non servatâ formâ Concordatorum Germaniæ, beneficia in mensibus Apostolicis vacantia, etiam qualiacumque fuerint, conferre præsumunt, expressè editam, quâ decrevit huiusmodi collationes sic factas, vel faciendas imposterum, nullum titulum, vel colorem ipsa beneficia possidentibus tribuisse, aut in futurum tribuere, sed illos pro malæ fidei possessoribus, & merè intrusis ab omnibus haberi & censeri debere, ac fructus per eos ex beneficiis huiusmodi perceptos & percipiendos nullo unquam tempore suos facere, sed ad illorum restitutionem in utroque foro efficaciter obligatos esse; adeoq; illi Ordinarii tanquam mali collatores teste *Zerola in praxi Episcop. part. 1. verb. beneficium. ad quæsit. secundum.* ultra peccatum mortale in quod incidunt, possunt graviter á summo Pontifice puniri, quia dant, quod non habent, *c. qui perfectionem. c ventũ est. 1. q. 1. & c. quomodo. de consecrat. dist. 4. l si universæ. 15. C. de legat.* usurpantes quod est alterius, contra illud *Sic nos existimet homo, ut ministros Christi, & mysteriorum Dei dispensatores &c.* & sic provisos faciunt similiter manere in peccato mortali, si hoc ipsi sciunt, & reddunt obnoxios restitutioni fructuum perceptorum, & aliis pœnis, hactenus *Zerola.* cui adstipulatur *Rovenius Reipub. Christianæ lib. 1. cap. 3. sub num. 3.* dicens conferentem beneficium absque potestate teneri ad restitutionem, tam ipsum,

Nec possessio, aut usus contrarius Concordatis Ordinarios iuvat.

Clem. 8. epist. 7. Constit. 47. Bullarii tom. 1.

1. Corinth. cap. 4. v. 1.

quàm eũ, cui contulit, omnium fructuũ perceptorum & damni illati Ecclesiæ, & insuper taliter provisum interdictum esse ab ingressu Ecclesiæ &c. Hinc nec prodest ulla cõtraria onsuetudo, quæ contra Regulas reservatorias & Constitutiones Apostolicas est potiùs corruptela dicenda, ad excusandas excusationes in peccatis, quàm vera consuetudo: quin tãtò graviora sunt peccata, quantò diutiùs infelicẽ animã detinẽt alligatam, ut disertè loquitur *text. in c. cùm in Ecclesiæ. 9. de simonia. & c. quanto. 4. & c. ult. de consuet.* Vnde *Branden ad Concord. quæst. 5. num. 21.* censet confessarios obligatos esse ad non absolvendum pœnitentes, donec pareant, & Constitutionibus Apostolicis obedientiam præstent.

Quæ ab Ordinariis attenda delet.

§. 6. Quæ si Ordinarii quidam collatores magis perpenderent, non tam inconsideratè subinde ad beneficiorum in mensibus Apostolicis vacantium collationes contra Concordata Germaniæ prosilirent; sed de his latiùs *infrà tit. 3. dub. 2. per tot.*

DVBIVM III.

An Concordata Germaniæ capiant ea beneficia, quæ vulgari titulo officia Ecclesiastica *nuncupantur* ?

Exponitur status quæstionis.

§. 1. INter alia argumenta, quibus Ordinarii quidam collatores elidere, seu potiùs eludere conantur Concordata Nationis Germanicæ, est & illud, quo beneficia in mensibus Apostolicis vacantia colorare solent titulo officiorum Ecclesiasticorum, existimantes ea sub Concordatorum alternativa non comprehendi.

Officia in titulum data soluta comprehenduntur sub Concordatis Germaniæ.

§. 2. Ad illud proinde *Respondeo* juxta receptam Canonistarum sententiam, officia Ecclesiastica, quæ in titulum non dantur, veluti est officium custodis, cellarii, Prothonotariorum, & his similia, nec non officia ea, quæ missarum aliquot onus annexum habent, ad nutum amovibilia, non cadere sub

ſub reſervationem Regulæ olim VIII. nunc IX. Cancellariæ Apoſtolicæ, aut Concordatorum Germaniæ; ſecùs verò ea, quæ in titulum dari ſolent, licet ſimpliciter officia vocitentur, cùm in nihilo diſtent à beneficiis Eccleſiaſticis *c. 2. § cùm verò. de conceſſ. præben & gloſſ. in Clem. fin. verb. ſi beneficiorum. de decimis.* & apertè *text. in c. fin. de conceſſ præben. in 6.* ubi poſt enumerationem eorum, quæ beneficia cenſentur, inter quæ & officia ponit, additur, *& aliis quibuſcumque beneficiis Eccleſiaſticis.* quæ dictio *aliis* eſt repetiva ſimilium *gloſſ. in c. ſedes. 5. de reſcript. Rebuff. in praxi. part. 1. tit. ſæculare beneficium quotuplex. num. 6. & de devolut. num. 73. Flamin. Pariſ. de reſignat. lib. 2. quæſt. 1. num. 92. Hoieda de benef. incompatib part. 1. cap. 8. num. 3. & part. 2. cap. 8. num. 9. Gonzalez ad reg. 8. cancell gloſſ 5. §. 11. num. 5. & ſeq. Chokier ad reg eandem. gloſſ. 1. num. 2. 9. & 24. & in comment ad reg. 33. aliàs 31. num 45. Barboſa de off & poteſt. Epiſc. part 3. alleg. 57. num. 142. & 143. ac ſeq.* Et ſic cùm officia hujuſmodi Eccleſiaſtica æquiparentur beneficiis, teſte *Flamin. Pariſ. de reſignat. lib 12. quæſt. 1. num.* 36. non poſſunt aliam ab ipſis conditionem ſortiri.

§. 3. Quin nec refert, quo nomine beneficia nuncupentur, nam magis attendi debet natura rei, quàm ſimplex nominatio *arg. c. ea quæ. 16 de Simonia. Hoieda de benef. incompatib. part. 2. cap. 8. num. 11. Gonzalez ad reg. 8. cancell. gloſſ 5. num. 17. & 18.* adeoq; ſive vocentur altaria, capellæ, aut oratoria, dummodò in titulum conferantur, hoc eſt, ad vitam titulati; quod potiſſimum ex fundatione, ſeu dotatione, vel Epiſcopi Diœceſani erectione, inſtitutione, ſive approbatione liquet. *Clem. quia contingit. 2 §. ut autem. de religioſ. domib. c. quæſitum. 1. q. 3. Rebuff. loco primò cit. num. 15. Gonzalez ad reg. 8 gloſſ. 5. n. 11. & ead. gloſſ. §. 4. num. 14 & 15. & §. 11. n. 5. & ſeq. Chokier ad eand. reg. 8. loco cit.* quantumcumque etiã dos ipſis aſſignata ſit ſimplex, veniunt beneficiorum appellatione, & ſub reſervationibus Regularum Cancellariæ, ac Concordatorum Germaniæ quæcumque beneficia Eccleſiaſtica in alternis menſibus vacantia comprehendentibus indubitatò continentur, *Sylveſter verb beneficium. n. 3.* & eleganter *Gomezius ad reg. de infirmis. quæſt. 23.*

Sive vocentur altaria, capellæ, oratoria, aut alioquin

§. 4 An-

Argumentum aliud contra Concordata.

§. 4. Annis porrò superioribus vidi nonnullos collatores Ordinarios, ut provisos Apostolicos excluderent, hoc ipsis potissimum opposuisse argumentum: scilicet beneficia, de quibus agebatur, esse tantùm officia temporalia & manualia, ad nutum amovibilia, seu legata pia: ex quo fortè literæ erectionis in titulum per Episcopum factæ vel essent deperditæ, aut certè non invenirentur, & sic non constaret de perpetuitate tituli: adeoq; sub Concordatis, & Regulis reservatoriis non cadere, *Gonzalez ad reg. 8. gloss. 5. §. 6. num. 9. Chokier ad eandem reg. 8. gloss. 1. num. 7.*

Beneficia Ecclesiastica præsumuntur perpetua.

§. 5. Verùm in ambiguo ejusmodi rerum statu scire juvat, de natura & conditione cujusque beneficii Ecclesiastici communiter esse, ut sit perpetuum, & in dubio perpetuum præsumatur, *c. unico. & ibi gloss. verb. perpetui. de capell. monach. in 6. & c. veniens. 5. de filiis Presbyter. Rebuff. in tract. de nominat. quæst. 9. num. 25. vers. in contrarium me trahit. Gonzalez ad reg. 8. gloss. 5. §. 6. num. 7. Vvames. in consil. canonic. tom. 1. consil. 229. num. 2. Rota part. 1. divers. decis. 508. num. 7.* Quin etiam in dubio semper præsumendum sit, in beneficii Ecclesiastici fundatione & erectione Episcopi Diœcesani auctoritatem & consensum interv[e]nisse, *Rebuff. in praxi tit. quid sit, & quot modis dicatur beneficium. num. 8 sub fin.* ubi, *capella fundata ad serviendum Deo, licet non appareat de approbatione Episcopi, præsumitur beneficium Ecclesiasticum. Gonzalez ad reg. 8. gloss. 5. num. 50. Barbosa de jure Eccles. univers. lib. 3. cap 5. num 1. 23. & 24. Rota apud Seraphin. decis. 871. num. 3. & cit. decis. 508. part. 1. divers. num. 7.* Adhæc perpetuitas & non temporalitas seu manualitas beneficii colligitur, ubi concurrunt cætera, quæ ad veri perfectiq; Ecclesiastici beneficii naturam & subsistentiam requiruntur; ut est habilitas ex parte conferentis, & ejus cui confertur ex Ecclesiastica conditione idonea: ut nempe persona conferens sit Ecclesiastica, Episcopus, Prælatus, vel Canonicus &c. & is cui providetur, sit clericus: item qualitas beneficio inhærens, quæ præcipua est, ut in titulum conferatur, *gloss. 1. in fin. Clem. 2. de decimis.* ut sit perpetua, id est, ad vitam beneficiati *c. Sanctorum. 70. distinct. c. veniens. 5. de filiis presbyter. Rota præcit. decis. 508. num. 3. & seq.*

part.

part.1.diverſ. & apud Gregor. XV.deciſ 48. *num.6.* Et denique canonica inſtitutio,per quam quis in hanc perpetuitatem velut inveſtitur. Sunt enim hæc ſigna, & velut ſymbola veri Eccleſiaſtici ſpiritualizati & perpetui beneficii; *Ioan. de Selva.tract.de benef.part.*1 *queſt.*1. *Hoieda de benef. incompatib. part.* 2.*cap.*8.*num.*10.*VVameſius.in conſil.canon.tom.*1.*conſil.*229.*num.*2. *Layman Theol.moral.lib.*4.*tract.*2.*cap.* 5.*ſub num.*6. Itaque dum conſtat de diverſis ſucceſſive collationibus, proviſionibus & inſtitutionibus uſque ad vitam beneficiati factis, judicandum eſt illa beneficia habere veram rationem Eccleſiaſtici perpetui beneficii; præſertim dum ſic ſunt conceptæ,ut nullo modo poſſint intelligi factæ de manualibus aut temporalibus beneficiis,aut officiis; coq; magis,ſi expreſſa ſit,expreſſimq; adjecta formalis perpetuitatis appellatio,quæ non patitur hæc beneficia alio jure cenſeri,quàm denominatio demonſtrat, *l.labeo.*7.*ff.de ſuppell.leg.VVameſ. loc.cit. Garcias de benef.part.* 1. *cap.*2.*num.*113. Ad quam perpetuitatem & inhærentem perpetui beneficii Eccleſiaſtici qualitatem coadjuvandam concurrere quoque poſſunt alia,quæ de hiſce officiis Eccleſiaſticis proviſis cum quotquot aliis in iiſdem Eccleſiis perpetuis beneficiatis ex æquo, aut ſaltem cum parvo diſcrimine forſan ſunt communia, & quæ non niſi ſimilibus competunt,videlicet idem habitus Eccleſiaſticus choralis, ſtallum in choro, eædem in officio Divino functiones, fructuum atque emolumentorum perceptio; quibus notis cum aliis perpetuis beneficiatis paribus, non imparia cenſeri debent horum beneficia, *VVameſius loc.cit.*

Quin & manualia poſſunt fieri perpetua.

§. 6. Præterea beneficium de ſua natura manuale fieri poteſt perpetuum conſuetudine, vel præſcriptione; maximè, ſi ejuſmodi conſuetudo, vel præſcriptio proceſſerit à tempore quo ſciente & patiente illo,qui ius removendi prætendit, fuit aliquis proviſus in titulum perpetuum, & talis proviſio habuit effectum, *Gonzalez adreg.* 8. *gloſſ.* 5. §. 6 *num.*34. *& ſeq. Chokier in commevt.adreg.* 37. *aliàs* 39. *cancell. num.* 11. *D'Aluin. in trac. de Epiſcop. poteſt. cap.* 6. *num.*1. *& cap.*17, *num.* 4. *Barboſa de iure Eccleſ. univerſ. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 23.

Beneficii perpetui rationem non minuit iusta beneficiati amotio.

§. 7. Beneficii porrò perpetui rationem non minuit, quamvis beneficiati, meritis ipsorum id exigentibus, amoveri queant; cùm accidentaria hæc iusta de causa amovendi potestas regulariter rei naturam, conditionem & substantiam non immutet. Nam ut perpetuum sit & censeatur beneficium, satis est, quod in voluntate & potestate beneficiati sit, ut quamdiu vivit, possit esse perpetuus Rector; eo enim modo accipitur perpetuitas beneficii, *c. unico. de capell. monach. in 6. & gloss. in verb. perpetuas. in c. finali de rescrip. eodem 6.* Vnde in casu huius concessæ amotionis non tam voluntas amoventium, quàm factum eius qui amovetur, in consideratione habetur: siquidem in vera & propria manualitate & amovibilitate nulla fit cõsideratio volũtatis, seu facti ipsius beneficiati, sed ipsius superioris, qui sic suo nutu ex solo voluntatis arbitrio constitutum in officio vel beneficio amovere, & inde avocare potest. *c. cùm ad monasterium 6. §. tales. de statu monach. & c. 2 §. priores. eod. tit. & Clem. 1. de suppl. neglig. Prælat.* Imò licet beneficiati in receptione sua iurent se beneficio cessuros ad nutum collatoris, seu potestatem amovendi habentis: id accipiẽdum est de amotione ex iusta & rationabili causa; quæ amotionis facultas perpetuitati beneficii non derogat. *VV amesius præcit. consil. 229. num. 3 & 4.* quæ pro hoc incidenti sufficiant. Idcircò in beneficiis ultimus status attendi debet, an ad vitam beneficiati consueverint conferri, *VVamesius in consil. canon. tom. 1. consil. 257. n. 9.* ex ea enim ratione censebuntur beneficia perpetua Ecclesiastica. *Hoieda de benef. incompatib. part. 2. cap. 8. num. 15.*

DVBI.

Digitized by Google

DVBIVM IV.

An ſub alternativa Concordatorũ cadant beneficia poſt eorum datã erecta & fundata, & quorum collatio in quovis menſe Ordinariis ex fundatione eſt reſervata?

§. I. COntra Concordata porró,& reſervationes Apoſtolicas communiter etiam moveri ſolet, videlicet ſub iis non comprehendi beneficia poſt eorundem datam & promulgationem creata & erecta, iuxta declarationem Papæ in *Clem. unica. o. fin. de reſcript. Litteras Noſtras ſuper conferendo tibi beneficio vacaturo directas, ad beneficium poſt datam ipſarum creatum ſtatuimus non extendi.* & tenuit olim *Rota deciſ.* 32. *aliàs* 858. *num.*7. *de præben. in antiq.* Sed nec ea beneficia, quorum perpetua collatio in quovis menſe Ordinariis in fundatione expreſsè reſervatur, cùm cuivis liberum videatur, eam quam voluerit, rebus ſuis legem ponere. Hinc operæ pretium duxi veritatem breviter enucleare, & contrariis argumentis ſatisfacere.

Dubitatur an Concordata Germaniæ comprehẽdant beneficia poſt eorum datam & promulgationem erecta.

§ 2. *Reſpondeo igitur primò*, tam reſervationes Regulæ IX. Cancellariæ Apoſtolicæ, quàm Concordatorum Germaniæ afficiunt non ſolùm beneficia ante, ſed & poſt ipſorum datam & promulgationem creata & de novo erecta; quippe cùm ſint reſervationes generales, ſemper reſervant, ſemperq; loquuntur *l. Arriani.* 5. *C. de hæret. Rota apud Caputa quen. part.* 1. *deciſ.* 220. *num. fin.* Vnde in caſu præſenti non poteſt conſiderari nova creatio poſt alternativam Concordatorum reſervationem, quia tam ante creationem, quàm poſt ſemper reſervant, ſemperq; loquuntur. *Æneas de*

Reſolvitur affirmativè.

de Falcon. de reservat. quæst. 3. principali, num. 8. Et eo ipso, quod beneficium sit de novo creatum, post ipsam creationem Regulæ reservatoriæ & Concordata subintrant, ut proinde non sit dubium, ut dicit *Gonzalez ad reg. 8. cancell. gloss. 9. §. 5. num. 44. & seq.* quin sub iis comprehendatur. Tum quia, quando reservatio est generalis & favorabilis, non autem specialis, nec pro certa persona, sicut in casu nostro Concordatorum, reservatio capit beneficia postea erecta, ut firmant *Lapus in c. si propter tua. num. 4. vers. sed contra quia. de rescript. in 6. Aeneas de Falcon. loc. cit. Mandosius in reg. 3. cancell. q. 7. num. 21. vers. contraria opinio est verior.* Vbi concludunt, quod quando reservationes sunt per formam Constitutionum, Legum, seu Regularum, non est in consideratione nova creatio. Huc accedit, quod cùm Concordata capiant quæcumque beneficia in alternis mensibus vacantia, ideoq; quamvis adsit ista qualitas novæ creationis, aut erectionis, nihilominùs sub ista generalitate *quorumcunque beneficiorum* includitur; sufficit enim quod sit actu beneficium, licet ante, vel post Concordata fundatum & erectum. *Gonzalez ad reg. 8. cancell. gloss. 9 §. 5 à num. 44. usque ad fin. Garcias de benef. part. 5. cap. 1. §. 11. num. 519 & seq. Vvamesius consil. canonic. tom. 1. consil. 242. num. 4. Azor. instit. moral. part. 2. lib. 6. cap. 34. in fin. Chokier ad eandem reg. 8. gloss. 4. num. 9. & seq. Barbosa de offic. & potest. Episc. part. 3. alleg. 57. num. 81. Zoesius ad lib. 3. Decretal. tit. 5. num. 27.* qui accuratè hanc materiam pertractant.

Respondetur ad argumenta contraria.

§. 3. Nec obstant in contrarium supra adducta, quia procedunt in reservationibus specialibus pro certis personis, uti in terminis dictæ *Clem. finalis. de rescript.* Vbi gratia seu reservatio facta ad favorem certæ personæ de beneficio vacaturo, nō se extendit ad beneficium post datam gratiæ erectum, quia tunc cùm talis reservatio sit ambitiosa & odiosa, ac restringēda *c. quamvis plenissima. 4. de præben. in 6.* meritò non extenditur ad futura, & de novo creata beneficia. *Gregor. Tholosā. trac. de benef. cap. 17. nū. 1.* ad quæ nec preces primariæ extēdūtur. *Chokier in comment. ad easdē. sect. 2. vers. super singulis beneficiis. nū 11.*

Quæ

Quæ omnia ceſſant in reſervationibus noſtris, quæ non ſunt ſpeciales, nec pro certa perſona, ſed generales, & per viam legis & pacti ob publicam utilitatem, pacem, & unionem, ideoq; favorabiles & ampliandæ. *Gonzalez & Chokier locis citatis, ac VVameſius ibidem.*

§. 4. Quamvis verò *Garcias loco ſuprà citato num.* 520. teneat beneficia noviter creata & erecta cadere ſub Regulis reſervatoriis, dicit tamen id non procedere in ipſa prima vacatione per creationem & erectionem, ſed in vacationibus ſuccedentibus poſt primam proviſionem: durum enim videretur, & à mente Papæ longè alienum, quod ſi in menſe Apoſtolico crearetur, ſeu erigeretur beneficium per Ordinarium, quod non eſſet de jure patronatus laicorum, Ordinarius ipſe non poſſet illud conferre pro prima vice, nec patronus Eccleſiaſticus præſentare; nihilominùs *Gonzalez ad reg. 8. cancell. gloſſ. 9. §. 5 num.* 50. contrarium tuetur, nempe tale beneficium venire ſub Regulis reſervatoriis, etiam in prima vacatione per creationem & erectionem. Magis tamen placet prior ſententia, ne fundatores à fundationibus beneficiorum arceantur, ſi ſimul atque creata eſſent, in menſe videlicet Apoſtolico, proviſis Apoſtolicis deberentur.

Exceptio tamen prima vacatione per erectionem.

§. 5. Ad alteram dubii partem veniendo *Reſpondeo ſecundò*, hujuſmodi fundationes beneficiorum perpetuam in quovis etiam menſe collationem Ordinariis reſervantes, excluſo Summo Pontifice, de jure fieri non poſſe, & ſi quæ tales ſunt, ipſo facto improbatas eſſe, & minimè attendendas: adeoq; nec impedire, quò minus ea beneficia ſub alternativa Concordatorum Germaniæ, ſeu reſervationibus Regularũ Cancellariæ Apoſtolicæ, dum in menſibus Pontificiis vacare contingit, comprehendantur, præſertim ſi ſint juris patronatus Eccleſiaſtici; talis enim conditio eſt contra naturam ſubſtantialem beneficii; ſiquidem Papa ex vi primæ juriſdictionis & poteſtatis diſponendi de beneficiis à principio non Apoſtolis, ſed S. Petro illorum Principi à Chriſto datæ, eſt collator ſupremus & univerſalis omnium beneficiorum in urbe & orbe, ſeu libera ſint, ſeu non libera; aut electiva *c. 2. de præben.*

Nequit ex fundatione beneficii ejus collatio reſervari Ordinario in omni menſe, excluſo Papa.

Digitized by Google

præben. in 6. Clem. 1. ut lite pendēn. Quia ipse est supremus dispentator bonorum Ecclesiasticorum, & superior omnium Clericorum, & Episcoporum, atque *Ordinarius Ordinariorum*, sive *Episcopus Episcoporum*, sicuti antiquitus appellari solitus erat juxta *Baronium ad annum Christi 142. num. 4. & ad annum 216. num. 4. & Severinum Binium in notis Concilii Carthaginensis sub Cypriano Episcopo*; conformiter *gloss. in c. felicis. 5. verb. privata. de pœnis in 6. c. cuncta per mundum. & c per principalem 9. q. 3. Flamin. Paris. de resignat. lib. 2. quæst. 4. num. 34. VVamesius in consil. canon. tom. 1. cons. 246. num. 1. Chokier in comment ad reg. 8. num. 3. 4. & seq. Layman Theolog. moral. lib. 4 tract. 2. cap. 10 sub num. 1.* Ut proinde ab illius jurisdictione generali, & potestate collativa nullum beneficium eximi possit, utpotè quæ nullis legibus aut regulis coarctatur: ideoq; Papa vocatur Deus in terris circa beneficialia, *Gonzalez ad reg. 8. §. 1. proœm. num 31. 32. 33. 34. 35. & seq. VVamesius in consil. canon. tom. 1. consil. 241. num. 3.* Hinc licet quivis sit rerum suarum arbiter & moderator, *l. in re mandata. 21. C. mandati.* nemo tamen facere potest, quin jura desuper statuta locum habeant. *l. nemo 55. de legat. 1. & c. requisivisti. 15. de testament.* ibi *Privata dispositio testatoris non potest generalem Constitutionem canonis immutare. Flamin. Paris. de resignat. lib. 7. quæst. 14. num. 3. Gonzalez ad reg. 8. cancell. gloss. 5. num. 42. & 43. cum aliis ibidem citatis. Piasecius in praxi Episcop. part. 2. cap. 3. art. 5. de visitat. beneficiorum &c num. 5. VVamesius in consil. canonic. tom. 1. consil. 231. num. 7. & consil. 252. num. 11. Rota decis. 10. aliàs 868. num. 1. & seq. de testament. in antiq. & apud Gregor XV. decis. 4. num. 9. & 10. & apud Duran decis. 406 n. 6. part 2.* Præterea Papa reservando generaliter, uti in Regulis Cancellariæ Apostolicæ, & Concordatis Germaniæ, derogat omnibus juribus, statutis, & consuetudinibus in contrarium: ita ut ejusmodi fundationes nec fieri, aut factæ subsistere possint, *Chokier ad reg. 8. gloss. 1. num. 5. Rota apud Duran loc. cit num. 10.* Sed nec fundator præjudicare potest juri Ordinariæ collationis, quod Episcopus habet in omnibus beneficiis suæ Diœcesis. *c. sic quidam. & ea noverint. 10. q. 1. Flamin. Paris. loc. cit.* nisi ipso consentiente & patiente *Sanchez consil. moral. tom. 1. lib. 2. cap. 1. dub. 10. num. 4.* nam inferio-

Digitized by Google

inferiores Episcopo non habent potestatem conferendi, nisi de consensu Episcopi, *c. ex frequentibus. 3. & c. cùm venissent. 6. de institut. Gonzalez ad reg. 8. §. 1. proœm. num. 12.* vel ex privilegio Papæ.

DVBIVM V.

An sub Concordatis comprehendantur beneficia Iuris patronatus?

§. 1. PRæsupponoex communi DD. sententia, *Ius patronatus* hic non accipi pro eo, quod jure Civili habet patronus in servum à se manumissum, de quo extat *tit. in ff. de iurepatron. & in C. de bonis libert.* Sed quod beneficio sacrorum Canonum illis tributum est, qui vel fundarunt, vel construxerunt, vel dotarunt Ecclesiã, sive ipsi, sive alii à quibus causam habent, *c. quoniam. 3. de iurepatron.* & propriè dicitur *potestas præsentandi instituendũ ad beneficium Ecclesiasticum vacans.* *Sensus vocabuli* Ius patronatus.

§. 2. Est autem hoc jus duplex: aliud enim est *Ius patronatus Ecclesiastici*, aliud *Laici, c. unico. de iurepatron. in 6. & c. cùm autem. 24. X eodem tit.* Addunt aliqui *mixtum iuspatronatus Ecclesiastici* juxta *Covarruviam in practic. quæst. cap. 36. sub num. 2.* dicitur, non quod Ecclesiasticus possidet (is enim etiam laicum patronatum possidere potest) sed quod competit alicui ex eo, quod ex bonis Ecclesiasticis Ecclesiam fundavit, vel extruxit, vel dotavit, vel quod habetur ratione Rectoratus Ecclesiæ, aut dignitatis Ecclesiasticæ; ut si quis fundaverit Ecclesiam, id est, si tribuerit fundum, in quo ædificata est; si eam extruxerit, vel dotaverit, si beneficium pecuniâ ex bonis Ecclesiasticis perceptâ erexerit, habet jus patronatus Ecclesiastici. Item si quis habeat jus præsentandi quà Episcopus, Abbas, Præpositus, Decanus, Scholasticus &c. hoc jus est patronatus Ecclesiastici. *Ius patronatus laici* dicitur, quod competit alicui, quia ex bonis patrimonialibus, seu sæcularibus Ecclesiam fundavit, *Ius patronatus duplex.*

Digitized by Google

fundavit, vel construxit, vel dotavit, aut beneficium aliquod erexit, aut quia ab aliquo horum causam habuit; nec refert, an sit Clericus, nam equidem inter patronos laicos censebitur, si hoc jus nactus fuerit ratione proprii & sæcularis patrimonii, seu quasi patrimonii, *gloss. in Clem. 2. verb. præsentare. de jure patron. Covarr. loc. cit. Flamin. Paris. de resignat. lib. 2. quæst. 4. num. 39. 40. & 41. Lessius de just. & jure. lib. 2. cap. 34. dubit. 4. per tot. Vallensis in paratit. Decretal. lib. 3. tit. 38. §. 2. Barbosa de off. & potest. Episc part. 3. alleg. 72. num. 152.* super quo extat hic versiculus vulgaris.

Patronum faciunt dos, ædificatio, fundus.

In ejus creatione Episcopi Diœcesani consensus necessarius.

§. 3. Quod intellige mediante Episcopi Diœcesani consensu, qui in his intervenire debet, *c. illud. 8. c. cùm sæculum. 13. & c. nobis. 25. de jure patron. ubi gloss. 1. Rota part. 1. recent. decis. 517. num. 3. & part. 2. decis. 337. num. 4. & 5. & apud. Manticam. decis. 86. num. 5. atque apud Gregor. XV. decis. 420. num. 1. & in addit. num. 7.*

Patronatus laicus potest fieri Ecclesiasticus.

§. 4. Si tamen patronatus laicus donatione, vel testamento, vel alia ratione transferatur in Ecclesiam, Capitulum, Collegium Canonicorum, vel Monasterium, vel annectatur alicui beneficio, aut dignitati, v. g. Præposituræ, Decanatui &c. tunc fit patronatus Ecclesiasticus, & de illo tanquam Ecclesiastico est judicandum; colligitur ex *c. unico. de jure patron. in 6. Covarr. suprà num. 5. & præter alios præcitatos, Gonzalez ad reg. 8. cancell. gloss. 18. num. 5. 6. & 7. Zerola in praxi Episcop. part. 1. verb. beneficium. §. 9. Garcias de benef part. 5. cap. 1. §. 11. num. 553. & Viggers. de jure & just. tract. 7. cap. 3. dub. 2. sub num. 9. Zypæus in Consultat. Canon. lib. 3. consultat. 3. de jure patronatus. Rota part. 2. recent. decis. 740. num. 2.*

Patronatus confraternitatum laicorum censetur laicus.

§. 5. Verùm jus illud præsentandi, quod competit quibusdam confraternitatibus, vel sodalitatibus, quæ aliquam capellam, vel beneficium collatis symbolis, vel aliter instituerunt, censetur esse patronatus laici, quia ipsi laici sunt, & ex bonis sæcularibus instituerunt: unde de illo tanquam de laicorum patronatu judicandum, quamvis ipsi in quibusdam locis Ecclesiæ vocentur, *Covarr. suprà num. 8. Lessius loco præcit. num.*

Digitized by

*num.*21.licet *Garcias de benef.part.*5.*cap.*1.§.11. *num.* 607. contrarium tueatur, nimirum esse patronatum Ecclesiasticum, de quo,si placet,ipsum consule.

Ius patronatus mixti explicatur.

§. 6. Denique *ius patronatus mixti* dicitur, quod partim ratione patrimonii, partim ratione Ecclesiæ competit. Tametsi autem de rigore juris laicus jus patronatus, de quo hîc agimus,habere non possit,cùm sit spirituale, seu potiùs temporale spirituali annexum *c.de iure.*16.*de iurepatron.c.quanto.*3. *de iudicijs.* (antecedenter scilicet,quia ordinatur ad præsentandum clericum ad beneficium,ut in eo instituatur) & laicus spiritualia tractare nequeat,*c. decernimus.*2.*de iudicijs.c.causam.*7.*de præscript.* tamen ex benignitate quadam à sacris Canonibus concèditur illi hoc jus, remunerationis cujusdam causâ,ut hâc ratione magis excitentur laici ad fundandas,extruendas & dotandas Ecclesias,*Vallensis in paratit.Decretal, lib.* 3.*tit.*38.§.2.*num* 3.

Beneficia iuris patronatus Ecclesiastici comprehẽduntur sub Concordatis Germaniæ.

§. 7. His præsuppositis, *Respondeo primo*, beneficia juris patronatus Ecclesiastici comprehenduntur tum sub Regula IX.Cancellariæ Apostolicæ, tum sub Concordatis Germaniæ; prædicta enim Regula Cancellariæ complectitur omnia beneficia Ecclesiastica qualitercumque qualificata, ubicumque existentia, in mensibus reservatis vacatura; Concordata autem loquuntur de omnibus omninò beneficiis,quorum ad inferiores pertinet collatio, præsentatio, electio,seu quævis alia dispositio: unde clarum est, quod capiant beneficia juris patronatus Ecclesiastici absque ulla alia expressione.*c.dilectus.*6.*de off. legati.c.cùm dilectus.* 28.*de iurepatron.Covarr.loco cit.num.* 2. *Gonzalez ad reg.*8.*cancell. gloss.* 18. *num.*6.*Piasec.in praxi Episcop.part.* 2.*cap.*5. *art.* 1.*num.*40. *vers. iuripatronatus &c. Garcias de benef.part.*5.*cap.*1.§.11.*num.*552.*& seq.Vamesius consil.canonic.tom.* 1.*consil.*252.*num.* 11. *Chokier ad reg.*8.*gloss.* 8.*num.*1. *Barbosa de off & potest. Episc.part.*3.*alleg.*57. *num.*257.*Vallensis in paratit.Decretal.lib.*3 *tit.*38. §. 3. *num.* 5. *Layman Theol.moral.lib.*4.*tract.*2. *cap.* 11.*num.*2. *Zypæus in consultat. canonicus lib.*3,*consultat.*1.*de iurepatronatus, Rota decis.*740 *num.*

2. part. 2. recent. & apud Duran decis. 406. num. 5. part. 2. Et proinde monet idem *Garcias loco cit.* in impetratione beneficii juris patronatus Ecclesiastici non esse necessariam illius mentionem.

Minimè verò beneficia juris patronatus laici.

§. 8. *Respondeo secundò*, beneficia juris patronatus laici non comprehenduntur sub Regula IX. Cancellariæ Apostolicæ, aut Concordatis Germaniæ sicut nec sub aliis quibuscumque reservationibus generalibus, *gloss. in c. 2. verb. collatio. de præben. in 6.* Ratio est, quia cùm patroni laici non titulo Ecclesiastico, sed quasi proprio dominio, & titulo oneroso, scilicet fundationis, constructionis, vel dotationis, & sic quasi per viam pacti & contractus de consensu Ecclesiæ jus illud possideant, certum est Papam non intendere ejusmodi beneficia reservare, & laicis jus suum tollere, vel illi in aliquo derogare, ne ipsi ab impendendis Ecclesiæ obsequiis, sumptibus & favoribus abalienentur; quod Concilium Tridentinum *sess. 25. cap. 9. de reform.* expressè cavit his verbis. *Legitima patronatuum jura tollere, piasq; fidelium voluntates in eorum institutione violare æquum non est.* Secus autem in jure patronatus Ecclesiastici, quia in eo cessat prædicta ratio, & facilè eidem præjudicatur, etiam per simplicem collationem à Papa factam absque ullius derogationis expressione. *Covarr. in practic. quæst. cap. 36. num. 2. 3. & seq. Flamin. Paris. de resignat. lib. 2. quæst. 4. num. 35. 36. & seq. Piasec. in praxi Episcop. part. 2. cap. 5. art. 1. sub num. 40. VVamesius consil. canonic. tom. 1. consil. 255. num. 13. & 14. Lessius de just. & jur. lib. 2. cap. 34. dubit. 9. num. 57. Garcias de benef. part. 5. cap. 1. §. 11. num. 571. VViggers de jure & just. tract. 7. cap. 3. dub. 3. num. 13. 14. & 15. Chokier ad reg. 8. cancell. gloss. 1. num. 3. & gloss. 8. per tot. & ad preces primarias sect. 2. lit. Q. vers. præsentationem. Barbosa de off. & potest. Episc. part. 3. alleg. 57. num. 25. 26. & seq. & num. 144. & 257. Layman Theolog. moral. lib. 4 tract. 2. cap. 10. sub num. 3. & cap. 11. num. 2.*

Etiamsi vacent apud S. Sedem.

§. 9. Hinc non impeditur patronus laicus à sua præsentatione, etiamsi contingat beneficium vacare apud Sanctam Sedem *Covarr. & VViggers loc. cit.* nisi Papa nominatim hujusmodi patronatui derogarit.

§. 10. Imò

§. 10. Imò nequidem comprehenderetur, licet in literis Apoſtolicis poneretur hæc,aut ſimilis clauſula, *ad cuiuſcumque patroni præſentationem pertineat*, qualis habetur in Regula IX.Cancellariæ Apoſtolicæ; nam illa dum adſcribitur, apponi ſolet,quò Papa ſignificet ſe cujuslibet Eccleſiaſtici patroni juri derogare, quia Eccleſiaſtici patroni etjam multi ſunt,& diverſi Ordinis. Quápropter etiam antiqui Canones cum minimo, quo fieri potuit præjudicio, voluerunt emendari mala,quæ occaſione difficultatis inter patronos contigiſſet Eccleſiis obvenire, non autem facilè ad privationem, aut derogationem juris ipſorum volunt procedi,ut *c.ſi verò.12 c.quacumque Eccleſia.2.de iurepatron.Covarr. Gonzalez,VViggers locis cit.& Garcias ibidem num.572.*

Ne quidē, ſi ponantur verba ad cuiuſcumque præſentationem.

§.11. His addo,quod etiamſi in literis collationis expreſsè ponatur hæc clauſula derogatoria,*Non obſtante,quod beneficium ſit patronatus laici.* non tamen per hoc cenſetur derogatum juri patronatus laici illuſtrium videlicet perſonarum, ut Regum,Ducum aut Marchionum &c. ſi forſan tales ſint patroni illius beneficii,quia ut ipſis derogetur,debet idipſum nominatim exprimi, juxta Regulam nunc XLII. aliàs XL. Cancellariæ Apoſtolicæ,*Chokier ad eandem,& ad preces primar. ſenarum. ſect. 2.lit. Q.VViggers loco pracitato.*

Imò nec clauſula expreſſa derogatoria extenditur ad ius patronatus laicum illuſtrium perſonarum.

§.12. Proinde generaliter loquendo, Papa nunquam cenſetur in dubio velle præjudicare, aut derogare juri patronatus laici, niſi utendo ſupremâ & abſolutiore poteſtate id exprimat,*gloſſ.& DD.in c.cùm dilectus.28.de iurepatron.* quâ non facilè utitur citra magnam neceſſitatem, & commune Eccleſiæ bonum; quia quæ ex contractu,aut quaſi contractu, & præſertim oneroſo conceſſa ſunt, non poſſunt citra neceſſitatem immutari.*VVameſius dicto conſil.255.num.13.& VViggers ſuprà num.15.* Qualis expreſſio non eſt neceſſaria,ut cenſeatur derogatum juri patronatus competentis Clericis, ſeu Eccleſiaſticis perſonis, in quas, utl major eſt Pontifici poteſtas,ita quoque in gravando illas proclivior voluntas: ideoq; niſi illarum beneficia ſpecialiter excipiantur, cenſentur ſemper contineri ſub gratiis Papalibus, ſub quibus ex adverſo

Et Papa nunquam derogare cenſetur juri patronatus laici, niſi id exprimat.

Digitized by Google

non intelliguntur comprehendi beneficia juris patronatus laici, nisi peculiariter cum ejus derogatione exprimantur. *VVamesius loc. cit.*

In beneficiis minoribus vacantibus apud S. Sedem, non solum nominatio spectat ad patronos laicos, sed etiam institutio ad Ordinarios Diœcesanos.

§. 13. Sed petes, an beneficia, in quibus præsentatio ad patronum laicum spectat, si vacaverint apud Sedem Apostolicam, ita à *c. licet. 2. de præben. in 6.* eximantur, ut non solùm patronus nominare, seu præsentare ad ea clericos possit, sed etiam jus instituendi ad locorum Ordinarios pertineat. Respondet auctor glossæ *in reg. 40. aliàs 42. Cancell.* nominationem quidem esse patronorum laicorum, sed institutionem Romano Pontifici reservari, quod tamen *Covarr. in practic. quæst. cap. 36. num. 5.* censet tantùm locum habere in Episcopatibus, Abbatiis, & cæteris dignitatibus, quæ Pontifici per *II. & III.* nunc autem *III. & IV.* Regulam Cancell. Apost. cessantibus Concordatis, reservantur, non autē in beneficiis minoribus, quorum præsentatio ad patronos laicos pertinet; in his enim & jus nominandi ad ipsos patronos spectare, & jus instituendi ad locorum Ordinarios Episcopos Diœcesanos. ita cum dicto *Covarr. Lessius de just. & jure lib. 2. cap. 34. dubit. 9. num. 37. VViggers ibidem tract. 7. cap. 3. num. 17. Chokier. ad reg. 40. aliàs 42. cancell. num. 26.*

Beneficia quoque juris patronatus mixti non cadunt sub Concordatis Germaniæ.

§. 14. Verùm quid in tertia juris patronatus specie? videlicet *mixto*, hoc est, partim *laico*, partim *Ecclesiastico*: an cadat sub dispositione Regularum Cancellariæ, vel Concordatorum Germaniæ? videtur opinio negativa probabilior: nam in favorabilibus potiùs est attendenda qualitas laicalis, ne laicus propter Clericum perdat suum privilegium, hoc enim æquum est, ut in re individua non patiatur quis præiudicium ratione societatis, quæ illi cum altero communis est; & ideò tale ius patronatus mixtum non subiacet reservationibus generalibus: imò nec precibus primariis. *Covarr. in pract. quæst. cap. 36. num. 5. Gonzalez ad reg. 8. cancell. glos. 18. num. 12. & seq. VVamesius in consil. canon. tom. 1. consil. 255. sub num. 15. Piasec. in praxi Episc. part. 2. cap. 5. art. 1. sub num. 40. Lessius de just. & jure lib. 2. cap. 34. dubit. 9. num. 40. Chokier ad reg. 8. glos. 1.*

sub

sub num. 3. *& gloss.* 8. *num.* 1. *& ad preces primar. sect.* 2. *lit.* Q. *Barbosa de off. & potest. Episc. alleg.* 57. *num.* 27. 144. *&* 257.

§. 15. Quod tamen iuxta præcitatos auctores limita *primò*, dummodò patroni laici habeant maiorem, vel saltem æqualem partem vocum in dicto iure patronatus: secùs autem, si pars vocum patronorum Ecclesiasticorum esset maior & potentior, ac præponderaret vocibus laicorum, veluti si ius patronatus ad unum laicum, & duos Clericos spectaret, vel si ad Decanum alicuius Ecclesiæ, & ad Priorē Monasterii, atque ad Prætorem laicum certi loci pertineret, tunc enim attenditur maior pars prædominans, cùm semper à potentiori fiat denominatio *l. queritur* 10. *ff. de statu hom. & DD. supracitati.*

Dummodò patroni laici habeant maiorem, vel saltem æqualem partem vocum.

§. 16 Limita *secundo*, dummodò ius patronatus mixtū, imòetiã laicũ solũ cõpetat ex fundatione, constructione, seu dotatione, vel donatione facta ab habente illud ex aliquo de prædictis titulis. Nã reliqui patronatus competentes ex præscriptione, cõsuetudine, vel privilegio, aut usurpatione, aut alio quocumque modo, non exciperentur à reservationibus Pontificiis, *Lessius de iust. & iure. lib.* 2. *cap.* 34 *dubit.* 9. *num.* 42. *Garcias de benef. part.* 5. *cap.* 1. §. 11. *num.* 573. *Chokier ad reg.* 8. *cancell. gloss.* 1. *num.* 5. *& gloss.* 8. *num.* 2. *nec non ad preces primar. sect.* 2. *lit.* Q. *Barbosa de off. & potest. Episc. part.* 3. *alleg.* 57. *num.* 28, Tum quod tales patronatus sint hodie prorsus sublati per Concilium Tridentinum *sess.* 14, *de reform. cap.* 12. *& sess.* 25. *de reform. cap.* 9. Tum quod etiam ante Concilium Tridentinum includerentur sub reservationibns Papalibus, quia tales patronatus censentur verè Ecclesiastici, utpote ex Ecclesiasticis originem trahentes; cùm laici isti nihil in Ecclesiam contulerint. *Couarr. Lessius suprà. Garcias de benef. part.* 5. *cap.* 1. §. 11. *num.* 582. *Chokier & Layman locis citatis.*

Et aliàs ius patronatus laicum competat ex fundatione, cõstructione, seu dotatione &c.

§. 17. In dubio tamen, quo constat quidem Clericum fundasse aliquod beneficium Ecclesiasticum, ignoratur autem ex quibus bonis illud fundaverit, an de acquisitis intuitu Ecclesiæ, ut dicatur de iure patronatus Ecclesiastico, an de propriis patrimonialibus, seu quasi patrimonialibus, ut dicatur de iure patronatus laicali; si patronus laicus

Ius autem patronatus laicum in dubio censetur, dum laicus est in possessi.

ne, sicus vero minimè.

cus sit in quasi possessione huiusmodi iuris patronatus, tunc præsumi laicale, & fundatum ex bonis propriis & patrimonialibus; sin autem aliter, præsumi Ecclesiasticum & fundatum ex bonis acquisitis intuitu Ecclesiæ censet *Gonzalez loc. cit. num.* 109. *& seq.* à quo non discrepant *Garcias suprà num.* 594. ac *Vallensis in paratit. Decretal. lib.* 3. *tit.* 38. *§.* 2. *num.* 2. dicentes, quando non apparet, quâ ratione competat ius patronatus, attendi ius successionis: nam si per successionem deferatur, præsumi laicum, quia iura Ecclesiastica iure successionis non deferuntur, nec dantur. *c.* 1. *de præben.*

Hæres fundatoris potest sibi reservare ius patronatus.

§. 18. Denique hîc notare placeat, quod dum testator ultimæ voluntatis suæ elogio pro fundatione perpetui beneficii Ecclesiastici legat dotem sufficientem & certam, seu ex bonis suis cupit illud dotari, & hæres conformiter dictæ dispositioni idipsum exequitur, potest sibi reservare ius patronatus; quia testator iubendo, quod beneficium Ecclesiasticum dotetur & erigatur, si hæres hoc faciat, poterit reservare ius patronatus, cùm repræsentet eandem personam defuncti, *Rota apud Seraphin. decis.* 871. *num.* 2. ibidemq; sub *num.* 4. res non minùs notatu digna additur, quod nimirum patronus de consensu Ordinarii Diœcesani possit pro una vice ad beneficium præsentare eum, qui nõ habet omnes qualitates in fundatione appositas.

DVBI-

DVBIVM VI.

An ſub Concordatorum alternativa comprehendantur beneficia Curata?

§. I. RE*ſpondeo* indubitatum eſſe, quin beneficia curata comprehendantur ſub alternativa Concordatorum Germaniæ, ex verbis generalibus, *De cæteris verò dignitatibus & beneficiis quibuſcumque ſæcularibus & Regularibus &c.* Id enim importat vis & poteſtas univerſalis huius dictionis *Quibuſcumque*, ut omnia omninò beneficia complectatur, etiam præter expreſſa, & ad quæ aliàs nõ extenderetur *c. ſolit. x. 6. §. nobis autẽ. de maior. & obed. Paulus Pariſ. vol. 1. conſil. 92. nũ. 7. VVameſ. in conſil. canon. tom. 1. conſil. 255. num. 19. Franciſc. leo in theſau. fori Eccleſ. part. 1. cap. 15. num. 60. Gonzalez ad reg. 8. gloſſ. 8. num. 61. Chokier in comment. ad reg. 19. aliàs 20. de non impetr. benef. per obit. vivent. num. 11. Rota deciſ. 680. num. 5. part. 2. recent. & apud Seraphin. deciſ. 980. num. 8. apud Gregor. XV. deciſ. 267. num. 5. & in addit. num. 32. nec non apud Duran deciſ. 233. num. 12. part. 1.* non ſecus, ac dictio *omnia c. ſi Romanorum, verſ. dicendo verò omnia. diſt. 19. Paul. Pariſ. loc. cit. num. 6. Gonzalez ad reg. 8. gloſſ. 6. num. 20. Barboſa de offic. & poteſt. Epiſc. part. 3. alleg. 101. num. 39.* Et qui omnia dicit, nihil excipit, *l. teſtatorem. 68. in princip. ibi prædium Seianum omne. ff. de leg. 3.* latè *Gonzalez loc. proximè cit. num. 21. & ſeq.* ubi dicit, quod licet Regulæ olim VIII. nunc autem IX. Cancellariæ Apoſtolicæ non forent addita iſta verba *cum cura & ſine cura*, equidem ex ſola univerſali dictione *omnia beneficia Eccleſiaſtica* comprehenderentur curata; quod & confirmat *Garcias de benef. part. 5. cap. 1. §. 11. num. 508.* ideoq; tantùm adiecta eſſe maioris claritatis gratiâ, ut proinde nil certius ſit, quàm beneficia curata ſub Concordatis Germaniæ cadere, *Layman Theol. moral. lib. 4. trac. 2.*

Beneficia curata cadunt ſub Concordatis Germaniæ.

trac. 2. cap. 10. num. 3. Zypæus in analyt. iur. Pontif. nov. lib. 1. tit. de elect. num. 15. Rota apud Cavaler. deciſ. 572. num. 1.

Requiſita ad beneficium curatum.

§. 2. Vt beneficium porrò dicatur curatum, ſeu Eccleſia Parochialis, inter alia ſubſtantialia concurrere debent infraſcripta. *Primò* requiritur poteſtas ligandi & ſolvendi in foro pœnitentiali, quæ non cadit niſi in ſacerdotem, *c. in novo. diſt. 21. c. omnis 12. de pœnit. & remiſſ.* idq; ex neceſſitate ratione oneris ipſi impoſita. *gloſſ. in Clem. dudum. 2. verb. impendant. de ſepultur. & ibi DD. Gonzalez ad reg. 8. gloſſ. 6. num. 35. Chokier ad eandē reg. gloſſ. 2. nū. 1. Secundò*, ut ſit certa parochia, & locus certis finibus & limitibus conſtitutus ac deſignatus, in quo populus alicui Eccleſiæ deputatus degit, *c. Eccleſias. 13. q. 1. in princ. Concil. Triden. ſeſſ. 24. de reform. cap. 13. ſub fin. ubi Parochiales Eccleſiæ certos non habent fines &c.* Nam talis Eccleſiæ Rector dicitur populum regere *c. 1. de capell. monach.* cùm alioqui Archidiaconi, Abbates, & ſimiles habeant curam animarum, & non dicantur curati, *Anaſt. Germon. de indult. Card. §. ac beneficia. num. 43. & ſeq. Chokier ad preces primar. ſect. 2. verſ. cum cura.* *Tertiò* requiritur, ut Rector Eccleſiæ curatæ exerceat curam nomine ſuo, non alieno *c. extirpandæ 30. §. qui verò. de præben. Rebuff in praxi tit. de non promot. inf. annum. num. 36. Gonzalez dicta gloſſ. 6. num. 40.* niſi ſit principalis dignitas in Collegiata *Chokier ad reg. 8. gloſſ. 2. num. 1.* *Quartò*, ut Solus ſuo nomine regat, non cum adiuncto, vel duobus, aut pluribus aliis: quia ut unum corpus duo capita habere non poteſt, niſi ſit monſtrum, ita nec Eccleſia duos, vel plures curatos, *c. cùm non ignores. 15. de præben. c. in apibus 7. q. 1. c. ſicut in unaquaque. 21. q. 2. Maſcardus de probat. concluſ. 469. incip. curam animarum. num. 5. & ſeq. Gonzalez & Chokier loco cit.*

Quibus rebus deficientibus, non deſinit beneficium eſſe curatum.

§. 3. Ex quibus infertur *primò*, quod etiamſi deficeret fons baptiſmalis, non propterea deſineret eſſe Eccleſia Parochialis, quia ex actu baptizandi non ſequitur cura animarum, cùm baptiſmus etiam à muliere & laico conferri poſſit, *c. ad limina. 30. q. 1. Maſcard. de probat. d. concluſ. 469. num. 8. & 9.*

Hoic-

Hoieda de incompatib. benef. part. 1. cap. 13. num. 8. Flamin. Pariſ. de reſignat. benef. lib. 2. queſt. 1. num. 109. Gonzalez. d. gloſſ. 6. num. 48. Secundo infertur idem dicendum, quoad ſepulturam ſeu actum ſepeliendi *Hoſtien. in ſum. de ſepultur. §. 2. & 3. Hoieda ſuprà num. 9. Maſcardus loc. cit. num. 10. Flamin. Pariſ. ibid. num. 108. Gonzalez ſuprà num. 53. Tertiò*, idem quoque dicendum, ſi Eccleſia non percipiat decimas, quia ideò non conſequitur, non eſſe parochialem, nec è contra. *Gonzalez ead. gloſſ. 6. num. 56. Quartò* infertur, quod poteſtas fori contentioſi v. g. quod quis habeat iurisdictionem in ſpiritualibus in foro exteriori, prout eſt ſuſpendere, excommunicare, abſolvere, viſitare, & alia eiuſmodi, quæ ad correctionem morum pertinent, non facit propriè beneficium curatum. *Innocen. in c. dudum. 54. num. 11. verſ. nam modus. ubi Abb. num. 7. de elect.* ſed melius poteſt dici beneficium curatum, quod habet curam iurisdictionalem etiam fori exterioris, ut in *præcit. c. dudum. 54. de elect. Maſcard. ſuprà. num. 2. Garcias de benef. part. 4. cap. 6. num. 7. Barboſa de off. & poteſt. Epiſc part. 3 alleg. 57. num. 163. Quintò* infertur, quod quando Eccleſia Collegiata habet curam animarum, talis cura non pertinet ad ſingulos canonicos illius, ſed ad totum Collegium unicam perſonam Rectoris repræſentans. *Caſſador. deciſ 11. num. 2. de præben.* quales Collegiatæ teſte *Chokier ad reg. 8. gloſſ. 2. num. 73* in Italia & Hiſpania ſunt perplures, quæ reguntur per omnes de collegio hebdomadatim. *Sextò* infertur, quod beneficium curatum non dicitur, quando non habet curam perpetuam, ſed tantùm ad certum tempus, *Hoieda de incompatib. benef. d. cap 13. part. 1. num. 52. Gonzalez ſuprà num. 53. Septimo* curatum beneficium non dicitur Prioratus per Vicarium perpetuum deſerviri ſolitus: quia ſolus Vicarius perpetuus habet curam, non etiam Prior, *Probus in addit. ad Monach. in c. ſuper eo 6. num. 17. de præben. in 6. Gonzalez præcit. gloſſ. 6. num. 97. Chokier ſuprà num. 9.*

§. 4. Prædictis & ſimilibus caſibus quos copioſiùs explicatos habes apud *Maſcard.* & præcitatos Auctores, beneficia non dicuntur curata; ſed in dubio beneficia præſumuntur ſimplicia. *In aliis autem caſibus non concurrentibus ſunt curata*

plicia. *Gonzalez gloss. 6. num. 91. Garcias de benef. part. 1. cap. 6. num. 8. Barbosa de off. & potest. Episc. part. 3. alleg. 53. num. 69.*

Beneficia curata in mensibus Apostolicis Papae sunt reservata.

§. 5. His præmissis, ut ad quæstionem nostram redeamus, certum est, quod beneficia curata in mensibus Apostolicis vacantia, vigore Concordatorum Germaniæ sint summo Pontifici reservata: ita tamen, quod illorum provisio fiat per concursum, non secùs atque in provisione Ordinaria, ut disponit Concilium Tridentinum *sess. 24. de reform. cap. 18.* & confirmavit *Pius* Papa V. infrascriptâ Constitutione: ideoq; in tali eventu Episcopus Diœcesanus, seu eius Vicarius in spiritualibus, Generalis habitâ notitiâ vacationis, & constituto, in quantum opus, in ea Vicario, cum congrua eius arbitrio fructuum portionis assignatione, proponit edictum pro concursu, & mittit Romam approbationem factam ab examinatoribus in synodo deputatis, de magis idoneo & à se electo, atque á sede Apostolica confertur approbato seu electo, ut colligitur ex eadem Constitutione *Pii V.* Atque ita fuit sæpiùs à S. Congregatione Cardinalium Concilii Tridentini interpretum definitum apud *Flamin. Paris. de resignat. benef. lib. 8. quæst. 9. num. 103. Gonzalez ad reg. 8. gloss. 6. num. 103. Piasec. in praxi Episc. part. 2. cap. 5. art. 3. num. 6. vers. beneficiis quoque curatis &c.* & quotidie practicatur.

Pii Papæ 5. Constit. 33. Bullarii tom. 1.

In multis casibus solet provideri de beneficiis curatis sine concursu.

§ 6. Sunt tamen permulti casus, in quibus tam per Papam, quàm etiam aliàs solet provideri de Parochialibus absque concursu, prævio duntaxat examine ad curam animarum per Episcopum Diœcesanum, seu eius Vicarium in spiritualibus Generalem in partibus facto, quos obiter recensebo. *Primò*, si approbatus per concursum, & electus ad petendam provisionem Apostolicam nolit consentire pensioni, quæ à Papa super tali Parochiali reservatur, tunc enim omisso examine per concursum, prævio tantùm examine simplici, conferri potest. *Secundò* locum non habet concursus in resignatione Parochialis ad manus Papæ in favorem certæ personæ, sufficit enim resignatarium Episcopi seu eius Vicarii in spiritualibus Generalis examine idoneum esse repertum ad curam animarum, & idem

& idem eſt in permutatione, ſecus autem in reſignatione ſimplici ſeu ad manus Papæ, ſeu Ordinarii Diœceſani; nam ibi requiritur concurſus juxta Concilium Tridentinum *loc. cit.* & *Pianam* ſanctionem. *Tertiò* ceſſat concurſus in Parochiali, ob non ſervatam formam dicti concurſus in proviſione Ordinarii, ad Papam devoluta: ſi nimirum ejus collatio ad Epiſcopum ſpectet, cui incumbit concurſum facere; nam ſi pertineat ad inferiores, nec per illos ſteterit, quò minus concurſus per Epiſcopum intra tempus præſcriptum factus fuerit, poterunt de ea liberè providere abſque concurſu, modò tamen conferatur perſonæ idoneæ & bene meritæ; cùm nemo ſine culpa ſua puniri debeat, *reg. 23 de reg. iur. in 6 l. aliud eſt fraus. 131. ff. de verb. ſignificat.* quia pœna ſolùm ſequitur ſuos auctores & non innocentes, *c. 2. de his quæ fi à maior. part. Capit. l. ſancimus. 22. C. de pœnis. l. abſentem 5. ff eod. tit* & ſicut lepra ſequitur leproſum, ſic pœna ſequitur auctorem culpæ, & illius perſonam non egreditur *l. quis ergò. 16. &* ibi *gloſſ. ff. de peculio.* Nec culpa ſolius ipiſcopi, vel Archiepiſcopi nocere debet alteri, vel ejus conditio deterior fieri, ut jure conferendi ſibi competenti privetur *c. denique. 14. q. 5. l. non debet. 74. ff de reg. iur. l. coheredibus. 17. C. familiæ erciſcundæ. Menoch. de arbitrar. caſu 182. num. 48. & 49. Gonzalez ad reg. 8. gloſſ. 6. num. 126. & ſeq. Garcias de benef. part. 9. cap. 2. §. 1. num. 152.* *Quartò*, quando collatores Ordinarii fuerunt in mora conferendi Parochiales vacantes intra ſex menſes. *Quintò*, quando approbati per concurſum & electi pro obtinenda à Sede Apoſtolica proviſione Parochialium eidem reſervatarum, intra quatuor menſium ſpatium à die notitiæ vacationis, per hujuſmodi approbationis tranſmiſſionem apud Summum Pontificem non fuere notificati. *Sextò* quando eſt iuris patronatus laicorum, nam tunc præſentatus à patrono debet ſimpliciter examinari ab examinatoribus in Synodo Diœceſana delectis, & idoneus repertus admitti & inſtitui, ut diſponit Concilium Tridentinum *eadem ſeſſ. 24. de reform. cap. 18.* & declaravit S. Congregatio eiuldem Concilii interpretum apud *Gonzalez loc. prac. 1. num. 134. Rota in recent. part. 2. deciſ. 579. num. 4.* quod

intellige, dummodò Parochialis esset iuris patronatus merè laicalis, secus verò si esset mixti, partim Ecclesiastici, partim Laici, ex declaratione prædictæ S. Congregationis apud *Gonzalez suprà num.* 135. siquidem eo casu ad effectum concursus illud ius patronatus censetur Ecclesiasticum favore Ecclesiarum, ut illis melius provideatur, *Garcias de benef part. 9. cap. 2. §. 2. num* 278. *& seq.* & facto concursu in hoc casu, dum Parochialis est de jure patronatus mixto, patronus debet electum præsentare, & ab Ordinario institutio fieri. *Gonzalez suprà num. 136 Garcias. loc. præcit. num.* 284. Si autem Ecclesia vacans in mense Pontificio fuerit patronatus Ecclesiastici, non solùm debet fieri concursus, sed etiam Ordinarius Episcopus Diœcesanus nullâ habitâ ratione patronorum eligit magis dignum à Summo Pontifice instituendum. *Garcias. suprà n. 272. & seq.* Similiter concursus fieri debet, si patronus laicus præsentaverit plures quàm unum, sicuti ab eadem S. Congregatione declaratum refert *Gonzalez loc. cit. num.* 138. *Septimò* concursus omittitur, existente Parochiali tam tenui, ut nemo velit se subjicere concursui. *Octavò* in subrogatione gratiosa in jus defuncti collitigantis. *Nonò*, dum cura animarum spectat ad Ecclesiam Collegiatam, & cura exercetur per Canonicos, vel hebdomadarios, aut Capellanos, vel alios Clericos *argum. text. in c. statutum.* 32. *de elect. in 6.* ex quo nemini prædictorum confertur titulus Parochialis. *Decimò*, in Vicariis perpetuis, de quibus *infrà dub. sequenti Undecimò* in Parochiali unita alicui dignitati. De quibus latiùs consule *Gonzalez locis præcit. Garciam de benef. part. 9. cap. 2. per tot & Barbosam de offic. & potest. Episc. part. 3. alleg.* 60. *à num.* 18. explicantes Constitutionem *Pii V.* Pontificis, quam uberioris cognitionis ergò hîc adjicio.

PIUS

PIUS PAPA V.

Pii Papæ 5 Conſtit. 33 Bullarii tom. 2.

AD perpetuam rei memoriam. In conferendis beneficiis Eccleſiaſticis, & præſertim Parochialibus Eccleſiis, perſonis dignis & habilibus, quæ in loco reſidere, & per ſeipſos curam exercere valeant, quantam diligentiam adhiberi oporteat, ALEXANDRI III. in Lateranen. & GREGORII X. Lugdunen. Generalibus Conciliis, ac INNOCENTII ſimiliter III. & aliorum Romanorum Pontificum Prædeceſſorum Noſtrorum editæ Conſtitutiones teſtantur. *Exordium.*

Num. I. Quod ut diligentiùs ac rectiùs perficiatur, ſtatuit etiam Synodus Tridentina, ut occurrente vacatione Parochialis Eccleſiæ etiam generaliter, vel ſpecialiter, etiam vigore indulti in favorem Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, aut aliàs quomodolibet reſervatæ, vel affectæ, debeat Epiſcopus, habitâ notitiâ vacationis Eccleſiæ, ſi opus fuerit, idoneum in ea Vicarium cum congrua eius arbitrio fructuum portionis aſsignatione conſtituere, qui onera ipſius Eccleſiæ ſuſtineat, donec ei de Rectore provideatur. Et deinde Epiſcopus, & qui iuſpatronatus habet, intra decem dies, aut aliud tempus ab Epiſcopo præſcribendum, aliquos clericos ad regendam Eccleſiam ideneos Examinatoribus iuxta formam eiuſdem Synodi deputatis nominet, & non niſi ab eiſdem Examinatoribus per concurſum aliorum Examinatorũ, etiam tamquã magis idoneo ab Epiſcopo iudicato & electo de Eccleſia provideatur;

Conc. Trid. ſeſſ. 7. cap. 13. & ſeſſ. 24. cap. 18. de reform. tradidit formam conferendi Parochiales Eccleſias, & in eis de Vicarijs providendis.

videatur : aliàs provisiones, seu institutiones omnes præter formam prædictam factæ, subreptitiæ censeantur.

Quid in vero Episcopis de hujusmodi Ecclesiis providentibus, non servatâ dictâ formâ.

II. Sed quoniam res humanæ semper in deterius prolabuntur, nisi sit, qui eas retineat, ac debitæ executioni demandet; & verendum sit, ne propter Constitutionum huiusmodi transgressionem maximi abusus oriantur: Nos, ad quorum notitiam non sine gravi Nostra molestia pervenit, nonnullos ex venerabilibus Fratribus Nostris Archiepiscopis & Episcopis, occurrente vacatione Parochialium Ecclesiarum, eas nullo, aut minùs ritè servato examine, præsertim illo, quod per concursum fieri debet ex Concilio Tridentino, vel etiam examine ritè servato, personis minùs dignis, carnalitatis aut alium humanæ passionis affectum, non rationis iudicium sequentes contulisse, & de eis providisse, volentes quantum cum Deo possumus huiusmodi ac etiam futuris periculis occurrere,

Idèo hic Pontifex collationes factas, & quæ fient deinceps contra dictam formam, annullat, & beneficia vacare decernit sede Apostolicæ eadem reservans.

III. Eorundem Prædecessorum Nostrorum Constitutiones præfatas etiam innovando, auctoritate Apostolicâ tenore præsentium omnes & singulas collationes, provisiones, institutiones, & quasvis dispositiones Parochialium Ecclesiarum ab eisdem Episcopis & Archiepiscopis, ac quibusvis aliis collatoribus tam ordinariis, quàm delegatis, etiam S.R.E. Cardinalibus, ac Sedis Apostolicæ Legatis, vel Nunciis, præter & contra formam ab eodem Concilio Tridentino, præsertim in examine per concursum faciendo præscriptam, factas aut in futurum faciendas, nullas, irritas, ac nullius roboris vel momenti fore & esse, nullumq; provisis ius, aut titulum etiam coloratum possidendi

Digitized by Google

dendi præbere, & Parochiales Eccleſias huiusmodi, ut priùs ante collationes huiuſmodi vacabant, ex nunc vacare ſtatuimus, decernimus & declaramus, easq; omnes pro tempore ſic vacantes Noſtræ & ſedis Apoſtolicæ, ſeu eorum quibus jus conferendi eas, præterquám Epiſcopis, & Archiepiſcopis, qui curam dicti examinis iuxta decretũ Cõcilii habere debent, competet, diſpoſitioni reſervamus.

IV. Inſuper ne parochiales Eccleſiæ diu in ſuſpenſo maneant, in maximum animarum periculum; quarumcumque parochialium Eccleſiarum, quarum dum pro tempore vacant, ad Epiſcopos, Archiepiſcopos, Primates, & Patriarchas, & quoſvis alios Ordinarios collatores, in menſibus Ordinariis collatoribus etiam per Noſtras regulas aſsignatis, proviſio & collatio ſpectat & pertinet, de quibus ijdem Epiſcopi, & Ordinarii prædicti intra ſex menſium ſpatium à die vacationis earundam perfecto examine iuxta formam Concilii Tridentini præfati non providerint: ac illarum etiam, quarum collationes Nobis & dictæ Sedi generaliter vel ſpecialiter, & ex quavis cauſa reſervatæ, ſeu affectæ exiſtunt, aut aliis ex indulto Sedis Apoſtolicæ competunt: ad quas, occurente illarum vacatione, Epiſcopi, & Archiepiſcopi præfati perſonas per examen, concurſu mutuo habito, iuxta dicti Concilii Tridentini formam approbatas, & magis idoneas non elegerint, aut electas Nobis vel ſucceſſoribus Noſtris, aut is ad quos collatio ſpectabit, pro collatione obtinenda intra quatuor menſium ſpatium à die illius vacationis non ſignificaverint; nec non parochalium Eccleſiarum ſimilium,

Prout & illas quæ non fuere tempore præfixo.

quæ

quæ Iurispatronatus Ecclesiastici, vel aliorum seu clericorum & laicorum simul fuerint, si præsentatus intra tempus eisdem patronis à iure præfixum prævio examine iuxta formam dicti Concilii approbatus petatur instituí, institutióq; ipsa per duos menses à die præsentationis dilata fuerit, collationem, provisionem, institutionem, omnimodam dispositionem Nobis, & ipsi sedi, ac personis indulti huiusmodi conferendi, providendi seu instituendi obtinentibus respectivè reservamus: datâ tamen in parochialibus iurispatronatus optione ipsis patronis, ut si institutio ad Ordinarios spectabit, ipsis Ordinariis illam facere negligentibus, & ultra dictos duos menses differentibus, possint pro huiusmodi institutione obtinenda habere recursum ad Metropolitanum, vel viciniorem Ordinarium, aut ad sedem Apostolicam.

Terminus Concilii non protegetur.

V. Prohibentes etiam eisdem Ordinariis, ne tempus decem dierum eisdem Ordinariis & patronis ab eodem Concilio Tridentino ad nominandum idoneos clericos coram deputatis examinatoribus præfixum, ultra alios decem dies prorogare audeant, vel præsumant.

Beneficia sic reser. vata Ordinarii ne conferant.

VI. Districtiùs inhibentes ne quis præter Romanos Pontifices, aut alios indulta huiusmodi obtinentes, ut præfertur, quàcumque sit super hoc auctoritate munitus, de huiusmodi beneficiis sic reservatis, ut præfertur, disponere, vel circa illa, etiam per viam permutationis, vel aliàs innovare quoquo modo præsumat.

Collatio fraudu.

VII. Vt autem non solùm dignis, sed magis idoneis reper-

reportis iuxta eiuſdem Concilii decretum parochiales Eccleſiæ conferantur, volumus, & eâdem auctoritate decernimus, quod ſi Epiſcopus minùs habilem, poſthabitis magis idoneis, elegerit, poſsint ii, qui reiecti fuerint, à mala electione huiuſmodi ad Metropolitanum, vel ſi ipſe eligens Metropolitanus, aut exemptus fuerit, ad viciniorem Ordinarium, uti Noſtrum & Sedis huiuſmodi delegatum, aut aliàs ad ipſam Sedem Apoſtolicam appellare, ac præelectum ad novum examen coram ipſo appellationis ludice, & eius examinatoribus provocare; & conſtitò de prioris eligentis irrationabili iudicio, eoq; revocato, parochialis magis idoneo per eundem ludicem appellationis auctoritate Noſtrâ (quatenus collatio ad Epiſcopum, á quo appellatum fuit, ſpectaret) conferatur; aliàs eidem magis idoneo per ludicem appellationis approbato conferenda remittatur ad eum, ad quem collatio, proviſio, vel inſtitutio ſpectabit. *cum fiat idoneis, & gravati appellent.*

VIII. Hæc tamen appellatio interpoſita interim non impediat, aut ſuſpendat, quò minùs electio per Ordinarium primo loco facta interim debitæ demandetur executioni. & proviſus ab eadem Eccleſia, cauſâ appellationis huiuſmodi dependente, non amoveatur. *Appellatio autem non ſuſpendit executionem electionis.*

IX. Et ſi quis à ſententia per ludicem appellationis lata duxerit appellandum, is tunc ad Sedem ipſam Apoſtolicam appellabit. ſi ſecus in præmiſsis omnibus & ſingulis actum, aut attentatum fuerit, irritum decernimus & inane. *Ex à Iudice Appellatio ad Sedem Apoſtolicam appellabitur.*

X. Volumus autem, quòd præſentium tranſumptis *Tranſumptorum fides.*

ptis manu alicuius Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo alicuius perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides in iudicio & extra adhibeatur, quæ præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

Forma & effectus publicationis.

XI. Quodq; literæ ipſæ Cameræ & Cancellariæ Apoſtolicarum & Audientiæ cauſarum Palatii Apoſtolici vaſluis, & in acie Campi Flori, dimiſsis inibi copiis, publicatæ & affixæ, omnes ita afficiant & arctent, ac ſi illis perſonaliter intimatæ fuiſſent. Nulli ergò omninò hominum &c. Datum Romæ apud S. Petrum, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſeptimo, decimo quinto Kal. Aprilis, Pontificatus Noſtri anno ſecundo.

Extra caſus prædictos neceſſariò debet fieri concurſus iuxta formã à Concilio Tridentino præſcriptam.

§. 7. Igitur extra caſus ſuprà expreſſos, In proviſione Parochialium Vacantium obſervanda eſt forma á Concilio Tridentino *ſeſſ. 24. de reform. cap. 18.* & prædicta *Piana* Conſtitutione præſcripta, ut nimirum Epiſcopus loci, ſeu eius in ſpiritualibus Vicarius Generalis, ſtatim habitâ notitiâ vacationis Parochialis Eccleſiæ, ſi opus fuerit, idoneum in ea vicarium inſtituat, cum congruæ portionis aſſignatione; dein ipſe, & patronus, ſi iuris patronatus ſit Eccleſiaſtici, intra decem dies, quos ultra alios decem prorogare non licet, coram examinatoribus in ſynodo deputatis nominet aliquot Clericos ad regendam eam Eccleſiam idoneos, vel ſi Epiſcopo ita videatur, poterit per Edictum publicum convocare omnes, qui ſe voluerint offerre: imò & quivis alius, ſi quos novit dignos, ſuggerere; & hi omnes ſunt annotandi, ac tranſacto tempore, ſi comparuerint, ab eodem Epiſcopo, ſeu eius Vicario in ſpiritualibus Generali, & Examinatoribus ſynodalibus non paucioribus, quàm tribus

tribus examinandi; atque ex illis, quos examinatorès iudicarint & renuntiarint aptos ætate, moribus, prudentia, & aliis dotibus ad vacantem Eccleſiam regendam requiſitis, Epiſcopus magis idoneum deligat, & huic, non alteri collatio fiat ab eo, cuius eſt conferre; ſi tamen inſtitutio ad Epiſcopum pertineat, tum patronus Eccleſiaſticus debet digniorem eligere ab Epiſcopo inſtituendum: alioqui ſi ad alium ſpectet, Epiſcopus ſolus eliget magis idoneum ſuo iudicio, & patronus hunc præſentabit ei, ad quem pertinet inſtitutio: ut ſi inſtitutor, vel collator ſit Decanus, Capitulum, vel alius inferior: Epiſcopi enim eſt, non ſolùm convocare, & habere ius examinandi cum aliis examinatoribus, ſed etiam eligere digniorem, qui à patrono præſentetur inſtituendus. *Leſſius de iuſt. & iure. lib. 2. cap. 34. dubit. 16. num. 80. Zypæus in analyt. iur. Pontif. nov. lib. 1. tit. de elect. num. 15.* Si autem ius patronatus eſt Laici, non eſt neceſſe, ut fiat examen per concurſum, ut ſuprà dictum. Præter antedictam autem formam, omnis collatio, ſeu inſtitutio in beneficiis curatis cenſetur ſubreptitia & nulla, ac nullius roboris & momenti, nullumq; proviſo ius, aut titulum etiam coloratum poſſidendi præbet, & ipſo facto, ſi pertinebat ad Epiſcopum, devolvitur ad Sedem Apoſtolicam ex *Tridentina & Piana* Sanctione, non obſtantibus quibuſcũque exemptionibus, indultis, privilegiis, etiam univerſitatibus conceſſis, conſuetudinibus, præventionibus, affectionibus & aliis quibuſcumque. *Leſſius loco præcit. num. 81. Garcias de benef. part. 9. cap. 2. num. 2.*

DVBIVM VII.

Quid cenſendum de Vicariis perpetuis, & an per concurſum conferri debeant?

Ordinis ratio.

§. I. QVia de Vicariis perpetuis aliquid *ſuprà* inſinuavimus, materiæ ratio & connexitas exigit, ut earum nomen, naturam & conditionem paulò fuſiùs explicemus.

Vicarius quis dicatur.

§. 2 Vicarius, omiſsâ eius nominis in iure Cæſareo variâ acceptione, quæ videri poteſt apud *Gonzalez ad reg.* 8 *gloſſ.* 5. §. 3. *num.* 1. *& ſeq & Barboſam de iure Eccleſ. univerſ. lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 1. propriè dicitur à vice, quod vicem alicuius gerat: cùm enim quis rebus ſuis intereſſe, vel ſupereſſe non poteſt, Vicarium ſibi in ijs conſtituit, per quem quæcunque geſta fuerint, perinde habentur, ac ſi per ipſum conſtituentem expedita fuiſſent, *reg. qui facit per alium.* 72. *de reg. iur. in* 6. Quamquàm hoc loco non tam latè accipiatur nomen Vicarii, ut denotet eos omnes, qui quoquo modo vices alienas obeunt in functionibus Eccleſiaſticis, ſed ſtrictiùs pro eo ſcilicet, qui officium Eccleſiaſticum, quod alteri Ordinario iure incumbit, ipſius nomine exercet.

Vicarius duplex.

§ 3. Duplicis autem generis ſunt Vicarij, alij perpetui *c. ex parte.* 6. *de off. Vicarii. c. extirpandæ.* 30. §. *qui verò. de præben. c. G. perpetuus.* 12. *de fide inſtrument. c.* 1. *de capell. monach.* alij temporales *c. pervenit.* 28. *de appellat. c. cùm ex eo.* 34. *de elect. in* 6. *c.* 2. *de ætate & qualitate. extrauag. execrabilis.* §. *quantum autem.* Perpetuus dicitur, qui canonicè, id eſt, auctoritate Epiſcopi Dioeceſani conſtituitur in aliqua Eccleſia Parochiali, cum certa & congrua portione annua, tanquam laboris & operæ mercede, ex proventibus ipſius Eccleſiæ, quæ hodie ex Conſtitutione Pij Papæ V. *infrà hoc dub.* §. 12. adducēda, ita determinata eſt, ut non

ut non sit major centum, nec minor quinquaginta scutorum annuorum, seu aureorum summa, computatis omnibus, etjam incertis emolumentis, & aliis obventionibus communiter percipi solitis : adeoq; quotidianas distributiones numerandas censet *Gonzalez ad reg.* 8. §. 7. *proœm. num.* 185. Si verò reditus Ecclesiæ Parochialis non excedant quinquaginta scuta, tum omnes fructus Vicario assignandi sunt. Quod intelligi debet de scutis, vel aureis duodecim Iuliorum, *Gratian. discept. foren. tom.* 1. *cap.* 51 *num.* 17. Sic à sacris Canonibus permittitur habenti Parochialem Ecclesiam suæ vel dignitati, vel Præbendæ annexam, substituere sibi Vicarium idoneum & perpetuum auctoritate Episcopi *d. c. extirpanda.* §. *qui vero. & c. de monachis.* 12. *de præben. Concil Trident. sess.* 7. *de reform. cap.* 5. *&* 7. *& sess.* 25 *de reform. cap.* 16. ubi idem permittitur Cathedralibus, Collegiatis, seu aliis Ecclesiis, vel Monasteriis, seu Collegiis, aut piis locis quibuscumque, quæ beneficia Ecclesiastica curata perpetuò sibi unita & annexa habent.

§. 4. Cæterùm Vicarius ejusmodi semel canonicè, ut dixi, id est, auctoritate Episcopi constitutus, non potest per proprium Ecclesiæ Rectorem, aut ejus successorem removeri, aut portione sibi assignatâ fraudari, *d. c. extirpandæ.* §. *qui verò. de præben. c. adhæc* 3. *& ibi gloss. verb. removere. de off. Vicarii. Clem. unica. eod. tit. de præben.* Licet aliàs mandatum revocari possit pro arbitrio mandantis. Imò nec Episcopo permittitur eidem administrationem auferre, nisi justis de causis, ut colligitur ex *c. adhæc.* 3. *de off. Vicar.* quia scilicet vicariatus perpetuus non habet se instar simplicis mandati, sed instar beneficii; Vicarius enim perpetuus non potest constitui sine erectione tituli Vicariæ perpetuæ, ut respondit S. Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini interpretum apud *Zerolam in praxi Episc. part.* 2 *verb. vicarius. num.* 7. *Garciam de benef. part.* 11 *cap.* 2. *num.* 15. *Barbos. de jure Eccles. univers. lib.* 3. *cap.* 6 *num.* 4. Vnde Vicarius perpetuus ipso jure censetur beneficiarius *c. G. perpetuus.* 12. *de fide instrument. gloss. in c.* 1. *verb. in diversis de off. Vicarii. c. Michael.* 13. *de filiis presbyt.* ejusq; officium refertur inter beneficia in *c. postulasti.* 27. *de rescript.* & penes eundem est cura

Vicarius perpetuus non potest ad libitum removeri.

animarum, *Abbas in d.c extirpanda. §. qui verò.* Ideoq; curatus primitivus non poteſt, nec debet Sacramẽta conferre; indeq; fit, quod Vicarius, ſicut & quilibet alius in beneficio auctoritate Epiſcopi ſibi collato inſtitui debeat, *c. ex frequentibus. 3. de inſtitut.* Semelq; inſtitutus, temerè & ſine cauſa, ac præter juris ordinem non ſit amovendus; ut neque quiſquam beneficio privandus eſt: quodq; quis nequeat eſſe Vicarius in diverſis Eccleſiis *c. 1. & 2. de off. Vicar.* aut ſibi alium Vicarium perpetuum ſubſtituere juxta communem ſententiam, ſed per ſeipſum deſervire compellendus eſt, *c. ult. de off. Vicar.* cùm hîc ſpectetur induſtria perſonæ: ad tempus tamen juſta de cauſa licet, *Abb. in c. clericos. 4. de off. Vicar.*

Vicarius temporalis quis dicatur.

§. 5. Vicarius temporalis eſt, qui in locum alicujus ad tempus Epiſcopi auctoritate ſubſtituitur, iuſtâ ſubſiſtente causâ, puta, ob peregrinationem ad loca pia, infirmitatem, aut iuſtã abſentiam ab eodem Epiſcopo cognitam & approbatam, graves occupationes, imperitiam, turpem & incorrigibilem vitam, aut ſuſpenſionem, privationem, vel mortem Parochi, ſeu beneficiati; item ob religionis ingreſſum durante novitiatu, vel ſi ob aliam aliquam cauſam, veluti neceſſitatem, utilitatemve Eccleſiæ, deſervire ſuæ Eccleſiæ non poſſit, de quibus vide *c. fin. de voto. c. de rectoribus. 3. de cleric. agrot. c. relatum. 4. de cleric. non reſid & c. cùm ex eo. 34. de elect. in 6. Concil. Trident. ſeſſ. 6. de reform. cap. 2. ſeſſ. 7. de reform. cap. 5. & 7. ſeſſ. 21. de reform. cap. 6. nec non ſeſſ. 24. de reform. cap. 18. Gregor. Tholoſan. tract. de benef. cap. 7. à num. 9. uſque ad fin.*

Vicarius temporalis non eſt beneficiatus.

§. 6. Cùm autem ad temous dumtaxat hic Vicarius conſtituatur, non habet ſe inſtar beneficiarii *gloſſ. in extravag. execrabilis. de Præben.* ſed iure penes Rectorem principalem manente, penes Vicarium ſolummodò eſt functio & adminiſtratio, quam exercet nomine alterius, & quæ expirat morte Rectoris principalis, ad cuius etiam nutum, & abſque cauſa revocari poteſt, *Abb. in d. c. extirpanda. Gonzalez ad reg. 8. gloſſ. 5. §. 3. num. 35. & ſeq. Barboſa de iure Eccleſ. univerſ. lib. 3. cap. 6. n. 65. Rota inter impreſſ. apud Coccin deciſ 18. num. 13.*

§. 7. Et ad eum modum ſe habent Religioſi, qui à ſuperioribus

tibus,prævio Episcopi examine, in Ecclesiis ipsorum monasteriis unitis & annexis constituuntur Vicarii ad nutum ipsorum amovibiles, ex *Piana* Constitutionis *infrà* ponendæ præscripto,à quo nec dissonat *Concil.Trident.sess.7.de reform.cap.7.* cùm nec iura antiqua permitterent monachos parochos, aut Vicarios perpetuos esse,ex vi professionis & obedientiæ superioribus debitæ: unde & modò adhuc obedientarii vocantur; sed sæculares Sacerdotes iis præficiendos jubeant. *c. monachi. 2.c. cùm ad monasteriũ.6.§.tales,de statu monach.c.1.de capell. monach.Clem.unic.de supplen.neglig.prælat. Rota apud Coccin. cit. decis.18.n.6.& seq.V Vamesius.consil.canon tom.1.consil.65,n.11.12.13.& seq.Layman Theolog.moral lib.4.tract.2.cap.5.num.8.*

Vincentius Religiosi Vicarii constituti.

§.8.Nec ea *Pii* Papæ V. Constitutio in hoc revocata fuit à *Gregorio XIII.* Pontifice Maximo *Constit. 9. Bullarii tom.2.* sed potiùs revalidata,ut censuit S.Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini interpretum ad *sess.7.cap.7.de reform.*ut nimirum Episcopus Diœcesanus ad nominationem Regularium deputet unum ex ipsis,prævio examine à se approbatum, & ad nutum eorundem amovibilem,cui unus dumtaxat socius cohabitet,ne plures extra claustrum maneant. *c.quod Dei timorem.5.& ibi gloss. verb.regimen.de stat.monach. & c.ult. de capell.monach.Gonzalez ad reg.8.gloss.5.§.3.num. 79. Quaranta in sum.Bullar.verb.vicarius.Zypæus in consultat.canonic. lib.3. de instit.consultat.1.& in respons.de iure canonico. lib.5.tit.de privileg. respons.3. Barbos.de iure Eccles.univers.lib.3.cap.6.num.9.*

Ex Piana Constitutione, quæ à Gregorio 13. non fuit revocata.

§.9. His positis,*Respondeo primò*,Vicariæ perpetuæ Parochiarum unitarũ dignitatibus,Ecclesiis Cathedralibus & Collegiatis,Monasteriis,Collegiis,aut aliis piis locis,(de manualibus enim hîc non agimus,nec de eis Papa unquam disponit, *Rota.decis.704 num.1.part.2.recent.*) minimè cadunt sub Concordatis Germaniæ, aut Regulis reservatoriis Cancellariæ Apostolicæ; quia dispositio de huiusmodi vicariis in omni etiam mense spectat ad illos, quibus dictæ Parochiales sunt unitæ,etiamsi sint monialium monasteria, ex Constitutione *Pii* Papæ *V.* quæ concedit ipsis Ordinariis, seu illis, quibus Ecclesiæ sunt unitæ,liberam nominationem ad earum vicarias

Vicariæ perpetuæ non cadunt sub Concordatis Germaniæ.

rias indefinitè,& absque aliqua temporis, vel mensium distinctione,adeoq; in omnibus mensibus anni etiam reservatis *fusè Gonzalez ad reg.8.glos.5.§.3.num* 59. 60.*& seq. Garcias de benef.part.9.cap.2.§.2.num.*289.*& seq.& num.*308.*& seq. Barbosa de iure Eccles.univers.lib* 3.*cap.6.num.*45. *Rota d.decis.* 704. *num.* 2.*& decis.*777.*num.*1.*part.* 2. *recent.* Et cùm dicta Constitutio *Pii V* sit facta per viam legis generalis , non revocatur per Regulas Cancellariæ,*Gonzalez suprà num.*72.Sed & capit vicarias tam ante,quàm post Concilium Tridentinum erectas, & in titulum dari solitas,*Gonzalez loc. cit. num.*75. quidquid dubitaverit *Garcias loco præcit.num.*313.ita *Rota cad. decis.*777.*n.*2. nam eadem militat ratio in his, atque in illis, licet verba dictæ Constitutionis contrarium suadere videantur; quia magis inhærendum est rationi legis,quàm verborum cortici *c. intelligentia.6.& c.propterea.*8.*de verbor significat.l.scire oportet.* 13.*§.aliud.ff.de excusat.Gonzalez suprà num.* 76. Quin illud jus nominandi Vicarios non est jus patronatus Ecclesiasticum, cui censeri posset derogatum,sed est jus nominandi competens de jure communi juxta *c.*1.*de capell.monach.* quod est inderogabile: imò vocatur collatio seu tituli collativum,quia continet in se institutionem,& illa Ordinarii Episcopi Diœcesani,est solùm auctorizabilis respectu curæ animarum,seu nominati vicarii approbatio,*Rota decis.*102.*num.*1.*part.*1.*recent. & apud Cavaler.decis.*59.*num.*1. Vnde ex præscripto antedictæ *Pianæ* Sanctionis,ejusmodi Vicarii deputari debent prævio Episcopi Diœcesani,aut ejus in spiritualibus Vicarii Generalis examine & approbatione,nec non novam à Sede Apostolica obtinere provisionem,& literas desuper expediri curare,atque annatam solvere,si fructus sine distributionibus,24. ducatos de camera excedant,antequam ad possessionem admittantur ; & quanquàm *Gonzalez suprà num.* 52. teneat novam hanc provisionem necessariò impetrandam , in quocumque etiam mense dictæ vicariæ vacaverint, verius tamen sentire videtur *Barbosa de iure Eccles.univers.lib.*3.*cap.*6. *num.* 45.*sub fin.*id restringens ad menses Apostolicos tantùm.

§. 10. Ex

Digitized by Google

5.10. Ex his porrò conclude, hujuſmodi vicarias non cadere ſub Indultis conferendi, etiam Vniverſitatibus ſtudiorum generalium conceſſis: uti in puncto Indulti beneficia in Novembri tantùm uno anno, ſeu Novembri & Ianuario ſimul alternis annis conferendi, Vniverſitati Lovanienſi à *Paulo* ejuſce nominis *V.* Pontifice Maximo conceſſi. Sæpiùs à Rota Romana fuit deciſum, ut proinde aberrarit *Sylvius variar. reſolut. part.* 1 *verb. vicariæ perpetuæ*, contrarium reſolvendo. Nam alioqui ad Ordinarios inferiores, ſeu illos, quibus Parochiales Eccleſiæ ſunt unitæ, non ſpectaret in omni etiam menſe nominatio ad prædictas vicarias, & ad Ordinarium Epiſcopum Diœceſanum in hiſce inſtitutio, ſicut expreſsè ſtatuit *Piana* Conſtitutio. Prætereà ſi Sedes Apoſtolica in menſibus ſibi reſervatis non confert vicarias, ſed illæ providentur ad nominationem & inſtitutionem Ordinariorũ ut *ſuprà* §.9. non poteſt cenſeri conceſſum hujuſmodi jus Vniverſitatibus, ſeu aliis indulta Apoſtolica habentibus; quia ipſi non poſſunt prætendere jus conferendi, niſi eo modo, quo Papa conferret, ſi non conceſſiſſet Indultum, *Gonzalez ad reg.* 8. §. 4. *proœm. num.* 24. *Rota deciſ.* 442. *num* 1. *& 2. part.* 1. *diverſor.* & nemo plus juris ad alium transferre poteſt, quàm ipſe habeat. *reg.* 54. *ff. de reg. iur.* Huc accedit, quod Papa non intendat per hujuſmodi Indulta lædere jus Ordinariorum, quod patet ex eo, quod ſolùm concedantur in menſibus ſemper reſervatis, & non Ordinariis, uti in Indulto Vniverſitatis Lovanienſis. Ac facit etiam vulgaris regula, quod privilegium & diſpoſitio quælibet Papæ debeat intelligi ſine præjudicio alterius, *c. dudum.* 31. *de privileg. c. ſuper eo.* 15. *de off. deleg. & c. quamvis* 8. *de reſcrip. in 6. l.* 2. §. *ſi quis à Principe ff. ne quid in loc. publ.* cum infinitis cumulatis per *Gonzalez ad reg.* 8. *gloſſ.* 28. *num.* 2. *& ſeq.* Ideoq; neceſſum eſt, ut Papa nominatim deroget Regulæ olim XVII. nunc XVIII. Cancellariæ Apoſtolicæ *de iure quæſit. non tollen.* quæ Regula habet locum in quocumque iure etiam minimo, *Cæſar de Graſſis deciſ.* 1. *num.* 4. *de verb. ſignificat. Seraphin. deciſ.* 1082. *num* 2. etiamſi ius competat ex privilegio, *Cæſar de Graſſ. ſuprà num.* 2. *& ſeq.* Chokier *ad reg.* 15. *aliàs* 16. *cancell. per tot.* ubi

Nec ſub Indultis etiam Vniverſitatibus concaſſis.

plura ea de re ponuntur exempla. Hinc quando Papa dat facultatem alteri auctoritate suâ conferendi, semper censetur concedere cum clausula *sine præiudicio iuris alterius, quæsiti in re, vel ad rem. VVamesl. in consil. canon. tom. 1. consil. 236. num. 1. Chokier loc. cit. num. 16.* cui Papa non vult derogare, nisi id expressè declaret.

Respondetur ad argumenta contraria.

§. 11. Nec obstant verba quantumcumque generalia eiusmodi privilegiorum, quia debent restringi, ut non operentur in præiudicium tertii, *Gonzalez loc. præcit. num. 7. & 8. Chokier suprà. num. 8. & 9.*

Adjicitur Constitutio Pii Papa 5.

§. 12. Pro maiori autem Lectoris notitia *Pianam* istam Constitutionem hîc adscribere placuit.

PIUS PAPA V.

Exordium.

Pii Papa 5. Const. 47. Bullarii tom. 2.

AD perpetuam rei memoriam. Ad exequendum Pastoralis officii debitum, vigilantibus studiis intendentes ad ea, per quæ Cathedralium, aliarumve Ecclesiarum, nec non Monasteriorum, beneficiorum, seu Collegiorum, ac aliorum piorum locorum prospero profectui, Diviniq; cultus augmento, & opportunæ congruæq; sustentationi, Parochialium Ecclesiarum eisdem unitarum statui feliciter dirigendo, & personarum in illis curam animarum exercentium utilitati rectâ ratione, & providâ moderatione consuli, & salubriter provideri valeat, libenter interponimus Nostræ solicitudinis partes.

Ordinarii excedentes per Concilii Tridentini

Num. 1. Hinc est, quod Nos, ad quorum aures (quod non sine animi Nostri molestia referimus) pervenit, nonnullos ex venerabilibus Fratribus Nostris Patriarchis,

chis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, in deputandis vicariis, ac in aſsignatione portionum vicariis perpetuis Parochialium dictis Eccleſiis, Monaſteriis, beneficiis, Collegiis, vel locis piis perpetuò unitarum ex Concilio Tridentino faciendis, ita modum exceſsiſſe, ut parùm, aut nihil ex fructibus, redditibus & proventibus Parochialium Eccleſiarum ſic unitarum, Eccleſiis, Monaſteriis, beneficiis, Collegiis, aliiſve locis piis remanſerit; ob idq; multæ ortæ ſint ſuper hoc controverſiæ circa interpretationes Decreti dicti Concilii. *in aſsignatione portionum vicariis perpetuis faciendis.*

II. Nos ad eas tollendas animum intendentes, conſiderantesq; uniones ipſas ideò à Prædeceſſoribus Noſtris factas eſſe, ut ex redditibus, & emolumentis beneficiorum unitorum Eccleſiis, Monaſteriis, Collegiis, beneficiis & locis piis, quibus illa uniuntur, faciliùs onera eiſdem incumbentia ſupportentur, & promptiùs à Miniſtris Eccleſiaſticis in eiſdem Divina officia celebrentur, hoſpitalitas ſervetur, aliaq; charitatis opera exerceantur: ac etiam ut nihilominùs cura animarum dictarum Parochialium laudabiliter exerceretur, motu proprio, & ex certa Noſtra ſcientia, auctoritate Apoſtolicâ, hâc Noſtrâ perpetuò valiturâ Conſtitutione ſtatuimus & ordinamus, ac declaramus, quemadmodum etiam de ipſius Concilii mente fuiſſe colligimus, Patriarchas, Archiepiſcopos, & Epiſcopos præfatos in aſsignatione portionis ipſis vicariis perpetuis ex prædicto Concilio ipſorum Prælatorum arbitrio facienda, ita ſe continere & arbitrari debere, ut non major centum, nec minor quinquaginta ſcutorũ annuorum ſumma, computatis *Declarat ideo Pontifex ipſe quantitatem ipſarum portionum.*

tatis omnibus etiam incertis emolumentis,& aliis obventionibus communiter percipi solitis, eis omninò assignetur,nisi vicariis solitum fuisset plus assignari; sive in quantitate, aut quota fructuum,pecuniaq; numerata,fundo, seu aliâ re stabili portio hujusmodi constituatur: cujuscumque valoris Parochialis Ecclesia unita fuerit,& habita etiam ratione reddituum,& onerum loci,cui parochialis ipsa unita fuerit: ita quod portiones ultra, vel infra dictas summas scutorum centum,& scutorum quinquaginta hactenus assignatæ,vel in posterum forsan assignādæ,quoad excessum & defectum hujusmodi nullius roboris & momenti existant,& ad summas prædictas reductæ & auctæ respectivè censeantur; nisi tamen valor annuus ipsius parochialis unitæ habitâ ratione,ut præfertur,minor sit quinquaginta scutis,quo casu portio assignata,vel assignanda vicario perpetuo non debeat excedere summam annuam valoris dictæ parochialis, sed sufficiat, quod omnes fructus ejus dumtaxat attribuantur ipsi vicario perpetuo.

Et adque spectet onus solvendi quindenniatro ipsis portionibus.

III. Et quoniam iniquum esset,eos qui commodis privantur,eadem onera,quæ priùs sustinebant,debere sufferre, volumus & statuimus, quod Ecclesiæ, Monasteria, Collegia,beneficia,& pia loca hujusmodi,in quorum Parochialibus Ecclesiis unitis continget vicarias prædictas erigi, pro quantitatibus fructuum ipsis vicariis perpetuis assignatorum,ad solutionem quindenniorum,quam Nobis & Cameræ Apostolicæ solvunt, ulteriùs non teneantur, sed eis detractio fiat ad ratam certorum,quæ de fructibus dictarum Parochialium percipiuntur. Ita tamen quod vicarii perpe-

perpetui, qui pro tempore deputabuntur, teneantur accipere à Sede Apostolica novam provisionem suæ deputationis, & solvere annatam pro portione fructuum, reddituum, & proventuum certorum sibi assignata, & expedire literas Apostolicas, nec aliàs ad possessionem dictarum vicariarum perpetuarum, & servitium earundem parochialium admitti possint, nisi solutâ annatâ, & expeditis literis Apostolicis novæ provisionis, ut præfertur, alioquin integrum quindennium solvi debere, nec vicarii prædicti antea tutâ conscientiâ fructus percipere possint.

Ea facultas eligendi vicarios.

IV. Volumus insuper, & ita mandamus, quod dicti vicarii perpetui non ad liberam Ordinariorum electionem, sed ad nominationem illorum, in quorum Ecclesiis unitis ponentur, cum ipsorum Ordinariorum, seu eorum Vicariorum prævio examine, & approbatione deputentur.

Facultas mendicantium circa vicarias ipsis unitas.

V. Et si dictæ parochiales unitæ [illegible] monasteriis Regularium Mendicantium, possint à superioribus dictorum Monasteriorum nominari ex ipsis Mendicantibus, quos si Ordinarii prævio examine per se, aut eorum vicarios faciendo, idoneos ad curam animarum exercendam invenerint, ita pro idoneis approbaverint, teneantur in vicarios, ad nutum tamen suorum superiorum amovibiles, deputare. Idemq; etiam servetur in Regularibus Monachis tantùm, dummodò in ea parochiali, in qua unus ex Monachis fuerit servatâ formâ prædictâ vicarius deputatus, habitent cum eo saltem quatuor alii ex dictis Monachis.

Decretum irritans.

VI. Sicq; per quoscumque Iudices quâvis auctoritate fungentes, sublatâ eis, & eorum cuilibet quávis aliter iudicandi, & interpretandi potestate, iudicari & interpretari debere, nec non irritum & inane decernimus, quicquid secus à quoquam quâvis auctoritate attentatum forsan est hactenus, vel in posterum contigerit attentari.

Clausulæ derogatoriæ.

VII. Non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, cæteriśq; contrariis quibuscumque.

Iussio publicationis.

VIII. Volumus autem, quod præsentes literæ in Cancellaria Nostra Apostolica, & ad valuas Principis Apostolorum de Vrbe de more publicentur, & inter Constitutiones perpetuò valituras describantur.

Exemplorum fides.

IX. Et quia difficile foret eas ad singula quæque loca deferri, quod earum transsumptis, etiam impressis manu alicuius Notarii publici subscriptis, & sigillo alicuius Prælati munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Nulli ergò &c. Datum Romæ apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo sexagesimo septimo, Kal. Novemb. Pontificatus Nostri anno secundo.

An vicariæ perpetuæ debeant conferri per concursum.

§. 13. Sed quoniam modò versamur in materia vicariarum perpetuarum, offert se celebris controversia, an nimirum eædem prævio examine per concursum conferri debeant, vel non? quam quidem quæstionem iam pridem, & in dies agitari videmus inter Episcopos Belgij, eorumve ministros & officiales, ac Clerum nostrum Leodiensem: illis vacantes in Diœcesibus suis vicarias Parochalium Ecclesiis, seu Monasteriis

Leodi-

Leodienſibus unitarum, non ſecùs, atque alias quaſcumque Eccleſiis Parochiales concurſui obnoxias prætendentibus, & de facto exponentibus, fruſtrà reliſtente & proteſtante Clero Leodienſi. Paucis itaque ſenſum meum edicam.

§. 14. *Reſpondeo ſecundò* vicarias perpetuas minimè per concurſum conferendas, ſed ſolùm ad nominationem illorum, quorum dignitati, vel Eccleſiis Parochiales ſunt unitæ & annexæ, de iis providendum, cum examine tamen ſimplici & approbatione Epiſcopi Diœcetani. Conſtit *ex c. extirpandæ* 30. *§. qui verò de præben. c. unico. de capell. monach. Clem.* 1. *de iure patron.* quia verò à iure antiquo recedendum non eſt, niſi aliud exprimatur in novo, *l. præcipimus.* 32. *C. de appellat.* id ipſum etiam diſertis verbis colligitur ex antedicta Conſtitutione *Pii V. Volumus inſuper & ita mandamus, quod dicti vicarii perpetui non ad liberam Ordinariorum electionem, ſed ad nominationem illorum, in quorum Eccleſiis unitis ponentur, cum ipſorum Ordinariorum prævio examine & approbatione deputentur.* Quid clarius?

Reſolvitur negativè ex Piana Conſtitutione.

§. 15. Nec dici poteſt, quod *Piana* Sanctio correctoria ſit Concilii Tridentini *ſeſſ.* 24. *cap.* 18. ut malè opinatur *Gonzalez ad reg. 8. gloſſ. 5. §. 3. num. 53.* ſiquidem Concilium Tridentinum ibidem non de vicariis, ſed de Parochialibus Eccleſiis manifeſtè ſtatuit, *Garcias de benef. part. 9. cap. 2. §. 2. num. 292. Zypæus in conſultat. canon. lib. 1. tit. de elect. conſultat. 2. Rota apud Cavaler. deciſ. 599. num. 1.* uti legenti patebit. Vacare enim ibidem Eccleſias dicit, nunquam vacant unitæ: in vacantibus vicarios conſtitui iubet, vicarii vicarios non habent *c. clericos. 4. de off. Vicar.* De Rectore provideri Eccleſiæ dicit, hîc tantum deputantur vicarii, cùm illi, quibus unio facta eſt, ipſi Rectores ſint: conferri ibi parochiales Eccleſiæ dicuntur; denique totus Concilii contextus ſonat ea, quæ accidunt in proviſione ipſius tituli Eccleſiæ parochialis, non autem in ſubrogatione vicarij, penes quem ſolum exercitium curæ reſidet; & idcirco in vicariis ſufficit ſola nominatio eius, cui Eccleſia eſt unita, & examen ſimplex, atque approbatio Epiſcopi Diœceſani, non autem examinatorum Synodalium. *Garcias loco præcit. num.*

Quæ in hac non eſt correctoria Concilii Tridentini

cit. num. 293. & elegantissimè *Zypæus d. consultat. Rota decis. suprà. cit. apud Cavaler.* Et ita persæpè tum à S. Congregatione Concilij Tridentini interpretum fuit declaratum, ut referunt *Zerola in praxi Episcop part. 2. verb. Vicarius. §. 7. Flamin. Paris. de resignat. benef. lib. 8. quæst. 9. num. 93. & 94. Garcias loc. cit. à num. 289. usque ad num. 296.* Atque hanc sententiam unanimiter & passim tenent Doctores, *Zerola loc. cit Flamin. Paris. suprà. Gonzalez ad reg. 8 gloss. 5. §. 3. num. 53. & gloss. 6. num. 161. & 162. Vgolin. de off. & potest. Episc. cap 50. §. 3. num. 8. Quaranta in sum. Bullary verb. Beneficiorum Parochialium collatio. in addit. vers. Tertio quæritur. Piasec. in praxi Episc. part. 2. cap 5. art 3. nũ. 9 vers. neque fit concursu. Less. de iust. & iure. lib. 2. cap. 34. dubit. 16. num. 82. Garcias de benef. part. 9. cap. 2. §. 2. num. 289 & seq. Barbosa de off. & potest Episc. part. 3. alleg. 60. num. 32. & de iure Eccles. univers. lib. 3. cap. 6. num. 35. & 45. Gauantus in enchirid. Episcop. verb. Vicarius perpetuus, num. 8. Zypæus loc. præcit. & in analyt. iur. Pontif. nov. lib. 1. tit. de elect. sub. num. 15.* qui unicus, uti nationalis ipsis Belgis deberet esse pro mille. Quæ sententia etiam sæpiùs canonizata fuit à Supremo Rotæ Romanæ Tribunali, tã *in recent. part. 3. decis 102. num. 3. & seq. & part. 2. decis. 323. num. 8. ac decis. 777. num. 1. & seq.* quàm apud *Caualer. decis. 274. num. 4. & 5. item decis. 595. num. 4. & 5. ac decis. 599. num. 1.*

Collationes autem Vicariarũ aliter factæ irritæ sunt.

§. 16. Quin si dictæ vicariæ conferantur per concursum, irritæ omninò sunt eiusmodi collationes ex Decreto irritanti in dicta Constitutione *Pii V.* adiecto, uti decidit *Rota apud Caualer. præcit. decis. 595. num 5. & decis. 599. sub fin.* de cuius clausulæ vi & potestate vide *infrà. tit. 3. dub. 2. §. 8.*

Diluuntur argumenta contraria. Primum.

§. 17. Non obstat *primò*, si dicatur, quod à iure disposita in Pastoratibus, locum habeant in vicariis eorum; siquidem ad ea pertinent, quæ personarum capacitatem, ætatem, ordines, residentiam, beneficiorum pluralitatem, idioma, & his similia respiciunt, eoq; pertinent Canones id innuentes. *Barbosa de iure Eccles. univers. lib. 3. cap. 6. num. 18. & seq.* non autem ad illa spectant, quæ respiciunt vicariorum constitutionem, quatenus alios concernit, id est, patronos, collatores &c. vel eos, quibus

quibus ius ministros subrogandi, & vices demandandi competit. ita *Zypæus in consultat. canon. lib. 1. de elect. consultat. 2.*

§. 18. Nec obest *secundò*, quod Parochiales iuris patronatus Ecclesiastici subiaceant concursui, adeoq; & vicariæ personis Ecclesiasticis, seu earum Ecclesiis unitæ. Nam negatur consequentia, cùm longè diversa sit ratio unius ab alia; qui enim sub patronatu est, verus omninò Rector est, nec potest patronus administrationi illius se immiscere. *c. noverint. 10. q. 1. c. præterea. 4. de iurepatron. Concil. Trident. sess. 24. de reform. cap. 3.* qui autem unitam habet parochiam, Rector est, alter vicarius & minister: maior hîc nexus est; maior auctoritas: cui quò minùs derogetur, & concordia à dependentia fulciatur; mirandum non est, si non æquè in unitis, atque patronatui subiectis Ecclesiis concursum præscripserit Concilium Tridentinum. *Zypæus loc. præcit.* *Secundum*

§. 19. Advertendum tamen, quando unio non est ipsius tituli, sed tantùm bonorum, decimarum &c. ita ut is, cui bonorum unio fit, nullum ius in beneficio retineat, nullamve in Ecclesia auctoritatem, tunc cui facta est unio, non fit Rector, aut primitivus Pastor, sed Sacerdos in ea Ecclesia constitutus, actu & habitu est Rector, & is cui talis facta est unio, proventuum utilitatem possidet instar prædii, non autem tituli spiritualis; & tunc secus est dicendum, & concursus faciendus, uti in Parochialibus, à quibus tales vicariæ nihil differunt, *Garcias de benef. part. 9. cap. 2. §. 2. nũ. 299. 300 & 301. Barbosa de iure Eccles. univers. lib. 3. cap. 6. nũ. 34. & 35. Zypæus in consultat. canon. loc. cit. Rota decis. 710. num. 1. & 2. part. 2. recent.* *Vbi tamen unio tantùm esset facta bonorum, non autem tituli beneficialis, cõcursus habet locum.*

§. 20. Vicariæ autem, ubi deest instrumentum unionis vel annexionis, probantur & dignoscuntur ex diversis signis; atque inprimis ex titulo Dominii, quod v. g. dignitates, Collegia, vel Monasteria ius principalis Pastoris prætendentia, in locis vicariarum habent, junctâ perceptione decimarum; dein ex oneribus, si nimirum sustineant omnia onera Ecclesiæ unitæ, tam ratione visitationis, quàm quæ pro reparatione & fabrica totius, vel partis eiusdem Ecclesiæ debentur, *Rota decis. 102. nũ. 2, 3. & 4. part. 1. recent.* Item si teneantur suppeditare dictis Pa- *Vnde vicariæ dignoscantur.*

 rochi-

Digitized by Google

rochiis calicem, Missale, aut alia huiusmodi, *Stephan. D'Aluin. in trac. de potest. Episc. cap. 15. num. 3.* Potissimum tamen pro vicariis comprobandis argumentum est certæ portionis assignatio; meritò enim receptum est, quod ubi certa portio Canonicis vel Monachis assignatur, & reliqui fructus vicario relinquuntur, ipse non propriè vicarius, sed parochus principalis censeri debeat, & bonorum Ecclesiasticorum habere rei vendicationem; non item, ubi certa portio assignatur vicario, ut patet in exemplo quotidiano, quandò unio fit accessoriè, aut dum intra ambitum parochiæ, ob illius latitudinem, vel multitudinem populi nova Ecclesia ædificatur, & sacerdos ibidem constituitur cum certa portione; nam tunc illi, quibus unitæ sunt Parochiales, sicut & Parochi matricis, censentur Rectores principales, alii autem, quibus certa portio ex fructibus seu decimis assignatur, vicarii, *glos. in c. exposuisti. 33. verb. necessitas. de præben. Abb. ad idem c. exposuisti. num. 10. & addit. ad eundem in c. postulasti. 27. de rescript Barbosa de iure Eccles. univers. lib. 3. cap. 6. nũ. 16. Bassæus in floribus Theolog. practic. verb. Vicarius. num. 5. Zypæus in consultat canon. tit. de elect. consultat. 2. Rota decis. 710. num. 3. part. 2. recent. & apud Cavaler. decis. 595. num. 1. & 2.* Nam cùm Parochus ratione sui beneficij omnia iura tam auctoritativa seu honorifica, quàm utilia, ut sunt oblationes & decimæ, per districtum suæ parochiæ habeat sibi competentia, planum est, quod Sacerdos in ea constitutus cum congrua portione, parte verò iurium, oblationum, aut decimarum priori Parocho reservatâ, non sit in suo districtu Parochus ex proprietate sermonis, sed vicarius, manetq; alter Parochus primitivus, qui plerumque patronus Ecclesiasticus nominatur. Quod præcipuè obtinere solet in dignitatibus, & Collegiis Ecclesiasticis, quibus in dotem maximè olim altaria, atque Ecclesiæ Parochiales assignari, vel uniri consueverunt, quo titulo vel desuis Collegiis aliquē Sacerdotem, vel alium constituere solent auctoritate Episcopi Diœcesani instituendum, qui Parochialia munia subeat, perceptâ ex proventibus Parochialibus portione competente,

reliquis

reliquis autem dignitati, aut Collegio relictis: & qui sic constituuntur, procul dubio sunt vicarij: alij autem primitivi Pastores, apud quos cura animarum principaliter, seu habitualiter; apud vicarios verò minùs principaliter & exercitio tenùs, seu actualiter residet: ideoq; dicuntur vicarij Rectores curæ animarum, licet propriè non sint Rectores Ecclesiæ. *glos. in c. super eo. 6. verb. annexæ. de præben. in 6. Barbosa de iure Eccles. univers. lib. 3. cap. 6. num. 16. & seq. Layman Theolog moral. lib. 4. trac. 2. cap. 5. sub num.* 8. Tametsi vicarij vulgari sermone, & ab exercito Pastores dicantur, Constant hæc *ex c. ad audientiam. 3. de Eccles. adifican. & Concil. Trident. sess. 7. de reform. cap. 7. & sess. 25. de reform. cap. 16. Zypæus loc. cit. Barbosa suprà num. 26.*

DVBIVM VIII.

An Concordata Germaniæ capiant beneficia, in quibus quis habet regressum, vel ius Coadiutoriæ: ita ut Ordinarii ea in mensibus suis vacantia, in vim eorundem Concordatorum liberè conferre possint?

§. I. NOtandum *primò*, *regressum* nihil aliud esse, quàm reversionem ad beneficium cessum, seu dimissum; quod ius datur à solo Papa, quando nimirum in bullis resignationis beneficii concedit, ut si resignatarius præmoriatur, beneficium resignatum revertatur ad resignantem: ob publicam scilicet Ecclesiæ utilitatem, & personæ resignantis merita: unde liquet, quod regressus habeat causam iuris de præterito, & non simpliciter juris de futuro, cùm supponat ius pristinum, sicut privatio habitum. *Rebuff in praxi part. 3. tit. de regressibus. Mandosius de signat. grat. tit. regressus.* *Regressus quid sit.*

greſſus. Flamin. Pariſ. de reſignat. lib. 6. quæſt. 5. num. 6. 7. 8. & ſeq. Azor. inſtit. moral. part. 2. lib. 7. cap. 21. Rota apud Caſſador. deciſ. unica de pactis. num 1. & 2.

Quid Coadiutoria.

§. 2. Notandum *ſecundò, Coadiutoriam* hîc accipi pro gratia, quâ quis à Superiore poteſtatem habente alteri in ſubſidium adiungitur explendi officij cauſâ: idq; pro maiori Eccleſiæ bono; ſive is ſit Epiſcopus, ſive alij Clerici inferiores animi aut corporis infirmitate impediti, aut aliàs inhabiles & minùs idonei ad munus ſuum exequendum; iuſtum enim non eſt, nec rationi conſonum, ut Rector Eccleſiæ ſimili caſu inutilis effectus, ſuo privaretur beneficio, ne afflictio addatur afflicto. c. de rectoribus. 3. c. ex parte. 5. & c. fin. de clerico ægrot. & c. 1. eodem tit. in 6. Barboſa de iure Eccleſ. univerſ. lib 3. cap. 10. num. 3.

Coadiutoria duplex.

§ 3. Notandum *tertiò*, Coadjutoriam aliam eſſe temporalẽ, ſeu revocabilem, quæ datur ad tempus, & ſine futura ſucceſſione; aliam perpetuam, & cum futura ſucceſſione, ut poſt ceſſũ, vel deceſſũ proprietarij, ſeu coadiuti beneficiũ conferatur coadjutori, ut ipſe in eodẽ ſuccedat (de qua hîc potiſſimùm agitur) *Flamin. Pariſ. de reſignat. lib. 7. queſt. 20 nũ. 13. Gõzalez ad reg. 8. cancell. gloſſ. 5. §. 9 nũ 38. & ſeq. Garcias de benef. part. 4. cap. 5. num. 1. 2. & ſeq. Chokier ad eandem reg. 8. gloſſ. 1. num. 21. Barboſa loc. cit. in princip.*

Solus Papa concedit regreſſus & coadiutorias in beneficiis.

§. 4. Notandum *quartò* ſolius Papæ eſſe, ex plenaria quam in beneficialibus obtinet poteſtate, concedere regreſſus & coadjutorias perpetuas cum futura ſucceſſione, *Rebuff. loc cit. Flamin. Pariſ. de reſignat. lib. 6. quæſt. 5. num. 14. & 15. & lib. 7. quæſt. 20 num. 14. Gonzalez loc. præcit. num. 34. Garcias de benef. part. 4. cap. 5. num. 17.* Et quamvis hæ gratiæ ſuperioribus ſæculis ex Summorum Pontificum indulgentia fuerint ſatis crebræ & familiares, teſte *Mandoſio de ſignat. grat. verb. regreſſus.* ubi ponit earum formulam. *& Fuſco de viſit. lib. 2. cap. 27. num. 4.* quia tamen ſuccreſcente hinc ambitioſâ hominum cupiditate beneficia Eccleſiaſtica affectandi, & in proximiores transferendi, compertum fuit hujuſmodi gratias hæreditariam ſucceſſionem, ſeu ejus imaginem præferre, & inducere votum captandæ mortis alienæ, quæ in beneficiis Eccleſiaſticis ex

Chriſti

Christi & pauperum patrimonio constitutis sunt vetitæ, factis Constitutionibus,& Patrum Decretis omninò contrariæ,& expressè interdictæ *c. Apostolica.8.q.1. c.ex transmissa.7. & c.ad extirpandas.11.de filiis presbyt.c.1.de præben.c. conjuluit.25. de iurepatron.& c.2.de conceff. præben.* fuere postmodum tum à Concilio Tridentino *sess 25.de reform.cap.7.*tum à *Pio V.* Pontifice Maximo omninò sublatæ & prohibitæ, præterquàm si in Ecclesiis Cathedralibus,aut Monasteriis urgens necessitas, aut evidens utilitas postulaverit Prælato dari successorem ; & ejusce causâ priùs à Summo Pontifice diligenter cognitâ, ac concurrentibus qualitatibus in Coadjutore requisitis. Vnde regressus hodie prorsus exulant ab aula,exceptis eis,qui conceduntur ob non solutionem pensionis, & aliis à jure adinventis,de quibus in *c.si beneficia.20.de præben,in 6.Flamin. Pariſ. de resignat. lib.6.quæst.5.num.110.Azor.præcit.part.2.lib.7.cap.21. quæst.3.& seq. Zypæus in analyt.iuris Pontif.lib.3.de conceff.præben. sub num.2.*Nihilominùs quia Papa huic Conciliari & Pontificiæ Constitutioni derogando,seu contrarium statuendo,potest ad sui libitum ex causis sibi benè visis regressus in beneficiis concedere,' *Mandos.loc. cit.Flamin.Pariſ. loco etiam cit. num. 108.Branden ad Concordat.German.quæst.11. num.8.* Sicuti modò fit cum Coadjutoriis perpetuis & cum futura successione, quæ à Pontificatu *Sixti* Papæ *V.*ad hæc usque tempora concessæ fuerunt, & passim conceduntur tam in Episcopatibus, quàm aliis quibusvis dignitatibus & Canonicatibus cum Cathedralium,tum Collegiatarum Ecclesiarum,*Gonzalez adreg. 8.cancell gloss.5.§ 9.num.48.49.& seq.Garcias de benef.part 4.cap. 5.num.22.23.& seq.Barbosa de iure Ecclesiast.universi.lib.3.cap.10. num.32.& 33.* Hinc non abs re videbitur,si ad bipartitam propositi dubii partem paucis respondeamus.

Pii Papæ 5. Constit. 134.Bullarii tom. 2.

§.5. *Respondeo itaque primò*, beneficia in quibus quis habet regressum,non cadunt sub Concordatis Germaniæ : ita ut in quocumque etiam mense vacaverint, Ordinarius ea conferre omninò valeat,prout in terminis aliàs decidit *Rota apud Cassador.decis. unica de pactis num.1.& decis.4.n.1. & seq. de privileg.item apud Puteum decis.225.lib.3.*quam plenioris cognitionis

Beneficia obnoxia regressui non cadunt sub Concordatis.

tionis ergò *infrà hoc dub. in fine* §.6 ponemus. Regressus enim cùm fundetur in jure de præterito, & sit propriè ex voluntate resignantis,& Papæ admittentis præservatio seu continuatio primævi tituli ; quia regrediens per mortem resignatarii reducitur ad eum statum,in quo erat ante renunciationem: ideoq; per fictionem juris nulla hîc intervenit vacatio, præsertim dum fit dispositio non in aliam, sed eandem personã; clarè sequitur non comprehendi sub Concordatis, quæ non capiunt,nisi beneficia verè & cessantibus fictionibus vacantia,& de quibus dispositio fit in diversam personam. Et quamvis per eadem Concordata Papa excludat in mensibus Ordinariorum omnes gratias præventivas & expectativas, eo tamen nomine indulta regressus non censentur , propter præfactum pristinum,seu primævum titulum,& dispositionẽ in eandem personam. Sic,ut licet per regressum videatur dari jus & facultas ad vacatura *c. ult. de præb. in 6.* quia tamen habet causam,& pendet à jure de præterito, merè & simpliciter præventiva non est,*Flamin. Pariſ de resignat. lib. 6. quæst. 5 per tot præcipuè autem num. 41. & seq. & 69. Branden ad Concord. German. quæst. 11. num. 1. Vvamesius consil. canonic. tom. 2. consil. 345. num. 2. 3. & seq.* & eleganter decidit *Rota apud Cassador. cit. decis. unica de pactis & 4. de privilegiis.*

Concordata capiunt Coadjutorias perpetuas.

§. 6. *Respondeo secundò*, Concordata Germaniæ comprehendunt Coadjutorias perpetuas cum futura successione : adeoq; Ordinarii plenam habent potestatem beneficia Coadjutoriis obnoxia,in sex mensibus suis vacantia liberè conferendi ; quia cùm Papa non possit in eisdem mensibus beneficia vacantia conferre,sine expressa dictorum Concordatorum derogatione,ita nec Coadjutorias cum futura successione concedere , præsertim cùm eadem Concordata excludant quascumque gratias præventivas,& expectativas reservationes,ac collationes, & quasvis dispositiones, Ordinariorum jus,collationem, electionem, seu dispositionem in sex mensibus impedientes,*Rota part. 1. recent. decis. 570. n. 9.* Sintq; omninò favorabilia,ac plenissimè ad favorem Ordinariorum interpretanda,utpote reducentia respectu dictorum sex mẽsium,

ſium,materiam ad diſpoſitionem juris communis,quo Epiſcopi ſunt collatores beneficiorum omnium quovis menſe vacantium.*c.regenda 10.q.1.c. omnes baſilicæ. & c. nullus omninò. 16.q 7.Gonzalez ad reg 8.cancell.§.1.proœmiali.num.21. VVameſius in conſil.canon.tom.1.conſil 262.num.15.Garcias de benef.part.5.cap. 1.num.52.Piaſec.in praxi Epiſcop part.2.cap 5 art.2. num 9. & 10. Chokier in comment.ad eundem reg.8.n.5. & 6.& gloſſ.1.n.10.& 11. Rota apud Gregor.XV.deciſ.99.num.2.& deciſ. 291.num.1 & in addit. num.4.& in recent.part.2.deciſ.416 num.1.& deciſ 756. ante fin.* Itaque certum eſt , quod Concordata Germaniæ comprehendant Coadjutorias,& quod Ordinarii collatores, niſi Papa iiſdem Concordatis expreſsè derogarit , beneficia in menſibus ſuis vacantia,non obſtante titulo coadjutoriali, rectè conferant,*Branden ad Concord.quæſt.11.num.2.Piaſec. in praxi Epiſcop.part.2.cap.5.art.2.n.10.Flamin.Pariſ.de reſignat.lib.6.quæſt. 5.num 70.Gonzalez ad reg.8.cancell.gloſſ.5.§.9.n.11. VVameſius in conſil.canon.tom.1.conſil. 33.n.12.Chokier ad reg.8.gloſſ.11. n.7.23.& ſeq.D.Remouchamps ICtus Leodienſis in tract.de coadiutoriis cap.5 n. 15.& ſeq.* Idq; perſæpè à ſupremo Rotæ Romanæ Tribunali definitum fuit,tum apud *Caſſador loco præcit.* tum apud *Puteum deciſ.108.lib.2.& deciſ.225.lib.3.per tot.* quam,cùm perpulchra ſit,hîc verbotenùs adſcribere viſum fuit.

DECISIO ROTALIS

Apud Puteum 225. lib. 3.

N.I. IN una Germana Concordatorum , quam propoſui die 11. *Martii* 1549. dubitavi , an ſtantibus verbis Concordatorum,maximè illis verbis : *Placet etiam Nobis,quod per quamcumque aliam reſervationem &c.* Papa concedendo coadiutorias cum futura ſucceſſione in omnibus menſibus, dicatur Concordatis contravenire. *Caſus de quo.*

II. Et

In Concordatis duplex est reservatio.

II. Et pro resolutione fuit præsuppositum, quod in Concordatis fiebat mentio de duplici reservatione. *Primò* de reservatione scripta in iure, & de ea Papa loquitur usque ad verba: *Placet etiam Nobis &c. Secundò* de reservatione, quæ non est scripta in iure, & de ea habetur sermo in dicto versiculo: *Placet etiam Nobis &c.*

Concordata sunt pacis vinculum inter Ecclesiam Romanam & Principes Germaniæ.

III. *Secundò* fuit præsuppositum, quod Concordata facta erant ex causa unionis, pacis & tranquillitatis inter Ecclesiam Romanam, & Principes tam Ecclesiasticos, quàm Sæculares Nationis Germanicæ, & cum ista facta ex dicta causa, Papa uberiorem gratiam concedere voluit Ordinariis Germaniæ, quàm per Regulam Cancellariæ concedat aliis Ordinariis: & gratia uberior in duobus consistit. *Primò* respectu temporis, quia ubi Papa aliis Ordinariis concedit quatuor menses, istis Ordinariis Germaniæ concessit sex menses. *Secundò* ubertas gratiæ ex alio constat, videlicet circa remotionem obstaculorum, quia quoad alios Ordinarios Papa in Regula de mensibus Ordinariorum tantum removit reservationes, & gratias exspectativas impedientes dispositionem aliorum Ordinariorum. Et hîc Papa ultra reservationes, & gratias exspectativas, voluit removere quascumque dispositiones impedientes Ordinarios Germaniæ in dispositione sua quoad illos sex menses.

Papa per concessionem coadjutoriarũ dicitur cõtravenire Concordatis.

IV. Istis sic præsuppositis, quod Papa diceretur contravenire, fuit per omnes conclusum. Et quod *Decisio Cassad. unica de pactis* esset vera; & pro conclusione dicebatur pro parte affirmativa, quod cui conveniunt verba legis, convenit ipsa lex. Coadiutoria cum futura successione est dispositio *ad not. per Doct. in c. cùm in illis. §. 1. de præben. in 6.* Item per mortem coadiuti beneficium dicitur vacare: cùm coadiutoria non duret, nisi durante vitâ coadiuti. *Cardinal. in c. fin. ubi materiam coadiutoriæ tractat. de Cler. ægrot.* Et sic cùm coadiutoria sit dispositio de beneficio vacanti, & Papa promittat in illis verbis, quod in sex mensibus non vult impedire Ordinarios per suas reservationes, gratias exspectativas, & quascumque alias dispositiones: item dicat, quod reservationibus aliis à præmissis, ac dispositionibus auctoritate Nostrâ factis vel faciendis, non obstantibus quibuscumque; & sic tollat omnes dispositiones, & per consequens coadiutorias.

Respondetur ad argumenta contraria primò.

V. Non obstant modo adducta in contrarium, ex quorum responsione ista materia clara redditur; & in primis dum opponebatur *de text. in l. fin. §. cui dulcia. ff. de vin. trit. & oleo leg.* & fuit motivum *D. Antonii Balesii*; nam ibi dicitur, *quod cui dulcia legata sunt, veniunt dulcia potabilia & comestibilia.* Sed si dictum fuerit, *lego vinum amphorarium unum, & omnia dulcia*, ex collatione vini tantùm veniunt potabilia; ita in casu nostro esset dicendum, ut illa verba; *vel quamvis aliam dispositionem*, ex collatione præce-

præcedenti verborum, essent restringenda ad dispositiones similes præcedentibus, videlicet reservationibus, & exspectativis, quæ fiũt sine consensu ad corpora incerta: coadiutoria vero fit de consensu ad certum corpus, ergò sub illis verbis generalibus non venit coadiutoria; quia tantùm illa universalis debet referri ad illa, quæ sunt eiusdem speciei, non autem dissimilis speciei *per d. §. cui dulcia.* Sed ad illum textum fuit responsum quatuor modis, & *primò*, quod illud procedit in materia restringibili, quia illa dictio: *quamvis aliam*, intelligitur similia expressis, non autem maiora. *per not. per Soc. in l. quidam relegatus. colum. 3. in 6. concluſ. ff. de reb. dub. & per Laſ. & Dec. in l. pen. C. qui admit.* Sed hîc non eramus in materia restringibili, quod patet, quia concordia erat facta ex causa, & Papa propterea intendebat uberiorem istis Ordinariis gratiam, quam aliis facere. Et si dicatur, quod text. *in d. l. fin. §. cui dulcia.* loquitur in materia non restringibili, quia in legatis, in quibus voluntates testatorum pleniùs interpretamur, *l. in testamentis. ff. de regul. iur.* fuit responsum, quod lex in testamentis non habet locum in legatis secundùm *Decium ibid.* vel saltem *d. §. cui dulcia*, est strictè interpretandus, ex quo tractatur ibi de præiudicio hæredis, quo casu etiam in legatis fit stricta interpretatio, secundùm *Cagnol. in d. l. in testamentis.*

VI. Vel & *secundò* fuit responsum, quod licet in principio illius *§. Placet etiam Nobis &c.* Vbi Iurisconsultus incipiat ab enumeratione specierum, & ideò genus esset restringendum ad similia specierum enumeratarum, tamen in aliâ parte postea subsequenti ponitur genus absque enumeratione specierum, ut patet in illis verbis: *reservationibus aliis à præmissis, & dispositionibus non obstantibus quibuscumque.* & sic cùm generaliter loquatur, generaliter intelligi debet. *Respondetur secundò.*

VII. Item & *tertiò* fuit dictum, quod falsum erat, quod reservatio fieret tantùm ad incerta corpora, cùm etiam possit fieri de certo corpore, & de consensu possidentis, & illa appellatur specialis reservatio, ut per *Æneam de Falcon. in tract. reservat. in 2. quæst. princ. dum tractat de triplici reservatione speciali*, & ideo cùm reservatio possit fieri de consensu, & sine, ad certum corpus, & incertum, & Papa excludat quamcumque reservationem, ita etiam excludit quamcunque dispositionem de consensu, vel sine, ad certum corpus, vel incertum. *Respondetur tertiò.*

VIII. Itaque verum erit dicere, quod verba: *quamvis aliam dispositionem* semper referantur ad similia expressis, & nisi dicamus, quod verbum *reservatio*, præcedens excludat reservationem etiam de consensu, certè parata esset via, quâ Concordata eluderentur, videlicet, quia quilibet consentiret, ut Papa beneficium pro suo nepote, vel consanguineo post obitum suum reservaret. *Concordata excludunt coadiutorias.*

Respondetur quartò.

IX. Vel & *quartò* fuit dictum, quod illa verba: *vel quamvis aliam dispositionem*, etiam implicarent qualitatem similem in genere, videlicet quamvis aliam dispositionem impedientem Ordinarium in sua dispositione, ut sicut Papa excludit reservationem, & exspectativam impedientes Ordinarios in sua dispositione, ita quamcunque aliam dispositionem impedientem Ordinarium in sua dispositione in illis sex mensibus.

Respondetur etiam ad alia argumenta ad primum.

X. Non obstant modo quatuor fundamenta *D. Antonii Gabrielis*, dum dicebat, coadiutoria de consensu non est simplex reservatio, nec simplex exspectativa, dispositio ergò excludens exspectativas, & reservationes, non excludit coadiutorias, tanquam sint dispositiones mixtæ; quia fuit responsum, quod si coadiutoria dicitur quid mixtum, propter consensum, quod etiam reservatio cum consensu, quæ est exclusa, est etiam quid mixtum, ergo meritò ab uno ad aliud licitum erit arguere. Item licet coadiutoria respectu consensus sit quid mixtum, tamen quia in isto casu non tractatur de ipsa coadiutoria, sed de illa successione, respectu cuius consensus defuncti nil operatur, sequitur, quod sumus in dispositione simplici. & istud est, quod dicit *Alciat. in l. 2. colum. 2. de verb obligat.* quod quando duæ dispositiones æquè principaliter conglutinantur, tum iudicantur pro separatis & simplicibus, *post Doct. quos ibi allegat.*

Ad secundum.

XI. Non obstat *secundò*, quod regressus in Concordatis non comprehendantur, ergo ne coadiutoriæ, cùm æquiparétur; & hinc videmus, quod ex stylo Referendariorum in suspensione quarumcumque gratiarum, semper præservantur regressus & accessus, & de consensu coadiutoriæ. Quia fuit respondum, tenendo etiam decisionem *Cassadori* in isto casu contra ultramontanos, quod diversa erat ratio. Nam regressus ideò non comprehenduntur sub Concordatis, quia ex voluntate resignantis non aliter volentis resignare, nisi reservato sibi regressu, & Papæ ita admittentis, per fictionem iuris non videtur inducta vacatio, sed potiùs est quædam continuatio primævi iuris, propter voluntatem ejus, qui legem in re sua apposuit, & illa voluntas, tempore quo locus est regressui, adhuc durat, & sic fingitur, quod nulla intervenit vacatio, ex quo fiat dispositio in eandem personâ, & non diversam. & Concordata videntur loqui de dispositione, quæ tempore vacationis fit in diversam personam; sed in coadiutoria ista fictio non vacationis fieri non potest, nec coadiutor dicitur continuare, cùm ius esset titularis, & idcò dispositio dicitur fieri in diversam personam, & non in eandem, ideò dicitur contravenire.

Ad tertiũ.

XII. Non obstat *tertiò*, quod coadiutoria datur propter bene merita, & ideo dispositio simpliciter loquens non habet locum in dispositione remuneratoria. *l. Aquilius Regulus. ff. de donat.* quia istud non est unum, sed

sed datur propter necessitatem Ecclesiæ, cui coadiutus inservire non potest. *c. 1. de Cleric. agrot. in 6.* & toto *tit. extra*, & in recompensam suorum laborum coadiutori datur portio fructuum. *d. c. 1. & c. de rectoribus de Cleric. agrot.* Et ideò si alibunde remunerationem habet, non debet sibi dari successio. Nec quod solvatur compositio, quicquam facit, quia propter compositionem non debet Papa à sua promissione recedere.

XIII. Non obstat *quartò*, quod per appositionem manus Papæ dando Coadiutorem, Ordinarius cessante coadiutoriâ. licet de iure sit futura successio, nihil de novo inducit, quia absque ea etiam Ordinarius disponere non potest; quia fuit responsum, & primo dubitatum fuit, an per dationem coadiutoris induceretur talis affectio, ut Ordinarius non possit cõferre; quia simile quod adducebatur de commenda, nõ erat bonũ, quia in commenda beneficium vacabat, & commendando Papa per manus appositionem declarabat, quod de eo disponere intendebat, sed in isto casu, quando datur coadiutor, beneficium non vacat, sed facit illud quod est de iure, & ideò non videtur per talem appositionem beneficium afficere, ita ut Ordinarius, cessante coadiutoriâ, non possit de beneficio disponere. Sed posito, quod per donationem coadiutoriæ, beneficium esset affectum, tamen cùm Papa dicat in Concordatis, in dicto versu: *reservationibus aliis à præmissis, & dispositionibus non obstantibus quibuscumque*, & ista reservatio, seu affectio inter præmissas non sit enumerata, sequitur quod talis affectio Ordinario non obstet. *Ad quartum.*

XIV. Non obstat etiam fundamentum *D. Marci Antonii*, quod sicut regressus præservantur, quia habent causam à iure de præterito, ita etiam & coadiutoriæ, cùm videantur dependere ab illo iure de præterito; quia ex præmissis colligitur responsio, quod successio nullam dependentiam habet à iure de præterito, immò cùm contineat duo æque principaliter, reputantur pro separatis iuxta *dict. Alciat. in l. 2. ff. de verb. obligat.* *Respondetur, idem ad primum.*

XV. Non obstat motivum *D. Martini Roman.* dum dicebat, quod Papa de iure potest coadiutorem cum futura successione deputare, ut patet *can. sicut vir. §. Ecce his auctoritatibus. 7. quæst. 1. & can. sequenti. §. non autem.* ubi Augustinus successit in Ecclesia Hypponensi de consensu possessoris; quia non negatur, quin Papa istud possit, sed dicitur, quod stantibus Concordatis, passim Papa deputando coadiutores cum futurâ successione, dicitur Concordatis contravenire: ex quo verba Concordatorum conveniunt isto casu, ut in principio dixi. Et quando Papa in simili casu illorum iurium, ex causa de qua ibi. & similes personas de quibus fit ibi sermo, deputaret credo, quod Natio Germanica non contradiceret. Et ideò sublatis fundamẽtis istis, fuit conclusũ, quod decisio *Cassadori* esset vera. *Et ad secundum.*

igitized by Google

Allegatur eadem re alius deciſio Rotalis.

§. 7. Qua etiam de re non minùs inſignis emanavit Deciſio in cauſa Canonicatus Collegiatæ Eccleſiæ S. Mariæ oppidi Tũgrenſis, Leodienſis Dioeceſis, anno 1606. die 16. *Iunii*, cuius tenor ſequitur.

Leodien. Canonicatus Veneris 16. Iunii. 1606. coram R. P. D. Marquemontio.

Concordata capiunt coadiutorias.

N. I. ORtâ lite inter D. *Leonardum* proviſum ab Ordinario Collatore de quodã Canonicatu, qui vacaverat de mẽſe Aprili 1603. & D. *Hubertum*, cui antea à fel. record. *Clemente* Papa VIII. fuerat dicti Canonicatus cum futura ſucceſſione conceſſa Coadiutoria, fuit dubitatum, an illa Coadiutoria obſtaret Concordatis Germaniæ: & Domini reſponderunt inhærendum eſſe maiorum noſtrorum ſententiis, apud quos cùm iſte articulus ſæpè & copioſè fuerit diſcuſſus, ſemper fuit reſolutum negativè, Coadiutorias ſcilicet non obſtare Concordatis, idq; in hac cauſa fuit hodiè reſolutum iuxta *deciſ. Caſſadorenic. de pactis & 4. de privileg. Put. deciſ. 225. lib. 3. & 208. lib. 2.*

Ratio aſſignatur.

II. Ratio eſt, quia Coadiutoriæ cùm futura ſucceſſione, qualis iſta eſt, de qua agitur, cùm nihil habeant de præterito, ſed totam vim ſuam recipiant à futuro, nempe à vacatione beneficii per obitum Coadiutis; unde cùm Coadiutoria ſit diſpoſitio de beneficio nondum vacante, & Papa promiſerit, quod in ſex menſibus non vult impedire Ordinarios per ſuas reſervatorias gratias exſpectativas, & quaſcumque alias diſpoſitiones, ſequitur, quod nec per Coadiutorias; cùm intrent Concordata, quandocumque datur vacatio, *Rebuff. ſuper concord. Franciæ in tit. de reg. ad Prælat. no. in §. 1. in verb. vacantibus, in fine.* Non obſtat, *l. fin. §. cui dulcis. ff. de vino. tris. & oleo leg.* quia reſpontio habetur *in alleg. deciſ. Put.* 225. prout ſimile de regreſſu tollitur ex *deciſ. Caſſad.* quia videlicet regreſſus habet cauſam iuris de præterito, & non ſimpliciter de futuro.

Reſpondetur ad argumenta contraria.

III. Et quod dicitur de mixtura, non urget, quia coadiuti conſenſus non facit mixturam reſpectu futuræ ſucceſſionis, quandoquidem quoad illam huiusmodi conſenſus nihil operatur, & ubi talis mixtura daretur, non propterea ſequeretur non eſſe comprehenſam Coadiutoriam in Concordatis, in quibus uti favorabilibus caſus mixtus continetur.

Reſpondetur obiectioni.

IV. Non obſtat, quod Papa poſſit derogare Concordatis Germaniæ, ut

niæ, ut per *moder. tract. super concord. q.*8, quia, ut dixit Rota *in una Varmien. Canonicatus*, 7. *maii* 1604. *coram Reverendissimo Domino Rodensi*, non est quæstio de potestate, sed de voluntate, & hoc casu non est expressè derogatum Concordatis. Cætera etiam visa sunt bene tolli per informantes pro *Leonardo*. Itaque fuit conclusum Coadiutoriam non obstare Concordatis. *re Concordatis.*

§. 8. Quæ quidem Decisiones compluribus aliis ab eadem Rota fuere postmodùm confirmatæ, ut videre est *decis.* 10. *part.* 3. *lib.* 3. *diversor. num.* 2. *& apud Mohedan, decis.* 10. *aliàs* 338. *de privileg. & indult. per tot. item decis.* 570. *num.* 9. *part.* 1. *recent.* Sed etiam à *Paulo V.* Pontifice Maximo corroboratæ gratiâ motus proprij in causa Canonicatus & scholastriæ Tungrensis, de quibus in mense Ordinario vacantibus per Præpositum eiusdem Ecclesiæ, uti Ordinarium collatorem, in vim Concordatorum Germaniæ provisum erat, non obstante Coadiutoriâ à Sede Apostolica in his concessâ, sicuti retuli *suprà hoc tit. dub.* 1. §. 16. & patebit ampliùs *infrà tit.* 3. *dub.* 3. §. 13. sed & plures ea super re extant declarationes motus proprii tum *Pii IV. Adriani VI. & Gregorii XIII.* summorum Pontificum, apud *Chokier ad reg.* 8. *gloss.* 11. *post num.* 23. *Hæ decisiones pluribus aliis fuere confirmatæ.*

§. 9. Quin & id extenditur ad indulta Cardinalium & Episcoporum, si quibus à Summo Pontifice data est facultas conferendi beneficia in mensibus S. Sedi reservatis vacantia (quæ li gaudet Ser.mus & Rev.mus Princeps, ac D. *Maximilianus Henricus* Episcopus & Princeps noster Leodiensis, tam pro Archiepiscopatu suo Colonienſi, quàm Leodiensi & Hildesiensi Episcopatibus) Siquidem ipsi cùm de iure communi fundatam habeant intentionem conferendi beneficia in omni mense vacantia, talia Indulta nihil de novo concedunt, nec propriè augent huiusmodi facultatem iure communi competentem; nec tam sunt privilegia, quàm quod per illa removeatur impedimentum obstans per Concordata & reservationes Apostolicas, ut optimè notarunt *Gonzalez ad reg.* 8. *cancell. gloss.* 24. *num.* 24. *& seq. Garcias de benef. part.* 5. *cap.* 5. *num* 7. *& post eos D. Nicolaus de Remonchamps trac. de Coadiutoriis. cap.* 5. *num.* 16. *Eadem ratio est de Indultis Cardinalium.*

17.18.& seq. Rota apud Gregor. XV. decis. 99. n. 2. & 3. & in addit. num. 4. & 5. ac decis. 291. num. 1. & 2. & in addit. num. 4.5. & seq. & in recent decis. 416. num. 1. & decis. 756. ante fin. part. 2. adeò quod collatio facta vigore Indulti censeatur facta auctoritate Ordinariâ. *Gonzalez d. gloss.* 24. *num.* 68. *Rota apud Gregor. XV. cit. decis.* 99. *in addit. num.* 5. Idcircò iidem vigore dictorum Indultorum, quæ non minùs sunt favorabilia, & clausulis æquè prægnantibus munita, atque ipsa Concordatâ Germaniæ, beneficia Coadiutoriis affecta, in prædictis mensibus ritè & rectè conferunt; quandoquidem Papa citra eorundem Indultorum specialem & expressam derogationem, aut ipsorum indultariorum consensum, eiusmodi Coadiutorias concedere nequeat, aut soleat, *Flamin. Paris. de resignat. lib.* 6. *quæst.* 5. *num.* 69. 70. *& seq. Gonzalez ad reg.* 8. *cancell. gloss* 5. §. 9. *num.* 11. *&* 12. *VVamesius consil. canonic. tom.* 1. *consil.* 33. *num.* 12. *&* 13. *Chokier ad reg.* 8. *cancell. gloss.* 11. *num.* 7. *D. Remouchamps loc. cit. à num.* 15. *usque ad* 19. *Rota apud Mohedan. præcit. decis.* 10. *aliàs* 338 *de privileg. & indult.*

Locum tamen non habet in Indultis Collegiorũ, aut Vniversitatũ.

§.10. Secus autem est in Indultis Collegiorum, Vniversitatum studiorum generalium, & Prælatorum, quibus citra assistentiam juris communis extraordinariè, & ex mera Sedis Apostolicæ benignitate, competit facultas nominandi, seu providendi de beneficiis in mensibus reservatis vacantibus: nam ejusmodi Indulta non comprehendunt Coadjutorias, nec circa illarum concessionem requiritur prædictorum Indultariorum consensus: utpote, quod dicta Indulta eo casu nitantur favore & privilegio speciali, soleantq; emanare ob privatam sæpè utilitatem, respectu certorum beneficiorum verè per obitum tantùm certis mensibus Apostolicis vacantium, salvisq; reservationibus, præventionibus, gratiis expectativis, & aliis beneficiis quæ contingeret Romanum Pontificem per manus appositionem afficere; manent enim affecta Papæ beneficia, de quibus per gratiam Coadjutorialem disponit, *Garcias de benef. part.* 5. *cap.* 1. §. 2. *num.* 174. Vltrà, quod gratiæ Coadjutoriales etiam jure permissæ, & cum causis legitimis à Summo Pontifice admissæ, & concessæ aliàs omninò res-

nò redderentur illusoriæ; quippe quod procul dubio, præsertim Vniversitates, seu earum Rectores & Decani, aut Provisores nunquàm consentire vellent in ejusmodi Coadjutorias, in præjudicium Magistrorum & Scholarium expectantium.

Etiam præsentissimis clausulis munitis.

§. 11. Nec refert, quod aliquibus forsan Indultis concedatur prærogativa gaudendi Concordatis Nationis Germanicæ, instar Ordinariorum, cum decreto irritanti; quia illa respicere potest duntaxat executionem sive modum conferendi & immittendi taxativè, respectu dictorum beneficiorum verè per obitum, non autem fictè seu alio modo non vacantium, vel reservatorum, aut per collationem expectativã, aut aliam manus appositionem affectorum: imò licet ejuscemodi Indulta tollerent gratias præventivas, tamen quia illa sunt merè privilegia juris communis favore destituta, eorumq; concessio non officiat, quò minùs integra, pleniorve potestas inabdicabiliter remaneat penes concedentem, *c. dudum. 14. de prab. in 6 Gonzalez ad reg. 8. § 2. proœmiali, num. 2. 10. & seq. Wamesius consil. canonic. tom. 1 consil. 255. num. 3.* tacita & virtualis derogatio resultans ex contraria dispositione sufficit; cùm solùm respectu Cardinalium, videlicet Episcoporum, seu Ordinariorum collatorum, quibus nimirum est impertita facultas conferendi sublatis etiam præventivis, Rota decideri requiri expressam in Coadjutoriis derogationem, *Gonzalez ad reg. 8. cancell gloss. 5. §. 9. num. 12. & gloss. 24. n. 38. & seq. Garcias de benef. part. 5 cap. 1. §. 11. num. 625. Chokier ad reg. 8. cancell. gloss 10. n. 5.* elegantissimè *D. Remouchamps loco cit. post Rotam apud Cassador. decis. unica de pactis & decis. 4 de privileg. Puteum decis. 108. lib. 2. & diversor. lib. 1. decis. 46. ac lib. 3. decis. 10. part. 3. Mohedan decis. 10. de privileg. & indult.*

Passim tamen in Germania non conceduntur coadjutoræ

§. 12. Verùm hisce diutiùs non est immorandum, cùm passim in Germania, & maximè hac Diœcesi Leodiensi non dentur per Summum Pontificem, nec admittantur Coadiutores in beneficiis, nisi de consensu Ordinariorum, uti nec in electivis, præterquàm prævia electione per Capitulum, seu potiùs

Assensus Ordinariorum.

potiùs prævio Capitularium consensu, concurrente ea de re speciali placito atque Indulto Pontificio, quod videre licet *suprà tit. 1. dub. 1. post* §. 12. *Branden ad Concordat. German. quæst. 11. num 2. D. Remonchamps loco præcit. num. 17.*

Differētia regulæ 9. Cancellar. Apost. à Concordatis Germaniæ.

§. 13. Ad differentiam porrò Regulæ VIII. nunc IX. Cancellariæ Apostolicæ à Concordatis Germaniæ, advertendum est, quod illa locum non habeat in Coadiutoriis, quia concessio alternativæ per eandem, habet in ventre clausulam, dummodò beneficia aliàs reservata, vel affecta non fuerint, uti loquitur *Rota decis. 570. num. 9. part. 1. recent.*

Regulæ Cancellariæ Apostolicæ extinguuntur morte Pontificis, non item Concordata Germaniæ.

§ 14. Insuper pro ulteriori differentia Regularū Cancellariæ Apostolicæ à Concordatis Germaniæ, notare libeat, quod Sede Apostolicâ vacante, cessant dictæ Regulæ reservatoriæ, & omnes menses sunt Ordinarii, possuntq; Episcopi tanquam ad ius commune redeuntes, providere de beneficiis vacantibus in quolibet mense; secùs autem quoad Concordata: nam beneficia eorum vigore reservata, etiam Sede Papali vacante, in mensibus Pontificiis vacantia, Successori remanent affecta; quia Regulæ Cancellariæ Apostolicæ morte Pontificis extinguuntur, non item Concordata. *Chokier in comment. regular. Cancell. in proœm. num. 21. Barbosa de off. & potest. Episc. part. 3. alleg. 57. sub num. 62.*

DVBI-

Digitized by Google

DVBIVM IX.

An Ordinarii in menſibus Summo Pontifici reſervatis valeant recipere reſignationes, aut permutationes, & beneficia reſignata, ſeu permutata liberè conferre, non obſtantibus Concordatis Germaniæ, aliisq; Conſtitutionibus Apoſtolicis?

§. 1. PRo adæquata hujus dubii reſolutione notare liceat *primò*, nomine & appellatione *Ordinarii* in materia collationis (qualiter & paſſim in hoc tractatu accepimus) cenſeri eos, qui habent de jure, vel privilegio, aut conſuetudine Ordinariam collationem, ſeu diſpoſitionem, *gloſſ. in extravag. execrabilis. verb. Ordinario.* quibus verbis nedum comprehenduntur Ordinarii, quibus jure communi libera competit omnium beneficiorum ſuæ Diœceſis diſpoſitio, quales ſunt Epiſcopi in propriis Diœceſibus, *c. omnes baſilicæ. c. nullus, 16. q. 7. c. cùm olim 18. de præſcript.* Sed etiam inferiores, uti Abbates, Præpoſiti, Archidiaconi, Decani, Capitula, aliiq; Epiſcopo inferiores, qui conſuetudine, vel privilegio, non de jure Ordinariam habent conferendi facultatem, *c. cùm ſatis 4 ibi gloſſ. verb. conſuetudinis de off. Archid. Clem. unica. de ſuppleu. Prælat. neglig. & gloſſ. in verb. ordinarium. Clem. unica ut lite penden. Flamin. Pariſ. de reſignat. lib. 8 quæſt. 9. num. 23. & ſeq. Franciſc. Leo in theſan. fori Eccleſ. part. 2. cap. 1. num. 71. Gregor. Tholoſ. tract. de benef. cap. 38. num. 2. Garcias de benef. part. 5. cap. 4. num. 1. 2. & ſeq. Chokier ad reg. 8. cancell gloſſ. 10. num. 1. 2. & ſeq. & in comment. ad reg. 14. cancell num. 1. & 2.*

Qui intelligantur nomine Ordinarii in materia collationis beneficii.

§. 2. Notandum *ſecundò*, reſignationem ſeu renunciatio-

Resignationis quidditas.

nem esse *spontaneam proprii beneficii dimissionem factam [illegible] legitimo superiore id acceptante*; ea autem bifariam dividitur, in *expressam*, seu quæ verbis expressis fit, aut scripto, (& de qua hîc solùm agimus) & *tacitam*, quæ fit facto aliquo renunciationem significante, plerumque etiam ex juris dispositione *Clem. gratia. de rescript.* puta, si beneficiatus nullo Ordine sacro initiatus matrimonium contrahat, *c. 1. & c. quòd à te. 3. & c. diversis. 5. de cleric. conjug.* militiæ nomen det, *c. in audientia. 25. de sent. excommunic. gloss in c. ultim. verb. redierint. de cleric. non residen.* aliud beneficium incompatibile accipiat, *c. de multa. 28. de praben. Concil. Triden. sess. 7. de reform. cap. 5. & sess. 24. de reform. cap. 17.* Si lite super beneficio motâ cedat, *l. postquàm. 4. C. de pactis. l. si filius. 30 ff de minor.* vel eam intra tres annos non prosequatur iuxta *reg. aliàs 33 nunc 35. Cancell.* si post curatum acceptum intra annum, ad sacerdotium non promoveatur, *c. licet canon. 14. & c. commissa 35. de elect. in 6.* sicuti latiùs videre est apud *Rebuff. in praxi tit. de tacit. renunciat. Flamin. Pariss. de resignat. lib. 1. quæst. 3. per tot. Azor. instit. moral. part. 2. cap. 19. quæst. 2. Chokier. ad reg. 8. gloss 7. à num. 13. & seq.*

Resignatio expressa eli duplex.

§. 3. Notandum *tertiò* expressam resignationem iterum esse duplicem, aliam *puram & simplicem*, quando videlicet beneficium purè & simpliciter resignatur ad manus superioris, absque ulla conditione, pacto, aut reservatione pro resignante; aliam verò *conditionalem*, cujus duæ sunt sunt species: una quæ fit in favorem certæ personæ, & non aliter, nec alio modo, nisi ut de beneficio resignato fiat gratia illi, in cujus favorem fit resignatio, reservatâ resignanti aliquâ pensione, aut jure, aut non reservatâ. Altera est, quæ fit causâ permutationis, cùm duo beneficiati unum vel plura sua beneficia Papæ non reservata in manu Episcopi sui Diœcesani resignant, eâ conditione, ut posteà alteri alterius beneficium conferatur. *c. ex parte. 12. de off. deleg. Azor. suprà quæst. 3. Lessius de just. & jure. lib. 2. cap. 34. dubit. 35. & 36. Chokier ad reg. 8. gloss. 7. num. 2. & 3. Layman Theolog. moral. lib. 4 tract. 2. cap. 17. num. 3. & seq. Barbosa de jure Eccles. Universs. lib. 3. cap. 15. & ibid. §. 1.*

§. 4. Notandum *quartò* in præsenti non quæri de resignationibus

tionibus conditionalibus, seu ad favorem certæ personæ, siquidem excepto solo Pontifice Maximo, qui eâ, quâ præeminet auctoritate, prohibitiones per Canones inductas tollit, & omne Simoniæ vitium excludit, *gloss. verb. illicitè. in c. cùm pridem. 4. de pactis. Rota apud Coccin. inter impress. decis 40. num. 5.* nullis Ordinariis, etiam legatis de latere, & Nuntijs Apostolicis, citra Simoniæ labem, eas admittere fas est, *gloss. verb. dimittere. in c. ex parte. 12. de off. iud. del. g. Rebuff. in praxi tit. de resignat. conditionali in favorem. num. Navar. in manuali cap. 23. num. 107. ad decimum. Flamin Paris de resignat. lib 14. quæst. 3 num. 12. Gomez de trien. possess. quæst. 16. versic. postremò Less de iust. & iure lib. 2. cap. 35. dubit. 14. num. 87. Garcias de benef. part. 11. cap. 3. num. 152. Chokier ad reg. 8. gloss 7. num. 4. Layman Theolog. moral. lib. 4. trac. 2. cap. 17. num. 6.* ea præcipuè ex causa, ne sanctuarium Dei hæreditario iure, aut sanguinis affectu, quo quivis beneficiatus posset, ut hæredem in patrimonio, ita & pro libitu successorem constituere in beneficio; sed liberâ electione deferatur, iuxta *text. in c. Episcopo. c. Moyses. & c. Apostolica 8. q. 1. & c. Adhæc 15. de decimis. c. consuluit. 15. de iure patron. Barbosa de iure Eccles. univers. lib. 3. cap. 15. §. 1. num. 55.* Quare *Pius* Papa V. peculiari hac de re editâ Constitutione *infrà* adducendâ vetuit, *ne verbo quidem, aut nutu, vel signo futuri in huiusmodi beneficiis successores, ab ipsis resignantibus, aut aliis eorum significatione, vel hortatu designentur, aut de his assumendis promissio inter eos, vel etiam intentio qualiscumque intercedat.*

Hic non agitur de resignationibus causa dimissionis, quia eas solus Papa admittit.

§. 5. Quamquàm in utroque foro licitum sit, post renunciationem beneficii purè & liberè factam procurare, & humiliter postulare, ut beneficium illud certæ personæ conferatur, ut colligitur ex *c. tua nos. 34. in 2. respons. de simon. Navar. suprà. nũ 107. Quaranta in sum. Bullary. verb. benefic ii resignationes. vers. pro complemento. Barbosa loc. cit. nũ 59. & seq Diana resolut. moral. part. 5. trac. 14. resolut. 26. sub fin.* Rota apud Cassador. *decis. 2 num. 6. & 7. de simonia* Imò & eâ spe dimittere, quod Ordinarius conferet dictæ personæ, quando nihil horum est in conventione

Licet tamen post resignationem, personam certam nominare.

deductum. *Quaranta ibidem. Garcias de benef. part. II. cap. 3. §. 2. num. 161.*

Potestas Episcoporum in admittendis resignationibus limitata.

§. 6. Quibus prælibatis, *Respondeo primò*, licet olim Ordinarii scilicet Episcopi Diœcesani potuerint passim quorumcumque beneficiorum Sedi Apostolicæ non reservatorum resignationes simplices admittere, *c. admonet. 4. de renunciat. gloss. in Clem. unic. in verb. manibus. eod. tit. & in c. de regularibus. 25. verb. dimittant. de simon.* hodie tamen per Constitutionem Pii Papæ V. potestas illa est restricta & determinata ad certos duntaxat casus, quos ex eiusdem sanctionis Pontificiæ hîc adscriptæ tenore uberiùs cognoscere lubebit.

PIUS PAPA V.

Pii Papæ 5. Const. 58. Bullarii tom. 2.

Exordium

AD perpetuam rei memoriam. Quanta Ecclesiæ Dei incommoda omni tempore attulerit, & nunc quotidie magis afferat ministrorum in eo am ingressio vitiosa, iam latè perspiciant, & cum mœrore expendant Præsules omnes & Pastores, quando hæc pernicies cæterarum omnium maxima tam multas orbis Ecclesias impiè violarit.

Hic Pontif. a aliàs suspendit facultatem admittendi resignationes beneficiorum, & de illis hic vacantibus disponendi.

Num. I. Quia verò hoc malum cum in cæteris frequens, tum maximè in beneficiorum, & officiorum Ecclesiasticorum dimissione admittitur, nemini molestum esse debet, quod perinde de reprimendis quotidianis fraudibus, quæ hac in re frequentiores internoscuntur, certam aliquam rationem tandem inituri, officii Nostri partes in prohibenda omnibus interim resignationum

num huiuſmodi receptione paulò ſeveriùs interpoſueri-mus, omneſq; beneficiorum interim reſignandorum diſpoſitiones, quæ fierent, in irritum revocaverimus, ac etiam decreverimus, nullum per eas in illis ius, neque titulum vel coloratum) tam in petitorio, quàm in poſſeſſorio ipſis proviſis tribuere, quin etiam eos ad illa deinceps obtinenda perpetuò inhabiles fore. Collatores verò aliàs in illorum diſpoſitione, etiam tanquam devolutionis iure, ſeſe interponere non poſſe, ſed de eis ut verè vacantibus, ſive per Romanos Pontifices, ſive alios collatorum eorundem Superiores, uti præventum eſſet, liberè provideri.

Modò declarat, quæ reſignationes de cætero admittí & recipi poſſint per Ordinarios Epiſcopos Diœceſanos.

II. Nunc autem intendentes inſtitutum hoc Noſtrum, quo Sanctuarium Domini cupimus illibatum, auctore Domino perſequi, ac ſimul quantum eſt in Nobis, cauere, ne reſignationes ipſæ dehinc pro cuiusque arbitrio, nulliſq;, vel certè leuibus de cauſis paſsim & temerè admittantur, prohibitionem, & alia prædicta, ac cætera omnia Noſtris ſuper his literis contenta eatenus relaxamus, ut poſthac Epiſcopi, & alii facultatem habentes, eorum dumtaxat reſignationes recipere & admittere poſsint, qui aut Senio confecti, aut valetudinarii, aut corpore impediti, vel vitiati, aut crimini obnoxii, cenſuriſq; Eccleſiaſticis irretiti autnequeunt, aut non debent Eccleſiæ, vel beneficio inſervire; ſeu qui unum aliud, vel plura beneficia obtinuerint, vel quos ad aliud contigerit promoveri; Religionem quoque ingreſſuri, vel matrimonium contracturi, ſi ſtatim poſteà id re ipſâ exe-

quantur. Denique cùm quis ex aliis casibus acciderit, qui Constitutione fel. record. INNOCENTII Papæ III. de dimittendis cathedralibus ecclesiis editâ continentur. Qui etiâ ob capitales inimicitias nequeunt, vel non audent in loco beneficii residere securi; sed nec horum ullus Sacro ordini mancipatus, nisi religionem ingressurus valeat ullo modo beneficium, vel officium Ecclesiasticum resignare, nisi aliunde ei sit provisum, quo in vita possit commodè sustentari. Adhæc beneficiorum & officiorum permutationes admittere, quæ canonicis sanctionibus, & Apostolicis Constitutionibus permittuntur.

Hæc Innoc. 3. Constitutio est cap. 10. de renuncia.

Ea præcipit Episcopis, præsentatoribus, & electoribus, quæ cavere debeant.

III. Caveant autem Episcopi, & alii prædicti, itemq; omnes electores, præsentatores & patroni, tam ecclesiastici, quàm Laici quicumque sint, ne verbo quidem, aut aut nutu, vel signo, futuri in huiusmodi beneficiis & officiis successores, ab ipsis resignantibus, aut aliis eorum significatione vel hortatu designentur, aut de his assumendis, promissio inter eos, vel etiam intentio qualiscumque intercedat.

Prohibetq; beneficia resignanda conferre consanguineis collatorum, vel resignantium.

IV. Ceterùm præcipimus atque interdicimus, ne ipsi Episcopi, aut alii collatores de beneficiis, & officiis resignandis prædictis, aut suis, aut dimittentium consanguineis, affinibus, vel familiaribus, etiam per fallacem circuitum multiplicatarum in extraneos collationum, audeant providere; quod si secus, ac etiam quidquid præter, vel contra formam prædictorum fuerit à quocumque temerè attentatum, id totum ex nunc vires & effectum decernimus non habere.

V. Qui

Digitized by Google

V. Qui verò contrafecerint, ut in eos, quo deliquerint, puniantur, à beneficiorum & officiorum collatione, nec non electione, præsentatione, confirmatione & institutione, prout cuique competierit, tam diu suspensi remaneant, donec remissionem à Romano Pontifice meruerint obtinere; & qui talia beneficia seu officia receperint, eos prædictis pœnis volumus subjacere. Et nihilominùs in eos, qui sic suspensi conferre, eligere, præsentare, confirmare, vel instituere ausi fuerint, excommuuicationis quo ad personas, quò verò ad Capitula & Conventus, à Divinis suspensionis sententias ipso facto promulgamus; quibus etiam nullus alius, quàm ipse Romanus Pontifex, sive absolutionis, sive relaxationis gratiã (excepto mortis articulo) valeat impertiri. Prohibitione, & literis Nostris prædictis nihilominùs in cæteris omnibus perpetuò valituris. *Contravenientibus pœnas infligit.*

VI. Non obstantibus quibuscumque privilegiis, indulgentiis, & literis Apostolicis, generalibus & specialibus, quibuscumque Episcopis & aliis superioribus, ac inferioribus Ecclesiarum Prælatis, nec non Ecclesiis, Monasteriis, & Capitulis, Conventibus, Collegiis, & Vniversitatibus, eorumq; & aliis personis, etiam Regiâ, & Imperiali Majestate præditis, sub quacumque verborum forma, & conceptione concessis, per quæ effectus præsentium impediri posset quomodocumque, vel differri: etiamsi de eis, ipsorumq; totis tenoribus ad verbum, ac de propriis nominibus eorum, nec non Ecclesiis, Monasteriis, locis, Ordinibus, & dignitatibus; de quibus, nec non causis, propter quas illa concessa sunt, specialem & expressam præsentibus fieri oporteret mentionem. *Contrariis derogat.*

VII.

Digitized by Google

Publicari hanc Constitutionem jubet.

VII. Ceterùm jubemus easdem præsentes ad valvas Basilicæ Principis Apostolorum de urbe, & in acie Campi Flori publicari, & earum exempla affigi. Volumusq; eas sic publicatas, omnes & singulos perinde afficere & obligare, ac si illis ipsis fuissent singulariter intimatæ.

Exemplis credi mandat.

VIII. Exemplis quoque prædictis, etiam impressis, manuq; Notarii publici, & sigillo Prælati Ecclesiastici, vel ejus curiæ obsignatis, eandem prorsus fidem adhiberi, quæ ipsis præsentibus, si forent exhibitæ vel ostensæ. Nulli autem &c. Datum Romæ apud S. Petrum, anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo sexagesimo octavo. Kalend. Aprilis, Pontificatus Nostri anno tertio.

Constitutio ista explicatur.

§. 7. Ex qua quidem Constitutione manifestè patet, eas tantùm coram locorum Ordinariis Episcopis Diœcesanis admitti resignationes, quæ fiunt ex causa senii, vel infirmitatis, aut si resignans sit corpore impeditus, utpotè ob lepram, scabiem herculeam, paralysim, apoplexiam, morbum comitialem, chiragram: vel vitiatus, qualis est cœcus utroque oculo, claudus, loripes, gibbosus, aut aliàs notabiliter diminutus quâlibet corporis parte, aut crimini obnoxius, veluti simoniacus, homicida, adulter, concubinarius, insordescens in excommunicatione, perjurus, blasphemus ante privationis sententiam, vel censuris Ecclesiasticis subjectus, aut qui nequit Ecclesiæ inservire, quales sunt prioris articuli exempla; quibus adde Clericum bannitum, damnatum, mutum, & qualemcumque irregularem; insuper ob vitam scandalosam & probrosam, imperitiam, sive illiteraturam, execrabilitatem, seu beneficiorum incompatibilium pluralitatem, status mutationem; si videlicet Clericus matrimonium est contracturus, vel religionem ingressurus, paulò antequam profiteatur; necnon

nõn ob cauſas relatas in *c.niſi cùm pridem.* 10. *de renunciat.* quæ his duobus verſibus continentur.

Debilis,ignarus, malè conſcius, irregularis;
Quem mala plebs odit, dans ſcandala, cedere poſſit.

§.8. Denique eorum reſignationes poterunt recipere, qui nequeunt,aut non audent in loco beneficii reſidere propter capitales inimicitias. Prohibetur tamen Ordinariis, ne beneficia ad ipſorum manus renunciata conferant ſuis, vel dimittentium conſanguineis,affinibus,vel familiaribus, de quibus latè vide *Flamin.Pariſ.de reſignat lib.5.quæſt. 6.per tot Quarantam loc.pracit.,Azor.inſtit.moral.part.2 lib.7.cap.19. quæſt. 5. Chokier ad reg.43.aliàs 44.num.54.& ſeq. Barboſam de iure eccleſ. univerſ.lib.3.cap.15.§.2. uſque ad num.113.*

Epiſcopi nequeunt beneficia reſignata ſuis,vel dimittentibus conſanguineis conferre.

§. 9. *Reſpondeo ſecundò,*in caſibus prædictâ Conſtitutione expreſſis,poſſunt Epiſcopi Diœceſani in quocumque etiam menſe beneficiorum reſignationes admittere, eiq; liberè conferre, non obſtantibus Concordatis Germaniæ; dummodò tamen ſint talia,quæ aliàs in menſibus non reſervatis per obitum vacantia ad ipſorum Ordinariorum diſpoſitionem pertinerent, & reſignatio in illo caſu,alio ſpeciali jure non ſit prohibita,prout prohibetur reſignatio promovendorum ad Pontificalem Dignitatem *c.cùm in cunctis.* 7.§. *cùm verò.de elect & reg.26 cancell.Branden ad Concord. German. quæſt.* 9. *&* 12.*num.*13 *Gonzalez ad reg.*8.*cancell gloſſ* 14.*num.*31. *Piaſec. in praxi Epiſcop.part.*2.*cap.*5.*art.*2.*num.*3.*Chokier ad reg.*8 *gloſſ.* 11. *num* 29 *&* 30 *nec non ad reg.* 24.*num.*19.*& ſeq.* Siquidem per reſervationem Concordatorum non cenſetur Pontifex voluiſſe conditionem Ordinariorum Germaniæ facere deteriorem,ſeu duriorem, illiſve plus detrahere,quàm ſolent Pontifices aliis Epiſcopis aliarum provinciarum: at per reſervationem Regularum Cancellariæ Apoſtolicæ, quibus ligantur omnes Ordinarii,ſolent Pontifices excipere modum vacationis per reſignationem,ut expreſsè quoque habetur in *reg.* 9. *cancell. Aliàs, quàm per reſignationem quocumque modo vacatura &c.* Vbi reſervat beneficia omnia in menſibus alternativis quocumque modo,& aliter,quàm per reſignationem va-

Epiſcopis quovis menſe ad mentem beneficiorum reſignationes & permutationes.

Digitized by Google

cantla; atque ita ex identitate rationis etiam per renunciationem ex causa permutationis, ut minùs, quàm fieri possit, vitetur reservatio,& juris communis correctio, *c. cùm expediat. 29. de elect. in 6.* quia permutatio includit in se resignationem in favorem permutantium,& nihil aliud est, quàm recīproca resignatio, quæ fit inter utrumque permutantium, *text. in c. unico de rerum permutat. in 6. & Clem. unic. eod. tit.* ut proinde non secùs, ac simplices resignationes, ab Episcopis etiam in mensibus Sedi Apostolicæ reservatis, expediri valeant, uti definivit sacra Cardinalium negotiis Episcoporum præpositorum Congregatio, teste *Gavanto in manuali verb. beneficiorum permutatio. n. 5. Branden dictâ quæst. 12. num. 13. 14. & 15. Gonzalez ad reg. 8. cancell. gloss. 14. num. 32. Garcias de benef. part. 5. cap. 1. §. 2. n. 543. Chokier in tract. de permutat. part. 1. cap. 3. & ad reg. 8. cancell. gloss. 7. num. 5. & gloss. 11. num. 29.*

An Episcopo inferiores possint recipere resignationes?

§. 10. An verò Abbates, Præpositi, Archidiaconi, Decani, Capitula, aliiq; collatores Ordinarii Episcopo inferiores, valeant recipere resignationes,& permutationes beneficiorum ad ipsorum collationem spectantium, non adeò expedita est quæstio, variâ & ambiguâ Doctorum opinione implexa: verumtamen ut ego hîc meum fatear scrupulum, in praxi tutius & vèrius, ac stylo Romanæ Curiæ conformius semper existimavi, nequaquam posse; Superior enim, qui auctoritatem præstat resignationi, non intelligitur collator, sed is, qui potestatem habet instituendi & destituendi. *gloss. in Clem unica. verb. manibus. de renunciat. Rota decis. 6. aliàs 311 n. 2. de rer. permutat. in nov. & decis. 8. aliàs 290. de renunciat. in antiq. & apud Bisignet. decis. 5. de renunciat. & apud Mantică decis. 68. n. 6. & decis. 260. n. 7.* quia renunciatio habet vim destitutionis, cùm per eam renuncians desinat esse intitulatus & beneficiatus: ideò non mirum, si non possit fieri, nisi coram eo, qui potest destituere, videlicet Episcopo, ad quem tam institutio, quàm destitutio Sacerdotum noscitur pertinere, ut loquitur *text. in c. ex iniuncto 12 de hæret. c. admonet. 4 de renunciat. Abb. in c. accepta. 3. de restit. Spoliat. num. 8. Rota apud Card. Manticam cit. decis. 260. nũ.* unde non valet consequentia, potest instituere, ergò potest.

Digitized by Google

teſt deſtituere; nam unum fit judicialiter, alterum extrajudicialiter,& juriſdictio voluntaria non includit contentioſam, *Abb.in d.c accepta.3.prope fin. de reſtit.Spol.Chokier de iuriſd.ēt.Ordin.in exempt.part.4. quæſt.67.num.2.* Et ita licet collatio beneficii ſpectet ad inferiorem Epiſcopo, ejus tamen reſignatio debet fieri in manibus Epiſcopi Diœceſani, collatio autem ab inferiore,ad quem ſpectat,vel ab Epiſcopo cum illius conſenſu, *Flamin. Pariſ.de reſignat.lib.3.quæſt. 4.num.64.& lib.7. quæſt.14.num.17.*

§.11. Generaliter ergò tenendum eſt,quod Prælati,& alii quotquot collatores Epiſcopo inferiores,utpote jure ſpeciali beneficia conferentes,quoniã deſtituere nõ poſſunt,reſignationibus auctoritatem non interponunt,uti cenſent *Zerola in praxi Epiſcop.part.1.verb.renunciatio ad quartum.Flamin. Pariſ. de reſignat.lib.7.quæſt.10. à num.6.uſque ad fin.& quæſt. 14.15.& 16. per tot. Sanchez conſil.moral.lib.2.cap.1.dub.31.num.9 & cap 2.dub. 29 num.1.& 2.tom.1.Azor.inſtit.moral.part.2.lib.7.cap.19. quæſt. 7.Gregor.Tholoſ.tract.de benef.cap.31.ſub num.11. Rebuff. in praxi in forma vicariatus. num.104.105.& 106.Garcias de benef.part.11. cap.3. §.1 num.251.& ſeq. Chokier tract.de permutat.benef.part.1. cap.12.num.3.Caniſius ad lib.1.Decretal.tit.9.num.5. Barboſa de off. & poteſt.Epiſc.alleg.69.num.1.&* 4. Ac perſæpè à ſupremo Rotæ Romanæ Tribunali deciſum eſt,& nominatim *deciſ.6.aliàs 311.de rerum permutat.in nov.& deciſ.5. aliàs* 218. *& deciſ.8.aliàs 290 num.1.de renunciat.in antiq.ac deciſ.5.eod.tit.in antiquior nec non apud Card.Manticam deciſ.*68. *num.* 6. ubi. *Tertiò objicitur, quod etſi conſtaret D.Antonium de Toledo,qui contulit beneficium, eſſe Commendatorem.& ad ipſum ſpectare ius conferendi,tamen cùm ſit inferior collator,non potuit admittere reſignationem: quia huiuſmodi facultas ei tantùm conceditur, qui poteſt inſtituere & deſtituere.* Quod & confirmatur *deciſ.260.n.7.penes eundem Manticam.*& noviſſimè apud *Duran part.1. deciſ.*237 *num.* 20. *&* 21. hiſce verbis. *Et tantò minùs, ex quo dicta libera reſignatio fuit facta coram inferiore Collatore,qui non potuit acceptare, ſed debuit fieri coram Epiſcopo,quâ factâ & admiſſâ,poterat inferior collator alii conferre,& non aliter,ut quotidie practicatur. Et ratio eſt, quia*

Tutior eſt ſententia negativa.

dimissio ad effectum abdicandi ius, debet fieri coram illo, qui nedum habet potestatem instituendi, sed etiam destituendi; quales sunt Papa, Legatus à latere, & Episcopus, non autem Collator &c. Hactenus Rota non minùs doctè, quàm eleganter.

Idem est in permutationibus.

§. 12. Et idem est in permutationibus beneficiorum, quas præter Papam, & Legatum de latere, soli Episcopi recipiunt. *text. in c. quæsitum. 5. de rerum permut. & c. admonet. 4. de renunciat. gloss. in Clem. unica verb. conferantur. de rerum permutat. Rebuff. in praxi. tit. de permutat. n. 20 & in 3. part. signat. vers. nec non iuris patronatus. num. 42. Navarr. consil. 97. num. 2. lib. 5. Decretal. de simonia. Lessius de iust. & iure lib. 2. cap. 34. num. 196. Azor. instit. moral. part 2. lib. 7. cap. 29 vers. Quarto quæritur. & seq. Mantica de tacit. & ambig. convent. lib. 25. tit. 8. num. 1. 2. 3. & seq. & optimè L. Aluin de potest. Episcoporum. cap. 11. num. 5. 10. 11. & 12. Garcias de benef. part. 11. cap. 4. num. 68. & 69. Barbosa de iure Eccles. univers. lib. 3. cap. 15. §. 5. num. 175. Chokier de permutat. benef. part. 1. cap. 6. num. 1. & cap. 7. num. 4.*

Rotæ Romanæ Decisiones maximæ sunt auctoritatis.

§. 13. Præmissa porrò Rotæ Romanæ interpretatio, non obstantibus contrariis privatorum Doctorum sententiis, omninò sequenda est, & à prædictis Ordinariis Collatoribus Episcopo inferioribus quandoque potestatis suæ in hisce limites excedentibus, & Episcopalia jura usurpantibus meritò attendenda. cùm exploratum sit, Decisiones Rotæ maximi apud omnes esse ponderis, & majoris auctoritatis, quàm communem Doctorum opinionem, ut ab ea recedere, vel eidem refragari nefas reputetur *Gomez ad reg. cancell. in proœm. quæst. 25. quartò. Vestrius in praxi lib. 2. cap. 17. in annot. num. 2. & 3. ac lib. 6. cap. 1. num. 18 Zerola in praxi Episcop. part. 1. verb. Rotæ tribunal. Gregor. Tholosan in syntagm. iur. univers. lib. 15. cap. 29. num. 15. & cap. 42. num. 15.* ubi ait, *Auditorum Rotæ iudicia pro oraculis haberi Garcias de benef. in præfat Chokier ad preces primar. sect. 3. sub lit. B Gudelinus de iure noviss lib. 6. cap. 3. num. 11.* ubi sic inquit. *Prætermittendum verò hic non est, nobilissimum & summum illud tribunal, vocant Rotæ, in quo duodecim clarissimi iurisconsulti Auditores audiendis cognoscendisq; causis, quæ undique ad iudicium summi Pontificis deferuntur, deputati, quorum Decisiones tanti ubique fiūt, ut penè pro Constitutionibus Pontificiis allegentur.* ita ille. §. 14.

Digitized by Google

§. 14. Vnde rectè concluditur, quod Abbates, aliiq; Prælati sup a nominati Episcopo inferiores, haud possint resignationibus, aut permutationibus beneficiorum recipiendis sese intromittere, nisi sint tales, qui consuetudine, aut ex privilegio Summi Pontificis habeant ius Episcopale, seu iurisdictionem quasi Episcopalem, nulli Episcopo proximè subiecti, quod insinuari videtur suprà adducta Pii Papæ V. Constitutione, nam ibi post *Episcopos*, subiungitur, *& alii facultatem habentes, eorum duntaxat resignationes recipere & admittere possint, qui aut senio confecti &c. gloss. in Clem. 1. de rebus Eccles. non alienan. verb. profrii. Flamin. Pariſ. de resignat. lib. 7. quæſt. 6 nũ. 6. Azor. inſtit. moral. part. 2 lib. 7. cap. 29. quæſt. 4. Garcias de benef. part. 11. cap. 3. §. 1. nu. 254. & cap. 4. num. 70. Caniſius loco præcit Chokier in trac. de permutat. benef. part. 1. cap. 2. ſub num. 6. & cap. 6. num. 2. D'Alvin loc. cit. num. 12. Barboſa de offic. & poteſt. Epiſc. part. 3. alleg. 69. num. 4. & de iure Eccleſ. univerſ. lib. 3. cap. 15. §. 5. num 175.* cùm Episcopalia iura ab inferioribus per præscriptionẽ possint acquiri, *c. auditis. 15. & c. cùm olim 18 de præſcript. D'Alvin cap. 12. num. 4. & cap. 22. num. 20. Caniſius loco cit. Rota deciſ. 324. num. 12. part. 1. recent.*

Itaque Abbates, & quæquot alii Episcopo inferiores, nisi iura Episcopalia habentes, nequeunt resignationes, aut permutationes recipere.

§. 15. Cæterùm in permutationibus, uti & resignationibus requiritur consensus illorum, ad quos collatio, electio, seu præsentatio pertinet, sive sint Clerici, sive laici, quia ipsorum interest, quamvis Episcopus totum debeat expedire, *gloss. in c. unico verb. collationem. de rerum permutat. in 6. & in Clem. unica. verb. conferantur. eod. tit. Rebuff. loco antecit. num. 21. Leſsius ſuprà num. 193. & 198. Garcias de benef. part. 11. cap. 3. num. 22. & cap. 4. num. 72. Chokier de permutat. benef. part. 1. c. 12. num. 2. Barboſa de iure Eccleſ. univerſ. lib. 3. cap. 15 §. 5. num. 182.* Quamvis *Piasec. in praxi Epiſc. par. 2 cap. 5. art. 1. num. 16. & 17.* usitatiorem doctrinam censeat, quod nimirum beneficium patronatum resignari possit absque consensu patroni, minimè tamen conferri absque eius consensu: & ita à Rota Romana decisum refert idem *Piasec. ibid.* Quin & dum permutatio vergit in utilitatem Ecclesiæ, sufficit patronos tantùm requirere,

In resignationibus & permutationibus beneficiorum requiritur collatorũ, electorum, & patronorum consensus.

licet conſentire nolint. *Rebuffus loco cit. num.* 22. *Leſſius ſuprà. Garcias loc. cit. cap.* 3. *num.* 26. 27. 28. *& ſeq.* & ita à S. Cardinalium Concilii Tridentini interpretum Congregatione declaratum refert *Chokier in trac. de permutat. benef. part.* 1. *cap.* 19. *ſub num.* 10.

In permutationibus beneficiorum diverſarum diœceſium quaritur utriuſque Epiſcopi auctoritas.

§. 16. Interim pro praxi obiter eſt advertendum, dum beneficia quæ permutantur, ſunt diverſarum Diœceſium, requiri utriuſque Epiſcopi auctoritatem; quia in permutatione duorum beneficiorum utrumque dimittitur, & utrumque confertur, ac proinde neceſſe eſt, ut utriuſque Epiſcopi intercedat auctoritas, ſeu coram utroque fiat reſignatio, & poſteà ab eodem collatio, ſeu unus alteri committat vices ſuas, *gloſſ. in c. unico. verb. collationem. de rerum permutat. in* 6. *Azor. inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 7. *cap.* 29. *queſt.* 8. *Sanchez conſil. moral tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 3. *dub.* 38. *num.* 10. *Mantica de tacit. & ambig. convent. lib.* 25. *tit.* 8. *num.* 9. *Leſſius de juſt. & jure lib.* 2. *cap.* 34. *dubitat.* 36. *nũ.* 197. *Malderus in* 2. 2. *D. Thomæ. trac.* 9. *cap.* 3. *dub.* 10. *verſic. beneficia diverſarum &c. Chokier de permutat. benef. part.* 1. *cap.* 14 *per tot. Barboſa de offic. & poteſt. Epiſc. part.* 3. *alleg.* 69. *num.* 30.

Non tamẽ uno eodẽq; tempore.

§. 17. Non tamen eſt neceſſe, ut uno eodemq; tempore utriuſque auctoritas concurrat, ut ait *Rebuff. in praxi tit. de permutat. num.* 37. *&* 38. *Leſſius loc. cit.* eſt tamen tutius, teſte *Sylveſtro verb permutatio.* §. 2. *poſt nũ.* 13. *concluſ. ſeptima. & Chokier loco præcit. num.* 1.

Cæſus in quo compermutans utr mque beneficium aſſequitur.

§. 18. Hinc ſequitur, ſi *Petrus* & *Paulus* permutent ſua beneficia, & *Paulus* reſignet prior, factâq; reſignatione & collatione, moriatur, antequàm *Petrus* reſignationem ſui beneficii faciat, *Petrum* habiturum utrumque, ſi ſint compatibilia, & poſſe gaudere bonâ fortunâ. *Rebuff ſuprà num.* 38. *Leſſius ibidem num.* 197. *Malderus loco cit. in reſponſ. ad quæſit.* 8. *Azor. inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 7. *cap.* 29. *queſt.* 29. *Garcias de benef. part.* 11. *cap.* 4. *num.* 10. *Barboſa de jure Eccleſ. univerſ. lib.* 3. *cap.* 15. §. 5. *ſub num.* 169.

An Ordinarii poſſint conferre

§. 19. An autem Ordinarii vigore Concordatorum Germaniæ in menſibus ſuis conferre queant beneficia ex tacita reſignatione, ſeu de jure vacantia, meminimus nonnihil *ſuprà, hoc tit.*

Digitized by Google

hoc tit. dub. 1. §. 22. & pro uberiori eius cognitione Lector consulere poterit *Chokier ad reg.* 8. *gloss.* 7. *à num.* 13. *per tot.*

re beneficia de iure vacantia.

DVBIVM X.

An beneficium resignatum non factâ mentione, quod resignans ad illius titulum Sacris Ordinibus fuerit initiatus, si contingat illum in mense Ordinario decedere, vacet per obitum; ita ut non obstante resignatione, valeat per Ordinarium in vim Concordatorum Germaniæ conferri?

§. 1. RE*spondeo primò*, à Tridentina Synodo *sess.* 21. *cap.* 2. rectè sancitum esse, ne beneficium, ad cuius titulum quis ad sacros Ordines promotus fuit, ipse resignare valeat, nisi factâ mentione expressâ, quod fuerit ad illius titulum sacris Ordinibus insignitus; quo quidem casu, nec etiam tunc erit admittenda resignatio, nisi constitò, quod aliunde vivere commodè possit ipse renuntians: ita ut utrumque iuxta Concilium Tridentinum *loc. cit.* debeat necessariò exprimi, & quod sit promotus ad Ordines ad titulum talis beneficii, & quod habeat aliunde, unde commodè vivere possit; quod etiam colligitur ex *c. Sanctorum, c. neminem. dist.* 70. *c. Episcopus.* 4. *c. tuis.* 23. *de præben.* Vnde in resignatione beneficii non sufficit postea constare resignantem tempore resignationis habere aliunde, unde vivere queat, sed tempore resignationis debet fieri mentio, quod ad illius titulum fuit ordinatus, & ante admissionem constare Superiori, quod aliunde habeat, unde vivere possit: alioquin aliter facta resignatio est irrita & nulla, ex clausula annullativa eiusdem Concilii *d. cap.* 2. Nam

In resignatione beneficii exprimi debet an fuerit titulus ordinationis.

hæc-

hæc expressio requiritur de forma, nec per æquipollens adimpleri potest, prout declaravit S. Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini interpretum adducta à DD. infrascriptis. *Flamin. Paris. de resignat. lib. 2. quæst. 6. num. 36. 37. 38. 39. & seq. ac lib. 5. quæst. 6. num. 175. Azor. instit. moral. part. 2. lib. 7. cap. 20. quæst. 7. & cap. 25. quæst. 6. Gonzalez ad reg. 8. gloss. 5. §. 10. num. 35. Piasec. in praxi Episcop. part. 1. cap. 1. art. 7. num. 12. vers. ampliari posset. Mantica de tacit. & ambig. convent. lib. 25. sub num. 44. Garcias de benef. part. 2. cap. 5. §. 1. num. 192. 193. & seq. Massobr. in praxi haben concurs. in parochial. requisit. 5. dub. 1. num. 45. Chokier ad reg. 43. aliàs 44. num. 59. & seq. Barbosa de off. & potest. Episcopi. part. 2. alleg. 19. num. 33.* Rota *decis. 269. num. 1. part. 2. recent. & apud Seraphin. decis. 1471. num. 7. & 8. & apud Gregor. XV. decis. 441. num. 1. & addit. num. 9.* Et ratio, cur exprimi debeat, quod quis fuit ordinatus ad titulum illius beneficii, est, quia Papa potest ex hac narratione moveri ad non admittendam resignationem *arg. d. c. Sanctorum.* & sic regulariter debent narrari illæ qualitates, ex quibus posset moveri ad concedendum, vel negandum *Flamin. Paris. d. lib. 2. quæst. 6. num* 38. ex quo enim non possit quis ordinari absque titulo, ne cum Ordinis dedecore mendicare, aut turpem & sordidum aliquem quæstum exercere cogatur, ita nec potest illum titulum dimittere, nisi aliunde ipsi sit provisum. *Flamin. Paris. supra lib. 2. quæst. 6. num. 4. & 35. Garcias loco cit. num. 197.*

Alioquin beneficium non vacat, sed remanet penes resignantem.

§. 2. *Respondeo secundò*, non factâ autem mentione, quod resignans fuerit ad resignati beneficii titulum sacris Ordinibus initiatus, indeq; resignatione nullâ existente, ex dictis §. *præcedente.* & quidē nullâ, etiam in foro conscientiæ iuxta *Garciā supra nū.* 216. beneficium resignatum non vacat, sed remanet penes resignātem, & resignanti competit actio spoliiscùm exploratiiuris sit, quod dum resignationon tenet, ius non abdicetur à resignante; ut proinde, si resignans moreretur in mense Ordinarii, non dubium sit, quin in vim Concordatorum Germaniæ de eo, uti per obitum vacante possit per Ordinarium provideri, sicut & è converso per Papam, si decederet in mense Pon-

Digitized by Google

se Pontificio. *Garcias loc. cit. num.* 225. *& seq. Barbosa suprà num.* 33. de quo extat præclara Rotæ Romanæ decisio sub R. P. D. *Remboldo. in una Leodiensis Canonicatus Collegiatæ nostræ Ecclesiæ S. Ioannis Evangelistæ. die lunæ.* 28. *Iunii.* 1621. relata à *Barbosa loc. cit. & Chokier in trac. de permutat. benef. part.* 3. *cap.* 28. *sub num.* 7. quam uberioris cognitionis ergò hic adscribere non abs re fuerit.

DECISIO S. ROTÆ ROMANÆ

In una Leodien. Canonicatus S. Ioannis die 28. *Iunii* 1621. *coram R. P. D. Remboldo.*

N. I. DOmini dixerunt Canonicatum esse adiudicandum *Theodoro*, quia ipse fuit de eo provisus per obitum *Balduini* à Serenissimo Electore Colonienſi, vigore Indulti amplissimi, quod habet à Sede Apostolica. *Beneficium resignatum vacat per obitum.*

II. Nec obstat *primò*, quod dicitur d. Canonicatum vacasse per resignationem dicti *Balduini* ad favorem *Ægidii*, & non per ipsius obitum, quia dicta resignatio fuit nulla, ideoq; nec ius, quod priùs habebat, fuit ab eo mediante dictâ resignatione abdicatum, sed vacavit per mortem *Caputaqen. decis.* 215. *par.* 1. *num.* 3. *Card. Seraph. decis.* 1498. *num.* 8. *Status nullitate resignationis.*

III. Quod autem resignatio fuerit nulla, patet, quia fuit facta contra formam Concilii Tridentini *cap.* 2. *de reformat. sess.* 21. ex quo non fuit in ea expressum, quod *Balduinus* esset promotus ad titulum dicti Canonicatus, prout in *d. cap.* expresse disponitur; & quod hoc casu resignatio sit nulla, tradit *Paris. de resignat. lib.* 2. *q.* 6. *num.* 36. *&* 39. *Garc. de benef. part.* 2. *cap.* 5. *num.* 192. *& seq. Gonzal. ad reg.* 8. *gloss.* 5. §. 10. *num.* 35. & tenuit Rota *in Aretina Plebis coram Illustrissimo Cardinale Millino, relata per eundem Garciam cap.* 5. *part.* 1. *num.* 438. *Ob non expressionem, quod resignans fuisset ad titulum dicti beneficii ordinatus.*

IV. Nec obstat *secundò*, quod dictum Sacrum Concilium decrevit,

Quamvis habeat alunde, unde vivere possit.

quod dicta mentio fieret in resignatione ad effectum tantùm, nè Clericus in opprobrium Ordinis Clericalis mendicare cogatur. & cùm huic inconuenienti satis fuerit prouisum mediante clausulâ: *Constitò quod resignans habeat aliunde &c.* in dicta resignatione appositâ, videatur dictam resignationem ob defectum dictæ expressionis non posse dici nullam, eo quod forma potest adimpleri per æquipollens, quando habetur effectus à lege desideratus; quia fuit responsum, quod dictum Concilium, ut pinguiùs provideret, nè Clerici ullo tempore in mendicitatem inciderent, non solùm disposuit, quod resignationes non admitterentur, nisi constitò, quod resignãs haberet aliunde, unde commodè vivere posset, sed ulteriùs decrevit quod in resignationibus mentio fieret, quod resignans fuerit promotus ad titulum beneficii, quod resignat, ad hoc, ut vincularetur ab eo, à quo resignatio erat admittenda, si ita videretur, patrimonium resignantis, quod alias potuisset distrahere, perinde ac si fuisset vinculatũ, si ad titulum illius fuisset Ordinatus; unde non potest dici, quod mediante dictâ clausulâ *constitò. &c.* fuerit intentioni dicti Concilii satisfactum, quia ex duobus requisitis non sufficit alterum adimpleuisse, *l cùmbi § si Prætor & ibi gloss. ff de transact l si heredi plures ff. de condit instit. t. Dec. consil 433. nu. 6. Sarnen in reg. de public. resignat. quæst. 8. n. 2. Put. decis. 193. lib. 1.* Et imò cùm dictũ Concilium ulteriùs etiam procedendo annullet resignationes aliter factas, sicq; contineat decretũ irritans, non potuisset forma ab eo tradita per æquipollens adimpleri, sed debebat seruari ad unguem, *Aldobr. cons. 92. num. 27. lib. 1. cum alijs per Marescot. var. resolut. lib. 2. cap. 38 num.* 10. & in terminis dicti Capituli, quod non possit adimpleri per æquipollens, firmat ex sententia Sacræ Congregationis Illustrissimorũ Sacri Concilii Interpretum, quam refert ad extensum *Garc. part. 2. cap. 5. num. 193. Gonzal. ubi suprà num* 35. & fuit dictum *in dictæ Aretina Plebis coram Illustriss. Cardinale Millino.*

Idq; tam in resignationibus coram Papa, quàm Ordinario.

V. Non obstat *tertiò*, quod Concilium non comprehendat resignationes factas in manibus Papæ; quia hoc esset nimis restringere dispositionem dicti Concilii, quod loquitur generaliter de omnibus resignationibus, & propterea generaliter intelligi debet, maximè cùm eadem ratio militet in omnibus, nec subsit causa dictæ restrictivæ: & quod locum habeat etiã in resignationibus factis corã Papa, firmat *Garz. ubi suprà n. 193.*

Cui non derogavit Pius Papa 5.

VI. Non obstat *quartò*, quod Constitutio *Pii V.* solùm mandat apponi clausulam *Constitò &c.* quia non est correctoria decreti dicti sacri Concilii, nec loquitur de beneficiis, ad quorum titulum resignans est promotus.

Et hujusmodi ex-

VII. Non obstat *quintò*, quod Papa in genere cogitare potuerit, quod resignans esset promotus ad titulum beneficii, quod resignat, quia Concilium,

cilium, ut dictum est, requirit pro forma, quod fiat expressio dictæ qualitatis, unde illa servari debet ex allegatis. Vltra quod Papa potuit etiam cogitare, quod resignans non esset promotus ad titulum illius beneficii, eo ipso quod sibi hoc non fuit expressum. *Expressio requiritur pro forma.*

VIII. Non obstat *sextò*, quod saltem Canonicatus remansit Sedi Apostolicæ affectus per appositionem manus Pontificis; quia dicta affectio per appositionem manus non intrat, quando resignatio est nulla, & per consequens beneficium vacat per obitum, & non per resignationem, *Achil decis. 14. de restit. Spoliat. Rot. decis. 24. sub num. 1. ut lit. pend. in nov. & 419 par. 1. divers. & decis. 570. num. 8. vers. vel diversa eveniat. part. 1. in recent.* *Nec beneficium afficitur per appositionem manus Papæ.*

IX. Non obstat *septimò*, quod etiamsi resignatio sit nulla, tamen locus est affectioni, quando talis nullitas provenit culpâ resignantis *Garzias d. tract. de benef. par. 5 cap. 1. §. 2. num. 170* quia hoc procedit, quando resignans est in culpa, quominùs resignatio sortiatur effectum, ob non implementum conditionis: nam tunc dicta conditio habetur pro impleta in præiudicium resignantis, & per consequens abdicatur ius à resignante, & beneficium vacat in Curia, remanetq; affectum & reservatum, secus est, quando resignatio fuit nulla de per se, & ex alia causa, quàm ob non implementum: tunc enim per huiusmodi resignationem non abdicatur ius à resignante, ut bene per eundem *Garz. part. 11. cap. 3. n. 217.* ubi exemplum adducit in resignatione Simoniaca, per quam non abdicatur ius à resignante, etiam quod sit pura, & per consequens nec beneficium vacat, nec illud remanet affectum; quia Papa non voluit providere, nisi in eventum, in quem vacaret per resignationem, & affectio non porrigitur ad vacationem diversam, ut in *d. decis. 570. num. 8. par. 1. in recent.* *Dum resignatio est nulla culpâ resignantis.*

X. Vnde cùm in casu de quo agitur, resignatio non fuerit nulla ob non adimplementum, sed quia non fuit in ea servata forma Concilii, meritò non fuit ius abdicatum à resignante, & per consequens Canonicatus vacavit per obitum, & non per resignationem, neque ut dictum est, remansit affectus ex allegatis. *Ideoq; non abdicatur ius à resignante.*

§. 3. Quæ decisio complurib⁹ aliis confirmata fuit in una Leodien. Canonicatus S. Dionysii anno 1623. quas brevitatis causâ omitto. *Confirmatio dictæ decisionis.*

§. 4. Id autem indistinctè locum obtinet tam in resignatione facta coram Papa, quàm Ordinario Episcopo Diœcesano, stando in terminis Concilii Tridentini *d. sess. 21. cap. 2.* ex Constitutione tamen *Pii* Papæ V. relata *suprà hoc tit. dub. 9. §. 6.* *Pii Papæ 5. Constit. 58. Bullarii tom. 2.* *Beneficium tamen resignatum subsistit quod resig-*

Aut fecit ad illius titulum promotus, si non habeat alunde, unde vivat, vacat.

in resignatione beneficii, ad cuius titulum aliquis fuit Ordinatus, facta coram Episcopo loci Ordinario, cùm resignans non haberet aliunde, quo posset commodè sustentari, dicendum est beneficium sic resignatum vacare, nec resignantem posse ad illud redire, sed de eo, uti verè vacante liberè providendum, non per Ordinarium ipsum, sed per Papam, sive alios Superiores Ordinarii, aut patronos, si beneficium est juris patronatus; & eo casu Ordinarius Diœcesanus admittens talem resignationem incurrit pœnam suspensionis à collatione beneficiorum, & tenetur ipsum resignantem alere donec sit de alio titulo provisum, ut censuit S. Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini interpretum apud *Flamin. Paris. de resignat. lib. 2. quæst. 6. n. 41. & 42. Garciam de benef. part. 2. cap. 5. §. 1. num. 227. & 228. Chokier de permutat. benef. part. 3. cap. 28. num. 7. Rota apud Seraphin. decis. 1320. num. 4.*

Secùs verò, si habeat, unde vivat,

§. 5. In resignatione verò facta coram Ordinario Episcopo Diœcesano ab eo, qui aliunde commodè vivere potest, non tamen factâ mentione, quod ad illius beneficii titulum sit ad sacros Ordines promotus, videtur standum Concilio Tridentino, & per eam non vacare beneficium, quia supradicta *Pii* V. Pontificis Maximi Constitutio non loquitur in hoc casu. *Garcias loco cit. num. 229.*

Idem nil procedit in resignatione faciendâ ex mandato Papæ.

§. 6. Hæc tamen Tridentina Sanctio non procedit in resignatione facienda ex Decreto Papæ appositio in gratia alterius beneficii incompatibilis; in ea enim non est opus facere mentionem, quod ad illius titulum quis fuit sacris Ordinibus insignitus. *Garcias ibidem num. 221.*

Secùs autem in beneficiorum permutationibus.

§. 7. In permutatione autem beneficiorum habet etiam locum dicta Tridentina Constitutio; resignationis enim nomen simpliciter prolatum complectitur illam quoque ex causa permutationis factam; quia qui permutat, resignat: ita ut ex hoc capite sit quoque nulla permutatio, non factâ mentione, quod permutans ad titulum beneficii permutati sit ordinatus, *Gonzalez ad reg. 8. glossa 5. §. 10. à num. 34. Barbosa de off. & potest. Episc. alleg. 19. num. 43. Chokier ad reg. 43. alias 44. cancell. num. 27. & in tract. de permut. benef. part. 3. cap. 28. num. 6.* qui

ita

ita à sacra Congregatione Cardinalium Concilii Tridentini interpretum declaratum referunt. Quanquam alii idipsum limitent, ut nimirum permutatio, subticito etiam, quod permutans ad illius titulum fuit Ordinatus, tum non censeatur nulla, si permutans consequatur validè possessionem pacifi-cam alicujus beneficii æquivalentis, & ad congruam sustentationem sufficientis. *Garcias de benef. part. 2. cap. 5. §. 1. num. 218. Massobr. in praxi haben. concurs. requisit. 5. dub. 1. num. 45. Chokier ad d. reg. 43. aliàs 44. num. 62. Rota decis. 269. num. 1. 2. & 3. part. 2. recent. & ead. apud Gregor. XV. decis. 441.*

§. 8. Non absimilimodo beneficium resignatum tam ad manus Ordinarii Episcopi Diœcesani, quàm Summi Pontificis, etiam in favorem, si resignatio non est sortita effectum, ex quo nimirum resignans à die præstiti consensus non supervixerit dies xx. dūmodò extra Curiam Rom. obierit, censebitur vacare per obitum, ac si nunquā resignatum fuisset; proindeq; poterit Ordinarius collator de eo in mense suo vacante vigore Concordatorum Germaniæ liberè providere. *Simonetta de reservationibus. quæst. 28. num. 6 Garcias de benef. part. 5. cap. 1. §. 1. num. 160. & seq. Lessius de just. & jure lib. 2. cap. 34. dubit. 35. num. 194. Chokier tract. de permutat. benef. part. 1. cap. 5. num. 7. & ad reg. 18. aliàs 19. cancell. sub num. 15. 20. 21 22. & 23. Massobr. in Praxi haben. concurs. ad Parochial. prælud. 7. dub. 21. num. 76. & prælud. 25. dub. 13 num. 25. & requisit. 7. dub. 22. num. 22. Layman Theol. moral. lib. 4. tract. 2 cap. 17. num. 9.* Et idem est in permutatione, ut similiter si permutans moriatur infra viginti dies, beneficium permutatum censeatur vacare per obitum, *Rebuff. super reg. de infirm. Flamin Paris de resignat. lib. 12. quæst. 5. num. 20. & seq. Barbos. de off. & potest. Episc. alleg. 19. num. 43 Chokier ad reg. 18. aliàs 19 cancell. num. 24. & in tract. de permut. benef. part. 1. cap. 5. num. 7.*

Beneficii resignatum ab eo, qui moritur ante lapsū 20. dierū, vacat per obitum.

§. 9. Sed quid, si resignans supervivat quidem, & literæ de admissa resignatione fuerint expeditæ, resignatarius autem ante captam possessionem moriatur, an beneficium vacet per obitum? vacare censent *Flamin Paris. de resignat. benef. lib. 10. quæst. 6. num. 54. Chokier in comment. ad reg. 25. aliàs 26. cancell. num.*

Beneficium resignatum, moriatur si resignatarius ante

literas expeditas, vacat per ob.tum.

num. 27. quia ex collatione dominium & omne jus consecutus fuit; ideoq; beneficium sic vacans, si fuerit in mense Ordinarii, ab eodem potest conferri. Secus autem, si moriatur resignans, antequam resignatarius expedierit literas, consensu tamen per resignantem præstito: beneficium enim tunc vacabit per renunciationem, & non per obitum: ac proinde resignatarius poterit postea expedire literas, & capere possessionem. *Flamin. Pariſ. d. quæſt. num.* 59. *Chokier loco cit.*

DVBIVM XI.

Intra quod tempus beneficia per Concordata Germaniæ conferri debeant?

Papa vigore Concordatorum tenetur intra tres menſes conferre; ita ut ſaltem in partibus conſtet de facta Pontificia proviſione.

§. 1. *Respondeo primò*, Papa vigore Concordatorum Germaniæ debet de beneficiis in sex mensibus sibi reservatis vacantibus, intra tres menses à die notæ vacationis in loco beneficii, providere: alioquin Ordinarii de illis liberè poterunt disponere juxta *num.* 5. dictorum Concordatorum; qui terminus à *Gregorio* XIII. Pontifice Max. ex causis modificatus fuit, ut nimirum si intra tres menses nõ constiterit in loco beneficii de hujusmodi provisione Apostolica per fidem, testimonia, seu publicationem à proviso faciendam, licet provisio ad locum beneficii nedum pervenerit, tum priùs dicti beneficii collatio spectet ad Ordinarium, uti ex infrascripta ejus Constitutione liquet.

GREGO-

Digitized by Google

GREGORIVS PAPA XIII.

Gregorii Papæ 13. Conſtit. 41. Bullarii tom 2.

Exordium.

AD futuram rei memoriam. Quæ in Eccleſiam Dei incommoda inferunt, Noſtrâ Nos expedit animadverſione removere.

Num. 1. Cùm itaque per literas ſel. recor. NICOLAI Papæ V. Nationi Germanicæ pro illius unione & concordia cum Sede Apoſtolica inter alia concedatur, ut quoties aliquo vacante beneficio Eccleſiaſtico in menſibus *Ianuarii, Martii, Maii, Iulii, Septembris, & Novembris*, in quibus vacantium Germaniæ beneficiorum Eccleſiaſticorum diſpoſitio dictæ Sedi ſpecialiter reſervata eſt, non apparuerit intra tres menſes à die notæ vacationis in loco beneficii, quod alicui de illo Apoſtolicâ auctoritate proviſum fuerit, ex tunc, & non anteà Ordinarius, vel alius ad quem illius diſpoſitio pertinet, de illo diſponere poſſit, & ſæpenumerò contingat, ut antequàm inquiſitio, quam plerumque etiam concurſu plurium, ſive in partibus, ſive apud Sedem fieri oportet in vitam, mores & doctrinam eorum, quibus de dictis beneficiis per Sedem eandem providendum eſt, compleri poſſit, aut antequàm de ipſis proviſionibus, ſeu de mandatis, quæ ad inquiſitiones & proviſiones huiuſmodi faciendas ab eadē Sede impetrantur, vel motu proprio procedunt, literæ Apoſtolicæ conficiantur, vel etiam antequàm mandata ipſa à Iudicibus, ad

Refert Conſtitutionem Nicolai Papæ 5.

bus, ad quos directa sunt, recipiantur, vel recepta expediantur; interdum quoque literis Apostolicis expeditis, & gratiâ purificatâ, seu mandatis prædictis receptis, & inquisitione completâ, antequàm omnimoda executio perficiatur, propter diversa impedimenta, quæ frequenter succedunt, tempus trium mensium, ex quo vacatio beneficii in loco ipsius nota est, expiret, ac proinde Ordinarii locorum, aut alii ad quos talium beneficiorum dispositio, cessantibus Apostolicis reservationibus, pertinet, lapso tempore prædicto, licet priusquàm illud haberetur, provisionis sive alterius dispositionis de illis à dicta Sede iam gratia facta fuerit (quod ipsum ad tribuendum & quærendum ius, satis superq; esse certa iuris interpretatione frequenter declaratum est) illa tamen conferre contendant. Qua de causa multis Religione & pietate insignibus, quando ii post ostensum virtutis & doctrinæ suæ specimen, atque inde emensos labores, & sumptus, beneficiis potiri deberent, alii præoccupatores obtentu Ordinariæ collationis huiusmodi contra adversantur.

Eamq. hic Pontifex declarat.

II. Nos indignum rati, quod temporis mora, quam ad perscrutandum accuratiùs talium probitatem, industriam, & alia requisita intercedere pro utilitate Ecclesiæ necesse est, locum iniuriis aperiat, attendentesq; verba prædicta: *in loco beneficii*, cum verbis *notæ vacationis*, quæ protinùs antecedunt, coniungi, & ad illa dumtaxat referri, ac voluntatem concedentis, sensumq; concessionis. &

Digitized by Google

nis,& literarum prædictarum sic esse, ut dispositio beneficii intra tres menses à die notæ vacationis à Sede prædicta fieri,deq; gratia facta alicubi apparere debeat,quemadmodum re inter utriusque juris interpretes jam pridem controversâ,summa ratione judicatum apparet,vix enim est,ut itineribus non modò infestis, aut prohibitis, quod ferè semper aliquo contingit,sed etiam expeditis, quis ex tam longinquis regionibus ad dictam Sedem profectus,& in ea ad expediendum negotium vel paulisper moratus, in eadem se recipere tantâ temporis angustiâ possit. Quocircá æquitate & justitiâ suadentibus , præsentium auctoritate declaramus concessionem NICOLAI Papæ,& literas prædictas locum omninò non habere,quod Ordinarii, aut alii collatores prædicti,post lapsum trium mensium ex die notæ vacationis in loco beneficii, disponere possint de ullis beneficiis prædictis,aliàs sub concessione & literis prædictis comprehensis,extra Romanam Curiam in mensibus prædictis quoquo modo vacantibus vel vacaturis, de quibus intra dictum tempus trium mensium per Romanum Pontificem,ac dictam Sedem qualiscumque gratia,vel dispositio,aut concessio facta fuerit. Ne tamen cuiquam licitum sit factam à Sede prædicta dispositionem huiusmodi in longum obtegere, illi quibus deinceps gratiæ hujusmodi concedentur, etiam concessionum fidem & testimonium intra tres menses à die notæ vacationis in loco beneficii hujusmodi,vel dictis collatoribus significare, vel in ipso beneficii loco publicare quoquo modo teneantur.

III. Decernentes omnes, & quascumq; dispositiones *Decretum irritans.*

de dictis beneficiis ab eisdem collatoribus post significationem, seu publicationem hujusmodi pro tempore factas, nullas & invalidas, nulliusq; roboris vel momenti fore. Sicq; in quibusvis causis pendentibus & futuris judicari debere; nec non irritum & inane, quidquid secus super his ab eisdem collatoribus, aut quibuscumque aliis scienter vel ignoranter contigerit attentari.

Collatorū inobedientium pœna.

IV. Quod si fortè quisquam collatorum prædictorum fuerit præsentium violator, eum à beneficiorum & officiorum collatione tam diu suspendimus, donec ipse veniam petens restitutionis gratiam à Sede prædicta meruerit obtinere.

Fides trāsumptorum.

V. Cæterùm volumus, ut præsentium transumptis, etiam impressis, Notarii publici manu, & sigillo personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ obsignatis, eadem prorsus fides in judicio & extra illud ubique locorum adhibeatur, quæ adhiberetur ipsis præsentibus, si essent exhibitæ vel ostensæ.

Sanctio pœnalis.

VI. Nulli ergò omninò hominum liceat hanc paginam Nostræ declarationis, decreti, suspensionis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Dat. Romæ apud S. Petrum, anno Incarnationis Dominicæ Millesimo quingentesimo septuagesimo sexto. Kalend. Novembris, Pontificatus Nostri anno quinto.

§. 2. In quo apparet S. Sedis Apoſtolicæ cum Ordinariis Germaniæ benignitas, quòd etiam ſibi ſoli legem ſtatuendo contra jus commune *c. licet. 3. de ſupplen. neglig. Prælat. c. poſtulaſti. 15. de conceſſ. præben. gloſſ. in c. ſtatutum. 3. in verb. numerandum. ſub fin. de præben. in 6. VV. ameſius in conſil. canonic. tom. 1. conſil. 218. num. 3 & conſil. 247. num. 23.* patiatur devolutionem fieri à ſupremo ad inferiorem, *Branden ad Concordat. quæſt. 6. num. 17. Chokier ad reg. 8. cancell. gloſſ. 11. num. 4. 5. & 28. Layman Theolog. moral. lib. 4. tract. 2. cap. 10. num. 3.* *In quo patet Sedis Apoſtol. cæ benignitas, quòd permittat à ſe ad inferiores devolutionem fieri.*

§. 3. Notant tamen prædicti Doctores, quod ſi ejuſmodi negligentia intervenerit, non per hoc concurrentiam excludi, quò minùs lapſis dictis tribus menſibus, Summus Pontifex conferat beneficium ſic vacans, cujus collationis dies ſi prior ſit collatione Ordinarii, dubium non eſt, quin à Pontifice proviſus proviſum ab Ordinario excludat. *c. dudum. 14. de præben. in 6.* Cùm inter Papam, & Ordinarios collatores ſit locus præventioni; nam licet Concordata tollant gratias præventivas, & expectativas quoad beneficia vacatura, minimè tamen excludunt gratias præventivas, ſeu collationes de vacantibus. Neque enim cùm Pontifex alicui, ſeu aliquibus concedit facultatem conferendi beneficia, ſibi illam omninò adimit, ſaltem quò minùs illum, ſeu illos prævenire poſſit in vacante beneficio *d. c. dudum. 14. §. nos igitur de præben. in 6.* Imò prohibitis expectativis & præventivis gratiis quoad vacatura, non cenſetur quoque prohibita præventio per Ordinariam viam; quia omnium beneficiorum Eccleſiaſticorum diſpoſitio eſt in manu Papæ. *Clem. 1. ut lite pend. Rebuff. in praxi tit. de devolut. num. 46. 47. 48. & 49. & ad Concord. Galliæ. de mand. Apoſt. §. declarantes. verſ. iure præventionis. Branden ad Concord. Germ. quæſt. 6. num. 18 & quæſt. 12. n. 19. & not. ab. 1. num. 3. VV. ameſ. in conſil. canonic. tom. 1. conſil. 237. num. 6. & conſil. 239. num. 2. Gonzalez ad reg. 8. §. 3. proœm. à n. 1. & gloſſ. 25. num. 15. 16. 17. 18. 19. & 20. Leſſius de iuſt. & iure. lib. 2. cap. 34. dubit. 10. num. 45. Garcias de benef. part. 5. cap. 1. num. 9. & ſeq. & cap. 5. num. 44. Chokier loco præcit. num. 5. 15. 16. & 17. Layman ſuprà cit. loco num. 2. Barboſa de off. & poteſt. Epiſc. part. 3. alleg. 57. num. 10. & ſeq. Zypæus in conſultat. canonic. lib. 3.* *Eo tamen caſu cum inferioribus concurrere poteſt.*

de præben. consultat. 5. vers. Et verè, Rota apud Gregor XV decis. 500. num. 7. & decis. 291. in addit. num. 11. Et ita sæpissimè Concordata Germaniæ interpretata est Rota Romana, tum *in una Meten. Canonicatus 3. Novembris* 1577. *coram R. P. D. de Rubeis*, tum *in altera Paderbornen. Canonicatus* 29. *Martii* 1610. *coram Reverendissimo D. Coccino*, nec non coram eodem *in Eluen. beneficii.* quæ postrema decisio refertur à *Marchesano de Commission. part. 2. in fine inter adiectas ibidem decisiones Rotales in imprimendo omissas fol. mihi* 607. quod videlicet Concordata non obstent, quò minus Papa in mensibus Ordinariis possit providere, & sit locus præventioni; quia hujusmodi Concordata tollunt tantùm obstacula ratione gratiarum præventivarum, & reservationum quoad vacatura, ut patet ex verbis & tenore ipsorum Concordatorum *suprà in princip. sub num.* 5. ibi, *per quamcumque aliam reservationem, gratiam expectativam &c.* & sequitur, *quò minus de illis, cùm vacabunt &c.* & relinquunt Ordinarios collatores in eorum jure Ordinario; non tamen ideò ut inquit Rota *in præcit. decisionibus*, Papa censetur sibi ligasse manus, ut in dictis sex mensibus Ordinariorum non possit conferre, cùm ipse sit universalis Ordinarius omnium, *c. per principalem* & *c. cuncta per mundum 9. q. 3.* Nec obstat, si dicas, quod Concordata videantur etiam excludere alias gratias, præter præventivas, per illa verba sub *eod. n.* 5. *aut quamvis aliam dispositionem &c.* quia secundùm interpretationem Rotæ in *dd. decisionibus* debent intelligi de dispositionibus similibus, & sic de gratiis præventivis, cùm dicatur de *gratia expectativa*, & inferiùs subdatur, *cùm vacabunt*. Pariter non obstat, quod in Concordatis adsit decretum irritans, quia illud sortitur naturam principalis dispositionis quoad gratias præventivas tantùm, & non ampliat dispositiones; sed nec Papam ligat, cùm non dicatur, *etiam per Nos &c.* ita Rota in *prædictis decisionibus*. qualis clausula irritans habetur in Concordatis Regnorum Poloniæ & Galliæ *infrà tit.* 4. & 5. relatis. Quanquàm Pontifex, vix aut rarissimè, & non sine gravissima causa utatur via præventionis, aut concursus in mensibus Ordinariis, ut evitentur confusiones & lites. *Branden. ad Concord. quæst.*

quæst. 12. num. 20. Leſsius de iuſt. & iure. lib. 2. cap. 34. dubit. 10. num. 48. Layman Theol. moral. lib. 4. trac. 2. cap. 10. num. 3.

§. 4. De beneficiis autem apud Sedem Apoſtolicam vacantibus (in cæteris enim nullum præfinitum eſt tempus) *Rebuff. cod. tit. de devolut. n. 5. Malderus in 2. 2. D. Thomæ, trac. 9. cap. 2. dub. 5. verſ. notandum ſecundò. Garcias de benef. part. 10. cap. 2. num. 12.* Pontifex intra menſem à die vacationis providere debet, alioquin dicto tempore lapſo, valebunt collationes ab Ordinariis factæ poteſtate ordinaria, perinde, ac ſi nulla unquam reſervatio extitiſſet. *c. ſtatutum. 3. de præben. in 6. Zerola in praxi Epiſc. part. 1. verb beneficia ad tertium. & part. 2. verb. reſervatio verſ. decimo. Garcias de benef. part. 5. cap. 1. num. 96. Chokier ad reg. 1. cancell. num. 33. verſ. prima igitur. Barboſa de iure Eccleſ. univerſ. lib. 3. cap. 13. num. 32 & 34.*

De beneficiis verò apud Sedem Apoſtolicam vacantibus Papa intra menſem providere debet.

§. 5. Non operatur tamen hæc reſtrictio ad menſem, ut poſt menſem omninò excludatur Papa à conferendo, vel cum Ordinariis concurrendo, aut eos præveniendo, ut *ſuprà hoc dub §. 3.* oſtendi, ſed ad hoc tantùm, ut poſt dictum menſem manus Ordinarii non cenſeantur ulteriùs ligatæ *gloſſ. in d. c. ſtatutum. Rebuff. loc. cit. num. 46. 47. 48. & 49. VVameſius in conſil. canonic. tom. 1. conſil. 237. ſub num. 6. & conſil. 239. num. 3. Chokier ſuprà. Barboſa loco præcitato num. 35.*

Licet poſt menſem cum Ordinariis collatoribus concurrere queat.

§ 6. *Reſpondeo ſecundò*, in iiſdem Concordatis nullum certum Ordinariis conſtitui tempus, intrà quod illi conferre debeant; ideoq; relinqui iuris communis diſpoſitioni, quæ Ordinariis ſemeſtre præfigit à tempore ſcientiæ vacationis numerandum, ad beneficia in menſibus ſuis vacantia conferenda, alioquin eo elapſo, illa velut caduca ad Superiores gradatim uſque ad Papam devolvantur. *c. nulla. 2. c quia diverſitatem. 5. de conceſſ. præben. c. licet. 3 de ſupplen. neglig. Prælat. & Clem unica. eod. tit. Rebuff. ſuprà num. 4. & 10. Franciſ. Leo in theſ. 14. fori Eccleſ. part. 2. cap. 3. num. 30. Leſsius de iuſt. & iure. lib. 2. cap. 34. dubit. 10. num. 46. Malderus in 2. 2. D. Thomæ. trac. 9. cap. 2. dub 5. Garcias de benef. part. 10. cap. 2. num. 1. & ſeq. & cap 3. num. 1. ac ſeq. Barboſa de off. & poteſt. Epiſc. part. 3. alleg. 38. num. 1. & 5. Rota in recent. part. 2. deciſ. 186. num. 1.*

Ordinarii intra ſex menſes conferre tenentur, alioquin ad Superior eo fit devolutio.

Quorum quilibet etiam sex menses habet ad conferendum.

§. 7. Quo casu quilibet eorum habet similiter sex menses ad conferendum, *Garcias dicta part. 10. cap. 3. num. 11. Barbosa de off & potest. Episc. part. 3. alleg. 58. num. 11. & 13.* Ita ut si v.g. collatio ad collatorem inferiorem spectaverit, eo negligente, devolvetur ad Episcopum tanquàm ad proximum Superiorem, *præcit. c. 2. de conces. præben Rebuff. suprà de devolut. n. 25. Azor. instit. moral. part. 2. lib. 6. cap. 27. quæst. 4. Barbosa de iure Eccles. univers. lib. 3. cap. 13. num. 109.* nequaquam tamen ad Capitulum Sede vacante, *Abb. in c. cùm olim. sub num. 2. de major. & obed. Rebuff. loco cit. num. 101. Barbosa præcit. cap. 13. num. 109* Quod procedit etiam in collatoribus regularibus, horum enim potestas ex negligentia in conferendis beneficiis ad Episcopum devolvetur, ut ipse possit conferre tanquam Ordinarius, si exempti non fuerint, alioquin tanquam Sedis Apostolicæ delegatus, si exempti sint, & Romano Pontifici immediatè subiecti, *tex. in Clem. unica. de supplen. neglig. Prælat. Rebuff. loc. cit. num. 37. Zerola in praxi Episc. part. 1. verb. beneficia. vers. ad tertium. Erasm. Chokier. de. iurisdict. Ordin. in exemp. part. 4. quæst. 30. num. 8. Barbosa loco præcit.* Id tamen intellige de Episcopo loci, in quo sita fuerint beneficia, etiamsi collatores in alia Diœcesi morentur *gloss. in verb. locorum, in dicta Clem. unic. de supplen. neglig. Prælat. Rebuff. suprà num. 39. Garcias de benef. part. 5. cap. 3. num. 28. Barbosa de iure Eccles. univers. lib. 3. d. cap. 13. num. 109.* à Capitulo autem Cathedralis Ecclesiæ negligente in conferendis beneficiis, quæ ad suam collationem separatim ab Episcopo pertinent, ad Episcopum tanquàm immediatum Superiorem fit devolutio, iuxta *tex. in c. 2. de conces. præben. gloss. in c. irrefragabili. 13. verb. per Capitulum. de off. Ordin. Rebuff. dicto loco num. 21. Azor. loc. cit. cap. 27. quæst 2. Barbosa suprà num. 110.* Si verò collatio ad Capitulum & Episcopum communiter spectaverit, tunc devolutio ex causa negligentiæ non fiet ad Episcopum, sed potiùs Archiepiscopum, uti ad proximum Superiorem, sicuti & à Capitulo Metropolitano ad Patriarcham, seu Primatem, si sit, alioquin ad Nuntium Apostolicum, & demum ad Papam *c. postulasti 15. de conces. præben. c. licet. 3. de supplen. neglig. Prælat. Rebuffus suprà num. 23.*

num. 23. Malderus loc. præcit. Rota decis. 1. aliàs 313. de supplen neglig. Prælat. in nov. & part. 2. recent. decis. 186. num. 1

§. 8. Episcopo porrò negligente intra debitum tempus conferre beneficia ad suam collationem seperatim à Capitulo spectantia, devolutio fit ad ipsum Capitulum tanquàm à Superiore ad inferiorem, diverso ab aliis exemplo. *c. 2. de conceſſ. præben.* ob communionem, quæ est inter Episcopum & suum Capitulum, *VVamesſ. in consil. canonic. tom. 1. consil. 246. sub num. 16.* Quod quidem locum tantùm habet in beneficiis spectantibus ad collationem Episcopi proprio iure, non verò ubi ad eundem pertinuerint iure speciali, vel devoluto, tunc enim hæc collatio, negligente Episcopo, non devolvetur ad Capitulum, sed Superiorem, uti ad Papam, si collatio competebat vigore indulti Apostolici. *Rebuff. suprà num. 22. & 23. Garcias de benef. part. 10. cap. 2. num. 33. & 34 Barbosa suprà num. 111.* Vbi verò Episcopus fuerit exemptus, & Romano Pontifici immediatè subiectus, tunc illo negligente, potestas ad eundem Pontificem, vel Legatum de latere, non autem ad Capitulum devolvetur *c. sicut. & c. licet. 3. de supplen. neglig. Prælat. c. cùm singula. 32. §. fin. de præben. in 6. Abb. in c. 2. de succeſſ. præben. num. 7. & 8. Rebuff. loc. cit. num. 36. & in Concordat. Galliæ tit. de collat. §. si quis verò in gloſſ. verb. ad alium Superiorem. versic. in exemptis. Garcias de benef. part. 10. cap. 3. num. 3. Barbosa cit. cap. 33. num. 112.* idq; in omnibus exemptis passim locum habet, exceptis regularibus; cùm Papa sit eorum Superior proximus, *c. auctoritate. 4. de privileg. in 6. VVamesſ. in consil. canonic. tom. 1. consil. 29. num. 6. & consil. 30. num. 3. ac consil. 246. num. 12. Erasm. Chokier de iurisdict. Ordin. in exempt. part. 4. quæst. 30. num. 5. 8. & 12. Barbosa de off. ac potest. Episc. part. 3. alleg. 58. num. 13.*

Ab Episcopo devolutio fit ad Capitulum.

§ 9. Idem autem tempus præfixum quoque est electionibus & præsentationibus, nisi sit patronus laicus, cui quatuor tantùm menses concessi sunt *c. unico de iurepatron. in 6 & c. quoniam. 3. ac c. cùm propter. 27. X. eod tit. Rebuff. dicto tit. de devolut. n. 3. Leſsius de iuſt. & iure. lib. 2. cap 34. dubit. at. 6. n. 26. Garcias de benef. part. 10. cap. 2. num. 6.* sex autem ex consortio patroni Eccle-

Idemq; terminus electionibus & præsentationibus est præſ-

Ius exceptoo patronatus laico, cui quatuor tantum conce, si sunt menses.

Ecclesiastici. *Lessius loc. cit Barbosa de iure Eccles. univers. lib. 3. cap. 12. num. 168.* etiamsi laicus habeat majorem partem; jus patronatus enim mixtum assumit naturam Ecclesiastici patroni *Flamin. Paris. de resig lib. 2 quæst. 4. num. 50. Barbosa loco cit. num.* 169. aut nisi de Episcopi, vel Abbatis, & ad similes majores dignitates electione agatur, cui perficiendæ præstitutum est trimestre, propterea quod in longa vacatione majorum officiorum majus periculum soleat versari. *c. dilectus. 12. de concess præben. c. ne pro defectu. 41. de elect. & ibi gloss. Rebuff. loco præcit. num. 4. Malderus suprà vers notandū etiam & c. Canis. in summa lib. 2. tit. 28. §. 5. Gudelin de iure noviss lib. c. cap. 8. num. 29. Barbosa de iure Eccles. univers. lib. 1. cap. 19. num. 85. & 145.* Vnde dum eligentes negligunt tempus præscriptum, electio devolvitur ad proximum Superiorem. *Barbosa ibidem.* Patrono autem seu Ecclesiastico, seu laico intra tempus præfixum præsentare negligente, tunc jus conferendi ad instituentem devolvetur. *Lessius de iust. & iure lib. 2. cap. 34. dubit. 10. num. 46. Barbosa de iure Eccles. univers. lib. 3. cap. 12 num. 165 & cap. 13. num 108.*

Electio ad Præposituras Leodienses debet fieri intra 30. dies.

§. 10. Veruntamen Leodiensibus ex Indulto *Sixti* Papæ *V.* vim Concordatorum habēte, in electionibus ad Præposituras tam Majoris, quàm cæterarum Ecclesiarum Collegiatarum Civitatis & ditionis Leodiensis, præfiguntur triginta dies à die vacationis computandi, intra quos eædem perficiantur, & earundem confirmatio intra semestre à die electionis numerandum à Summo Pontifice petatur: alioquin electiones sunt nullæ, & dictarum Præposiurarum dispositio ad Sedem Apostolicam devolvitur, uti videre licet apud *Chokier in comment. ad reg. 2. cancell. sub num. 16.* & à nobis relatum est *suprà tit. 1. dub. 1. § 12.*

Beneficia summo-nibus Ordinarii Diœcesani resignata vel permutata intra sex menses conferri debere certus est

§. 11. *Respondeo tertiò*, quamvis iuxta complurium Doctorum sententiam beneficia in manibus Ordinarii Episcopi Diœcesani, resignata vel permutata ex Constitutione *Gregorii XIII.* Pontificis Maximi intra mensem à die admissionis conferri debeant: alioquin eo elapso ad Papam devolvantur, *Flamin. Paris. de resignat. lib. 11. quæst. 2. num. 6. & 7. & quæst. 5. num. 4. 10. 13. Garcias de benef. part. 11. cap. 3. num. 285. & 537.* ne o tamen ius

Gregorii 13. Const. 85. Bullarii tom. 2.

Digitized by Google

men iudicio non videtur hæc ipsorum interpretatio conformis textui dictæ *Gregorianæ*, quia per verba eiusdem Constitutionis: *Ipsi* (videlicet Ordinarii) *intra mensem negotium universum admissionis, vel reiectionis resignationis huiusmodi, & si per eos facienda erit, provisionis resignati beneficii iuxta Apostolicas & alias canonicas sanctiones, omninò absolvant &c.* idipsum non præscribitur; nam particula *&* ibidem interposita sensum disiungit, ac proinde orationem separatã facit, quasi dicat, quod negotium provisionis resignati beneficii iuxta Apostolicas & alias Canonicas sanctiones omninò absolvant, & sic collationis tempus regulari debet iuxta dispositionem iuris communis in *c. nulla. 2. de conceſſ. præben.* videlicet, ut intra sex menses peragatur. Sola enim admissio & reiectio resignationis, in quibus cadere posset fraus, censentur restrictæ & limitatæ ad mensem: de provisione enim id nequaquam dici potest; quod vel ex eo patet, nam cùm certum sit, attentâ dispositione Concilii Tridentini *sess. 24. de reform. cap.* 18. concursum in parochialibus, etiam per resignationem vacantibus esse faciendum, & per Constitutionem *Pii* Papæ V. ea de re editam, ad conferendum semestre sit concessum, nec fuerit huic Constitutioni per supradictam *Gregorii XIII.* derogatum, videretur contrarietatem implicare, si intra mensem faciendã esset collatio huiusmodi parochialis, præcedente concursu, uti post *Massobr. in praxi habendi concursum ad paroch. requisit. 7. dub. 1. n. 2. 3. & seq.* bene advertit *Barbosa de iure Eccles. univers. lib. 3. cap. 15. §. 2. sub num.* 113.

Pii Papæ 5. Constit. 34. Bullarii tom. 2. relata supra hoc tit. 1. dub. 6 p. §. 6.

DVBIVM XII.

Quando incipiant, & terminentur menses Ordinariis per Concordata Germaniæ concessi?

Mensis & diei initium variè apud varios inchoatur.

§. I CONstitutione *Eugenii* Papæ IV. datâ ad favorem Leodiensium anno 1441. quæ & vim concordatorum habet, ut latiùs ostendemus *infrà tit. 1. dub 1. §. 13. & 14.* decernitur, menses tam Apostolicos, quàm Ordinarios incipere ab ortu solis; quod tamen non in eo rigore intelligendum putem, ut nimirum mensis, seu dies prima mensis incipiat præcisè ab ortu solis, sed potiùs à media nocte, quæ terminus est diei præcedentis, & initium subsequentis; dicitur verò ab ortu solis, ex eo quod paulatim appropinquet soli orienti, sicuti vocare solemus meridiem, eam partem diei, quæ paulatim vergit ad meridiem. Nam cùm dies alius sit *Naturalis*, alius *Civilis*, qui & *Legalis* nuncupatur, ac viginti quatuor horarum spatio completur: in confesso autem est, quod dies *naturales* omnibus hominibus incipiant ab ortu solis, & cum eius occasu desinant, *civiles* autem, quales sunt illi, qui in contractibus, pactis seu negotiis civilibus usurpantur, *gloss. in c. 2. de feriis.* non item. Siquidem Hebræi insistentes primæ rerum creationi, qua tenebræ præcesserunt lucem, inchoabant diem civilem cum occasu solis, ad solem iterum occidentem. Et hos secuti sunt ex Græcis Athenienses, & plures alii. Contrà Babylonii inchoabant illum ab ortu solis, ad exortum eius, totum id spatium unius diei nomine appellantes. Veteres Vmbri à meridie, usque ad insequentem meridiem, id interstitium pro uno die computantes. Verùm veteres Romani eum à media nocte, usque ad alteram mediam noctem supputandum voluerunt, & eos iam passim omnes aliæ per orbem terrarum gentes in hoc sequuntur, uti notavit *Tirinus cap. 1. Chronici præfixi tom. 1. comment. in sacram scripturam. post Aulum Gellium noct.*

noct. Attic. lib. 3. cap. 2. Layman Theolog. moral lib. 4. trac. 1. cap. 3. n. 1. post Sanchez consil. moral. tom. 2. lib. 7. cap. 2. dub. 37. n. 1. Obiter tamen notandum, quod dies, quem *Tirinus* hîc *naturalem* vocat, apud alios nuncupetur *artificialis*, & quem *civilem* indigitat, *naturalis* dicatur, *Layman loc. cit.* & alii passim. Verùm nos retineamus in hac materia communem utriusque iurisconsultorum loquendi modum.

Mensis Apostolicus terminatur in media nocte ultimi diei, & ab illa incipit mensis Ordinarius.

§. 2. Itaque cum communi Doctorum sententia *Respondendum censeo*, quod nimirum quilibet mensium Apostolicorum terminetur in media nocte ultimi diei, & ex illa dimidia nocte incipiat mensis Ordinarius, & duret pariter usque ad mediam noctem ultimi diei illius mensis, *c consuluit. 24. de offic. deleg. l. more Romano. 8. ff. de feriis. Rebuff. in Concord. Galliæ. tit. de collationibus. §. præfatig. Ordinarii. vers. sequentibus mensibus. Gomezius ad reg. de infirmis. quæst. 38. per tot. Sanchez loco præcit. Gonzalez ad reg. 8. glossa 11. num. 10. Garcias de benef. part. 5. cap. 1. §. 11. num. 523. Chokier in comment. ad reg 8. num. 10. Barbosa de off. & potest. Episcopi. part. 3. alleg. 57. num 183. Zypæus in consult. canon. lib. 3. tit. de præben. consultat. 5. Consultissimus D. de Mean ad ius Civile Leodien. part 2. observ. 192. num. 2. Gavantus in manuali Episcop. verb beneficiorum reservatio. num. 34.* Ac proinde *Gonzalez loc. cit. num. 11.* consulit Episcopis, ut quando conferunt aliquod beneficium vacans ad finem sui mensis, vel in principio illius, in illa ultima nocte, quæ dat finem mensi Ordinario, & principium mensi Apostolico, vel è converso, ante collationem curent examinari testes de hora & puncto obitus ultimi possessoris, & idipsum in collationis instrumento annotari, ut sic evitetur controversia, quantum possibile sit, super tempore vacationis, an contigerit in mense Ordinario, vel potiùs Apostolico.

Media nox incipit ab hora duodecima.

§. 3. Media autem nox erit, ubi cœpit audiri hora duodecima noctis, etiam antequàm desinat sonare horologium, seu ante finitos pulsos illius horæ; nam cùm primus pulsus horæ sonat, iam est hora expleta, & horologium tantùm est testis id indicans, & si diversi pulsus sint, id evenit, quia nequit uno pulsu hora duodecima indicari, sicut indicatur hora prima uno pulsu, *San-*

su, *Sanchez de matrim. lib. 2. disp. 41. sub num. 40. Garcias suprà num. 524. Barbosa loc. cit. num. 184.* & sic qui expiravit post primum pulsum horæ duodecimæ mediæ noctis diei ultimi v. g. Decembris, antequàm finiretur pulsus illius horæ, dicitur obiisse in mense Ianuarii, & non Decembris. Stantibus verò pluribus horologiis videtur hæc media nox regulanda horologio parochiæ, seu viciniæ, in qua defunctus obiit, seu illo, per quod communiter reguntur incolæ, cessante tamen fraude, & notabili malâ ordinatione horologii, *Garcias ibidem, num. 525.*

Et ubi, plura sunt horologia inter se discordantia. Spectanda est causæ qualitas.

§. 4. Sed quid si in parochia, seu vicinia illa horologia discordent? amplectenda est doctrina *Bobadil. in sua politica lib. 5. cap. 2. num. 25. de horolog.* dicentis maximum discrimen faciendum esse, an res de qua agitur, favore digna sit, an odio: nam in his, quæ favoris sunt, standum erit, inquit, horologio, quod propitium fuerit causæ favore dignæ, uti est collatio Ordinarii, *Zypæus loco præcit.* in odiosa verò contrarium sequendum; quod *Parlador. lib. 3. quæst. 9. num. 10.* verissimum arbitratur, dum duo tantùm extant horologia, at si multa, idem quod de testibus pronunciandum esse putat, ut sequamur fidem illorum, quæ numero vincunt, & certiora esse solent, quàm alia, *Garcias suprà num. 525.*

Aut ubi nullum est horologium, aliæ circumstantiæ attendendæ.

§. 5. Vbi porrò nullum est horologium, vel si sit, quando probatur non esse bene ordinatum, seu quod audiri non potuit, aut de facto non fuit auditum, accipienda erit media nox iuxta cursum noctis, arbitriumq; ac iudicium hominum, præsertim experientiam & cognitionem habentium. Et etiam à communiter accidentibus, & verosimilibus, ut ex galli cantu &c. *Gavantus in manuali Episc. verb. beneficiorum reservatio. num. 35.* & ita à Rota aliàs decisum refert *Gonzalez loco supra cit. num. 16.* quod quia probatum fuerat tempore obitus gallos cantasse, vacationem evenisse post mediam noctem; licet idem *Gonzalez num. 24. & 25.* fateatur ad probandum noctem iam versus diem inclinatam, diemq; sequentem cœptum, esse levis ponderis præsumptionem, quæ in solo gallicinio fundatur, cùm diu noctuq; cantare non prætermittant, quamvis versus aurorã frequentius cantare solcant: & quantum deferatur huic gallicinio, ar-

nio, arbitrio judicantis, penſatis circumſtantiis, & teſtium rationibus, aliisq; veriſimilitudinibus relinquendum putat ex *l.3.verſ.Tu magis ſcire potes.ff.de teſtibus & c.in præſentia.6.de renunciat.* Dicit tamen *Garcias loco præcit. num.* 526. *in fin.* præſumptionem ex galli cantu maximè accipiendam eſſe ad ſuſtinendam proviſionem Ordinarii, ex quo pro Ordinario faciat jus commune.

§.6. Maior difficultas eſt in vacante beneficio circa mediam noctem ultimi diei menſis, ita ut minimè conſtare poſſit, an fuerit finitus unus menſis, & cœptus alius, & ſic an vacaverit in menſe Apoſtolico, vel Ordinario; aut quando vacat beneficium per obitum alicujus, cujus mortis dies, aut menſis ignoratur, an nimirum fuerit in Ordinario, vel Apoſtolico, quia v.g. invenitur mortuus in fluvio, puteo, aut in ſilvis, & neſcitur quo die, & menſe obierit, nemo enim vidit cum mori. Vel ſi quis die prima Ianuarii repertus eſt mortuus in lecto, & neſcitur num obierit poſt mediam noctem, vel ante. An tunc beneficium cenſeatur vacare in menſe Ordinario, aut Apoſtolico. Et an Ordinarius poſſit illud conferre, præſertim dum factâ omni diligentiâ & indagatione, ſciri non poteſt, in quo menſe beneficium vacaverit; nam Epiſcopus, ſeu quivis alius collator inferior, antequàm provideat de beneficio vacante, inquirere debet in quo menſe vacaverit ut ſciat an ad ſe, an ad Papam proviſio pertineat. *Vel ubi maximè ſciri poteſt, in quo menſe quis obierit.*

§.7. Occurrentibus autem caſibus prædictis, quibus poſt diligentiorem inquiſitionem, non poteſt sciri, in quo menſe beneficium vacaverit, reſponder *Garcias loc. cit. num.* 528. Epiſcopum illud poſſe conferre, nam in dubio præſumendum eſt pro Epiſcopo, ex quo ad eum ſpectet proviſio omnium beneficiorum in Diœceſis de jure communi, ceſſantibus reſervationibus, uti dixi *ſuprà hoc tit. dub* 8 §.6. *& dub.* 9. §.1. quo jure privari non debet, dum non conſtat de reſervatione; adeoq; interpretatio favorabilis hîc locum habet, per quam ſit reditus ad jus commune *l.ſi annus.* 27 §. *factus ne peteret ff. de pactis & ibi Iaſon num.*6. & quæ facit pro non reſervatione; nam in dubio favendum eſt Ordinariæ collationi *Præſumpto eſt pro Ordinario.*

& jurisdictioni, quæ est favorabilis, *gloss. in c. 1. verb. processus. in fin. de rescript. in 6. & in Clem. 2. verb. nolumus. de off. Ordin.* & reservationes, utpote inhibitivæ Ordinariæ potestatis, & impeditivæ libertatis, contra antiqua jura inductæ, sunt ut odia restringendæ. *gloss. in c. præsenti. 3. verb. finitur. de off. legati. in 6.* de quo latè *Garcias de benef. part. 5. cap. 1. num. 67. Zypæus in consultat. canon. lib. 3. tit. de præben. consult. 5.* nec fit magnum præjudicium Papæ, qui concurrit cum omnibus Ordinariis, sed præjudicaretur Ordinario, privando eum sua provisione, *Gonzalez ad reg. 8. §. 4. proœm. num. 21.* idq; intellige de quolibet Ordinario, *Garcias de benef. part. 5. cap. 1. §. 11. num. 528.* Quod etiam procedit, quamvis provisus à Papa esset in possessione: imò & si Pontificia provisio foret anterior provisione Ordinarii, si nimirum fundetur in reservatione & vacatione in mense Apostolico, & non jure præventionis, fusè *Garcias loco præcit. num. 529. 530. 531. 532. & seq. Barbosa de off. & potest. Episc. par. 3. alleg. 57. num. 188.*

Beneficium vacans in mensè Ordinario conferri potest in mense Apostolico.

§. 8. Ad hæc quæri posset, si beneficium vacet in mense Ordinario, & Ordinarius illud non conferat in ipso mense, sed cœpto jam mense Apostolico: an ex eo, quod vacatio duravit, & introivit mensem reservatum, sit dictum beneficium etiam reservatum? *respondendum est*, non esse reservatum, quia Regula IX. Cancellariæ Apostolicæ, & Concordata Germaniæ duntaxat reservant beneficia vacatura in designatis mensibus Apostolicis, dictum autem beneficium non vacavit in mense Apostolico, sed Ordinario, quamvis ejus vacatio duret usque ad mensem Apostolicum: tum quia aliud est beneficium esse vacans, & aliud esse vacaturum: tum etiã quia sicut quando beneficium vacat in mense Apostolico, semper remanet reservatũ, etiamsi cesset causa reservationis, *Rota decis. 10. aliàs 181. & decis. 12. aliàs 207. de præb. in novis. Gomez. ad reg. de infirm. quæst. 32.* Sic etiam pari ratione, cùm beneficium vacaverit in mense Ordinario, & fuerit subjectum Ordinarii dispositioni, nunquam ampliùs incidit in reservationem, cùm correlativorum eadem sit ratio, *l. fin. ff. de acceptil. l. fin. C. de indict. viduit. soll.* nisi fortè per devolutionem, uti *dub. præcedenti.*

Insuper

Insuper Regulæ reservatoriæ loquuntur tantùm de tempore & initio vacationis, non autem de continuatione ipsius vacationis; cùm Ordinarius habeat sex menses ad conferendum, sicuti *dub. præceden.* est ostensum. *Gonzalez ad reg. 8. gloss. 11. num. 53 & seq. Garcias de benef. part. 5. cap. 1. §. 11. num. 536. Barbosa de off. & potest. Episc. part. 3. alleg. 57. num. 189.*

§. 9. Denique pro hujus dubii conclusione notandum, quod ubi horologia non incipiunt à media nocte, & meridie, de 12. in 12. horas numerando, sed ab occasu Solis, usque ad viginti quatuor horas, numerando per quatuor senarios, seu duas duodenas, ut in Italia, media nox accipienda erit juxta quantitatem seu magnitudinem, & parvitatem dierum & noctium, & tempore æquinoctii media nox erit hora sexta, *Garcias de benef. part. 5. cap. 1. §. 11. sub num. 525.*

Vbi verò horologia non incipiunt à media nocte & meridie, aliter est statuendum.

TITULUS II.

De Annatis.

DVBIVM VNICVM.

An, & quæ Annatæ debeantur Sedi Apostolicæ per Concordata Germaniæ.

§. 1. ANnatarum usus perantiquus est, & jam inde à temporibus Concilii Generalis Viennensis receptus juxta *Flamin. Paris. de confident. quæst. 9. num. 61. Cherubin. in compend. Bullarii tom. 1. ad Constit. 17. Pauli IV. & ibidem Scholio 2. Zoesium lib. 5. Decretal. tit. 3. num. 128.* seu ut aliis placet, secundùm morem, quo hodiè solvuntur, introductus à *Ioanne XXII.* seu *Bonifacio Papa IX.* uti notavit *Platina in eius vita. Gigas de pensionibus quæst. 26. num. 1. Azor. instit. moral. part. 2. lib. 7. cap. 12. Zypæus in analyt. iuris Pontif. novi, lib. 3. tit. ut Ecclesiastica beneficia*

Annatarum usus antiquissimus.

Digitized by Google

beneficia sine diminutione conferantur. controv 4. Sunt autem annatæ communiter medii fructus primi anni Episcopatuum, aliarumq; dignitatum & beneficiorum à Pontifice impetratorum, ejusdem Cameræ reservati: hac ratione, ut cui imposterùm de beneficio excedente valorem 24. ducatorum de Camera providebitur, teneatur is dimidium proventus beneficii impetrati fisco seu ærario Apostolico pendere; sed & in conformitatem beneficiorum, ubi pensiones excedunt summam 24. ducatorum juxta Constitutionem *Clementis* Papæ VII. sancitum est annatas debere persolvi: unde stylus Curiæ observat, ut quando alicui confertur beneficium, super cujus fructibus est alteri reservata annua pensio, tunc in expeditione literarum provisionis beneficii, solvatur annata, detracta pensione. Est autem institutum hoc genus tributi, ad subventionem Summi Pontificis, & Cardinalium, aliasq; Ecclesiæ necessitates: simili modo, quo lege veteris Testamenti decimæ decimarum præstandæ erant summo Sacerdoti, *Gomezius in reg. de valore exprim. in impetr benef. in præfat Gigas de pension. quæst.* 26. *num.* 1. *& 2. Flamin Paris loc. cit. num.* 56. *& seq. Azor, instit. moral. part.* 2. *lib.* 7. *cap.* 12. *Chokier in comment. ad reg.* 61. *num.* 20. *Gudelin. de iure noviss. lib.* 6. *cap.* 4. *num.* 34. *Zypæus in analyt. loc. cit. Zoesius suprà.* Naturalem enim æquitatem dictare docet *D. Thom.* 2. 2. *quæst.* 87. *art.* 4. *ad* 3. ut ille, qui omnium curam habet, de communi alatur; ideoq; Pontificem posse à singulis Clericis decimarum decimas exigere; quid ni unius, vel dimidii anni fructus sibi reservare? quod continet minus gravamen.

Clementis Papæ 7. Constit. 33. Bullarii tom. 1.

Num. 18. *vers.* 8. *& seq.*

De beneficiis 24 ducates non excedentibus nō solvitur annata juxta Concordata Germaniæ.

§. 4. His præmissis, *Respondeo* in Concordatis Germaniæ *suprà n.* 6. circa annatas expresè statui, ut inprimis de Cathedralibus Ecclesiis, & cœnobiis virorum duntaxat vacantibus & vacaturis, solvantur pro annatis ex fructibus primo anno colligendis à die vacationis, summæ pecuniarum in libris Cameræ Apostolicæ taxatæ, quæ communia servitia dicuntur. De cæteris verò Dignitatibus, Personatibus, officiis & beneficiis sæcularibus & regularibus quibuscumque, auctoritate Apostolicâ conferendis, solvantur annatæ, seu medii fructus,

Digitized by Google

ctus, juxta æſtimationem taxari ſolitam à tempore poſſeſſionis infra annum: & debitum hujuſmodi non tranſeat in ſucceſſorem. Alia autem beneficia quæ annuum valorem 24. florenorum auri, ſeu ducatorum de Camera non excedunt, ab annatis ſint immunia: & idcircò Regulæ Cancellariæ Apoſtolicæ jubent exprimi verum valorem annuum in impetrationibus beneficiorum, *Gomez ad dictam reg. de exprim. valor. Chokier in comment. ad reg. 61. cancell.* ad cujus ratam taxantur annatæ; verùm hodie ex generali conſuetudine & ſtylo Curiæ Romanæ obtentũ eſt, ut omnes Canonicatus & Præbendæ, ac dignitates inferiores Germaniæ, Hiſpaniæ, & Belgii ſub expreſſione illius taxæ Cameralis 24. ducatorum impetrentur: Ideoq; nullæ ſolvantur annatæ juxta prædicta Concordata: atque ita ex conſuetudine taxandi in Germania & aliis locis antedictis, Regulæ olim LXI. nunc LV. Cancellariæ Apoſtolicæ *de exprimendo vero valore.* ſatisfieri ſolet, *Branden. ad Concord poſt quæſt. 12. notab. 2. num. 7. Chokier in comment ad reg. 21. num. 17. & ad reg. 61. num. 21. Zypæus in conſultat. canonic. lib 1. conſultat. 6 de valor. Belgic. benef. exprim. & in analyt. iuris Pontif. lib. 3. tit. ut Eccleſ. benef. ſine diminut. conferantur. controv. 4* Idq; multoties Rota Romana probavit, uti & non adeò pridem apud *Zypæum loc. præcit. in conſultat. canonic. in una Cameracenſis Canonicatus coram R. P. D. Merlino 20. Novembris 1624.* cujus deciſionis verba hæc ſunt. *Nec ſuffragatur Guilielmo, quòd fructus Canonicatuũ illarũ partium ſoleant exprimi per non exceſſum in ducatis 24. ut de conſuetudine totius Germaniæ dixit Rota in Leodienſ. Canonicatus. 9. Decembris. 1589. & in Colonien. Canonicatus. 20. Maij 1602. coram bon. mem. Cardinale Pamphilio. in Leodien. Canonicatus & Scholaſtriæ. 27 Februarij. 1612. coram bon. mem. Cardinale Sacrato. & in Paderbornen. Canonicatus. 29. Maij. 1620. coram Reverendiſſimo Domino meo Decano. Quoniam talis conſuetudo obtinet quidem in proviſionibus quæ fiunt in Curia ad effectum iuſtificationis narrativæ factæ in gratia conceſſa per Papam, & in his terminus procedunt dictæ deciſiones. & hoc introductum fuit per Concordata, ut evitetur ſolutio annatæ in Curia &c.* hactenus Rota. Quod & in Gallia obtinere tradit *Rebuffus in ſyntagm. iur. canon, lib. 1. tit. 5. lit. N. &*

in praxi de signatura gratiæ part. 3 §. nec non verus valor sub num. 7. & tit. de unionibus beneficiorum gloss. 7. videlicet, quod exceptis majoribus beneficiis, in reliquis non soleat exprimi nisi valor 24. ducatorum, etiamsi mille valerent, *VVamesius in consil. canon. tom. 1. consil. 226 num. 5.*

Secùs de pensionibus excedentibus 24. ducatos.

§. 3. Advertit tamen idem *Zypæus in analyt. loco præcit.* quod licet beneficia Germaniæ sint ab annatarum solutione libera, pensiones tamen super hujusmodi beneficiis assignatæ, si viginti quatuor ducatos excedant, ad annatas teneantur; nam cùm hoc privilegium exemptionis ab annatis non nisi indirectè concedatur beneficiis prædictis, ex eo nimirum, quod non supra viginti quatuor ducatos censeantur, non verò simpliciter sint ab annatis immunia, videtur, quod si pensio super iis assignata viginti quatuor ducatos excedat, eo ipso impetrantes privilegio priventur, ut ob detectam rei veritatem, legibus Ordinariis sese conformare teneantur.

Solus Papa annatas imponit.

§. 4. Solus porrò Papa annatas imponere valet; utpote qui ex plenitudine potestatis Papalis potest beneficia extinguere, alia aliis unire, dividere, reditus eorum augere & diminuere: item & partem reddituum beneficiorum vacantium, & non vacantium, cum consensu beneficiariorum; imò & sine illo, ob justam causam applicare alicui bello pio, vel aliis piis operibus & necessitatibus, adeoq; & annatas vel compositiones imponere, *Layman Theol. moral lib. 4. tract. 10. cap. ult. §. 5. num. 46.*

Et non Episcopi.

§. 5. Quamvis autem Episcopi olim annatas, seu primos fructus ex beneficiis sibi reservare pluribus in locis solebant, teste *Gerson p. 2. operum, tr. de Simonia, obiect. 3.* Id tamen minimè licet, ac juri communi adversatur, quo jubetur beneficia Ecclesiastica absque diminutione conferri, ut colligitur *ex c. unico. ut benef. sine diminut. confer. D. Thom. 2. 2. quæst. 100. art. 4. ad ult.* quod & declaravit sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini interpretum hisce verbis: *Episcopus non potest primi anni fructus alicuius beneficii* (cujusmodi sunt annatæ) *sibi retinere, vel attribuere pro dotatione possessionis ei, qui legitimè est provisus. Zerola in praxi Episc. part. 2. verb. bulla. quæst. 3.* conformiter

miter Concilio Tridentino *sess 24. de reform. cap. 14.* & *Pii* Papæ *V.* Constitutioni, quibus severè vetatur pro possessione, electione, præsentatione, nominatione, collatione, vel provisione alicujus Ecclesiæ, vel beneficii, Canonicatuum aut Præbendarum, vel provisi in possessionem inductione quidquam accipi, nisi in pios usus convertatur, *Zerola in praxi part. 2. verb. possessio beneficii. in fin.*

Pii Papæ 5 Constit. 104 Bullarium.

§. 6. Vnde ex communi Doctorum sententia Capitula & alii quicumque nihil omninò exigere possunt ab eis, qui sunt electi, præsentati, instituti, vel instituendi, confirmati, vel confirmandi, vel ad possessionem admittendi suorum Canonicatuum & beneficiorum, aut distributiones recepturi, nisi ex antiqua consuetudine tale quid recipi solitum consueverit converti in pios usus: veluti in usum fabricæ, sacristiæ, cœmeterii, aut pauperum eleemosynas, non etiam in commodum & utilitatem Canonicorum, aut beneficiariorum, prout fieret, si distribueretur inter Capitulares, aut si solveretur mensæ Capituli, vel in reparationem bonorum ejus, quia tum redundaret & cederet in utilitatem singulorum, juxta Declarationem Cardinalium Concilii Tridentini interpretum relatam à *Garcia de benef part 8. cap. 1. num. 90.* Alioquin censebitur Simoniacum, & accipientes & exigentes incurrent pœnas Simoniacorum, juxta Concilii Tridentini & *Pii* Papæ *V.* Sanctiones *supra* adductas. Quod est diligenter notandum, aut ait *Lessius de iust. & iure lib. 2. cap. 35. dubit. 18. num. 111.* contra communes & quotidianos Capitulorum abusus. Sed & super his extat præclara Declaratio Cardinalium Concilii Tridentini interpretationi præpositorum *in una Leodien. Ecclesiæ Collegiatæ S. Forliani Oppidi Fossensis.* extensè posita per *Garciam part. 8. de benef. cap. 1. num 84.* quâ abusus istic vigens recipiendi à novo Canonico 152. florenos, omninò fuit interdictus. Quin & in his largitionibus nulla consuetudo etiam immemorialis excusat; cùm diuturnitas temporis non minuat peccatum, sed augeat *c. non satis 8. de Simon.* adeò ut ne quidem liceat citra Simoniæ labem certum quid dare Capellanis, & pueris ministris chori, pro receptione novi Canonici; cùm

Capitula nihil exigere possunt pro electione, institutione, & possessione datorum.

idipsum juxta Concilium Tridentinum & præcitatam *Pii V.* Pontificis Constitutionem, non convertatur in usus pios; imò nec pro pastu aliquid exigi potest, etiamsi solùm detur prandium, modò ex pacto & quasi debitum ob receptionem Canonici detur, non obstante quacumque consuetudine etiam immemoriali. *c. fin. 1. q. 3. c. non sanè. 8. c. cùm in Ecclesiæ. 9. c. Iacobus 44. de Simon. gloss. in c. ex parte. 12. verb. dimittere. de off. deleg. Vallensis in paratit. Decretal. lib. 5. tit. 3. §. 4. num. 9.* præsertim cùm *Pius V.* eâdem suâ Constitutione, quæ est declaratoria *d. cap. 14. Concil. Trid.* declaraverit Episcopum, qui aliquid (etsi dulciaria duntaxat) exegerit in receptione alicujus in Canonicum, esse suspensum à Pontificalis officii exercitio: Capitulum autem seu Collegium talia exigens subjacere Interdicto: privatas verò personas sententiæ Excommunicationis: & eos, qui sic aliquid acceperint, ad restitutionem teneri. Datum autem & factum absque ullo pacto, nihil mali moris includit, cùm liberalitas æstimationem alicujus rei non inducat. *c. tua nos. 34. de Simon.*

Nisi eorum occupationes & labores aliud requirant.

§. 7. Mihi tamen non usque censendum videretur Capitulum, si ob molestiam Congregationum, lecturam literarum prolixarum, operamve similem, quæ separabilis est à consideratione receptionis, sicuti fit in stipendio pro celebratione Missæ, proportionatum operæ pretium, & non amplius exigat; quanquàm latius sit & ab hoc abstinere, ne cui videatur species mali, ut monet *Zypæus in analyt. iuris Pontif. nov. lib. 5. tit. de Simon. num. 8.* ita docente Apostolo Paulo, *Ab omni specie mala abstinete vos.* Adeò enim à Sacris Canonibus & Constitutionibus Apostolicis damnantur hujusmodi largitiones, ut nec de cætero possit fieri statutum à Capitulo, quo obligentur novi Canonici aliquid solvere pro admissione ad possessionem: sed nec hodie licet in pium usum accipere, quod antè vertebatur in proprium, uti declaravit Sacra Congregatio ad dubia Concilii Tridentini interpretanda deputatorum apud *Garciam loc. cit. num. 87. 88. & seq.* Et ita circa præmissa à nobis tradita docent *Zerola in praxi Episcop. part. 1. verb. bulla. ad 7. & part. 2. verb. possessio. ad 5. Piasec. in praxi Episc. part. 2. cap. 4.*

1. ad Thess. cap. ult. v. 22.

cap. 4. art. 7. num. 15. Leſſius de iuſt. & iure lib. 2. cap. 35. dubit. 18. num. 111. Malderus in 2. 2. D. Thom. trac. 9. cap. 3. dub. 9. Garcias de benef. part. 8. cap. 1. num. 83. 84. 85. & ſeq. Gudelinus de iure noviſſ. lib. 6. cap. 8. num. 31. VViggers de iure & iuſt. trac. 7. cap. 4. dub. 12. num 73. Caniſius in ſum. iuris canon. lib. 3. tit. 14. §. 3. Zypæus in analyt. iuris Pontif. nov. lib. 5. tit. de ſimon. num. 8. Zoeſius lib. 5. Decretal. tit. 3. num. 45. Vallenſis in paratit. Decretal. lib. 5. tit. 3. §. 4. num. 7. 8. & ſeq.

An Archidiaconi pro inſtitutionibus aliquid exigere poſſint.

§. 8. Vtrùm verò Archidiaconi ex conſuetudine pro inſtitutionibus ſeu inveſtituris in beneficiis licitè aliquid accipiant, vel exigere valeant, videri poteſt apud *Flamin. Pariſ. de Conſident quæſt. 38. n. 38. Binsfeldium de ſimon. in c. 32. quæſt. 1. concluſ. 4.* Item an pro literis collationis beneficii, expeditione & ſigillo citra ſimoniæ labem quidpiam recipi queat, conſuli poteſt *Piaſec. in praxi Epiſcop. part. 2. cap. 5. art. 3. num. 97 & 98. & Branden ad Concord. quæſt 4. num. 30.*

TITULUS III.

De Concordatorum Germaniæ uſu & obſervantia.

DVBIVM I.

Quibus potiſſimùm in locis vigeant Concordata Germaniæ?

Status quæſtionis, eiuſq. determinationis difficultas.

§. 1. QVamvis difficile ſit ſingula loca ſpeciatim deſcribere, ſeu determinare, in quibus Concordatorum Germaniæ eſt uſus & obſervantia; tum quod ex ipſorum tenore primâ fronte inſpecto, quaſi appareat, eadem non univerſaliter per totam Nationem Germanicam, ſed tantùm per *Fredericum* III. Imperatorem, & nonnullos Germaniæ

Principes quà Ecclesiasticos, quà laicos seu sæculares, cum Sede Apostolica fuisse pactu, laudata, approbata, concluſa, & acceptata, additâ ad finem clausulâ, *ut ordinatio collationum beneficiorũ non reservatorum per alternos menses posſit per dictam Nationem publicari, & omnes, qui eâ gaudere voluerint, tempus congruum habeant eam acceptandi, tunc à Kalendis Iunii currere incipiat &c. Zypæus in consultat. canon. lib. 3. tit. de præben. consultat. 3.* Tum etiam, quia exorientibus postmodùm impudici Lutheri, & impii Calvini hæresibus, non paucæ in Germania ditiones veram orthodoxam Religionem unà cum Concordatis reiecerẽ; quantum tamen ex scriptoribus ea de re colligere licebit, in medium proferam.

Concordata Germaniæ extra Imperium locum non habent.

§. 2. *Respondeo igitur primò* certum esse, quod Concordata Germaniæ non extendantur extra Imperii Germanici fines, siquidem cum solo Imperatore & Principibus Germaniæ, nomine totius & totius Nationis Germanicæ inita, *VVamesius in consil canon. tom. 1, consil. 246. n. 16. & consil. 255. n. 10. & seq. ac consil. 259. num. 3. Zypæus in consultat. canonic. lib. 3. tit. de præben. consult it. 3. 5. & 6.* regulare enim est, quod pacta non nisi partes contrahentes ligent, nec ultra extendantur, aut aliis prosint, vel obsint, *l. 2 C res inter alios acta.* Vnde concludunt *VVamesius & Zypæus locis præcit.* in Brabantia & reliquis Belgii provinciis, quibus cum Imperio nihil est commune, nec Concordata Germaniæ, aut preces Imperiales locum obtinere; si tamen perpaucas Ecclesias exceperis, videlicet Nivellensem, utpote quæ Principatus est Imperii, & fundationis Imperatoriæ; ac Cameracensem pariter notorium Imperii feudum & Principatum, ac Nationis Germanicæ membrum, quibus proinde nulla competit exemptio à iurisdictione Imperatoria, *Leoninus consil. 50. & Zypæus in consultat. canonic. lib. 3. tit. consultat. 3. de præben.* Nec non etiam Thenensem, in qua nimirum servatâ Concordatorum formâ & normâ collatores Ordinarii sunt Decanus & Capitulum Collegiatæ Ecclesiæ S. Ioannis Evangelistæ Leodiensis, *VVamesius in consil. canonic. tom. 1. consil. 247. n. 1. 2. & seq. & 22.* ac Levvensem *VVames. in consil. canonic. tom. 1. consil. 237. per tot.*

quin

quin & cùm prædictæ Ecclesiæ olim tum Imperio, tum Diœcesi Leodiensi subfuerint, ideò nec ex translatione ad alterius dominum primæva privilegia amississe censentur, *Chokier ad preces primar. in proœm.* His adde Traiectum ad Mosam, quia ut disertè scribit *Zypæus supracit. consultat.* 3. licet Traiectum fuerit primitùs à *Philippo* II. Imperatore, *Henrico* Duci Brabantiæ beneficiario iure concessum, & à *Frederico* II. & *Henrico* eius filio confirmatum, à Leodiensibus tamen variè semper extitit controversum: ac quamvis demùm à *Carolo* V Imperatore, Brabantiæ firmiter sit annexum; non desierunt tamen Leodienses indivisa ibi iura pollidere, ut non mirum sit, si illa Ecclesia Cathedræ suæ mores sit imitata, cui in spiritualibus & temporalibus non desierat subesse, adeoq; Concordata Germanica acceptaverit; hactenus *Zypæus* verùm hodie proh dolor! sub fœderatorum istic Belgii Ordinum Imperio & præsidio, ac prædominante hæresi, Ordinariæ dumtaxat collationes admittuntur, & Pontificiæ iuxta eadem Concordata, uti & preces Imperiales excluduntur, peiori certè ab hæreticis in Germania exemplo, qui etiamnum testo *Chokier ad preces primar. sect. 4. sub lit. C. versic. verùm enimverò.* preces Cæsareas & Concordata Germaniæ reverenter admittunt & observant.

Concordata per Imperium possum sunt & fuere recepta.

§. 3. *Respondeo secundò*, si superiorum sæculorum acta revolvantur, fateamur necesse est, in omnibus Imperio Germanico subiectis Ecclesiis Concordatorum usum constantem fuisse, iisq; conformiter factas beneficiorum Ecclesiasticorum provisiones absque contradictione effectum suum esse sortitas *Branden ad Concord. quæst.* 3. *num.* 5. 6. 7. *& seq.* utpote quæ sunt multò favorabiliora, quàm privilegium alternativæ per Regulam IX. Cancellariæ Apostolicæ concessum; ut proinde rectè asserat *Zypæus in analyt. iuris Pontif. nov. lib.* 3. *tit. de instit. num.* 11. imprudenter eos facere, qui cùm uti possint alternativa Concordatorum, quæ simplex est & sine restrictione, acceptant alternativam Regulæ prædictæ Cancellariæ, minùs validam, conditionatam & multis cautelis obnoxiam, & quâ non fulciuntur iura magis valida. Sed & hodie in

die in plerisque potissimùm Episcoporum & Catholicorum Germaniæ Principum ditionibus, quæ intra Imperii Germanici fines & iurisdictionem continentur: imò & apud prætensæ reformatæ religionis Sectatores locum habent, ut quotidiana docet experientia; quandoquidem dicta Concordata, prout ex eorum tenore constat, per Imperatorem, & Principes Germaniæ, totius Nationis Germanicæ nomine, cum Sede Apostolica fuerint concluſa, & acceptata: adeoq; pro sibi subditis contraxisse, eosq; obligasse censeantur, *Leoninus consil.* 50. *Zypæus in consultat. canon. lib.* 3. *consultat.* 3. *vers. Et quamvis. de præben.*

Quod & exemplis confirmatur tum apud Leodienses

§. 4. Pro cuius rei confirmatione varia sunt exempla, quibus Cæsarea Maiestas in quotquot Sacri Imperii Romani provinciis tam orthodoxæ, quàm heterodoxæ religioni addictis, si qui dictis Concordatis contravenissent, illos specialibus suis edictis ad inviolatam eorum observantiam coëgit: ac nominatim quidem Episcopo Leodiensi, aliisq; in eius Diœcesi collatoribus id demandavit *Maximilianus* Imperator Diplomate suo 11. *Iulii* 1518. dato, cuius summarius tenor sequitur

MAXIMILIANI Imperatoris Romanorum edicto cautum est, ut Concordata Germanicæ Nationis sedulò serventur apud Leodienses; ita ut nihil pactis & Concordatis illis derogetur: si verò quispiam Cæsareo edicto & voluntati ausu temerario contravenire præsumpserit, mulctabitur, quemadmodum latiùs patet in diplomate dato Augustæ die 11. *Iulii* 1518.

§. 5. Idemq; apud Cameracenses iussit *Carolus V.* Imperator literis

literis suis datis Bruxellæ 9. Februarii, 1554. ne adversus eadem Concordata provisos admitterent, *V V amesi. in consil. canon tom 1. consil. 33. num. 13. Zypæus cit. consultat. 3.* *Tum Cameracenses.*

§. 6. Et meritò quidem, cùm Imperator sit advocatus & defensor iurium Sedis Apostolicæ, & Concordatorum Germaniæ, *text. in c. venerabilem. 33. de elect. Clem. 1. de iure iur. Chokier ad preces primar. sect 1. lit. K.* uti eum vocat *Clemens* Papa VIII. in speciali Brevi ad *Rudolphum* II. Imperatorē. 15. Ianuarii 1603. transmisso, hortaturq; ut circa Præpositurā Ecclesiæ Bremensis, quam Capitulum uni ex Ducibus Luneburgensibus contra expressam Concordatorum reservationem conferre præsumpserat, eadem Concordata *tanto*, inquit Pontifex, *pondere sancita*, nullo modo violari, aut imminui patiatur, uti latius liquet ex eius hic subiecto tenore. *Cùm Imperator sit defensor Concordatorum, ita à Pontifice appellatus.*

CLEMENS PAPA VIII.

CHarissime in Christo fili Noster, Salutem & Apostolicam benedictionem. *Exordium*

Num. 1. Superioribus diebus, cùm Præpositura Ecclesiæ Bremensis vacaret per obitum *Theoderici à Gallen*, Nos illam Apostolicâ auctoritate contulimus dilecto filio *V V esselo de Brugeneio*, cognomento *Hasencambo*, qui literis Apostolicis de more expeditis, cùm eas possessionis obtinendæ causâ, Capitulo eiusdem Ecclesiæ ritè proponendas, atque intimandas curaret, à Decano & seniore illius Capituli convocationem impetrare non potuit; quin etiam, ut accepimus, & factis, & verbis parùm modestis Apostolicam provisionem reijcere sunt *Exponit hic Pontifex provisionem de Præpositura Bremensi à se factam, à Capitulo contra Concordata Germaniæ rejectam.*

re sunt visi, quasi ad eos liberæ electionis ius pertineret: immò verò usque eo progressi sunt, ut certum quoque hominem, ut audivimus, elegerint ex Ducibus Luneburgensibus, eumq; facto ipso, quod nullo iure licuit, in possessionē immiserint, non solùm gravi iniuriâ, & detrimēto illato eidem *Wesselo*, sed per summam inobedientiam erga hanc Sanctam Sedem, in qua Deo auctore, meritis licet impares præsidemus, & non mediocri etiam cum offensione Cæsareæ Maiestatis Tuæ, quæ pro sua insigni æquitate & prudentia se *Defensorem, ut par est, profitetur eorum, quæ iam pridem inter hanc ipsam Sedem & Nationem Germanicam pacta sunt, & conventa, quæ Concordata appellantur*; in quibus nominatim cautum est verbis disertis, ut eiusmodi dignitates post Pontificalem maiores reservatæ sint, & esse debeant dispositioni & provisioni Sedis Apostolicæ. Quibus illud accedit, quod ultimi supradictæ Præposituræ & dignitatis possessores & ab Apostolica Sede provisionem obtinuerint, & eiusdem vigore provisionis, à Capitulo Bremensi sint admissi, ut tantò magis eorum nunc temeritas gravis & reprehensibilis extiterit, quæ certè permoleſta Nobis accidit, & nullo modo est ferenda.

Proinde precibus manutentionem operæ Cæsareæ Maiestatis implorat.

II. Quare ut tam pernicioſi exempli semen quàm celerrimè evellatur, & Capitularium audacia coerceatur, Maiestatem Tuam etiam atque etiam hortamur in Domino, atque ab ea efficaciter petimus, ut pro sua spectata in Nos, & hanc Sanctam Sedem pietate & iustitiæ Patro-

trocinio, *Concordata Germanica tanto ponderè ſancita, nullo modo violari, aut imminui patiatur;* immò verò ut ius poſtulat, ab ipſis Capitularibus obſervari curet, & re ipsâ oſtendat, quod ab eis in hac cauſa actum eſt, & agitur, maximè Maieſtati Tuæ diſplicuiſſe, & diſplicere; & denique omni adiumento & auctoritate Tuâ eidem *Weſſelo*, qui Apoſtolicam Noſtram collationem & proviſionem habet, ita benignè faveas, & propensè ſuffrageris, ut is ius ſuum, & collatæ Præpoſituræ poſſeſsionem obtineat.

III. Erit hoc dignum virtute & magnitudine animi Maieſtatis Tuæ, & Nobis etiam valde gratum, quod Noſter etiam Apoſtolicus Nuncius Venerabilis frater Archiepiſcopus *Spinellus* cumulatiùs exponet Maieſtati Tuæ, cui toto ex animo feliciſsima omnia à Patre luminum optamus & precamur. Datum Romæ apud S. Petrum ſub annulo piſcatoris die 15. Ianuarii, M. DC. III. Pontificatus Noſtri anno undecimo.

Eius virtute dignam.

§. 7. Circa eandem autem Præpoſituram Bremenſem extat inſignis Deciſio Rotalis *part.* 2. *recent. deciſ.* 580. quam lector videre poterit, nam tangit eundem caſum.

Huic conformis emanavit deciſio Rotalis.

§. 8. Inſuper *Vrbanus* VIII. Pontifex Maximus anno 1624. in ſimili cauſa opem *Ferdinandi* II. Cæſaris imploravit contra Halberſtadienſes, ut refert *Carolus Caraſa* Epiſcopus Averſanus, Sedis Apoſtolicæ ad eundem Nuntius in commentariis ſuis de Germania ſacra reſtaurata, fol. mihi. 177. & 178. hiſce verbis: *hoc eodem anno*, ſcilicet 1624. & paulò pòſt, *Romà mihi Breve Apoſtolicum venerat ad Cæſarem, quo ſanctiſſimus Dominus ſuæ Maieſtatis brachium implorabat ad tuenda iura Sedis*

Eaſ. etiam nem ne Imperator ab Vrbano 8. Papa fuit implo. ratus.

Apostolicæ, in Præpositura Ecclesiæ Halberstadiensis, quam contra iura Sedis Apostolicæ, & Concordata Germaniæ, Rex Daniæ filio suo, etiam emptis votis, sacrilege addixerat, admotâq; vi propugnare studebat. Cuius violentiæ cùm Cæsarem monuissem, magnâ diligentiâ Tillio imperavit, ut satageret iura Ecclesiæ Romanæ conservare; & licet multos parati exercitus inferioris Saxoniæ deterrerent, non deterruerunt tamen Cæsarem, neque Tillium, qui officii sui memor sedulò rem Catholicam promovit.

Exceptio de non usu Concordatorum frivola.

§. 9. Ex his autem perspicere licet, quod exceptio de non recepta lege, seu non usu Concordatorum, tam intra, quàm extra iudicium sit nulla, frivola & inanis, *Brandenb ad Concord. quæst. 3. num. 5. 6. 7. & seq. ac quæst. 4. per tot. Piasec. in praxi Episcop. part. 2. cap. 5. art. 2. post. num. 8. Chokier ad reg. 8. cancell. gloss. 11. num. 12. & 13.* explorati enim iuris est, quod fuerint per Imperatorem & Principes Germaniæ nomine totius Nationis acceptata, & sic in pactum abierint. *Crescen. decis. 2. de privileg. Mohedan decis 23. in fin. de præben. Chokier loc. cit.*

Responsio ad argumenta contraria, & quidem ad primum.

§. 10. Nec obstat, si dicas illa non fuisse universaliter per totam Nationem Germanicam acceptata & recepta; quia, ut eleganter deducit *Leoninus consil. 50.* contrarium elicitur ex narrativa *Nicolai* V. Pontificis in sua Constitutione, quâ refert Concordata pro pace & utilitate, ac nomine totius Nationis inter *Fredericum* Romanorum Regem, & nonnullos alios Ecclesiasticos & sæculares Principes Nationis Germanicæ, ac Legatum Sedis Apostolicæ, sufficienti ad hoc per eandem mandato suffultum fuisse inita, & à partibus hinc inde approbata, laudata, concluſa, & acceptata; quod & declaravit *Sixtus* Papa *IV.* Constitutione suâ ad favorem Episcopi & Cleri Vltraiectensis anno 1473. ut refert *Leoninus suprà* his verbis. *Et Nobis legitimè constitò, Concordata ipsa indifferenter pro tota Natione esse inita &c.* Vnde constat, statim & incontinenti absque ulteriori particularium acceptatione, præsentem & puram obligationem totius Vniversitatis, Nationis atque Imperij fuisse inductam; siquidem cùm ista Concordata ex parte Germanicæ Nationis per Regem Romanorum, & Electores Im-

Electores Imperii,ac plures alios sæculares & Ecclesiasticos Principes,nomine totius Nationis,& per eam repræsentantes, inita & acceptata fuerint , non fuit necessaria aliqua particularis subditorum acceptatio ; quia Concordata habent vim pacti & contractus pro pace & utilitate totius Reipublicæ Germanicæ initi : & proinde omnes subditi Imperii, ac Nationis Germanicæ ab initio sine ulla acceptatione, etiam inviti & nolentes ad eorundem Concordatorum & conditionum initæ pacis observationem obligati fuere ; cùm ad Regem seu Imperatorem,& Electores Imperii pertineat pacis & publicæ tranquillitatis media constituere, ac Concordata inire,& omnes subditos & successores iis obstringere,& universo populo bonum generale acquirere. Est enim Princeps omnium Præsul , & pro omnium salute vigilare debet, habetq; rerũ publicarum administrationẽ,ita quod ex cõtractibus per eum ac proceres Regni seu Imperii factis, Reipublicæ jus acquiratur,& Respublica obligetur: præsertim quando contractus per modum fœderis pro pace & nomine Nationis,seu Regni aut Imperii (uti hîc factum est) celebrantur in perpetuum. Nam quod venit in fœdera pacis , solidiùs subsistit,neque in particulari à subditis infringi, convelli aut argui potest : in his etenim quæ publici juris sunt,& Vniversitati Nationis competunt,nullum est subditorum arbitrium, aut potestas.Ita perpulchrè *Leoninus cit.consil.*50. Vt proinde sicuti *Franciscus* I.Galliarũ Rex per Concordata cum *Leone X.* Summo Pontifice inita totum Regnum obstrinxit,& *Leo* toti Regno Concordatorum observantiam mandavit, non expectatâ particularium acceptatione , *Zypæus in consultat. canon. lib 3.tit.de præben.consultat* 3.*verf. Quæ in re &c.* non secus Imperator per hæc Concordata cum S.Sede pacta & concluſa, eo ipso omnes sibi subditos obligasse,& pro illis contraxisse censeatur; quia uti supremum Imperii caput, præsertim etiam cum proceribus adunatum eminenter & virtualiter continet consensum inferiorum : adeoq; non immeritò à Summo Pontifice constituitur protector, defensor , & conservator

prædictorum Concordatorum adversus omnes contraria attentantes, *suprà hoc tit. 3 dub. 1. §. 6.*

Ad secundum. §. 11. Nec quidquam facit in contrarium clausula de facultate acceptandi in Constitutione *Nicolai V* adjecta ; nam facultas illa non ad diminutionem, sed ad augmentum & abundantiorem cautelam apposita fuit , propter eos , qui quamvis in Germanica Natione consisterent, Imperii tamen superioritatem tempore Concordatorum non agnoscebant, *Leoninus loco cit.* utpote jura Regia possidentes, quales referuntur Rex Bohemiæ, Archidux Austriæ & similes, *Zypæus præcit. consultat 3. vers. siquidem longè distat.* de quibus idem *Zypæus ibidem* meritò à Gallis respectu Regis sui,& ab eo initorum Concordatorum,diversam ponit rationem,non autem de aliis Imperii Germanici superioritatem agnoscentibus.

Apud Leodienses vigent Concordata Germaniæ §. 12. Licet porrò apud nos Eburones Concordata Germaniæ fuerint hactenus in viridi observantia, quod abundè demonstrat declaratio *Iulii* III. Summi Pontificis hîc subjuncta.

JULIUS PAPA III.

Exordium. AD perpetuam rei memoriam. Decet Romanum Pontificem Domini Nostri Iesu Christi, à quo pax & concordia,ac reliqua bona procedunt, in terris Vicarium concordiis inter Sedem Apostolicam & Nationes Germanicas initis firmiter adhærere, & ne eis contraveniatur,efficaciter providere. *Constit. Iulii Papæ 3. super Concordatis Germaniæ ad favorem Leodiensium.*

Refert hic Pont. tenorem Concordatorū Germaniæ. *Num.* I. Sanè nuper accepimus,quòd licet Concordatis inter dictam Sedem ex una,& inclytam Germanicā Nationem ex altera partibus dudùm initis,& per fel. recor-

Nico-

Digitized by Google

NICOLAUM V. primò, & deinde diversos alios Romanos Pontifices Prædecessores Nostros approbatis & innovatis, ac mutuo partium consensu firmatis, inter alia caveatur expressè, quod de beneficiis sæcularibus & regularibus dictæ Nationis, etiam dispositioni Apostolicæ aliàs quàm ex causis inibi expressis reservatis, pro tempore vacantibus, jure ordinario provideatur per eorum Ordinarios collatores, nec ipsi Ordinarii collatores impediantur, quò minùs de illis, cùm de *Februarii, Aprilis, Iunii, Augusti, Octobris & Decembris* mensibus vacent, liberè disponatur per eos, ad quos illorum collatio, provisio, præsentatio, electio, seu quævis alia dispositio pertinet, & Concordata hujusmodi Civitatem & Diœcesim Leodiensem comprehendant, seu ad illas extensa sint; nihilominùs pro eo, quod postmodùm piæ mem. SIXTUS Papa IV. etiam Prædecessor Noster Dilectis filiis Vniversitati Doctorum, Magistrorum, & Scholarium studii Lovanienſis dictæ Diœcesis, & seu forsan facultati Artium in eodem studio institutæ, aut pro tempore existenti Rectori Vniversitatis hujusmodi deputandorũ consilio & assensu nominandi singulis prædictis Capitulis, Cõventibus, Collegiis, & personis Ecclesiasticis utriusque sexus, sæcularibus & Regularibus, etiamsi Abbatissali, Abbatiali, Episcopali, vel Archiepiscopali, aut Cardinalatus fungantur dignitate & honore, ad quos, quas, & quæ, Canonicatuum & præbendarum, ac administrationum & officiorum, cæterorumq; beneficiorum Ecclesiasticorum, cum cura & sine cura, in terris temporalis

poralis Dominii, tunc Ducis Austriæ consistentium collatio, provisio, præsentatio, electio, seu quævis alia dispositio communiter vel divisim pertinet, & eorum cuilibet, etiamsi aliqui ipsorum extra terras sedem & residentiam habeant, unum Clericum ex studentibus & graduatis Universitatis hujusmodi certo tunc modo expresso qualificatum facultatem perpetuò duraturam concesserit, & concessio hujusmodi ad dictas Civitatem & Diœcesim extensa fuit: & à nonnullis forsan nimiùm scrupulosis asseritur, in concessione & seu illius extensione hujusmodi Concordatis prædictis derogatum fuisse: inter Ordinarios collatores Civitatis & Diœcesis prædictarum, seu eos, quibus beneficia ipla per eosdem Ordinarios collatores pro tempore conferentur, ex una, & pro tempore nominatos ad beneficia hujusmodi ex altera partibus, diversæ quæstiones & discordiæ, contentiones & lites sæpiùs oriuntur, & quæ ex similibus provenire consueverunt, odia, jurgia & scandala subsequuntur, majoraq; in dies subsequi formidantur, in maximum Ordinariorum collatorum, & aliorum, quibus beneficia hujusmodi pro tempore conferuntur, præjudicium, ac studentium seu graduatorum prædictorum perturbationem non modicam.

Sanctuit iisdem per Indultum Universitati Lovaniensi concessum non derogari.

II. Nos attendentes Concordata prædicta vim pacti inter partes habere, & quæ ex pacto constant, absque partium consensu abrogari non consuevisse, neque debere, volentes litium fomites de medio tollere, singularum literarum Apostolicarum super præmissis confectarum tenores præsentibus pro expressis habentes, motu proprio, & ex certa

certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, per præsentes statuimus & ordinamus, atque decernimus, quod de cætero perpetuis futuris temporibus iidem Ordinarii collatores, quibusvis nominationibus in vim concessionis facultatis nominandi, & illius extensionis hujusmodi pro tempore factis non obstantibus, de beneficiis ad eorum collationem, provisionem, præsentationem, & electionem, seu quamvis aliam dispositionem quomodolibet pertinentibus, juxta ipsorum Concordatorum continentiam & tenorem disponere liberè & licitè possint, quodq; dispositiones per eos de ipsis beneficiis juxta tenorem Concordatorum hujusmodi aliàs ritè & rectè pro tempore factæ, validæ, & efficaces existant, suosq; plenarios effectus sortiantur.

III. Sicq; & non aliàs in præmissis omnibus & singulis per quoscumque Iudices & Commissarios quâvis auctoritate fungentes, etiam Causarum Palatii Apostolici Auditores, in quavis causa & instantia, sublatâ eis & eorum cuilibet quâvis aliter judicandi & interpretandi auctoritate & facultate, judicari & diffiniri debeat, ac irritum & inane existat, si secus à quoquam super his quâvis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari. *Decretum irritans.*

IV. Non obstantibus præmissis, ac Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, nec non Vniversitatis & facultatis prædictarum, etiam juramento, confirmatione Apostolicâ, vel quâvis firmitate aliâ roboratis statutis & consuetudinibus, privilegiis quoq; , indultis & literis Apostolicis, sub quibuscumque tenoribus & formis, ac cum *Clausula derogatoria.*

quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisq; efficacibus & insolitis clausulis, nec non irritantibus & aliis decretis, etiam motu simili, ac aliàs quomodolibet concessis, ac etiam iteratis vicibus approbatis, & innovatis, quibus omnibus, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione, de illis, eorumq; totis tenoribus specialis, specifica, expressa, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quævis alia expressio habenda, aut aliqua exquisita forma ad hoc servanda esset, tenores hujusmodi, ac si de verbo ad verbum nihil penitùs omisso, & formâ in illis traditâ observatâ, insertæ forent, præsentibus pro sufficienter expressis habentes, illis aliàs in suo robore permansuris, hâc vice dumtaxat specialiter & expressè derogamus, ac sufficienter derogatum esse decernimus, cæterisq; contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub annulo piscatoris, die 14. Septembris, anno millesimo quingentesimo quinquagesimo quarto, Pontificatus Nostri anno quinto.

Io. Larium.

Præter hæc autem Concordata, Leodienses habent alia particularia, iisdem antiquiora.

§. 13. Habemus tamen etiam alia Concordata specialia *Eugenii* Papæ IV. de data anni 1441. confirmata postea à *Pio II.* & *Sixto* IV. Romanis Pontificibus; quæ multis annis præcedunt Concordata Germaniæ, suntq; iis favorabiliora & fortiora, ut ait *Rota apud Cessador. decis. 7. sub num. 4. vers. in Concordatis Leodiensibus. ad regul. cancell.* quibus nimirum iidem Summi Præsules ob bene merita Ecclesiæ Leodiensis, quæ jam inde à temporibus Apostolorum in pura pura fide orthodoxa huc usque, etiam in mediis vicini Belgii flammis, & circumstrepentium hæreticorum procellis sæpè concussa, illæsa tamen, immota & constans permansit, adeoq; meruerit *fidelis*

lis Ecclesiæ Romanæ filia appellati: eam condecorarunt beneficio alternativæ; sicq; Serenissimus & Reverendissimus Episcopus & Princeps Leodiensis, aliiq; collatores inferiores multiplicatum habeant titulum alternativi mensis, absque cujus expressa derogatione, si Sedes Apostolica provideret, non teneret, quia plura vincula fortiora sunt uno, §. *affinitatis. instit. de nuptiis. l. cùm in adoptivis.* 10. *C. de adoption.* & duobus impedimentis existentibus, uno sublato, remaneat aliud. *c. pastoralis.* 19, *de privileg c. ex tuarum.* 5. *de auctor. & usu pallii. Gonzalez ad reg.* 8. *cancell. gloss.* 13. *in pr. n.* 92. *&* 93. *Chokier ad eandem reg. gloss.* 11. *n.* 35. *& in comment ad preces primar. sect.* 4. *sub lit. C.* præsertim ubi est adjecta clausula irritans, ut in dictis Concordatis, quæ irritat omnes & quascumque alias Constitutiones quorumcumque tenorum, & quascumque derogatorias clausulas continentes, *Chokier suprà tam ad reg* 8. *quàm ad preces primar.* Vnde *Gonzalez loco præcit num.* 101 *ex Mandosio* asserit indultum ad conferendum beneficia reservata, non extendi ad beneficia reservata duplici reservatione, vel capite

§. 14. Concordatorum autem Leodiensium hic est tenor. *Tenor Concordatorū Leodiensiū.*

EUGENIUS PAPA IV.

Concordata Leodiensium Eugenio Papa 4. circa beneficia.

Exordium

VEnerabili Fratri Ioanni Episcopo Leodiensi salutem & Apostolicam benedictionem. Pastoralis officii desuper Nobis injuncti cura deposcit, ad ea Nos intendere, per quæ devotè Sanctæ Apostolicæ Sedis consolationi ampliùs provideatur, ac charitati inter Nos & ipsos firmandæ atque augendæ ampliùs consulatur.

Num. I. Sanè cùm nonnulli ex Germaniæ partibus

Digitized by Google

Motivum hujus Constitutionis, seu Concordatæ.

plurimùm affectare dicantur, ut circa reservationes beneficiorum juxta morem Prædecessorum Nostrorum per Nos factas, & gratias expectativas, nec non & causas judiciales, atque etiam subsidia ex fructibus vacantium beneficiorum Cameræ Apostolicæ exhibenda, majori liberalitate, quàm hactenus utcremur; Nos considerantes inprimis personam Tuam, pro omnibus servitiis Nobis & dictæ Sedi hactenus impensis, de hujusmodi Nostra liberalitate unà cum omnibus devotis Nostris in tua Civitate & Diœcesi consistentibus bene meritam, Fraternitati Tuæ provisiones & Ordinationes Nostras super præmissis, juxta modum & tenorem inferius descriptos, pro Te & successoribus Tuis recipiendi, ac omnibus & singulis aliis in prædicta Civitate & Diœcesi consistentibus, in quibusvis gradibus, statibus, dignitatibus, & conditionibus existant, ex parte Nostra exhibendi, tradendi, ac cum ipsis de prædictis concordandi, illasq; roborandi & stabiliendi, prout tibi melius expedire visum fuerit, tenore præsentium plenam & liberam auctoritate Apostolicâ concedimus facultatem, quarum proinde provisionum & Ordinationũ tenor sequitur in hæc verba.

In vim cujus dictus Pont. se nullas deinceps gratias expectativas concessurũ, & concessas nonnisi ad quatuor menses duraturas.

II. Placet Nobis, gratias expectativas sub quavis forma in dicta Natione de cætero non concedere, hactenus autem concessas per quatuor menses à die publicationis & acceptationis infrascriptorum duntaxat durare. Item nullas reservationes dignitatum, beneficiorumve cujuscumque status, valoris, vel conditionis existant, generales vel speciales facere, neque reservationibus per Nos aut Prædecessores Nostros hactenus factis uti, exceptis reservationibus

bus in corpore iuris clausis, exceptis etiam dignitatibus & beneficiis Venerabilium Fratrum Nostrorum Sanctæ Romanæ Ecclesię Cardinalium, Prothonotariorum, Apostolicæ Sedis Auditorum, contradictarum Correctorum, Auditorum Sacri Palatii, & Auditorum Cameræ Apostolicæ ac Clericorum eiusdem Cameræ, Accolytorum, Cubicullariorum, Abbreviatorum ad numerum centum, Scriptorum grossæ ad numerum centum & unius, Scriptorum pœnitentiariæ ad numerum viginti quatuor, omnium verorum Commensalium, familiarium Nostrorum, ac etiam familiarium huiusmodi omnium & singulorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, quamdiu duraverit vera familiaritas.

neq; aliàs beneficiorum reservationes facturum præter clausas in corpore iuris, & extra. vag. Ad regimen.

III. Item placet Nobis, electiones ad Metropolitanas, Cathedrales, Monasteria, dignitates maiores post Pontificales, & principales in Collegiatis electivas per tẽpus & tempora à iure statuta expectari, illasq; affirmari, approbari & confirmari, vel infirmari, prout iustitia & æquitas suadebit, nisi ex aliqua rationabili & evidenti causa in litteris Apostolicis exprimenda, aliter visum fuerit providere, provisò etiam, quod confirmati seu provisi per ipsam Sedem Apostolicam, Metropolitanis & aliis Ordinariis præstent debita iuramenta, & alia ad quæ de iure tenentur.

Declarat etiam electiones tẽporibus statutis faciendas, illasq; confirmandas, vel infirmandas.

IV. De cæteris verò dignitatibus, beneficiis & officiis sæcularibus & regularibus, cuiuscumque valoris & conditionis existant, & quovis nomine nuncupentur, quæ, exceptis reservationibus supradictis, quovis modo, vel ex quavis persona à prædictis vacare contigerit, hoc modo dispo-

Declarat insuper vacationes futuras in mẽsibus Sedis Apostolicæ, & Ora-

diuersis respectivè reservatis.

natur, videlicet, quod quæ in mensibus *Ianuarii, Martii, Maii, Iulii, Septembris & Novembris* vacaverint, ut præmittitur, ad collationem Sedis Apostolicæ liberè pertineant, & quod nullus de vacantibus in dictis mensibus, ut præmittitur, præter Romanum Pontificem, se ullatenus intromittat; quæ verò in reliquis sex mensibus, videlicet *Februarii, Aprilis, Iunii, Augusti, Octobris, & Decembris* vacaverint, dispositioni Ordinariorum, vel aliàs quovis modo de eis disponendi ius habentium, iuxta facultatem eis competentem, similiter liberè cedant, iure patronatus laicorum in omnibus supradictis semper salvo: mensis autem in hoc ab ortu solis censeatur incipere.

Beneficia autem & officia claustralia in omni mense permissis Ordinariorum dispositioni.

V. De claustralibus autem beneficiis, officiis, & choralibus, & aliis alioquin merum servitium etiam perpetuum requirentibus in sæcularibus & regularibus Ecclesiis, per Ordinarios, ad quos pertinet, omni casu & omni tempore liberè disponetur. Ex dictis verò sex mensibus unum ex suppositis Vniversitatum studiorum generalium reservare etiam placet.

Præterea declarat, quæ causæ in partibus finiendæ.

VI. Placet etiam Nobis, ut omnes & quæcumque causæ (maiorum, ac & electionum Metropolitanarum, Cathedralium Ecclesiarum, Monasteriorum, dignitatum maiorum post Pontificales, & principalium in Collegiatis, duntaxat exceptis) in partibus apud illos, ad quos de iure, consuetudine, vel alio iure speciali pertinent, tractentur & finiantur. Si quis autem ad ipsam Sedem Apostolicam

Digitized by Google

licam per querelam, aut appellationem recursum habuerit, si causa fuerit super re, cuius fructus, redditus & proventus quinquaginta florenorum auri de camera valorem annuum non excedunt, vel ubi non est annuus redditus, communis causæ æstimatio ducentos florenos similes non excesserit, per rescriptum usque ad finem litis inclusivè in partibus committatur: ubi verò summas prædictas excesserit, in tertia saltem instantia apud ipsam Sedem Apostolicam tractentur & finiantur, nisi fortè defectus iustitiæ ad iustum metum in partibus, de quibus priùs constiterit summariè, contractum, videatur causas ex casibus prædictis apud eandem Sedem Apostolicam fortè esse retinendas. Romanæ verò Ecclesiæ Cardinales, & dictæ Sedis Apostolicæ Officiales, & Summi Pontificis, necnon & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ domesticos, commensales actu in suis officiis in Curia Romana existentes, personasq; infra sex dietas á Romana Curia distantes, vel domino directo vel utili, seu mediatè, vel immediatè subiectas includere non intendimus, sed neque alias personas in quibuscumque causis, ubi utraque pars de iure suo experiri consenserit. Causæ autem præter has, nisi in casibus à iure expressis, & commissionibus exprimentibus, summariè ad probandum, aut de expresso partium consensu in Curia ipsa nullatenus committantur.

VII. Placet & Nobis, quod ab interloquutoria sententia vel gravamine nec in partibus appellari possit; in citationibus autem, quas de Curia Romana emanare contigerit, per Actorem in prima instantia ius exprimatur, quo le

Et quod ab interlocutoria non liceat appellare.

Digitized by Google

fundare intendit, nec in prosequutione aliud possit deducere, ad hoc, ut Reus citatus de iure Adversarii instructus videat, deliberet plenius, an velit cedere, vel contendere; nisi fortè Actor ius quod ante ipsam citationem sibi competebat, probabiliter ignoraverit, de quo saltem per proprium iuramentum, si aliás sit persona honesta, fidem facere possit & teneatur.

Nec non quid pro annatis solvendum determinatur.

VIII. Quoad subsidia Apostolicæ Sedi præstari solita, salvâ pro maiori relevatione ea solvere debentium, placet Nobis, quod ipsis oneribus, quæ in regimine Vniversalis Ecclesiæ ipsam Sedem Apostolicam subire oportet, quæ multiplicia & maxima sunt, ac pro sustentatione Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, & Officialium necessitate, dignitates & beneficia, quæ in sua vacatione certam summam hactenus solvere consueverunt, dictæ summæ medietatem infra sex menses, & aliam medietatem infra alios sex à tempore adeptæ possessionis pacificæ, Cameræ Apostolicæ & Collegio Cardinalium fideliter persolvant, literæq; Apostolicæ post factam provisionem & obligationem solitam liberè & sine contradictione tradantur. Et si Ecclesiarum aliquarum taxam ex diminutione fructuum nimis gravem nunc & in futurum esse contigerit, ad petitionem eorum, quorum interest, placet Nobis, quod ad convenientem taxam reducatur. Si etiam infra annum vacatio eiusdem Ecclesiæ contingat, una tantùm vacatio eo ipso censeatur. Ratum & gratum habituri, quidquid iuxta præmissa egeris, concordaveris, statueris, vel ordinaveris, eaq; omnia & singula adiutore Domino faciemus

invio-

inviolabiliter obſervari. Datum Florentiæ anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo quadrageſimo primo. pridie Kalendas Novembris, Pontificatus Noſtri anno undecimo. Publicata fuit Leodii anno 1442. menſis Ianuarii die ultima in valuis maioris Eccleſiæ, & ab omni Clero gratanter acceptata & recepta.

§. 15. Confirmavit hæc *Pius* Papa II. ſequenti Conſtitutione. *Quæ confirmavit Pius Papa 2.*

PIUS PAPA II.

Confirmatio & ampliatio prædictæ Conſtitutionis Eugenianæ per Pium Papam 2.

AD perpetuam rei memoriam. Laudanda Sedis Apoſtolicæ rectitudo, quæ in ſuis actibus provida circumſpectione dirigitur, illis ex Prælatis & perſonis Eccleſiaſticis, non immeritò etiam in conceſsis per eam, declarationis adiecto beneficio, ſpeciales favores & gratiam impartitur, quos facti evidentiâ iudicante, ſibi devotos & obſequioſos fuiſſe & eſſe cognoſcit, ut tales ad eius beneplacita promptiùs in poſterum ſe coaptent, & alii eorum exemplo ad fideliores eſſendum propenſiùs excitentur. *Exordium*

Num. 1. Dudum ſiquidem fel. recor. EUGENIO Papæ IV. Prædeceſſori Noſtro ad conſtantem Venerabilis Fratris Noſtri IOANNIS olim Epiſcopi Leodienſis, ac aliorum Eccleſiaſticorum Civitatis & Diœceſis Leodienſis, quam *Repetit tenorem Conſtitutionis Eugenii Papæ 4. cui ea le-*

officiorum collatio.

sis, quam ad ipsum, & præfatam Sedem in arduis & periculosis casibus gesserant devotionem, quâ nimirum de ipso, & dicta Sede benemeriti extiterant, inter alia placuit, quod de dignitatibus, personatibus, officiis, & beneficiis Ecclesiasticis sæcularibus vel regularibus, cuiuscumque valoris & qualitatis forent, quovis modo, & ex quavis persona (exceptis infrascriptis reservationibus) in Civitate & Diœcesi Leodiensi ex tunc inantea vacare contingeret, ita disponeretur, videlicet, quod quæ in mensibus *Ianuarii*, *Martii*, *Maii*, *Iulii*, *Septembris* & *Novembris* ad collationem Sedis Apostolicæ, illa verò, quæ in reliquis, videlicet *Februarii*, *Aprilis*, *Iunii*, *Augusti*, *Octobris*, & *Decembris* mensibus vacarent, ad dispositionem Ordinariorum Collatorum Civitatis & Diœcesis prætactarum liberè pertineant.

Reservationes.

II. Placuit quoque Prædecessori præfato nullas reservationes dignitatum, vel beneficiorum prædictorum generales vel speciales facere, neque factis tunc per se, vel Prædecessores suos uti, exceptis reservationibus in corpore iuris clausis, & exceptis dignitatibus, & beneficiis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, nec non Prothonotariorum, Sedis Apostolicæ Auditorum, literarum contradictarum Correctorum, Auditorum causarum Palatii Apostolici, & Auditorum Cameræ Apostolicæ, necnon Clericorum eiusdem Cameræ, Accolytorum, Cubiculariorum, Abbreviatorum ad numerum centum, Scriptorum grossæ ad numerum centum & unius, Scriptorum Pœnitentiariæ ad

num e-

merum viginti quatuor, nec non omnium verorum familiarium, continuorum commensalium suorum, & Cardinalium prædictorum, quamdiu vera familiaritas duraret.

III. Placuit præfato EUGENIO Prædecessori Nostro electiones ad Ecclesiam Cathedralem & Monasteria, ac maiorem post Pontificalem, & principales in Collegiatis Ecclesiis dignitates electivas per tempus & tempora à iure statuta expectare, illasq; approbare, & confirmare, vel infirmare, prout iustitia & æquitas suaderent: nisi ex aliqua rationabili & evidenti causa in literis Apostolicis exprimenda, aliter visum foret expedire: provisò etiam, quod confirmati, seu provisi per Sedem Apostolicam Ordinariis præstent debita iuramenta, & alia, ad quæ de iure & consuetudine tenentur. *Electiones.*

IV. Dein cùm super præmissis quædam dubia orta fuissent, idem Prædecessor per quasdam alias literas suas declaravit, illorum dumtaxat ex familiaribus prædictis beneficia intra Civitatem & Diœcesim prædictas consistentia censeri debere reservata, qui actu veraciter, & sine fraude sui & successorum suorum Romanorum Pontificum & Cardinalium huiusmodi pro tempore existentiũ familiares, continui commensales essent, & quod vera familiaritas huiusmodi censeri deberet dumtaxat durare, quamdiu familiares ipsi veraciter actu & sine fraude suis & eorum servitiis realiter insisterent, suisq; & eorum expensis cum effectu viverent, & non aliàs quoquo modo: nec non quod Scriptorum grossæ, & Scriptorum Pœnitentiariæ, ac suorum *Sedis Apostolicæ familiarium interpretationem.*

rum prædictorum Cubicularioium beneficia sub hujusmodi reservatione includi deberent dumtaxat, quamdiu tales veraciter & actualiter existerent: & quod illis tales esse realiter desinentibus, reservationes beneficiorum ipsorum omninò cessarent.

Nec non Abbreviatorum.

V. Voluit quoque, ac statuit & ordinavit, ex tunc & inanteà illorum dumtaxat Abbreviatorum beneficia, intra easdem Civitatem & Diœcesim consistentia, censeri debere reservata, qui de Civitate & Diœcesi Leodiensi nativi essent, etiamsi illi multò pauciores numero centum existerent, prout in eisdem literis, quarum tenores præsentibus, acsi de verbo ad verbum inserti forent, haberi volumus pro expressis, pleniùs continetur.

Premissa confirmat & ampliat.

VI. Nos igitur fidelitati & constantiæ Episcopi & aliorum dictarum Civitatis & Diœcesis collatorum non ignari, cupientesq; dilecto filio LUDOVICO electo Leodiensi, eiusq; successoribus & collatoribus antedictis materiam dare, ut in similibus casibus Nostri eis ob huiusmodi devotionem collati beneficii memores, studeant dictæ Sedi firmâ semper devotione parere, motu proprio, non ad alicuius Nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de Nostra mera liberalitate eidem LUDOVICO electo, aliisq; Ecclesiarum Prælatis, & Monasteriorum, ac aliorum Religiosorum locorum quorumlibet, eorumq; Capitulis, Conventibus, Canonicis & personis Ecclesiasticis, & aliis quibuscumque, ad quos Maioris, & aliarum Civitatis & Diœcesis prædictarum Ecclesiarum Canonicatuum, Præbendarum, dignitatum, personatuum, administrationum

& of-

& officiorum, & aliorum quorumvis Ecclesiasticorum beneficiorum, sæcularium vel regularium, in eadem Civitate & Diœcesi consistentium, cujuscumque qualitatis & valoris annui fuerint, collatio, provisio, præsentatio, electio, seu quævis alia dispositio communiter, vel divisim pertinet, eorumq; successoribus pro tempore existentibus, auctoritate Apostolicâ, & ex certa scientia, tenore præsentium concedimus, nec non statuimus & ordinamus, ut de eisdem Canonicatibus, & Præbendis, ac dignitatibus, personatibus, administrationibus, officiis vel beneficiis, quæ de cætero perpetuis futuris temporibus in *Februarii, Aprilis, Junii, Augusti, Octobris, & Decembris* mensibus vacare contigerit (dūmodò illa dispositioni Apostolicæ per modos reformationū in eisdem EUGENII literis expressarū generaliter reservata non sint) etiāsi per similes alios modos reservata fuerint, plenè & liberè, ac sine impedimento vel contradictione quacūque, auctoritate suâ ordinariâ disponere valeant, perinde, ac si nullæ ab eadem Sede, vel Legatis ejus expectativæ gratiæ speciales, vel aliæ similes reservationes, & de sic reservatis mādata, uniones quoque & sanctiones, incorporationes, suppressiones, approbationes, prærogativæ, antelationes, declarationes, aliæq; ad vacatura beneficia quomodolibet concessæ literæ, quæ ipsos quomodolibet impedire valerent, & quæ in *Februarii* & aliis quinque alternativis mensibus supradictis, quibusvis in eis derogatoriis contentis clausulis non obstātibus, sibi locū vendicare volumus, pro tempore quomodolibet emanassent.

Forum. vi ore collatis ab Ordinariis factas approbat & confirmat.

VII. Et quia certiores facti sumus, quod iidem Collatores post emanationem literarum Eugenii Prædecessoris hujusmodi, earum vigore suis collationibus in eisdem *Februarii* & aliis alternativis mensibus bonâ fide usi fuerunt, Nos ad litium, quæ exinde inter provisos ab eis, & quosvis alios subortæ sunt, vel de cætero roborari possent, succidendos anfractus, volumus singulos per Ordinarios supradictos in eisdem *Februarii*, & aliis alternativis mensibus de dictis Canonicatibus, Præbendis, dignitatibus, personatibus, officiis, beneficiis, ad eorum collationem, provisionem, electionem, seu quamvis dispositionem conjunctim, vel separatim spectantibus, aliàs rite factas collationes & provisiones, aut ad alias præsentationes, vel electiones, seu alias dispositiones quascumque, & quælibet inde secuta, dummodò illa per modos superiùs exceptos generaliter dispositioni Apostolicæ reservata non fuerint, ita ratas & firmas remanere debere, & earum vigore Canonicatuum, Præbendarum, dignitatum, personatuum, officiorum, & aliorum beneficiorum hujusmodi possessores, contra quos etiam lites inchoatæ sunt, dummodò ad conclusionem processum in causa exclusivè non extiterit, super eisdem Canonicatibus, Præbendis, dignitatibus, personatibus, administrationibus, officiis, beneficiis de cætero per quemcumque, etiam quarumvis Apostolicarum commissionum obtentu molestari non possint; quas nihilominùs omnes & singulas collationes, provisiones, præsentationes, electiones, & alias dispositiones Nos, si & in quantum

opus

opus sit, eorundem Canonicatuum, Præbendarum, dignitatum, personatuum, officiorum, & beneficiorum qualitates & veros valores annuos pro expressis habentes, ratificamus, revalidamus, & approbamus, ac plenum robur obtinere decernimus. Nec non omnes & singulas lites hujusmodi coram quibuscumque Iudicibus seu Auditoribus, & ex quibuscumque commissionibus pendeant, illarum status pro expressis habentes, & eas ad Nos harum serie advocantes, motu, auctoritate, & scientia supradictis penitus extinguimus, nec non adversariis eorundem perpetuum silentium imponimus per præsentes.

Electiones ad Episcopatum, aliasq; dignitates maiores à Sede Apostolica confirmandas decernit.

VIII. Et insuper pariformiter placet Nobis, & de cætero intendimus electiones ad Cathedralem Ecclesiam, & maiorem in dicta Ecclesia Cathedrali post Pontificalem, nec non principales in Collegiatis Ecclesiis dignitates, ad quas personæ consueverunt per electionem assumi, per tempus & tempora à iura statuta expectare, illasq; approbare, & confirmare, vel infirmare, prout iustitia & æquitas suadebunt, nisi forsan Ecclesia cathedralis per translationem, ac Monasteria, & dignitates ipsæ per promotionem ad aliorum Monasteriorum regimina, vel assecutionem aliarum dignitatum, seu beneficiorum Ecclesiasticorum auctoritate Apostolica faciendam vacarent, aut illa ex modis reservationum prædictarum aliàs reservata forent, seu ex aliqua alia rationabili & evidenti causa in literis Apostolicis exprimenda, Nobis & Sedi Apostolicæ præfatæ aliter visum fuerit expedire. Volentes quod confirmati, seu provisi per Sedem Apostolicam, Ordinariis præsent-

stent debita juramenta, & alia ad quæ de jure & consuetudine tenentur.

Beneficia duas argenti marchas non excedentia in omni mense Ordinariis reservat.

IX. Volumus insuper, quod nulli Canonicatus, Præbendæ, dignitates, personatus, officia, aut alia beneficia Ecclesiastica Civitatis & Diœcesis prædictarum, cujuscumque qualitatis fuerint (quæ saltem duas marchas argenti secundùm communem æstimationem non valeant annuatim) sub quibuscumque expectativis gratiis, quibuscumque personis per Sedem prædictam, vel ejus Legatos sub quavis verborum forma pro tempore concessis, quomodolibet comprehendantur, nec possint prætextu gratiarum hujusmodi acceptationes, & provisiones per quemquam fieri de iisdem, sed Ordinarii, seu illi ad quos illorum spectat collatio, provisio, seu quævis alia dispositio, liberè de illis disponere valeant, etiam in quocumque mense vacaverint.

Decretum irritans.

X. Decernentes, quod præsentibus Nostris concessioni, statuto, ordinationi, voluntati, decreto, & literis per quascumque alias Constitutiones, Regulas Cancellariæ, aut literas Apostolicas quorumcumque tenorum, & quascumque in se derogatorias clausulas continentes, etiam eisdem præsentibus, cum illarum de verbo ad verbum insertione, specificè & expressè derogantes non derogetur, nec quomodolibet derogatum censeatur; nisi tunc demũ, cùm Romanus Pontifex per trinas literas præsentium seriem continentes, eisdem collatoribus significandum duxerit, suæ mentis esse, pro ea vice dumtaxat concessioni, statuto, ordinationi, & declarationi hujusmodi derogare; nec non ex nunc irritum & inane, si secus super his à quoquam

quōquām quâvis auctoritate, ſcienter vel ignoranter contigerit attentari.

XI. Non obſtantibus præmiſsis, ac Conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, atque Noſtris, etiamſi de illis de verbo ad verbum mentio facienda eſſet. *Derogatio contrariorum.*

XII. Nulli ergò omninò hominum liceat hanc paginam Noſtrorum conceſsionis, ſtatuti, ordinationis, ratificationis, revalidationis, approbationis, decreti, extinctionis, impoſitionis, intentionis, conſtitutionis & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autē hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo quinquageſimo octavo, tertio decimo Kalen. Februarii, Pontificatus Noſtri anno primo. *Sanctio pœnalis.*

§. 16. Inſuper eadem confirmavit & approbavit *Sixtus IV.* Pontifex Maximus anno 1479. nec non corroboravere *Maximilianus* & *Carolus V.* Imperatores ſpecialibus diplomatibus ſuis, quorum poſterius hîc pariter pro Lectoris notitia adjicere viſum fuit. *Eadem Sixtus Papa 4. atque Maximilianus & Carolus 5. Imperatores probavere.*

CAROLUS V. *Divinâ favente Clementiâ electus Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, ac Rex Germaniæ, Caſtellæ, Arragoniæ, Legionis,*

utriusque Siciliæ, Hierusalem, Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Navarræ, Granatæ, Toleti, Valentiæ, Galliciæ, Maioricarum, Hispalis, Sardiniæ, Cordubæ, Corsicæ, Murtiæ, Giennis, Algerbii, Algeziræ, Gibraltaris, ac Insularum Balearium, Insularum Canariæ, & Indiarum, ac terræ firmæ, Maris Oceani &c. Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Lotharingiæ, Brabantiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ, Limburgiæ, Lucemburgiæ, Geldriæ, Calabriæ, Athenarum, Neopatriæ, Wirtembergæ &c. Comes Flandriæ, Habspurgi, Tyrolis, Barchinonæ, Arthois, & Burgundiæ, Comes Palatinus, Hannoniæ, Hollandiæ, Zelandiæ, Ferretis, Kyburgi, Namurci, Rosilionis, Cerithaniæ, & Zutphaniæ: Lantgravius Alsatiæ, Marchio Burgoviæ, Oristani, Getziani, & Sacri Romani Imperii: Princeps Sueviæ, Cathaloniæ, Asturiæ &c. Dominus Frisiæ, Marchiæ Sclavonicæ, Portus Naonis, Biscayæ, Molinæ, Salinarum, Tripolis, & Mechliniæ. Decet Imperialem Majestatem Principes & subditos Nobis ac Sacro Romano Imperio fideles devotos, in suis juribus, privilegiis, & libertatibus nedum

Exordium.

conser-

conſervāre,& manutenere,verùm etiam novis prærogativarum beneficiis,& Cæſareæ munificentiæ gratificatione confovere & latiùs adaugere.

Num. I. Itaque privilegia Venerabili *Erardo* Epiſcopo Leodienſi,Principi & Conſiliario Noſtro devoto dilecto,ſuisq; Succeſſoribus,Eccleſiæq; , & patriæ Leodienſi,ac univerſis & ſingulis illius ſubditis á q. Divæ memoriæ Avo & Anteceſſore Noſtro MAXIMILIANO ad perpetuam rei memoriam conceſſa,ut non poſsint dicti ſubditi in quacumque cauſa in prima inſtantia extra dictam patriã evocari,aut ad aliud Tribunal,præter quàm Ordinarium & ſui domicilii trahi,& ſeu in corpore, rebus, vel bonis arreſtari,repreſſaliæq; & impignorationes contra ipſos concedi ; utq; nullæ appellationes à quibuſvis ſententiis Iudicum, ſeu Iuſtitiarum majorum vel inferiorum, cenſualium, feudalium,ſeu allodialium,aut aliarum quarumcumque dictæ Patriæ ad Nos,aut Succeſſores Noſtros Romanorum Reges & Imperatores,eorumve Conſiſtorium ſeu Cameram Imperialem,aut alios Commiſſarios datos vel dandos interponi,devolvi,ſeu proſequi,aut per viam ſupplicationis, vel querelæ,ſeu aliàs quomodolibet introduci,niſi primùm & gradatim tales appellationes ad Conſilium Epiſcopi pro tempore exiſtentis fuerint devolutæ,introductæ,ac definitæ & deciſæ : à quo Conſilio non liceat ulteriùs appellare, niſi in certis caſibus & actionibus taxam determinatam excedentibus,ac mediantibus certis ſolemnitatibus in dictis privilegiis latiùs expreſsis,quæ in originalibus ſuis formis ad plenum vidimus,palpavimus , atque certam & indubi-

Hic Cæſar approbat privilegia Leodienſia.

tatam illorum scientiam habemus, aliaq; omnia & singula privilegia, indulta, gratias, Franchisias, libertates, donationes, confirmationes, approbationes, concessiones, sententias, diffinitiones, statuta, mores, usus, & consuetudines legitimè & rationabiliter institutas, & instituta, nec non quascumque possessiones, dominia & bona, jura, jurisdictiones, meriq; & mixti Imperii, ac publicæ potestatis functiones, quorum omnium tenores, nomina & cognomina, perinde ac si de verbo ad verbum præsentibus inserta forent, ac pro insertis & specialiter expressis habemus, & haberi volumus à Divis retrò Imperatoribus, & Romanorum Regibus Prædecessoribus Nostris, seu aliorum Regum & Principum largitione, seu fidelium quorumcumque oblatione, aut munificentiâ, Episcopis, Ecclesiæ, Civitati, Oppidisq; & aliis locis dictæ patriæ Leodiensis, illorumve subditis & incolis conjunctim & divisim, generaliter vel specialiter usque ad hæc tempora quomodolibet concessa seu indulta, & quæ aliàs impræsentiarum justè obtinetis, seu vos, vel successores vestri legitimè obtinebunt; & specialiter privilegia alternativæ collationis beneficiorum quorumlibet in Ordinariis, etiam minutorum & taxam duarum marcharum argenti puri non excedentium in Apostolicis mensibus vacantium, à Sanctissimis quondam Eugenio, Pio, Sixto, & aliis Romanis Pontificibus præfatæ Leodiensi Ecclesiæ rationabiliter concessa, & confirmata, mandatumq; pœnale pro prædictorum privilegiorú, ac Germaniæ Nationis pactorum manutenentia ac conservatione, à dicto quondam Avo Antecessore Nostro ema-

natum,

natum, ratas & gratas, rataq; & grata habentes, firmaq; & illibata permanere volentes, motu proprio, & ex certa scientia, & auctoritate Nostrâ Romanâ Cæsareâ, ac de eius plenitudine potestatis, aliasq; omnibus modis & viis, quibus efficaciùs possumus, confirmavimus, laudavimus, approbavimus, & renovavimus, ac de novo quatenús opus est, concessimus, dedimus, indulsimus, restituimus, & reintegravimus, prout etiam tenore præsentium confirmamus, laudamus, approbamus, renovamus, atque de novo concedimus, damus, indulgemus, restituimus & reintegramus, nec non omnibus & singulis in eisdem privilegiis, & eorundem tenoribus concessis, perpetuam Imperialis roboris firmitatem adiicimus, motu, scientia, auctoritate & potestate quibus suprà, omnem defectum tam iuris, quàm facti, si forsan interveniisset, supplentes, præfatamq; Ecclesiam, & illius membra, atque suppositain dictis Eugenii, Pii & Sixti, quàm aliorum Romanorum Pontificum privilegiis comprehensa, eorundem beneficio perpetuò gaudere, inq; eorundem possessione & usu illæsa conservari & manuteneri. Et eorum vigore in mensibus Ordinariis, seu Apostolicis provisos, pro legitimis possessoribus recognosci, eisq; de fructibus & proventibus universis beneficiorum huiusmodi responderi, provisionibus, gratiis, reservationibus, nominationibus, & nominandi facultatibus quibuscumque Collegiis, Vniversitatibus, aut personis ad Nostri ipsius instantiam quomodolibet factis aut concessis, etiam per placitum Nostrum approbatis, & receptis, aliisq; in contrarium facientibus non obstantibus

quibuscumque, prout illas in præiudicium Ecclesiæ & privilegiorum antedictorum nullatenùs obstare; quin imò pœnis in prætacto Antecessoris Nostri mandato in contraeuntes quoslibet comminatis & fulminatis locum esse, illasq; executioni debitæ iuxta eiusdem tenorem ac continentiam, & aliàs cum omni rigore demandari volumus, & declaramus.

Et ampliùs.

II. Et ulteriùs cupientes dicto Episcopo, Ecclesiæ, & Patriæ Leodiensi, ob constantem illorum in Nos & Sacrum Imperium devotionem, ac bene merita, gratiam facere uberiorem, taxam sexingentorum florenorum aureorum in bonis realibus & immobilibus, & trecentorum florenorum consimilium in personalibus & mobilibus, in prætacto Antecessoris Nostri privilegio præfinitam, præsenti Nostrâ in perpetuum duraturâ Constitutione duplicamus, & ad mille ducentos & sexingentos florenos auri respectivè reducimus & ampliamus.

Modus statuitur in appellationibus.

III. Itaque non liceat de cætero à sententiis præfati Consilii summam, sive taxam mille ducentorum florenorum auri in bonis realibus & immobilibus, aut sexingentorum in personalibus & mobilibus actionibus non excedentibus appellare, vel supplicare, aut aliàs illis quomodolibet contravenire; cæteris in dictis privilegiis contentis clausulis, decretis, atque capitulis, in suo robore permanentibus; volentes & præsenti Nostro Edicto Cæsareo decernentes, citationes, evocationes, arrestationes, represalias, aut impignorationes quâcumque auctoritate etiam Cæsareâ Nostrâ, aut Antecessorum Nostrorum, seu Successorum,

Digitized by Google

rum, etiam vigore quarumcumque rescriptionũ, seu commissionum generalium vel specialium, contra subditos & incolas antedictos quomodolibet factas vel in posterum faciendas, appellationesq; , provocationes, recursus, supplicationes, rescripta & commissiones, processusq; , inhibitiones, citationes, & acta ubilibet, etiam coram Imperiali Consistorio, aut alio quolibet Superiore in præiudicium prætactorum privilegiorum & indultorum, & à tempore datæ eorundem quomodolibet factas, interpositas, concessas, emanatas & introductas, & in posterum faciendas, interponendas, concedendas, cum omnibus & singulis suis exinde subsequutis & subsequuturis, nulla, cassa & irrita fore, prout tenore præsentium auctoritate Nostrâ Cæsareâ ex nunc, prout ex tunc, & è contra ad Nos advocamus, & omninò annullamus, cassamus, irritamus, ac prorsus abolemus & extinguimus, dictumq; Consilium, seu illius membra, aliosq; subditos & incolas antedictos ad præmissa, & eorum alicui parendum, sive obtemperandum nullatenus teneri, sed illis impunè contravenire, & dictorum privilegiorum beneficio gaudere, illaq; & sententias, ac decreta eorundem vigore lata vel ferenda, omnibus modis, viis & formis melioribus, ad instar Consistorii Nostri Imperialis, seu aliàs quomodolibet executioni debitæ demandari posse, ac debere declaramus, non obstantibus, quæ dictus Prædecessor Noster in prætactis privilegiorum rescriptis voluit non obstare : aut si aliquæ Iustitiæ patriæ prædictæ ad aliud capitale judicium extra dictam patriam provocare

vocare consueverunt, aliisq; contrariis non obstantibus quibuscumque.

Decretum pœnale.

IV. Nulli ergò omninò hominum ubilibet sub sacro Romano Imperio, aut Nostra ditione, seu districtu constitutorũ, cujuscumque status, gradus, vel conditionis extiterint, liceat hanc paginã Nostræ confirmationis, innovationis, concessionis, ampliationis, decreti, declarationis, mandati, voluntatis, ac gratiæ infringere, aut ei quomodolibet contravenire. Si quis autem id attentare præsumpserit, præter & ultra nullitatem actus, pœnasq; in dictis privilegiis & mandato contentas, Nostram & Imperii sacri indignationem gravissimam, ac pœnam quinquaginta marcharũ auri puri, usibus in dictis privilegiis destinatis, & extra casus eorundem privilegiorum, erario Nostro applicandam, toties quoties ipso facto incurrat. Mandantes omnibus & singulis Principibus, Ballivis, Ammannis, & locorum officiatis ubilibet constitutis, Nobis & Sacro Imperio subjectis, quatenus prætactas pœnas ad usum destinatum, & à contraventoribus irremissibiliter exigant, exequantur, tam per apprehensionem & arrestationem corporum, ac bonorum eorundem, quàm aliis modis & viis opportunis quibuscumque, nec priùs â dicta apprehensione seu arresto manum levent, donec contraventores huiusmodi præfatam pœnam, sicut præmittitur, applicandam ad ærarium dicti Consilii, & in casu contraventionis supradicti mandati. Nobis aut fisco Nostro integraliter persolverint, & attentata quælibet in præiudicium prætactorum indultorum & mandati revocaverint, dictarumq; apprehensionum seu

Digitized by Google

num seu attentatorum absolutionem, & relaxationem ab eodem Consilio, seu Nobis obtinuerint, cui etiam Consilio liceat contra communitates loci, seu domicilii huiusmodi contraventorum, quatenus modo præmisso, seu alio quovis modo constringi nequeant, & Dominus temporalis, & Magistratus, seu is qui iurisdictioni illius loci præest, desuper ab eodem Consilio & illius auctoritate requisitus in executione dictæ pœnæ negligens, aut remissus extiterit, repressalias concedere & concedi mandare, ac fiscum & exactorem prædictæ pœnæ tam Nostro, quam Episcopi pro tempore nominibus deputare, & ordinare, eumq; toties quoties revocare, & alium in eius locum surrogare harum testimonio literarum sigilli Nostri appensione munitarum. Datum in Oppido Nostro Gandavo, die vigesima septima mensis Iulii, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo primo. Regnorum Nostrorum Romani tertio, aliorum verò omnium sexto. sic signatum de manu Cæsareæ Maiestatis sub plica *Carolus*. & retrò supra plicam. *Ad mandatum Cæs. S. Maiestatis proprium.*

A. a Mart. R.

DVBIVM II.

An Concordatis Germaniæ opponi queat exceptio non acceptationis, aut non usus, præscriptionis, vel contrariæ consuetudinis?

Argumentum vulgare.

§. 1. NVllum hoc tempore apud eos, qui Germaniæ Concordatis contravenire, & Apostolicas eorum vigore factas provisiones excludere præsumunt, vulgarius, aut frequentius est argumentum, quàm quod eadem Concordata non sint usu recepta, aut contrariâ consuetudine, ac præscriptione sint abolita: idcircò operæ pretium existimavi, hæc nonnihil fusiùs deducere:

Contra Concordata Germaniæ excipi non potest de non usu, vel non acceptatione.

§. 2. *Respondeo itaque* Concordata Germaniæ, uti *præcedenti dubio* demonstravi, si eorum ab initio initorum solemnitates, & rationes expendamus, haud dubiè in pleriſque Imperii, & Nationis Germaniæ ditionibus recepta fuisse, & esse, & proinde servari debere; adeò ut contra eadem frustrà excipiatur per non usum, seu non acceptationem, uti *præceden. dub.* ostensum est; nam cùm Concordata sortiantur vim pacti & contractus, sintq; quædam lex lata communi concordiâ Papæ & Imperatoris, aliorumq; Principum Ecclesiasticorum & sæcularium Nationis Germanicæ, *l. penult. C. de donat. inter vir. & uxor. Paulus Paris. consil. 11. num. 56. vol. 1. Rebuff. ad Concord. Galliæ in rubric. de collation. in princip. præfat. Gonzalez ad reg. 8. gloss. 25. num. 2. & gloss. 26. num. 5. Cherubin. in compend. Bullarii tom. 2. ad Constitut. Gregorii XIII. 41. Schol. 3. Gail lib. 2. observat 127. num. 8.* Idq; pro pace, unione & tranquillitate inter Ecclesiam Romanam & Principes tam Ecclesiasticos, quàm sæculares dictæ Nationis Germanicæ perpetuò solidandis, *Gonzalez gloss. 25. num. 10.* ab omnibus omnino servanda sunt, *Branden super-*

per Concord. German. quæst. 2. 3. 4. & 5. Gonzalez ad reg. 8 gloss. 28. num. 11. Chokier ad eand. reg. 8. gloss. 11. num. 12. Rota apud Crescen. decis. 2. de privileg. Mohedan. decis. 23. num. 4. de præben. Puteum decis. 45. num. 1. 2 & 3. lib. 1. & in recent. part. 2. decis. 180. num. 1. præsertim dum sunt tam favorabilia, rem beneficiariam proximè ad jus commune reducentia, *Gonzalez cit. gloss. 25. num. 9. Chokier ad reg. 8. gloss. 11. num. 11.* & potiùs sint quædam privilegia & indulta, quàm pacta, uti *dub. sequenti* dicemus. Ideoq; semper Concordatorum observantia præsumitur, & contrarium alleganti incumbit probatio, *Rebuff ad Concord. Gallic. § præfatiq; ordinarii. vers. post præsentium acceptationem. Gonzalez ad regulam 8. gloss. 27. num. 53. Cherubin. suprà Schol. 2.* cùm alioquin si fidem non servent facientes Concordata cum Sede Apostolica, non sit illis fides servanda; nam Concordata sunt individua & correspectiva, *c. pervenit. 3. de iureiur. Chokier ad reg. 8. gloss. 11. num. 24.*

§. 3. Vnde consequens est, quod Concordatis Germaniæ, nec præscriptione, aut contrariâ consuetudine, vel non usu quidquam detrahi possit, aut derogari; quia inprimis, ut non minùs doctè, quàm eleganter discurrit *Leoninus consil. 50. post Branden ad Concord quæst. 2.* præscriptio non procedit, ubi deest bona fides, *Rota decis. 197. num. 6. & decis. 221. num. 7. part. 1. recent.* uti in casu præsenti, ex adjecto in ipso Concordatorum textu Decreto irritante: *Et insuper quoque irritum & inane, si secùs his à quoquam quavis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari. Nulli ergò omninò hominum &c.* Sed de hoc latiùs *infrà* §. 9. Tum quia ob universalem usum & observantiam Concordatorum, in qua constat Vniversitatem Germanicæ Nationis existere, particularis præscriptionis effectus locum non habet; nam in his, quæ sub universitate ejusdem juris continentur, per possessionem unius, possessionem alterius retinemus *l. 1. §. veteres. ff. de adquir. possess.* Et cùm totum includat quamlibet partem suam, usus universalis Concordatorum impedit particularem præscriptionem, ex vi inseparabilis connexitatis, seu identitatis, quam habent inter se partes & totum: in individuis enim & connexis, quod uni com-

Concordata non possunt præscriptione, vel contrariâ consuetudine elidi.

petit, adalios extenditur, *l. unica. C. si in communi eademq; causa.* Quin, prout subjungit idem *Leoninus loc. cit.* cessat omnis dubitatio, si attendamus Concordata Germaniæ juris publici causam continere, ac cum universitate Nationis Germanicæ pro publica pace & unione esse inita, concluſa, acceptata & approbata, atque efficax jus ex illis universitati Imperii acquisitum esse: indubitata autem Regula est, jus publicæ utilitatis, subditorum vel privatorum pactis nec mutari nec tolli posse: ita nec præscriptione, vel consuetudine; adeò quod particulares, nec expressè consentiendo in derogationem Concordatorum, nec tacitè per non usum sese à nexu & vinculo Concordatorum exuere possint; sicuti nec Clerici expressè vel tacitè fori privilegium à se abdicare possunt, quoniam hoc universitatis Clericorum commune est, ita *Leoninus suprà.*

Nec potest dari de no usu contra Pontificias reservationes, & Concordata.

§ 4. Ad hæc planum est, quod contra Pontificias reservationes tam Regularum Cancellariæ Apostolicæ, præsertim IX. quam Concordatorum Germaniæ, quæ, utpotè pacis & tranquillitatis vincula, arctissimè ligant, nulla admittatur præscriptio, aut consuetudo contraria, vel non usus etiam immemorialis. *Branden ad Concord. quæst. 2. 3. 4. & 5. Gonzalez ad reg. 8. in divis. regulæ sub n. 9. & gloss. 35 n. 21. & seq. Piasec. in praxi Episcop. part. 2. cap. 5. art. 2. post num. 8. Garcias de benef. part. 5. cap. 1. §. 11. num. 558. & 678. Chokier ad eand. reg. 8. in princ. n. 19. & gloss. 1. num. 5 sub fin. ac gloss. 8 num 3. & gloss. 11. num. 12. Rota in recent. part. 1. decis. 58. num. 7. & decis. 88. num. 5. & apud Gregor. XV. decis. 153. sub num. 3. & 4. & in addit. sub num. 7.* Tum quia Papa reservando generaliter, derogat omnibus juribus, statutis, seu consuetudinibus contrariis, & tollit omnem potestatem conferendi, *Garcias suprà num. 558. Chokier ad reg. 8. gloss. 1. num. 5. sub fin.*

Quod probatur ulterius.

§. 5. Tum, ex quo Concordata Germaniæ sint indulta, & respectivè ordinationes, seu leges quædam quasi perpetuæ utilitatis causâ in alterum latæ, summam Reipublicæ felicitatem continentes, & sine quibus veteres Romani Pontifices existimarunt decus Christianæ Religionis, pacis & tranquillitatis

litatis publicæ sustineri & conservari non posse, ut loquitur *Leonius dicto consil.*50. communi Papæ, Cæsaris, Principumq; Germaniæ beneplacito factæ, & Pontificiâ auctoritate stabilitæ, *Paris. Rebuff. Gonzalez & Cherubinus suprà § 2. allegati* constat eadem pariter citra illorum expressum consensum, præsertim Summi Pontificis, per nullam contrariam consuetudinem, etiam longissimi temporis, posse elidi: indubitati siquidem juris est, quod contra Reservationes, Ordinationes, Constitutiones, & Leges Pontificias, atque Indulta Apostolica, dari nequeat de non usu, seu præscriptione, aut contraria consuetudine, sine certa & positiva scientia Papæ, & illius expresso consensu, & animo ad inducendam consuetudinem, *gloss. in §. leges abrogatæ. dist.* 4. *Archid. in c. cùm de beneficio.* 5. *n.* 2. *circa med. vers. nam & ibi notat. de præben. in* 6. *ubi optimè dicit hunc casum esse expressum in c. consequens.* ubi sic ait Pontifex, *Consequens est, ut quod ab huius Sedis Rectoribus plenâ auctoritate sancitur, nullius consuetudinis præpediente occasione, propriis tantùm sequendo voluntates, removeatur: sed firmiter atque inconcussè teneatur. & in c. nolite* 11. *dist. c. facta.* 9. *q.* 3. *c. illud. ac c. ridiculum.* 12. *dist. Ioan. Andreas in dicto c. cùm de beneficio. post princip. de præben. in* 6. *Geminianus ibid. num.* 6. *& Francus n.* 3. 4. *& S. Antoninus in summa part.* 1 *tit.* 16. *cap. unico.* §. 2 *ante fin. vers. dicit autem Ioannes. Driedo lib.* 1. *de libertate Ecclesiast. cap.* 11. *sub fin. Ioan. de Salas de legibus quæst.* 97. *tract.* 14 *disput.* 19 *sect.* 6. *num.* 62. *in fin. Garcias de benef. part.* 5. *cap.* 1. §. 11. *num.* 558. *Chokier in comment. ad reg.* 43. *aliàs* 44. *num.* 42 *&* 69. *Diana resolut. moral. part.* 6. *tract* 5. *resolut.* 13. *& part.* 7 *tract.* 1. *resolut.* 28. *num.* 2. *& seq. Ioannes Maria Novarius in Lucerna regularium verb. electio. num.* 34. Idq; crebrioribus decisionibus firmavit Rota Romana apud *Caputaquen. decis.* 204. *num.* 2 *part.* 3. *&* tum *in recent. part* 1 *decis.* 197. *n.* 3 *&* 4. *decis.* 213. *num.* 1 *&* 2 *decis.* 221. *num.* 4. 5 6. *&* 7. *item decis.* 246. *num.* 1. quæ habentur etiam apud *Cavalerium decis.* 77. 85. 91. *&* 111. tum *in una Treviren. Abbatiæ S. Maximini die* 24. *Ianuarii* 1625. *coram bon. mem. Decano Coccino. num.* 4 *& seq.* relata à nobis *suprà tit.* 1. *dub* 1. *post* §. 5. eaq; etiam refertur *apud Tamburin tom.* 3. *de iure abbat. ubi est decisio* 23. *& apud Massobrium in praxi habendi*

concurs. ad parochial. præiud. 8. num. 75. Idq; etiam confirmatum fuit *in una Maioricen. Indultorum. 11. Aprilis 1639. coram R. P. D. Merlino. & in eadem. 16. Novembris 1640. coram R. P. D. Peutingero.* quæ duæ decisiones referuntur à *Diana sub finem. part. 6. resolut. moral.* nec non *in Messanensis Decanatus coram Reverendissimo Domino Dunozet Decano. 27. Maij 1641.* ut refert *Diana part. 7 tract. 1 resolut. 28. num. 3.*

Assignatur ratio

§. 6. Ratio autem est, ut verbis Rotæ utar, quia Principes sæculares auctoritatem habent à populo & homine, & ideò eorum leges eatenùs obligant, quatenùs moribus utentium, qui auctoritatem contulerunt, approbentur, ut egregiè explicat *D. Thom. 1. 2. quæst. 97. art. 3. ad 3.* Papa verò supremam suam in Ecclesia universali potestatem non à populo per electionem, sed immediatè à Christo accipit, ex vi primæ institutionis ac promissionis S. Petro factæ *Matth. 16. vers. 18. & 19. Ioan. 21. vers. 15. 16. & 17. tex. in c. novit. 33. §. cùm enim. de iudic. c. significasti. 4. de elect. c. ubi periculum. 3. §. cæterùm. eod. tit. in 6. & c. ad Apostolica. 2. §. Nos itaque. de sent. & re iudic. eod. 6. Abb. in c. 1. num. 1. & 6. de translat. Episc.* absque ulla dependentia à consensu subditorum, *Layman Theol. moral. lib. 1. tract. 4. cap. 3. num. 1. & 2.* ac proinde ipsius Leges & Constitutiones, ac Regulæ reservatoriæ pro firmitate sua non indigent approbatione & consensu inferiorum, seu quod alii usu recipiendo illas admittant, sed mox, ut à Papa promulgatæ sunt, & innotuerint, etiamsi in singulis provinciis non sint publicatæ, vim obtinent & auctoritatem, & habentur pro effectuatis, & usu receptis, atque obligant inferiores ad illarum acceptationem & observantiam; *Suarez de legibus lib. 4. cap. 15. num. 3. & seq. Pesantius in 1. 2. D. Thomæ quæst. 108. art. 4. disp. 1. Chokier in comment. in proœm. regul. cancell. num. 20. Barbosa de off. & potest. Episc. part 3. alleg. 57. num. 62. Diana cit. part. 6. tract. 6. resolut. 39 & part. 7. tract. 1. resolut. 28. num. 1.* nec possunt ab inferioribus abrogari per non usum, etiam mille annorum spatio, *ut ex communi docet Ias. in l. quibus 33. n. 33. ff. de legib. Rota in præcitatis decisionibus.* aut ullam contrariam consuetudinem, vel temporis præscriptionem, absque certa & positiva scientia, atque expresso con-

ſo conſenſu Summi Pontificis, uti loquitur Rota *in ſupracitatis Deciſionibus.*

§. 7. Neque enim ſufficit tacitus conſenſus, quia Summus Pontifex interdum tacitè diſſimulat, & ex quaſi diſſimulatione ſive conniventia permittit aliquid, quod in ſe iniquum eſt, non tamen propterea in illud poſitivè conſentit, nec permittit illud fieri abſque peccato, ſed ob vitandum maius malum, *c. cùm iam dudum* 18. *de præben.* ubi ait Pontifex, pluralitatem beneficiorum ſe diſſimulare, non autem approbare, vel diſpenſare, & ibidem *textus* inquit, *multa per patientiam tolerantur, quæ deducta in iudicio, exigente iuſtitiâ, toleranda non eſſent.* Et exemplum eſt in lupanaribus, & uſuris in foro externo impunè permiſſis, ad vitandum maius malum: cùm ex duobus malis neceſſariò impendentibus, melius eſt, id quod minus eſt, ſeligere, *c. duo mala. & ibi gloſſ. diſt.* 13. Vnde Rota inter legem Canonicam & Civilem eam ſtatuit differentiam, quod hæc tacito Principis conſenſu, non autem illa per contrariam conſuetudinem poſſit abrogari, ex ratione ſuprapoſita. *Nec ſufficit tacitus Papæ conſenſus.*

§. 8. Tantum autem abeſt, quod Pontifices Maximi, & Imperatores Auguſtiſſimi conſuetudines Concordatis Germaniæ contrarias, ſeu collationes beneficiorum contra eorum formam factas approbarint, aut in illas conſenſerint, quin potiùs ab initio, & poſteà etiam ſucceſſivis vicibus, ubi de his notitiam habuere, diverſis Conſtitutionibus, Edictis & Diplomatibus eas omninò improbarint, & contraventores ad debitam eorundem obſervantiam, & uſum priſtinum, Decretis etiam pœnalibus revocarint, ut patuit *ſuprà hoc tit. dub.* 1. §. 4. *& ſeq.* Vnde etiam per noviſſimas Capitulationes electionis Regiæ recol. mem. *Ferdinando IV.* in Regem Romanorum electo, anno 1653 propoſitas, idem *Ferdinandus* ſeſe expreſsè obſtrinxit, quod dicta Concordata inter ſummum Pontificem, & Nationem Germanicam inita manuteneret, & perpetuò atque inviolatè obſervari curaret, uti videre eſt *art.* 16. prædictarum Capitulationum ſub finem hiſtoria *D. Thuldeni* relatarum. *Nuſquam autè Pontifices, aut Cæſares expreſsè conſenſerunt in contrarium Concordatis uſum.*

§. 9. Inſuper huc ſpectat clauſula *Decreti irritantis* iiſdem Concor-

Quin & contrarium usum tollit clausula Decreti irritantis.

Concordatis Nationis Germanicæ, & reservatoriæ Regulæ IX. formalibus verbis inserta, cuius tanta est potestas & efficacia in annullando quidquid fit in contrarium, vt enervet omninò vim quorumcumque actuum contrariorum subsequentium, & inobservantiæ eorundem Concordatorum; & penetrabilius est omni gladio ancipiti, *Rota apud Manticam decis. 76. n. 4.* & impedit introductionem cuiuscumque consuetudinis contrariæ, *Hoieda de benef. incompatib. part. 1. cap 10. num. 5. & seq.* imò instar fulguris, vti ait *Gonzalez ad reg. 8. gloss. 67. num. 14.* quidquid invenit in oppositum, destruit, ut nec iuris effectum, aut fomentum habeat; adeoq; in beneficialibus causis ipso iure inficit nedum titulum, sed & possessionem provisi, ut ne quidem colorem tribuat in iudicio possessorio summariissimo manutentionis; sed etiam afficiat ignorantes. *c. tibi qui. 12. §. quin imò. & ibi gloss. de rescript. c. si eo tempore. 45. de elect. c. dudum. 14. de præben. & c. 1. §. adijciebatur, de conces. præben. in 6. Felin. in c. cùm accessissent. n. 30. vers. quartò limita. de Constit. Rebuff. ad Concord. Galliæ. tit. de firma & irrevocabili Concordatorum stabilitate, Brandenad Concord. German. quæst. 2. num. 5. 6. & 7. & quæst. 4. num. 22. Flamin. Paris. de resignat. benef. lib. 5. quæst. 6. num. 220. & lib. 6. quæst. 5 num. 57. & lib. 11. quæst. 7. num. 25. Gonzalez ad reg. 8 gloss. 67. per tot. Francis. Leo in thesau. fori Ecclesiast. part. 3. cap. 1. num. 33. & 34. Vvames. in consil. canon. tom. 1. consil. 221. num. 4. consil. 223. n. 8. consil. 247. n. 21. consil. 249. num. 6 & 7. consil. 252. num. 3. 5. & 10. consil. 255. num. 20. & consil. 256. num. 14. Garcias de benef. part. 5. cap. 1. §. 9 num. 407. & seq.* Chokier *ad reg. 1. cancell. num. 14. & seq. & ad reg. 8. gloss. 1. num. 7. 8 & seq. & ad preces primar. §. 2. sect 5. lit. M. Barbos. de offic. & potest. Episc. part. 3. alleg. 57. num. 138. Diana resolut moral part. 7. trac. 1. resolut. 28. num. 7. Rota decis. 3. aliàs 294. de privileg. in antiq. & decis. 3. aliàs 16. num. 1. de restit. spoliat. in nov. & decis. 22. num. 5. & decis. 149. num. 2. part. 1. diversor. & apud Cassador. decis. 1 num. 7. de restit. spoliat. & decis. 11. & 12. num. 5. ad regulas Cancell & apud Manticam decis. 76. num. 5. & apud Gregor. XV. decis. 153. num. 4. & 5. atque in recent. decis. 41. num. 9. decis. 613. num. 7. part. 1. & part. 2. decis. 142. num. 4.* ubi dicitur

citur Decretum irritans habere oculos retrò, ut operetur nullitatem ab initio Item *decis.* 710. *num.* 6 *&* *decis.* 740. *num.* 1. *ead. par.* 2. *recent & apud* Coccin. *inter impress. decis.* 51. *num.* 2 *& seq. ac latè in adductis decisionibus suprà hoc tit. & dub.* §. 5.

§ 10. Adeò ut ex hac clausula Decreti irritantis, contra formam Concordatorum per qualemcumque Ordinarium provisus, in possessionem inductus, si spolietur, non possit obtinere in interdicto recuperandæ possessionis, quia exceptio reservationis Papalis firmata Decreto irritante, ab initio inficit proprietatem, & possessionem, tollitq; omnem quasi possessionem conferendi; ita ut ne coloratum quidem titulum pro sustinenda possessione in contrarium acquiri patiatur. Rota *&* *DD. supracitati.* *Inficit; omnem possessionem.*

§. 11. Pro certo ergò tenendum est, per contraventionem, aut præscriptionem, vel non usum, etiam longissimi temporis, Concordatis minimè derogari, ex Decisionibus Rotalibus, & Doctorum auctoritatibus *suprà* adductis. Nam quando de Superioris intentione constat, tunc inferioris contraventio nihil operatur, *c. dilecto* 25 *de præben. & ibi gloss. in verb. huiusmodi clausula. Gail observat.* 60. *num.* 12. *lib.* 2. *Rota suprà in una Maioricen. Indultorum. die* 16. *Novembris* 1640. *coram R.P. D. Peutingero.* præsertim dum derogat cuicumque consuetudini seu tolerantiæ contrariæ, sicut in sequenti Constitutione *Clementis* Papæ VII. lex enim Canonica reprobans contrariam consuetudinem, non tollitur non receptione, sed debet recipi & servari, *Garcias de benef. part.* 3. *c.* 2. *num.* 558. *&* *part.* 11. *cap.* 5. *num.* 115. Et meritò, quippe si ea foret vis contraventionis, non receptionis, aut non usus, profectò nullus Canon, Lex, aut Constitutio Apostolica observaretur; siquidem facile est in qualibet Civitate, nedum provincia contra quascumque Ecclesiasticas leges invenire actus contrarios. *Brandenad Concord. quæst* 4. *num.* 33. *sunt enim,* iuxta Apostolum Paulum, *multi etiam inobedientes.* Hinc & ab integritate Germanica alienum censet *Brandend. quæst.* 4. *n.* 42. Concordatis suis tantâ solemnitate stipulatis, opponere non usum. *Et sic per nullam contraventionem, præscriptionem, aut non usum Concordatis derogatur.*

Ad Titum 1 *v.* 10

§. 12. Huc præterea accedit Constitutio *Clementis* Papæ

VII. quâ motu proprio & de Apostolicæ potestatis plenitudine declaravit quascumque collationes contra formam Concordatorum factas, & imposterum faciendas, irritas & inanes, nullum titulũ, vel colorem ipsa beneficia possidentibus tribuisse, aut in futurum tribuere, sed illos pro malæ fidei possessoribus, & merè intrusis ab omnibus habendos & censendos, ac fructus per eos perceptos & percipiendos, nullo unquã tempore suos facere, sed ad illorum restitutionem in utroque foro efficaciter obligatos esse &c. cuius Constitutionis tenor sequitur.

CLEMENS PAPA VII.

Exordium

AD futuram rei memoriam. Admonet Nos incumbentis Nobis Pastoralis officii cura, ut non solùm Nobis, sed etiam cunctorum Christi fidelium, & præsertim Ecclesiasticarum personarum profectibus diligenter intenti, illorum occurramus dispendiis, & quæ in cuiusque ipsorum præiudicium sive noxam, quâvis etiam auctoritate prodiisse comperimus, salubriter reformemus. *Clemens Papa 7. Constit. 41. Bullarii tom. 3.*

Prælati & principes usurpabant dispositiones beneficiorum contra formam Concordatorum.

Num. I. Sanè dudum ad Nostram pervenit notitiam, qualiter nonnulli Archiepiscopi, & Episcopi, ac Ecclesiarum Prælati, nonnulli etiam Principes, & Domini temporales inclytæ Nationis Germanicæ, post miserabilem Vrbis direptionem, collationes & dispositiones beneficiorum Ecclesiasticorum, Nobis & Sedi Apostolicæ, etiam virtute Concordatorum inter Sedem & Nationem præfatas reservatorum, temerè usurpare præsumpserunt, ac collatio-

lationes & dispositiones Nostras, & dictæ Sedis de illis factas admittere contempserunt, nedum in Nostrum & ipsius Sedis vilipendium, sed etiam iurium Nostrorum, & eiusdem Sedis, ac illorum, quibus de ipsis beneficiis providimus, aut in quorum favorem aliàs disposuimus, seu provideri & disponi mandavimus, grave præiudicium. Et quamvis contra præsumptores & contemptores huiusmodi, in Bulla quæ quotannis in die Cœnæ Domini de more lecta fuit, declaraverimus, & protestati fuerimus, quod in præmissis, & aliis quibuscumque iuribus dictæ Sedi, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ undecunque, & quomodocunque quæsitis, seu quærendis, per quoscunque actus contrarios, aut quomodolibet præiudicantes, tacitos vel expressos, à Nobis, vel ab eadem Sede quomodolibet factos, vel faciendos, aut quemcumque temporis fluxum, vel patientiam, vel tolerantiam Nostram, Nobis aut eidem Sedi nullatenus præiudicari debere, aut quomodolibet posse; tamen, sicut non sine animi Nostri mærore intelleximus nonnulli ex Archiepiscopis, Episcopis, Prælatis, Principibus, & Dominis prædictis, adhuc à præmissis desistere non curarunt, nec de præsenti curant: quin imò, quod deterius est, ne provisiones Apostolicæ admittantur, per sua mandata etiam pœnalia prohibere non verentur, in animarum suarum grave periculum, & aliorum Prælatorum, ac Principum Catholicorum dictæ Nationis pernicioſum exemplum, & scandalum plurimorum.

II. Nos igitur, qui à dictis CONCORDATIS, quæ olim à Romanæ Ecclesiæ, & dictæ Nationis hominibus, *I. Ità hic Pontifex collationes*

beneficiorum factas contra formam dictorum Concordatorum irritas, & provisos uti malæ fidei possessores ad fructuum restitutionem teneri decernit.

pro ipsius Ecclesiæ unione, ac pace, & tranquillitate inter Ecclesiam & Nationem prædictas perpetuò solidandis & conservandis laudata, concluſa, & acceptata fuerunt, nulla, tenus recedere intendimus, ne dicti præsumptores & contemptores, aut per eos in dictis beneficiis intrusi, ex huiusmodi temeraria præsumptione gloriari valeant, neve ipsi intrusi ex adulterinis eorum titulis aliquem fructum reportent, nec illis, quibus de beneficiis prædictis per Nos aut dictam Sedem, seu eius auctoritate provisum extitit, & in futurum providebitur, per alicuius temporis fluxum, seu aliquam patientiam, vel tolerantiam præiudicium fiat, aut factum censeatur, ex Pastoralis officii debito providere volentes, ac CONCORDATIS prædictis firmiter inhærentes, Motu proprio, & ex Nostra matura deliberatione, ac certa scientia, auctoritate Apostolicâ, & de Apostolicæ potestatis plenitudine, tenore præsentium declaramus prætensas collationes & alias dispositiones de quibuscumque beneficiis Ecclesiasticis, cum cura & sine cura, Nobis & dictæ Sedi, ut præfertur, reservatis, per Archiepiscopos, Episcopos, Prælatos, & sæculares Principes, & Dominos quoscumque dictæ Nationis, seu ad eorum præsentationem, vel nominationem, etiam per Ordinarios ipsorum beneficiorum collatores, à tempore dictæ direptionis, citra & contra tenorem & formam dictorum CONCORDATORUM quomodolibet factas, & in posterum faciendas, personis quibus, aut in quarum favorem factæ sunt, aut in posterum fient, nisi sint per Nos, aut Nostrâ, vel dictæ Sedis auctoritate approbatæ, nullum titulum, vel colorem

ipsa be-

ipsa beneficia possidendi tribuisse, aut in futurum tribuere, sed & illos pro malæ fidei possessoribus, & merè intrusis ab omnibus haberi & censeri, ac fructus per eos ex beneficiis huiusmodi perceptos & percipiendos, nullo unquam tempore suos facere, sed ad illorum restitutionem in utroque foro efficaciter obligatos esse, & ad illorum restitutionem, ad eorum quorum interest, seu etiam fisci Nostri instantiam, omnibus viis iuris, & remediis compelli posse & debere, & eos nullo unquam tempore beneficio *Regularum de annali, & triennali pacifico possessore* gaudere potuisse, aut posse.

III. Illis verò, quibus eadem beneficia per Nos, aut auctoritate Nostrâ, vel dictæ Sedis, tenore, & formâ CONCORDATORUM hujusmodi servatis, collata seu commendata sunt, aut in futurũ conferentur, vel commendabuntur, nec non Ecclesiis & locis Ecclesiasticis, ac Collegiis, quibus perpetuò, vel ad tempus eâdem auctoritate unita sunt, aut in posterum unientur, ac omnibus illis, qui in executione literarum Apostolicarum eis concessarum per constitutiones, seu mandata Archiepiscoporum, Episcoporum, Prælatorum, Principum, vel Dominorum prædictorum, hactenus quomodolibet impediti fuerunt, aut in posterum impedientur, dictas Regulas, & quemcumque temporis fluxum, seu patientiam, vel tolerantiam minimè obstare debere, quo minus contra dictos intrusos, & intrudendos quocumque tempore judicialiter experiri valeant.

Provisis autem à Sede Apostolica tenorem Concordatorum iuxta quocumque reservant, etiam agendi quâ decumque contra intrusos.

IV. Decernentes, si per quoscumque Iudices, & Commissarios,

Decretum irritans. missarios, quâvis auctoritate fungentes, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, & Palatii Apostolici causarum Auditores sententiari, interpretari, & iudicari debere, sublatâ eis & eorum cuilibet quâvis aliter sententiandi, interpretandi, & iudicandi facultate & potestate: ac irritum & inane, si secùs super his, ab eis vel quibusvis aliis quâvis auctoritate, scienter vel ignoranter attentatum forsan est hactenus, aut in posterum contigerit attentari.

Clausula derogatoria. V. Non obstantibus Regulis & aliis præmissis, aliisq; Constitutionibus & Ordinationibus Apostolicis, cæterisq; contrariis quibuscumque. Vt autem præmissa ad omnium notitiam deducantur, volumus & mandamus præsentes in Cancellaria Apostolica more solito publicari, & in quinterno eiusdem Cancellariæ describi.

Transumptorum fides. VI. Præterea, quia difficile foret præsentes literas ad singula loca, in quibus de eis forsitan fides facienda foret, deferri, eâdē Apostolicâ auctoritate decernimus, quod ipsarū transumptis, manu alicuius Notarii publici inde rogati subscriptis, & sigillo alicuius personæ Ecclesiasticæ in dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus in iudicio & extra, & aliàs ubilibet fides indubitata adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur, si essent exhibitæ vel ostensæ.

Sanctio pœnalis. VII. Nulli ergò omninò hominum liceat hanc paginam Nostræ declarationis, decreti, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorū Petri & Pauli Apostolorum eius, se noverit incursurū. Datum Romæ apud S. Petrum, anno Incarnationis Dominiæ

minicæ millesimo quingentesimo trigesimo quarto. Kal. Iulii, Pontificatus Nostri anno undecimo.

Blosius.

§. 13. Ex qua colligè *primò*, hujusmodi provisos per Ordinarios contra formam Concordatorum Germaniæ, omni titulo carere & possessione, nec eorum possessionem veræ possessionis, sed potiùs iniquæ usurpationis & veræ intrusionis nomen mereri. *Felin. in c. in nostra. in fin. de rescript. Simonetta de reservat. quæst. 48. Branden ad Concord. German. quæst. 2. num. 11. & seq. ac quæst 5. num. 9. & seq. Chokier ad reg. cancell. reg. 1. num. 15.* ex prædicta *Clementis* Papæ VII. Constitutione. *Vnde provisi contra formam Concordatorum carent omni titulo & possessione.*

§. 14. *Secundò*, nec tutos esse beneficio Regulæ de *Annali & Triennali possessore*, ex disertis verbis dictæ Constitutionis: sed cùm ipso jure privati sint beneficio, non possunt illud citra peccatum mortale retinere, verùm tenentur in foro conscientiæ & animæ judicio statim dimittere, etiam ante omnem ludicis sententiam, *Abb. in c. extirpanda. 5. verò. num. 24. de præben. Hoieda de incompatib. benef. part. 1. cap. 13. num. 61. Tiraquell in l. si unquam. num. 291. & 292. C. de revoc. donat. Branden ad Concord. quæst. 5 num. 10. Covar. tom. 1. relect. in c. possessor. part. 2. §. 10. num. 10. de reg. iur. in 6. Flamin. Paris. de resignat. benef. lib. 3. quæst. 1. num. 58. & lib. 7. quæst. 1. num. 110. Chokier ad reg. 8. gloss. 11. num. 8. & ad reg 33. aliàs 35. n. 89. Layman Theol. moral. lib. 4. tract. 2. cap. 15. num 2. 3. & 4.* & fructus perceptos restituere, juxta eandem *Clementis* Papæ Constitutionem: adeoq; frustrà dubitamus, habentes verba expressa Principis *l. ancilla. 12. C. de furtis.* *Nec tuti sunt beneficio regulæ de annali, vel triennali possessore.*

Ioan. 10. v. 1.

§. 15. *Tertiò*, Collatores, & eos, qui hujusmodi provisos non intrantes per ostium, sed aliunde ascendentes, ad possessionem admittunt, præter gravissimum peccatum, quo animam suam illaqueant, mittendo falcem in messem alienam, & jura Pontificia violando, qui est actus injustitiæ, ex genere suo peccatum mortale, *D. Thom. 2. 2. q 59 art. 4. & q 70. art 4. Branden quæst. 5. num 15. Zerola in praxi Episcop. part. 1. verb. beneficia. ad secundum.* teneri ad restitutionem damni & interesse, quod *Sed etiam sic consentirent s gravissimè peccant.*

provi-

provisus Apostolicus patitur. Vide *Rebuff. in praxi benef. de pœnis collat. indign. Garciam de benef. part. 7. cap. 16. n. 51. & seq.* Nec non suspensos esse à beneficiorum & officiorum collatione, donec veniam petentes, restitutionis gratiam à Sede Apostolica meruerint obtinere, per Constitutionem *Gregorii XIII.* Pontificis Maximi. *Gonzalez ad reg. 8. §. 7. proœm. num. 247.* Quibus subjungit *Branden loc. cit. num. 20. & seq.* quod Confessarii tales malè provisos, & eorum collatores non possint in Sacramentali Confessione absolvere, nisi priùs dimisso beneficio, fructus & damna restituerint. *Greg. Pp. 13 Const. 41 Bullar. tom. 2. relata supra tit. 1. num. 11. fol. 1.*

Nec illos excusat alia contraria possessio.

§. 16. Nec Collatores excusat contraria possessio, aut consuetudo cujuscumque etiam temporis; quia diuturnitas temporis non diminuit, sed adauget potiùs peccatum, *c. fin. 1. q. 3. & ibi gloss. c non satis. 8.* ibi, *nec sub obtentu cuiusquam consuetudinis reatum suum quis tueatur. & c. cùm Ecclesiæ. 9. de Simon. vide supra tit. 1. dub. 2. §. 5.*

Nec huiusmodi provisi ad eorum beneficiorum titulum possunt Ordinari.

§. 17. Collige *quartò*, in praxi, & conscientia tutius videri, quod quicumque de beneficiis Sedi Apostolicæ per Concordata Germaniæ reservatis, contra eorundem tenorem per Ordinarios sunt provisi, & ea scienter retinent, nequaquam valeant ad eorum titulum sacro Ordine initiari. Quia cùm Concilium Trid. *sess. 21. cap. 2. de reform. &* Pius Papa *V. Constit. 75. Bullarii tom. 2.* expressè decernant, ne quis deinceps Clericus sæcularis, quamvis aliàs sit idoneus moribus, scientia & ætate, ad SS. Ordines titulo beneficii promoveatur, nisi priùs legitimè constet, eum beneficium Ecclesiasticum, quod sibi ad victū honestè sufficiat, pacificè possidere: hujusmodi autem, quibus sic beneficia invalidè collata sunt, cùm sint merè intrusi, nec ullū omninò habeant titulum, ne quidem coloratū, sed nec ullam possessionem; cùm acceptatio beneficii notoriè nulla, possidendi nullum colorem tribuat, *Chokier in comment. ad reg. 27. aliàs 28. cancell. num. 36. cum aliis ibid. citatis.* Imò nec ullo unquam tempore gaudere queant beneficio Regulæ de annali & triennali possessore, sed ipso jure privati sint, & beneficia sic obtenta teneantur dimittere, etiam ante omnem Judicis sententiam, & fructus perceptos restituere, uti ex præceden-

cedentibus abundè patet, ſequitur planè, quod ii ad ejuſmodi benefic:orum titulum nequeant ſacris Ordinibus inſigniri, citra ſuſpenſionem ab executione Ordinis ſacri per ipſos ſuſcepti, uti ſine titulo Ordinati. *Bonacina tom.1. de Sacram. Ord. diſp.8. quæſt. 1. punct. 5. ſub num. 30. & tom. 3. diſp. 3. quæſt. 1. punct. 8. num. 1. 4. & 12 in fin. contra Garciam de benef. part. 2. cap. 5. §. 1. num.* 148.

§.18. Nec relevat, ſi cum eodem *Garcia loc. cit.* dicas, juxta Concilium Tridentinum ſuprà citatum ſufficere, ut quis non dicatur Ordinatus ſine titulo, quod ſine fraude pacificè poſſideat beneficium, eſto, non habeat legitimum titulum. Siquidem hæc poſſeſſio, non eſt vera poſſeſſio, cùm taliter proviſus ſuum non poſſideat, ſed potiùs eſt alieni detentio, intruſio, invaſio, & iniqua uſurpatio, omni poſſeſſionis colore, & juris adminiculo deſtituta, ut *ſuprà* §.13. *& ſeq.* latè eſt demonſtratum; quæ nec à fraude poteſt excuſari, *Simonetta de reſervat. quæſt. 19. num.* 2 ſicut ergò quis non poteſt titulo alieni beneficii Ordinari, teſte prædicto *Garcia de benef. part. 2. cap. 5 num. 95.* ita nec eo modo proviſus, cùm verè alienum occupet. Adhæc, ſi licitè poſſet quis taliter collati beneficii titulo ad ſacros Ordines promoveri, etiam poſſet hujuſmodi beneficium in favorem alterius reſignare; cùm juxta Concilium Tridentinum *cit. ſeſſ.* 21. *de reform. cap.* 2. liceat liberè reſignare beneficia, ad quorum titulum quis fuit Ordinatus, factâ tamen de eo mentione, & habito aliunde, unde vivat: atqui taliter proviſus id non poteſt, quamvis diu pacificè poſſederit, *Flamin. Pariſ. de reſignat. lib. 1 quæſt. 1. num. 39. 40. 41. 42. 43. & ſeq.* nam ex quo verè intruſus eſt, & ab initio jus nullum habuit in ſic obtento beneficio, in alium transferre nequit. *c. Daybertum. 1. q. 7. c. quod autem. 5. de iure patron.* uti nec permutare, ſed ſtatim dimittere tenetur ex dictis *ſuprà* § 14. Nec longa detentio beneficii iuſtificat titulum aliàs invalidũ, *c. dilecto. 25. de præben. reg. 18. de reg. iur. in 6. c. cauſam. 70. & c. accedentes. 33. ibi Abb. & Felin. de præſcript.* Neque ex diuturnitate tẽporis naſcitur titulus in beneficialibus & ſpiritualibus, *Bald per tex. in cap. ex parte. 3. de teſtibus.* & qui retinent rem furtivam, quantò magis retinent,

Reſpondetur ad argumentum contrariũ.

tantò magis peccant, *c. ſi res. 14. q. 6. l. ſi pro iure. 7. ff. de condic. fur.* eleganter *Flamin. Pariſ. loc. cit. & lib. 7. quæſt. 1. num. 108. 109. & ſeq. Branden ad Concord. German. quæſt. 5 n 11. & 12.* Igitur nec ad eorundem titulum Ordinari poteſt. Vnde ſuaſerim, ut ubi nullus foret à Sede Apoſtolica proviſus, ii, quibus ſic nulliter ab Ordinario collatum eſt beneficium, pro ſecura dicti beneficii retentione, & conſcientiæ exoneratione, indilatè novam à Sede Apoſtolica proviſionem impetrent. *Branden ſuprà quæſt. 5. num. 31.*

Argumenta à non uſu, ſeu non receptione, aut contraria conſuetudine contra Conſtitutiones Apoſtolicas, ſunt frivola.

§. 19. Ex his porrò quiſquis obediens S. Eccleſiæ Romanæ filius liquidò cognoſcet, vulgaria hæc argumenta non uſus, contrariæ conſuetudinis, ſeu præſcriptionis, aut non receptionis contra leges Canonicas, & Conſtitutiones Apoſtolicas, eſſe potiùs inobedientiæ fulcimenta, quàm filialis erga S. Sedem Apoſtolicam reverentiæ & obſervantiæ documenta; quandoquidem ſummi Pontifices tot ſuis ſanctionibus, ac Decretis, & antè & nunc, quaſcumque conſuetudines contrarias, non uſus, & præſcriptiones omninò prohibuerint, ſuſtulerint, & proſcripſerint, & in dies prohibeant & damnent. De Pontificia autem in hoc poteſtate nemo verè Catholicus dubitare poteſt, minùs de voluntate, quæ ex clauſulis Decreti irritantis, & verbis diſertis in Conſtitutionibus ſuis expreſsè adiectis clariſſimè elucet. Quin etiam, cùm nec eius leges pendeant ab acceptatione populi, uti optimè docent *Suarez lib. 4. de legibus. cap. 16. num. 2. & ſeq. Diana reſolut. moral. part. 7. trac. 1. reſolut. 28. num. 2.* conſequens eſt, quod nec per non receptionem, ſeu non uſum abrogari queant, uti ex præmiſsis abundè conſtat, & perpulchrè tradit *Diana reſolut. moral. part. 6. trac. 5. reſolut. 13. & part. 7. trac. 1. reſolut. 28. per tot.* Inſuper toties à Sacra Congregatione Cardinalium Concilii Tridentini interpretum declaratum fuit, teſte *Branden ad Concord. quæſt. 4. num. 28.* nec non à ſummo Sacræ Rotæ Romanæ Tribunali deciſum, per nullos actus contrarios, non uſum, aut inobſervantiam, præſcriptionem, conſuetudinem, etiam mille annorum, aut immemorialem, derogari Pontificiis Conſtitutionibus, & legibus Canonicis, citra certam, poſitivam ſcien-

scientiam, & expressum Summi Pontificis consensum, sicuti *suprà hoc tit. & dub.* §. 5. *& seq.* luculenter est demonstratum: adeò ut his deficientibus, vanum sit eiusmodi exceptiones prætexere, sed verè dici possit, *Servus, qui cognovit voluntatem Domini sui, & non præparavit, & non fecit secundùm voluntatem eius, vapulabit multis.* Et inde, ut deplorat *Branden ad Concord. loc. cit. n.* 19. plurimarum Ecclesiarum ruina provenit, dum per eiuscemodi exceptiones, Apostolicis Constitutionibus illuditur.

Luc. 12. v. 47.

§. 20. Quæ meritò á quibuscumque Ordinariis collatoribus, illis præsertim, qui Pontificia iura per suas attentatas collationes invadere non verentur, contra apertam Concordatorum dispositionem, quæ ipsis nota est, vel esse debet, & consequenter eos latere nequit prædictarum provisionum nullitas & iniustitia, forent penitiùs examinanda, & perpendenda, cùm scriptum sit, *Obedite Præpositis vestris, & subiacete eis.* Et Christus nos apertè doceat, *Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari, & quæ sunt Dei, Deo.* Alioquin, uti seriò inculcat *Branden quæst. 4. num.* 35. non dubitandum sit, quin sub istis prætensionibus legis non receptæ, seu non usus, vel contrariæ consuetudinis, aut præscriptionis contra Indulta Apostolica, leges Canonicas, Ordinationes & Constitutiones Pontificias, magna eorum, prout & Advocatorum, Procuratorum, Iudicum minùs circumspectè agentium, atque etiam Theologorum in excusandis Confitentium erroribus, contra ius positivum plus æquò propensorum, magna inquit *d. Branden*, caterva volet, & descendat ad eos, ubi sine lege est sempiterna confusio; à qua nos omnes Divina Bonitas præservare dignetur.

Ad quæ meritò attendere debeant.

Ad Heb. 13. v. 17.

Matth. 22. v. 21.

§. 21. Insuper advertant dicti collatores Ordinarii, dum uti nolunt privilegio Concordatorum, vel eadem non observare, usu recepta non esse allegantes, se teneri ad observationem Regulæ IX. Cancellariæ Apostolicæ; siquidem, ubi exeunt Concordata, subintrant reservationes Regularum Cancellariæ: & egressus unius operatur ingressum alterius, *c. cùm renuntiatur 32. q. 1. l. 1. §. illud sciendum. ff. de separat.* & à remotione unius contrarii, sequitur positio alterius, *l. sed si pupillus. 11. §*

Concordata Germaniæ repudiantes tenentur observare Regulas Cancellariæ Apostolicæ.

Digitized by Google

si institoria. ff. de instit. action. Brandenad Concord. quæst. 4. num. 43. *Chokier ad reg.* 8. *gloss.* 20. *num.* 7. *&* 8. & sic non nisi in quatuor mensibus, videlicet *Martio, Iunio, Septembri, & Decembri* beneficia vacantia conferre possunt, reliquis octo mensibus, *Ianuario, Februario, Aprili, Maio, Iulio, Augusto, Octobri & Novembri* per eandem Regulam Summo Pontifici reservatis: ita ut incidant in scyllam, cupientes vitare charybdim.

In beneficio intrusus nempe est c. conferre beneficia ad se. in illa qualitate spectantia.

§. 22. Quæret forsan aliquis, an intrusus in beneficio reservato, puta, Præpositura, Decanatu, vel Scholastria &c. & habitus ac reputatus pro Præposito, Decano, aut Scholastico, & in possessione existens, possit pro eo tempore beneficia vacantia ad collationem Præpositi, Decani, vel Scholastici spectantia conferre? *Responsio* facilis est ex præmissis, eaq; negativa, prout resolvit *simonetta de reservat. benef. quæst.* 44. *per tot.* motus auctoritate Rotæ *decis.* 20. *in antiq. & decis.* 4. *in antiquior. de præben.* quem sequitur *Gonzalez ad reg.* 8. *gloss.* 45. §. 2. *num.* 44. *& seq. Garcias de benef. part.* 5. *cap.* 1. § 4. *num.* 291. *& cap.* 5 *num.* 21. Ratio est, quod possessio beneficii reservati careat omni iuris adminiculo, imò possidens propriè nullam possessionem habeat, obstante reservatione & Decreto irritante, sed & ipso iure privatus sit beneficio, uti dictum *suprà hoc dub.* 5. 9. 10. 11. 12. 13. 16. 17. *&* 18.

Provisiones Apostolicæ debent executioni mandari sine placeto prævio Episcoporum, eorumve Officialium, sub pœna excommunicationis contra impedientes.

§. 23. Cùm porrò in quibusdam Episcopatibus introductus esset abusus ille, sed & per statuta Synodalia cautum, (prout etiam in quibusdam Germaniæ Episcopatibus factum scio) ne ullæ literæ, provisiones, bullæ & gratiæ Apostolicæ publicarentur, seu executioni demandarentur, nisi prævia earundem approbatione, seu *Placeto*, ut vocant, ab Episcoporum Officialibus, ministrisve obtento: eoq; prætextu fiebat, ut dictæ provisiones & literæ Apostolicæ, per eosdem Officiales Ordinariis collatoribus plus æquò faventes, vel supprimerentur, suspenderentur, aut impedirentur; & iidem collatores suos intrusos in beneficiis S. Sedi reservatis eò facilius manutenerent, in gravissimum eiusdem Sedis, ab eaq; provisorum præiudicium; hinc *Clemens* Papa VII. ut hisce incommodis obviaret, huiusmodi statuta Synodalia omninò cassavit, & annullavit, atque è

statu-

Digitized by Google

ſtatutorum libro expungenda decrevit, nec non literas Apoſtolicas abſque eiuſcemodi placeto exequendas? Epiſcopos verò, eorumq; Officiales, & alios quoſvis, qui proviſos Apoſtolicos ad hoc adigere, vel aliàs literarum Apoſtolicarum executionem quomodocumque impedire, eiſq; auxilium directè, vel indirectè præſtare præſumpſerint, Anathematis ſententiæ tamdiu ſubiacere voluit, quouſque ad cor redeuntes, eius interdicti relaxationem, debitâ ſatisfactione præmiſſâ, meruerint à Summo Pontifice impetrare, uti ex illius Conſtitutione hîc ſubiecta patet.

CLEMENS PAPA VII.

Clemens Papa 7. Conſtit. 39. Bullarii tom. 1.

Exordium.

AD perpetuam rei memoriam. Romanus Pontifex, qui ſolet pro debito Paſtoralis officii alios in ſua juſtitia confovere, non debet ſuam, & Apoſtolicæ Sedis juſtitiam negligere, quare Nos ad ea debemus ſolicitè intendere, per quæ Noſtra, & ejuſdem Sedis auctoritas conſervetur, & quæ propterea à Romanis Pontificibus Prædeceſſoribus Noſtris providè proceſsiſſe comperimus, ut perpetuò firma & illibata perſiſtant, libenter Apoſtolico munimine roboramus, ac aliàs Noſtræ proviſionis remedium adjicimus, prout in Domino conſpicimus ſalubriter expedire.

Vrbanus Papa 6. conceſſit olim.

Num. I. Sanè licet olim bonæ mem. VRBANUS Papa VI. in ſua obedientia nuncupatus, conceſſerit certis

quibusdam Prælatis, ut literæ Apostolicæ sine eorum approbatione non possint in eorum locis executioni mandari.

certis Prælatis, ut in eorum Civitatibus & Diœcesibus executio literarum Apostolicarum fieri non posset, nisi literæ ipsæ eisdem Prælatis, aut eorum Officialibus priùs exhibitæ, & per eos approbatæ forent; & eorundem Prælatorum Officiales id in consuetudinem deduxissent: aliqui verò prætextu statutorum provincialium, seu synodalium etiam servassent, quod nullus literas Apostolicas hujusmodi exequi auderet, nisi postquàm Prælati, seu Officiales ipsi per suas literas, quas *vidimus*, seu *placet* nuncupabant, mandarent, & concederent, ut Iudices in ipsis literis Apostolicis deputati, illa exequi possent.

Quod Bonifacius Papa 9. revocavit.

II. Tamen fel. recor. BONIFACIUS Papa IX. etiam in sua obedientia nuncupatus, providè attendens quod propter tales literas *vidimus*, seu *placet* nuncupatas, impetrantes Apostolici sæpè literarum Apostolicarum effectũ consequi nequiverant, concessionem VRBANI hujusmodi, ac statuta quæcumque super his facta revocavit, cassavit, & annullavit, ac decrevit, quod Iudices & executores quicumque in literis Apostolicis pro tempore deputati, etiam sine licentia, vel consensu quorumcumque Prælatorum, vel Superiorum, aut Officialium eorundem, literas Apostolicas exequi possent, & deberent.

Similiter Martinus Papa 5.

III. Et successivè fel. recor. MARTINUS Papa V. Prædecessor Noster in Concilio Constantiensi considerans, quod in exordiis pestiferi, & antiquati schismatis, tunc per Dei gratiam extincti, ad tollendum scandala, quæ propter executionem diversarum literarum, quæ ab his, qui pro

Romanis

Digitized by Google

Romanis Pontificibus in diverſis obedientiis ſe gerebant, in nonnullis partibus oriebantur, ſupradictus VRBANUS in ſua obedientia quibuſdam Prælatis ſupradictam conceſſionem fecerat, & quod poſteà ipſi Prælati, ſeu Officiales in conſuetudinem traxerant: aliqui verò prætextu dictorum ſtatutorum provincialium, ſeu ſynodalium, ſervabant & ſervari faciebant, quod literas Apoſtolicas nullus exequi deberet, niſi poſtquàm Prælati, ſeu Officiales ipſi per ſuas literas, quas *vidimus*, ſeu *placet*, ut præfertur, nuncupabant, mandarent & concederent, quod poſſent exequi per Iudices in eis deputatos; propter quod executio literarum Apoſtolicarum plus debitò plerumque retardata fuerat, & ſæpè ipſæ literæ Apoſtolicæ executione caruerant totaliter, in gravem iniuriam Sedis Apoſtolicæ, & enorme impetrantium præiudicium & gravamen. Cenſenſq; rationi congruum, ut quod dicti ſchiſmatis calamitas introduxerat, pacis tempore auferretur, conceſsionem prædictam, & quæcumque ſtatuta circa præmiſſa quomodolibet facta, auctoritate Apoſtolicâ, dicto ſacro Concilio approbante, revocavit, caſſavit, & annullavit, ac voluit & decrevit, quod Iudices & executores quicumque in literis Apoſtolicis deputati, & deputandi, & alii quicumque, nec non Notarii, & tabelliones ſuper his requiſiti, & requirendi, abſque huiuſmodi literis *vidimus*, ſeu *placet* nuncupatis, ac etiam licentia, vel aſſenſu quorumcumque Prælatorum, Patriarchali, aut aliâ quâvis dignitate inſignitorum, & locorum Ordinariorum, aut Officialium eorun-

dem

rejiciendæ erant, reiecit, & coram eo lacerari fecit. Ac super his tale remedium adhibere volens, ut aliis in posterum committendi similia aditus præcluderetur, motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, literas dicti BONIFACII approbavit & innovavit, ac perpetuæ firmitatis robur obtinere, illasq; inviolabiliter observari debere decrevit.

V. Nec non quascumque constitutiones Synodales, tam in dictis Toletana & Carthaginensi, quàm quibusvis aliis Ecclesiis per universum Orbem constitutis, super his factas, motu, scientiâ, auctoritate, & potestate prædictis cassavit & annullavit, ac statuit & ordinavit, quod iudices & executores in literis Apostolicis pro tempore deputati, ac Notarii & tabelliones super his requisiti, ipsas literas Apostolicas sine alicuius personæ, cuiuscumque Ecclesiasticæ, vel mundanæ dignitatis esset, licentia vel consensu exequi possent, & deberent.

Synodales constitutiones impedientes executionem literarum Apostolicarum annullando, & illas absque licentia exequi mandando.

VI. Et insuper universis Patriarchis, Archiepiscopis, Primatibus, Episcopis, & aliis Prælatis, & personis Ecclesiasticis, nec non Communitatibus Civitatum, & universitatibus castrorum, Oppidorum, terrarum, & locorum sub interdicti, singularibusq; personis eorũ, etiam sæcularibus, sub excommunicationis & anathematis pœnis, quas eo ipso, si contrà fecissent, absque alia declaratione incurrerent, & à quibus non nisi ab eodem LEONE Prædecessore, vel Successoribus suis canonicè intrantibus, præterquàm in mortis articulo constitutæ, & debitâ satisfactione præmissâ, absolvi, & interdicti huiusmodi relaxationem

Impedientibusq. illarum executionem pœnas hic adscriptas imp. fuere.

tionem obtinere possent, in virtute sanctæ obedientiæ districtè præcipiendo mandavit, ne Iudices & executores literarum Apostolicarum, ac Notarios & tabelliones super his requisitos, quominús literas Apostolicas huiusmodi exequi possent, quoquo modo impedire præsumerent, ac eos, qui executionem literarum huiusmodi impedirent, seu impedientibus auxilium, vel favorem quovis modo, directè, vel indirectè, publicè, vel occultè præstare præsumerent, etiamsi Patriarchali, Archiepiscopali, Primatiali, Episcopali, vel quâvis aliâ Ecclesiasticâ, vel mundanâ, etiam Imperiali, Regali, Reginali, aut Ducali, vel aliâ præfulgeant dignitate, eidem excommunicationis & anathematis sententiæ, á quæ non nisi, ut præfertur, absolvi possent, subiacere: ac Civitates, terras, castra, Oppida, & loca prædicta, ad quæ inobedientes & contrà facientes declinare, & in quibus moram trahere contingeret, Ecclesiastico suppositi interdicto, tamdiu firmiter observando, donec compuncti corde, interdicti huiusmodi relaxationem, debitâ satisfactione præmissâ, meruerint obtinere, motu, scientia, auctoritate, & potestatis plenitudine similibus decrevit.

Contrariis constitutionibus Synodalibus cassatis.

VII. Nec non sub dictis pœnis etiam mandavit illis, in quorum libris constitutiones synodales, & provinciales huiusmodi descriptæ reperirentur, ut eas deleri & cassari facerent, ut ampliùs legi non possent, prout in singulis dictorum Prædecessorum desuper confectis literis plenius continetur.

VIII. Cùm autem Nobis summè cordi sit, conatibus istorum

iſtorum, qui executionem literarum & mandatorum Apoſtolicorum ſic impediunt, omnibus, quibus cum Deo poſſumus modis, viis, & mediis obviare: quamvis enim de præſenti ſint alia turbulentiſsima, & deploranda tempora, & in nonnullis partibus damnatiſsimæ hæreſes pullulent, tamen his temerariis præſumptionibus duximus neceſsario obviandum. Nos igitur, qui ſumus, licet immeriti, Divinâ providentiâ unicus ſponſus Eccleſiæ ſponſæ Noſtræ, & non debemus Noſtram, & ipſius ſponſæ Noſtræ juſtitiam negligere, quî alios in ſua juſtitia confovemus, inducti eiſdem rationibus, quibus præfatus MARTINUS Prædeceſſor cum Sacro Concilio prædicto motus fuit, motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Noſtra matura deliberatione, & de ſimili poteſtatis plenitudine, ſingulas BONIFACII, MARTINI, & LEONIS Prædeceſſorum literas hujuſmodi, ac omnia & ſingula in eis contenta, auctoritate Apoſtolicâ, tenore præſentium approbamus & innovamus, plenamq; roboris firmitatem obtinere, & perpetuò inconcuſsè & inviolabiliter obſervari debere decernimus.

Hic Pontifex prædicta confirmat.

IX. Nec non quaſcumque conſtitutiones provinciales & ſynodales, de non exequendo literas Apoſtolicas ſine placito Ordinariorum locorum, & niſi ipſæ literæ ſint priùs per eoſdem Ordinarios, ſeu eorum Officiales, aut Sigilliferos, vel Commiſſarios viſæ & admiſſæ, in ſupradictis & quibuſvis aliis Eccleſiis, ac Civitatibus, Diœceſibus, & provinciis per totum orbem terrarum conſtitutis, ut præfertur, editas & factas, ac quomodolibet, etiam ſub dicto colore obviandi falſitatibus & fraudibus, innovatis, motu, ſcientiâ,

Et quaſcumque Ordinationes de visendis literis Apoſtolicis ante earum executionē, damnat, & caſſat mandat.

scientiâ, auctoritate, & potestatis plenitudine prædictis cassamus & annullamus, ac ex quibuscumque libris, ubi descriptæ reperiuntur, penitùs cassari, & deleri sub dictis pœnis mandamus.

Liberam si executionem permitti iubet.

X. Nec non de novo statuimus & ordinamus, quod Iudices & executores in literis Apostolicis pro tempore deputati, ac Notarii & tabelliones super his requisiti, ipsas literas Apostolicas liberè, & sine alicuius personæ cuiuscumque Ecclesiasticæ, vel mundanæ dignitatis fuerit, licentia, vel consensu exequi possint, & debeant. Et nihilominùs universis Patriarchis, Archiepiscopis, Primatibus, Episcopis locorum Ordinariis, eorum Officialibus, Sigiliferis, & Commissariis, ac aliis personis tam Ecclesiasticis, quàm sæcularibus, quâvis auctoritate fulgentibus, nec nõ Communitatibus Civitatum, & universitatibus castrorum, Oppidorum, terrarum, & locorum in virtute sanctæ obedientiæ, ac sub excommunicationis & anathematis pœna in eorum singulos, quam si contrà fecerint, eo ipso, etiam absque alia declaratione desuper facienda, incurrant, à qua non nisi per Nos, aut successores Nostros canonicè intrantes, etiam prætextu quorumcumque privilegiorum Apostolicorum, eis etiam per Nos quomodolibet concessorum, aut innovatorũ, quæ eis quoad hoc nullatenus suffragari volumus, præterquàm in mortis articulo constitutæ, & debitâ satisfactione præviâ, absolvi possint, districtè præcipiendo mandamus, ne Iudices & executores literarum Apostolicarum, ac Notarios, & tabelliones super his pro tempore requisitos, quominùs literas Apostolicas

huius

huiusmodi liberè, & absque eorum placito, licentia, & consensu exequantur, quovis modo impedire præsumant.

XI. Nos enim omnes illos, qui executionem literarum ipsarum Apostolicarum impediverint, seu impedientibus auxilium, consilium, vel favorem directè vel indirectè, publicè vel occultè, aut quovis quæsito colore præstare præsumpserint, etiamsi Patriarchali, Archiepiscopali, Primatiali, Episcopali, & quâvis aliâ Ecclesiasticâ, vel mundanâ, etiam Imperiali, Regali, Reginali, Ducali, vel aliâ dignitate præfulgeant, per alias Nostras literas in die Cœnæ Domini publicè lectas, excommunicavimus, & anathematizavimus, prout etiam tenore præsentium eos eidem excommunicationis, & anathematis sententiæ, à qua non nisi, ut præfertur, absolvi possint, subiacere: ac Civitates, terras, castra, Oppida, & loca, in quibus dicti inobedientes & contrà facientes manserint, & ad quæ eos declinare contigerit, Ecclesiastico supposita esse interdicto, tamdiu firmiter observando, donec ad cor reversi, interdicti huiusmodi relaxationem, debitâ satisfactione præmissâ, meruerint à Nobis, aut dictis Successoribus Nostris obtinere. Nec non omnes & singulas sententias, censuras & pœnas, quas dicti Ordinarii, aut eorum Officiales, contra huiusmodi Iudices, & executores literarum Apostolicarum, aut illas impetrantes, seu Notarios & tabelliones, propter executiones per eos factas, vel faciendas, inflixerunt, & promulgarunt, aut in futurum quomodolibet infligent, aut promulgabunt, irritas & inanes, ac nullius

Contravenientibus pœnam imponit.

roboris vel momenti existere, eisdem motu, scientiâ, auctoritate, vel potestatis plenitudine decernimus, & declaramus.

Executorem huius suæ Constitutionis deputat, & facultates concedit.

XII. Quocircà dilecto filio Curiæ causarum Camerae Apostolicæ generali Auditori, auctoritate & tenore prædictis, motu simili committimus & mandamus, ut si, & quando, ac quoties de cætero ad eius notitiam per delationem partis, cuius interest, vel fisci Nostri, seu famam publicam, aut aliàs quovis modo deducatur, dictos Ordinarios, seu eorum Officiales, sigilliferos, & Commissarios, aut quosvis alios, seu eorum aliquem dictis constitutionibus, ut præfertur, cassatis & annullatis adhuc pertinaciter uti, & illas ex eorum libris non deleviſſe, seu ipsos Iudices, & executores literarum Apostolicarum, ac Notarios & tabelliones super his requisitos, quominùs eadem literas Apostolicas liberè, & absque eorum placito, visione, vel admissione exequantur, quoquo modo impediant, seu impedientibus præmisso, aut alio quovis modo auxilium, consilium, vel favorem præstent, habitis & receptis priùs per eum desuper aliquibus probationibus, ad instantiam partis, vel fisci, vel etiam ex mero officio, etiam summariè, & extraiudicialiter, quantum sibi sufficere videbitur, eosdem Ordinarios, eorumq; Officiales & Sigilliferos, & Commissarios, ac quosvis alios in præmissis culpabiles, & eorum singulos, etiam nominatim & in specie, ad instantiam partis, vel fisci prædictorum, vel etiam ex suo mero officio, prout sibi videbitur magis expedire, vigore præsentium peremptoriè moneat & requirat, ac moneri & requiri faciat,

etiam

etiam per edictum publicum in locis affigendum publicis, & in partibus illis vicinis, de quibus sit verisimilis coniectura, quod ad ipsorum monitorum notitiam pervenire valeat, ad comparendum legitimè coram eo, infra terminum arbitrio suo eis præfigendum, per se, vel procuratores idoneos, & si sibi videbitur, quoad Officiales & Sigilliferos, ac Commissarios, & alios inferiores, etiam personaliter, & non per procuratorem, sub privationis omnium & singulorum beneficiorum, & officiorum Ecclesiasticorum per eosdem obtentorum, & ad illa, & quævis alia obtinenda, & eorum officia, & alios quoscumque actus legitimos exercendum inhabilitatis pœnis, eo ipso, si non paruerint, incurrendis, se de præmissis legitimè excusandum: & quoad Officiales, & Sigilliferos, ac Commissarios aliter, quàm quod iussu Dominorum suorum id fecerint; cùm hoc casu teneantur Nobis, tanquàm maiori potestati obedire, non autem eorum Dominis, tamquàm minori potestati Nobis subiectæ; quo quidem termino elapso, & dictis monitis modo præmisso non comparentibus, vel etiam comparentibus, sed se non sufficienter, vel minus legitimè excusantibus, eos omnes & singulos, etiam nominatim & in specie, quâcumque appellatione vel exceptione remotâ, pro excommunicatis & anathematizatis; ac Civitates, castra, Oppida & loca, in quibus manserint, & ad quæ eos declinare contigerit, similiter nominatim & in specie pro interdictis ubique locorum publicari, & denunciari faciat, ipsosq; Officiales, Sigilliferos & Commissarios, ac alios inferiores, in dictam privationis pœnam damnabiliter incidisse,

cidisse,& eorum beneficia & officia tamquam per privationem hujusmodi,tam de jure,quàm de facto verè vacantia, à Nobis & dicta Sede duntaxat liberè impetrari posse,ac eos ad illa, & quævis alia beneficia & officia Ecclesiastica obtinenda,ac eorum officia,& quoscumque alios actus legitimos exercendum penitùs inhabiles perpetuò fore , auctoritate Nostrâ declaret,literasq;desuper necessarias & opportunas suo sub sigillo quibusvis petentibus det, & concedat.

Clausulæ derogatoriæ.

XIII. Non obstantibus præmissis, ac Constitutionibus & Ordinationibus Apostolicis, nec non omnibus illis,quæ BONIFACIUS,MARTINUS,ac LEO Prædecessores præfati in dictis suis literis voluerunt non obstare, contrariis quibuscumque: aut si aliquibus communiter,vel divisim ab eadem sit Sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari,aut eorum loca Ecclesiastico interdicto supponi non possint per literas Apostolicas,non facientes plenam & expressam,ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem. Quod quidem indultum decernimus eis,quâcumque auctoritate muniti sint,contra præmissa in aliquo suffragari non posse,quò minùs ipsi hujusmodi sententiis & pœnis subjaceant,& dicta loca Ecclesiastico interdicto supposita existant.

Iussio publicationis.

XIV. Vt autem præsentes literæ ad omnium notitiam deducantur,volumus & mandamus,eas in Cancellaria Apostolica publicari, & in quinterno ejusdem Cancellariæ describi,& præfatum Auditorem lapsis duobus mensibus post publicationem hujusmodi, ad illarum executionem

modo

modo præmisso procedere posse decernimus & declaramus.

XV. Nulli ergò omninò hominum liceat hanc paginam Nostræ approbationis, innovationis, cassationis, annullationis, statuti, ordinationis, declarationis, voluntatis, mandatorum & decretorum infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo trigesimo tertio, quarto Kalend. Ianuarii, Pontificatus Nostri anno undecimo.

Sanctio penalis.

§. 24. Eadem verò Excommunicatio contra impedientes executionem literarum Apostolicarum, à Papa quotannis reiteratur die Cœnæ Domini, sicuti videre est in ejus bulla apud *Quarantam verb. Excommunicationes in bulla die cœnæ Domini. Bonacin. tom. 3. disp. 1. per tot. & maximè quæst. 15.* & apud *D. Gerlacum Vinitorem in compendio de Sacrament. tit. 7. cap. 11. quæst. 3. §. 14.*

Quæ etiã reiteratur in bulla Cœnæ Domini.

§. 25. Denique pro hujusce dubii coronide, & controversiarum, quæ subinde inter provisos à Sede Apostolica, & item ab Ordinariis, de beneficiis eidem Sedi reservatis exoriuntur, elucidatione, in praxi notatu dignum est, quod licet ex dispositione Concilii Tridentini *sess. 24. cap. 20. de reform.* causæ omnes, etiam beneficiales, in prima instantia coram locorum Ordinariis cognosci debeant: idipsum locum non habeat in causis beneficiorum Summo Pontifici reservatorum; quia illæ etiam in prima instantia in Curia Romana decidi possunt, *Gonzalez ad reg. 8. gloss. 52 num. 36.* uti expressè decrevit *Gregorius* XIII. Pontifex Maximus præclarâ ea de re Constitutione tenoris sequentis.

Causæ beneficiorum reservatorum, etiam in prima instantia, decidi possunt in Curia Romana.

GREGORIUS PAPA XIII.

Exordium

Gregorii Papæ 13. Constit. 19. Bullario tom. 2.

AD futuram rei memoriam. Ad Romani Pontificis providentiam circumspectam pertinere dignoscitur, dubia super sacrorum Conciliorum decretis pro tempore insurgentia, sic suæ declarationis oraculo dilucidare, & interpretari, ut exinde litium dispendia inter fideles quoslibet valeant submoveri.

Romanus Pontifex solet quandoque præcipere, ut possessio & fructus beneficiorum sedi Apost. reservatorum, nomine eius emphrehendantur, donec literæ Apost. expedientur; & quandoque etiam mandat provisos ipsos in possessionem induci.

Num. I. Accepimus sanè nuper, quod licet multoties Romanus Pontifex, ut provisiones & gratiæ per eum de beneficiis pro tempore vacantibus, ac suæ, & Sedis Apostolicæ dispositioni & ordinatoini reservatis, in favorem diversarum personarum sibi gratarum & acceptarum factæ, executioni debitæ demandentur, & ne (dum literæ Apostolicæ sub plumbo desuper expediuntur) beneficia ipsa ab aliquibus indebitè occupentur, aut aliqua in spiritualibus & temporalibus detrimenta sustineant, nonnunquàm corporalem possessionem ipsorum beneficiorum, & illis annexorum, iuriumq; & pertinentiarum quorumcumque, Sedis & Cameræ Apostolicarum nominibus apprehendi, ac omnes & quoscumque fructus, redditus, & proventus beneficiorum, & annexorum eorundem percipi, exigi, eosq; integros personis prædictis, postquàm ipsæ literas sub plumbo expeditas haberent, unâ cum dicta possessione consignari; quandoque verò, dum literæ sub plumbo

plumbo expeditæ exiſtunt, ut ius ſuum unicuique illorum conſervetur,& temerariorum audacia, debitâ caſtigatione compeſcatur, ac ipſæ literæ Apoſtolicæ faciliùs debitæ executioni,ut par eſt,demandentur,proviſos de beneficiis, in corporalem, realem, & actualem poſſeſsionem beneficiorum, & annexorum, iuriumq; & pertinentiarum prædictorum induci, & inductos in ea manuteneri, amotis quibuslibet intruſis detentoribus ab eiſdem, aliaq; fieri, & exequi per diverſas ſuas in forma brevis, & ſub annulo Piſcatoris confectas literas mandet & præcipiat, certis inibi modo & formâ tunc præſcriptis, dilecto filio cauſarum Curiæ Cameræ Apoſtolicæ generali Auditori, ſeu aliis executoribus deſuper deputatis, quibus omninò parendum eſſet.

II. Nihilominùs nonnulli beneficiis prædictis inhiantes, ac gratias prædictas eludere, eorumq; intruſiones & detentiones improbè tueri ſatagentes,executionem literarum in forma brevis huiuſmodi,& facultatem per eas ipſis executoribus attributam,diverſis dubiis & cavillationibus remorentur, & proceſsus per eoſdem executores deſuper habitos & formatos, ac inde ſecuta quæcumque nulla & invalida, nulliuſq; roboris vel momenti eſſe, neque attendi debere contendunt,ſub prætextu, quod in decreto S. Concilii Tridentini *ſeſſ. 24. cap. 20.* diſpoſitũ fuerit,quod cauſæ omnes ad forum Eccleſiaſticum quomodolibet pertinentes,etiamſi beneficales ſint, in prima inſtantia coram Ordinariis locorum dumtaxat cognoſcantur,exceptis his, quæ iuxta canonicas ſanctiones apud Sedem prædictam

Comp'ures tamen ad impediendam executionem dictarum literarum Apoſt. dicebant cauſas omnes in prima inſtantia ſpectare ad Ordinarios ex exceptis cauſis in Concilio per ſpeciale reſcriptum commiſſis

sunt tractandæ, vel quas ex urgenti, rationabiliq; causa iudicaverit Summus Pontifex Romanus per speciale rescriptum signaturæ suæ, eius manu propriâ subscribendũ, committere, aut avocare. Verùm cùm decretum huiusmodi Concilii, concessionem prædictarum literarum in forma brevis, & illarum executionem nihil afficiat, neque per illos causa, seu instantia introducatur, sed merè executivè procedi mandetur; literæ quoque in forma brevis annulo Piscatoris munitæ, non minoris sint efficaciæ & auctoritatis, quàm rescripta signaturæ Romani Pontificiis eius manu propriâ subscripta.

Ideò hic Pontifex declarat executionem huiusmodi literarum Apost. impediri non posse ex prædictis.

III. Nos in his Nostræ debitæ declarationis cautelam adhibentes, ac provisorum prædictorum ius adversus dubia & cavillationes huiusmodi, æquitate & iustitiâ suadentibus, perseverare volentes, nec non prædictarum, & quarumcumque literarũ in forma brevis super capienda possessione nomine Cameræ huiusmodi, aut in favorem literarũ sub plumbo expeditarum, tam à Prædecessoribus Nostris, quàm Nobis, & dicta Sede hactenus concessarum tenores, ac litis & causæ, si quæ desuper executæ sint, statum, merita, nominaq; & cognomina iudicum, executorum, & collitigantium, præsentibus pro sufficienter expressis habentes, motu proprio, non ad ipsorum provisorum, aut aliorum Nobis pro eis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed ex certa scientia, ac de mera Nostra deliberatione decernimus & declaramus, per concessionem literarum in forma brevis, & sub annulo Piscatoris, super capienda possessione quorumcumque beneficiorum dispositioni Apostolicæ reserva-

reſervatorum, ſeu affectorum, Sedis & Cameræ Apoſtolicarum nominibus apprehendenda, & in eiuſdem poſſeſſionis in favorem proviſorum ab ipſa Sede de eiſdem beneficiis, poſtquàm literas ſub plumbo ſuper proviſionis huiuſmodi habuerunt expeditas relaxatione; nec non aſſiſtentia ipſis proviſis literas deſuper ſub plumbo expeditas habentibus præſtanda, & aliorum inibi expreſſorum executione facienda, quæ mandata executiva ſunt, & ſummariam dumtaxat cauſarum, propter quas illæ emanarunt, cognitionem requirunt, decretis Concilii huiuſmodi non contraveniri, nihilq; præiudicii illis inferri, vel eorum formam in aliquo violari, neque id dici, aut cenſeri, vel executionem literarum earundem propterea in aliquo ſuſpendi, ſive remorari, aut facultatem literarum executoribus conceſſam impediri, ſed executores ipſos, & ab eis deputatos ſubexecutores, facultate ſibi per eaſdem literas, ut præfertur, conceſsâ uti, frui, gaudere, & contrà illis non parentes, ad declarationem incurſus pœnarum, & cenſurarum in eiſdem literis in forma brevis contentarum, ac invocationem brachii ſæcularis procedere, ac alia omnia & ſingula in eiſdem literis contenta (illarum tamen formâ ſervatâ) facere & exequi liberè & licitè potuiſſe & poſſe; nec non proceſſus deſuper habitos & formatos, habendosq; & formandos, ac inde ſecuta & ſequenda quæcumque, firma, valida, & efficacia fuiſſe, & eſſe & fore, ſuoſq; integros & plenarios effectus ſortiri debere in omnibus & per omnia.

Clausulæ præservativæ.

IV. Præsentes quoque literas de subreptionis, vel obreptionis vitio, aut intentionis Nostræ, vel quopiam alio defectu notari, impugnari, vel invalidari nullatenus posse.

Decretum irritans.

V. Sicq; in præmissis omnibus & singulis, per quoscumque Iudices & Commissarios, quâcumque auctoritate fungentes, etiam Palatii Apostolici Auditores, & S.R.E. Cardinales (sublatâ eis, & eorum cuilibet quâvis aliter iudicandi & interpretandi facultate & auctoritate) iudicari, & diffiniri debere; nec non irritum & inane, si secùs super his à quoquam quâvis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari.

Contravenientium pœna.

VI. Districtius inhibentes in virtute sanctæ obedientiæ omnibus & singulis, cuiuscumque status, gradus, ordinis, conditionis, & præeminentiæ existentibus, & quâvis, etiam Episcopali, Archiepiscopali, vel aliâ maiori dignitate Ecclesiasticâ, etiam Cardinalatus honore fulgentibus, & quâvis sæculari potestate fungentibus, ne decreto & declarationi Nostris prædictis, quovis quæsito colore, directè vel indirectè contravenire audeant, vel præsumant.

Executorum deputatio, & facultates.

VII. Et nihilominùs universis & singulis Nostris, & dictæ Sedis Nuntiis, ac locorum Ordinariis, eorumq; Officialibus, quatenus ipsi & eorum singuli, per se vel alium, seu alios, præsentes literas, & in eis contenta quæcumque, ubi & quando opus fuerit, & quoties pro parte provisorum, & executorum, & subexecutorum prædictorum, seu quarumcumque aliarum personarum in præmissis interesse habentium, vel alicuius ex eis fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisq; in præmissis efficacis defensionis præsidio

fidio aſsiſtentes, faciant auctoritate Noſtrâ prædictos proviſos, & executores, & ſubexecutotes, ſeu alios in præmiſſis intereſſe habentes, eorumq; ſingulos decreto, declaratione, inhibitione, & aliis præmiſsis pacificè frui & gaudere, ac præſentes literas, & in eis contenta huiuſmodi ab omnibus, quos illa concernunt, & concernent quomodolibet in futurum, inviolabiliter obſervari. Non permittentes aliquem deſuper contra illorum tenorem quomodolibet indebitè moleſtari. Contradictores quoslibet & rebelles per ſententias, cenſuras, & pœnas Eccleſiaſticas, aliaq; opportuna iuris & facti remedia, appellatione poſtpoſitâ, compeſcendo: ac legitimis ſuper his habendis ſervatis proceſsibus, ſententias, cenſuras, & pœnas ipſas etiam iteratis vicibus aggravando: invocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſæcularis.

VIII. Non obſtantibus fel. record. BONIFACII P.P. VIII. Prædeceſſoris Noſtri de una, & in Concilio generali edita de duabus dietis (dummodò non ultra tres dietas aliquis auctoritate præſentium ad iudicium trahatur) aliiſq; Apoſtolicis, nec non in Provincialibus, & Synodalibus Conciliis editis ſpecialibus, vel generalibus conſtitutionibus, & ordinationibus contrariis quibuſcumque. Aut ſi aliquibus communiter vel diviſim ab eadem ſit Sede indultum, quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſsint per literas Apoſtolicas non facientes plenam & expreſſam, ac de verbo ad verbum, de indulto huiuſmodi mentionem. *Clauſulæ derogatoriæ.*

IX. Cæterùm, quia difficile foret præſentes literas ad ſingu- *Exemplorum fides.*

singula loca, ubi opus fuerit, deferri, volumus & dictâ auctoritate decernimus, quod earum transumptis, etiam impressis, manu alicuius Notarii publici subscriptis, & sigillo personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides in iudicio & extra adhibeatur, quæ ipsis originalibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die decima Iulii, millesimo quingentesimo septuagesimo quarto, Pontificatus Nostri anno tertio.

DVBIVM III.

An Papa possit Concordatis Germaniæ derogare?

Quæstio difficilis resolutionis.

§. 1. ARdua est hæc quæstio, in utramque partem à DD. variè disputata: aliis negativam, aliis affirmativam sententiam tenentibus.

Argumenta sententiæ negativæ. Primum.

§. 2. Negativam suadent sequentia argumenta. *Primò*, quod pacta, seu contractus publici, sicuti sunt Concordata, utramque partem contrahentem æqualiter complectantur & obligent; cùm sint individua & correspectiva, & correlativorum idem sit iudicium, *c. pervenit. 3. de iureiur. Chokier ad reg. 8. gloss. 11. num. 24.* adeoq; nequit à Papa contrahente, sine alterius partis consensu, illis derogari, uti habetur in Constitutione *Iulii* III. Pontificis relata suprà *hoc tit. 3. dub. 1. §. 12.* Quin & nihil est, quod ampliore luce præfulgeat, quàm recta fides in Principe *l. inter claras. 8. C. de sum. Trinit. gloss. in c. ad Apostolicæ. 2. de sent. & re iudic. in 6.*

Secundum.

§. 3. *Secundò*, quia etiam Princeps contrahendo obligatur civiliter & naturaliter, *Restaur. trac. de Imper. quæst. 114.* nam in con-

in contractibus Princeps consideratur ut privatus, qui à Principio contrahere potest, vel non, sed iam initum observare tenetur, sicut & privatus, *text. in l. sicut. 5. C. de obligat. & act. Reginald. lib. 13. cap. 17. num. 168. Azor. instit. moral. part. 1. lib. 5. cap. 11.* si enim foret in arbitrio Principis contractum infringere, nullus cum eo contrahere vellet, & commercio hominum careret contrahendo, quod esset absurdum, ut qui est Princeps omnium, commercio omnium careret, & qui est omnium Præsul, esset omnium exul. *Bald. in l. Princeps. ff. de leg.*

§. 4. *Tertiò*, contractus à iure gentium ducit originem, & cui Princeps derogare non potest *c. 1. de probat. & gloss. in l. 2. C. de precib. Imp. offer. l. ex hoc iure. 5. ff. de iustit.* & ius gentium est æternum, & vicissitudinem non admittit. §. *sed naturalia quidem iura. instit. de iure naturali, gent. & civili.* Concordata autem Germaniæ sunt eiusmodi, ergò Pontifex iis derogare non valet; ut nec eius successor, quia successor est una & eadem persona cum suo decessore, *Authen. de iureiur. à morien. præst. col. 5. c. 1. ibi prædecessores suos. de probat.* maximè propter clausulam Decreti irritantis, quæ etiam ligat manus Papæ, *c. quodam. 40. ibi Dominic. de præben. in 6. VVamesl. in consil. canonic. tom. 1. consil. 32. num. 12. & seq.* plura vide apud *Rebuff. ad Concord. Galliæ in præfat. ad rubric. de collat. vers. contrarium credo verius. Leoninum consil. 50.* *Tertium.*

§. 5. Verùm his non obstantibus, affirmativa nobis est amplectenda, sub distinctione tamen, quâ utraque sententia videtur posse conciliari. *Respondeo itaque*, quod Papa passim pro arbitrio, & sine legitima causa nequeat Concordatis Germaniæ derogare; bene tamen dum iusta & rationabilis id exigit causa, puta, Ecclesiæ utilitas, vel necessitas, aliave similis pro locorum & temporum circumstantiis. Priorem partem probant argumenta *suprà* pro sententia negante adducta; quæ & sub prædicta distinctione commodè solvuntur. Posteriorem verò convincit inprimis summa & absoluta potestas à Christo immediatè proveniens, quæ in Pontifice uti capite ministeriali & Vicario residet, de rebus, & præsertim beneficiis & officiis Ecclesiasticis in Ecclesiæ utilitatem disponendi & dis- *Affirmativa magis placet.*

Digitized by Google

pensandi, *Clem. ut lite pendent. in fin.* quam nec per ulla pacta à se adeò abdicare vult, aut potest, quin semper penes se majorem retineat. *c. dudum. 14. de præben. in 6. Gonzalez ad reg. 8. §. 1. proœm. num. 10. & seq. Suarez contra Regem Anglia lib. 4. cap. 34. num. 22. 23. & 24. Diana resolut. moral. part. 5. tract. 1. resolut. 14.* eo quod quis juri privato pro se, & in suam privatam utilitatem, non verò juri publico, & quidem, ut hîc Divino publicam Ecclesiæ utilitatem concernenti renuntiare possit per *l. iurisgentium. 7. §. ait prætor. ff. de pactis.* Et implicat, ut caput corporis Hierarchici, vel sacri politici, quà tale consideratum, non sit caput, nec habeat potestatem capiti ejusdem corporis Hierarchici jure Divino competentem, cùm per illam potestatem in esse capitis constituatur per *l. potestatis. 215. & ibi DD. ff. de verbor. significat.*

Quia Concordata Germaniæ habent vim privilegii.

§. 6. Ad hæc, Concordata Summi Pontificis cum aliquo Rege, seu Principe, quantum est ex parte ipsius Papæ, habent non tam vim pacti, quàm cujusdam privilegii, prout hæc Concordata Germaniæ, quæ sunt maximè favorabilia, & per quæ ex mera Pontificia benignitate Ordinariis collatoribus indulgetur alternativa mensium: ubi juxta Regulam IX. Cancellariæ Apostolicæ tantùm habent quatuor menses, in quibus beneficia vacantia conferant: unde sicut privilegium revocari potest, ita & Concordata, *Rebuff. ad Concord. Gallia tit. de approbat. conventorum. vers. privilegiis. Branden ad Concord. Germaniæ, quæst. 8. num. 3. Suarez contra Regem Anglia. lib. 4. cap. 34. num. 22. 23. & 24. Malderus in 1. 2. D. Thomæ quæst. 96. art. 4. Layman Theol. moralis lib. 4. tract. 9. cap. 10. num. 3. Diana resolut. moral. part. 1. tract. 2. resolut. 96. & part. 5. trac. 1. resolut. 14. D. Remouchamps in tract. de Coadiutor. cap. 5. num. 22.* Quam sententiam etiam Rota Romana comprobavit *in una Leodien. Canonicatus. 15. Martij 1610. coram R. P. D. Sacrato* hisce verbis. *Et quæ aliàs dicuntur, quod Concordata Germaniæ habent vim contractus, vel non sunt vera, quia spiritualia non cadunt in commercium, sed expediuntur per viam gratiæ: & Papa per huiusmodi Concordata nihil de novo acquisivit, sed multum de iure suo remisit, unde remanet privilegium merum,* hactenus Rota.

§. 7. Sed

§.7. Sed nec obſtat, etiamſi conceſſerimus Concordata Germaniæ habere vim contractus; quia certum eſt, quod Princeps poſſit ex cauſa à pactis & contractibus, præſertim cum ſuis ſubditis initis recedere, & illis derogare, *DD. in c. in noſtra. de iureiur Felin. in c. novit ille. 13. de iudicius. num. 8. & alii citati apud Chokier ad reg. 8. gloſſ. 11. num. 31. Anton. Butrio in c. cùm M. Ferrarien. num. 11. de conſtit. Paulus Pariſ. conſil. 11. num. 5. & ſeq. vol. 1. Suarez & Diana locis cit. Rebuffum refutantes.* Vbi eam inter Papam, & Principem laïcum ſtatuunt differentiam, quod hic, ſi quid privilegii & favoris facit Eccleſiæ, per aliqua Concordata vel privilegia, omninò id facit ſuperiori, & non ſubdito, & ideò manet irrevocabile per illius poteſtatem; ſed Papa quicquid favoris, aut privilegii facit Principi laico, cùm ſemper faciat ſibi ſubdito in ſpiritualibus, ideò ſemper remanet à ſe revocabile, ſi ita poſtulet ratio boni ſpiritualis, & bonum regimen ipſius Eccleſiæ. Quò facit, quod Princeps ſubditis concedendo venationem, cùm iisq; concordando, ut certo loco, vel tempore venẽtur, poſſit ex cauſa publicæ utilitatis contravenire, ſubditisq; venationem inhibere, *Navar. in manuali confeſſar. cap. 17. num. 124. Binsfeld. in tract. de iniur. cap. 4. quæſt. 4. concluſ. 7. Gregor. Mor. de monte nigro. in tract. de iure venandi. part. 1. cap. 2. num. 59. 60. & 61.* *Nec etiam obſtat ratio contractus.*

§. 8. Hinc bene concludit *R. P. Cruſius comment. Hayan. tom. 2. tract. 2. reſolut. quæſt. princip. VI. cap. 2. §. 22. num. 350. ex DD. ibidem adductis*, quod Princeps Conſtitutioni ſuæ, quæ tranſivit in contractum, ſeu pactum gratuitum, dummodò ex hoc in alium non ſit translatum, nec transferatur dominium, poſſit ex cauſa derogare; eo quod omnis Conſtitutio & diſpoſitio intelligatur rebus eodem modo ſe habentibus; ſin ſecùs, poſſit ab illa, non tantùm ipſe, ſed & ipſius ſucceſſor recedere, *VVameſ. in conſil. canon. tom. 1. conſil. 300. num. 4.* quando nimirum diſpoſitio ea tranſiit in ejuſmodi contractum dominii non translativum, & qui habeat tractum ſucceſſivum, & reſpiciat tempus futurum; quod ſi tamen inter Principem & ſubditos interveniſſet contractus oneroſus, vel etiam gratuitus, unde in ſubditos translatum eſſet dominium, tunc ille *Nam Princeps poteſt ex cauſa contractui derogare.*

Digitized by Google

à Principe invitis subditis revocari non posset; nisi aliud natura contractus inferret, *DD. communiter in c. 1. de probat. l. fundi. C. de fundo patrimon.* Atqui in præsentiarum Constitutio *Nicolai V.* Pontificis, ut illud gratis admittamus, transivit quidem in pactum seu contractum cum subditis initum, sed gratuitum, ex quo in ipsos subditos contrahentes non est translatum dominium, isq; habet tractum successivum, ac respicit tempus futurum. Igitur ab hac Constitutione, quæ transivit in pactum gratuitum, seu Concordata Germaniæ, poterit ex causa Pontifex, etiam invitis subditis, decedere, illiq; derogare.

Idem probatur diversis exemplis.

§. 9. Dein conclusio nostra firmatur facto diversorum Pontificum, qui persæpè dum justa publicæ utilitatis suberat causa, Concordatis Germaniæ derogarunt; & nominatim *Sixti IV.* qui in Indulto Universitati Lovanienſi concesso, expressè iisdem Concordatis derogavit in verbo. *& Nationi Alemaniæ.* & aliorum complurium. Tum etiam elicitur ex communi stylo, quo passim derogare solent Pontifices Concordatis Germanicis, in facultatibus nominandi, quas novo Imperatori concedunt ad beneficia Ecclesiastica, quæ vulgò preces primariæ, seu Imperiales dicuntur. §. *nec non Concordatis Nationis Germanicæ &c.* quâ derogatione non uterentur, nisi scirent ei locum esse, & acceptari posse beneficia etiam in alternativis Ordinariorum mensibus.

Ex Rotæ Romanæ Decisionibus.

§. 10. Ac proinde quod Papa possit Concordatis Germaniæ derogare, difertis verbis sæpiùs decidit Rota, in allata decisione *suprà tit. 1. dub. 8. §. 7.* ibi, *num. 4.* & geminatis etiam vicibus in una Tungren. Canonicatus. anno 1612. pro q. *Quirino Bilstain* Clerico Leodiensi, qui à Sede Apostolica obtinuerat jus coadjutoriæ cum derogatione Concordatorum, contra bon. mem. Reverendissimum D. Avunculum meum *Richardum Paulum Stravium*, nuper defunctum Suffraganeum Leodiensem, tunc temporis ex collatione Ordinarii de eodem Canonicatu provisum. Nec non etiam coram Decano *Coccino* 4. *Maij* 1618. quæ decisio extensè refertur à *Chokier ad preces primar. sect. 4 post lit. C. vers. denique postremò.* & ita passim tenent

tenent *Mandoſ. in reg. 2. cancell. quæſt. 2. verſ. imò etiam in Gallia. Simonetta ſen eius additionator in tract. de reſervat. quæſt. 1. num. 5. & quæſt. 99. num. 25. & 26. Branden ad Concord. quæſt. 8. per tot. & quæſt. 12 prope fin. & eiuſdem notab. 1. Gabriel commun. concluſ. lib. 3. concluſ. 6. de iure quæſit. non toll. num. 1. & 5. ac ſeq. Gonzalez ad reg. 8. gloſſ. 28 num. 26. VVameſ. in conſil. canon. tom. 1. conſil. 47. num. 4. in fin. & conſil. 255. num. 3. & ſeq. Garcias de benef. part. 5. cap. 1. num. 15. Malderus loco cit. Chokier ad reg. 8. gloſſ. 11. num. 7. 21. 22. 23. & 31. & ad preces primar. ſect. 5. §. 2. verſ. His nihilominùs &c. Layman Theolog. moral. lib. 4. tract. 2. cap. 10. num. 3. & tract. 9. cap. 10. num. 3. Suarez, & Diana locis præcitatis ſuprà hoc dub. 5. 5. & 6. Nicolaus de Remouchamps in tract. de coadiutoriis. cap. 5. num. 22. 23. & 24. R. P. Cruſius loco ſuprà cit. num. 349. & 397. ac ſeq.*

§. 11. Neque officit Decretum irritans Concordatis appoſitum, quia hoc non ligat, nec ligare poteſt manus Papæ, ut conſtat ex ratione concluſionis noſtræ; præſertim cùm non dicat *per Nos & ſucceſſores Noſtros.* ut aliàs reſolutum fuit à Rota in una Metenſis & Leodien. Canonicatus. & aliis diverſis apud *Branden ad Concord. notab. 1. Marcheſan. part. 3. de Commiſſion. in una Elven. beneficii. inter deciſiones ſub finem d. par. relatas, fol. mihi. 607. Garciam de benef. part. 5. cap. 1. num. 85 & ſeq. Chokier ad reg. 8. gloſſ. 11. num. 19. & 22. & ad preces primar. ſect. 5. §. 2. verſ. His nihilominùs.* quibus adde *VVameſ. præcit. conſil. 255. n. 3. 6. & 9.* vide *ſuprà tit 1. dub. 11. §. 3.*

Nec obſtat Decretum irritans.

§. 2. Sicut porrò Papa non poteſt ſibi ligare manus *c. fin. & ibi gloſſ. de reſcript. in 6. & c. innotuit. 20. de elect.* ita nec etiam Papa Papæ legem imponere valet, cùm par in parem non habeat imperium *d. c. fin. ibiq; gloſſ verb. temporibus & eod. c. innotuit. et l. digna vox. 4. C. de legib.* Rota *in una primiceriatus Montis Alti. coram R. P. D. Veroſpio. 8. Iunii 1643. relata à Diana ſub fin. part. 7. reſolut. moral.* Ratio eſt, quia Pontifices ſucceſſores non à deceſſoribus ſuis, nec à Prælatis Germaniæ, ſed à Deo immediatè, hoc ipſo, quod ſint legitimè electi in caput Eccleſiæ, ſuam accipiunt poteſtatem, ut *ſuprà hoc tit. dub. 2. §. 6.* ex deciſionibus Rotalibus retuli. Adeoq; eius poteſtatis uſum non videntur deceſſores ipſius, vel Prælati Germaniæ

Papa nec ſibi, nec ſucceſſori ſuo poteſt ligare manus.

per pactum restringere & impedire posse; quia iuxta distinctionem, quam ponit *Ferretus in c. 1. de probat. num. 6.* aliud est quoad hoc in Imperatore, aliud in Papa; licet enim Imperatoris successor non à decessoribus suis, sed per electionem, ius in Imperium consequatur; tamen si ipse nomine Imperii contrahat, tunc etiam successor Imperatoris ligetur; & rectè, quia ius aliquod ad Imperium ab *ipso* accipit; at hîc nihil simile de Pontifice, ejusq; successore definit, ubi secùs se res habet; cùm Pontifex ius suum non ab Ecclesia, sed immediatè à Christo accipiat. Huc accedit, quod Princeps regalia Principalis status, vel ius regium in præiudicium sui successoris, qui ab ipso titulum non habet, per pactum abdicare non possit, *Felin. in c. 1. de probat. num. 5. & 6.* Igitur à pari nec videtur Pontifex prædecessor, qualis fuit in hisce Concordatis *Nicolaus V.* supremam potestatem in præiudicium successoris, qui ab ipso titulum non habet, per pactum abdicare, & renunciare posse. ita non minùs eleganter, quàm eruditè argumentatur R. P. *Crusius loco cit num. 401.*

Pontifex rarissimè Concordatis derogat.

13. Advertendum tamen est, quod quamvis in potestate Pontificia sit Concordatis Germaniæ derogare, id tamen rarissimè facit, vel deficiente iustâ causâ, vel voluntate contraveniendi: ita enim *Paulus V.* Pontifex, ut refert *Chokier ad preces primar. sect. 5. §. 2. vers. His nihilominùs. in una Paderbornen. Canonicatus.* dum intellexit clausulam Concordatorum derogatoriam provisioni suæ insertam, eandem declaravit irrepsisse per inadvertentiam. Similiter anno 1613. in gratia motus proprii concessa antememorato q. Reverendissimo Domino Avunculo meo *Richardo Paulo Stravio, & Guilielmo Vossio* litigantibus contra *Quirinum Bilstain* Clericum Leodiensem, pro Canonicatu & Præbenda, ac Scholastria Tungren. in quorum regimine idem *Bilstain* coadiutorem perpetuum in locum cuiusdam *Lamberti Gilkens* deputari se à Sede Apostolica obtinuerat, cum expressa derogatione Concordatorum Germaniæ, in præiudicium Ordinariæ provisionis dictis *Richardo, & Guilielmo*, vigore Concordatorum factæ, declaravit idem Pontifex *Paulus V.* nec suam, nec decessoris sui mentem fuisse derogare Concor-

Concordatis Germaniæ in deputatione dictæ coadiutoriæ: ideoq; collationem & provisionem de eisdem Canonicatu & Scholastria ad favorem *Bilstain* factas,& literas præfatas sub-& obreptitias censendas, eaq; uti & prædictam derogationem Concordatorum revocavit , atque suprà nominatos *Richardum, & Guilielmum* in possessionem dictorum Canonicatus & Scholastriæ immittendos decrevit sequenti Motus proprii gratiâ.

PAULUS PAPA V.

Pauli Papæ 5. Constit. super Concordatis Germaniæ.

Exordium

AD perpetuam rei memoriam. Ex Pastoralis officii Nobis Divinâ dispositione commissi debito fideles quoslibet,præsertim Clericos à litium & controversiarum inter eos pro tempore subortarum molestiis maturè explicari cupientes, lites & controversias huiusmodi extinguimus , ac eiusdem officii Nostri partem interdùm interponimus, prout conspicimus salubriter expedire.

Refert Pontifex tenorem Concordatorum Germaniæ & statum controversiæ.

Num. I. Alias siquidem postquàm in Concordatis inter Sedem Apostolicam, & inclytam Nationem Germanicam initis,& firmatis caveatur expressè,quod beneficia sub illis comprehensa, cessantibus tunc expressis reservationibus , extra Romanam Curiam in *Februario*, & quinque aliis etiã tunc expressis mensibus alternatis pro tempore vacantia,per eos, ad quos iure Ordinario beneficiorum huiusmodi collatio ,& alia dispositio pertineret, illa

quoties illa deinceps vacare contingeret, conferrentur, nec ipsi per quamcumque aliam reservationem, seu gratiam expectativam, aut quamcumque aliam collationem, vel dispositionem Apostolicam impedirentur: sicut accepimus, dilectus filius *Quirinus Bilstain* assertus Clericus, se q. *Lamberto Gilkens* olim Canonico & Scholastico Ecclesiæ Beatæ Mariæ Virginis, Oppidi Tungren. Leodiensis Diœcesis, tunc in humanis agenti, coadjutorem perpetuum & irrevocabilem in regimine, & administratione Canonicatus & præbendæ, ac Scholastriæ dictæ Ecclesiæ, quos dictus *Lambertus* tunc obtinebat, per fel. recor. CLEMENTEM Papam VIII. Prædecessorem Nostrum Apostolicâ auctoritate constitui & deputari, sibique de Canonicatu & præbenda, ac Scholastria præfatis, ex tunc, prout postquàm illos per cessum, vel decessum ipsius *Lamberti*, aut aliás quovis modo vacare contingeret, provideri, successivèque; asserens verùm annuum valorem fructuum, reddituum ac proventuum Canonicatus & præbendæ, ac Scholastriæ præfatorum, in dictis literis minimè expressum, nec præfatis Concordatis derogatum fuisse, sibi ab eodem CLEMENTE Prædecessore, quod literæ prædictæ valerent, plenamque roboris firmitatem obtinerent, & sibi suffragarentur in omnibus & per omnia, perinde ac si in illis, quod fructus, redditus & proventus præfati certum tunc specificatum valorem non excedebant expressum, ac Concordatis prædictis expressè derogatum fuisset, concedi, & indulgeri, simulque dictis Concordatis derogari obtinuit,

nuit, prout in dictis Concordatis, ac prædicti Prædecessoris, nec non in Noſtris exinde, pro eo, quod dictus Prædecessor, antequàm eius literæ deſuper expedirentur, rebus fuerat humanis exemptus, deſuper confectis litteris pleniùs continetur: obitu autem dicti *Lamberti* extra Romanam Curiam de menſe *Februarii* anni Domini 1606. defuncti ſuperveniente, de Canonicatu & præbenda, videlicet *Richardo Paulo Stravio* Clerico, de Scholaſtria verò præfatis *Guilielmo Voſsio* Præsbytero, dictæ diœceſis dilectis filiis per tunc exiſtentem Præpoſitum dictæ Eccleſiæ, uti Ordinarium Canonicatus & præbendæ, ac Scholaſtriæ prædictorum collatorem, iuxta formam & tenorem Concordatorum huiuſmodi, extra Romanam Curiam ordinariâ auctoritate proviſum extitit: hincq; lis & cauſa in vim ſpecialis reſcripti à Nobis emanati inter *Richardum & Guilielmum* ex una, ac *Quirinum* præfatos ex altera partibus, ſuper Canonicatu & præbenda, ac Scholaſtria prædictis, ad quos ipſe *Quirinus* prætextu proviſionis ſibi de illis, ut præfertur, factæ, huiuſmodi ius habere prætendebat, introductâ, diuq; primò coram quondam Magiſtris *Alexandro Litta*, & ſucceſſivè coram *Bernardino Scotto* Capellanis Noſtris, & Cauſarum Palatii Apoſtolici Auditoribus, poſtremoq; coram Venerabili fratre Noſtro *Franciſco* Archiepiſcopo Damaſceno, etiam olim Cauſarum eiuſdem Palatii Auditore, nunc verò unius ex Auditoribus dicti Palatii

locum ex indulto Apostolico tenente discussâ, nec non eorundem Canonicatus & præbendæ, ac Scholastriæ possessio, in qua dictus *Quirinus* intrusus forsan tunc reperiebatur, apprehensa, & fructus sequestrati fuerint, lisq; & causa huiusmodi coram eodem *Francisco* Archiepiscopo, & locum tenente adhuc pendeat indecisa; hoc verò non sine gravi Concordatorum, & Ordinarii Collatoris, ac *Richardi & Guilielmi* prædictorum præiudicio, dispendio & perturbatione evenerit.

Declarat nec suam, nec successoris jus intentionem fuisse, de his Concordatis derogare; proinde litem motam examinat.

II. Nos igitur scientes, nec dicti CLEMENTIS Prædecessoris, nec Nostram mentem & intentionem fuisse, Concordatis huiusmodi per provisionem dicto *Quirino*, ut præmittitur, factam, & literas prædictas derogare, nec illa in aliquo lædere, de præfatis omnibus & singulis plenè & sufficienter informati, volentesq; pro Pastoralis officii Nostri debito *Richardum & Guilielmum* præfatos à litium huiusmodi ulterioribus dispendiis & molestiis tempestivè explicare, indemnitati, paci, & quieti consulere, ac aliàs in præmissis oportunè providere, ipsosq; *Richardum, & Guilielmum* à quibusvis Ecclesiasticis sententiis, censuris & pœnis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum præsentium dumtaxat consequendum harum serie absolventes, motu proprio, non ad eorum, vel alterius pro ipsis Nobis desuper oblatæ petitionis instantiã, sed de Nostra mera liberalitate, ac ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, collationem & provisionem de Canonicatu, & præbenda, ac

Scho-

Scholaſtria prædictis dicto *Quirino* ab eodem CLEMENTE Prædeceſſore ſic factas, & literas præfatas tanquam ſubrẽptitias, ac obreptitias, & præter, ac contra dicti CLEMENTIS Prædeceſſoris, & Noſtram intentionem quoad derogationem, & læſionem Concordatorum huiuſmodi emanatas, cum omnibus & ſingulis decretis, etiam irritantibus, aut clauſula ſublata, aliiſq; clauſulis, quamtũvis pregnantiſsimis, nec non inde ſequutis quibuſcũque in omnibus, & per omnia, perinde, ac ſi numquam emanaſſent, Apoſtolicâ auctoritate tenore præſentium revocamus, caſſamus, annullamus, irritamus, ac penitùs abrogamus, viribuſq; & effectu evacuamus, ac revocatas, caſſatas, annullatas, irritas, abrogatas, ac viribus & effectu evacuatas, nulliuſq; roboris, vel momenti unquam fuiſſe & eſſe ac fore, & pro talibus cenſeri & reputari, nec ullo modo attendi, nullumq; per eas dicto *Quirino*, vel cuivis alteri ius in Canonicatu & præbenda, ac Scholaſtria prædictis, vel ad illos, ſeu illorum fructibus, redditibus, proventibus, & pertinentiis quibuſcumq; tribui aut acquiri, minuſq; ſibi ſuffragari potuiſſe, nec de cætero poſſe Apoſtolicâ Auctoritate, motu, ſcientiâ, ac poteſtatis plenitudine ſimilibus decernimus, & declaramus, liteſq; & cauſas huiuſmodi in quacumque inſtantia, & coram quibuſcumque Iudicibus, etiam Cauſarum dicti Palatii Apoſtolici Auditoribus, ſeu illorum loca tenentibus pendeant, ac in quibuſcumque ſtatu, & terminis reperiantur, etiamſi quomodolibet inſtructæ, & uſque ad illarum concluſionem perductæ, ac quæ-

cumque resolutiones ad favorem, & commodum eiusdem *Quirini* factæ fuerint, quas omnes abrogamus, & ad Nos etiam avocamus, easq; penitùs & omninò extinguimus, ac prædicto *Quirino*, & quibuscumque aliis desuper interesse habentibus, seu habere prætendentibus, super præmissis omnibus, & singulis perpetuum silentium (sumptibus & expensis utrimque quomodolibet factis, cuiuscumque summæ & quantitatis sint, confusis & compensatis) imponimus: & nihilominùs dicto *Francisco* Archiepiscopo, & locum tenenti, aliisq; Auditoribus prædictis, nec non quibusvis Iudicibus Ordinariis, vel delegatis districtè præcipimus & interdicimus ne ulteriùs de statu, & meritis causæ & causarum, ac iuribus, & prætensionibus partium huiusmodi, nunc & quandocumque in futurũ cognoscere, minusq; dictum *Quirinum*, vel eius procuratores, aut alios interesse quomodolibet habentes, vel prætẽdentes ad illarum & illorũ prosecutionem, etiam prætextu cuiusque commissionis, seu rescripti admittere, vel desuper quandocumque audire, autaliàs in causa, & causis huiusmodi ad ulteriores actus procedere quoquo modo audeant, seu præsumant.

Insuper declarat hasce literas semper firmas debere permanere.

III. Decernentes præsentes literas nullo unquam tempore, etiam ex eo, quod dictus *Quirinus*, & quicũque alii interesse habentes, seu prætẽdentes, ad id vocati non fuerint, seu quocũque alio prætextu, de subreptionis, vel obreptionis, seu nullitatis vitio, aut intẽtionis Nostræ, vel quocũque alio defectu notari, impugnari, annullari, retractari, infringi,

in ius

inius vel controversiã vocari, aut adversus illas quodcumque iuris, gratiæ, vel facti remedium impetrari, aut etiam motu pari concedi posse, ne que eaſdem ſub quibuſvis ſimilium, vel diſſimiliu m gratiarum revocationibus, ſuſpenſionibus, limitationibus, derogationibus, aut aliis contrariis diſpoſitionibus, etiam à Nobis, & quibuſcumque aliis Romanis Pontificibus Succeſſoribus Noſtris, dictaq; Sede ſub quibuſcumque tenoribus & formis, ac cum quibuſvis clauſulis & decretis, etiam motu, ſcientia, & poteſtatis plenitudine ſimilibus, pro tempore faciendis comprehendi, ſed ſemper ab illis exceptas, & quoties illæ emanabunt, toties in priſtinũ, & eum, in quo anteà quomodolibet erant, ſtatum reſtitutas, repoſitas & plenariè reintegratas, ac de novo, etiam ſub quacumque poſteriori data, per *Richardum & Guilielmum* prædictos, quandocumque eligẽda conceſſas eſſe & fore, ſuoſq; plenarios & integros effectus ſortiri & obtinere, ac tã *Richardo, & Guilielmo*, quàm Præpoſito pro tempore exiſtenti prædictis ſuffragari, & ab omnibus, ad quos quomodolibet ſpectat, & pro tempore ſpectabit, inviolabiliter obſervari.

IV. Sicq; per *Franciſcum* Archiepiſcopum, & alios Auditores prædictos, nec non quoſcumque iudices Ordinarios, vel delegatos, quâvis auctoritate fungentes, etiam S.R.E. Cardinales, etiam de latere legatos, dictæq; Sedis Nuncios, ſublatâ eis, & eorum cuilibet quâvis aliter iudicandi, & interpretandi facultate & auctoritate, iudicari, & diffiniri debere: ac irritum & inane, quidquid ſecus ſuper his á quoquam quâvis auctoritate, ſcienter vel *Decretum irritans.*

ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus singulis præmissis, ac Nostrâ *de iure alteri quæsito non tollendo*, aliisq; Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, cæterisq; contrariis quibuscumque.

Exemplis & literis & patritio faciendo.

V. Volumus autem, quod præsentium copia cum originali collationata, & per unum ex dilectis filiis Cursoribus Nostris in actis Notarii causæ & causarum huiusmodi dimissa, vim validæ & efficacis inhibitionis obtineat, quodq; prædictus *Franciscus* Archiepiscopus & locum tenens, statim visis præsentibus, suam, seu aliam quamcumque inhibitionem moderari, ac sequestra super possessione Canonicatus & præbendæ, ac Scholastriæ prædictorum, illorumq; fructibus huiusmodi quomodolibet apposita in favorem *Richardi*, & *Guilielmi* prædictorum revocare, & relaxare, ipsosq; & eorum quemlibet in corporalem, realem, & actualem possessionem Canonicatus & præbendæ, ac Scholastriæ prædictorum respective immittere, seu iam anteà immissos manutenere & conservare, ac quietos, & pacificos dimittere debeat, & teneatur.

Sanctio pœnalis.

VI. Nulli ergò omninò hominum liceat hanc paginam Nostræ absolutionis, scientiæ, intentionis, Motus proprii, revocationis, cassationis, annullationis, irritationis, abrogationis, evacuationis, declarationis, avocationis, extinctionis, impositionis, præcepti, interdicti, decreti, & voluntatis infringere, aut ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis DEI, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum

lorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud Sanctum Marcum, anno Incarnationis Dominicæ M.DC.XIII. quinto Kalend. Aprilis, Pontificatus Nostri anno octavo.

TITULUS IV.

De Concordatis Regni Poloniæ.

DVBIVM VNICVM.

Quæ & qualia sint Concordata cum Regno Poloniæ inita?

§. 1. A Præsenti tractatu minimè alienum existimavi, paucis delibare Concordata inter Sedem Apostolicam, & Regnum Poloniæ, sub *Leone* X. Pontifice Maximo inita & à *Clemente* Papa VII. confirmata & ampliata, quæ penè in omnibus coincidunt cum Concordatis Nationis Germanicæ, eo excepto, quod idem *Clemens* VII. expressè concesserit nullas coadjutorias in quibuscumque beneficiis, etiam familiarium & commensalium Papæ, ac Cardinalium, nec non majoribus dignitatibus post Pontificalem in Cathedralibus, & principalibus in Ecclesiis Collegiatis admittendas, nisi de ipsorum Regis Ordinariorum loci, & Capitulorum Ecclesiæ, in qua exiterint, consensu, sed eadem beneficia in sex mensibus Ordinariis vacantia, ad ipsorum Ordinariorum collationem & dispositionem, non obstante ullâ reservatione Apostolicâ plenè spectare debere.

Concordata Poloniæ capiunt etiam majores dignitates post Pontificalē in Cathedralibus, & principales in Ecclesiis Collegiatis.

§. 2. Insuper nec hisce Concordatis unquam derogatum censeri, aut derogari posse, nisi in supplicatione manu Pontificis

Nec his Concordatis Papæ

derogare potest, nisi cum expressione causæ derogationis.

ficis signata,& cum expressione causæ derogationis, individua,specifica & absoluta ea de re fiat mentio ; alioquin revalidationi locus sit,uti ex eorundem hîc subjuncto tenore clariùs potest videri.

CONCORDATA REGNI POLONIÆ.

CLEMENS PAPA VII.

Exordium

Clemens Papa 7. Constitutio ad favorem Polonorum.

AD perpetuam rei memoriam. Cùm singularem fidei constantiam & integritatem, ac eximium devotionis affectum, quibus charissimus in Christo filius Noster SIGISMUNDUS Poloniæ Rex illustris,in Nostro, & Apostolicæ Sedis conspectu semper claruit,& continuò claret,paternâ meditatione revoluimus. dignum atque debitum censemus, ut quæ eius consideratione ab eadem Sede proinde processerint, promptâ benevolentiâ Nostri muniminis præsidio solidemus: & ut sublato quovis ambiguitatis dispendio, in sui roboris integritate firmiter, ac perampliùs fructuosa reddantur,Nostri officii partes favorabiliter extendamus.

Narrat hic Pontifex diversa Poloniæ Prælat.

Num. I. Dudùm siquidem per fel. mem. LEONEM Papam X. Prædecessorem Nostrum acceptò, quod licet diversæ alternativarum literæ diversis Ordinariis in

Regno

Regno Poloniæ à Sede prædicta emanatæ fuissent, dictusq; Prædecessor per diversas Constitutiones suas, Prælatis & aliis personis Ecclesiasticis, ad quas dignitatum & aliorum beneficiorum collatio, provisio, præsentatio, electio, seu quævis alia dispositio pertinebat, ut de quibusvis dignitatibus, personatibus, administrationibus, officiis, canonicatibus & præbendis, nec non aliis beneficiis Ecclesiasticis, cum cura & sine cura, Sæcularibus & Regularibus, ad eorum collationem, provisionem, præsentationem, electionem, seu quamvis aliam dispositionem pertinentibus, quæ in certis tunc expressis mensibus vacare contingeret, ac si à Sede præfata, vel Legato eius expectativæ gratiæ, aut super illis speciales, vel generales reservationes non emanassent, Ordinariâ auctoritate liberè disponere possent, concessissent; ac ex tunc quidquid secùs super his à quoquam quâvis auctoritate, scienter vel ignoranter contingeret attentari, irritum & inane decrevisset.

concessa fuisse alternativa gratiæ privilegia.

II. Nihilominùs nonnulli speciales vel generales reservationes, & alias gratias in dicto Regno cum derogatione & suspensione literarum alternativarum, & Constitutionum prædictarum, & aliàs extorserant, & in dies extorquere nitebantur: quò fiebat, ut Ordinarii Collatores Regni huiusmodi, qui Reipublicæ ipsius Regni Consiliarii existebant, & diversa onera sustinebant, quò minùs eorum Ordinariâ auctoritate super his uti, vel iuxta alternativas & constitutiones prædictas, de beneficiis ad eorum dispositionem pertinentibus, personis idoneis & benemeritis providere possent, impediebantur, in eorum & Reipu-

Quibus cum sæpius præiudicaretur, ac his Pontifex, alias prædictas ampliando.

blicæ Regni huiuſmodi præiudicium, & detrimentum non modicum; dictus Prædeceſſor motu proprio, & ex certa ſcientia, nec non conſideratione præfati SIGISMUNDI Regis, tam in Lateranenſi Concilio noviſsimè celebrato, quàm aliàs, quaſcumque Conſtitutiones ſuas in favorem Ordinariorum editas, cum irritantibus & aliis in eis contentis decretis, & clauſulis innovando, per ſuas literas perpetuò ſtatuit, ordinavit & decrevit, quod nulla beneficia Eccleſiaſtica, cum cura & ſine cura, læcularia vel Regularia, cuiuſcumque qualitatis forent, in dicto Regno conſiſtentia, in menſibus Ordinariis collatoribus per Conſtitutiones alternativas, & Conſtitutiones prædictas conceſsis, pro tempore vacantia, ſub quibuſvis ſpecialibus, vel generalibus reſervationibus, unionibus, expectativis, & aliis gratiis, mandatis & indultis, quocumque nomine cenſerentur, & quaſcumque clauſulas, etiam derogatoriarum derogatorias, ac alternativis, & Conſtitutionibus prædictis, nec non literis Prædeceſſoris huiuſmodi expreſsè derogantes continentibus, etiam Cardinalibus, ac ſuis, & pro tempore exiſtentis Romani Pontificis, etiam antiquis & deſcriptis familiaribus, & aliis cuiuscumque dignitatis, ſtatus, gradus, vel conditionis exiſtentibus, per eundem Prædeceſſorem & Sedem prædictam pro tempore conceſsis, & concedendis minimè comprehenderentur, nec comprehendi, aut illa minimè acceptari poſſent ſeu deberent, ſed dicti Ordinarii collatores de illis, dummodò diſpoſitioni Apoſtolicæ generaliter reſervata, & affecta non exiſterent, iuxta facultatem eis per alternativas, & Conſtitutiones

tutiones prædictas conceſſam, Ordinariâ aũctoritate diſponere poſsint, perinde ac ſi reſervationes, uniones, expectativæ, & aliæ gratiæ, mandata & indulta cum huiuſmodi derogationibus nullatenùs emanaſſent, & in poſterum emanarent, ac nonnulla alia tunc expreſſa decrevit, prout in eiſdem literis pleniùs continetur.

III. Cùm autem ſicut accepimus, à nonnullis hæſitari poſſet, an beneficia conſiſtentia in Regno huiuſmodi, in dictis menſibus Ordinariis collatoribus conceſsis, pro tempore vacantia, ſub coadiutoriis, & regreſsibus, ac acceſsibus, etiam de conſenſu ipſorum beneficiorum poſſeſſorum pro tempore conceſsis, comprehenſa cenſeantur, & comprehendi poſsint. Nos, ne literæ Leonis Prædeceſſoris huiuſmodi eiſdem Ordinariis collatoribus, quoad hoc minùs utiles reddantur, ſed ſemoto huiuſmodi hæſitationis obſtaculo, votivum ſortiantur effectum, providere volentes, motu ſimili, non ad alicuius Nobis ſuper hoc oblatæ petitionis inſtantiam, ſed de Noſtra mera deliberatione, & ex certa ſcientia, nec non intuitu eiuſdem Sigismundi Regis, literas Leonis Prædeceſſoris huiuſmodi, cum omnibus & ſingulis in eis contentis clauſulis, aũctoritate Apoſtolicâ tenore præſentium approbamus & innovamus, ac robur perpetuæ firmitatis obtinere decernimus.

Et literæ Leonis Papæ 10 approbat.

IV. Et ad hoc, ut beneficia prædicta in dicto Regno conſiſtentia, etiamſi Canonicatus & Præbendæ, dignitates, etiam maiores poſt Pontificales & principales perſonatus, adminiſtrationes vel officia, etiam curata, & electiva

Declaratq; per nullas conditiones etiam in dignitatibus &

quibuſvis beneficiis, gratia alternativæ prætenſa excluſa.

in Cathedralibus, etiam Metropolitanis, vel Collegiatis Eccleſiis, & ex quavis cauſa, etiã ratione familiaritatis continuæ, comenſalitatis Noſtræ, ac etiam alicuius Cardinalis viventis, cuius conſenſus requiri deberet, generaliter reſervata fuerint in ſex menſibus, videlicet, *Februarii, Aprilis, Iunii, Auguſti, Octobris & Decembris*, Ordinariis per literas alternativas, aut quævis alia privilegia & indulta Apoſtolica, ut præfertur, conceſſa, & concedenda, pro tempore vacantia, ſub huiuſmodi coadiutoriis, coadiutorum deputationibus, ac regreſsibus & acceſsibus per Nos & Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem, ac Sedem eandem, etiam de conſenſu beneficiorum poſſeſſorum eorundem, ſub quibuſcumque tenoribus & formis, ac cum prædictis, & quibuſvis aliis clauſulis & decretis, pro tempore conceſsis minimè comprehendi, nec comprehenſa cenſeri, ſed ipſos Ordinarios collatores de illis in eisdem *Februarii, Aprilis, Iunii, Auguſti, Octobris & Decembris* menſibus huiuſmodi coadiutoriis, & regreſsibus, ingreſsibus, & acceſsibus non obſtantibus, etiamſi beneficia in Romana Curia, vel extra eam litigioſa exiſtant, dummodò lis ſuper illis mota, ſeu pendens vera & legitima introducta non fuerit, perinde ac ſi coadiutoriæ, regreſſus, ingreſſus & acceſſus huiuſmodi conceſsi, & illa litigioſa non exiſterent, liberè providere, ac aliás diſponere poſsint.

Niſi de conſenſu Regu. Or.

V. Quodq; omnes & ſingulæ coadiutoriæ, regreſſus, ingreſſus & acceſſus, etiam de conſenſu beneficiorum poſſeſſo-

sessorum huiusmodi, aut etiam cum derogatione LEONIS Prædecessoris huiusmodi, & præsentium literarum, alternativarum etiam Constitutionum prædictarum pro tempore concessi, nisi etiã ipsius SIGISMUNDI, & pro tempore existentis Poloniæ Regis, & loci Ordinarii, ac Capituli Ecclesiæ illius, in qua beneficium huiusmodi fuerit, ad id expressus accesserit assensus, nullius roboris vel momenti existant, auctoritate, & tenore præsentium extendimus, & ampliamus; ac quod dicti sex menses *Februarius, Aprilis, Iunius, Augustus, October, & December* perpetuis futuris temporibus Ordinariis collatoribus Regni huiusmodi concessi, & reliqui sex menses dictæ Sedi, & pro tempore existenti Romano Pontifici reservati existant, & esse censeantur. Quodq; LEONIS Prædecessoris huiusmodi, ac præsentes literæ sub quibuscumque revocationibus generalibus & specialibus, ac Cancellariæ Apostolicæ regulis hactenùs, etiam per piæ mem. ADRIANUM Papam VI. similiter Prædecessorem Nostrum editis, minimè comprehensæ fuerint, nec sint, neque comprehensæ fuisse, aut esse censeri, nec in genere vel in specie revocari, suspendi, vel aliàs quomodolibet alterari possint, semper validæ & efficaces existant, perinde ac si huiusmodi revocationes, Constitutiones & regulæ etiam per Nos, non emanassent nec in posterum per Romanum Pontificem pro tempore existentem, & Sedem eandem emanarent,

Iuuenis Dioecesani & Capituli Ecclesiæ, in qua beneficium existit.

ac vim validi pacti & contractus, ac ſtatuti inter Nos & Sedem prædictam, ac dictos Ordinarios collatores initi & iurati habeant; collationeſq; per Nos & Romanum Pontificem in dictis menſibus Ordinariis conceſsis, huiuſmodi pro tempore factas, nullas & invalidas, nulliuſq; roboris vel momenti exiſtere, ac eiuſdem LEONIS Prædeceſſoris præfati, & præſentibus literis, nec non in eis contentis, per generalem, non obſtantibus literis alternativarum, & indulti Ordinariis collatoribus Regni prædicti, ſuper conferendis beneficiis Eccleſiaſticis in menſibus alternatis pro tempore vacantibus conceſsis, aut quaſcumque alias ſpeciales vel generales, etiam derogatoriarum derogatorias, ac efficaciores & inſolitas clauſulas pro tempore conceſſas nullatenùs derogari poſſe, nec derogatum cenſeri, niſi in ſupplicatione deſuper Noſtrâ & pro tempore exiſtentis Romani Pontificis manu ſignatâ, de ſingulis literis huiuſmodi & illarum data, ac Pontificatus, & cauſa, propter quam illi derogatur, ſpecialiter, ſpecifica, individua, & expreſſa mentio facta fuerit, & aliter factæ derogationes nemini ſuffragentur: & quoties præſentibus derogari contigerit, toties illorum revalidatio de novo & ſub quacumque data per Regem & Ordinarios præfatos, & illos de quorum intereſſe ageretur, eligenda expediri poſsit.

Decretum irritans.

VI. Et ſic non aliter in præmiſsis omnibus & ſingulis per quoſcunque Iudices & Commiſſarios quâvis auctoritate fungentes, ſublatâ eis quâvis aliter iudicandi & interpretandi facultate & auctoritate, iudicari & definiri debere, ac quicquid ſecùs ſuper his à quoquam, etiam per Nos, quâ-

quâvis auctoritate contigerit attentari, irritum & inane decernimus. Mandantes ſummiſtæ pro tempore exiſtenti ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœna, ut literas revalidationis præſentiũ ſub data per intereſſe habentem, ſine alia ſupplicatione, ſeu Noſtra, ac Romani Pontificis pro tempore exiſtentis licentia expediat, ad omnem intereſſe habentis requiſitionem.

VII. Quocircà Venerabilibus Archiepiſcopo Leopolienſi, & Epiſcopo Olomucenſi, ac dilecto filio Scholaſtico Cracovienſi per Apoſtolica ſcripta motu ſimili mandamus, quatenus ipſi, vel duo, aut unus eorũ, per ſe vel alium, ſeu alios, præſentes literas & in eis contenta quæcumque, ubi, & quando opus fuerit, ac quoties pro parte Ordinariorum prædictorum, ſeu alicuius eorum deſuper fuerint requiſiti, ſolemniter publicantes, eiſq; in præmiſsis efficacis defenſionis præſidio aſsiſtentes, faciant auctoritate Noſtrâ præſentes literas, & in eis contenta quæcumque huiuſmodi firmiter obſervari, ipſoſq; Ordinarios collatores pacifice illis gaudere: non permittentes eos deſuper per quoſcumque contra earundem literarum tenorem quomodolibet moleſtari, contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam auctoritate Noſtrâ, appellatione poſtpoſitâ, compeſcendo. *Huiuſmodi Conſtitutionis publicatio demandatur certis Prælatis Poloniæ.*

VIII. Non obſtantibus præmiſsis, ac Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis: quodq; dicti Ordinarii, ſeu eorum aliqui de Regulis Cancellariæ Apoſtolicæ notitiam forſan non habentes, ſeu aliàs in menſibus Sedi prædi- *Clauſulæ derogatoriæ.*

prædictæ reſervatis, videlicet *Ianuarii*, *Martii*, *May*, *Iulii*, *Septembris* & *Novembris*, aliquas perſonas Eccleſiaſticas ad aliqua beneficia præſentarunt, ſeu in illis inſtituerunt, aut de illis providerunt, vel ea commendarunt. Nec non omnibus illis, quæ præfatus Prædeceſſor in dictis ſuis literis voluit non obſtare, contrariis quibuſcumque, aut ſi aliquibus communiter, vel diviſim à dicta Sede ſit indultum, quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſsint per literas Apoſtolicas non facientes plenam & expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto huiuſmodi mentionem.

Sanctio penalis. IX. Nulli ergò omninò hominum liceat hanc paginam Noſtræ innovationis, approbationis, decreti, extenſionis, ampliationis & mandati infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo viceſimo quinto. Kalend. Decemb. Pontificatus Noſtri anno tertio.

TITV-

TITULUS V.

De Concordatis Galliæ.

DVBIVM VNICVM

Quæ & qualia sint Concordata Galliæ?

§. 1. UT curiosus Lector quoque notitiam habeat Concordatorum Galliæ cum Sede Apostolica initorum, non minùs gratum, quàm utile futurum arbitratus sum, eorum seriem compendio tradere. *Concordata Galliæ exponuntur.*

§. 2. Sciendum ergò est, quod post abolitionem pragmaticæ sanctionis, quæ in Regno Franciæ circa provisiones beneficiorum contra Apostolica Decreta, etiam tum vigebat, *Franciscus* ejusce nominis primus Rex Galliarum, anno 1515. Bononiam se conferens, cum *Leone X.* Pontifice Maximo, nomine totius Regni Galliarum, in certa perpetuæ pacis, & concordiæ puncta convenerit, quorum capita præcipua sunt hæc. *Compendiosa relatione.*

§. 3. Inprimis, ut Rex Galliæ faciat nominationem ad Archiepiscopatus & Episcopatus, Abbatias, Prioratus, & Monasteria, & Papa conferat; in aliis verò dignitatibus inferioribus, & beneficiis quibuscumque conceditur Ordinariis collatoribus libera collatio in omnibus mensibus, juxta juris communis dispositionem: ita tamen, quod conferant unum Canonicatum in unaquaque Ecclesia Cathedrali & Metropolitana, uni Magistro, Licentiato, aut Baccalaureo formato in Theologia, qui per decennium studuerit cum onere prædicationis, & S. Scripturæ lectionis; & insuper tertiam partem omnium dignitatum, & aliorum quorumcumque beneficiorum vacantium in quatuor mensibus anni, videlicet 1. 4. 7. & 10. mense, post acceptationem Concordatorum, similiter *Eorum puncta sequuntur.*

Digitized by Google

Viris literatis graduatis, & nominatis per Vniversitates conferant.

Et explicantur.

§. 4. Denique quod non solùm nullæ gratiæ expectativæ, nec reservationes generales, & speciales ad beneficia Regni à Sede Apostolica emanare possint, sed neque lites & causæ beneficiales deinceps in Romana Curia tractari & agitari, ut plenius cognoscere licebit ex ipsa *Francisci I.* præfatione, & sublequente *Leonis* Papæ X. Constitutione.

PRÆFATIO FRANCISCI REGIS.

FRANCISCVS DEI GRATIA FRANCORum Rex, Mediolani Dux: Astensis Comes, ac Genuæ Dominus. Omnibus literas has lecturis salutem.

Narrat hic Rex actum fuisse sub Ludovico 12. Rege de abolitione pragmaticæ sanctionis.

Num. 1. Cùm non pridem superstite adhuc LUDOVICO mem. commendabilis Rege, Socero Nostro (cuius animæ propitietur Altissimus) sacrũ Lateran. Concilium sæpiùs editis decretis, eundem Socerum Nostrum ad eiusdem Concilii conventũ evocasset, cum eoq; Regni Nostri Curias summas (quas parlamentarias vocamus) Ecclesiam insuper universam Gallicam, cunctasq; Regni Nostri gentes, Delphinatusq Nostri potentatus admonendos censuisset, ut si quid auctoritatis priscæ afferre, si qua iura citare, si rationes consentaneas palàm edisserere posse confiderent, quò minùs sanctio pragmatica eiusdem Concio

Concilii auctoritate ac ſententiâ antiquaretur, abrogaretur, induceretur, irritaq; etiam, & nulla pronunciaretur & ſchiſmatica; id infra diem dictis decretis præfixam efficerent. Quo neglecto, talis denique ſacro approbante Concilio decerneretur; dudum autem, ſtatimq; Nobis diademâtico faſtigio Diviná benignitate auctis, Regnumq; auſpicatò ineuntibus, cùm rurſus huiuſcemodi edicta alia atque alia ab eadem auctoritate manantia, Nobis inpotuiſſent, Noſtriſq; Curiis Eccleſiæ Gallicanæ, ac ſubditis populis edicto noviſsimo ac cauſæ peremptorio ſpes omnis eſſet purgandæ moræ præciſa, ut ſi ulteriùs cunctari in animum induxiſſemus, futurum omninò videremur in hæc diſcrimina incidere, quæ ante dictæ pragmaticæ ſanctionis decretum hoc in Regno Noſtro, patriaq; Delphinali locum ſibi vendicabant.

Simulq; exponit incommoda ex publicatione dictæ Pragmaticæ pragnata.

II. Ideò Nos animo reputantes, quanta olim ante illius pragmaticæ ſanctionis promulgationem, indignitas rerum, ac deformitas in Regno Noſtro, patriaq; Delphinali graſſaretur, cùm videlicet res nummaria (quibus veluti nervis Reſpublica ſubnixa eſt) ea maximè ac præcipuè ratione exhauritur, cùm Præſulibus & Antiſtibus Sacerdotiorum conferendorum libertas, facultaſq; adimeretur: cùm peregrini, & incolæ ſacerdotiis Gallicis ſæpenumerò donarentur, cum diplomatibus Apoſtolicis, quæ expectativas nuncupabant, generatim ſigillatimq; ſuperſtitum hominum, ſpirantiumq; ſacerdotia electiva, mixta ac collativa in diem mortis eorum conferrentur, qui eis fungebantur: id quod cum bonis moribus non convenit, tum verò

alieni fati votum habet adiunctum. Postremò cùm sacerdotiorum controversiæ, litesq; sacræ in curia Romana disceptarentur, ingenti Nostrorum hominum dispendio & incommodo, ex quo sequi plerumque necesse erat, ut qui vel sumptibus suppeditandis, vel labori sufficere nequirent, hi aut iuri suo cedere, aut causas deserere, ac pro derelictis habere cogerentur; simul ea accedebat deformitas, ut literarum studiosi, & disciplinis liberalibus incumbentes, aut sacerdotia adipisci nequirent, aut qui adipisci cuperent, literarum studium abijcere, aut certè deponere cogerentur, passimq; per urbes errabundè vagari, ut id periculum imminere videretur, ne literarum tandem amor, & scientia per incuriam exolescerent. Cùm igitur summoperè Nobis videndum esse existimaremus, ne huiusmodi indignitas in Regno Nostro exoriretur, id quod futurum intelligebamus, tempori utique inserviendum esse duximus, ac rebus Nostris periclitantibus pro re nata consulendum; imminentiaq; detrimenta minore ac leviore dispendio redimenda.

Idèo hæc prædictæ sanctionis pragmaticæ insita sunt infrascripta Concordata.

III. Quare cùm Bononiam cum omni Nostro comitatu venissemus, exhibendæ gratiâ reverentiæ sanctissimo Patri Nostro *Leoni* X. Pontifici summo, quam rei Franciæ Reges maiores Nostros, ut proximos, ac maximos sacrosanctæ Ecclesiæ filios, exhibuisse novimus, obnixis precibus ab eo contendimus, ut si pragmaticæ nomen omninò esset abrogandum, saltem vice illius, bonâ suâ, Conciliiq; veniâ, veras certas Nobis leges, conditionesq; meditari, comminisciq; liceret, quibus Imperium Nostrum supradictum

ctum in posterum uteretur. Quod ad ea quidem pertinet, quæ sanctione pragmaticâ cavebantur, quibus Nostris precibus exorata Pontificis sanctitas (nam ei quoque cordi erat Regni Nostri Ecclesias rectè atque ordine administrari) haud egrè Nobis indulsit, ut conventa quædam Nobis meditari, commentariq; liceret pragmaticæ sanctionis vicem Regno ac potentatui supradicto utique præbitura, quæ ipsa eiusdem Concilii auctoritate, assensuq; confirmarentur, quam homologationem vocant, cum irritante decreto. Huius commentationis curam, cùm tunc sua sanctitas & Nos mandavissemus viris quibusdam consultissimis, ita confecta tẽperataq; sunt ea contenta, ut pleraque pragmaticæ sanctionis capita firma Nobis posthac rataq; futura sint, qualia sunt ea, quæ de reservationibus in universum, aut singillatim factis statuunt, de collationibus, de causis, de frustratoriis appellationibus, de antiquatione Constitutionis Clementinæ, quam literis vocant, de liberè quietèq; possidentibus, de concubinariis, quædamq; alia, quibus nihil iis cõventis derogatum, abrogatumve fuit, nisi si in quibusdam capitibus nonnulla interpretanda, immutanda ve censuimus, quod ita referre utilitatis publicæ arbitraremur. Quod ad electiones pertinet, minimè quod optabamus, obtinere potuerimus, causis in dictis conventis latissimè insertis, ac nihilò seciùs tamen cum, ab eiusdẽ Pontificis sanctitate dilationem semestrem impetrassemus iis rebus transigendis, super iisq; viros multos doctrinâ eximiâ, literarumq; peritiâ præditos, usuq; rerum calentissi-

mos consuluissemus, tandem de eorum scientia, quando ita ferebat ratio, difficultasq; temporis, rerumq; Nos circumstantium necessitas, sæpè dicta conventa in Regno Nostro ac Delphinatu promulganda censuimus, ita ut sanctionis vicem, instarq; plenum habeant, quorum conventorum seu approbationis consilii tenor sequitur, & est talis.

TENOR CONCORDATORVM GALLIÆ.

LEO PAPA X.

Exordium ab Vnitate Ecclesiæ Romanæ præservanda.

AD perpetuam rei memoriam. Primitiva illa Ecclesia in angulari petra à Salvatore Nostro IESV CHRISTO fundata, Apostolorum præconiis elata. Martyrum q; sanguine consecrata, & aucta, ubi primùm iuvante Domino, per Orbem terrarum lacertos movere cœpit, providè attendens quantum oneris humeris impositum haberet, quot oves pascere, quot custodire, ad quæ etiam remotissima loca oculos intendere oporteret, Divino quodam consilio parochias instituit, Diœceses distinxit, Episcopos creavit, & Metropolitanos præfecit, ut tamquam membra capiti obsequentia, cuncta secundùm eius voluntatem salubriter in Domino gubernarent, & tamquam rivuli à perenni fonte, Romana videlicet Ecclesia derivantes, ne angulum quidem Dominici agri irrigatum dimitterent. Vnde sicut alii Romani Pontifices Prædecessores Nostri suo tempore omni studio curarunt, ut dicta Ecclesia uniretur, & in Sancta unione sine ruga, & macula conservaretur, & omnes vepres ab eadem Ecclesia abolerentur, cui proprium est, Divinâ opitulante gratiâ, virtutes colere, & vitia radicitùs extirpare, ita & Nos tempore Nostro, & præsenti durante Concilio ea facere, & curare debemus, quæ unioni & conservationi eiusdem Ecclesiæ conducere videntur. Eapropter omnes spinas quæ unioni

Leonis Papæ 10. Constit. 20. Bullarii tom. 1.

Digitized by Google

unioni huiuſmodi obſiſtunt,& Segetem Domini pullulare non ſinunt, tollere prorſus & extirpare,ac virtutes in ea Domini inſerere ſatagimus.

N.I.Sanè inter arcana mentis Noſtræ revolventes,quot tractatus inter p'æmemoriæ PIUM II.SIXTUM IV. INNOCENTIUM VIII. ALEXANDRUM VI.& IULIUM II. Romanos Pontifices Prædeceſſores Noſtros,& claræ memoriæ Reges Franciæ Chriſtianiſſimos, ſuper abrogatione certæ Conſtitutionis in dicto Regno Franciæ vigentis,quæ pragmatica vocatur,habiti fuerunt. Et licet PIUS II. præfatus Nunciis ad claræ memoriæ LUDOVICUM XI. Franciæ Regem deſtinatis,tantis eidem perſuaſerit rationibus,ut Rex ipſe pragmaticam ſanctionem huiuſmodi,tamquam in ſeditione & ſchiſmatis tempore natam, ſuis patentibus literis abrogaverit,tamen huiuſmodi abrogatio,nec etiam literæ Apoſtolicæ præfati SIXTI ſuper concordata cum oratoribus præfati Regis LUDOVICI ad præfatum SIXTUM Prædeceſſorem deſtinatis habita expeditæ, per Prælatos, & perſonas Eccleſiaſticas dicti Regni receptæ fuerunt,nec ipſi Prælati & perſonæ Eccleſiaſticæ illis parere,nec monitis INNOCENTII & IULII prædictorum aures præbere,ſed eidem Pragmaticæ Conſtitutioni inhærere voluerunt.

Cuius gratiâ concordia cum Regibus Franciæ tractata fuit, pro abrogatione pragmaticæ ibi vigentis; eamſ. Ludouicus XI. abrogauit, ſed non fuit obſeruata.

II. Vnde præfatus IULIUS Prædeceſſor in præſenti Concilio Lateranenſi Vniverſalem Eccleſiam repræſentante,per eum legitime indicto,abrogationis pragmaticæ ſanctionis huiuſmodi negotium,& illius diſcuſſionem Venerabilium Fratrum ſuorum Cardinalium,de quorum numero tunc eramus,& aliorum Prælatorum Congregationibus,relationemq; diſcuſſorum ſibi,& eidem Concilio faciendam commiſit, Gallicosq; Prælatos, Capitula Eccleſiarum,Monaſteriorum Conventus, ac Parlamenta, & Laicos illis faventes,cuiuſcumque dignitatis, etiamſi Regalis exiſterent, ſanctione prædicta utentes,ſeu illam approbantes, omnesq; & ſingulos alios ſua communiter,vel diviſim intereſſe putantes,per edictum publicum,cùm ad partes illas tutus non pateret acceſſus,in certis Eccleſiis tunc expreſſis affigendum moneri, & citari infra certum competentem terminum præfigendum, ad comparendum coram eo in Concilio præfato,cauſasq; dicendum,quare ſanctio prætacta in concernentibus auctoritatem,dignitatem,& unitatem Eccleſiæ Romanæ,& Apoſtolicæ Sedis, ſacrorumq; Canonum, & Eccleſiaſticæ libertatis violationem, nulla & invalida declarari,decerni, & abrogari non deberet.

Ideò Iulius 2. Concilium Lateranense ſe indixit, ut ibidem ſuper eiuſdem pragmaticæ abrogatione ageretur.

III. Et cùm ſuper iis in forma iuris in præfato Concilio Lateranenſi procederetur,dictusq; IULIUS Prædeceſſor (ſicut Domino placuit) rebus fuiſſet humanis exemptus,Noſq; Divinâ favente Clementiâ ad Summi Apoſtolatus apicem aſſumpti fuiſſemus,& contra Prælatos, Capitula, Conventus, & perſonas huiuſmodi ad nonnullos actus proceſſiſſemus, tandem

Eoſ. defuncto, hic Pontifex ad ulteriora proceſſit, cum qua

Digitized by Google

Rex Franciſcus I. perſonaliter tractavit.

tandem conſiderantes pacem eſſe vinculum charitatis,& ſpiritualem virtutem,quâ ſalvamur,dicente Domine: *Qui biberit aquam, quam ego dabo ei bibere,non ſitiet in æternum* : & quod in pace conſiſtat ſalus univerſorum,*Caſſiodoro* teſtante , omni quippe Regno deſiderabilis debet eſſe tranquillitas,in qua & populi proficiunt,& utilitas gentium cuſtoditur, maturâ deliberatione cognovimus,non per Nuncios, aut Legatos Noſtros,ſed in præſtatione obedientiæ filialis,quam chariſſimus in Chriſto filius Noſter *Franciſcus* Francorum Rex Chriſtianiſſimus perſonaliter Nobis præſtitit,hæc cum Maieſtate ſua coràm diſcutere,eumq; paternis hortari monitis, ut ad laudem Dei, & ſui honorem, prompto animo libens,ac volens dictæ pragmaticæ ſanctioni abrenunciare , & ſecundùm Canones,& Conſtitutiones S. R. E. quemadmodum cæteri Chriſtiani vivere,mandatis Apoſtolicis,& proviſionibus , quæ à Sede Apoſtolica pro tempore emanarent,parere,& obedire vellet.

Ac Conſtitutiones hic enunciatæ inter eoſdem initæ fuere.

IV. Et cùm ex electionibus,quæ in Eccleſiis Cathedralibus,& Metropolitanis,ac Monaſteriis dicti Regni à multis annis citra fiebant, grandia animarum pericula provenirent,cùm pleræque per abuſum ſæcularis poteſtatis,nonnullæ verò,præcedentibus illicitis & ſimoniacis pactionibus,aliæ particulari amore,& ſanguinis affectione, & non ſine periurii reatu fierent,cùm electores ipſi,etiamſi ante electionem per eos faciendam,magis idoneum,& non eum,quem promiſſione aut datione alicuius rei temporalis,ſeu prece vel precibus per ſe vel alium interpoſitis, electionem procurare didiciſſent,eligere ſponte iurarent, iuramentum huiuſmodi non ſervarent , ſed contra proprium huiuſmodi iuramentum in animæ ſuæ præiudicium venirent, ut Nobis notoriè conſtat ex crebris abſolutionibus,& rehabilitationibus à Nobis,& Prædeceſſoribus Noſtris petitis, & obtentis: idem FRANCISCUS Rex Noſtris paternis monitis tamquam verus obedientiæ filius parere volens,tam pro dono obedientiæ,in qua magnum meritum verè conſiſtit,quàm pro communi,& publica Regni ſui utilitate,in locum dictæ pragmaticæ ſanctionis, ac ſingulorum Capitulorum in ea contentorum Conſtitutiones infraſcriptas invicem tractatas,& cum Fratribus Noſtris S.R.E. Cardinalibus diligenter examinatas,& de eorum conſilio cum præfato Rege Concordatas,per dilectum filium *Rogerium Barme* Regium Advocatum,oratorem ſuum, ad hoc ab eodem FRANCISCO Rege ad Nos deſtinatum, habentem ad hoc ſpeciale & ſufficiens mandatum,acceptavit: de eorundem Fratrum conſilio,& unanimi conſenſu,ex certa Noſtra ſcientia & poteſtatis plenitudine ſtatuimus, & ordinamus. quod de cetero perpetuis futuris temporibus,loco dictæ pragmaticæ Conſtitutionis, ac omnium, & ſingulorum capitulorum in ea contentorum, in dicto Regno, Delphinatu, & Comitatu

Comitatu Dien. ac Valentinen. infraſcriptæ obſerventur Conſtitutiones.

V. Videlicet, quod Cathedralibus & Metropolitanis Eccleſiis in Regno, Delphinatu, & Comitatu prædictis, nunc & pro tempore, etiamſi per ceſſionem in manibus Noſtris, & Succeſſorum Noſtrorum Romanorum Pontificum canonicè intrantium ſpontè factam, vacantibus, illarum Capitula, & Canonici ad electionem ſeu poſtulationem inibi futuri Prælati procedere non poſſint, ſed illarum occurrente huiuſmodi vacatione, Rex Franciæ pro tempore exiſtens unum gravem Magiſtrum, ſeu Licentiatum in Theologia, aut in utroque, ſeu in altero iurium Doctorem, aut Licentiatum in Vniverſitate famoſa, & cum rigore examinis, & in vigeſimo ſeptimo ſuæ ætatis anno ad minùs conſtitutum, & aliàs idoneum, infra ſex menſes à die vacationis Eccleſiarum earundem computandos, Nobis, & Succeſſoribus Noſtris Romanis Pontificibus, ſeu Sedi prædictæ nominare, & de perſona per Regem huiuſmodi nominata, per Nos, & Succeſſores Noſtros, ſeu Sedem prædictam provideri: & ſi contingeret præfatum Regem perſonam taliter non qualificatam ad dictas Eccleſias ſic vacantes nominare, per Nos & Succeſſores Noſtros, ſeu Sedem huiuſmodi de perſona ſic nominata eiſdem Eccleſiis minimè provideri debeat, ſed teneatur idem Rex infra tres alios menſes à die recuſationis perſonæ nominatæ non qualificatæ, ſolicitatori nominationem non qualificatam proſequenti, conſiſtorialiter factæ intimandæ computandos, alium ſupradicto modo qualificatum nominare: alioquin ut diſpendioſæ Eccleſiarum huiuſmodi vacationi celeriter conſulatur, Eccleſiæ tunc ſic vacanti per Nos, & Succeſſores Noſtros, ſeu Sedem huiuſmodi de perſona, ut præfertur, qualificata, nec non Eccleſiis per obitum apud Sedem prædictam vacantibus ſemper, nullâ dicti Regis præcedente nominatione, liberè provideri poſſit, decernentes electiones contra præmiſſa attentatas, ac proviſiones per Nos, & Succeſſores Noſtros, ſeu Sedem huiuſmodi factas, nullas & invalidas exiſtere.

Nimirum ſuper electionibus a Cathedralibus & Metropolitanis Eccleſiis, nec non de Eccleſiis per obitum vacantibus apud Sedem Apoſtolicam.

VI. Conſanguineis tamen præfati Regis, ac perſonis ſublimibus ex cauſa rationabili & legitima, in nominatione, & Apoſtolicis literis exprimenda, nec non Religioſis mendicantibus reformatis, eminentis ſcientiæ, & excellentis doctrinæ, qui iuxta ſui Ordinis regularia inſtituta ad gradus huiuſmodi aſſumi non poſſint, ſub prohibitione præmiſſa minimè comprehenſis, ſed de eorum perſonis dictis Eccleſiis pro tempore vacantibus, ad dicti Regis nominationem, per Nos, & Succeſſores Noſtros, ſeu Sedem huiuſmodi liberè provideri poſſit.

Electionibuſq. conſanguineorum Regis, aut ſublimium perſonarum, aut mendicantium reformatorum.

VII. Monaſteriis verò & Prioratibus Conventualibus, & verè electivis, videlicet in quorum electionibus forma *c. quia propter.* ſervari, & confirmationes electionum huiuſmodi ſolemniter peti conſueverunt, in

Monaſteriiq. & be-

neficiis electivis.

Regno, Delphinatu, & Comitatu huiuſmodi nunc & pro tempore etiam per ſimilem ceſſionem vacantibus, illorum Conventus ad electionem ſeu poſtulationem Abbatis, ſeu Prioris procedere non poſſint, ſed idem Rex illorum occurrente huiuſmodi vacatione, Religioſum eiuſdem Ordinis in ætate viginti trium annorum ad minus conſtitutum, infra ſimile tempus ſex menſium à die vacationis Monaſteriorum, & Prioratuum huiuſmodi computandorum, Nobis, & Succeſſoribus Noſtris, aut Sedi huiuſmodi nominare, & de perſona per Regem huiuſmodi Monaſterio vacanti nominata, per Nos, & Succeſſores Noſtros, ſeu Sedem huiuſmodi provideri; Prioratus verò perſonæ ad illum per eundem Regem nominatæ conferri debeat. Si verò idem Rex presbyterum ſæcularem, vel Religioſum alterius Ordinis, aut minorem viginti trium annorum, vel aliàs inhabilem, Nobis aut Succeſſoribus Noſtris infra dictum ſemeſtre, ſeu Sedi huiuſmodi nominaret, talis nominatus recuſari, & nullatenus ipſi provideri debeat, ſed Rex ipſe infra trimeſtre à die recuſationis ſupradicto modo intimandæ computandos, alium modo ſupradicto qualificatum Monaſterio, ſeu Prioratui tunc vacanti nominare, & de perſona ad Monaſterium nominata illi provideri: ad Prioratum verò nominato, Prioratus ipſe per Nos, & Succeſſores Noſtros, ſeu Sedem prædictam conferri debeat. Alioquin dictis novem menſibus effluxis, nulla ſeu de perſona minùs idonea, & modo præmiſſo non qualificata facta nominatione, ac etiam vacantibus apud Sedem prædictam, ſemper, etiam nullâ Regis expectatâ nominatione, per Nos, & Succeſſores Noſtros, ſeu Sedem prædictam Monaſteriis provideri; Prioratus verò perſonis, ut præfertur, qualificatis dumtaxat conferri liberè poſſint. Electiones autem, & illarum confirmationes, nec non proviſiones, per Nos & Succeſſores Noſtros, & Sedem prædictam contra præmiſſa pro tempore factas, nullas, irritas & inanes eſſe decernimus. Per præmiſſa tamen non intendimus in aliquo præiudicare Capitulis Eccleſiarum, & Conventibus Monaſteriorum, & Prioratuum, huiuſmodi privilegia à Sede Apoſtolica proprium eligendi Prælatum obtinentibus, quominùs ad electionem Epiſcoporum, ac Abbatum, & Priorum iuxta privilegia in eis conceſſa liberè procedere poſſint, iuxta formam in eorum privilegiis contentam; & ſi in eorum privilegiis forma aliqua expreſſa non fuerit, tunc formam Concilii Generalis *c. Quia propter.* Servare teneantur, dummodò de privilegiis ſibi conceſſis huiuſmodi per literas Apoſtolicas, ſeu aliàs authenticas ſcripturas docuerint, omni aliâ ſpecie probationis eis in hoc ademptâ.

De expectativis & reſervationibus ſublatis.

VIII. Volumus quoque, & ordinamus, quod in Regno, Delphinatu, & Comitatu prædictis, de cætero non dentur aliquæ gratiæ expectativæ, ac ſpeciales vel generales reſervationes ad vacatura beneficia, per Nos, & Sedem

Sedem prædictam non fiant, & si de facto per importunitatem, aut aliàs à Nobis, & Succeſſoribus Noſtris, & Sede prædicta emanaverint, illas irritas, & inanes eſſe decernimus. In Cathedralibus tamen, Metropolitanis, & Collegiatis Eccleſiis, in quarum ſtatutis caveretur expreſsè, quod nullus ibidem dignitatem, perſonatum, adminiſtrationem, vel officium obtinere poſſit, niſi in illis actu Canonicus exiſtat, Canonicos (ad effectum dumtaxat inibi obtinendi dignitatem, perſonatum, adminiſtrationem vel officium hujuſmodi, & non conſequendum primam præbendam vacaturam) creare poſſe intendimus.

De Collationibus faciendis per Ordinarios.

IX. Statuimus inſuper, quod Ordinarius collator in unaquaque Cathedrali, ac etiam Metropolitana Eccleſia Canonicatum & præbendam Theologalem inibi exiſtentem conferre teneatur uni Magiſtro, ſeu Licentiato, aut Baccalaureo formato in Theologia, qui per decennium in Vniverſitate ſtudii generalis privilegiata ſtuduerit, ac onus reſidentiæ, lecturæ, & prædicationis actuſubire voluerit, quiq; bis, aut ſemel ad minus per ſingulas hebdomadas, impedimento ceſſante legitimo, legere debeat, & quoties ipſum in hujuſmodi lectura deficere contigerit, ad arbitrium Capituli, per ſubtractionem diſtributionum totius hebdomadæ puniri poſſit, & ſi reſidentiam deſeruerit, de illis alteri provideri debeat, & ut liberius ſtudio vacare poſſit, etiamſi abſens fuerit à Divinis, habeatur pro præſente, ita ut nihil perdat. Præfatiq; Ordinarii collatores, ſeu patroni Eccleſiaſtici, quicumque fuerint, ultra dictam præbendam Theologalem, quam, ut præfertur, qualificato conferre tenentur, tertiam partem omnium dignitatum, perſonatuum, adminiſtrationum, & officiorum, cæterorumq; beneficiorum Eccleſiaſticorum ad eorum collationem, proviſionem, nominationem, præſentationem, ſeu quamvis aliam diſpoſitionem quomodolibet ſpectantium, viris literatis, graduatis, & per Vniverſitates nominatis, hoc modo, videlicet, primo menſe poſt præſentium acceptationem, & earundem publicationem, præfati Ordinarii collatores, dignitates, perſonatus, adminiſtrationes, & officia ad eorum collationem, proviſionem, nominationem, præſentationem, ſeu quamvis aliam diſpoſitionem, ut præfertur, ſpectantia, graduatis hujuſmodi, qui literas ſuorum graduum cum tempore ſtudii debitè inſinuaverunt, conferre teneantur. Beneficia verò, quæ in duobus ſequentibus menſibus vacare contigerit, illa juxta juris communis diſpoſitionem, perſonis idoneis liberè conferre, ſeu perſonas idoneas ad illa præſentare poſſint. Beneficia autem, quæ in quarto menſe vacare contigerit, viris graduatis per Vniverſitatem nominatis, qui gradus, & nominationis literas cum tempore ſtudii debitè inſinuaverint, conferre, ſeu præſentare teneantur. Beneficia verò, quæ quinto menſe, & ſexto vacare contigerit, ſimili modo perſonis idoneis liberè conferre, ſeu perſonas

ſonas ad illa præſentare poſſint. Beneficia autem, quæ ſeptimo menſe vacare contigerit, graduatis, qui ſimili modo literas gradus cum tempore ſtudii debitè inſinuaverint, conferre teneantur. Beneficia verò, quæ octavo & nono menſibus vacare contigerit, pari modo perſonis ideoneis conferre, ſeu perſonas idoneas ad illa præſentare teneãtur. Beneficia autẽ, quæ menſe decimo vacare cõtigerit, graduatis nominatis, qui gradus, & nominationis literas cum tempore ſtudii debitè inſinuaverint, per eoſdem Ordinarios conferri, ſeu ipſi ad illa præſentari debeãt. Beneficia autem, quæ undecimo, & duodecimo menſibus vacare contigerit, per eoſdem Ordinarios perſonis idoneis juxta juris communis diſpoſitionem conferri, ſeu ipſi ad illa præſentari debeant. Si quis verò cujuſcumque ſtatus, etiamſi Cardinalatus, Patriarchalis, Archiepiſcopalis, aut Pontificalis, vel alterius cujuslibet dignitatis, contra prædictum ordinem, & qualificationes ſuperiùs ordinatas, de dignitatibus, perſonatibus, adminiſtrationibus, vel officiis, ſeu quibuſvis aliis beneficiis Eccleſiaſticis hujuſmodi aliter, quàm modo præmiſſo diſpoſuerit, diſpoſitiones ipſæ ſint ipſo iure nullæ, collationesq; & proviſiones, ac diſpoſitiones illorum ad immediatum Superiorem devolvantur, qui eiſdem perſonis modo præmiſſo qualificatis, providere teneatur, & ſi contravenerit, ad alium ſuperiorem devolvatur proviſio, & præſentatio hujuſmodi gradatim, donec ad Sedem Apoſtolicam fiat devolutio. Prætereà volumus, quod collatores Ordinarii, & patroni Eccleſiaſtici præfati, qui dignitates, perſonatus, adminiſtrationes, & officia, ac beneficia in menſibus graduatis & nominatis aſſignatis vacantia, illis graduatis ſimplicibus, aut nominatis illa conferre, aut ad illa eos dumtaxat præſentare teneantur, qui per tempus competens in Vniverſitate famoſa ſtuduerint; tempus autem competens decennium in Magiſtris, ſeu Licentiatis, aut Baccalaureis in Theologia. Septennium verò in Doctoribus, ſeu Licentiatis in jure Canonico, Civili, aut Medicina. Quinquennium autem in Magiſtris, ſeu Licentiatis in artibus cum rigore examinis à Logicalibus inclusivè, aut in altiori facultate. Sexennium autem in Baccalaureis ſimplicibus in Theologia. Quinquennium verò in Baccalaureis juris Canonici, aut Civilis, in quibus Baccalaureis juris Canonici, aut Civilis, ſi ex utroque parente nobiles fuerint, triennium eſſe decernimus; præfatiq; graduati, & nominati Collatoribus Ordinariis, ſive patronis Eccleſiaſticis, ſemel ante vacationem beneficii, de literis gradus, ſeu nominationis, & de præfato tempore ſtudii per literas patentes Vniverſitatis, in qua ſtuduerint, manu ſcribæ, & ſigillo Vniverſitatis ſiguatas, fidem facere teneantur. Cùm verò probatio nobilitatis fieri deberet ad effectum, ut nobiles ipſi gaudere poſſint beneficio minoris temporis ſtudii, tunc nobilitas ipſa per quatuor teſtes deponentes in judicio coram judice Ordinario,

rio loci, in quo eſt natus ille, de cujus nobilitate ex utroque parente conſtare debet, etiam in partis abſentia probari poſſit; teneanturq; præfati graduati, tam ſimplices quàm nominati, patronis Eccleſiaſticis, aut Collatoribus Ordinariis, quibus gradus, aut nominationis literas hujuſmodi inſinuare deberent, literas ſuorum gradus & nominationis, certificationis temporis ſtudii, & atteſtationis nobilitatis duplicatas dare, ac in ſingulis annis tempore Quadrageſimæ, per ſe vel procuratorem ſuum, Collatoribus, nominatoribus, ſeu patronis Eccleſiaſticis, aut eorum vicariis, eorum nomina & cognomina inſinuare, & eo anno, quo præfatam inſinuationem facere omiſerint, beneficium in vim gradus, aut nominationis hujuſmodi petere non poſſint; & ſi Collatoribus Ordinariis, aut patronis Eccleſiaſticis in menſibus deputatis graduatis ſimplicibus, aut graduatis nominatis, qui diligentias præfatas fecerit, collatio, ſeu præſentatio per Collatorem, ſeu patronũ Eccleſiaſticum, etiam eiſdem menſibus facta alteri, quàm graduato, vel nominato non ptopter hoc irrita cenſeatur. Si tamen graduatus ſimplex, aut nominatus, beneficiũ poſt inſinuationẽ gradus, aut nominationis in menſibus eis aſſignatis vacans petierit, & inter ſuam inſinuationem, & præfatam requiſitionem non ſupervenerit Quadrageſima, in qua nomen & cognomen inſinuare debuerit, ad beneficium ſic vacans eum capacem, ipſumq; illud conſequi poſſe debere decernimus. Statuimus quoque & ordinamus, quod collatores Ordinarii, & patroni Eccleſiaſtici præfati, inter graduatos, qui literas gradus cum tempore ſtudii, & atteſtatione nobilitatis debitè inſinuaverint, quoad beneficia in menſibus eis deputatis vacantia, gratificare poſſint illum ex eis, quem voluerint: quò verò ad beneficia in menſibus graduatis, nominatis, deputatis, antiquiori nominato conferre, ſeu antiquiorem nominatum, qui literas nominationis, tempore ſtudii, & atteſtationis nobilitatis debitè inſinuaverit, præſentare, ſeu nominare teneantur; concurrentibus autem nominationibus ejuſdem anni, Doctores Licentiatis, Licentiatos Baccalaureis, (demptis Baccalaureis formatis in Theologia: quos favore ſtudii Theologici, Licentiatis in jure Canonico, Civili aut medicina præferendos eſſe decernimus) Baccalaureos juris Canonici aut Civilis, Magiſtris in artibus præferri volumus. Concurrentibus autem pluribus Doctoribus in diverſis facultatibus, Doctorem Theologum Doctori in jure, Doctorem in jure Canonico, Doctori in jure Civili, Doctorem in Civili: Doctori in Medicina præferendos eſſe decernimus; & idem in jure Licentiatis & Baccalaureis ſervari debere volumus, & ſi in eiſdem facultate, & gradu concurrerent, ad datam nominationis ſeu gradus recurrendum eſſe volumus, & ſi in omnibus his concurrerent, tunc collator Ordinarius inter eoſdem concurrentes gratificare poſſit. Volumus autem, quod nominati literas nominationis ab-

Vniverſitatibus in quibus ſtuduerint, obtinentes, in nominationum literis beneficia per eos poſſeſſa, & eorum verum valorem exprimere teneantur, alioquin literæ nominationis hujuſmodi eo ipſo nullæ ſint, & eſſ cenſeantur. Si quis verò ex dictis qualificatis graduatis ſimplicibus, aut nominatis tempore vacationis beneficii in menſibus eis deputati, vacantis duas obtineat præbendas, in Cathedralibus etiam Metropolitanis, aut Collegiatis, ſeu dignitatem vel præbendam, vel aliud beneficium ſeu alia beneficia, quorum inſimul, vel cujus fructus, redditus & proventus tempore reſidentiæ, & horis Divinis intereſſendo, ad Summam ducentorum florenorum auri de Camera aſcenderēt beneficium in vim gradus ſeu nominationis hujuſmodi tunc petere, ſeu conſequi non poſſit. Et inſuper quod tam graduati ſimplices, quàm nominati beneficia in menſibus eis aſſignatis vacantia petere & conſequi poſſint ſecundùm propriæ perſonæ condecentiam & conformitatem videlicet ſæculares ſæcularia, & Religioſi regularia beneficia Eccleſiaſtica: ita quod ſæcularis nominatus beneficia regularia in menſibus deputatis vacantia, prætextu cujuſvis diſpenſationis Apoſtolicæ, & è contra Religioſus beneficia ſæcularia petere, aut conſequi minimè poſſit. Quodq; beneficia ſimpliciter, vel ex cauſa permutationis in menſibus graduatis ſimplicibus, & nominatis aſſignatis vacantia, eis non ſint affecta, nec debita, ſed ex cauſa permutationis cum permutantibus dumtaxat, ſimpliciter verò vacantia beneficia hujuſmodi perſonis idoneis per ipſos Ordinarios liberè conferri poſſint.

De collatione Eccleſiarum Parochialiū.

X. Statuimus quoque, quod Parochiales Eccleſiæ in Civitatibus, aut Villis mutatis exiſtentes, non niſi perſonis modo præmiſſo qualificatis, aut ſaltem qui per tres annos in Theologia, vel altero jurium ſtuduerint, ſeu Magiſtris in artibus, qui in aliqua Vniverſitate privilegiata ſtudentes, Magiſterii gradum adepti fuerint, conferantur. Monemus autem præfati Regni Vniverſitates ſub pœna privationis omnium & ſingulorum privilegiorum à Nobis & Sede Apoſtolica obtentorum, ne Collatoribus ſeu Patronis Eccleſiaſticis habeant aliquos nominare, niſi eos, qui ſecundùm præfata tempora ſtuduerint, & ſecundùm dictarum Vniverſitatum ſtatuta ad gradus, & non per ſaltum provecti fuerint. Quod ſi ſecùs fecerint, ultra nullitatis pœnam, quam in præfatarum nominationum literis declaramus, Vniverſitates ipſas nominandi privilegio ad tempus ſecundùm culpæ qualitatem ſuſpendemus. Si quis autem graduatorum vel nominatorum in menſibus deputatis à collatoribus Ordinariis, aut perſonis Eccleſiaſticis beneficium vacans in vim gradus, aut nominationis petierit, & collatorem Ordinarium in vim præfati gradus aut nominationis in proceſſu poſuerit, & aliter moleſtaverit, illum ultra expenſarum, damnorum, & intereſſe condemnationem, à fructibus ſui gradus, & nominationis privandum

eſſe

eſſe decernimus; eodemq; vinculo collatores Ordinarios, & patronos Eccleſiaſticos, quibus graduati, & nominati debitè, ut ſupra, qualificati ſuos gradus, & nominationis literas inſinuaverint, adſtringimus, ut beneficia ad eorum collationem, & præſentationem ſpectantia, in menſibus graduatorum ſimplicium, & nominatorum vacantia, ſtantibus præfatis graduatis, aut nominatis debitè qualificatis illa proſequentibus, aliis quàm graduatis aut nominatis non conferant, ſub pœna ſuſpenſionis poteſtatis conferendi beneficia in octo menſibus illo anno ad collationem eorum, ac præſentationem liberam ſpectantibus.

De literis Papæ in forma mãdati, cuius tenor videri poteſt Bullarii tom. 1. ad Leonis X. Conſtit. 20. & apud Rebuff. ad Concord.

XI. Statuimus quoque, & ordinamus, quod quilibet Rom. Pont. ſemel dumtaxat tempore ſui Pontificatus literas in forma mandati juxta formam inferius adnotatam, & non ultra dare poſſit, hoc modo, videlicet, unum collatorem habentem collationem decem beneficiorum in uno, habentem autem collationem quinquaginta beneficiorum, & ultra, in duobus beneficiis dumtaxat gravare poſſit: ita tamen quod in eadem Eccleſia Cathedrali, vel Collegiata collatorem unum pro tempore in duabus præbendis non graveti. Et ut obvietur litibus, quæ occaſione literarum mandatorum hujuſmodi oriri poſſent, mandata hujuſmodi ſub forma quæ eſt inferiùs annotata, dari volumus, quam ad perpetuam rei memoriam in Cancellaria Apoſtolica publicari, & in illius quinterno regiſtrari mandamus. Declarantes, proſequentes hujuſmodi mandata quoad beneficia ſub illis comprehenſa, Ordinariis collatoribus, & graduatis ſimplicibus, & nominatis præferendos eſſe, Nosq; & Succeſſores Noſtros jure præventionis, dignitates, perſonatus, adminiſtrationes, & officia, cæteraq; beneficia Eccleſiaſtica, & ſæcularia, & quorumvis Ordinum regularia, quæcumque, & quomodocumque qualificata, tam in menſibus graduatis ſimplicibus, & nominatis, quàm Ordinariis collatoribus præfatis aſſignatis vacantia, ac etiam ſub dictis mandatis comprehenſa liberè conferre.

De verè valore exprimendo.

XII. Statuimus inſuper, quod in proviſionibus, quas perſonis quibuſvis de beneficiis vacantibus, ſeu certo modo vacaturis, per Nos, & Succeſſores Noſtros, ac Sedem prædictam, etiam motu proprio, etiam promotis ad Eccleſias Cathedrales, & Metropolitanas, ac Monaſteria, ut obtenta per eos beneficia retinere poſſint, fieri contigerit, illorum verus annuus per florenos, aut ducatorum auri de Camera, aut libras Turonenſes, ſeu alterius monetæ valor, ſecundùm communem æſtimationem exprimi debeat, alioquin gratiæ ipſæ ſint ipſo jure nullæ.

De cauſis in partibus Franciæ conſequendis, & earũ

XIII. Statuimus quoque & ordinamus, quod in Regno, Delphinatu, & Comitatu prædictis, omnes & ſingulæ cauſæ, exceptis majoribus in jure expreſsè denominatis, apud illos Judices in partibus, qui de jure, aut conſuetudine præſcripta, vel privilegio, illarum cognitionem habent, & terminati

Appellationibus.

hati & finiti debeant. Et ne ſub umbra appellationum, quæ nimiùm, & nonnunquam frivolæ interponi conſueverunt, atque etiam in eadem inſtantia ad prorogationem litium ſæpè multiplicati injuſtis vexationibus, materia præbeatur, volumus, quod ſi quis offenſus coram ſuo Iudice Iuſtitiæ complementum habere non poſſit, ad immediatum ſuperiorem per appellationem recurſum habeat; nec ad aliquem Superiorem, etiam ad Nos, & Succeſſores Noſtros, vel Sedem prædictam, omiſſo medio; nec à gravamine in quacumque inſtantia, ante definitivam ſententiam quomodolibet appelletur, niſi forſitan tale gravamen exiterit, quod in definitiva reparari nequiret, & eo caſu non niſi ad immediatum Superiorem liceat appellare. Si quis verò immediatè ſubjectus Sedi Apoſtolicæ, ad eandem Sedem duxerit appellandum, cauſa committatur in partibus per reſcriptum uſque ad finem litis, videlicet uſque ad tertiam ſententiam conformem incluſivè, ſi ab illis appellari contigerit: niſi propter defectum denegatæ juſtitiæ, aut juſtum metum, & tunc committi debeat in partibus convicinis, & cum cauſarum expreſſione, quæ etiam de illis, etiam legitimè aliàs quàm per juramentum coram Iudicibus à Sede Apoſtolica deputandis conſtare debeat. Proceſſus autem contra præmiſſa attentatos, nullos, & irritos eſſe volumus, ac reſcripta contra præmiſſa impetrantes, in expenſis, damnis, & intereſſe condemnari debere decernimus, atque declaramus. Sanctæ verò Romanæ Eccleſiæ Cardinales, qui pro univerſali Eccleſia continuè laborant, nec non dictæ Sedis officiales, officia ſua actu exercentes, ſub præſenti decreto non intendimus comprehendi.

Earundemq. inſtantiis & terminatione.

XIV. Statuimus etiam & ordinamus, quod Iudices cauſas, quæ in partibus terminari debent, coram eis pro tempore pendentes, ſub pœna excommunicationis, & privationis beneficiorum per eos obtentorum, eo ipſo incurrenda, infra biennium terminare debeant, pars vero diffugiens, & expeditionem ipſius cauſæ malitiosè impediens, graviſſimè per eoſdem Iudices mulctetur, etiam uſque ad privationem juris in hujuſmodi proceſſu prætenſi, ſi eis vilum fuerit, ſuper quo eorum conſcientias oneramus; ab interlocutoriis autem ſecundò, à definitivis verò tertiò dumtaxat provocare licere decernimus.

Appellationibus.

XV. Volumusq; ſecundam ſententiam interloquutoriam conformem, & tertiam definitivam etiam conformem, omni morâ ceſſante executioni debitæ demandari debere, quâcumque appellatione interpoſitâ non obſtante.

Triennali pacifico poſſeſſore.

XVI. Statuimus quoque quod quicumque, dummodò non ſit violentus, ſed habens coloratum titulum, pacificè & ſine lite prælaturam, dignitatem, perſonatu, adminiſtrationem, vel officium, ſeu quodcumque beneficium Eccleſiaſticum triennio proximo hactenus poſſidet, vel pro tempore

Digitized by Google

porepoſſidebit, in petitorio vel poſſeſſorio à quoquam etiam ratione juris noviter reperti moleſtari nequeat, præterquàm prætextu hoſtilitatis, aut alterius legitimi impedimenti, de quo proteſtari, & illud juxta Concilium Viennenſe intimari debeat; lis autem hoc caſu quoad futuras controverſias intelligatur, ſi ad executionem citationis, jurisq; ſui in judicio exhibitionem, aut terminorum omnium obſervationem proceſſum fuerit.

XVII. Monemus etiam Ordinarios, ut diligenter inquirant, ne quis ſine titulo beneficium poſſideat, & ſi quem beneficium ſine titulo poſſidere repererint, declarent illius jus non competere, cujuſvis temporis detentione non obſtante, de ipſoq; beneficio poſſit illi (dummodò non ſit intruſus, vel violentus, aut aliàs indignus) vel alteri idoneo provideri. *Beneficia ſine titulo poſſidentibus.*

XVIII Et inſuper ſtatuimus, quod quicumque Clericus cujuſcumque conditionis, ſtatus, religionis, dignitatis, etiamſi Pontificalis, vel alterius præeminentiæ fuerit, qui poſt habitam præſentium notitiam, quam habere præſumatur poſt duos menſes, poſt earundem præſentium publicationem in Eccleſiis Cathedralibus factam, quam ipſi Diœceſani omninò facere teneantur, poſtquàm præſentes ad eorum notitiam pervenerint, publicus concubinarius à perceptione fructuum omnium beneficiorum ſuorum trium menſium ſpatio ſit ipſo facto ſuſpenſus, quos ſuus Superior in fabricam vel aliam evidentem Eccleſiarum utilitatem, ex quibus ii fructus percipiuntur, convertat: nec non hujuſmodi publicum concubinarium, ut primùm talem eſſe noverit, mox ſuus Superior monere teneatur, ut infra breviſſimum terminum concubinam dimittat, & ſi illam non dimiſerit, vel dimiſſam, ſeu aliam publicè reſumpſerit, jubemus, ut ipſum in omnibus ſuis beneficiis omninò privet. Et nihilominus ii publici concubinarii, uſquequò cum eis per ſuos Superiores poſt ipſarum concubinarum dimiſſionem, manifeſtamq; vitæ emendationem fuerit diſpenſatum, ad ſuſceptionem quorumcumque honorum, dignitatum, beneficiorum, officiorumve ſint inhabiles, qui ſi poſt diſpenſationem recidivo vomitu ad hujuſmodi publicum concubinatum redierint, ſine ſpe alicujus diſpenſationis ad prædicta prorſus inhabiles exiſtant, quodq; ſi hi ad quos talium correctio pertinet, eos, ut prædictum eſt, punire neglexerint, eorum Superiores tam in ipſos de neglectu, quàm in illos pro concubinatu modis omnibus digna punitione animadvertant. In Conciliis etiam provincialibus, & Synodalibus adverſus tales punire negligentes, vl de hoc crimine diffamatos, etiam per ſuſpenſionem à collatione beneficiorum, vel alia condigna pœna ſeveriter procedatur. & ſi ii quorum deſtitutio ad Nos, & Sedem prædictam ſpectat, per Concilia provincialia, aut ſuos Superiores propter concubinatum publicum reperiantur privatione digni, ſtatim cum proceſſu inquiſitionis ad Nos deferantur: eadem diligentia, & in- *Concubinariorum pœna.*

quisitio in quibuscumque generalibus Capitulis, etiam provincialibus, quoad eos servetur, pœnis aliis contra prædictos, & alios non publicos concubinarios à jure statutis, in suo robore permansuris.

Concubinarii publici qui sint.

XIX. Publici autem intelligendi sunt non solùm ii, quorum concubinatus per sententam aut confessionem in jure factam; seu per rei evidentiam, quæ nullâ possit tergiversatione celari, notorius est, sed etiam qui mulierem de incontinentia suspectam, & diffamatam tenent, & per suum Superiorem admoniti, ipsam cum effectu non dimittunt.

De concubinariis non permittendis.

XX. Quia verò in quibusdam regionibus nonnulli jurisdictionem Ecclesiasticam habentes, pecuniarios quæstus à concubinariis percipere non erubescunt, patientes eos in tali fœditate sordescere, sub pœna maledictionis æternæ præcipimus, ne deinceps sub pacto, compositione, aut spe alterius quæstus, talia quovis modo tolerent, aut dissimulent: alioquin ultra præmissam negligentiæ pœnam, duplum ejus, quod propterea acceperint, restituere, & ad pios usus omninò convertere teneantur, & compellantur. Ipsas autem concubinas, aut suspectas Prælati omnibus modis curent à suis subditis, per auxilium, & brachii sæcularis invocationem (si opus fuerit) penitùs arcere, qui etiam filios ex tali concubinatu procreatos apud patres suos cohabitare non permittant. Iubemus insuper, quod in prædictis Synodis, & Capitulis præmissa publicentur, & ut quilibet suos subditos ad ipsarum concubinarum dimissionem moneat diligenter. Injungimus præterea omnibus sæcularibus viris, etiamsi Regali præfulgeant dignitate, ne ullum qualecumque inferant impedimentum, quocumque quæsito colore Prælatis, cui ratione sui officii adversus subditos suos pro hujusmodi concubinatu, & aliis casibus sibi à jure permissis procedunt. Et cùm omne fornicationis crimen lege Divinâ prohibitum sit, & sub pœna peccati mortalis necessariò evitandum, monemus omnes Laicos, tam uxoratos, quàm solutos, ut similiter à concubinatu abstineant; nimis enim reprehensibilis est, qui uxorem habet, & ad aliam uxorem seu mulierem accedit; qui verò solutus est, si continere nolit, juxta Apostoli consilium uxorem ducat: pro hujusmodi autem Divini observantia præcepti, hi ad quos pertinet, tam salutaribus monitis, quàm aliis canonicis remediis omni studio laborent.

De conversatione eti excommunicatis.

XXI. Statuimus insuper, quod ad evitandum scandala & multa pericula, subveniendumq; conscientiis timoratis, quod nemo deinceps à communicatione alicujus in Sacramentorum administratione, vel receptione, aut aliis quibuscumque Divinis, vel etiam prætextu cujuscumque sententiæ, aut censuræ Ecclesiasticæ, seu suspensionis, aut prohibitionis ab homine vel à jure generali promulgatæ, teneantur abstinere, vel aliquem vitare, vel interdictum Ecclesiasticum observare, nisi sententia, prohibitio, suspensio,

pensio, vel censura hujusmodi fuerit, vel contra personam, Collegium, Universitatem, & Ecclesiam, aut locum certum, aut certam, à Iudice publicata, & denunciata specialiter & expressè, aut si notoriè in excommunicationis sententiam constiterit incidisse, quod nullâ possit tergiversatione celari, aut aliquo Iuris suffragio excusari, cum à communione illius abstinere volumus, juxta Canonicas sanctiones. Per hoc tamen hujusmodi excommunicatos, suspensos, interdictos, seu prohibitos non intendimus in aliquo relevare, nec eis quomodolibet suffragari.

Interdictum Ecclesiasticis.

XXII. Et quoniam ex indiscreta interdictorum promulgatione, multa consueverunt scandala evenire, statuimus, quod nulla Civitas, Oppidum, Castrum, Villa, aut locus Ecclesiastico supponi possit interdicto, nisi ex causa, sive culpa ipsorum locorum, aut Domini, seu Rectoris, vel Officialium: propter culpam autem, seu causam alterius cujuscumque privatæ personæ, hujusmodi loca interdici nequaquam possint, auctoritate quâcumque ordinariâ, vel delegatâ, nisi talis persona priùs fuerit excommunicata, ac denunciata, seu in Ecclesia publicata; aut Domini, seu Rectores, vel Officiales ipsorum locorum auctoritate Iudicis requisiti, hujusmodi personam excommunicatam infra biduum inde cum effectu non ejecerint, aut ad satisfaciendum compulerint; quâ etiam post biduum ejectâ recedente, vel satisfaciente, mox Divina resumi possint, quod etiam in pendentibus locum habere decernimus.

Resignationis beneficiorum.

XXIII. Nec non constitutionem de eorundem Fratrum Nostrorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium consilio editam, quam cum irritanti decreto statuimus, & decrevimus & ordinavimus, quod ex tunc de cætero perpetuis futuris temporibus, decessione regiminis, & administrationis Ecclesiarum, & Monasteriorum factâ per eos, qui Ecclesiis & Monasteriis ipsis præerunt, seu illa in administrationem, seu commendam, aut ut aliis unita, aut aliàs obtinebant, seu resignatione aliorum quorumcumque beneficiorum Ecclesiasticorum, seu cessione iuris in eis, vel ad ea quomodolibet competentis, aut privationis, vel depositionis, aut censurarum fulminatione, etiam literis Apostolicis à Nobis, & Sede Apostolica, etiam motu proprio pro tempore emanatis, quæ in manibus Romani Pontificis factæ dicerentur, contentis, etiamsi super illis narratis fundaretur intentio, constare & apparere deberet per publica instrumenta, vel documenta authentica. Alioquin tam in iudicio, quam extra illud, narrativæ & assertioni hujusmodi in præiudicium tertii minimè stari, nec ex illis alicui præjudicium afferri debere, nisi de hujusmodi narrativa, & assertione etiam in literis Apostolicis facta altero ex præmissis modis doceretur, innovamus, illamq; perpetuis futuris temporibus inviolabiliter observari mandamus.

Stabilitur concordia cum Rege, qui Bononiæ ipsi met hunc Pontifici obedientiæ præstitit.

XXIV. Et quia ad supradictam concordiam cum præfato Rege ob illius sinceram devotionem erga Nos, & Sedem prædictam ostensam, cùm ad præstandam Nobis reverentiam, & filialem obedientiam, ad Civitatem Nostram Bononiæ personaliter accessit, consentimus, illamq; inviolabiliter observari desideramus, illam veri contractus & obligationis inter Nos, & Sedem Apostolicam prædictam ex una, & præfatum Regem, & Regnũ suum ex altera partibus legitimè initi, vim & robur obtinere.

Cui derogari non posse decernit.

XXV. Ac illi & præsentibus in aliqua sui parte per qualcumque literas, & gratias per Nos, & Successores Nostros desuper concedendas derogari, clausulamq; cum earundem derogatione præsentium latissimè extendenda, ac quod eædem præsentes literæ, & earum tenor pro expressis habeantur in quibusvis supplicationibus pro tempore signatis appositam, nihil penitus operati, & illius vigore in literis Apostolicis super ipsis supplicationibus conficiendis quicquam, per quod præsentibus, aut alicui particulæ de contentis in eis derogaretur, seu derogari videretur, narrari non possit: & sic per quoscumque judices, etiam Commissarios, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, & præfatæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales in quibusvis causis super præmissis, vel eorum aliquo pro tempore motis judicari, definiri & sententiari debere, sublatâ eis aliter sententiandi, & definiendi omnimodâ facultate, & auctoritate; nec non irritum & inane quidquid secùs super iis, vel eorum aliquo, à quoquam quavis auctoritate, etiam per Nos, & Successores Nostros præfatos scienter vel ignoranter contigerit attentari decernimus.

Pactum, quod Rex infra certum tempus hanc concordiam in suo Regno acceptari faciet.

XXVI. Volumus autem, quod præfatus Rex præsentes literas, ac omnia & singula in eis contenta, quæ in prima futura Sessione præsentis Concilii Lateranensis approbari & confirmari facere promisimus, infra sex menses à die approbationis & confirmationis computandos non approbaverit, & ratificaverit, & ea perpetuis futuris temporibus in Regno suo, & omnibus aliis locis, & dominiis dicti Regni per omnes Prælatos, & alias etiam Ecclesiasticas personas, ac Curias Parlamentorum legi, publicari, iurari & registrari, adinstar aliarum Constitutionum Regiarum, & de acceptatione, lectione publicatione, juramento, & registratione prædictis infra prædictum terminum per omnium & singulorum supradictorum patentes literas, aut authenticas scripturas Nobis non transmiserit, aut Nuncio Nostro apud ipsum Regem existenti, per eum ad Nos destinandas non consignaverit. & deinde singulis annis etiam legi, prout aliàs ipsius Francorum Regis Constitutiones, & Ordinationes, quæ in viridi sunt observantia, observari debent, inviolabiliter observari cum effectu non fecerit, præsentes literæ, & inde secuta quæcumque sint cassa, & nulla, nulliusq; roboris, vel momenti.

XXVII. Et

XXVII. Et cum omnium quæ in Regno, Delphinatu, & Comitatu prædictis aguntur notitiam non habeamus, consuetudines, statuta, seu usus libertati Ecclesiasticæ, & auctoritati Sedis Apostolicæ quomodolibet præjudicantia, si qua in Regno, Delphinatu & Comitatu prædictis aliàs quam in præmissis existant, non intendimus Nobis, & eidem Sedi in aliquo præjudicare, seu illa tacitè, vel expressè quomodòlibet approbare. *Declaratio d. Concordia.*

XXVIII. Et nihilominus præfato FRANCISCO & pro tempore existenti Francorum Regi in virtute sanctæ obedientiæ mandamus, quatenus per se, vel alium, seu alios in dignitate Ecclesiastica constitutos, præsentes literas, ac omnia & singula in eis contenta, quando & quoties opus fuerit publicari, & ea inviolabiliter observari faciant. Contradictores cujuscumque dignitatis & præeminentiæ fuerint, per censuras Ecclesiasticas, & pecuniarias pœnas, aliaq; juris & facti quævis opportuna remediaa, ppellatione quâlibet omninò postposita, compescendo. *Observantia Concordia per Regem executioni demandanda.*

XXIX. Non obstantibus omnibus supradictis, aut si aliquibus, communiter vel divisim ab eadem sit Sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per literas Apostolicas non facientes plenam & expressam de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem. *Clausula derogatoria.*

XXX. Nulli verò hominum liceat hanc paginam Nostræ approbationis, innovationis, mandati, decreti, & declarationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ in publica Sessione in Lateranensi Sacrosancta Basilica solemniter celebrata. Anno Incarnationis Dominicæ Millesimo quingentesimo sexto decimo, quarto decimo Kalen. Januarii, Pontificatus Nostri anno quarto. *Sanctio canonica.*

§. 5. Hæc porrò Concordata fusissimè explicat *Rebuffus* speciali in ea edito commentario, ad quem proinde lectorem remitto, ac me, meaq; omnia, quæ in hoc opusculo scripsi, infallibili Sanctæ Matris Ecclesiæ Romanæ censuræ, & melius sentientium judicio humillimè submitto. *In eadem Concordata commentatus est Rebuffus.*

Ad maiorem Dei, & immaculatæ Virginis Mariæ, cœlitumq; omnium gloriam, cultum & honorem.

INDEX LOCVPLETISSIMVS

Rerum, verborum, ac ſententiarum, quæ in hoc tractatu continentur. Prior numerus *Titulum*, alter *Dubium*, tertius *dubii paragraphum*, quartus *Paginam* denotat. Vbi verò quandoque additur *proœm. Proœmium*: ubi *text. Concord.* ipſa *Concordata*: ubi *num. Conſtitutionis Apoſtolicæ, Edicti Cæſarei*, vel *Deciſionis Rotalis* ibidem inſertæ *numerum* deſignat.

A.

A Jure veteri non eſt recedendum, niſi aliud exprimatur in novo. tit. 1. dub. 7. §. 14. pag. 111.

A potentiori fit denominatio tit. 1 dub. 5. §. 15. pag. 85

A remotione unius contrarii ſequitur poſitio alterius. tit. 3. dub. 2. §. 21. pag 227

Abbas non poteſt recipere beneficiorum reſignationes, vel permutationes, niſi jurisdictionem habeat quaſi Epiſcopalem. tit. 1. dub. 9. §. 10. 11. 12. 13. & 14. pag. 38 139. 140. 141

Abbates, & hujuſmodi habentes curam animarum, non dicuntur curati. tit. 1. dub. 6. §. 2. pag. 88

Abbatiæ ſæculares ſunt primæ dignitates in Eccleſiis quibuſdam Collegiatis apud Leodienſes in Conſtit. *Vrbani* Papæ 8. relata. tit. 1. dub. 1. poſt §. 12. pag. 47. 48. & ſeq.

Abbatum electio debet fieri juxta formam c. *quia propter de elect.* tit. 1 dub. 1. poſt §. 4. in adducta ibi deciſion. Rotal. num. 1. 2. & ſeq & 12. pag. 15. & ſeq. & pag. 22. & ſeq. & poſt §. 6 in altera deciſ. Rot. pag. 24. & ſeq.

Acceptatio beneficii notoriè nulla, nullum poſſidendi colorem tribuit. tit. 3. dub. 2. §. 17. pag 224

Acceptatio particularium non eſt neceſſaria in Concordatis Germaniæ. tit. 3. dub 1. §. 10. pag. 180. & ſeq.

Acceptandi facultas appoſita in Concordatis Germaniæ, non præjudicat eorundem obligationi. tit. 3. dub. 1. §. 11. pag 182

Adminiſtrationes Eccleſiaſticæ cadunt ſub Concordatis Germaniæ. tit. 1. dub. 1. §. 16. pag. 58 & 59

Advocatorum & aliorum allegantiũ non uſum, legis non receptionem, præſcriptionem, contrariam conſuetudinem, contra leges Canonicas, & Concordata Germaniæ, periculoſus ſtatus tit. 3. dub. 2. §. 20. pag 227

Altaria, quæ in titulum dantur, cadunt ſub Concordatis Germaniæ. tit. 1. dub 1 §. 3. pag. 71

Amotio beneficiati juſta ex cauſa, non reddit beneficium amovibile. tit 1. dub. 3. §. 7. pag. 74

Annatæ quando, à quo, & cur introductæ. tit. 2. dub. unico. §. 1. p. 167. & 168

Annatæ quid ſint. ibid. pag 168

Annatarum ſolutio quando, & quomodo

modo facienda ead. pag. & ibid. §. 2.

Annatæ quæ per Concordata Germaniæ præscriptæ. ibid.

Annatæ nullæ solvuntur de beneficiis, & pensionibus non excedentibus valorem 24. ducatorum de Camera. tit. 2. dub. unico. §. 1. 2. & 3. p. 168. 169 & 170

Annatas solus Papa imponit. ibid. §. 4. & 5. pag. 170

Appellatione *Ordinarii* in materia collationis beneficii, qui veniant. tit. 1. dub. 9. §. 1. pag. 129

Appositio manus Papæ non intrat, dum resignatio est nulla culpâ resignantis. tit. 1. dub. 10. post §. 2. in adducta ibid. decis. Rot. num. 8. & 9. pag. 147

Arbiter est quilibet rerum suarum, facere tamen nequit, quin jura desuper statuta locum habeant. tit. 1. dub. 4. §. 5. pag. 78

Archidiaconi non possunt recipere beneficiorum resignationes, vel permutationes, nisi potestatem habeant Episcopalem. tit. 1. dub. 9. §. 10. 11. 12. 13. & 14. pag. 138. 139. 140 & 141

Archidiaconi an aliquid licitè accipiant, vel exigant pro institutionibus, seu investituris in beneficiis. tit. 2. dub. unico. §. 8. pag. 173

Argumenta non usus, non receptionis, præscriptionis, vel contrariæ consuetudinis contra leges Canonicas, & Constitutiones Apostolicas, sunt frivola. tit. 3. dub. 2. §. 9. pag. 80. & dub. 2. §. 19. pag. 126. & seq.

Attestanti de receptione, vel consuetudine non creditur. tit. 1. dub. 1. post §. 9. in adducta ibid. decis. Rot. num. 5. p. 17

Auctoritas Papæ tollit vitium Simoniæ. tit. 1. dub. 9. §. 4. pag. 131

Auditorum Rotæ Rom. decisiones sunt maximæ auctoritatis, & præponderant communi Doctorum opinioni. tit. 1. dub. 9. §. 13. pag. 140

Augustani gaudent faculate eligendi Præpositum. tit. 1. dub. 1. §. 13. pag. 57

B.

BAsileense Concilium initiò fuit Oecumenicum, sed postea conciliabulum. tit. 1. dub. 1. post §. 5. in adducta ibid. decis. Rot. num. 8. pag. 30

Basileensis Concilii decreta non fuere à *Nicolao* Papa 5 confirmata, sed tantùm electiones in dicti Concilii obedientia factæ. ibid. num. 9. pag. 31

Beneficium, ad cujus titulum quis est Ordinatus resignari, aut permutari nequit, nisi factâ de eo mentione, & quod habeat aliunde, unde commodè vivere valeat. tit. 1. dub. 10. §. 1. 2. & seq. pag. 143. 144. 145. 146. 147. & seq. & ejusd. dub. §. 7. pag. 148 & seq.

Beneficia ad manus Ordinarii Diœcesani resignata, vel permutata, intra sex menses conferenda. tit. 1. dub. 11. §. 11. pag. 160. & 161

Beneficii appellatione venit officium perpetuum Ecclesiasticum. tit. 1. dub. 3. §. 2. pag. 70. & 71

Beneficia creata post preces Cæsareas, iisdem non afficiuntur. tit. 1. dub. 4. §. 3. pag. 76

Beneficium curatum quod dicatur, & quæ requirantur. tit. 1. dub. 6. §. 2. pag. 88

Beneficium curatum non facit potestas fori contentiosi. ibid. §. 3. pag. 89

Beneficium curatum non dicitur, quando non habet curam perpetuam. ibid.

Beneficium curatum non dicitur prioratus per Vicarium perpetuum deserviri solitus. ibid.

Beneficia curata comprehenduntur sub Concordatis Germaniæ. tit. 1. dub. 6. §. 1. & 5. pag. 87. & 90

Beneficia curata provideri debent per concursum, etiamsi vacent in mensibus Apostolicis, alioquin collatio est nulla. tit. 1. dub. 6. §. 3. pag. 90. 93. 94. & seq. & §. 7. pag. 98. & 99.

Beneficiorum collatio non potest vigore fundationis, Ordinariis in omni mense reservari, exclusò Papa; adeoque nihil impedit, quò minùs cadant sub Concordatis Germaniæ. tit. 1. dub. 4. §. 5. pag. 77. & seq.

Beneficium conferri potest ab Ordinario, dum sciri nequit dies obitus defuncti. tit. 1. dub. 12. §. 6. & 7. pag. 165

Benefi-

Beneficia Ecclesiastica, quomodocumque nuncupentur, dummodò in titulum dentur, cadunt sub Regula 9. Cancellariæ Apostolicæ,& Concordatis Germaniæ.tit 1 dub 3.§.3. pag.71

Beneficium Ecclesiasticum perpetuũ unde probatur. ibid §.5. pag 72

Beneficia inferiora electiva cadunt sub Concordatis Germaniæ.tit.1.dub.1. §.14.15.16 & seq. pag. 57. & seq & ejusd.dub. § 21. pag.64

Beneficia etiam tenuissima cadunt sub Concordatis Germaniæ, & Regula 9.Cancellariæ Apostolicæ.tit.1. dub. 2.§ 3 pag.68.& dub 3.§. 3. pag.71

Beneficia & officia, ut cadant sub Concordatis Germaniæ, debent esse perpetua,& in titulum dari. tit.1.dub.3. §. 1. pag.70 & 71

Beneficia exemptorum,ex causa negligentiæ devolvuntur ad Papam, non tamen Regularium.tit.1.dub.11.§.7.& 8. pag. 158.& 159

Beneficia ex diuturnitate temporis censentur ab Episcopo in titulos erecta. tit.1.dub.3 §. 5. pag.72

Beneficia Germaniæ,Hispaniæ,Galliæ & Belgii non rescribuntur nisi ad 24.ducatos de Camera.tit.2. dub unico. §.2. pag.168.& 169

Beneficia in Diœcesi Leodien. non excedentia duas argenti marchas,liberè possunt Ordinarii conferre in omni mense,uti & Cameracenses, non obstantibus Concordatis Germaniæ. tit, 1 dub.1.§.20 pag.63 64 & tit.3 dub 1. post §.15. in adducta ibid. *Pii* Papæ 2. Constit.num.9.pag.209.& §.16. in Diplomate *Caroli* 5.num. 1. pag.204

Beneficia in quibus quis habet regressum, non cadunt sub Concordatis Germaniæ.tit.1.dub.8.§.1.pag.117.& 118

Beneficia in mense Apostolico erecta, possunt per Ordinarios conferri, nec cadunt in prima vacatione ex causa erectionis, sub Regulis reservatoriis. tit.1.dub 4 §.4. pag.77

Beneficia intra præscriptum tempus non collata devolvuntur gradatim ad immediatum Superiorem. tit.1. dub.11. §. 6. pag.157

Beneficia juris patronatus Ecclesiastici cadunt sub Concordatis Germaniæ,& Regulis Cancellariæ Apostolicæ, non tamen juris patronatus Laici, vel mixti.tit.1.dub.5.§.7 8 & 14.pag.81. 82. & 84.

Beneficia juris patronatu Laici, etiam vacantia apud S. Sedem, spectant ad nominationem patronorum,& institutionem Ordinariorum.ibid.§.13.p.84

Beneficia manualia & ad nutum amovibilia non comprehenduntur sub Concordatis Germaniæ, aut Regulis reservatoriis tit.1.dub.3. §.4. pag.72

Beneficium manuale & amovibile fit consuetudine & præscriptione perpetuum ibid.§. 6. pag.73

Beneficia monocularia quæ dicantur.tit.1.dub 2.§.2. pag. 67

Beneficia monocularia comprehenduntur sub Concordatis Germaniæ,& Regula 9 Cancellariæ Apostolicæ.ibid. §.3. pag.67.& 68

Beneficium obtinens contra formam Concordatorum Germaniæ, nullum habet titulum, nequidem coloratum, nec ullam possessionem, nec juvatur *Regula de Annali, vel triennali possidere*, sed habetur pro merè intruso.tit.1.dub. 2.§ 5.pag.69 & tit. 3.dub.2. §.10.& 12. pag 217 & seq.& §. 13.& 14. pag. 223. item §.17.& 18. pag. 224. & 225.

Beneficia Papæ reservata per Regulas Cancell Apost.eo mortuo, non manent reservata, sed Ordinarius potest illa in omni mense conferre, secùs autem in reservatis per Concordata Germaniæ.tit.1. dub. 8.§.14. pag.118

Beneficia Papæ reservata per Concordata Germaniæ, debent intra tres menses à die notæ vacationis conferri, ita ut de hoc in loco beneficii constet, alioquin devolvuntur ad Ordinarios. text.Concord. num. 5. pag. 9 & tit. 1. dub.1.§.14 pag. 57.& cod. tit. 1. dub. 11. §.1.pag 150. & seq.

Beneficia verò Ordinariis reservata debent intra sex menses à die notæ vacationis conferri,alioqui devolvuntur gradatim ad proximos Superiores. tit.8. dub.

Digitized by Google

dub.11 §.6 & ſeq. pag. 157. & ſeq.

Beneficii perpetuitas colligitur ex fundatione, dotatione, atque Epiſcopi Diœceſani inſtitutione & approbatione tit.1.dub.3.§.3. pag.71

Beneficia in dubio præſumuntur perpetua, & Epiſcopi Diœceſani auctoritate erecta, licet de eo non appareat, tit.1.dub 3 §.5. pag.72

Beneficium perpetuum debet conferri ad vitam beneficiati. ibid.

Beneficium non deſinit eſſe perpetuum, licet beneficiatus juſta de cauſa amoveri queat: imò quamvis in receptione ſua juret, ſe ad nutum collatoris, beneficio ceſſurum. ibid. §.7. pag.74

Beneficia poſt datam Concordatorum Germaniæ erecta, ſub iis comprehenduntur, ut & ſub Regula 9. Cancell. Apoſt. tit.1.dub.4.§.2. pag.75

Beneficia quæcumque, exceptis majoribus dignitatibus in Cathedralibus, & principalibus in Eccleſiis Collegiatis, comprehenduntur ſub alternativa Concordatorum Germaniæ. text. Concord. num.5. pag.8. & tit.1.dub.1.§.14.15.16.& ſeq. pag.57.& ſeq. & ejuſd. dub. §.21. pag.64

Beneficia ipſo jure vacantia an ſub Concordatis Germaniæ cadant. tit.1. dub.1.§.22. pag.64.& 65

Beneficia quænam reſerventur per Conſtitutiones *Execrabilis* & *Ad regimen*. text. Concord. num.3. pag.4. & tit.1.dub 1.§.1. pag 12

Beneficia quæ vacant in menſibus Ordinarii, conferri poſſunt ab eodem, cœpto menſe Apoſtolico. tit.1.dub.12. §.8. pag 166

Beneficia coram Epiſcopo Diœceſano reſignata, non poſſunt ſuis, vel reſignantium conſanguineis conferri tit. 1.dub 9 poſt §.6. in adducta ibid. Conſtit. *Pii* Papæ 5.num.4 pag.134 & ejuſd. dub.§.8. pag.137

Beneficii reſignatio eſt nulla, non factâ mentione, quod ad illius titulum reſignans ſit Ordinatus tit.1.dub.10.§. 1 & 2. pag.143.144.& ſeq.

Beneficiorum reſignationes ad favorem ſolus Papa admittit. tit.1.dub.9.§. 4. pag 130 & 131

Beneficiorum reſignationes ſimplices, vel permutationes, nemo Epiſcopo inferior admittere poteſt. tit.1. dub. 9. §.10.11.& 12. pag.138.139.& 140.& §. 14. pag.141.

Beneficiorum reſignationes non niſi ex cauſis *Pianâ* Conſtitutione expreſſis, Epiſcopi admittere queunt, tit. 1. dub. 9.§.6.pag.132.& in adducta ibid. Conſtit. *Pii* Papæ 5.num.2.pag.133.& 134.& §.7.& 8.pag. 136 & 137.

Beneficiorum reſignationes ex cauſis *Pianæ* Conſtitutionis, & permutationes, poſſunt Epiſcopi in omni menſe admittere. tit.1.dub.9 § 9. pag 137

Beneficium ſimplex potiùs præſumitur, quàm curatum tit.1. dub.6.§.4. pag.89

Beneficia vacantia in menſibus Februarii, Aprilis, Junii, Auguſti, Octobris & Decembris, ſunt Ordinario reſervata, in aliis autem ſex menſibus ſpectant ad Papam. text. Concord. num. 5 pag.8.& ſeq & tit 1. dub.1 § 14.15.16. & ſeq.pag.57.58 & ſeq.& ejuſd. dub.§. 21. pag 64.

Beneficia vacantia per promotionem ad Epiſcopatum, non comprehendunt Epiſcopos Titulares. tit 1. dub. 1. § 24 pag 66.

Beneficia vacantia per reſignationē, aut permutationem, non cadunt ſub Concordatis Germaniæ. tit.1. dub. 9 §. 9 pag 137. & 138.

Beneficia vacantia per Conſtitutiones *Execrabilis* & *Ad regimen*. ſunt Papæ reſervata, ſalvis modificationibus. text. Concord. num. 3. pag.4 & ſeq & tit. 1. dub.1.§.1. pag.12

Beneficia vacantia per promotionem ad Epiſcopatum, etiam electiva, ſunt Papæ reſervata. text. Concord. num 3. pag 6 & 7.& tit.1.dub.1.§.23. pag.65

Beneficia vacantia ipſo jure, uti propter hæreſim, Simoniam, non publicatam intra tempus conſtitutum reſignationem, non comprehenduntur ſub Concordatis Germaniæ, ſed ſunt Papæ ſpecia-

ſpecialiter reſervata. tit. 1. dub. 1. §. 21. pag. 64. & 65

Beneficia vacantia apud S. Sedem ſunt Papæ reſervata, conferri tamen debent intra menſem à die vacationis. tit. 2. dub. 11. §. 4. pag. 157

Beneficium vacat per obitum, ſi reſignans vel permutans non ſupervixerit xx. dies à die præſtiti conſenſus. tit. 1. dub. 10. §. 8 pag. 149

Beneficium vacat per obitum, dum reſignans moritur, non factâ mentione, quod ad illius titulum fuit Ordinatus. tit. 1. dub. 10. §. 2. & ſeq pag. 144. 145. & ſeq.

Beneficium vacat per obitum. ubi reſignatarius ante captam poſſeſſionem vivente reſignante, moritur, ſecùs autem, ſi reſignans poſt conſenſum præſtitum moriatur. ibid. § 9. p. 149. & 150.

Beneficiorum ultimus ſtatus attendendus. tit. 1. dub. 3. §. 7. pag. 74

In beneficialibus longa detentio non juſtificat titulum aliàs invalidum. tit. 3. dub. 2. §. 18. pag. 225

Beneficiati juſta amotio, non facit beneficium amovibile. tit. 1. dub. 3. §. 7. pag. 74

Beneficiati quamvis in receptione ſua jurent, ſe ad nutum collatoris, beneficio ceſſuros, non ideò deſinunt eſſe perpetui beneficiati. ibid.

Breve *Clementis* Papæ 8. ad *Rudolphum* 2. Imper. tit. 3. dub. 1. poſt §. 6. pag. 177. & ſeq.

C.

CÆſar, *vide*, Imperator.

Cameracenſes ſervant Concordata Germaniæ. tit. 3. dub. 1. §. 2 & 5. pag. 174. 176. & 177.

Canonicatus Tungrenſis vigore Cõcordatorum Germaniæ adjudicatus *Richardo Paulo Stravio* Avunculo Auctoris. tit. 1. dub. 1. §. 6 pag. 58. & 59. & dub. 8. §. 8. pag. 125. & tit. 3 dub. 3. §. 13. pag 254

Canonicæ electiones quæ dicantur. tit. 1. dub. 1. §. 4. pag. 13. & ſeq.

Canonicæ electionis forma. ibid.

Canonicæ electionis forma quadruplex. ibid.

Canonica electio accipitur tribus modis. tit. 1. dub. 1. poſt §. 5. in adducta ibid. deciſ. Rotal. num. 6. pag. 19

Canonicæ leges, & Conſtitutiones Apoſtolicæ non tolluntur non uſu præſcriptione, aut contrariâ conſuetudine, niſi cum certa & poſitiva ſcientia Papæ, ejuſq; expreſſo conſenſu. tit. 1. dub. 1. poſt §. 5. in adducta ibid. deciſ. Rot. num. 3 pag. 25. & num. 4. & 5. pag. 27. & 28. & tit. 3. dub. 2. §. 4. 5. 6. 7. & ſeq. pag. 212. 213. 214. & ſeq. & ejuſd. dub. §. 11. & 19. pag. 217. & 226.

Capellæ quæ in titulum dantur, cadunt ſub Concordatis Germaniæ, & Regula 9. Cancellariæ Apoſtolicæ. tit. 1. dub. 3. §. 3 pag. 71

Capellæ præſumuntur Epiſcopi Diœceſani auctoritate erectæ. ibid. § 5. p. 72

Capellani nihil recipere poſſunt pro receptione novi Canonici. tit. 2. dub. unico. § 6. pag. 171

Capitula non poſſunt recipere beneficiorum reſignationes, aut permutationes. tit. 1. dub. 9. §. 10. 11. 12. 13. & 14. pag. 138. 139. 140. & 141

Capitula nihil poſſunt accipere, vel exigere citra Simoniam, pro Canonicorum, vel beneficiatorum electione, præſentatione, inſtitutione, confirmatione, receptione, vel ad poſſeſſionem admiſſione, niſi id ſolitum ſit in pios uſus converti. tit. 2. dub unico §. 6. p. 171

Capitula tamen poſſunt excuſari, ſi pro moleſtia congregationum, literarum profixarum lectura, ſimilive opera aliquid accipiant. ibid §. 7. pag. 172

Capitula non poſſunt condere ſtatutum, quo obligentur novi Canonici aliquid dare pro receptione ſua, nec id in uſum pium convertere, quod antè vertebatur in proprium. ibid.

Capitulationes *Ferdinandi* 4. Regis Rom. ſuper Concordatis Germaniæ. tit. 3. dub. 2. § 8. pag 215

c *quia propter de elect.* ſervandum in electionibus, ut dicantur canonicæ. tit. 1. dub. 1. § 4 pag 13. 14. & in adductis ibid. deciſ. Rotal.

c. *quia propter de elect.* ſervari deber in electio-

electionibus Abbatum ibid. poſt §. 4 in adducta deciſ. Rot. num. 1. & ſeq. pag. 15. & num 12. pag. 22. & in ſubſeq. deciſ. Rot. pag. 24. & ſeq.

c. *quia propter.* ſervandum in electione quorumcumque Prælatorum Regularium. tit 1. dub. 1. §. 8. pag. 45

c. *quia propter.* explicatur. ibid. poſt §. 4. in adducta deciſ. Rot. num. 5. pag. 17

c. *quia propter.* derogat Regulæ *S. Benedicti* præſcriptæ in electionibus. ibid. in ead. deciſ. num 11. pag. 21. & 22

c. *quia propter.* locum habet in majoribus dignitatibus, & principalibus in Eccleſiis Collegiatis, non autem in Decanatibus. tit. 1. dub. 1 §. 6. pag. 37. & in adductis ibid deciſ. Rotal. pag. 38 39. 40. 41. 42 & ſeq.

c. *quia propter.* procedit in electionibus ad Eccleſias, quæ per mortem Prælati viduantur. ibid. poſt §. 6. in prima deciſ. Rot. num. 2. pag. 38

Cardinalium indulta comprehendunt beneficia coadjutoriis affecta. tit. 1. dub. 8. §. 9. pag. 115

Caroli 5. Imperatoris privilegium pro Leodienſibus. tit 3. dub. 1. poſt §. 16. pag. 201. & ſeq.

Cauſæ, citra quas Epiſcopi reſignationes ſimplices beneficiorum admittere non poſſunt ex Conſtit. *Pii* Papæ 5. relata. tit. 1. dub 9 poſt §. 6 pag. 132. & ſeq. & ibid. §. 7 pag. 136. & ſeq.

Cauſæ beneficiorum S. Sedi reſervatorum poſſunt in prima inſtantia in Curia Romana decidi tit. 3 dub 2. §. 25. & ſeq. pag. 241. & ſeq.

Choraulibus nihil dandum pro receptione novi Canonici. tit. 2. dub. unico. §. 6. pag. 171

Io. à Chokier encomium. tit. 1. dub. 1. §. 1. pag 12

Clauſula Decreti irritantis, *vide*, Decretum irritans.

Clementis Papæ 7 Conſtitutio contra violatores Concordatorum Germaniæ. tit. 3 dub. 2 poſt §. 12. pag. 218 & ſeq.

Clementis Papæ 7. Conſtitutio contra impedientes executionem proviſionum Apoſtolicarum. tit. 3. dub. 2. poſt §. 23. pag. 229. & ſeq.

Clemens Papa 7. decrevit proviſos contra Concordata Germaniæ, nullum titulum, vel colorem habere poſſidendi beneficia, ſed eſſe meros intruſos, atque ad fructuum reſtitutionem teneri. tit. 3. dub. 2. §. 5. pag 69. & tit. 3. dub. 2. §. 12. pag 217. 218. & ſeq. & §. 13. 14 15. 16. & 17. pag. 223 & 224. & ſeq.

Clementis Papa 8. Breve ad *Rudolphum* 2 Imperatorem. tit. 3. dub. 1. poſt §. 6. pag. 179

Coadjutoria quid ſit, & quotuplex. tit. 1. dub. 8. § 2. & 3. pag. 116

Coadjutorias cum futura ſucceſſione ſolus Papa concedit. ibid. §. 4. pag. 116

Coadjutoriarum conceſſione contravenitur Concordatis Germaniæ. ibid. § 6. pag. 118. & 119. & in adducta ibid. deciſ. Rot. num. 4. & 15. pag. 120. & 123.

Coadjutoriæ comprehenduntur ſub Concordatis Germaniæ. & Indultis Cardinalium & Epiſcoporum. tit. 1. dub. 8. §. 6. & in adductis ibid. deciſ. Rot. pag. 118. 119. & ſeq. & ejuſd. dub. § 8. & 9. pag. 125

Coadjutoriæ per Papam conceſſæ effectus non extenditur ad menſem Ordinarium, niſi Papa juſtis de cauſis Concordatis Germaniæ derogarit. ibid.

Coadiutoriæ non impediunt Ordinarios, quò minus vigore Concordatorum Germaniæ ea beneficia conferant. ibid.

Coadiutoriæ habent ius de futuro. tit. 1. dub. 8 §. 7. in adducta ibid. deciſ. Rot. num. 2. pag. 114

Coadiutoriæ hodie non concedunt tur, niſi de conſenſu Ordinarii eod. tit. 1. & dub. 8. §. 11. pag. 127

Collatio beneficiorum non poteſt Ordinariis in omni menſe ex fundatione reſervari, excluſo Papa; proinde eâ non obſtante, beneficia taliter fundata cadunt ſub Concordatis Germaniæ. tit. 1. dub. 4. §. 5. pag. 77. & ſeq.

Pro collatione beneficii nihil licet dare, aut accipere. tit. 2. dub. unico. § 5. 6. & 7. pag. 170. 171. & 172

Pro literis collationis, & expeditione

ne an aliquid accipi queat. ibid. §. 8. pag. 173

Collatio facta vigore Indulti, cenſetur facta auctoritate Ordinariâ. tit. 1. dub. 8. §. 9. pag. 125 & 126

Collatio beneficii Sedi Apoſtolicæ reſervati per Ordinarium facta nihil prodeſt, nequidem quoad titulum coloratum. tit. 1. dub. 2. §. 5. pag. 69 & tit 3. dub. 2. §. 9. & 10 pag. 215. 216. & 217. & § 12 pag. 217 & ſeq. ac §. 13. 14. 15. & 16. & ſeq. pag. 223 & 224. & ſeq

Collatio beneficiorum Papæ per Concordata Germaniæ reſervatorum debet fieri intra tres menſes à die notæ vacationis, ut de ea in loco beneficii conſter, alioquin devolvuntur ad Ordinarios. text Concord. num. 5. pag. 8 & 9. & tit. 1. dub. 2. §. 14. pag. 57. & eod. tit 1. dub. 11. §. 1. pag. 150. & ſeq.

Collatio beneficiorum apud Sedem Apoſtolicam vacantium debet fieri intra menſem à die vacationis. ibid. §. 4. pag. 157

Collatio beneficiorum Ordinariis per Concordata Germaniæ reſervatorum debet fieri intra ſex menſes à die notæ vacationis, alioquin devolvitur gradatim ad proximos Superiores. tit. 1. dub. 11. § 6. 7. & 8. pag. 157 158. & 159

Collatio beneficii ad manus Ordinarii Diœceſani reſignati, vel permutati debet fieri intra ſex menſes. ibid. §. 11. pag. 160. & 161

Collationes diverſæ de beneficio ad vitam beneficiati factæ, indicant illud eſſe perpetuum tit 1. dub. 3 § 5. pag 73

Collatores Ordinarii qui dicantur. tit. 1. dub. 9. §. 1. pag. 129

Collatore inferiore intra ſex menſes negligente conferre, devolutio fit ad Epiſcopum, qui etiam habet ſex menſes ad conferendum beneficium devolutum. tit. 1. dub. 11 §. 7. pag. 158

Concilium Baſileenſe in principio fuit Oecumenicum, ſed poſteà conciliabulum tit. 1. dub 1. poſt §. 5. in addu ta ibi deciſ. Rot num 8. pag 50

Concilii Baſileenſis decreta non fuere à *Nicolao* Papa 5. confirmata, ſed tantùm electiones in ejus obedientia factæ. ibid. num. 9. pag. 51

Concilii Tridentini diſpoſitio de conferendis beneficiis curatis, ſeu Eccleſiis Parochialibus. tit. 1. dub. 6. §. 7. pag 98

Concilii Tridentini diſpoſitio *Seſſ.* 21 *c.* 2 *de reform* extenditur ad permutationes; non tamen locum habet in reſignatione facta ex decreto Papæ. tit. 1. dub. 10 § 6. & 7. pag 148

Concilii Tridentini diſpoſitio non poteſt per æquipollens adimpleri. ibid. §. 1. pag. 143. & 144

Concilii Tridentini declaratio ſuper prima inſtantia. tit. 3. dub. 2. §. 25. pag 241. & ſeq.

Concilium Tridentinum prohibet admitti reſignationem beneficii, ad cujus titulum quis eſt Ordinatus, niſi factâ de eo mentione, & conſtitò, quod aliunde commodè vivere poſſit. tit. 1. dub. 10 §. 1. & ſeq. pag. 143. 144. & ſeq.

Concilium Tridentinum *Seſſ* 24 *cap.* 18. *de reform.* non loquitur de Vicariis perpetuis tit. 1. dub 7 §. 15. pag. 111

Concilium Tridentinum *Seſſ* 25. *de regular. c.* 6. non derogat c. *quia propter. de elect.* in electionibus Abbatum. tit. 1. dub 1. poſt. § 4. in adducta ibid. deciſ. Rot. num. 11. pag. 22

Concordata Galliæ ubi, & inter quos inita. tit. 5 §. 2. pag. 273 & ſeq.

Concordatorum Galliæ ſumma ibid. §. 2 3. & 4. pag 273. & 274

Concordatorum Galliæ textus. tit. 5. poſt §. 4. in adducta ibid. Præfatione *Franciſci* Regis, & Conſtit. *Leonis* Papæ 10 pag 274 & ſeq & pag. 278 & ſeq.

Concordata Galliæ ſucceſſerunt loco pragmaticæ ſanctionis à Sede Apoſtolica damnatæ. ibid.

Concordatorum Galliæ reſervationes. tit. 5. §. 2. pag. 273 & in ſeq. Præfat. *Franciſci* Regis, & Conſtit *Clementis* Papa 7. pag. 274. & ſeq & 278. & ſeq.

Concordata Germaniæ ubi, cur, quomodo, quando, & inter quos, ac quibus articulis cœpta & inita proœm. §. 1 2. 3. & ſeq. pag. 1 2. 3 & ſeq.

Concordat-

Concordatis Germ. qui interfuerint. ibid.

Concordata Germ. facta fuere pro pace & unione inter Eccleſiam Romanam, & Nationem Germanicam. ibid. & tit. 1. dub. 8. poſt § 6. in adducta ibid. deciſ. Rot. num. 3. pag. 120. & tit. 3. dub. 2. §. 2. pag. 210

Concordata Germ. cœpta ſub *Eugenio* Papa 4 & concluſa ſub *Nicolao* Papa 5. & *Frederico* 3. Imperatore proœm. § 2. 3. & ſeq pag. 1. 2. 3. & ſeq & text. Concord num. 1. pag 3

Concordata Germ. fuere inita nomine totius Nationis Germanicæ. proœm. §. 1. 3. & ſeq. pag. 1. 2. 3 & ſeq. & in text. Concord num 1. pag. 3. & tit. 3 dub. 1. §. 2. pag. 174 & § 10 pag. 180. & eod. tit. 3. dub. 2. §. 2 & 3. pag. 210. 211. & 212

Concordatorum Germ. ſummarius tenor. tit. 1. dub. 1 § 1. & 2. pag. 12. & 13

Concordatorum Germ. textus poſt proœm. pag 3. & ſeq.

Concordata Germ. obligant abſque particularium acceptatione. tit 3. dub. 1. § 10. pag. 180. & ſeq.

Concordata Germ. utramque partem æqualiter complectuntur. tit. 3. dub. 3. §. 1. pag. 248

Concordata Germ. quibus in locis vigeant. tit. 3. dub. 1. §. 1. 2 3. & 4. pag. 173. 174. & 175.

Concordata Germ. fuere & ſunt per totum Imperium Germanicum recepta, & ſervantur etiam apud hæreticos. ibid. & dub. 2. §. 2. pag. 217

Concordata Germ non habent locum extra fines Imperii Germanici, uti nec in Brabantia, aut Belgii provinciis, exceptis perpaucis Eccleſiis. tit. 3 dub. 1 §. 2. pag. 174. & ſeq.

Concordata Germ. vigent apud Cameracenſes, Nivellenſes, Thenenſes. & Levvenſes. ibid

Concordata Germ. ſervantur apud Leodienſes. tit 3 dub. 1. §. 4. & 2. & ſeq. pag. 176. & 182 & ſeq.

Concordatorum Germ. defenſor eſt Imperator ibid §. 6. pag. 177 & ſeq.

Concordata Germ. ſtabilita Capitulationibus *Ferdinandi* 4 Regis Romanorum. tit. 3. dub. 2. § 8. pag 215

Concordatorum Germ. obſervantia ſeverè demandata tit. 3. dub. 1. §. 4. & 5. pag. 176. & 177 & dub 2. § 8. pag. 215

Concordatorum Germ. obſervantia præſumitur. tit. 3. dub. 2. §. 2. pag. 210. & 211.

Concordata Germ non ſervantes, tenentur ſervare Regulam 9. Cancellariæ Apoſtolicæ tit. 3. dub. 2. §. 21. p. 227

Concordata Germ. ſunt favorabilia, & latiſſimè interpretanda. tit. 1. dub 8. §. 6 pag. 118. & tit. 3. dub. 2. §. 2. pag. 210. & 211.

Concordata Germ. ſunt favorabiliora Regulâ 9. Cancellariæ Apoſtolicæ. eod. tit. 3 dub. 1 §. 3. pag. 175

Concordatis non utentes imprudenter faciunt. ibid.

Concordata Germ. habent vim pacti, ſaltem quantum eſt ex parte Nationis Germanicæ; ideoq; ſervanda ſunt. tit. 3 dub. 1. § 9. pag. 180. & dub. 2. §. 2. pag 210

Concordata Germ. quantum eſt ex parte Papæ, ſunt potiùs indulta, quàm pacta. tit. 3. dub. 2 §. 2. pag. 210. & 211. & § 5. pag. 212. & dub. 3. §. 6. pag 250.

Concordata Germ. reſervant Papæ beneficia vacantia per Conſtitutiones *Execrabilis*, & *Ad regimen*. ſalvis modificationibus text. Concord. num. 3. pag. 4 & tit. 1. dub. 1. §. 1 pag. 12.

Concordata Germ. reſervant Papæ electiones ad Eccleſias Metropolitanas & Cathedrales, ac Monaſteria non canonicè factas, vel in tempore ad Sedem Apoſtolicam pro confirmatione non delatas. text. Concord. num. 4. pag. 7. & tit 1. dub. 1. § 3. pag. 13.

Concordata Germ. reſervant Papæ beneficia vacantia per promotionem ad Epiſcopatum. text. Concord. num. 3. pag. 4. & ſeq. & tit. 1 dub. 1. §. 23. pag. 65. & dub. 9. §. . pag. 137.

Concordata Germ. reſervant Papæ in omni menſe dignitates majores in Cathedralibus, & principaliores in Eccleſiis Collegiatis. text, Concord. num 5. pag. 8.

5. pag. 8. & tit. 1. dub. 1. §. 9. pag. 47.

Concordata Germ. reſervant alternativè tum Papæ, tum Ordinariis quascumque dignitates inferiores, & quæcumque beneficia, etiam electiva, in alternis menſibus vacantia, exceptis maioribus dignitatibus in Cathedralibus, & principalibus in Eccleſiis Collegiatis text. Concord. n. 5. pag. 8. & 9. & tit. 1. dub. 1. §. 14. 15. 16. & ſeq. pag. 57. & ſeq. & §. 21. pag. 64.

Concordata Germ. ſex menſes concedunt Papæ, & ſex Ordinario in beneficiorum collatione. ibid.

Concordata Germ: permittunt electiones in Eccleſiis Metropolitanis & Cathedralibus, ac Monaſteriis, quæ tamen ad Sedem Apoſtolicam pro confirmatione intra tempus à Nicolao Papa 3. ſtatur. deferantur. text. Concord. num. 4. pag. 7. & tit. 1. dub. 1 §. 2. & 3. pag. 12. & 13.

Concordata Germ. non diſponunt de Monaſteriis monialium, niſi fuerint exempta. text. Concord. num. 4. pag. 8. & tit. 1. dub. 1. §. 2. pag. 13.

Concordata Germ. capiunt etiam beneficia & officia Eccleſiaſtica etiam tenuiſſima. tit. 1. dub. 2. §. 3. pag. 68. & dub. 3. § 3. pag. 71.

Concordata Germ. capiunt beneficia monocularia, & dignitates monoculares. tit. 1. dub. 2. §. 3. & 4 pag. 68

Concordata Germ. complectuntur quæcumque beneficia & officia Eccleſiaſtica, quæ in titulum dantur, quocumque nomine vocentur. tit. 1. dub. 3. § 3. pag. 71.

Concordata Germ. non comprehendunt beneficia & officia manualia, & ad nutum amobilia. tit. 1. dub. 3. §. 2. pag. 70. & §. 4. pag. 71.

Concordata Germ. comprehendunt beneficia etiam poſt eorum datam erecta. tit. 1. dub. 4. §. 2. pag. 75.

Concordata Germ. capiunt beneficia, etiam quorum collatio in omni menſe ex fundatione reſervata eſt Ordinariis. ibid. §. 5. pag. 77. & ſeq.

Concordata Germ. non capiunt Vicarias perpetuas. tit. 1. dub. 7. §. 9. pag. 103

Concordata Germ. non complectuntur beneficia, in quibus quis habet regreſſum. tit. 1. dub. 8. §. 5. pag. 117. & poſt §. 6. in adducta ibid. deciſ. Rot. num. 11. pag. 122.

Concordata Germ. non comprehēdunt beneficia vacantia ipſo iure, præſertim per ſimoniam, hæreſim, & non publicatam in tempore reſignationem. tit. 1. dub. 1. §. 22. pag. 64. & 65.

Concordata Germ. comprehendunt beneficia curata. tit. 1. dub. 6. §. 1. & 5. pag. 87 & 90

Concordata Germ. capiunt Coadiutorias. tit. 1. dub. 8. §. 6. pag. 118. & ſeq. per tot.

Concordata Germ. non complectūtur beneficia per reſignationem, vel permutationem vacantia. tit. 1. dub. 9. §. 9. pag. 137. & 138

Concordata Germ. comprehendunt beneficia iuris patronatus Eccleſiaſtici, non tamen laici, vel mixti. tit. 1. dub. 5. § 7. 8. & 14. pag. 81. 82. 83. & 84

Concordata Germ. tollunt tantùm gratias expectativas, ſeu præventivas quoad beneficia vacatura, non tamen impediunt, quò minùs Papa concurrat cum Ordinariis & eos præveniat in beneficiis vacantibus. tit. 1. dub. 11 §. 3. pag. 155. & §. 5. pag. 157

Concordata Germ. non ceſſant mortuo Papa, ſicut Regulæ Cancellariæ Apoſtolicæ. tit. 1. dub. 8. §. 14. pag. 118

Concordata Germ. explicantur à Gregorio Papa 13. tit. 1. dub. 21. poſt §. 1. pag. 151

Concordata Germ. intelliguntur de electionibus canonicis ſtrictiori modo acceptis. tit. 1. dub. 1. poſt § 5. in adducta ibid. deciſ. Rot. num. 7. pag. 29. & ſeq.

Concordata Germ. de electionibus non intelliguntur iuxta decreta Concilii Baſileenſis. tit. 1. dub. 1. poſt §. 1. in adducta ibid. deciſ. Rot. num. 9. & 10. pag. 31. 32. & 33

Concor-

Concordata Germ. ſunt leges quædam latæ communi concordiâ Papæ & Imperatoris, Principumq; Germaniæ pro pace & tranquillitate, ſummam reipub. felicitatem continentes. tit. 3. dub. 2. § 2. pag. 210. & §. 5. pag 212. & ſeq.

Concordatis Germ. incorporatæ ſunt Conſtitutiones *Execrabilis* & *Ad regimen*. text. Concord. num. 3. pag. 4. & ſeq. & tit. 1. dub. 1. §. 1. pag. 12.

Concordatis Germ. non poteſt opponi non uſus, non receptio, præſcriptio, vel contraria conſuetudo. tit. 3. dub. 1. § 9. pag. 180. & dub. 2 §. 2. 3. 4. 5. 6. 7. & ſeq. pag. 210. 211. 212. 213. & ſeq. & §. 11. & 19. pag. 217. & 216.

Concordatis Germ. contravenitur per conceſſionem coadiutoriarum cum futura ſucceſſione tit. 1. dub. 8. pag. 118. & ſeq. & §. 6. & in adducta ibid. deciſ. Rot. num. 4. pag. 120 & n. 15. pag 123

Concordatis Germ. Papa poteſt iuſta de cauſa derogare. tit. 1. dub. 8. §. 7. in adducta ibid. deciſ. Rot. num. 4. pag. 124. & 125. & tit. 3. dub. 3. § 5 6. 7. 8. 9. 10. & 11. pag 249. 250. 251. 252. & 253.

Concordatorum Leodienſium tenor. tit. 3. dub. 1. poſt §. 14. p. 187. & ſeq

Concordata Leodienſia ſunt favorabiliora Concordatis Germaniæ. tit. 3. dub. 1. §. 13. pag. 186

Concordatorum Poloniæ ſumma & tenor. tit. 4. dub. unico. §. 1. & 2. p. 263

Concordatorum Poloniæ textus. ibid. poſt. § 2. pag. 264

Concordata Poloniæ reſervant alternativè Papæ & Ordinario maiores dignitates poſt Pontificalem in Cathedralibus, & principales in Eccleſiis Collegiatis. ibid. § 1. pag. 263. & poſt §. 2. in adducta ibid. *Clementis* Papæ. 7. Conſtit. num 4. pag. 267. & 268. & ſeq.

Concordata Poloniæ non admittunt ullas Coadiutorias, niſi de conſenſu Regis, & loci Ordinarii, ac Capitulorum. ibid & poſt §. 2. in adducta *Clementis Papæ* 7. Conſtit. num. 4 & 5. pag. 267. 268. & 269.

Concordatis Poloniæ Papa derogare non poteſt, niſi per ſupplicationem propriâ manu ſuâ ſignatam, & cum expreſſione cauſæ derogationis. ibid. §. 2. pag 263. & 264. & in adducta ibid. Conſtit. *Clementis Papæ* 7. num. 5. pag. 269. & 270

Concubinarius publicus quis dicatur. tit 5. poſt Præfat. *Franciſci* Regis in adducta Conſtit. *Leonis* Papæ 10 num. 19. pag. 290

Concubinariorum pœnæ. ibid. num. 18. pag. 289

Concurſus eſt de forma proviſionis beneficiorum curatorum, aut Eccleſiarum Parochialium, etiamſi vacent in menſibus Pontificiis. tit. 1. dub. 6. § 5. & 6. pag. 90. 93. 94. & ſeq. & §. 7. pag. 98. & 99

Concurſus in quibuſdam caſibus omittitur. ibid. §. 6. pag. 90

Concurſus à quo fieri debeat, & quomodo. ibid. §. 5. & 7. pag. 90. & ſeq. 98. & ſeq.

Concurſus non fit in Parochialibus Eccleſiis vacantibus per reſignationem in favorem, vel permutationem. ibid. §. 6. pag. 90. & ſeq.

Concurſus non fit in beneficiis curatis iuris patronatus laici, ſecùs autem, dum ſunt iuris patronatus Eccleſiaſtici, vel mixti. ibid. § 6. pag. 91. & 92

Concurſus non fit in Vicariis perpetuis, imò aliter de iiſdem facta proviſio eſt nulla. ibid. & tit. 1. dub. 7. §. 13. 14. & ſeq. & 16. pag. 110. 111. & 112

Concurſus non omittitur in Vicariis, ubi unio tantùm eſt facta bonorum, non autem ipſius tituli beneficialis. ibid. §. 19. pag. 113

Conferentes beneficia contra formam Concordatorum Germaniæ, & taliter proviſos admittentes peccant mortaliter, & tenentur ad reſtitutionem fructuũ & intereſſe arque damni, quod proviſus Apoſtolicus patitur. tit. 1. dub. 2. §. 5. pag. 69. & 70. & tit. 3. dub. 2 §. 12. 14. 15. & 16. pag. 217. & ſeq & pag. 223. & 224

Confeſſarii non debent proviſos de beneficiis contra Concordata Germaniæ, eorumq; collatores abſolvere, donec & uſque paruerint, ibid.

Con-

Confirmatio electorum Præpositorum Leodiensium deber peti à Sede Apostolica intra sex menses à die electionis, alioquin eorum provisio devolvitur ad Papam. tit. 1. dub. 1. §. 12. pag. 46. & seq. & eod. tit. 1. dub. 1. §. 10. pag 160

Consensus patronorum & electorum requirendus in beneficiorum resignatione & permutatione. tit. 1. dub. 9 §. 15. pag. 141

Consensus tacitus non sufficit pro abrogatione legis Canonicæ, vel Constitutionis Apostolicæ. tit. 3. dub 2. §. 7. pag. 215

Constitutiones Pontificiæ non tolluntur non usu, præscriptione, aut contrariâ consuetudine, nisi de certa & positiva scientia Papæ, atque expresso ejus consensu. tit. 1. dub. 1 post. § 5. in adducta ibid. decis. Rot. num 3 4. & 5 pag. 25. 27. & 28. & tit. 3. dub. 2. §. 3. 4. 5. 6 & 7. pag. 211. 212. 213. 214. & seq & §. 11. & 19 pag. 217 & 226.

Constitutio *Nicolai* Papæ 5. super Concordatis Germaniæ. post proœm. pag. 3

Constitutio *Pii* Papæ 2. ad favorem Leodiensium super electionibus ad Decanatus. tit. 1 dub. 1. §. 18. pag. 60

Constitutio *Vrbani* Papæ 8. ad favorem Leodiensium super electionibus ad Præposituras. tit. 1. dub. 1. §. 12. pag. 46. 47. & seq.

Constitutio *Iulii* Papæ 3 ad favorem Leodiensium circa collationes beneficiorum per Indulta Lovaniensia non impediendas. tit. 3 dub. 1. post §. 12. pag. 182.

Constitutio *Eugenii* Papæ 4 ad favorem Leodiensium super alternativa beneficiorum collatione, habens vim Concordatorum. tit. 3. dub. 1. post §. 14. pag. 187. & seq.

Constitutio *Pii* Papæ 2. eadem Concordata confirmans, & Ordinariis concedens in omni mense collationem beneficiorum non excedentium duas argenti marchas. tit. 3. dub. 1. post §. 15. pag. 193. & seq.

Constitutio *Caroli* 5. Cæsaris eadem confirmans. ibid. post §. 16. p 201. & seq.

Constitutio *Maximiliani I.* Cæsaris super observatione Concordatorum Germaniæ. tit. 3 dub. 1. post §. 4. pag. 176

Constitutio *Clementis* Papæ 7. reprobans collationes beneficiorum contra Concordata Germaniæ. tit. 3. dub. 2 post §. 12. pag 218 & seq.

Constitutio *Clementis* Papæ 7 contra impedientes executionem provisionum Apostolicarum. tit. 3. dub. 2. post §. 23. pag. 229. & seq.

Constitutio *Gregorii* Papæ 13. circa Concordata Germaniæ. tit. 1. dub. 11. post § 1. pag 151

Constitutio *Gregorii* Papæ 13. circa causas beneficiorum reservatorum in Curia Romana etiam in prima instantia decidendas. tit 3. dub. 2. post §. 25. pag. 242. & seq.

Constitutionis *Gregorii* Papæ 13. super beneficiorum resignationibus explicatio. tit. 1 dub 11. § 11. pag. 160. & 161

Constitutio *Pii* Papæ 5. super provisione Ecclesiarum Parochialium. tit. 1. dub. 6. post § 6. pag. 93. & seq.

Constitutio *Pii* Papæ 5. de Vicariis perpetuis tit. 1. dub. 7 post § 12 pag. 106

Constitutio *Pii* 5. super Vicariis fuit revalidata tit. 1. dub. 7 § 8. pag. 103

Constitutio *Pii* 5. de Vicariis non est correctoria Concilii Tridentini. ibid § 15. pag. 111

Constitutio *Pii* Papæ 5. dans formam resignationibus. tit. 1. dub. 9. post. §. 6. pag. 132

Consuetudine potest beneficium manuale & amovibile reddi perpetuum tit. 1 dub. 3 §. 6. pag. 73

Consuetudo contra leges Canonicas & Regulas reservatorias est corruptela. tit. 1. dub. 2. §. 5. pag. 68. 69 & 70

Consuetudo contra leges Canonicas, & Constitutiones Pontificias nullâ temporis diuturnitate, vel præscriptione induci potest, sine certa & positiva scientia, atque expresso Papæ consensu. tit. 1 dub. 1. post § 5. in adducta ibid. decis. Rot. num. 3. 4 & 5. pag. 25 27. & 28. & tit. 3 dub. 2. §. 4. 5. 6. & 7. pag. 212. 213.

Digitized by Google

213. 214. & ſeq. & §. 11. & 19. pag. 217. & 226.

Conſuetudine variâ non recedituràLege communi. tit. 1. dub. 1. poſt § 5. in adducta ibid. deciſ. Rot. num. 3. pag. 25. & 26.

Conſuetudo contraria nil operatur contra concordata Germaniæ & Regulas Cancellariæ Apoſtolicæ. tit. 3. dub. 1. §. 9. pag. 180. & dub. 2. §. 2. §. 4. §. 6. & ſeq. pag. 210, 211, 212. 213. 214 & ſeq. & §. 11. & 19. pag. 217. & 226.

Conſuetudo non ſuffragatur Capitulis, ut ipſis liceat aliquid accipere, vel exigere pro receptione novi Canonici. tit. 2. dub. unico. §. 6. pag. 171

Conſuetudo obtinet in Germania, Hiſpania, Gallia & Belgio, ut beneficia Eccleſiaſtica reſcribantur non niſi ad 24. ducatos de Camera. tit. 2. dub. unico. §. 2. pag. 168. & 169.

Contractus à jure gentium ducit originem tit. 3. dub. 1. §. 4. pag. 249

Contraventio inferioris non prodeſt, dum conſtat de ſuperioris intentione, tit. 3. dub. 2. §. 21. pag. 217.

Curatum beneficium quod dicatur, & quæ requirantur. tit. 1. dub. 6. §. 2. pag. 88.

Curatum beneficium non dicitur, quando non habet curam perpetuam ibid. §. 3. pag. 89.

Curatum beneficium non dicitur Prioratus per Vicarium perpetuum deſerviri ſolitus. ibid.

Curatum beneficium non facit poteſtas fori contentioſi. ibid.

Curata beneficia cadunt ſub Concordatis Germaniæ. tit. 1. dub. 6. §. 1. pag. 87. & §. 5. pag. 90

Curata beneficia debent conferri per concurſum, & intra tempus præfixum, alioquin collatio eſt nulla. ibid. §. 5. & 6. pag. 90. & ſeq. & in adducta ibid. Conſtit. *Pij* Papæ 5. num. 1 2 3. & ſeq. pag. 93. 94. 95. & ſeq. & ibid. §. 7. pag. 98. & 99

Curatum non deſinit eſſe beneficium, licet non percipiat decimas ibid. §. 3. pag. 88. & 89.

Cura animarum non infertur ex iure ſepeliendi. ibid.

Cura animarum non arguitur per actum baptizandi. ibid.

Cura animarum in Eccleſijs Collegiatis reſidet penes totum Collegium. ibid.

D.

DEcanatus, Scholaſtriæ & his ſimilia, ſunt beneficia, ſeu officia perpetua Eccleſiaſtica, Concordatis Germaniæ obnoxia. tit. 1. dub. 1. § 14. 15. 16. & ſeq. pag. 57. 58. & ſeq.

Decanatus, Scholaſtriæ & ſimiles dignitates inferiores in menſibus Apoſtolicis ſpectant ad Papæ collationem. & in menſibus Ordinarijs ad Ordinariorum diſpoſitionem. ibid.

Decanatuum electio in omni menſe eſt conceſſa Leodienſibus. tit. 1. dub. 1. §. 18. pag. 60

Decanatus non ſunt primæ dignitates in Germania, niſi ubi deeſt Præpoſitura tit. 1. dub. 1. §. 6. & in adducta ibid. 2. deciſ. Rot. n. 2. & ſeq. pag. 40. 41. & ſeq. & ibid. in ſequenti 3. deciſ. Rot. num. 1 & ſeq. pag. 43. & eod. tit. 2. dub. 1. §. 10. pag. 46

In Decanatuum electione locum non habet forma in c. *quia propter. de elect.* præſcripta. tit. 1. dub. 1. §. 6. pag. 37. & in adductis ibid. deciſ. Rotal. pag. 38. 39. 40. 41. 42. & ſeq.

Decani, & alij Prælati Epiſcopo inferiores non poſſunt recipere beneficiorum reſignationes, vel permutationes. tit. 1. dub. 9. §. 10. 11. 12. 13. & 14. & ſeq. pag. 138. 139. 140. & 141

Deciſiones Rotæ *vide* Rotæ Rom. deciſiones.

Decreti irritantis vis, poteſtas & energia. tit. 1. dub. 2. §. 5. pag. 69. & tit. 3. dub. 2. §. 9. pag. 215. 216. & ſeq.

Decretum irritans inficit titulum & poſſeſsionem, & tollit omnem poteſtatem conferendi ibid.

Decretum irritans tollit omnia in contrarium acta. ibid.

Decretum irritans non tribuit ullum colorem poſſidendi, etiam in poſſeſſorio ſummarijſsimo. ibid.

Decretum irritans ligat etiam ignorantes. ibid.

Decretum irritans an liget Papam tit. 1. dub. 11. §. 3. pag. 155. & 156. & tit. 3. dub. 3. §. 11. pag. 253

Decretum irritans tollit omnem consuetudinem contrariam. tit. 1. dub. 1 poſt §. 4. in adducta ibid. deciſ. Rot. num. 10. pag. 18. & tit. 3. dubio 1. §. 9. pag. 216. & ſeq.

Decretum irritans operatur duntaxat quoad gratias præventivas, nec tollit poteſtatem Papæ. tit. 1. dub. 11. §. 3. pag. 155. & 156.

Decretum irritans eſt penetrabilius omni gladio ancipiti tit. 3. dub. 2. §. 9. pag. 216. & ſeq.

Decretum irritans habet oculos rerò. ibid.

Decretum Concilij Tridentini. vide Concilium Tridentinum.

Derogare non cenſetur Papa iuripatronatus Laici, niſi id exprimat. tit. 1. dub. 5. §. 8. & ſeq. pag. 82. & ſeq.

Derogatio iuris patronatus Laici, non cenſetur de iure patronatus illuſtrium perſonarum. ibid. §. 11. pag. 83

Derogare Concordatis Germaniæ poteſt Papa ex iuſta & rationabili cauſa tit. 1. dub. 8. §. 7. in adducta ibid. deciſ. Rot. num. 4. pag. 124. & 125. & tit. 3. dub. 3. § 5. 6. 7. 8. 9. 10. & 11. pag. 249 250. 251. 252. & 253

Devolutio beneficiorum qui fiat. tit. 1. dub. 11. §. 1. & ſeq. pag. 150. & 157 & n. 2. 3. 4. §. 5. 6. 7. & 8. pag. 155. 156. 157 158. & 159.

Devolutio ex negligentia collatorum fit gradatim ad immediatos ſuperiores. ibid. §. 6. pag. 157.

Devolutio in beneficijs exemptorum fit ad ſummum Pontificem, non tamen ſi fuerint beneficia Regularium, quæ devolvuntur ad Epiſcopum. ibid. §. 7. & 8. pag. 158. & 159.

Devolutio ab inferiore collatore fit ad Epiſcopum tit. 1. dub. 11. § 7. pag. 158

Devolutio à Capitulo fit ad Epiſcopum. ibid.

Devolutio ab Epiſcopo fit ad Capitulum, niſi iure ſpeciali habeat collationem, vel ſit exemptus. ibid. §. 8. pag. 159

Devolutio ab Epiſcopo & Capitulo in ſimultanea collatione fit ad Archiepiſcopum. ibid. §. 7. pag. 158

Devolutio in electionibus ad Epiſcopatus & Abbatias fit ad Papam. text. Concord. num. 4. pag 7. & tit. 1. poſt §. 4. in adducta ibid. deciſ. Rot. num. 1. pag 15

Devolutio in electionibus ad Præpoſituras Leodienſes fit ad ſummum Pontificem. tit. 1. dub. 1. §. 12. pag. 46. & dub. 11. §. 10. pag. 160.

Devolutio ex cauſa dilatæ præſentationis fit ad inſtituentem. tit. 1. dub. 11. §. 9. pag. 159. & 160

Dictiones *Omnia* & *Quæcumque* ſunt univerſales, comprehendentes ſub ſe omnia præter expreſſa. tit. 1. dub. 6. §. 1. pag. 87.

Dictio *vero* inducit repetitionem omnium qualitatum in præcedenti diſpoſitione. tit. 1. dub. 1. §. 15. pag. 57. & 58.

Dies quando incipiat & deſinat tit. 1. dub. 12. §. 1. pag. 162.

Dies quotuplex. ibid.

Dum dies obitus beneficiati ſciri nequit, beneficium conferri poteſt ab Ordinario. ibid. §. 6. & 7. pag. 165

Differentia Legis Canonicæ à Civili. tit. 3. dub 2. §. 7 pag. 215

Differentia Concordatorum Germaniæ à Regulis Cancellariæ Apoſtolicæ tit. 1. dub. 8. §. 13. & 14. pag. 128

Dignitas monocularis comprehenditur ſub Concordatis Germaniæ, & Regula 4. & 9. Cancellariæ Apoſtolicæ. tit. 1. dub. 2. §. 4. pag. 68

Dignitates inferiores electivæ cadunt ſub Concordatis Germaniæ, uti & Regula 9. Cancellariæ Apoſtolicæ, ita ut ad Papæ & ordinarij collationem in alternis menſibus reſpectivè ſpectent. tit. 1. dub. 1. §. 14. 15. 16. & ſeq. p. 57. & ſeq.

Dignitates inferiores cadunt ſub indultis Apoſtolicis univerſitatibus conceſſis. ibid. § 17. pag. 60.

Dignitates maiores poſt Pontificalem in Eccleſijs Cathedralibus, & principaliores, in Eccleſijs Collegiatis, quæ cenſeantur. tit. 1. dub. 1. poſt §. 6. in adducta ibi. 2. deciſ. Rot. n. 2 & ſeq. pag. 40 & ſeq.

& ſeq. & ibid. in 3. deciſ. Rot. num. 1. & ſeq. pag. 43. & ſeq. & eod. tit. 1. ac dub. 1. §. 10. pag. 46. 47. & ſeq.

Dignitates maiores & principales prædictæ, ſunt Papæ, per concordata Germaniæ in omni menſe reſervat. text. Concord. n. 5. pag. 8. & tit. 1 dub. 1. § 9. pag. 45

Dignitatum maiorum electio conceſſa eſt Leodienſibus peculiari Indulto Apoſtolico. tit. ibid. § 12 pag. 46. & ſeq.

Dignitates prædictæ ſunt reſervatæ Papæ, ſi illarum poſſeſſor, promovendus ad Epiſcopatum, eaſdem reponat ad manus ordinarij tit. 1. dub. 1 §. 23. pag 65 & 66. & eod. tit. 1. dub. 9. §. 9 pag. 137

In dignitatum maiorum, & Principalium in Eccleſijs collegiatis electione, ſervanda eſt forma in c. *quia propter de elect.* præſcripta, non autem dignitatum inferiorum aut Decanatuum. tit. 1. dub. 1. §. 6. pag. 37. & in adductis. ibid. deciſ. Rot. pag. 38. 39. 40. 41. 42. & ſeq.

Diſpoſita de Paſtoratibus non procedunt in Vicarijs perpetuis. tit. 1. dub. 7. §. 17. pag. 112.

Diſpoſitio Concilij Trid. per æqui pollens non poteſt adimpleri, quando illa traditur pro forma. tit. 1. dub. 10. §. 1. pag. 143. & 144

Doctori de receptione, aut conſuetudine atteſtanti non creditur. tit. 1. dub. 1. poſt §. 4. in adducta ibid. deciſ. Rot. num. 5. pag. 17

Duo teſtes deſtruunt dictum unius, & probant plenè contra inducentem. tit 1. dub. 1. poſt §. 6. in adducta ibid. 2. deciſ. Rot. n. 4. pag. 41

E.

Eccleſia non viduatur per vacationem inferiorum dignitatum, ſed primæ. tit. 1 dub. 1. poſt §. 6. in adducta ibid. 2. deciſ. Rot. num. 2. pag. 40 & in ſequenti deciſ. 3. n. 3 pag 41

Egreſſus unius operatur ingreſſum alterius tit. 1. dub. 2. § 21. pag. 227

Electio ad decanatus in omni mẽſe indulta eſt Leodiẽſibus tit 1. dub. 1 § 18. pag 60. & ſeq.

Electio ad *Præ*poſituras conceſſa eſt Leodienſibus & Auguſtanis. tit. 1 dub 1 §. 12. pag. 46. & ſeq. & § 15. pag. 57.

Electio ad *Præ*poſituras Leodienſes debet fieri intra 30. dies à die vacationis, & intra ſex menſes à ſede Apoſtolica peti confirmatio, alioqui ad eandem devolvuntur ibid & eod. tit. 8 dub. 11 §. 10. pag. 160

Electio ad Epiſcopatus & Abbatias conceditur Ordinarijs per Concordata Germaniæ ita tamen, ut fiant canonicè & intra tempus à *Nicolao* Papa 3. ſtatutum, ad Sedem Apoſtolicam pro confirmatione deferantur, alioquin ad eandem devolvuntur. text. Concord. n. 4. pag. 7. & tit. 1. dub. 1. §. 3. p. 13. & ibid, poſt §. 4. in adducta ibi deciſ. Rot. n. 1, 12. & 14. pag. 15. 22. & 23.

Electionis Canonicæ quæ dicantur. tit. 1. dub. 1 §. 4. pag. 13. & ſeq.

Electiones canonicæ forma. ibid.

Electionis canonicæ forma quadruplex. per *Scrutinium*, *Compromiſſum*, *viam Spiritus ſancti*, & *Scrutinium cum Compromiſſo mixtum* ibid.

Electio præter iſtos quatuor modos, non eſt canonica, & devolvitur ad Papam ibid.

Electio canonica accipitur tribus modis. tit. 1. dub. 1. poſt § 1. in adducta ibid. deciſ. Rot. num. 6. pag. 29

Electio ſtantibus reſervationibus eſt fraudulenta. tit. 1. dub. 1 § 19. p. 63

In electione Abbatum ſervanda eſt forma in *c. quia propter de elect.* præſcripta. tit. 1. dub. 1. poſt. §. 4. in adducta ibid, deciſ. Rot. num. 1. & 2. pag. 15. & ſeq. & num. 12. pag. 22. & poſt §. 5. in altera deciſ. Rot pag. 24

Item in electionibus quorumcumque Prælatorum Regularium. ibid. § 8. pag. 45

Electiones ad Epiſcopus & Abbatias debent fieri intra tres menſes, in aliis autem dignitatibus intra ſex menſes. tit. 1. dub. 11 §. 9. pag. 159. & 160

Electio debet per unum publicari nomine omnium. tit. 1 dub. 1. §. 4. pag. 14. & poſt. §. 6. in adducta ibid. 1. deciſ. Rot. num. 3, pag. 39. & ibid. in 2. deciſ. Rot. num. 7. pag. 42

Electivæ dignitates inferiores cadunt ſub Concordatis Germaniæ, & Regula. 9. Cancellariæ Apoſtolicæ. tit. 1. dub. 1. §. 14. 15. 16. & ſeq. p. 57. & ſeq.

Eligentium vota debent in ſcriptis redigi, & publicari. tit. 1. dub. 1. poſt §. 4. in adducta ibid. deciſ. Rot. num. 9. & 10. pag. 20. & 21

Eligentium nomina non debent publicari. in ead. deciſ. Rot. n. 12. p. 22

Episcopi, seu eius vicarij in spiritualibus Generalis est concursum facere in provisione beneficiorum curatorum, seu Ecclesiarum Parochialium, & personam magis idoneam eligere ab eo instituendam, ad quem collatio spectat. tit. 1. dub. 8. §. 5. pag. 90, & §. 7. pag. 98 & 99

Episcopus Diœcesanus admittit resignationes simplices, & permutationes, ex causis in *Pij* Papæ 5. Constitutione expressis. tit. 1 dub. 9. §. 10. 11. 12. 13. & 14. pag. 138. 139. 140. & 141

Episcopi Diœcesani auctoritas censetur in dubio in beneficiorum erectione & institutione interveniſſe, licet de ea non appareat. tit. 1. dub. 3. §. 5. pag. 72

Episcopi iure communi habent collationem omnium beneficiorum suæ Diœcesis, in quovis mense vacantium. tit. 1. dub. 8. §. 6 pag. 118. & 119. & eod. tit. 1. dub. 9. §. 1. pag. 129.

Episcopi olim admittebant promiscuè omnium beneficiorum simplices resignationes, hodie tamen id non possunt, nisi ex causis *Pianæ* constitutione expressis. tit. 1. dub. 9. §. 6. pag. 132. & seq. & §. 7. pag. 136. & 137

Episcopi possunt ex prædictis causis resignationes & permutationes in omni mense admittere. ibid. §. 9. pag. 137. & 138

Episcopi non possunt resignata coram se beneficia, suis, vel resignantium consanguineis conferre. tit. 1. dub. 9. in adducta ibid. Constit. *Pij* Papæ 5. num. 4. pag. 134. & ibid. §. 8. pag. 137

Episcopi constrentes beneficia ultimo die mensis sui vacantia, diligenter examinent horam, & punctum obitus, & id in collationis instrumento notari curent. tit. 1. dub. 12. §. 2. pag. 163.

Episcopus habet sex menses ad conferendum beneficia devoluta. tit. 1. dub. 11. §. 7. pag. 118.

Episcopo negligente intra tempus præfixum conferre, devolutio fit ad Capitulum, nisi is e speciali habuerit collationem, vel sit exemptus. ibid §. 8. pag. 159

Episcopi non possunt aliquid accipere, vel exigere pro præsentatione, nominatione, collatione beneficij, aut possessionis datione, sub pœna suspensionis, à Pontificalis officij exercitio. tit. 2. dub. unico §. 5. & 6. pag. 170. 171. & 172.

Episcopi non possunt annatas imponere. ibid. §. 5. pag. 170

Episcopi impedientes executionem provisionum Apostolicarum sunt excommunicati. tit. 3. dub. 2. §. 23. pag. 228. & seq.

Episcopo inferiores non præstant auctoritatem resignationibus, & beneficiorum permutationibus. tit. 1. dub. 9. §. 10. 11. 12. 13. & 14. pag. 138. 139. 140 & 141.

Episcopus Titularis non subiacet dispositioni Regulæ de beneficijs vacaturis per promotionem. tit. 1. dub. 1. §. 24. pag. 66

Eugenij Papæ 4. Constitutio pro Leodiensibus habet vim Concordatorum tit. 3. dub. 11. post §. 14. pag. 187 & seq.

Sub *Eugenio* Papa 4. cœpta sunt concordata Germaniæ. in procem. §. 2. 3. & seq. pag. 1 & 2.

Exceptio de non usu, vel non receptione, contra Concordata Germaniæ & Regulas Cancellariæ Apostolicæ irrelevans est & nulla. tit. 3. dub. 1. §. 9. pag. 180. & dub. 2. §. 2. 3. 4. 5. & seq. pag. 210. 211. 212. 213. & seq. & §. 11. & 19. pag. 217. & 216.

Verbum *excepernnt*, non significat inscriptis. tit. 1. post §. 5. in adducta ibid. decis. Rot. num. 2. pag. 24. & 25.

Excommunicantur impedientes cursum causarum Curiæ Romanæ. tit. 3. dub. 2. §. 23. pag. 228. & seq.

Executor voluntatis defuncti, potest sibi ius patronatus reservare. tit. 1. dub. 5. §. 18. pag. 86.

Exemptorum, non tamen Regularium beneficia devolvuntur ad Summum Pontificem ex causa negligentiæ in collatione. tit. 1. dub. 11. §. 7. pag. 158.

Exemptorum superior proximus est Papa, ibid. §. 8. pag. 159

Fami-

Digitized by Google

F

FAmiliares Cardinalium qui dicantur apud Leodienſes ex Conſtitutione *Eugeniana*. tit. 3. dub. 1. poſt §. 15. in adducta ibid. *Pij* Papæ. 2 Conſtit. num. 4. pag. 195.

Familiaritas ad effectum reſervationis quomodo conſideretur in Civitate & Dœceſi Leodienſi. ibid

Facultas acceptandi adiecta Concordatis Germaniæ, non præiudicat ipſorum obligationi. tit. 3. dub. 1. §. 11. pag. 184.

Ferdinandi 4. Regis Romanorum Capitulatio circa Concordata Germaniæ. tit. 3. dub. 2. §. 8. pag. 215.

Formâ omiſſâ actus eſt nullus, nec per æquipollens poteſt adimpleri. tit. 1. dub. 10. § 1. pag. 143. & 144.

Forma in parte ſervari, & in parte omitti non poteſt, cùm ſit indiviſibilis. tit 1. dub. 1. poſt §. 4. in adducta ibid deciſ. Rot, num. 7. pag. 19. & 20.

Forma c. *quia propter de elect.* ſervanda eſt in electionibus ad maiores dignitates & principales in Eccleſiis Collegiatis, non autem ad Decanatus. tit. 1. dub. 1. §. 6. pag. 17 & in adductis ibid. deciſ. Rotal. pag. 38. 39. 40. 41. 42. & ſeq.

Forma c. *quia propter de elect.* ſervari debet in electione Abbatum, & quorumcumque Prælatorum Regularium tit. 1. dub. 1. poſt §. 4. in adductis bi deciſ. 3. Rotal. pag. 15 & ſeq. & §. 8. pag. 47.

Forma electionis per *ſcrutinium, compromiſſum, viam ſpiritus Sancti, & Scrutinium cum compromiſſo mixtum* explicatur tit. 1, dub. 1. §. 4. pag. 13. & ſeq.

Franciſcus 1. Galliarum Rex cum *Leone* Papa 10 Concordata fecit. tit. 5. dub. unico §. 2. 3. & ſeq. pag. 273.

Franciſci 1 Regis Galliarum præfatio circa Concordata. tit. 5. dub. unico poſt § 4. pag. 274.

Fredericus 3. Rex Rom. & Principes Germaniæ iniuerunt Concordata cum Legato *Nicolai* Papæ. 5. in proœm. § 2. 3. & ſeq. pag. 1. 2. 3. & ſeq. & text Concord. num. 1. ead pag. 3.

Fructus malè percipiuntur proviſi contra Concordata Germaniæ, & tenentur ad eorum reſtitutionem. tit. 1. dub. 2. §. 5. pag. 68. & 69. & tit. 3. dub. 1. §. 12. pag. 217. & ſeq, & §. 14. & 17. pag. 223. & 224.

G.

GAlliæ Concordata, *vide* Concordata Galliæ.

Galli cantes argumentum eſt ad probandam mediam noctem, maximè pro collatione Ordinarij. tit. 1. dub. 11. §. 5. pag. 164. & 165.

Germaniæ Concordata, *vide* Concordata Germaniæ.

Gratia, ſeu reſervatio facta ad favorem certæ perſonæ de beneficio vacaturo, non ſe extendit ad beneficium poſt datam gratiæ erectum tit. 1. dub. 4 §. 3. pag. 76.

Gregorii 13. Papæ declaratio circa Concordata Germaniæ. tit. 1. dub. 11. poſt § 1. pag. 151.

Gregorij 13. Papæ declaratio circa cauſarum in prima inſtantia cognitionem. tit. 3. dub. 2. poſt §. 15. pag 242.

H.

HÆreditaria beneficiorum ſucceſſio à SS. Canonibus damnata. tit. 1. dub. 8. §. 4. pag. 116. & 117.

I.

Impedientes executionem literarũ Apoſtolicarum, ſunt excommunicati. tit. 3. dub. 2. §. 23. pag. 228. & ſeq.

Impedimentorum uno ſublato, remanet aliud. tit. 3. dub. 1. §. 13. pag. 186. & 187.

Imperator eſt defenſor Concordatorum Germaniæ tit. 3. dub. 1. §. 6. pag. 177.

Imperator per Concordata Germaniæ contraxit pro omnibus ſibi ſubditis. tit. 3. dub. 1. §. 10. pag. 180. & 181. & ſeq.

Impera-

Imperatores severissimè prohibuerunt consuetudines Concordatis Germaniæ contrarias.tit 3.dub.1.§.4.& seq. pag.176.& dub.2.§.8. pag.215.

Impetrans beneficium contra Concordata Germaniæ, est ipso iure privatus.tit.3.dub.2. §.14. & §.17.pag.223 & 224.

Impetrans beneficium, tenetur juxta Regulas Cancellariæ Apostolicæ exprimere eius valorem.tit.2.dub.unico.§.2. pag.168. & 169.

Indulta Apostolica non tolluntur præscriptione,non usu, vel contrariâ consuetudine,sine certa & positiva scientia Papæ, & eius expresso consensu. tit.3.dub.2.§.5. pag.212.213.& seq.

Indulta conferendi Vniversitatibus concessa non capiunt vicarias perpetuas.tit.1.dub.7.§.10. pag.105

Nec Coadiutorias.tit.1.dub.8. § 10. pag.116.

Indulta Apostolica nominandi ad beneficia,concessa universitatibus, capiunt etiam dignitates inferiores electivas in mensibus Apostolicis vacantes. tit 3.dub.1.§.17. pag.60

Indulta Cardinalium & Episcoporum comprehendunt beneficia coadiutorijs affecta.tit 1.dub.8.§.6.7.8.9.&10. pag.118.119. & seq.

Indulta conferẽdi in mensibus Apostolicis,non propriè augẽt potestatem Episcopis competentem. tit.1.dub.8.§. 9. pag.125.

Indultũ concedens facultatem conferẽdi beneficia reservata, nõ extenditur ad beneficia,reservata duplici reservatione.tit.3.dub.1.§.13.pag.186.&187.

Indultũ conferendi in utroque mense concessũ Serenissimo & Reverendissimo Principi, ac Domino *Maximiliano Henrico* Episcopo & Principi Leodiensi.tit.1.dub.8.§.9. pag.125.

Indultum concessum Leodiensibus eligendi Præpositos in omni mense.tit. 1.dub.1.post §.12. pag.47.

Item eligendi Decanus in omni mense.tit.1.dub.1.§.18. pag.60.

Item conferendi in utroque mense beneficia non excedentia duas marchas argenti puri.tit.1 dub 1.§.20.pag. 63 & tit.3.dub. 1.post §. 15. in adducta ibid.Constit. *Pij* Papæ 2. num. 9. pag. 200. & post §.16.in Diplomate *Caroli* 5.num.1. pag.203.&204.

Inferiores Episcopo, habent de eius consensu,seu alias ex privilegio & consuetudine, jus collationis in beneficiis. tit.1.dub.4.§. 5.pag.78. & dub. 9. §.1. pag.119.

Inferiore collatore intra sex menses negligente conferre, devolutio fit ad Episcopum, qui etiam habet sex menses ad conferendum beneficium devolutum.tit,1.dub.11.§.7. pag.158.

Inferiores Episcopo Prælati non possunt recipere beneficiorum resignationes,vel permutationes,nisi habeant jurisdictionem Episcopalem, vel quasi Episcopalem.tit.1.dub. 9.§ 10.11. 12.13. & 14. pag.138.139.140. & 141.

Inferiores dignitates electivæ cadunt sub Concordatis Germaniæ.tit. 1. dub 1.§.14.15 16. & seq. pag.57. & seq.

Inferioris contraventio nil operatur dum constat de superioris intentione. tit.3.dub.2.§.11. pag.217.

In prima instantia causæ beneficiorum reservatorum possunt in Curia Romana decidi.tit.3.dub. 2. §. 25 pag. 241. & seq.

Intellectus c *quia propter. de elect.* tit. 1.dub.1.post §. 4.in adducta ibid. decis. Rot. num.5. pag.17.

Intrusi censentur quicumque habent beneficia contra Concordata Germaniæ.tit.1.dub.2.§ 5. pag. 68. & 69. & tit. 3.dub.2.§.12.pag.217. & seq. & § 13. & seq.pag.223. & §.18. pag 225.

Intrusus in beneficio, licet sit bonæ fidei, beneficia ad illius collationem spectantia conferre nequit.tit. 3.dub.2, §. 28. pag.228.

Julij Papæ 3. Constitutio quoad Leodienses.tit.3.dub.1.post §. 12. pag. 182. & seq.

Iurisdictio & potestas disponendi de benefi-

beneficiis à principio non Apoſtolis, ſed ſoli Petro à Chriſto data fuit. tit. 1. dub. 4. § 5. pag. 77.

Iurisdictio non diſtinguit prioritatem dignitatum ſed locus nobilior. tit. 1. dub. 1. poſt § 6. in adducta ibid. 2. deciſ. Rot. num. 4. pag. 41.

Ius patronatus quid ſit, & quotuplex tit. 1. dub 5. § 1. 2. 3 & ſeq. pag. 79. & ſeq.

Ius patronatus laicum vel mixtum non comprehenditur ſub Concordatis Germaniæ, nec Regula 9. Cancellariæ Apoſtolicæ, ſed tantum Eccleſiaſticum tit. 1. dub. 5 § 7. 8. & 14. pag 81. 82. & 84.

Ius patronatus laicum translatum in Eccleſiam, Capitulum, vel Collegium, aut annexum beneficio, vel dignitati Eccleſiaſticæ fit Eccleſiaſticum. tit. 1. dub. 5. § 4. pag. 80.

Ius patronatus Confraternitatibus conceſſum, laicum cenſetur. ibid. § 5. pag. 80.

Iuri patronatus Eccleſiaſtico derogatur per ſimplicem collationem. ibid. § 8. pag. 82.

Iuri patronatus laico Papa derogare non cenſetur, niſi id exprimat. ibid. § 8. & 12. pag. 82. 83.

Iuri patronatus laico Illuſtrium perſonarum Papa derogare debet ſpecificè & determinatè ibid. § 11. pag. 83.

Ius patronatus dubium, ſi laicus eſt in poſſeſſione, cenſetur laicum. ibid. § 17. pag. 85. & 86.

Ius patronatus ſibi reſervare poteſt executor voluntatis ultimæ defuncti. ibid. § 18. pag. 86.

Ius non abdicatur à reſignante non factâ mentione, quod ad reſignati beneficii titulũ fuit Ordinatus tit. 1 dub. 10. § 2. & ſeq. ac § 7. pag. 144. 145. 146. 147. & 148.

Ius publicæ utilitatis, privatorum pactis tolli non poteſt. tit. 3 dub. 2 § 3. pag. 211. & 212.

Iura gentium ſunt incommutabilia. tit. 3. dub. 3. § 4. pag. 249.

Iuri quæſito, etiam minimo Papa non cenſetur velle derogare. tit. 1. dub. 7. § 10 pag. 105. & 106.

L.

Laici non interveniunt in electionibus. tit. 1. dub. 1. poſt § 4. in adducta ibid. deciſ. Rot. num. 5. in fin. pag. 18

Leges Canonicæ & Pontificiæ non poſſunt tolli non uſu, præſcriptione, aut ulla contrariâ conſuetudine, ſine certa & poſitiva ſcientia atque expreſſo Papæ conſenſu. tit 1. dub. 1 poſt § 5. in adducta ibid. deciſ. Rot. num. 3. 4. & 5. pag. 25. 27 & 28 & tit 3 dub. 2 § 5. 6. & 7. pag. 212. 213. 214. & ſeq. & § 11. & 19. pag. 217 218 & ſeq & pag 126.

Leges Pontificiæ non dependent à conſenſu vel acceptatione populi. tit. 3. dub. 1. § 6. pag. 214. & § 19. pag. 226.

Legis Canonicæ à Civili differentia. tit. 3 dub 2. § 7. pag. 215

Lex Pontificia incipit ligare à tempore publicationis Romæ factæ. tit. 3. dub 2. § 6. pag. 214.

Leodienſes Canonici, nonniſi unius Eccleſiæ Præpoſiti eſſe poſſunt, ex Conſtit. *Urbani* 8. tit. 1. dub. 1. poſt § 12. pag. 47. & ſeq.

Leodienſes ex indulto Apoſtolico eligunt Decanos in omni menſe. tit. 1. dub. 1. § 18 pag 60

Leodienſes liberi ſunt à reſervatione 4. Reg Cancell Apoſt. utpote habentes facultatem eligendi Præpoſitos in omni menſe. tit. 1 dub 1. § 12. pag. 46. & ſeq.

Leodienſes intra 30 dies à die vacationis eligere debent Præpoſitos, & electi intra ſex menſes à Sede Apoſtolica petere confirmationem. tit 1. dub. 1. § 12. pag. 46. & ſeq. & eod. tit. 1. dub. 11. § 10. pag. 160

Leodienſis Eccleſiæ elogium. tit. 3. dub. 1. § 13. pag. 186

Leodienſes habent ſpecialia Concordata cum Sede Apoſtolica. tit. 3. dub. 1. § 13 & 14. pag. 186 & ſeq.

Leodienſium Concordata ſunt favorabiliora Concordatis Germaniæ. ibid.

Leodien-

Leodienſes non poſſunt in prima inſtantia extra patriam trahi ex privilegio *Caroli* 5. relato tit. 3. dub. 1. poſt §. 16. num. 1. pag 203.

Leodienſes à quibus ſententiis poſſint appellare ex privilegio *Caroli* 5. nũ. 1. 2. & 3. pag. 205. & 206.

Leodienſes conferunt in omni menſe beneficia non excedent a duas argenti marchas. tit. 1. dub. 1. §. 20. pag. 63. & tit. 3. dub. 1. poſt §. 15. in addita ibid. Conſtit. *Pij* Papæ 2. num. 9. pag. 200. & poſt §. 16. in Diplomate *Caroli* 5 num. 1. pag. 203. & 204.

Leodienſes poſſident Traiecti indiviſa iura. tit. 3. dub. 1. §. 2. pag. 174. & 175.

Levvenſes ſubiecti Concordatis Germaniæ tit. 3 dub. 1. §. 2. pag. 174. & 175.

Literæ Apoſtolicæ executioni debent mandari ſine Epiſcopi Diœceſani, aut eius Officialium placeto. tit. 3 dub. 2. §. 23. pag. 228. & ſeq.

Locus nobilior diſtinguit prioritatem dignitatum, non iuriſdictio. tit. 1 dub. 1. §. 6. in adducta ibi. 2. deciſ. Rot. num. 4. pag. 41.

Lovanienſes habent indultum conferendi beneficia in Novembri & Ianuario alternis anni-, & altero anno in Novembri tantùm. tit. 1. dub. 7. §. 10 pag. 105.

M.

MAnualia beneficia poſſunt conſuetudine & præſcriptione fieri perpetua. tit. 1. dub. 3 § 6. pag. 73.

Marcha argenti puri quid valeat. tit. 1. dub. 1. §. 20. pag. 63. & 64.

Maximiliani I. Imperatoris edictum contra Leodienſes, de obſervandis Concordatis Germaniæ. tit. 3. dub. 1. §. 4 pag. 176.

Media nox eſt, ubi cœpit audiri hora duodecima, etiam antequàm deſinat ſonare. tit. 1. dub. 12. §. 5. pag. 153.

Media nox regulanda horologio parochiæ, vel viciniæ, & ſtantibus pluribus, illo, quod pluralitate vincit. ibid. & §. 4. pag 164.

Media nox, ubi nullum eſt horologium, accipienda eſt iuxta arbitrium & iudicium hominum experientiam habentium, uti ex galli cantu. ibid. §. 5. ead. pag. 164.

Media nox in Italia accipi debet iuxta magnitudinem & parvitatem dierũ & noctium. tit. 1. dub. 12. §. 9. pag. 167.

Menſes ſex Summo Pontifici & totidem Ordinariis per Concordata Germaniæ reſervati. text. Concord. num. 5. pag. 8. & 9 & tit. 1. dub. 1. § 14. 15 & 16. pag. 57 & 58. & §. 21. pag. 64.

Menſes Apoſtolici & Ordinarii quãdo incipiant & finiantur. tit. 1. dub. 12. §. 2. pag. 163.

Menſis *Apoſtolicus* cœptus non præiudicat Ordinariorum collationi circa beneficia, quæ in eorum menſibus vacarunt. tit. 1. dub. 12. §. 8. pag. 166.

Intra tres menſes conſtare debet de proviſione beneficiorum Papæ reſervatorum. text Concord. num. 5. pag. 9. & tit. 1. dub. 1. §. 14. pag 57. & eod. tit. 1, dub. 11. § 1. pag. 130 & ſeq.

Menſes ſex habent Ordinarij ad conferendum beneficia in menſibus ſuis vacantia tit. 1. dub. 11 § 6 pag 157.

Menſes ſex habent ſuperiores ad cõferendum beneficia devoluta. tit. 1 dub. 11. §. 7. pag. 158.

Menſes tres præſcripti electionibus Epiſcoporum & Abbatum &c. ſex augem in inferioribus dignitatibus. tit. 1. dub. 11. § 9. pag. 159 & 160.

Menſes ſex præſcripti Patrono Eccleſiaſtico ad præſentandum, & laico quatuor, ex conſortio tamen Patroni Eccleſiaſtici etiam ſex. ibid.

Monachi poſſunt ad nutum amoveri à beneficiis Parochialibus. tit. 1. dub. 9. §. 7. pag. 102. & 103. & in adducta ibid. poſt, § 12. *Pij* Papæ 5, Conſtit. 5 p. 109.

Monocularia beneficia, quæ dicantur. tit. 1, dub. 2. §. 2. pag. 67.

Monocularia beneficia cadunt ſub Concordatis Germaniæ & Regula 9. Cancellariæ Apoſtolicæ ibid. § 3. pag. 67 & 68.

Monocularis dignitas comprehenditur ſub Concordatis Germaniæ & Re-

&Regula 4. & 9. Cancellariæ Apoſtolicæ. ibidem. §. 4. pag. 68

Motus proprius *Pauli* Papæ 5. ad favorem *Richardi Pauli Stravii* Avunculi Auctoris tit. 1. dub. 1. §. 16. pag. 58 & 59. & tit. 3. dub. 3. §. 13 pag. 254. & ſeq.

Motus proprii *Pii* 4. *Adriani* 6. *Gregorii* 13. & *Pauli* 5 quibus ipſi declarant non intendiſſe ſe derogare Concordatis Germaniæ. tit. 1. dub. 8. § 8. pag. 125

N.

NAtura rei magis attendenda, quã ſimplex nominatio, tit. 1. dub. 3. §. 4. pag. 71

Negligente Papa intra tres menſes conferre beneficia ſibi per Concord. Germaniæ reſervata, aut intra unum menſem beneficia apud Sedem Apoſtolicam vacantia, collatio devolvitur ad inferiorem. tit. 1. dub. 11. §. 1. 2. 3. 4. 5. pag. 150. 155. 156. & 157.

Negligente collatore inferiore intra ſex menſes conferre, collatio devolvitur ad proximos ſuperiores, qui etiam habent ſex menſes ad conferendum beneficia devoluta. ibid. §. 6. & 7. pag. 157. & 158.

Negligente Epiſcopo intra tempus debitum conferre, collatio cedit Capitulo, niſi jure ſpeciali habuerit collationem, vel niſi ſit exemptus. tit. 1. dub 11. §. 8. pag. 159

Negligente Patrono intra præfixum tempus præſentare, jus conferendi devolvitur ad inſtituentem. tit. 1. dub. 11. §. 9. pag. 159. & 160

Nemo ſine culpa ſua puniri debet. tit. 1 dub. 6 § 6. pag 90 & 91

Nicolaus Papa 5. approbavit Concordata Germaniæ. in proœm. §. 5. pag. 2. & 3.

Nicolaus Papa 5. non confirmavit decreta Concilii Baſilienſis, ſed tantùm electiones in ejus obedientia factas. tit. 1. dub. 1. poſt. §. 5. in adducta ibid. deciſ. Rot. num. 9. pag 31

Nivellenſes ſubjecti ſunt Concordatis Germaniæ. tit. 3. dub. 1 §. 2. pag. 174

Nominationes Lovanienſium, in quibus menſibus Apoſtolicis modò vigeant. tit. 1. dub. 7. §. 10. pag. 105

Nox media, *vide*, media nox.

O.

OFficium perpetuum Eccleſiaſticum venit beneficii appellatione tit. 1. dub. 3 §. 2. pag. 70. & 71

Officia Eccleſiaſtica perpetua, & quæ in titulum dantur, cadunt ſub Concordatis Germaniæ & Regula 9 Cancellariæ Apoſtolicæ, non autem officia amovibilia & quæ in titulum non dantur. ibid

Omnia, *vide*, dictio.

Oratoria quæ in titulum dantur, cadunt ſub Concordatis Germaniæ & Regulis Cancellariæ Apoſtolicæ. tit. 1. dub. 3. §. 3. pag. 72

Ordinarii appellatione in materia collationis qui veniant. tit. 1. dub. 9. §. 1. pag. 129

Ordinarii habent ſex menſes in collationibus beneficiorum. tex. Concord. num 5. pag. 8. & tit. 1. dub. 1. §. 21. pag 64.

Ordinarii debent intra ſex menſes conferre beneficia in menſibus ſuis vacantia, alioquin collatio devolvitur ad proximos ſuperiores. tit. 1. dub. 11. §. 6. pag. 157

Ordinarius in menſibus ſuis confert beneficia quocumque modo vacatura, quamvis contrarium videatur verius. tit. 1 dub. 1. §. 22. pag. 64. & ſeq.

Ordinarius in menſibus ſuis non confert beneficia vacantia ex cauſa hæreſis, Simoniæ, non publicatæ intra tempus debitum reſignationis. ibid.

Ordinarii non poſſunt conferre beneficia ſummo Pontifici per Concordata Germaniæ reſervata, & ſecùs facientes mortaliter peccant, & ſunt ſuſpenſi à beneficiorum collatione, & tenentur ad reſtitutionem fructuum, damni, & intereſſe, quod proviſus Apoſtolicus patitur. tit. 1. dub. 2. §. 5. pag. 68. 69. & 70. & tit 3 dub. 2 §. 12. 15 & 17. pag. 217. 223. & ſeq.

Ordinarii collatio de beneficio Sedi Apoſto-

Apoſtolicæ reſervato nullum titulum habuit, nequidem coloratum. tit. 1 dub. 2. §. 5. pag. 68. & 69. & tit. 3. dub. 2. §. 12. pag 217. & ſeq. & §. 13. 14. 17. 18 pag. 223. 224. & 225.

Ordinarii queri non poſſunt de alternativa Concordatorum. tit. 1. dub. 1. § 21. pag. 64

Ordinarios non juvat poſſeſſio, aut uſus immemorialis conferendi beneficia monocularia & alia quævis in menſibus Apoſtolicis. tit. 1. dub. 2. § 5. pag. 68. & 69. & tit. 3. dub. dub. 2. §. 16 p. 224

Ordinarii conferre poſſunt beneficia, dum ſciri nequit dies obitus defuncti tit. 1. dub. 12. §. 6. & 7. pag. 163

Ordinarii conferre poſſunt beneficia, quæ in menſibus ſuis vacarunt, excepto jam menſe Apoſtolico. tit. 1. dub. 12. §. 8. pag. 166

Ordinarii in omni menſe diſponunt de Vicariis perpetuis. tit. 1. dub. 7. §. 9. pag. 103

Ordinariorum collatio favorabilis, & ampliandæ. tit. 1. dub. 11. §. 4. 5. & 6. pag. 164. 165. & ſeq.

Ordinarii tenentur, quod non debeant conferre beneficia contra formam Concordatorum Germaniæ. tit. 1. dub. 2. §. 6 pag. 70. & tit. 3. dub. 2. §. 20. pag. 227

Ordinarii allegantes non uſum, præſcriptionem vel contrariam conſuetudinem contra Concordata Germaniæ, incidunt in Scyllam. tit. 3. dub. 2. §. 21. pag. 227. & ſeq.

Ordinarii non ſervantes Concordata Germaniæ tenentur ſervare Regulam 9. Cancellariæ Apoſtolicæ. ibid.

Ordinarii queri non poſſunt, ſe in menſibus Apoſtolicis privari beneficiorum monocularium collatione. tit. 1. dub. 2. §. 3. pag. 67. & 68

Ordinarii quinam reſignationes & permutationes admittere queant. tit. 1 dub. 9. §. 10. 11. 12. & ſeq. pag. 138 139. 140 & ſeq.

Ordinarii Epiſcopi Diœceſani non poſſunt admittere beneficiorum reſignationes, niſi ex cauſis Conſtitutione ea relatis. tit. 1. dub. 9. §. 6. pag. 132. & ſeq. & §. 7. pag. 136. & ſeq.

Ordinarii Epiſcopi Diœceſani poſſunt ex cauſis *Piana* Conſtitutione relatis recipere reſignationes & permutationes beneficiorum, etiam in menſibus Pontificiis. ibid. §. 9. pag. 137

Ordinarii Epiſcopi Diœceſani recipientes reſignationes beneficiorum ex cauſis *Piana* Conſtitutione relatis, non poſſunt ea conferre ſuis, vel reſignantium familiaribus, conſanguineis, & affinibus ibid. in addufta *Pii* Papæ 5. Conſtit. n. 4. pag. 134. & §. 8. pag. 137

Ordinarii Epiſcopi Diœceſani reſignationes beneficiorum admittere non debent, niſi is, qui reſignat, habeat aliunde, unde commodè vivere poſſit. tit. 1. dub. 10 §. 1. & 4 pag 143. & 147. & ſeq.

Ordinari non poteſt quis titulo beneficii contra Concordata Germaniæ ſibi collati. t. 3. dub. 2. § 17 & 18. p. 224. & 225

Ordinatus ad titulum alicujus beneficii, non poteſt illud reſignare, vel permutare, niſi factâ de eò mentione, & quod habeat aliunde, unde commodè vivere valeat. tit. 1. dub 10. §. 1. 2. & ſeq. pag 143. 144. & ſeq. & §. 4 pag. 148. & 149

Ordinationes Cancellariæ Apoſtolicæ expirant morte Papæ, non autè Concordata German. tit. 1. dub. 8. §. 14. p. 128

P.

PActa privatorum jus publicæ utilitatis tollere nequeunt. tit. 3. dub. 2. §. 3. pag. 211. & 212

Papa ſolus admittit reſignationes beneficiorum ad favorem. tit. 1. dub. 9 §. 4. pag. 130. & 131

Papa excludit vitium Simoniæ. ibid.

Papa non obſtantibus Concordatis Germaniæ concurrere poteſt cum Ordinariis, & eos prævenire in beneficiorum, etiam ipſis Ordinariis reſervatorum vacantium collatione tit. 1. dub. 11. §. 3 & 5. pag 155. & 157

Papa ratiùs utitur via prævencionis in collatione beneficiorum. tit. 1. dub. 11 § 3. pag. 155. & 156

Papa intra tres menſes tenetur conferre juxta Concordata Germaniæ, ita ut ſaltem in loco beneficii conſtet de facta

facta Pontificia provisione, alioquin collatio devolvitur ad Ordinarium. text. Concord. num. 5 pag. 9. & tit. 1. dub. 1. §. 14. pag. 57. & eod. tit. 1. dub. 11. §. 1. pag. 150. & seq.

Papa si negligat conferre intra tres mens. 1, non propterea confert Ordinarius privative, sed erit præventioni locus. tit. 1. dub. 11. § 3. pag 115. & §. 5. p. 157

Papa intra mensem tenetur conferre beneficia apud Sedem Apostolicam vacantia, eo tamen lapso, erit præventioni locus. ibid.

Papa majorem potestatem sibi reservat, quàm à se abdicet tit. 1 dub 11. § 3. p. 155. & seq. & tit. 3 dub 3 § 5. p. 249. & 250

Papa est Ordinarius Ordinariorum, & Episcopus Episcoporum tit. 1. dub 4. §. 5. pag. 77. & seq.

Papa per Concordata Germaniæ manus sibi non ligavit. tit. 3. dub. 3. § 11. & 12. pag. 253

Papa est supremus & Universalis collator beneficiorum, & quasi Deus in beneficialibus tit. 1. dub. 4 §. 5. pag. 77. & seq. & eod. tit. 1. dub. 11. § 3. pag. 151.

Papa potestatem suam habet immediatè à Christo. tit. 1. dub. 1. post §. 5. in adducta. ibid. decis. Rot num. 4. pag. 27. & tit. 3. dub. 2. §. 6 pag. 214. & dub. 3. § 12. pag. 259. & 254

Papa non potest à se abdicare potestatem jure Divino sibi competentem. tit. 3. dub. 3 § 5. pag. 249. & 250

Papa per Concordata Germaniæ reservat dispositioni suæ beneficia vacantia per Constit. *Execrabilis* & *Ad regimen* cum certis tamen limitationibus. text. Concord. n 3. pag. 4. & tit. 1. dub 1. §. 1. pag. 12

Papa per Concordata Germaniæ sibi reservat majores dignitates in Cathedralibus post Pontificalem, & Principales in Ecclesiis Collegiatis in omni mense. text. Concord. num. 5. pag 8. & tit. 1. § 9. pag 45

Papa per Concordata Germaniæ paretitus est annum inter se & Ordinarium, sibi sex, & Ordinario sex menses in beneficiorum collatione reservando. tit. 8. dub. 1. § 21. pag. 64

Papa potest ex causa justa & rationabili si velit, Concordatis Germaniæ derogare. tit. 1. dub. 8 § 7. in adducta ibid. decis. Rot. n. 4. p 124 & 125 & tit 3. dub. 3. §. 5. 6 7. 8. 9. 10. & 11 pag. 249. 250. 251. 252 & 253.

Papa non potest aliquam legem suis Successoribus imponere. ibi. §. 12. p. 255

Papa rarò sit lex derogare Concordatis Germaniæ. ibid. §. 13. pag. 254

Papa ubi semel manus apposuit, cadit affectio. tit. 1. dub. 8. §. 9. pag. 126

Papa reservando generaliter, derogat omnibus juribus, statutis, & consuetudinibus, & tollit omnem potestatem conferendi. tit. 1. dub. 4 §. 5. pag. 77. & 78. & tit. 3. dub. 2. § 4. pag. 211

Papa per Indulta conferend Universitatibus concessa, non intendit derogare juri tertii & Regulæ *de jure quæsito non tollendo* tit. 1 dub. 7 §. 10. p. 105. & 106

Papa simpliciter conferens derogat juri patronatus Ecclesiastici. tit. 1. dub. 5. §. 8. & seq. pag. 82. & seq.

Papa potest quidem derogare, non tamen facilè derogat juri patronatus Laici, nisi id exprimat. ibid.

Papa derogando juri patronatus Laico, non censetur derogare juri patronatus illustrium personarũ, ibid. §. 11. p. 83

Papa mortuo, cessant Regulæ Cancellariæ Apostolicæ, non tamẽ Concordata Germaniæ. tit. 1 dub. 8. §. 14. p. 128

Papa concedendo coadjutorias cum futura successione dicitur contravenire Concordatis Germaniæ. tit. 1. dub. 8. §. 6 pag 118. & in adducta ibid. decis. Rot. n. 4. & 15. pag. 120. 121 & 123.

Papa sæpissimè damnavit consuetudines Concordatis Germaniæ. & Constitutionibus Apostolicis contrarias. tit. 3. dub. 2. §. 8 pag 215. & §. 19. pag. 226.

Papa solus annatas imponere valet. tit. 2 dub unico §. 4. pag. 170

A Papæ jurisdictione & potestate collativa nullum beneficium est exemptum. tit. 1. dub. 4. §. 5. pag. 77 & 78

Papæ Constitutiones nõ possunt tolli per non usum, præscriptionem, seu ullã contrariam consuetudinem, sine certã & positiva scientia, atque expresso Papæ consensu. tit. 1 dub. 2. post § 5. in adducta.

ducta ibid.decis.Rotæ. num.3. 4 & 5. pag.25.27. & 28 & tit.3 dub.2.§ 3.4.5.6. 7. & seq.pag.211.212.213.214 & seq. & §.11 & 19.pag.217.& 226.

Papæ certa scientia & expressus consensus requiritur ad inducendam consuetudinem contra leges Canonicas & Pontificias. ibid.

Patronatus est triplex.tit 1. dub 5.§. 2.3 4. & seq. pag 79 80. & seq.

Patronatus Ecclesiasticus quis? ibid.

Patronatus Laicus quis? ibid.

Patronatus mixtus quis ? ibid. § 6. pag. 81

Patronatum sibi reservare potest executor defuncti. tit.1 dub.5.§.18. pag.86

Patronatus in dubio, si Laicus est in possessione, censetur Laicus.ibid § 17. pag. 85. & 86.

Patronus Ecclesiasticus habet sex menses ad præsentandum à die notitiæ vacationis.tit. 1.dub.11.§.9.pag.159.160. & seq.

Patronus Laicus habet quatuor menses ad præsentandum, ex consortio tamen Ecclesiastici sex, nisi Laicus habueris pluralitatem vocum. ibid.

Patrono non præsentante infra tempus ipsi præscriptum,jus devolvitur ad instituentem. ibid.

Patronus potest pro unica vice de consensu Ordinarii Diœcesani præsentare unum, qui non habet omnes qualitates requisitas.tit.1.dub.5 §.8 pag.86

Paulus V. revocavit derogationem Concordatorum Germaniæ per *Clementem* VIII. suum prædecessorem factam, ad favorem *Richardi Pauli Strauii* Avunculi auctoris.tit.1.dub.1 §.16. pag.58.& 59 & dub.8§ 8.pag 125. & tit 3.dub 2.§.13.pag.254. & seq.

Peccata quò diuturniora, eò graviora.tit.1 dub.2.§.6.pag.69.& 70. & tit. 2. dub unico §.6.pag 171. & tit. 3. dub. 2. §.16 & 18.pag 224.& 225.

Pensiones excedentes 24 ducatos de Camera solvunt annatam tit 2. dub. unic.§.1 & 3. pag.167.168.& 170.

Permutatio quid sit ? tit.1.dub.9. §.3. pag.130.

Permutationes beneficiorum quis admittere possit.eod tit.& dub. §.10.11. 12.13.& 14. pag.138.139.140.& 142

Permutatio beneficiorum à quo, & quando auctoranda,si in diversis Diœcesibus existant.ibid §.16.& 17 pag.142

Permutationes beneficiorum possunt Episcopi in omni casu admittere.tit. 1.dub.9 §.9. pag. 137.& 138

Permutationes beneficiorum sunt nullæ,non facta mentione, quod permutans ad titulum beneficii permutati fuit Ordinatus.tit.1.dub.10.§ 7.pag.148

Permutatio subsistit requisito Patrono, licet consentire nolit, si facta sit ob necessitatem, vel utilitatem Ecclesiæ. tit.1 dub 9. § 15. pag 141

Permutatione beneficii factâ,ab uno permutantium, si is moriatur, antequàm compermutans suum beneficium resignaverit.habebit compermutans utrumque.tit 1.dub.9.§.18. pag 142

Perpetua in dubio præsumuntur beneficia,& Episcopi auctoritate erecta. tit.1.dub.3.§.5. pag.72

Perpetuum beneficium Ecclesiasticum unde probetur. ibid.

Perpetua redduntur beneficia consuetudine,& præscriptione. tit.1 dub. 3.§.6. pag. 73

Perpetua non desinunt esse beneficia, licet beneficiati justa de causa amoveri queant, imò jurent in receptione,se ad nutum collatoris beneficio cessuros.tit 1.dub.3 §.7. pag.74

Perpetuitas beneficii colligitur ex fundatione,& dotatione,atque Episcopi Diœcesani institutione,& approbatione tit.1.dub.3.§.3. pag 71

Perpetuitas beneficii inducitur ex diversis successivè collationibus factis ad vitam beneficiati. tit.1: dub. 3. § 5. pag.72.& 73.

Pii Papæ 2.Indultum concessum Leodiensibus eligendi Decanos in omni mense.tit 1 dub 1.§.8 pag 60.& seq.

Pii Papæ 2.Indultum pro Leodiensibus habens vim Concordatorum tit 3. dub 1 post §. 151. pag.193.& seq.

Pii Papæ 3. Constitutio super collatione

tione Ecclesiarum Parochialium. tit. 1. dub 6. post §. 6. pag. 93

Pii Papæ 5. Constitutio de Vicariis perpetuis. tit. 1. dub. 7 post §. 12. pag. 106

Pii Papæ 5. Constitutio dans formam Resignationibus coram Ordinariis Episcopis Diœcesanis. tit. 1. dub 9. §. 6. pag. 132. & seq.

Pœna solum suos auctores sequitur. tit. 1. dub. 6. § 6. pag. 91

Pœnæ concubinariorum, juxta Concordata Galliæ. tit. 5. post Præfat. *Francisci* Regis in adducta Constit. *Leonis* Papæ 10. num. 18. pag. 189

Poloniæ Concordata, *vide*, Concordata Poloniæ.

Portio perpetuorum Vicariorum est 30. scutorum de duodecim Julijs. tit. 1. dub. 7. §. 3. pag. 100. & 101

Portio assignata Rectori indicat ipsum esse Vicarium. tit. 1. dub. 7. §. 20. pag. 113. & 114

Possessio sive detentio beneficii contra Concordata Germaniæ, est mera intrusio, usurpatio carens omni juris adminiculo, & privilegio Regulæ de Annali & Triennali possessore. tit. 1. dub. 2. §. 5 pag. 68. & 69 & tit. 3. dub. 2. § 22 pag. 117. & seq. & §. 13. 14 & 18. pag. 213. 224. & 225.

Possessio conferendi beneficia monocularia & alia in mẽsibus Apostolicis contra Concordata Germaniæ non suffragatur Ordinariis. tit 1 dub. 2. § 1. pag. 68. & 69 & tit 3. dub 2. § 6. pag 214

Pro possessione seu inductione ad possessionem beneficii nihil dari vel vel exigi debet, nisi solitum fuerit in pios usus converti. tit 2. dub. unico. §. 5. & 6. pag. 170. 171 & seq.

Potestas disponendi de beneficiis à principio, non Apostolis, sed soli Petro à Christo data fuit. tit 1. dub. 4. § 5. pag. 77 & 78.

A potestate collativa Papæ nullum beneficium eximitur. ibid.

Potestas Papæ venit immediatè à Christo, & non à populo sicut in Imperatore & Principibus tit. 1 dub 5 post post §. 5. in adducta ibid. decis. Rot. n. 4. pag. 27. & tit. 3. dub. 2 § 6. pag. 214. & dub. 3. §. 12. pag. 253. & 254.

Prandium dare vetitum pro receptione novi Canonici. tit. 2. dub. unico. § 6. pag. 171 & 172

Prælatus Episcopo inferior non potest recipere beneficiorum resignationes, seu permutationes. tit. 1. dub. 9. §. 10. 11. 12. 13. & 14. pag. 138. 139. 140. & 141.

Præpositi non possunt recipere beneficiorum resignationes vel permutationes. ibid.

Præpositi Leodienses debent intra triginta dies à die vacationis eligi. & infra sex menses à Sede Apostolica petere confirmationem, alioquin electio devolvitur ad Sedem Apostolicam. tit. 1. dub. 1. §. 12. pag. 46. & seq. & dub. 11. §. 10. pag. 160

Præposituræ sunt primæ dignitates in Germania tit. 1 dub. 1 § 6. pag. 17. & ibid. in adductis decis. Rotal. pag. 38. 39. 40. & seq. & §. 10. pag. 46.

Præposituræ sunt Papæ reservatæ per Concordata Germaniæ. text. Concord. num. 5. pag. 8. & tit. 1. dub. 1. § 9. pag. 45. & 46.

Præpositurarum electio indulta est Leodiensibus & Augustanis. tit. 1. dub. 1. § 12 pag. 46 & seq. & § 15. pag. 57.

Præposituræ Leodienses non possunt resignari nisi ad favorem Canonicorum Cathedralis Ecclesiæ Leodiensis. tit. 1. dub. 1. §. 12. pag. 46. & seq.

Ad Præposituras Leodienses soli Canonici Cathedralis Ecclesiæ eliguntur ex Indulto Apostolico. tit. 1. dub. 1. post §. 12. pag 47. & seq.

Præposituram unius tantum Ecclesiæ obtinere possunt Leodienses, ex Constit. *Urbani* Papæ 8. ibid.

Præscriptio non procedit, ubi deest bona fides. tit. 3. dub. 2. §. 3. pag. 211

Præscriptio non admittitur contra Regulas Cancell. Apostolicæ & Concordata Germaniæ. ibid. §. 3. 4. 5. 6. 7. & seq. pag. 211. 212. 213. 214. & seq. & §. 11. & 19. pag. 217. & 226.

Præscriptio non elidit leges Cano-

ulcas, Conſtitutiones Pontificias, & Indulta Apoſtolica, ſine certa & poſitiva ſcientia Papæ, atque expreſſo eius conſenſu. tit. 3. dub. 2. §. 5. & ſeq. pag. 212. 213. & ſeq.

Præſcriptio non iuvat contravenientes Concordatis Germaniæ. tit. 3. dub. 1. §. 9. pag. 180. & dub. 2. §. 2. 3. 4. 5. & ſeq. pag. 210. 211. 212. & ſeq & §. 11. & 19. pag. 217. & 216

Præſentari poteſt de conſenſu Ordinarii Diœceſani pro una vice ad beneficium, qui non habet omnes qualitates requiſitas. tit. 2. dub. 5. §. 28. pag. 86

Præveniri poteſt Ordinarius per collationem Papæ. tit. 1 dub. 11. §. 3. & 5. pag. 155. 156. & 157

Preces primariæ non capiunt beneficia poſt earum datam erecta. tit. 1. dub. 4. § 3. pag. 76

Preces primariæ non habent locum in Belgio, exceptis aliquibus Eccleſiis. tit. 3. dub. 1 §. 2. pag. 174

Princeps obligatur naturaliter, & civiliter. tit. 3. dub. 3. §. 3. pag. 248

Princeps in contractibus conſideratur ut privatus ibid. pag. 249

Princeps poteſt ex cauſa contractui derogare. ibid. §. 7. & 8. pag 251

Principalis dignitas in Collegiata quæ dicatur. tit. 1. dub. 1 poſt § 6. in adducta ibid. 2. deciſ. Rot. n. 2. 3. 4. 5. & 6. pag. 40. 41. & 42. & ibid. in ſubſeq. deciſ. 3. n. 1. & 2. pag. 43. & 44. & ibid. §. 10. pag. 46

Principes Eccleſiaſtici & ſæculares nomine totius Nationis Germaniæ acceptarunt Concordata. in proœm. §. 3. & ſeq. pag. 2. & text. Concord. num. 1. pag. 3. & tit. 3. dub. 1 § 2. & 3. pag. 173. & 174. & 175. & §. 10. pag. 180. & ſeq.

Privatus eſt ipſo iure beneficio contra Concordata Germaniæ proviſus. tit. 3. dub. 2. §. 14. & 17. pag. 213. & 214

Promoti ad Epiſcopatum non poſſunt priores dignitates reſignare ad manus Capituli, ſed ſunt Papæ reſervatæ. tit. 1. dub. 1 §. 23. pag 65. & 66. & eod. tit. 1. dub. 9 §. 9. pag. 137

Promoti ad Epiſcopatum Titularem non ſubiacent Regulæ de beneficiis vacaturis per promotionem. tit. 1. dub. 1. §. 24. pag. 68

Promotorum beneficia etiam electiva, ſunt Sedi Apoſtolicæ reſervata. text. Concord. n. 3. pag. 6. & 7. & tit 1. dub. 1. §. 23. pag. 65

Proviſus contra Concordata Germaniæ, nec titulum, nec poſſeſſionem coloratam habet, ſed eſt merè intruſus, nec poteſt obtinere in interdicto recuperandæ poſſeſſionis, nec tutus eſt beneficio Reg. de *annali & triennali poſſeſſore*, nec in foro conſcientiæ, quoad detentionem beneficii, & perceptionem fructuum, ſed peccat mortaliter, & ipſo iure eſt privatus beneficio. tit. 2. dub. 2. §. 6. p. 69. & tit. 3. dub. 2 §. 10. & 12. p. 217. 218. & ſeq. & §. 13. 14. 17. & 18. p. 223. 224. & 225

Promoti contra Concordata Germaniæ non ſunt abſolvendi à Confeſſariis quouſque pareant. tit. 1. dub. 2. §. 5. p. 70. & tit. 3. dub. 2. §. 15. p. 223. & 224

Proviſi Apoſtolici poſſunt omni tempore contra intruſos ab Ordinariis iudicialiter experiri. tit. 3. dub. 2. §. 12. in adducta ibid. Conſtit. *Clementu* Papæ 7. num. 3. pag. 228

Proviſus contra Concordata Germaniæ, non poteſt illius titulo ad ſacros Ordines promoveri, nec illud reſignare aut permutare valet. tit. 3. dub 2. §. 5. 17. & 18. pag. 224. & 225

Proviſo contra Concordata Germaniæ conſultum eſt impetrare novam proviſionem Apoſtolicam tit. 3. dub. 1. §. 18. pag. 226

Proviſi per Papam de beneficiis reſervatis tenentur publicare gratiam intra tres menſes. tit. 1 dub. 11. §. 1. pag. 150. & ſeq.

Q.

QValitates quæ probent perpetuũ beneficium Eccleſiaſticum. tit. 1. dub. 3. §. 5. 6. & 7. pag. 72. 73. & 74

Quæ requirantur ad beneficium curatum:

ratum.tit.1. dub. 6. §. 2. pag. 88

Quæcumque, *vide*, dictio.

Quilibet eſt rerum ſuarum arbiter, non tamen facere poteſt, quin iura deſuper ſtatuta locum habeant. tit. 1. dub. 4 §. 5. pag. 77. & 78

Quoties verò in Concordatis inducit devolutionem à Superiori ad inferiorem. text. Concord. num. 5. pag. 9

R.

RAtio reſervationis Papalis. tit. 1. dub. 1. §. 21. pag. 64

Ratio Legis magis ſpectanda quàm verborum cortex. tit. 1. dub. 7. ſub. §. 9. pag. 103. & 104

Regreſſus quid ſit, tit. 1. dub. 8. §. 1. pag. 115

Regreſſus habet cauſam iuris de præterito, & non de futuro. ibid. & §. 5. pag. 117. & 118

Regreſſus hodie exuant ab aula per Concilium Tridentinum. ibid. §. 4 pag. 116. & 117

Regreſſus non comprehenduntur ſub Concordatis Germaniæ. ibid. § 5 pag. 117.

Regulæ Cancellariæ Apoſtolicæ ceſſant mortuo Papæ, non item Concordata Germaniæ. tit. 1. dub. 8. §. 14. pag. 128

Regulæ Cancellariæ Apoſtolicæ non tolluntur præſcriptione, non uſu, vel contrariâ conſuetudine. tit. 3. dub. 2. §. 4. & ſeq. pag. 212. & ſeq.

Regula 4. Cancellariæ locum non obtinet apud Lxodienſes, & Auguſtanos. tit. 1. dub. 1. §. 12. & 13. pag. 46. & 57

Regula 4. & 9. Cancellariæ comprehendit etiam unam tantum & monocularem dignitatem minorem poſt Pontificalem. tit. 1. dub. 2. § 4. pag. 68

Regula 9. Cancell. reſervat quaſcumque vacationes exceptis vacationibus per reſignationem. tit. 1. dub. 9. §. 9. p. 137

Regula 9 Cancellariæ Apoſtolicæ comprehendit etiã beneficia tenuiſſima. tit. 2. dub. 2. §. 3. p. 68. & dub. 3. §. 3. p. 78

Regula de beneficiis vacantibus per promotionem ad Epiſcopatus, non extenditus ad beneficia eorum qui promoventur ad Epiſcopatus in partibus infidelium. tit. 1. dub. 2. §. 24. pag. 66

Regula de beneficiis vacantibus per promotionem, comprehendit etiam dignitates electivas, non obſtantibus Concordatis Germaniæ. tit. 1. dub. 1, §. 23. pag. 65. & 66

Regula de viginti procedit à die præſtiti conſenſus. tit. 1. dub. 10 §. 8. p. 149

Regula de viginti locum habet etiam in permutationibus. ibid.

Regula *de non tollendo ius quæſitum*, præſervat ius quomodolibet quæſitum, etiam minimum, & locum habet in iure quæſito ex privilegio. tit. 1. dub. 7. §. 10. pag. 105. & 106

Regula de *annali & triennali poſſeſſore*, non tuetur proviſos contra Concordata Germaniæ. tit. 3. dub. 2. §. 12. pag. 217. & ſeq. & §. 14. & 17. & ſeq. p. 223. 224. & ſeq.

Regula 5. *de exprimendo beneficiorum valore* locum non obtinet in Germania, Hiſpania, Gallia. & Belgio. tit. 2. dub. unico. §. 2. pag. 168. & 169

Regulæ reſervatoriæ non comprehendunt Vicarias perpetuas. tit. 1. dub. 7. §. 9. pag. 103

Regularium etiam exemptorum beneficia devolvuntur ad Epiſcopum ex cauſa negligentiæ in conferendo. tit. 1. dub. 11. §. 7. pag. 158

Religioſi habentes curam animatum ſunt ad nutũ amovibiles. tit. 1. dub. 7. pag. 102. & 103. & poſt §. 12. in adducta ibid. *Pii* Papæ 5. Conſtit. n. 5. p. 109

Reſervationes Apoſtolicæ non comprehendunt beneficia iuris patronatus laici, vel mixti, ſed tantùm Eccleſiaſtici. tit. 1. dub. 5. §. 7 8. & ſeq. pag. 81. 82. & ſeq. & §. 14. & ſeq. pag. 84. & ſeq.

Reſervationes Apoſtolicæ non tolluntur præſcriptione, non uſu, vel contrariâ conſuetudine ſine certa & poſitiva ſcientia Papæ & eius expreſſo conſenſu. tit. 3. dub. 2. §. 4. 5. & ſeq. pag. 212 213 & ſeq. & §. 11. & 19. p. 217. & 216

Reſervationes Regularum Cancellariæ Apoſtolicæ ceſſant poſt obitum Papæ, non tamen Concordata Germaniæ. tit. 1. dub. 8. §. 14. pag. 128

Reſervationes ſunt odioſæ, & juris communis correctoriæ, & propterea reſtringendæ. tit. 1. dub. 12. §. 7. pag. 165. & 166.

Reſervationes inductæ per extravag. *Execrabilis* & *Ad regimen* ſunt incorporatæ Concordatis Germaniæ. text Concord. num. 3. pag. 4 & ſeq. & tit. 1. dub. 1. §. 1. pag. 12

Reſervationes ſpeciales non comprehendunt beneficia poſt earum datam erecta; ſecùs autem reſervationes generales, dum ſunt per viam legum & Conſtitutionum, tit. 1. dub 4. §. 1. 2. & 3. pag. 75 & 76

Reſervatio Regulæ 4. Cancellariæ Apoſtolicæ locum non habet apud Leodienſes, & Auguſtanos. tit. 1. dub. 1. §. 12. & 13. pag. 46. & 57

Reſervatio Regulæ 9. uti & Concordatorum Germaniæ derogat omnibus juribus, conſuetudinibus, & ſtatutis in contrarium, etiam in limine fundationis conceſſis, & tollit omnem poteſtatem conferendi. t. c. 1. dub. 4. § 5. pag. 77 & 78. & tit. 3 dub 2. §. 4. pag. 212.

Reſignatio beneficii quid & quotuplex ſit. tit. 1 dub. 9 §. 2. & 3. pag. 129. & 130.

Reſignatio quæ dicatur tacita, & quæ expreſſa. ibid.

Reſignatio expreſſa eſt duplex, ſimplex & conditionata. ibid. §. 3. pag. 130

Reſignatio conditionalis etiam duplex ibid §. 4. pag. 130

Reſignationem ad favorem ſolus Papa admittit. ibid §. 4. pag. 130. & 131

Reſignationes ad favorem coram Ordinariis Diœceſanis factæ ſunt Simoniacæ. ibid.

Reſignationes ſimplices beneficiorum Epiſcopi olim promiſcuè admittebant. ibid. § 6. pag. 132

Reſignationes ſimplices præter Papam & Legatum de latere, eſt ſolius Epiſcopi Diœceſani admittere, ad excluſionem quorumcumque Prælatorum Epiſcopo inferiorum, niſi habuerint juriſdictionem quaſi Epiſcopalem. tit. 1. dub. 9. §. 10. 11. 12. 13. & 14. pag. 138. 139. 140 & 141.

Reſignationes beneficiorum non niſi ex cauſis in *Pii* Papæ 5. Conſtitutione expreſſis, Epiſcopis nunc admittere fas eſt ibid. §. 6. pag 132. & §. 7. pag. 136

Reſignationes beneficiorum ex cauſis *Piana* Conſtitutione expreſſis, & permutationes Epiſcopi Diœceſani omni menſe admittere poſſunt. tit. 1. dub. 9. §. 9. pag. 137

Reſignatio beneficiorum promotis ad Epiſcopatum vetita tit. 1. dub. 1. § 23. pag. 65. & 66. & cod. tit. dub. 9. §. 9. pag 137.

Reſignatio beneficii eſt nulla, non factâ mentione, quod reſignans ad illius titulum ſit Ordinatus, & quod habeat aliunde, unde commodè vivere poſſit. tit. 1. dub. 10. §. 1. pag. 143. & 144.

in Reſignatione facta ad manus Papæ, ſubticitò, quod reſignans ad illius titulum fuit Ordinatus, non abdicatur jus à reſignante, nec beneficium vacat, ſecùs in reſignatione coram Ordinario Epiſcopo Diœceſano, ſi reſignans non habeat aliunde, unde vivat. ibid. §. 3. pag. 144. & § 4. pag 147

in Reſignatione autem facta coram Epiſcopo Diœceſano, & non factâ mentione, quod ad reſignati beneficii titulum fuit Ordinatus, dummodò habeat aliunde, unde vivat, beneficium non abdicatur à reſignante, nec vacat. tit. 1. dub. 10. §. 5. pag. 148

in Reſignatione faciendæ ex decreto Papæ non eſt neceſſe exprimere, quod reſignans ad illius titulum fuit Ordinatus. t. c. 1. dub. 10. §. 6. pag. 148

in Reſignationibus & permutationibus opus eſt requirere Patronorum conſenſum. tit. 1. dub. 9. §. 15. pag. 141

in Reſignatione ſeu permutatione beneficii, quæ vergit ad utilitatem Eccleſiæ, ſufficit Patronos requirere, licet conſentire nolint. ibid.

Reſignans, ſi non ſupervixerit 10. dies. à præſtito conſenſu, beneficium vacat per obitum. tit. 1. dub. 10. §. 8. pag. 149

Reſignans tenetur facere mentionem, quod ad titulum beneficii fuit Ordinatus, & habeat aliunde, unde commodè vivere poteſt; nec ſufficeret, ſi poſtea id conſiteriſ &c. alioquin reſignatio nulla eſt & jus non abdicatur à reſignante. tit. 1. dub. 10 §. 1. & 2. & ſeq. pag. 143. 144. & ſeq.

Reſignantes non poſſunt verbo, nutu, vel ſigno indicare ſucceſſorem in beneficio coram Epiſcopo Diœceſano reſignato; licet tamen poſt reſignationem factam, certam perſonam commendare, imò & eâ ſpe dimittere. tit. 1. dub. 9. §. 4. & 5. pag. 131. & poſt §. 6. in adducta ibid. Conſtit. *Pii* Papæ 5. num. 3. pag. 134.

Reſignari non poteſt beneficium contra Concordata Germaniæ collatum tit. 3. dub. 2. §. 18. pag. 225

Reſignatarius, ſi literis expeditis ante captam poſſeſſionem moriatur, beneficium vacat per obitum, non autem, ſi reſignans moriatur conſenſu præſtito, antequam reſignatarius expedierit literas. tit 1. dub 10. §. 9. pag. 149. & 150

Reſignatum beneficium Epiſcopus Ordinarius Diœceſanus non poteſt conferre ſuis, vel reſignantium conſanguineis & affinibus. tit. 1. dub. 9 §. 6. in adducta ibid. Conſtit. *Pii* Papæ 5. num. 4. pag. 134. & §. 8 pag. 137

Richardo Paulo Stravio Avunculo auctoris fuit adjudicatus Canonicatus Tungrenſis vigore Concordatorum Germaniæ. tit. 1. dub. 1 §. 16 pag. 59. & tit. 3. dub. 3 §. 13 pag. 254 & ſeq.

Rotæ deciſiones ſunt majoris ponderis quam communis Doctorum opinio: habentur penè pro oraculis & Conſtitutionibus Apoſtolicis. tit 1. dub. 9. §. 13. pag. 140

Rotæ Rom deciſio ſuper eo, quod beneficia Germaniæ non deſcribantur, niſi ad 24 ducatos, adeoq; ſint ab annatis libera. tit. 2 dub. unico. §. 2. pag. 168. & 169.

Rotæ deciſio dicentis in reſignatione, vel permutatione faciendam eſſe mentionem tituli beneficii, ad quem quis eſt Ordinatus. tit. 1. dub. 10. poſt § 2. pag 145

Rotæ deciſio in una Viſetenſis Abbatiæ ad favorem q. *Ioan. à Chokier.* tit. 1. dub. 1. §. 7. pag 44

Rotæ deciſiones, quod Concordata Germaniæ capiant coadjutorias cum futura ſucceſſione, non autem regreſſus. tit 1. dub. 8. poſt §. 6. & 7. pag. 119. & ſeq.

Rotæ deciſiones de ſervanda forma c. *quia propter. de elect.* in electionibus Abbatum. tit. 1. dub. 1. poſt §. 4. pag. 15. & §. 5. pag 24. & ſeq.

Rotæ deciſiones reſolventes formam in c. *quia propter de elect.* locum habere in majoribus dignitatibus, & principalibus in Eccleſiis Collegiatis, non autem Decanatibus. tit. 1. dub. 1. poſt § 6. pag. 38. 39. 40. 41 42. & ſeq.

Rotæ deciſiones in una Trevirenſi *S. Maximini* tit. 1. dub. 1. poſt §. 4. & 5. pag. 15. 16. 17. & ſeq. & pag. 24 & ſeq.

Rotæ deciſiones in una Decanatus S Bartholomæi Leodienſis. tit. 1. dub. 1. poſt §. 6. pag. 38 & ſeq.

Rotæ Romanæ deciſiones reſolventes quod nullus Prælatus Epiſcopo inferior poſſit recipere beneficiorum reſignationes, vel permutationes. tit. 1. dub. 9 §. 11. pag. 139

Rotæ Rom. deciſiones, reſolventes quod Concordata Germaniæ capiant coadjutorias perpetuas tit. 1 dub. 8. §. 6. & 7. pag. 119 & ſeq. & pag. 124

Rotæ Rom. deciſiones reſolventes, quod leges, Conſtitutiones, & Indulta Pontificia non poſſint tolli per non uſum, non acceptationem, præſcriptionem ſeu conſuetudinem contrariam, etiam longiſſimi temporis, ſine certa & poſitivâ ſcientia Papæ, ejuſque expreſſo conſenſu. tit. 3. dub. 2. §. 5. pag. 213. & ſeq.

Rotæ deciſiones reſolventes, quod Papa poſſit Concordatis Germaniæ derogare. tit. 1. dub 8. poſt §. 7 pag. 124. & tit. 3 dub 3. §. 10. pag. 252.

S.

SCientia certa, & expreſſus Papæ conſenſus requiritur ad induc-

dam consuetudinem contra Canones. tit.1.dub.1.post §.5.in adducta ibid. de cis.Rotæ num.3 4.& 5.pag.25. 27 & 28 & tit.3.dub.2.§.4.5.& seq. pag.212. 213. & seq.

Scholastriæ & similes dignitates inferiores in mensibus Apostolicis vacantes spectant ad collationem Papæ, & in mensibus Ordinarii ad Ordinarii dispositionem tit 1.dub 1.§.16. pag.58

Scholastriæ & his similes dignitates sunt perpetua beneficia, seu officia Ecclesiastica tit.1.dub.1.§.16. pag.58.& 59

Scrutinium quid sit. tit.1.dub 1 §.4. pag 13.& seq.

Scrutinium cum compromisso mixtum explicatur.tit.1.dub.1.§.4 pag.13 & 14 & post §.5.in adducta ibid.decis Rot. num.11. pag.34

Scrutinium cum compromisso mixtum fit expressè & tacitè ibid. pag.34

Scrutatores tantùm debent esse tres, & quidem de Collegio, qui per se scrutentur vota eligentium.tit.1.dub.1 post 4.in adducta ibid.decis.Rot. n 3.4 5.8 pag.16 & seq.& pag.24 & seq

Scrutatores duo debent tertium scrutari.ibid.num.7. pag.19.& 24 & seq.

Scuta quinquaginta de duodecim Juliis assignantur Vicario perpetuo pro sua portione seu competentia.tit.1.dub. 7 §.3 pag 101.& 101

Sedis Apostolicæ benignitas erga Germanos.tit.1 dub 11.§.2. pag.155

Signa Ecclesiastici beneficii. tit.1. dub.3.§.5. pag.72. & 73

Simoniacum est aliquid accipere, vel exigere pro collatione, præsentatione, electione & in possessionem inductione.tit.2.dub.unico §.5.6. & 7. pag 170.171. & 172

Simplex potius præsumitur beneficium, quam curatum. tit.1. dub.6.§.4. pag 89

Spiritus Sancti via in electionibus. tit.1.dub.1.§4. pag.13. & 14

Statutum Ecclesiæ S. *Feliciani* Oppidi Fossensis recipiendi à novo Canonico. 113.Horenos, fuit reprobatum.tit.2.dub. unico §.6. pag.171

Statuta fieri non possunt, quibus obligentur novi Canonici pro receptione sua aliquid solvere.ibid §.7 pag.172

Statuta synodalia de non expediendis literis Apostolicis, sine prævio Episcopi Diœcesani ejusve Officialium placeto damnata. tit. 3. dub.2 §.23. pag. 228.& seq.

T.

TEmporis diuturnitas non minuit, sed auget peccatum. tit.1. dub.2. sub §.5.pag.70.& tit 2.dub. unico sub §. 6.pag 171.& tit 3. dub.2. §.16. pag. 224. & §.18. pag.225.& 226

Tempus recipiendæ vel admittendæ resignationis vel permutationis. tit.1. dub.11.§.11. pag.160

Testes duo destruunt dictum unius, & probant plenè contra inducentem uti & pro illo. tit.1.dub.1 post §.6.in adducta ibid.2.decis.Rot. num. 4. pag.41

Textus Concordatorum Germaniæ post procem. pag.5

Textus Concordatorum Leodiensium.tit.3 dub.1.post §.14.p.187.& seq.

Textus Concordatorum Poloniæ. tit.4 dub.unico post §.2. pag 264

Textus Concordatorum Galliæ. tit. 5 dub.unico post §.4. pag.274 & 278

Thenensium beneficiorum collatores sunt Decanus & Capitulum Collegiatæ Ecclesiæ S. Joannis Evangelistæ Leodiensis, juxta formam Concordatorum Germaniæ.tit.3.dub.1.§.2. pag. 174

Titularis Episcopus, *vide*, Episcopus.

Titulum coloratum non habet provisus contra Concordata Germaniæ. tit.1.dub.2 §.5. pag. 68.& 69. & tit.3. dub.2.sub § 9.10.12.pag.216.217.& seq. & § 13.14 17.& 18. pag. 223. 224.& 225.

Titulus beneficii non abdicatur à resignante, nisi factâ mentione, quod resignans ad illum fuerit Ordinatus, & constitò, quod aliunde commodè vivere possit.tit 1.dub.10 § 12.& seq. pag. 143.144.& seq.

Titulus beneficialis non acquiritur temporis diuturnitate tit. 3. dub. 2. §. 18. pag. 225

Traiectenſes hactenus obſervarunt Concordata Germaniæ. tit. 3 dub. 1. §. 2 pag. 174. & 175.

Traiectenſes indiviſo iure Leodienſibus ſubiecti ibid,

Tungrenſis Canonicatus in vim Concordatorum Germaniæ adiudicatus *Richardo Paulo Stravio* avunculo auctoris. tit. 1. dub. 1. §. 16. pag. 58. & 59. & tit. 3. dub. 3. poſt. §. 13. pag. 254 & ſeq.

V.

VAcat beneficium per obitum, ſi reſignatarius vivente reſignante, poſt litteras expeditas ante captam poſſeſſionem moriatur, ſecùs autem, ſi poſt conſenſum præſtitum moriatur reſignans. tit. 1. dub. 10. §. 9. pag. 149. & 150

Vacat beneficium per obitum, ubi reſignans à præſtito conſenſu non ſupervixit 20. dies, tit. 1. dub. 10. §. 8. pag. 149

Vacat beneficiũ reſignantis corã Epiſcopo Diœceſano, ſubticitò, quod fuerit ad illum titulum Ordinatus, ſi non habeat aliunde, unde commodè vivere poſſit. tit. 1. dub. 10 §. 4 pag. 147. & 148

Vacant Præpoſituræ apud Leodienſes, ſi ad illas electio intra 30. dies non fiat & confirmatio intra ſex menſes à Sede Apoſtolica non petatur. tit. 1 dub. 1. §. 12. pag. 46. & ſeq. & eod. tit. 1. dub. 11. §. 10. pag. 160

Vacant beneficia propter crimen hæreſis, ſimoniæ & non publicatam intra tempus reſignationem, ſuntq; Papæ reſervata. tit. 1. dub. 1. §. 22. pag. 65

Vacant beneficia ob non promotionem intra annum, qui aſſecutus eſt Eccleſiam Parochialem. tit. 1. dub 9. §. 2. pag 130

Vacant beneficia ob non ſervatam formam concurſus in conferendis Parochialibus. tit. 1 dub. 6. §. 7. pag. 99

Vacant beneficia per promotionem ad Epiſcopatum. tit. 1. dub. 1. §. 23. pag. 65

Vacant beneficia per militiam ſæcularem, per matrimonium contractum. tit 1, dub. 9. ſub §. 2. pag. 130

Vacant beneficia propter crimen hæreſis, ſimoniæ & non publicatam intra tempus reſignationem, ſuntq; Papæ reſervata. tit. 1. dub. 1. §. 22. pag. 65

Valor beneficiorum in Germania, Hiſpania, Gallia, Belgio non reſcribitur niſi ad 24. ducatos de Camera. tit. 2. dub. unico. §. 2. pag. 168. & 169.

Verbum *quacumque & omnia, vide*, dictio.

Verbum *exceperunt* non ſignificat in ſcriptis. tit. 1. dub. 1. §. 5. in adducta deciſ. Rotæ num. 2. pag. 25

Verò. vide, dictio.

Vicarius quis dicatur. tit. 1. dub. 7. § 2. pag 100

Vicarius duplex perpetuus & temporalis ibid. §. 3. pag. ead. & §. 5. pag. 102

Vicarius perpetuus ſemel canonicè inſtitutus non poteſt pro libitu amoveri. ibid,

Vicarius perpetuus nequit quis eſſe in diverſis Eccleſiis, nec alium ſibi ſubſtituere. tit. 1. dub 7. §. 4. p. 101. & 102

Vicariæ perpetuæ ſunt beneficia Eccleſiaſtica. ibid. §. 4. pag. 101

Vicarius temporalis non eſt beneficiatus ibid. §. 6. pag. ead.

Vicarius temporalis quibus de cauſis ponatur. ibid. §. 5. pag. 102

Vicariæ perpetuæ non cadunt ſub Concordatis Germaniæ, aut Regula 9. Cancellariæ Apoſtolicæ, ſed ad eas nominatio in omni menſe ſpectat ad Ordinarios. tit. 1. dub. 7. §. 9. pag 103

Vicariæ perpetuæ ſine concurſu conferendæ, alioquin proviſio nulla eſt, niſi facta eſſet tantum unio bonorum & non tituli beneficialis tit. 1. dub. 7. §. 13. 4. & ſeq. pag. 110. 111. 112. & §. 19. pag. 113.

Vicariæ perpetuæ unde dignoſcantur. ibid. §. 20. pag. ead 113

Vicariæ perpetuæ non cadunt ſub

Indultis Vniversitatibus concessis. tit. 1. dub. 7. §. 10. pag. 105

Vicarii perpetui deputati debent prævio examine Episcopi Diœcesani & approbatione, & novam à Sede Apostolica impetrare provisionem. ibid. §. 9. pag. 113. & 114

Vicarii non sunt propriè Pastores, ibid. §. 20. pag. 113. 114. & 115

Vicariorum pepetuorum portio ibid. §. 3. pag. 100. & 101

in Vicariis locum non habent quo ad omnia, quæ de Pastoratibus disponuntur. tit. 1. dub. 7. §. 17. pag. 112

Vincula duo fortiora sunt uno. tit. 3.

Vltimus beneficiorum status attendendus. tit. 1. dub. 3 § 7. pag. 74

dub. 1. §. 13. pag. 186. & 187

In unito beneficio quoad bona tantum, non autem quoad titulum beneficialem fieri debet concursus. tit. 1. dub. 7. §. 19. pag. 113

Vniversitatum Indulta *vide* Indulta.

Vota eligentium debent in scriptis redigi, & publicari. tit. 1. dub. 1. post. §. 4 in adducta decis. Rot. n. 9. & 10. pag. 20. & 21

Vrbani Papæ 8. Indultum concessum Leodiensibus eligendi Præpositos in omni mense. tit. 1. dub. 1. post §. 12. pag. 47

Vrbanus Papa 8. imploravit opem *Ferdinandi* 2. Imperatoris pro defensione Præposituræ Halberstadiensis. tit. 3. dub. 1. §. 8. pag. 179

Non usus non tollit leges Pontificias & Canonicas, nisi de certa & positiva scientia atq; expresso Papæ consensu. tit. 3 dub. 2. §. 3. 4. 5. 6. 7. & seq. pag. 212. 213. 214. & seq. & §. 18. pag. 217 & §. 19. pag. 226

Non usus non potest opponi Concordatis Germaniæ, & Regulis Cancellariæ Apostolicæ ibid.

Omissa per Typothetas.

In procœmio. § 4. lin. 5. post *Postulata.* adde *nonnulla.* Item tit. 1, dub. 10. §. 1. lin. 1. post *cap.* 2. adde *de reform.* Reliqua menda prudens Lector facilè emendabit.

Auctor Lectori.

Non cuivis Lectori hoc scripto fortè placebo,
Nil miri; Lector nec mihi quisque placet.
Nam
VerItas non oMnI pLaCet, at oDIosa est,
Verùm concludamus.
soLI Deo seMper sIt LaVs, honor & gLorIa.

FINIS.

Digitized by

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google